ENGLISH

לקוטי תורה

שיר השירים

Likkutei Torah · Shir HaShirim

The Alter Rebbe, Rabbi Schneur Zalman of Liadi

◇

The Hebrew text with the English translation

Edition 4 · 5787 · 2026
42 maamarim

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA
likuteitorah.com/print/

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

Edition 4 · October 25, 2026 · 14 Cheshvan 5787

נדפס י"ד מרחשון ה'תשפ"ז

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

All 41 maamarim of this volume.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Each edition is kept unchanged at its own address; a corrected printing is a new edition. This one: likuteitorah.com/editions/en/likkutei-torah-shir-hashirim/4/likkutei-torah-shir-hashirim-en-ed4-text-letter.pdf

---

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

Contents

SHIR HASHIRIM

Maamar 1 — שיר השירים אשר לשלמה ישקנו מנשיקות פיהו כי... — 7
The Song of Songs, which is Shlomo's

Maamar 2 — שיר השירים אשר לשלמה — 33
The Song of Songs, which is Shlomo's

Maamar 3 — לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך — 39
For Fragrance, Your Oils Are Good

Maamar 4 — לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך — 59
For the fragrance of your goodly oils

Maamar 5 — שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וגו' — 68
"I am black and comely, O daughters of Jerusalem"

Maamar 6 — שחורה אני ונאוה בנות ירושלים כאהלי קדר כיריעות שלמה — 107
"I Am Black, yet Comely, O Daughters of Jerusalem"

Maamar 7 — ביאור ענין שחורה אני ונאוה — 123
An Explanation of "I Am Black, yet Comely"

Maamar 8 — ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה — 132
An Explanation of the Matters on "I Am Black, Yet Comely"

Maamar 9 — לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי — 199
"To My Mare Among Pharaoh's Chariots I Have Likened You, My Beloved"

Maamar 10 — לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי — 207
To My Mare Among Pharaoh's Chariots

Maamar 11 — נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים — 225
"Your Cheeks Are Comely with Torim, Your Neck with Strings of Beads"

Maamar 12 — הנך יפה רעיתי יפה עיניך יונים כו' — 242
"Behold, You Are Fair, My Beloved; Your Eyes Are Doves"

Maamar 13 — קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים... — 257
"The Voice of My Beloved! Behold, He Comes, Leaping over the Mountains"

Maamar 14 — ולהבין ענין מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות... — 286
To Understand "Leaping over the Mountains, Skipping over the Hills"

Maamar 15 — יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה — 301
My dove, in the clefts of the rock, in the hidden place of the step: show me your appearance

Maamar 16 — ביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו' — 320
An explanation of the verse "My dove, in the clefts of the rock"

Maamar 17 — עוד ביאור הדברים ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו' — 351
A further explanation of "My dove, in the clefts of the rock"

Maamar 18 — צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה... — 390
Go Out and Gaze, O Daughters of Zion

Maamar 19 — להבין ענין הטעם למה שהאתדל"ע הבאה אחר האתעדל"ת... — 412
To Understand Why the Arousal from Above That Follows the Arousal from Below...

Maamar 20 — צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה... — 457
Go Out and Gaze, O Daughters of Zion

Maamar 21 — ביאור הדברים — 496
An Explanation of the Matter: "Keser Is Above All the Ten Sefiros"

Maamar 22 — לבבתני אחותי כלה — 528
You Have Captured My Heart, My Sister, My Bride

Maamar 23 — ביאור על פסוק לבבתני — 554
An Explanation of the Verse "You Have Captured My Heart"

Maamar 24 — באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי... — 590
"I Have Come into My Garden, My Sister, [My] Bride"

Maamar 25 — ביאור ע"פ באתי לגני — 606
An Explanation of the Verse "I Have Come into My Garden"

Maamar 26 — אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי כו' — 624
"I Am Asleep, but My Heart Is Awake"

Maamar 27 — להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער כו' — 652
To Understand the Explanation of "I Am Asleep, but My Heart Is Awake"

Maamar 28 — הסבי עיניך וגו' — 670
"Turn Away Your Eyes"

Maamar 29 — שניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות — 683
Your Teeth Are Like a Flock of Ewes That Have Come Up from the Washing

Maamar 30 — ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר... — 714
There are sixty queens, and eighty concubines, and maidens without number

Maamar 31 — לבאר הדברים ע"פ ששים המה מלכות כו' ודרשו... — 739
"There Are Sixty Queens"

Maamar 32 — ששים המה מלכות ושמונים פילגשים כו' — 750
There are sixty queens and eighty concubines

Maamar 33 — הנה ענין מדלג על ההרים הוא עד"מ שההפרש... — 789
"Leaping upon the Mountains"

Maamar 34 — מה יפו פעמיך בנעלים כו' — 809
How Beautiful Are Your Footsteps in Shoes

Maamar 35 — מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי כו' — 830
"Who Will Make You as a Brother to Me"

Maamar 36 — שימני כחותם על לבך כו' — 844
"Set Me as a Seal upon Your Heart"

Maamar 37 — ביאור על זה — 861
An Explanation of "Set Me as a Seal upon Your Heart"

Maamar 38 — כי על כל כבוד חופה — 885
"For Over All Glory, a Chuppah"

Maamar 39 — ביאור הדברים ע"פ כי על כל כבוד חופה... — 891
An Explanation of "For Over All Glory, a Canopy"

Maamar 40 — תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה ב"ש אומרים... — 908
Our Rabbis Taught: How Does One Dance Before the Bride?

Maamar 41 — כי כאשר השמים החדשים כו' — 915
For just as the new heavens

Maamar 42 — ביאור ע"פ כי כאשר השמים כו' — 952
An explanation of "For just as the heavens..."

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 1

שיר השירים אשר לשלמה ישקנו מנשיקות פיהו כי...

The Song of Songs, which is Shlomo's

1 שיר השירים אשר לשלמה ישקנו מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. הנה נודע שהקב"ה נקרא חתן.

"The Song of Songs, which is Shlomo's. Let him kiss me with the kisses of his mouth, for your love is better than wine." Now, it is known that the Holy One, blessed be He, is called a groom (chassan).

וכנ"י [וכנסת ישראל] נקרא בשם כלה. והיינו ע"ש [על שם] המשכת והשפעת התורה לישראל. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביום חתונתו זה מ"ת [מתן תורה].

And the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called by the name "bride" (kallah). This is on account of the drawing down and bestowal of the Torah to Israel, as our Sages said: "'On the day of his wedding': this is the Giving of the Torah."

ולכן המשמח את החתן זוכה לתורה שניתנה בה' קולות בפ"ק [בפרק קמא] דברכות כי חתן חות דרגא.

Therefore "one who gladdens the groom merits the Torah, which was given with five voices" (in the first chapter of Berachos), for chassan [means] chas darga, "descending a level."

דהיינו ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה להתלבש בתורה. וכנס"י [וכנסת ישראל] היא מקור נשמות ישראל וכן כל ניצוץ וניצוץ מישראל בפרט הוא בבחי' כלה.

That is, the descent and drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be clothed in the Torah. And the Congregation of Israel is the source of the souls of Israel; and likewise each and every individual spark of Israel is in the aspect of a bride.

והנה כלה יש בו ב' פירושים. הא' מלשון כליון שמכלה ומבלה הכל מלשון כלה. (וכמו כלה שארי (בתהלים ע"ג) דתרגם יונתן אשתיצא גושמי

Now, kallah has two meanings. The first is from the term kilayon, "consumption," for she consumes and wears away everything, from the word kalah, "consumed." (As in "my flesh is consumed [kalah]") (in Psalms 73), which Targum Yonasan renders "my body is spent,"

דהיינו לשון כליון וכן (בישעיה ט"ז ד') וכך ג"כ בכלה בפתח י"ל [יש לומר] הפי' ג"כ עדי"ז וכ"ה בזהר פ' אחרי (דע"ב) ע"פ כי כלתו היא שצייתא כו'.

that is, a term of consumption; and so too (in Isaiah 16:4). And likewise with kallah pointed with a patach, one may say that the meaning is also along these lines. And so it is in the Zohar, Parshas Acharei (folio 72), on the verse "for she is his daughter-in-law (kallaso)": "the consuming (shetzisa)...," etc.

כי מלת כלה היא שם דבר המורה על הפעולה כמו רכה זכה דקה ונק' כלה ע"ש [על שם] שמכלה כו'.

For the word kallah is a noun denoting the action, like rakkah, zakkah, dakkah ["soft," "pure," "fine"], and she is called kallah because she consumes, etc.

וכן איתא ברבות שנתכלו. והב' מלשון כלתה נפשי כו' (תהלים פ"ד) והיינו תשוקת הנפש לידבק וליכלל באורו ית'

And so it is found in the Midrash Rabbah: "that they were consumed (nitkallu)." The second [meaning] is from the term "my soul yearns (kalsah)," etc. (Psalms 84), meaning the yearning of the soul to cleave to and be absorbed in His light, may He be blessed.

(וכמו דת"י [דתרגם יונתן] שם תאיבת נפשי שהוא לשון תשוקה כמו ואל אישך תשוקתך ותרגומו תיאובתיך) והענין דהנה בק"ש [בקריאת שמע] יש ב' בחי' מס"נ [מסירות נפש].

(As the Targum Yonasan renders there, "my soul longs [te'ivas]," which is a term of yearning, as in "and your desire (teshukasech) shall be to your husband," which the Targum renders "te'uvtich.") The explanation is this: in the reading of the Shema there are two levels of self-sacrifice (mesirus nefesh).

הא' למסור נפשו באחד. והב' ואהבת בכל נפשך אפי' [אפילו] נוטל את נפשך כו'. ולהבין ענינם וההפרש שביניהם.

The first is to give over one's soul at [the word] "One." The second is "You shall love... with all your soul," even if He takes your soul, etc. We need to understand what they are and the difference between them.

ועוד צ"ל איך שייך ואהבת בכל לבבך. אחר בחי' מס"נ באחד שהרי באהבה כתיב ס"פ נצבים לאהבה כו' כי הוא חייך.

We must further understand how "You shall love... with all your heart" is relevant after the level of self-sacrifice at "One." For of love it is written at the end of Parshas Nitzavim, "to love, etc., for He is your life."

אבל המס"נ הוא להשליך חייו מנגד שהוא ביטול במציאות לאור א"ס ב"ה ממש (ועי' בפי' שמות בד"ה להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך ובד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא).

But self-sacrifice means casting away one's life, which is a nullification of one's very existence before the Infinite Light, blessed be He, itself. (See in Parshas Shemos, in the discourse beginning "To understand the saying of our Sages on 'For your love is better than wine,'" and in the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim.")

וא"כ איך אחר מעלת ומדרגת הביטול דמס"נ באחד יהי' שייך בחי' ואהבת יש מי שאוהב

If so, how, after the virtue and level of the self-nullification of self-sacrifice at "One," can there be room for the level of "You shall love," where there is someone who loves?

והענין כי הנה הבחי' האי למסור נפשו באחד הוא מחמת שמע ישראל כו' כי שמע מלשון הבנה שהיא התבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא אחד כמו קודם שנברא העולם בלי שום שינוי

The explanation is that the first level, to give over one's soul at "One," comes from "Hear, O Israel," etc. For "hear" (shema) denotes understanding, which is contemplation of the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He: how He is One just as before the world was created, without any change whatsoever.

כמ"ש אני הוי' לא שניתי כו' אתה הוא עד שלא נברא כו' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים.

As it is written, "I, Havayah, have not changed," etc.; "You were the same before [the world] was created," etc.; "I am the first and I am the last, and besides Me there is no Elokim."

פי' אלקים המעלים ומסתיר כו' כי לפניו יתי' אין שום העלם מעלים ומסתיר כלל כי כולא קמיה כלא חשיב כו'.

Elokim means that which conceals and hides, etc. For before Him, may He be blessed, there is no concealment that conceals and hides at all, since all before Him is considered as nothing, etc.

2 ואי לזאת ולא תחללו את שם קדשי כו' שלא לעשות מקום חלל כו' להיות דבר נפרד ממנו ית' ח"ו [חס ושלום] וממילא בטלים כל התאוות והישות ולגרמיה כו'

Accordingly, "and you shall not profane (sechalelu) My holy Name," etc.: not to make an empty space (makom chalal), etc., so that something would be separate from Him, may He be blessed, G-d forbid. And consequently all the desires, the sense of self and [living] for oneself, etc., are nullified.

וזהו לשון כליון שמכלה לגרמיה כו' שיתבטלו כל רצונותיו ולא ישאר שום רצון רק אליו י"ת [יתברך]

This is the term kilayon, "consumption": consuming [all that is] for oneself, etc., so that all his wishes are nullified and no will at all remains except toward Him, may He be blessed.

(וזהו ענין כלה שארי ולבבי כמו שת"י [שתרגום יונתן] אשתיצא גושמי וכמ"ש בזהר פ' אחרי הנ"ל שצייתא דעלמא היא כליון כל הרצונות.

(This is the meaning of "my flesh and my heart are consumed," as Targum Yonasan renders, "my body is spent," and as stated in the Zohar, Parshas Acharei, cited above, that "the consuming (shetzisa) of the world" is the consumption of all wishes.

וע"ד שנת' [שנתבאר] במ"א ע"פ כי תצא להיות נקודת פנימי' [פנימיות / פנימית] הלב עולה ונכלל באור א"ס ב"ה ולא מהעוה"ז לבד כו' אלא אפי' [אפילו] מג"ע [מגן עדן] התחתון והעליון וכמ"ש מי לי בשמים כו' כלה שארי כו')

It is along the lines of what is explained elsewhere on the verse "When you go out": that the innermost point of the heart rises and is absorbed in the Infinite Light, blessed be He, and not only from this world, etc., but even from the lower and the upper Gan Eden [the Garden of Eden], as it is written, "Whom do I have in heaven," etc.; "my flesh is consumed," etc.)

והבחי' הב' היא מלשון כלתה נפשי שהוא לשון תשוקה ואהבה שהוא בחי' ביטול היש דהיינו שהוא יש ודבר (ולא כליון היש לגמרי כמו בבחי' הא') אלא שמבטל א"ע [את עצמו] שרוצה ליכלל וליבטל כו'.

The second level is from the term "my soul yearns (kalsah)," which is a term of yearning and love. This is the level of the nullification of the self (bittul hayesh), meaning that he is an existing entity (and not a complete consumption of the self, as in the first level), but that he nullifies himself, wanting to be absorbed and nullified, etc.

ולכן מפסיקים בין ב' בחי' מס"נ הנ"ל בבשכמל"ו [מסירות נפש] [בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] בחי' יחו"ת [יחודא תתאה] שמבחי' מלכותו נתהוו כל הנבראים מאין ליש לפי שאין מלך בלא עם זהו מקור קיום וחיות כל הנבראים.

Therefore, between the two levels of self-sacrifice mentioned above, we interpose "Blessed be the name of the glory of His kingdom forever and ever," the level of the lower unity (yichuda tata'ah). For from the level of His Malchus (sovereignty) all created beings came into being from nothing to something, since there is no king without a people; this is the source of the existence and life-force of all created beings.

3 וכתיב ומבלעדי אין אלקים מבלעדי דוקא דהיינו חוץ ממנו ית' ח"ו [חס ושלום]. אבל הוי' בעצמו הוא אלקים אני הוי' אלקיכם אני בעצמי כו'

And it is written, "and besides Me there is no Elokim": "besides Me" specifically, meaning outside of Him, may He be blessed, G-d forbid. But Havayah Himself is Elokim: "I am Havayah your Elokim"; I Myself, etc.,

שמצמצם ומסתיר אור א"ס ב"ה הבלתי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] להיות גילוי בחי' נבראים בבחי' יש

who contracts and conceals the Infinite Light, blessed be He, which is without limit, so that there may be a revelation of the level of created beings as existing entities (yesh).

וכהדין קמצא דלבושי' [דלבושיה] מיני' ובי' [וביה] ומבחי' זו של בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] נמשך להיות ואהבת בבחי' יש מי שאוהב כו' משא"כ יחו"ע [יחודא עילאה] הוא בחי' ביטול ממש במס"נ [במסירות נפש].

And [it is] like the snail (kamtza), whose garment is of itself and within itself. And from this level of "Blessed be the name of the glory of His kingdom forever and ever" comes about "You shall love" at the level of an existing self, someone who loves, etc.; whereas the higher unity (yichuda ila'ah) is the level of actual self-nullification in self-sacrifice.

(ובזה מתורץ איך שייך ואהבת אחר המס"נ באחד דהיינו ע"י שמפסיקים בבשכמל"ו [בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] ועמ"ש מענין זה בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו באופן אחר קצת. והמ"י [והמשכיל יבין] שעולה בקנה א').

(This resolves how "You shall love" is relevant after the self-sacrifice at "One": namely, through our interposing "Blessed be the name of the glory of His kingdom forever and ever." See what is written on this subject in Parshas Vayeishev, in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev," in a somewhat different manner; and one who understands will understand that it all rises on one stalk.)

ובי' בחי' אלו נקרא בלשון הקבלה שכינתא עילאה ושכינתא תתאה כו'.

These two levels are called, in the language of the Kabbalah, the Higher Shechinah (Shechinta Ila'ah) and the Lower Shechinah (Shechinta Tata'ah), etc.

והן הם ב' בחי' כלה שנאמרו בשיר השירים שכל שיר השירים מדבר על ב' בחי' כלה הנ"ל כידוע כי ב' פעמים נאמר ונשנה בשיר השירים החיבוב שבין חתן וכלה ורומז על ב' בחי' כלה הנ"ל

And they are the two levels of bride spoken of in the Song of Songs, for the whole Song of Songs speaks of the two levels of bride mentioned above, as is known; for twice the affection between groom and bride is said and repeated in the Song of Songs, and it alludes to the two levels of bride mentioned above.

(ועיין בפרדס ש"ח פי"ג מענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה ובזהר הרקיע ר"פ בראשית גבי משי"ש [מה שכתוב שם] בזהר מה שושנה כו' אוף כנ"י [כנסת ישראל] כו'

(See Pardes, Sha'ar (Gate) 8, chapter 13, on the Higher Shechinah and the Lower Shechinah; and Zohar HaRakia at the beginning of Parshas Bereishis, on what is stated there in the Zohar: "As the rose..., etc., so too the Congregation of Israel...," etc.

ועמ"ש בפי' כנ"י [כנסת ישראל] לקמן בד"ה ששים המה מלכות בשם המשנת חסידים ועמ"ש בפ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו' וע' בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' קנ"ו

And see what is written on the meaning of the Congregation of Israel below, in the discourse beginning "There are sixty queens," in the name of Mishnas Chassidim; and see what is written in Parshas Tetzaveh, in the discourse beginning "Remember what Amalek did to you," etc.; and see Sefer Hadras Melech, section 156.

והמכוון הכל אחד שהוא ענין שני המדרגות דיחו"ע [דיחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] ועמ"ש עוד מענין ב' בחי' כלה בד"ה וארשתיך לי בהפטרה דפ' במדבר ואפשר הוא ענין אחר קצת והיינו כמ"ש סד"ה כי אתה נרי בענין דורות הראשונים ודורות האחרונים):

The intent of all is one, namely the two levels of the higher unity and the lower unity. And see further what is written on the two levels of bride in the discourse beginning "And I will betroth you to Me," in the haftarah of Parshas Bamidbar; and perhaps it is a somewhat different matter, namely as written at the end of the discourse beginning "For You are my lamp," on the subject of the early generations and the later generations.)

4 ב והנה מב' בחי' כלה הנ"ל נמשך להיות ב' בחי' חתנים בחי' חות דרגא וזהו קול מצהלות חתנים מחופתם חתנים תרי משמע. והענין יובן במאמר מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול.

2. Now, from the two levels of bride mentioned above there come about two levels of grooms, [each] the level of "descending a level" (chas darga). This is [the meaning of] "the voice of the grooms' jubilation from their wedding canopies": "grooms" implies two. The matter will be understood through the phrase "King, praised and glorified forever is His great Name."

5 ולכאורה אינו מובן מהו שם גדול וקטן וכן צריך להבין מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד איך שייך בחי' שם עד שלא נברא העולם שעדיין לא הי' [היה] מי שיקראנו בשמו.

At first glance it is not understood what a great name and a small one are. Likewise we must understand the saying of our Sages, "Before the world was created there was He and His Name alone": how can the level of a name apply before the world was created, when there was not yet anyone to call Him by His name?

ויובן ע"פ מה שנודע שהשי"ת [שהשם יתברך] נקרא גמרא ובמדרשים בשם הקב"ה שבחרו בשם זה ולא בשמות וכינוים אחרים כמו רחום וחנון לפי שהוא מורה שהוא קדוש ומובדל כו'

It will be understood through what is known: that G-d, may He be blessed, is called in the Gemara and the Midrashim by the name "the Holy One, blessed be He." They chose this name, and not other names and appellations such as "Compassionate and Gracious," because it indicates that He is holy and set apart, etc.

(ועמ"ש בפ' מקץ בביאור ע"פ כי עמך מקור חיים ולקמן בדרוש הראשון שע"פ צאינה וראינה) ואין ערוך המשכות והתלבשות אור א"ס בראשית ההשתלשלות אלא כטפה מים אוקיינוס.

(See what is written in Parshas Miketz, in the explanation of the verse "For with You is the source of life," and below, in the first discourse on "Go forth and see.") And the drawings-forth and enclothings of the Infinite Light (Or Ein Sof) at the beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus) bear no comparison [to Him], except as a drop to the ocean.

וזהו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה יושב ועוסק בתורה כו' פי' עצמותו ית' קדוש ומובדל אלא שיושב ומשפיל א"ע [את עצמו] להיות מתלבש בתורה כאדם היושב שמשפיל קומתו והארה זו נקרא בחי' שם שאינו אלא זיו והארה

This is the saying of our Sages, "The Holy One, blessed be He, sits and occupies Himself with the Torah," etc. That is: His essence, may He be blessed, is holy and set apart, but He "sits" and lowers Himself to be clothed in the Torah, like a person who sits and lowers his stature. And this illumination is called the level of "name," which is only a radiance and an illumination.

(וענין קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד. היינו המקור והשרש והיכולת שיש באי"ס ב"ה שיוכל להיות גילוי בחי' זיו והארה שיהיה ממנה התהוות עולמות שיעלה בחפצו ורצונו.

(And the meaning of "Before the world was created there was He and His Name alone" is the source, the root and the capacity that exists in the Infinite One, blessed be He, for there to be a revelation of radiance and illumination, from which worlds would come into being when it would arise in His desire and will.

וכמו זיו השמש הכלול במאור שהוא השמש עצמה. אלא שבנמשל הוא באופן נעלה יותר אין קץ שהרי השמש מאירה הזיו שלא בטובתה משא"כ למעלה מהמשכת וגילוי הזיו עד"מ היינו כשעלה ברצונו כו'

It is like the radiance of the sun contained within the luminary, which is the sun itself. But in the thing compared it is in an infinitely higher manner: for the sun gives off its radiance without choosing to, whereas above, the drawing forth and revelation of the radiance, by way of analogy, is when it arises in His will, etc.

א"כ הזיו הכלול בו היינו מה שיש ביכולת בו ית' להאיר בחי' זיו והארה כו' אשר יכולת וכח זה נקרא שמו וזהו מ"ש כח אדנ בכחך הגדול והיינו לפי כי מהותו ועצמותו אינו בגדר השפעה והמשכה כלל עמ"ש בד"ה אתם נצבים.

If so, the radiance contained in Him is what lies within His capacity, may He be blessed, to shine forth radiance and illumination, etc. And this capacity and power is called His Name. This is what is written, "the power of Ado-nai… with Your great power." This is because His being and essence is not within the category of bestowal and drawing forth at all; see what is written in the discourse beginning "You are standing."

ולכן כח ומקור ההמשכה נקרא שמו וכמ"ש במ"א בפי' כי עמך מקור חיים שגם בחי' מקור חיים הוא נקרא עמך שהוא בחי' הטפל וכלא חשיב כו').

Therefore the power and source of the drawing forth is called His Name, as explained elsewhere on "For with You is the source of life": that even the level of "the source of life" is called "with You," meaning something secondary and considered as nothing, etc.)

וזהו ענין שמו הגדול שלמעלה מן ההשתלשלות ושמו הגדול הזה הוא משובח ומפואר עדי עד בבחי' א"ס

This is the meaning of His great Name, which is above the chain of descending worlds; and this great Name of His is "praised and glorified forever," at the level of the Infinite.

וזהו כי הוא לבדו ית' יחיד ומיוחד ועיקר חי העולמים הוא רק בחינת מלך כו'

This is [so] because He alone, may He be blessed, is unique and one, and what is principally "the Life of the worlds" is only the level of King, etc.

כי השתלשלות העולמות אינו דרך עילה ועלול כמ"ש בספרים שא"כ היה בחי' שינוי כביכול כי בעילה ועלול יש שינוי בהעילה ע"י ההשפעה

For the descent of the worlds is not by way of cause and effect, as written in the books; for if so there would be, as it were, a change, since in cause and effect there is a change in the cause through its bestowal.

כמו עד"מ בשעה שהרב משפיע לתלמידו בהכרח משים עיונו בההשפעה ואין שכלו פנוי לעיין בענינים ושכליים כמו שהי' [שהיה] פנוי קודם ההשפעה

As, by way of analogy, when a teacher imparts to his student, he necessarily puts his attention into what he imparts, and his mind is not free to study matters and ideas as it was free before the imparting.

אבל בו יתברך הרי אתה הוא קודם שנברא העולם ומשנברא העולם בלי שום שינוי ח"ו [חס ושלום].

But with Him, may He be blessed: "You are the same before the world was created and since the world was created," without any change, G-d forbid.

והיינו לפי שמקור חיות העולמות הוא רק מבחי' שמו לבד בחי' מלכות (ועיין עוד מענין שמו הגדול בפ' שלח ע"פ אני כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ.

This is because the source of the life-force of the worlds is only from the level of His Name alone, the level of Malchus (sovereignty). (See further on the subject of His great Name in Parshas Shelach, on the verse "I [am Havayah your G-d] who brought you out of the land of Egypt."

ובפ' פינחס בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' מענין שמו גימ' [גימטריא] רצון. וע"פ ואלה שמות כו').

And in Parshas Pinchas, in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., on how she-mo, "His Name," has the numerical value of ratzon, "will." And on "These are the names," etc.)

ובאמת כי נשגב שמו לבדו.

And in truth, "His Name alone is exalted."

ואין ההמשכה מבחי' שמו ע"י עילה ועלול שא"כ היה הכל בחי' א"ס. אלא שההמשכה ע"י צמצום ודילוג עד שנמשך רק בחינת קו וחוט ממלכות דא"ס ועוד כמה צמצומים והעלמות אין מספר

And the drawing forth from the level of His Name is not by way of cause and effect, for if so everything would be the level of the Infinite; rather, the drawing forth is by way of tzimtzum (contraction) and a leap, until only the level of a line and a thread (kav) is drawn from the Malchus of the Infinite, and [after it] further contractions and concealments without number

(ע' [עיין] בספר של בינונים ח"ב פ"ט בהג"ה [בהגהה]) עד שיוכל להיות בחי' השתלשלות עילה ועלול וכידוע ענין סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] כו'.

(see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], Part II, chapter 9, in the gloss), until there can be the level of a chain of descent by cause and effect; and as is known concerning the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin), etc.

והנה התלבשות והמשכה זו משמו הגדול להתלבש בתורה יושב ועוסק בתורה היא בחי' רננה דאורייתא כי אורייתא מחכמה נפקת.

Now, this enclothing and drawing forth from His great Name, to be clothed in the Torah, "sitting and occupying Himself with the Torah," is the level of the song of the Torah (renanah de'oraysa). For "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)."

נפקת דייקא היינו בחי' גילוי של התורה היא מחכמה אבל הארה העליונה להיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה

"Comes forth," precisely: that is, the revealed aspect of the Torah is from Chochmah. But the supernal illumination by which the Infinite Light, blessed be He, is clothed in supernal Chochmah,

חכים ולא בחכמה ידיעא היא בחי' טעמי התורה ורננה דאורייי' [דאורייתא] זרקא מקף שופר כו' (כי הנה הטעמים הם ג"כ כמו בחי' אותיות שהיא ענין המשכו' [המשכות] וכנודע מענין טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות].

"wise, but not with a knowable wisdom," is the level of the cantillation notes (ta'amim) of the Torah and the song of the Torah: zarka, makaf, shofar, etc. (For the notes, too, are like letters, which are a drawing forth, as is known concerning notes, vowel points, crowns and letters.

אך כי הם אותיות והמשכות מבחי' תענוג עליון בחי' כי עמך מקור חיים מה שלמעלה אפי' [אפילו] מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] ואצ"ל [ואין צריך לומר] שהם למעלה מבחי' אותיות הדבור שהם נמשכים מן החכמה.

But they are letters and drawings-forth from the level of supernal delight, the level of "For with You is the source of life," which is above even the level of supernal Chochmah, and needless to say above the letters of speech, which are drawn from Chochmah.

והענין דכמו שיש אותיות הדבור ויש אותיות המחשבה. כך יש אותיות הכלולים בשכל וגם בלמעלה מהשכל. וזהו ענין הטעמים וטעם ג"כ לשון טוב טעם ומתיקות והיינו שהם אותיות והמשכות תענוג עליון מבחי' שעשוע המלך בעצמותו וכדכתיב ואהיה אצלו שעשועים.

The explanation: just as there are letters of speech and letters of thought, so there are letters contained within intellect, and also in what is above intellect. This is the meaning of the ta'amim; ta'am also means "good taste" and sweetness. That is, they are letters and drawings-forth of supernal delight, from the level of the King's delight in His own essence, as it is written, "And I was beside Him... a delight."

ומשם נמשך להתלבש בחכמה עילאה וזהו אני תורתך שעשעתי וכמ"ש במ"א ע"פ ואהיה אצלו אמון כו' ועיין עוד מענין רננא וטעמים שבתורה ע"פ ויהי מקץ שנתים ימים.

From there it is drawn to be clothed in supernal Chochmah. This is "I delight in Your Torah," as explained elsewhere on "And I was beside Him as a nursling," etc. And see further on the song and the notes of the Torah on "And it came to pass at the end of two years."

ובפ' אמור ע"פ והניף הכהן אותם. ובפרשה וזאת הברכה על פסוק תורה צוה כו' ובמקום אחר נתבאר שזהו מ"ש ויהי בישורון מלך כי ישורון יש לומר ג"כ לשון שיר.

And in Parshas Emor, on "And the kohen [priest] shall wave them"; and in Parshas Vezos HaBerachah, on the verse "Moshe commanded us the Torah," etc. And elsewhere it is explained that this is what is written, "And He was King in Yeshurun," for Yeshurun may also be said to denote shir, "song."

וגם כמו שהשיר הוא עגול כך בהניגון נעוץ סופו בתחלתו שכשמסיים הניגון יומשך התחלה שלו כו'. וכך למעלה הנגינות וטעמים הם המשכת בחינת סוכ"ע ממש והמשכה זו היא בבחי' מלך כמאמר ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם אקב"ו [אשר קדשנו במצותיו וצונו]):

Also, just as a song is circular, so in a melody its end is embedded in its beginning, for when one finishes the melody, its beginning is drawn out again, etc. So too above: the melodies and notes are the drawing forth of the actual light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and this drawing forth is at the level of King, as the blessing says, "Blessed are You, Havayah our G-d, King of the world, who has sanctified us with His commandments and commanded us.")

6 ג וזהו שיר השירים אשר לשלמה. כי שיר הוא ענין ההתכללות ברצוא ושוב ולמעלה הוא בחינת מטי ולא מטי כו'

3. This is [the meaning of] "The Song of Songs, which is Shlomo's." For song (shir) is a matter of being absorbed through "running and returning" (ratzo vashov); and above, it is the level of "reaching and not reaching," etc.

(ועיין בעץ חיים דבחינת מטי ולא מטי נמשך מפה דא"ק [דאדם קדמון] שהוא בחינת אורות הטעמים דא"ק [דאדם קדמון] כו' וזהו שיר כו' מנשיקות פיהו ועמ"ש עוד מענין המשכה שבבחינת מטי ולא מטי בביאור ענין מוצאיהם למסעיהם כו' ע"ש)

(See in Etz Chaim that the level of "reaching and not reaching" is drawn from the mouth of Adam Kadmon [Primordial Man], which is the level of the lights of the ta'amim of Adam Kadmon, etc.; and this is "song...," etc., "with the kisses of his mouth." And see what is written further on the drawing forth that is at the level of "reaching and not reaching" in the explanation of "their goings out by their journeys," etc.; see there.)

וזהו שיר השירים פי' שיר שממנו מקבלים השירים שלמטה שיש כמה בחינת שיר ממטה למעלה

This is "Song of Songs": that is, the song from which the songs below receive; for there are several levels of song [rising] from below to above.

כי מקור הנבראים המחיה ומהווה מאין ליש (שהיא בחינת מלי דאצילות) היא העולה ומתכללת בבחינת ביטול במאצילה ב"ה בבחינת שיר ברצוא ושוב

For the source of the created beings, which gives them life and brings them into being from nothing to something (this is the level of Malchus of Atzilus), rises and is absorbed in self-nullification (bittul) in its Emanator, blessed be He, at the level of song, in "running and returning."

וגם אחרי התלבשות בבי"ע הנה עליות העולמות שעולים ומתכללים כו' נקרא בחינת שיר כמו הנגון בנגן המנגן שיש בו קולות עולים ויורדים במעלות ומורדות ויש כמה מיני עליות עד אין קץ ושיעור והכל בבחינת שיר

And even after [its] enclothing in [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, the ascents of the worlds, which rise and are absorbed, etc., are called the level of song, like the melody of a musician as he plays, which has notes rising and falling, in ascents and descents; and there are many kinds of ascents without end or measure, and all are at the level of song.

וזהו כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר כו' (ועיין מ"ש ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית וע"פ ושם אחיו יובל)

This is [the saying], "All that have song (shir) go out with song and are drawn with song," etc. (See what is written on "A psalm, a song of the dedication of the House," and on "And his brother's name was Yuval.")

והנה כל השירים הללו שממטה למעלה נקרא שירה בה' לשון נקבה כמ"ש השירה הזאת בחינת כלה ומבחינת כלה נמשך בחינת שמחת חתן מהעלם לגילוי משמח חתן עם הכלה

Now, all these songs from below to above are called shirah, with a hei, in the feminine form, as it is written, "this song (hashirah hazos)": the level of bride. And from the level of bride there is drawn the level of the groom's joy, from concealment to revelation: "who gladdens the groom with the bride."

פירוש על ידי הכלה שע"י בחינת השירה בה' בחינת כלה נמשך שיר העליון בחינת דכר (ועיין בזהר פרשת וילך דף רפ"ד ע"ב ורפ"ה ע"א)

That is, through the bride: through the level of shirah with a hei, the level of bride, the supernal song (shir) is drawn, the masculine level. (See the Zohar, Parshas Vayeilech, folio 284b and 285a.)

הוא המשכת אור א"ס הסוכ"ע מבחינת שמו הגדול טעמי התורה ורננה דאורייתא בחינת ענג העליון להתלבש בתורה

This is the drawing forth of the Infinite Light that encompasses all worlds (sovev kol almin) from the level of His great Name: the notes of the Torah and the song of the Torah, the level of supernal delight, to be clothed in the Torah.

(ועיין מענין שיר השירים ברבות סוף פסוק שיר השירים זח"ב [זהר חלק ב'] מ"ח ב' קל"ב א' קמ"ג א"ב [ע"א ע"ב] קמ"ד א"ב [ע"א ע"ב] קמ"ה ב' ח"ג [חלק ג'] ע"ד ב' רפ"ד ב')

(See on the subject of the Song of Songs in the Midrash Rabbah, at the end [of the comment] on the verse "The Song of Songs"; Zohar II, 48b, 132a, 143a–b, 144a–b, 145b; Zohar III, 74b, 284b.)

(ואפי"ל [ואפשר לומר] פי' שמע ישראל שיר אל כי בנשמות ישראל יש מבחינת שיר ומבחינת השירים עיין לקמן בביאור ע"פ צאינה וראינה ובזח"א [ובזהר חלק א] ויחי) (דרמ"ה) **ועמש"ל** [ועיין מה שכתוב לעיל] **מענין ישורון ומ"ש בפ' בלק ע"פ ולא ראה עמל בישראל כו':**

(One may perhaps explain [the word] Yisrael in "Hear, O Israel" as shir Kel, "song of G-d," for in the souls of Israel there is [something] of the level of song and of the level of songs; see below, in the explanation of "Go forth and see," and in Zohar I, Vayechi (folio 245).) And see what is written above on the subject of Yeshurun, and what is written in Parshas Balak on "He has not seen iniquity in Israel," etc.

7 **אשר לשלמה כענין עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ב' הפכים כו'**

"Which is Shlomo's" (asher liShlomo): as in "He makes peace in His heights": Michael, the prince of water, and Gavriel, the prince of fire, two opposites, etc.

כך להיות התחברות והתכללות שני הפכים ממטה למעלה ומלמעלה למטה כי הוא יתברך קדוש ומובדל ואין ערוך כו' וכטפה מים אוקינוס כו'.

So too there is to be a joining and mutual absorption of two opposites, from below to above and from above to below. For He, may He be blessed, is holy and set apart, and there is no comparison, etc., [but only] as a drop to the ocean, etc.

8 **והעולמות הם בחינת יש ונפרד וכדי להיות התלבשות אור א"ס בטפה זו שאין ערוך ממש וכו' מוכרח להיות המשכת עונג עליון שיתענג בהמשכת הטפה כו'**

And the worlds are at the level of separate existence (yesh). For the Infinite Light to be clothed in this drop, which bears no comparison at all, etc., there must necessarily be a drawing forth of supernal delight, that He take delight in drawing forth the drop, etc.

ועונג זה הוא ענין השיר שמזה נעשה השלום התקשרות המשפיע במקבל כו' ויהיה אשר לשלמה

This delight is the matter of song, from which comes about peace (shalom), the bonding of the giver with the receiver, etc. And so there will be "which is Shlomo's (liShlomo)."

כי בתיבת לשלמה נכלל בחינת דכר ונוק' [ונוקבא] גם יחד כי שלמה בחול"ם מלך שהשלום שלו הוא המשכת טפת דכר.

For in the word liShlomo the masculine and the feminine are included together: Shlomo with a cholam [signifies] "the King to whom peace belongs," which is the drawing down of the masculine drop.

וגם שלמה בה' מורה על לשון נקבה היא בחינת ההעלאה שמלמטה למעלה שבהתחברות שניהם נעשה יחוד עליון ונמשך שיר להשירים ועיין מענין שלמה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] (דקע"ו ע"ב)

And Shlomo [ending] with a hei also indicates the feminine form: the level of the ascent from below to above. Through the joining of the two, a supernal union is made and song is drawn to the songs. See on the subject of Shlomo in the Ramaz (folio 176b).

והגורם כל זה הוא מה שכתוב ישקני מנשיקות פיהו כי המשכת בחינת שמו הגדול בבחינת שיר וטעמים נקרא בחינת נשיקין גילוי אהבה פנימית כאהבת האב לבנו יחידו

What causes all this is what is written, "Let him kiss me with the kisses of his mouth." For the drawing forth of His great Name at the level of song and notes is called the level of kisses: the revelation of inner love, like the love of a father for his only son.

שמרוב האהבה הגדולה אשר תוכו רצוף אהבה כאש בוערה אינה יכולה לצאת מכח אל הפועל בגילוי כי"א בבחינת צמצום גדול שמתצמצמת בהבל הפה ורוח פיו

From the great abundance of the love, as his "inside is inlaid with love" like a burning fire, it cannot pass from potential to actual in revelation except by way of a great contraction, contracting itself into the breath of the mouth and the spirit of his mouth.

ואף שזהו מעשה גשמיות אעפ"כ [אף על פי כן] בזה דוקא מתגלה פנימית האהבה מה שאינה מתלבשת בשום כלי אחר לא באותיות הדבור כו' (ועיין מ"ש מזה בד"ה מי יתנך כאח לי כו' אשקך כו')

And although this is a physical act, nevertheless precisely in this the inwardness of the love is revealed, which does not clothe itself in any other vessel, not [even] in the letters of speech, etc. (See what is written on this in the discourse beginning "If only you were as a brother to me... I would kiss you," etc.)

כך התשוקה הזאת והעונג עליון הזה להיות התגלות והתלבשות אור אין סוף בבחינת הטפה וההשפעה שבתורה היא בבחינת דילוג וקפיצה

So [too] this yearning and this supernal delight, that there be a revelation and enclothing of the Infinite Light in the level of the drop, and the bestowal in the Torah, is by way of a skip and a leap,

שלא בבחינת ההשתלשלות כי אם בבחינת צמצום גדול יושב ועוסק בתורה כו' משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול.

not by way of the chain of descending worlds (hishtalshelus) but by way of a great contraction: "sitting and occupying Himself with the Torah," etc.: "praised and glorified forever is His great Name."

וזהו יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. שיומם ע"י ישראל העוסקים בתורה ממשיך חסד עליון בכל יום בחינת השפעה מלמעלה למטה

This is [the meaning of] "By day Havayah commands His kindness, and at night His song is with me." "By day": through Israel who occupy themselves with the Torah, supernal kindness is drawn down every day, the level of bestowal from above to below.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] פרק לפני אידיהן (ד"ג ע"ב) שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן שלישית יושב וזן וכו' שהוא ענין התלבשות אור א"ס בהשפעה

As our Sages said in the chapter Lifnei Eideihen ["Before Their Festivals," in Avodah Zarah] (folio 3b): "The first three hours the Holy One, blessed be He, sits and occupies Himself with the Torah; the second, He sits and judges; the third, He sits and sustains," etc.; this is the enclothing of the Infinite Light in bestowal.

(פי' יושב ועוסק בתורה היינו המשכת מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] ובשניות יושב ודן היינו בחינת חג"ת [חסד גבורה תפארת] ובשלש שעות שלישי' [שלישיות / שלישים] יושב וזן היינו בחינת נה"י [נצח הוד יסוד] כנודע שנצח והוד נקרא לחמו בלחמי.

(That is: "sits and occupies Himself with the Torah" is the drawing down of the intellect (mochin), Chochmah, Binah and Daas; "in the second He sits and judges" is the level of Chesed, Gevurah and Tiferes; and "in the third three hours He sits and sustains" is the level of Netzach, Hod and Yesod, as is known that Netzach and Hod are called "[Come,] eat of My bread."

ועיין בזהר פ' פנחס) (דרי"ז ב') בענין ולחם לבב אנוש יסעד ההוא לחם דאזילו שחקים כו' שהם נו"ה [נצח והוד] ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה להבין משל ומליצה

And see the Zohar, Parshas Pinchas (folio 217b), on "and bread that sustains the heart of man": "that bread that the heavens (shechakim) grind," etc., which are Netzach and Hod. And see what is written in Iggeres HaKodesh [the Holy Epistle], in the passage beginning "To understand the parable and the metaphor.")

אבל בלילה שירה עמי הוא שיר המלאכים ממטה למעלה שהוא אחר המשכות ישראל ביום יומם יצוה ה' חסדו כו'

But "at night His song is with me" is the song of the angels from below to above, which comes after Israel's drawing-down by day: "By day Havayah commands His kindness," etc.

ושירה כתיב שירו קרי הוא ענין יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כנ"ל ולכן כתיב פיהו ולא פיו בתוספת ה' בחינת דכר ונוקבא:

And shirah is written, [while] shiro is read: this is the union of Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus), as above. Therefore pihu, "his mouth," is written, and not piv, with an added hei: the level of masculine and feminine.

9 ד והנה כל זה הוא בחינת חתן הא' חות דרגא המשכת אור א"ס להתלבש בתורה חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא וכו'.

4. Now, all this is the level of the first groom, "descending a level": the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof) to be clothed in the Torah, supernal Chochmah, "wise, but not with a knowable wisdom," etc.

ובחינת חתן הב' הוא כשכבר נמשך ונתלבש אור א"ס ב"ה בתורה שיהא נמשך גם למטה בבי"ע ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל

And the level of the second groom is when the Infinite Light, blessed be He, having already been drawn down and clothed in the Torah, is drawn down also below, into [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah: "He established a testimony in Yaakov and set a Torah in Israel"

(וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בתהלים סי' ע"ח על פסוק זה) להיות גילוי אור א"ס למטה כמו למעלה ויהא נמשך גם למטה עונג העליון בתורה ומצות דבי"ע.

(and see the Likkutei Torah of the Arizal on Psalms, section 78, on this verse), so that there be a revelation of the Infinite Light below as above, and the supernal delight be drawn down also below, into the Torah and mitzvos of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אלפים שנה קודם שנברא העולם קדמה התורה פי' אלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה שמתחלה המשכה ראשונה דתורה היא משמו הגדול בחכמה ובינה

This is what our Sages said: "The Torah preceded the creation of the world by two thousand years." That is, "two thousand" (alpayim) is "I will teach you (a'alefcha) wisdom, I will teach you understanding"; for at first, the first drawing forth of the Torah is from His great Name into Chochmah and Binah.

וזהו בחינת חתן חות א' ואח"כ בחינת חתן ב' הוא מה שנמשך התורה מב' אלפין הנ"ל בעולם הוא בחינת המדות דז"א

This is the level of the first groom, the first "descending"; and afterward the level of the second groom is the Torah being drawn from the two "thousands" mentioned above into the world, which is the level of the emotive attributes (middos) of Z'eir Anpin

(ועמ"ש בד"ה השמים כסאי ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל בפ' אמור ובד"ה והיה אור הלבנה כו' בפ' צו ובביאור ע"פ שוש אשיש גבי כחתן יכהן פאר) דהיינו מה שנמשך התורה למטה בבי"ע.

(see what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne," and in the explanation of "And I shall be sanctified among the children of Israel" in Parshas Emor, and in the discourse beginning "And the light of the moon shall be," etc., in Parshas Tzav, and in the explanation of "I will greatly rejoice," concerning "as a groom adorns himself with splendor"): that is, the Torah being drawn down below into Beriah, Yetzirah and Asiyah.

וזהו אשר קדשנו במצותיו אשר הוא עונג העליון נמשך במצותיו ובתורה כי התורה אינה רק פירוש וביאור המצות.

This is "who has sanctified us with His commandments": that the supernal delight is drawn into His commandments and into the Torah, for the Torah is nothing but the interpretation and explanation of the commandments.

והנה במצות נאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם פירוש שהאדם עושה אותם להיות מצות וכמ"ש ועשיתם אותם אתם כתיב ואח"כ וחי בהם שמקבל מהם חיות שהן למעלה ממדרגת האדם.

Now, of the mitzvos it is said, "which a person shall do, and live by them." That is: the person makes them into mitzvos, as it is written, "and you shall do them (osam)": "you (atem)" is written. And afterward "and live by them": he receives life-force from them, for they are above the level of man.

דהנה כל המצות הם מדברים גשמיים אתרוג סוכה ציצית וקרבנות מן הבהמה מן הבקר וצאן

For all the mitzvos are [done] with physical things: esrog [citron], sukkah [festival booth], tzitzis [fringes], and offerings from animals, from cattle and sheep.

ששרש הבהמה היא מבחינת התהו לפני מלך מלך לבני ישראל כו' למעלה מבחי' אדם וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אפילו יתוש קדמך אלא שנפל למטה בשבירה.

For the root of the animal is from the level of Tohu [the world of Chaos], "before a king reigned over the children of Israel," etc., above the level of man (adam), as our Sages said, "Even the gnat preceded you"; but it fell down below in the shattering [the printed text reads "in song"].

10 ומה שהיה יכול להתברר וליכלל בקדושה נתהוו מלאכים מיכאל וגבריאל כו' ומה שלא היה יכול להתברר נפל למטה מטה עד שבעולם העשיה נתהוו בהמות וחיות גשמיים וכל אשר נעשה תחת השמש

Whatever could be refined and absorbed into holiness became angels, Michael and Gavriel, etc.; and whatever could not be refined fell lower and lower, until in the World of Asiyah (Action) it became physical cattle and beasts, and everything that is made under the sun.

ועל ידי האדם (שם מ"ה [שם מ"ה] בחינת התיקון בחינת חכמה) שמעלה ומקריב קרבנו על גבי המזבח

And through man, adam (the Name Mah, the level of Tikkun [Rectification], the level of Chochmah), who raises up and offers his offering upon the altar,

הנה זאת תורת הבהמה היא העולה למקורה ושרשה שבעולם התהו למעלה מבחינת אדם עד שהאדם הוא מקבל חיות מהם וחי בהם כו'.

"this is the law of the animal": it is the one that rises (ha'olah) to its source and root in the World of Tohu, above the level of man, so that man receives life-force from them and "lives by them," etc.

ועד"ז הוא בכל המצות שציצית הוא מצמר גשמי ותפילין מקלף כו'. הוא ג"כ עד"ז שלמטה הנה האדם הוא העושה אותם להיות מצוה שיומשך בהם המשכת אור א"ס.

So it is with all the mitzvos: tzitzis is of physical wool, and tefillin [phylacteries] of parchment, etc. It is likewise so: below, man is the one who makes them into a mitzvah, so that the drawing forth of the Infinite Light is drawn into them.

אבל למעלה הנה מעלת המצות הגבה ומאד נעלה כי תרי"ג מצות דאורייתא ושבעה דרבנן תר"ך עמודים כמו העמוד שמחבר מעלה ומטה וז"ש [וזהו שכתוב] אחור וקדם צרתני כו'

But above, the virtue of the mitzvos is lofty and very exalted, for the 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis are 620 pillars, like a pillar that joins above and below. And this is what is written, "Behind and before You formed me," etc.

והנה המשכת ב' חתנים הנ"ל להיות חות דרגא הוא ע"י ב' בחינות כלה משמח חתן עם הכלה

Now, the drawing forth of the two grooms mentioned above, to "descend a level," is through the two levels of bride: "who gladdens the groom with the bride."

כי מבחינת כלה הא' בחינת מסירת נפש וכליון גורם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המשכת אור א"ס שמו הגדול להתלבש בתורה חכמה עילאה והחכמה מאין כו'.

For from the level of the first bride, the level of self-sacrifice and consumption, an arousal from above is brought about: the drawing forth of the Infinite Light, His great Name, to be clothed in the Torah, supernal Chochmah, "and wisdom comes from nothing," etc.

ומבחי' הכלה הב' כלתה נפשי כו' בחינת יש מי שאוהב כו' כנ"ל נמשך המשכת חכמה עילאה להתלבש גם בתורה ומצות דבי"ע (ועמ"ש בד"ה לבבתני אחותי כלה)

And from the level of the second bride, "my soul yearns," etc., the level of "someone who loves," etc., as above, there comes the drawing forth of supernal Chochmah to be clothed also in the Torah and mitzvos of Beriah, Yetzirah and Asiyah. (See what is written in the discourse beginning "You have captured my heart, my sister, [my] bride.")

ולכן אחר ואהבת בכל נפשך כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי כו' מי שאנכי מצוך כו' ודברת בם.

Therefore, after "You shall love... with all your soul," it is written, "And these words, which I (Anochi) [command you], shall be," etc.: the One who is Anochi commands you, etc.; "and you shall speak of them."

וכענין אני המשנה המדברת בפיך כו' וכמ"ש ואשים דברי בפיך דברי ממש.

It is like "I am the Mishnah that speaks in your mouth," etc., and as it is written, "And I have put My words in your mouth": My very words.

וזהו משכיל לאיתן כו' פי' איתן אתנים הם תנאים שבלימוד התורה ממשיך בחינת משכיל שהוא חכמה עילאה להיות נמשך למטה לעולם על ידי בחינת חסד

And this is "A maskil [a psalm of understanding] of Eisan," etc. That is: Eisan [alludes to] eisanim, "the strong ones," who are the Tannaim [the Sages of the Mishnah], who through the study of the Torah draw down the level of maskil, which is supernal Chochmah, so that it is drawn down below into the world through the level of Chesed (kindness).

וזהו חסדי ה' עולם אשירה שנמשך לעולם בחינת שיר ותענוג רננא דאורייתא וזהו דירה בתחתונים.

And this is "I will sing of the kindnesses of Havayah forever (olam)": that there is drawn into the world (olam) the level of song and delight, the song of the Torah. And this is a dwelling place among the lower realms.

11 והנה כדי שיהיה התגלות בחינת חתן צריך להיות תחלה בחינת חופה ומקיף המשכת סוכ"ע ואח"כ נמשך ההתגלות בבחינת פנימית חתן.

Now, for there to be a revelation of the level of groom, there must first be the level of chuppah (canopy) and encompassing (makif), the drawing forth of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and afterward the revelation is drawn forth at the level of the inner dimension of the groom.

וזהו ובצל ידי כסיתיך הוא בחינת חופה ומצהלות חתנים הוא מחופתם מבחינת מקיף כו' (ועמ"ש מענין חופה בד"ה כי על כל כבוד חופה ובד"ה תורה צוה כו' וע"פ לסוסתי ברכבי פרעה ובד"ה עיני כל אליך ישברו):

This is "And in the shadow of My hand I have covered you": the level of chuppah. And "the grooms' jubilation" is "from their canopies," from the level of the encompassing, etc. (See what is written on the subject of chuppah in the discourse beginning "For over all the glory, a canopy," and in the discourse beginning "Moshe commanded us the Torah," etc., and on "To my mare among Pharaoh's chariots," and in the discourse beginning "The eyes of all look to You.")

12 כי טובים דודיך מיין. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עין לא ראתה זה יין המשומר בענביו ששת ימי בראשית.

"For your love is better than wine." Now, our Sages said: "'No eye has seen': this is the wine preserved in its grapes since the six days of Creation."

וכתב תירושי המשמח אלקים כו' מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין כו'. והענין כי היין בענבים מבלע בליעי ויוצא מן ההעלם לגילוי.

And it is written, "My wine that gladdens Elokim," etc.: "From here [we learn] that song is said only over wine," etc. The explanation is that the wine in the grapes is swallowed up [within them], and it comes out from concealment to revelation.

13 ולכן נכנס יין יצא סוד כו' ויין ישמח כו' להוציא מן ההעלם לגילוי

Therefore, "when wine enters, the secret comes out," etc., and "wine gladdens," etc.: to bring out from concealment to revelation.

וכל דבר שהיה בהעלם והסתר ביותר הנה הגילוי שאח"כ ביתר שאת ואין לך דבר בגילוי שלא היה בהעלם תחלה וכמו הולד שהיה טמון בבטן האם וכו'

And with anything that was more concealed and hidden, the revelation afterward is with greater intensity; and there is nothing in revelation that was not first in concealment, like the child that was hidden in the mother's womb, etc.

וכן הזריעה צ"ל הגרעין טמון ומכוסה ונרקב בעפר וכל מה שטמון ומתרקב בארץ יותר. גדילה התבואה אח"כ בתוספת וריבוי הברכה ביותר.

So too with sowing: the seed must be hidden and covered and rot in the earth; and the more it is hidden and rots in the ground, the more the grain grows afterward, with increase and abundance of blessing.

וכן כל הגליות הם בחי' העלם אותותינו לא ראינו כו'

So too all the exiles are the level of concealment: "We have not seen our signs," etc.

ולפי שהיה צ"ל גילוי פנים בפנים במתן תורה לקבל התורה נגלית היה די בהעלם וגלות רד"ו שנה תחלה וכעת אריכות הגלות הוא לפי שלע"ל יתגלה פנימי [פנימיות / פנימית] וטעמי התורה [שלעתיד לבוא] (ועמ"ש בפ' וארא סד"ה וידבר אלקים אל משה)

And because there was to be a revelation "face to face" at the Giving of the Torah, to receive the revealed Torah, a concealment and exile of 210 years beforehand was enough. And now, the length of the exile is because in the Time to Come the inner dimension and the ta'amim of the Torah will be revealed. (See what is written in Parshas Va'eira, at the end of the discourse beginning "And Elokim spoke to Moshe.")

וכמ"ש זורע צדקות מצמיח ישועות שעל ידי הצדקה להחיות רוח שפלים בכסף וזהב גשמיים מצמיח ישועות לשון וישע ה' כו' גילוי ש"ע [ש"ע (370)] נהורין

And as it is written, "He sows charity (tzedakos), He causes salvations (yeshuos) to sprout": through charity, reviving the spirit of the lowly with physical silver and gold, He causes yeshuos to sprout, a term [related to] "and Havayah turned (vayisha)," etc.: the revelation of the 370 (sha'a) lights.

וזהו ענין יין המשמח אלקים כי אלקים הוא בחינת ההסתר והעלם

And this is the meaning of "wine that gladdens Elokim," for Elokim is the level of hiddenness and concealment.

כמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים שבחינת שם אלקים הוא בחינת מגן ונרתק להעלים ולהסתיר להיות נראה ליש ודבר וכשיוצא מהעלם לגילוי אז תהיה השמחה גדולה לאלקים דוקא.

As it is written, "For a sun and a shield is Havayah Elokim": the level of the Name Elokim is the level of a shield and a sheath, to conceal and to hide, so that [the world] appears as an existing thing. And when it comes out from concealment to revelation, then the joy is great for Elokim specifically.

14 וזהו נכנס יין יצא סוד כו' סוד הוי' ליראיו כו' ויין המשומר בענביו הוא בחינת העלם והסתר גדול ששת ימי בראשית שהגילוי שיהיה לעתיד לבא יהיה בבחינת א"ס עין לא ראתה כו'.

And this is "when wine enters, the secret (sod) comes out," etc.: "the secret of Havayah is for those who fear Him," etc. And the wine preserved in its grapes is the level of a great concealment and hiddenness from the six days of Creation, for the revelation that will be in the Time to Come will be at the level of the Infinite: "no eye has seen," etc.

15 ועיין מענין יין המשומר בענביו משי"ב [ששת ימי בראשית] בד"ה ענין ברכת הזימון בסופו. אך הנה כל זה הוא בבחינת השתלשלות העלם וגילוי בחי' יין כו'.

And see on the subject of the wine preserved in its grapes since the six days of Creation in the discourse beginning "The matter of the blessing of the zimun [the summons to say Grace together]," at its end. But all this is at the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), of concealment and revelation, the level of wine, etc.

אבל דודיך שהוא למעלה מן ההשתלשלות למעלה גם מבחינת ההעלם למעלה מבחינת סובב וממלא כי אין ערוך כו' קדוש ומובדל וקמיה כחשכה כאורה.

But "your love" (dodecha) is above the chain of descending worlds, above even the level of concealment, above the level of the light that encompasses [all worlds] (sovev) and [the light that] fills [all worlds] (memalei); for there is no comparison, etc., holy and set apart, and "before Him darkness is as light."

פי' כי כשנמשך ההעלם לידי גילוי הרי זהו נחשב למטה כמו שיוצאים מאפילה לאורה שמתחלה כשהיה האור בבחינת העלם החושך יכסה

That is: when the concealment is brought to revelation, this is considered below like coming out of darkness into light; for at first, when the light was at the level of concealment, "darkness covers,"

ועל ידי הגילוי הנה ראו אור גדול ותהיה השמחה גדולה לאלקים

and through the revelation "they have seen a great light," and there is great joy for Elokim.

אבל קמיה עצמותו ית' הנה אור וגילוי זה שוה עם החשך שמתחלה דכל נהוראן מתחשכאן קמיה וכתר עליון אע"ג [אף על גב] דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכמא איהו כו'.

But before Him, His essence, may He be blessed, this light and revelation is equal to the darkness that was at first; for "all lights are darkened before Him," and the supernal Keser (Crown), "although it is a clear light, a polished light, is black," etc.

16 וזהו כי טובים דודיך התגלות בחינת מהותו ועצמותו הנמשך ע"י תורה ומצות בחינת שיר השירים כו' התגלות שמו הגדול כו' הנה טובים מיין כו'

This is "for your love is better": the revelation of the level of His being and essence, which is drawn forth through Torah and mitzvos, the level of the "Song of Songs," etc., the revelation of His great Name, etc.: it is "better than wine," etc.

[ועמ"ש בד"ה מצה זו כו' ובד"ה ושאבתם מים בששון בענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה

[See what is written in the discourse beginning "This matzah," etc., and in the discourse beginning "You shall draw water with joy," on "The words of the Scribes are more beloved to Me than the wine of Torah";

ועמ"ש בד"ה אשירה להי' כי גאה גאה בפירוש אדון הנפלאות ובפי' כי גאה גאה כו' ומ"ש בד"ה עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי בפירוש וענין משל הקדמוני. קדמונו של עולם כו'

and see what is written in the discourse beginning "I will sing to Havayah, for He is exalted above the exalted," on the explanation of "Master of wonders," and on the explanation of "for He is exalted above the exalted," etc.; and what is written in the discourse beginning "Until one does not know between 'cursed is Haman' and 'blessed is Mordechai,'" on the explanation and meaning of "the parable of the ancient one (hakadmoni)": "the Ancient One of the world," etc.

ועיין עוד מענין כי טובים דודיך ברבות בשיר השירים ובפרשת נשא פי"ד בענין ביום השביעי נשיא

And see further on the subject of "for your love is better" in the Midrash Rabbah on the Song of Songs, and in Parshas Naso, chapter 14, on "On the seventh day, the prince"

(זח"ב [זהר חלק ב'] י"ב ב' צ"ד ב' צ"ה א' ק"נ א'. ומענין ישקני ברבות בשיר השירים ובפרשה כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א]. זח"א [זהר חלק א] מ"ד ב' ע' [שבעים] א'. קל"ז א'. ח"ב [חלק ב'] קכ"ד ב' ק"כ ב' קמ"ז ב' רנ"ו ב' ח"ג [חלק ג'] רפ"ז א'):

(Zohar II, 12b, 94b, 95a, 150a). And on the subject of "Let him kiss me," in the Midrash Rabbah on the Song of Songs and in Parshas Ki Sisa, chapter 41; Zohar I, 44b, 70a, 137a; II, 124b, 120b, 147b, 256b; III, 287a.]

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 2

שיר השירים אשר לשלמה

The Song of Songs, which is Shlomo's

◇

1 שיר השירים אשר לשלמה. להבין ענין קבלת פני שכינה דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] (רפ"ב דברכות) השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך פי' כנסת ישראל נק' אתה כמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] (ק"ד א') ור"פ ויגש ור"פ ואתה תצוה

"The Song of Songs, which is Shlomo's." [We need] to understand the matter of receiving the face of the Shechinah (Divine Presence). Now, our Sages, of blessed memory, said (at the beginning of the second chapter of Berachos), "Let your ears hear what you bring forth from your mouth." Meaning: the Community of Israel (Knesses Yisrael) is called "you" (atah), as is written in Zohar II (104a), and at the beginning of Parshas Vayigash and at the beginning of Parshas Ve'atah Tetzaveh.

ואמרו שאין חיוב לאדם בתפלה רק שישמע ויתבונן מה שאתה הוא כנסת ישראל מוצא מפיו פי' חיותו ונשמתו יעקב חבל נחלתו

And they said that a person has no obligation in prayer other than to hear and contemplate what "you" (that is, the Community of Israel) brings forth from his mouth; meaning, [this "you" is] his life-force and his soul, [as it is written,] "Yaakov is the lot of His inheritance."

וכל ישראל אחד מעורב בחבירו מה שחסר לזה נמצא בחבירו וכשיצטרפו כולם כאחד הם קומה שלימה כידוע

And all Israel are intermingled one with another: what one lacks is found in his fellow, and when they all join together as one they form a complete stature, as is known.

ולכן כאשר יתפרד אחד מחבירו באיזו פירוד שמנתקת לבבו ורצונו ממנו מאחד הדברי' [הדברים] והענינים והמדות שלו או משכלו ועבודתו במילי דשמיא בתורה ובתפלה וכאשר כן בלבבו אז הוא מחסר במזימות לבו אבר אחד.

Therefore, when one separates himself from his fellow through any kind of separation, in which his heart and will are cut off from him [the other] in one of his affairs, matters or traits, or in his intellect and his service in matters of Heaven, in Torah and in prayer, and when this is so in his heart, then by the designs of his heart he makes one limb lacking.

2 ונמצא שאין שמו שלם וע"כ החרד לדבר ה' מאד מאד יזהר בזה

It follows that His Name is not complete. Therefore one who trembles at the word of G-d should be very, very careful about this.

ולכן כשיתפלל האדם יגמור בלבו שלא הגוף פי' נפש הבהמית המתהוה היא המתפלל רק נפש חלק אלוה ממעל היא המתפלל והיא מדבר בו דברי התפלה וכל הענינים הנאמר בה

And therefore, when a person prays, he should resolve in his heart that it is not the body, meaning the animal soul that is brought into being, that prays, but only the soul that is a part of G-d above that prays; it speaks within him the words of the prayer and all the matters said in it.

והיא לא יעשה דבר כי אם ישמיע לאזנו אל הרנה והתפלה אשר מזמרת ומשבחת וכאשר יגמר בלבו כן ויעשה כן זאת העבודה נק' קבלת פני שכינה

And he is to do nothing except let his ear hear the song and the prayer that it [the soul] sings and praises. And when he resolves this in his heart and does so, this service is called "receiving the face of the Shechinah."

פירוש שעבודת כנס"י [כנסת ישראל] המתחננת ומתנפלת לפני ה' נקרא פני השכינה וענין שמיעת האדם רנתה ותפלה נק' קבלת פני השכינה ככלי המקבל מה שבתוכה

Meaning: the service of the Community of Israel, which pleads and casts itself down before G-d, is called "the face of the Shechinah," and a person's hearing its song and prayer is called "receiving the face of the Shechinah," like a vessel that receives what is within it.

פי' שאינה אלא לבוש לה ויש כלי רע אשר לא יוכל לקבל הטוב שבה ותפלטמו

Meaning, [his hearing] is nothing but a garment for it. And there is a bad vessel that cannot receive the good [things] within it and spits them out.

דהיינו שלא יוכל לכפוף אזניו ולבבו להבין דברי התפלה והעבודה זה נקרא אין זוכין להקביל פני השכינה שהוא מעשה היצר ותחבולותיו לדחותו ולהסירו מאחרי ה' לבלתי ישמע באזניו ובלבבו יבין ושב ורפא לו.

That is, he cannot bend his ears and his heart to understand the words of the prayer and the service. This is called "not meriting to receive the face of the Shechinah," which is the work of the evil inclination and its schemes, to push him away and turn him aside from following G-d, "lest he hear with his ears and understand with his heart, and return and be healed."

3 וזהו שיר השירים פי' השירים הוא פרטית ישראל כל אחד מובדל מחבירו ושיר השירים הוא כנס"י [כנסת ישראל] והמ"י [והמשכיל יבין].

And this is [the meaning of] "the Song of Songs": "songs" is the individual [aspect] of Israel, each one separate from his fellow, and "the Song of Songs" is the Community of Israel; and the discerning will understand.

וזהו התהללו בשם קדשו דלכאורה אינו מובן לשון התהללו שהוא לשון נפעל כמו נשבע ונאכל דמשמע שבהן נמשך בחי' תהלה והרי אדרבה הם מהללים את ה' והל"ל [והוה ליה למימר] הללו את שם קדשו ומהו לשון התהללו.

And this is [the meaning of] "Be praised (hishallelu) in His holy Name." For at first glance the expression hishallelu is not understood, since it is a passive form, like nishba (sworn) and ne'echal (eaten), which implies that the quality of praise is drawn into them. But on the contrary, they are the ones praising G-d, and it should have said "Praise (hallelu) His holy Name." So what is [the meaning of] the expression hishallelu?

אך הענין הוא עפמ"ש [על פי מה שכתוב] אדי שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך וביאור פסוק זה יובן עד"מ

But the matter is according to what is written, "Ado-nai, open my lips, and my mouth shall declare Your praise." The explanation of this verse will be understood by way of an analogy.

הנה כשאדם מתפלל ברוב העתים צריך ליגיעה רבה בהתבוננות עד שיתפעל בלב ולפעמים א"צ [אין צריך / אינו צריך] ליגיעה כלל רק מיד שתעלה במחשבתו אחדות ה' וגדולתו תמשך הלב מאליה בהתפעלות מבלי שידע מי הוא המושכה בעבותות אה"ר [אהבה רבה]

Now, when a person prays, most of the time he needs great toil in contemplation until he is stirred in his heart. And sometimes he needs no toil at all: as soon as the oneness of G-d and His greatness rise in his thought, the heart is drawn of itself into being stirred, without his knowing who draws it with cords of great love.

וכפלא יחשב בעיניו מהיכן באה לו הכוונה ברעותא דלבא מאליו וממילא כו'. אך הענין הוא דכתיב למען יזמרך כבוד ולא ידום.

And it seems a wonder in his eyes: from where did the devotion, with the heart's desire, come to him, of itself and spontaneously, etc.? But the matter is that it is written, "So that glory may sing to You and not be silent."

4 וכתיב אלקים אל דמי לך ופי׳ בזוהר דקאי על בחי׳ מל׳ שמזמרת תמיד נהורא תתאה קרי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך כו׳. וזהו ואני תפלה אני היא בחי׳ מל׳ היא בחי׳ תפלה כו׳.

And it is written, "G-d, let there be no silence for You," and the Zohar explains that it refers to the level of Malchus (sovereignty), which sings constantly: "the lower light calls constantly to the upper light and is not still," etc. And this is [the meaning of] "And I am prayer": "I" (ani) is the level of Malchus, which is the level of prayer, etc.

ובחי׳ מל׳ כלולה מע״ס [מעשר ספירות] חב״ד [חכמה בינה ודעת] ומדות ודבור ובחי׳ הדבור ממנו נמשכו עשרה מאמרות המלובשים בעולמות ובפרט בנשמות ומלאכים כו׳ שמקבלים שלא ע״י העלם כ״כ [כל כך] כו׳.

And the level of Malchus comprises ten Sefiros: Chochmah, Binah and Daas, the emotive attributes (middos), and speech. And from the level of speech were drawn the Ten Utterances, which are clothed in the worlds, and especially in souls and angels, etc., who receive not through so great a concealment, etc.

5 והנה כשיש גילוי אור א״ס בתהלה זו של מדת מל׳ היינו שהגילוי בחב״ד [בחכמה בינה ודעת] ומדות עד גם בבחי׳ הדבור שבמל׳ כמ״ש למען יזמרך כו׳. אל דמי לך כו׳.

Now, when there is a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) in this praise of the attribute of Malchus, that is, the revelation is in Chochmah, Binah and Daas and the emotive attributes, reaching even the level of speech within Malchus, as it is written, "So that glory may sing to You," etc., "Let there be no silence for You," etc.

והנה עד״מ באדם התחתון כשמתפלל ברעותא דלבא וגילוי תשוקת הלב שאז הדבורים יוצאים מעומקא דלבא ורשפי אש ודבר היוצא מן הלב נכנס ללב השומע עד שהוא ג״כ מתפעל מזה משא״כ אם הדבור בקרירות כו׳.

Now, by way of analogy, in man below: when he prays with the heart's desire and a revelation of the heart's yearning, then the words come out from the depth of the heart, [like] flashes of fire, and a word that comes out from the heart enters the heart of the listener, until he too is stirred by it. This is not so if the speech is cold, etc.

6 וכמ״כ [וכמו כן] יובן עד״מ למעלה בענין ואני תפלה דבחי׳ מל׳ שהוא בחי׳ חב״ד [חכמה בינה ודעת] ומדות שבמל׳ עד גם בחי׳ הדבור

So too it will be understood by analogy above, regarding "And I am prayer," of the level of Malchus, which is the level of Chochmah, Binah and Daas and the emotive attributes within Malchus, reaching even the level of speech,

שהוא בחי' האותיות כח הפועל שבנפעלים נשמות ומלאכים מאירים בבחי' גילוי אלקות דברים היוצאי' מן הלב כו'

which is the level of the letters, the power of the Maker within the things made, the souls and angels, [which] shine as a revelation of G-dliness, [like] words that come out from the heart, etc.,

עד שמאיר בחי' זו גם בנשמות שלמטה שנמשכי' [שנמשכים / שנמשכין] מאליהן להתפעל ולהתלהב לבו לה' בלי יגיעה וזהו בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] הנמשכים מלמעלה עבודת מתנה אתן כו'.

until this level shines also in the souls below, which are drawn of themselves to be stirred and for one's heart to be set aflame for G-d without toil. And this is the level of love and awe that are drawn from above, [as it is written,] "a service of gift I will give," etc.

משא"כ לפעמים כשאין נמשך בחי' דבור העליון בבחי' גילוי למטה כמ"ש נאלמתי דומיה כרחל לפני גוזזיה נאלמה

This is not so at times, when the level of the supernal speech is not drawn down below in a revealed way, as it is written, "I was mute with silence," [and] "like a ewe (rachel) before her shearers is mute,"

וגם מחמת גשמיות וחומריות האדם שאין לו כלי לקבל גילוי זה דהיינו כי כדי לקבל דו"ר [דחילו ורחימו] הבאים מלמעלה הוא ע"י שמעורר תחלה אהוי"ר [אהבה ויראה] בנפשו.

and also because of a person's physicality and coarseness, so that he has no vessel to receive this revelation. That is: receiving the awe and love (dechilu u'rechimu) that come from above comes about through his first arousing love and awe in his soul.

7 וזהו ענין אדי' שפתי תפתח. בחי' שם אד' שהוא בחי' מל' הוא הפותח שפתי האדם המתפלל.

And this is the matter of "Ado-nai, open my lips." The level of the Name Ado-nai, which is the level of Malchus, is what opens the lips of the person who prays.

ופי יגיד תהלתך לשון יגיד הוא המשכה כמשל המושך מים מגבוה לנמוך שהמים הולכים מאליהם ורק שהאדם גרם בהטותו כלי המים העליונים

"And my mouth shall declare (yagid) Your praise": the expression yagid denotes drawing forth, as in the analogy of one who draws water from high to low, where the water flows of itself and the person only brought it about by tilting the vessel of the upper waters.

כמ"כ [כמו כן] התהלה והשבח שהנשמה משבחת אינה מצד השגת הנשמה עצמה שהיא המשיכה דבר מה רק התהלה היא תהלתך העצמי ממדת מל' ופי אינו אלא המגיד וממשיך בבחי' גרם בעלמא.

So too, the praise and acclaim with which the soul praises is not by virtue of the soul's own comprehension, as though it were the one that drew forth something; rather, the praise is "Your praise," Your own essential [praise], from the attribute of Malchus, and "my mouth" is only the one that declares and draws it forth, as a mere indirect cause.

8 והיינו שהפה שבאדם היא כלי להשראת דבור העליון כו'. וזהו ענין התהללו בשם קדשו לשון נפעל ולא נאמר הללו

That is, the mouth of a person is a vessel for the resting of the supernal speech, etc. And this is the matter of "hishallelu in His holy Name," in the passive form, and it does not say hallelu:

דהיינו כשיש בחי' גילוי מלמעלה אז אומר לנשמות ומלאכים עליונים שתהלתם ושבחם בהשגות שלהם באלקים חיים שאין התהלה שלהם לשיאמר הללו רק שנמשך להם בחי' תהלה זו מלמעלה ופיהם יגיד תהלתו ית' הנמשך בהם מלמעלה

that is, when there is a revelation from above, then [the verse] says to the souls and the supernal angels, whose praise and acclaim are in their comprehension of the living G-d, that their praise is not their own, such that it would say hallelu; rather, this quality of praise is drawn to them from above, and their mouth declares His praise, may He be blessed, which is drawn into them from above.

(ולכן נאמר זה הפסוק התהללו כשהביאו את הארון לירושלים שאז ע"י גילוי אלקות שבארון שהיא בחי' נורא תהלות נורא אותיות ארון כמ"ש בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' ע"ז ע"ז נמשך בהם גילוי בחי' תהלה להיות התהללו כו').

(And therefore this verse, hishallelu, was said when they brought the Ark to Jerusalem, for then, through the revelation of G-dliness in the Ark, which is the level of "awesome in praises" (nora has the letters of aron, "ark"), as written in Sefer Hadras Melech, section 77, through this a revelation of the quality of praise was drawn into them, so that it would be hishallelu, etc.)

(ועיין בזח"א [בזהר חלק א] דקנ"ג סע"א [סוף עמוד א] ע"פ וישרנה הפרות ח"ב [חלק ב'] דקל"ח ע"א). ומכ"ז [ומכל זה] יובן ענין שיר השירים וכנ"ל:

(And see Zohar I, at the end of 153a, on "And the cows went straight (vayisharnah)," [and] Zohar II, 138a.) From all this the matter of "the Song of Songs" will be understood, as above.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 3

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך

For Fragrance, Your Oils Are Good

1 לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך.

"For fragrance, Your oils are good; Your Name is oil poured forth; therefore the maidens love You."

(רבות בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ זה ובפסוק שובי שובי השולמית ור"פ לך לך ויקרא ספ"ג [סוף פרק ג'] נשא פי"ג בקרבן נחשון גבי בלולה בשמן ור"פ תבא) הנה פעמים נקרא התורה יין ופעמים שמן כי טובים דודיך מיין.

([See] the Midrash Rabbah on the Song of Songs on this verse, and on the verse "Return, return, O Shulamite"; and at the beginning of Lech Lecha; Vayikra [Rabbah], end of chapter 3; Naso, chapter 13, on the offering of Nachshon, regarding "mixed with oil"; and at the beginning of Savo.) **Now, sometimes the Torah is called wine and sometimes oil: "for Your love is better than wine."**

העניין דכתיב (זכרי' [זכריה] ט' י"ז) ותירוש ינובב בתולות ובגמ' [ובגמרא] פ"ק [פרק קמא] דב"ב [דבבא בתרא] (די"ב) מי שלבו אטום כו' היין מפקחו נכנס יין יצא סוד השמחה שהי' [שהיה] בהסתר מתגלה כו'.

The matter [is this]. It is written (Zechariah 9:17), "and new wine makes the maidens speak out (yenovev)"; and in the Gemara, first chapter of Bava Basra (folio 12): "one whose heart is sealed" etc., "wine opens him"; "wine enters, the secret comes out": the joy that was hidden is revealed, etc.

ובעבודת ה' כי טובים דודיך מיין פי' דודיך אהוי"ר [אהבה ויראה] בהתלהבות הבא מהתבוננות שהוא בחי' יין בינה להתבונן איך שמלכותך עלמא דאתגלייא הוא בחינת התגלות מאין ליש מחיה בחי' מקום וזמן וממשלתך בכל דור ודור כו'.

And in the service of G-d, "for Your love is better than wine" means: "Your love" is love and awe with fervor that comes from contemplation, which is the level of wine, Binah (understanding): to contemplate how "Your kingship," the revealed world, is the level of revelation, [bringing] something from nothing, giving life to the dimensions of space and time, "and Your dominion is in every generation," etc.

וזהו בחי' הסוד המוסתר בתוך העולמות עד שנדמה העולם ליש בפני עצמו. והדחילו והרחימו שנולד מזה ההתבוננות יצא הסוד הנ"ל כאלו נראה בחי' האלקות איך דכולא קמיה כלא חשיב ממש כידוע כו'.

And this is the level of the secret that is hidden within the worlds, to the point that the world seems to be a thing existing in its own right. And [with] the awe and love born of this contemplation, the secret mentioned above "comes out," as though the level of G-dliness were seen, how "all before Him is considered as truly nothing," as is known, etc.

(וזהו ענין מי גילה לבני רז זה מי היינו בינה והוא ענין גילוי החסדים המכוסים ביסוד אימא היינו גילוי האהוי"ר [האהבה ויראה] כו').

(And this is the meaning of "Who revealed this secret to My children?": "Who" (Mi) is Binah; and it is the revelation of the concealed kindnesses (chasadim) in the Yesod of Imma, that is, the revelation of love and awe, etc.)

וידוע שכנ"י [שכנסת ישראל] נק' כלה והוא בהיות שהסוד יצא בהתגלו' [בהתגלות] שמאיר אור אלקות בנשמות ישראל.

And it is known that the Congregation of Israel is called "bride," and this is when the secret comes out into revelation, so that the light of G-dliness shines in the souls of Israel.

וזה נק' כד קבילת דכר (בזהר בא דל"ח ע"ב וע' בזהר הרקיע שם ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] ד"ט ע"א סי' כ"א) שהקב"ה נק' חתן.

And this is called "when she has received the male" (in the Zohar, Bo, 38b; and see the Zohar HaRakia there, and Sefer Hadras Melech, folio 9a, section 21), for the Holy One, blessed be He, is called "bridegroom."

וכלה לית לה מגרמה כלום כ"א מה שנותנים לה מלמעלה כי בועליך עושיך כו' וכבוד ה' עליך זרח כי אשב בחושך ה' אור לי

And a bride has nothing of her own, only what is given her from above: "for your Husband is your Maker," etc., and "the glory of Havayah has shone upon you"; "though I sit in darkness, Havayah is a light for me."

ואתקרי׳ בחי׳ נערה בה׳ ה׳ גבורות דדכורא שנותן לה בביאה ראשונה שהם דודיך הנ״ל עיקרם מעלמא דאתכסייא אלא שיוצאים דרך נוק׳ [נוקבא] כו׳

And she is called the level of na'arah (maiden) with a hei: the five Gevuros of the male, which he gives her at the first union; these are "Your love" mentioned above, whose essence is from the hidden world, except that they come out by way of Nukva, etc.

(וע׳ בפע״ח [בפרי עץ חיים] שער ק״ש [קריאת שמע] שעל המטה פי״א [פרק י״א] ד״ה לקוטים ופרק ו׳ ובמק״מ [ובמקדש מלך] ר״פ צו)

(And see Pri Etz Chaim, Gate of the Shema at Bedtime, chapter 11, the section beginning "Likkutim," and chapter 6; and Mikdash Melech at the beginning of Tzav.)

ועד לא קבילת שעדיין לא זרח אור אלקות בתוכה ונק׳ נער בלא ה׳ גבורות הנ״ל והוא מי שלבו אטום כבתולה שלא נתפעל בדו״ר [בדחילו ורחימו] מענין התבוננות עלמא דאתגלייא הנ״ל ונקרא עלמות

And before she has received, when the light of G-dliness has not yet shone within her, she is called na'ar, without the hei, [that is,] without the five Gevuros mentioned above. And this is one whose heart is sealed, like a virgin, who has not been stirred to awe and love by the contemplation of the revealed world mentioned above; and [these] are called "maidens" (alamos).

(ועמ״ש ע״פ עיני כל שאז נק׳ כל חסר ה׳ דכלה ה״ג [חמש גבורות] דדכורא כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה יחיינו מיומים כו׳ ועמ״ש ע״פ וארשתיך לי כו׳ וע״פ ואשה כי תדור כו׳ וע״פ כי תצא כו׳ ואח״כ תבא אליה כו׳ וע״פ טוב לחסות):

(And see what is written on "The eyes of all," that then she is called kol (all), lacking the hei of kalah (bride), [which is] the five Gevuros of the male, etc.; and see what is written about this in the maamar beginning "He will revive us after two days," etc.; and see what is written on "I will betroth you to Me," etc., and on "And if a woman vows," etc., and on "When you go out," etc., "and afterward you shall come to her," etc., and on "It is good to take refuge.")

2 והעצה שיהי׳ [שיהיה] אף בחי׳ עלמות אהבוך הוא בחי׳ שמן לריח שמניך טובים. והתורה נק׳ שמן תורק שהורק מכלי אל כלי

And the counsel so that there be even the level of "the maidens love You" is the level of oil: "for fragrance, Your oils are good." And the Torah is called "oil poured forth" (shemen turak), [oil] that is poured from vessel to vessel,

שמה שלמטה בא למעלה שהוא מתהפך כו' אז עולה הריח משולי הכלי הראשון ובמלואו משמן הי' הריח למטה כנ"ל כו' [היה]

so that what was below comes above, for it is turned over, etc.; then the fragrance rises from the bottom of the first vessel, whereas while it was full of oil the fragrance was below, as mentioned above, etc.

והנמשל שהתורה נשתלשלה בעניני גשמיות וסיפורי מעשיות ואותיות גשמיות ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא שמתהפך מה שלמטה למעלה ומה שלמעלה למטה כו'.

And the point of the analogy is that the Torah came down, step by step, into physical matters, narratives of events and physical letters: "Havayah founded the earth with wisdom"; "Abba founded the daughter"; so that what is below is turned upward and what is above downward, etc.

וזהו שמן תורק שמך כל התורה הם שמותיו של הקב"ה אז לריח שמניך כו' ואותיות נקראו סוסים שבאים מהשתלשלות רבות מעלמא דדכורא בחי' שמן כו'

And this is "Your Name is oil poured forth": the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He; then [comes] "for fragrance, Your oils," etc. And the letters are called "horses," for they come through many stages of descent from the masculine world, the level of oil, etc.

(ונק' שמן תורק שמתהפך כו' כי האותיות עם היות שהן למטה מהשכל והמדות ונק' אבנים בס"י [בספר יצירה] שהם בחי' דומם אבל שרש האותיות והדומם מקורם למעלה מהשכל אלא שהוא כחותם המתהפך כו'

(And it is called "oil poured forth," which is turned over, etc., because the letters, although they are below intellect and the emotive attributes (middos), and are called "stones" in Sefer Yetzirah, being the level of the inanimate, yet the root of the letters and of the inanimate has its source above intellect, only it is like an inverted seal, etc.

ועמ"ש ע"פ מזמור שיר חנכת הבית מענין אותיות ואבנים כו' וע"פ ויגש אליו יהודה כו'.

And see what is written on "A psalm, a song for the dedication of the House," concerning letters and stones, etc., and on "And Yehudah approached him," etc.

וזהו לריח שמניך שנמשכין משמן המריח שהוא בחי' ומדרגת שמן המשחה. ועמ"ש מענין אפרסמונא דכיא בביאור ע"פ מי יתנך כו'

And this is "for fragrance, Your oils," which are drawn from the fragrant oil, which is the level and rank of the anointing oil. And see what is written concerning "pure balsam" in the explanation on "O that you were [as my brother]," etc.;

ועמ"ש מענין שמן המשחה) (לקמן) פ' נשא ע"פ זאת חנוכת המזבח ביום המשח כו' ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] פ' אמור (דפ"ט) גבי ההוא שמן עילאה כו'

and see what is written concerning the anointing oil) (later on), in Parshas Naso, on "This was the dedication of the altar on the day it was anointed," etc.; and in the Ramaz on Parshas Emor (89), regarding "that supernal oil," etc.

וע' באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה ויעש דוד בענין שרש האותיות שמקורן הוא משכל הנעלם וקדמות השכל כו'

And see Iggeres HaKodesh, the section beginning "And David made," concerning the root of the letters, whose source is the hidden intellect and the primordial [source] of intellect, etc.

ועמ"ש ס"פ מקץ בד"ה נר חנוכה מצוה כו' שאותיות התורה שרשן למעלה מעלה מבחי' התורה כו'

And see what is written at the end of Parshas Miketz, in the maamar beginning "The Chanukah lamp is a mitzvah," etc., that the letters of the Torah are rooted far, far above the level of the Torah [itself], etc.

וע"ש שבתורה נאמר ותורה אור והאותיות שרשן מבחי' אויר שהוא מקור האור כו' ואויר היינו רוח.

And see there, that of the Torah it is said "and the Torah is light," while the letters are rooted in the level of air (avir), which is the source of light (or), etc.; and air is ruach (breath).

3 וזהו ענין לריח שמניך כי ריח ורוח ענין א' כמ"ש במ"א וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ריח ניחוחי נחת רוח לפני כו'.

And this is the meaning of "for fragrance, Your oils," for fragrance (rei'ach) and spirit (ruach) are one matter, as is explained elsewhere, and as our Sages said on "My pleasing fragrance" (rei'ach nichochi): "a gratification of spirit (nachas ruach) before Me," etc.

ולכן נק' האותיות סוסים שמגביהים מאד למעלה וכל העלאות ממטה למעלה ע"י האותיות דהרהור לא עביד מידי כו'

Therefore the letters are called "horses," for they lift very high upward, and all ascents from below to above are by means of the letters, for "thought accomplishes nothing," etc.

ועיין במבוא שערים ש"ג ח"ג פ"ג [חלק ג'] [פרק ג'] בענין מפיו דעת כו' והרוכב על הסוס הסוס ישאנו למקום רחוק שלא היה יכול להגיע ברגלים כו'.

And see Mevo She'arim, Sha'ar (Gate) 3, Part 3, chapter 3, on "from His mouth [comes] knowledge," etc. And [as with] one who rides a horse: the horse will carry him to a distant place that he could not have reached on foot, etc.

וכמ"כ [וכמו כן] עד"מ בשומו כל מחשבתו באותיות מגביהים ומעלים אותו למקום גבוה (וכמ"ש מזה לקמן סד"ה לסוסתי כו') אבל כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה.

So too, by way of analogy, when he puts all his thought into the letters, they lift him and raise him to a high place (as written on this later, at the end of the maamar beginning "To My mare," etc.). But it is written: "He does not desire the strength of the horse, nor take pleasure in the legs of a man."

פי' כשאינו מעמיק חב"ד [חכמה בינה ודעת] שלו בהאותיות כ"א מחשבתו בלבד הרי זה כרכיבת הסוס בלבד שרגליו לבד דבוקים בסוס והסוס רץ והוא אינו עושה כלום כו'

Meaning: when he does not immerse his Chochmah, Binah and Daas in the letters, but only his thought, this is like mere horse-riding, where only his legs cling to the horse, and the horse runs while he does nothing, etc.

כ"א רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו פי' שיעמיק חב"ד [חכמה בינה ודעת] שלו בהתבוננות גדולת ה' עם דיבוק מחשבתו בהאותיות (ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסתי וע"פ אז ישיר)

Rather, "Havayah takes pleasure in those who fear Him, in those who hope for His kindness": meaning, that he immerse his Chochmah, Binah and Daas in contemplating the greatness of G-d, together with the cleaving of his thought to the letters (and see what is written in Parshas Beshalach, in the maamar beginning "To My mare," and on "Then [Moshe] sang").

וישים בלבו ענין עצה היעוצה כשרואה שהוא רחוק מאד מהתפעלות הלב והתלהבות מהתבוננות כו'

And he should take to heart the well-counseled counsel when he sees that he is very far from being stirred in his heart and from fervor [born] of contemplation, etc.:

ומשפיל א"ע [את עצמו] בתכלית לאמר מה אני כי יהיה לי התלהבות כי לבי אטום היות כי אני מרוחק בתכלית הריחוק מה' אחד רק זאת בידו לבקש על נפשו לחפוץ לדבקה בה'

he should humble himself utterly, saying: "What am I, that I should have fervor, for my heart is sealed, since I am utterly, utterly distant from the One G-d?" Only this is in his power: to plead for his soul, to desire to cleave to G-d.

והוא ענין המיחלים לחסדו שמצפים ומשתוקקים בתשוקה רבה שיהיה התגלות אלקות כו'.

And this is "those who hope for His kindness": they wait and long with great longing for the revelation of G-dliness, etc.

4 ואני איני רוצה להיות נפרד כו'. זהו פירוש לחסדו ח"ס דלי"ת התגלות אלקות. וזהו לצפירת תפארה למצפים תפארתו והדר גאונו ומזה יוכל להמשיך חסד ה' עליו שיתפעל לבו כו'.

"And I do not want to be separated," etc. This is the meaning of "His kindness" (chasdo): chas dalet, [pity on the dalet,] the revelation of G-dliness. And this is "a diadem of beauty" (tzefiras tif'arah): for those who await (metzapim) His beauty and the splendor of His majesty. And from this he can draw G-d's kindness upon himself, so that his heart will be stirred, etc.

וכן בענין לימוד התורה שבע"פ [שבעל פה] התגלות רצונו ית' בזה העולם הגשמי טהור טמא ומותר אסור כו'

And so too regarding the study of the Oral Torah, the revelation of His blessed will in this physical world: pure and impure, permitted and forbidden, etc.

ומי שאין לו אפי' [אפילו] בחי' המיחלים לחסדו הנ"ל עליו כתיב זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל בחי' נוק' [נוקבא] כו' על ישראל אמונתו. ולבית ישראל ממשיך גם אמונה כו':

And one who does not have even the level of "those who hope for His kindness" mentioned above: of him it is written, "He remembered His kindness and His faithfulness to the house of Israel," the level of Nukva, etc.: His faithfulness is upon Israel. And to the house of Israel He draws down faith as well, etc.

5 ולתוספת ביאור ענין שמן תורק הוא עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א פי' הזהר (בראשית דכ"ז ע"ב) בענין משנה אתתא דההוא נער כו'

To explain further the meaning of "oil poured forth": it is according to what is written elsewhere explaining the Zohar (Bereishis, 27b) on "the Mishnah is the wife of that youth," etc.,

שבדיני התורה הנגלית שלפנינו מלובש ונמשך בזה עצמיות ח"ע [חכמה עילאה] מה שאין גילוי זה אפי' [אפילו] בעולמות העליונים

that in the laws of the revealed Torah before us, the very essence of supernal Chochmah is clothed and drawn down, a revelation that does not exist even in the higher worlds,

כי גם בג"ע [בגן עדן] מאיר רק זיו השכינה והארה לבד מח"ע [מחכמה עילאה] כו' וכמ"ש הטעם לזה במ"א (גבי פורים בד"ה כי אברהם לא ידענו) ממשל הארי כו' פני אריה אל הימין כו'

for even in the Garden of Eden only the radiance of the Shechinah shines, and a mere glimmer of supernal Chochmah, etc. And the reason for this is explained elsewhere (regarding Purim, in the maamar beginning "For Avraham did not know us") from the analogy of the lion, etc.: "the face of a lion on the right," etc.;

וכמו כן הארת ח"ע [חכמה עילאה] מוכרח להתלבש במקום היותר נמוך דהיינו ענייני הלכות טמא כשר כו' ע"ש

and likewise the glimmer of supernal Chochmah must necessarily be clothed in the lowest place, namely in the laws of impure and fit, etc.; see there.

והוא ג"כ עד"מ הנזכר באגה"ק [באגרת הקודש] קרוב לסופו ועוד זאת שהרי הדבור כו' רק הארה כו' משא"כ הטפה נמשך בה גם ממהות הנפש ועצמותה ע"ש.

And it is also like the analogy mentioned in Iggeres HaKodesh near its end: "Moreover, speech," etc., is only a glimmer, etc., whereas in the drop [of seed] there is drawn also from the very being and essence of the soul; see there.

6 ועיין עוד שם ד"ה בר"מ [ברעיא מהימנא] פ' נשא. וזהו ענין שמן תורק שהורק ונמשך עצמיות השמן ממש למטה.

And see further there, the section beginning "In the Raaya Mehemna, Parshas Naso." And this is the meaning of "oil poured forth": the very essence of the oil itself is poured out and drawn down below.

וזהו מה שלמעלה בא למטה דייקא כנ"ל. וענין שמן תורק שמך הנה נת' [נתבאר] הפי' למעלה דהיינו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל התורה היא שמותיו של הקב"ה כו'

And this is [how] what is above comes specifically below, as mentioned above. And as for "Your Name is oil poured forth," the meaning was explained above, namely as our Sages said, "the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He," etc.

ועמ"ש מזה ע"פ ואלה שמות בנ"י [בני ישראל] ובפ' יתרו בד"ה משה ידבר איך דכל מעשה המצות הן לאתקנא רזא דשמיה כו' ע"ש.

And see what is written on this on "And these are the names of the children of Israel," and in Parshas Yisro, in the maamar beginning "Moshe would speak," how all the performance of the mitzvos is "to perfect the mystery of His Name," etc.; see there.

ובזהר פ' צו (דל"ד ע"א) פי' שמך היינו מל' שבה הורק ונמשך השמן דח"ע [דחכמה עילאה] ע"ש

And in the Zohar, Parshas Tzav (34a), "Your Name" is explained as Malchus, into which the oil of supernal Chochmah is poured and drawn; see there.

(ועיין בזהר פ' יתרו דפ"ז ע"ב ע"פ טוב שם משמן טוב ובזהר ח"א [חלק א'] דצ"ו סע"א [סוף עמוד א]) והיינו כמ"ש בזהר פ' תרומה (דקמ"ה ע"ב) ירותא דאבא ירתא ברתא כו'

(And see the Zohar, Parshas Yisro, 87b, on "A good name is better than good oil," and the Zohar, volume 1, end of 96a.) And this is as written in the Zohar, Parshas Terumah (145b): "The inheritance of the father, the daughter inherits," etc.

והיינו כנודע מענין בחכמה יסד ארץ דייקא משא"כ כונן שמים בתבונה

And this is as is known concerning "with wisdom He founded the earth," specifically, unlike "He established the heavens with understanding";

וכמ"ש מזה בפ' בראשית בד"ה להבין הטעם כו' ובענין וייצר כו' את האדם עפר כו' והנה בחי' מלכות פה תשבע"פ [תורה שבעל פה] קרינן לה כו'

and as written on this in Parshas Bereishis, in the maamar beginning "To understand the reason," etc., and on "And [Havayah Elokim] formed the man [of] dust," etc. Now the level of Malchus [is] "the mouth: the Oral Torah we call her," etc.

וע' מ"ש לקמן בד"ה שחורה אני בענין ערבים עלי דברי סופרים כו' שהן למעלה מבחי' ספר הוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] כו' ע"ש

And see what is written later, in the maamar beginning "I am black," on "The words of the Scribes (soferim) are dearer to Me," etc., that they are above the level of "book" (sefer), which is the level of the Written Torah, etc.; see there.

וע' באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי במש"ש [במה שכתוב שם] אלא שהוא כחותם המתהפך ונעוץ תחלתן בסופן כו'.

And see Iggeres HaKodesh, the section beginning "He and His life-force," on what is written there: "only it is like an inverted seal, and their beginning is wedged in their end," etc.

וזהו שמן תורק שמך. שבההלכות תשבע"פ [תורה שבעל פה] נמשך מבחי' עצמיות השמן שהוא גבוה מאד נעלה היינו כמ"ש כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן כו'

And this is "Your Name is oil poured forth": into the laws of the Oral Torah there is drawn from the level of the essence of the oil, which is exceedingly high and exalted; that is, as it is written, "Like the good oil upon the head, running down upon the beard, the beard of Aharon," etc.

וכמ"ש (לקמן) בד"ה בהעלותך את הנרות שבחי' דיקנא דכהנא רבא בחי' שערות אלו הלכות כו' וע"ז יש בחי' שמן מלמעלה כו' ע"ש

And as written (later) in the maamar beginning "When you kindle the lamps," that the level of the beard of the High Priest is the level of hairs, which are the laws, etc., and upon this there is the level of oil from above, etc.; see there.

ומ"ש ב"פ [בי פעמים] הזקן זקן י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] לקמן בד"ה שחורה אני שההלכות שבמצות עשה שהן מבחי' חסד נמשכים מבחי' דיקנא עילאה

And as for its saying "the beard" twice, "the beard, the beard [of Aharon]," one may say [it is] according to what is written later, in the maamar beginning "I am black," that the laws in the positive commandments, which are from the level of Chesed, are drawn from the level of the supernal beard,

שהוא בחי' לבנונית כתלג חיוור ועמר נקא וההלכות שבמצות ל"ת [לא תעשה] נמשכים מבחי' קווצותיו תלתלים שחורות וכו' עיין באדרת נשא (דקל"ב תחלת ע"א).

which is the level of whiteness, "white as snow" and "like pure wool"; and the laws in the negative commandments are drawn from the level of "his locks are curled, black," etc.; see the Idra of Naso (beginning of 132a).

וזהו ענין לריח שמניך טובים כי בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' שרשו גבוה מאד נעלה.

And this is the meaning of "for fragrance, Your oils are good": for the level of "like the good oil," etc., "running down upon the beard," etc., has its root exceedingly high and exalted.

ולכן נק' שמן המריח וזהו ענין תליסר נהרוותא דמשחא אפרסמון דכיין (בגמרא תענית דכ"ה ע"א) שהוא בחי' גבוה יותר מסתם שמן

Therefore it is called "fragrant oil," and this is the meaning of "thirteen rivers of pure balsam oil" (in the Gemara, Taanis 25a), which is a higher level than plain oil.

וכמ"ש במ"א בפ' תרומה סד"ה הנה כתיב ועמך כולם צדיקים כו' ועיין בזהר ר"פ אמור (דפ"ח ע"ב) וע' בזהר ר"פ תרומה (דקכ"ז ע"ב).

And as written elsewhere, in Parshas Terumah, at the end of the maamar beginning "Now it is written, 'And your people are all righteous,'" etc. And see the Zohar, beginning of Emor (88b), and see the Zohar, beginning of Terumah (127b).

וע' מענין לריח שמניך בזהר פ' אחרי (דנ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' בהעלותך (דק"נ ע"א) ובפ' צו (דל"ה סע"א [סוף עמוד א]) ור"פ וירא (דצ"ו א') ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם:

And see concerning "for fragrance, Your oils" in the Zohar, Parshas Acharei (end of 58b), and in Parshas Beha'aloscha (150a), and in Parshas Tzav (end of 35a), and at the beginning of Parshas Vayera (96a), and in the Ramaz there.

7 עוד יש לומר בפי' לריח שמניך כו' ושמן תורק כו' ע"ד משמעות פי' המדרש שיר השירים דמפרש שמן תורק הוא מדרגה גבוה יותר מן לריח שמניך

One may further say, in explaining "for fragrance, Your oils," etc., and "oil poured forth," etc., following the plain sense of the explanation of the Midrash on the Song of Songs, which explains that "oil poured forth" is a higher level than "for fragrance, Your oils,"

שאינו אלא כעין ריח בעלמא מהשמן אבל שמן תורק היינו כאדם שמריק מכלי לכלי חבירו שנותן לו השמן בעצמו.

which is only a kind of mere fragrance from the oil; but "oil poured forth" is like a person who pours from a vessel into his friend's vessel, who gives him the oil itself.

והוא עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א (בד"ה תורה צוה לנו כו' בפ' הברכה) שבההמשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] שהיא בחי' חתן לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] שהיא בחי' כלה יש ב' בחינות ומדרגות.

And this is according to what is written elsewhere (in the maamar beginning "Moshe commanded us the Torah," etc., in Parshas VeZos HaBerachah), that in the flow from the Written Torah, which is the level of the bridegroom, to the Oral Torah, which is the level of the bride, there are two levels and ranks.

הא' ע"ד נובלות חכמה שלמעלה תורה ונקרא אירוסין שהוא המשכה חיצוניות וזהו ענין לריח שמניך.

The first is in the manner of "the fallen fruit of the supernal wisdom is Torah," and it is called erusin (betrothal), which is an external flow; and this is "for fragrance, Your oils."

וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בתלים ע"פ ויקם עדות ביעקב כו'. וזהו שאינו אלא כעין ריח בעלמא הארת יסוד אבא ולא מהותו ועצמותו ממש.

And as written in Likkutei Torah on Tehillim, on "He established a testimony in Yaakov," etc. And this is why it is only a kind of mere fragrance: a glimmer of the Yesod of Abba, and not its very being and essence.

אמנם הבחי' הב' הוא שיומשך מבחי' חתן לכלה מבחי' פנימיות תשב"כ [תורה שבכתב] והוא ענין נשואין ויחוד חתן וכלה ע"ש. וזהו שמן תורק שמך שנמשך עצמיות השמן דחי"ע [דחכמה עילאה] בבחי' מל' תשבע"פ [תורה שבעל פה] כו':

However, the second level is that there be drawn from the level of the bridegroom to the bride, from the level of the inner dimension of the Written Torah; and this is nisu'in (marriage) and the union of bridegroom and bride; see there. And this is "Your Name is oil poured forth": the essence of the oil of supernal Chochmah is drawn into the level of Malchus, the Oral Torah, etc.

8 והנה מכ"ז [מכל זה] נמשך על כן עלמות אהבוך. דהיינו בחי' בי"ע שמקבלים מבחי' מלכות שהיא מקור דבי"ע

Now from all this follows "therefore the maidens (alamos) love You": that is, the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which receive from the level of Malchus, which is the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

וכמ"ש בזהר ח"ג [חלק ג'] (דנ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ח"ב [חלק ב'] קמ"ד ב' (וע' עוד ח"א [חלק א'] צ"ח א' ח"ג [חלק ג'] נ"ט א' ע"א ב')

As written in the Zohar, volume 3 (end of 58b), volume 2, 144b (and see further volume 1, 98a; volume 3, 59a, 71b).

וכן מבחי' מל' דאצי' נמשך להיות גילוי למטה בכל א' מישראל ע"י שמקבלים עליהם עול מלכות שמים

And likewise from the level of Malchus of Atzilus there is drawn a revelation below in each and every one of Israel, through their accepting upon themselves the yoke of the kingship of Heaven.

ואזי בעסק התורה נמשך בו ג"כ מבחי' לריח שמניך כו' ושמן תורק כו' והיינו ג"כ ע"ד ב' בחי' הנ"ל דאירוסין ונישואין

And then, in the study of Torah, there is drawn into him as well from the level of "for fragrance, Your oils," etc., and "oil poured forth," etc.; and this too is in the manner of the two levels mentioned above, betrothal and marriage;

והיינו להיות נקלט ונתפס במוח ובלב אור ה' דאורייתא וקב"ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד כו' ושתכנס ההתבוננות בקרב איש ולב עמוק כו'

that is, that the light of G-d be absorbed and grasped in the mind and in the heart, [for] "the Torah and the Holy One, blessed be He, are entirely one," etc., and that the contemplation enter "within a man, and a deep heart," etc.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] המאור שבה מחזירו למוטב וכמ"ש סד"ה בהעלותך בענין כשמן הטוב כו' שיורד ע"פ מדותיו כו' ושמן ימינו יקרא כו' ע"ש.

And as our Sages said, "the light within it brings him back to the good"; and as written at the end of the maamar beginning "When you kindle," on "like the good oil," etc., that runs down "according to his attributes," etc., and "the oil of his right hand calls out," etc.; see there.

9 וזהו דמתחלה אמר כי טובים דודיך מיין יין הוא ההתבוננות בעלמא דאתגלייא שמזה ההתבוננות נמשך להיות בחי' כלה כו' כנ"ל.

And this is why it first says "for Your love is better than wine": wine is contemplation of the revealed world, and from this contemplation comes about the level of the bride, etc., as mentioned above.

אך כדי שיהי' [שיהיה] אף בחי' עלמות אהבוך דהיינו אפילו מי שלבו אטום ולא נתפעל מהתבוננות הנ"ל.

But so that there be even the level of "the maidens love You," that is, even one whose heart is sealed and who has not been stirred by the contemplation mentioned above,

הנה הוא ע"י עסק התורה שהיא בחי' שמן כנ"ל שהיא בחי' אשר אנכי מצוך כו'

this is through occupation with Torah, which is the level of oil, as mentioned above, which is the level of "that I (Anochi) command you," etc.,

דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ולפי שהוא מבחי' עליונה מאד ע"כ יוכל לעשות חקיקה וכלי גם במי שלבו אטום כו'

which no thought can grasp at all; and because it is from a very lofty level, therefore it can make an engraving and a vessel even in one whose heart is sealed, etc.

וכענין משנ"ת [מה שנתבאר] בפ' בחקתי (ד"ה מבואר בע"ח [בעץ חיים]) שעי"ז נעשה חקיקה מבפנים בנה"ב [בנפש הבהמית] כו' וזהו ענין באר חפרוה שרים כו' ע"ש

And [this is] like what is explained in Parshas Bechukosai (the maamar beginning "It is explained in Etz Chaim"), that through this an engraving is made from within in the animal soul, etc.; and this is the meaning of "a well that princes dug," etc.; see there.

וכענין המבואר עוד במ"א בענין לבי ובשרי ירננו אל אל חי (בד"ה וארשתיך לי)

And [it is] like what is explained further elsewhere (in the maamar beginning "I will betroth you to Me") concerning "my heart and my flesh sing to the living G-d."

כי הנה הלב והבשר לפי שהם כלים גשמיים כו' אינם נכספים לחצרות ה' שהוא מקור וחיי הנפש וכענין בחי' ההתבוננות בעלמא דאתגלייא הנק' יין כנ"ל כי אם כאשר ירננו אל אל חי בעצמו ובכבודו כו'

For the heart and the flesh, because they are physical vessels, etc., do not yearn for "the courts of Havayah," which are the source and life of the soul, like the level of contemplation of the revealed world, which is called wine, as mentioned above, but only when they sing to the living G-d Himself, in His glory, etc.;

שכל מה שהיא בחי' עליונה יותר יכולה היא לירד ולהתפשט למטה יותר ועי"ז באה ונגעה עד הלב ובשר כו' ע"ש באריכות.

for the higher a level is, the more it can descend and spread further below, and through this it comes and reaches the heart and flesh, etc.; see there at length.

ועד"ז הוא כאן דלפי שבחי' ריח שמניך ושמן תורק הוא המשכה מבחי' עליונה הרבה יותר ממדרגת היין ושמן צף ע"ג [על גבי] יין כו'.

And so it is here: because the level of "the fragrance of Your oils" and "oil poured forth" is a flow from a level far higher than the rank of wine, and oil floats on top of wine, etc.

ובגמ' [ובגמרא] פ"ק [פרק קמא] דשבת (ד"ה ע"ב) שנחלקו רבנן ורבי יוחנן בן נורי אי הוה חיבור זה לזה

And in the Gemara, first chapter of Shabbos (5b), the Sages and Rabbi Yochanan ben Nuri disagree whether they count as joined to one another;

והיינו מפני שהשמן הוא גבוה מאד בבחי' חכמה עילאה דכולא כמ"ש בזהר פ' צו (דל"ד ע"א) ולכן הוא לעילי לעילא מבחינת היין כו'

and this is because oil is very high, at the level of "the supernal Chochmah of all," as written in the Zohar, Parshas Tzav (34a), and therefore it is far, far above the level of wine, etc.

ולכן יוכל להפעיל גם במי שלבו אטום שיחוק לבו ע"י דברי תורה שיהי' [שיהיה] גם עלמות אהבוך כו' וכענין ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך כו':

And therefore it can take effect even in one whose heart is sealed, that his heart be engraved through words of Torah, so that there be also "the maidens love You," etc.; and like "I will pass through the land of Egypt: I and not an angel," etc.

10 ב עוי"ל [עוד יש לומר] בפי' לריח שמניך כו' ושמן תורק כו' ע"ד המדרש הנ"ל שזהו ענין לעולם ישלש אדם תלמודו שליש במקרא שליש במשנה ושליש בתלמוד.

(2) One may further say, in explaining "for fragrance, Your oils," etc., and "oil poured forth," etc., following the Midrash mentioned above, that this is the matter of "A person should always divide his study into three: a third in Scripture, a third in Mishnah and a third in Talmud."

והנה בלימוד המצות משנה ותלמוד משיג ותופס המהות חכמתו ית' מאחר שנתלבשה בדברים גשמיים שהן רצונו וחכמתו ית' ממש.

Now in studying the mitzvos, Mishnah and Talmud, one comprehends and grasps the very being of His blessed wisdom, since it has been clothed in physical matters, which are truly His blessed will and wisdom.

וזהו ענין שמן תורק כו' משא"כ בסיפורי מעשיות שבתנ"ך [שבתורה נביאים כתובים] שאינו מושג כלל חכמתו ית' המלובשת בתיבות וצירופי אותיות.

And this is "oil poured forth," etc. This is not so with the narratives of Tanach, where His blessed wisdom, clothed in the words and combinations of letters, is not comprehended at all.

וכמ"ש בזהר בהעלותך (דקנ"ב ע"א) שפשטיות המובן מן הסיפור מעשיות שבתורה נקרא לבושא דאורייתא

And as written in the Zohar, Beha'aloscha (152a), that the plain sense understood from the narratives of the Torah is called "the garment of the Torah."

וביאר הרמ"ז [הרב משה זכות] שם כמו עד"מ פ' ואלה כו' בארץ אדום כו' שודאי מעשה היה כך היה ואין יוצא מידי פשוטו אבל אין כוונת ה' בו בעצם אבל בה נגוזו סודות עולם התהו כו' ע"ש

And the Ramaz explained there that, for example, [in] the section "And these [are the kings]…in the land of Edom," etc., certainly the event happened as it happened, and [the verse] does not depart from its plain meaning, but G-d's intent in it is not [the event] itself; rather, in it are hidden the secrets of the World of Tohu, etc.; see there.

ובזהר שם (דקמ"ט ע"ב) שהאריך בזה. ובפרדס שער כ"ז פ"א האריך בביאור מאמר הזהר הנ"ל וכתב וז"ל [וזה לשונו].

And [see] the Zohar there (149b), which elaborates on this. And in the Pardes, Sha'ar (Gate) 27, chapter 1, he elaborates in explaining the above Zohar statement, and writes as follows:

אבל כאשר יבוא האדם ללמוד בתורה צריך שיהי' [שיהיה] כוונתו שהוא לומד הענין ההוא במה שהם דברים אלהיים שנעלם ממנו עוצם פנימיותם וכו'

"But when a person comes to study the Torah, his intent must be that he is studying that matter as being divine words, whose immense inwardness is hidden from him, etc.

ועם היות שהוא לא ישכיל בה כי אם פשטיות הסיפור ואין צריך לומר זה אלא אפי' [אפילו] מי שלא יבין כלל כו' גם יש לו שכר טוב עכ"ל [עד כאן לשונו]

And even though he understands nothing of it but the plain sense of the narrative, and needless to say he, but even one who does not understand at all, etc., he too has a good reward." End of quote.

ולכן האותיות התורה ופשטיות הסיפור נק' ריח שמניך

Therefore the letters of the Torah and the plain sense of the narrative are called "the fragrance of Your oils":

כי עם היות שאינו מובן ומושג כלל פנימיות חכמתו ית' הגנוזה ומלובשת בסיפור מעשה ואותיות ההם (משא"כ בהשכלת פשט הדינים והמצות כמו שבאו בביאור המשנה והגמ' [והגמרא] שגם הפשטיות המובן נק' גופי תורה ולא לבושא לבד ע"ש בזהר ובפרדס) עכ"ז [עם כל זה] האותיות ופשטיות הסיפור הן הן ריח שמניך

for even though the inwardness of His blessed wisdom, hidden and clothed in that narrative and those letters, is not understood or comprehended at all (unlike grasping the plain sense of the laws and mitzvos as they come in the explanation of the Mishnah and Gemara, where even the plain, understood sense is called "the bodies of the Torah" and not merely a garment; see there in the Zohar and in the Pardes), nevertheless the letters and the plain sense of the narrative are themselves "the fragrance of Your oils,"

שבהם ועל ידם ממשיך הקורא במקרא ריח והארה מבחי' שמן משחת קדש

for in them and through them the one who reads Scripture draws down a fragrance and glimmer from the level of "the oil of holy anointing,"

וכמו עד"מ שמריחים ריח הטוב אע"פ [אף על פי] שאינו טועם אותו בפיו כלל ואע"פ [ואף על פי] שהוא רחוק ממנו כו'

just as, by way of analogy, one smells a good fragrance even though he does not taste it in his mouth at all, and even though he is far from it, etc.

ואדרבה הריח הזה נמשך ממקום עליון ביותר שהוא בחי' שמן המריח שלמעלה מבחי' שמן סתם ח"ע [חכמה עילאה] כו'

On the contrary, this fragrance is drawn from an exceedingly high place, which is the level of the fragrant oil, which is above the level of plain oil, supernal Chochmah, etc.

ולפי שהוא גבוה יותר במעלה לא יכול לבא בהתגלות בבחי' קירוב בבחי' טעם כענין שמן תורק כו' אלא בבחי' ריח לבד כו' (וכמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בנ"י [בני ישראל] בענין ירדן יריחו)

And because it is higher in rank, it cannot come into revelation in a manner of closeness, in the manner of taste, like "oil poured forth," etc., but only in the manner of fragrance, etc. (as written in the explanation on "These are the journeys of the children of Israel," concerning "the Jordan at Jericho").

וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר בהעלותך (דקמ"ט ע"ב) דההוא מלה דההוא ספור לאו לאחזאה על גרמיה בלבד קא אתי אלא לאחזאה על ההוא כללא קאתי כו' ע"ש.

And this is what is said in the Zohar, Beha'aloscha (149b): "That word of that narrative does not come to show about itself alone, but comes to show about that general principle," etc.; see there.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] יש ג"כ מעלה יתירה ועצומה בבחי' שמן תורק שהוא המשכת עצמיות ח"ע [חכמה עילאה] ולא ריח והארה לבד כו'

Nevertheless there is also an additional, immense advantage in the level of "oil poured forth," which is the drawing down of the essence of supernal Chochmah, and not merely fragrance and a glimmer, etc.;

ושניהם כאחד טובים.

and both alike are good.

והנה לימוד הזהר וכהאריז"ל [וכתבי האריז"ל] הוא בכלל שליש במקרא. וכמ"ש במ"א בפי' הזוהר דבראשית (דכ"ו ע"ב) הנזכר למעלה הטעם לזה.

Now the study of the Zohar and of the Arizal is included in "a third in Scripture." And the reason for this is written elsewhere, in explaining the Zohar on Bereishis (27b) mentioned above.

וקיצור הענין דהרי מדרש הזהר וכן מדרש רבה ושאר המדרשות הן פי' המקרא ופירש"י [ופירש רש"י] בפ"ק [בפרק קמא] דברכות (די"א ע"ב) שמדרש הוא קרוב למקרא כו' ע"ש

In brief: the Midrash of the Zohar, and likewise Midrash Rabbah and the other Midrashim, are commentary on Scripture; and Rashi explained in the first chapter of Berachos (11b) that Midrash is close to Scripture, etc.; see there.

ואף שבהלכות ת"ת [תלמוד תורה] מבואר דמדרש תורה שהוא ספרא וספרי וכה"ג [וכהאי גוונא] הן בכלל שליש במשנה היינו עכ"פ [על כל פנים] מפני שהן פי' דיני וגופי התורה כמו המשנה ממש.

And although in Hilchos Talmud Torah it is explained that the Midrash of the Torah, that is, Sifra and Sifrei and the like, is included in "a third in Mishnah," that is at any rate because they are the explanation of the laws and bodies of the Torah, just like the Mishnah itself.

אבל בלימוד סודות הזהר אין השגה אפילו לגדולי החכמים רק ידיעת המציאות מההשתלשלות ולא השגת המהות כלל וה"ז [והרי זה] כעין לימוד המקרי

But in studying the secrets of the Zohar there is no comprehension even for the greatest of sages, only knowledge of the existence of the chain of descending worlds, and no comprehension of the essence at all; and this is like the study of Scripture,

שהוא קורא בשמותיו של הקב"ה אע"פ [אף על פי] שאינו משיג כלל עצמיות הגנוז בהן כנ"ל וכעין זה הוא בלימוד הזהר וע"ח [ועץ חיים].

where one reads the Names of the Holy One, blessed be He, even though he does not comprehend at all the essence hidden in them, as mentioned above; and similar to this is the study of the Zohar and Etz Chaim.

ולכן הוא בכלל שליש במקרא (ומתורץ בזה מ"ש הר"ן [הרבינו נסים] ספ"ק [סוף פרק קמא] דע"ז [דעבודה זרה] שהרי המשנה חמורה מן המקרא כו' ולמה צריך שליש היום למקרא)

Therefore it is included in "a third in Scripture." (And this resolves what the Ran writes at the end of the first chapter of Avodah Zarah: "since Mishnah is weightier than Scripture," etc., "why is a third of the day needed for Scripture?")

ולכן ג"ז [גם זה] נקרא לריח שמניך שידיעת המציאות היא כמו ריח בעלמא לגבי השגת מהות חכמתו יתʼ שבמשנה ותלמוד.

Therefore this too is called "for fragrance, Your oils," for knowledge of the existence is like mere fragrance compared to comprehension of the essence of His blessed wisdom that is in Mishnah and Talmud.

וע"ד שנתבאר באגה"ק [באגרת הקודש] קרוב לסופו שבלימוד סדר ההשתלשלות אף אם השיג המציאות לא עדיף מצד עצמו כלימוד המצות שמשיג ותופס המהות כוʼ אלא מצד שידיעת המציאות הוא ג"כ מצוה רבה ונשאה

And [this is] along the lines of what is explained in Iggeres HaKodesh near its end, that in studying the order of the chain of descent, even if one has comprehended the existence, it is not in itself superior to the study of the mitzvos, in which one comprehends and grasps the essence, etc., but rather in that knowledge of the existence is also a great and exalted mitzvah,

ואדרבה עולה על כולנה כמ"ש וידעת היום דע את אלקי אביך כוʼ ומביאה ללב שלם.

and indeed surpasses them all, as it is written, "And you shall know this day" and "Know the G-d of your father," etc., and it brings to a whole heart.

ועוד שגם הריח וידיעת המציאות הוא הארה מבחיʼ פנימיות התורה כוʼ (וע' בזהר פ' אחרי דע"ג א' תלת דרגין כוʼ וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא כוʼ ע"ש ועמ"ש מזה ע"פ כי קרוב אליך הדבר)

Moreover, the fragrance and the knowledge of the existence are also a glimmer from the level of the inner dimension of the Torah, etc. (And see the Zohar, Parshas Acharei, 73a: "three levels," etc., "and each level upon level, hidden and revealed," etc.; see there; and see what is written on this on "For the thing is near to you.")

ולכן צ"ל בʼ הבחינות לריח שמניך כוʼ ושמן תורק כוʼ ומזה נמשך שעל כן עלמות אהבוך כנ"ל:

Therefore there must be both levels, "for fragrance, Your oils," etc., and "oil poured forth," etc.; and from this follows "therefore the maidens love You," as mentioned above.

LIKKUTEI TORAH · SHIR HASHIRIM · MAAMAR 4

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך

For the fragrance of your goodly oils

1 לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. הנה נשמות שאינן בגוף בעוה"ז נק' עלמות אל תקרי עלמות אלא עולמות.

"For the fragrance of your goodly oils, your name is oil poured forth; therefore the maidens (alamos) love you." Now, souls that are not in a body in this world are called alamos, "maidens": do not read alamos, "maidens," but olamos, "worlds."

והנה כתיב כי בועליך עשיך כו' הם נשמות שהם בעוה"ז ועיין מזה ברבות בא ס"פ ט"ו זח"ג [זהר חלק ג] תצא (דרע"ז א')

And it is written, "For your Husband is your Maker, etc.": these are the souls that are in this world. And see on this in [Shemos] Rabbah, [Parshas] Bo, end of section 15, [and] Zohar III, [Parshas] Teitzei (p. 277a).

והנה ירידת הנשמה בעוה"ז הוא ירידה גדולה א"צ [אין צריך / אינו צריך] לומר בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים אלא אף קודם זמן הגלות הוא גלות וירידה גדולה לנשמות להתלבש ולהתגשם

Now, the descent of the soul into this world is a great descent. Needless to say at a time when the Holy Temple does not stand; but even before the time of exile, it is an exile and a great descent for the souls to be clothed and made physical

בגוף בעוה"ז דהנה הנשמה קודם בואה לעוה"ז היתה נהנה מזיו השכינה ואיתא מוטב דלידיינא וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם לבא אח"כ לתענוג ג"ע [גן עדן]

in a body in this world. For before coming to this world the soul was enjoying the radiance of the Shechinah. And it is said, "Better to be judged and come to the World to Come": for all the sufferings of Gehinnom are worthwhile in order to come afterward to the delight of the Garden of Eden,

התחתון אפילו ויש ג"ע [גן עדן] תחתון וג"ע [וגן עדן] עליון וכשהנשמה צריכה לעלות לג"ע [לגן עדן] עליון יש עוד גיהנם מקודם הנק' נהר דינור דנגיד ונפיק וא"כ מה צורך ולמה ירדה הנשמה לעוה"ז ירידה גדולה כזו

even the lower one. And there is a lower Garden of Eden and a higher Garden of Eden, and when the soul must ascend to the higher Garden of Eden there is yet another Gehinnom before it, called the River of Fire (Nehar Dinur), which "flows and goes forth." If so, what need is there, and why did the soul descend into this world, so great a descent?

אך ירידה זו צורך עליה ומהו עליה יותר כנ"ל הנה איתא יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא].

But this descent is for the sake of an ascent. And what is the ascent that is greater than [all] the above? It is said: "One hour of teshuvah and good deeds in this world is finer than all the life of the World to Come."

דהנה כל חיי עוה"ב [עולם הבא] ג"ע [גן עדן] התחתון וימות המשיח וכו' הוא רק זיו השכינה הארה אחת ביוד נברא עוה"ב [עולם הבא] יוד צמצום גדול ומחשבה אחת

For all the life of the World to Come, the lower Garden of Eden, the Days of Mashiach and so on, is only the radiance of the Shechinah, a single glimmer. With the yud the World to Come was created: the yud is a great tzimtzum and a single thought,

כמו למשל אות אחת לגבי עצמות מהותו ועצמותו ומבשרי אחזה אלוה למעלה באור א"ס ב"ה מהותו ועצמותו הוא

like, by way of analogy, a single letter compared to the very essence of one's being and essence. "And from my flesh I behold G-d": above, in the Infinite Light, blessed be He, His being and essence, it is

רק מחשבה אחת צופה ומביט עד סוף כל הדורות במאמר אחד יכול להבראות בראשית נמי מאמר הוא יוד צמצום

only a single thought: "He looks and beholds to the end of all the generations." "With a single utterance [the world] could have been created"; "Bereishis is also an utterance." It is the yud, a tzimtzum,

הארה אחת כל ימי חיי עוה"ב [עולם הבא] לשון רבים שיש כמה ג"ע [גן עדן] תחתון וג"ע [וגן עדן] עליון וימות המשיח גבוה מעל גבוה בכל חמשים אלף יובלות

a single glimmer. "All the days of the life" of the World to Come is in the plural, for there are several lower Gardens of Eden and higher Gardens of Eden and Days of Mashiach, one higher than the other, through all the fifty thousand jubilees.

כי כל שיתא אלפי שנין הם רק שמיטה אחת ויש בהם ג"ע [גן עדן] תחתון וג"ע [וגן עדן] עליון וימות המשיח כו'

For all the six thousand years are only one Shemittah, and in them there are a lower Garden of Eden, a higher Garden of Eden and the Days of Mashiach, etc.

וא"כ כל חיי העוה"ב [העולם הבא] הוא רק זיו והארה אחת מאור א"ס ב"ה מהותו ועצמותו ולית מחשבה תפיסא בי' [ביה] כלל במהותו ועצמותו:

If so, all the life of the World to Come is only a radiance and a single glimmer from the Infinite Light, blessed be He, His being and essence; and "no thought can grasp Him" at all in His being and essence.

2 ב וזהו ירידה צורך עליה ע"י תשובה לעלות לעלוי זה להכלל במהותו ועצמותו ויפה שעה אחת כו'

This is [the meaning of] "a descent for the sake of an ascent": through teshuvah, to rise to this elevation, to be included in His being and essence. And "one hour … is finer, etc.,"

דייקא בגלות וירידה בגוף גשמי ע"י תשובה מעומקא דליבא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] מהתבוננות ירידתו ממקום גבוה מאד נעלה דע מאין

specifically in exile and in descent into a physical body, through teshuvah from the depth of the heart, as an arousal from below, from contemplating his descent from a very high and exalted place: "Know from where (me'ayin)

באת מלמעלה מהחכמה והחכמה מאין תמצא הוא ראשית הגילוי ולאן אתה הולך להתלבש בעוה"ז אף שלא חטא אעפ"כ [אף על פי כן] הוא נתגשם ונפרד ממהותו ועצמותו בתכלית הריחוק

you came": from above Chochmah, "and Chochmah is found from nothingness (me'ayin)"; [Chochmah] is the beginning of revelation; "and to where you are going": to be clothed in this world. Even though he did not sin, nevertheless he has become physical and separated from His being and essence, in utter distance.

וצריך להיות ממארי דחושבנא לידע אינש בנפשו כו' ולעורר רחמנות על ירידתו כו' בלב נשבר על חיי דנשמתא וממילא הוא נמשך בהשתלשלות רחמים על בני חיי ומזוני זכרנו לחיים כו'.

And one must be among "the masters of reckoning," so "that a person know in his soul, etc.," and arouse compassion over his descent, etc., with a broken heart over the life of the soul. And as a matter of course, compassion is drawn down through the chain of descending worlds upon children, life and sustenance: "Remember us for life, etc."

3 וזהו ברחמים גדולים אקבצך ע"י תשובה מעומקא דליבא בהתבוננותו כי ברגע קטן עזבתיך שהעזיבה הוא

This is [the meaning of] "With great compassion I will gather you": through teshuvah from the depth of the heart, as he contemplates that "for a small moment I forsook you," that the forsaking is

רק רגע קטן מחשבה אחת כל שיתא אלפי שנין וג"ע [וגן עדן] התחתון וג"ע [וגן עדן] העליון וימות המשיח ותחיית המתים וכל החמשים אלף יובלות (ועיין מזה בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך).

only a small moment, a single thought: all the six thousand years, and the lower Garden of Eden and the higher Garden of Eden, and the Days of Mashiach, and the Resurrection of the Dead, and all the fifty thousand jubilees. (And see on this in the discourse beginning "To understand the meaning of the verse 'Who is a G-d like You.'")

ואי לזאת ירידתו לעוה"ז היא ירידה גדולה ע"ז מעורר תשובה מעומקא דליבא רחמים רבים ממהותו ועצמותו להמשיך י"ג מדות הרחמים שלא יכול להתמשך בכלי אחד

Therefore, since his descent into this world is a great descent, through this he arouses teshuvah from the depth of the heart, [and] abundant compassion from His being and essence, to draw down the Thirteen Attributes of Mercy; for [this compassion] cannot be drawn down in a single vessel

רק בי"ג מדות ה' ה' אל רחום וגו' ה' המשכה ממהותו ועצמותו שיהיה ה' י"ג מדות כו:

but only in thirteen attributes: "Havayah, Havayah, G-d, compassionate, etc." Havayah is the drawing down from His being and essence, that Havayah become thirteen attributes, etc.

4 ג וזהו כי בועליך עושיך וגו'. ואיך שייך אצלו יתי שאין לו דמות הגוף לגבי נשמות רוחניות לשון זה וכתיב כי יבעל בחור בתולה וגו'.

And this is [the meaning of] "For your Husband (bo'alayich) is your Maker, etc." But how can this expression apply to Him, may He be exalted, who has no bodily form, with regard to spiritual souls? And it is written, "As a young man espouses (yiv'al) a virgin, etc."

אך הנה איתא על זה (סנהדרין דף כ"ב ב') אין אשה כורתת ברית כו'.

But it is said about this (Sanhedrin, p. 22b): "A woman makes a covenant only, etc."

דהנה ע"י ירידתה בעוה"ז בגלות נתגשמה ונטמטם לבו והי' [והיה] לאבן אף שאינו נפש החוטאת באיסור ח"ו [חס ושלום] גם ע"י היתר כשאינו מקדש עצמו כו'

For through its descent into this world, in exile, [the soul] became physical, and his heart was dulled and became stone. Even if he is not a soul that sins through what is forbidden, G-d forbid, [this comes about] also through what is permitted, when he does not sanctify himself, etc.

וע"י התעוררות רחמים רבים אתערותא דלעילא בי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] נפתח לבו שיש כח במדה זו לפתוח מי שלבו אטום כבתולה כמו שאנו רואים באדם אכזרי שלבו אטום וכשמעוררים לו איזה רחמנות נפתח לבו.

And through the arousal of abundant compassion, an arousal from above, in the Thirteen Attributes of Mercy, his heart is opened; for this attribute has the power to open one whose heart is sealed like a virgin's, as we see in a cruel person whose heart is sealed, yet when some compassion is aroused in him, his heart opens.

5 וזהו כי בועליך עושיך ע"י תשובה מעומק' [מעומקא] דליבא בהתבוננות כי ה' צבאות הם כל חיי עוה"ב [עולם הבא] כו'

And this is [the meaning of] "For your Husband is your Maker": through teshuvah from the depth of the heart, in contemplating that "Havayah of Hosts," which is all the life of the World to Come, etc.,

הוא רק שמו הודו על ארץ ושמים זיו השכינה ומקור נשמתו הוא גבוה מאד נעלה כו' וירידתה הוא ירידה גדולה כו'

is only "His Name": "His glory is over earth and heaven," the radiance of the Shechinah; and the source of his soul is very high and exalted, etc., and its descent is a great descent, etc.

עי"ז הוא מעורר י"ג מדות כו' ברחמים רבים לפתוח לבו שיהיה כלי ומכון לשבתך פעלת ה' כו'

Through this he arouses the Thirteen Attributes, etc., with abundant compassion, to open his heart, so that it be a vessel, and "the foundation for Your dwelling that You have made, Havayah, etc."

יאר ה' פניו אליך שעי"ז כמים הפנים כו' יחזור פניו ג"כ בתשובה וזהו ג"כ עשרת ימי תשובה הוא חזרת פנים בפנים

"May Havayah make His face shine upon you": so that through this, "as water [reflects] face to face, etc.," he too will turn his face back in teshuvah. And this is also [the meaning of] the Ten Days of Teshuvah: a return to [being] face to face.

כי כל השנה אף שעובדים את ה' כו' הוא בחינת עורף כי פנו אלי עורף ולא פנים

For all the year, even though one serves G-d, etc., it is on the level of the back of the neck: "For they have turned to Me the back of the neck and not the face."

כי כל עיקר חיות האדם וכל החושים ראיה ושמיעה דיבור ריח הוא בפנים ובעורף הוא רק עצם כו'

For the whole essence of a person's life-force and all the senses, sight and hearing, speech [and] smell, are in the face, while in the back of the neck there is only bone, etc.

כמו כן צריך להחזיר כל עיקר נקודת לבבו ורצונו ומחשבה דיבור ומעשה רק להי' לבדו וכאמרו מי לי בשמים כו' ג"ע [גן עדן] תחתון וג"ע [וגן עדן] עליון כו'

So too, one must turn back the whole essence of the point of his heart, and his will, and thought, speech and action, to G-d alone; as it says, "Whom have I in heaven, etc.": the lower Garden of Eden and the higher Garden of Eden, etc.,

שהוא רק זיו והארה אחת כנ"ל וקודם עשי"ת [עשרת ימי תשובה] כל חודש אלול מעורר י"ג מדהי"ר [מדות הרחמים] שעי"ז יהיו עשי"ת [עשרת ימי תשובה] פנים בפנים אחד באחד בכל נפשך וגו' להכלל ולהבטל במהותו ועצמותו רחמי' [רחמים] רבים ורב חסד:

which are only a radiance and a single glimmer, as [explained] above. And before the Ten Days of Teshuvah, all the month of Elul, one arouses the Thirteen Attributes of Mercy, so that through this the Ten Days of Teshuvah will be face to face, one with One, "with all your soul, etc.," to be included and nullified in His being and essence: abundant compassion and "abundant in kindness."

6 ד והנה כל זה הוא בנשמות שהם בעוה"ז בגלות וירידה גדולה כו'. אך הוא ע"י תשובה כנ"ל ובמקום שבעל תשובה עומד כו'.

Now, all this concerns the souls that are in this world, in exile and a great descent, etc. But it is through teshuvah, as [explained] above, and "in the place where a baal teshuvah stands, etc."

אבל הנשמות שבג"ע [שבגן עדן] שהם בחינות צדיקים גמורים שמשיגים מזיו השכינה כנ"ל וא"כ ע"י מה הוא עלייתם להכלל כו' שאינו שייך אצלם לב נשבר מעומקא דליבא כו'

But the souls in the Garden of Eden, who are on the level of perfect tzaddikim, who apprehend of the radiance of the Shechinah, as [explained] above: if so, through what is their ascent, to be included, etc., since a broken heart from the depth of the heart does not apply to them, etc.?

זהו לריח שמניך טובים כו' ע"כ עלמות אהבוך ופי' שע"י התורה שעסקו בה בהיותם בעוה"ז מלובשים בגופים שהתורה נתלבשה ג"כ בדברים גשמיים

This is [the meaning of] "For the fragrance of your goodly oils, etc., therefore the maidens love you." The explanation is that [it is] through the Torah that they engaged in while they were in this world, clothed in bodies; for the Torah too was clothed in physical things.

וזהו שמן תורק שמך כל התורה שמו של הקב"ה הורק מכלי אל כלי בהשתלשלות להתלבש בעוה"ז בדברים גשמיים וכל מה שהורק למטה כו'

And this is [the meaning of] "your name is oil poured forth": the whole Torah is the Name of the Holy One, blessed be He, poured from vessel to vessel through the chain of descending worlds, to be clothed in this world in physical things. And the further down it is poured, etc.,

ריחו נודף יותר כמו שאנו רואים בשמן גשמי שמה שהי' [שהיה] למעלה כשהורק מכלי אל כלי נעשה למטה ריחו יותר

the more its fragrance spreads; as we see with physical oil, what was above, when it is poured from vessel to vessel, gives off a greater fragrance below.

כמו כן התורה נעוץ סופן בתחלתן סוף מעשה במחשבה תחילה ע"ז יש להם עלייה להכלל כנ"ל.

So too the Torah: "their end is wedged in their beginning," "last in deed, first in thought." Through this they have an ascent, to be included, as [explained] above.

וזהו ע"כ עלמות הם נשמות שאינם בגוף בעוה"ז אהבוך הוא אהבה רבה רב חסד כי טל אורות טליך כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו (בכתובות קי"א ב')

And this is [the meaning of] "therefore the maidens": these are the souls that are not in a body in this world; "love you": this is the great love, "abundant in kindness." For "Your dew is a dew of lights": whoever makes use of the light of Torah, the light of Torah revives him (Kesubos 111b).

וזהו טובים לי' [לשון] אור את האור כי טוב והנה ע"י תשובה מעומקא דליבא בעוד הנשמה בעוה"ז יכול לעלות ולהגיע ג"כ לאהבה רבה כנ"ל.

And this is [the meaning of] "goodly," a term for light: "the light, that it was good." Now, through teshuvah from the depth of the heart, while the soul is still in this world, it can rise and attain the great love as well, as [explained] above.

וזהו ישקני מנשיקות פיהו וכו' והנה איתא ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה הן המאה ברכות שמברכין

And this is [the meaning of] "Let him kiss me with the kisses of his mouth, etc." Now, it is said, "The words of the Scribes are dearer to me than the wine of Torah": these are the hundred blessings that are said

בכל יום ברוך אתה ה' שהן מד"ס שיהי' [שיהיה] התגלו' [התגלות] והמשכה מן העולם ועד העולם אלקינו שיהי' [שיהיה] אלקינו לא למעלה בחינת כו' רק בשכל והתבוננות

every day, "Blessed are You, Havayah," which are from the words of the Scribes, so that there be a revelation and drawing down "from world to world"; "our G-d" (Elokeinu), that He be our G-d, not above, on the level of, etc., but rather through intellect and contemplation.

אך צריך שיהי' [שיהיה] התגלות נקודת לבבו שיהי' [שיהיה] רצון אחד לבדו ית' ובכל אחד מישראל יש אהבה

But there must be a revelation of the point of his heart, that there be one will, for Him alone, may He be exalted. And in every one of Israel there is a love

מסותרת כל חד לפום שיעורא דילי' [דיליה] בגילוי בתפלה יש מתפלל בבחי' צעק לבם אף שרואה בעצמו שהוא מגושם ומלובש בתאוות ומדות גשמיות

that is hidden, each according to his own measure, [coming] into revelation in prayer. There is one who prays in the manner of "their heart cried out," even though he sees in himself that he is coarse and clothed in physical desires and traits.

אך עכ"ז [עם כל זה] האמת אינו כן כי הוא רק שקר מעלמא דשקרא והאהבה הנ"ל הוא האמת

But even so, the truth is not so; for that is only falsehood, from the world of falsehood, while the love mentioned above is the truth.

ולכן נקרא כנסת ישראל בשם אגוז אל גנת אגוז ירדתי כמו האגוז שיש בו מוח וקליפה המכסה כמו כן בנשמות כו' בעודן בגוף בעוה"ז וזהו סוד האהבה מסותרת הנ"ל

Therefore the Congregation of Israel is called by the name "nut": "I went down to the garden of nuts." Just as a nut has a kernel and a shell covering it, so too with souls, etc., while they are in a body in this world. And this is the secret of the hidden love mentioned above.

אך על ידי מה יכולה לבא לגילוי רב הוא ע"י התעוררות סוד העליון ישת חשך סתרו כו'

But through what can it come into great revelation? It is through the arousal of the higher secret, "He made darkness His hiding place, etc.,"

לבא להתגלות ע"ז מתגלה סוד התחתון אהבה כנ"ל כמ"ש בד"ה כי תהיין לאיש שתי נשים כו' ע"ש

to come into revelation; through this the lower secret, the love mentioned above, is revealed, as is explained in the discourse beginning "If a man has two wives, etc."; see there.

וזהו נכנס יין יצא סוד ע"י תשובה יוצא הסוד העליון והסוד התחתון כנ"ל וזהו מי גלה רז זה לבני כו':

And this is [the meaning of] "When wine enters, the secret comes out": through teshuvah the higher secret and the lower secret come out, as [explained] above. And this is [the meaning of] "Who revealed this secret to My children, etc."

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 5

שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וגו'

"I am black and comely, O daughters of Jerusalem"

◇

1 שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וגו'. אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני השמש וגו'.

"I am black and comely, O daughters of Jerusalem" etc. "Do not look upon me that I am blackish, for the sun has gazed upon me" etc.

ויובן ע"פ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שהתורה נתנה באש שחורה על גבי אש לבנה כמבואר בשה"ש [בשיר השירים] רבה ס"פ ראשו כתם פז ובזח"ג [ובזהר חלק ג] נשא קל"ב א' (ועיין עוד ברע"מ [ברעיא מהימנא] שופטים ער"ה א')

This will be understood in light of the saying of our Sages, of blessed memory, that the Torah was given as black fire upon white fire, as explained in Shir HaShirim Rabbah at the end of the passage "His head is as the most fine gold," and in the Zohar, Part III, Nasso, 132a (and see further in the Raaya Mehemna, Shoftim, 275a).

והנה כשם שכל התורה ניתנה כך כמ"ש [כמו כן] מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ביוד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו' הוא ג"כ בבחי' אש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה.

Now, just as the whole Torah was given in this way, so too what our Sages said, "With the yud the World to Come was created" etc., is likewise in the manner of black fire upon white fire.

וביאור הדבר הוא הנה צריך להבין כי הנה בחי' העוה"ב [העולם הבא] ג"ע [גן עדן] העליון הוא תענוג הנשמות מהשגת אלקות תענוג נפלא עד אין קץ ואין תכלית בלי שיעור וגבול

The explanation of the matter is as follows. We must understand that the World to Come, the Higher Garden of Eden, is the delight of the souls from their grasp of G-dliness: a wondrous delight without end and without limit, beyond all measure and bound.

ולכן אמרו על אלישע אחר מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי כי כדאי כל יסורי גיהנם

This is why they said of Elisha Acher: "Better that he be judged and come to the World to Come," for all the sufferings of Gehinnom are worthwhile

י״ב חדש בכדי לקבל אח״כ קורי [קורת] רוח ותענוג העה״ב [העולם הבא] לפי שתענוג הזה אין לו קץ וגבול ואין לשער ולערוך נגדו כל יסורי גיהנם

for twelve months in order afterwards to receive the gratification and delight of the World to Come, because this delight has no end or bound, and all the sufferings of Gehinnom cannot be measured or compared against it.

כי אלו היה איזה שיעור וגבול לתענוג הזה היה שייך איזה משקל ופלס לחשוב כמה יסורים נגד התענוג.

For were there any measure and bound to this delight, there would be room for some weighing and balancing, to reckon how much suffering [is worth] against the delight.

משא״כ באמת הוא בלי שיעור וגבול לכן אין ערוך אליו כלל וכלל ומוטב דלידייניה כו׳.

But in truth it is beyond all measure and bound; therefore nothing at all compares to it, and "Better that he be judged" etc.

2 וא״כ צריך להבין מהו בחי׳ היוד שממנו נברא עולם התענוג הגדול הזה. ולהבין זה מבשרי אחזה אלוה

If so, we must understand what the level of the yud is, from which this world of great delight was created. To understand this, [we apply the verse] "From my flesh I behold G-d."

כמו עד״מ שאנו רואים בחוש באדם הגשמי שגילוי אותיות ההברה הוא במחשבה ודיבור אבל בשכל עדיין אין שם בחי׳ אותיות כלל

By way of analogy, we see plainly in a physical person that the revelation of the letters of speech is in thought and speech, but in the intellect itself there is as yet no level of letters at all.

אלא שכאשר הוא מחשב ומהרהר בהן אזי נולדו בחי׳ אותיות (עמ״ש מזה בד״ה מי מנה בפי׳ בלק)

Only when he thinks and ponders it are the letters born (see what is written on this in the discourse beginning "Who has counted" in Parshas Balak),

ונתגלו בהעלם במחשבתו ובא לידי גילוי יותר כשמדבר לזולתו והם בחי׳ לבושין להשכל שמתלבש באותיות המחשבה והדיבור

and they are revealed, in a concealed way, in his thought, and they come to greater revelation when he speaks to another. They are garments for the intellect, which clothes itself in the letters of thought and speech,

אבל אינן עצמותו ומהותו שהרי בעצמיות השכל עדיין אין ניכר ונרגש שום הברת האותיות (ועמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ גבי ופתחת עליו פתוחי חותם)

but they are not its essence and being, for in the essence of the intellect no pronunciation of letters is yet recognized or felt (see what is written in the explanation of the verse "And you shall make a tzitz," on "and you shall engrave upon it the engravings of a signet").

ומ"מ גילוי אותיות אלו אף שאינן נרגשים במבטא בדיבור אלא בה' מוצאות הפה אין שם התחלתם והתהוותם מאין ליש (כמ"ש באריכות ע"פ ויעש דוד שם)

Even so, the revelation of these letters, although they are felt as sounds only in speech, through the five articulations of the mouth, does not have its beginning and its coming into being from nothing to something there (as is written at length on the verse "And David made there a name").

וכן אותיות המחשבה אין התהוותם מבחי' השכל המושג המאיר במחשבה אלא ההתהוות להיות כח האותיות במחשבה ובדבור הוא קבוע במהות הנפש עצמה שהנפש

Likewise, the letters of thought do not come into being from the level of the grasped intellect that shines in thought. Rather, the coming into being of the power of letters in thought and speech is fixed in the very being of the soul itself, for the soul

מליאה אותיות והם בחי' כחות להיות המשכות שבירידתם מטה מטה עד בחי' המחשבה יצטיירו בבחי' הברת אותיות ממש כי גם במחשבה מצטיירי' [מצטיירים] האותיות ע"ד הברתן

is full of letters. These are powers to be drawn forth which, in their descent lower and lower down to the level of thought, take the form of actual pronounced letters; for in thought too the letters take form after the manner of their pronunciation,

כמו שמוציאים בפה (ועד"ז אמרו בגמ' [בגמרא] שתי רוחות מספרות זו עם זו שהדיבור והסיפור שלהם הם אותיות דקים ורוחניים כמו אותיות המחשבה שאצלנו והמחשבה שלהם דקה עוד יותר וכמ"ש במ"א) אלא שהוא בהעלם.

as one utters them with the mouth (and in this vein [the Sages] said in the Gemara, "Two spirits were conversing with one another": that their speech and conversation are fine and spiritual letters, like the letters of thought in us, and their thought is finer still, as is written elsewhere), except that it is concealed.

משא״כ הדבור הוא מגלה ממש לזולתו ומקורם למעלה מבחי׳ השכל דהיינו מבחי׳ הנפש עצמה (ועמ״ש מזה בביאור ע״פ אם בחקתי תלכו) ולא שהאותיות הם מהות הנפש ועצמותה ממש

Speech, by contrast, actually reveals [them] to another. Their source is higher than the level of intellect, that is, from the level of the soul itself (see what is written on this in the explanation of the verse "If you walk in My statutes"). This is not to say that the letters are the actual being and essence of the soul,

כי מהות הנפש שכל ומדות כו׳ (ר״ל [רוצה לומר] שהוא מקור השכל והמדות כמ״ש בביאור ע״פ ולא תשבית מלח ובד״ה הן עם אחד ובד״ה פתח אליהו)

for the being of the soul is intellect and emotive attributes etc. (meaning that it is the source of the intellect and the emotive attributes, as is written in the explanation of the verse "And you shall not withhold salt," in the discourse beginning "Behold, they are one people," and in the discourse beginning "Eliyahu opened"),

אלא שהנפש עצמה ג״כ כלולה מכחות האותיות להיות נמשך ממנה בבחי׳ המחשבה בדרך התפשטות הארה בלבד ועמ״ש בד״ה כה תברכו מענין שהנפש מלאה אותיות:

but that the soul itself also includes the powers of the letters, so that from it there is drawn down into the level of thought by way of a mere extension of radiance. And see what is written in the discourse beginning "Thus shall you bless" regarding the soul being full of letters.

3 קיצור. ענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע״ג [על גבי] אש לבנה וכן עד״ז היו״ד שבו נברא העוה״ב [העולם הבא] ויש להקדים ענין אותיות המחשבה ודיבור שהם לבושים לבד להנפש ולהשכל ומ״מ שרש האותיות בהנפש עצמה:

Summary: The matter of the Torah being given as black fire upon white fire, and likewise the yud with which the World to Come was created. We must first introduce the matter of the letters of thought and speech, which are merely garments for the soul and the intellect, and nevertheless the root of the letters is in the soul itself.

4 ב והנה ככל המשל הזה הוא למעלה באור א״ס ב״ה כי הנה גילוי השגת הנשמות באלקות ולהתענג על ה׳ אף שהוא תענוג נפלא עכ״ז הוא רק מבחי׳ אותיו׳ [עם כל זה] [אותיות]

2. Now, exactly like this analogy is [the matter] above, in the Infinite Light, blessed be He. For the revelation of the souls' grasp of G-dliness and their delight in G-d, though it is a wondrous delight, is nonetheless only from the level of letters

(וע' בד"ה ועתה יגדל נא גבי כאשר דברת לאמר שמלכות דאצילות שהיא אותיות הדבור דאצי' נעשה עתיק דבריא' [דבריאה] שהוא מקור ושרש ג"ע [גן עדן] העליון כו' ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו גבי בורא קדושים ישתבח שמך כו')

(see the discourse beginning "And now, let the power be great" on "as You have spoken, saying," that Malchus of Atzilus, which is the letters of the speech of Atzilus, becomes Atik of Beriah, which is the source and root of the Higher Garden of Eden etc.; and see what is written in the discourse beginning "You shall keep My Sabbaths" on "Creator of holy beings, may Your Name be praised" etc.).

ג"ע [גן עדן] העליון הוא אותיות המחשבה וג"ע [וגן עדן] התחתון בחי' דיבור וזהו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. בראתיו בחינת המחשבה ג"ע [גן עדן] העליון. יצרתיו בחי' הדיבור וג"ע [וגן עדן] התחתון.

The Higher Garden of Eden is the letters of thought, and the Lower Garden of Eden is the level of speech. This is [the meaning of] "I created it, I formed it, I also made it": "I created it" is the level of thought, the Higher Garden of Eden; "I formed it" is the level of speech and the Lower Garden of Eden.

אף עשיתיו הוא עולם המעשה העוה"ז הגשמי (ועמ"ש בד"ה מי מנה דאף הוא לשון רבוי ומרבה בחי' רביעית שלמעלה מבחי' מחשבה ודיבור ומעשה שהם רק לבושים לאור א"ס ב"ה

"I also made it" is the world of action, this physical world. (See what is written in the discourse beginning "Who has counted" that "also" (af) is a term of inclusion, and it includes a fourth level which is above the levels of thought, speech and action, which are only garments for the Infinite Light, blessed be He;

והיינו בחינת רצון העליון שהוא אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שנמשך ע"י קיום המצות בעוה"ז כו'

that is, the level of the Supernal Will, which is the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and Glory, and which is drawn down through the fulfillment of the mitzvos in this world etc.;

ע"ש ועד"ז י"ל [יש לומר] **גם במש"כ** [במה שכתוב] **שבג"ע** [שבגן עדן] **העליון הגילוי מבחי' אותיות המחשבה ובג"ע** [ובגן עדן] **התחתון מבחי' דבור שעכ"ז** [שעם כל זה] **ע"י קיום התומ"צ** [התורה ומצות] **בעוה"ז ממשיכי'** [ממשיכים / ממשיכין] תוספת אור בג"ע [בגן עדן] והוא ענין התלבשות רצון העליון וחכמה עילאה בהמחשבה ודבור ע"ד מאד עמקו מחשבותיך.

see there. In the same way one may say regarding what is written, that in the Higher Garden of Eden the revelation is from the level of the letters of thought and in the Lower Garden of Eden from the level of speech, that nonetheless through fulfilling the Torah and mitzvos in this world an additional light is drawn into the Garden of Eden. This is the clothing of the Supernal Will and the Supreme Chochmah in thought and speech, in the manner of "Your thoughts are very deep."

וכמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים מענין ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה ובד"ה אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' ועמ"ש בד"ה אני דפ' ציצית בענין ב"פ [ב' פעמים] אני כו' להיות לכם לאלקים.

As is written in the discourse beginning "For as the new heavens" on "and He placed him in the Garden of Eden to work it and to guard it," and in the discourse beginning "Then Israel sang" etc., "Spring up, O well" etc.; and see what is written in the discourse beginning "I" in the portion of tzitzis, on the twofold "I" etc., "to be your G-d."

והנה ביוד נברא העוה"ב [העולם הבא] אבל העוה"ז נברא בה"א [באות ה"א] ויש בחינה בה"א [באות ה"א] בשרשה גבוה מהיוד כמ"ש ע"פ לך לך בענין ה' דאברהם ע"כ ע"י התשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז ממשיכים תוספת אור בג"ע [בגן עדן]. ונחזור לענינו בענין האותיות מו"ד [מחשבה ודבור])

והם רק בחי' לבושי [לבושין / לבושים] לאור א"ס ב"ה כמ"ש בת"ז [בתיקוני זהר] לבושין תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין כו'

These are merely garments for the Infinite Light, blessed be He, as is written in the Tikkunei Zohar: "You prepared garments for them, from which souls fly forth" etc.

אבל באור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו לא שייך שום גילוי השגה כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ואנת חכים ולא בחכמה ידיעא כו'

But in the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and Glory, no revelation of comprehension applies, for "no thought can grasp Him" at all, and "You are wise, but not with a knowable wisdom" etc.

הוא היודע והוא המדע כו' (עמ"ש בד"ה הן עם אחד הנ"ל מענין פי' אנת חכים ולא בחכמה ידיעא)

"He is the Knower and He is the Knowledge" etc. (see what is written in the discourse beginning "Behold, they are one people," cited above, on the meaning of "You are wise, but not with a knowable wisdom").

וע"ז נאמר ישת חשך סתרו חשך הוא דבר שאינו נראה בו שום תפיסא והשגה כלל

Of this it is said, "He made darkness His hiding place." Darkness is something in which no grasp or comprehension at all is seen.

(ועמ"ש בד"ה ראשי המטות גבי ועליו נאמר ישת חשך סתרו כו' ובד"ה ויקרא אל משה)

(See what is written in the discourse beginning "The heads of the tribes" on "and of it is said, 'He made darkness His hiding place'" etc., and in the discourse beginning "And He called to Moshe.")

והנה כל זה הוא ממטה למעלה נקרא מה שלמעלה מהשגת הנבראים בשם חשך פי' מה שאינו מושג

Now, all this is from below upward: what is above the comprehension of created beings is called "darkness," meaning that which is not grasped,

כמאמר יוצר אור ובורא חשך שהחשך הוא בבריאה למעלה מאור הגילוי שהוא ביצירה (כי בריאה הוא מחשבה ויצירה דיבור והנה לגבי התלמיד הדבור של הרב נקרא אור וגילוי אבל מחשבה של הרב היא עדיין חשך אצל התלמיד

as in the saying "Who forms light and creates darkness": the darkness is in Beriah, above the light of revelation which is in Yetzirah. (For Beriah is thought and Yetzirah is speech. Now, for the student, the teacher's speech is called light and revelation, but the teacher's thought is still darkness for the student.

אבל לגבי הרב עצמו הרי הדבור שלו כלא חשיב נגד מחשבתו ומה שחושב במחשבה ברגע א' צריך לדבר ע"ז כמה דיבורים ע"כ נקרא אצלו המחשבה אור והדיבור נק' חשך לגבי המחשבה ועוד

But for the teacher himself, his speech counts as nothing compared with his thought, and what he thinks in thought in one moment requires many words to speak. Therefore for him thought is called light, and speech is called darkness compared with thought. Further:

הנה בבריאה מאיר חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצילות שנק' עלמא דאתכסיא לגבי המדות דאצילות שנק' עלמא דאתגליא המאירים ביצירה כי על חו"ב [חכמה ובינה] דאצילות נאמר הנסתרות להי' אלקינו. ועמ"ש בד"ה באתי לגני.

In Beriah there shine Chochmah, Binah and Daas of Atzilus, which are called "the hidden world" relative to the emotive attributes of Atzilus, called "the revealed world," which shine in Yetzirah. For of Chochmah and Binah of Atzilus it is said, "The hidden things belong to Havayah our G-d." And see what is written in the discourse beginning "I have come into My garden."

ולכן גם השרפים שהם בבריאה נקרא עומדים ממעל לו פי' ממעל לוי"ו ו"ק [ו' קצוות] המקננים ביצירה ואין עבודתם ברעש כמו החיות והאופנים המתנשאים ברעש לפי שהם מעלמא דאתגליא.

Therefore the Seraphim too, who are in Beriah, are called "standing above him (lo)," meaning above the vav, the six extremities, which nest in Yetzirah. Their service is not with a great noise, like the Chayos and the Ofanim who raise themselves with a great noise, since those are from the revealed world.

וגם איתא כשאומר יוצר אור ימשמש בתש"י [בתפילין של יד] ובבורא חשך ימשמש בתש"ר [בתפילין של ראש] ומבואר במ"א דתש"י [דתפילין של יד] נק' חותם שוקע התלבשות האורות בהכלים אבל תש"ר [תפילין של ראש] נק' חותם בולט אורות שלמעלה מהכלים ומרומז דוקא בבורא חשך לפי שעכשיו אין בחינה זו באה בהתגלות עד לע"ל [לעתיד לבוא].

It is also stated that when one says "Who forms light" one touches the tefillin of the hand, and at "and creates darkness" one touches the tefillin of the head. It is explained elsewhere that the tefillin of the hand are called a sunken seal, the clothing of the lights in the vessels, while the tefillin of the head are called a raised seal, lights that are above the vessels. This is alluded to specifically in "creates darkness," because at present this level does not come into revelation until the Time to Come.

הרי מכ"ז [מכל זה] מובן דאצלנו מה שמתגלה נקרא אור ומה שלמעלה מהגילוי נקרא חושך כו' ועד"ז כל מה שלמעלה במדרגה יותר נק' אצלנו חושך יותר)

From all this it is understood that for us what is revealed is called light, and what is above revelation is called darkness etc. In the same way, anything that is higher in rank is called, for us, greater darkness.)

אבל מלמעלה למטה הוא להיפוך כי מה שבא יותר לידי גילוי ההשגה הוא יותר בגדר החושך

But from above downward it is the reverse: what comes more into the revelation of comprehension is more within the category of darkness

לגבי אור א"ס בעצמו ובכבודו כמ"ש בזוהר דכתר עליון אע"ג [אף על גב] דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכמא הוא לגבי עילת העילות כו' וכולהו אתחשכאן קמיה כו'

relative to the Infinite Light in His very Self and Glory, as is written in the Zohar that the Supreme Keser, although it is a clear light, a brilliant light, is black relative to the Cause of Causes etc., and all of them are darkened before Him etc.

וכתיב כולא קמיה כלא חשיב (וכה"ג [וכהאי גוונא] נתבאר במ"א בענין כי אל דעות שממטה למעלה נק' למטה יש ומה שלמעלה נקרא אין אבל מלמעלה למטה הוא להיפוך כמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו נעשה ובד"ה ביום השמיני עצרת ושאר דוכתי)

And it is written, "All before Him are considered as nothing." (Something similar is explained elsewhere on "G-d of knowledge" (Kel de'os): that from below upward what is below is called "something" (yesh) and what is above is called "nothing" (ayin), but from above downward it is the reverse, as is written in the discourse beginning "When they put 'we will do' first" and in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," and in other places.)

ולכן אור האי"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מה שהוא למעלה מגדר ההשגה נק' אור והוא בחי' אש לבנה

Therefore the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and Glory, which is above the bounds of comprehension, is called light, and it is the level of white fire.

(ומה שלמטה ממנו כו' אפי' [אפילו] כתר נק' חשך כנ"ל ועמ"ש מזה בביאור ע"פ מי מנה וגם כמו עד"מ שרגא בטיהרא למאי אהני הרי הנר נק' חשך לגבי אור היום אף שלגבי הלילה נק' נר.

(And what is below Him etc., even Keser, is called darkness, as said above; and see what is written on this in the explanation of "Who has counted." It is also like the analogy of "a candle at noon: of what use is it?" The candle is called darkness relative to the light of day, though relative to the night it is called a lamp.

ועד"ז אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל הנביאים בטלים לעתיד ומבואר במ"א הענין שאור הנבואה של הנביאים יהיה כלא חשיב נגד הגילוי דלע"ל [דלעתיד לבוא] כשרגא בטיהרא כו'.

In the same way our Sages said, "All the prophets will be nullified in the Time to Come," and it is explained elsewhere that the light of the prophets' prophecy will count as nothing compared with the revelation of the Time to Come, like a candle at noon etc.

וכ"ש [וכל שכן] לגבי אור א"ס ב"ה אשר כדי שיומשך ממנו הארה להיות מקור לע"ס [לעשר ספירות] היה צריך להיות צמצום ומקום פנוי ואח"כ נמשך רק קו וחוט כנודע.

All the more so relative to the Infinite Light, blessed be He: in order that a radiance be drawn from it to be the source of the ten Sefiros, there had to be a tzimtzum and a vacated space, and afterwards only a kav and a thread was drawn down, as is known.

והנה ענין שנקרא אש רק שיש אש לבנה ואש שחורה היינו כמ"ש במ"א בד"ה אתם נצבים בפי' מ"ש כי הוי' אלקיך אש אוכל הוא כו'

Now, the matter of its being called fire, except that there is white fire and black fire, is as written elsewhere, in the discourse beginning "You are standing," in explaining the verse "For Havayah your G-d is a consuming fire" etc.

ועוד דהנה דרך כלל יש ד' יסודות אש רוח מים עפר שהם נגד ד' עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] והאש הוא בחי' אצילות דכמו שטבע האש להסתלק כך אצילות מרומם ונשגב מבי"ע כי בי"ע הם נבראים ואצילות הם אלהות.

Further, in general there are four elements, fire, air, water and earth, which correspond to the four worlds Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah. Fire is the level of Atzilus: just as it is the nature of fire to withdraw upward, so Atzilus is exalted and lofty above Beriah, Yetzirah and Asiyah; for Beriah, Yetzirah and Asiyah are created beings, while Atzilus is G-dliness.

והנה באצילות עצמו יש ג"כ אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] שהכתר או גם החכמה עילאה נק' אצילות שבאצילות. ובינה נק' בריאה שבאצילות וזו"נ הם יצירה ועשיה שבאצילות ודרך כלל יותר יש אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] דכללות ואצילות היותר עליון נקרא אש.

Now, within Atzilus itself there are also Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah: Keser, or also the Supreme Chochmah, is called Atzilus of Atzilus; Binah is called Beriah of Atzilus; and Z'eir Anpin and Nukva are Yetzirah and Asiyah of Atzilus. More generally still, there are the general Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, and the very highest Atzilus is called fire.

ועכ"ז [ועם כל זה] היא נק' אש שחורה לגבי המאציל א"ס ב"ה שנק' אש לבנה כו'. וגם בכלל ז"א לגבי ע"ק [עתיקא קדישא] נק' אש שחורה לגבי אש לבנה)

Even so, it is called black fire relative to the Emanator, the Infinite One, blessed be He, who is called white fire etc. So too, in general, Z'eir Anpin relative to Atika Kadisha is called black fire relative to white fire.)

אך לפי שהעולמות אינם יכולים לקבל ולית מחשבה תפיסא ביה כו' לכך וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז.

But because the worlds cannot receive [it], and "no thought can grasp Him" etc., therefore "G-d saw the light, that it was good" to be hidden away.

ונגנז בבחי׳ ישת חשך סתרו כו׳ וזהו יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן לצמצם ולהעלים את האור

It was hidden away in the manner of "He made darkness His hiding place" etc. This is [the meaning of] "He who dwells in the concealment of the Most High, in the shadow of Shaddai he lodges": to contract and conceal the light

בכמה צמצומים ומסכים המבדילים ומסתירים את אורו ית׳ להיות בחי׳ גילוי למטה בחי׳ ג״ע [גן עדן] העליון תענוג הנשמות כו׳ והשגתם באור ה׳ כו׳ בראתיו יצרתיו כו׳.

by many contractions and screens that separate and conceal His light, blessed be He, so that there be a level of revelation below: the level of the Higher Garden of Eden, the delight of the souls etc. and their grasp of the light of G-d etc., "I created it, I formed it" etc.

(ועמ״ש ע״פ וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם כו׳ באל שדי שאמר לעולמו די. ועיין בשער היחודים פרק שמיני יחוד ה׳ בענין אור מים רקיע שנמשך ע״י שם שדי

(See what is written on "And Elokim spoke" etc., "And I appeared to Avraham" etc., "as Kel Shaddai," who said to His world "Enough" (dai). And see Shaar HaYichudim, chapter eight, the fifth yichud, on the matter of light, water and firmament, which is drawn down through the Name Shaddai.

ויובן עפמ״ש [על פי מה שכתוב] בענין זה ע״פ הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו ועמ״ש בד״ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע כו׳ שהוא ג״ע [גן עדן] העליון שנק׳ רקיע ושיומשך להם מבחי׳ אורו ית׳ הוא ע״י כמה צמצומים כו׳ כנ״ל)

It will be understood in light of what is written on this matter on "Praise G-d in His sanctuary, praise Him in the firmament of His strength"; and see what is written in the discourse beginning "They were disputing in the Heavenly Academy" etc., that it is the Higher Garden of Eden, which is called "firmament," and that what is drawn down to them from the level of His light, blessed be He, comes through many contractions etc., as said above.)

וזהו ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית פי׳ ובטובו מה שראה כי טוב לגנוז האור מזה נתהווה בחי׳ חידוש מעשה בראשית להיות מאין ליש בבחי׳ גילוי התענוג וההשגה

This is [the meaning of] "And in His goodness He renews each day, continually, the work of creation": "in His goodness" means that from His seeing that it was good to hide away the light, there came into being the renewal of the work of creation, to be from nothing to something, as the revelation of delight and comprehension

(וכמ"ש להנחיל אוהבי יש דקאי על הג"ע [הגן עדן] שנק' יש מאין ועיין מענין כי טוב לגנוז ר"פ פקודי דף ר"כ ע"ב ור"פ אמור דפ"ח ע"א וברבות בראשי' [בראשית] פ' ג' בא ס"פ י"ח ועמ"ש מענין ובטובו מחדש כו'

(as is written, "To cause those who love me to inherit yesh," which refers to the Garden of Eden, which is called something from nothing (yesh me'ayin). And see on the matter of "good to hide away" at the beginning of Pekudei, 220b, and at the beginning of Emor, 88a, and in the Midrash Rabbah, Bereshis, Parsha 3, and Bo, at the end of Parsha 18; and see what is written on "And in His goodness He renews" etc.

ע"י בחי' יו"ד שהוא בחינת צמצום כו' בד"ה ואתחנן ובד"ה אשירה כו' כי גאה גאה):

through the level of the yud, which is the level of tzimtzum etc., in the discourse beginning "And I besought" and in the discourse beginning "I will sing" etc., "for He is highly exalted").

5 קיצור וכמ"כ [וכמו כן] למעלה שגילוי האור בג"ע [בגן עדן] הוא רק מבחי' אותיות ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] שהם לבושי' [לבושין / לבושים].

Summary: In the same way above, the revelation of light in the Garden of Eden is only from the level of letters, "with the yud the World to Come was created," and these are garments.

אבל בעצמותו ית' לית מחשבה תפיסא ביה כלל. וע"ז נאמר ישת חשך סתרו וזהו ממטה למעלה נק' מה שאין בו השגה בשם חשך.

But as for His essence, blessed be He, "no thought can grasp Him" at all. Of this it is said, "He made darkness His hiding place." This is from below upward: what cannot be comprehended is called darkness.

אבל מלמעלה למטה הוא בהיפוך. וזהו כי טוב לגנוז בבחי' חושך כדי להיות גילוי בג"ע [בגן עדן] וזהו ובטובו מחדש:

But from above downward it is the reverse. This is [the meaning of] "it was good" to hide away [the light] in the manner of darkness, so that there be revelation in the Garden of Eden; and this is "And in His goodness He renews."

6 ג והנה צמצום זה של ענין כי טוב לגנוז האור במקום החושך הוא כמו במשל בחינות אותיות שבנפש עצמה כדי להיות גילוי אותיות ממש במחשבה ודיבור

3. Now, this contraction, the matter of "it was good" to hide away the light in the place of darkness, is like, in the analogy, the level of the letters within the soul itself, in order that there be a revelation of actual letters in thought and speech

(ר״ל [רוצה לומר] דכבר נתבא׳ [נתבאר] שאף שצורת כ״ב אותיות הוא קבוע במהות הנפש עצמה מ״מ לא שהאותיות הם מהות הנפש ועצמותה שעצמות הנפש היא למעלה גם ממהות שכל ומדות המאירים ממנה בגוף

(meaning: it has already been explained that although the form of the twenty-two letters is fixed in the very being of the soul itself, nevertheless the letters are not the being and essence of the soul; for the essence of the soul is higher even than the being of the intellect and emotive attributes that shine from it in the body,

כי אם שנעלית מהם בעילוי רב אלא שהארה וכח ממנה כשנמשך ומתלבש במוח נעשה מקור השכל שבמוח. ובעוד הכח ההוא כלול בעצם הנפש הוא למעלה מבחי׳ ומהות מקור השכל שבמוח.

but it is exalted above them with a great elevation. Only a radiance and power from it, when drawn down and clothed in the brain, becomes the source of the intellect in the brain. While that power is still included in the essence of the soul, it is above the level and being of the source of the intellect in the brain.

ועד״ז גם האותיות הכלולים בנפש הוא ענין כחות שבירידת׳ [שבירידתם / שבירידתן] להתגלות במחשבה ודיבור יצטיירו מהם בחי׳ אותיות. ועכ״ז [ועם כל זה] כוחות אלו עם שהם למעלה עדיין מבחינת אותיות המחשבה והדבור ממש עכ״ז [עם כל זה] הוא בחי׳ ירידה וצמצום לגבי מהות הנפש ועצמותה ממש.

In the same way, the letters included in the soul are powers from which, in their descent to be revealed in thought and speech, the form of letters takes shape. Even so, although these powers are still above the level of the actual letters of thought and speech, they are nonetheless a descent and contraction relative to the actual being and essence of the soul.

וצמצום זה הוא בשביל להיות מזה אח״כ גילוי אותיות המחשבה ודבור שהן בחי׳ אותיות חומריים ממש והוא עוד צמצום גמור ממש.

This contraction is in order that from it there afterwards be the revelation of the letters of thought and speech, which are actually material letters, and that is a further, truly complete contraction.

וראשית צמצום זה הוא מה שמתהוים בחי׳ צורת האותיות בלי חומר בהנפש עצמה וכל בחי׳ צמצומים אלו הוא משל לענין כי טוב לגנוז.

The beginning of this contraction is the coming into being, within the soul itself, of the form of the letters without matter. All these contractions are an analogy for the matter of “it was good to hide away.”

פי׳ דאיתא בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה והוא ענין הצמצום להיות התהוות אותיות החקיקה עד״מ. והענין כמ״ש ע״פ זאת חקת התורה שהחקיקה הוא גבוה יותר מאותיות הכתב שהרי הוא מיניה וביה.

That is: it is stated at the beginning [of the Zohar], "At the outset of the King's will, He engraved engravings in the supernal radiance." This is the contraction for the coming into being of engraved letters, by way of analogy. The matter is as written on "This is the statute (chukas) of the Torah," that engraving (chakikah) is higher than written letters, for it is of the thing itself and within it.

וזהו ענין חרות על הלוחות כו׳ משא״כ אותיות הכתב הדיוט הוא דבר בפ״ע [בפני עצמו] וגם משחיר הקלף לגמרי אך

This is the meaning of "engraved (charus) upon the tablets" etc. Ordinary written letters, by contrast, are a separate thing, and they also blacken the parchment completely. However,

הנה האותיות החקוקים אף שהם מיניה וביה עכ״ז [עם כל זה] הם ג״כ משחירים קצת האבן הטוב הבהיר שכשעושין בו חקיקה נחשך קצת בהירותו שהיה קודם החקיקה שבמקום החקיקה אינו בהיר כל כך.

the engraved letters, although they are of the thing itself and within it, also darken somewhat the bright precious stone: when an engraving is made in it, its brightness from before the engraving is somewhat darkened, since in the place of the engraving it is not so bright.

והנמשל מובן שזהו ענין ישת חשך סתרו בחי׳ כתר עליון שנמשך ממל׳ דא״ס בחי׳ אותיות שעם היותו עדיין בחי׳ א״ס.

The application is understood: this is the matter of "He made darkness His hiding place," the level of the Supreme Keser, which is drawn from the Malchus of the Infinite, the level of letters; although it is still the level of the Infinite,

וכמו אותיות החקיקה מיניה וביה ולמעלה מבחי׳ חו״ב [חכמה ובינה] שנק׳ עשיה ממש לגבי א״ס כמו דיו ע״ג [על גבי] הקלף כו׳ עכ״ז [עם כל זה] גם הכתר נק׳ חושך ואש שחורה לגבי א״ס ב״ה שלמעלה מעלה מהכתר ונק׳ אש לבנה

and like engraved letters it is of the thing itself and within it, and above the level of Chochmah and Binah, which are called actual Asiyah ("action") relative to the Infinite, like ink upon parchment etc., nevertheless Keser too is called darkness and black fire relative to the Infinite One, blessed be He, who is far above Keser and is called white fire.

והרי צמצום זה כדי להיות התהוות אח"כ בחי' חו"ב [חכמה ובינה] וג"ע [וגן עדן] שהוא כמשל אותיות שנכתבים בדיו כו' בחי' שחור ממש וזהו ג"כ עד"מ ענין התהוות אותיות הנפש שהם

This contraction is in order that afterwards there come into being the level of Chochmah and Binah and the Garden of Eden, which is like the analogy of letters written in ink etc., the level of actual black. This too is, by way of analogy, the matter of the coming into being of the letters of the soul, which are

כמו אותיות החקוקים מיניה וביה כדי שיתהוו אח"כ אותיות ממש במחשבה ודבור חומריים ממש אש שחורה ממש. והנה אף שלגבי הא"ס נק' אותיות שבחקיקה ג"כ בחי' חשך כנ"ל עכ"ז [עם כל זה] לגבי האותיות שבכתב

like engraved letters, of the thing itself and within it, in order that afterwards there come into being actual letters in thought and speech, truly material, actual black fire. Now, although relative to the Infinite the engraved letters are also called darkness, as said above, nevertheless relative to the written letters,

דהיינו בחי' חו"ב [חכמה ובינה] מקורי הג"ע [הגן עדן] ונהר יוצא מעדן נק' הכתר אש לבנה ממש שהרי הוא רק מיניה וביה עד"מ ולכן נק' הז"א דאצילות לגבי הכתר אש שחורה ע"ג אש לבנה [על גבי])

that is, the level of Chochmah and Binah, the sources of the Garden of Eden, [as in] "and a river goes forth from Eden," Keser is called actual white fire, since it is only of the thing itself and within it, by way of analogy. Therefore Z'eir Anpin of Atzilus, relative to Keser, is called black fire upon white fire)

(כמ"ש בפ' נשא קל"ב א') ועד"ז גם הז"א נקרא לגבי המלכות דאצילות נהורא חיוורא והיא נק' אצלו נהורא אוכמא

(as is written in Parshas Nasso, 132a). In the same way Z'eir Anpin, relative to Malchus of Atzilus, is called "white light," and she, relative to him, is called "black light"

(כמ"ש בפ' בראשית בדף נ"א ע"א ובפ' לך לך דף פ"ג [דף פ"ג] ע"ב ובפ' שופטים ער"ה א')

(as is written in Parshas Bereshis, 51a, in Parshas Lech Lecha, 83b, and in Parshas Shoftim, 275a).

כי מלכות שהיא מקור לבי"ע נקראת מדת לילה וחושך שמוסתר ומלובש בה אור א"ס בבחי' הסתר והעלם מלכותך מלכות כל עולמים מלשון העלם.

For Malchus, which is the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, is called the attribute of night and darkness, since the Infinite Light is hidden and clothed in it in a manner of hiddenness and concealment: "Your kingship (malchuscha) is a kingship over all worlds (olamim)," [olamim] being from the term for concealment (he'elem).

משא"כ בחי' ז"א שהוא אצילות יחודא עילאה נק' יום ואור. וכמ"ש בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא ושמחה בצפרא ועמ"ש סד"ה וידעת היום

The level of Z'eir Anpin, by contrast, which is Atzilus, the higher unity, is called day and light. As is written in the discourse beginning "Sing and rejoice" on "joyful song at evening and gladness in the morning"; and see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall know this day."

וזהו ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] וכמשל הדיו שע"ג [שעל גבי] הקלף שהקלף החלק רומז לבחי' אש לבנה אור א"ס ב"ה בעצמו כביכול דלית מחשבה תפיסא ביה (ועמ"ש ע"פ שימני כחותם)

This is [the meaning of] "With the yud the World to Come was created," like the analogy of the ink upon the parchment: the smooth parchment alludes to the level of white fire, the Infinite Light, blessed be He, in His very Self, as it were, which "no thought can grasp" (and see what is written on "Set me as a seal"),

אלא ע"י היוד בחי' נקודה שחורה שמשחיר הקלף כדי להיות בחי' גילוי והשגה בתמונת אות היוד.

except through the yud, the level of a black point that blackens the parchment, so that there be a level of revelation and comprehension in the shape of the letter yud.

והנה כמו במשל הנ"ל כאשר בא לידי גילוי אותיות המחשבה אף שאינן רק לבושים להשכל מ"מ אינן דבר נפרד לגמרי להיות דבר בפ"ע [בפני עצמו] שהרי מה שמחשב ומהרהר באותיות אלו הוא בחי' השכל עצמו.

Now, as in the analogy above, when there comes a revelation of the letters of thought, although they are only garments for the intellect, they are nevertheless not a completely separate thing, a thing unto itself; for what he thinks and ponders in these letters is the intellect itself.

וכן עד״מ בחי׳ היו״ד שעל הקלף שהדיו משחיר את הקלף להתגלות תמונת יו״ד הנה הדיו בעצמו אינו דבר ממשי להיות נחשב לדבר בפ״ע [בפני עצמו] אלא שמשחי׳ את הקלף כדי שהקלף יגלה תמונה של היו״ד

So too, by way of analogy, with the yud upon the parchment, where the ink blackens the parchment to reveal the shape of a yud: the ink itself is not a substantial thing to be considered a thing unto itself; it only blackens the parchment so that the parchment reveals the shape of the yud

(היינו שעם היות תמונת היו״ד הוא רק מהדיו הרי בלתי הקלף הנושאו וסובלו לא היה ממנו שום תמונה כלל. ולכן ארז״ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה א״כ הדיו אינו

(meaning that although the shape of the yud is only from the ink, without the parchment that carries and bears it there would be no shape from it at all. Therefore our Sages said, “Any letter which is not surrounded by parchment on its four sides is invalid.” If so, the ink does nothing

אלא שמשחיר כו׳ כדי שהקלף יגלה כו׳ ור״ל [ורוצה לומר] בנמשל כי הקלף עצמו שהוא א״ס ב״ה מגלה את היו״ד שהוא חכמה עילאה כי אנת חכים אנת ממש שאור א״ס ב״ה נמשך ומאיר בחכמה עילאה.

but blacken etc., so that the parchment reveal etc. In the application, this means that the parchment itself, which is the Infinite One, blessed be He, reveals the yud, which is the Supreme Chochmah; for “You are wise” means You Yourself, that the Infinite Light, blessed be He, is drawn down and shines in the Supreme Chochmah.

ועמ״ש וירא ישראל את היד הגדולה בפי׳ ויקרא הוי׳ הוי׳ ומ״ש מזה ג״כ סד״ה שובה ישראל) כך הנה בנמשל ע״י הצמצומים הרבים מתגלה אור א״ס ב״ה בעצמו ובכבודו בגילוי למטה.

And see what is written on “And Israel saw the great hand,” in explaining “And He called: Havayah, Havayah,” and what is written on this also at the end of the discourse beginning “Return, O Israel.”) So, in the application, through the many contractions the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and Glory, is revealed below.

וזהו ביוד נברא העוה״ב [העולם הבא] תענוג הנשמות באור א״ס ב״ה ממש (ועיין בפ׳ בלק) (קצ״א א׳) ועמ״ש בד״ה שרי אשתך.

This is “With the yud the World to Come was created”: the delight of the souls in the actual Infinite Light, blessed be He. (And see Parshas Balak, 191a.) And see what is written in the discourse beginning “Sarai your wife.”

וענין שהיו"ד בחי' נקודה ואות קטן מכל האותיות עמ"ש בביאור ע"פ מים רבים גבי וזהו אחות לנו קטנה ועזח"ב תרומה (קס"ה ב') בגין דאית כו'

As for the yud being the level of a point and the smallest of all the letters, see what is written in the explanation of "Many waters" on "and this is 'We have a little sister,'" and see the Zohar, Part II, Terumah (165b): "Because there is" etc.,

אע"ג [אף על גב] כו' והוא ענין מיעוט הכלי ורבוי האור ע"ד צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה (ועיין בגמרא פ"ג [פרק ג'] דמנחות דכ"ט סע"ב [סוף עמוד ב]):

"although" etc. This is the matter of the smallness of the vessel and the abundance of the light, in the manner of "The righteous say little and do much" (and see the Gemara, chapter 3 of Menachos, 29b, end).

7 קיצור. וצמצום זה הוא כמשל בחינת אותיות שבנפש ואח"כ נמשך מזה ההתלבשות באותיות המחשבה. והוא כענין חקיקה וכתיבה וכמו שמ"מ מהו מחשב באותיות המחשבה הלא השכל עצמו

Summary: This contraction is like, in the analogy, the level of the letters in the soul, and from it there follows afterwards the clothing in the letters of thought. It is like engraving and writing. And just as, nevertheless, what is it that thinks in the letters of thought? Surely the intellect itself;

וכן הדיו מתאחד עם הקלף הלבן הסובלו. כן בנמשל ע"י אות יו"ד שנברא בו העוה"ב [העולם הבא] נמשך ומתגלה אור א"ס ב"ה בעצמו:

and likewise the ink unites with the white parchment that bears it; so in the application, through the letter yud with which the World to Come was created, the Infinite Light, blessed be He, itself is drawn down and revealed.

8 וזהו שהשרפים אומרים קדוש מחמת השגתם אור א"ס ב"ה שהוא מובדל ולית מחשבה תפיסא ביה וג' פעמים קדוש נגד תלת עלמין ביע"ע מלא כל הארץ כבודו שהתלבשות בחי' קדוש הוא הכל כו'

This is why the Seraphim say "Holy," because of their grasp of the Infinite Light, blessed be He, which is separate and which "no thought can grasp." [They say] "Holy" three times, corresponding to the three worlds Beriah, Yetzirah and Asiyah. "The whole earth is full of His glory": the clothing of the level of "Holy" is in everything etc.

(ור"ל [ורוצה לומר] כמו שבג"ע [שבגן עדן] העליון מאיר אור א"ס בבחי' השגת הנשמות כמ"כ [כמו כן] השרפים לפי שהם ג"כ בעולם הבריאה אומרים קדוש כו' שמשיגים איך אור א"ס מובדל ואיך שכל ההמשכה רק ע"י צמצום אות יוד.

(Meaning: just as in the Higher Garden of Eden the Infinite Light shines as the souls' comprehension, so the Seraphim, since they too are in the World of Beriah, say "Holy" etc., for they grasp how the Infinite Light is separate and how all its flow is only through the contraction of the letter yud.

אבל עצמיות אור אין סוף הוא קדוש ומובדל כו' ולפי שהם בבריאה שהוא ראשית התהוות היש מאין ע"כ משיגים שהוא יתי' קדוש כו' וענין ג' פעמים קדוש עמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל וע"פ אחרי הוי' אלקיכם תלכו)

But the essence of the Infinite Light is holy and separate etc. Since they are in Beriah, which is the beginning of the coming into being of something from nothing, they therefore grasp that He, blessed be He, is holy etc. On the matter of "Holy" three times, see what is written in the explanation of "And now, let the power be great" and of "After Havayah your G-d shall you walk.")

והנה האופנים שהם למטה מהם במדרגה אומרים ברוך כבוד ה' זו מדת מלכותו יתי' כי מלכותך מלכות כל עולמים שכל עולמים הם רק בחי' אותיות כו' וברוך ונמשך מבחי' סוכ"ע מעלמא דאתכסיא כו'.

Now, the Ofanim, who are below them in rank, say "Blessed is the glory of Havayah": this is the attribute of His Malchus, blessed be He, for "Your kingship is a kingship over all worlds," and all worlds are only the level of letters etc. And it is "blessed," drawn down from the level of the light that encompasses all worlds, from the hidden world etc.

9 וביאור הענין כי הנה יש שני בחינות במלאכים יש שהם בחי' משפיעים שהם משפיעים כל ההשפעות לעוה"ז ע"י המזלות כו' והם בחי' האופנים שאומרים ברוך כבוד כו'

The explanation of the matter: there are two kinds of angels. There are those who are givers, who convey all the influences to this world through the constellations etc.; these are the Ofanim, who say "Blessed is the glory" etc.

ברוך הוא המשכה שיומשך כבוד ה' מבחי' מקומו שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו וזהו ענין ברוך המקום והוא ענין המשכת השפע דלעילא שממשיכים האופנים באמרם ברוך.

"Blessed" (baruch) is a drawing down, that the glory of Havayah be drawn from the level of "His place," He being the place of the world while the world is not His place. This is the meaning of "Blessed is the Omnipresent (HaMakom)," and it is the drawing down of the flow from above, which the Ofanim draw down by saying "Blessed."

10 ויש מלאכים שהם בחינת מקבלים שמקבלים דין מן דין ואינם משפיעים כלל למטה רק הם בחינת מקבלים והוא בחי' השרפים שאומרים קדוש כו' והם נעלים מבחינת המלאכים המשפיעים.

And there are angels who are receivers, who "receive from one another" and do not give to those below at all but are only receivers. These are the Seraphim, who say "Holy" etc., and they are loftier than the angels who give.

וז"ש [וזהו שכתוב] אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומון (בדניאל סי' ז') פי' קדמוהי יקומון היינו בחי' השרפים המקבלים כו'

This is what is written, "Thousands upon thousands serve Him, and myriads upon myriads stand before Him" (Daniel, chapter 7). "Stand before Him" refers to the Seraphim, the receivers etc.,

שאומרים קדוש ועמ"ש במ"א בענין משריין ורתיכין הנזכר בפ' בשלח (דמ"ח ע"ב) ומ"ש בד"ה ואתא מרבבות קדש והיינו כמ"ש יוצר אור ובורא חושך.

who say "Holy." See what is written elsewhere on the matter of "camps and chariots" mentioned in Parshas Beshalach (48b), and what is written in the discourse beginning "And He came from the holy myriads." This is as written, "Who forms light and creates darkness."

פי' יצירה הוא בחי' אור שמשם נמשך ההשפעה למטה והוא מדרגת האופנים המשפיעים למטה לכל הבהמות וחיות וגם קטן עד י"ג שנים מקבל מבחי' האופנים.

That is, Yetzirah is the level of light, from which the flow is drawn below; it is the rank of the Ofanim, who give to those below, to all the animals and beasts. A child under thirteen years also receives from the level of the Ofanim.

11 ולכך נקרא אור שהוא בחי' אש לבנה לגבי דידן לפי שמאיר ומשפיע למטה. ובורא חושך הוא בחינת השרפים שבבריאה שהם בבחי' אש שחורה שהוא החושך.

Therefore it is called light, which is the level of white fire from our perspective, since it shines and flows downward. "And creates darkness" is the level of the Seraphim in Beriah, who are in the manner of black fire, which is the darkness.

והוא מפני שמסתלקים רק למעלה שאומרים קדוש כו' לכך הם בבחינת אש שחורה וחושך ע"ש [על שם] ההסתלקות כו'.

This is because they only withdraw upward, saying "Holy" etc.; therefore they are in the manner of black fire and darkness, on account of the withdrawal etc.

12 וכמ"כ [וכמו כן] הוא ענין קדוש וברוך כי קדוש הוא מה שמובדל ולית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא בחי' ישת חשך סתרו כמבואר לעיל אות ב'. ובחינת ברוך זהו ענין אש לבנה להיות גילוי למטה.

Likewise is the matter of "Holy" and "Blessed." "Holy" is what is separate and which "no thought can grasp" at all; it is the level of "He made darkness His hiding place," as explained above in section 2. The level of "Blessed" is the matter of white fire, that there be revelation below.

אך זהו ממטה למעלה אבל מלמעלה למטה הוא בהפך שבחי' קדוש נקרא אש לבנה לגבי המשכת בחי' ברוך כבוד שהוא בחי' מלכותך בחינת אותיות כו'

But this is from below upward. From above downward it is the reverse: the level of "Holy" is called white fire relative to the drawing down of the level of "Blessed is the glory," which is the level of "Your kingship," the level of letters etc.

כי קדוש הוא בחי' כתר כו' יש בו ב' בחינות כבוד תתאה היא מדת מלכותו ית' וכבוד עילאה חכמה עילאה והכל

For "Holy" is the level of Keser etc. In ["glory"] there are two levels: the lower glory, which is the attribute of His Malchus, blessed be He, and the higher glory, the Supreme Chochmah; and all [of it]

נק׳ אש שחורה לגבי כתר עליון כנ״ל מענין דיו ע״ג [על גבי] קלף לבן כו׳ ועמ״ש מענין קדוש וברוך בד״ה אם בהרת קדמה כו׳ ובד״ה לבבתני אחותי.

is called black fire relative to the Supreme Keser, as said above regarding ink upon white parchment etc. And see what is written on the matter of "Holy" and "Blessed" in the discourse beginning "If the bright spot has preceded" etc. and in the discourse beginning "You have captured my heart, my sister."

נמצא קדוש וברוך שאומרים השרפים והאופנים זהו ענין בחי׳ אש לבנה שעל גבי אש שחורה כנ״ל

It follows that the "Holy" and "Blessed" said by the Seraphim and the Ofanim are the matter of white fire that is upon black fire, as said above.

וזהו שנק׳ כן הקב״ה בשני בחינות אלו יחד דקדוש וברוך כי עד״ז הוא המשכת וגילוי אור א״ס ב״ה שהוא קדוש וברוך הוא.

This is why the Holy One, blessed be He, is so called by these two aspects together, "Holy" and "Blessed" (kadosh baruch hu); for in this manner is the drawing down and revelation of the Infinite Light, blessed be He, who is holy and blessed is He.

13 והנה האופנים לפי ששומעים בחינת קדוש שאומרים השרפים לפיכך מתנשאים ברעש גדול וענין הרעש הוא ענין הביטול באור א״ס ב״ה לצאת מנרתקם

Now, because the Ofanim hear the level of "Holy" which the Seraphim say, they raise themselves with a great noise. The noise is the matter of self-nullification in the Infinite Light, blessed be He, to go out of their sheath

והשגתם כפי מזגם ותכונתם מחמת ששומעים דבר חדש מה שלמעלה מכח השגתם משא״כ השרפים אף שהם ג״כ בטלים ודאי באור א״ס ב״ה ביתר שאת ומעלה

and their comprehension according to their temperament and nature, since they hear something new that is above their power of comprehension. The Seraphim, by contrast, though they too are certainly nullified in the Infinite Light, blessed be He, with a greater degree and elevation,

אך הנה שרפים עומדים ממעל לו כתיב שאין השגה זו אצלם חידוש כ״כ [כל כך] למעלה מהשגתם לכך לא נאמר אצלם ברעש גדול

yet it is written, "Seraphim stand above him": this comprehension is not so much a novelty for them, beyond their comprehension. Therefore "with a great noise" is not said of them

כמו באופנים (ועמ"ש מזה בד"ה והיה מדי חדש שזהו ענין המשל כבן כרך שראה את המלך או כבן כפר כו' והוא ההפרש שבין חול לשבת כו' והנה השרפים לפי שהביטול שלהם הוא בבחינת אתכסיא

as it is of the Ofanim. (See what is written on this in the discourse beginning "And it shall be, from one new moon": that this is the matter of the analogy of the city-dweller who saw the king, or the villager etc., and this is the difference between weekdays and Shabbos etc. Now the Seraphim, since their self-nullification is in the manner of the hidden

ופנימית ע"כ ממשיכים ג"כ בחי' קדוש מה שהוא בבחי' העלם והאופנים שביטולם בבחי' אתגליא ע"כ ממשיכים ג"כ בחינת ברוך בחי' אותיות שהוא בחי' אתגליא כו' ועמ"ש בד"ה וידעת היום גבי וכל קרב וכליות יזמרו לשמך:)

and inward, therefore also draw down the level of "Holy," which is in the manner of concealment. The Ofanim, whose self-nullification is in the manner of the revealed, therefore also draw down the level of "Blessed," the level of letters, which is the revealed etc. And see what is written in the discourse beginning "And you shall know this day" on "and all innards and kidneys shall sing to Your Name.")

14 **קיצור. וזהו ג"כ ענין שהשרפים אומרים קדוש והאופנים ברוך כי השרפים מבריאה בורא חושך אש שחורה בחי' קדמוהי יקומון ע"כ אומרים קדוש מובדל ישת חשך סתרו.**

Summary: This is also the matter of the Seraphim saying "Holy" and the Ofanim "Blessed." For the Seraphim are from Beriah, "creates darkness," black fire, the level of "stand before Him"; therefore they say "Holy," separate, "He made darkness His hiding place."

והאופנים מיצירה. יוצר אור משפיעים למטה ואומרים ברוך כבוד כו' וכ"ז [וכל זה] **נקרא כן מלמטה למעלה וכנ"ל):ד**

The Ofanim are from Yetzirah, "forms light": they give to those below and say "Blessed is the glory" etc. All this is so called from below upward, as said above.)

והנה ככל הדברים האלה הוא בעבודת הי' בכל אדם בחינת אהבה גלויה ובחי' אהבה מסותרת

4. Now, exactly like all these matters is [the case] **in the divine service of every person: the level of revealed love and the level of hidden love**

(והיינו דוגמת ב' בחי' הנ"ל דאופנים ושרפים. והאהבה המסותרת נק' אש שחורה ע"ד שנתבאר לעיל בענין השרפים שנק' אש שחורה אלא שהנשמות הם בבחי' פנימית יותר [בבחינה])

(that is, analogous to the two levels mentioned above, of the Ofanim and the Seraphim. The hidden love is called black fire, in the manner explained above regarding the Seraphim, who are called black fire, except that the souls are on a more inward level).

כי הנה גילוי האהב' [האהבה] ע"י ההתבונן' [ההתבוננות] בגדולת א"ס ב"ה שיוליד מבינתו רשפי אש וצמאון כו'

For the revelation of love through contemplating the greatness of the Infinite One, blessed be He, so that from his understanding he gives birth to flashes of fire and a thirst etc.

להכלל ולהבטל אליו ית' במציאות ובמס"נ [ובמסירות נפש] אין זה ע"י פעולת ההתבוננות לבדה שמתהווה מכח בינתו מדת האהבה מאין ליש

to be included and nullified in Him, blessed be He, in actual existence and with self-sacrifice, does not come about through the act of contemplation alone, as if the attribute of love came into being from nothing to something by the power of his understanding.

אלא ההתבוננות הוא הגורם להיות נמשך מבחינת אהבה המסותרת שישנה בטבע האדם מבחי' שלמעלה מן הדעת בבחי' חשך והסתר פנים להיות בגילוי הלב ע"י התבוננות ודעת ולהגדיל מדורת אש האהבה כו'

Rather, the contemplation is the cause that there be drawn from the level of the hidden love, which is in a person's nature from the level that is above knowledge, in a manner of darkness and hiding of the Face, to be revealed in the heart through contemplation and knowledge, and to enlarge the pyre of the fire of love etc.

(ור"ל [ורוצה לומר] שזהו כדמות ראיה למציאות אהבה המסותרת כי גילוי האהבה כו' אין זה כו' אלא כו' כנ"ל)

(Meaning that this is a kind of proof of the existence of the hidden love; for the revelation of love etc. is not etc., but rather etc., as said above.)

והתהוות האהבה מאין ליש היא קבוע בנפש ומהות הנפש עצמה היא שכל ומדות אהבה ויראה כו'

The coming into being of love from nothing to something is fixed in the soul, and the very being of the soul itself is intellect and emotive attributes, love and awe etc.;

כי חלק אלוה ממעל הוא וכבן שנמשך ממוח האב כו' אשר בטבע אינו רוצה להיות נפרד מיחודו ואחדותו יתי' ויכול למסור נפשו על קדה"ש [קידוש השם] כו'

for it is "a part of G-d above," and like a son drawn from the brain of the father etc., who by nature does not want to be separated from His unity and oneness, blessed be He, and can give his life for the sanctification of G-d's Name etc.,

כמ"ש בס' של בינוני' (ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח את העם ששרש אהבה זו נלקח מבחי' קדם מבחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' ישת חשך סתרו כו'

as is written in Sefer Shel Beinonim. (And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day he sent the people away" that the root of this love is taken from the level of "before" (kedem), from the level of "For My thoughts are not your thoughts" etc., "He made darkness His hiding place" etc.

ועמ"ש בד"ה אם בחקתי שבחי' זו הוא מצד בעבר הנהר ישבו אבותיכם עלו במחשבה היינו מו"ס [מוחא סתימאה] אותיות החקוקים כו' גליף גליפו בטהירו עילאה נשמה שנתת בי טהורה היא והוא ענין האותיות שמיניה וביה.

And see what is written in the discourse beginning "If in My statutes" that this level is from the aspect of "Your fathers dwelt beyond the river," "they arose in thought," that is, from the hidden brain (Mocha Stima'ah), the engraved letters etc., "He engraved engravings in the supernal radiance," "The soul which You have given within me is pure"; and this is the matter of the letters that are of the thing itself and within it.

וזהו ענין ששזפתני השמש אש לבנה כדלקמן כי החקיקה היא באש לבנה מיניה וביה רק שהחקיקה היא מקור ושרש לשחרות דאש שחורה שלמעלה למטה כנ"ל)

This is the matter of "the sun has gazed upon me," white fire, as follows below; for the engraving is in the white fire, of the thing itself and within it, except that the engraving is the source and root of the blackness of the black fire, from above downward, as said above.)

ובכדי שתהיה בבחי' גילוי הלב לצאת מההעלם אל הגילוי הוא ע"י התבוננות באור א"ס ב"ה ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כלל.

In order that it be revealed in the heart, to go out from concealment into revelation, it is through contemplating the actual Infinite Light, blessed be He, which "no thought can grasp" at all.

ועד"ז ניתקן סדר התפלה ופסוקי דזמרה וברכת יוצר אור איך שבטובו הגנוז מחדש כו' והמלאכים אומרים קדוש כו'

In this manner the order of prayer was established: the Verses of Song, and the blessing "Who forms light," how "in His goodness," the hidden [goodness], "He renews" etc., and the angels say "Holy" etc.

והוא בחי' רעש התחדשות ההשגה כי בלילה בשינה אחד מששים כו' ובבקר נעשה בריה חדשה אתה נפחתה בי כו'.

This is the level of noise, the renewal of comprehension; for at night, in sleep, [there is] one sixtieth etc., and in the morning one becomes a new creature, "You breathed it into me" etc.

ואחר הרעש אש הוא בחי' ק"ש [קריאת שמע] ואהבת כי נר הוי' נשמת אדם כנר ושלהבת העולה מאליה (ועמ"ש בד"ה והקרבתם עולה אשה)

"And after the noise, fire": this is the level of the Shema and "You shall love"; for "The lamp of Havayah is the soul of man," like a lamp and a flame that rises of itself (and see what is written in the discourse beginning "And you shall offer a burnt-offering, a fire-offering"),

דהיינו כמ"ש אליך הוי' נפשי אשא להכלל מחשבה במחשבה ודבור בדבור ודברת בם בשבתך בביתך כו' וזו היא התגלות אמיתית אור האהבה בקרב איש ולב עמוק

that is, as is written, "To You, Havayah, I lift up my soul," to be included, thought in thought and speech in speech, "and you shall speak of them when you sit in your house" etc. This is the true revelation of the light of love within a man and a deep heart.

אלא שצריך להקדים בחי' הרעש מבחי' החושך כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא וכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד ערב בחינת חשך ואח"כ הבקר אור להתגלות בבחינת יום וגילוי בחי' אחד

Except that the level of noise from the level of darkness must come first, like the creation of the world: first darkness and then light. And it is written, "And there was evening and there was morning, one day": evening is the level of darkness, and afterwards morning, light, to be revealed as day, and the revelation of the level of "one."

(ועמ"ש בד"ה תחת אשר לא עבדת ועמ"ש בד"ה ענין חנוכה בענין בבקר בבקר בהטיבו את הנרות כו' ועיין בזהר בלק דף ר"ד סע"א [סוף עמוד א] וע"ב ועמ"ש ע"פ וישכם לבן בבקר וסד"ה להבין ענין הברכות וע' בזהר ויקרא דכ"ב ב' ועמ"ש סד"ה וידעת היום)

(And see what is written in the discourse beginning "Because you did not serve," and what is written in the discourse on the matter of Chanukah on "morning by morning, when he tends the lamps" etc.; and see the Zohar, Balak, 204a end and 204b; and see what is written on "And Lavan rose early in the morning," and at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the blessings"; and see the Zohar, Vayikra, 22b; and see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall know this day.")

ואחר האש קול דממה דקה הוא בתפלת שמונה עשרה ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם שיהא ברוך ונמשך בחי' הוי' אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו ותמן קאתי מלכא כו'

"And after the fire, a still, small voice": this is the prayer of the Eighteen Blessings, "Blessed are You, Havayah our G-d, King of the world," that the level of Havayah, the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and Glory, be blessed and drawn down; "and there the King comes" etc.

וגילוי הוי' למטה במלכותו מלכות כל עולמים הוא ע"י כי הוי' אלקינו שאנחנו בטלים אליו ית' ואנחנו ממשיכים ג"כ להיות מלך העולם כו' כמ"ש במ"א.

The revelation of Havayah below, in His kingship, "a kingship over all worlds," comes through Havayah being "our G-d": that we are nullified before Him, blessed be He; and we also draw down that He be "King of the world" etc., as is written elsewhere.

ובזה יובן מ"ש אל תראוני שאני שחרחורת. פי' שחרות כפולה כי האהבה מצד עצמה היא מסותרת שאינה נראית ונגלית בלב.

With this will be understood what is written, "Do not look upon me that I am blackish (shechar-chores)." It means a doubled blackness; for the love in itself is hidden, not seen or revealed in the heart,

וגם היא מכוסה בלבוש שק שמלובשת בנפש הבהמית (וא"כ פי' וענין שחרות כפולה הוא ע"ד מה שמלמטה למעלה ומלמעלה למטה שניהם יחד כי מלמטה למעלה נק' שחרות מה שאינו מושג כלל.

and it is also covered with a garment of sackcloth, being clothed in the animal soul. (If so, the meaning and matter of the doubled blackness is in the manner of from below upward and from above downward, both together; for from below upward what is not grasped at all is called blackness,

ומלמעלה למטה נקרא שחרות מה שהוא למטה במדרגה. ואם כן שני הבחינות יש בהנשמה כי ענין האהבה המסותרת כיון שהיא בהעלם מאד ולמעלה מהשכל הרי נקראת אש שחורה לגבי האדם כענין בורא חשך וזהו ענין חשך שמלמטה למעלה.

and from above downward what is lower in rank is called blackness. If so, both levels are in the soul: the matter of the hidden love, since it is very concealed and above the intellect, is called black fire relative to the person, as in "creates darkness," and this is the matter of darkness from below upward.

ומה שהיא מכוסה ולובשת בנפש הבהמית זהו החשך שמלמעלה למטה שהיא הבחינה היותר שפלה במדרגה החשך יכסה ארץ) (בישעיה סי' ס') **והכסיל בחשך הולך** (קהלת סי' ב') **ואעפ"כ** [ואף על פי כן] **אל תראוני**

And its being covered and clothed in the animal soul is the darkness from above downward, being the lowest level in rank: "darkness shall cover the earth" (Isaiah, chapter 60), "and the fool walks in darkness" (Ecclesiastes, chapter 2).) **Nevertheless, "Do not look upon me,"**

כי מה שהיא מסותרת מצד עצמה הוא מפני ששזפתני השמש בחינת שמש הוא בחי' אש לבנה שאין העולמות יכולים לקבל וע"כ טוב לגנוז במקום החושך

for its being hidden in itself is because "the sun has gazed upon me": the level of the sun is the level of white fire, which the worlds cannot receive; and therefore it was good to hide it away in the place of darkness.

ולכן האהבה בבחינת חשך והעלם שאינו מתגלה בגוף (וזהו אתי מלבנון כלה ששרש הנשמה מבחינת לבנון וזהו ונוזלים מן לבנון נוזלים היינו בחינת מזלייהו מקור ושרש הנשמה הוא מבחינת לבנון רק

Therefore the love is in a manner of darkness and concealment, not revealed in the body. (And this is "With me from Lebanon (Levanon), O bride": the root of the soul is from the level of Lebanon. And this is "and flowing streams (nozlim) from Lebanon": nozlim means the level of their mazal, the source and root of the soul, which is from the level of Lebanon, except

כי טוב לגנוז בבחינת אש שחורה והוא בבחי' יחידה שבו מתלבש ניצוץ אלקי כו' כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] על פסוק אני אמרתי אלקים אתם כו' ועמ"ש סד"ה בשברי לכם כו' ואפו כו'.

that it was good to hide it away in the manner of black fire. It is in the level of yechidah, in which a divine spark is clothed etc., as is written in Etz Chaim, Shaar 41, chapter 3, on the verse "I said, you are G-dly beings" etc.; and see what is written at the end of the discourse beginning "When I break for you" etc., "and [ten women] shall bake" etc.

והנה ברכות בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ שחורה אני איתא שחורה אני כל ימות השבוע ונאוה אני בשבת והענין שבחי' אהבה המסותרת הנק' אש שחורה בכל ימות השבוע היא בבחי' העלם ולכן היא בבחינת שחורה אני העלם.

Now, in the Midrash Rabbah on Shir HaShirim, on "I am black," it is stated: "I am black all the days of the week, and comely on Shabbos." The matter is that the level of hidden love, called black fire, is in concealment all the days of the week, and therefore it is in the manner of "I am black," concealment.

אבל בשבת יוצאה ונמשכת מההעלם אל הגילוי כמ"ש במ"א בד"ה להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כי טובים דודיך.

But on Shabbos it goes out and is drawn from concealment into revelation, as is written elsewhere, in the discourse beginning "To understand the saying of our Sages" on "For your love is better [than wine]."

וכן בשבת מאיר בגילוי מבחי' עולם הבריאה מה שנקרא בורא חושך כנודע מענין חצר הפנימית הפונה קדים בחי' קדמוהי יקומון הנה בשבת מאיר ונמשך האור משם.

So too on Shabbos there shines in revelation, from the level of the World of Beriah, what is called "creates darkness," as is known regarding the inner court that faces east (kadim), the level of "stand before (kadmohi) Him": on Shabbos the light shines and is drawn from there.

(וזהו ונאוה אני ביום השבת) **ומה שהיא נכנסת בלבוש שק זהו באמת בני אמי נחרו בי. נחרו מלשון נפעל.**

(And this is "and comely on the Shabbos day.") **As for its entering a garment of sackcloth, this is in truth "My mother's sons were incensed (nicharu) against me"; nicharu is in the passive form.**

ופי' בני אמי היינו היצה"ר [היצר הרע] **והיכלות דק"נ** [דקליפת נוגה] **המקבלים ההשפעה מבחי' מלכותו ית' כי מלכותו בכל משלה (וע' בפי' משפטים דקכ"ה סע"ב** [סוף עמוד ב] **ע"פ בחלב אמו)**

"My mother's sons" means the evil inclination and the chambers of kelipas nogah, which receive the flow from the level of His Malchus, blessed be He, for "His kingship rules over all" (and see Parshas Mishpatim, 125a end, on "in its mother's milk").

והם שרש כל המדות רעות הם הם בעצמו נחרו ובוערים בתאוותם אלה שהם בי שנתלבשו בי ומהם תצא הרעות האלה.

They are the root of all the evil traits; they themselves are "incensed" and burn with their lust. These are "against me" (bi), [read as] "in me": they are clothed in me, and from them these evils come forth.

אבל אין פועלים בנפש אלקית עצמה בנקודת אהבתה שהיא תשאר בקיומה וחזקה וכמ״ש וכבודי לאחר לא אתן

But they do not affect the G-dly soul itself, in the point of its love, which remains in its existence and strength, as is written, "And My glory I will not give to another"

(עיין ברע״מ [ברעיא מהימנא] ר״פ תצא דרע״ו א׳ ובפי׳ הרמ״ז [הרב משה זכות] שם) ויכולה למשול ולשלוט עליהם ולהפכם מן הקצה אל הקצה ולהיות במס״נ [במסירות נפש] ממש

(see the Raaya Mehemna at the beginning of Teitzei, 276a, and the commentary of the Ramaz there). And it can rule and have dominion over them and turn them from one extreme to the other, and be in actual self-sacrifice.

ולכן ארז״ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על פושעי ישראל גיהנם כלה והם אינם כלים לפי ששרש נשמתם מבחי׳ א״ס ממש שאין לה קץ ותכלה ולכן בני אמי נחרו בי פי׳ שהם פועלים הרע וכלים.

Therefore our Sages said of the sinners of Israel, "Gehinnom comes to an end but they do not come to an end," because the root of their soul is from the level of the actual Infinite, which has no end or termination. Therefore "My mother's sons were incensed against me" means that they work evil and come to an end.

משא״כ הנשמה היא חלק אלוה אתה נפחת בי שאין לה קץ ותכלה והראי׳ [והראיה] שאפילו פושעי ישראל עדיין האהבה היא בשלימות

The soul, by contrast, is a part of G-d, "You breathed it into me," which has no end or termination. The proof is that even in the sinners of Israel the love is still whole,

שהרי שמוני נוטרה את הכרמים כי כל תאות היצה״ר [היצר הרע] להחטיא את ישראל כדי לינק ולקבל חיות מהקדושה וא״כ מוכרח להיות שעדיין יש בו קדושה

for "they made me keeper of the vineyards": all the desire of the evil inclination is to cause Israel to sin in order to suckle and receive life-force from holiness. If so, there must necessarily still be holiness in him,

שאע״פ [שאף על פי] שחטא ישראל הוא ואותו כח הקדושה שיש לו הוא בבחי׳ אין קץ ותכלה וע״כ יכול למשול ולשלוט ברוחו ולהפך לבו מן ההפך אל ההפך

for "although he sinned, he is Israel," and that power of holiness which he has is without end or termination. Therefore he can rule and have dominion over his spirit and turn his heart from one opposite to the other

(והיינו ע״י והוי׳ יגיה חשכי כמ״ש סד״ה כי אתה נרי והנה פי׳ נחרו יובן ממ״ש במ״א בד״ה ושבתי בשלום בענין וילך חרנה חרן לשון נחר גרוני כו׳ וע״י התשובה נעשה מבחי׳ חרן רנה.

(that is, through "and Havayah illumines my darkness," as is written at the end of the discourse beginning "For You are my lamp." Now, the meaning of nicharu will be understood from what is written elsewhere, in the discourse beginning "And I return in peace," on "and he went to Charan": charan is from the term "my throat is parched (nichar)" etc.; and through teshuvah, from the level of charan it becomes rinah (song).

וכמ״כ [וכמו כן] יובן מבחי׳ נחרו בי ע״י התשובה שיהפך לבו כו׳ תתעלה הנפש להיות ונאוה כאהלי קדר כו׳. ועמ״ש סד״ה כנשר יעיר בענין יצרנהו כאישון עינו השחור שבעין שם גילוי הראיה להיות עין בעין יראו כו׳:)

So too it will be understood regarding the level of "incensed against me": through teshuvah, so that his heart is transformed etc., the soul will be elevated to be "comely as the tents of Kedar" etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "As an eagle stirs up" on "He kept him as the pupil of His eye": the black of the eye, where sight is revealed, so that "eye to eye they shall see" etc.)

15 קיצור. וכמ״כ [וכמו כן] באדם יש בחי׳ אהבה גלויה ואהבה מסותרת כענין ב׳ מדרגות דאופנים ושרפים. רעש ואש.

Summary: Likewise in a person there is the level of revealed love and hidden love, like the matter of the two ranks of the Ofanim and the Seraphim: noise and fire.

וזהו שחרחורת ב׳ שחרות שעיקר האהבה אינה גלויה כ״א שחורה ומסותרת ועוד שמכוסה בלבוש שק דנה״ב [דנפש הבהמית] ואעפ״כ [ואף על פי כן] אל תראוני

This is "shecharchores," two blacknesses: the essence of the love is not revealed but black and hidden, and furthermore it is covered with the sackcloth garment of the animal soul. Nevertheless, "Do not look upon me,"

כי על השחרות א' התירוץ ששזפתני השמש ששרש האהבה מאש לבנה וטוב לגנוז בבחי' אש שחורה.

for regarding the first blackness the answer is "the sun has gazed upon me": the root of the love is from white fire, and it was good to hide it away in the manner of black fire.

ועל השחרות הב' הוא ענין בני אמי נחרו בי בכדי שמבחי' חרן יהי' [יהיה] בחי' רנה):ה וזהו שחורה אני ונאוה שחורה מבחי' השחרחורת כו'

Regarding the second blackness, it is the matter of "My mother's sons were incensed against me," so that from the level of charan there be the level of rinah.) 5. This is "I am black and comely": black from the level of blackishness etc.,

ונאוה כי השחרות הוא מבחינת החושך ישת חושך סתרו כמשל הדיו שעל הקלף שמשחיר את הקלף שהקלף הוא בחי' אש לבנה נעשה נאה ע"י כן

and comely, for the blackness is from the level of the darkness, "He made darkness His hiding place," like the analogy of the ink upon the parchment, which blackens the parchment: the parchment, which is the level of white fire, becomes beautiful through this

(ע"ד אימתי גדול כו' כשהוא בעיר אלקינו וע"ד שנתבאר מזה בד"ה וידבר אלקים כו' אני הוי' וארא כו'. וכמו שמבואר לעיל שע"י האותיות נמשך גילוי השכל עד"מ.

(in the manner of "When is He great etc.? When He is in the city of our G-d," and in the manner explained on this in the discourse beginning "And Elokim spoke" etc., "I am Havayah, and I appeared" etc. And as explained above, through the letters the revelation of the intellect is drawn forth, by way of analogy.

נמצא צמצום זה הוא סיבת הגילוי ועמ"ש סד"ה ויקח קרח וזהו שבחינת אש לבנה נעשה נאה ע"י כן וכמ"ש במ"א בפי' יפתי שעושה בחי' לבושים יפים להקב"ה הוד והדר לבשת.

It follows that this contraction is the cause of the revelation; and see what is written at the end of the discourse beginning "And Korach took." This is how the level of white fire becomes beautiful through this, as is written elsewhere in explaining "my beautiful one" (yafasi), that she makes beautiful garments for the Holy One, blessed be He: "You have clothed Yourself with glory and majesty,"

והיינו להיות בהם ועל ידם דירה בתחתונים. ובמ"א נתבאר עוד פי' ונאוה כי הנה בחי' אש לבנה דתורה זהו ענין ושער רישיה כעמר נקא ועכ"ז [ועם כל זה] הוא רק בחי' שערות ואינו ערוך להעצמיות

that is, that in them and through them there be a dwelling place among the lower realms. Elsewhere a further meaning of "and comely" was explained: the level of the white fire of the Torah is the matter of "and the hair of His head like pure wool"; nevertheless it is only the level of hairs and does not compare to the essence.

אך ע"י הירידה באש שחורה לברר ולהפך החושך דנה"ב [דנפש הבהמית] יומשך יתרון האור ממקור הלבנונית ואפשר לומר שזהו הנמשך מצד בירור שחרות הב' וכנ"ל מענין יצרנהו כאישון כו'.

But through the descent into black fire, to refine and transform the darkness of the animal soul, there will be drawn the advantage of light from the source of the whiteness. It may be said that this is what is drawn through the refinement of the second blackness, as said above regarding "He kept him as the pupil" etc.

ועמ"ש עוד מענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה בד"ה ועשו להם ציצית. ועיין עוד מענין שחורה אני ונאוה ברבות בשלח פכ"ג ויקהל פמ"ט):

And see what is written further on the matter of the Torah being given as black fire upon white fire in the discourse beginning "And they shall make for themselves tzitzis." And see further on the matter of "I am black and comely" in the Midrash Rabbah, Beshalach, Parsha 23, and Vayakhel, Parsha 49.)

16 כאהלי קדר. שהם שחורים מבחוץ אבל מבפנים הם כיריעות שלמה. יריעות שלמה הם יריעות פנימים

"As the tents of Kedar": they are black on the outside, but inside they are "as the curtains of Shlomo." The curtains of Shlomo are the inner curtains

(וזהו וייצר את האדם בתרין יודין בחי' אש לבנה ואש שחורה כו' ועמ"ש סד"ה בשברי לכם כו')

(and this is "And He formed (vayitzer) man," with two yuds, the level of white fire and black fire etc.; and see what is written at the end of the discourse beginning "When I break for you" etc.).

וענין יריעה הוא מ"ש נוטה שמים כיריעה פי' כמו היריעה שהגג והדפנות נעשו מדבר אחד וכמו שהיה במשכן חצי היריעה העודפת תסרח על אחורי המשכן.

The matter of a curtain is what is written, "He stretches out the heavens like a curtain": that is, like the curtain, of which the roof and the walls are made of one piece, as it was in the Mishkan: "the half curtain that remains shall hang over the back of the Mishkan."

כך נוטה שמים שהשמים מתעגלים למטה מתחת לארץ כמו למעלה בהשוואה אחת והכל בחי' אחת.

So "He stretches out the heavens": the heavens curve round below, beneath the earth, just as above, equally, and all is one level.

17 וכן הגלגלים הסובבים בשמים ממעל הם הסובבים מתחת לארץ. וזהו כיריעות שלמה מלך שהשלום שלו שאצלו יתי כחשיכה כאורה והכל בהשוואה אחת נגדו ומעלה ומטה שוין לפניו

So too the spheres that revolve in the heavens above are those that revolve beneath the earth. This is "as the curtains of Shlomo," the King to whom peace (shalom) belongs; for with Him, blessed be He, "darkness is as light," and all is equal before Him, and above and below are the same before Him.

והוא מבחי' סוכ"ע. משא"כ בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא לפי סדר ההשתלשלות בראתיו יצרתיו כו' ג"ע [גן עדן] עליון ותחתון כו'.

This is from the level of the light that encompasses all worlds. In the level of the light that fills all worlds, by contrast, it is according to the order of the chain of descending worlds: "I created it, I formed it" etc., the Higher and Lower Garden of Eden etc.

אבל בבחי' סוכ"ע כולא קמיה כלא ממש ובבחינה זו יכול הוא להפך אפי' [אפילו] מן הקצה אל הקצה.

But in the level of the light that encompasses all worlds, "all before Him are" actually "as nothing," and at this level He can transform even from one extreme to the other.

18 וזהו ישא ה' פניו אליך פי' שכאשר יהיה התנשאות הפנימית בבחי' סובב כל עלמין אזי יוכל

This is "May Havayah lift up His countenance to you": that is, when there is the inner uplifting in the level of the light that encompasses all worlds, then it can

להתפשט עד שיגיע אפי' [אפילו] אליך אם יהיה נדחך בקצה השמים כו' וישם לך שלום בחי' התקשרות להיות נפשו שוקקה לדבקה בו יתי.

extend until it reaches even "to you," even "if your dispersed be at the end of the heavens" etc. "And give you peace": the level of bonding, so that his soul longs to cleave to Him, blessed be He.

19 וזהו בחי' שלום בפמליא של מטה ממטה למעלה אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י בחי' אהרן שושבינא דמטרוניתא אהרן אותיות נראה

This is the level of "peace in the household below," from below upward: "To You, Havayah, I lift up my soul." That is, through the level of Aharon, the groomsman of the Queen; "Aharon" has the letters of nir'eh ("will be seen"),

דהיינו שיראה כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו שיהי' [שיהיה] בחי' רעש ואחר הרעש אש כו' עבודת אהרן בהעלותך את הנרות כשלהבת העולה מאליה ממטה למעלה והשראת

that is, that he see [himself] as though "the Holy One (kadosh) dwells within his innards," so that there be the level of noise, "and after the noise, fire" etc. The service of Aharon is "When you raise up the lamps," like a flame that rises of itself, from below upward. And the dwelling

והמשכת קדוש בתוך מעיו הוא ע"י בחי' משה שושבינא דמלכא בחי' הדעת שהיא ברוך ונמשך בחי' הוי' להיות מלך העולם ע"י בחי' אלקינו כו' כנ"ל.

and drawing down of "Holy" within his innards is through the level of Moshe, the groomsman of the King, the level of Daas, which is "Blessed," that the level of Havayah be drawn down to be "King of the world" through the level of "our G-d" etc., as said above.

20 וזהו קרוב ה' לכל קוראיו כו' באמת ב' אמת מלמעלה למטה וממטה למעלה שימשיך למטה בחי' אמת ה' וגילוי אא"ס [אור אין סוף] ב"ה בנפשו כדי להעלות ולקשר נפשו בה' חיי החיים ב"ה.

This is "Havayah is near to all who call upon Him etc., in truth": two truths, from above downward and from below upward; that he draw down below the level of "the truth of Havayah" and the revelation of the Infinite Light, blessed be He, into his soul, in order to raise and bind his soul to G-d, the Life of all life, blessed be He.

(ובכל הנ"ל יובן מ"ש המולך מהודו ועד כוש שהוא כענין מ"ש כחשכה כאורה כי הודו מלשון כסה שמים הודו. הודו על ארץ ושמים. וכמ"ש הוד והדר לפניו.

(With all the above will be understood what is written, "who reigned from Hodu to Kush," which is like the matter of what is written, "darkness is as light"; for hodu is from the term "His glory (hodo) covered the heavens," "His glory is over earth and heaven," and as is written, "Glory and majesty are before Him."

וגם הודו לשון הודאה כי הודאה היינו לבחי' סוכ"ע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל כמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה.

Hodu is also a term of acknowledgment (hoda'ah), for acknowledgment is toward the level of the light that encompasses all worlds, which "no thought can grasp" at all, as is written elsewhere on "Yehudah, you [your brothers shall acknowledge]."

עד כוש היינו בחי' שחרות שהוא סוף השתלשלות העולמות שהחשך יכסה ארץ אלביש שמים קדרות עמ"ש מזה סד"ה יונתי בחגוי ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בהעלותך ופ' שופטים דכוש בחי' שכ"ה דינין שמהם השתלשלות החיצונים כו'

"To Kush" is the level of blackness, which is the end of the chain of descending worlds: "darkness shall cover the earth," "I clothe the heavens with blackness." See what is written on this at the end of the discourse beginning "My dove, in the clefts of the rock," and in the Likkutei Torah of the Arizal on Parshas Behaaloscha and Parshas Shoftim, that Kush is the level of the 325 judgments, from which the chain of the external forces descends etc.

אך מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה וגם החיצונים לא יוכלו לעבור את פי ה'. וכמ"ש מזה סד"ה וכל העם רואים. וזהו המולך מהודו ועד כוש.

But "Your kingship is a kingship over all worlds," and "His kingship rules over all," and even the external forces cannot transgress the word of Havayah; as is written on this at the end of the discourse beginning "And all the people saw." This is "who reigned from Hodu to Kush."

וזהו שבע ועשרים ומאה מדינה [עיין ר"פ חיי שרה דקכ"ג ע"א] והוא כללות ההמשכה ממל' דא"ס וזהו מהודו עד מל' דעשיה המתלבשת בבחינת קדרות וזהו ועד כוש.

This is "a hundred and twenty-seven provinces" [see the beginning of Chayei Sarah, 123a], which is the general drawing down from the Malchus of the Infinite. This is "from Hodu," down to Malchus of Asiyah, which is clothed in the level of blackness; and this is "to Kush."

אך מצינו ג"כ דכוש נאמר לשבח כמ"ש גבי שאול שנק' כוש בן ימיני וכן הלא ככבני כושיים אתם לי ות"י [ותרגום יונתן] הלא ככבני רחימין אתון חשיבין קדמי. וכן פרש"י [פירש רש"י / פירוש רש"י] בפ' בהעלותך בענין האשה הכושית. ובזהר פ' תרומה)

But we also find that Kush is said in praise, as is said of Shaul, who is called "Kush, the son of Yemini"; and likewise "Are you not like the children of the Kushites to Me," which Targum Yonasan renders, "Are you not considered before Me like beloved children?" So too Rashi explains in Parshas Behaaloscha regarding "the Kushite woman." And in the Zohar, Parshas Terumah

(דק"ל ריש ע"א) פי' ולזמנין לחוור קראן ליה אוכם דכתיב כי אשה כושית לקח הלא ככבני כושיים אתם לי כו'.

(130a, beginning): that is, "And sometimes they call the white 'black,' as it is written, 'for he had taken a Kushite woman,' 'Are you not like the children of the Kushites to Me'" etc.

והענין כי מבואר למעלה בענין כתרא עילאה שהוא בחי' החשך העליון דישת חשך סתרו שלמעלה מההשגה.

The matter is that it was explained above regarding the Supreme Keser that it is the level of the supernal darkness of "He made darkness His hiding place," which is above comprehension.

21 וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ולזמנין לחוור קראן ליה אוכם מפני שלגודל אורו אינו מושג כלל והנה משם שרש האהבה המסותרת שהיא בחי' אש שחורה וזהו ענין הלא ככבני כושיים אתם לי

This is what is said in the Zohar, "And sometimes they call the white 'black'": because of the greatness of its light it is not grasped at all. From there is the root of the hidden love, which is the level of black fire, and this is the matter of "Are you not like the children of the Kushites to Me."

כי אהבה זו דאש שחורה שמבחי' ישת חשך סתרו הוא כאהבת הבן אל האב כבן שנמשך ממוח האב אשר בטבע אינו רוצה להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' ויכול למסור נפשו על ק"ה [קידוש השם] כו'

For this love of black fire, which is from the level of "He made darkness His hiding place," is like the love of a son for his father, like a son drawn from the brain of the father, who by nature does not want to be separated from His unity and oneness, blessed be He, and can give his life for the sanctification of G-d's Name etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] ככבנין רחימין והיינו ע"ד מ"ש בספ"ב [בספר של בינונים] פמ"ד בשם הרע"מ [הרעיא מהימנא] כבר דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה ורוחיה כו'.

This is what is said, "like beloved children," that is, in the manner of what is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 44, in the name of the Raaya Mehemna: "like a son who strives for his father and mother, whom he loves more than his own body, soul and spirit" etc.

22 ופי' מהודו ועד כוש היינו כמבואר לעיל בענין את האור כי טוב שהוא בחי' אור א"ס ב"ה הגנוז ומלובש בבחי' כתר הנקי' ישת חשך סתרו.

The meaning of "from Hodu to Kush" is as explained above regarding "the light, that it was good": it is the level of the Infinite Light, blessed be He, which is hidden and clothed in the level of Keser, called "He made darkness His hiding place."

וגם באדם הוא ניצוץ אלקות המלובש בבחי' יחידה שבנפש ועש"ז [ועל שם זה] נקראו כל נש"י [נשמות ישראל] בשם יהודים שעי"ז נמשך הביטול למס"נ [למסירות נפש] כו'.

In a person too, it is the divine spark clothed in the level of yechidah in the soul. On this account all the souls of Israel are called Yehudim, for through it self-nullification unto self-sacrifice is drawn forth etc.

ובכ"ז [ובכל זה] יובן ג"כ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פ"ק [פרק קמא] דמגילה (די"א ע"א) רב ושמואל חד אמר הודו בסוף העולם וכוש בסוף העולם.

With all this will also be understood the saying of our Sages in the first chapter of Megillah (11a): Rav and Shmuel; one said, Hodu is at the end of the world and Kush is at the end of the world,

דהיינו כפי' הראשון דכוש הוא החשך דעשיה בחינת קדרות וחד אמר הודו וכוש בהדי הדדי

that is, according to the first explanation, that Kush is the darkness of Asiyah, the level of blackness. And one said, Hodu and Kush

הוו קיימי כשם שמלך מהודו ועד כוש כך מלך מסוף העולם ועד סופו פי' בהדי הדדי זהו ענין החשך העליון שנגנז בו האור

stand next to one another; just as he reigned from Hodu to Kush, so he reigned from one end of the world to the other. "Next to one another" is the matter of the supernal darkness in which the light was hidden,

דהיינו בחי' כתרא עילאה חוורא מלגאו אוכמא מלבר א"נ [אי נמי] הודו היינו הוד והדר לבשת בחי' ה' מלך גאות לבש כמ"ש בד"ה יונתי בענין יפתי וכוש היינו בחי' בורא חשך עולם השרפים

that is, the level of the Supreme Keser, white within and black without. Alternatively, Hodu means "You have clothed Yourself with glory (hod) and majesty," the level of "Havayah reigns, He has clothed Himself in grandeur," as is written in the discourse beginning "My dove" on the matter of "my beautiful one"; and Kush is the level of "creates darkness," the world of the Seraphim.

וזהו בהדי הדדי הוה יתבי כי מלי דאצילות נעשית מקור לבריאה כו' ומתלבשת בחכ"ב דבריאה וע"ז נאמר שחורה אני כו'

This is "they sit next to one another," for Malchus of Atzilus becomes the source of Beriah etc. and is clothed in Chochmah, Binah and Daas of Beriah; and of this it is said, "I am black" etc.,

לפי שמתלבשת בבחי' ובורא חושך כו' וכמ"ש במ"א וזהו ענין התורה שניתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה.

because it is clothed in the level of "and creates darkness" etc., as is written elsewhere. This is the matter of the Torah being given as black fire upon white fire.

23 וגם תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] כנ"ל וכשם שמלך מהודו ועד כוש כי שם הוא תכלית היחוד והביטול כו'

And also the Written Torah and the Oral Torah, as said above. "And just as he reigned from Hodu to Kush," for there is the ultimate of unity and self-nullification etc.,

כך מלך כו' כי מלכותך מלכות כל עולמים ואין עוד מלבדו והכל בהשגחה פרטית אין אדם נוקף כו' ועמ"ש בד"ה ומרדכי יצא גבי

"so he reigned" etc.; for "Your kingship is a kingship over all worlds," and "there is none else besides Him," and all is by individual providence: "a person does not knock [his finger below unless it is decreed above]" etc. And see what is written in the discourse beginning "And Mordechai went out" on

ולכן ביטל כו' את המעוררים כו' כי באמת אני הוי' לא שניתי ומשם מובן דשייך בחינה זו במגילת אסתר וגם בחינה הראשונה בענין הודו וכוש שבהדי הדדי

"and therefore he abolished etc. the awakeners" etc.; for in truth "I, Havayah, have not changed." From there it is understood that this level applies to the Megillah of Esther; and also the first level, regarding Hodu and Kush being next to one another,

דהיינו ע"ד שניתנה התורה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה שייך ג"כ לזה כי הדר וקבלוה בימי אחשרוש וכמ"ש וקבל היהודים כו':

that is, in the manner of the Torah being given as black fire upon white fire, applies to it as well; for they "accepted it anew in the days of Achashverosh," as is written, "And the Jews accepted" etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 6

שחורה אני ונאוה בנות ירושלים כאהלי קדר כיריעות שלמה

"I Am Black, yet Comely, O Daughters of Jerusalem"

1 שחורה אני ונאוה בנות ירושלים כאהלי קדר כיריעות שלמה. הנה בנות ירושלים נק' הנשמות שעדיין לא ירדו לעולם הזה להתלבש בגוף

"I am black, yet comely, O daughters of Jerusalem, as the tents of Kedar, as the curtains of Shlomo." Now, "the daughters of Jerusalem" is the name given to the souls that have not yet descended into this world to be enclothed in a body

ונפש הבהמית ועודן כלולות במאצילן ב"ה בבחי' אין ממש ונקרא טהורה היא כי טהורה פי' שעדיין היא בבחי' אין ואח"כ אתה בראתה יש מאין כו'.

and an animal soul, and are still included in their Emanator, blessed be He, at the level of utter nothingness (ayin). And [the soul] is called "pure is she," for "pure" means that it is still at the level of ayin; and afterwards, "You created it," something from nothing, etc.

לפי שכל נשמות טרם ירידתם לעוה"ז הן עומדות שם בביטול והתכללות ממש באור א"ס ב"ה.

For all souls, before their descent into this world, stand there in self-nullification (bittul) and in actual inclusion within the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

וכמ"ש באליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו ולא אליהו בלבד אלא כל נשמות קודם ירידתן והתלבשותן בגוף ונפש הבהמית

As it is written of Eliyahu, "As Havayah lives, before whom I have stood." And not Eliyahu alone, but all souls, before their descent and their enclothing in a body and an animal soul;

ואזי נקראו בנות ירושלים (בפרדס בערכי הכינויים ערך בנות ירושלים הביא בשם הזהר פרשת ויחי שני פירושים בזה והפי' הראשון הוא כדפי' כאן ע"ש בפ' ויחי דרמ"ב ע"א)

and then they are called "the daughters of Jerusalem (Yerushalayim)." (In the Pardes, in the Erchei HaKinuyim, under the entry "the daughters of Jerusalem," he cites two interpretations of this in the name of the Zohar, Parshas Vayechi, and the first interpretation is as it has been explained here; see there, in Parshas Vayechi, page 242a.)

שמקבלים עליהם בחי' יראה שלם דהיינו שלימות היראה כי היראה הוא מבחינת מלכותו ית' מלכות כל עולמים למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית

For they take upon themselves the level of a complete awe (yirah shalem), that is, the completeness of awe. For awe stems from the level of His sovereignty, may He be blessed, "a kingship over all worlds," upward without end and downward without limit,

שהיא בחי' א"ס ובהשתלשלות המדרגות בנבראים אין בהם כח לקבל יראה זו בשלימות וכמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו שכבוד הדר

which is the level of the Infinite. And in the chain of descending levels (hishtalshelus) among created beings, they have no power to receive this awe in its completeness. As it is written, "To make known to the sons of man His mighty deeds, and the glorious splendor of His kingdom": the glorious splendor of

מלכותו הוא מה שהמלאכים מקבלים עליהם עול מלכות שמים מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל כו' אלף אלפים וריבוא רבבות כו' ולגדודיו אין מספר.

His kingdom is that the angels take upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven, the camp of Michael with love and the camp of Gavriel, etc., "a thousand thousands and ten thousand myriads," etc., and "His troops are beyond number."

שכל זה הוא יקר ותפארת גדולת מלכותו ית' ולהודיע לבני האדם אין זה אלא בבחי' גבורותיו הן בחי' הצמצומים רבים ושונים שבהשתלשלות המדרגות משא"כ הנשמה טרם בואה

For all this is the glory and splendor of the greatness of His kingship, may He be blessed; and "to make known to the sons of man" is only through the level of "His mighty deeds," which are the many and varied contractions (tzimtzumim) in the chain of descending levels. But the soul, before it comes

לעוה"ז להתלבש בגוף שהן בחי' אין ממש הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים בשלימות כמו שהוא בבחי' א"ס ממש ונקראו בנות ירושלים בבחי' בתולות אחריה רעותיה מובאות לך

into this world to be enclothed in a body, [the souls] being at the level of utter nothingness, take upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven in completeness, as it is at the level of the Infinite itself. And they are called "the daughters of Jerusalem," at the level of "virgins, her companions following her, are brought to you."

(עיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] קצ"ז ב' דרל"ה א' רל"ח א' ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם וצ"ל דהוא לפירוש השני שבפרדס וממילא מובן דלפי' הראשון יש לפרש גם זה כמ"ש כאן ועיין עוד בפ' משפטים דק"ה סע"ב [סוף עמוד ב] ובפ' אחרי דס"ז ע"ב)

(See Zohar II, 197b, page 235a and 238a, and the Mikdash Melech there. And it must be said that this follows the second interpretation in the Pardes; and consequently it is understood that according to the first interpretation this too can be explained as written here. See further in Parshas Mishpatim, page 105, end of side b, and in Parshas Acharei, page 67b.)

ונקראו ג"כ עלמות כמ"ש עלמות אהבוך. והנשמות שירדו ונתלבשו בגוף ונפש הבהמי' [הבהמית] בעוה"ז היא נקרא כנסת ישראל היא מקור נשמות ישראל בשם כלה

They are also called alamos (maidens), as it is written, "the maidens love You." And the souls that have descended and been enclothed in a body and an animal soul in this world, [collectively] called Knesses Yisrael, which is the source of the souls of Israel, are called by the name "bride" (kallah),

כי הקב"ה נקרא אצלם בשם חתן מלשון חות דרגא הוא בחי' המשכות אור א"ס ב"ה בנשמות.

because the Holy One, blessed be He, is called, in relation to them, by the name "groom" (chasan), from the expression chaus darga (descending a level), which is the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, into the souls.

2 והיינו במ"ת [במתן תורה] דכתי' [דכתיב] ביום חתונתו שאז הוא זמן הנשואין שכמו הנשואין עד"מ בחי' הזווג והיחוד הוא המשכת הטפה הנמשכת מן המוח של המשפיע בבחי' המקבל כו'.

And this is [what took place] at the Giving of the Torah, of which it is written, "on the day of his wedding," for that is the time of the marriage. For just as in marriage, by way of analogy, the union and joining is the drawing down of the drop that is drawn from the brain of the giver into the recipient, etc.,

כך התורה היא בחי' חכמתו ורצונו יתּ' בבחי' א"ס ב"ה ממש חכים ולא בחכמה ידיעא כו'

so the Torah is His wisdom and will, may He be blessed, at the level of the Infinite One (Ein Sof) itself, blessed be He: "He is wise, but not with a knowable wisdom," etc.

והמשכה זו בבחי' א"ס ממש היא נתפסת ונקלטת בנשמות ישראל ס"ר אותיות התורה הן ס"ר המשכות לס"ר נשמות ישראל

And this drawing down, at the level of the Infinite itself, is grasped and absorbed in the souls of Israel: the six hundred thousand letters of the Torah are six hundred thousand channels of flow to the six hundred thousand souls of Israel.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שמלמדין את התינוק בבטן אמו את כל התורה כו' כדי להיות נתפס ונקלט בנשמתו אור וחיות מאותיות התורה שהן הארת אור א"ס ב"ה חכים ולא בחכמה ידיעא כו'

Therefore our Sages, of blessed memory, said that the infant in its mother's womb is taught the entire Torah, etc., so that light and life-force (chayus) from the letters of the Torah be grasped and absorbed in its soul; for they are a radiance of the Infinite Light, blessed be He, "wise, but not with a knowable wisdom," etc.

ואזי נקרא נשמות ישראל בשם כלה שמקבלת הטפה כו' ועיין באדרא זוטא (דף ר"צ ע"ב):

And then the souls of Israel are called by the name "bride," for she receives the drop, etc. See the Idra Zuta (page 290b).

3 ב והנה בחי' כלה זו שהיא בחי' מקור לנשמות שירדו ונתלבשו בגוף אומרת לבנות ירושלים הן הנשמות שלא ירדו שעדיין הן בבחינ' [בבחינת / בבחינה] טהור' היא שהן כלולות במאצילן בבחי' אין ממש.

2. Now, this level of "bride," which is the source of the souls that have descended and been enclothed in a body, says to the daughters of Jerusalem, that is, the souls that have not descended and are still at the level of "pure is she," being included in their Emanator at the level of utter nothingness:

עם היות כי שחורה אני מחמת ירידתי לעוה"ז והתלבשותי בגוף הגשמי הריני נאוה יותר מבנות ירושלים כי

Though "I am black" because of my descent into this world and my enclothing in the physical body, I am nevertheless more comely than the daughters of Jerusalem. For

הנה ענין שחורה אני בבחי' כלה הוא כמ"ש קוצותיו תלתלים שחורות כעורב תלתלים תלי תלים של הלכות שהן קוצותיו בחי'

the meaning of "I am black" at the level of the bride is as it is written, "His locks are curled (taltalim), black as a raven": taltalim [means] tilei tilim (heaps upon heaps) of halachos, which are "his locks," the level of

שערות ונימין הנמשכות מן המוח בריבוי התחלקות וכך הן תלי תלים של הלכות המשכות מחכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא כו'. הן בבחי' שחורות.

hairs and strands drawn from the brain in great subdivision. And so too, the heaps upon heaps of halachos are channels drawn from the Supernal Wisdom (Chochmah Ila'ah), "wise, but not with a knowable wisdom," etc. They are at the level of "black."

4 והענין יובן בהקדים לבאר כי הנה כתיב ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא שהשערות הן בבחי' לבנונית וכתיב קוצותיו תלתלים שחורות כו'.

The matter will be understood by first explaining that it is written, "And the hair of His head was like pure wool," [meaning] that the hairs are in a state of whiteness; and it is written, "His locks are curled, black," etc.

אך הענין כי הנה בחי' השערות הן המשכות שהן מבחי' חסד ורב חסד שנמשך ונתפשט עד למטה כמשל השערות שנמשכות באורך

But the explanation is that the level of the hairs is channels of flow that stem from the level of Chesed and "abundant in kindness," which is drawn and spreads down below, like the analogy of the hairs that extend to a great

רב והן תלי תלים של הלכות ודקדוקי סופרים שבכל מצוה כמ"ש (משלי ד') סלסלה ותרוממך. פי' סלסלה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (ר"ה [ראש השנה] כ"ו ב') קא מהפך בשעריה כו'.

length. And they are the heaps upon heaps of halachos and the fine points of the Scribes that are in every mitzvah, as it is written (Proverbs 4), "Extol her (salseleha), and she will exalt you." The meaning of salseleha is as our Sages, of blessed memory, said (Rosh HaShanah 26b), "[a man who] was turning over his hair," etc.

אך יש שערות שנמשכות ומתלבשות בבחי' לבנונית הוא בחי' חסד שהן ההלכות רבות שבמ"ע [שבמצות עשה] בקרבנות ותרומות ומעשרות וציצית ותפילין ושבת כו'. איך תהי' [תהיה] המצות נעשית בקרבן להיות עולה לרצון לפני הוי' וריח ניחוח כו'.

But there are hairs that are drawn down and enclothed in the level of whiteness, which is the level of Chesed: these are the many halachos in the positive commandments, concerning sacrifices, terumos, tithes, tzitzis, tefillin, Shabbos, etc.: how the mitzvah is to be done with a sacrifice so that it ascend favorably before G-d and as a pleasing fragrance, etc.

5 וכן בשאר כל המצות שהן המשכות חכמה עילאה בבחי' חסד להעלות הדברים הגשמיי' [הגשמיים] בעשייתן כמצותן ולקשרם באור ה' וקדושתו והן השערות הנמשכות מבחי' שער רישיה כעמר נקא שהוא לובן העליון וחסד עליון דאקרי רב חסד כו'

And so too with all the other mitzvos, which are channels of the Supernal Wisdom through the level of Chesed, to elevate physical things through their being performed according to their commandment, and to bind them to the light of G-d and His holiness. These are the hairs drawn from the level of "the hair of His head was like pure wool," which is the supernal whiteness and the supernal Chesed that is called "abundant in kindness," etc.

אבל השערות השחורות הן הלכות שנמשכו ונתפשטו במצות ל"ת [לא תעשה] להפריד הרע מן הטוב ולדחותו מן הקדושה שאינו עולה ונכלל באור ה' וקדושתו.

But the black hairs are the halachos that were drawn and spread into the prohibitive commandments, to separate the evil from the good and to push it away from holiness, since it does not ascend and become included in the light of G-d and His holiness.

6 וע"ז נאמר שחורות כעורב. פי' כעורב שהוא אכזרי כך יש בבחי' שערות הללו בחי' אכזריות שהרי גם בדבר האסור ופסול כו'

And of this it is said, "black as a raven." The meaning of "as a raven" is: just as the raven is cruel, so in the level of these hairs there is an element of cruelty. For even in a thing that is forbidden or unfit, etc.,

נמשך נצוץ וחיות אלקי המחיה ומהווה אותו שבלעדי ניצוץ וחיות אלקי לא יתקיים כלל ועכ"ז [ועם כל זה] לא יעלה הניצוץ אלקי שבו לרצון לפני הוי' להתכלל באורו וקדושתו ית' רק נדחה לחוץ

there is drawn a divine spark and life-force that gives it life and brings it into being, for without the divine spark and life-force it would not exist at all; and nevertheless the divine spark within it does not ascend favorably before G-d, to be included in His light and holiness, may He be blessed, but rather is pushed outside.

והרי זה כמו אכזריות על הניצוץ אלקי שבו גם צריך האדם להתנהג בנפשו במדת אכזריות להיות סר מרע בבחינת אתכפייא כו' בכמה גדרים וסייגים דקדוקי סופרים קדש א"ע [את עצמו] במותר לך כו'

And this is like cruelty toward the divine spark within it. A person, too, must conduct himself toward his own soul with the attribute of cruelty, turning away from evil in the manner of iskafya (subjugation), etc., through many fences and safeguards, the fine points of the Scribes: "Sanctify yourself in what is permitted to you," etc.

ולכן נקרא בבחי' שחורות כעורב (וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] קל"ב א' ק"מ ע"א ע"ט ב' קכ"ז ב'. ח"ב [חלק ב'] קי"ו א')

Therefore it is called the level of "black as a raven." (See Zohar III, 132a, 140a, 79b, 127b; Zohar II, 116a.)

וע"ז נאמר שחורה אני שמקבלת בחי' הטפה היא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] בבחי' שחורה דהיינו בבחי' ההלכות ודקדוקי סופרים שהן קוצותיו תלתלים שחורות כעורב כנ"ל.

And of this it is said, "I am black": for she receives the drop, which is the Supernal Wisdom (Chochmah Ila'ah), in the manner of "black," that is, in the form of the halachos and the fine points of the Scribes, which are "his locks are curled, black as a raven," as explained above.

וגם שחורה אני בבחי' קיום המצות מעשיות שהן בדברים המלובשים בגשמיות ממש וכללותן היא צדקה

And also, "I am black" in the fulfillment of the practical mitzvos, which are done with things enclothed in actual physicality; and the sum of them all is tzedakah (charity),

שהיא בגשמיות ממש וחיובה הוא ע"י עסק האדם בעוה"ז שעוסק בפרקמטיא ומרויח בה שע"ז נתחייב בצדקה. ובשעה שהוא עוסק בפרקמטיא נמצא שהוא מלובש בעניני עוה"ז ממש.

which is in actual physicality, and whose obligation comes through a person's involvement in this world: he engages in business and profits from it, and through this becomes obligated in tzedakah. And while he is engaged in business, he is thus enclothed in the matters of this world itself.

עכ"ז [עם כל זה] ונאוה שבצדקה כתיב וצדקה תרומם גוי שע"י שנותן צדקה לעני מעמלו ויגיעו חיי נפשו הוא מעלה ומרומם את כל נפש הבהמית וחיותה:

Even so, "yet comely": for of tzedakah it is written, "Tzedakah exalts a nation"; for by giving tzedakah to a poor person from his toil and labor, the very life of his soul, he elevates and exalts his entire animal soul and its life-force.

7 וזהו ונתתם חמישית לפרעה שע"י הצדקה שנותן חומש מיגיעו נעשה בחי' פרעה הוא בחי' גילוי מלשון כי פרעה אהרן שנמשך גילוי אור א"ס ב"ה ממש על נפשו

And this is [the meaning of] "you shall give a fifth to Pharaoh (Paroh)": through the tzedakah, in which he gives a fifth of his labor, there comes about the level of paroh, which is the level of revelation, from the expression "for Aharon had exposed them (pera'o)": a revelation of the Infinite Light itself, blessed be He, is drawn down upon his soul.

לכן אומרים קודם כל מצוה ברוך אתה הוי' אלקינו שברוך ונמשך אור א"ס ב"ה מעולם ועד עולם בבחי' אתה

Therefore, before every mitzvah we say, "Blessed are You, Havayah, our G-d": that the Infinite Light, blessed be He, be "blessed," [that is,] drawn down, "from world to world," at the level of "You,"

דהיינו בבחי' גילוי כאלו הוא לנוכח להיות הוי' אלקינו ממש להיות נתפס ונקלט אלקותו ית' בנפש ממש

that is, at the level of revelation, as if He were face to face, so that Havayah be truly "our G-d": that His G-dliness, may He be blessed, be grasped and absorbed in the soul itself.

ועל זה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו דהיינו שיהא נתפס ונקלט בו בחי' תלמודו שהוא בחי' חכמה עילאה

And of this our Sages, of blessed memory, said, "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand"; that is, that his learning, which is the Supernal Wisdom, be grasped and absorbed in him,

כמו האשה שקולטת הטפה עד"מ שאם אינו נתפס ונקלט בבחי' נשמתו אור התורה הרי זה

like a woman who absorbs the drop, by way of analogy. For if the light of the Torah is not grasped and absorbed in his soul, this is

כמו האשה הפולטת כו' (עמ"ש מענין קליטה גבי שמיני עצרת בד"ה ה' לי בעוזרי ובד"ה טוב לחסות וגם בשאר דרושים שם)

like a woman who discharges [it], etc. (See what is written on the subject of absorption regarding Shemini Atzeres, in the discourse beginning "Havayah is for me among my helpers" and in the discourse beginning "It is better to take refuge," and also in the other discourses there.)

וזהו ונתתם חמישית לפרעה שנעשה בחי' פרעה וגילוי בנפשו ממש (עמ"ש על פסוק זה בע"ח [בעץ חיים]) (שער ל"א פ"ז [פרק ז]) ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] פי' ויגש ומזה נמשך להיות וארבע הידות יהי' [יהיה] לכם כי

And this is "you shall give a fifth to Pharaoh": that the level of paroh, revelation, comes about in his soul itself. (See what is written on this verse in Etz Chaim) (Sha'ar (Gate) 31, chapter 7), and in Likkutei Torah [of the Arizal], Parshas Vayigash. And from this there follows "and the four hands (yados) shall be yours," for

הנה בחי' ארבע הידות הן יד הגדולה יד החזקה יד רמה וזרוע הנטויה. יד הגדולה הוא מ"ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים.

the four hands are the great hand, the strong hand, the high hand and the outstretched arm. The great hand is as it is written, "And Israel saw the great hand that Havayah had wrought in Egypt."

פי' שאפילו בבחינת מצרים יש בחי' המשכת והתפשטות בחי' היד הגדולה שנמשכה ונתפשטה עד למטה מאד אפילו בבחינת מצרים

Meaning: even in the level of Egypt there is a drawing down and spreading of the level of the great hand, which was drawn and spread very far down, even into the level of Egypt;

דהיינו שנמשך חסד עליון כ"כ [כל כך] שאפילו בבחינת נפש השפלה ממדרגות תחתונות שבעשיה ומלובשת בגשמיות ממש נופלין הרהורי תשובה.

that is, the supernal Chesed is drawn down so greatly that thoughts of teshuvah fall even into a lowly soul, from the lowest levels of Asiyah and enclothed in actual physicality.

8 וזהו ענין יד הגדולה אך הנה נודע שלאום מלאום יאמץ וזה לעומת זה עשה אלקים ואלמלא הקב"ה עוזרו כו'

And this is the matter of the great hand. But it is known that "one nation shall be stronger than the other nation," and "G-d has made one opposite the other," and "were it not that the Holy One, blessed be He, helps him," etc.

ועזר זה וסיוע זה נקרא יד החזקה לנצח ולכבוש כו' ויד רמה היינו לרומם ולקשר נפשו בקיום ואהבת בכל לבבך כו'

And this help and this assistance is called the strong hand, to prevail and to conquer, etc. And the high hand is to exalt and bind his soul in the fulfillment of "And you shall love... with all your heart," etc.

וזרוע הנטויה הוא ג"כ בחי' יד שביד יש ג' פירקין העליונה נקרא זרוע היא בבחי' נטויה שהיא פשוטה למטה מטה בבחי' וימינו תחבקני כאדם החובק כו'. שלא להיות בבחי' נפרד ח"ו [חס ושלום] כו'.

And the outstretched arm is also the level of a hand, for the hand has three sections, and the uppermost is called the arm. It is "outstretched," extended far, far downward, in the manner of "and His right hand embraces me," like a person who embraces, etc., so that there not be a state of separation, G-d forbid, etc.

וכ"ז [וכל זה] הוא נמשך ע"י הצדקה שע"י זה וארבע הידות יהי' [יהיה] לכם לזרע השדה שבזמן הגלות הכל הוא רק בבחינת זריעה אור זרוע לצדיק כו' כמ"ש במדרש:

And all this is drawn down through tzedakah, for through it "the four hands shall be yours, as seed for the field"; for in the time of exile everything is only in the manner of sowing, "Light is sown for the righteous," etc., as stated in the Midrash.

9 ג ובבחי' התורה שהיא בבחי' שחורה והלכות ודקדוקי סופרים שבמצו' ל"ת [לא תעשה] שהן בבחינת שחורות כעורב הנ"ל.

3. And as for the aspect of the Torah that is at the level of "black," [namely] the halachos and the fine points of the Scribes in the prohibitive commandments, which are at the level of "black as a raven" mentioned above:

הנה אמרו ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה. והענין כי הנה בשלשה דברים ברא הקב"ה את עולמו בספר וסופר וסיפור.

Our Sages, of blessed memory, said, "The words of the Scribes are sweeter (arevim) to me than the wine of the Torah." The explanation is that the Holy One, blessed be He, created His world with three things: sefer, sofer and sippur (book, scribe and telling).

ספר זו תורה שבכתב וסופר למעלה מבחי' ספר היא בחי' תורה שבעל פה כי לכן נקרא דברי חכמים דברי סופרים שהן למעלה מבחי' ספר

Sefer (book) is the Written Torah; and sofer (scribe), which is above the level of sefer, is the level of the Oral Torah. For this is why the words of the Sages are called "the words of the Scribes (soferim)": they are above the level of sefer.

(ועמ"ש מזה בד"ה זה שמי וד"ה לבך יהגה אימה איה סופר ובמ"א על פסוק ושאבתם מים בששון) הוא בחי' תורה שבכתב שמח"ע [שמחכמה עילאה] שהוא בחי' נר מצוה ותורה אור.

(See what is written on this in the discourse beginning "This is My Name," and in the discourse beginning "Your heart will meditate in awe: Where is the scribe?", and elsewhere on the verse "And you shall draw water with joy.") [Sefer] is the level of the Written Torah, which is from the Supernal Wisdom (Chochmah Ila'ah), the level of "a mitzvah is a lamp, and the Torah is light."

והנה אור הנר המאיר הוא מגוון הסמוך לפתילה אבל הגוון לבן המקיף עליו הוא אינו מאיר בעצמו

Now, the illuminating light of the lamp comes from the hue that is close to the wick; but the white hue that surrounds it does not itself illuminate;

אלא הוא מקור האור שממנו נמשך ומתפשט האור המאיר וכך הם דברי חכמים נק' דברי סופרים

rather, it is the source of the light, from which the illuminating light is drawn and spreads. And so it is with the words of the Sages, called "the words of the Scribes,"

שמהם נמשך להיות בחי' הספר היא בחי' תורה אור והם הם בבחי' מקור האור בחי' המקיף שהוא בחי' ישת חשך סתרו

from which the level of the sefer, the level of "the Torah is light," comes to be drawn; and they themselves are the level of the source of the light, the level of the makif (the surrounding), which is the level of "He made darkness His hiding place."

ולכן רוב דקדוקי סופרים הם במצות לא תעשה ששם הרבה גדרים וסייגים לתורה יותר מבמצות עשה כי בחי' מצות ל"ת [לא תעשה] יש בהן יתרון ומעלה יתירה מבמצות עשה.

Therefore most of the fine points of the Scribes are in the prohibitive commandments, where there are many more fences and safeguards for the Torah than in the positive commandments; for the prohibitive commandments have an advantage and a superiority over the positive commandments.

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] זכרי עם ו"ה רמ"ח שמי עם י"ה שס"ה שהל"ת [שהלא תעשה] הם בבחינת י"ה שהוא למעלה מו"ה כי המ"ע [המצות עשה] הם בבחי' שם ו"ה עלמא דאתגליא

As our Sages, of blessed memory, said, "'My remembrance' with Vav-Hei [equals] 248; 'My Name' with Yud-Hei [equals] 365." The prohibitions are at the level of Yud-Hei, which is higher than Vav-Hei; for the positive commandments are at the level of the Name Vav-Hei, the revealed world (alma de'isgalya).

כי רמ"ח פיקודין רמ"ח אברים דמלכא שהן כלים ומשכן להחיות הנמשך ומתפשט בהם מעצם הנפש שהחיות מתלבש בהם ממש להיות האברים נשמעים לרצונו כו'.

For "the 248 commandments are the 248 limbs of the King": they are vessels and a dwelling for the life-force that is drawn and spreads into them from the essence of the soul, the life-force being truly enclothed in them, so that the limbs obey its will, etc.

אבל הל"ת [הלא תעשה] הם בבחינת י"ה שהוא בבחי' עלמא דאתכסייא שאין החיות ואור א"ס מבחי' זו מתלבש בגילוי הנפש

But the prohibitions are at the level of Yud-Hei, the level of the hidden world (alma de'iskasya), for the life-force and the Infinite Light from this level are not enclothed in the soul in a revealed way,

אלא בבחי' העלם בבחי' ואתה משמרה בקרבי לפי שאין בנפש כלי ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה בבחי' זו להיות בבחי' גילוי בהתלבשות ממש

but in concealment, in the manner of "and You guard it within me"; because the soul has no vessel or dwelling for the Infinite Light, blessed be He, to rest [in it] at this level so as to be revealed in actual enclothing,

אלא בבחי' שלילה בחי' לא כמ"ש בארץ לא זרועה שהוא זרועה בבחי' לא כו' וכמ"ש במ"א שזהו ענין דביקת הנפש באלקות למעלה בשרשה בבחינת סובב ישת חושך סתרו כו'

but only in the manner of negation, the level of "not," as it is written, "in a land not sown": it is "sown" in the manner of "not," etc. And as explained elsewhere, this is the soul's cleaving to G-dliness above, in its root, at the level of sovev, "He made darkness His hiding place," etc.,

בחי' חושך ולא אור נגלה כו' שא"א להגיע לבחי' זו בבחי' מעשה המצות אשר יעשה אותם האדם אלא בבחי' לי"ת [לא תעשה] שהוא בחי' שלילה ולא כו'.

the level of darkness and not of revealed light, etc.; for it is impossible to reach this level through the deed of the mitzvos that a person performs, but only through the prohibitions, which are the level of negation and "not," etc.

10 ועי"ז יערה עליו רוח ממרום השראת אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בנפשו ובזה תתעלה גם נפשו הבהמית כי

And through this "a spirit from on high will be poured upon him": the indwelling in his soul of the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin). And through this his animal soul, too, will be elevated. For

הנה הנפש הבהמית שרשה מבחי' פני אריה פני שור שבמרכבה כו' משמרי אופנים שהן למטה מהשרפים כו'.

the animal soul has its root in the level of "the face of a lion" and "the face of an ox" in the Chariot, etc., from the dregs (shmarei) of the ofanim, which are below the seraphim, etc.

אך הנה כתיב והאופנים ינשאו לעומתם והאופנים ברעש גדול כו'. כי הנה השרפים אומרים קדוש ומובדל כו'

But it is written, "and the ofanim rise up opposite them," and "the ofanim, with a great noise," etc. For the seraphim say, "Holy," [meaning] separate, etc.,

הוי' צבאות אות היא בצבא דילי' [דיליה] אלף אלפים ורבוא רבבן מספר גדוד אחד ולגדודיו אין מספר כולם אין מקבלים חיות רק מבחינת אות א' מלא כל הארץ כבודו.

"Havayah Tzevaos": "He is a sign (os) among His host." "A thousand thousands and ten thousand myriads" is the number of a single troop, and "His troops are beyond number"; all of them receive life-force only from the level of a single letter (os). "The whole earth is full of His glory":

כבודו הוא ל"ב נתיבות החכמה כי אין כבוד אלא תורה והיא המתלבשת להיות מלא כל הארץ הלזו התחתונה בבחי' כבודו

"His glory" is the thirty-two paths of Chochmah, for "there is no glory but Torah"; and it is [the Torah] that is enclothed so that "the whole earth," this lowest [earth], is "full" of it at the level of "His glory,"

היינו בבחינת זיו והארה בעלמא והאופנים המקבלים מהם ינשאו לעומתם ומרעישים ברעש גדול מחמת עוצם קדושת אור א"ס שכשמו כן הוא אין לו סוף כו'.

that is, at the level of a mere ray and radiance. And the ofanim, which receive from them, "rise up opposite them" and quake "with a great noise," because of the immense holiness of the Infinite Light, which, like its name, has no end, etc.

11 והנה לא ברעש ה' ואחר הרעש אש בבחינת צמאון ותשוקה בכלות הנפש ממש בבחי' ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה למעלה מכדי שתוכל נפשם שאת וצמאון ותשוקה זו אינה בבחי' כבודו היא בחי' זיו והארה בלבד.

Now, "Havayah is not in the noise," and "after the noise, fire": in the manner of thirst and longing, an actual expiring of the soul, in a state of self-nullification and inclusion in the Infinite Light, blessed be He, beyond what their soul can bear. And this thirst and longing is not for the level of "His glory," which is only a ray and radiance,

אלא בבחי' את השמים ואת הארץ אני מלא בחינת אני ממש דהיינו השראת א"ס ב"ה הסוכ"ע ממש.

but for the level of "the heavens and the earth I fill," the level of "I" itself, that is, the indwelling of the Infinite One, blessed be He, that encompasses all worlds, itself.

12 וזהו והאופנים ינשאו שמתנשאים לעומת השרפים למעלה מהם. ומבחינת צמאון זה ותשוקה זו נמשך להיות כמ"ש צמאה לך נפשי כו' כן בקדש חזיתיך קדש מלה בגרמי' [בגרמיה] בחי' קדש ומובדל חזיתיך להיות גילוי אלקות

And this is "the ofanim rise up": they are lifted up opposite the seraphim, above them. And from this thirst and this longing comes what is written, "My soul thirsts for You," etc., "so in holiness I have beheld You": "holiness" is a word in its own right, the level of holy and separate, [and] "I have beheld You," so that there be a revelation of G-dliness,

וכמו שיהיה לעתיד ונגולו כספר השמים וכתיב השמים החדשים והארץ החדשה שלא יהיו שמים וארץ גשמיים המעלימים ומסתירים כבוד ה' להיות יש ודבר בפני עצמו

and as it will be in the future, "and the heavens shall be rolled up like a scroll," and it is written, "the new heavens and the new earth": there will not be physical heavens and earth that obscure and conceal the glory of G-d, so as to be a thing and an entity in its own right.

שהרי בכל דבר נמשך אור א"ס ב"ה כמ"ש והר סיני עשן כולו עולם שנה נפש עולם בחינת מקום ששם נמשך בחי' א"ס כמ"ש הנה מקום אתי.

For in every thing the Infinite Light, blessed be He, is drawn, as it is written, "And Mount Sinai was all in smoke (ashan)": olam, shanah, nefesh (world, year, soul). Olam is the dimension of space, into which the level of the Infinite is drawn, as it is written, "Behold, there is a place with Me."

13 וכן בבחינת שנה בבחי' זמן מלך מלך וימלוך עבר עתיד הוה הכל הוא בבחי' א"ס כו'.

And so too in the dimension of shanah (year), the dimension of time: "He is King, He was King and He will be King," past, future and present; all is at the level of the Infinite, etc.

וכן בנפש יש הארת אור א"ס וכל החיים יודוך סלה וגן עדן העליון ותחתון ויש גן עדן למעלה מגן עדן עד אין קץ ותכלית בעילוי אחר עילוי כו'.

And so too in nefesh (the soul) there is a radiance of the Infinite Light: "and all the living shall thank You, Selah," and the higher and the lower Gan Eden; and there is a Gan Eden above Gan Eden, without end or limit, in ascent after ascent, etc.

14 ולעתיד כשיזדכך העולם וחומריות וגסות שבו אזי עין בעין יראו כו'. וזהו שחורה אני ונאוה שעל ידי

And in the future, when the world, and its materiality and coarseness, will be refined, then "eye to eye they shall see," etc. And this is "I am black, yet comely": for through

בחי' שחורה היא בחי' דביקת הנפש בקיום ושמירת מצות לא תעשה שהן בבחי' שחורות כעורב על ידי זה יהיה לעתיד גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע

the level of "black," which is the soul's cleaving [to G-d] through fulfilling and observing the prohibitive commandments, which are at the level of "black as a raven," through this there will be, in the future, a revelation of the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin),

שהוא למעלה מגדר עלמין שהוא למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת אלא בבחינת שלילה ארץ לא זרועה ובבחי' זו נאוה יותר מבנות ירושלים כו'.

which is above the bounds of the worlds, beyond what the soul can bear, except in the manner of negation, "a land not sown." And at this level she is more comely than the daughters of Jerusalem, etc.

(ועמ"ש מענין שחורה אני ונאוה בד"ה קול דודי. דקאי על תשבע"פ [תורה שבעל פה] כו' והוא ע"ד שנתבאר למעלה בענין דברי סופרים כו' וע' בפ' בראשית דמ"ט סע"א [סוף עמוד א] ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] סי' קל"ז וסוף ח"א [חלק א'] סי' ה' ובפ' שמות י"ד א' ובפ' אחרי דנ"ט ב' בלק קצ"א א'):

(See what is written on the subject of "I am black, yet comely" in the discourse beginning "The voice of my beloved," that it refers to the Oral Torah, etc.; and this is along the lines of what was explained above on the words of the Scribes, etc. And see [the Zohar,] Parshas Bereishis, page 49, end of side a; and Sefer Hadras Melech, section 137, and the end of Part I, section 5; and Parshas Shemos, 14a; and Parshas Acharei, page 59b; [and Parshas] Balak, 191a.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 7

ביאור ענין שחורה אני ונאוה

An Explanation of "I Am Black, yet Comely"

◇

1 ביאור ענין שחורה אני ונאוה. הוא מאמר כנסת ישראל לבנות ירושלים הן הנשמות המופשטות מן הגוף.

An explanation of the matter of "I am black, yet comely." This is the statement of the Community of Israel (Knesses Yisrael) to "the daughters of Jerusalem," who are the souls divested of the body.

והענין כי השכינה היא מל' דאצי' המתלבשת בבי"ע ושכנתי בתוכם. השוכן אתם בתוך טומאותם. היא האומרת ששחורה אני ואעפ"כ [ואף על פי כן] נאוה.

The matter is this: the Shechinah is Malchus of Atzilus, which enclothes itself in [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, [as it is written,] "that I may dwell in their midst," [and] "Who dwells with them in the midst of their impurity." She is the one who says, "I am black, and nevertheless comely."

וביאור בנות ירושלים הוא כי הנה הנשמות מתחלה היו כלולים בבחי' עיבור באצי' ואח"כ נמשכים בבחי' לידה בבי"ע (ועמ"ש מזה בד"ה הים ראה וינוס)

And the explanation of "the daughters of Jerusalem" is this: at first the souls were included [in their source] in the state of gestation (ibbur) in Atzilus, and afterwards they are drawn down in the state of birth (leidah) into Beriah, Yetzirah and Asiyah (and see what is written on this in the discourse beginning "The sea saw and fled").

ואז נעשו בעלי גבול כי אין בחי' א"ס אלא באצילות ששם מסתיים הארת הקו וחוט מאור א"ס כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב).

And then they became limited beings, for the level of the Infinite (Ein Sof) exists only in Atzilus, where the illumination of the kav and the thread of the Infinite Light (Or Ein Sof) comes to an end, etc. (and see what is written on this in the explanation of the verse "Who has counted the dust of Yaakov").

משא"כ בבי"ע לא מיבעיא מלאכים מיכאל באהבה וגבריאל ביראה ופחד ג"כ קדוש בי"ב שעות כו' הכל הם בבחינת גבול כו' והמלאכים שקטרגו ואמרו מה אנוש הושיט אצבעו כו'

This is not so in Beriah, Yetzirah and Asiyah. Needless to say the angels—Michael with love and Gavriel with awe and fear, and likewise [those who say] "Holy" in the twelve hours, etc.—all of them are in a state of limitation, etc.; and the angels who accused and said, "What is man?"—He stretched out His finger, etc.,

כי לא יוכלו לקבל יותר מבחי' גבול ומדה שבהם וז"ש [וזהו שכתוב] להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו שלא כל מדת מלכותו יתי' מלובשת בהם

for they cannot receive more than the level of limit and measure that is in them. And this is what is written, "to make known to the sons of man His mighty deeds, and the glory of the splendor of His kingship": that not the whole measure of His kingship, blessed be He, is enclothed in them,

אלא כבוד וזיו ואעפ"כ [ואף על פי כן] זיו זה המעט מזעיר הדר הוא להם כו' אלא אפי' נשמות [אפילו]

but only glory and radiance; and even so, this radiance, slight and tiny as it is, is splendor (hadar) to them, etc. And not only [angels], but even souls,

כמו נשמות האבות אברהם יצחק ויעקב יש בחי' אברהם יצחק ויעקב באצי' דאיהו וחיוהי חד. אבל אברהם יצחק ויעקב שבבריאה הם בבחי' בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] כו'.

such as the souls of the Patriarchs, Avraham, Yitzchak and Yaakov: there is a level of Avraham, Yitzchak and Yaakov in Atzilus, where "He and His life-forces are one"; but the Avraham, Yitzchak and Yaakov that are in Beriah are in the state of limited beings, etc.

2 ובחינת גבול זה הוא בלידת הנשמות בבי"ע. משא"כ בבחי' עיבור באצי' שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד.

And this state of limitation comes with the birth of the souls into Beriah, Yetzirah and Asiyah. Not so in the state of gestation in Atzilus: there "He and His life-forces and His vessels are one."

כי שם מאיר אור א"ס ונשמות אלו שבבחי' עיבור נקראו בנות ירושלים שלפי שהן בבחי' עיבור במל' נקראו בנות ונקראו ע"ש [על שם] ירושלים שמקבלות יראה שלם שלימות היראה בבחי' ביטול אמיתי דאיהו וחיוהי חד שבבחי' אצי'.

For there the Infinite Light shines. And these souls that are in the state of gestation are called "the daughters of Jerusalem": because they are in the state of gestation within Malchus they are called "daughters," and they are called by the name of Jerusalem (Yerushalayim) because they receive complete awe (yirah shalem), the perfection of awe, in a state of true self-nullification (bittul), [that of] "He and His life-forces are one," which is at the level of Atzilus.

3 והנה מאמר השכינה להם שחורה אני ואעפ"כ [ואף על פי כן] נאוה כי הנה שחורה אני בירידה בבע"ג [בבעלי גבול / בבעל גבול] כי נעשה שחרות מחמת מרירות על עוצם ריחוקה מיחו"ע [מיחודא עילאה]

Now the Shechinah's saying to them, "I am black, and nevertheless comely": "I am black" in [her] descent among limited beings, for blackness came about through bitterness over how very far she is from the higher unity (yichuda ila'ah).

ועל זה נופל רחמנות גדולה כמאמר אלקי עולם ברחמיך הרבים כו' ואזי נקרא המל' שחרחורת ב' בחי' שחרות.

And over this great compassion is aroused, as in the saying, "G-d of the world, in Your abundant mercy," etc. And then Malchus is called "swarthy" (shecharchores): two aspects of blackness.

הא' ממרירות הנ"ל ומבשרי אחזה מרירות האדם בנפשו לעורר רחמים רבים על נפשו שמרירות זו משכנה בלב בחלל השמאלי המלא דם כו'

The first is from the bitterness mentioned above. And "from my flesh I behold" the bitterness a person [feels] in his soul, so as to arouse great compassion upon his soul, the seat of this bitterness being in the heart, in the left chamber, which is full of blood, etc.

ועל בחי' מרירות זו שבמל' כתיב ששזפתני השמש פי' יחו"ע [יחודא עילאה] **שנקרא שמש ומגן שזפתני בזכרי על בחי' יחו"ע** [יחודא עילאה] **נעשה בחי' שחרות ומרירות כנ"ל וכדפירש בפ' תזריע** (דמ"ה ע"ב) **ששזפתני השמש דאסתלק מני שמשא מלאנהרא לי כו'**

And of this level of bitterness in Malchus it is written, "for the sun has gazed upon me." That is: the higher unity, which is called "a sun and a shield"—"has gazed upon me": when I remember the level of the higher unity, a state of blackness and bitterness comes about, as mentioned above. And as [the Zohar] **explains in Parshas Tazria (page 45b): "for the sun has gazed upon me"—that the sun has withdrawn from me, from shining for me, etc.**

ע"ש:(וזהו ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] מצות נר חנוכה משתשקע החמה. פי' כי עיקר ירידת המל' לבי"ע היינו בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים ואז הוא בחי' דאסתלק מני שמשא כו' וזהו ענין משתשקע החמה.

See there. (And this is the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory, that the mitzvah of the Chanukah lamp is "from when the sun sets." That is: the main descent of Malchus into Beriah, Yetzirah and Asiyah is at the time when the Holy Temple is not standing, and then it is the state of "the sun has withdrawn from me," etc.; and this is the meaning of "from when the sun sets."

וכדי להאירה הוא ע"י נר חנוכה וכמ"ש מזה בביאור ע"פ רני ושמחי בת ציון כו' אור ושמן ופתילה כו' הכל ממשיכים גם למטה כו' ע"ש

And it is through the Chanukah lamp that she is given light, as is written on this in the explanation of the verse "Sing and rejoice, O daughter of Zion," etc.: light, oil and wick, etc., are all drawn down below as well, etc.; see there.

והנה מצות נר חנוכה היא מדברי סופרים שהוא בחינת מקור האור כו' שע"ז הוא המשכת בחינת ונאוה בבחינת שחורה אני כנ"ל) **והשחרות הבי' הוא הירידה עצמה להתלבש במצות מעשיות ולא מחמת ששזפתני השמש לבד**

Now the mitzvah of the Chanukah lamp is of the words of the Scribes (divrei soferim), which is the level of the source of the light, etc., and through it the level of "and comely" is drawn into the level of "I am black," as mentioned above.) **And the second blackness is the descent itself, to be enclothed in the practical mitzvos; and** [this is] **not only because "the sun has gazed upon me,"**

אלא מחמת גשמיות הירידה עצמה שמלובשת בענינים גשמיים שבהם נעשו המצות קרבנות מבעלי חיים ציצית מצמר תפילין מקלף כו'

but because of the physicality of the descent itself, being enclothed in physical things, with which the mitzvos are performed: offerings from animals, tzitzis from wool, tefillin from parchment, etc.

(ועמ"ש בפ' במדבר סד"ה וידבר כו' במדבר סיני מענין בחינת ומדרגת הרחמנות די"ב שבטים לעורר רחמים על ניצוץ אלקות שירד ממקום כבודו כו'

(And see what is written in Parshas Bamidbar, at the end of the discourse beginning "And [G-d] spoke, etc., in the wilderness of Sinai," on the level and degree of the compassion of the twelve tribes, to arouse compassion upon the spark of G-dliness that descended from its place of glory, etc.,

והרחמנות דבחינת ע' נפש [שבעים] יוצאי ירך יעקב לעורר רחמים רבים מאד על נפשו ולא בשביל הירידה לבדה שירדה ממקום כבודה אלא אף גם זאת שנתלבשה בגוף החומרי ע"ש.

and the compassion of the level of the seventy souls who came forth from Yaakov's loins, to arouse exceedingly great compassion upon one's soul: not only on account of the descent, that it descended from its place of glory, but also that it became enclothed in the material body; see there.

וזהו ענין ב' בחינות שחרות הנ"ל הא' מה שירדה ממקום כבודה. הב' גם זאת שנתלבשה בגוף החומרי כו')

והנה זאת נחמתה הגם כי שחורה אני אעפ"כ [אף על פי כן] ונאוה שמזה השחרות דוקא נעשה בחינת ונאוה כי

Now this is her consolation: although "I am black," nevertheless "and comely," for from this very blackness the level of "and comely" comes about. For

הנה ע"י השחרות שבמרירות הריחוק הנה ע"ז נאמר ורב תבואות בכח שור דכד אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק כו'

through the blackness that lies in the bitterness of distance—of this it is said, "and much produce comes through the strength of the ox," for "when the sitra achra is subdued, [the glory of the Holy One, blessed be He,] rises," etc.

ועי״י השחרות בהתלבשות במצות מעשיות הנה המצות הן תרי״ג ארחין ועם ז׳ דרבנן תר״ך בחינת כתר

And through the blackness of being enclothed in the practical mitzvos: the mitzvos are the 613 paths, and together with the seven rabbinic [mitzvos, they are] 620, the level of Keser,

דהיינו רצון עליון כי יש רצון תחתון המתפשט מחו״ב [מחכמה ובינה] למדות. אבל רצון העליון הוא הממוצע בין מאציל לנאצלים כנודע.

that is, the supernal will. For there is a lower will, which extends from Chochmah and Binah to the emotive attributes (middos); but the supernal will is the intermediary between the Emanator and the emanated, as is known.

4 וזהו ונאוה יותר מבנות ירושלים שהן הנשמות שבאצילות שעם היות שמדורם ומשכנם באצילות עצמו ואין להם ירידה בבי״ע

And this is "and comely"—more than "the daughters of Jerusalem," who are the souls in Atzilus. For although their abode and dwelling is in Atzilus itself and they have no descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah,

הנה חיותם וקיומם הוא מבחינת אותיות כי ס״ר נשמות הן ס״ר אותיות התורה והאותיות הן בחינת כלים אלא שהנשמות הן מבחינת פנימית הכלים ומ״מ בחינת כלים הם משא״כ ע״י ירידת המל׳

their life-force (chayus) and existence are from the level of letters, for the 600,000 souls are the 600,000 letters of the Torah, and the letters are the level of vessels; only the souls are from the inner dimension of the vessels, but vessels they are nonetheless. Not so through the descent of Malchus:

הנה היא עולה בבחינת האורות (ועמ״ש מזה ע״פ ושמתי כדכד) ולא עוד אלא שעולה מעלה מעלה עד רום המעלות עד עצמיות א״ס הפשוט כו׳:

she rises to the level of the lights (and see what is written on this on the verse "And I will make [your windows] of kadkod"), and not only that, but she rises ever higher, to the loftiest heights, to the very essence of the simple Infinite One (Ein Sof), etc.

5 כאהלי קדר. אברהם שיצא ממנו כו׳ בחינת קדר סיגים ופסולת אך מ״מ יש בו איזה חיות מועט דקדושה שאם לא כן היה כלה ונפסד

"As the tents of Kedar." Avraham, from whom there came forth, etc.: the level of Kedar, dross and refuse. Yet nevertheless there is in it some small life-force of holiness, for otherwise it would cease to be and perish;

אלא שהחיות ההוא הוא בבחינת מקיף והוא ענין לבונה שבי״א סממני הקטורת כי עשרה סממנים הן מתלבשים בקליפות והי״א הוא בבחינת מקיף שהוא בעצם לבן כו׳.

only that life-force is in the manner of an encompassing [light] (makif). And this is the matter of the frankincense (levonah) among the eleven spices of the incense: for ten spices are enclothed in the kelipos, and the eleventh is in the manner of an encompassing [light], for it is white (lavan) in its essence, etc.

וזהו כאהלי קדר שיש להם אהל ומקיף. כך יש אצלי בחינת אוהל ומקיף מבחינת יחודא עילאה ששזפתני השמש כו׳ שמש ומגן כו׳

And this is "as the tents of Kedar": they have a tent and an encompassing [light]. So too I have a level of a tent and an encompassing [light], from the level of the higher unity (yichuda ila'ah)—"for the sun has gazed upon me," etc., "a sun and a shield," etc.

(ור״ל [ורוצה לומר] דאם יש בחינת מקיף המחיה אותם שהם משבירת הכלים כו׳ מכ״ש [מכל שכן] וכ״ו שנמשך מקיפים עליונים בקיום המצות מעשיות שהוא תיקון ובירור ק״נ [קליפת נוגה] ולהיות ובערת הרע כו׳

(That is to say: if there is a level of encompassing [light] that gives life to them, who derive from the shattering of the vessels, etc., how much more so, many times over, are higher encompassing [lights] drawn down through fulfilling the practical mitzvos, which are the rectification and refinement of kelipas nogah, so as to bring about "and you shall eradicate the evil," etc.

ועמ״ש לקמן סד״ה לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך ועיין בד״ה ויהי בשלח פרעה בענין לעושי רצונו על אחת כמה וכמה):

And see what is written below, at the end of the discourse beginning "To a mare among Pharaoh's chariots I have likened you," and see the discourse beginning "And it came to pass when Pharaoh sent," on the matter of "for those who do His will, how much more so.")

6 כיריעות שלמה. מקיפים יותר עליונים כי יש בחינות במקיפים האחד שמתגלים עתה. והב׳ שאין באים לידי גילוי אלא לימות המשיח (ועמ״ש מזה בפ׳ שמות בביאור על פסוק הבאים ישרש כו׳)

"As the curtains of Shlomo": more exalted encompassing [lights]. For there are [two] levels in the encompassing [lights]: the first, those that are revealed now; and the second, those that come to revelation only in the days of Mashiach (and see what is written on this in Parshas Shemos, in the explanation of the verse "[In days] to come Yaakov will take root," etc.).

ואותן נק' יריעות שלמה ע"ש הפסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי פי' ענין שלום הוא התחברות ב' הפכיים

And these are called "the curtains of Shlomo" after the verse, "Or let him take hold of My strength, let him make peace (shalom) with Me." Explanation: the matter of peace is the joining of two opposites,

דהיינו אורות עליונים שטבעם לעלות ולהסתלק למעלה יאירו למטה וב"פ [וב' פעמים] שלום בפמליא של מעלה ושל מטה פמליא של מטה התחברות

that is, that supernal lights, whose nature is to rise and withdraw upward, should shine below. And "peace" twice: [peace] in the household above and [in the household] below. The household below: the joining of

מל' דאצילות להיות עתיק לבריאה ופמליא של מעלה להיות המשכה והתחברות מבחינת א"ס דכולם בחכמה עשית שהחכמה נקרא עשייה גשמיות לפניו יתי להיות עתיק לאצילות

Malchus of Atzilus, to become Atik to Beriah; and the household above: that there be a drawing down and joining from the level of the Infinite (Ein Sof), [as it is written,] "You made them all with wisdom," for Chochmah is called action, physicality, before Him, blessed be He, [so as] to become Atik to Atzilus

(ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה במלך שלמה) וכל העוסק בתורה לשמה ע"י קריאה באותיות התורה ממשיך זאת.

(and see what is written on this in the discourse beginning "Go forth and behold… King Shlomo"). And whoever engages in Torah for its own sake, by reading the letters of the Torah, draws this down.

וזהו אשר יקראוהו באמת. באמת זו התורה כי חכמה נקרא אמת אורייתא מחכמה נפקת כו'

And this is "[all] who call upon Him in truth." "In truth"—this is the Torah, for Chochmah is called truth, [and] "the Torah comes forth from Chochmah," etc.

ויקראוהו באמת פי' בתוך אמת יקראוהו וימשיכוהו כו' ונקרא יריעות שלמה בה' ה' עילאה ה' תתאה.

"And they call upon Him in truth" means: within truth they call Him and draw Him down, etc. And it is called "the curtains of Shlomo" with a hei: the higher hei and the lower hei.

7 והנה ענין שלום ושלמה עצמן היינו בבחינת התלבשותו בעולמות ועושה שלום ביניהם. אבל כיריעות שלמה היינו מקיפים עליונים ואין לעומתם בקליפות כלל

Now the matter of shalom and Shlomo themselves is at the level of His enclothing in the worlds, making peace between them. But "as the curtains of Shlomo" refers to higher encompassing [lights], and there is nothing corresponding to them in the kelipos at all.

כי אהלי קדר בחינת לבונה נגד בחינת מקיף דקדושה. אבל נגד יריעות שלמה אין לעומת זה כלל וזה יתגלה לע"ל דוקא כו'.

For "the tents of Kedar," the level of frankincense, stand opposite the level of the encompassing [light] of holiness; but opposite "the curtains of Shlomo" there is no counterpart at all, and this will be revealed specifically in the time to come, etc.

8 וזהו שחורה אני בב' מיני שחרות הנ"ל ואעפ"כ [ואף על פי כן] ונאוה כנ"ל והנה כל זה מרומז ג"כ בפסוק מפני שיבה תקום כו'.

And this is "I am black" with the two kinds of blackness mentioned above, and nevertheless "and comely," as mentioned above. Now all this is also alluded to in the verse, "Before the hoary head (seivah) you shall rise," etc.

פי' שיבה היינו מ"ש ושער רישי' כעמר נקא שהשערות הם בבחינת לבנונית והן ההלכות רבות שבמ"ע [שבמצות עשה] והדרת פני זקן היינו מ"ש קווצותיו תלתלים שחורות כעורב וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] דפי' זקן היינו שקנה חכמה.

Explanation: "seivah" is what is written, "and the hair of His head like clean wool," for the hairs are at the level of whiteness, and they are the many laws in the positive commandments. And "honor the face of the elder (zaken)" is what is written, "His locks are wavy, black as a raven," as our Sages, of blessed memory, said, that "zaken" means one who has acquired wisdom.

והן ההלכו' [ההלכות] שנמשכו ונתפשטו במצות ל"ת [לא תעשה] כו'. ויראת מאלקיך היינו דברי סופרים וז' מצות דרבנן וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] חמורים דברי סופרים מדברי תורה אני הוי' דכולא חד:

And they are the laws that were drawn down and extended into the prohibitive commandments, etc. And "you shall fear your G-d": this is the words of the Scribes and the seven rabbinic mitzvos, as our Sages, of blessed memory, said, "The words of the Scribes are more stringent than the words of Torah"; "I am Havayah," for all is one.

LIKKUTEI TORAH · SHIR HASHIRIM · MAAMAR 8

ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה

An Explanation of the Matters on "I Am Black, Yet Comely"

◇

1 ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה

An explanation of the matters [set out] on the verse "I am black, yet comely."

2 הנה בין המאציל לנאצלים צריך להיות בחינת ממוצע כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] והוא משום דלאו ביה מכל אינון מדות כלל.

Now, between the Emanator and the emanated [levels] there must be an intermediary level, as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3. This is because "none of these attributes is in Him at all."

ואפילו בהע"ס [בהעשר ספירות] מה שנקרא ספירת חכמה היינו הכלי המגביל את האור דע"ס [דעשר ספירות] נקרא בשם חכמה

Even in the Ten Sefiros, what is called the Sefirah of Chochmah (wisdom) means the vessel that limits the light of the Ten Sefiros: [that vessel] is what is called by the name Chochmah,

וכן בבינה וחסד כו'. אבל עצם האור לא שייך לקרותו בשם חכמה רק אור המהווה ספי' [ספירה / ספירות] חכמה.

and so too with Binah (understanding) and Chesed (kindness), etc. But the light itself cannot properly be called by the name Chochmah; [it is] only "the light that brings the Sefirah of Chochmah into being."

3 והאור הוא רק זיו והארה מעצמות המאציל ואין פועל שום שינוי במהותו ועצמותו. וזהו אני הוי' לא שניתי כמו קודם שנבראו כל העולמו' [העולמות]

And the light is only a radiance and illumination from the essence of the Emanator, and it effects no change whatsoever in His being and essence. This is [the meaning of] "I, Havayah, have not changed": [He is] just as [He was] before all the worlds were created.

ובזה מתורץ קושיית הפלסופים איך כל התוארים אין פועלים שום שינוי בעצמות כי אינם שייכים כלל להעצמות

This resolves the question of the philosophers: how is it that none of the descriptions [ascribed to G-d] effects any change in [His] essence? [The answer is] that they do not pertain to the essence at all.

(ר"ל [רוצה לומר] מ"ש בתורה ותחת רגליו כו' כתובים באצבע אלקים כו' עיני ה' אזני ה' וכיוצא וכבר האריך בזה בפרדס שער כ"ב פ"א והשל"ה [והשני לוחות הברית] בהקדמה)

(That is, what is written in the Torah, "and under His feet, etc.," "written with the finger of G-d, etc.," "the eyes of Havayah," "the ears of Havayah," and the like. The Pardes has already discussed this at length in Sha'ar (Gate) 22, chapter 1, and so has the Shelah in [his] introduction)

(דף י"א י"ג י"ד) ע"ש שביארו הענין אל נכון אך עכ"ז אינו שייך רק בע"ס [עם כל זה] [בעשר ספירות].

(pages 11, 13, 14). See there, for they explained the matter correctly. Nevertheless, [all] this pertains only to the Ten Sefiros.

וכן המדות כמו רחום או נוקם כו' אף שבאמת המדות עליונות אינן כלל מעין וסוג המדות שבנבראים וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה להבין משל ומליצה.

So too the attributes (middos), such as "compassionate" or "avenging," etc.: although in truth the supernal attributes are not at all of the same kind and category as the attributes in created beings, as explained in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "To understand a parable and a figure,"

אך עכ"ז [עם כל זה] הם שייכים רק בבחינת הכלים דע"ס [דעשר ספירות] לבד וכמאמר הת"ז [התיקוני זהר] כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו כו' מכל אלין מדות כלל ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] (ח"א [חלק א'] פ"ב [פרק ב'] בהג"ה [בהגהה] וח"ב [וחלק ב'] פ"ט בהג"ה [בהגהה]).

nevertheless they pertain only to the level of the vessels of the Ten Sefiros alone, as in the saying of the Tikkunei Zohar, "All [this is] to show how the world is conducted, but not, etc., any of these attributes at all." See Sefer Shel Beinonim (Part I, chapter 2, in the gloss, and Part II, chapter 9, in the gloss).

ואעפ"כ [ואף על פי כן] מתייחס כ"ז [כל זה] לו ית' ממש שהוא עצמו ית' ממש הרחמן והחסדן או הנוקם כו'

And even so, all this is truly ascribed to Him, blessed be He: that He Himself, blessed be He, is truly the Merciful One and the Kind One, or the Avenger, etc.,

ע"י התלבשות האור שהוא יתי מאיר ממנו בהכלים להחיותן והאור מתייחד עמהן דאיהו וגרמוהי חד ממש ומ"מ אין זה פועל שום שינוי והתפעלות בעצמותו יתי

through the enclothing of the light that He, blessed be He, shines forth from Himself into the vessels to give them life; and the light unites with them, for "He and His vessels are one" in the fullest sense. Even so, this effects no change whatsoever in His essence, blessed be He, nor is He affected [by it],

כי גם האור המתלבש בע"ס [בעשר ספירות] הוא רק כענין זיו והארה לבד אבל עצמותו יתי קדוש ומובדל כו' ואינו כדמיון הנשמה שהיא עצמה מתלבשת בגוף כו'

for the light that is enclothed in the Ten Sefiros, too, is only like a radiance and illumination, while His essence, blessed be He, is holy and separate, etc. It is not like the soul, which is itself enclothed in the body, etc.

וגדולה מזו כתב בפרדס שער עצמות וכלים פ"ד שאפילו בהאור והזיו המלובש בהכלים דע"ס [דעשר ספירות] אין בעצמות ההוא שינוי וגוון כלל לא דין

Even more than this is written in the Pardes, Sha'ar Atzmus VeKeilim (the Gate of Essence and Vessels), chapter 4: that even in the light and radiance enclothed in the vessels of the Ten Sefiros, there is in that essence no change or hue at all, neither judgment

ולא רחמים לא ימין ולא שמאל כו' ואע"פ [ואף על פי] שכל פעולות אלו הבאים מהרחמים והדין נשפע ונמשך מהאור דייקא. ע"י הכלים.

nor mercy, neither right nor left, etc., even though all these actions that come from mercy and judgment flow and are drawn specifically from the light, by means of the vessels.

והנה הכלים דאצילות הם ג"כ אלקות ממש ואיהו וגרמוהי חד (ועיין מזה באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה איהו וחיוהי כו'. ועמ"ש ע"פ ארדה נא ואראה כו')

Now, the vessels of Atzilus are also truly G-dliness, and "He and His vessels are one" (see on this Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "He and His life-forces, etc."; and see what is written on the verse "I will go down now and see, etc.").

ואף האור המהוה כל הספירות הוא רק כמו זיו השמש אשר אינו פועל שום שינוי בעצם המאור לכן נקרא בשם אור א"ס שהוא לשון זיו והארה בעלמא.

And even the light that brings all the Sefiros into being is only like the radiance of the sun, which effects no change in the luminary itself. Therefore it is called by the name "the Infinite Light (Or Ein Sof)," "light" being a term for a mere radiance and illumination.

אך גם זאת כדי שיהיה האור א"ס יכול לבוא לידי גילוי שיתהוה מזה כל הספירות צריך להיות מקודם בחינת ממוצע בין המאציל לנאצלים ואז יוכל האור א"ס להוות ולהחיות הספירות והממוצע זהו כתר.

Yet even so, for the Infinite Light to be able to come into revelation, so that all the Sefiros come into being from it, there must first be an intermediary level between the Emanator and the emanated; then the Infinite Light can bring the Sefiros into being and give them life. The intermediary is Keser (the Crown),

שיש בו מבחינה אחרונה שבמאציל ויש בו בחינה שנקרא שרש הנאצלים. לכן לפעמים נקרא הכתר אור א"ס

for it contains [something] of the last level of the Emanator, and it contains a level called "the root of the emanated." Therefore Keser is sometimes called the Infinite Light

(דהיינו מצד בחינה האחרונה שבמאציל שיש בו שבחי' זו אינה במנין ע"ס [עשר ספירות] כלל ומצד בחינת שרש הנאצלים נמנה בע"ס [בעשר ספירות] ע"כ הוא בחינת ממוצע)

(that is, from the side of the last level of the Emanator that is in it, for this level is not counted among the Ten Sefiros at all; while from the side of the level of the root of the emanated, it is counted among the Ten Sefiros. Therefore it is an intermediary level).

כי עצמותו ומהותו של המאציל עצם א"ס אינו בגדר כל עלמין שיוכל לבוא בגילוי האור וההשפעה ממנו אף בעולם אצילות אם לא ע"י בחינת ממוצע הנ"ל

For the essence and being of the Emanator, the very essence of the Infinite One (Ein Sof), is not within the bounds of "all worlds," such that the light and influence from Him could come into revelation even in the World of Atzilus, except through the intermediary level mentioned above.

(ומה שיש להבין איך שייך לומר באין סוף בחי' אחרונה. כי לא שייך בחי' אחרונה או ראשונה רק במקום ששייך לומר ראש וסוף והיינו בע"ס [בעשר ספירות] שהחכמה נקרא ראשית ההשתלשלות כו' והמל' נקרא סופא דכל דרגין.

(As for what needs to be understood, how one can speak of a "last level" in the Infinite One: for "last" or "first" applies only where one can speak of beginning and end, that is, in the Ten Sefiros, where Chochmah is called the beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus), etc., and Malchus is called "the end of all levels."

משא"כ בא"ס ב"ה שאין לו קץ וראש והוא פשוט בתכלית הפשיטות מהו ענין בחי' אחרונה.

This is not so with the Infinite One, blessed be He, Who has no end and no beginning and is simple in the utmost simplicity: what does "last level" mean [there]?

והיה נראה לומר ע"פ משנ"ת [מה שנתבאר] בכמה דוכתי בפירוש מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד. דידוע הקושיא איך שייך קודם בריאת העולמות להיות בחינת שם להקב"ה ומי קראו בשמו.

It would seem [possible] to say [this] according to what has been explained in several places on the saying of our Sages, of blessed memory, "Before the world was created, there were He and His Name alone." For the question is well known: how, before the creation of the worlds, could there be a name for the Holy One, blessed be He? Who called Him by His name?

אך הענין כי התפשטות החיות הנמשך ממנו ית' להחיות כל העולמות והע"ס [והעשר ספירות] אין התפשטות והמשכה זו רק בחינת שם שהוא רק זיו והארה בעלמא ונקרא אור אין סוף אבל מהותו ועצמותו ית' הוא רם ונשא

But the matter is this: the spreading forth of the life-force drawn from Him, blessed be He, to give life to all the worlds and the Ten Sefiros—this spreading forth and drawing down is only the level of a name, which is only a mere radiance and illumination and is called the Infinite Light. But His being and essence, blessed be He, is high and exalted,

כי אני ה' לא שניתי כתיב כו'. והנה גם קודם שנברא העולם. מה שיכול להיות מתגלה ושיומשך ממנו ההארה והזיו ברצונו הפשוט זהו הנקרא בחינת שמו שהיה עד שלא נברא העולם.

for it is written, "I, Havayah, have not changed," etc. Now, even before the world was created, the fact that He can be revealed, and that illumination and radiance be drawn from Him by His simple will—this is what is called the level of His Name, which existed before the world was created.

שכח ויכולת זה נקרא בחי' שמו הכלול בעצמותו. וזהו ענין בחי' אחרונה שבמאציל וכמו שם האדם עד"מ שהוא אין ואפס ממש לגבי עצמותו כו'.

For this power and capability is called the level of His Name, included in His essence. This is the meaning of "the last level of the Emanator": like a person's name, by way of analogy, which is truly naught and nothing compared to his essence, etc.

ומבחינה זו לבד הוא שנמשך להיות עתיק וכתר האצילות כו' ויצדק מאד לקרוא זה בחינה אחרונה לפי הלשון המבואר במ"א כי לא זה הוא עיקר האלקות מה שהעולמות מתהוים ממנו ומקבלים חיותם והתהוותם מאלקותו יתי'

It is from this level alone that [light] is drawn to become Atik and the Keser of Atzilus, etc. It is very fitting to call this "the last level," according to the wording explained elsewhere: for the core of G-dliness is not that the worlds come into being from Him and receive their life-force and existence from His G-dliness, blessed be He,

שהרי אתה הוא עד שלא נברא העולם ולאחר שנברא בשוה ממש. וגם אילו לא היה בורא העולמות הי' הכל שוה לפניו יתי' כמו עכשיו שברא כו' [היה].

for "You are He before the world was created, and after it was created," exactly alike. And even had He not created the worlds, all would be equal before Him, blessed be He, just as now that He has created [them], etc.

אלא מה שמחיה ומהוה העולמות זהו רק ע"י הארה לבד ממנו יתי' והיא חיי החיים של כל השתלשלות העולמות אבל מהותו ועצמותו יתי' הוא למעלה אין קץ מבחי' הארה זו שהיא חיי החיים של כל העולמות.

Rather, His giving life to the worlds and bringing them into being is only through a mere illumination from Him, blessed be He; it is the Life of all life of the entire chain of descending worlds. But His being and essence, blessed be He, is infinitely above this illumination, which is the Life of all life of all the worlds,

וכלא ממש חשיבי קמי' יתי' ולכן נקרא הארה זו בחי' היותר אחרונה מכל האפשר באי"ס המאציל ב"ה דהנה גם בחינת זיו ואור המתפשט מן השמש [קמיה]

and they are considered as truly nothing before Him, blessed be He. Therefore this illumination is called "the very last level possible" in the Infinite One, the Emanator, blessed be He. For even with the radiance and light that spreads forth from the sun,

הנה זה פשוט שאור וזיו הזה ישנו ג"כ בגוף כדור השמש עצמו כו' ונחשב הזיו הזה לאין ואפס ממש לגבי גוף כדור השמש שהוא מקור האור והזיו הזה כו' וכמ"ש באריכות בסש"ב [בספר של בינונים])

it is obvious that this light and radiance exists also in the body of the sun's orb itself, etc., and this radiance is considered truly naught and nothing compared to the body of the sun's orb, which is the source of this light and radiance, etc., as is written at length in Sefer Shel Beinonim)

(שער היחוד והאמונה פ"ג [פרק ג']) שבהיותו כלול בשמש אין נופל עליו שם יש כלל רק שם אין ואפס

(Sha'ar HaYichud VehaEmunah, chapter 3): that while it is included in the sun, the name "existence" does not apply to it at all, only the name "naught and nothing,"

כי באמת הוא שם לאין ואפס ממש כו' ע"ש והנה זיו השמש מאיר מהשמש שלא ברצון ובחירה מהשמש.

for in truth, there it is as utter naught and nothing, etc. See there. Now, the sun's radiance shines from the sun without will or choice on the sun's part.

וכ"ש [וכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] באלף אלפי הבדלות לאין קץ למעלה שלהיות גילוי האור הוא כשעלה ברצונו וחפצו.

How much more so, by an a fortiori argument with thousands upon thousands of distinctions without end, [is this so] Above, where the light comes to be revealed when it arose in His will and desire.

וא"כ כח זה הכלול בעצמותו הוא אין ואפס ממש לגבי מהותו ועצמותו. כמו שם האדם ממש לגבי עצמותו.

If so, this power included in His essence is truly naught and nothing compared to His being and essence, exactly like a person's name compared to his essence.

וזהו ענין עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד וז"ש האריז"ל [וזהו שכתוב] בחינה [האר"י זכרונו לברכה] היותר אחרונה מכל האפשר כו'.

This is the meaning of "Before the world was created, there were He and His Name alone," and this is what the Arizal said: "the very last level possible, etc."

4 והנה מדברי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] אלו הוא הכרח וראיה גמורה למ"ש בכמה דוכתי דפירוש אור א"ס היינו האור והגילוי אבל מהותו ועצמותו הוא עד"מ בחי' המאור שהוא מקור האור כו'.

Now, these words of the Arizal are a compelling proof and conclusive evidence for what is written in several places: that "the Infinite Light (Or Ein Sof)" means the light and the revelation, whereas His being and essence is, by way of analogy, the level of the luminary, which is the source of the light, etc.

דאל"כ [דאם לא כן] מהו פי' בחינה תחתונה ושפלה מכל בחי' א"ס דקאמר האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה]. אלא ודאי דר"ל [דרוצה לומר] עד"מ האור והזיו כו'.

For otherwise, what is the meaning of "the lowest and humblest of all the levels of the Infinite One," which the Arizal says? Rather, he certainly means, by way of analogy, the light and the radiance, etc.

5 וכ"כ [וכן כתב] הרמ"ז [הרב משה זכות] בהגי"ה [בהגהה] בתחלת האוצ"ח [האוצרות חיים] וז"ל [וזה לשונו] דוקא הארה מן הא"ס אבל לא מעצמותו ב"ה. וזהו המשיך ר"ל [רוצה לומר] מאורו בלבד האיר למטה עכ"ל [עד כאן לשונו].

The Ramaz, too, wrote thus in a gloss at the beginning of Otzros Chaim; these are his words: "Specifically an illumination from the Infinite One, but not from His essence, blessed be He. And this is [the meaning of] 'He drew forth': that is, from His light alone He shone below." End of quote.

גם הרמ"ע [הרב מנחם עזריה] בהקדמת ספרו יונת אלם כתב דאין סוף הוא שייך לומר על שמו יתי' ולא על מהותו ועצמותו כו'.

Rabbi Menachem Azariah [of Fano], too, in the introduction to his book Yonas Elem, wrote that "Infinite" can be said of His Name, blessed be He, but not of His being and essence, etc.

אך אמנם עם היות שאמת נכון הדבר דעל האור לבד יתכן לומר מ"ש בע"ח [בעץ חיים] בחי' היותר אחרונה כו'

However, although it is true and correct that only of the light can one say what is written in Etz Chaim, "the very last level, etc.,"

מ"מ באמת פי' בחי' היותר אחרונה שבא"ס דקאמר בע"ח [בעץ חיים] אין הכוונה על כללות האור והזיו ממש.

nevertheless, in truth, the meaning of "the very last level in the Infinite One" of which Etz Chaim speaks does not refer to the light and radiance as a whole.

כ"א עוד זאת ר"ל [רוצה לומר] שבחי' היותר אחרונה שבהאור והזיו מזה נמשך להיות עתיק לאצילות וכנודע שמתחלה הי' [היה] צמצום בהאור ואח"כ נמשך רק קו וחוט לבד מהאור א"ס כו'.

Rather, it means something further: that from the very last level within the light and radiance, [light] is drawn to become Atik of Atzilus. As is known, at first there was a tzimtzum (contraction) in the light, and afterwards only a kav (line) and thread alone was drawn from the Infinite Light, etc.

6 והקו הוא נקרא בחי' אחרונה לגבי האור כו' ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב.

And the kav is called "the last level" relative to the light, etc. See what is written on this subject in the explanation on "I have seen, and behold, a menorah of gold,"

ובביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות כו' ומהקו הוא שנמשך להיות בחי' עתיק דאצילות והנה בחי' עתיק נמשך ומתלבש באי"א שהוא שרש ומקור הנאצלים.

and in the explanation on "Let them bring royal apparel, etc." It is from the kav that [light] is drawn to become the level of Atik of Atzilus; and the level of Atik is drawn into and enclothed in Arich Anpin, which is the root and source of the emanated.

7 וזהו ענין שהכתר נקרא ממוצע בין המאציל לנאצלים כו' דהיינו שכדי להיות הארת אור א"ס נמשך ומתלבש בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאצי' הוא על ידי שמתחלה נמשך ומתלבש בחי' תחתונה שבהאור והזיו בשרש הע"ס [העשר ספירות]

This is the meaning of Keser being called the intermediary between the Emanator and the emanated, etc. That is, for the illumination of the Infinite Light to be drawn into and enclothed in the vessels of the Ten Sefiros of Atzilus, this comes about by the lowest level of the light and radiance first being drawn into and enclothed in the root of the Ten Sefiros,

דהיינו בבחי' שבכתר הנקרא שרש הנאצלים שגבהה מעלתו לאין קץ מבחי' פרטי הע"ס [העשר ספירות] וגם כוללן יחד.

that is, in the level within Keser that is called "the root of the emanated," whose stature is infinitely higher than the level of the individual Ten Sefiros, and which also includes them all together.

ועי"ז אח"כ נמשך הארה מבחי' זו להתלבש בכל פרטי הכלים דע"ס [דעשר ספירות] לכל כלי כפי ערכו כו'. ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"א.

Through this, afterwards, illumination is drawn from this level to be enclothed in all the individual vessels of the Ten Sefiros, in each vessel according to its measure, etc. See Sefer Shel Beinonim, chapter 51.

שהמשל ונמשל הנזכר שם יובן כאן בדרך נפלאה יותר לאין קץ. (ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער שמיני פרק חמישי ולעילא מגולגלתא דיליה כו' עתיק דאצילות ומ"ש מזה בביאור ע"פ מוצאיהם למסעיהם):

The analogy and its application mentioned there will be understood here in an infinitely more wondrous way. (See Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 8, chapter 5, [on] "and above his skull, etc.," [concerning] Atik of Atzilus, and what is written on this in the explanation on "their goings forth according to their journeys.")

8 ב והנה כתיב לך ה' הגדולה והגבורה היינו שהמדות דאצילו' [דאצילות] בטלים בעצמות אור א"ס דלאו ביה מכל אינון מדות כלל וכמ"כ [וכמו כן] בחי' מלכות דאצי' היא בטילה ומיוחדת באו"ס ב"ה כמ"ש לך ה' הממלכה.

2. Now, it is written, "Yours, Havayah, are the greatness and the might": that is, the attributes (middos) of Atzilus are nullified in the essence of the Infinite Light, for "none of these attributes is in Him at all." Likewise, the level of Malchus of Atzilus is nullified and united with the Infinite One, blessed be He, as it is written, "Yours, Havayah, is the kingdom."

9 וכנודע דבאצי' איהו וגרמוהי חד אפילו בבחי' הכלים. משא"כ עולם הבריאה הוא בחי' יש מאין שהנברא הוא יש ודבר נפרד ואפילו הכלים דע"ס [דעשר ספירות] דבי"ע הם נבראים ולאו איהו וגרמוהי חד בהון.

As is known, in Atzilus "He and His vessels are one," even at the level of the vessels. This is not so with the World of Beriah, which is at the level of something from nothing: the created being is a "something" and a separate entity, and even the vessels of the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah are created beings, and "He and His vessels are one" does not apply to them.

10 ולכן כדי להיות ההמשכה מע"ס [מעשר ספירות] דאצילות בע"ס [בעשר ספירות] דבי"ע הוא ג"כ ע"י בחי' ממוצע שבחינת מלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה. ופי' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ד שמתלבשת בכתר דבריאה דהיינו בא"א דבריאה.

Therefore, for there to be a drawing down from the Ten Sefiros of Atzilus into the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah, this too is through an intermediary level: the level of Malchus of Atzilus becomes Atik for Beriah. Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 4, explains that it is enclothed in the Keser of Beriah, that is, in Arich Anpin of Beriah.

ולכן זהו בחי' ממוצע בין אצילות לבריאה וכנ"ל בענין הכתר דאצי' כו' ונמצא יש בבחינת מלכות דאצילות ב' בחינות.

Therefore this is the intermediary level between Atzilus and Beriah, as [explained] above regarding the Keser of Atzilus, etc. It follows that in the level of Malchus of Atzilus there are two levels.

הא' הוא בהיותה באצילות קודם שיורדת להיות עתיק לבריאה אשר באצילות הוא בחי' היחוד באור א"ס לך ה' הממלכה.

The first is while it is in Atzilus, before it descends to become Atik for Beriah; in Atzilus it is the level of union with the Infinite Light: "Yours, Havayah, is the kingdom."

הב' כשנמשכת מאצילות ומתלבשת בבריאה להיות עתיק לבריאה וזהו בחי' מלך מלך וימלוך שאז נעשית מקור להתהוות הזמן עבר הוה ועתיד משא"כ באצי' אין שייך בחי' זו שהוא היה הוה ויהיה ברגע א'.

The second is when it is drawn from Atzilus and enclothed in Beriah, to become Atik for Beriah. This is the level of "[He] is King, [He] was King, and [He] will reign," for then it becomes the source for the coming into being of time—past, present and future. This is not so in Atzilus, where this level does not apply, for [there] "He was, is and will be" in a single moment.

11 והנה כשיורדת המל' בבריאה נקראת בלשון הגמרא והתרגום אונקלוס בשם שכינה ששוכן בהיכל קדשי קדשים שהיה שורה שם בחי' אלקות כמבואר בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"ג [פרק נ"ג] ושם [בהיכל ק"ק [קדש הקדשים] דבי"ע

Now, when Malchus descends into Beriah, it is called, in the language of the Gemara and of Targum Onkelos, by the name Shechinah, [meaning] that which dwells in the chamber of the Holy of Holies, where the level of G-dliness used to rest, as explained in Sefer Shel Beinonim, chapter 53. There [in the chamber of the Holy of Holies of Beriah, Yetzirah and Asiyah,

וכן בהיכל ק"ק [קדש הקדשים] שבבהמ"ק [שבבית המקדש] שייך לשון שכינה משא"כ בהיותה באצי' לא שייך לשון שכינה מאחר שמיוחדת שם באור א"ס בתכלית היחוד ואינה מתלבשת ושורה במקור הנבראים עדיין.

and likewise in the chamber of the Holy of Holies in the Holy Temple] the term Shechinah applies. This is not so when it is in Atzilus: there the term Shechinah does not apply, since there it is united with the Infinite Light (Or Ein Sof) in the utmost unity and is not yet enclothed and dwelling in the source of the created beings.

רק כשנעשית בחי' עתיק לבריאה ומתלבשת באי"א דבריאה. שהוא שרש ע"ס [עשר ספירות] דבריאה. ובריאה הוא נבראים.

Only when it becomes the level of Atik for Beriah and is enclothed in Arich Anpin of Beriah—which is the root of the Ten Sefiros of Beriah, and Beriah is created beings—

ושורה שם התגלות אלקות שייך לשון שכינה שבחינת מלכותו ית' שבאצילות שבה מלובש הקו מאור א"ס ב"ה שוכנת בתוך בריאה

and a revelation of G-dliness dwells there, does the term Shechinah apply: for the level of His Malchus, blessed be He, in Atzilus, in which the kav from the Infinite Light, blessed be He, is enclothed, dwells within Beriah.

(וכמ"ש בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך שכינה שמשכנת בעולם התחתון כל האצילות העליון כו' ע"ש וע"ז נאמר ושכנתי בתוכם כו' לשכנו תדרשו כו'.

(As is written in the Pardes, in Erchei HaKinuyim, under the entry "Shechinah," that it causes the entire supernal Atzilus to dwell in the lower world, etc.; see there. Of this it is said, "that I may dwell in their midst, etc.," [and] "to His dwelling shall you seek, etc."

ועפ"ז [ועל פי זה] יתבאר מ"ש המגיד להבית יוסף בענין פי' שכינתא הביאו השל"ה [השני לוחות הברית] בסוף ההקדמה בד"ה ולשלימות ענין זה אעתיק דעת דברי המגיד כו' עד ועליה רמז הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] במ"ש

On this basis one can explain what the Maggid said to the Beis Yosef about the meaning of "Shechinta," which the Shelah brought at the end of [his] introduction, in the passage beginning "To complete this matter I will copy the view of the words of the Maggid, etc.," up to: "And the Ramban alluded to it in what he wrote,

כי היא עמהם באחדות ולא באצילות ורבים נבוכו בפי' דבריו אמנם לפי' המגיד מבואר היטב כי שכינתא מטרוניתא היא עם י"ס [י' ספירות] עילאין באחדות א' כו' ואינה עמהם באצילות כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] השל"ה [השני לוחות הברית].

'that she is with them in oneness but not in Atzilus (emanation)'; and many were perplexed in explaining his words. However, according to the Maggid's explanation it is well explained, that the Shechinta, the Matronita, is with the ten supernal Sefiros in a single oneness, etc., but is not with them in Atzilus, etc." End of the Shelah's words.

אשר לכאורה הוא נגד המבואר בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] דשכינתא היא מל' דאצילות. ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] דכוונתו הוא ג"כ כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בשם האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שהמלכות דאצי' יש בה ב' בחי' הא' מה שהיא מיוחדת בע"ס [בעשר ספירות] דאצי' והב' מה שנעשית עתיק לבריאה.

This seems, on the face of it, to contradict what is explained in the writings of the Arizal, that the Shechinta is Malchus of Atzilus. But according to what has been written [here], it is well [resolved]: his intention, too, is as written above in the name of the Arizal, that Malchus of Atzilus has two levels: the first, as it is united with the Ten Sefiros of Atzilus; and the second, as it becomes Atik for Beriah.

ושכינתא נקרא הבחי' השנית שבמל' דוקא. מיהו ע"פ שיר השירים נתבאר לעיל בחינת שכינתא עילאה והיינו בחי' בינה ופי' הטעם בפרדס שם מפני שמשכנת ג' ראשונות על שבע ספירות הבנין.

And Shechinta is the name specifically of the second level in Malchus. However, [in the discourse] on "The Song of Songs," the level of the supernal Shechinah was explained above, namely the level of Binah, and the Pardes there explains the reason: because it causes the first three [Sefiros] to dwell upon the seven Sefiros of the structure.

וכמ"כ [וכמו כן] י"ל [יש לומר] דהבחי' מל' כמו שהיא באצי' נק' כן עיין בזהר הרקיע ר"פ בראשית ובספר אשל אברהם שם גבי כשושנה כו' כן רעיתי כו'.

Likewise one may say that the level of Malchus as it is in Atzilus is also called so. See the Zohar HaRakia at the beginning of Parshas Bereishis, and the book Eshel Avraham there, on "As a rose, etc., so is My beloved, etc."

והנה בליקוטי הש"ס [הששה סדרים] להאריז"ל [להארי"י זכרונו לברכה] בד"ה דע משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לכי ומעטי את עצמך משמע ג"כ כמ"ש המגיד להרב"י [להרב בית יוסף] ע"ש במ"ש ולבחינה זו נאמר לכי ומעטי את עצמך כו' כי המלכות דאצילות אינו יורדת למטה כו' ע"ש.

Now, in Likkutei HaShas of the Arizal, in the passage beginning "Know that from what our Sages, of blessed memory, said, 'Go and diminish yourself,'" it is also implied as the Maggid said to the Beis Yosef. See there, where it says, "And of this level it was said, 'Go and diminish yourself, etc.,' for Malchus of Atzilus does not descend below, etc." See there.

ובע"ח [ובעץ חיים] שער מ"ז רפ"ה כ' [כתב] והנה סוד ע"י [עתיק יומין] דבריאה הוא סוד נקודת מלכות דאצי' שאמר לה הקב"ה לכי ומעטי והוי ראש לשועלים כי זו היא ראש לכל הבריאה והוא סוד ע"י [עתיק יומין] דבריאה עכ"ל [עד כאן לשונו] ועי"ש ג"כ שמ"א ספ"ב [סוף פרק ב'].

And in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, beginning of chapter 5, it is written: "Now, the secret of Atik Yomin of Beriah is the secret of the point of Malchus of Atzilus, to which the Holy One, blessed be He, said, 'Go and diminish yourself, and be a head to foxes,' for this is the head of all of Beriah, and it is the secret of Atik Yomin of Beriah." End of quote. See there also, Sha'ar (Gate) 41, end of chapter 2,

ובשער מ"ז פ"א. והנה כל דבר שבקדושה עושה רושם במקומו אע"פ [אף על פי] שנסתלק משם ותמיד נשארה נקודה זו בראש הבריאה כו' ע"ש)

and Sha'ar (Gate) 47, chapter 1. Now, every holy thing leaves an impression in its place even though it has departed from there, and this point always remained at the head of Beriah, etc. See there.)

(ועיין בפרדס שער המציאות פ"א ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר ר"פ יתרו דס"ז ע"ב גבי אית מלך לתתא כו'):

(And see the Pardes, Sha'ar HaMetzius, chapter 1; and see the commentary of the Ramaz on the Zohar, at the beginning of Parshas Yisro, folio 67b, on "There is a King below, etc.").

12 והנה כמ"כ [כמו כן] בנשמות יש ב' בחי' כי הנה הנשמות שרשן הוא מבחי' פנימית הכלים דאצי'. והגם שהנשמה היא בעל גבול.

Likewise, in souls there are two levels. For the root of the souls is from the level of the inner dimension of the vessels of Atzilus. And although the soul is a limited being,

אך כי הנה ענין אורות וכלים דאצי' האורות הם א"ס אבל הכלים הם בבחי' גבול ותכלית (וכמבואר באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה איהו וחיוהי)

[this is] because, regarding the lights and vessels of Atzilus, the lights are infinite but the vessels are in a state of limit and finitude (as explained in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "He and His life-forces").

ועז"א [ועל זה אמר] שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבבות פרסאות כו' ולכן בענין גילוי ההארה מע"ס [מעשר ספירות] יש כמה בחינות שונות פעמים האור גובר על הכלי.

Of this it is said, "The measure of the stature of the Creator of the beginning is two hundred thirty-six thousand myriads of parsangs, etc." Therefore, regarding the revelation of the illumination from the Ten Sefiros, there are several different modes: sometimes the light prevails over the vessel,

ואז הגילוי בבחי' ע"ס [עשר ספירות] ופעמים הכלי גובר כו' והנשמות נמשכו מפנימית הכלים לכן הם בבחי' גבול.

and then the revelation is at the level of the Ten Sefiros; and sometimes the vessel prevails, etc. And the souls were drawn from the inner dimension of the vessels; therefore they are in a state of limitation,

שהכלים מגבילים האור. ולכן שייך להקרא בשם נשמה וגם שהנשמה קטנה הרבה מהכלים עצמן וכטפה מים כו'.

for the vessels limit the light. Therefore the name "neshamah" (soul) can apply [to them]; and also, the soul is much smaller than the vessels themselves, like a drop of water, etc.

13 והנה בעוד הנשמות למעלה נק' אחים ורעים לז"א ואח"כ נמשכים ע"י יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] להיות בבחי' עיבור במל' דאצילות

Now, while the souls are above, they are called "brothers and friends" of Z'eir Anpin. Afterwards they are drawn, through the union of Z'eir Anpin and Nukva, to be in a state of gestation (ibbur) in Malchus of Atzilus.

וזהו מאמר אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו ואז נקרא בנות ירושלים לפי שכשהנשמה עומדת שם היא בתכלית היחוד וביטול באור א"ס שקודם הפרסא מעין ביטול הכלים דע"ס [דעשר ספירות] עצמן דאיהו וגרמוהי חד.

This is the saying of Eliyahu, "As Havayah lives, before Whom I have stood." Then they are called "daughters of Jerusalem," because when the soul stands there, it is in the utmost unity and self-nullification (bittul) in the Infinite Light (Or Ein Sof) that is before the partition (parsa), akin to the nullification of the vessels of the Ten Sefiros themselves, for "He and His vessels are one."

(ועמ"ש בפ' יתרו בביאור דזכור את יום השבת כו' וע"פ ושמתי כדכד) וזהו פי' [פירוש] בנות ירושלים שיכולים לקבל בחי' יראה שבמלכות בשלימות וזהו בחי' נשמה שנתת בי טהורה היא

(See what is written in Parshas Yisro in the explanation of "Remember the Shabbos day, etc.," and on "I will make [your windows] of kadkod.") This is the explanation of "daughters of Jerusalem": that they are able to receive the level of awe (yirah) that is in Malchus in completeness. And this is the level of "The soul that You have placed within me is pure,"

דהיינו בעודה באצי' כנ"ל ואח"כ אתה בראתה היינו כשיורדת הנשמה לבריאה וידוע שבין אצי' לבריאה יש פרסא הנקרא בלשון הגמרא פרגוד כדי שיוכל להיות בחי' נברא.

that is, while it is in Atzilus, as above; and afterwards, "You created it," that is, when the soul descends to Beriah. It is known that between Atzilus and Beriah there is a partition, called in the language of the Gemara a "curtain" (pargod), so that there can be the level of a created being.

נמצא כמו שבבחי' מל' יש ב' בחי'. הא' היותה באצילות. הב' מה ששוכנת בהיכל קדשי קדשים דבי"ע ונעשי' [ונעשית / ונעשים] עתיק דבריאה כנ"ל כמ"כ [כמו כן] בהנשמות שנמשכין מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הכלים דמל' יש ג"כ ב' בחי' עד"ז.

It follows that just as in the level of Malchus there are two levels—the first, its being in Atzilus; the second, its dwelling in the chamber of the Holy of Holies of Beriah, Yetzirah and Asiyah and becoming Atik of Beriah, as above—so too in the souls, which are drawn from the inner dimension of the vessels of Malchus, there are likewise two levels in this manner.

וזהו ענין טהורה היא אתה בראתה כו' והנה בירידת הנשמה בבי"ע (וכן בבחי' מל') אז נקראת כלה לשון כלתה נפשי.

This is the meaning of "It is pure; You created it, etc." Now, with the soul's descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah (and likewise with the level of Malchus), it is then called kallah (bride), a term related to "my soul pines (kalsah)."

וכמ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] (דף ר"צ ע"ב) כדין אקרי כלה כו' והיינו דלפי שירדה בבריאה שהוא בעל גבול

As is written in the Idra Zuta (folio 290b), "Then she is called kallah, etc." That is: because it descended into Beriah, which is limited

(משא"כ באצי' הרי האורות הם בחי' א"ס) ע"כ כלתה נפשה מתי אבוא ואראה התגלות אור א"ס.

(which is not so in Atzilus, where the lights are at the level of the Infinite), therefore her soul pines: "When shall I come and see" the revelation of the Infinite Light?

כי בבריאה ההתגלות הוא בבחי' גבול וצמצום וע"י הפרסא. שלכן המלאכים אומרים ג' פעמים קדוש. שבכל ד' שעות אומר קדוש מחדש.

For in Beriah the revelation is in a mode of limitation and contraction, and through the partition. This is why the angels say "Holy" three times: every four hours [the angel] says "Holy" anew,

כי ההשגה וההשפעה הנמשך לו הוא בגבול ונמשך לו ההתפעלות מזה ד' שעות עד שאח"כ אומר עוד קדוש כו'.

because the comprehension and influx drawn to him is limited, and the stirring it produces in him lasts four hours, until afterwards he says "Holy" again, etc.

שאילו היה נמשך לו התגלות ההשגה מבחי' מלכות יותר היה מתבטל ממציאותו וכמאמר הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהן ושרפן.

For were a greater revelation of comprehension drawn to him from the level of Malchus, he would be nullified out of existence, as in the saying, "The Holy One, blessed be He, stretched out His little finger among them and burned them."

14 ולכן הנשמה שהיא שם בבחי' בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] אז הכלות הנפש לבוא מבחי' בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] להתגלות בלתי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] הוא התשוקה בהתגלות וכלות הנפש יתירה מתי אבוא ואראה כי עדיין לא בא וזהו זכרו את ה' מרחוק.

Therefore the soul that is there in a state of limitation—its pining to come from the state of limitation to a revelation without limitation is then a longing in revelation and an intense pining of the soul: "When shall I come and see," for it has not yet come. And this is "Remember Havayah from afar."

15 וע"כ נקרא כלה. אבל הנשמות העומדים בבחי' אצי' נקראו אחותי שאין האהבה ברשפי אש ע"ד בחי' כלה כ"א אהבה בהסתר ובבחי' ביטול ושם נאמר בתולות אחריה רעותיה כו'

Therefore it is called kallah. But the souls that stand at the level of Atzilus are called "my sister," for [their] love is not with fiery flashes in the manner of the level of kallah, but a hidden love, in a state of self-nullification. And there it is said, "Maidens, her companions, following after her, etc.,

בהיכלי מלך שעומדים שם בהיכלות דאצילות ומקבלים בחי' יראה שבשם בשלימות ולכן נק' בנות ירושלים ואע"פ [ואף על פי]

in the King's chambers," for they stand there in the chambers of Atzilus and receive the level of awe that is there in completeness. Therefore they are called "daughters of Jerusalem." And although

שהם שם ג"כ בבחי' בעל גבול כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] שהנשמות נמשכים מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הכלים מ"מ שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד והאור הוא בבחי' א"ס.

they too are there in a limited state, as explained above, that the souls are drawn from the inner dimension of the vessels, nevertheless there "He and His life-forces and His vessels are one," and the light is at the level of the Infinite.

16 ולכן עכ"פ [על כל פנים] הם בטלים בתכלית הביטול לאור א"ס קודם הפרגוד. משא"כ בבריאה ולכן נק' כלה

Therefore, at any rate, they are nullified in the utmost self-nullification to the Infinite Light before the curtain. This is not so in Beriah; therefore [there] it is called kallah.

ונמצא א"כ ירידה וריחוק זה גורם עלייה יתירה שע"ז נעשים בבחי' כלה ואז דווקא הקב"ה נקרא אצלם בשם חתן וכמ"ש ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה].

It follows, then, that this descent and distance cause an additional ascent, for through it they come to be at the level of kallah, and then specifically the Holy One, blessed be He, is called, in relation to them, by the name chasan (bridegroom), as it is written, "on the day of his wedding"—this is the Giving of the Torah.

כי נובלות חכמה שלמעלה תורה וכמשל הטפה גשמיות שיורדת ונמשכ' [ונמשכת] מהמוח ממש וע"י ירידת' בהשתלשלו' [בהשתלשלות] דרך חוט השדרה נתגשמה ונעשה טפה גשמיות ומ"מ יש בה

For "the Torah is the fallen fruit of the supernal wisdom," like the analogy of the physical drop that descends and is drawn from the brain itself, and through its descent in stages by way of the spinal cord it became physical and turned into a physical drop; and nevertheless there is in it

מכח המוחין ועצמיותם ממש להוליד בדומה לו כמ"כ [כמו כן] התורה נמשכה מבחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ונשתלשלה למטה עד שיוכל להיות מלובשת בגשמיות וע"כ נקרא נובלות

of the power of the intellect (mochin) and their very essence, to beget [one] like itself. So too, the Torah was drawn from the level of "wise, but not with a known wisdom," and descended in stages below until it could be enclothed in physicality; therefore it is called "fallen fruit."

(ועמ"ש בד"ה ושבתה הארץ בענין זריעת הגרעין כו' ומ"ש במ"א ע"פ המאמר בזוהר בפ' בראשית דכ"ז אעשה לו עזר דא משנה) וכמו הטפה שנתגשמה כו' ונקלטת בבחינת כלה היינו בנשמות ישראל שלומדים התורה בעוה"ז

(See what is written in the discourse beginning "The land shall rest" on the sowing of the seed, etc., and what is written elsewhere on the statement in the Zohar, Parshas Bereishis, folio 27, "'I will make him a helpmate'—this is the Mishnah.") And like the drop that became physical, etc., and is taken in by the level of kallah—that is, by the souls of Israel who study the Torah in this world.

לכן הנשמות קודם שנבראים בעודם בבחינת עיבור במל' דאצילות מלמדים אותה כל התורה ואח"כ בא מלאך וסטרו כו'

Therefore, before the souls are created, while they are still in a state of gestation in Malchus of Atzilus, they teach [the soul] the entire Torah, and afterwards an angel comes and strikes him, etc.,

כדי שע"י יגיעתו יחזור ללימודו שהוא קליטת הטפה עד"מ שהוא התורה כמו שהיא למטה ולכן ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה]

so that through his toil he will return to his learning, which is, by way of analogy, the taking in of the drop, that is, the Torah as it is below. Therefore, "on the day of his wedding"—this is the Giving of the Torah,

כי בחינת התגלות התורה וירידתה למטה הוא בחינת חתן חות דרגא לבוא בהתגלות התורה מחכמה עילאה עד שנקלטת בבחינת כלה.

for the level of the revelation of the Torah and its descent below is the level of chasan, [as in] chos darga, "descending a level," to come into the revelation of the Torah from the supernal wisdom until it is taken in by the level of kallah.

17 ולכן בשיר השירים נזכר הכל בלשון חתן וכלה וגם בלשון דודי. שכמו שהוא בכל נשמה בפרט שבירידתה בבי"ע דוקא נקרא כלה כך הוא בבחינת מל' שבירידתה להיות עתיק לבריאה אז דוקא נקרא בשם כלה.

Therefore in the Song of Songs everything is spoken of in terms of chasan and kallah, and also in terms of "my beloved." For just as with every individual soul, it is specifically in its descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah that it is called kallah, so it is with the level of Malchus: specifically in its descent to become Atik for Beriah is it then called by the name kallah.

18 ופי' כלה כל ה' היינו כל ר"ל [רוצה לומר] בחי' כלליות מכל המדות כי ע"ס [עשר ספירות] דמל' נמשכים מעשר מלכיות דע"ס [דעשר ספירות] דאצילות ממל' שבכתר נעשה כתר שבמל' כו' והה' הוא בחינת התגלות ועמ"ש ע"פ עיני כל אליך ישברו כו'.

And the meaning of kallah is kol hei: kol ("all") means the level of the inclusion of all the attributes (middos), for the Ten Sefiros of Malchus are drawn from the ten [aspects of] Malchus of the Ten Sefiros of Atzilus—from the Malchus of Keser comes the Keser of Malchus, etc.—and the hei is the level of revelation. And see what is written on the verse "The eyes of all look to You, etc."

19 וזהו פי' שחורה אני ונאוה שמקור נש"י [נשמות ישראל] שבבריאה שהיא בחי' המל' כשנקרא שכינה כנ"ל אומרת לבנות ירושלים היינו הנשמות שבאצילות שחורה אני מחמת הירידה בבחינת בעל גבול.

This is the meaning of "I am black, yet comely": the source of the souls of Israel that is in Beriah, which is the level of Malchus when it is called Shechinah, as above, says to the "daughters of Jerusalem," that is, to the souls that are in Atzilus, "I am black," because of the descent into a state of limitation.

אעפ"כ [אף על פי כן] ונאוה שע"ז יש התגלות יותר מכמו שהיתה בבחינת בנות ירושלים שהיתה הנשמה אז בהיכלות דאצילות

Even so, "[I am] comely," for through this there is a greater revelation than there was in the state of "daughters of Jerusalem," when the soul was then in the chambers of Atzilus.

וזהו הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבוא ברנה נושא אלומותיו וכמ"ש הפי' בזה בד"ה שובה ישראל ע"ש

This is [the meaning of] "He goes along weeping, carrying the bag of seed; he will surely come back with joyful song, carrying his sheaves," as the explanation of this is written in the discourse beginning "Return, O Israel"; see there.

(והטעם כנ"ל שאז דייקא נעשית בבחינת כלה והקב"ה נקרא אצלה בחינת חתן דהיינו המשכת התורה מעצמיות ח"ע [חכמה עילאה] יותר גבוה בשרשה מההשגות שהיה להן בהיכלות דאצילות וכמ"ש בפ' לך לך בד"ה ענין לך לך בענין נובלות חכמה שלמעלה תורה כו' ע"ש.

(The reason is as above: that specifically then it comes to be at the level of kallah, and the Holy One, blessed be He, is called, in relation to her, the level of chasan—that is, the drawing down of the Torah from the very essence of the supernal Chochmah, which is higher in its root than the comprehensions they had in the chambers of Atzilus—as is written in Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "The matter of 'Go forth,'" on "The Torah is the fallen fruit of supernal wisdom, etc." See there.

ובזה יובן מ"ש המגיד להבי" [להבית יוסף] הובא בשל"ה [בשני לוחות הברית] שם שכל מה שנאמר בענין יחוד תפארת ומלכות הכל הוא בבחינת הארתם בנרתק שלהם דהיינו בבחינת מל' הנקרא שכינתא. והיינו כמ"ש כאן שאזי דייקא נקרא כלה כו' וכדלעיל.

This will explain what the Maggid said to the Beis Yosef, cited in the Shelah there: that everything said about the union of Tiferes and Malchus is all in terms of their illumination within their sheath, that is, in the level of Malchus that is called Shechinta. This is as written here, that specifically then it is called kallah, etc., as above.

והטעם לזה דלכאורה אינו מובן הרי המל' כמו שהיא באצילות היא בחי' עליונה יותר הרבה כנ"ל ולמה א"כ ענין היחוד דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שנקרא יחוד קב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שהוא המשכת סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] שהוא בחינה והמשכה היותר עליונה

The reason for this—for at first glance it is not understood: Malchus as it is in Atzilus is a far higher level, as above. Why then should the union of Z'eir Anpin and Nukva, which is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah—which is the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the light that fills all worlds (memalei kol almin), the highest level and drawing down—

יהיה כל זה נמשך דייקא בבחינת כלה שהוא המלי שירדה לבריאה כו' אלא שהיא עולה באצילות ומתייחדת שם עם ז"א פב"פ [פנים בפנים] עיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ז פ"א ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] בכוונות ק"ש [קריאת שמע] ושמ"ע [ושמונה עשרה]. ועיין בזהר בראשית) (דמ"ט סע"א [סוף עמוד א]).

all be drawn specifically in the level of kallah, which is Malchus that descended into Beriah, etc., except that she ascends into Atzilus and unites there with Z'eir Anpin face to face? See Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 1, and Pri Etz Chaim, on the intentions of the Shema and the Shemoneh Esreh. And see the Zohar, Bereishis) (folio 49, end of side a).

אמנם הענין יובן בהקדים מ"ש במ"א אשר צריך להבין בענין היחודים העליונים למה כינו אותן בזהר וע"כ בלשון זיווג גשמי ונקרא זיווג ז"א ונוקבא וכיוצא.

However, the matter will be understood by first introducing what is written elsewhere: that one needs to understand, regarding the supernal unions, why they are described in the Zohar and Etz Chaim in the language of physical coupling, and called the coupling of Z'eir Anpin and Nukva, and the like.

והרי עיקר ענין פי' הזיווג והיחוד אינו אלא שפע וגילוי האור מן המשפיע למקבל.

After all, the essential meaning of coupling and union is nothing but the flow and revelation of light from the giver to the receiver.

א"כ לכאורה יותר היה נראה להמשיל ענין השפעה זו עד"מ משפע הרב לתלמיד או מהשפעת העשיר לעני צדקה כו' ולמה הוצרכו להלבישו במשל גשמי מאד.

If so, at first glance it would seem more fitting to compare this bestowal, by way of analogy, to the influence of a teacher on a student, or to a rich man's giving charity to a poor man, etc. Why did they need to clothe it in a very physical analogy?

אך הענין הוא שיש הפרש גדול בין שפע הרב לתלמיד ובין יחוד דכר ונוקבא כי בשפע הרב לתלמיד אין כאן רק השפעה מהרב לבד והתלמיד הוא טפל לגמרי שאינו

But the matter is that there is a great difference between the influence of a teacher on a student and the union of male and female. For in the influence of a teacher on a student there is nothing but bestowal from the teacher alone, and the student is entirely secondary, being

אלא בחינת מקבל לבד משא"כ ביחוד דכר ונוקבא הרי האשה ג"כ מזרעת אודם שממנו בשר כו' וכמ"ש אשה כי תזריע וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו'

only at the level of a recipient alone. This is not so with the union of male and female: the woman too emits seed, the red, from which comes flesh, etc., as it is written, "When a woman emits seed," and our Sages, of blessed memory, said, "If the woman emits seed first, she gives birth to a male, etc."

ואדרבה עיקר הווית הולד הוא מזרע הנקבה רק שמ"מ נקרא הנקבה בחינת מקבל כי זרע הנקבה אין בה כח להקפיא ולהתרקם ממנו הולד רק ע"י זרע הזכר

On the contrary, the main formation of the child is from the female's seed; it is only that the female is nevertheless called the recipient, because the female's seed has no power to congeal so that the child be formed from it, except through the male's seed,

וכמו החלב שנקפא להיות גבינה ע"י שנותנים בו קיבה וכה"ג [וכהאי גוונא] וז"ש [וזהו שכתוב] כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני כו'

like milk that congeals into cheese when rennet is put into it, and the like. This is what is written, "You poured me out like milk and curdled me like cheese, etc."

והנה למעלה ביחוד העליון הוא ג"כ בחינת מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] עם היות שבחינת המ"ד [המיין דוכרין] הוא המשכת חכמה עילאה שבתוכה מלובש אור א"ס ב"ה.

Now, above, in the supernal union, there are also the levels of "feminine waters" (mayin nukvin) and "masculine waters" (mayin duchrin). Although the level of the masculine waters is the drawing down of the supernal Chochmah, within which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is enclothed,

אך זהו על ידי העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שהוא בירורי רפ"ח ניצוצים על ידי שהאדם מתפלל באהוי"ר [באהבה ויראה] בכח האכילה ושתיה שהוא בירורי ק"נ [קליפת נוגה]

this comes about through the raising of the feminine waters, which are the refinements of the 288 sparks, through a person praying with love and awe by the strength of [his] eating and drinking, which is the refinement of kelipas nogah,

וכן צמר דציצית וקלף דתפילין כו' וזהו ענין מ"ן [מיין נוקבין] דנוקבא שהמלכות דאצילות מתלבשת בבי"ע לברר הרפ"ח ניצוצים כו'.

and likewise the wool of tzitzis and the parchment of tefillin, etc. This is the meaning of the feminine waters of Nukva: that Malchus of Atzilus is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah to refine the 288 sparks, etc.

20 והנה שרש המ"ן [המיין נוקבין] גבוה מאד לפי שהיא מעולם התהו מלפני מלוך מלך כו'. אלא שמ"מ המ"ד [המיין דוכרין] הוא המברר המ"ן [המיין נוקבין] כו'

Now, the root of the feminine waters is very high, for it is from the World of Tohu, "before any king reigned, etc." Yet nevertheless, the masculine waters are what refine the feminine waters, etc.;

אבל אחר הבירור עולה בס"ג [בשם ס"ג] שלמעלה ממ"ד [מממיין דוכרין] דמ"ה [דשם מ"ה] וכנודע מענין אשת חיל עטרת בעלה. ולכן הוכרחו להמשיל יחוד העליון לזיווג דכר ונוקבא דייקא אע"פ [אף על פי] שהוא משל גשמי מאד.

but after the refinement, it ascends into [the Name] Sag, which is above the masculine waters of [the Name] Mah, as is known regarding "A woman of valor is the crown of her husband." Therefore they were compelled to compare the supernal union specifically to the coupling of male and female, even though it is a very physical analogy.

(ועמ"ש סד"ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות כו' ובביאור ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו') ועפ"ז [ועל פי זה] יובן הטעם דהיחוד עליון הוא דייקא בבחינת שכינתא שהיא המל' שיורדת בבריאה כו'

(See what is written at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved" on "leaping over the hills, etc.," and in the explanation on "Then Israel sang, etc., 'Spring up, O well, etc.'") On this basis one will understand the reason that the supernal union is specifically in the level of Shechinta, which is Malchus that descends into Beriah, etc.:

כי עיקר בירור הרפ"ח ניצוצים הוא בבי"ע משא"כ באצילות לא יגורך רע כתיב ובירידתה לבריאה היא מבררת המ"ן [המיין נוקבין] ועי"ז דוקא נעשה היחוד העליון

for the main refinement of the 288 sparks is in Beriah, Yetzirah and Asiyah, whereas of Atzilus it is written, "Evil shall not dwell with You." And in her descent to Beriah she refines the feminine waters, and specifically through this the supernal union takes place;

והיינו שהיא עולה באצילות פב"פ [פנים בפנים] עם ז"א כו' ומ"מ הענין הוא ע"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' כי תשא (בדף קפ"ט ע"ב) ודע

that is, she ascends into Atzilus, face to face with Z'eir Anpin, etc. Nevertheless, the matter is along the lines of what the Ramaz wrote in Parshas Ki Sisa (folio 189b): "Know

כי שושנה העליונה היא מלכות דאצילות הנקרא רעיתי וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] מפרנסתי מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מל' דאצילות

that the upper rose is Malchus of Atzilus, which is called 'My beloved' (rayasi), and our Sages, of blessed memory, said, '[read] she who sustains Me (mefarnesasi),' because all the refinements that are elevated from below by the lower Malchus ascend up to Malchus of Atzilus,

והיא מעלה מ"ן [מיין נוקבין] לבעלה ועי"כ [ועל ידי כך] יורד השפע לעולמות עכ"ל [עד כאן לשונו] ועיין מ"ש סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין אבן מאסו הבונים כו' ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' כי תצא (דרע"ו) ד"ה ואיהו גדיל לה ומזה נלמוד כו' ע"ש.

and she raises feminine waters to her Husband, and through this the bounty descends to the worlds." End of quote. And see what is written at the end of the discourse beginning "A psalm, a song of the dedication of the House," on "The stone the builders rejected, etc."; and see what the Ramaz wrote in Parshas Ki Seitzei (folio 276), in the passage beginning "And He makes her grow, and from this we learn, etc." See there.

ובפ' פנחס (דרט"ו ב') לאה ורחל נעשים אחד וכ"כ [וכן כתב] עוד ר"פ תרומה (דקכ"ו ע"ב) גבי מי זאת כו'

And in Parshas Pinchas (folio 215b): Leah and Rachel become one. He also wrote so at the beginning of Parshas Terumah (folio 126b), on "Who is this, etc."

ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת בענין עליית הנשמות ע"י ירידתן בגוף שמתחלה היו מבחינת היחוד דאיהו וגרמוהי חד

And see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "Remember the Shabbos day," on the ascent of the souls through their descent into the body: that at first they were from the level of the unity of "He and His vessels are one,"

וע"י התלבשותן בנה"ב [בנפש הבהמית] מתעלות להיות בבחי' היחוד דאיהו וחיוהי חד ומובן זה ג"כ עפמ"ש [על פי מה שכתוב] כאן שכשהן באצילות נמשכו מפנימית הכלים שזהו ענין איהו וגרמוהי כו'

and through their enclothing in the animal soul they ascend to be at the level of the unity of "He and His life-forces are one." This is also understood according to what is written here: that while in Atzilus they were drawn from the inner dimension of the vessels, which is the matter of "He and His vessels, etc.,"

וע"י ירידתן בבי"ע יתעלו יותר כמש"ת [כמו שיתבאר] בפי' שחורה אני ונאוה (ועמ"ש בד"ה אם בחקתי הנה מבואר בע"ח [בעץ חיים]):

and through their descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah they will ascend higher, as will be explained in the meaning of "I am black, yet comely." (And see what is written in the discourse beginning "If you walk in My statutes: Now, it is explained in Etz Chaim.")

21 ג והנה להבין ביאור ענין שחורה אני שמקבלת בחינת הטפה היא בחינת ח"ע [חכמה עילאה] בבחינת שחורה דהיינו בבחינת ההלכות ודקדוקי סופרים שהן קווצותיו תלתלים שחורות כעורב.

3. Now, to understand the explanation of "I am black": that she receives the level of the drop, which is the level of the supernal Chochmah, in the aspect of "black," that is, in the aspect of the halachos and the fine points of the Scribes, which are [the meaning of] "His locks are curled, black as a raven."

הענין דאיתא באדרא דנשא (דקל"ב) וז"ל [וזה לשונו] דתניא כתיב קווצותיו תלתלים שחורות כעורב וכתיב ושער רישיה כעמר נקא. לא קשיא הא בדיקנא עילאה הא בדיקנא תתאה.

The matter is that it is stated in the Idra of Naso (folio 132), and these are its words: "For it was taught: it is written, 'His locks are curled, black as a raven,' and it is written, 'and the hair of His head like pure wool.' There is no difficulty: this is in the upper beard, and this is in the lower beard.

וע"ד כד אתייהיבת אורייתא לישראל אתייהיבת באש שחורה על גבי אש לבנה עכ"ל [עד כאן לשונו] ודף קל"ו ע"א איתא קוצי דשערי אוכמן כו'

And on this account, when the Torah was given to Israel, it was given in black fire upon white fire." End of quote. And on folio 136a it says: "The locks of black hair, etc.,

דאחידן ביה דכיין ומסאבן ומכאן אתאחדן טעמי אורייתא בדכייא במסאבא עכ"ל [עד כאן לשונו] דפי' דכיין ומסאבן היינו מה שהוא כשר ופסול טמא או טהור.

to which pure and impure are attached; and from here the reasons of the Torah are attached, in purity [and] in impurity." End of quote. The meaning of "pure and impure" is what is kosher and unfit, impure or pure.

נמצא שרש ההלכות שבל"ת [שבלא תעשה] נמשכין משערות דז"א וההלכות שבמצות עשה נמשכים מבחינת עמר נקא שערות דא"א.

It follows that the root of the halachos of the prohibitive commandments is drawn from the hairs of Z'eir Anpin, while the halachos of the positive commandments are drawn from the level of "pure wool," the hairs of Arich Anpin.

22 והענין כי הנה כבר נתבאר למעלה שכשנצרך להיות המשכה והתגלות חדשה מאור א"ס ב"ה צ"ל הכל ע"י כתר שהוא ממוצע בין המאציל לנאצלים.

The explanation is this: it has already been explained above that when there needs to be a new drawing down and revelation from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, it must all be through Keser, which is the intermediary between the Emanator and the emanated.

וזהו המחדש בטובו. פי' שממשיך האור חדש ממקור בחינת א"ס ב"ה על ידי טובו הוא בחינת ורב חסד שהוא מדת הכתר וע"ז אח"כ אור חדש על ציון תאיר.

This is [the meaning of] "Who renews in His goodness." That is: He draws new light from the source, the level of the Infinite One, blessed be He, through His goodness, which is the level of "abundant in kindness," the attribute of Keser; and through this, afterwards, "Shine a new light upon Zion."

23 והמשכה זו מהכתר בע"ס [בעשר ספירות] הוא רק ע"י בחינת שערות כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] ובזהר דאו"א [דאבא ואימא] יונקים ממזלות.

This drawing down from Keser into the Ten Sefiros is only through the level of hairs, as is written in Etz Chaim and in the Zohar, that Abba and Imma draw nourishment from the mazalos.

והענין כי הנה בעצמותו יתברך נאמר אני הוי' לא שניתי ולאו ביה מכל אינון מדות כלל ולכן בכדי שיהיה ההמשכה והתגלות מא"ס בבחינת חכמה שיומשך מאנת בחינת חכים.

The explanation is this: of His essence, blessed be He, it is said, "I, Havayah, have not changed," and "none of these attributes is in Him at all." Therefore, for there to be a drawing down and revelation from the Infinite One in the level of Chochmah—that from "You" there be drawn the level of "wise"—

זהו ירידה גדולה והוא על ידי רב חסד וכמ"ש עולם חסד יבנה שישפיל את עצמו שיהיה נקרא בשם חכים ומבין.

this is a great descent, and it comes about through "abundant in kindness," as it is written, "The world is built by kindness": that He lowers Himself to be called by the name "wise" and "understanding."

24 ואי אפשר להיות נמשך מבחינת ורב חסד בחכמה כ"א על ידי בחינת שערות לבד. והכלי לזה שיהיה זה הגילוי מאור א"ס הוא על ידי

And it is impossible for [light] to be drawn from the level of "abundant in kindness" into Chochmah except through the level of hairs alone. And the vessel for this, that this revelation from the Infinite Light should come about, is through

המצות תרי"ג ארחין דגלגלתא שרש המצות רצון עליון ונמשך ע"י שערות י"ג תקוני דיקנא דא"א מדה"ר [מדות הרחמים] ורב חסד ואבא יונק ממזל השמיני התגלות טעמי המצות.

the mitzvos, the 613 paths of the Skull (Gulgalta), the root of the mitzvos, the supernal will; and it is drawn through the hairs, the thirteen tikkunim of the beard of Arich Anpin, the attributes of mercy and "abundant in kindness." And Abba draws nourishment from the eighth mazal, the revelation of the reasons of the mitzvos.

אך הנה כל בחי' ההשתלשלות הנ"ל הוא רק מבחינת יוד אחרונה דשם ס"ג [שם ס"ג] שבטהירו עילאה כמ"ש בספר עמק המלך שער ג' (והובא מזה במק"מ [במקדש מלך] פ' בראשית על דף ט"ו)

However, the whole chain of descent mentioned above is only from the level of the final yud of the Name Sag that is in the Supernal Brightness (Tehiru Ila'ah), as is written in the book Emek HaMelech, Sha'ar (Gate) 3 (and cited from it in Mikdash Melech, Parshas Bereishis, on folio 15),

ובזהר פ' שמות (נ"א [נוסחא אחרינא] פ' בראשית) איתא שהתהוות כל העולמות הוא ע"י מחשבה אחת ולכן הכל נחשב כטפה בים אוקיינוס.

and in the Zohar, Parshas Shemos (another reading: Parshas Bereishis), it is stated that the coming into being of all the worlds is through a single thought, and therefore everything is considered like a drop in the ocean.

לכן בעצמותו יתי' לא שייך לומר אפילו סכ"ע [סובב כל עלמין] שאינו בגדר עלמין כלל וגם מה שאמר אנת חכים

Therefore, of His essence, blessed be He, one cannot say even "encompassing all worlds" (sovev kol almin), for He is not within the bounds of worlds at all; and also what he said, "You are wise,"

דהיינו שמבחינת אנת נמשך להתלבש בבחי' חכים כנ"ל הנה בעצמותו ומהותו אין שייך גם זאת אלא אנת ר"ל [רוצה לומר] על סכ"ע [סובב כל עלמין].

that is, that from the level of "You" [light] is drawn to be enclothed in the level of "wise," as above—of His essence and being even this does not apply; rather, "You" refers to the level of "encompassing all worlds."

כי עצמות א"ס פשוט בתכלית הפשיטות ואור צח ומצוחצח אוכם הוא קמי' [קמיה] וכלא ממש חשיבי אני הוי' לא שניתי וכמו קודם שנברא העולם וכל מקור ההמשכה וההתגלות הוא רק מבחי' מל' דא"ס.

For the essence of the Infinite One is simple in the utmost simplicity, and "a clear and lucid light is darkness before Him," and [all] are considered as truly nothing: "I, Havayah, have not changed," just as before the world was created. And the entire source of the drawing down and revelation is only from the level of Malchus of the Infinite One.

אבל בעצמות א"ס לא שייך גם זאת שיהי' [שיהיה] מקור שיתגלה איזה הארה ואינו שייך לעולמות כלל שיאמר אנת חכים.

But of the essence of the Infinite One even this does not apply, that there be a source from which any illumination would be revealed; and it does not pertain to the worlds at all, such that one would say, "You are wise."

רק מבחי' מל' דא"ס אף שהוא אור א"ס מ"מ היא בחי' שיוכל לומר ולהשתלשל מזה עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] סוכ"ע ע"י דילוג והארת קו וחוט. וע"ז אמר אנת חכים.

Only from the level of Malchus of the Infinite One: although it is the Infinite Light, nevertheless it is a level of which one can say [this], and from which the worlds of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah and [the light that] encompasses all worlds can descend, through a leap and through the illumination of the kav and thread. And of this he said, "You are wise."

25 והנה התגלות האור מבחינ' [מבחינת / מבחינה] זו מבחי' אנת לבחי' חכים דהיינו שיהיה נמשך התגלות מסכ"ע [מסובב כל עלמין] הארה לעלמין שהחכמה היא ראשית עולם האצי' וכתיב כולם בחכמה עשית.

Now, the revelation of the light from this level, from the level of "You" to the level of "wise"—that is, that there be drawn a revelation from [the light that] encompasses all worlds (sovev kol almin), an illumination for the worlds, for Chochmah is the beginning of the World of Atzilus, and it is written, "You made them all with wisdom"—

הוא ע"י מצות עשה וע"ז הגילוי נאמר ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא בחי' לובן עליון התגלות רצונו וחסדו ממש.

comes about through the positive commandments. Of this revelation it is said, "and the hair of His head like pure wool": the level of the supernal whiteness, the revelation of His very will and kindness.

(וע' מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי) והוא פי' דיקנא עילאה דר"ל [דרוצה לומר] דיקנא דא"א

(See on this the explanation on "For on this day He shall atone," in Parshas Acharei.) This is the meaning of "the upper beard," which means the beard of Arich Anpin,

והיינו ע"י קיום רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח אברים דמלכא שע"י שעושין המצוה ומקיימין רצונו ית' ממשיכין רצונו ממש בעולמות.

that is, through the fulfillment of the 248 positive commandments, "the 248 limbs of the King": by performing the mitzvah and fulfilling His will, blessed be He, one draws His very will into the worlds.

והאבות קיימו את התורה ברוחניות הי' [היה] ההתגלות למעלה באצי' ע"י עובדות שלהם אבל כדי שיהי' [שיהיה]

The Patriarchs fulfilled the Torah in a spiritual manner; the revelation through their deeds was above, in Atzilus. But for there to be

ההתגלות למטה ממש מבחי' שער רישי' [רישיה] כעמר נקא הוא ע"י מעשה המצות בגשמיות ממש שע"י זה נמשך גילוי בחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] למטה שיהי' [שיהיה] למטה ג"כ הגילוי

a revelation literally below, from the level of "the hair of His head like pure wool," it is through the performance of the mitzvos with actual physical things. Through this a revelation of the level of "encompassing all worlds" is drawn below, so that below too there is the revelation

כמו למעלה בחכמה עילאה שנמשך בחי' אנת בבחי' חכים כנ"ל (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפ' לך לך ועמ"ש מענין השערות ע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו' ומ"ש ע"פ והיה לכם לציצית בפי' והייתם קדושים).

as above in the supernal Chochmah, where the level of "You" is drawn into the level of "wise," as above. (See what was written above in Parshas Lech Lecha; see what is written on the hairs on the verse "You shall make holy garments for Aharon, etc."; and what is written on the verse "It shall be tzitzis for you," on the meaning of "and you shall be holy.")

אך שיהי' [שיהיה] התגלות עצמותו כביכול שלמעלה מבחי' סוכ"ע לא יוכל להיות כ"א לעתיד לבוא (ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפ' בראשית) (בדף ד' ע"ב) שכתב.

But that there be a revelation of His essence, as it were, which is above the level of "encompassing all worlds," cannot be except in the Time to Come. (See the Ramaz on Parshas Bereishis) (on folio 4b), who wrote,

וז"ל [וזה לשונו] ונלע"ד [ונראה לעניות דעתי] שעיקר התיקון הוא לזמן תיקון העולמות אחר זמן המשיח שאז יהיה בנו כח להמשיך הטפה מפנימיות עתיק משא"כ עתה עכ"ל [עד כאן לשונו]

and these are his words: "It seems to my humble mind that the main rectification is for the time of the rectification of the worlds after the time of Mashiach, for then we will have the power to draw the drop from the inner dimension of Atik, which is not so now." End of quote.

והנה אז יהיה הגילוי גם למטה ממש (ועמ"ש ע"פ שימני כחותם) ועל ידי שמקיימין מצות ל"ת [לא תעשה] כמש"ת [כמו שיתבאר]

Then the revelation will be literally below as well (see what is written on the verse "Set me as a seal"), and [it will come about] through the fulfillment of the prohibitive commandments, as will be explained.

והנה מצות ל"ת [לא תעשה] הם בבחינת דיקנא תתאה דהיינו דיקנא דז"א קווצותיו תלתלים שחורות כעורב תלתלים תלי תלים של הלכות דברי סופרים בחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר

Now, the prohibitive commandments are at the level of the lower beard, that is, the beard of Z'eir Anpin: "His locks are curled (taltalim), black as a raven"—taltalim, tilei tilim, "mounds upon mounds" of halachos, the words of the Scribes (soferim), the level of the scribe (sofer), which is above the level of the book (sefer);

וגם גדרים וסייגים שמדרבנן רובם הם במצות לא תעשה והם שחורות כעורב בבחינת אכזריות דהיינו שנצרך לזה ג"כ מדת גבורות לפסוק שהדבר פסול ולא יוכל להתעלות אף שבהכרח יש בו ניצוץ מקדושה עכ"ז [עם כל זה] דוחין אותו.

and also the rabbinic fences and safeguards, most of which concern prohibitions. And they are "black as a raven," in a mode of cruelty; that is, this also requires the attribute of severities (gevuros), to rule that the thing is unfit and cannot be elevated: although of necessity there is a spark of holiness in it, nevertheless it is rejected.

26 וז"ש [וזהו שכתוב] באדרא דשערי אוכמן כו' דאחידן ביי' [ביה] דכיין ומסאבן לפסוק שזה הוא טהור וכשר ויכול להתעלות ודבר אחר טמא ופסול ואינו יכול להתעלות אף שיש בו ניצוץ.

This is what is said in the Idra: "the black hairs, etc., to which pure and impure are attached": to rule that this is pure and kosher and can be elevated, while another thing is impure and unfit and cannot be elevated, although it has a spark in it.

ויש בדברים אסורים ג"כ ב' בחינות דכמו שבקדושה יש פנימי ומקיף כן יש בקליפה ג"כ ב' בחי' הנ"ל

And in forbidden things, too, there are two levels: just as in holiness there is the inner and the encompassing, so in kelipah too there are the two levels mentioned above.

כמו לא תאכל חלב וכדומה זהו בחינת פנימית שהמאכל נכנס בפנימית ויש בחינת מקיף היינו אף שאין נכנס בפנימית שום דבר נטמא גופו כשנוגע בו וזהו בחי' מקיף דקליפה שזהו כל ענין סדר טהרות.

For example, "You shall not eat forbidden fat" and the like: this is the level of the inner, for the food enters within. And there is the level of the encompassing: even though nothing enters within, his body becomes impure when he touches it. This is the level of the encompassing of kelipah, which is the whole subject of the Order of Taharos.

27 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ודעת זה סדר טהרות. שצ"ל שלא יהיה שום מסך מבדיל לא מפנימי ולא ממקיף דקליפה ועל ידי זה לעתיד לבוא יהיה התגלות הארה מעצמותו ומהותו.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "'And knowledge'—this is the Order of Taharos." For there must be no separating screen, neither from the inner nor from the encompassing [aspect] of kelipah; and through this, in the Time to Come, there will be a revelation of an illumination from His essence and being.

וזהו שחורה אני וע"ז דוקא ונאוה. היינו דעם היות שהנשמה כשיורדת בבי"ע בבחינת גבול היא בבחינת שחורה אני.

This is "I am black," and specifically through this, "comely." That is: although the soul, when it descends into Beriah, Yetzirah and Asiyah, into a state of limitation, is in the state of "I am black,"

אבל על ידי קיום המצות ג"כ בבחינת קוצותיו תלתלים שחורות כעורב בדקדוקי סופרים גדרים וסייגים שהם מבחי' גבורות קדושות ונדחה ע"ז הסט"א [הסטרא אחרא]. לכן אף שלמטה אני שחורה ג"כ כעורב שלא בבחינת המשכה.

yet through fulfilling the mitzvos also in the manner of "his locks are curled, black as a raven"—in the fine points of the Scribes, the fences and safeguards, which are from the level of holy severities (gevuros)—the sitra achra is thereby repelled. Therefore, although below I am black as well, like a raven, not in a mode of drawing down,

אבל עי"ז ונאוה כי המצות ל"ת [לא תעשה] הם כלים שעל ידי קיומן יהי' [יהיה] לע"ל [לעתיד לבוא] התגלות עצמותו ומהותו מה שנאמר בו אני הוי' לא שניתי ואינו בגדר שום הארת המשכה מאתו יתברך

yet through this, "comely": for the prohibitive commandments are vessels through whose fulfillment there will be, in the Time to Come, a revelation of His essence and being, of which it is said, "I, Havayah, have not changed," and which is not within the bounds of any illumination drawn from Him, blessed be He.

(ואמנם מה דהלכות דל"ת [דלא תעשה] תלויין בדיקנא דז"א שהוא למטה הרבה מבחי' דיקנא דא"א דשם תלויין הלכות דמ"ע [דמצות עשה] ובמ"א איתא דל"ת [דלא תעשה] נמשכין מי"ה ומ"ע [ומצות עשה] מו"ה יתי' לקמן אי"ה [אם ירצה השם]):

(As for the halachos of the prohibitions depending on the beard of Z'eir Anpin, which is far below the level of the beard of Arich Anpin, on which the halachos of the positive commandments depend—and elsewhere it is stated that the prohibitions are drawn from yud-hei and the positive commandments from vav-hei—this will be explained below, G-d willing.)

28 ד ולבאר הטעם צריך להקדים ענין תוהו ותיקון דהנה שבה"כ [שבירת הכלים] דתהו הי' [היה] מחמת שהיה האור רב והכלים קטנים מהכיל

4. To explain the reason, one must first introduce the subject of Tohu and Tikkun. The shattering of the vessels of Tohu came about because the light was abundant and the vessels too small to contain [it],

ולא יכלה הכלי להגביל את האור לכן נשברו הכלים ונפלו למטה והאורות נסתלקו בעצמות המאציל.

and the vessel could not limit the light. Therefore the vessels shattered and fell below, and the lights withdrew into the essence of the Emanator.

ואח"כ נבררו ונתקנו והתיקון הוא שנעשו בבחינת פרצופים ולהיות כל מדה כלולה מעשר ובריבוי הכלים נתקנו האורות וכמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בפי' האדר"ז [האדרא זוטא] כי סוד התיקון הוא המעטת האור ואדרבה זו היא סיבה שיוכלו לקבלו הכלים המתבררים.

Afterwards they were refined and rectified. The rectification (tikkun) is that they became configurations (partzufim), each attribute being composed of ten, and through the multiplicity of vessels the lights were rectified. As R. Chaim Vital wrote in his commentary on the Idra Zuta, the secret of the rectification is the diminishing of the light; on the contrary, this is what enables the vessels being refined to receive it.

29 והנה תחלה נתברר מהכלים דתהו מה שנכלל בעולם האצי' בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דתיקון ומה שלא היה יכול להכלל באצילות ירד לבי"ע ונבררו שם שנתגלו נשמות ומלאכים.

Now, first there was refined from the vessels of Tohu what was included in the World of Atzilus, in the vessels of the Ten Sefiros of Tikkun; and what could not be included in Atzilus descended to Beriah, Yetzirah and Asiyah and was refined there, so that souls and angels came forth.

ולכן יש כח בהמלאכים להיות והחיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם בחי' אורות וכלים דאצי'.

Therefore the angels have the power to be [as in] "and the Chayos carry the Throne," and "upon the Throne, as the appearance of a man"—the level of the lights and vessels of Atzilus.

וזהו לפי ששרשם מעולם התהו ואורות דתהו גבוהים יותר מאורות דתיקון שהרי התיקון הוא המעטת האור (דרך נקבים וצינורות ושערות)

This is because their root is from the World of Tohu, and the lights of Tohu are higher than the lights of Tikkun, for Tikkun is the diminishing of the light (through apertures, channels and hairs);

רק שמחמת שבה"כ נסתלקו האורות במאצילן והכלים נפלו למטה אכן אחר שנבררו [שבירת הכלים] הכלים ונתעלו מנפילתן חוזר להתגלות בהן שרשן אורות דתהו שהוא בחי' לפני מלך מלך לבנ"י [לבני ישראל].

only that because of the shattering of the vessels the lights withdrew into their Emanator and the vessels fell below. But after the vessels have been refined and raised from their fall, their root, the lights of Tohu, returns to be revealed in them, which is the level of "before any king reigned over the Children of Israel."

וזהו שע"י הביטול שבחיות המרכבה זעות מחיל כסא שהוא בירור ותיקון מה שיש בהם משבה"כ [משבירת הכלים] שנברר ונתקן עד שנכלל בבחי' ביטול

This is [the meaning of the fact] that through the self-nullification (bittul) of the Chayos of the Chariot, [who] "tremble from the might of the Throne"—which is the refinement and rectification of what is in them from the shattering of the vessels, which was refined and rectified until it was included in the state of self-nullification—

אז נתגלה בהם הארה מאורות דתהו שנסתלקו לעצמות המאציל ועי"ז נושאות את הכסא והאדם שעל הכסא לבחי' עצמיות א"ס ב"ה בחי' כי לא אדם הוא

then an illumination from the lights of Tohu, which withdrew into the essence of the Emanator, is revealed in them; and through this they carry the Throne and the Man upon the Throne, [up] to the level of the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, the level of "for He is not a man."

והנה המלאכים הם שכבר נברר וזהו ואשר משרתיו כולם עומדים שעומדים בבחי' ביטול וכן הנשמות וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שהנשמה עצמה אין צריכה תיקון ולא ירדה רק לברר הנה"ב [הנפש הבהמית] כו'.

Now, the angels are what has already been refined; this is [the meaning of] "and those who serve Him all stand," for they stand in a state of self-nullification. And so too the souls, as written in Etz Chaim, that the soul itself needs no rectification and descended only to refine the animal soul, etc.

30 והנה כמו שיש ג' שותפים באדם אב ואם והקב"ה נותן בו נשמה. כמ"כ [כמו כן] בבהמה הגשמי' [הגשמיים / הגשמיות / הגשמית] יש בה נפש מבחי' החיות שבמרכבה מבחינת השמרים והפסולת שעדיין לא נברר והם מתבררים על ידי

Now, just as there are three partners in a person—father, mother, and the Holy One, blessed be He, Who places a soul in him—so too in the physical animal there is a soul from the level of the Chayos in the Chariot, from the aspect of the dregs and waste that have not yet been refined. They are refined through

האדם שאוכלן ובכח שאכל הבהמה יוכל לומר אחד ואהבת בכל לבבך בב' יצריך ולהתפלל במס"נ [במסירות נפש] על ידי זה נבררו גם הבהמות וכל הדברים המותרים לאוכלן ועי"ז מתגלה הארה מאורות דתהו כנ"ל בענין והחיות נושאות כו'

the person who eats them: by the strength of having eaten the animal he can say "One" and "You shall love [G-d] ... with all your heart"—with both your inclinations—and pray with self-sacrifice (mesirus nefesh). Through this the animals, too, are refined, and all the things permitted to eat; and through this an illumination from the lights of Tohu is revealed, as above regarding "and the Chayos carry, etc."

וכן כשעושין מהם מצות עשה כמו שופר סוכה ולולב ציצית ותפילין ממשיכים התגלות האורות דתהו שנסתלקו שיתגלו בכלים דתיקון

And likewise when positive commandments are performed with them, such as shofar, sukkah and lulav, tzitzis and tefillin, one draws down the revelation of the lights of Tohu that withdrew, so that they are revealed in the vessels of Tikkun

(ויומשך גילוי זה בנפש האלקי' וכמו למעלה והחיות נושאות את בחינת האדם שלו). וכ"ז [וכל זה] הוא בדברים המותרים לפיך. משא"כ הדברים האסורים שלא יוכלו להתעלות כלל.

(and this revelation will be drawn into the G-dly soul, just as above "the Chayos carry" the level of its "Man"). All this is with things "permitted to your mouth." This is not so with forbidden things, which cannot be elevated at all.

והנה צ"ל דבמרכבה הקדושה פני אריה אל הימין הרי הוא קודם במעלה וגבוה מפני שור ולכן ג"כ בקרבנות הי' [היה] אריה דאכיל קרבנין.

Now, one must understand: in the holy Chariot, "the face of a lion on the right" precedes in rank and is higher than "the face of an ox"; and therefore also in the offerings there was "a lion that devours the offerings."

31 ומדוע למטה השור מותר לאוכלו ויוכל להתעלות ע"י האדם שאוכלו או שמקריבו ע"ג [על גבי] המזבח שע"י נתעלה

Why, then, below, is the ox permitted to be eaten, and can be elevated by the person who eats it or offers it upon the altar, so that through this

עצם השור ונכלל בקדושה משא"כ האריה הוא מחיות טמאות אשר אסורים באכילה ואינו ראוי לכל דבר שבקדושה שלא הוכשר למלאכת שמים אלא מן המותר בפיך.

the ox itself is elevated and included in holiness; whereas the lion is among the impure beasts, which are forbidden to be eaten, and is unfit for anything holy, for "only what is permitted to your mouth was approved for the work of Heaven"?

והענין כי הנה נודע שהקליפה קדמה לפרי. ולא שהקליפה ממש קדמה לפרי ח"ו [חס ושלום] אלא שהאור וחיות הלובש בתוכו בבחינת גלות ונפל שמה משבה"כ [משבירת הכלים]

The explanation is this: it is known that "the husk precedes the fruit." Not that the husk literally precedes the fruit, G-d forbid; rather, the light and life-force that is enclothed within it in a state of exile, having fallen there from the shattering of the vessels,

הנה הוא ממדרגות עליונות יותר מהפרי עצמה (וכמ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה) וכנ"ל מענין תוהו ותיקון ואעפ"כ [ואף על פי כן] הקליפה עצמה היא סיגים וקליפה.

is from higher levels than the fruit itself (as is written in the discourse beginning "And it was when Pharaoh sent"), as above regarding Tohu and Tikkun. Nevertheless, the husk itself is dross and husk (kelipah).

ולכן האריה למטה הוא חיה טמאה ולמטה מהשור שהוא לגבי האריה כמו פרי לקליפה ואמנם שרש האור והחיות והניצוץ המלובש בו הוא מבחינת שלמעלה מהשור שהרי למעלה פני אריה אל הימין כו'.

Therefore the lion below is an impure beast and below the ox, which relative to the lion is like fruit relative to husk. However, the root of the light, life-force and spark enclothed in it is from a level above the ox, for above, "the face of a lion is on the right, etc."

32 והנה כענין התהוות האריי [האריה] שלמטה מפני ארי [אריה] כך עד"ז הוא ענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל פי' שיצא ממנו בבחינת סיגים שנפרדו מהכסף ואז נעשה אברהם מרכבה לחסד דאצילות כמו הכסף לאחר שהוטהר מהסיגים.

Now, like the coming into being of the lion below from the face of the lion, so in the same way is the matter of Avraham, from whom Yishmael came forth. This means that he came forth from him as dross separated from the silver; and then Avraham became a chariot for the Chesed (kindness) of Atzilus, like silver after it has been purified of its dross.

33 ובעת שהיה קודם בירור הכלים דתהו היי [היה] כלול ישמעאל ג"כ בבחינת אברהם ונעשה שבה"כ [שבירת הכלים] וישמעאל קדם ליצחק כמו קליפה קדמה לפרי

And at the time before the refinement of the vessels of Tohu, Yishmael too was included in the level of Avraham, and the shattering of the vessels took place; and Yishmael preceded Yitzchak, as the husk precedes the fruit.

ולכן היה הוא הבכור והיינו כמו בחינת האריה שלמטה לגבי השור עד"מ כי בחינת יצחק הוא

Therefore he was the firstborn. This is like the level of the lion below relative to the ox, by way of analogy: for the level of Yitzchak is

כמו בחינת פני שור שבמרכבה הקדושה וישמעאל הוא כמו בחינת האריה שלמטה שהרי שרשו גבוה יותר דהיינו מבחינת פני אריה

like the level of the face of the ox in the holy Chariot, and Yishmael is like the level of the lion below, for his root is higher, that is, from the level of the face of the lion;

אמנם הוא עצמו יצא בבחי' סיגים וקליפה (ומזה יובן ענין שחורה אני ונאוה כאהלי קדר כדלקמן) וכמו השליא שמקפת לולד

but he himself came forth as dross and husk (and from this will be understood the meaning of "I am black, yet comely, like the tents of Kedar," as below), like the afterbirth that surrounds the child.

וזהו לפי שבשרשה כשהיתה כלולה בהטפה היא נעלה יותר ואח"כ ע"י הבירור נפרדת וזורקין אותה. והענין הוא כי מה שהוא גבוה יותר בשרשו כשנופל בבחינת שבה"כ [שבירת הכלים] נופל למטה יותר.

This is because in its root, when it was included in the drop, it is more exalted, and afterwards, through the refinement, it is separated and thrown away. The explanation is that what is higher in its root, when it falls through the shattering of the vessels, falls lower.

ולכן גם בענין שבה"כ [שבירת הכלים] דתהו יש כמה בחינות שמה שנפל למטה יותר זהו מפני ששרשה היה גבוה יותר שהיו האורות גבוהים יותר

Therefore, in the shattering of the vessels of Tohu too, there are several levels: what fell lower did so because its root was higher, for the lights were higher;

ולכן הכלים לא הכילום ונפלו בכח למטה יותר ויש מבחינת הכלים שנשברו ונפלו שנשתלשלו בבחינת בהמות וחיות המותרים באכילה ומה שגבוה יותר בשרשו נפל למטה יותר בדברים שאסור באכילה.

therefore the vessels could not contain them and fell with force further below. Some of the vessels that shattered and fell descended into domestic animals and beasts permitted to be eaten, and what was higher in its root fell lower, into things forbidden to be eaten.

34 והנה קיום המצות ל"ת [לא תעשה] הוא הכל בדברים האסורים ששרשן גבוה יותר מהדברים המותרים כמו אריה נגד שור

Now, the fulfillment of the prohibitive commandments is entirely with forbidden things, whose root is higher than that of the permitted things, like the lion as against the ox.

ועל ידי קיום רצונו ית' בבחינת הל"ת [הלא תעשה] היינו בבחינת דחייה שדוחין אותן הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] ומקיפים דקליפה

And through fulfilling His will, blessed be He, in the manner of the prohibitions, that is, in the manner of rejection, in which the inner and encompassing [forces] of kelipah are rejected—

היינו על ידי מניעת האכילה לא תאכל או שנזהרים מלטמא בהם וכל הגדרים והסייגים שבהם ע"י רוח הטומאה יעביר מן הארץ

that is, through refraining from eating, "You shall not eat," or being careful not to become impure through them, and all the fences and safeguards concerning them—through this "He will remove the spirit of impurity from the land,"

ולא יהיה שום הסתר וקליפה ומתגלה ע"י עצמיות האורות עליונים הגבוהים יותר מהאורות המתגלים ע"י מ"ע [מצות עשה] שבדברים המותרים כו'

and there will be no concealment or kelipah; and through this there is revealed the very essence of the supernal lights, which are higher than the lights revealed through the positive commandments performed with permitted things, etc.,

וכמו שלמעלה גילוי בחינת פני אריה הוא גבוה מבחינת פני שור כו' ועמ"ש בפ' עקב ע"פ ויאכילך את המן כו':

just as above the revelation of the level of the face of the lion is higher than the level of the face of the ox, etc. And see what is written in Parshas Eikev on the verse "And He fed you the manna, etc."

35 ה וזהו שחורה אני כו' אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני השמש. היינו כי אף שלמטה אני בבחינת שחרות ובע"ג [ובעלי גבול / ובעל גבול] ובקיום דברים גשמיים

5. And this is [the meaning of] "I am black, etc.; do not look upon me that I am swarthy, for the sun has tanned me." That is: although below I am in a state of blackness and of limitation, and in the fulfillment of physical things,

אבל ע"י כל זה דוקא הנני בא למעלה גדולה שעי"ז יתגלה חדשות התגלות עצמותו ומהותו דהיינו דרך כלל ע"י קיום כל המצות מ"ע [מצות עשה] ומצות ל"ת [לא תעשה].

yet specifically through all this I come to a great elevation, for through this there will be revealed something new: a revelation of His essence and being—that is, in general, through the fulfillment of all the mitzvos, the positive commandments and the prohibitive commandments,

שהם בדברים גשמיים אשר שרשם מעולם התהו ואורות דתהו נסתלקו בעצמות המאציל ולכן ע"י קיום רצונו רצון העליון דוקא בדברים הנ"ל יתגלה אור א"ס גילוי יותר נעלה ממה שנתגלה באורות דתיקון.

which are with physical things whose root is from the World of Tohu, and the lights of Tohu withdrew into the essence of the Emanator. Therefore, specifically through fulfilling His will, the supernal will, with these things, the Infinite Light (Or Ein Sof) will be revealed, a revelation more exalted than what was revealed in the lights of Tikkun.

36 ואף שלמטה אני בהסתר וצמצום אבל ששזפתני השמש. כי שמש ומגן הוי' אלקים ושמש הוא בחינת יחו"ע [יחודא עילאה] לך הוי' הגדולה כו' שבטלים באור א"ס.

And although below I am in concealment and contraction, yet "the sun has tanned me." For "a sun and a shield is Havayah Elokim," and "sun" is the level of the higher unity (yichuda ila'ah)—"Yours, Havayah, is the greatness, etc."—which are nullified in the Infinite Light.

ולכן כשמאיר למטה השמש התגלות הארה מבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] בנפש ע"י ההתבוננות בק"ש [בקריאת שמע] בבחינת יחודא עילאה.

Therefore, when the sun shines below—the revelation of an illumination from the level of the higher unity in the soul—[it is] through contemplation during the Shema, in the manner of the higher unity,

איך דכולא קמיה כלא חשיב וע"י קיום המצות כי כל התגלות אור חדש מאור א"ס שאינו בגדר ההשתלשלות צ"ל ע"י בחינת ממוצע היינו בחינת כתר וע"י תרי"ג ארחין שנמשכו מגלגלתא ונשתלשלו למטה בקיום רצונו ממש.

of how "all before Him is considered as nothing," and through the fulfillment of the mitzvos. For every revelation of new light from the Infinite Light, which is not within the bounds of the chain of descent (hishtalshelus), must come through the level of an intermediary, that is, the level of Keser, and through the 613 paths that were drawn from the Gulgalta and descended below in the fulfillment of His very will.

37 ועי"ז ונתגלה האור מסוכ"ע ע"י קיום רצונו בדברים גשמיים אשר שרשם מעולם התהו שנסתלקו האורות למעלה כנ"ל.

Through this the light from [the level that] encompasses all worlds (sovev kol almin) is revealed, through fulfilling His will with physical things whose root is from the World of Tohu, whose lights withdrew on high, as mentioned above.

אך מעלת הגילוי שע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] יותר מהגילוי שע"י קיום מ"ע [מצות עשה] הוא כי הנה בבחינת סכ"ע [סובב כל עלמין] יש ג"כ ב' מדרגות האחד מה שנקרא סוכ"ע א"כ הוא שייך לעלמין שאף

But the superiority of the revelation through fulfilling the prohibitive commandments over the revelation through fulfilling the positive commandments is this: in the level of "encompassing all worlds" there are also two levels. The first is what is called "encompassing all worlds"; if so, it pertains to worlds, for although

שהוא סובב ואינו מתגלה מ"מ שייך לקרותו בשם סובב לעלמין ושיהיה הסכ"ע [הסובב כל עלמין] בבחי' גילוי ממש הוא ע"י קיום המ"ע [המצות עשה] שהם בדברים המותרים.

it encompasses and is not revealed, nevertheless it can be called by the name "encompassing the worlds." And that [the light that] encompasses all worlds be in actual revelation comes through fulfilling the positive commandments, which are with permitted things.

אבל עצמותו ומהותו לא שייך לקרותו באמת בשם סוכ"ע כנזכר לעיל והוא בחינת אני הוי' לא שניתי כמו קודם שנברא העולם ממש.

But His essence and being cannot truly be called by the name "encompassing all worlds," as mentioned above; it is the level of "I, Havayah, have not changed," exactly as before the world was created.

38 והוא המתגלה ע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] דוקא ע"י גבורות ודחיי' [ודחיית] הקליפה כי הגבורות בשרשם גבוהים מהחסדים כמו מעלת הזהב על הכסף או כמו שמלח ממתיק הבשר.

And it is this that is revealed specifically through fulfilling the prohibitive commandments, through severities (gevuros) and the rejection of kelipah. For the severities in their root are higher than the kindnesses (chasadim), like the superiority of gold over silver, or as salt sweetens meat:

היאכל תפל מבלי מלח שע"י המלח נתגלה הטעם הרי טעמים שהוא בחינת גבוה (וחיך אוכל יטעם. לכן גם אותיות גיכ"ק שמהחיך גבוהים משאר אותיות כמ"ש ע"פ וספרתם לכם ממחרת כו' עיין באדר"ז [באדרא זוטא דף רצ"ה ע"ב)

"Can what is tasteless be eaten without salt?" For through the salt the taste is revealed. Thus taste, which is a high level ("and the palate tastes food"; therefore the letters gimmel, yud, kaf, kuf, too, which are from the palate, are higher than the other letters, as is written on the verse "And you shall count for yourselves from the morrow, etc."; see the Idra Zuta, folio 295b),

מתגלה ע"י המלח דוקא שהוא בעצמו למטה מהמאכל שהרי אינו ראוי לאכילה והוא בבחינת גבורות וגם כמו מלה בסלע משתוקא בתרין

is revealed specifically through the salt, which in itself is below the food, for it is not fit to be eaten, and it is in the aspect of severities. It is also like [the saying], "A word is worth a sela, silence is worth two,"

דהיינו ע"י קיום הל"ת [הלא תעשה] בבחינת שלילה אשר הם בדברים האסורים אשר הניצוצים שנפלו בהן שרשן ממקום גבוה יותר לכן ע"י קיום רצונו יתי בהן לדחות הקליפה ע"ז הוא התגלות עצמותו ומהותו ממש.

that is, through fulfilling the prohibitions in the manner of negation, which concern forbidden things, whose fallen sparks have their root in a higher place. Therefore, through fulfilling His will, blessed be He, with them—to reject the kelipah—through this there is a revelation of His very essence and being.

39 וזהו ענין שחורה אני ונאוה. כאהלי קדר. כי הנה מבואר למעלה בענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל.

And this is the meaning of "I am black, yet comely, like the tents of Kedar." For it was explained above regarding Avraham, from whom Yishmael came forth,

שיצא בבחינת סיגים כמו התהוות האריה למטה מבחינת פני אריה שבמרכבה. ואעפ"כ [ואף על פי כן] מקבל חיותו מאברהם

that he came forth as dross, like the coming into being of the lion below from the level of the face of the lion in the Chariot. Nevertheless, he receives his life-force from Avraham,

אלא שהחיות הוא עיקר בבחינת מקיף כי הסט"א [הסטרא אחרא] אינו יכול לקבל את הקדושה בבחינת גילוי פנימית רק בבחינת מקיף

only that the life-force is mainly in the manner of the encompassing, for the sitra achra cannot receive holiness in the manner of inner revelation, only in the manner of the encompassing;

וכמו י"א סממני הקטורת שהעשרה הן המלובשים בקליפות בבחינת גלות והי"א הוא בבחינת מקיף והוא לבונה שהוא בעצם לבן ועיקר חיותם הוא מהמקיף כו' (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה בפ' תולדות ע"פ ראה ריח בני כו')

as with the eleven spices of the incense: the ten are those enclothed in the kelipos in a state of exile, and the eleventh is in the manner of the encompassing—this is the frankincense (levonah), which is essentially white (lavan)—and their main life-force is from the encompassing, etc. (See what was written on this above in Parshas Toldos, on the verse "See, the fragrance of my son, etc.")

והנה יש ב' מקיפים האחד כמו בחינת לבוש שהוא מקיף מקרוב הב' מקיף עליון יותר

Now, there are two [kinds of] encompassing: one like a garment, which encompasses from close by; the second, a higher encompassing,

כמו אהל ודירה שהוא מקיף ג"כ אך הוא מקיף מרחוק וגם האהל והדירה יקר יותר מהלבוש כו'.

like a tent and a dwelling, which also encompasses, but encompasses from afar; and the tent and dwelling are also more precious than the garment, etc.

40 והנה מה שהקדושה מחיה לסט"א [לסטרא אחרא] הוא רק מרחוק. וזהו ענין אהלי קדר. אהל דוקא ואומרת כנ"י [כנסת ישראל] שכך יש אצלי גילוי בחינת מקיף עליון אשר הוא מקיף מרחוק כדכתיב זכרו את ה' מרחוק.

Now, the way holiness gives life to the sitra achra is only from afar. This is the meaning of "the tents of Kedar": specifically a tent. And the Community of Israel says that so too there is with me a revelation of the level of a higher encompassing [light], which encompasses from afar, as it is written, "Remember Havayah from afar."

והיינו כי בחינה סוכ"ע נקרא סובב לעלמין. וזהו ענין הלבושים הנעשים ממעשה המצות והוא בקיום מ"ע [מצות עשה]

That is: the level of "encompassing all worlds" (sovev kol almin) is called "encompassing the worlds." And this is the matter of the garments made from the performance of the mitzvos, which is through fulfilling the positive commandments.

אמנם ע"י שחורה אני בקיום מצות ל"ת [לא תעשה] שהוא בחינת שחורות כעורב ע"ז ונאוה כאהלי קדר שנמשך גילוי עצמותו ומהותו שאין שייך לקרותו אפילו סובב לעלמין כנ"ל

But through "I am black," in fulfilling the prohibitive commandments, which is the level of "black as a raven"—through this, "comely, like the tents of Kedar": there is drawn a revelation of His essence and being, which cannot be called even "encompassing the worlds," as above.

(והיינו דכמו שהמקיף המחיה הסט"א [הסטרא אחרא] הרי רחוק הוא בערך מהם וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער עשירי פרק י"א כי אין קדש מתערב בחול כו'

(That is: just as the encompassing [light] that gives life to the sitra achra is far removed from them in rank, as written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 10, chapter 11, "for the holy does not mix with the profane, etc.,"

כמ"כ [כמו כן] לגבי עצמות א"ס ב"ה הרי גם העולמות היותר עליונים כלא ממש חשיבי ורחוקים יותר בערך לגבי אור א"ס ב"ה יותר לאין קץ מערך ריחוק שבמשל דלעומת זה לגבי בחינת המקיף שלהם דאהלי קדר.

so too, relative to the essence of the Infinite One, blessed be He, even the highest worlds are considered as truly nothing, and they are infinitely more distant in rank from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, than the distance, in the analogy, of the opposing side from its encompassing [light], the "tents of Kedar."

ולכן נמשל מקיף זה העליון הנמשך מאור א"ס ב"ה ממש. למשל אהלי קדר כו' דוקא.

Therefore this higher encompassing [light], drawn from the Infinite Light itself, blessed be He, is compared specifically to the analogy of "the tents of Kedar, etc."

ועמ"ש ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית מענין ב' מקיפים אלו דלבוש ובית כו' ועוד יש להטעים הענין שנמשל לאהלי קדר דוקא כי הנה בקדושה הם ע"ס [עשר ספירות] עשר ולא אחד עשר וכמ"ש בס"י [בספר יצירה] והובא ברע"מ [ברעיא מהימנא] ר"פ כי תשא.

And see what is written on the verse "A psalm, a song of the dedication of the House" on these two encompassing [lights], garment and house, etc. One can further explain why it is compared specifically to the tents of Kedar: in holiness there are ten Sefiros, "ten and not eleven," as is written in Sefer Yetzirah and cited in the Raaya Mehemna at the beginning of Parshas Ki Sisa.

ור"ל [ורוצה לומר] כי בכתר יש ב' בחינות עתיק ואריך ובחינת עתיק אינו ממנין הע"ס [העשר ספירות] וזהו ולא אחד עשר כו' ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער כ"ב פ"א אות ד' ואין אנו מונין כו' וכן בכל כללות האצילות עתיק יומין כו'.

This means that in Keser there are two levels, Atik and Arich, and the level of Atik is not counted among the Ten Sefiros; this is "and not eleven, etc." See Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, chapter 1, section 4, "and we do not count, etc."; and so too in the whole of Atzilus, Atik Yomin, etc.

והנה המשכת בחינת מקיף העליון הנ"ל שבבחינת אהל ובית שלמעלה מבחינת לבוש כו' זהו בחינת עתיק שהוא בחינה תחתונה שבמאציל אור א"ס ב"ה ממש.

Now, the drawing down of the level of the higher encompassing [light] mentioned above, at the level of tent and house, which is above the level of garment, etc., is the level of Atik, which is the lowest level in the Emanator, the Infinite Light, blessed be He, itself.

ולכן נמשל לאהלי קדר דוקא משום דשם ודאי אין המקיף בערך הפנימי כנ"ל כמ"כ [כמו כן] אפילו עולמות היותר עליונים רחוקים מאד בערך לגבי א"ס ב"ה יותר לאין קץ מערך ריחוק שבמשל דאהלי קדר לא מיניה ולא מקצתיה.

Therefore it is compared specifically to the tents of Kedar, because there the encompassing is certainly not commensurate with the inner, as above. So too, even the highest worlds are very far in rank from the Infinite One, blessed be He, infinitely more than the distance in the analogy of the tents of Kedar, [having] nothing whatsoever [in common with Him].

ועכ"ז [ועם כל זה] גם מקיף העליון זה מתגלה ע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה]. ומטעם הנ"ל. וע"פ לשון הקבלה י"ל [יש לומר] הטעם שנמשל לאהלי קדר דוקא כי הנה בקדושה הם עשר ולא אחד עשר דהיינו ע"ס [עשר ספירות] והתחלתן מבחינת א"א ופי' ולא י"א היינו

Even so, this higher encompassing [light] too is revealed through fulfilling the prohibitive commandments, for the reason mentioned above. And according to the language of the Kabbalah one may give the reason it is compared specifically to the tents of Kedar: in holiness there are ten and not eleven, that is, the Ten Sefiros, and they begin from the level of Arich Anpin; and the meaning of "and not eleven" is

כי בחינת עתיק אינו ממנין הע"ס [העשר ספירות] והנה א"א נקרא סוכ"ע אכן בחינת עתיק אינו נקרא אפילו סוכ"ע לכן נמשל לאהלי קדר ששם יש י"א כתרין והבחינה הי"א שזהו בחי' לבונה נקרא בחינת אהלי קדר כנ"ל.

that the level of Atik is not counted among the Ten Sefiros. Now, Arich Anpin is called "encompassing all worlds," but the level of Atik is not called even "encompassing all worlds." Therefore it is compared to the tents of Kedar, for there, there are eleven crowns, and the eleventh level, which is the level of frankincense, is called the level of "the tents of Kedar," as above.

וא"כ ע"י [עתיק יומין] דקדושה שאינו ממנין העשר ספי' [ספירה / ספירות] נמשל לבחינת זו דוקא. וזהו שהיו במשכן י"א יריעות עזים שיומשך גם בחינת מקיף העליון כו'.

If so, Atik Yomin of holiness, which is not counted among the Ten Sefiros, is compared specifically to this level. And this is why in the Tabernacle there were eleven curtains of goats' hair: so that the level of the higher encompassing [light], too, would be drawn, etc.

ועיין מ"ש בד"ה ויקרא אל משה בפי' ולא יכול משה לבוא אל אהל ועד כי שכן עליו הענן ע"ש. והנה הגם דבמ"ע [דבמצות עשה] נמשך ג"כ מבחינת עתיק אך כי במ"ע [במצות עשה] נמשך מז"ת [מזי תחתונות] דע"י [דעתיק יומין] המלובשים באי"א

And see what is written in the discourse beginning "And He called to Moshe," on the meaning of "And Moshe could not enter the Tent of Meeting, for the cloud rested upon it"; see there. Now, although through the positive commandments [light] is also drawn from the level of Atik, through the positive commandments it is drawn from the seven lower [Sefiros] of Atik Yomin, which are enclothed in Arich Anpin;

אבל בחינת ג"ר [ג' ראשונות] דע"י [דעתיק יומין] שאינן מלובשים כלל באי"א נמשך ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] דוקא וכדלקמן ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ הטעם דמצות ל"ת [לא תעשה] תלויין בשערות דז"א דוקא ומ"ע [ומצות עשה] בת"ד [בתיקוני דיקנא] דאי"א. וזהו ענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בשם האד"ר [האדרא רבא])

but the level of the first three [Sefiros] of Atik Yomin, which are not enclothed in Arich Anpin at all, is drawn specifically through fulfilling the prohibitive commandments, as [will be explained] below. According to this, the reason will also be understood why the prohibitive commandments depend specifically on the hairs of Z'eir Anpin, and the positive commandments on the tikkunim of the beard of Arich Anpin. And this is the meaning of the Torah having been given in black fire upon white fire, as was written above in the name of the Idra Rabba)

(דקל"ב) ור"ל [ורוצה לומר] דאש שחורה זהו בחינת מל"ת [מצות לא תעשה] ואש לבנה זהו בחי' מ"ע [מצות עשה] וכ"ה בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' קל"ט בשם הרמ"ז [הרב משה זכות].

(folio 132). This means that "black fire" is the level of the prohibitive commandments, and "white fire" is the level of the positive commandments; and so it is in Sefer Hadras Melech, section 139, in the name of the Ramaz.

והענין דכתיב ותורה אור והנה עיקר אור הנר המאיר הוא מגוון הסמוך לפתילה אבל הגוון לבן המקיף עליו הוא אינו מאיר בעצמו כו'

The explanation: it is written, "and Torah is light." Now, the main light of a burning lamp is from the hue next to the wick, but the white hue that surrounds it does not itself give light, etc.;

כן הוא לעיל ולכאורה אדרבה עיקר האור הוא מגוון לבן משא"כ הגוון הסמוך לפתילה הוא שחור או גוון תכלת ואינו מאיר כ"כ [כל כך].

so it is [stated] above. But seemingly, on the contrary, the main light is from the white hue, whereas the hue next to the wick is black, or a blue hue, and does not give so much light.

אמנם נראה שהכוונה ע"ד מ"ש בזהר בראשית (דנ"א ע"א) ועל נהורא חוורא שרייא לעילא נהורא סתימאה דאקיף ליה וכ"כ [וכמו כן] בפ' לך לך (דפ"ג ע"ב)

However, it seems that the intent is along the lines of what is written in the Zohar, Bereishis (folio 51a): "And upon the white light, above, rests a hidden light that surrounds it"; and so too in Parshas Lech Lecha (folio 83b);

ופי' הרמ"ז [הרב משה זכות] (הובא בסה"מ [בספר הדרת מלך] סי' קל"ט) דנהורא סתימאה הוא על סוד הכתר הסתום ומקיף את הכל כו'.

and the Ramaz explained (cited in Sefer Hadras Melech, section 139) that the hidden light refers to the secret of the concealed Keser, which surrounds everything, etc.

ומעתה יש להבין ג"כ בענין התורה שנתנה באש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה שהם בחינת ב' גוונים הראשוני' [הראשונים] וזהו ותורה אור.

Accordingly, one can also understand the matter of the Torah having been given in black fire upon white fire, which are the level of the first two hues; and this is "and Torah is light."

41 ויש עוד בחינת נהורא סתימאה שהוא מקור האור וזהו ענין דברי סופרים שמהם נמשך להיות בחינת הספר הוא בחינת ותורה אור כו'

And there is yet the level of the hidden light (nehora setima'ah), which is the source of the light. And this is the matter of the words of the Scribes, from which is drawn the level of the book, which is the level of "and Torah is light, etc."

והנה מ"ע [מצות עשה] הוא בחינת נהורא חיוורא הוא אור אשר יוכל לבא לידי גילוי האור וחסדו מאתו ית' קיום רצונו בקום ועשה והוא בחינת שערות דא"א

Now, the positive commandments are the level of the white light (nehora chivara): it is a light that can come into revelation—the light and kindness from Him, blessed be He—the fulfillment of His will by active doing. It is the level of the hairs of Arich Anpin,

שהם בחינת כעמר נקא נהורא חיוורא שכדי שיהיה האור בבחי' גילוי א"א רק ע"י בחי' שערות וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בענין התיקון שהוא הממעטת האור כו'.

which are the level of "like pure wool," the white light; for in order for the light to be in a state of revelation, it is impossible except through the level of hairs, as was written above regarding the rectification, which is the diminishing of the light, etc.

אבל הל"ת [הלא תעשה] הם תלויין בשערות דז"א שנקרא שחורה נהורא אוכמא שלמטה מת"ד [מתיקוני דיקנא] דא"א שנקרא אש לבנה והיינו כי אין האור בא בבחינת גילוי רצונו בקום ועשה רק בבחינת לא

But the prohibitions depend on the hairs of Z'eir Anpin, which are called "black," the black light (nehora uchma), which is below the tikkunim of the beard of Arich Anpin, called "white fire." That is, the light does not come as a revelation of His will by active doing, but only by way of "not."

ולכן נקרא ג"כ נהורא תכלא שמכלה דבר אחר כי עיקר אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] הוא ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה].

Therefore it is also called the blue light (nehora techela), which consumes (mechaleh) something else; for the main subjugation of the sitra achra is through fulfilling the prohibitive commandments.

אמנם אף שהם למטה משערות דא"א שהם אש לבנה כעמר נקא. אבל באמת שרש האור שבל"ת [שבלא תעשה] גבוה יותר מאש לבנה דמ"ע

However, although it is below the hairs of Arich Anpin, which are white fire, "like pure wool," in truth the root of the light in the prohibitions is higher than the white fire of the positive commandments,

דהיינו שהוא מבחינת נהורא סתימאה המקיף על נהורא חיוורא אשר לגודל מדרגתו אינו מושג ענינו ומהותו וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת ספ"ד [סוף פרק ד'] ועיין מ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים מענין יסוד האש עצמו כו'

that is, it is from the level of the hidden light that surrounds the white light, whose nature and essence, because of the greatness of its level, cannot be grasped, as written in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, end of chapter 4. And see what is written in the explanation on "And the Jews accepted" on the element of fire itself, etc.;

ע"ש והתגלותו הוא ע"י שערות שחורות דז"א שהם בחינת נהורא אוכמא ממש שכמו שהם למטה הם למטה הרבה משערות דא"א

see there. Its revelation is through the black hairs of Z'eir Anpin, which are the level of the black light itself; for as they are below, they are far below the hairs of Arich Anpin,

שהם כעמר נקא בחינת ורב חסד להעלות הדברים המותרים שתהיינה כלים ממש לאור א"ס משא"כ בחינת שערות דז"א שחורות

which are "like pure wool," the level of "abundant in kindness," to elevate the permitted things so that they become actual vessels for the Infinite Light (Or Ein Sof); whereas the level of the hairs of Z'eir Anpin, black

כעורב בבחינת גבורות לדחות הדברים האסורים אף שיש בהן ניצוץ כו' עכ"ז [עם כל זה] דוחין אותו בשתי ידים והרי מעלת ורב חסד גבוה יותר מבחינת הגבורות.

as a raven, is in the aspect of severities (gevuros), to reject the forbidden things—although there is a spark in them, etc., nevertheless one rejects it with both hands—and the quality of "abundant in kindness" is higher than the level of the severities.

אמנם מ"מ בהגבורות דנהורא אוכמא דוקא מתלבש ונמשך בחינת נהורא סתימאה הנ"ל ולא בנהורא חיורא.

Nevertheless, it is specifically in the severities of the black light that the level of the hidden light mentioned above is enclothed and drawn, and not in the white light.

משום כי ע"י נהורא חיורא ורב חסד שמזה נמשך ימין מקרבת להעלות הדברים המותרים שתהיינה כלי לגילוי אא"ס [אור אין סוף].

For through the white light, "abundant in kindness," from which comes "the right [hand] draws near," to elevate the permitted things so that they become a vessel for the revelation of the Infinite Light—

הנה א"א להיות כלי לאור א"ס אשר אינו בגדר המשכה ולא בגדר סובב רק הם כלי לאור הסכ"ע [הסובב כל עלמין]

it is impossible [for them] to be a vessel for the Infinite Light that is not within the bounds of drawing down, nor within the bounds of encompassing; they are a vessel only for the light that encompasses all worlds (sovev kol almin),

ולא לעצמותו ומהותו שאינו בגדר שום המשכה אכן בתלת חללי גלגלתא דז"א אשר שם הוא מקור התחלקות מדות חסדים וגבורות

and not for His essence and being, which is not within the bounds of any drawing down. However, in the three cavities of the Skull (Gulgalta) of Z'eir Anpin, where the source of the division of the attributes into kindnesses and severities is,

ולכן שם הי׳ [היה] יכול להיות גילוי מעלת הגבורות שהוא בחינת ל״ת [לא תעשה] והדחיה לדחות דברים האסורים אשר ענין דחיה זו הוא קיום הרצון עליון בדבר גבוה יותר מקיום הרצון שבדברים המותרים וכנ״ל בענין קליפה קדמה לפרי כו׳

there, therefore, there could be a revelation of the superiority of the severities, which is the level of the prohibitions and of rejection, to reject forbidden things. This rejection is the fulfillment of the supernal will in a thing higher than the fulfillment of the will in permitted things, as above regarding "the husk precedes the fruit, etc."

וזה לא היה יכול להיות בדיקנא דא״א אשר שם הכל בחינת רחמים רבים ורב חסד נהורא חיורא כעמר נקא ומעלת הגבורה בדחיה זו שרשה גבוה יותר מן ורב חסד הנ״ל וכענין מלה בסלע משתוקא בתרין

And this could not be in the beard of Arich Anpin, where all is the level of great mercy and "abundant in kindness," the white light, "like pure wool." And the superiority of severity in this rejection is rooted higher than the "abundant in kindness" mentioned above, as in "A word is worth a sela, silence is worth two,"

דהיינו שעי״ז יהיה גילוי עצמות אור א״ס נהורא סתימאה סתימא דכל סתימין. לכן אף שלמטה השערות דז״א הן ודאי למטה במדרגה משערות דא״א מ״מ בהן

that is, through this there will be a revelation of the essence of the Infinite Light, the hidden light, "the most hidden of all hidden." Therefore, although below, the hairs of Z'eir Anpin are certainly lower in level than the hairs of Arich Anpin, nevertheless in them

ועל ידן ע״י קיום מצות ל״ת [לא תעשה] התלוין בהן נמשך ומתגלה עצמות אור א״ס שלמעלה מהגילוי שע״י מ״ע [מצות עשה] הנמשך ע״י שערות דא״א שהן כעמר נקא.

and through them, through fulfilling the prohibitive commandments that depend on them, the essence of the Infinite Light is drawn down and revealed, which is above the revelation through the positive commandments that is drawn through the hairs of Arich Anpin, which are "like pure wool."

וזהו מ״ש באד״ר [באדרא רבא] (דק״מ ע״א) ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך וע״ש בביאור האדרא מהאריז״ל [מהאר״י זכרונו לברכה].

This is what is said in the Idra Rabba (folio 140a): "And because these hairs are black and dark, it is written, 'He reveals deep things out of darkness.'" And see there in the Arizal's explanation of the Idra.

והכוונה כנ"ל שע"י הל"ת [הלא תעשה] נמשך גילוי עמוקות מה שאינו מתגלה עמוקות כאלו ע"י נהורא חיורא דמ"ע [דמצות עשה] כו'.

The intent is as above: through the prohibitions there is drawn a revelation of deep things, such depths as are not revealed through the white light of the positive commandments, etc.

42 וכענין ממעמקים קראתיך כו'. וז"ש [וזהו שכתוב] מאד עמקו מחשבותיך כו' בפרוח כו' להשמידם עדי עד שע"י דחיית הקליפות דוקא נמשך גילוי מבחינת עומק המחשבה עליונה כו'.

And as in "Out of the depths I have called You, etc." And this is what is written, "Your thoughts are very deep, etc.; when [the wicked] spring up, etc., it is to destroy them forever": that specifically through the rejection of the kelipos a revelation is drawn from the level of the depth of the supernal thought, etc.

ועד"ז מצינו במצות ציצית דהתכלת גבוה מהלבן כו' עיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] והיינו הך ממש כי ע"י מצות ציצית כתיב ולא תתורו כו'

In the same way we find with the mitzvah of tzitzis, that the blue (techeles) is higher than the white, etc.; see Pri Etz Chaim. And this is exactly the same thing: for of the mitzvah of tzitzis it is written, "and you shall not stray, etc.,"

זהו קיום מצות ל"ת [לא תעשה] והוא ע"י גוון תכלת שמכלה הרע ודוחהו וע"י גוון לבן כתיב למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי קיום המצות עשה וכמ"ש במ"א. ועוד יתבאר לקמן בטעם שהמל"ת [שהמצות לא תעשה] נמשכים משערות דז"א דוקא:

which is the fulfillment of the prohibitive commandments, and it is through the blue hue, which consumes the evil and rejects it; while of the white hue it is written, "so that you remember and do all My commandments," the fulfillment of the positive commandments, as written elsewhere. And it will be further explained below why the prohibitions are drawn specifically from the hairs of Z'eir Anpin.

43 ו והנה פי' ועניין ונאוה הענין הוא כי הנה המדות שלמעלה מהחכמה היינו שהם מקור המדות

6. Now, the meaning and matter of "comely" is this: [there are] attributes that are above Chochmah, that is, they are the source of the attributes (middos),

וכמו שבמוסף ר"ה [ראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים] ובנעילה אומרים מי כמוך אב הרחמים שהוא גילוי בחינה עליונה יותר מבחינת אב הרחמן

as in the Musaf of Rosh HaShanah and Yom Kippur, and in Ne'ilah, we say, "Who is like You, Father of mercies," which is a revelation of a higher level than the level of "Merciful Father."

כי פי' אב הרחמן היינו בהתלבשות האור במדת הרחמנות והוא ממדות דאצילות אבל אב הרחמים פי' שמהווה וממשיך מדת רחמנות לרחם על העולמות ולהחיותם

For the meaning of "Merciful Father" is the enclothing of the light in the attribute of mercy, which is among the attributes of Atzilus; but "Father of mercies" means that He brings into being and draws down the attribute of mercy, to have mercy on the worlds and give them life

(וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך) והוא בחינות המדות שלמעלה מהחכמה ולכן אומרים זה במוסף ונעילה כשאומרים קדושת כתר.

(and this is "the Good One, for Your mercies have not ended"). This is the level of the attributes that are above Chochmah; and therefore it is said in Musaf and Ne'ilah, when the Kedushah of "Keser" is said.

והנה להיות הגילוי משם במדות דאצילות הוא ע"י בחינת שערות. שהשערות הן רק בחינת צומח עד"מ

Now, for the revelation from there to come into the attributes of Atzilus, it is through the level of hairs. For the hairs are only, by way of analogy, the level of the vegetative,

כי גם המדבר כלול מדצח"מ [מדומם צומח חי מדבר] ובחינת שערות הם רק בחינת צומח שבו שהוא בחינת המדות שנקרא צומח. משא"כ החכמה נקרא חי שלמעלה מבחינת צומח וכמ"ש והחכמה תחיה.

for the speaking [being] too comprises mineral, vegetative, animal and speaking, and the level of hairs is only the vegetative within him, which is the level of the attributes, called "vegetative." This is not so with Chochmah, which is called "living," above the vegetative level, as it is written, "and wisdom gives life."

44 וכמו שהחכמה דאצילות היא למעלה מהמדות דאצילות ונקרא חיה והמדות הן בחינת צומח כך ג"כ בבחינת ע"י [עתיק יומין] ואי"א המדות נקרא צומח

And just as the Chochmah of Atzilus is above the attributes of Atzilus and is called "living," while the attributes (middos) are the level of "vegetative," so too in the level of Atik Yomin and Arich Anpin the attributes are called "vegetative."

וזהו בחינת ושער רישיה כעמר נקא. ומשם שרש הגילוי שעי"י מ"ע [מצות עשה]. אבל ע"י הל"ת [הלא תעשה] נמשך גילוי חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין].

And this is the level of "and the hair of His head like pure wool"; from there is the root of the revelation through the positive commandments. But through the prohibitions there is drawn a revelation of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin.

כי הנה מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] נמשכים משם הוי' הל"ת [הלא תעשה] מי"ה ומ"ע [ומצות עשה] מו"ה ואין הפי' שהם משם הוי' שמלובש בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות שהרי מבואר למעלה באריכות שהמצות הם גילוי אור א"ס ע"י בחינת הכתר שהוא הממוצע כו'.

For the positive commandments and the prohibitions are drawn from the Name Havayah: the prohibitions from yud-hei and the positive commandments from vav-hei. This does not mean that they are from the Name Havayah enclothed in the Ten Sefiros of Atzilus, for it was explained above at length that the mitzvos are a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) through the level of Keser, which is the intermediary, etc.

אלא הפי' שנמשכים משם הוי' דע"י [דעתיק יומין] וא"כ המ"ע [המצות עשה] שנמשכים מו"ה היינו גילוי בחינת ז"ת [ז' תחתונות] דע"י [דעתיק יומין] שהם המדות וגילוי זה הוא ע"י בחינת השערות ושער רישיה כעמר נקא בחינת צומח

Rather, it means that they are drawn from the Name Havayah of Atik Yomin. If so, the positive commandments, which are drawn from vav-hei, are the revelation of the level of the seven lower [Sefiros] of Atik Yomin, which are the attributes; and this revelation is through the level of the hairs, "and the hair of His head like pure wool," the vegetative level.

אמנם הל"ת [הלא תעשה] שנמשכים מי"ה היינו חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] א"א שיהיה גילוי בחינה זו ע"י שערות ובחינת צומח כו'.

But the prohibitions, which are drawn from yud-hei, are Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin; it is impossible for this level to be revealed through hairs and the vegetative level, etc.

45 ומ"מ נמשך גילוי זה ע"י שערות שחורות דז"א שהן למטה משערות דא"א וזהו מגלה עמוקות מני חשך כו'.

Nevertheless, this revelation is drawn through the black hairs of Z'eir Anpin, which are below the hairs of Arich Anpin; and this is "He reveals deep things out of darkness, etc."

והענין כי אדרבה לפי שבחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] הוא בחינת היותר גבוה לכן יהי' [יהיה] התלבשותו בבחינת שלמטה יותר וכענין הנזכר לעיל מאריה ושור דהאריה שרשו גבוה יותר הרבה משרש השור

The explanation: on the contrary, because the level of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin is the highest level, therefore its enclothing will be in a lower level, as in the matter mentioned above of the lion and the ox: the lion's root is much higher than the ox's root,

והרי למטה האריה הוא למטה במדרגה אלא דהיא הנותנת כו' וכך עד"מ זה להבדיל יובן גם למעלה יותר אשר האור מבחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] לא יוכל להתלבש בשערות דא"א

and yet below, the lion is lower in level—but that very thing is the cause, etc. And by way of this analogy—making the necessary distinction—it will be understood even higher above: that the light from the level of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin cannot be enclothed in the hairs of Arich Anpin,

רק למטה מהן בשערות דז"א אשר שם האור מאיר על ידי הדחייה בדרך לא כו'.

but only below them, in the hairs of Z'eir Anpin, where the light shines through rejection, by way of "not," etc.

46 ובזה יובן הפי' שחורה אני ונאוה שלהיות גילוי בחינת ונאוה הוא דוקא ע"י שחורה אני שחורות כעורב

With this the meaning of "I am black, yet comely" will be understood: that the revelation of the level of "comely" comes specifically through "I am black," "black as a raven."

והענין כי פי' ונאוה היינו כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו והוא בחינת יאר ה' פניו אליך

The explanation is that "comely" means as it is written, "A man's wisdom lights up his face," and it is the level of "May Havayah make His face shine upon you,"

שהוא תיקון השביעי מי"ג תקונים דא"א תיקון ואמת שהוא הארת פנים שהפנים פנוי משערות כי הוא למעלה מבחינת שערות וצמצומים שהן רק בחינת צומח.

which is the seventh of the thirteen tikkunim of Arich Anpin, the tikkun of "and truth," which is the illumination of the face; for the face is free of hair, because it is above the level of hairs and contractions, which are only the vegetative level.

אבל חכמת אדם תאיר פניו היינו עצמות חכמה שבכתר שלמעלה מבחינת צומח כנ"ל (ועיין מ"ש מענין זה בביאור ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפרשה ויקרא בתחלת הפ' שכ' [שכתב] שבתיקון ואמת מאיר דעת דעתיק כו' ע"ש).

But "A man's wisdom lights up his face" means the essence of Chochmah within Keser, which is above the vegetative level, as above. (See what is written on this subject in the explanation on "And Moshe wrote their goings forth according to their journeys"; and see the Ramaz on Parshas Vayikra, at the beginning of the parsha, who wrote that in the tikkun of "and truth" the Daas of Atik shines, etc.; see there.)

וזהו שחורה אני ונאוה שע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] שהם נמשכים מבחי' שערי אוכמי. ע"ז ונאוה הוא גילוי הארת פנים שהוא למעלה מבחינת השערות דא"א וכנ"ל.

And this is "I am black, yet comely": through fulfilling the prohibitive commandments, which are drawn from the level of the black hairs—through this, "comely," which is the revelation of the illumination of the face, far above the level of the hairs of Arich Anpin, as above.

ועוד בחינה גבוה יותר והוא ענין כיריעת שלמה שהשלום שלו ע"ש הפסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

And there is a still higher level: this is the matter of "like the curtains of Shlomo"—[the King] to Whom peace (shalom) belongs—on the basis of the verse, "Or let him take hold of My strength, that he may make peace with Me; peace he shall make with Me."

ב"פ [ב' פעמים] שלום היינו בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. פי' בפמליא של מטה היינו שיהיה התאחדות וגילוי אצילות בבי"ע צ"ל ע"י שלום המחברן ומקשרן.

"Peace" twice: that is, in the heavenly household and in the earthly household. The meaning of "in the earthly household" is that for there to be a union and revelation of Atzilus in Beriah, Yetzirah and Asiyah, there must be a peace that joins and binds them.

47 ושלום בפמליא של מעלה היינו התקשרות וגילוי אור המאציל בנאצלים הוא על ידי בחינת יסוד המייחדן ועושה שלום בין דברים רחוקים אשר אין ערוך זה לזה

And peace in the heavenly household means the binding and revelation of the Emanator's light in the emanated [levels]; it is through the level of Yesod, which unites them and makes peace between distant things that bear no comparison to each other.

שהרי הוא יתברך המתנשא מימות עולם דאצילות ומ"מ מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כו'

For He, blessed be He, is "exalted from the days of the world" of Atzilus, and nevertheless "in His goodness He renews each day, continually, the work of creation, etc."

(ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] בשל"ה [בשני לוחות הברית] פ' ואתחנן דטוב במלופם הוא הטוביות התוכיות הנבחרת מהטוב כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] ועיין בזהר תרומה קס"ה י"ל [יש לומר] דטובו הוא הבחי' העליונה שבכתר שעי"ז מחדש וממשיך האור ברב חסד דא"א כו' ועיין בזהר ר"פ אמור ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ועמ"ש בד"ה ואתחנן מענין ובטובו מחדש כו')

(According to what is written in the Shelah, Parshas Va'eschanan, that "good" with a melupum [vowel], tuv, is the inner goodness, the choicest of the good, etc., end of quote—and see the Zohar, Terumah, [folio] 165—one may say that "His goodness" is the highest level in Keser, through which He renews and draws down the light into the "abundant in kindness" of Arich Anpin, etc. And see the Zohar at the beginning of Parshas Emor, and the Ramaz there; and see what is written in the discourse beginning "Va'eschanan" on "and in His goodness He renews, etc.")

גם באצילות לבד יש ב"פ [בי פעמים] שלום היינו יחוד חו"ב [חכמה ובינה] ע"י הדעת המחברן והתכללות חו"ג [חסד וגבורה] ע"י הת"ת [התפארת] גם להיות כל מדה כלולה מעשר כ"ז [כל זה] הוא ענין עושה שלום במרומיו.

Also within Atzilus alone there is peace in two ways: the union of Chochmah and Binah through Daas, which joins them, and the inclusion of Chesed and Gevurah in each other through Tiferes; also that each attribute be composed of ten—all this is the matter of "He makes peace in His heights."

48 וכל זה הוא ענין התלבשותו בעולמות ועושה שלום ביניהם עיין באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ והיה מעשה הצדקה שלום

All this is the matter of His enclothing in the worlds and making peace between them; see Iggeres HaKodesh on the verse "And the work of righteousness shall be peace."

אבל יריעות שלמה היינו שהשלום שלו שאין שייך כלל שם לומר שיש שני דברים שצריך לעשות שלום ביניהם כ"א הכל כלא ממש חשיבי.

But "the curtains of Shlomo" means [the One] to Whom peace belongs, where it does not apply at all to say that there are two things between which peace must be made; rather, all are considered as truly nothing.

אפילו אור צח אוכם הוא קמיה ובטלים במקורן כזיו השמש במקורו אשר אין שייך לקרוא בשם אור מחמת כי הוא בטל במאור

Even "a clear light is darkness before Him," and they are nullified in their source like the sun's radiance in its source, which cannot be called by the name "light," because it is nullified in the luminary

(וזהו כענין יחוד וביטול ע"ס [עשר ספירות] דעקודים במאצילן שהם עקודים בכלי אחד שמעוצם הביטול באי"ס ב"ה הרי הם בכלי אחד כו' ואין שייך לומר שיש שני דברים שצריך לעשות שלום ביניהם כמו בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות שכל אחד בכלי מיוחד)

(and this is like the union and nullification of the Ten Sefiros of Akudim in their Emanator: they are "bound" in one vessel, for out of the intensity of their nullification in the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, they are in one vessel, etc.; and it does not apply to say that there are two things between which peace must be made, as with the Ten Sefiros of Atzilus, where each is in a vessel of its own).

ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתגלה בחי' זו גם כן דיריעות שלמה דהיינו כאשר יהיה התגלות עצמותו ומהותו אני הוי' לא שניתי זהו נקרא יריעות שלמה שהוא מקיף על כל בחי' השלום וגבוה מהם.

And in the Time to Come this level too, of "the curtains of Shlomo," will be revealed: that is, when there will be a revelation of His essence and being, "I, Havayah, have not changed"—this is called "the curtains of Shlomo," which encompasses all the levels of peace and is higher than them.

הנה יריעות שלמה הם לבנים דהנה כתיב וישכם לבן בבקר היינו הארה מבחינת לובן העליון התגלות חסד עליון בכל הפרצופים וינשק לבניו

Now, the curtains of Shlomo are white. For it is written, "And Lavan rose early in the morning": that is, an illumination from the level of the supernal whiteness, the revelation of the supernal kindness in all the partzufim; "and he kissed his sons

ולבנותיו הם בחינת עילה ועלול משפיע מקבל ואח"כ וישב לבן למקומו אך זהו הכל בחינת הארת החסד א"ס ב"ה המתגלה באצי'

and his daughters": these are the level of cause and effect, giver and receiver; and afterwards, "and Lavan returned to his place." But all this is the level of the illumination of the kindness of the Infinite One, blessed be He, revealed in Atzilus.

אמנם מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] ביקש אעברה נא ואראה את ההר הטוב הזה והלבנון ופי' לבנון כפל לשון הליבון היינו מקור הלבנונית שאינו יכול להתלבש כלל בע"ס [בעשר ספירות] ומאיר רק בבחינת מקיף

Moshe our teacher, peace be upon him, however, asked, "Let me cross over, please, and see the good mountain and the Levanon." The meaning of Levanon is a doubled form of "whiteness" (li-bun), that is, the source of whiteness, which cannot be enclothed at all in the Ten Sefiros and shines only in an encompassing manner

(וז"ש [וזהו שכתוב] וראה כו' כי עצם הגילוי יהיה רק לעתיד והתהלכתי בתוככם או אעפ"כ [אף על פי כן] על ידי קיום מצות התלויות בארץ יוכל לבא לבחינת שיראה את בחינת הלבנון בבחינת ראיה לבד) ונקרא יריעות שלמה. נוטה שמים כיריעה.

(and this is what is written, "and see, etc.": for the essential revelation will be only in the Time to Come, "and I will walk among you"; or, nevertheless, through fulfilling the mitzvos dependent on the Land, he could come to the level of seeing the level of Levanon, as sight alone). And it is called "the curtains of Shlomo": "He stretches out the heavens like a curtain."

והענין דמבואר למעלה דעל ידי קיום מל"ת [מצות לא תעשה] נמשך גילוי חב"ד [חכמה בינה ודעת] דע"י [דעתיק יומין] וזהו מ"ש דל"ת [דלא תעשה] נמשכים מי"ה.

The explanation: it was explained above that through fulfilling the prohibitions there is drawn a revelation of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin; and this is what is said, that the prohibitions are drawn from yud-hei.

ועל גילוי זה אמר ונאוה כאהלי קדר וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] הטעם שהמשיל גילוי זה כאהלי קדר. ואח"כ אמר עוד שיתגלה בחינת גבוה יותר

And of this revelation it said, "comely, like the tents of Kedar"; the reason this revelation was compared to the tents of Kedar was written above. And afterwards it further said that a still higher level will be revealed,

והיינו מקיפים דחב"ד [דחכמה בינה ודעת] דעי"י [דעתיק יומין] וזהו בחינת כיריעות שלמה (ועיין במבוא שערים (שער שני חלק שלישי פ"ה) החלק המעולה והגדול מאד הוא הנשאר מקיף כו' ע"ש.

namely the encompassing [lights] of Chochmah, Binah and Daas of Atik Yomin; and this is the level of "like the curtains of Shlomo." (And see Mevo She'arim) (Sha'ar (Gate) 2, Part 3, chapter 5): "The superior and very great part is what remains encompassing, etc."; see there.

וצ"ל ממ"ש (בשער ג' ח"א [חלק א'] פ"ה) כי אור הפנימי גדול כו' וכ"כ [וכמו כן] בע"ח [בעץ חיים] (במהדורא קמא ש"י [שער י'] ספ"ב [סוף פרק ב']).

This needs to be reconciled with what is written (in Sha'ar (Gate) 3, Part 1, chapter 5), that the inner light is great, etc.; and so too wrote Etz Chaim (in the first edition, Sha'ar (Gate) 10, end of chapter 2).

וכ"כ [וכמו כן] במ"ח מס' [מסכת] עתיק ספ"א [סוף פרק א'] . ועיין מש"ש [מה שכתוב שם] במבוא שערים (ש"ג ח"א [חלק א'] רפ"ה) ואולי המעיין כו'

And so too it is written in Mishnas Chassidim, Maseches Atik, end of chapter 1. And see what is written there in Mevo She'arim (Sha'ar (Gate) 3, Part 1, beginning of chapter 5): "And perhaps the student, etc.";

ע"ש ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ שמיני מענין א"פ [אור פנימי] וא"מ [ואור מקיף] דעתיק שהא"מ [שהאור מקיף] הוא מתפשט וכו' עד אין חקר עכ"ל [עד כאן לשונו]

see there. And see the Ramaz at the beginning of Parshas Shemini on the inner light and encompassing light of Atik: that the encompassing light spreads, etc., beyond all searching. End of quote.

והיינו כמ"ש כאן והכל על ידי בחי' שחורה אני שירדה הנשמה למטה בכדי לקיים בחינת אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא כו'

And this is as written here. And all is through the level of "I am black": that the soul descended below in order to carry out the subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha) of darkness into light, etc.,

על ידי סור מרע ועשה טוב שעי"ז יתבררו כל הסיגים ממה שנפל משבירת הכלים ולא יהיה שום מסך מבדיל. ונגלה כבוד ה' עין בעין יראו. ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

through "turn from evil and do good," for through this all the dross from what fell in the shattering of the vessels will be refined, and there will be no separating screen. "And the glory of Havayah will be revealed"; "eye to eye they shall see"; "on that day Havayah will be One and His Name One."

(ויובן עוד ענין בחינת יריעות שלמה ממ"ש במ"א סד"ה עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי כי ארור המן הוא הקליפה המכסה ומסתיר שם י"ה בחינת הל"ת [הלא תעשה] וברוך מרדכי הוא המשכת מ"ע [מצות עשה] בחינת ו"ה.

(The level of "the curtains of Shlomo" will be further understood from what is written elsewhere, at the end of the discourse beginning "Until he does not know [the difference] between 'Cursed is Haman' and 'Blessed is Mordechai'": "Cursed is Haman" is the kelipah that covers and conceals the Name yud-hei, the level of the prohibitions, and "Blessed is Mordechai" is the drawing down of the positive commandments, the level of vav-hei.

ובחינת תשובה עילאה עולה למעלה מבחינת י"ה ומבחינת ו"ה וכמ"ש גבי יום הכפורים לפני הוי' תטהרו למעלה מבחינת שם הוי' שבו תלויין המצות עשה ומצות לא תעשה כו'.

And the level of higher teshuvah (teshuvah ila'ah) rises above the level of yud-hei and the level of vav-hei, as it is written regarding Yom Kippur, "before Havayah you shall be purified": above the level of the Name Havayah, on which the positive commandments and the prohibitive commandments depend, etc.

וכן בפורים זכו לגילוי זה ע"י המס"נ [המסירות נפש] בגזירת המן שהושחרו פניהם וזהו בחינת שחורה אני ונאוה כיריעות שלמה.

And so on Purim they merited this revelation through the self-sacrifice (mesirus nefesh) in [the face of] Haman's decree, when their faces were blackened; and this is the level of "I am black, yet comely, like the curtains of Shlomo."

ולכן השמחה עד דלא ידעי בין כו' כי הוא גבוה הרבה מבי' הבחינות דעשה ול"ת [ולא תעשה] כו' ולכן ביוהכ"פ [ביום הכפורים] היה מלבין הלשון של זהורית והוא ע"י ההמשכה ממקור הלבנונית וכענין והלבנון כו'):

Therefore the rejoicing is "until he does not know [the difference] between, etc.," for it is much higher than the two levels of positive and prohibitive, etc. And therefore on Yom Kippur the strip of crimson wool would turn white, and this is through the drawing down from the source of whiteness, as in "and the Levanon, etc.")

49 ז ואחכ"ז [ואחר כל זה] יובן ג"כ פי' הפסוק מפני שיבה תקום כו'. דהנה מבואר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהארי" זכרונו לברכה] בטעמי מצות סוף פרי' [פרשת] קדושים. דמפני שיבה תקום. היינו דיקנא דא"א. והדרת פני זקן. היינו דיקנא דז"א.

7. After all this, the meaning of the verse "Rise before the hoary head, etc." will also be understood. For it is explained in the Likkutei Torah of the Arizal, in Taamei HaMitzvos, at the end of Parshas Kedoshim, that "Rise before the hoary head" refers to the beard of Arich Anpin, and "and honor the face of the elder" refers to the beard of Z'eir Anpin.

50 ואיך שייך לומר על האדם שלמטה שיקום מפני אריך וז"א כו' והלא לית מחשבה תפיסא כו' וכתיב כי לא יראני האדם וחי כו'.

But how can one say of a person below that he should rise before Arich [Anpin] and Z'eir Anpin, etc.? Is it not [said], "No thought can grasp, etc.," and is it not written, "For no man can see Me and live, etc."?

אלא הענין דהכוונה על קיום התורה ומצות שהן נמשכין מדיקנא דא"א ומדיקנא דז"א. המ"ע [המצות עשה] הן המשכות מדיקנא דא"א והלא תעשה הם בדיקנא דז"א.

Rather, the matter is that it refers to the fulfillment of the Torah and mitzvos, which are drawn from the beard of Arich Anpin and from the beard of Z'eir Anpin: the positive commandments are drawn from the beard of Arich Anpin, and the prohibitions are in the beard of Z'eir Anpin.

51 וכשמקיים המצוה בהידור מצוה כדין ה"ז [הרי זה] מקיים מפני שיבה תקום כו' וביותר לפמ"ש [לפי מה שכתוב] במ"א שהמצות נקרא שלוחי ה' ושלוחו של אדם כמותו א"כ זהו ממש מפני שיבה תקום כו'

And when one fulfills the mitzvah with beautification of the mitzvah, as is proper, he thereby fulfills "Rise before the hoary head, etc." And all the more so according to what is written elsewhere, that the mitzvos are called "G-d's agents," and "a person's agent is like himself"; if so, this is literally "Rise before the hoary head, etc."

וכן בכלל זה הידור ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] וקימה מפני ס"ת [ספר תורה] וכמבואר בזהר ס"פ קדושים רב המנונא סבא כד הוה חמא ס"ת [ספר תורה] הוה קם מקמי' [מקמיה] ואמר מפני שיבה תקום כו'.

And included in this is honoring a Torah scholar and rising before a Torah scroll, as explained in the Zohar at the end of Parshas Kedoshim: Rav Hamnuna Sava, when he would see a Torah scroll, would rise before it and say, "Rise before the hoary head, etc."

וזהו דקי"ל [דקיימא לן] (בקידושין דף ל"ב ע"ב) דמפני שיבה תקום היינו זקן וחכם. והדרת פני זקן היינו שקנה חכמה ואפילו יניק וחכים

And this is what we hold (in Kiddushin, folio 32b), that "Rise before the hoary head" refers to one who is old and wise, while "and honor the face of the elder" refers to one who has acquired wisdom, even a youth who is wise.

והיינו כפירוש הלק"ת [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] דמפני שיבה תקום היינו דיקנא דא"א שהוא בחי' סבא כמ"ש ועתיק יומין יתיב כו'

This is like the explanation of the Likkutei Torah [of the Arizal], that "Rise before the hoary head" refers to the beard of Arich Anpin, which is the level of "the Elder" (Sava), as it is written, "and the Ancient of Days sat, etc.,

ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא אבל והדרת פני זקן היינו בדיקנא דז"א אשר הוא בחי' קווצותיו תלתלים שחורות כו'

and the hair of His head like pure wool." But "and honor the face of the elder" refers to the beard of Z'eir Anpin, which is the level of "his locks are curled, black, etc.,"

אלא שקנה חכמה קנין הוא המשכה מההעלם אל הגילוי שנמשך בו מח"ס [מוחא סתימאה] וכדפי' באדרא (דק"מ ע"א)

only that "he acquired wisdom": acquisition (kinyan) is a drawing from concealment into revelation, so that the hidden brain (mocha setima'ah) is drawn into it, as is explained in the Idra (folio 140a):

ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך כו' שנמשך ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] בחי' עומק החי"ע [החכמה עילאה] עמקו מחשבותיך כו'.

"And because these hairs are black and dark, it is written, 'He reveals deep things out of darkness,' etc."—that through fulfilling the prohibitions there is drawn the level of the depth of the supernal Chochmah, "Your thoughts are very deep, etc.,"

וכמבואר לעיל באריכות. והנה פי' ויראת מאלקיך פי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם שהוא בחי' נוק' [נוקבא] מל' דאצילות.

as explained above at length. Now, the meaning of "and you shall fear your G-d": the Likkutei Torah [of the Arizal] explains there that it is the level of Nukva, Malchus of Atzilus.

52 והענין דזה קאי על תשבע"פ [תורה שבעל פה] דמלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. וז' מצות דרבנן ושאר סייגים וגדרים שמדברי סופרים

The explanation is that this refers to the Oral Torah, for "Malchus is the mouth; we call it the Oral Torah"; and the seven rabbinic commandments and the other safeguards and fences that are from the words of the Scribes.

וכן משמע בזהר שם אמר ר' [רבי] שמעון מכאן רמז לתשב"כ [לתורה שבכתב] ורמז לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] וכמ"ש במק"מ [במקדש מלך] שם דתשבע"פ [דתורה שבעל פה] היא בחינת נוק' [נוקבא] וע"ז נאמר ויראת מאלקיך

And so it is implied in the Zohar there: Rabbi Shimon said, "From here is an allusion to the Written Torah and an allusion to the Oral Torah"; and as written in Mikdash Melech there, that the Oral Torah is the level of Nukva, and of it is said, "and you shall fear your G-d."

והענין כי המל' היא למטה מז"א וכ"ש [וכל שכן] מאריך וע"ז נאמר שערך כעדר העזים כו' ולכן הוצרך לומר על זה ויראת

The explanation: Malchus is below Z'eir Anpin, and all the more so below Arich [Anpin]; and of this it is said, "Your hair is like a flock of goats, etc." Therefore it was necessary to say of this, "and you shall fear,"

כי באמת חמורים דברי סופרים מדברי תורה כו' וכנודע מענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה ששרשן מבחינת סופר שלמעלה מתשב"כ [מתורה שבכתב] שהיא בחי' ספר.

for in truth the words of the Scribes are more stringent than the words of the Torah, etc., as is known regarding "The words of the Scribes are dearer to me than the wine of the Torah," for their root is from the level of the scribe (sofer), which is above the Written Torah, the level of the book (sefer).

53 וכמ"ש עוד במ"א בפי' בינה יתירה ניתנה באשה מבאיש. דקאי על תשבע"פ [תורה שבעל פה]. דענין שבע מצות דרבנן

As is written further elsewhere on the meaning of "Greater understanding (binah yeseirah) was given to woman than to man," that it refers to the Oral Torah. For the matter of the seven rabbinic commandments,

כמו נט"י [נטילת ידים] ועירובין ונר חנוכה ענינם ג"כ לדחות יניקת החיצונים כמו במצות ל"ת [לא תעשה] שע"י נט"י [נטילת ידים] לא יינקו החיצונים מהמדות מהצפרנים כו'

such as washing the hands, eruvin and the Chanukah lamp, is also to repel the nurture of the external forces, as with the prohibitive commandments: through washing the hands the external forces do not draw nurture from the attributes, from the fingernails, etc.

וזה נעשה במצות דרבנן ע"י קום ועשה מה שבתשב"כ [שבתורה שבכתב] לא יוכל להיות בחי' זו רק על ידי לא שזהו ענין מל"ת [מצות לא תעשה] ובתשבע"פ [ובתורה שבעל פה] בא ונמשך בחי' זו בז' מצות דרבנן שהם מ"ע [מצות עשה] דרבנן

And this is accomplished in the rabbinic commandments through active doing, whereas in the Written Torah this level can come about only through "not," which is the matter of the prohibitions; and in the Oral Torah this level comes and is drawn into the seven rabbinic commandments, which are rabbinic positive commandments.

וזהו בינה יתירה ניתנה באשה ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו בענין ואיך לא אשא פנים לישראל שאני כתבתי ואכלת ושבעת וברכת והם דקדקו על עצמן עד כזית כו'

And this is "Greater understanding was given to woman." And see what is written in the explanation on "Thus shall you bless," on "How can I not show favor to Israel? For I wrote, 'And you shall eat and be satisfied and bless,' and they are scrupulous with themselves down to an olive's bulk, etc.,"

דהיינו שהם המשיכו מלמעלה מבחינת ההמשכה שעל ידי תשב"כ [תורה שבכתב] כו' ע"ש ועמ"ש מזה עוד בפרשה מטות בד"ה ושמע אביה את נדרה ולכן נאמר על זה ויראת מאלקיך בחינת מל' תשבע"פ [תורה שבעל פה] קרינן לה.

that is, they drew down from higher than the level of the drawing down that comes through the Written Torah, etc.; see there. And see what is written further on this in Parshas Matos, in the discourse beginning "And her father hears her vow." Therefore it is said of this, "and you shall fear your G-d": the level of Malchus, "we call it the Oral Torah."

54 ועיין מ"ש סד"ה קול דודי בענין הרים וגבעות אבות ואמהות כו' ועל דרך זה יובן גם כן בענין תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] וסיום הפסוק אני הוי' דכולא חד וכמ"ש סד"ה את שבתתי תשמרו כו':

And see what is written at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved" on "mountains and hills, the Patriarchs and the Matriarchs, etc."; in the same way it will also be understood regarding the Written Torah and the Oral Torah. And the end of the verse, "I am Havayah," [means] that all is one, as written at the end of the discourse beginning "Keep My Shabbosos, etc."

LIKKUTEI TORAH · SHIR HASHIRIM · MAAMAR 9

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי

"To My Mare Among Pharaoh's Chariots I Have Likened You, My Beloved"

1 לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. כי הנה כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ. והענין כי הנה כתיב כי תרכב על סוסיך כו'

"To my mare among Pharaoh's chariots I have likened you, my beloved." For it is written, "He does not desire the strength of the horse." The explanation: it is written, "For You ride upon Your horses, etc."

כי מלשון אם תרכב על סוסיך שיש כמה בחינת מרכבות להקב"ה מרכבת יחזקאל פני אריי [אריה] פני שור כו' ומרכבות זכריה סוסים שחורים סוסים לבנים כו'.

For [the word ki here] has the sense of im, "if": "if You ride upon Your horses," [implying] that the Holy One, blessed be He, has several levels of chariots: the chariot of Yechezkel, "the face of a lion, the face of an ox, etc.," and the chariots of Zechariah, "black horses, white horses, etc."

וגם אמרינן בגמ' [בגמרא] (ע"ז [עבודה זרה] ג' ע"ב) ובלילא מאי קעביד רוכב על כרוב קל שלו ושט כו'.

We also say in the Gemara (Avodah Zarah 3b): "And at night, what does He do? He rides upon His swift cherub and soars, etc."

וכמשל המלך שיש לו כמה מיני מרכבות פעם משתמש במרכבה זו ופעם במרכבה זו. והנה כל בחיי ומדריגות המרכבה הוא לגבי בחינת אדם העליון

It is like the analogy of a king who has several kinds of chariots: at one time he uses this chariot, and at another time that chariot. Now, all the levels and grades of the chariot are in relation to the level of the supernal Man.

וכמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' שהוא בחינת רמ"ח מצות עשה רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא ושס"ה לא תעשה שס"ה גידים

As it is written, "and upon the likeness of the throne, a likeness as the appearance of a man, etc.": this is the level of the 248 positive commandments, "the 248 commandments, the 248 limbs of the King," and the 365 prohibitions, the 365 sinews,

שהם בחי' אורות וכלים ורמ"ח אברים בחינת כלים ושס"ה גידים בחינת אורות הממשיכים הדם הוא הנפש חיות האברים וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] י"ה עם שמי שס"ה.

which are the level of lights and vessels: the 248 limbs are the level of vessels, and the 365 sinews are the level of lights, which convey the blood ("the blood is the soul"), the life-force of the limbs. As our Sages, of blessed memory, said: "Yud-Hei with Shemi ('My Name') is 365,

2 וזכרי עם ו"ה רמ"ח ששס"ה מצות לא תעשה מבחינת י"ה ורמ"ח מ"ע [מצות עשה] מו"ה

and Zichri ('My remembrance') with Vav-Hei is 248": the 365 prohibitive commandments are from the level of Yud-Hei, and the 248 positive commandments from Vav-Hei.

ובחינת אדם זה שהוא בחינת אורות וכלים המשכת אור א"ס ב"ה והארתו בתחתונים בבחינת ירידה והשתלשלות בששת ימי המעשה יום ראשון בחסד כו'.

And this level of Man, which is the level of lights and vessels, is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and its illumination in the lower realms, by way of descent and the chain of descending levels (hishtalshelus), in the six days of work: the first day in Chesed (kindness), etc.

3 והנה תכלית ירידות המדרגות והשתלשלות הארות אור א"ס ב"ה בששת ימי המעשה הוא כדי שיהיה עליה ביום השבת כנודע כי ירידה לצורך עליה היא כנודע.

Now, the purpose of the descents of the levels and of the step-by-step descent (hishtalshelus) of the illuminations of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, during the six days of work is that there be an ascent on the day of Shabbos, as is known; for it is a descent for the sake of an ascent, as is known.

דהיינו ע"י בירור מלבושי נוגה כו' בימות החול. ולכן צריך המשכות אור א"ס ב"ה מבחינת אדם דוקא כי האיש דרכו לכבוש ולעשות מלחמה לאכפייא כו'.

That is, through the refinement of the garments of nogah, etc., during the weekdays. Therefore drawings-down of the Infinite Light, blessed be He, are needed specifically from the level of Man, for "it is the way of a man to conquer" and to wage war, to subdue, etc.

4 והנה כתיב סוס מוכן למלחמה שבכדי לירד למקום המלחמה צ"ל בחינת סוס רץ כמו עד"מ שהסוס רץ למקום שאין האדם מגיע שם מפני מרחק המקום,

Now, it is written, "A horse is prepared for battle": in order to descend to the place of battle there must be the level of a running horse; just as, by way of analogy, a horse runs to a place that a person does not reach because of the distance of the place.

וכך עד"מ מפני הירידה הגדולה מאיגרא רמה כו' להיות אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אור א"ס ואין תכלית כו' שורה ומתגלה בתחתונים צ"ל בבחינת מרכבות סוסים רצים כו'.

So too, by way of analogy, because of the great descent, "from a lofty roof, etc.," for the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He—which, as its name says, is a light without end and without limit, etc.—to rest and be revealed in the lower realms, it must be by way of chariots of running horses, etc.

5 ולכן ישעיה ויחזקאל שהיו בזמן הבית וקרוב לו שאז היו ישראל במעלה עליונה

Therefore, as for Yeshayahu and Yechezkel, who lived in the time of the Temple and close to it, when Israel stood at a lofty level,

לא היה אור א"ס ב"ה בבחי' ירידה והשפלה כ"כ [כל כך] שימות החול אינם רחוקים כ"כ [כל כך] מיום השבת לכך ראו את המרכבה בבחינת פני אריה פני שור כו'

the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, was not in such a state of descent and lowering, since the weekdays were not so distant from the day of Shabbos; therefore they saw the chariot in the form of "the face of a lion, the face of an ox, etc.,"

שהחיות נושאות ומנושאות עם הכסא שהכסא נושא אותם גם כן שאינם בבחי' ריחוק מקום כ"כ [כל כך] שיש להם איזה שייכות בצד מה לגבי הארות אור א"ס ב"ה הרוכב עליהם.

for the Chayos (the holy creatures) carry and are carried with the throne, since the throne carries them as well; for they are not so far removed in place, so that they have some relation, in some measure, to the illuminations of the Infinite Light, blessed be He, that rides upon them.

משא"כ זכריה ראה את המרכבה בבחינת סוסים שהם רצים כו' ואינם מנושאים כלל שאין להם ערך ויחוס והשגה במה שרוכב עליהם כלל שהסוס הוא בחינת אותיות כו' שאין בהם השכלה.

Zechariah, however, saw the chariot in the form of horses, which run, etc., and are not carried at all, for they have no proportion, relation or grasp at all of what rides upon them, since the horse is the level of letters, etc., in which there is no intellect.

(והיינו לפי שירידת המלכות בגלות היא בחינת הירידה שלא בדרך ירידת וסדר המדרגות רק בבחי' אותיות שירדו מלמעלה מעלה ונתלבשו למטה מטה משא"כ ישעיה ויחזקאל ראו המרכבה פני אריה ופני שור כו'

(That is, because the descent of Malchus (sovereignty) in exile is a descent that is not by way of the descent and order of the levels, but only in the mode of letters, which descended from the very highest heights and became enclothed in the very lowest depths. Yeshayahu and Yechezkel, by contrast, saw the chariot [as] "the face of a lion and the face of an ox, etc.,"

שהן המשכות המדות שנלקחו מחכמה דרך ירידת סדר המדרגות והתלבשות החכמה עצמה היא במדות כו' ועמ"ש ההפרש בין קבלת המדות מהשכל ובין האותיות בד"ה וייצר כו' את האדם בפ' בראשית ע"ש).

which are drawings-down of the emotive attributes (middos) that were taken from Chochmah (wisdom) by way of the descent of the order of the levels, and Chochmah itself is enclothed in the attributes, etc. See what is written on the difference between the reception of the attributes from the intellect and [that of] the letters, in the discourse beginning "And He formed, etc., the man," in Parshas Bereshis; see there.)

והנה כמו שהירידה היא בבחינת סוס כך הוא עליי [עליה] ג"כ בבחינת סוס כמ"ש נפשי אויתיך בלילה.

Now, just as the descent is at the level of the horse, so too the ascent is also at the level of the horse, as it is written, "[With] my soul I have yearned for You in the night."

פי' בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים נפשי אויתיך בלא טעם ודעת בבחי' נפשי בבחי' אותיות כו'.

That is, at the time when the Holy Temple is not standing, "[with] my soul I have yearned for You," without reason and understanding: at the level of "my soul," at the level of letters, etc.

6 וכתיב עד מהרה ירוץ דברו שהסוס רץ למקום שאין האדם יכול ללילך בעצמו ברגליו כך עד"מ כתיב והארץ הדום רגלי והסוס רץ למקום שאין רגליו משיגים

It is also written, "His word runs very swiftly": for the horse runs to a place where a person cannot go by himself on his feet. So too, by way of analogy, it is written, "and the earth is My footstool," and the horse runs to a place that His feet do not reach.

והוא דוקא בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים שאין כח ברגלים להיות בחי' חיות נושאות ומנושאות כו'

This is specifically at the time when the Holy Temple is not standing, when there is no strength in the feet to be the level of Chayos that carry and are carried, etc.

אזי הסוס רץ למעלה מעלה עד רום המעלות למעלה מבחי' אדם שעל הכסא כי בחינת אדם הוא אדמה לעליון משא"כ עליון ממש כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ אתם נצבים מענין פי' עליון כו')

Then the horse runs higher and higher, to the loftiest heights, above the level of the Man upon the throne. For the level of Man (adam) is "I will be like (adameh) the Most High (Elyon)," unlike the Most High itself, etc. (See what is written elsewhere, on the verse "You are standing," on the meaning of Elyon, etc.)

כדכתיב ה' איש מלחמה פי' מה שהוי' נקרא בשם איש הוא בבחי' מלחמה להיות נקרא בשם איש ואדם.

As it is written, "Havayah is a man of war": that is, Havayah's being called by the name "man" is in the aspect of war, to be called by the names ish and adam ("man").

אבל באמת כי לא אדם הוא להנחם כתיב (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ זכור את יום השבת לקדשו)

But in truth it is written, "for He is not a man, that He should relent." (See what is written about this in the explanation on "Remember the Shabbos day to keep it holy.")

והגם שהוא בבחי' סוס שאין בו השכלה להשיג את הרוכב כו' מ"מ יש בו בחי' זו להעלות את הרוכב מעלה מעלה כו'.

And although it is at the level of a horse, which has no intellect to grasp the rider, etc., nevertheless it has this quality: to raise the rider higher and higher, etc.

(ועיין מ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות בענין וסוס אשר רכב עליו המלך שריצת הסוס גדולה מריצת הכרוב כו' ובד"ה וקבל היהודים ובפ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובד"ה אשירה כו' כי גאה גאה)

(See what is written in the discourse beginning "Let them bring royal apparel," on the subject of "and the horse that the king has ridden upon," that the running of the horse is greater than the running of the cherub, etc.; and in the discourse beginning "And the Jews accepted"; and in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "Then Moshe sang," and in the discourse beginning "I will sing, etc., for He is highly exalted.")

אך הכח שיש לבחינת סוס כנ"ל. הנה כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ

But as for the power that the level of the horse has, as mentioned above: it is written, "He does not desire the strength of the horse,"

שגבורת הסוס הנ"ל לא מצד עצמו הוא כ"א רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו חסדו של הקב"ה בכבודו ובעצמו דהיינו מהותו ועצמותו של אור א"ס ב"ה נמשך ונשתלשל למטה להעלות בחינת סוס הנ"ל.

meaning that the strength of the horse mentioned above is not from itself; rather, "Havayah desires those who fear Him, those who hope for His kindness": the kindness of the Holy One, blessed be He, in His glory and His essence, that is, the very being and essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is drawn down and descends, level by level, below, to raise up the level of the horse mentioned above.

וזהו בחינת טלא דנטיף מעתיקא קדישא בשבת כו' שהוא המשכות אור א"ס ב"ה מריש כל דרגין למטה ליתן כח ועוז לעליית הסוס כו'

This is the level of "the dew that drips from Atika Kadisha (the Holy Ancient One)" on Shabbos, etc., which is the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, from "the head of all levels" below, to give power and might for the ascent of the horse, etc.

(והיינו כענין מ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסתי שיש סוסין נוקבין וסוסין דוכרין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] כו' אך יש עוד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שהם אותיות זכרים שהם באים שלא על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כלל כו' והיינו המשכות מבחינת עתיקא כו' ע"ש

(This is like what is written in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "To my mare," that there are female horses and male horses, an arousal from below and an arousal from above, etc.; but there is also a further arousal from above: the male letters, which come without any arousal from below at all, etc., and these are drawings-down from the level of Atika, etc.; see there.

והנה משם הוא שנמשך הכח ועוז לעליית הסוס דאתעדל"ת [דאתערותא דלתתא] וע"ש עוד ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום מעניין מוריד הטל כו').

Now, it is from there that the power and might are drawn for the ascent of the horse of the arousal from below. See further there, on the verse "And Moshe said, 'Eat it today,'" on the subject of "He causes the dew to descend," etc.)

וזהו לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. פי' כמו שיש זה לעומת זה בחינת סוס ברכבי פרעה דקליפה שהחיות אלקות שיש בהם אינו נתפס ומושג בהם להיות בהם בחינת ביטול כו' אלא בבחי' מקיף עליהם מלמעלה והיא בחינת לבונה זכה שבקטורת.

And this is [the meaning of] "To my mare among Pharaoh's chariots I have likened you, my beloved." That is: just as, "one opposite the other," there is the level of a horse among Pharaoh's chariots of kelipah (the husk), where the G-dly life-force that is in them is not grasped and apprehended within them, so as to bring about self-nullification (bittul) in them, etc., but is only in the mode of encompassing them from above; and this is the level of the pure frankincense in the incense.

7 ולכן קרו לי' אלקא דאלקייא כו'. כך דמיתיך רעיתי פרנסתי שישראל מפרנסין ומתפרנסין כו' שהוא ענין המשכת חיות ואור א"ס ב"ה בתוך עלמין על ידי התורה ומצות.

Therefore "they call Him the G-d of gods," etc. So too, "I have likened you, my beloved": ra'yasi ("my beloved") [means] parnasasi ("my sustainer"), for Israel sustain and are sustained, etc. This is the drawing down of life-force and of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, within the worlds through Torah and mitzvos.

כמו שהמאכל ממשיך חיות מהמוח לשאר האברים כו'. נמשל לבחינת סוסתי ברכבי פרעה שהוא בחינת מקיף לפי שהתורה ומצות מעלים את האדם העליון כמו סוס כו' (ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' כי תצא) (דער"ה סע"ב [סוף עמוד בן])

[This is] just as food draws life-force from the brain to the rest of the limbs, etc. It is compared to the level of "my mare among Pharaoh's chariots," which is the level of the encompassing [light], because Torah and mitzvos raise up the supernal Man like a horse, etc. (See the Ramaz on Parshas Ki Seitzei) (at the end of 275b)

והנה היכל קה"ק [קדש הקדשים] הוא כו' הנהגתו ע"י הסוסים ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פנ"ב גבי ומהו הלבוש כו' דלעילא לעילא כו' בהיכל קה"ק [קדש הקדשים]

Now, the chamber of the Holy of Holies is, etc.; it is conducted by means of the horses. And see Sefer Shel Beinonim, chapter 52, at [the words] "And what is the garment, etc., far, far above, etc.," in the chamber of the Holy of Holies.

ועיין מ״ש מזה סד״ה את שבתותי תשמרו גבי ומקדשי תיראו ומשם יובן משנ״כ [מה שכתוב] שהתומ״צ [שהתורה ומצות] מעלים כו׳ כמו סוס כו׳

And see what is written about this at the end of the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos," at [the words] "and revere My Sanctuary"; from there one will understand what is written, that Torah and mitzvos raise up, etc., like a horse, etc.

ועמש״ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מענין אותיות התורה בד״ה לריח שמניך כמ״ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם פי׳ שעושין ומתקנין בחינת אדם שיתעלה למעלה מעלה

And see what is written above on the subject of the letters of the Torah, in the discourse beginning "For the fragrance of your oils." As it is written, "which the man shall do and live by them": that is, that they make and rectify the level of Man, so that it may ascend higher and higher,

לבחינת כי לא אדם כו׳ ודי״ל [ודי למבין] (ועיין עוד מענין לסוסתי ברבות בשה״ש [בשיר השירים] במקומו ובפ׳ בשלח ס״פ כ״ג נשא רפ״ח ובזהר ס״פ ויגש דרי״א ע״ב ובפ׳ בשלח דמ״ו סע״ב [סוף עמוד ב]):

to the level of "for He is not a man, etc." This suffices for one who understands. (See further on the subject of "To my mare" in the Midrash Rabbah: on Shir HaShirim, in its place; on Parshas Beshalach, end of section 23; on Naso, beginning of section 8; and in the Zohar, end of Parshas Vayigash, 211b, and Parshas Beshalach, at the end of 46b.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 10

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי

To My Mare Among Pharaoh's Chariots

◇

1 לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. פי׳ רעיתי פרנסתי כמאמר רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין כו׳. ולהבין איך הם מפרנסין כו׳.

"To my mare among Pharaoh's chariots I have likened you, my beloved (ra'yasi)." Ra'yasi means "my sustainer" (parnasasi), as in the saying of our Sages, of blessed memory, "Israel sustain, etc." And [we need] to understand how they sustain, etc.

וגם להבין דמיון הכתוב בחינת רעיתי לסוסתי כו׳. הענין הוא כי הנה כתיב והוא כחתן יוצא מחופתו כו׳.

Also, [we need] to understand the verse's likening of the level of ra'yasi to "my mare," etc. The matter is this: it is written, "And he is like a bridegroom coming forth from his canopy (chuppah), etc."

פי׳ והוא קאי על השמש הנזכר למעלה לשמש שם אהל בהם שהוא כחתן וכו׳ (עיין בזהר ר״פ בהעלותך קמ״ח ב׳ תרומה דקל״ז א׳ בראשית ח׳ ע״א פ׳ תצא דרע״ט ב׳)

That is, "and he" refers to the sun mentioned above, "For the sun He has set a tent in them": it is like a bridegroom, etc. (See the Zohar, at the beginning of Parshas Beha'aloscha, folio 148b; Terumah, folio 137a; Bereishis, folio 8a; Parshas [Ki] Seitzei, folio 279b.)

והרמז על תורה שבכתב כי תשב״כ נקרא שמש ותורה שבעל פה ירח שכשם שהירח מקבלת אורה מהשמש שע״י כן תזרח אורה כך תורה שבע״פ היא המקבלת מתשב״כ [מתורה שבכתב].

And the allusion is to the Written Torah, for the Written Torah is called "sun" and the Oral Torah "moon." Just as the moon receives its light from the sun, through which its light shines forth, so the Oral Torah is what receives from the Written Torah.

וכמו שאמר בגמ' [בגמרא] מנלן דכתיב כו' או מנא הני מילי כו'. אך תורה שבכתב היא בחי' כלל ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] בחי' פרט

As it says in the Gemara, "From where do we know this? For it is written, etc.," or "From where are these words [derived]? etc." But the Written Torah is the level of the general (klal) and the Oral Torah the level of the particular (prat).

ואין בכלל אלא מה שבפרט שגם בתשב"כ [בתורה שבכתב] הוא ענין התרי"ג מצות בכללם שפרטיהם מבוארים בתורה שבעל פה והכל בחי' א' יחשב.

And there is nothing in the general except what is in the particular: for in the Written Torah, too, there are the 613 mitzvos in their general form, whose particulars are explained in the Oral Torah; and all is reckoned as one level.

2 ולהבין איך הוא כחתן יוצא כו'. הנה כתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה. פירוש חסד יבנה שהחסד הוא נבנה ומתהוה ויבנה לשון הוה שתמיד הוא נבנה

And to understand how he is "like a bridegroom coming forth, etc.": it is written, "For I said, A world of kindness will be built." The meaning of "kindness will be built" is that the kindness is built and comes into being; and yibaneh ("will be built") expresses the present, [meaning] that it is constantly being built,

וכמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית וטובו והתהוותו של חסד זה הוא מבחינת חסד עליון

as in the saying, "Who in His goodness renews each day, continually, the work of creation." And the goodness and coming into being of this kindness is from the level of supernal Chesed (kindness),

כי חפץ חסד הוא (ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] נשא קל"ג ב' ח"א [חלק א'] ויחי ר"ל סע"ב [סוף עמוד ב] בראשית ד"י [ד' יסודות] ע"ב ח"ב [חלק ב'] קס"ו ב' ע"ט א'. ח"ג [חלק ג'] ע"ז א' קמ"ה ב' רנ"ז א')

"for He desires kindness." (And see the Zohar, Part III, Naso, folio 133b; Part I, Vayechi, folio 230, end of side b; Bereishis, folio 10b; Part II, folios 166b, 79a; Part III, folios 77a, 145b, 257a.)

והנה באי"ס ב"ה לא שייך מדת החסד כלל וכמ"ש בתיקוני זהר לאו דאית לך צדק ידיעא כו'

Now, the attribute of Chesed does not apply at all to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, as is written in the Tikkunei Zohar, "Not that You have a known justice, etc.,"

ולאו מכל אלין מדות כלל אלא ע"י כמה צמצומים והשתלשלות מעילה לעלול נמשך אור א"ס ב"ה ונתלבש במדת החסד כו'.

"nor any of these attributes at all." Rather, through many contractions (tzimtzumim) and a chain of descent (hishtalshelus) from cause to effect, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is drawn down and enclothed in the attribute of Chesed, etc.

אך כדי להיות נמשך הארה והמשכה זו הנה נודע שתחלת בריאת העולמות הי' [היה] מפני כי חפץ חסד הוא מאליו וממילא

But for this illumination and drawing down to be drawn forth: it is known that the creation of the worlds began because "He desires kindness," of itself and spontaneously.

ועכשיו באתערותא דלתתא תלי' אתערותא דלעילא שיהי' [שיהיה] נמשך אור א"ס להיות חפץ חסד שיהיה חסד יבנה

And now the arousal from above depends on the arousal from below, for the Infinite Light to be drawn down so as to be "He desires kindness," so that "kindness will be built."

ואתערותא דלתתא זו הוא מה שכתוב כי אמרתי כו' שאמר דוד המלך ע"ה [עליו השלום] בעד כלל ישראל כי אמרתי פי' כאשר אני אומר אזי חסד יבנה

And this arousal from below is what is written, "For I said, etc.," which King David, peace be upon him, said on behalf of all Israel: "For I said" means, when I say, then "kindness will be built."

ובחי' אמירה זו היא בלב בחינת מחשבה ורעותא דליבא ע"י התבוננות בה' אחד מקרב איש ולב עמוק ואזי חסד יבנה ואתערותא דלתתא רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

And this level of "saying" is in the heart: the level of thought and the heart's desire (re'usa deliba), through contemplation of "Havayah is One," "from the inward part of a man and a deep heart"; and then "kindness will be built." And the arousal from below [is]: "Spirit brings spirit and draws down spirit."

3 וכמ"ש את ה' האמרת כו'. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] עשיתוני חטיבה אחת בעולם דהיינו בחי' ה' אחד כו'.

As it is written, "You have declared Havayah, etc." And as our Sages, of blessed memory, said, "You have made Me a single entity (chativah) in the world," that is, the level of "Havayah is One," etc.

וזהו כי כל בשמים ובארץ שמים שם מים הוא בחינת חסד עליון המתפשט ומתלבש למטה בארץ וכי כל בחי' נו"ן שערי בינה בגימטריא כל

This is [the meaning of] "for all that is in the heavens and on the earth": shamayim ("heavens") is sham mayim ("there is water"), the level of supernal Chesed (kindness), which spreads forth and is enclothed below, on the earth. And "for all (kol)" is the level of the fifty (nun) gates of Binah (understanding), numerically [equal to] kol,

שהוא בחינת התבוננות הנ"ל הוא הממשיך להיות בשמים בחי' חסד (ע' [עיין] במק"מ [במקדש מלך] בפי' הזח"א [הזהר חלק א] ויחי) (ר"ל ע"ב)

which is the level of the contemplation mentioned above: it is what draws down, so that there be "in the heavens" the level of Chesed (see Mikdash Melech, in the commentary on the Zohar, Part I, Vayechi) (folio 230b).

וע' בזהר פ' ויגש (ר"ז א') ע"פ כונן שמים בתבונה כל יומא ויומא כו'

And see the Zohar, Parshas Vayigash (folio 207a), on [the verse] "He established the heavens with understanding": "every single day, etc."

וזהו יבנה לשון הוה וגם יבנה אותיות בינה ומשם בארץ וכנס"י [וכנסת ישראל] נקרא כלה שמקבלת מבחי' כל.

This is [the meaning of] yibaneh, expressing the present; and yibaneh also has the letters of Binah. And from there [it is drawn] "on the earth." And the Community of Israel is called kallah (bride), for she receives from the level of kol ("all").

ופי' כלה מלשון כלתה נפשי שע"י רעותא דליבא רוח אייתי רוח כו' וזהו לעולם ה' דברך נצב בשמים שדבר ה' מקור נש"י [נשמות ישראל]. הן הממשיכים בחינת שמים שם מים כו':

And kallah is from the term "my soul pines (kalsah)": for through the heart's desire, "spirit brings spirit, etc." And this is [the meaning of] "Forever, Havayah, Your word stands in the heavens": for "the word of G-d" [is] the source of the souls of Israel. They are the ones who draw down the level of shamayim, sham mayim, etc.

4 ב אך להבין איך יש ערך ויחוס נברא לגבי הבורא יתי' להמשיך אור א"ס ב"ה שיתלבש בבחי' חסד כו'.

2. But [we need] to understand: how can a created being have any measure or relation to the Creator, blessed be He, so as to draw down the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that it be enclothed in the level of Chesed, etc.?

הנה כתיב כי על כל כבוד חופה. פי' כבוד הוא מ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם בחי' כבוד והתלבשות אור א"ס בתוכם כסדר כל ההשתלשלות

It is written, "For over all the glory [shall be] a canopy (chuppah)." "Glory" is what is written, "and for My glory I have created it, I have formed it, I have also made it": these are the level of "glory," and of the enclothing of the Infinite Light within them in the order of the entire chain of descent (hishtalshelus);

ועל כל כבוד שהוא עליהם וגבוה להם הוא בחי' חופה שהוא מבחי' מקיף וסובב שאינו יכול להתלבש תוך עלמין

and "over all the glory," which is above them and higher than they, is the level of "canopy," which is of the level of the encompassing (makif) and surrounding (sovev) [light], which cannot be enclothed within the worlds

(ועיין מ"ש מענין חופה בד"ה תורה צוה ובד"ה כי על כל כבוד חופה) והוא הנותן כח ועוז לאתערותא דלתתא להיות תליא בה אתערותא דלעילא

(and see what is written on the subject of chuppah in the discourse beginning "The Torah [that Moshe] commanded" and in the discourse beginning "For over all the glory [shall be] a canopy"). And it is this that gives strength and power to the arousal from below, so that the arousal from above should depend on it.

כי לפי שהוא בחי' עליונה מאד נעלה מבחי' סובב כו' לכך יכולה להיות סובבת ומקפת גם למטה מטה

For because it is a very lofty level, exalted above the level of sovev, etc., it can therefore surround and encompass even the very lowest below,

וכמו שכתוב ומתחת זרועות עולם כי בחינת מעלה ומטה שוין כו' והוא בחינת עונג העליון

as it is written, "And underneath are the everlasting arms," for [to it] the levels of above and below are equal, etc. And it is the level of the supernal delight,

דהיינו בחינת אור א"ס ב"ה ממקור התענוגים ומקור החיים כמו שכתוב כי עמך מקור חיים שהוא המתלבש בתורה ובמצות גם שהם מלובשים בענינים גשמיים כו'.

that is, the level of the Infinite Light, blessed be He, from the source of delights and the source of life, as it is written, "For with You is the source of life"; it is this that is enclothed in the Torah and in the mitzvos, even though they are enclothed in physical matters, etc.

5 וזהו אשר קדשנו להיות תלוי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא שלמעלה מעלה מבחינת עוה"ב [עולם הבא]. כי ביו"ד נברא עוה"ב [עולם הבא]

This is [the meaning of] "Who has sanctified us": that on the arousal from below there should depend an arousal from above that is far, far higher than the level of the World to Come. For the World to Come was created with [the letter] yud.

הגם שהוא תענוג הנשמות תענוג נפלא עד אין קץ ותכלית עד שאמרו בגמרא על אלישע אחר מוטב דלדייני' כו' שכל יסורי גיהנם כדאי בשביל עונג זה אפי' [אפילו] בשביל ג"ע [גן עדן] התחתון.

Even though it is the delight of the souls, a wondrous delight without end or limit, so much so that they said in the Gemara about Elisha Acher, "Better that he be judged, etc.": that all the sufferings of Gehinnom are worthwhile for the sake of this delight, even for the sake of the lower Gan Eden.

6 וכ"ש [וכל שכן] בשביל ג"ע [גן עדן] העליון עכ"ז [עם כל זה] הוא רק בחי' יו"ד שהיא הארה אחת קטנה כו'.

And all the more so for the sake of the upper Gan Eden. Even so, it is only the level of yud, which is a single small illumination, etc.

אבל התורה והמצות נמשכים מעונג העליון שלמעלה מעלה מזה דהיינו מבחי' אור א"ס ב"ה ממש בעצמו ובכבודו שלכן אמרו יפה שעה אחת כו'.

But the Torah and the mitzvos are drawn from the supernal delight that is far, far above this, that is, from the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, truly, in His very Self and glory. That is why they said, "Better is one hour, etc."

וכמ"ש במ"א ומשם נמשך כח ועוז לנפש האדם שהוא בסדר ההשתלשלות בי"ע בחי' כבוד כו'

[This is] as is written elsewhere. And from there strength and power are drawn to the human soul, which is within the order of the chain of descent (hishtalshelus), [in] Beriah, Yetzirah and Asiyah, the level of "glory," etc.,

להיות תלוי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא שלמעלה מסדר ההשתלשלות (ועמ"ש ג"כ מזה באריכות בד"ה ביום השמיני עצרת. גדול תלמוד שמביא כו')

so that an arousal from above that transcends the order of the chain of descent should depend on the arousal from below. (And see what is also written about this at length in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," [on] "Great is study, for it leads, etc.")

ועי"ז נמשך הארת אור א"ס ב"ה להיות בחי' חסד יבנה. וכמו עד"מ בגשמיות בתענוגות בני אדם הנה התענוג מעדן הבשר והאיברים להעבותם ולהגדילם

And through this the illumination of the Infinite Light, blessed be He, is drawn down to be the level of "kindness will be built." And just as, by way of analogy, in physical human pleasures, pleasure pampers the flesh and the limbs, to thicken them and make them grow,

כך הנה התענוג העליון המלובש בתורה ומצות הוא המגדל ומעבה כח הנפש להעלותה ולקשרה למעלה מעלה להיות אשת חיל עטרת בעלה שתוכל להמשיך אור א"ס ב"ה שיתלבש בבחי' חסד יבנה כו'.

so the supernal delight enclothed in the Torah and mitzvos is what makes the power of the soul grow and thicken, to raise it and bind it far, far above, to be "a woman of valor, the crown of her husband," so that it can draw down the Infinite Light, blessed be He, to be enclothed in the level of "kindness will be built," etc.

7 וזהו דברך נצב בשמים נצב מלשון שררה וכמ"ש נצב מלך

This is [the meaning of] "Your word stands (nitzav) in the heavens": nitzav is a term of rulership, as it is written, "a deputy (nitzav) was king."

שבחי' דבר ה' זו הלכה שלומד הנה הגם שהוא למטה מלובש בענינים גשמיים. אעפ"כ [אף על פי כן] עושה פרי למעלה להיות בבחי' אשת חיל עטרת בעלה. דהיינו בבחי' מלוכה וממשלה על בחי' שמים חסד כו'.

For the level of "the word of G-d, this is halachah," which one studies: even though below it is enclothed in physical matters, nevertheless it bears fruit above, to be at the level of "a woman of valor, the crown of her husband," that is, at the level of kingship and dominion over the level of "heavens," Chesed (kindness), etc.

8 והיינו שהוא המשכת אור א"ס ב"ה להיות בחי' שמים כו'. והיינו לפי אשר קדשנו במצותיו של הקב"ה עצמו.

That is, it is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be the level of "heavens," etc. And this is because He "has sanctified us with His commandments": those of the Holy One, blessed be He, Himself.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה מניח תפילין כו' הק ב"ה יושב ושונה כנגדו כו' שהוא ענין המשכת אור א"ס ב"ה בבחי' תפילין כו'

As our Sages, of blessed memory, said, "The Holy One, blessed be He, puts on tefillin, etc.," [and] "The Holy One, blessed be He, sits and studies opposite him, etc.": this is the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, in the level of tefillin, etc.

ות"ת [ותלמוד תורה] הוא ענין המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת כנגדו פי' שאין המשכה זו יכולה להתלבש תוך עלמין אלא בבחינת סובב ומקיף מלמעלה.

And Torah study is the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, into Chochmah (wisdom), for "the Torah issues from Chochmah." "Opposite him" means that this drawing down cannot be enclothed within the worlds, but only at the level of the surrounding (sovev) and encompassing (makif), from above.

9 וכמ"ש ה' צלך בחי' צל ולא אורה נגלית וענין הצל הוא עד"מ כמו צלו של אדם שכל תמונתו נראה בצלו

As it is written, "Havayah is your shade (tzel)": the level of a shade, and not a revealed light. The matter of a shade is, by way of analogy, like a person's shadow (tzel), in which his whole form is seen,

אלא שמראה הצל הוא בחי' חשך כך כביכול ה' צלך בחי' צל שלך שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא אלא שבאתערותא דלעילא הוא בחי' צל וחושך וכמ"ש ישת חושך סתרו

except that the shadow's appearance is the level of darkness. So too, as it were, "Havayah is your shade": the level of your own shade. For through the arousal from below [there is] an arousal from above, except that in the arousal from above it is the level of shade and darkness, as it is written, "He made darkness His hiding place";

דהיינו שאינו מושג ונראה לעיני השכל של הנבראים רק כמו עד"מ שעשועי המלך בעצמותו כו' וכמ"ש במ"א.

that is, it is not grasped or seen by the eyes of the intellect of created beings, but only, by way of analogy, like the King's delights in His own essence, etc., as is written elsewhere.

10 וזהו על יד ימינך פי׳ שע״י בחי׳ ימינך דהיינו בחי׳ אהבה כו׳ ואתעדל״ת [ואתערותא דלתתא] לדבקה בו ית׳ ע״י״ז אייתי רוח ואמשיך רוח להיות הקב״ה מניח תפילין כו׳ ויושב ושונה כו׳

This is [the meaning of] "at (al yad) your right hand": through (al yedei) the level of "your right hand," that is, the level of love, etc., and the arousal from below to cleave to Him, blessed be He, through this it "brings spirit and draws down spirit," so that the Holy One, blessed be He, puts on tefillin, etc., and sits and studies, etc.

וכן כל הרמ״ח מצות הם אברים המשכות והארת אור א״ס ב״ה בחסד כו׳:

And so too, all the 248 mitzvos are "limbs": drawings down and illumination of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in Chesed (kindness), etc.

11 ג והנה דרך כלל נחלקים כל הרמ״ח מצות לג׳ בחי׳ תורה ועבודה וגמילות חסדים וע״ז נאמר יום ליום יביע אמר אמר ר״ת [ראשי תיבות] אש מים רוח.

3. Now, in general, all the 248 mitzvos are divided into three levels: Torah, avodah (divine service) and gemilus chassadim (acts of kindness). Of this it is said, "Day to day utters speech (omer)": omer is the acronym of esh (fire), mayim (water) and ruach (spirit).

אש הוא בחי׳ עבודה ממטה למעלה כשלהבת העולה כו׳ לדבקה בו ית׳ דהיינו שתתפשט הנפש מלבושי נוגה בתענוגות בני אדם להתענג על ה׳ לבדה.

Fire is the level of avodah, from below upward, like a rising flame, etc., to cleave to Him, blessed be He: that is, that the soul strip itself of the garments of nogah [found] in human pleasures, to delight in G-d alone.

12 ועד״ז הי׳ [היה] הקרבנות אשה ריח ניחוח ממה שהוא מקריבים חלב ודם כי חלב הוא בחינת תענוג שהתענוג הוא המעדן את הבשר ונעשה שמן ובעל ריבוי חלב והתענוג של בהמי נקרב לה׳

In this way the offerings were "a fire-offering, a pleasing aroma": through their offering fat and blood. For fat is the level of pleasure, since pleasure is what pampers the flesh, so that it becomes fat and has an abundance of fat; and the pleasure of the animal is brought near to G-d,

ע״י שהוא נכלה ונשרף באש שלמעלה להיות עולה ונכלל במקור התענוגים ועכשיו התפלה במקום הקרבנות דהיינו ע״י רשפי אש האהבה שמעורר בתפלה אהבה עליונה כמאמר אהבת עולם אהבתנו כו׳ הבוחר בעמו ישראל באהבה

through its being consumed and burned in the fire from above, so that it rises and is absorbed in the source of delights. And now, prayer is in place of the offerings: that is, through the flashes of the fire of love that one arouses in prayer, the supernal love, as in the words, "With an everlasting love You have loved us, etc., Who chooses His people Israel with love."

ע״ז תתפרד ותתפשט הנפש מתענוגי הבהמית להיות מתענג על ה׳ ולדבקה בדביקה וחשיקה כו׳ ומים הוא בחי׳ גמילות חסדים וצדקה שנמשלו למים.

Through this the soul separates and strips itself of the pleasures of the animal [soul], to delight in G-d and to cleave [to Him] with attachment and yearning, etc. And water is the level of acts of kindness and charity, which are likened to water.

13 וכמ״ש אשריכם זורעי על כל מים כו׳ מפני שכמו שהמים יורדין ממקום גבוה למקום נמוך כך הוא בחי׳ צדקה וחסד להחיות רוח שפלים למאן דלית ליה מגרמי׳ כלום כו׳.

As it is written, "Happy are you who sow beside all waters, etc.," for just as water descends from a high place to a low place, so is the level of charity and kindness: "to revive the spirit of the lowly," for one who "has nothing of his own at all," etc.

רוח הוא בחי׳ דיבור שהוא בחי׳ עסק התורה שעיקרה בדיבור וכמ״ש ודברת בם וכמ״ש בזהר ברוחא דלעאן באורייתא כו׳

Spirit (ruach) is the level of speech, which is the level of Torah study, which is chiefly in speech, as it is written, "And you shall speak of them," and as is written in the Zohar, "through the spirit of those who toil in the Torah, etc."

(עמ״ש לעיל בד״ה לריח שמניך מענין רוח זו מזהר ועמ״ש ע״פ והי׳ [והיה] מספר בנ״י [בני ישראל] כחול הים כו׳ ובד״ה וארשתיך לי מענין מאמר כו׳

(See what is written above in the discourse beginning "For the fragrance of your oils" on the subject of this "spirit" from the Zohar; and see what is written on [the verse] "And the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, etc.," and in the discourse beginning "And I will betroth you to Me," on the subject of maamar (utterance), etc.,

ובד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] הנ"ל בענין ואשים דברי בפיך כו' ועיין בסמוך בד"ה נאוו לחייך כו') **וג' בחי' אלו שהם אמ"ר** [אש מים רוח] **הוא מה שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה.**

and in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," mentioned above, on the subject of "And I have put My words in your mouth, etc."; and see nearby, in the discourse beginning "Your cheeks are comely, etc.") **And these three levels, which are omer, are what is written, "For I said (amarti), A world of kindness will be built."**

פי' כי אמרתי שע"י בחי' אמר שלי ע"י"ז גם את הוי' האמרת להמשיך משם הוי' בחי' אמ"ר [אש מים רוח] **שהוא ענין הקב"ה מניח תפילין כו' שהוא ענין המשכת אור א"ס ב"ה מלמעלה מסדר ההשתלשלות כנ"ל.**

"For I said (amarti)" means: through my level of omer, through this also "You have declared (he'emarta) Havayah," to draw down from the Name Havayah the level of omer, which is [the meaning of] **"The Holy One, blessed be He, puts on tefillin, etc.," which is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from above the order of the chain of descent (hishtalshelus), as mentioned above.**

(ועיין בפ' תרומה קל"ו ב' בפי' אמר ובזהר פ' הנ"ל דקס"ו ב' שלעולם שלשה כו' ועמ"ש בד"ה היום הזה כו' את ה' האמרת)

(And see Parshas Terumah, folio 136b, on the meaning of omer; and in the Zohar on the same parshah, folio 166b, that [there are] always three, etc.; and see what is written in the discourse beginning "This day, etc.," [on] "You have declared Havayah.")

וזהו כחתן יוצא מחופתו חתן מלשון נחות דרגא שהתורה נמשכה וירדה ממעלתי' [ממעלתה] **וכבוד'** [וכבודה] **שהיא כלולה באור א"ס ב"ה ממש מקור התענוגים וירדה להתלבש בענינים גשמיים ובחי' נחות דרגא הנ"ל הוא יוצא מחופתו מבחינת חופה בחי' סוכ"ע.**

And this is [the meaning of] **"like a bridegroom (chasan) coming forth from his canopy": chasan is from the term nechos darga ("going down a step"), for the Torah was drawn down and descended from its loftiness and glory, where it is included in the very Infinite Light, blessed be He, the source of delights, and descended to be enclothed in physical matters. And this level of "going down a step" "comes forth from his canopy": from the level of "canopy," the level of** [the light that] **encompasses all worlds (sovev kol almin).**

ישיש כגבור לרוץ אורח בחי׳ אורח כנשים דהיינו לבחינת כלה שהיא כנס״י [כנסת ישראל] מקור נש״י [נשמות ישראל] ליתן להם כח ועוז להיות תלוי אתערותא דלעילא ע״י אתערותא דלתתא

“He rejoices like a mighty man to run a path (orach)”: the level of “the path (orach) of women,” that is, to the level of kallah (bride), which is the Community of Israel, the source of the souls of Israel, to give them strength and power so that the arousal from above should depend on the arousal from below.

ונקרא בשם אורח כנשים. כמ״ש ברחל כי דרך נשים לי ע״ש [על שם] שנותנת חיות ממותרי השפע והפסולת שדוחה לחוץ להחיות גם עו״ז [עומת זה] שיניקתם ואחיזתם ממותרי השפע והפסולת מבחי׳ דרך נשים כו׳.

And it is called by the name “the path of women,” as it is written of Rachel, “for the way (derech) of women is upon me”: [so called] because she gives life-force from the excess of the flow and from the refuse that she thrusts outside, to give life also to the opposing [side], whose nurture and hold come from the excess of the flow and the refuse, from the level of “the way of women,” etc.

14 והיינו כשהשכינה מתלבשת בבי״ע כרחל לפני גוזזיה נאלמה. משא״כ בשרה כתיב ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה אורח כנשים שמבחי׳ זקנים וימים עליונים אין יניקה ואחיזה לקליפות וסט״א [וסטרא אחרא] ולכן חדל להיות לשרה כו׳.

That is, when the Shechinah (Divine Presence) is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, “like a ewe (rachel) that is dumb before her shearers.” This is not so with Sarah, of whom it is written, “And Avraham and Sarah were old, advanced in days; it had ceased to be with Sarah after the path of women”: for from the level of “old” and of the supernal “days” there is no nurture or hold for the kelipos (husks) and the sitra achra (the other side); and therefore “it had ceased to be with Sarah,” etc.

(ועוד י״ל [יש לומר] עפמ״ש [על פי מה שכתוב] בזהר ויקהל) (דרט״ו ע״א) ע״פ וארח צדיקים מה בין ארח לדרך כו׳

(One may further explain according to what is written in the Zohar, Vayakhel) (folio 215a) on [the verse] “But the path (orach) of the righteous”: “What is the difference between orach and derech (way)? etc.”

דרך איהו פתח לכולא כו' ע"ש שמבואר בהדי' דאורח היינו שצדיקים לבד קיימי ושלטי בההוא אתר ואין משם יניקה לחיצונים כלל

"Derech is open to all, etc." See there, where it is explained explicitly that orach means that the righteous alone stand and rule in that place, and the external forces have no nurture from there at all.

וארח כנשים שאני. שהוא ענין דרך נשים מותרי השפע והפסולת שדוחה לחוץ כו'

And "the path of women" is different, for it is the matter of "the way of women," the excess of the flow and the refuse that is thrust outside, etc.

ולפ"ז [ולפי זה] בפסוק לרוץ ארח שנזכר סתם ארח. י"ל [יש לומר] דהיינו להיות ע"ד בחי' ארח צדיקים שבזהר הנ"ל. לבלתי יהיה יניקה לחיצונים וע' במק"מ [במקדש מלך] תרומה (קל"ז א') ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר ר"פ בהעלותך בפי' לרוץ ארח.

According to this, in the verse "to run a path," where "path" is mentioned without qualification, one may say that this means [that it is] in the manner of the level of "the path of the righteous" in the Zohar mentioned above, so that there be no nurture for the external forces. And see Mikdash Melech on Terumah (folio 137a), and the commentary of the Ramaz on the Zohar at the beginning of Parshas Beha'aloscha, on the explanation of "to run a path."

וזהו ענין מעין חתום. וביאור ענין זה היינו כי והוא כחתן קאי על תשב"כ [תורה שבכתב] ישיש כגבור לרוץ ארח היינו לבחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהיא בחי' כלה.

And this is the matter of "a sealed spring." The explanation of this is that "and he is like a bridegroom" refers to the Written Torah; "he rejoices like a mighty man to run a path" means: to the level of the Oral Torah, which is the level of kallah (bride).

15 ומבואר בפ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות ענין זכה נעשית לו סם חיים כו'

It is explained in Parshas Bereishis, at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," [on] the matter of "If he is worthy, it becomes for him an elixir of life, etc."

משא"כ לא זכה ח"ו [חס ושלום] וכמו דואג ואחיתופל כו' זהו ענין שנמשך אחר הפסולת דארח כנשים כו' אבל צ"ל חתום תורה בלימודי להיות וכל בניך למודי ה'.

Whereas [if] he is not worthy, G-d forbid, as with Doeg and Achitofel, etc., that is the matter of being drawn after the refuse of "the path of women," etc. But there must be "Seal the Torah among My disciples," so that it be "And all your children shall be disciples of Havayah."

וזהו ענין חותם בברוך וזהו לרוץ ארח בחי' וארח צדיקים כו' ועמך כולם צדיקים כו'.

And this is the matter of sealing with "Blessed"; and this is "to run a path," the level of "the path of the righteous, etc.," [and] "Your people are all righteous, etc."

ופי' ישישי"ל בגימטריא תר"ך המשכת תר"ך עמודי אור שמהם שרש תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן שכנגד זה ג"כ תר"ך אותיות בעשרת הדברות. נמשכים לרוץ אורח שהתגלותם בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] וכמי"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה אשת חיל עטרת בעלה:

And the meaning of yasis ("he rejoices"): one may say [that it is] numerically 620, the drawing down of the 620 pillars of light, from which the 613 mitzvos of the Torah, together with the 7 rabbinic mitzvos, have their root; corresponding to this there are likewise 620 letters in the Ten Commandments. They are drawn "to run a path," for their revelation is in the Oral Torah, as is written in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "A woman of valor is the crown of her husband."

16 ד והנה לפי שכל בחי' וסדר ההשתלשלות הנ"ל היא נעשה ע"י ישראל שהם הם הממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה בכל העולמות מריש כל דרגין כו'

4. Now, since this entire level and order of the chain of descent (hishtalshelus) mentioned above is brought about through Israel, for it is they who draw down life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into all the worlds, "from the head of all levels, etc.,"

ע"י התורה והמצות שיתלבש אור א"ס ב"ה להיות חפץ חסד ועולם יבנה שהכח הזה ניתן לישראל עם סגולתו דוקא. משא"כ עו"ג [עובדי גלולים] אין יכולים להמשיך כלום כמ"ש במ"א

through the Torah and the mitzvos, so that the Infinite Light, blessed be He, is enclothed to be "He desires kindness" and "a world will be built"; for this power was given specifically to Israel, His treasured people, whereas idol worshippers cannot draw down anything, as is written elsewhere.

לכן נק' כנס"י [כנסת ישראל] רעיתי פרנסתי וכמו עד"מ המאכל שמפרנס את האדם

Therefore the Community of Israel is called ra'yasi, "my sustainer." It is like, by way of analogy, the food that sustains a person,

שהוא הוא הממשיך חיות מן הנפש במוח לכל האברים כי חיות האדם תלוי במוחו שהוא הוא הממשיך חיות לכל האברים כו'

for it is what draws life-force from the soul in the brain to all the limbs. For a person's life-force depends on his brain, which is what draws life-force to all the limbs, etc.;

אלא שאם אינו אוכל כמה ימים מתחלש מוחו ואין הנפש שבמוחו בכחה להיות מקושרת בגופו להחיות האברים ועי"כ [ועל ידי כך] משתנים חושי כח הראיה כו'.

except that if he does not eat for several days, his brain weakens, and the soul in his brain lacks the strength to be bound to his body to give life to the limbs; and because of this the senses, the power of sight, etc., change.

17 והמאכל הוא המחזיר כח הנפש והמקשר אותה עם הגוף להמשיך משם חיות.

And food is what restores the power of the soul and binds it to the body, to draw life-force from there.

כך עד"מ ישראל הם הם הממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה מבחי' סובב כל עלמין להיות ממלא כל עלמין ושיהיה עולם חסד יבנה ע"י התורה והמצות בחי' דברך נצב בשמים שיהיה בחי' אתערותא דלעילא לעילא מן ההשתלשלות כו' כנ"ל

So too, by way of analogy, it is Israel who draw down life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from the level of [the light that] encompasses all worlds (sovev kol almin), to be [the light that] fills all worlds (memalei kol almin), and so that "a world of kindness will be built," through the Torah and the mitzvos, the level of "Your word stands in the heavens," so that there be the level of an arousal from above that is above the chain of descent (hishtalshelus), etc., as mentioned above.

(ועמ"ש עוד מענין רעיתי ע"פ אני ישנה ולבי ער. ובד"ה הנך יפה רעיתי וע"פ כי תבאו אל הארץ ושבתה הארץ)

(And see what is written further on the subject of ra'yasi on [the verse] "I sleep, but my heart is awake," and in the discourse beginning "Behold, you are fair, my beloved," and on [the verse] "When you come into the land, then the land shall rest.")

ועם זה יובן מה שכתוב לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי שבחי' רעיתי פרנסתי הנ"ל הוא דומה לסוסתי ברכבי פרעה.

With this, what is written will be understood: "To my mare among Pharaoh's chariots I have likened you, my beloved": the level of ra'yasi, "my sustainer," mentioned above, is like "my mare among Pharaoh's chariots."

והענין כי כמו עד"מ הסוס שברכבי פרעה הגשמי מפני שהיה מלך בוודאי היה מקושט בתכשיטין כמו שעושין לסוסי שרים ומלכים בעת שרוכבים עליהם או כשהם מקושרות במרכבה.

The matter is this: by way of analogy, the horse among the chariots of the physical Pharaoh, since he was a king, was certainly adorned with ornaments, as is done for the horses of princes and kings when they ride on them, or when they are harnessed to the chariot.

18 והנה הסוס עצמו אינו יודע ומשיג הקישוטין ולא את המרכבה ורוכבו רק הקישוטין והמרכבה הוא בשביל הרוכב עצמו וכשהוא צריך לרכוב מקשטין את הסוס ונותנו במרכבה שכך נאה לו. וזהו תענוגו שמתענג על ידי הסוס.

Now, the horse itself does not know or grasp the ornaments, nor the chariot and its rider; rather, the ornaments and the chariot are for the sake of the rider himself. When he needs to ride, they adorn the horse and put it in the chariot, for so it befits him. And this is his delight, which he enjoys through the horse.

19 וכך עד"מ הנה כתיב אצל הקב"ה כי תרכב על סוסיך כו' שיש מרכבה שהיא בחי' סוסים וכמ"ש בנבואת זכריה סוסים שחורים סוסים לבנים כו'. משא"כ ישעי' [ישעיה] ויחזקאל ראו פני אריה פני שור כו'.

So too, by way of analogy: it is written concerning the Holy One, blessed be He, "When You ride upon Your horses, etc.," for there is a chariot (merkavah) that is the level of horses, as is written in the prophecy of Zechariah, "black horses, white horses, etc." This is not so with Isaiah and Ezekiel, who saw "the face of a lion, the face of an ox, etc."

20 והיינו כי בחי' פני אריה פני שור כו' הוא ע"י איזה השכלה והשגה באור הנמשך עליהם.

That is, the level of "the face of a lion, the face of an ox, etc." comes through some intellectual understanding and comprehension of the light that is drawn down upon them.

וע"כ הוא בבחי' שרפים כרשפי אש אהוי"ר [אהבה ויראה] כו'. אבל בחי' סוסים הם בחי' אותיות שאין בהם השכלה ושכל אלא השכל רוכב ומנהיג אותם

Therefore it is at the level of seraphim, like flashes of fire of love and awe (ahavah and yirah), etc. But the level of horses is the level of letters, which have in them no intellection or intellect; rather, the intellect rides and directs them.

רק שהם מרכבה וביטול לגבי הרוכב עצמו שיהי' [שיהיה] לו הנאה והתענוג משעשועי המלך בעצמו שאינו נראה ונתפס בבחי' מרכבתו כלל

They are only a chariot and self-nullification (bittul) before the rider himself, so that he may have the pleasure and delight from the King's delights in Himself, which are not seen or grasped at all in the level of His chariot.

וזהו דמיתיך רעיתי שרעיתי פרנסתי הוא להיות בבחי' כי אמרתי כו' כדי שיהי' [שיהיה] את ה' האמרת כו'

And this is [the meaning of] "I have likened you, my beloved (ra'yasi)": ra'yasi, "my sustainer," is to be at the level of "For I said, etc.," so that there be "You have declared Havayah, etc.";

הוא ג"כ בחי' סוס שאין נפש האדם עצמו משגת כלל באור א"ס ב"ה עצמו ובכבודו

this, too, is the level of a horse, for the human soul itself does not grasp at all the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in His very Self and glory,

להיות מתענגת על אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שהוא לבדו הוא מקור החיים מקור התענוגים והעוה"ב [והעולם הבא] תענוג הנשמות הרי ביו"ד נברא

[so as] to delight in the Infinite Light, blessed be He, in His very Self and glory, which alone is the source of life, the source of delights; and the World to Come, the delight of the souls, was, after all, created with yud.

אלא עיקר אתערותא דלעילא הוא לפי שהמצות הם קשוטי כלה מעונג העליון ולכן על ידי ביטול הנפש מעונג זה יכולה היא להמשיך כו'.

Rather, the arousal from above comes chiefly because the mitzvos are the bride's ornaments, from the supernal delight; and therefore, through the soul's self-nullification, it can draw down from this delight, etc.

אך עונג הזה הוא למעלה מסדר ההשתלשלות ואינו נתפס ומושג בשום שכל והשגה ולית מחשבה תפיסא כלל

But this delight is above the order of the chain of descent (hishtalshelus), and it is not grasped or comprehended by any intellect or understanding, and "no thought can grasp" [it] at all.

וביטול הנפש לגבי עונג זה הוא כמו למשל סוס שברכבי פרעה שבחי' ביטול שבמרכבה זו היא לגבי עונג ושעשועי הרוכב עצמו הגם שהמרכבה עצמה אינה משגת כלל ואינה מרגשת שום תענוג והתפעלות כלל.

And the soul's self-nullification before this delight is like, for example, a horse among Pharaoh's chariots: the self-nullification in this chariot is toward the delight and pleasures of the rider himself, even though the chariot itself grasps nothing at all and feels no delight or excitement whatsoever.

(וקרוב לזה איתא במבוא שערים) (שער שלישי ח"ב [חלק ב'] ספ"ה) וז"ל [וזה לשונו] כי אלו הם תכשיטין לפני אחר ולפני העלם אחר העלם כו' ע"ש ועיין בפ' משפטים (צ"ה א').

(Something close to this is found in Mevo She'arim) (Sha'ar (Gate) 3, Part 2, end of chapter 5), and this is its wording: "For these are ornaments before another, and before concealment after concealment, etc." See there. And see Parshas Mishpatim (folio 95a).

וברבות פ' דברים איתא ע"פ אלה הדברים. א"ר [אמר רבי] יהודה ברי' [ברבי] סימון בשם רבי לוי מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסוגלת. מסגלת לבעליה.

And in the Midrash Rabbah on Parshas Devarim it is found, on [the verse] "These are the words": Rabbi Yehudah son of Rabbi Simon said in the name of Rabbi Levi: "Just as this bee: all that it amasses, it amasses for its owner;"

כך כל מה שישראל מסגלין מצות ומעשים טובים הם מסגלים לאביהם שבשמים עכ"ל [עד כאן לשונו]. והוא מובן ע"פ הנ"ל:

"So too, all that Israel amass of mitzvos and good deeds, they amass for their Father in heaven." End of quotation. And this is understood in light of what was said above.

LIKKUTEI TORAH · SHIR HASHIRIM · MAAMAR 11

נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים

"Your Cheeks Are Comely with Torim, Your Neck with Strings of Beads"

1 נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] לחייך הם שני לוחות בתורים הם שני תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה. (עיין רבות בשה"ש [בשיר השירים]) ולהבין מהו בתורים והוה ליה למימר בתורות.

"Your cheeks are comely with torim, your neck with strings of beads (charuzim)." Our Sages, of blessed memory, said: "Your cheeks" are the two Tablets; "with torim" are the two Torahs, the Written Torah and the Oral Torah (see the Midrash Rabbah on Shir HaShirim). Now, we need to understand what "with torim" means: it should have said "with Toros" (Torahs).

ונקדים להבין המשל כפשוטו כי תורים הם תכשיטין הנעשים כעין ראש תור שהוא תבנית משולש (ע' [עיין] בשבת דפ"ה ע"ב) והיה דרכו לעשות שני תכשיטין כעין תורים לתת בלחיים.

Let us first understand the analogy in its plain sense. Torim are ornaments made in the likeness of the head of a tor (turtledove), which is a triangular shape (see Shabbos, folio 85b); and it was the custom to make two ornaments like torim to place on the cheeks.

ולהבין הנמשל מזה הנה התורה והמצות נחלקים דרך כלל לג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שהם בחי' אמ"ר [אש מים רוח] (וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] ע"פ לסוסתי כו').

To understand what the analogy illustrates: the Torah and the mitzvos are divided, in general, into three levels, Torah, avodah (divine service) and gemilus chassadim (acts of kindness), which are the levels of fire, water and spirit (esh, mayim, ruach) (as written above on "To my mare, etc.").

אש ממטה למעלה בחי' עבודה כו'. ומים הוא חסד וצדקה להחיות רוח שפלים מלמעלה למטה והבחי' הממוצעת היא התורה

Fire, from below upward, is the level of avodah, etc.; and water is kindness and charity, "to revive the spirit of the lowly," from above downward; and the intermediate level is the Torah.

והנה בחי' אמ"ר [אש מים רוח] היא בחי' סגול וסגול הוא מלשון סגולה כמו עד"מ שיש ענינים מרפאים בדרך רפואה וטבע

Now, the level of fire, water and spirit is the level of [the vowel] segol, and segol is from the term segulah (a special virtue): as, by way of analogy, there are things that heal by way of medicine and nature,

ויש שהם מרפאים בדרך סגולה שעפ"י [שעל פי] דרך הטבע אין דרך להיות רפואה ע"י"ז אליו ומ"מ יש איזה סגולה בדרך רחוקה ונפלאה במה שאינה מושגת בהשגת והשכלת הרופאים הטבעים להיות על ידי זה רפואה זו

and there are [things] that heal by way of segulah: according to the way of nature there is no way for him to be healed through it, yet nevertheless there is some segulah, in a remote and wondrous way, in a manner not grasped by the understanding and intellect of natural physicians, so that through it this healing comes about.

וכן על דרך משל נקראים ישראל עם סגולתו

So too, by way of analogy, Israel are called am segulaso, "His treasured people,"

שאותנו בחר ה' שלא כסדר ודרך ההשתלשלות מעילה לעילה אלא ישראל עלו במחשבה למעלה מסדר ההשתלשלות שמה שנמשך למעלה מסדר ההשתלשלות נק' בשם סגולה

for G-d chose us not according to the order and way of the chain of descending worlds (hishtalshelus), from cause to cause; rather, Israel "arose in [G-d's] thought" above the order of the chain of descent; for what is drawn from above the order of the chain of descent is called by the name segulah.

(ועיין בזהר ר"פ תרומה דקכ"ו סע"א [סוף עמוד א] ח"א [חלק א'] פ' נח ס"ה א' ויצא קס"א ב'. ח"ג [חלק ג'] במדבר קי"ט ב' האזינו דרצ"ח ב'. ועמ"ש מענין סגול סד"ה אסרי לגפן עירה) וכן בחי' אמ"ר [אש מים רוח] הנ"ל נמשך למעלה מסדר ההשתלשלות כו'.

(See the Zohar at the beginning of Parshas Terumah, folio 126, end of side a; Part I, Parshas Noach, 65a; Vayetzei, 161b; Part III, Bamidbar, 119b; Haazinu, folio 298b. And see what is written on the subject of segol at the end of the discourse beginning "Binding his foal to the vine.") So too the level of fire, water and spirit mentioned above is drawn from above the order of the chain of descent, etc.

וגם הם בבחי' נקודת סגול כי ענין סגול היינו שנקודה האמצעית הוא תחת שני הנקודות

They are also in the form of the vowel-point segol: for the nature of segol is that the middle point is beneath the two points.

שכן סדר העבודה תחלה צריך להיות בבחי' אש ממטה למעלה כו'. ואח"כ אם רץ לבך שוב לאחד להיות המשכות מלמעלה למטה בבחינת צדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] להחיות רוח שפלים כו' והתורה היא בחי' ממוצעת

For such is the order of service: first it must be in the manner of fire, from below upward, etc.; and afterwards, "If your heart runs, return to the One," so that there be drawings-down from above downward, in the manner of charity and acts of kindness, "to revive the spirit of the lowly," etc. And the Torah is the intermediate level,

דהיינו שהוא להיות למעלה ולמטה שוין כמ"ש ולא תחללו את שם קדשי פי' שלא לעשות חלל והפסק להשראת שם קדשו שיהיה גם למטה כסא ומכון לשבתו ית' כמו למעלה

that is, its [role] is that above and below be equal, as it is written, "You shall not profane (techalelu) My holy Name": meaning, not to make a void (chalal) and a break in the indwelling of His holy Name, so that below, too, there be a throne and a fixed place for His dwelling, blessed be He, just as above.

(וכמ"ש בפ' ראה סד"ה כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' ע"ש ובפ' יתרו סד"ה משה ידבר והאלקים יענגו כו' ועמ"ש בד"ה ביום השמיני עצרת בפי' ואמת ה' לעולם. ואמת זו תורה)

(As is written in Parshas Re'eh, at the end of the discourse beginning "When you listen to the voice, etc., to do what is right, etc."; see there. And in Parshas Yisro, at the end of the discourse beginning "Moshe would speak, and G-d would answer him, etc." And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," on the meaning of "and the truth of Havayah is forever." And "truth" is Torah.)

והיינו ע"י עסק התורה כי הלומד דבר הלכה הוא רק שנמשך אחר התנאים והאמוראים כמו ר' [רבי] אליעזר אומר ב"ש [בית שמאי] אומרים.

This is through occupation with the Torah: for one who studies a matter of halachah is only following after the Tannaim and Amoraim, as in "Rabbi Eliezer says," "Beis Shammai say."

וגם לפעמים לומד במסכת שאין צריך לה כלל למעשה אלא עיקר כוונת הלימוד כדי להיות ואשים דברי בפיך שדבר ה' זו הלכה היא המדבר בפיך

Sometimes, too, he studies a tractate that is not needed for practice at all; rather, the main intent of the study is so that there be [fulfilled] "And I have put My words in your mouth": that "the word of Havayah," "this is halachah," is what speaks in your mouth.

וצריך לעשות פיו כלי ומכון להיות בחינת ביטול לדבר ה' וזהו בחינת סגול שתי נקודות שוות והשלישית ממוצ ע' [עיין] תחתיהם.

He must make his mouth a vessel and a fixed place, to be in a state of self-nullification (bittul) to the word of G-d. And this is the level of segol: two equal points, and the third, the intermediate one, beneath them.

2 והנה כל זה הוא בסדר העבודה שלמטה באדם. אבל הנה באתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא שם נעשה שלש בחי' נקודות הנ"ל בבחי' סגולתא שהנקודה אמצעית היא למעלה עומדת על גבי שתי הנקודות.

Now, all this is in the order of service below, in man. But with an arousal from below there is an arousal from above, and there the three points mentioned above become the level of segolta, in which the middle point is above, standing upon the two points.

שממטה למעלה בעבודת האדם הנה הנקודה אמצעית היא האחרונה שמתחלה צריך להיות סדר העבודה ממטה למעלה כו'. ואחר"כ המשכה כו'. ואחר כך יכול לבא ולעלות ולהגיע למדריגת בחינת ביטול דבחינת ולא תחללו כו'.

For from below upward, in man's service, the middle point is the last: first the order of service must be from below upward, etc., and afterwards drawing down, etc.; and after that he can come, ascend and reach the rank of the level of self-nullification of "You shall not profane, etc."

אבל מלמעלה למטה באתערותא דלעילא שם בחינת נקודה האמצעית היא בעצם וראשונה:

But from above downward, in the arousal from above, there the level of the middle point is first and foremost.

3 ב והנה כתיב תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף. (ע' [עיין] רבות נשא ס"פ י"ג) פי' שבחי' סגול זה הוא בבחי' נקודות הוא בבחי' כסף בחי' אהבה של קרירות

2. Now, it is written, "We will make you torim of gold with points of silver" (see the Midrash Rabbah, Naso, end of section 13). The meaning: this level of segol, while it is in the form of points, is in the level of silver, the level of a cool love.

אבל בבחי' ומעלת הזהב על הכסף שהוא בבחי' רשפי אש וכו' נעשה נקודות אלו בחי' תורים כמו ראש תור בגמרא בחינת משולש

But in the level and superiority of gold over silver, which is the level of "flashes of fire," etc., these points become the level of torim, like the "head of a tor" in the Gemara, the form of a triangle;

דהיינו להמשיך קוין לנקודות אלו כי בהיותן נקודות הם כמו ענינים נפרדים להיות תחלה ממטה למעלה רשפי אש כו' ואח"כ מים כו'.

that is, to draw lines to these points. For while they are points, they are like separate things: first, from below upward, "flashes of fire," etc., and afterwards water, etc.

והיינו בהיות האהבה בקרירות הם ענפין מתפרדין כו' אבל בהתלהבות והתלהטות האהבה הנה נעשו בבחינת התכללות זו בזו.

That is, when the love is in coolness, they are "branches that separate," etc.; but in the flaming and blazing of love, they become included in one another.

ועל זה נאמר והחוט המשולש כו' [ועיין מענין תורי זהב בפ' נשא (קמ"ג סע"ב [סוף עמוד ב] ודקמ"ב סע"א [סוף עמוד א]) בענין מי זהב (קל"ה ב').

Of this it is said, "And the threefold cord, etc." [See on the subject of the torim of gold in Parshas Naso (folio 143, end of side b, and folio 142, end of side a), on the subject of Mei Zahav (135b);

ובפ' האזינו (דרצ"ב סע"א [סוף עמוד א]) תולדות (קמ"ה ב') בענין הנחמדים מזהב בפ' נח (ע"א ב') ויחי (רמ"ז א').

and in Parshas Haazinu (folio 292, end of side a); Toldos (145b); on the subject of "more desirable than gold," in Parshas Noach (71b) [and] Vayechi (247a);

ור"פ קרח. האזינו (רצ"ה ב'). ובפ' תרומה (קמ"ח א') דודאי זהב סליק יתיר כו' הובא בפרדס ש"י [שער י' פ"ג [פרק ג']

and the beginning of Parshas Korach; Haazinu (295b); and in Parshas Terumah (148a), "for certainly gold rises higher, etc.," cited in the Pardes, Sha'ar (Gate) 10, chapter 3.

ועמ"ש מענין האהבה שבהתלהטות שהיא בחינת כמעלת הזהב בד"ה ועשית ציץ זהב טהור ובד"ה ויושט הלך לאסתר את שרביט הזהב ובפ' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים

And see what is written on the subject of the love that is ablaze, which is like the superiority of gold, in the discourse beginning "You shall make a tzitz of pure gold," and in the discourse beginning "And the king extended to Esther the golden scepter," and in Parshas Miketz in the discourse beginning "For with You is the source of life";

ובפ' בהעלותך בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב ובפ' בהר בד"ה כי תבאו כו' ושבת הארץ ובפ' שלח ע"פ והיה לכם לציצית ובפ' תשא ע"פ שמאלו תחת לראשי ובס' ש"ב פ"נ [של בינונים] [פרק נ' / פרשה נ'].

and in Parshas Beha'aloscha in the discourse beginning "I have seen, and behold, a menorah of gold"; and in Parshas Behar in the discourse beginning "When you come, etc., the land shall rest"; and in Parshas Shelach on "It shall be tzitzis for you"; and in Parshas Ki Sisa on "His left hand is under my head"; and in Sefer Shel Beinonim, chapter 50.

4 ומענין התכללות המדות בפ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים בענין רבקה של שלש שלש בקר כו' ובביאור ע"פ וקבל היהודים בסופו ובפ' ואתחנן ע"פ וידעת היום.

And on the subject of the inclusion of the attributes (middos) [in one another]: in Parshas Toldos, in the explanation on "Many waters," on the subject of Rivkah, a rivkah (team) of oxen three by three, etc.; in the explanation on "And the Jews accepted," at its end; and in Parshas Va'eschanan, on "Know this day."

ומ"ש בסמוך בענין ב' תורים ב' תורות כו' י"ל [יש לומר] שהן עצמן בחי' זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כשהן בהתכללות

As for what is written shortly after on the subject of the two torim, the two Torahs, etc., one may say that they themselves are the level of Z'eir Anpin and Nukva when they are included in one another.

ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו בענין ואגודתו על ארץ כו' ואגודתו היינו ג"כ בחינת התכללות וע' עוד מענין תורי זהב בזח"א [בזהר חלק א] בראשית (דף א' ע"ב) וירא (צ"ז ב') ע"פ וקול התור ויקרא (דף ד' ע"ב)]

And see what is written at the end of the discourse beginning "For the mountains may depart," on the subject of "and His bundle (agudaso) upon the earth, etc.": "His bundle" is also the level of inclusion. And see further on the subject of the torim of gold in the Zohar, Part I, Bereishis (folio 1b), Vayera (97b), on "and the voice of the turtledove (tor)," [and] Vayikra (folio 4b).]

והנה כמו שבחי' נקודת סגול הם ב' בחי' סגול וסגולתא דהיינו ממטה למעלה וממעלה למטה כן בבחי' תורים הם ג"כ ב' תורים ממטה למעלה וממעלה למטה והם ב' בחי' תורות תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה]

Now, just as the level of the segol points has two levels, segol and segolta, that is, from below upward and from above downward, so too in the level of torim there are likewise two torim, from below upward and from above downward; and they are the two levels of Torah, the Written Torah and the Oral Torah.

וזהו נאוו לחייך בתורים כו' פי' לחייך לחי עליון ולחי התחתון מקום מוצא הבל הדיבור

This is [the meaning of] "Your cheeks are comely with torim, etc.": "your cheeks" means the upper jaw and the lower jaw (lechi), the place from which the breath (hevel) of speech issues.

כי הבלא סליק לעילא כו' בחי' גבורות והסתלקות הוא בחי' רשפי אש מעלת הזהב על הכסף

For "the breath rises upward, etc.": the level of the Gevuros (restraint) and of withdrawal (histalkus), which is the level of "flashes of fire," the superiority of gold over silver.

(ועמ"ש בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר הבל הלב אותיות להב כו' וגם הוא כלול מכל ג' בחי' אמ"ר [אש מים רוח] ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' פנחס) (דרט"ו) בד"ה האי אומאה בענין אמ"ר [אש מים רוח]

(And see what is written in Parshas Acharei, in the discourse beginning "For on this day He shall atone," on "the hevel (breath) of the heart": [hevel has] the letters of lahav (flame), etc.; and it too is composed of all three levels, fire, water and spirit. And see what the Ramaz wrote on Parshas Pinchas) (folio 215), in the passage beginning "This oath," on the subject of fire, water and spirit.

מעלת האהבה כו' הנ"ל נעשה ונמשך בחי' תורים לבחינת נקודות אלו ונעשה מהם קוין בהתכללות הנקודות זו בזו וכל זה בבחי' לחיים שהוא מקום מוצא הבל הדיבור כו' כי הבל סליק לעילא

[Through] the superiority of the love, etc., mentioned above, the level of torim is made and drawn to these points, and lines are made from them through the inclusion of the points in one another. And all this is in the level of the cheeks, which are the place from which the breath of speech issues, etc., for "the breath rises upward."

(עמ"ש מענין הבל הדיבור בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] ועי' בע"ח [בעץ חיים] שער העקודים פ"א ועי' בזח"ג [בזהר חלק ג] בפ' תזריע מ"ז ב' ח"ב [חלק ב'] שמות ג' א' ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם):

(See what is written on the subject of the breath of speech in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly"; and see Etz Chaim, Sha'ar HaAkudim, chapter 1; and see the Zohar, Part III, Parshas Tazria, 47b; Part II, Shemos, 3a; and the Mikdash Melech there.)

5 ג אבל צוארך בחרוזים הוא בחי' אבנים טובות ומרגליות מופרדים וקבועים ותלויים בחוט שהחוט נכנס בהם ומחברם שלא יתפרדו.

3. But "your neck with strings of beads" is the level of precious stones and pearls that are separate, set and hanging on a thread: the thread enters them and joins them so that they do not come apart.

וכך עד"מ נמשך הקל קול יעקב יוד עקב הוא מדתו של יעקב בחי' חוט מבריח מן הקצה אל הקצה

So too, by way of analogy, there is drawn [the level of] "The voice is the voice of Yaakov": [Yaakov is] yud [and] akev (heel), which is the attribute of Yaakov, the level of a thread that "runs through from end to end"

(עמ"ש מענין זה דיעקב בפ' צו בד"ה והיה אור הלבנה כו' ובד"ה משמח חתן כו' ועי' בזהר ס"פ תרומה קע"ה ב')

(see what is written on this subject of Yaakov in Parshas Tzav, in the discourse beginning "And the light of the moon shall be, etc.," and in the discourse beginning "Who gladdens the groom, etc."; and see the Zohar at the end of Parshas Terumah, 175b),

דהיינו אפילו בבחי' קצה אחרון שהוא רחוק מקצה הראשון לגמרי דהיינו בחי' עלמא דפרודא דברים זרים ונפרדים כו' ונמשך קול והמשכה עליונה מלמעלה שיתחברו ויתייחדו גם הם ליחודו ית'.

that is, even in the level of the last end, which is utterly distant from the first end, namely the level of the world of separation, alien and separate things, etc., a voice and a supernal drawing-down are drawn from above, so that they too be joined and united with His unity, blessed be He.

וזהו ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו כו' כי הוא יתברך מקומו של עולם כמאמר ברוך המקום בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

And this is [the meaning of] "He took from the stones of the place and put [them] at his head, etc.": for He, blessed be He, is "the place of the world," as in the saying "Blessed is the Omnipresent (HaMakom)," the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

ואבנים הם בחינת אותיות שנפלו בשבירת הכלים ויעקב הוא המביאן ומעלה אותם למעלה בבחינת מראשותיו (ועמ"ש מענין זה ר"פ ויצא בד"ה ושבתי בשלום כו').

And the stones are the level of the letters that fell in the shattering of the vessels; and Yaakov is the one who brings them and raises them up, into the level of "at his head." (See what is written on this subject at the beginning of Parshas Vayetzei, in the discourse beginning "And I return in peace, etc.")

וכשם שבמשל החרוזים מאבנים טובות שהם נקובים וחלולים כך צריך לעשות מקום חלל כמ"ש ולבי חלל בקרבי להיות כלי ריקן מחזיק המשכות אור א"ס ב"ה

Just as, in the analogy, the strung beads of precious stones are pierced and hollow, so one must make a hollow place, as it is written, "and my heart is hollow (chalal) within me," to be an empty vessel that holds the drawings-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

שאין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל אליו במציאות לגמרי בבחינת אין ממש שלא יהיה תופס מקום כלל ליש ודבר.

For the Infinite Light, blessed be He, does not rest and become revealed except in one who is utterly nullified to Him in his very existence, in the state of truly nothing (ayin), so that he takes up no room at all as a "something" (yesh) and an entity.

6 וכדי להיות ביטול זה הוא על ידי בחינת קול יעקב שהקול מעורר הכוונה והכוונה אינו מחשבה לבדה כי"א להיות מכוון כו'.

Now, for this self-nullification (bittul) to come about, it is through the level of "the voice of Yaakov": for the voice arouses the kavanah (intention), and kavanah is not thought alone, but rather to be directed (mechuvan), etc.

וכך בחי' כנ"י [כנסת ישראל] נקרא כוונה ע"ש [על שם] שצריך לכוון את לבו לגבי א"ס ב"ה בבחינת ביטול כו'

So too, the level of the Community of Israel (Knesses Yisrael) is called kavanah, because one must direct one's heart toward the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, in a state of self-nullification, etc.,

שיהיה מכוון נגד בחינת אין ערוך לך כו' שיהיה נתפס במוחו ולבו כי אין עוד מלבדו.

so that he be directed toward the level of "There is none comparable to You, etc.": that it be grasped in his mind and heart that "there is nothing else besides Him."

7 וזהו ענין שיכוונו את לבם שבמשנה רפ"ה דברכות היינו כאדם המכוין לזרוק חיצו במקום ידוע כך תהיה כוונת הנפש

This is the meaning of "that they direct their hearts" in the Mishnah at the beginning of chapter 5 of Berachos: that is, like a man who aims to shoot his arrow at a particular place, so the kavanah (intention) of the soul should be

לצאת מנרתקה ולהשתפך אל חיק אביה בבחי' ביטול במציאות ולהתכלל במקורה מקור החיים מקור התענוגים אור א"ס ב"ה שיהיה אור א"ס ב"ה ממש שורה ומתגלה בנפשו

to go out of its sheath and pour itself out into the bosom of its Father, in a state of nullification of its very existence (bittul bimetzius), and to be included in its source, the source of life, the source of delights, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that the very Infinite Light, blessed be He, rest and be revealed in his soul.

כי אין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל אליו והוא בחינת עשיית הנקבים והחלולים שבאבנים טובות

For the Infinite Light, blessed be He, rests and is revealed only in one who is nullified to Him. And this is the level of making the holes and hollows in precious stones

(ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב מענין מצות צריכות כוונה ומ"ש בד"ה ושמתי כדכד בפי' ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ)

(see what is written in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov" on [the principle that] "mitzvos require kavanah"; and what is written in the discourse beginning "I will make [your windows] of kadkod," on the explanation of "and your gates of carbuncle stones (avnei ekdach), and all your border of desirable stones"),

כדי שיכנוס בהם החוט המחברם וכך הוא עד"מ בחינת ביטול הנ"ל להיות בבחינת ולב חלל בקרבי שהוא בחי' כלי ריקן.

so that the thread that joins them can enter them. So too, by way of analogy, is the level of the self-nullification mentioned above: to be in the state of "and my heart is hollow within me," which is the level of an empty vessel.

וזהו מ"ש הקל קול יעקב. והנה קול הראשון חסר וי"ו שהוא בחינת תפלה והעלאה ממטה למעלה להיות כאריה ישאג.

This is [the meaning of] what is written, "The voice is the voice of Yaakov." Now, the first "voice" is [written] without a vav: this is the level of prayer and of ascent from below upward, to be "like a lion he shall roar."

אך א"א להיות העלאה זו בלתי על ידי המשכה בחינת קול העליון מלמעלה למטה. וכמ"ש במ"א ע"פ הקל קול יעקב

But this ascent cannot come about except through a drawing down, the level of the supernal voice, from above downward, as is written elsewhere on "The voice is the voice of Yaakov."

ועד"ז איתא בזהר בשלח (דף נ' ע"א) בתוספתא עד לא אשתקע אוירא דכיא ולא נהיר אבנין נקיבן הוו סתימאן.

Along these lines it is stated in the Zohar, Beshalach (folio 50a), in the Tosefta: "Before the pure air settled and shone, the pierced stones were sealed."

שצ"ל המשכה בתחלה מבחי' אוירא דכיא שע"ז יהיו האבנין נקיבן והוא בחי' המשכת מ"ד [מיין דוכרין] לעורר המ"ן [המיין נוקבין] דב"ן [דשם ב"ן] אבן א' בן וכו'.

For there must first be a drawing down from the level of the "pure air," through which the stones become pierced. And this is the level of the drawing down of the masculine waters (mayin duchrin) to arouse the feminine waters (mayin nukvin) of [the Name] Ban: even ("stone") is alef [and] Ban, etc.

וזהו ענין הקול וההמשכה מלמעלה לעורר הקול שמלמטה למעלה והכוונה כו'. והקול הבי' דיעקב המלא וי"ו הוא בחי' בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה

This is the meaning of the voice and the drawing down from above, to arouse the voice [that rises] from below upward, and the kavanah, etc. And the second "voice" of Yaakov, [written] in full, with a vav, is the level of the middle bar, which "runs through from end to end,"

והוא בחינת חוט הנכנס בתוכם לחברם שיהיו לאחדים שהחוט הוא בחינת המבריח מן הקצה אל הקצה שיהיה בחי' אני ה' לא שניתי ואני ראשון ואני אחרון בשוה

and it is the level of the thread that enters within them to join them, so that they become one. For the thread is the level of that which "runs through from end to end," so that there be the level of "I, Havayah, have not changed" and "I am the first and I am the last," equally.

(והוא בחי' תורה וכנ"ל ממ"ש ע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' והיינו שהתורה היא פנימית רצונו וחכמתו יתברך והוא וחכמתו ורצונו הכל אחד וזהו בחינת החוט הנכנס לתוך האבנים לחברם כו' ועמ"ש סד"ה ויקח קרח בענין בן פורת יוסף).

(This is the level of Torah, as above, from what is written on "When you listen to the voice, etc., to do what is right, etc.": that is, the Torah is the inner dimension (pnimiyus) of His will and wisdom, blessed be He, and He, His wisdom and His will are all one; and this is the level of the thread that enters into the stones to join them, etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "And Korach took," on the subject of "Yosef is a fruitful son.")

וזהו כה אמר הוי' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון. כי מלך ישראל הוא בחי' מלכותו יתי' השוכן ומתלבש בתחתונים בהשתלשלות וירידת המדרגות מאור א"ס.

And this is [the meaning of] "Thus says Havayah, the King of Israel and his Redeemer, Havayah of hosts: I am the first and I am the last." For "the King of Israel" is the level of His Malchus (sovereignty), blessed be He, which dwells and is enclothed in the lower realms through the chain of descending worlds (hishtalshelus) and the descent of the levels from the Infinite Light.

וגואלו של מלך פי' שיגאול ויפדה מדת מלכותו יתי' מהתלבשות בק"נ [בקליפת נוגה] ולהיות בבחינת את השמים ואת הארץ אני מלא בבחינת שמים ובבחינת ארץ בשוה להיות הגילוי למטה כמו למעלה

And "his Redeemer," [the Redeemer] of the King, means that He redeems and ransoms the attribute of His Malchus, blessed be He, from its enclothement in kelipas nogah, so that it be in the state of "the heavens and the earth I fill": in the level of heaven and in the level of earth equally, so that the revelation below be as above;

ואז אני ראשון ואני אחרון בשוה (ועמ"ש בד"ה ששים המה מלכות בענין ומשם יפרד כו' מפלגא דלעילא כו' אכן על ידי זורע צדקות נמשך מצמיח ישועות להיות הגילוי למטה כמו למעלה.

and then [there is] **"I am the first and I am the last," equally.** (See what is written in the discourse beginning "There are sixty queens," on the subject of "and from there it divides, etc.," "from the upper half, etc.": but through "Who sows tzedakos (righteous deeds)," there is drawn "Who causes salvations to sprout," so that the revelation below be as above.

וזהו ענין אני ראשון ואני אחרון בשוה כו'. ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך גאולה בענין וגאלתיך אנכי ועיין ר"פ ויגש) (דר"ה ע"ב) **גבי אין מפסיקין בין גאולה לתפלה כמה דלא מפסיקין בין תש"י** [תפילין של יד] **לתש"ר** [לתפילין של ראש]

And this is the meaning of "I am the first and I am the last," equally, etc. And see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, under the entry "Ge'ulah" (redemption), on "then I myself will redeem you"; and see the beginning of Parshas Vayigash) **(folio 205b), regarding "One does not interrupt between Ge'ulah (redemption) and Tefillah (prayer), just as one does not interrupt between the tefillin of the hand and the tefillin of the head."**

והארה והמשכה זו להיות בבחינת אני ראשון ואני אחרון בשוה תלוי בישראל עם קרובו וכמ"ש במצות אשר יעשה אותם האדם שהאדם עושה אותם למצות.

Now, this illumination and drawing down, to be in the state of "I am the first and I am the last," equally, depends on Israel, "the people near to Him," as it is written of the mitzvos, "which a man shall do," [meaning] **that man makes them into mitzvos.**

כי הנה המשכיל יבין דענין הנ"ל ויקח מאבני המקום כו' שייך גם כן בתורה ומצות

For the discerning will understand that the matter mentioned above, "He took from the stones of the place, etc.," applies also to Torah and mitzvos,

שהם מלובשים בענינים גשמיים ונקרא בחינת אבני המקום בחינת אותיות וישכ"ב י"ש כ"ב הם נובלות חכמה שלמעלה וכדי להיות בהם בחי' גילוי הארת אור א"ס ב"ה מחכמה עילאה

which are enclothed in physical matters and are called the level of "the stones of the place," the level of letters. And vayishkav ("he lay down") [is] **yesh kaf-beis, "there are twenty-two": they are "the fallen fruit of the supernal wisdom." And in order that there be in them the level of the revelation of the illumination of the Infinite Light, blessed be He, from the supernal Chochmah (wisdom),**

וגם להיות הארת אור א"ס ב"ה בחכמה (ובחסד) מבחינת כי חפץ חסד הוא (עמ"ש בד"ה לסוסתי גבי כי אמרתי עולם חסד יבנה).

and also that the illumination of the Infinite Light, blessed be He, be in Chochmah (and in Chesed), from the level of "for He desires kindness" (see what is written in the discourse beginning "To my mare," concerning "For I said, A world of kindness will be built"),

הנה הארתם והמשכתם הוא על ידי ישראל כמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וכתיב ועשיתם אתם שישראל עושים אותם להמצות כנ"ל (ועמ"ש בד"ה תורה צוה לנו משה כו') והיינו ע"י רוח אייתי רוח.

their illumination and drawing down are through Israel, as it is written, "which a man shall do and live by them," and it is written, "and you shall do them (osam)" [read atem, "you"]: that Israel make them into the mitzvos, as above (see what is written in the discourse beginning "Moshe commanded us the Torah, etc."). That is, through "spirit brings spirit."

והכח הזה לישראל הוא בחינת קול והמשכה עליונה מבחינת אריה ישאג כמ"ש במ"א להיות רוח אייתי רוח

This power [given] to Israel is the level of a voice and a supernal drawing-down from the level of "a lion shall roar," as is written elsewhere, so that there be "spirit brings spirit";

ואח"כ הקול הבי להיות המשכה באמשיך רוח שיהיה הארת אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בת"ת [בתלמוד תורה] ומצות בחי' אני הוי' לא שניתי ולמעלה ולמטה שוין והוא בחינת חוט המחברם

and afterwards the second voice is so that there be a drawing down, [as in] "and draws down spirit," so that the illumination of the Infinite Light, blessed be He, rest and be revealed in Torah study and mitzvos: the level of "I, Havayah, have not changed," and above and below are equal. And this is the level of the thread that joins them.

וזהו כחוט השני שפתותיך ומדברך נאוה (פי' מדברך היינו הדבור בד"ת [בדברי תורה] וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] בפי' ויחי) (דרמ"ו ע"ב) ונקרא ג"כ אמרי שפר כו' ע"ש.

And this is [the meaning of] "Like a thread of scarlet are your lips, and your speech is comely" (the meaning: "your speech" is speech in words of Torah, as is written in the Zohar, Part I, Parshas Vayechi) (folio 246b); and it is also called "words of beauty, etc."; see there.

אך בענין כחוט השני צ"ע [צריך עיון] דהנה איתא בזהר ויקרא (דכ"ג ב' ודכ"ה סע"א [סוף עמוד א] וע"ב) שע"י עסק התורה נמשך עליו חוט של חסד ע"ש וכמ"ש בגמרא.

However, regarding "like a thread of scarlet," this needs examination. For it is stated in the Zohar, Vayikra (folio 23b, and folio 25, end of side a and side b), that through occupation with the Torah a thread of kindness is drawn upon him (see there), and as is written in the Gemara.

והרי חוט השני משמע בחי' גבורה כמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] בפ' ויחי (דרל"ח ב') ע"פ כי כל ביתה לבוש שנים וע"ש (דרמ"א סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' בראשית (דמ"ד ב') בענין חוט השני ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] ביהושע.

Yet "a thread of scarlet" implies the level of Gevurah (restraint), as is written in the Zohar, Part I, Parshas Vayechi (folio 238b), on "for all her household are clothed in scarlet"; and see there (folio 241, end of side b), and in Parshas Bereishis (folio 44b), on the subject of the thread of scarlet; and in Likkutei Torah [of the Arizal] on Yehoshua.

אך בזהר תרומה (דקל"ט א') בענין ותולעת שני לפי' המק"מ [המקדש מלך] שם היינו בחינת חסד וגם א"ש [אתי שפיר] דקאי על עסק התורה שזהו בחי' תולעת שאין כחו אלא בפיו

However, in the Zohar, Terumah (folio 139a), on the subject of "and tola'as shani (scarlet wool)," according to the explanation of the Mikdash Melech there, it is the level of Chesed (kindness). And it also fits well that it refers to occupation with the Torah, for this is the level of the tola'as (worm), whose strength is only in its mouth,

וכמ"ש במ"א ע"פ זאת חקת התורה כו' ושם נתבאר דהוא גבורה שבחסד כו' ועיין עוד בזח"ג [בזהר חלק ג] בפ' חקת (קפ"ד א').

as is written elsewhere on "This is the statute of the Torah, etc."; and there it is explained that it is Gevurah within Chesed, etc. And see further in the Zohar, Part III, Parshas Chukas (184a).

ואפשר משום דמלכות היא תשבע"פ [תורה שבעל פה] שבנינה מן הגבורות. וזהו ענין דקדוקי סופרים והם ג"כ ודאי בחי' גבורה שבחסד.

And perhaps [it is] because Malchus is the Oral Torah, whose structure is [built] from the Gevuros. And this is the matter of the fine points of the Scribes (dikdukei soferim), and they too are certainly the level of Gevurah within Chesed.

ולכן נקרא כחוט השני כו' ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ שחורה אני ונאוה שע"י גבורות אלו נמשך גילוי אור א"ס ממש מה שלמעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא כו'.

Therefore it is called "like a thread of scarlet, etc." And see what is written above on "I am black, yet comely": that through these Gevuros there is drawn the revelation of the very Infinite Light, that which is above the level of "the hair of His head like pure wool, etc."

ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר הזהר וישלח (דקע"ה ב') בפסוק כי ישרים דרכי הוי' כו' ע"ש

And see what is written elsewhere on the statement of the Zohar, Vayishlach (folio 175b), on the verse "For the ways of Havayah are straight, etc."; see there.

והנה ע"י ביטול הנפש בתפלה בבחי' אריה ישאג והמשכת אור א"ס ב"ה למטה בבחינת דירה בתחתונים שהוא בחינת תורה ומצות

Now, through the self-nullification of the soul in prayer, in the manner of "a lion shall roar," and the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, below, in the manner of a dwelling place among the lower realms, which is the level of Torah and mitzvos,

אזי גם הדברים זרים ומפורדים לגמרי בבחינת עלמא דפרודא נמשכים ועולים מאליהם לאתהפכא מחשוכא לנהורא שגם עליהם נאמר ויקח מאבני המקום בחי' מקומו של עולם שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] מבחי' לפני מלך כו'.

then even the things that are alien and utterly separate, in the level of the world of separation, are drawn and rise of themselves, "to be transformed from darkness to light." For of them too it is said, "He took from the stones of the place"—the level of "the place of the world"—which fell in the shattering of the vessels, from the level of "before a king [reigned], etc."

8 וזהו שמתחלה נאמר נאוו לחייך בתורים שהוא תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] כנ"ל. וע"י אח"כ צוארך בחרוזים שצוארך בחי' הקול והמשכה מלמעלה למטה להיות בחי' עשיית נקבים בכל מיני אבנים טובות שהם האותיות המלובשות בגשמיות כו' ע"י ולבי חלל כו'

This is why it first says, "Your cheeks are comely with torim," which is the Written Torah and the Oral Torah, as above; and through this, afterwards, "your neck with strings of beads": "your neck" is the level of the voice and the drawing down from above downward, so that there be the level of making holes in all kinds of precious stones, which are the letters enclothed in physicality, etc., through "and my heart is hollow, etc.";

ועי״ז אח״כ בחרוזים להיות המשכת החוט בכל סדר ההשתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין מבריח מן הקצה אל הקצה. ועמ״ש ע״פ לבבתני כו׳ באחד ענק מצוארניך:

and through this, afterwards, “with strings of beads”: that the thread be drawn through the entire order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), from the beginning of all levels to the end of all levels, “running through from end to end.” And see what is written on “You have captured my heart, etc., with one necklace of your neck.”

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 12

הנך יפה רעיתי יפה עיניך יונים כו'

"Behold, You Are Fair, My Beloved; Your Eyes Are Doves"

◇

1 הנך יפה רעיתי יפה עיניך יונים כו'. הנה ענין הכפל ב"פ [ב' פעמים] הנך יפה וגו'. הוא שהא' כנגד נעשה והב' כנגד נשמע.

"Behold, you are fair, my beloved, [you are] fair; your eyes are doves, etc." Now, the meaning of the repetition, "Behold, you are fair, etc." twice, is that the first corresponds to "we will do" (na'aseh) and the second to "we will hear" (nishma).

והנה רעיתי יש בו שני פירושים ושניהם עולים בקנה אחד. האחד הוא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במדרש שה"ש [שיר השירים] ע"פ לסוסתי כו' רעיתי מפרנסתי הן שירעו אותי בשני תמידין בכל יום וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים.

Now, ra'yasi ("my beloved") has two meanings, and both fit together as one. The first is as our Sages, of blessed memory, said in the Midrash on Shir HaShirim, on the verse "To my mare, etc.": "Ra'yasi [means] mefarnesasi ('my sustainer'): they are the ones who feed (yir'u) Me with two tamid [continual] offerings every day." And our Sages, of blessed memory, said, "Israel sustain their Father in heaven."

וכתיב רועה ישראל האזינו דהפי' שהוא יתי' רועה ומפרנס נש"י [נשמות ישראל] (וכמ"ש ביחזקאל) (ל"ד י"ד) במרעה טוב ארעה אותם וכתיב ותשב באיתן קשתו כו' משם רועה אבן ישראל

And it is written, "O Shepherd of Israel, give ear," which means that He, blessed be He, is the shepherd and sustainer of the souls of Israel (as it is written in Yechezkel) (34:14), "In a good pasture I will feed them." And it is written, "And his bow abode in strength, etc., from there is the shepherd, the stone of Israel."

וכתיב ביחזקאל (ל״ד י״ב) כבקרת רועה עדרו כו׳ כן אבקר את צאני ואומרים זה בפייט בר״ה [בראש השנה] והיינו לפי שאז הוא בחינת הרועה בשושנים וכמ״ש בבהמ״ז [בברכת המזון] רועינו זוננו פרנסנו.

And it is written in Yechezkel (34:12), "As a shepherd inspects his flock, etc., so will I inspect My sheep," and we say this in the piyut [liturgical poem] on Rosh Hashanah. That is because then it is the level of "he who shepherds among the lilies," and as is said in the Grace after Meals, "Shepherd us, nourish us, sustain us."

והפי׳ השני ברעיתי הוא כפשוטו לשון ריעות ואהבה כמ״ש או רעך אשר כנפשך וכתיב למען אחי ורעי וכתיב זה דודי וזה רעי.

The second meaning of ra'yasi is its plain sense, a term of friendship (re'us) and love, as it is written, "or your friend who is as your own soul"; and it is written, "For the sake of my brothers and my friends"; and it is written, "This is my beloved, and this is my friend."

2 והענין כמו עד״מ למטה שהתקשרות והתחברות הנשמה עם הגוף הוא ע״י המזון שכשאוכל לחמו שמתברר האכילה במעיו בבירור אחר בירור עד שהמובחר שבמאכל נתהפך לדם הנפש ועולה ללב ומהלב עולה המובחר אל המוח.

The matter is like this, by way of analogy, below: the binding and joining of the soul with the body is through food. For when a person eats his bread, what he eats is refined in his innards, refinement after refinement, until the choicest part of the food is transformed into the blood of the soul and rises to the heart; and from the heart the choicest part rises to the brain.

3 וכמ״כ [וכמו כן] יובן למעלה כי הנה א״ס ב״ה אין ערוך אליו כלל וגם כל הנאצלים כלא חשיבי וכל התהוותם רק מבחינת מחשבה אחת לבד שעלה במחשבתו ית׳ אנא אמלוך כו׳

So too it is to be understood Above. For the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, has nothing whatsoever comparable to Him, and even all the emanated [levels] are reckoned as nothing; and their entire coming into being is only from the level of one thought alone, which arose in His thought, blessed be He: "I will reign, etc."

שמחשבה זו היא חיות כל העולמות ולפי שמחשבה זו הוא להיות בחי׳ מל׳ ע״כ נאמר אחת היא יונתי כו׳ וזהו סוף מעשה במחשבה תחלה.

For this thought is the life-force of all the worlds. And because this thought is for there to be the level of Malchus (sovereignty), therefore it is said, "One is she, my dove, etc." And this is [the meaning of] "last in deed, first in thought."

4 ועד"ז כל אורך זמן של חורבן בהמ"ק [בית המקדש] נחשב ממש כרגע אחד אצלו ית' כמ"ש הסתרתי פני רגע ממך כו'

Similarly, the entire length of time of the destruction of the Holy Temple is considered truly as a single moment to Him, blessed be He, as it is written, "I hid My face from you for a moment, etc."

ואי לזאת הרי מחשבה זו האחת צמצום גדול ועצום מאד הוא אצלו ית' ובתחלת הבריאה הי' [היה] זה בחסד חנם ועכשיו צריכים להמשיכו ולעשות רצון אצלו ית' להתלבש במחשבה זו והכח הזה בנש"י [בנשמות ישראל] לפי שעלו במחשבה

Accordingly, this one thought is a great and exceedingly mighty contraction (tzimtzum) for Him, blessed be He. At the beginning of creation this was out of freely given kindness; but now there is need to draw it down and to bring about a will in Him, blessed be He, to be enclothed in this thought. And this power is in the souls of Israel, because they arose in thought.

וזהו ענין ישראל מפרנסין שממשיכים גילוי אור א"ס במחשבה עילאה

This is the meaning of "Israel sustain": they draw down the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) into the supernal thought.

כמו שע"י המאכל מתחזק המוח שה"ז [שהרי זה] התחברות הנשמה עם המוח ומהמוח מתפשט ללב ולכל האברים כך הנה למעלה ממחשבה עילאה נמשך ומתפשט אח"כ בכל הט' מאמרות כו'

Just as through food the brain is strengthened, which is the joining of the soul with the brain, and from the brain it spreads to the heart and to all the limbs, so Above, from the supernal thought it is drawn and afterwards spreads into all the nine utterances, etc.

אך הנה במה ממשיכים היינו פי' השני דרעיתי לשון אהבה וריעות שע"י שמעוררים בחי' הרצון אליו ית' שלא להיות חפץ ורצון אחר כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' ע"ז מעוררים ג"כ רצה"ע [רצון העליון] שישפיל א"ע [את עצמו] להתלבש במחשבה זו:

But by what do they draw [it] down? That is the second meaning of ra'yasi, a term of love and friendship: by arousing the level of will toward Him, blessed be He, so as to have no other desire or will, as it is written, "Whom have I in heaven? And besides You I desire nothing, etc.," through this they also arouse the supernal will, that it lower itself to be enclothed in this thought.

5 ב והנה כתיב יפה את רעיתי כתרצה. והענין כי יש ב' בחינות ברצון.

2. Now, it is written, "You are fair, my beloved, as Tirtzah." The matter is that there are two levels of will.

הא' הוא הרצון השורה במוחו בהעלם שכשיתבונן המשכיל בגדולת א"ס ב"ה נולד ונתעורר הרצון במוחו ועיין בס' ש"ב [של בינונים] פי"ו ועדיין הוא שורה במוחו ואינו מתפשט בלבו ממש וזהו הנקרא רצון בלה"ק [בלשון הקודש]

The first is the will that rests in one's brain, in concealment; for when a person of understanding contemplates the greatness of the Infinite One, blessed be He, the will is born and aroused in his brain; and see Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 16. And it still rests in his brain and does not actually spread into his heart. This is what is called ratzon ("will") in the Holy Tongue.

(וכנודע דגלגלתא נקרא רצון כמ"ש והיה על מצחו תמיד לרצון ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש גבי רצון העליון שלמעלה מעלה מבחינת חכמה והוא מתגלה בראש השנה שהוא בחינת ראש וגלגלתא דחפיא על מוחא כו' ע"ש).

(As is known, the Skull (Gulgalta) is called ratzon, as it is written, "And it shall be on his forehead always, for favor (leratzon)"; and see what is written in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon," concerning the supernal will, which is far, far above the level of Chochmah (wisdom), and is revealed on Rosh Hashanah, which is the level of the head, and "the Skull that covers the brain," etc.; see there.)

והב' כשהרצון נמשך בבחי' גילוי בלב ממש אזי נק' רעותא דליבא

The second is when the will is drawn, in a revealed way, into the heart itself; then it is called re'usa deliba ("the heart's desire").

והוא תרגום של רצון שבלה"ק [שבלשון הקודש] כמו שהתרגום ענינו הוא פי' הלשון הקדש וגילויו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלמלא תרגומו דהאי קרא לא ידענא מאי קאמר כו'

And it is the translation (Targum) of ratzon in the Holy Tongue, just as the role of the Targum is the explanation of the Holy Tongue and its revelation, as our Sages, of blessed memory, said, "Were it not for the Targum of this verse, I would not know what it says, etc."

כמ"כ [כמו כן] הרעותא דליבא זהו הגילוי של הרצון שבמוח כי כשמתגלה הרצון ונמשך בלב זהו גילוי יותר שהלב גשמי וקרוב לגוף יותר מהמוח כמש"כ בסש"ב [בספר של בינונים] [כמה שכתוב] ח"א [חלק א'] פי"ו

So too, the heart's desire is the revelation of the will that is in the brain; for when the will is revealed and drawn into the heart, this is a greater revelation, since the heart is more physical and closer to the body than the brain, as is written in Sefer Shel Beinonim, Part I, chapter 16.

וזהו בחי' רעיתי לשון ריעות וחיבה והוא רעותא דליבא וזהו יפה את רעיתי בחי' הרעותא דליבא.

And this is the level of ra'yasi, a term of friendship and affection, and it is re'usa deliba, the heart's desire. And this is [the meaning of] "You are fair, my beloved (ra'yasi)": the level of the heart's desire.

כתרצה כבחי' הרצון שבמוח והיינו כשמתחברים הבי' רצונות של הלב והמוח ביד וזהו ואהבת בכל לבבך ואהבת ב"פ [בי' פעמים] אור היינו בי' רצונות הנ"ל.

"As Tirtzah (kesirtzah)": like the level of the will (ratzon) in the brain. That is, when the two wills, of the heart and of the brain, are joined together. And this is [the meaning of] "And you shall love with all your heart"; and ve'ahavta ("and you shall love") is [numerically] twice or ("light"), that is, the two wills mentioned above.

6 והנה ע"י שנש"י [שנשמות ישראל] מתעוררים במוח ולב להיות רעיתי כתרצה ע"י מעוררים כן למעלה גילוי רצון העליון במחשבה הא'.

Now, through the souls of Israel being aroused in brain and heart to be "my beloved, as Tirtzah," they thereby likewise arouse Above the revelation of the supernal will in the one thought.

ונקרא רעיתי פרנסתי כמשל המאכל שגורם התפשטות והתחברות הנשמה במוח ומשם ללב ולכל האברים כך נמשך למעלה גילוי אור א"ס בחכמה ובינה תרין ריעין כו'.

And it is called ra'yasi, parnasasi ("my sustainer"), like the analogy of food, which brings about the spreading and joining of the soul in the brain, and from there to the heart and to all the limbs; so Above, the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn into Chochmah and Binah, the "two companions (trein rei'in)," etc.

7 והנה עי"ז כשנמשך האור בח"ע [בחכמה עילאה] אזי נמשך ג"כ המשכת ח"ע [חכמה עילאה] ורצון העליון המלובש בה גם בכל נש"י [נשמות ישראל]

Now, through this, when the light is drawn into the supernal Chochmah (wisdom), then there is also drawn the flow of the supernal Chochmah, and of the supernal will that is enclothed in it, into all the souls of Israel as well.

והוא כמו עד"מ כשמתחזק המוח ע"י המאכל ונמשך בו חיות הנפש אזי נמשך ומתפשט מהמוח החיות לכל אברי הגוף אף גם בבחי' הרגלים שיש לו כח להגביה רגליו ומעמידו על רגליו כו'

It is like, by way of analogy, when the brain is strengthened through food and the life-force of the soul is drawn into it: then the life-force is drawn and spreads from the brain to all the limbs of the body, even to the level of the feet, so that he has the strength to lift his feet, and it sets him on his feet, etc.

וגם בכל צער וכאב שברגל מרגיש תומ"י [תכף ומיד] במוחו כו' כמ"כ [כמו כן] למעלה כשנמשך אור א"ס להתלבש בח"ע [בחכמה עילאה] נק' אבינו כי ח"ע [חכמה עילאה] נק' אבא והצדיקים נקראים בניו כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם

And also, any distress or pain in the foot he feels immediately in his brain, etc. So too Above: when the Infinite Light is drawn to be enclothed in the supernal Chochmah, He is called "our Father," for the supernal Chochmah is called Abba (Father), and the righteous are called His children, as it is written, "You are children to Havayah your G-d."

והיינו כי ברא כרעא דאבוה הוא בחינת רגל ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי

That is, for "a son is his father's leg (kar'a)": he is the level of the foot (regel). And see what is written on the verse "And the earth is My footstool."

וכשנתלבש אור א"ס ב"ה במחשבה עילאה אזי מתפשט ונמשך בבחינת רגל כמו שאנו רואים שהמחשבה נמשכת בהרגל להטותה ככל אשר תחפוץ

And when the Infinite Light, blessed be He, is enclothed in the supernal thought, then it spreads and is drawn into the level of the foot, as we see that thought is drawn into the foot, to turn it wherever it wishes.

והיינו דוקא כשנתלבש אור א"ס ב"ה בח"ע [בחכמה עילאה] אזי נק' אבינו כו'

That is, specifically when the Infinite Light, blessed be He, is enclothed in the supernal Chochmah, then He is called "our Father," etc.

וזהו שאומרים אבינו מלכנו רוענו כו' פי' שזהו שנק' הקב"ה רועה שמפרנס הנשמות שנמשך ומאיר חכמתו ורצונו ית' בנשמות שהן בחי' רגל

And this is what we say: "our Father, our King, our Shepherd," etc. Meaning: this is why the Holy One, blessed be He, is called Shepherd, for He sustains the souls, in that His wisdom and His will, blessed be He, are drawn into and shine within the souls, which are the level of the foot.

וכמ"ש פותח את ידך יודיך ח"ע [חכמה עילאה] ומשביע לכל חי רצון כו' להיות מתקרבים יחד הרצון של הקב"ה עם הרצון של הצדיקים והיו לאחדים ממש שאין להם רצון אחר זולתי מה שרוצה הקב"ה.

As it is written, "You open Your hand (yadecha)": Your [letter] yud (yudecha), the supernal Chochmah; "and satisfy every living thing [with] will (ratzon), etc.," so that the will of the Holy One, blessed be He, and the will of the righteous draw close together and become truly one, so that they have no other will besides what the Holy One, blessed be He, wills.

וכמ"כ [וכמו כן] הקב"ה עושה רצון יראיו ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים בענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את כו' וענין מן השמים היינו כמש"כ [כמה שכתוב] בפי' מפרנסים לאביהם שבשמים

And likewise, the Holy One, blessed be He, does the will of those who fear Him. And see what is written in the discourse beginning "For with You is the source of life," on the subject of "Look down from Your holy dwelling, from heaven, and bless, etc." And the meaning of "from heaven" is as was written in explaining "sustain their Father in heaven."

(ועוי"ל [ועוד יש לומר] בענין רעיתי כתרצה שהם ב' בחי' דחו"ב [דחכמה ובינה] הנזכר ע"פ ראה אנכי כו' נקודה בהיכליה כו' ע"ש

(And one may further say, concerning "my beloved, as Tirtzah," that they are the two levels of Chochmah and Binah mentioned on the verse "See, I [set before you], etc.": "a point in its palace, etc."; see there.

וזהו ותשב באיתן כו'. משם דייקא רועה אבן כו' שעי"ז מעוררים למעלה ההמשכה בחו"ב [בחכמה ובינה] ועי"ז אח"כ משם רועה אבן וכו' וכנ"ל) (ועיין בפי' ויחי דרל"א ע"ב).

And this is [the meaning of] "And his bow abode in strength (eisan), etc." "From there," specifically, "is the shepherd, the stone, etc.": for through this they arouse Above the drawing down into Chochmah and Binah, and through this, afterwards, "from there is the shepherd, the stone, etc.," as mentioned above.) (And see [the Zohar,] Parshas Vayechi, folio 231b.)

עוי"ל [עוד יש לומר] כי אביהם שבשמים היינו אור אבא המלובש בז"א שנק' שמים חו"ג [חסד וגבורה]

One may further say that "their Father in heaven" is the light of Abba (Father) enclothed in Z'eir Anpin, which is called shamayim ("heaven"): Chesed and Gevurah.

והיינו כי התנהגות העולמות ע"י המדות אך צריך להמשיך בהם גילוי ח"ע [חכמה עילאה] כמ"ש בד"ה באתי לגני ועל כן אור המשכה זו הוא ע"י ב' הבחינות שבאדם הרצון שבמוח והרעותא דליבא וזהו ענין יפה את רעיתי כתרצה:

That is, the conduct of the worlds is through the emotive attributes (middos), but the revelation of the supernal Chochmah must be drawn into them, as is written in the discourse beginning "I have come into My garden." Therefore the light of this drawing down comes through the two levels in a person: the will in the brain and the heart's desire. And this is the meaning of "You are fair, my beloved, as Tirtzah."

8 ג והנה פי' הנך יפה רעיתי פי' כמו שלמטה בגשמיות עיקר היופי והנוי הוא בציור ומראה הכולל ג' גוונים יחד שאז הוא עיקר הנוי והתפארת

3. Now, the meaning of "Behold, you are fair, my beloved": the meaning is as it is below, in physical things, where the essence of beauty and comeliness is in a picture and an appearance that includes three colors together, for then there is the essence of comeliness and splendor.

והם דרך כלל ג' גוונים לבן, אדום וירוק שכאשר הם נכללים יחד אז הציור נאה ומהודר משא"כ גוון לבן לבדו או גוון אדום לבדו אין בו שלימות התפארת כ"כ [כל כך]

And in general these are three colors, white, red and green. When they are combined together, then the picture is beautiful and splendid; whereas the color white alone or the color red alone does not have such complete splendor.

(וכענין מ"ש כמראה הקשת אשר כו' וידוע דג' גווני הקשת הם חיוור סומק וירוק וע' בפ' נח דע"א ב')

(As in what is written, "Like the appearance of the rainbow that, etc."; and it is known that the three colors of the rainbow are white, red and green (chivar, sumak and yarok); and see [the Zohar,] Parshas Noach, folio 71b.)

פי' גוון לבן שבכנ"י [שבכנסת ישראל] הוא מדת האהבה והחסד לאהבה את ה' ולדבקה בו שאהבה הוא בחי' כסף כמו נכסוף נכספתה לבית אביך שהוא גוון לבן

Meaning: the color white in the Community of Israel (Knesses Yisrael) is the attribute of love and kindness, "to love Havayah and to cleave to Him"; for love is the level of silver (kesef), as in "you longed greatly (nichsof nichsafta) for your father's house," and it is the color white.

ובמ"א נתבאר שזהו ענין האהבה הטבעית המושרשת בכ"א [בכל אחד / בכל אחת] מישראל שלפיכך נמשל לגוון לבן שהוא גוון עצמי ואינו מורכב.

And elsewhere it is explained that this is the natural love rooted in every one of Israel, which is therefore likened to the color white, for that is an essential color and is not compound.

כך הוא ענין האהבה הנ"ל שהיא מצד עצמיות הנשמה שלמעלה משכל המושג כו'

So too is the love mentioned above, which comes from the very essence of the soul, which is above comprehended intellect, etc.

אך אחר האהבה והכוסף והתשוקה הנ"ל צריך להשפיל א"ע [את עצמו] בבחי' שמאל דוחה בבחי' יראה ועמ"ש ע"פ השמים כסאי כו' וזהו גוון האדום שבהנשמות שהוא מבחי' גבורה והם ב' בחי' דאברהם אוהבי ופחד יצחק.

But after the love, longing and yearning mentioned above, one must lower oneself in the manner of "the left hand pushes away," in the manner of awe; and see what is written on the verse "The heavens are My throne, etc." And this is the red color in the souls, which is from the level of Gevurah (restraint). And these are the two levels of "Avraham, who loves Me," and "the Fear of Yitzchak."

9 וגוון שלישי הוא בחי' הירוק שהוא הממוצע בין שני גוונין ההפכיים הנ"ל

The third color is the level of green, which is the intermediate between the two opposite colors mentioned above.

והיינו מדתו של יעקב שהיא מדת הרחמים לעורר רחמים על נפשו בראותו גדולת ה' יתי' אשר לגדולתו אין חקר ויתבונן בירידת נפשו מעיקרא רמה כו' ועי"ז יכמרו רחמיו

That is the attribute of Yaakov, which is the attribute of compassion: to arouse compassion for his soul when he sees the greatness of G-d, blessed be He, "whose greatness is unsearchable," and contemplates the descent of his soul from a lofty height, etc.; and through this his compassion is stirred.

אשר רחמנות זו ממוצעת בין חו"ג [חסד וגבורה] כי מה שיכמרו רחמיו ויחם לבו מאד זהו כעין בחי' גבורה כו' ומ"מ עיקרה מטה כלפי חסד ואהבה (וע' בפרדס שער הגווני' ספ"ג [סוף פרק ג'] וספ"ב [וסוף פרק ב']).

This compassion is intermediate between Chesed and Gevurah, for the stirring of his compassion and the great warming of his heart is akin to the level of Gevurah, etc.; yet its essence inclines toward Chesed and love. (And see the Pardes [Rimonim], Sha'ar HaGevanim (the Gate of Colors), end of chapter 3 and end of chapter 2.)

והנה מדה אחת אינו יפה כ"א כשיש כל הג' מדות ביחד שע"י יוכלו להיות מהלכים לעלות בעילוי אחר עילוי כו'.

Now, a single attribute is not beautiful except when all three attributes are together; for through this they can be "ones who walk" (mehalchim), to ascend from elevation to elevation, etc.

ועמ"ש בד"ה שניך כעדר הרחלים כו' ובביאור ע"פ וידעת היום גבי ונאספו שמה כל העדרים כו'

And see what is written in the discourse beginning "Your teeth are like a flock of ewes, etc.," and in the explanation on "Know this day," concerning "And there all the flocks would be gathered, etc."

וכל המדות האלו בתפלה איתנהו כי תפילות אבות תקנום שהם אברהם יצחק יעקב שהם מקור הג' מדות אלו ומפני כך כל המדות האלו חג"ת [חסד גבורה תפארת] איתא בתפלות שתקנו האבות כנ"ל

And all these attributes are present in prayer, for "the prayers were instituted by the Patriarchs," who are Avraham, Yitzchak and Yaakov, who are the source of these three attributes. Therefore all these attributes, Chesed, Gevurah and Tiferes, are present in the prayers that the Patriarchs instituted, as mentioned above.

וזהו ליעקב אשר פדה את אברהם כי מדת אהבה מדת אברהם בלתי מדת רחמנות שהוא מדת יעקב אינו נחשב ליפה אבל כשיש התכללות זו המדה בג' מדות אזי היא יפה ויוכלו לעלות עד אין קץ

And this is [the meaning of] "to Yaakov, who redeemed Avraham": for the attribute of love, the attribute of Avraham, without the attribute of compassion, which is the attribute of Yaakov, is not considered beautiful; but when this attribute is included in the three attributes, then it is beautiful, and they can ascend without end.

ועמ״ש סד״ה שניך כעדר הרחלים וזהו כל המדות חג״ת [חסד גבורה תפארת] אהבה ויראה ורחמנות אז הוא יפה כמו למטה במראות.

And see what is written at the end of the discourse beginning "Your teeth are like a flock of ewes." And this is [the point]: [when there are] all the attributes, Chesed, Gevurah and Tiferes, love, awe and compassion, then it is beautiful, as below, in appearances.

10 והנה זה הוא היפה הראשון הוא בחי׳ נעשה שהוא יפה על ידי עשיה שלנו באהבה ויראה ורחמנות לדבקה בו ולבטל רצונך מפני רצונו ביטול במציאות

Now, this is the first "fair": it is the level of "we will do" (na'aseh), for it is fair through our own doing, with love, awe and compassion, to cleave to Him and "to nullify your will before His will," a nullification of being (bittul bimetzius).

אבל יפה השני גדולה מבחינת יפה הראשון כמו שאמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] הבא לטהר מסייעין לו הרבה שבא לטהר ולהתקדש והוא ענין המשכות המדות העליונות בחי׳ ישראל אשר בך אתפאר והוא בחינת ישראל דלעילא כי שרית עם אלקים

But the second "fair" is greater than the level of the first "fair," as our Sages, of blessed memory, said, "One who comes to purify himself is helped" greatly, for he came to purify and sanctify himself. And this is the drawing down of the supernal attributes, the level of "Israel, in whom I am glorified (espa'ar)," which is the level of Israel Above (Yisrael dile'eila): "for you have striven (sarisa) with G-d."

כחתן יכהן פאר לך ה׳ הגדולה והגבורה והתפארת וכנס״י [וכנסת ישראל] היינו שמקבלת הפאר מבחי׳ ישראל דלעילא וזהו ענין הנך יפה השני ועמ״ש עוד מזה ע״פ ועשו להם ציצית כו׳

"As a bridegroom adorns himself with glory (pe'er)"; "Yours, Havayah, are the greatness, and the might, and the splendor (tiferes)." And the Community of Israel is the one that receives the glory from the level of Israel Above. And this is the meaning of the second "Behold, you are fair." And see what is written further on this on the verse "And they shall make for themselves tzitzis [fringes], etc."

(ועמ"ש סד"ה בהעלותך את הנרות בענין שיורד ע"פ מדותיו דהיינו מדותיו של הקב"ה ועמ"ש סד"ה אני ישנה גבי פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כו'

(And see what is written at the end of the discourse beginning "When you light the lamps," concerning "that runs down over the edge of his garments (middosav)," that is, the attributes (middos) of the Holy One, blessed be He. And see what is written at the end of the discourse beginning "I sleep," concerning "Open for Me [an opening] like the eye of a needle, and I will open for you, etc."

ועמ"ש בד"ה כי תצא בענין פי' יפת תואר ומ"ש בענין ורחל היתה יפ"ת [יפת תאר] ויפת מראה בד"ה אם לא תדעי לך כו' ועמ"ש בד"ה כה תברכו בענין יאר ה' פניו אליך ובביאור ע"פ אלה מסעי בענין תתן אמת ליעקב כו'

And see what is written in the discourse beginning "When you go out," on the meaning of "beautiful of form" (yefas to'ar); and what is written on "And Rachel was beautiful of form and beautiful of appearance" in the discourse beginning "If you do not know, etc." And see what is written in the discourse beginning "So shall you bless," concerning "May Havayah make His face shine upon you," and in the explanation on "These are the journeys," concerning "You will give truth to Yaakov, etc."

ועמ"ש ע"פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים וכ"ז [וכל זה] הוא ענין הנך יפה בנשמע היינו בחינת יופי הנמשך מלמעלה ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בענין ומראך נאוה)

And see what is written on the verse "How fair you are and how pleasant, love, in delights." All this is the meaning of "Behold, you are fair" through "we will hear": that is, the level of beauty that is drawn from Above. And see what is written in the explanation on "My dove," concerning "and your appearance is comely.")

והנה מ"ש עיניך יונים הוא עד"מ כמו זוג יונים אחד זכר ואחת נקבה והנקבה מקבלת השפעה מהזכר כך ע"ד משל למעלה הקב"ה נמשל לחתן וכנסת ישראל נמשלה לכלה והם נקראו בחינת מקבלים מהקב"ה

Now, what is written, "your eyes are doves," is, by way of analogy, like a pair of doves, one male and one female, where the female receives bestowal from the male. So too, by way of a parable, Above: the Holy One, blessed be He, is likened to a bridegroom and the Community of Israel is likened to a bride, and they [the Community of Israel] are called the level of recipients from the Holy One, blessed be He.

וכמו יונים שמסתכלים זע"ז [זה עם זה / זה על זה] כך מכל דבר יוכלו להסתכל ולראות שאין עוד מלבדו והוא אחד כנ"ל ולהיות ביטול במציאות עד שיהיה בטל רצונך כו'.

And just as doves gaze at each other, so from everything they can gaze and see that "there is none else besides Him" and that He is One, as mentioned above, and to be in nullification of being, until "your will" is nullified, etc.

וזהו עיניך יונים כי הנה היונים הם זכר ונקבה שמסתכלים תמיד זה בזה ומתענגים בראייתם זה את זה כך כנ"י [כנסת ישראל] היא בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא ומכל דבר יוכלו לראות ולהסתכל שאין עוד מלבדו.

And this is [the meaning of] "your eyes are doves": for doves are male and female, who constantly gaze at each other and delight in seeing each other; so the Community of Israel is at the level of "gazing upon the glory of the King," and from everything they can see and contemplate that there is none else besides Him.

11 והנה כתיב כי עין בעין יראו. פי' עין הראשון הוא ההסתכלות מלמטה למעלה והב' הוא השפעה מלמעלה לראות עין בעין כדרך שבא לראות כך בא ליראות וזהו עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו כו'

Now, it is written, "For eye to eye they shall see." Meaning: the first "eye" is the gazing from below upward, and the second is the bestowal from Above, to see eye to eye: "as one comes to see, so one comes to be seen." And this is [the meaning of] "The eye of Havayah is toward those who fear Him, toward those who hope for His kindness, etc."

ועי"ז להציל ממות נפשם דהנה כתיב רגליה יורדות מות שלפעמים יורד השפע של בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] להיכלות הקליפות וכמ"ש ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים כו' וכמ"ש במ"א

And through this, "to save their soul from death." For it is written, "Her feet go down to death": at times the flow of the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) descends to the chambers of the kelipos (husks), as it is written, "See, I have set before you today life and good, and death and evil; and you shall choose life, etc.," and as is written elsewhere.

אבל על ידי המיחלים לחסדו אזי יציל ממות נפשם נפשם הוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שלא יהיו רגליה יורדות וכמ"ש רחצתי את רגלי ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי

But through "those who hope for His kindness," He then saves "their soul from death": "their soul" is the level of the light that fills all worlds, so that "her feet" not "go down," as it is written, "I have washed my feet"; and see what is written on the verse "And the earth is My footstool."

ולהחיותם ברעב דהנה כתיב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם וגו' לחם היינו בחינת התורה.

"And to keep them alive in hunger": for it is written, "For not by bread alone does man live, etc."; "bread" is the level of the Torah.

12 וזהו ענין הנך יפה בנעשה ולא זה בלבד הוא החיות כי על כל מוצא פי ה' הוא בחי' ההשפעה שנמשך מלמעלה

And this is the meaning of "Behold, you are fair" through "we will do." But this alone is not the life-force; rather, "by everything that comes forth from the mouth of Havayah": this is the level of the bestowal that is drawn from Above.

דהיינו הנך יפה בנשמע ע"ד השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך ואזי נק' התורה מוצא פי ה' ודברי אשר שמתי בפיך תען לשוני אמרתך וכמ"ש במ"א סד"ה להבין מ"ש ביום השע"צ [השמיני עצרת]

That is, "Behold, you are fair" through "we will hear," in the manner of "Let your ears hear what you bring forth from your mouth." Then the Torah is called "what comes forth from the mouth of Havayah," and "My words that I have placed in your mouth"; "My tongue shall respond to Your word." And as is written elsewhere, at the end of the discourse beginning "To understand what is written, 'On the eighth day, an assembly (atzeres).'"

וזהו לחיותם ברעב שהחיות שלהם הוא מבחי' הרעב גופא מה שהם רעבים וצמאים אליו יתי' וזהו רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף

And this is [the meaning of] "to keep them alive in hunger": their life-force is from the level of the hunger itself, from their being hungry and thirsty for Him, blessed be He. And this is [the meaning of] "Hungry and thirsty too, their soul faints within them."

פי' נפשם מבואר למעלה. בהם תתעטף היינו כמ"ש נפשנו חכתה לה' וזהו ויענך וירעיבך ויאכילך את המן כו' כי על כל מוצא כו'

The meaning of "their soul" is explained above. "Faints within them" is as it is written, "Our soul waits for Havayah." And this is [the meaning of] "And He afflicted you and let you hunger, and fed you the manna, etc.," "for by everything that comes forth, etc."

ועמ"ש סד"ה ויאכילך את המן ועוד אפשר לומר בענין להחיותם ברעב שזהו ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] שנאמר בו ועניתם את נפשותיכם כי הוא למעלה מבחי' אכילה כו'

And see what is written at the end of the discourse beginning "And He fed you the manna." And it is further possible to say, concerning "to keep them alive in hunger," that this is the matter of Yom Kippur, of which it is said, "And you shall afflict your souls," for it is above the level of eating, etc.

כי אכילה הוא מה שמתברר המאכל ונהפך לדם ונכלל בבחינת חיצוניות הלב כמו שכל הקרבנות היו רק על מזבח החיצון אבל פנימיות הלב הוא למעלה מבחינת אכילה וכמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח.

For eating is the food being refined and transformed into blood and included in the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the heart, just as all the offerings were only on the outer altar; but the inner dimension (pnimiyus) of the heart is above the level of eating, as is written in the discourse beginning "On the eighth day he sent away."

וע"ז נאמר ולהחיותם ברעב כו' כנ"ל והיינו ע"י עין ה' אל יראיו כו':

And of this it is said, "and to keep them alive in hunger, etc.," as mentioned above; and this is through "the eye of Havayah toward those who fear Him, etc."

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 13

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים...

"The Voice of My Beloved! Behold, He Comes, Leaping over the Mountains"

1 קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. דומה דודי לצבי כו'. וצריך להבין שינוי הלשון שבהרים כתיב מדלג ובגבעות מקפץ.

"The voice of my beloved! Behold, he comes, leaping (medaleg) over the mountains, skipping (mekapetz) over the hills. My beloved is like a gazelle, etc." Now, we need to understand the change of wording: of the mountains it is written medaleg ("leaping"), and of the hills mekapetz ("skipping").

הנה פסוק זה נאמר על יציאת מצרים שהיה הגאולה בדלוג מארבע מאות שנה לרד"ו שנה כמ"ש במדרש שיר השירים בפסוק זה.

Now, this verse was said about the Exodus from Egypt, when the redemption came by a leap: from four hundred years to two hundred and ten years, as is written in the Midrash on Shir HaShirim, on this verse.

2 ולהבין כל זה הנה אנו אומרים בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה ע"ש [על שם] שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם.

To understand all this: we say in the Haggadah, "This matzah that we eat—on account of what? On account of the fact that the dough of our fathers did not have time to become leavened before the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, was revealed to them and redeemed them."

והנה לכאורה אין זה טעם מספיק כי ענין התגלות זו שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות. כמ"ש ויהי בחצי הלילה כו'.

Now, at first glance this is not a sufficient reason, for this revelation, when the King of the kings of kings was revealed to them, was after midnight, as it is written, "And it came to pass at midnight, etc."

ואכילת מצה שאנו אוכלים (וכן בפסח מצרים) צריך להיות קודם חצות דייקא כמ"ד [כמה דאת אמר] שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ובפסח נאמר על מצות ומרורים וגו'.

Yet the eating of the matzah that we eat (and so too with the Pesach in Egypt) must be specifically before midnight, according to the one who holds that the Pesach offering is eaten only until midnight; and of the Pesach offering it is said, "With matzos and bitter herbs, etc."

ולהבין כ"ז [כל זה] הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד.

To understand all this: our Sages, of blessed memory, said, "Before the world was created, there were He and His Name alone."

דהנה חיות כל העולמות שנמשך ממנו ית' אינו אלא בחינת אור וזיו בלבד ממנו ית'. כמו עד"מ זיו השמש או זיו הנר שאינו נוגע אל העצם כלל.

For the life-force of all the worlds, which is drawn from Him, blessed be He, is nothing but the level of light and radiance alone, from Him, blessed be He; as, by way of analogy, the radiance of the sun or the radiance of a candle, which does not touch the essence at all.

3 והראיה שאף אם יש מסך מפסיק באופן שאין הזיו יכול להתפשט מ"מ אין בהעצם שום שינוי.

The proof [of this]: even if there is an intervening screen, so that the radiance cannot spread forth, nevertheless there is no change whatsoever in the essence.

כמ"כ [כמו כן] למעלה כח אלקי המחיה כל העולמות נק' בשם אור שאינו נוגע לעצמותו ית' כלל ואינו פועל בו שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'.

So too Above: the G-dly power that gives life to all the worlds is called by the name "light," for it does not touch His essence, blessed be He, at all, and effects no change in Him, as it is written, "I, Havayah, have not changed"; and "You are He before the world was created, etc."

4 ונק' גם כן בחינת שם וכמ"ש יהללו את שם כו'. וכמו עד"מ האדם כשהוא בפ"ע [בפני עצמו] אינו צריך לשם כלל רק לזולתו שיקראו אותו בשמו ואינו נוגע לעצמותו כלל.

It is also called the level of a "name," as it is written, "Let them praise the Name, etc." And as, by way of analogy, a person: when he is by himself he has no need of a name at all; [he needs it] only for others, so that they may call him by his name, and it does not touch his essence at all.

כן הוא בחינת כח האלקי המחיה כל העולמות הוא רק בחינת שם בלבד ואינו נוגע לעצמותו כלל.

So too the level of the G-dly power that gives life to all the worlds is only the level of a name alone, and it does not touch His essence at all.

5 ונקי בחינת מלך. כמו למשל המלך על מדינתו שאין עצמותו ומהותו נתפס ומתפשט במדינה כולה רק שמו לבדו שנקרא מלך עליהם.

And it is called the level of "King." As, for example, a king over his country: his essence and being are not contained in and spread through the whole country; only his name alone, in that he is called king over them.

כמו"כ [כמו כן] למעלה מה שאלקות מחיה כל העולמות הוא רק בחי' מלכות שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו שמו יתברך בלבד

So too Above: that G-dliness gives life to all the worlds is only the level of Malchus (sovereignty): in that He is King over them, He gives them life and brings them into being; that is, His Name, blessed be He, alone.

אבל מהותו ועצמותו יתי' אינו בגדר המשכה והתגלות כי הוא לבדו מרום וקדוש כו' אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'.

But His being and essence, blessed be He, is not within the bounds of drawing down and revelation, for He alone is exalted and holy, etc.: "You are He before the world was created, etc."

6 והנה בנוסחא הישנה הי' [היה] כתוב אתה הוא עד שלא בראת ועתה הוא הנוסחא עד שלא נברא כו'.

Now, in the old version it was written, "You are He before You created"; and now the version is "before [the world] was created, etc."

והעיקר הוא כנוסחא זו כי כן הוא לשון הפסוק יהללו את שם כו' כי הוא צוה ונבראו כו'.

And the correct [version] is this one, for this is the wording of the verse, "Let them praise the Name, etc., for He commanded and they were created, etc."

7 וההפרש בין בראת לנברא הוא כי בראת משמע שהעצמות נמשך ג"כ בבחינה זו כמו עד"מ האדם כשחושב ומעיין באיזה דבר אזי עצמותו ג"כ נמשך במחשבה זו שאינו חושב דבר אחר.

The difference between "You created" and "was created" is this: "You created" implies that the essence too is drawn into this level; as, by way of analogy, when a person thinks about and studies some matter, his essence too is drawn into this thought, so that he thinks of nothing else.

אבל אצלו יתי' הוא אינו כן שאינו נוגע לעצמותו כלל רק דרך זיו והארה בעלמא והרי הוא כאילו נברא ממילא כי אינו פועל שום שינוי ח"ו [חס ושלום] בעצמותו כלל.

But with Him, blessed be He, it is not so: it does not touch His essence at all, but is only by way of a mere radiance and illumination; and so it is as though it were created of itself, for it effects no change, Heaven forbid, in His essence at all.

ולכן נכון הוא זאת הנוסחא עד שלא נברא כו' (וכמ"ש השל"ה [השני לוחות הברית] בהקדמה דף ג' ע"ב)

Therefore this version, "before [the world] was created, etc.," is correct (and as the Shelah wrote in the Introduction, page 3b);

וכמו זיו השמש מן השמש שאין שייך לומר שהשמש מאיר זיוו רק שנמשך ממילא הזיו מן השמש.

and as with the radiance of the sun from the sun: it is not fitting to say that the sun shines its radiance; rather, the radiance is drawn from the sun of itself.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם האציל והמשיך מבחי' אורו יתי' שאינו נוגע לעצמותו ב"ה כלל רק דרך זיו והארה בעלמא

So too Above: when it arose in His will, blessed be His Name, to create the world, He emanated and drew down from the level of His light, blessed be He, which does not touch His essence, blessed be He, at all, but only by way of a mere radiance and illumination.

והארה זו היא מקור חיות והתהוות כל העולמות והרי הוא רק כאילו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס כלל אליו יתברך.

And this illumination is the source of the life-force and the coming into being of all the worlds. And so it is only as though "He commanded and they were created" of themselves, for they bear no comparison or relation to Him, blessed be He, at all.

8 וזהו מלכותך מלכות כל עולמים כי יש ב' בחינות היינו בחי' מלכותך ובחינת מלכות כל עולמים.

This is [the meaning of] "Your kingship is the kingship of all worlds": for there are two levels, namely the level of "Your kingship" and the level of "the kingship of all worlds."

פי' מלכות כל עולמים היינו מה שמחיה כל עולמים והוא בחי' מלכותו לבד כו'. ויש כמה עולמות בי"ע כי הנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו.

The explanation: "the kingship of all worlds" is that which gives life to all worlds, and it is the level of His Malchus alone, etc. And there are several worlds, Beriah, Yetzirah and Asiyah; for it is written, "Everyone that is called by My Name, and for My glory, I have created him, I have formed him, indeed I have made him."

בראתיו היינו בחי' בריאה והיינו בחי' הנשמות שהמה בחי' בריאה כי בריאה הוא יש מאין ממש

"I have created him" is the level of Beriah (Creation), namely the level of the souls, which are the level of Beriah; for Beriah is truly something from nothing,

וכמו למשל המחשבה הוא בחי' בריאה שהוא יש מאין ממש כי קודם שחושב לא היו האותיות כלל ואח"כ בבחי' מחשבה הם האותיו' [האותיות].

as, for example, thought is the level of Beriah, since it is truly something from nothing: for before one thinks, the letters did not exist at all, and afterwards, in the level of thought, the letters are there.

9 וכמו"כ [וכמו כן] נשמות ישראל עלו במחשבה כו'. ולכן נק' בחי' בריאה. יצרתיו הוא עולם המלאכים שהמה בחי' יצירה כי המה בחינת דיבור בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כו'.

So too, the souls of Israel "arose in thought," etc.; therefore they are called the level of Beriah. "I have formed him" is the world of the angels, who are the level of Yetzirah (Formation), for they are the level of speech: "By the word of Havayah the heavens were made, and by the breath of His mouth, etc."

וכמו הדיבור שנמשך מהמחשבה כי מה שהאדם חושב הוא מדבר ואינו בחי' יש מאין רק בחי' יש מיש

As with speech, which is drawn from thought: for what a person thinks, he speaks; and it is not the level of something from nothing, but only the level of something from something;

רק מה שהיה בתחלה בהעלם המחשבה ועתה הוא בגלוי בדבור ואינו רק בחינת חומר וצורה חומר הוא ההעלם כח היולי וצורה הוא הגילוי

only, what was at first in the concealment of thought is now revealed in speech. And it is only the level of matter and form: matter is the concealment, the hylic potential, and form is the revelation;

ולכן נקרא בשם יצירה כו' (כמ"ש מזה במ"א בד"ה מי מנה בפ' בלק ובד"ה שובה ישראל)

and therefore it is called by the name Yetzirah (Formation), etc. (as is written about this elsewhere, in the discourse beginning "Who can count" in Parshas Balak, and in the discourse beginning "Return, O Israel").

אף עשיתיו היינו בחינת עולם העשי' [העשיה] כוכבים ומזלות כו'. וכל העולמות הנ"ל אינם מקבלים חיותם רק מבחינת שם בלבד כל הנקרא בשמי כו'.

"Indeed I have made him" is the level of the World of Asiyah: the stars and the constellations, etc. And all the worlds mentioned above receive their life-force only from the level of a name alone: "Everyone that is called by My Name, etc."

וזהו הכל בחינת מלכות כל עולמים אבל בחינת מלכותך הוא כמו שבחינת מלי' הוא בטל בעצמותו

And all this is the level of "the kingship of all worlds." But the level of "Your kingship" is as the level of Malchus is nullified within His essence;

כמו עד"מ זיו השמש הכלול בשמש עצמו שאינו נראה שם כלל רק הוא בטל בעצמותו ואין אורו וזיוו ניכר ונראה רק על הארץ כו'.

as, by way of analogy, the radiance of the sun as it is included in the sun itself: there it is not seen at all, but is nullified within its essence, and its light and radiance are discernible and seen only on the earth, etc.

וזהו קודם שנברא העולם הי' [היה] הוא ושמו בלבד דהיינו שהי' [שהיה] שמו נכלל בעצמותו (ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש מזה ובד"ה שיר השירים ובביאור ע"פ שחורה אני ונאוה) וזהו ג"כ ענין נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה כו'.

This is [the meaning of] "Before the world was created, there were He and His Name alone": that is, His Name was included in His essence (and see what is written about this in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon," and in the discourse beginning "The Song of Songs," and in the explanation on "I am black, yet comely"). And this is also the meaning of "the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, was revealed to them," etc.

מלך היינו בחינת מלכות כל עולמים שמחי' כ"ע [כל עלמין] בחינת זיו ושם לבד כו' ובחינת מלך מלכי המלכים היינו בחינת מלכותך כמו שנכלל בבחינת עצמותו הוא ושמו לבד.

"King" is the level of "the kingship of all worlds," which gives life to all worlds: the level of radiance and a name alone, etc. And the level of "King of the kings of kings" is the level of "Your kingship," as it is included in the level of His essence: He and His Name alone.

(ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך מלך והיותר מתיישב אצלנו כו' ע"ש) וזה היה נגלה עליהם אז בחי' מלכותך שלמעלה מן ההשתלשלות שהוא בחינת מהותו ועצמותו כו'.

(And see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Melech" (King): "And what sits better with us," etc.; see there.) And this is what was revealed to them then: the level of "Your kingship," which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), the level of His being and essence, etc.

וזהו כי אז היה יציאת מצרים כי ענין מצרים הוא בחינת מיצר וגבול כמו עולם הגשמי הוא גבול מהלך ת"ק שנה ואף עולם המלאכים הוא בחינת גבול וצבא השמים לך משתחוים בחינת יש כו'.

And this is why the Exodus from Egypt took place then. For Mitzrayim (Egypt) is the level of meitzar (constriction) and limit: just as the physical world is a limit, a journey of five hundred years, and even the world of the angels is the level of limit, "And the host of heaven bow down to You," the level of yesh (a [separate] something), etc.

10 וגם עולם הנשמות המה בחינת גבול כי כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו ממילא הם בחינת גבול ויש גבול להשגתן

And the world of the souls, too, is the level of limit, for "every tzaddik is burned by the canopy of his fellow"; consequently they are the level of limit, and there is a limit to their comprehension.

וכשנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' בחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מההשתלשלות העולמות בחי' מהותו ועצמותו אז הי' [היה] יציאת מצרים כו'.

And when the King of the kings of kings, etc., was revealed to them, the level of "He and His Name alone," which is above the chain of descent of the worlds, the level of His being and essence, then the Exodus from Egypt took place, etc.

(ועמ"ש מענין בחינות מצרים ויציאת מצרים בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י [בני ישראל] מאמ"צ [מארץ מצרים] ובד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים ס"פ שלח):

(And see what is written on the matter of the levels of Egypt and of the Exodus from Egypt in the discourse beginning "In the third month after the Children of Israel went out of the land of Egypt," and in the discourse beginning "I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt," at the end of Parshas Shelach.)

11 ב והנה כדי שיהי' [שיהיה] בחי' גילוי זה היו צריכים לאכול מצה. וענין מצה הוא ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (ברכות ד"מ סע"א [סוף עמוד א]) אין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום דגן

2. Now, in order that there be this level of revelation, they had to eat matzah. The matter of matzah is like what our Sages, of blessed memory, said (Berachos, folio 40, end of side a): "A child does not know how to call 'Father' and 'Mother' until he tastes grain."

הנה יש בבחי' דגן כח שעל ידו יוכל התינוק להכיר אביו ואמו כמ"כ [כמו כן] ע"י בחי' מצה הכירו את אלקות בחי' מהותו ועצמותו דע את אלקי אביך לשון הכרה והרגשה כו'.

Now, there is in grain a power through which the child can recognize his father and mother. So too, through matzah they recognized G-dliness, the level of His being and essence: "Know the G-d of your father," a term of recognition and feeling, etc.

12 והנה יש ב' בחי' מצה א' שהי' [שהיה] קודם חצות וזו צריכה שמור ושמרתם את המצות כו'.

Now, there are two levels of matzah. The first was before midnight, and this one requires guarding: "And you shall guard the matzos," etc.

והב' שהוא בחי' עד שנגלה כו' שם נאמר לא הספיק בצקת של אבותינו כו' שאינה באה לידי חימוץ כלל.

And the second is the level of "before [the King] was revealed," etc.; there it is said, "The dough of our fathers did not have time," etc., for it does not come to leavening at all.

13 וצריך להבין ענין חמץ ומצה חמץ הוא בחי' הגבהה וההתנשאות ויש בו טעם. ומצה הוא בחי' שאין בה גובה והתנשאות כלל ואין בה טעם כלל.

We need to understand the matter of chametz and matzah. Chametz is the level of elevation and self-exaltation, and it has taste. Matzah is the level that has no height or self-exaltation at all, and it has no taste at all,

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בלע מצה יצא וכמ"כ [וכמו כן] בעבודה ענין מצה הוא בחי' ביטול בטל רצונך כו' וזה הי' [היה] בחי' מצה הראשונה שאכלו קודם חצות היינו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בחי' בטל רצונך כו'.

as our Sages, of blessed memory, said, "If one swallowed matzah, he has fulfilled [his obligation]." So too in divine service, the matter of matzah is the level of self-nullification (bittul): "Nullify your will," etc. And this was the level of the first matzah, which they ate before midnight, namely an arousal from below, the level of "Nullify your will," etc.;

בחי' אתכפייא כו' (ועמ"ש מזה בפ' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה) שלא להיות בחי' גסות הקליפה אם תגביה כנשר כו'

the level of subduing (iskafya), etc. (and see what is written about this in Parshas Vayakhel, in the discourse beginning "Take from among you an offering"), so as not to be the level of the coarseness of kelipah: "Though you soar as high as the eagle, etc."

וכידוע שבחי' גסות נקרא אבי אבות הטומאה שהוא מקור על התאוות כו' ולכן בבחי' בטל רצונך ממילא היא בחי' אתכפיא וכמ"ש ובערת הרע כו'.

And, as is known, the level of coarseness is called "the father of all fathers of impurity," for it is the source of all the desires, etc. Therefore, in the level of "Nullify your will" there is of itself the level of subduing, as it is written, "And you shall eradicate the evil," etc.

14 וזהו ע"י בחי' מצה גם מלשון מצה ומריבה שהיא מלחמה גדולה לבטל היש כו'. ובבחינת מצה זו היה ג"כ בחי' מרור על מצת ומרורים יאכלוהו

And this is through the level of matzah, also in the sense of matzah u-merivah ("strife and contention"), for it is a great war to nullify the yesh (the sense of self), etc. And in this level of matzah there was also the level of maror (bitter herbs): "With matzos and bitter herbs they shall eat it,"

כי בחינת מצה זו בחי' בטל רצונך לא היו יכולים לבוא אליו כ"א ע"י בחי' מרור בחינת מרירות כו'.

for this level of matzah, the level of "Nullify your will," they could not reach except through the level of maror, the level of bitterness, etc.

דהנה כפי סדור הקערה הוא מרור באמצע בחי' קו האמצעי ולכאורה הי' צריך להיות המרור בקו [היה] שמאל כי הוא בחי' גבורות כו'

For according to the arrangement of the [seder] plate, the maror is in the middle, the level of the middle line. Yet at first glance the maror should have been on the left line, for it is the level of Gevuros (restraints), etc.

(כמבואר בספר של בינונים [בספר של בינונים] בפל"א וכמ"ש ג"כ) (לקמן) בפ' במדבר בד"ה וידבר כו' מענין הג' לוים. מררי הוא בחי' המרירות כו' ע"ש

(As is explained in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapter 31, and as is also written) (below) in Parshas Bamidbar, in the discourse beginning "And He spoke," etc., on the matter of the three Levites. Merari is the level of bitterness (merirus), etc.; see there.

וכ"ה בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] פ' נשא והוא מבחינת גבורות כו' ועמ"ש מענין מררי בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון

And so it is in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Naso, and it is from the level of Gevuros, etc. And see what is written on the matter of Merari in the explanation on "Take a census of the sons of Gershon."

אך מפני זה הוא בקו האמצעי מפני שבחינת מרירות מעוררת המשכת רחמים רבים כי בחי' רחמים אינו שייך כ"א על מי שהוא במדרגה התחתונה ואין טוב לו

However, it is in the middle line for this reason: because the level of bitterness arouses the drawing down of abundant compassion. For compassion applies only to one who is at the lower level and is not well off;

אבל על מי שהוא במדרגה העליונה ולא חסר לו כלל לא שייך עליו רחמנות כלל ומפני זה בחינת רחמים הוא בחינת קו האמצעי.

but for one who is at the higher level and lacks nothing at all, compassion does not apply to him at all. And for this reason the level of compassion is the level of the middle line.

15 ולעורר בחינת רחמים רבים הוא על ידי בחי' מרירות כשמתבונן בשכלו איך שחיות כל העולמות הוא רק בחינת זיו ושם בלבד

To arouse abundant compassion is through the level of bitterness: when one contemplates with his intellect how the life-force of all the worlds is only the level of radiance and a name alone,

אבל מהותו ועצמותו יתי אני הוי׳ לא שניתי אתה הוא עד שלא נברא העולם כו׳

but His being and essence, blessed be He: "I, Havayah, have not changed"; "You are He before the world was created," etc.,

בחי׳ הוא ושמו לבד ואין פועלים בו שום שינוי כי אין לו תחלה ולא תכלה כו׳

the level of "He and His Name alone," and [the worlds] effect no change in Him, for He has no beginning and no end, etc.

ואזי תשתפך במר נפשו ויבא לידי מרירות גדולים איך שהוא רחוק מאלקות ועל ידי זה מעורר בחינת רחמים רבים כו׳

Then he will pour out [his heart] in the bitterness of his soul, and he will come to great bitterness over how far he is from G-dliness; and through this he arouses abundant compassion, etc.

וכמו שאומרים בכל יום ביוצר אור המלך המרומם לבדו הוי׳ היינו כנ״ל מה רבו מעשיך ה׳ כולם בחכמה עשית כו׳ הוא רק מבחינת המלך בחינת מלכות שם בלבד.

And as we say every day in [the blessing] Yotzer Or, "The King who alone is exalted," etc.: that is, as mentioned above, "How manifold are Your works, Havayah; in wisdom You have made them all," etc., is only from the level of "the King," the level of Malchus, a name alone.

אבל המרומם לבדו כו׳ היינו כמו שהוא לבדו בחי׳ הוא ושמו בלבד הוא מרומם שאין לו ערך ושינוי כלל אין ערוך לך כו׳ המתנשא מימות עולם

But "who alone is exalted," etc., means: as He is alone, the level of "He and His Name alone," He is exalted, for He has no comparison and no change at all: "There is none to compare to You," etc., "who is elevated since days of old."

ואם כן הרחמנות גדולה עלינו ומפני זה אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו כו׳.

If so, there is great cause for compassion on us; and therefore we say, "In Your abundant compassion, have compassion on us," etc.

(ועמ״ש מזה בביאור ע״פ והנה מנורת זהב. וז״ש [וזהו שכתוב] בחנה והיא מרת נפש ועל ידי זה ותתפלל על ה׳. עמ״ש בד״ה לא תהיה מכשלה.

(And see what is written about this in the explanation on "And behold, a candelabrum of gold." And this is what is said of Channah, "And she was bitter of soul," and through this, "And she prayed to (al) Havayah"; see what is written in the discourse beginning "None shall miscarry."

וזהו וימררוהו כו' ועל ידי זה ותשב באיתן קשתו עמ"ש מענין איתן בד"ה ראה אנכי נותן. ובחרבי ובקשתי היינו בצלותי ובעותי) **וזהו ענין מרור קו האמצעי כו'.**

And this is "And they embittered him," etc., and through this, "But his bow abode in strength (eisan)"; see what is written on the matter of eisan in the discourse beginning "See, I set before you." And "with my sword and with my bow" means "with my prayer and with my supplication.") **And this is the matter of maror** [as] **the middle line, etc.**

ועל ידי זה יכולים לבא לבחי' מצה הנ"ל בחינת בטל רצונך כו' בחינת אתכפיא בלי טעם ובלי שום התנשאות והגבהה וצריכה שמור ושמרתם את המצות שלא תבא לידי חימוץ ח"ו [חס ושלום] **הגבהה והתנשאות**

And through this one can come to the level of matzah mentioned above, the level of "Nullify your will," etc., the level of subduing (iskafya), without taste and without any self-exaltation or elevation. And it requires guarding, "And you shall guard the matzos," so that it does not come to leavening, Heaven forbid, [that is,] **elevation and self-exaltation**

(ועיין בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] **ערך ושמירה אחת. ועיין בזוה"ב** [בזהר חלק ב'] (דקל"א א') **בענין ליל שמורים.** (ודל"ח ב').

(and see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "And one guarding"; and see the Zohar, Part II) (131a), on the matter of "a night of guarding" (leil shimurim) (and 38b);

ור"פ בראשית גבי כשושנה בין החוחים לסחרא לה לכנסת ישראל ולנטרא לה כו' ועיין מ"ש בד"ה צו את בני ישראל את קרבני כו' תשמרו להקריב לי.

and at the beginning of Parshas Bereishis, concerning "as a lily among the thorns": "to encircle her, the Community of Israel, and to guard her," etc. And see what is written in the discourse beginning "Command the Children of Israel: My offering," etc., "you shall guard to offer to Me."

שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] **שמור זו משנה כו' והיינו לפי שבתורה שבעל פה הוא גילוי רצה"ע** [רצון העליון] **כו' ע"ש.**

For our Sages, of blessed memory, said, "'Guard' refers to Mishnah," etc.; and that is because in the Oral Torah there is the revelation of the supernal will, etc.; see there.

ועי' עוד בפרדס ערך מצה ודבריו יובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ועיין ברבות ר"פ עקב (דף רצ"ב ב') על פסוק ושמר ה' לך כו' ושמרתם את המצות כו'

And see further in the Pardes, the entry "Matzah"; his words will be understood according to what is written in the discourse beginning "'Remember' and 'Guard' were said in a single utterance." And see the Midrash Rabbah, at the beginning of Parshas Eikev (folio 292b), on the verse "And Havayah will guard for you," etc.; "And you shall guard the matzos," etc.

ועיין מ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו ומ"ש במ"א ע"פ לעבדה ולשמרה.

And see what is written at the end of the discourse beginning "My Sabbaths you shall keep," and what is written elsewhere on "to work it and to guard it."

וזה היה הכל בחי' מצה ראשונה בחינת אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שהיו ישראל עושים ועי"ז היה אחר כך אחר חצות בחי' מצה שניה בחי' ביטול ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו'.

And all this was the level of the first matzah, the level of an arousal from below, which Israel performed; and through this there came afterwards, after midnight, the level of the second matzah, the level of self-nullification, through the King of the kings of kings being revealed to them, etc.

16 ובחי' מצה זו היא שלא הספיק בצקת כו' שאינה צריכה שימור כלל שאינה באה לידי חימוץ כלל מחמת שנגלה עליהם כו'

And the level of this matzah is "the dough did not have time," etc.: it needs no guarding at all, for it does not come to leavening at all, because [the King] was revealed to them, etc.

והיא בחי' ביטול אמיתי שאין יכול לבא לידי בחינת הגבהה והתנשאות כלל ונגלה עליהם בחי' זו כדי שיהיה יציאת מצרים

And it is the level of true self-nullification, which cannot come to the level of elevation and self-exaltation at all. And this level was revealed to them so that the Exodus from Egypt could take place;

כי מחמת שהיו אז ישראל במדרגה שפלה מאד משוקעים בין הקליפות כידוע לא היו יכולים לצאת מבחי' זו עד שנגלה עליהם כו'

for since Israel were then at a very low level, sunk among the kelipos, as is known, they could not go out from this level until [the King] was revealed to them, etc.;

ועל ידי גילוי הארה גדולה כזו היו יכולים לצאת כו' ולא היה בה מרור כלל כי היה גילוי מלמעלה למטה הארה גדולה כנ"ל ולא תוכל לבא לידי חימוץ

and through the revelation of so great an illumination they were able to go out, etc. And there was no maror in it at all, for it was a revelation from above to below, a great illumination, as mentioned above, and it could not come to leavening.

אבל מצה הראשונה הי' [היה] עבודתם מלמטה למעלה (ועמ"ש עוד מענין ב' בחינות מצה הנ"ל ע"פ ששת ימים תאכל מצות) ולכן היו צריכים מרור כו' לעורר רחמים רבים.

But [with] the first matzah, their service was from below to above (and see what is written further on the matter of the two levels of matzah mentioned above, on "Six days you shall eat matzos"); therefore they needed maror, etc., to arouse abundant compassion.

וזהו שאנו אומרים מרור זה שאנו אוכלים ע"ש [על שם] מה ע"ש [על שם] שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים

And this is what we say: "This maror that we eat—on account of what? On account of the fact that the Egyptians embittered the lives of our fathers in Egypt."

אבותינו הם המדות כידוע וחיי אבותינו הם המוחין שבמדות ובחינת מצרים ממררים את המדות כו' (ועמ"ש מזה בפ' שמות בד"ה קול דודי):

"Our fathers" are the emotive attributes (middos), as is known, and "the lives of our fathers" are the intellect (mochin) within the middos; and the level of Egypt embitters the middos, etc. (And see what is written about this in Parshas Shemos, in the discourse beginning "The voice of my beloved.")

17 ג ועתה יובן פי' הפסוק קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' דקאי על יציאת מצרים כו'

3. Now the explanation of the verse "The voice of my beloved! Behold, he comes, leaping over the mountains," etc., will be understood; for it refers to the Exodus from Egypt, etc.

פי' קול הוא בחי' המשכה בלשון פסוק ואינו דוקא קול גשמי דהיינו בחי' הדבור דאדרבה זה נקרא קול זוטא שנמשך מן המדות אל הדבור ה' מוצאות הפה כו'

The explanation: kol ("voice") is the level of drawing down, in the language of the verse. And it is not necessarily a physical voice, that is, the level of speech; on the contrary, that is called the "small voice" (kol zuta), which is drawn from the middos into speech, [through] the five articulations of the mouth, etc.

ויש קול גדול ולא יסף היינו בחינת קלא פנימאה דלא אשתמע כי בחינת קול זוטא הנ"ל נקרא קלא דאשתמע ובחינת קול גדול הנ"ל הוא קלא דלא אשתמע

And there is "a great voice that did not cease," which is the level of the inner voice that is not heard (kala penima'ah delo ishtema). For the level of the "small voice" mentioned above is called "the voice that is heard," and the level of the "great voice" mentioned above is "the voice that is not heard."

(עיין מענין קול גדול ברבות יתרו ס"פ כ"ח וס"פ כ"ט. במדבר רבה ס"פ בלק) (סוף ד' רע"ט).

(See on the matter of the "great voice" in the Midrash Rabbah on Yisro, at the end of section 28 and at the end of section 29; Bamidbar Rabbah, at the end of Balak) (end of folio 279).

ובזח"א [ובזהר חלק א] בראשית (דף נ' ע"ב. דר"י ע"א) ח"ב [חלק ב'] (קל"ו א'). ח"ג [חלק ג'] (דרס"א א'). ועיין מ"ש מענין קול סד"ה הבאים ישרש ובד"ה וכל העם רואים.

And in the Zohar, Part I, Bereishis (folio 50b; folio 210a); Part II (137a); Part III (261a). And see what is written on the matter of kol at the end of the discourse beginning "Those who come, he shall cause to take root," and in the discourse beginning "And all the people saw."

ובד"ה הקל קול יעקב ובד"ה ויהי קול מעל לרקיע. ובד"ה משה ידבר ובענין מהרה ישמע כו' קול חתן וקול כלה כו'

And in the discourse beginning "The voice is the voice of Yaakov," and in the discourse beginning "And there was a voice from above the firmament," and in the discourse beginning "Moshe would speak," and on the matter of "Soon may there be heard," etc., "the voice of the groom and the voice of the bride," etc.

והיינו בחי' המשכה מההעלם אל הגילוי היינו מן השכל אל המדות או אל השכל מלמעלה מן השכל שנמשך הכל מהעלם אל הגילוי נק' קול בחינת המשכה

And this is the level of drawing down from concealment into revelation: that is, from the intellect to the middos, or to the intellect from above the intellect. Whatever is drawn from concealment into revelation is called kol ("voice"), the level of drawing down.

וכמ"כ [וכמו כן] הוא כאן שנגלה עליהם מלך כו' הארה גדולה שלמעלה מהשתלשלות מהותו ועצמותו כו' נקרא גם כן בחינת קול המשכה מההעלם אל הגילוי. (ופירוש הנה זה בא עמ"ש לקמן בענן והגדת לבנך כו' בעבור זה כו'):

So too here: the revelation of the King, etc., to them, a great illumination that is above the chain of descent, His being and essence, etc., is also called the level of "voice," a drawing down from concealment into revelation. (And for the explanation of "Behold, this one (zeh) comes," see what is written below on the matter of "And you shall tell your son," etc., "because of this (zeh)," etc.)

18 מדלג על ההרים כו'. שבחי' הארה גדולה לגילוי זה בא עליהם דרך דילוג ולא כסדר השתלשלות שהוא דרך עילה ועלול שיש ערך ושייכות זה לזה

"Leaping over the mountains," etc.: the level of the great illumination for this revelation came upon them by way of a leap, and not in the order of the chain of descent (hishtalshelus), which is by way of cause and effect, where there is a proportion and relation of one to the other;

כמו עד"מ מבשרי אחזה שהדבור נמשך מהמחשבה ומחשבה ממדות ומדות משכל כל זה נק' בחי' השתלשלות כו'.

as, by way of analogy, "From my flesh I behold": speech is drawn from thought, and thought from the middos, and the middos from the intellect; all this is called the level of hishtalshelus, etc.

אבל בחינת גילוי זה שהיה בשעת יציאת מצרים שנגלה עליהם מלך כו'. מבחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מהשתלשלות והארה כזו אינה יכולה לבא בדרך השתלשלות רק דרך דילוג

But this level of revelation, which took place at the time of the Exodus from Egypt, when the King, etc., was revealed to them, [was] from the level of "He and His Name alone," which is above hishtalshelus; and such an illumination cannot come by way of hishtalshelus, but only by way of a leap;

כמו עד"מ אי שמדלג מהר להר אחר שרחוק ממנו שאינו יכול ללך לשם רק דרך דילוג יכול לדלג עליו כו'

as, by way of analogy, one who leaps from one mountain to another mountain far from it: he cannot walk there, and only by way of a leap can he leap over to it, etc.

כמ"כ [כמו כן] כאן נגלה עליהם בחי' והארה גדולה כזו מלמעלה למטה לפי שלא ערכם דרך דילוג והיינו ובמורא גדול זה גילוי שכינה

So too here: such a level and so great an illumination was revealed to them from above to below, not in proportion to them, by way of a leap. And this is "and with great awe": this is the revelation of the Shechinah;

היינו שנגלה עליהם בחי' מלך בחי' הוא ושמו לבד ונגלה עליהם בגילוי כ"כ [כל כך] עד שנפל עליהם מורא גדול ופחד מפני ה' כמ"ש או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי כו'.

that is, the level of King, the level of "He and His Name alone," was revealed to them, and was revealed to them so openly that great awe and fear of G-d fell upon them, as it is written, "Or has G-d ventured to come and take for Himself a nation from the midst of a nation," etc.

מדלג על ההרים בזכות הרים היינו אבות וכמ"ש בגמרא (פרק קמא דראש השנה דף י"א א') ובמדרש (שמות רבה פרשה ט"ו)

"Leaping over the mountains": in the merit of the mountains, that is, the Patriarchs, as is written in the Gemara (first chapter of Rosh Hashanah, folio 11a) and in the Midrash (Shemos Rabbah, section 15);

והיינו שעל ידי פסח מצה ומרור שאכלו שהם בחי' ג' קוין היו מעוררים למעלה בחי' אורות עליונים שהמה אברהם יצחק ויעקב מדות דאצילות ועל ידם היה בחי' דילוג בחי' ונגלה מדלג כו'

that is, through the Pesach offering, the matzah and the maror that they ate, which are the level of the three lines, they aroused Above the level of the supernal lights, which are Avraham, Yitzchak and Yaakov, the middos of Atzilus; and through them came the level of the leap, the level of "and He was revealed, leaping," etc.

והנה בשיר השירים נאמר בלשון דילוג ובתורה נקרא בלשון פסח כמ"ש ופסח ה' על הפתח והוא ג"כ דילוג וקפיצה

Now, in Shir HaShirim it is said in terms of leaping, and in the Torah it is called by the term pesach ("passing over"), as it is written, "And Havayah will pass over the doorway"; and this too is leaping and skipping.

והענין הוא שבתורה נאמר לאיזה מקום היה הדילוג דהיינו על הפתח היינו בחי' מל' זה השער לה' כו'.

And the matter is that the Torah says to which place the leap was: "over the doorway," that is, the level of Malchus: "This is the gate to Havayah," etc.;

ראשית חכמה יראת ה' כו' והיינו בחינת מלכות הנקרא מלכות כל עולמים שיורדת להחיות כל עולמים

"The beginning of wisdom is the fear of Havayah," etc. This is the level of Malchus, which is called "the kingship of all worlds," which descends to give life to all worlds.

ונגלה בחי' מלך כו' הארה גדולה הנ"ל בבחי' מל' היינו בגילוי שנקרא פתח כו' שיכול להיות ובמורא גדול שיהיה פחד ויראה מפני ה' שזה נק' זה השער כו'

And the level of King, etc., was revealed, the great illumination mentioned above, in the level of Malchus, that is, in revelation, which is called "doorway," etc., so that there could be "and with great awe," that there be fear and awe of G-d; for this is what is called "This is the gate," etc.:

זהו התחלת עבודת ה' בחינת יראה כו' רק שאז נגלה עליהם בבחי' זו הארה מבחינת מלך הוא ושמו כו'.

this is the beginning of the service of G-d, the level of awe, etc. Only, at that time there was revealed to them in this level an illumination from the level of King, "He and His Name," etc.

וזהו ובמורא גדול כו'. וזהו ופסח ה' על הפתח כו' שנגלה עליהם בבחי' פתח (ועיין בפ' אמור דף צ"ה ע"א בפי' פתחי לי)

And this is "and with great awe," etc. And this is "And Havayah will pass over the doorway," etc.: that He was revealed to them in the level of "doorway" (and see in Parshas Emor, folio 95a, on the explanation of "Open to me").

ובשה"ש [ובשיר השירים] לא נאמר לאיזה מקום היה הדילוג רק נתפרש באיזה אופן היה הדילוג היינו על ההרים כו'. ויש בזה ב' פירושים.

And Shir HaShirim does not say to which place the leap was; rather, it specifies in what manner the leap was, namely "over the mountains," etc. And there are two explanations of this:

א' על ההרים בזכותן כנ"ל והב' על ההרים למעלה מן ההרים שהם מדות דאצי' שהארה הנ"ל היה למעלה מהם דהיינו בחינת מלך כו':

the first, "over the mountains": in their merit, as mentioned above; and the second, "over the mountains": above the mountains, which are the middos of Atzilus, for the illumination mentioned above was above them, namely the level of King, etc.

19 ד מקפץ על הגבעות. ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבעות הם אמהות.

4. "Skipping over the hills": our Sages, of blessed memory, said that the hills are the Matriarchs.

ולהבין זאת הנה ההפרש בין דילוג לקפיצה הוא כי דילוג ברגל א' וקפיצה בב' רגלים וכמבואר במשנה פ"ח [פרק ח'] דאהלות והדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום

To understand this: the difference between leaping (dilug) and skipping (kefitzah) is that leaping is with one foot and skipping with two feet, as is explained in the Mishnah, chapter 8 of Ohalos: "one who leaps from place to place, and one who skips from place to place"

(ע"ש בפי' רבינו עובדיה מברטנורה ובפי' המשניות להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] וגם בירושלמי פ"ה דביצה קיפוץ עוקר שתי רגליו כאחת כו').

(see there in the commentary of Rabbeinu Ovadiah of Bartenura and in the Rambam's Commentary on the Mishnah; and also in the Jerusalem Talmud, chapter 5 of Beitzah: "Skipping: one lifts both his feet at once," etc.).

ולהבין זה דהנה כל בחי' דילוג והארה גדולה שבאה מלמעלה אינה יכולה להתגלות כי אם בבחינת רגלים

To understand this: every level of leaping and great illumination that comes from Above can be revealed only in the level of "feet."

כי זהו הכלל בכל בחינת גילוי אינו נגלה כ"א בבחי' רגלים כו' כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא כו' והארץ הדום רגלי

For this is the rule in every level of revelation: it is revealed only in the level of "feet," etc., as it is written, "And His feet shall stand on that day," etc., and "the earth is My footstool"

(ועמ"ש בד"ה כיצד מרקדין לפני הכלה כו' ובד"ה למנצח על השמינית וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ משפטים בד"ה מצות ראיה כו').

(and see what is written in the discourse beginning "How does one dance before the bride," etc., and in the discourse beginning "For the conductor, on the Sheminis [the eighth]"; and see the Likkutei Torah of the Arizal, at the end of Parshas Mishpatim, in the discourse beginning "The mitzvah of appearing," etc.).

ויש בי' בחי' רגלים היינו בי' בחינות בבחינת גילוי והארה הנ"ל בחינת קו הימין וקו השמאל בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] כו'.

And there are two levels of "feet," that is, two levels in the revelation and illumination mentioned above: the level of the right line and the left line, the level of love and awe, etc.

והנה ע"י ההרים אבות הנ"ל היה נגלה עליהם הארה הנ"ל רק בבחי' אהבה וימינו תחבקני.

Now, through the mountains, the Patriarchs mentioned above, the illumination mentioned above was revealed to them only in the level of love: "and his right hand embraces me."

20 וזהו מדלג ברגל א' על ההרים אבות ומקפץ על הגבעות בב' רגלים היינו שהיה גילוי זה בבחי' יראה ובמורא גדול כו'.

And this is "leaping" with one foot "over the mountains," the Patriarchs, and "skipping over the hills" with two feet: that is, this revelation was in the level of awe, "and with great awe," etc.

על הגבעות אלו אמהות והנה בחינת אהבה בנקל יכול לבא לידי גילוי מבחי' יראה

"Over the hills": these are the Matriarchs. Now, the level of love can come into revelation more easily than the level of awe.

כנראה בחוש שכל אדם יכול להתפעל בבחי' אהבה כרגע ובבחי' יראה אינו כ"כ [כל כך] מפני שבחי' יראה עילאה הוא למעלה במדרגה מבחי' אהבה כו'

As is seen by experience: every person can be stirred to love in a moment, but to awe not so much, because the level of supernal awe (yirah ila'ah) is higher in rank than the level of love, etc.

(ועיין בפ' מקץ בביאור על פסוק כי אתה נרי שאהבה רבה היא בחינת ה' עילאה ויראה עילאה היא בחי' יוד כו'

(And see in Parshas Miketz, in the explanation on the verse "For You are my lamp," that great love (ahavah rabbah) is the level of the upper hei, and supernal awe is the level of the yud, etc.

וגם למעלה יותר כי הנה יש טורי נהורא וטורי חשוכא פי' טורי נהורא הם המדות שנמשכים מן השכל חג"ת [חסד גבורה תפארת] דז"א וטורי חשוכא הם המדות שלמעלה מהשכל אהבה רבה חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א

And even higher: for there are "mountains of light" (turei nehora) and "mountains of darkness" (turei chashocha). The explanation: the "mountains of light" are the middos that are drawn from the intellect, Chesed, Gevurah and Tiferes of Z'eir Anpin; and the "mountains of darkness" are the middos that are above the intellect, great love, Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin [the Long Countenance].

וזהו ענין מדלג על ההרים שנמשך מבחי' טורי חשוכא חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א בחג"ת [בחסד גבורה תפארת] דז"א וזהו ענין ההרים רקדו כאילי' עלי' [כאילים] [עלייה] חג"ת [חסד גבורה תפארת] דז"א והתכללותן בגילוי אור חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א וכמ"ש במ"א בד"ה הים ראה כו' ההרים רקדו כו'.

And this is the meaning of "leaping over the mountains": that it is drawn from the level of the "mountains of darkness," Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin, into Chesed, Gevurah and Tiferes of Z'eir Anpin. And this is the meaning of "The mountains danced like rams": the ascents of Chesed, Gevurah and Tiferes of Z'eir Anpin and their inclusion in the revelation of the light of Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin; as is written elsewhere, in the discourse beginning "The sea saw," etc., "The mountains danced," etc.

אכן יראה עילאה שרשה במו"ס [במוחא סתימאה] שהיא מגבורה דעתיק כמ"ש ע"פ כי אתה נרי הנ"ל וכמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' וישב דקע"ט ב'. והוא למעלה מבחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] דא"א ומשם נמשך בחי' גילוי זה במורא גדול כו'

However, supernal awe has its root in Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is from the Gevurah of Atik [the Ancient One], as is written on "For You are my lamp," mentioned above, and as the Ramaz wrote on Parshas Vayeishev, folio 179b. And it is higher than the level of Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin; and from there is drawn the level of this revelation, "with great awe," etc.,

שהוא התגלות יראה עילאה זו בבחי' יראה תתאה הנמשך מבחי' מלכות כל עולמים וע"ז נאמר ופסח ה' על הפתח כו' וזהו ענין מקפץ על הגבעות בחי' קו הימין וקו השמאל כו'

which is the revelation of this supernal awe in the level of lower awe (yirah tata'ah), which is drawn from the level of "the kingship of all worlds." And of this it is said, "And Havayah will pass over the doorway," etc. And this is the meaning of "skipping over the hills": the level of the right line and the left line, etc.

וכתיב בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה כו' ושמים וארץ זהו בחינת האבות ואמהות כו' ולכן יראה עילאה נמשך בזכות האמהות דייקא ועמ"ש ע"פ שימני כחותם בענין אשה כי תזריע וילדה זכר)

And it is written, "With wisdom He founded the earth; He established the heavens with understanding," etc. And heaven and earth are the level of the Patriarchs and the Matriarchs, etc. Therefore supernal awe is drawn specifically in the merit of the Matriarchs. And see what is written on "Set me as a seal," on the matter of "When a woman conceives and bears a male.")

ולהבין מפני מה ע"י האבות לא היה הגילוי רק בבחינת אהבה בחינת רגל אחת וע"י האמהות היה הגילוי גם בבחינת יראה בב' רגלים כו'

Now, to understand why through the Patriarchs the revelation was only in the level of love, the level of one foot, while through the Matriarchs the revelation was also in the level of awe, with two feet, etc.:

ולכאורה האבות הן במדרגה גדולה מן האמהות כי המה בחי' משפיעים בחינת דכר והאמהות הם בחינת מקבלים בחינת נקבה.

at first glance, the Patriarchs are of a greater rank than the Matriarchs, for they are the level of givers, the male level, while the Matriarchs are the level of recipients, the female level.

אך האמת הוא ודאי כן שהמה בחי' מקבלים אבל הם גבוהים מן האבות במדרגה אחת והמה המשפיעים.

But the truth is this: it is certainly so that they are the level of recipients; but in one level they are higher than the Patriarchs, and they are the givers.

דהנה בשרה נאמר כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה שהיה אברהם צריך לקבל ממנה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שהיה אברהם טפל לגבי שרה בנביאות וברבקה נאמר טובת מראה מאד בלי גבול ותרד העינה ותמלא כדה ותעל

For of Sarah it is said, "Whatever Sarah tells you, listen to her voice," for Avraham had to receive from her; and as our Sages, of blessed memory, said, Avraham was secondary to Sarah in prophecy. And of Rivkah it is said, "very (me'od) fair to look upon," without limit; "and she went down to the spring, and filled her pitcher (kadah), and came up."

ותאמר שתה וגם לגמליך כו' שהיתה גם כן בחינת משפיע ותרד העינה שבחינת חכמה כ"ד ספרים הם בחינת ירידה נגדה (ועמ"ש בזה בפ' תולדות)

"And she said, 'Drink, and your camels too,'" etc.: for she too was the level of a giver. And "she went down to the spring": for the level of Chochmah, the twenty-four books, is the level of a descent in relation to her (and see what is written about this in Parshas Toldos).

ולהבין זאת דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין עולם הבא אברהם יצחק ויעקב שנאמר בהם בכל מכל כל כו'.

To understand this: our Sages, of blessed memory, said, "Three the Holy One, blessed be He, gave a taste in this world of the World to Come: Avraham, Yitzchak and Yaakov, for of them it is said 'with everything,' 'from everything,' 'everything,'" etc.

והנה לעתיד כתיב נקבה תסובב גבר היינו שיתעלה בחינת המקבל ויהיה למעלה מבחי' דכר המשפיע אשת חיל עטרת בעלה כו'

Now, of the future it is written, "A female shall encompass a male": that is, the level of the recipient will be elevated and will be above the level of the male, the giver: "A woman of valor is the crown of her husband," etc.,

מחמת שסוף מעשה במחשבה תחלה כו' (שם ב"ן [שם ב"ן] שרשו למעלה משם מ"ה [שם מ"ה] כו')

because "last in deed, first in thought," etc. (the Name Ban [52] has its root above the Name Mah [45], etc.).

ומפני שהאבות הטעימן מעין עולם הבא ולכן היה אצלם גם כן בחי' זו שהיו מקבלים מהאמהות כו' אף שודאי האמהות היו בחינת נוק' [נוקבא] בחינת מקבלים רק שיש ב' בחי'.

And because the Patriarchs were given a taste of the World to Come, therefore they too had this level, that they received from the Matriarchs, etc.; even though the Matriarchs were certainly the level of Nukva, the level of recipients. Only, there are two levels:

מלמעלה למטה היו האבות משפיעים והאמהות מקבלים. אבל מלמטה למעלה בבחינת או"ח [אור חוזר] היו האמהות למעלה במדרגה סוף מעשה כו'

from above to below, the Patriarchs were givers and the Matriarchs recipients; but from below to above, in the level of returning light, the Matriarchs were higher in rank: "last in deed," etc.

(ועמ"ש לקמן בביאור על פסוק כי על כל כבוד ועל פסוק הראיני את מראיך ובביאור על פסוק עלי באר)

(and see what is written below, in the explanation on the verse "For over all the glory," and on the verse "Let me see your appearance," and in the explanation on the verse "Spring up, O well");

כי כן כל מדות דקדושה נעוץ סופן בתחלתן ותחלה בסוף שיש בסוף מבחינת תחלה סוף מעשה כו'

for so it is with all the attributes of holiness: "their end is embedded in their beginning," and the beginning in the end, for in the end there is [something] of the level of the beginning: "last in deed," etc.,

ובבחינת ההשתלשלות הוא סוף במדרגה כו' (וכמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו') וזהו למעלה בחינות אבות ואמהות

while in the order of hishtalshelus it is last in rank, etc. (as is written on "The heavens are My throne and the earth is My footstool," etc.). And this is Above, the levels of Patriarchs and Matriarchs.

וגם למטה יש שני הבחי' והיינו תורה ומצות שבבחי' א' תורה גדולה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גדול תלמוד שמביא לידי מעשה דהיינו ע"י חכמת התורה יודעים האיך לעשות המצות כידוע

And below too there are the two levels, namely Torah and mitzvos. In one respect Torah is greater, as our Sages, of blessed memory, said, "Study is great, for it leads to action": that is, through the wisdom of the Torah one knows how to perform the mitzvos, as is known;

ואם אין עושים כן רק באופן אחר אין זו מצוה ובבחי' ב' מצוה גדולה גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

and if one does not do so, but in another way, it is not a mitzvah. And in the second respect the mitzvah is greater: "Study is great, for it leads to action";

נמצא המעשה היא גדולה ולא המדרש עיקר אלא המעשה כו' והיינו מפני ששרש המצות הוא בבחי' כתר תר"ך עמודי אור כידוע תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך ששרשם בבחינת כתר וכמ"ש והחכמה תחיה בעליה

it follows that the action is greater, and "it is not study that is the main thing, but action," etc. And that is because the root of the mitzvos is in the level of Keser, "620 pillars of light," as is known: the 613 mitzvos of the Torah and the 7 of the Rabbis are 620, whose root is in the level of Keser. And as it is written, "and wisdom gives life to its owners (be'aleha),"

דהיינו בבחי' מלמעלה למטה החכמה מחיה המצות דהיינו שע"י חכמת התורה יודעים היאך לעשות המצוה

that is, in the level of from above to below, wisdom gives life to the mitzvos, namely that through the wisdom of the Torah one knows how to perform the mitzvah;

אבל אעפ"כ [אף על פי כן] המצות הם בעליה של החכמה ששרשם של המצות הם גבוהים במדרגה מבחי' החכמה כו' (ועמ"ש מזה בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב)

but nevertheless the mitzvos are the owners of the wisdom, for the root of the mitzvos is higher in rank than the level of Chochmah, etc. (and see what is written about this in the discourse beginning "I have seen, and behold, a candelabrum of gold").

וזהו מדלג על ההרים בזכות התורה שהתורה נקר' [נקרא / נקראת / נקראות] ג"כ הר ישאו הרים שלום והתורה נקרא שלום ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום

And this is "leaping over the mountains": in the merit of the Torah, for the Torah too is called a mountain: "The mountains shall bear peace." And the Torah is called peace: "Havayah will give strength to His people; Havayah will bless His people with peace."

או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי כו' והמצות נקראו ג"כ שלום והיה מעשה הצדקה שלום כו'.

"Or let him take hold of My strength, that he may make peace with Me; peace he shall make with Me," etc. And the mitzvos too are called peace: "And the work of righteousness shall be peace," etc.

כי יש שני בחינת שלום מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועל ידי התורה נגלה בחי' הארה הנ"ל בבחינת אהבה שהוא בחי' רגל א'.

For there are two levels of peace, from above to below and from below to above. And through the Torah the level of the illumination mentioned above was revealed in the level of love, which is the level of one foot.

מקפץ על הגבעות היינו בזכות המצות כי המצות נק' גבעות כמ"ש וגבעות בצדקה כו'.

"Skipping over the hills" is in the merit of the mitzvos, for the mitzvos are called hills, as it is written, "and the hills, through righteousness," etc.

21 ועל ידי המצות נגלה בחי' הארה הנ"ל בחינת הוא ושמו בלבד כו' בבחינת ב' רגלים

And through the mitzvos the level of the illumination mentioned above, the level of "He and His Name alone," etc., was revealed in the level of two feet,

היינו בבחינת יראה גם כן מפני שהמצות בשרשם הם למעלה במדרגה מבחי' התורה כו' ע"כ על ידם יכול להתגלות בבחי' יראה גם כן

that is, in the level of awe as well, because the mitzvos in their root are higher in rank than the level of the Torah, etc.; therefore through them it can be revealed in the level of awe as well.

וזהו הכל בבחינת יצ"מ [יציאת מצרים] וכתיב הנה בא לשון הוה ולשון עתיד ג"כ שאז יהיה ג"כ בחינת גילוי והארה גדולה זו שלמעלה מבחי' ההשתלשלות בחי' דילוג כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות

And all this is in the level of the Exodus from Egypt. And it is written, "Behold, he comes," a term of the present and also of the future: for then too there will be the level of this revelation and great illumination which is above the level of hishtalshelus, the level of a leap, as it is written, "As in the days of your going out of the land of Egypt, I will show him wonders";

דהיינו שיתגלה בבחינה זו נפלאות שהיה בבחי' פלא מופלא ומכוסה כמו שהיה בבחינת יציאת מצרים כו' שנגלה עליהם אז מבחינת מלך כו' סתימו דכל סתימין להיות בגילוי ובמורא גדול כו'.

that is, in this level there will be revealed wonders that were in the level of the wondrous, hidden and covered, as it was in the level of the Exodus from Egypt, etc., when there was revealed to them then, from the level of King, etc., "the most hidden of all hidden" (sesimu dechol sesimin), so that it was in revelation, "and with great awe," etc.

כן יהיה לעתיד ג"כ אראנו נפלאות כו' ועמ"ש במ"א בפי' אשר עשה עמכם להפליא והיינו ע"י תורה ומצות שעושים עתה ממשיכים בחי' זו

So it will be in the future too: "I will show him wonders," etc. And see what is written elsewhere on the explanation of "who has dealt wondrously with you." And that is: through the Torah and mitzvos that we perform now, we draw down this level;

רק שעתה אינה בגילוי ולעתיד יהיה בחי' זו בגילוי וראו כל בשר כו' (ועמ"ש ע"פ כי ההרים ימושו כו' וחסדי מאתך לא ימוש כו'):

only, now it is not in revelation, and in the future this level will be in revelation: "And all flesh shall see," etc. (And see what is written on "For the mountains shall depart," etc., "but My kindness shall not depart from you," etc.)

22 ה דומה דודי לצבי וגו'. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שנמשל לצבי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו'.

5. "My beloved is like a gazelle," etc. Now, our Sages, of blessed memory, said that He is compared to a gazelle: just as a gazelle turns its head backward, etc.

וענין משל זה הוא למעלה גם כן מחזיר ראשו לאחוריו היינו בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ואף למעלה מבחינת חכמה

And the matter of this analogy is that Above too He "turns His head backward": that is, the level of "wise, but not with a known wisdom," and even above the level of Chochmah,

דהיינו קרקפתא דתפילין גלגלתא דחפיא על מוחא ירד ונשתלשל בבחינת אחוריים היינו בחי' מצות שהם הכל בדברים גשמיים כמו ציצית ותפילין בבחי' אחוריים כו'. ושרשם מבחי' כת"ר תר"ך כו'.

namely "the skull of the tefillin," "the Skull (Gulgalta) that covers the brain," descended and came down by stages into the level of the back, that is, the level of the mitzvos, which are all in physical things, such as tzitzis and tefillin, in the level of the back, etc. And their root is from the level of Keser, [which is] 620, etc.;

דהיינו שנמשך ונתלבש רצונו הפשוט שלמעלה מבחי' חכמה אפילו מבחי' חכים ולא בחכמה ידיעא כו' בדברים גשמיים למטה דוקא

that is, His simple will, which is above the level of Chochmah, even above the level of "wise, but not with a known wisdom," etc., was drawn down and enclothed in physical things below, specifically,

כמו כל המצות כו' (ועמ"ש מזה גם כן בד"ה ויושט המלך לאסתר כו') וזה הכל היה בפסח בחינת יציאת מצרים בחי' דילוג כו'

such as all the mitzvos, etc. (and see what is written about this, too, in the discourse beginning "And the king extended to Esther," etc.). And all this was on Pesach, the level of the Exodus from Egypt, the level of a leap, etc.,

שלא היו ישראל ראויים לזה שהיו במצרים בתכלית השפלוי ולא היה אתערותא דלתתא כלל רק שנגלה כביכול מעצמו בבחי' דילוג כו'

for Israel were not worthy of this, since in Egypt they were in the utmost lowliness, and there was no arousal from below at all; rather, it was revealed, as it were, of itself, in the level of a leap, etc.

אבל אח"כ נאמר קומי לך היינו בחי' ספירה היום יום א' לעומר כו' שהיו ישראל סופרים כל ימי הספירה מ"ט יומין והיינו לטהר כל המדות כידוע שיש ז' מדות.

But afterwards it is said, "Arise" (kumi lach), that is, the level of the Counting, "Today is the first day of the Omer," etc. For Israel would count all the days of the Counting, forty-nine days, and that is to purify all the middos; for, as is known, there are seven middos,

23 וכ"א [וכל אחד / וכל אחת] כלולה מז' והוא מ"ט והיינו הכנת עצמם שיהיו בחי' כלי לקבל בחי' גילוי אלקות שיהיה אח"כ בשבועות מתן תורה שאז נגלה ג"כ בחי' גילוי שלמעלה מההשתלשלות בחי' כתר כו'

and each one is comprised of seven, and that is forty-nine. And this was their preparing themselves to be the level of a vessel to receive the level of G-dly revelation that would come afterwards on Shavuos, at the Giving of the Torah, when there was also revealed the level of revelation that is above hishtalshelus, the level of Keser, etc.;

רק שאז נגלה ה' פב"פ [פנים בפנים] כו' כי היו אז ישראל ג"כ בבחי' פנים בחי' כלי לקבל גילוי אלקות ע"י עבודתם וע"י ספירה כו'.

only, then G-d was revealed "face to face," etc., for then Israel too were in the level of "face," the level of a vessel to receive G-dly revelation, through their service and through the Counting, etc.

והיינו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]. אבל לא כמו שהיה בפסח בחי' מצה כו' שלא הספיק בצקת כו'.

And that is through an arousal from below. But it was not as it was on Pesach, the level of matzah, etc., "the dough did not have time," etc.

ואדרבה בשבועות היו מביאים לחם מצה (והיינו לפי שנזדככו המדות כו' ואז ההתנשאות אינה אלא בבחי' הקדושה המתנשא מימות עולם כו' וכמ"ש מזה גבי שבועות בד"ה וידבר אלקים כו' ע"ש).

And on the contrary, on Shavuos they would bring leavened bread (and that is because the middos had been refined, etc., and then self-exaltation is only in the level of holiness, "who is elevated since days of old," etc.; and as is written about this concerning Shavuos, in the discourse beginning "And G-d spoke," etc.; see there).

וזהו קומי לך בחי' קימה מלמטה למעלה דקאי על בחי' ספירה שאחר הפסח כדי שיהיה בחי' פב"פ [פנים בפנים] ולעתיד יהיה ג"כ בחי' גילוי זה שלמעלה מהשתלשלות סתימו כו' אראנו נפלאות כו':

And this is "Arise": the level of rising from below to above, which refers to the level of the Counting after Pesach, so that there be the level of "face to face." And in the future there will also be the level of this revelation which is above hishtalshelus, "the most hidden," etc.: "I will show him wonders," etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 14

ולהבין ענין מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות...

To Understand "Leaping over the Mountains, Skipping over the Hills"

1 ולהבין ענין מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות כו' בביאור היטב. הנה יובן ע"פ מ"ש בעגלה ערופה וערפו אותה אל נחל איתן.

To understand, with a thorough explanation, the meaning of "leaping over the mountains, skipping over the hills, etc.": it will be understood through what is written about the eglah arufah (the calf whose neck is broken), "And they shall break its neck at the nachal eisan [a rugged valley]."

ופירשו במשנה ובגמרא פ"ט דסוטה (דמ"ו) נחל איתן שהוא קשה שאינו עושה פירות. אמר הקב"ה יבא דבר שלא עשה פירות ויערף כו' ויכפר על מי שלא הניח לעשות פירות

And they explained in the Mishnah and in the Gemara, in the ninth chapter of Sotah (folio 46), that the nachal eisan is hard, that it does not produce fruit. The Holy One, blessed be He, said: "Let a thing that did not produce fruit come and have its neck broken, etc., and atone for the one whom [the killer] did not allow to produce fruit."

מאי פירות אילימה פריה ורביה אלא מעתה אזקן ואסריס הכי נמי דלא ערפינן אלא מצות.

What are the "fruits"? If you say [they are] being fruitful and multiplying, then, if so, for an old man or a eunuch would we likewise not break [the calf's] neck? Rather, [they are] mitzvos.

2 והנה מבואר כאן שקורא מצות בשם פירות.

Now, it is explained here that it calls mitzvos "fruits."

ולהבין ענין המשל מפירות שדימה ענין המצות להם והיינו ענין הזריעה שזורעין הגרעין בארץ ונרקב הגרעין ההוא ואח"כ נצמח ממנו אילן ועושה פירות כדוגמת הגרעין ההוא כמו תפוחים וכיוצא.

And to understand the analogy of fruits, to which it likened the mitzvos: this is the matter of sowing, in which one sows the seed in the earth, and that seed rots, and afterwards a tree grows from it and produces fruits after the pattern of that seed, such as apples and the like.

והנה עיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שבארץ ממאמר תדשא הארץ דשא כו' והוא בחי' רוחני ויכול להצמיח בלי שיעור

Now, the growth comes chiefly from the power of growth in the earth, from the utterance "Let the earth sprout vegetation, etc."; and it is something spiritual, and it can make things grow without measure;

וגם התחלקות טעמים שיש בין הפירות מתוקים או חמוצים כו' הכל הוא מכח הצומח הנ"ל

and also the different tastes there are among fruits, sweet or sour, etc.: all of it is from the power of growth mentioned above;

והוא לפי ענין ההרכבה והמזיג' התכללות חסדים בגבורות או גבורות בחסדים כו' (כמ"ש במ"א בד"ה פתח אליהו) וא"כ צריך להבין למה הוא ענין זריעת הגרעין בארץ.

and it is according to the combination and blending, the inclusion of Chasadim (kindnesses) in Gevuros (restraints) or of Gevuros in Chasadim, etc. (as is written elsewhere, in the discourse beginning "Eliyahu opened"). If so, we must understand what the sowing of the seed in the earth is for.

אך ענין זריעת הגרעין הוא בחינת העלאת מ"ן לבחי' כח הצומח שהוא כח רוחני ואינו יכול להתלבש ולהתצמצם כי אם שיהיה מתחלה בחינת כלי ואזי הוא שורה ומתגלה בחינת כח הצומח ומצמיח כדוגמת הגרעין ההוא דוקא

But the sowing of the seed is the raising of mayin nukvin (feminine waters) to the power of growth, which is a spiritual power and cannot be enclothed and contracted unless there is first a vessel; and then the power of growth rests and is revealed, and it makes things grow specifically after the pattern of that seed,

כנראה בחוש שלפי הרע שנזרע בארץ כמ"כ יהיה ענין הצמיחה וההולדה מן הארץ.

as is seen with the senses: according to the seed that is sown in the earth, so will be the growth and what is brought forth from the earth.

ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ענין המצות שדימה אותן לפירות. כי הנה כתיב אור זרוע לצדיק כו' שאור א"ס הנמשך ונאצל ממנו יתברך נקרא בשם זריעה כנ"ל (ועיין בזהר תרומה קס"ו ב')

And according to this, the matter of the mitzvos, which it likened to fruits, will be understood. For it is written, "Light is sown for the tzaddik [the righteous one], etc.": the Infinite Light (Or Ein Sof), which is drawn forth and emanated from Him, blessed be He, is called "sowing," as above (and see the Zohar, Terumah, 166b).

והיינו כי באמת לגבי עצמותו ומהותו יתברך לאו מכל אינון מדות כלל כו'.

That is: in truth, in relation to His essence and being, blessed be He, "[He is] not of any of these attributes at all," etc.

ואפילו בחי' חכמה היא בחי' עשייה גשמיי' [גשמיים] וכידוע מ"ש בע"ח [בעץ חיים] ע"פ מאמר הזהר כד סליק ברעותא למברי עלמא.

And even the level of Chochmah (wisdom) is at the level of physical action, as is known from what is written in Etz Chaim on the saying of the Zohar, "When it arose in the will to create the world."

פי' סליק ברעותא הוא ענין הצמצום והסתלקות בחי' עצמותו כדי שיאצלו בחי' י"ס [י' ספירות] דאצילות בחינת התלבשות אורות בכלים

The meaning: "it arose (salik) in the will" is the tzimtzum (contraction) and the withdrawal (histalkus) of the level of His essence, so that the ten Sefiros of Atzilus (Emanation) might be emanated, the enclothing of lights in vessels.

והוא ענין אריכות המוזכר בע"ח [בעץ חיים] ענין קו וחוט וחלל כו' שהוא בחי' צמצומים רבים ועצומים שיתהוה בחי' אצי'

And this is the lengthy [process] mentioned in Etz Chaim, the matter of the kav (line of light), the chut (thread) and the chalal (vacated space), etc., which is many and mighty contractions, so that the level of Atzilus might come into being.

וזה הי' [היה] בתחלת הבריאה עולם חסד יבנה. אך עתה הכל תלוי במעשה התחתונים דוקא וכידוע סדר ההשתלשלות ובפרט כדי להמשיך אור חדש לזה צריך העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא].

And this was at the beginning of creation: "The world is built by kindness." But now everything depends specifically on the deeds of the lower beings, as is known [from] the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus); and especially, to draw down a new light, for this there must be the raising of mayin nukvin and an arousal from below (isarusa dilesata).

3 וזהו ענין אור זרוע לצדיק כנ"ל שהוא קיום המצות בפועל ממש דוקא ע"ז שורה ומתגלה אור א"ס להיות בבחי' כלי והשגה עד שיוכלו ליהנות מזיו השכינה בג"ע [בגן עדן] כאו"א [כל אחד ואחד] לפי מדרגתו ועבודתו בקיום התורה ומצות שבעוה"ז.

And this is [the meaning of] "Light is sown for the tzaddik," mentioned above: it is specifically the actual fulfillment of the mitzvos in deed. Through this the Infinite Light (Or Ein Sof) rests and is revealed, so as to be in a vessel and in comprehension, until they can enjoy the radiance of the Shechinah (Divine Presence) in the Garden of Eden, each one according to his rank and his service in fulfilling the Torah and mitzvos in this world.

(ועמ"ש מענין משל הנ"ל דזריעת הגרעין ומהנמשל כו' בפ' בהר בד"ה כי תבואו אל הארץ. ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה. ובד"ה הבאים ישרש. ובאג"ה [ובאגרת הקודש] ע"פ זורע צדקות. ומענין אור זרוע לצדיק בד"ה ששים המה מלכות):

(And see what is written on the analogy mentioned above, of sowing the seed, and on what it illustrates, etc., in Parshas Behar, in the discourse beginning "When you come into the land"; and in the discourse beginning "For as the earth brings forth its growth"; and in the discourse beginning "In days to come he shall take root"; and in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "He sows righteousness"; and on "Light is sown for the tzaddik," in the discourse beginning "There are sixty queens.")

4 ב וכמו מצות ספירת העומר שנצטוו בנ"י [בני ישראל] עליו ביום המחרת של פסח והיינו כי ענין הפסח שהי' [שהיה] בלילה הראשון הוא בחי' דילוג כנ"ל מבחי' עצמות א"ס עצמות המאציל כו' על הפתח שהוא בחינת מל' דאצילות

2. Like the mitzvah of counting the omer, which the children of Israel were commanded [to begin] on the morrow of Pesach. That is: Pesach, which was on the first night, is the level of leaping (dilug), as mentioned above, from the level of the essence of the Infinite One (Ein Sof), the essence of the Emanator, etc., over the doorway, which is the level of Malchus (sovereignty) of Atzilus (Emanation).

ומכאן ואילך הוא ע"י המשכת האור במעשה [המצוה זו והוא ענין הספירה שאומרים היום יום א' וכו'.

And from then on it is through drawing down the light by the performance of this mitzvah. And this is the matter of the counting, in which we say, "Today is day one," etc.

יום הוא בגימט' [בגימטריא] אל הוי' כו' והוא רמז על בחי' המשכת האור מבחי' א"ס לבחי' המלכות הנק' עומר כו'.

Yom ("day") has the numerical value of Kel Havayah, etc., and it alludes to the drawing down of the light from the level of the Infinite One to the level of Malchus, which is called omer, etc.

5 והיינו לפי שיש כמה בחינות ומדרגות. המל' שבבחי' אצי' נק' בחי' אדם כמ"ש ודמות פניהם פני אדם כו' ועל דמות הכסא כו'.

That is, because there are several levels and grades. Malchus (sovereignty) at the level of Atzilus (Emanation) is called the level of "man" (adam), as it is written, "And the likeness of their faces was the face of a man, etc.," and "Upon the likeness of the throne, etc."

וכשמתלבשת בעולם הבריאה נק' בחי' בהמה כמ"ש מצמיח חציר לבהמה כו' בהמות בהררי אלף כו' והוא ענין מדרגה התחתונה שבמל' שבמל' שיורדת ומסתתרת בבי"ע ותתן טרף לביתה.

And when she is enclothed in the World of Beriah (Creation), she is called the level of "animal" (behemah), as it is written, "He makes grass grow for the animal, etc.," [and] "the beasts on a thousand mountains, etc." And this is the lowest level in Malchus, Malchus of Malchus, which descends and is hidden in Beriah, Yetzirah and Asiyah: "And she gives food (teref) to her household."

6 וזהו מנחת העומר מן שעורים שהוא מאכל בהמה פי' כמו ענין מאכל אדם שעל ידו יתחזק ומתפשט כח החיות שלו באבריו כן הוא ענין מנחת שעורים שהוא מאכל בהמה שעורה שעור ה'.

And this is [why] the meal-offering of the omer is of barley, which is animal food. Meaning: just as with a man's food, through which the power of his life-force (chayus) is strengthened and spreads through his limbs, so it is with the meal-offering of barley, which is animal food: se'orah (barley) is shiur hei (the measure of hei).

פי' כי כדי שיתלבש בחי' מל' להחיות נבראים בחי' בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ותכלית לזה צריך שיומשך הארה מלמעלה

Meaning: in order for the level of Malchus (sovereignty) to be enclothed so as to give life to creatures, which are at the level of limit and finitude, for this a radiance must be drawn down from above;

והוא ע"י הקרבן שהקריבו ע"ג [על גבי] המזבח שנעשה ע"פ חכמתו ורצונו ית' דוקא כמו שנאמר בתורה כבש תמים כו'.

and this is through the offering that they offered on the altar, which was done specifically according to His wisdom and will, blessed be He, as it is said in the Torah, "an unblemished lamb, etc."

7 ומנחתו שני עשרונים דוקא. משא"כ בשאר הקרבנות נאמר ועשרון א' לכבש האחד ונסכה יין רביעית ההין.

And its meal-offering was specifically two tenths [of an ephah], whereas regarding the other offerings it is said, "and one tenth for each lamb." And "its libation [was] wine, a quarter of the hin [a liquid measure]."

ואף השמן שניבלל עם מנחתו לא היה רק רביעית ההין. שאף על פי שמנחתו כפולה לא היו נסכיו כפולים.

And even the oil that was mixed with its meal-offering was only a quarter of the hin; for although its meal-offering was doubled, its libations were not doubled.

(ענין שמנחתו כפולה יי"ל [יש לומר] ע"ד אין לך טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה כי העומר עיקרו העלאת ש' [שם] ב"ן [שם ב"ן] כו'.

(The fact that its meal-offering is doubled may be explained along the lines of "There is no drop that descends from above without two drops rising opposite it," for the omer is essentially the elevation of the Name Ban [52], etc.

א"נ [אי נמי] יי"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש במ"א גבי צדקה שמדה בינונית ליתן מעשר ועשירי יהי' [יהיה] קדש. ומצוה מן המובחר ליתן חומש כי נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן. כמאמר עשר אעשרנו לך. ב' פעמים מעשר מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. ועד"ז יי"ל [יש לומר] גם כאן.

Alternatively, it may be explained along the lines of what is written elsewhere regarding charity: that the middling measure is to give a tithe, "the tenth shall be holy," and the choicest way of the mitzvah is to give a fifth, for "their end is wedged in their beginning and their beginning in their end," as in the saying, "I will surely give a tenth (aser a'asrenu) to You": twice a tithe, from below upward and from above downward. And along these lines it may be explained here too.

כי לפי שהעומר היא בחי' מלי והמלי היא מלמעלה למטה בחי' עשירית. ומלמטה למעלה היא בחי' כתר. וכמ"ש ע"פ הראיני את מראיך כו' שהוא ע"י הפרסא המפסקת בסיום האצי' בוקע האור בבחי' אור חוזר כו' ע"ש.

For since the omer is the level of Malchus (sovereignty), and Malchus, from above downward, is the level of the tenth, while from below upward it is the level of Keser (the Crown); as is written on "Show me your appearance, etc.": that through the partition (parsa) that divides at the end of Atzilus (Emanation), the light breaks through as returning light (or chozer), etc.; see there.

ולכן הואיל וענין העומר הוא העלאת ש' [שם] ב"ן [שם ב"ן] בחי' א"ח [אור חוזר] לכך הכבש הבא עם העומר הי' [היה] מנחתו שני עשרונים כו' בחי' מלי ובחי' כתר כו' מלמעלה למטה ומלמטה למעלה כאחד.

Therefore, since the omer is the elevation of the Name Ban, the level of returning light, the lamb that came with the omer had a meal-offering of two tenths, etc.: the level of Malchus and the level of Keser, etc., from above downward and from below upward as one.

א"נ [אי נמי] ע"ד מ"ש בזהר פ' חיי שרה ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם דשם ב"ן [שם בן] נק' המכפלה. וע' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] בערך עשרון וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פנחס דף רנ"ה)

Alternatively, along the lines of what is written in the Zohar, Parshas Chayei Sarah, and in Likkutei Torah [of the Arizal] there, that the Name Ban is called "the Machpelah" (the doubled). And see the Pardes, in the Erchei HaKinuyim, under the entry Asaron ("a tenth"), and the Raaya Mehemna [the Faithful Shepherd, a section of the Zohar], Parshas Pinchas, folio 255.)

והנה ע"י שהיו מקריבים הקרבן ע"ג [על גבי] המזבח כהלכתו וכמשפטו ע"י הכהן שהי' [שהיה] יודע לכוין בזה הי' [היה] שורה ומתגלה אש שלמעלה על המזבח

Now, through their offering the sacrifice on the altar according to its law and its ordinance, by the kohen [priest], who knew how to direct his intent in this, the fire from above would rest and be revealed upon the altar;

והוא ענין המשכת והשראת אור א"ס בבחי' מל' ע"י עשיית המצוה זו

and this is the drawing down and resting of the Infinite Light (Or Ein Sof) in the level of Malchus through the performance of this mitzvah;

וכדומה בשאר המצות ציצית ותפילין שהמה ממש כדוגמת זריעת הגרעין בארץ שנבלע ונרקב בארץ ועל ידם שורה ומתגלה כח הצומח בבחי' כלי שהוא בחינת מל'.

and likewise with the other mitzvos, tzitzis and tefillin, which are truly like the sowing of the seed in the earth, which is swallowed up and rots in the earth; and through them the power of growth rests and is revealed in a vessel, which is the level of Malchus.

8 וזהו ענין ספירת מ"ט יום שממשיכים הארה והמשכה לבחי' מל' במ"ט יום עד שבועות שהוא בחי' כתר להיות שוין בקומתן שהוא ענין עליית המלכות ואז נק' בחינת אדם.

And this is the meaning of the counting of forty-nine days, in which we draw a radiance and a drawing-down into the level of Malchus (sovereignty) during the forty-nine days until Shavuos, which is the level of Keser (the Crown), so that they become equal in their stature; this is the ascent of Malchus, and then it is called the level of "man."

ובשבועות היו מקריבין שתי הלחם שהוא בא מחטים שהוא מאכל אדם כו' חט"ה הוא כ"ב אותיות התורה ואז הוא זמן מתן תורה.

And on Shavuos they would offer the two loaves, which come from wheat, which is the food of man, etc. Chitah ("wheat") is [in numerical value] the twenty-two letters of the Torah, and then is the time of the giving of the Torah.

9 והטעם לזה שע"י עשיית המצוה זו נמשך ונתגלה בחינת הארה מלמעלה לפי שקיום המצות הם נעשים מדברים גשמיים דוקא

The reason that through the performance of this mitzvah a radiance from above is drawn down and revealed is that the fulfillment of the mitzvos is done specifically with physical things,

כמו קרבנות מכבשים ועזים וכן ציצית מצמר ותפילין מקלף גשמיים ושרשם הם מבחינת רפ"ח ניצוצין שמעולם התהו ואלה המלכים כו'

such as offerings from sheep and goats, and likewise tzitzis from wool and tefillin from parchment, physical [things]; and their root is from the 288 sparks from the World of Tohu (chaos), "And these are the kings, etc."

ועל ידי קיום המצות עולה ומתברר הטוב למקומו ושרשו הוא ב"ן [שם ב"ן] דס"ג [דשם ס"ג] שלמעלה משם מ"ה [שם מ"ה] המברר שם ב"ן [שם ב"ן]

And through the fulfillment of the mitzvos the good is elevated and refined to its place; and its root is Ban of Sag [63], which is higher than the Name Mah [45] that refines the Name Ban.

והוא ענין כל התורה כולה וידבר ה' אל משה לאמר משה הוא בחינת חכמה בחינת מ"ה [שם מ"ה] גילוי אור א"ס בחכמה דבר אל בני ישראל כו' הם בחינת נצח והוד כו' סדר ההשתלשלות והמשכות מלמעלה למטה:

And this is the matter of the whole Torah: "And Havayah spoke to Moshe, saying." Moshe is the level of Chochmah (wisdom), the level of Mah, the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) in Chochmah; "Speak to the children of Israel, etc." are the level of Netzach (victory) and Hod (splendor), etc., the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) and the drawings-down from above to below.

10 ג והנה לזאת נקראו הרמ"ח מצות בשם רמ"ח אברין דמלכי [דמלכא] עד"מ כמו החיות המתפשט ומתלבש בכל אבר ואבר לפי מזגו הוא ע"י הדם.

3. Now, for this reason the 248 mitzvos are called "the 248 limbs of the King." By way of analogy: the life-force (chayus) that spreads and is enclothed in each and every limb, according to its temperament, is through the blood.

כי הדם הוא הנפש והוא חום הטבעי וכידוע שעיקר חיות הנפש הוא ע"י חום הטבעי ורתיחת הדמים משא"כ ח"ו [חס ושלום] בהיפוך הוא הקרירות שהוא הסתלקות החיות מהגוף

For "the blood is the soul," and it is the natural heat; and as is known, the soul's life-force comes chiefly through the natural heat and the boiling of the blood, whereas, G-d forbid, the opposite is coldness, which is the departure of the life-force from the body.

כן הוא ענין המצות ששרשם ומקורם מבחי' כתר תר"ך עמודי אור כו'.

So it is with the mitzvos, whose root and source is from the level of Keser (the Crown), the 620 pillars of light, etc.

11 וכמשל העמוד שע"י נמשך מלמעלה למטה כו'. כן ע"י המצוה נמשך אור א"ס להתלבש בבחי' כלי ועיקר המשכה זו הוא בחי' גבורה דוקא ולא בחי' דין ח"ו [חס ושלום] אלא אדרבה הוא עיקר ההתפשטות החיות

As in the analogy of a pillar, through which [something] is drawn from above downward, etc., so through the mitzvah the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn down to be enclothed in a vessel. And the essence of this drawing-down is specifically the level of Gevurah (restraint), but not the level of judgment, G-d forbid; rather, on the contrary, it is the main spreading of the life-force (chayus).

ושרשם מבחי' ה"ג דעתיק בוצינא דקרדוניתא שלמעלה מבחי' חסדים [חמש גבורות] (ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר בענין ושמתיך בנקרת הצור ובד"ה שוש אשיש בענין תגל נפשי באלקי ובד"ה ושאבתם מים גבי כוס ישועות)

And their root is from the level of the five Gevuros of Atik [the Ancient One], the botzina dekardunisa (the "lamp of darkness"), which is higher than the level of the Chasadim (kindnesses). (And see what is written in the discourse beginning "For on this day He shall atone," on the subject of "I will place you in the cleft of the rock"; and in the discourse beginning "I will greatly rejoice," on the subject of "My soul shall exult in my G-d"; and in the discourse beginning "You shall draw water," regarding "the cup of salvations.")

כי מבחי' חסדים נעשה בחי' מקיף לבד. כמ"ש וימינו תחבקני כו' בחי' אחוריים לבד.

For from the level of the Chasadim there comes about only an encompassing level (makif), as it is written, "and his right hand embraces me, etc.": only the level of the back (achorayim).

ואף שבזה גדול בחי' כח החסדים שהמה מתפשטים למקום נמוך מאד כמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל אך עכ"ז [עם כל זה] הוא רק בבחי' מקיף לבד ולא בבחי' פנימי

And although in this the power of the Chasadim is greater, in that they spread to a very low place, as with Avraham, from whom Yishmael came forth, nevertheless it is solely at the level of an encompassing [light], and not at the level of an inner [light] (pnimi),

כמו שהשפעת הגבורות הם בבחי' פנימי דוקא כמו השפעת החיות בהאבר כו'

whereas the flow of the Gevuros is specifically at the inner level, like the flow of the life-force into the limb, etc.

ולזאת נקראו המצות בשם פירות שהוא עד"מ כמו המזון שהוא פנימי' [פנימיות / פנימית] והוא עיקר חיות הגוף

And therefore the mitzvos are called "fruits," which is, by way of analogy, like food, which is inward and is the main life-force of the body;

כי לא יחי' [יחיה] בלי טרף ומזון אף שיתלבש בכמה לבושים אא"כ [אלא אם כן] יאכל אז יתחזקו כוחות הגוף שלו

for a person will not live without nourishment and food, even if he is clothed in many garments; only if he eats will the powers of his body be strengthened.

(ועמ"ש ג"כ מזה בד"ה אז ישיר כו' עלי באר וסד"ה כי ההרים ימושו איך ע"י המצות נמשך א"פ [אור פנימי] וא"מ [ואור מקיף]).

(And see what is written about this too in the discourse beginning "Then sang, etc., 'Spring up, O well,'" and at the end of the discourse beginning "For the mountains shall depart," on how through the mitzvos inner light and encompassing light (or pnimi and or makif) are drawn down.)

וגם המצות נק' בשם לבושים כנודע מאמר הזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים שהם לבושים פי' בחי' מקיף.

And the mitzvos are also called "garments," as is known from the saying of the Zohar on "And Avraham was old, coming with days," that they are garments, meaning the level of an encompassing [light].

והיינו כי באמת אין הנשמה יכולה לקבל ולהיות נהנה מזיו ואור ג"ע [גן עדן] העליון בלתי לבוש שהוא לבושי המצות וזהו מ"ש וגבעות בצדקה קאי על מעשה המצות

That is: in truth, the soul cannot receive and take pleasure from the radiance and light of the higher Garden of Eden without a garment, which is the garments of the mitzvos. And this is what is written, "and the hills, through tzedakah [righteousness]": it refers to the performance of the mitzvos;

כי דרך כלל נקראו כל המצות בשם צדקה כמבואר בלק"א [בלקוטי אמרים] והאדם המקיים אותם נק' ג"כ בשם צדיק כו' שהוא עושה צדקה

for in general all the mitzvos are called tzedakah (charity), as explained in Likkutei Amarim; and the person who fulfills them is likewise called tzaddik, etc., for he performs tzedakah,

כמו עד"מ מעשה הצדקה בגשמיות שנותן פרוטה לעני ובזה מחייהו כן הוא הענין בקיום המצות נקראו המצות בשם צדקה

as, by way of analogy, with the act of charity in the physical sense, when one gives a perutah (a small coin) to a poor man and thereby gives him life; so it is with the fulfillment of the mitzvos: the mitzvos are called tzedakah,

כי איהו צדיק ואיהי צדקה בחי' מלכות מקור הגבורות כו' ואז נק' צדק. אך ע"י הצדקה נמשך בה ה' ונק' צדקה כו'.

for "He is tzaddik and she is tzedakah": the level of Malchus (sovereignty), the source of the Gevuros, etc., and as such she is called tzedek [justice]. But through tzedakah the [letter] hei is drawn into her, and she is called tzedakah, etc.

12 וזהו ענין מדלג על ההרים שהם בחינת אבות ודילוג הוא ברגל א' משא"כ מקפץ על הגבעות שהקפוץ הוא בחי' ב' הרגלים כאחת שהוא בחי' שמאל דוחה וימין מקרבת

And this is the meaning of "leaping over the mountains," which are the level of the Patriarchs: leaping is with one foot; whereas "skipping over the hills": skipping is the level of both feet together, which is the level of "the left pushes away and the right draws near."

וכנ"ל שבבחי' המצות יש ב' בחינות אלו פנימי' [פנימיות / פנימית] ומקיפים

And as mentioned above, in the mitzvos there are these two levels, inner [lights] and encompassing [lights].

ובחינת פנימי הוא שמאל דוחה שלא תהי' [תהיה] ההשפעה רק לפי ערך המקבל משא"כ בחינת החסדים שהוא שרש המקיפים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך מאד.

And the inner level is "the left pushes away," so that the flow should be only according to the measure of the recipient; whereas the Chasadim (kindnesses), which are the root of the encompassing [lights], descend from a high place to a very low place.

13 ולזאת דימה האמהות שהן בחינת המצות כנ"ל לגבעות בצדקה שהם היו במעלה יותר מהאבות ולכך היו עקרות כי נשמותיהם היו בבחינת דכורא כו'.

And therefore it likened the Matriarchs, who are the level of the mitzvos, as mentioned above, to "hills, through tzedakah"; for they were of a higher rank than the Patriarchs, and therefore they were barren, for their souls were at the level of the masculine (dechura), etc.

אך עתה הוא שם מ"ה [שם מ"ה] המברר שם ב"ן [שם ב"ן] אבל לאחר הבירור אז יהי' [יהיה] א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה] ב"ן [שם ב"ן] יתעלה בס"ג [בשם ס"ג] והוא ע"י בחינת ובכל מאדך שהוא בלי גבול.

But now it is the Name Mah that refines the Name Ban; but after the refinement, then there will be [the fulfillment of] "A woman of valor is the crown of her husband": Ban will ascend into Sag. And this is through the level of "and with all your might (me'odecha)," which is without limit;

משא"כ ובכל נפשך עדיין הוא בבחי' כלי אבל בחי' מאד הוא למעלה מבחי' כלי ע"י אתכפייא מבחי' גבורות דוקא כידוע מעלת בעל תשובה שהוא בחילא יתיר כו' וד"ל [ודי למבין].

whereas "and with all your soul" is still at the level of a vessel; but the level of me'od is above the level of a vessel, through subjugation (iskafya), specifically from the level of the Gevuros (restraints), as is known of the superiority of the baal teshuvah (one who returns), who [comes] "with greater strength," etc. And this is sufficient for one who understands.

(ועמ"ש בד"ה ואלה המשפטים בענין וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה כו'

(And see what is written in the discourse beginning "And these are the ordinances," on "And I will sow the house of Israel [with] the seed of man and the seed of beast, etc.":

אדם הוא בחי' דעת נשמות דאצילות. בהמה ב"ן [שם ב"ן] נשמות דבריאה ומשם ממשיך בחינת הדעת גם בבי"ע כו' ונתתי עשב בשדך לבהמתך והיינו לפי שהוא מבחי' דעת העליון כו' ע"ש

"man" is the level of Daas (knowledge), the souls of Atzilus (Emanation); "beast" (behemah) is Ban, the souls of Beriah (Creation), and from there one draws down the level of Daas into Beriah, Yetzirah and Asiyah as well, etc.: "And I will give grass in your field for your cattle"; that is, because it is from the level of the higher Daas, etc.; see there.

ועד"ז יובן משנ"ת [מה שנתבאר] לעיל בענין עליית המל' מבחי' שנק' בשם בהמה לבחי' אדם והיינו בשבועות מתן תורה שהתורה היא מבחי' דעת היותר עליון כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ קרח וע"ז נמשך בחי' דעת בכנס"י [בכנסת ישראל].

And along these lines one can understand what was explained above about the ascent of Malchus (sovereignty) from the level called by the name "animal" to the level of "man": that is, on Shavuos, the giving of the Torah, for the Torah is from the level of the very highest Daas, as the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] writes at the beginning of Parshas Korach; and through this the level of Daas is drawn into the Community of Israel (Knesses Yisrael).

והנה מבואר במ"א בפי' שלח בד"ה ואם האכל יאכל בענין מנחת נסכים שהסלת הוא המשכת הדעת והשמן והיין הם חו"ב [חכמה ובינה] כו'.

Now, it is explained elsewhere, in Parshas Shelach, in the discourse beginning "And if it is at all eaten," on the meal-offering of the libations, that the fine flour is the drawing down of Daas, and the oil and the wine are Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), etc.

וא"כ לפי"ז [לפי זה] הכבש הבא עם העומר שמנחתו היתה כפולה שני עשרונים סלת י"ל [יש לומר] שהוא ענין המשכת הדעת ממדרגה עליונה יותר.

If so, according to this, regarding the lamb that came with the omer, whose meal-offering was doubled, two tenths of fine flour, it may be explained that this is the drawing down of Daas from a higher level.

ואפשר לומר ע"ד שנת' [שנתבאר] בד"ה ואלה המשפטים הנ"ל שכדי להמשיך הדעת גם בבחי' בהמה היינו בבי"ע צ"ל מקור ההמשכה מלמעלה מאצי'.

And it is possible to say, along the lines of what was explained in the discourse beginning "And these are the ordinances," mentioned above, that in order to draw down Daas also into the level of "animal," that is, into Beriah, Yetzirah and Asiyah, the source of the drawing-down must be from above Atzilus.

והיינו כמ"ש כי אל דעות הוי' שכולל ב' בחי' דעת כו' וכמ"ש ג"כ ע"פ משה ידבר שמשם דייקא נמשך הכח שיהי' [שיהיה] הגילוי גם למטה כו'.

That is as it is written, "For Havayah is a G-d of de'os (knowledges)," which includes two levels of Daas, etc.; and as is also written on "Moshe would speak," that specifically from there the power is drawn for the revelation to be below as well, etc.

וזהו ענין שני עשרונים לרמוז לדעת עליון ודעת תחתון. שעם היות הדעת המתפשט לקיום המדות וחיותן נק' דעת תחתון אך כדי שימשך ויתפשט גם בבי"ע צ"ל מקור ההמשכה מדעת עליון כו'

And this is the matter of the two tenths: to allude to the higher Daas and the lower Daas. For although the Daas that spreads to sustain the emotive attributes (middos) and give them life is called the lower Daas, in order for it to be drawn down and spread also into Beriah, Yetzirah and Asiyah, the source of the drawing-down must be from the higher Daas, etc.

והגם דבחי' זו שמבחינת בהמה מתעלה בבחי' אדם הוא בשבועות דייקא י"ל [יש לומר] דגם בקרבן העומר וספירת העומר צ"ל הכנה לזה להמשיך בחי' דעת שהרי גם להפך המדות דנה"ב [דנפש הבהמית] הוא ע"י הדעת דייקא.

And although this level, in which [Malchus] is elevated from the level of "animal" to the level of "man," is specifically on Shavuos, it may be said that in the omer offering and the counting of the omer too there must be a preparation for this, to draw down the level of Daas; for even transforming the emotive attributes of the animal soul is specifically through Daas.

ועוי"ל [ועוד יש לומר] בענין שני עשרונים סולת ע"פ מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ספירת העומר פ"ג [פרק ג'] כי מן הדעת כו' הוא כפול בבחי' א"פ [אור פנימי] ובחי' א"מ [אור מקיף] כו'. ועיין עוד בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] בערך עשרון):

And it may further be explained, regarding the two tenths of fine flour, according to what is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar Sefiras HaOmer, chapter 3, that from Daas, etc., it is doubled, at the level of inner light (or pnimi) and the level of encompassing light (or makif), etc. And see further in the Pardes, in the Erchei HaKinuyim, under the entry Asaron.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 15

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה

My dove, in the clefts of the rock, in the hidden place of the step: show me your appearance

1 יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה. הראיני את מראיך וגו'. הנה פסוק זה נאמר על זמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים שכנס"י [שכנסת ישראל] היא בגלות אזי היא בסתר המדרגה

"My dove, in the clefts of the rock, in the hidden place of the step (madregah): show me your appearance, etc." Now, this verse was said of the time when the Holy Temple is not standing: when the Congregation of Israel is in exile, she is then "in the hidden place of the step."

(כן הוא ברבות בשיר השירים בשם ר' [רבי] יוסי הגלילי וע' עוד מענין יונתי ברבות בסדר לך לך פמ"ה בשלח פכ"א) ועל זמן יציאת מצרים נאמר כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף וגו'.

(So it is in the Midrash Rabbah on Shir HaShirim, in the name of Rabbi Yose HaGelili; and see further on the subject of "My dove" in the Midrash Rabbah on the portion of Lech Lecha, chapter 45, [and on] Beshalach, chapter 21.) And of the time of the Exodus from Egypt it was said, "For behold, the winter is past, the rain has gone by, etc."

התאנה חנטה פגיה וגו' קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך כמ"ש ברבות שיר השירים הובא בפירש"י [בפירש רש"י].

"The fig tree has formed its green figs, etc.; arise for yourself (kumi lach), my beloved (ra'ayasi), my fair one (yafasi), and go for yourself," as is written in the Midrash Rabbah on Shir HaShirim, cited in Rashi's commentary.

2 וביאור הענין זה הוא כי הנה ענין רעיתי יפתי הוא ע"י התורה והמצות

The explanation of this matter is as follows. The matter of "my beloved" (ra'ayasi), "my fair one" (yafasi), is through the Torah and the mitzvos.

שהתורה כמו שהיא לחם ומזון לנפש. כך ע"י התורה מפרנסין ישראל לאביהם שבשמים ועי"ז נקרא כנסת ישראל רעיתי ומהמצות נעשים לבושים לנפש בג"ע [בגן עדן] וככה על ידן נקרא כנסת ישראל יפתי שעושה לבוש מלכות למלך מלכי המלכים הקב"ה.

For just as the Torah is bread and food for the soul, so through the Torah Israel provide sustenance for their Father in Heaven, and through this the Congregation of Israel is called "my beloved" (ra'ayasi) [also read as "my provider"]. And from the mitzvos, garments are made for the soul in Gan Eden; and likewise, through them the Congregation of Israel is called "my fair one" (yafasi), for she makes a royal garment for the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He.

3 ולהבין זה היטב הנה נודע שלא כל הנשמה כולה בכללה היא מלובשת בגוף האדם למטה

To understand this well: it is known that not the whole soul, all of it in its entirety, is enclothed in the human body below;

שהרי מלאך בשליש עולם עומד והנשמה היא יותר עליונה. ואיך תוכל להתלבש בגוף האדם למטה שהוא קטן מהכיל.

for "an angel stands in a third of the world," and the soul is higher still. How, then, could it be enclothed in the human body below, which is too small to contain [it]?

אלא קצת הארה מן הנשמה היא המתלבשת בגוף וכל הנשמה כולה היא למעלה בבחינת מקיף ונקרא מזל בלשון רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שאמרו אע"ג [אף על גב] דאיהו לא חזי מזליה חזי

Rather, a little radiance from the soul is what is enclothed in the body, while the whole soul, all of it, is above, in the aspect of encompassing (makif); and it is called mazal [literally, "constellation"] in the language of our Sages, of blessed memory, who said, "Even though he does not see, his mazal sees."

ואין הכוונה על מזל ממש שהרי אין מזל לישראל אלא הכוונה על הנשמה שלמעלה שאינה מלובשת בגוף ונקרא מזל מלשון יזל מים מדליו ונוזלים מן לבנון

And the intent is not mazal in its literal sense, for "Israel has no mazal." Rather, the intent is the soul above, which is not enclothed in the body. And it is called mazal from the expression "Water shall flow (yizal) from his buckets," and "streams flowing (nozlim) from Lebanon,"

שהיא מזלת ומנטפת טפת השפעה והארה מלמעלה להנשמה המלובשת בגוף לקשרה ולחברה בגוף (ועמ"ש בד"ה האזינו השמים ובד"ה ציון במשפט תפדה).

for it lets flow (mazeles) and drips down a drop of influence and radiance from above to the soul that is enclothed in the body, to bind it and join it to the body. (And see what is written in the discourse beginning "Give ear, O heavens," and in the discourse beginning "Zion shall be redeemed with justice.")

וזהו אלהי נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו'. דלכאורה איפכא הוי ליה למימר אתה בראתה כו' טהורה היא כו' כי קודם שנבראת לא שייך לקרוא אותה בשם טהורה

And this is [the meaning of] "My G-d, the soul that You placed within me is pure; You created it, etc." For seemingly it should have said the reverse, "You created it, etc.; it is pure, etc.," for before it was created it is not fitting to call it by the name "pure."

אלא דטהורה היא קאי על חלק הנשמה שלמעלה מן הגוף בבחינת מקיף שהיא אינה בבחינת בריאה

Rather, "it is pure" refers to the part of the soul that is above the body, in the aspect of encompassing (makif), which is not at the level of creation;

אלא אתה בראתה ואתה יצרתה כו' השתלשלות המדרגה הן רק כדי להתלבש בגוף כי בריאה הוא יש מאין יש דייקא

whereas "You created it and You formed it, etc." are the chain of descent (hishtalshelus) of the level, which is only in order to be enclothed in the body. For creation is "something from nothing": "something" specifically,

דהיינו להיות בחינת יש והתחלקות שכל ומדות ושאר כחות הנפש (עמ"ש מזה בפ' בשלח בד"ה אז ישיר משה) והיינו כשהיא בהשתלשלות המדרגות להיות מלובשת בגוף.

that is, to be at the level of "something," and of division into intellect and emotive attributes (middos) and the other powers of the soul (see what is written on this in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "Then Moshe sang"); and this is when it is in the chain of descent (hishtalshelus) of the levels, so as to be enclothed in the body.

אבל למעלה היא בבחי' אין וכמו עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד כו'. כך הנשמה היא בבחינת יחוד למעלה במאצילה ב"ה ושם היא טהורה היא

But above, it is at the level of ayin (nothing), just as before the world was created there was He and His Name alone: He alone, He is singular and unique, etc. So too the soul is at the level of unity above, in its Emanator, blessed be He, and there it is [the level of] "it is pure."

ועמ"ש בפ' משפטים בביאור ע"פ וכעצם השמים לטוהר. לטהירו עילאה כו' ע"ש וגם כאן י"ל [יש לומר] כן בפי' טהורה היא וכמ"ש במ"א.

And see what is written in Parshas Mishpatim, in the explanation of the verse "And like the very essence of the heavens for purity": "to the supernal purity (tehiru ila'ah), etc."; see there. And here too one may explain "it is pure" in the same way, as is written elsewhere.

4 ועל בחינת נשמה זו אמרו בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ולא פירש הכתוב בהדיא בישראל כי בישראל יש ב' בחינות. ה א' חלק הנשמה המלובשת בגוף האדם.

And of this level of the soul they said, "Bereishis (In the beginning): for the sake of Israel, who are called reishis (first)." And the verse did not state "Israel" explicitly, because in Israel there are two levels. The first is the part of the soul that is enclothed in the human body.

ועל זה אמרו בזהר תלת קשרין מתקשראן ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה [בקודשא בריך הוא] שישראל הם למטה במדרגה מהתורה

And of this they said in the Zohar, "Three knots are bound together: Israel with the Torah, and the Torah with the Holy One, blessed be He"; for Israel are lower in level than the Torah.

אבל הבחינה הב' היא הנשמה שלמעלה בבחי' מקיף ועל זה אמרו ישראל שנקרא ראשית ישראל עלו במחשבה קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שישראל הוא ראשית ומקור התורה

But the second level is the soul above, in the aspect of encompassing (makif). And of this they said, "Israel, who are called reishis (first)"; "Israel arose in thought"; "Israel is holy to Havayah, the first (reishis) of its produce": for Israel is the beginning and the source of the Torah.

כי בכל התורה כולה כתיב דבר אל בני ישראל צו את בני ישראל שכל התורה כולה נבנית ומיוסדת על בחי' ישראל.

For throughout the whole Torah it is written, "Speak to the children of Israel," "Command the children of Israel"; for the whole Torah is built and founded upon the level of Israel.

ונמצא שבחי' ישראל שעלו במחשבה היא המקור והיסוד התורה (וכדאיתא במדרש רבה ר"פ בראשית מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר. דהיינו גם קודם לתורה ע"ש).

It follows that the level of Israel that arose in thought is the source and the foundation of the Torah. (As is found in the Midrash Rabbah at the beginning of Bereishis: "The thought of Israel preceded everything"; that is, it preceded even the Torah. See there.)

וזהו ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל פירוש ביעקב וישראל שבהם ועל ידם הקים עדות ותורה שם שמהם נמשכה התורה (וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] בפ' נשא) (קל"ד א') בפי' הכל תלוי במזל אפילו ס"ת [ספר תורה] בהיכל.

And this is [the meaning of] "He established a testimony in Yaakov and placed a Torah in Israel": that is, in Yaakov and Israel, in them and through them, He established testimony and placed Torah, for from them the Torah was drawn forth. (And see the Zohar, Part III, Parshas Nasso) (folio 134a) on the explanation of "Everything depends on mazal, even a Torah scroll in the Heichal (sanctuary)."

פי' היכל תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהיא כלי לתשב"כ [לתורה שבכתב] והכל נמשכים מבחינת מזלא כו' וכבר נתבאר דשרש נש"י [נשמות ישראל] הוא ג"כ מבחינת מזלא ונוזלים מן לבנון כו' וע' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך מזל וערך זכות ובזהר ס"פ אחרי דע"ז ב':

The explanation: the Heichal is the Oral Torah, which is a vessel for the Written Torah, and all are drawn from the level of mazla, etc. And it has already been explained that the root of the souls of Israel is also from the level of mazla, and "flowing (nozlim) from Lebanon," etc. And see the Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "mazal" and the entry "zechus," and the Zohar at the end of Parshas Acharei, folio 77b.

5 ב אך הנה המשכת התורה מבחינת ישראל שלמעלה למטה לבחינת הנשמה המלובשת בגוף הוא ע"י אתערותא דלתתא בתפלה

2. But the drawing down of the Torah from the level of Israel that is above, downward to the level of the soul that is enclothed in the body, is through an arousal from below, in prayer.

כי תפלה הוא מלשון התחברות שהוא התקשרות והתדבקות הנפש בשרשה ומזל העליון ע"י רעותא דליבא בכל לבבך ובכל נפשך וגו' (ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים הנ"ל)

For tefillah (prayer) is an expression of joining, which is the binding and cleaving of the soul to its root and to the supernal mazal, through the desire of the heart (re'usa d'liba): "with all your heart and with all your soul, etc." (And see what is written on this in the discourse beginning "Give ear, O heavens," mentioned above.)

כי התפלה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה שהיא בחי' עליה ממטה למעלה בתחלה פסוקי דזמרה שהם סיפור שבחו של מקום להלהיב לבו לה' ואח"כ יוצר אור והאופנים ברעש גדול כו' עד שמגיע לק"ש [לקריאת שמע]

For prayer is "a ladder set on the earth, whose top reaches heavenward": it is the level of ascent from below to above. First, Pesukei deZimrah [the verses of praise in the morning prayers], which recount the praise of the Omnipresent, to set one's heart aflame for G-d; and afterwards, "Who forms light," and "the Ofanim [an order of angels], with a great noise, etc.," until he reaches the recital of Shema.

שמע ישראל הוא ישראל העליון דהיינו הנשמה שבבחי' מקיף ושם הוי' אלהינו בחי' ביטול במציאות ממש עד שהוי' אחד בבחינת יחודא עילאה

"Hear, O Israel": this is the supernal Israel, that is, the soul that is in the aspect of encompassing (makif). And there, "Havayah is our G-d" is the level of self-nullification (bittul) of existence itself, until "Havayah is One," at the level of the higher unity (yichuda ila'ah).

כי כל התחלקות והשתלשלות ריבוי המדרגות אינן אלא זיו והארה בעלמא ואפילו גן עדן העליון צדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה כו'

For all the division and the chain of descent (hishtalshelus) of the multitude of levels are nothing but a mere radiance and illumination; and even [in] the higher Gan Eden, "the righteous sit and delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence), etc.,"

ונקרא בשם קבלת פרס מלשון פרוסה חלק מובדל מעצמיות ב"ה משא"כ בבחי' אין לא שייך שום התחלקות רק שם הוא יחוד אמיתי

and it is called by the name kabbalas peras ("receiving a reward"), from the word perusah ("a portion"): a part separated from His essence, blessed be He; whereas at the level of ayin (nothing), no division at all applies, but rather there it is true unity.

ומאחר שישים אל לבו את כל זאת תכלה ותכסוף נפשו אליו לבדו יתי׳ עד שיבא לקיום ואהבת את ה׳ אלהיך.

And once he takes all this to heart, his soul will pine and long for Him alone, may He be blessed, until he comes to the fulfillment of "And you shall love Havayah your G-d."

פי׳ ואהבת מלשון אבה שהוא לשון חפץ ורצון וכשבא לגילוי הלב נקרא אהבה בתוספת ה׳

That is: ve'ahavta ("and you shall love") is from the word avah, which is an expression of desire and will; and when it comes into revelation in the heart it is called ahavah (love), with the addition of a hei.

וחפץ ורצון זה יהיה שהוי׳ הוא מקור בחינת הנשמה שלמעלה שהיא בחי׳ טהורה היא בחינת אין שהיא מיוחדת במאצילה ב״ה יתי׳ יהיה אלהיך ממש בגילוי בנפש האדם המלובש בגוף בכל לבבך ובכל נפשך למסור נפשו באחד.

And this desire and will shall be that Havayah, who is the source of the level of the soul above, which is the level of "it is pure," the level of ayin, which is united with its Emanator, blessed be He, may He be blessed — shall be "your G-d" in actuality, revealed in the soul of the person that is enclothed in the body, "with all your heart and with all your soul," to give over his soul at [the word] "One."

6 וכמ״ש אליך ה׳ נפשי אשא ואזי ודברת בם כו׳ מלשון ידבר עמים שהוא לשון הנהגה והמשכה שהוא ממשיך התורה למטה

As it is written, "To You, Havayah, I lift up my soul." And then: "And you shall speak of them (vedibarta bam), etc.," from the expression "He subdues, or leads (yadber), peoples," which is an expression of leading and drawing forth: that he draws the Torah downward.

שבהמשכות התורה בבחי׳ זו נקרא עוסק בתורה לשמה לשם התורה כדי שתהיה בבחי׳ תורה שיהיה אור א״ס ב״ה שורה ומתגלה בה

For when the Torah is drawn down in this way, it is called "engaging in Torah lishmah (for its own sake)": for the sake of the Torah, so that it be at the level of Torah, that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, rest and be revealed in it.

כי אורייתא מחכמה נפקת והרי הוא יתברך רם ונשא כו' וכולם בחכמה עשית עשיה גשמיות וכולא קמיה כלא וכו'.

For "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)"; and behold, He, may He be blessed, is high and exalted, etc.; and "You made them all with Chochmah," [even] the physical [World of] Asiyah (Action); and "all before Him is as nothing," etc.

7 והנה המשכה זו להיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה הוא על ידי אתערותא דלתתא בתפלה דוקא אם ישים אליו לבו וכו' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

Now, this drawing forth, that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, be enclothed in Chochmah, is through an arousal from below in prayer specifically: "if he sets his heart to Him," etc.; "a spirit brings a spirit and draws forth a spirit."

וזהו לעשות את כל דברי התורה הזאת שישראל הם העושים את התורה (ועיין מ"ש בד"ה שיר השירים ובד"ה השמים כסאי ובד"ה תורה צוה לנו משה) וממשיך גילוי זה למטה על נפשו היא ההארה המלובשת בגוף.

And this is [the meaning of] "to do (la'asos) all the words of this Torah": for Israel are the ones who make (osim) the Torah (and see what is written in the discourse beginning "Song of Songs," and in the discourse beginning "The heavens are My throne," and in the discourse beginning "The Torah that Moshe commanded us"). And he draws this revelation downward upon his soul, that is, the radiance that is enclothed in the body.

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך שבונים את ההארה המלובשת בגוף להיות שורה ומתגלה בה המשכת יחוד אור א"ס ב"ה על ידי עסק התורה.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)": for they build the radiance that is enclothed in the body, so that there rest and be revealed in it the drawing forth of the unity of the Infinite Light, blessed be He, through engaging in the Torah.

8 וזהו קומי לך פי' לך לעצמך דהיינו לבחי' הנשמה שלמעלה דהיינו להיות דביקות הנפש שלמטה בשרשה שלמעלה.

And this is [the meaning of] "Arise for yourself (kumi lach)": lach means "to yourself," that is, to the level of the soul above; that is, that there be a cleaving of the soul below to its root above.

ואזי תוכל להיות רעיתי להמשיך מזון התורה שאזי נקרא התורה מזון כמו מזון עד"מ הוא המחבר ומקשר חיות הנשמה להתפשט בתוך הגוף כמו הלחם אשר הוא אוכל שעליו יחיה האדם ויתקיים.

And then you can be "my beloved" (ra'ayasi), drawing down the food of the Torah; for then the Torah is called food, just as food, by way of analogy, is what joins and binds the life-force (chayus) of the soul so that it spreads within the body, like the bread that he eats, by which a person lives and endures.

וכך הנה כתיב לכו לחמו בלחמי שהתורה נקרא לחם ומזון שבה ועל ידה נמשך חיות מאור א"ס ב"ה והתלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה רק אם ישים אליו לבו להיות קומי לך

So too it is written, "Come, eat of My bread": for the Torah is called bread and food, since in it and through it life-force is drawn from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and [there is] the enclothing of the Infinite Light, blessed be He, in supernal Chochmah: but only if he sets his heart to Him, so as to be [in the state of] "Arise for yourself."

(ועמ"ש ע"פ אלה מסעי בנ"י [בני ישראל] בפי' ואלה מסעיהם למוצאיהם).

(And see what is written on the verse "These are the journeys of the children of Israel," in the explanation of "And these are their journeys according to their goings forth.")

והנה הקרי לך והכתיב לכי שאותיות הכתיב מרמזות על שרש ומקור הנפש שהוא בחי' כ"ף ויו"ד כלומר קומי לבחי' כ"ף ויו"ד שע"י זה תהיה רעיתי

Now, the keri (how it is read) is lach and the kesiv (how it is written) is lechi, for the letters of the written form allude to the root and source of the soul, which is the level of kaf and yud. That is to say, "Arise to the level of kaf and yud," for through this you will be "my beloved" (ra'ayasi)

(וכ"ף ויו"ד היינו ב' מקיפים יחידה וחיה שהם מקיפים על בחי' נר"ן [נפש רוח נשמה] שמלובשים בפנימיות האדם):

(and kaf and yud are the two encompassing levels (makifim), yechidah and chayah [the soul's two highest levels], which encompass the levels of nefesh, ruach and neshamah [the soul's three lower levels], which are enclothed in the inner dimension (pnimiyus) of the person).

9 ג וביאור ענין יפתי שהם המצות שנקראו לבושים יובן בהקדים ביאור לשון מצוה שנקרא כך על שם שהיא מצות המלך וצוויו ופקודתו אשר יצא דבר מלכות מלפניו ומחוייבים כל עמו לשמוע אליו.

3. And the explanation of "my fair one" (yafasi), which are the mitzvos, which are called garments, will be understood by first explaining the term mitzvah. It is so called because it is the command (mitzvas) of the king, his order and his charge, as "a royal word goes forth from before him," and all his people are obligated to obey him.

10 והנה בחינת מלכות היא בחינת לבוש. כמ"ש יביאו לבוש מלכות וכתיב ה' מלך גאות לבש וגו'

Now, the level of Malchus (sovereignty) is the level of a garment, as it is written, "Let them bring a royal garment," and it is written, "Havayah reigns; He is clothed in majesty, etc."

שעיקר בחינת מלוכה היא כמו לבוש עד"מ שהיא כיסוי עשוי לכסות בו את הגוף שלא יהי' [יהיה] בגילוי וכך היא בחי' מלכותו ית'

For the essence of the level of kingship is like a garment, by way of analogy, which is a covering made to cover the body with, so that it not be revealed. And so is the level of His Malchus, may He be blessed.

כי הנה בגילוי אלהותו ית' לעתיד לבא כשיקוים ונגלה כבוד ה' וגו' כתיב כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה

For behold, at the revelation of His G-dliness, may He be blessed, in the time to come, when "And the glory of Havayah shall be revealed, etc." is fulfilled, it is written, "For the heavens shall vanish like smoke, and the earth shall wear out like a garment":

שלא יהי' [יהיה] שמים וארץ גשמיים רק השמים החדשים וארץ החדשה אשר אני עושה אני דייקא (עמ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו בפי' אני)

that is, there will be no physical heavens and earth, but only "the new heavens and the new earth that I make": "I" specifically (see what is written at the end of the discourse beginning "Keep My Shabbos days," in the explanation of "I").

ומה שכהיום נראו שמים וארץ גשמיים הוא מבחינת עולם מלשון העלם והעלם זה הוא מבחי' מלכותו ית'

And that today physical heavens and earth are seen is from the level of olam (world), from the word he'elem (concealment); and this concealment is from the level of His Malchus, may He be blessed.

שלפי שאין מלך בלא עם כו׳. לכן העלים גילוי אלהותו ית׳ שלא יהיה בבחי׳ גילוי ושיהיו נראים שמים וארץ גשמיים וכל הדרים כו׳ כדי שיהיה נקרא שמו ומלכותו כו׳

For since "there is no king without a people," etc., therefore He concealed the revelation of His G-dliness, may He be blessed, so that it not be in a state of revelation, and so that physical heavens and earth, and all who dwell, etc., be seen, in order that His Name and His kingship be proclaimed, etc.

והגורם המשכת לבוש מלכות זה הן המצות שע״י מצות המלך שמקיימים למטה נמשך מלמעלה להיות לבוש מלכותו

And what brings about the drawing down of this royal garment is the mitzvos: through the commands (mitzvos) of the King that are fulfilled below, there is a drawing down from above, to become the garment of His kingship.

וזהו יפתי שעושה בחינת לבושים יפים וכמ״ש הוד והדר לבשת (ועמ״ש בד״ה תקעו בחדש שופר מענין ה׳ מלך גאות לבש כו׳ שבחי׳ מלכות נקרא לבוש ושההמשכה להיות מלך העולם הוא על ידי המצות כו׳

And this is [the meaning of] "my fair one" (yafasi), for she makes the level of beautiful garments, as it is written, "You have clothed Yourself in glory and splendor." (And see what is written in the discourse beginning "Sound the shofar at the New Moon," on the subject of "Havayah reigns; He is clothed in majesty, etc.": that the level of Malchus is called a garment, and that the drawing forth so that [He] be "King of the world" (melech ha'olam) is through the mitzvos, etc.

וע׳ מזה בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע גבי עושי דברו כו׳ ועמ״ש בד״ה יביאו לבוש מלכות ובפ׳ תצוה סד״ה ועשית בגדי קדש

And see on this the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will hear,'" concerning "who do His word," etc.; and see what is written in the discourse beginning "Let them bring a royal garment," and in Parshas Tetzaveh, at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments."

ועוד נתבאר מענין לבושי הנפש מהמצות בפסוק ואלה המשפטים גבי שש שנים יעבוד וסד"ה לא תהיה משכלה כו' את מספר ימיך אמלא ובפ' חיי שרה בד"ה להבין משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים וכמה דוכתי).

And it is further explained, on the subject of the garments of the soul [that come] from the mitzvos, on the verse "And these are the ordinances," concerning "six years shall he serve"; and at the end of the discourse beginning "There shall be none that miscarries, etc.; the number of your days I will fill"; and in Parshas Chayei Sarah, in the discourse beginning "To understand what our Sages, of blessed memory, said: 'Better is one hour of teshuvah and good deeds'"; and in many places.)

אך להיות המשכת בחי' לבוש זה צריך להקדים גם כן בחי' קומי לך ולכי לכ"ף ויו"ד כנ"ל להיות בחי' אליך ה' נפשי אשא.

But for the drawing down of this level of garment, there must also first be the level of "Arise for yourself" and of lechi, to kaf and yud, as mentioned above: to be at the level of "To You, Havayah, I lift up my soul."

כי הנה כתיב אלביש שמים קדרות שמים אש ומים שהם המדות חסד דרועא ימינא כו' שמתלבשת במעשה המצות

For it is written, "I clothe the heavens with blackness." Shamayim (heavens) is esh and mayim (fire and water), which are the emotive attributes (middos): Chesed (kindness), "the right arm," etc., which is enclothed in the performance of the mitzvos.

ויש זה לעומת זה קדרות וחושך כמ"ש ואני בתוך כו' שמתלבשת ליתן חיות ושפע לקליפות וסטרא אחרא

And there is, "one opposite the other," blackness and darkness, as it is written, "And I was in the midst, etc.," which is enclothed so as to give life-force and abundance to the kelipos and the sitra achra (the other side),

שהם היפוך הקדושה שבקדושה כולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים מה שאין כן בסטרא אחרא הוא פריקת עול שהחריבו בית המקדש

which are the opposite of holiness. For in holiness, all of them accept upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven, whereas in the sitra achra there is casting off of the yoke; [it is they] who destroyed the Holy Temple.

(ועיין בזהר בפ' וישב) (דקפ"ב סע"א [סוף עמוד א]) ובפ' אחרי (ע"ה א') ועוד בפ' ויגש (דר"י סע"א [סוף עמוד א]) שמות (י"ח א') חקת (קפ"א ב'). ואתחנן (רס"ז א'). האזינו (רצ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]).

(And see the Zohar, in Parshas Vayeshev) (folio 182, end of side a), and in Parshas Acharei (folio 75a), and further in Parshas Vayigash (folio 210, end of side a), Shemos (folio 18a), Chukas (folio 181b), Va'eschanan (folio 267a), Haazinu (folio 293, end of side b).

ועמ"ש בדי"ה כי ההרים ימושו בענין אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו' ואגודתו על ארץ כו' מה שאין כן כו' ע"ש

And see what is written in the discourse beginning "For the mountains may depart," on the subject of "If Israel do teshuvah, they are redeemed," etc., and "He founded His band upon the earth," etc., which is not so [otherwise], etc.; see there.

וז"ש [וזהו שכתוב] כאן שכדי להמשיך הלבוש על ידי המצות צריך להיות בתחלה בחינת קומי לך כו' דייקא.

And this is what is said here: that in order to draw down the garment through the mitzvos, there must first be the level of "Arise for yourself," etc., specifically.

והנה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח אם ישים אליו לבו כו'. דהיינו כשיהיה קבלת עול מלכות שמים אזי יכול להמשיך

Now, "a spirit brings a spirit and draws forth a spirit" if "he sets his heart to Him," etc. That is, when there is acceptance of the yoke of the kingdom of Heaven (kabbalas ol), then he can draw [it] down;

מה שאין כן בפריקת עול אפילו אם מקיים כל המצות אינו ממשיך כלום (ועמ"ש על פסוק ועתה יגדל נא וע"פ אסרי לגפן בענין כבס ביין לבושו)

whereas with casting off the yoke, even if he fulfills all the mitzvos, he draws down nothing at all. (And see what is written on the verse "And now, I pray, let [it] be great," and on the verse "Binding to the vine," on the subject of "He washes his garment in wine.")

וזהו אשר קדשנו במצותיו וצונו שקדשנו בקדש העליון וצונו בהתחברות והתקשרות למצוה זו על נטילת ידים או להניח תפילין וכיוצא בהם שנתאחד עמהם בבחינת ביטול וקבלת עול והיינו על ידי קומי לך.

And this is [the meaning of] "Who has sanctified us with His commandments and commanded us": "who has sanctified us" with the supernal holiness, "and commanded us" (vetzivanu) with joining and binding to this mitzvah, of washing the hands or of putting on tefillin and the like, so that we become one with them in a state of self-nullification (bittul) and accepting the yoke; and this is through "Arise for yourself."

וזהו פי' הברכה שקודם המצוה ברוך שנמשך בחי' הוי' אלהינו היינו בחינת תורה היא בחינת אברים הפנימי' [הפנימיות / הפנימית]

And this is the meaning of the blessing that precedes a mitzvah: "Blessed" (baruch), that there be drawn down the level of "Havayah our G-d," that is, the level of Torah, which is the level of the inner organs.

ומלך העולם היינו בחי' מעשה המצות שהם לבושין ובחי' אברים החיצונים שע"י המצות נמשך לבוש להיות מלך העולם. והיינו ע"י אשר קדשנו וצונו כו':

And "King of the world" is the level of the performance of the mitzvos, which are garments, and the level of the outer limbs; for through the mitzvos a garment is drawn down, so that [He] be "King of the world." And this is through "who has sanctified us and commanded us," etc.

11 ד והנה כל הבחי' הללו נאמרו בזמן יציאת מצרים כשהיו ישראל בבחינת אחרי הוי' תלכו וכמ"ש לכתך אחרי במדבר שבבחינה זו נאמר קומי לך ולהיות רעיתי יפתי.

4. Now, all these levels were said at the time of the Exodus from Egypt, when Israel were at the level of "After Havayah you shall walk," as it is written, "your going after Me in the wilderness"; of this level it was said, "Arise for yourself," and to be "my beloved, my fair one."

אך בזמן שאין בה"מ [בית המקדש] קיים כתיב יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה

But at the time when the Holy Temple is not standing, it is written, "My dove, in the clefts of the rock, in the hidden place of the step."

שכשהיונה היא בחגוי סלע דהיינו בין חקיקת הסלעים אי אפשר לה לפרוש כנפים לעוף שהכנפים נאחזים ונלכדים שם

For when the dove is in the clefts of a rock, that is, between the hollows cut into the rocks, it is impossible for her to spread [her] wings to fly, for the wings are caught and trapped there.

כך בזמן הגלות הנה הכנפים הם האהבה והיראה דבלא רחימו ודחילו לא פרחא לעילא הן נאחזות ונלכדות בפח הגוף הגשמי שמתלבשות בו ונמשכות אחרי דאגת הפרנסה שהיא בחי' שעבוד מלכיות וגלות כו' עמ"ש בד"ה מים רבים כו' מי נח כו'

So too, in the time of exile: the wings are love and awe, for "without love and awe it does not fly upward"; they are caught and trapped in the snare of the physical body in which they are enclothed, and are drawn after the worry of making a living, which is the level of subjugation to the kingdoms, and exile, etc.; see what is written in the discourse beginning "Many waters, etc.," [on] "the waters of Noach, etc."

בסתר המדרגה פירוש שאין האהבה ויראה בהתגלות לבו רק בחינת אהבה טבעית לבד המסותרת ומלובשת בלבוש שק וכו' וכמ"ש במ"א.

"In the hidden place of the step" means that the love and awe are not revealed in his heart; there is only the level of natural love alone, which is hidden and clothed in a garment of sackcloth, etc., as is written elsewhere.

12 והעצה היעוצה לזה היא הראיני את מראיך וגו'. והענין כי כנס"י [כנסת ישראל] נקראת מראה בפסוק מראות אלהים במראה אליו אתודע והוא כי הנה ענין המראה עד"מ הוא שמראה הצורה המסתכלת בה לפי שהוא מצופה בציפוי הכסף הידוע

And the counsel given for this is "Show me your appearance (mar'ayich), etc." The matter is that the Congregation of Israel is called a mirror (mar'ah), in the verse "visions (mar'os) of G-d," "in a vision (mar'ah) I make Myself known to him." For the nature of a mirror, by way of analogy, is that it shows the form that looks into it, because it is coated with the well-known coating of silver;

ולכן היא מעכבת את הראיה מן העין הרואה שלא יראה מעבר לעבר כמו בזכוכית פשוטה רק מהפכת וחוזרת הראיה אל הרואה שרואה חזרת הראיה אליו.

and therefore it holds back the sight from the seeing eye, so that it does not see through from side to side as with plain glass; rather, it turns back and returns the sight to the one seeing, so that he sees the return of the sight to himself.

13 וזהו דוקא כשהיא מצופה ומכוסה בכיסוי וציפוי דק וקלוש כמו הכסף אבל כשהיא מכוסה בכיסוי עב וחשך לא יראה בה כלום ומעכבת את הראיה לגמרי כך נקרא כנסת ישראל בחינת מראה

And this is specifically when it is coated and covered with a thin and fine covering and coating, like the silver; but when it is covered with a thick and dark covering, nothing at all will be seen in it, and it blocks the sight entirely. So too the Congregation of Israel is called the level of a mirror.

כי הירידה והתלבשות הנשמה בגוף לצורך עליה היא לחזור ממטה למעלה להתכלל באור ה' ולדבקה בו יתברך על ידי ירידה זו כמשל אור השמש כשנופל על הארץ מכה בכח וחוזר ועולה ממטה למעלה (ולכן אויר התחתון חם ביותר) כידוע.

For the descent and enclothing of the soul in the body is for the sake of an ascent: to return from below to above, to be included in the light of G-d and to cleave to Him, may He be blessed, through this descent. As in the analogy of the light of the sun: when it falls upon the earth it strikes with force, and returns and rises from below to above (and therefore the lower air is the hottest), as is known.

אך היינו כשאין הנשמה מלובשת בגוף כל כך אלא בצרכי עולם הזה המותרים שבנוגה

But this is when the soul is not enclothed in the body so much, but only in the permitted needs of this world, which are of nogah [the glowing husk];

אבל אם נטמאה וירדה השלשה קליפות הטמאות לגמרי הרי היא אסורה וקשורה בהם ואינה יכולה לעלות וצריכה לתשובה לעורר רחמים רבים על ירידת ניצוץ אלהות כו'.

but if it has become defiled and has descended into the three kelipos that are entirely impure, it is bound and tied up in them and cannot rise, and it needs teshuvah (return), to arouse great compassion over the descent of a spark of G-dliness, etc.

14 וזהו יונתי בחגוי הסלע שהיא אחוזה וקשורה בחריצי הסלעים ואינה יכולה לעורר את האהבה והיראה לעלות.

And this is [the meaning of] "My dove, in the clefts of the rock": she is held and bound in the crevices of the rocks, and cannot arouse the love and the awe to rise.

זאת העצה הראיני את מראיך שיזכור וישים אל לבו איך שהוא אינו אלא בבחינת מראה שירד רק לצורך עליה וחזרה.

This is the counsel: "Show me your appearance": that he remember and take to heart how he is nothing but the level of a mirror, which descended only for the sake of ascent and return.

15 ועל ידי זה יעורר רחמים רבים על ירידת ניצוץ אלהות שבנפשו שירדה מאיגרא רמה כו'.

And through this he will arouse great compassion over the descent of the spark of G-dliness in his soul, which descended "from a high roof," etc.

ויצעק אל ה' בצר לו ועל ידי זה נמשך מלמעלה למטה בחי' קולך ערב ומראיך נאוה קול הוא ענין המשכת התורה יהיה בבחינת עריבות ומתיקות יותר

And he will cry out to G-d in his distress; and through this there is drawn from above to below the level of "your voice is sweet and your appearance is comely." "Voice" is the matter of drawing down the Torah: it will be in a state of greater pleasantness and sweetness,

כי במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד דמשכין ליה בחילא יתיר וכו'.

for "in the place where ba'alei teshuvah [those who return] stand, perfect tzaddikim [righteous ones] cannot stand," for "they draw it with greater strength," etc.

ומראיך נאוה בחינת מצות שהן יפת י תהיינה בבחינת נאוה יותר כמאמר תשובה ומעשים טובים שעל ידי התשובה יהי' [יהיה] המעשים טובים שיהיו מאירים כמו שכתוב את האור כי טוב וגו'

And "your appearance is comely" is the level of the mitzvos, which are "my fair one" (yafasi): they will be at the level of "comely" all the more, as in the saying "teshuvah and good deeds": through teshuvah the deeds will be good, so that they shine, as it is written, "the light, that it was good, etc."

(ועי' [ועיין] מענין יונתי בחגוי הסלע בזהר בפרשה לך לך) (דפי"ד ע"ב) ובפ' אחרי (דס"א ע"א).

(And see on the subject of "My dove, in the clefts of the rock" in the Zohar, in the portion of Lech Lecha) (folio 84b), and in Parshas Acharei (folio 61a).

וההפרש שבין בחינת הראיני את מראיך שהוא בחי' אור חוזר לבחי' קומי לך שהוא גם כן העלאה ממטה למעלה להיות דביקת הנפש בשרשה שלמעלה

And as for the difference between the level of "Show me your appearance," which is the level of returning light (or chozer), and the level of "Arise for yourself," which is also an ascent from below to above, so that the soul cleave to its root above:

אפשר דהיינו כי קומי לך היינו כסדר המדרגות ממטה למעלה והיא מדרגת הצדיקים ההולכים לפני ה׳ ממדרגה למדרגה.

it may be this: that "Arise for yourself" is in the order of the levels (madregos), from below to above, and this is the rank of the tzaddikim, who go before G-d from level to level.

אבל כשכנסת ישראל היא בסתר המדרגה אזי ההעלאה היא בבחינת ויצעקו אל ה׳ בצר להם

But when the Congregation of Israel is "in the hidden place of the step (madregah)," then the ascent is at the level of "They cried out to Havayah in their distress,"

שהוא בחינת תשובה בחילא יתיר וכנודע דתשובה אינו דוקא על עבירות אלא על הריחוק כו׳

which is the level of teshuvah, "with greater strength." And as is known, teshuvah is not necessarily for transgressions, but for the distance, etc.

ועמ״ש בד״ה שובה ישראל והנה יעקב אמר כסדר המדרגות כו׳ והנה סדר התשובה הוא שלא כסדר השתלשלות המדרגות כו׳ ע״ש

And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel": "Now, Yaakov said according to the order of the levels, etc.," and "Now, the order of teshuvah is not in the order of the chain of descent (hishtalshelus) of the levels, etc."; see there.

ועמ״ש בד״ה אלה מסעי ממשל מרוצת המים כשיש דף המונע ומעכב מרוצתם והם בכחם בוקעים ועוברים על דבר המונעם אזי תגדל מרוצתם ביתר שאת ויתר עז כו׳

And see what is written in the discourse beginning "These are the journeys," from the analogy of the rushing of water: when there is a board that blocks and holds back their rush, and they, with their force, break through and pass over the thing that blocks them, then their rush grows greater, with "excess of dignity and excess of power," etc.

ועד״ז יובן ענין הראיני את מראיך כו׳ ועמ״ש בד״ה וישב יעקב בפי׳ ובקשתם משם כו׳

And in the same way the matter of "Show me your appearance," etc., will be understood. And see what is written in the discourse beginning "And Yaakov settled," in the explanation of "And from there you will seek," etc.

ועמ"ש עוד מענין שנק' כנס"י [כנסת ישראל] מראה בפ' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו ובפ' מקץ בד"ה ת"ר [תנו רבנן] מצות נר חנוכה יום ראשון כו' גבי ענין מראות הצובאות:

And see what is written further on the subject of the Congregation of Israel being called a mirror, in Parshas Bereishis, on the verse "I will make him a helper opposite him," and in Parshas Miketz, in the discourse beginning "Our Rabbis taught: the mitzvah of the Chanukah lamp, on the first day, etc.," concerning "the mirrors of the women who assembled."

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 16

ביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו'

An explanation of the verse "My dove, in the clefts of the rock"

1 ביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו'

An explanation of the verse "My dove, in the clefts of the rock, etc."

2 הנה כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם. ומבואר במ"א שאינו מובן לפי פשוטו כי מלתא דפשיטא היא שאין ערוך מחשבותינו המלובשות בגוף לגבי מחשבתו של הקב"ה שאין לו דמות הגוף ואינו גוף ח"ו [חס ושלום]

Now, it is written, "For My thoughts are not your thoughts." And it is explained elsewhere that according to its plain meaning this is not understood: for it is an obvious matter that there is no comparison between our thoughts, which are enclothed in a body, and the thought of the Holy One, blessed be He, who has no likeness of a body and is not, G-d forbid, a body.

והענין הוא כי הנה באדם הרהור דהיינו מחשבה לא עביד מידי כי הנה המחשבה נק' נהר כנודע בפי' ונהר יוצא מעדן

The explanation is this. In a human being, "contemplation" (hirhur), that is, thought, "does nothing." For thought is called a "river," as is known from the explanation of "And a river goes out from Eden."

והיינו דכמו הנהר שנובע מן מקורו והולך בתמידות לא ינוח ולא יעמוד. כך המחשבה היא נובעת בתמידות ממקורה מהשכל ולא תנוח אפי' [אפילו] רגע שתמיד תשוטט מחשבת האדם באיזו דבר.

That is, just as a river wells up from its source and flows constantly, does not rest and does not stand still, so thought wells up constantly from its source, from the intellect, and does not rest even for a moment, for a person's thought is always roaming over some matter.

3 ואעפ"כ [ואף על פי כן] לא תפעול שום פעולה מורגשת ולא תעשה רושם כלל ולא כמו הדבור והמעשה שעושין רושם.

Yet even so, it brings about no perceptible effect and leaves no impression at all, unlike speech and action, which do leave an impression.

כמו עד"מ כאשר ידמה אדם במחשבתו להוות ולעשות איזו מציאות שיהיה הנה מחשבתו לא תפעיל

As, by way of analogy, when a person pictures in his thought bringing into being and making some existent thing, that it should be: his thought will not bring [it] about.

ואף אם ידמה ויצייר בשכלו צורת המציאות אשר ברצונו להוות עכ"ז [עם כל זה] והיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל ע"י כח המעשה דוקא או ע"י הדבור שמצוה לאחרים לעשות.

And even if he pictures and depicts in his mind the form of the existent thing that he wishes to bring into being, nevertheless it is as though it had never been, until it is effected and brought out into actuality through the power of action specifically, or through speech, by which he commands others to do it.

ונמצא המחשבה אין לה כח לפעול ולעשות כמו הדבור והמעשה שעיקר הפעולה אינה אלא ע"י המעשה דייקא או הדבור

It turns out, then, that thought has no power to effect and to make, as speech and action do; for the effect comes about chiefly only through action specifically, or speech.

(וזהו דהרהור לא עביד מידי שהמחשבה היא בחינת אין לגבי הדבור והמעשה שהם היש והעיקר וכדלקמן).

(And this is [the meaning of] "contemplation does nothing": thought is at the level of "nothing" (ayin) compared to speech and action, which are the "something" (yesh) and the main thing, as [will be explained] below.)

ואין כן למעלה במחשבתו ית' שהמחשבה דייקא היא תפעיל (והיא היש)

But it is not so above, in His thought, may He be blessed, where it is thought specifically that effects (and it is the "something").

כי כאשר עלה במחשבתו ורצונו להוות ולהאציל האצילות הנה אז נאצל ונתהווה ממש על ידי מחשבה זו כו' וכמ"ש כ"ז בפרדס [כל זה] (שער הצחצחות פ"ג [פרק ג'])

For when it arose in His thought and His will to bring into being and to emanate the World of Atzilus (Emanation), then it was actually emanated and brought into being through this thought, etc., as all this is written in the Pardes [Rimonim] (Sha'ar HaTzachtzachos, chapter 3).

ועמ"ש מזה גם כן בד"ה תקעו בחדש ואדרבה שם נהפוך הוא שהתהוות המציאות שע"י מחשבה הוא הרבה גבוה במעלה ומדרגה מהמציאות שנתהווה על ידי הדבור.

And see what is written about this also in the discourse beginning "Blow on the New Moon." And on the contrary: there [above] it is the reverse, for the coming-into-being of existence that is through thought is far higher in quality and level than the existence that came into being through speech.

שהרי ידוע מענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה אחת. ששם הוא למעלה מבחי' גדר זמן.

For it is known, from the matter of [His] "looking and gazing to the end of all the generations" in one thought, that there it is above the level of the bounds of time.

4 וכמ"ש בזהר שבמחשבה אחת נבראו כל העולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] וגם תח"ה [תחיית המתים] ואלף השביעי וכל העליות הכל נכלל במחשבה זו שממנה התהוותם

As is written in the Zohar, that in one thought all the worlds, Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, were created, and also the Resurrection of the Dead, and the seventh millennium, and all the ascents: all is included in this thought, from which they came into being.

אך כשבא השפע בבחי' הדבור הוא שנתצמצם האור בבחינת מיעוט אחר מיעוט ובבחי' התחלקות עד ששם נעשה ונתהווה בחינת זמן להיות שנים וחדשים וימים כו'

But when the flow (shefa) comes into the level of speech, that is when the light is contracted, in the manner of diminution after diminution and in the manner of division, until there the aspect of time is made and comes into being, so that there are years and months and days, etc.

וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ז [פרק ז'] שהתהוות הזמן הוא רק מבחי' מלכות שהוא דבור העליון אבל בבחי' המדות דאצילות שלמעלה מהדבור כתיב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. שכולל אלף שנים ביום א'

As is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], Part II, chapter 7, that the coming-into-being of time is only from the level of Malchus, which is the supernal speech; but of the level of the emotive attributes (middos) of Atzilus, which are above speech, it is written, "For a thousand years in Your eyes are like the day of yesterday," which includes a thousand years in one day.

עד שבמחשבה עילאה הוא למעלה מהזמן הנ"ל גם כן שהרי צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה וסקירה אחת (ועמ"ש מזה בפ' בראשית בד"ה צאינה וראינה כו' לבבתני כו' ע"ש)

So much so that in the supernal thought it is above even this time mentioned above, for He looks and gazes to the end of all the generations in a single thought and glance. (And see what is written about this in Parshas Bereishis, in the discourse beginning "Go out and gaze, etc.," [at] "You have captured my heart, etc."; see there.)

נמצא מובן מזה שלמעלה עיקר ההתהוות הוא מבחי' המחשבה דייקא

It is understood from this, then, that above, the main coming-into-being is from the level of thought specifically.

עד שגם כל מציאות כשעלה במחשבה ונתהווה שם ע"י הנה יש בו חיות ואור יותר הרבה מכמו שהוא מהותו ועצמותו כשנמשך אח"כ למטה ע"י הדבור כו' להתהוות בבי"ע.

So much so that every existent thing too, when it arose in thought and came into being there through this, has in it far more life-force and light than [there is in] its very being and essence when it is afterwards drawn down below through speech, etc., to come into being in Beriah, Yetzirah and Asiyah.

שהרי מה שנמשך ונתהוה על ידי הדבור ירד ונמשך תחת הזמן ממש משא"כ מה שהוא בבחינת מחשבה הוא למעלה מזה כו'.

For what is drawn down and brought into being through speech has actually descended and been drawn beneath time; whereas what is at the level of thought is above this, etc.

5 ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה דלשם נתבאר ג"כ ענין זה איך שעיקר ההתהוות הוא ע"י כל אשר חפץ ה' עשה. ומה שהיה צ"ל מאמר ודבור כדי שיהיה בחינת יש כו' ע"ש.

And see what is written in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "The Chanukah lamp, etc., so that the mezuzah may be," for there this matter too was explained: how the main coming-into-being is through "Whatever Havayah desired, He did"; and that there had to be a saying (ma'amar) and speech so that there would be the level of "something" (yesh), etc. See there.

6 וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם שבאדם גשמי נראה מחשבתו נחשבת לאין שלא יומשך ממנה שום התהוות מחמת דקותה. ומה שהולך ומתעבה לבחינת הדבור ומעשה נחשב יותר ליש שמהם יומשך התהוות דבר.

And this is [the meaning of] "For My thoughts are not your thoughts." For in a physical human being, it is seen that his thought is accounted as "nothing," since no coming-into-being will be drawn from it, because of its fineness; while what goes on and grows coarser, into the level of speech and action, is accounted more as "something," since from them the coming-into-being of a thing will be drawn.

אבל מדת הקב"ה אינו כן שהוא ית' הסוכ"ע הוא היש ואין בלתו ומה שהולך ומתפשט יותר בעולמות עליונים ותחתונים הוא נחשב יותר לאין כי הכל בטל נגדו וכולא קמיה כלא לחשיב

But the way of the Holy One, blessed be He, is not so: for He, may He be blessed, [who is] the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), is the "something," and there is none besides Him; and whatever goes on and extends further into the upper and lower worlds is accounted more as "nothing," for everything is nullified before Him, and "all before Him is accounted as nothing."

לכן כמ"כ [כמו כן] בענין מחשבה ודבור שלו ית' שהם הארות והתפשטות אלקותו ית' הנה המחשבה הוא בחינת יש וע"ז נאמר להנחיל אוהבי יש

Therefore, so too in the matter of His thought and speech, may He be blessed, which are radiances and extensions of His G-dliness, may He be blessed: thought is the level of "something" (yesh), and of this it is said, "to cause those who love me to inherit yesh."

וממנה עיקר ההתהוות עד שהדבור נחשב לבחי' אין וכלא חשיב לגבי מחשבה זו כו' ועיין מ"ש מזה במ"א ע"פ ויהי קול מעל לרקיע

And from it comes the main coming-into-being, so much so that speech is accounted the level of "nothing," and as nothing compared to this thought, etc. And see what is written about this elsewhere on the verse "And there was a voice from above the firmament."

(ועמ"ש עוד במ"א בענין מ"ש כל אשר חפץ ה' עשה וכתיב בדבר ה' שמים נעשו ושם נת' [נתבאר] ג"כ דעיקר ההתהוות הוא מבחינת חפץ' [חפצו] ורצונו העליון והוא בחי' מחשבה הנ"ל. בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות בד"ה להבין ההפרש כו'):

(And see what is written further elsewhere on the matter of what is written, "Whatever Havayah desired, He did," while it is written, "By the word of Havayah the heavens were made"; and there it was also explained that the main coming-into-being is from the level of His desire and His supernal will, which is the level of thought mentioned above: in the explanation on the verse "Let them bring a royal garment," in the discourse beginning "To understand the difference, etc.")

7 ב והנה ישראל עלו במחשבה הנ"ל והוא הנק' מחשבה הקדומה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בבראשית רבה פ"א מחשבתן של ישראל קדמה לכולן.

2. Now, Israel arose in the thought mentioned above, which is what is called the primordial thought (machshavah hakedumah), as our Sages, of blessed memory, said in Bereishis Rabbah, section 1: "The thought of Israel preceded them all."

והענין כי תכלית הבריאה והתורה והמצות הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים דהיינו שיהי' [שיהיה] גילוי אור א"ס ב"ה למטה דייקא.

The explanation: the purpose of creation, and of the Torah and the mitzvos, is that there be for Him, may He be blessed, a dwelling place among the lower realms (dirah betachtonim); that is, that there be a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below specifically.

ולא בשביל הגילוי באצילות כי הרי באצילות בלאו הכי נמי איהו וגרמוהי חד בחי' ביטול כו'.

And not for the sake of the revelation in Atzilus, for in Atzilus, even without this, "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi chad): the level of self-nullification (bittul), etc.

אמנם בי"ע שהם יש ודבר נפרד וע"י תורה ומצות ממשיכים בהם ג"כ בחי' דירה והשראת אור א"ס כמו באצילות זהו תכלית הבריאה

But Beriah, Yetzirah and Asiyah are "something" (yesh) and a separate thing; and through Torah and mitzvos one draws into them, too, the level of a dwelling and the resting of the Infinite Light, as in Atzilus. This is the purpose of creation.

(וכענין צחוק עשה לי אלקים כו' ועמ"ש בד"ה ששים המה מלכות בענין אור זרוע כו' ועמ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים ובד"ה לא הביט און ביעקב).

(And [this is] like the matter of "G-d has made laughter for me, etc." And see what is written in the discourse beginning "There are sixty queens," on the matter of "Light is sown, etc." And see what is written in the explanation on the verse "For as the new heavens," and in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov.")

ואיך נעשה זה על ידי התורה ומצות הענין כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח אברים דמלכא

And how is this accomplished through the Torah and mitzvos? The explanation is that the 248 positive commandments are the "248 limbs of the King."

פי' אברים היינו כמו עד"מ על ידי האבר נמשך ומתגלה אור וחיות מהנפש כח הראיה בעין כו' כך למעלה ע"י ע"ס [עשר ספירות] דאצילות נמשך ומתגלה אור א"ס ב"ה ממש.

The meaning of "limbs" is: just as, by way of analogy, through a limb light and life-force from the soul are drawn forth and revealed, [such as] the power of sight in the eye, etc., so above, through the Ten Sefiros of Atzilus, the very Infinite Light, blessed be He, is drawn forth and revealed.

וזהו ענין איהו וחיוהי וגרמוהי חד ולכן הם הנקראים רמ"ח אברים דמלכא.

And this is the meaning of "He and His life-forces and His vessels are one"; and therefore they are what is called the "248 limbs of the King."

והן הן ג"כ המצות כי תפילין הם המשכות אור א"ס בחכמה בינה דעת כו' צדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] בחי' חסד כו'

And these very ones are also the mitzvos: for tefillin are the drawing down of the Infinite Light into Chochmah, Binah and Daas, etc.; charity and acts of kindness (gemilus chassadim) [are] the level of Chesed, etc.

וחשבון רמ"ח אברים ורמ"ח מ"ע [מצות עשה] היינו לפי שז"א הוא בעל ט"ס [ט' ספירות] (כמ"ש במ"א בד"ה אלפי שנאן בפי' יתרו ועיין בזהר נח דס"ה א' ובע"ח [ובעץ חיים] שער א"א פ"ב [פרק ב'] חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד]

And the count of 248 limbs and 248 positive commandments is because Z'eir Anpin possesses nine Sefiros (as is written elsewhere, in the discourse beginning "Thousands of shinan [angels]," in Parshas Yisro; and see the Zohar, Noach, page 65a, and Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 2): Chochmah, Binah and Daas; Chesed, Gevurah and Tiferes; Netzach, Hod and Yesod.

וכל א' כלולה מט' הרי ט' פעמים ט' עולה פ"א וכל בחינה יש בה ג' כלים ראש תוך סוף הרי רמ"ג וה"ח [וה' חסדים] המגדילים הרי רמ"ח.

And each one is composed of nine: thus nine times nine comes to 81. And each aspect has three vessels, head, middle and end: thus 243. And the five Chasadim that enlarge [it]: thus 248.

והנה ענין מתן תורה שהוא התלבשות המצות עליונים רמ"ח אברין דמלכא מה שהקב"ה מניח תפילין כו' במצות גשמיות תפילין בקלף ודיו וציצית בצמר וכן סוכה ולולב כו' ושאר כל המצות

Now, the matter of the giving of the Torah is the enclothing of the supernal mitzvos, the 248 limbs of the King, [such as] the Holy One, blessed be He, putting on tefillin, etc., in physical mitzvos: tefillin in parchment and ink, and tzitzis in wool, and likewise sukkah and lulav, etc., and all the rest of the mitzvos.

היינו שעל ידי קיום המצוה בגשמיות ממשיכים אור א"ס ב"ה המתגלה ברמ"ח אברים דמלכא שיתגלה למטה ממש בעשיה

That is, through fulfilling the mitzvah physically, one draws down the Infinite Light, blessed be He, which is revealed in the 248 limbs of the King, so that it be revealed actually below, in Asiyah.

היינו על ידי תפילין ממשיכים בחינת חכמה ועל ידי צדקה בחינת חסד כו' עד שיד האדם הנותן צדקה תהיה בחי' כלי לגילוי אלקותו יתי' כמו שחסד דרועא ימינא שבאצילות הוא כלי לגילוי אור א"ס דאיהו וגרמוהי חד. כך יהיה גילוי זה ממש בבי"ע

That is, through tefillin one draws down the level of Chochmah, and through charity the level of Chesed, etc., until the hand of the person who gives charity will be at the level of a vessel for the revelation of His G-dliness, may He be blessed: just as Chesed, "the right arm," in Atzilus is a vessel for the revelation of the Infinite Light, since "He and His vessels are one," so this very revelation will be in Beriah, Yetzirah and Asiyah.

וזהו ענין דירה בתחתונים שנעשה על ידי קיום התורה ומצות שהן רמ"ח אברין דמלכא הנקרא ז"א דאצילות שעי"ז יומשך גילוי זה שבאצילות גם בעשייה ממש

And this is the matter of a dwelling place among the lower realms, which is made through fulfilling the Torah and mitzvos, which are the 248 limbs of the King, called Z'eir Anpin of Atzilus: through this, this revelation that is in Atzilus will be drawn down into Asiyah itself as well.

(וכמ"ש מזה בד"ה משה ידבר בפי יתרו ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית בפי שלח בפי' וזכרתם את כל מצות כו' ע"ש).

(As is written about this in the discourse beginning "Moshe would speak," in Parshas Yisro; and see what is written in the discourse beginning "And it shall be tzitzis for you," in Parshas Shelach, on the meaning of "And you shall remember all the commandments, etc."; see there.)

אך איך יהיה התקשרות האצילות עם העשיה גשמיות והרי אין ערוך זה לזה ואיך יומשך על ידי המצות מעשיות גילוי האצילות עליון כו'.

But how can there be a bond between Atzilus and physical Asiyah, when there is no comparison between them? And how will the revelation of supernal Atzilus be drawn down through the active mitzvos, etc.?

אך הענין הוא מפני שישראל עלו במחשבה הקדומה ומפני זה כשישראל עושין המצות הם ממשיכים ומקשרין האצילות הרוחני בעשייה הגשמיות.

But the explanation is that it is because Israel arose in the primordial thought; and because of this, when Israel perform the mitzvos, they draw down spiritual Atzilus and bind it to physical Asiyah.

לפי שבחינת מחשבה הקדומה הוא מבחינת סוכ"ע דאצילות ועשייה שוין נגד בחי' זו כי היא כוללת כולן יחד שהוא בחינת א"ק [אדם קדמון] שהוא כתר הכללי דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה].

For the level of the primordial thought is of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), before which Atzilus and Asiyah are equal, for it includes them all together. This is the level of Adam Kadmon, which is the general Keser (Crown) of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah.

8 ולכן אצילות ועשיה שוין לגבי בחינה זו ועמ"ש מזה בד"ה למנצח על השמינית כו' ולכן יכול לקשר ולחבר האציק עם העשייה אע"פ [אף על פי] שהם רחוקים זה מזה בתכלית.

Therefore Atzilus and Asiyah are equal in relation to this level (and see what is written about this in the discourse beginning "For the conductor, on the sheminis [the eighth], etc."); and therefore one can bind and join Atzilus with Asiyah, although they are utterly distant from each other.

ויובן זה ג"כ עד"מ באדם דהנה אנו רואים באור וחיות הנפש המלובש באברי הגוף שבכל אבר מלובש כח פרטי כמו ראיה שמיעה ריח טעם ודבור

This will also be understood by way of analogy from a human being. For we see, in the light and life-force of the soul that is enclothed in the limbs of the body, that in each limb a particular power is enclothed, such as sight, hearing, smell, taste and speech.

שכח הראיה מלובש בעין וכח השמיעה באזן כו' כל א' הוא בחינה ומדרגה בפ"ע [בפני עצמו].

The power of sight is enclothed in the eye, and the power of hearing in the ear, etc.; each one is an aspect and level of its own.

אבל המחשבה הנה מקושרים ואחוזים בה כל האברים והכחות שבהן מהראש עד צפורן הרגל שהרי ירגיש במחשבתו כל הנפעל ברמ"ח אברים

But as for thought, all the limbs, and the powers in them, from the head to the toenail, are bound to it and held in it; for he feels in his thought everything that is done in the 248 limbs,

וגם כל האיברים בטלים למחשבתו והיא מושלת על כולן וגם היא שורה בכולן ומקפת אותן.

and also all the limbs are nullified before his thought, and it rules over them all; and it also rests in them all and encompasses them.

שהרי מיד כשעולה במחשבתו לנענע רגלו תומ"י תתנענע הרגל בלי שום שהיית זמן כו' [תכף ומיד] (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה להבין מפני מה יו"ט [יום טוב] דפסח הוא ביום שנעשה בו נס. ובביאור ע"פ ויקח קרח כו').

For as soon as it arises in his thought to move his foot, the foot moves at once, without any lapse of time, etc. (And see what is written about this elsewhere, in the discourse beginning "To understand why the festival of Pesach is on the day on which the miracle was done," and in the explanation on the verse "And Korach took, etc.")

והנמשל מזה למעלה דהשתלשלות העולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] כל בחינה הוא פרט בפ"ע [בפני עצמו] וע"כ בין אצילות לבריאה יש פרסא כו'

And what this illustrates above: in the chain of descent (hishtalshelus) of the worlds, Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, each level is a particular of its own; and therefore between Atzilus and Beriah there is a partition (parsa), etc.,

והוא כמשל כח הראיה בעין שהוא מובדל מכח ההילוך שברגל וגם יש פרסא מפסקת בין אברי הנשימה לאברי המזון דהיינו חצר הכבד כו'

and this is like the analogy of the power of sight in the eye, which is separate from the power of walking in the foot; and there is also a partition that divides between the organs of breathing and the organs of nourishment, namely the diaphragm (chatzar hakaved), etc.

אבל בחינת מחשבה הקדומה היא כוללת כולן יחד ולכן רגלי א"ק [אדם קדמון] נמשכים גם בעשייה ואין הפרסא חוצצת בפניו כו'

But the level of the primordial thought includes them all together. Therefore the feet of Adam Kadmon extend into Asiyah too, and the partition does not block it, etc.

וע"כ נש"י [נשמות ישראל] שעלו במחשבה זו יש להם הכח לקשר ולחבר האצילות עם העשייה ע"י התורה ומצות להמשיך בחינת רמ"ח אברים דמלכא בעשייה ממש כנ"ל.

And therefore the souls of Israel, who arose in this thought, have the power to bind and join Atzilus with Asiyah through the Torah and mitzvos, to draw the level of the 248 limbs of the King into Asiyah itself, as mentioned above.

ועמ"ש ע"פ ויהי קול מעל לרקיע ולכן נאמר בכל התורה דבר אל בנ"י [בני ישראל] כו' צו את בנ"י [בני ישראל] כו'

And see what is written on the verse "And there was a voice from above the firmament." And therefore it is said throughout the Torah, "Speak to the children of Israel, etc.," "Command the children of Israel, etc."

(ומזה יובן שרש ענין המבואר במ"א בד"ה זכור את יום השבת לקדשו בענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו כו' ע"ש

(And from this the root will be understood of the matter explained elsewhere, in the discourse beginning "Remember the Shabbos day to sanctify it," on the matter of "'Remember' and 'Keep' were said in a single utterance, etc."; see there.

והיינו על ידי גילוי בחינת כתר שהוא בחינת א"ק [אדם קדמון] שכולל אפילו אצילות ועשייה יחד ממש כנ"ל ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה הנ"ל שבפרשה בראשית בענין אשר לשלמה כו' גם בד"ה שיר השירים אשר לשלמה ובד"ה שחורה כו' בענין כיריעות שלמה

That is, through the revelation of the level of Keser, which is the level of Adam Kadmon, which includes even Atzilus and Asiyah actually together, as mentioned above. And see what is written in the discourse beginning "Go out and gaze," mentioned above, in Parshas Bereishis, on the matter of "which is Shlomo's, etc."; also in the discourse beginning "The Song of Songs, which is Shlomo's," and in the discourse beginning "I am black, etc.," on the matter of "like the curtains of Shlomo."

עוד נתבאר כהאי גוונא גבי קריעת ים סוף שלהיות הפך ים שהוא עלמא דאתכסיא ליבשה עלמא דאתגליא הוא על ידי המשכה מבחינה הגבוה משניהם דים ויבשה שוין שם כו' ועד"ז הוא כאן):

It was further explained in this way regarding the splitting of the Sea of Reeds: that turning the sea, which is the hidden world (alma de'iskasya), into dry land, the revealed world (alma de'isgalya), is through drawing down from a level higher than both of them, for sea and dry land are equal there, etc.; and so it is here.)

9 וזהו ותורה שם בישראל שמהם נמשכת התורה כי התורה היא ח,ע דאצילות. וח"ע [וחכמה עילאה] היא ראשית הגילוי שבאצילות חח"ן [חכמה חסד נצח] קו ימין כו'

And this is [the meaning of] "and He placed Torah in Israel": that from them the Torah is drawn. For the Torah is the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) of Atzilus; and the higher Chochmah is the beginning of revelation in Atzilus; Chochmah, Chesed and Netzach [form] the right line, etc.,

והיא מקור רמ"ח אברים דז"א כו' והיא מקבלת ונמשכת מבחי' א"ק [אדם קדמון] כו' וזהו בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית.

and it is the source of the 248 limbs of Z'eir Anpin, etc.; and it receives from, and is drawn from, the level of Adam Kadmon, etc. And this is [the meaning of] "Bereishis [In the beginning]: for the sake of Israel, who are called 'first' (reishis)."

היינו בחינת ראשית שבישראל שהוא שרשן במחשבה הקדומה שבחינה זו נקרא ראשית שע"ז אמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל שכדי להיות גילוי זה בנשמה המלובשת בגוף הוא ע"י התורה.

That is, the level of "first" in Israel, which is their root in the primordial thought, for this level is called "first"; of this they said, "The thought of Israel preceded everything." And it is through the Torah that this revelation comes to be in the soul enclothed in the body.

כי הנה בישראל יש ב' בחי'. הא' מציאותן ושרשן במחשבה הקדומה ונקרא ישראל דלעילא והוא חלק הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף אלא בחינת מקיף כו'.

For in Israel there are two levels. The first is their existence and root in the primordial thought, and it is called Israel Above (Yisrael dele'ila); it is the part of the soul that is above enclothing in the body, but is at the level of an encompassing light (makif), etc.

10 והב' הוא הנק' ישראל זוטא וכנסת ישראל היינו מקור הנשמה המתפשטת ומתלבשת בגוף. ומקור זה הוא בחי' מלכות דאצילות ונק' ג"כ אימא תתאה ומטרוניתא

And the second is what is called Lesser Israel (Yisrael zuta) and the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), that is, the source of the soul that extends and is enclothed in the body. And this source is the level of Malchus of Atzilus, and it is also called the lower Imma (Imma tata'ah) and the Matronita [the Queen].

והנה בחינת מלכות דאצילות היא סופא דכל דרגין וכדי שיומשך בה האור מבחינת כתר שהוא בחי' א"ק [אדם קדמון] מחשבה הקדומה הוא ע"י ח"ע [חכמה עילאה] שהיא התורה כו'

Now, the level of Malchus of Atzilus is "the end of all levels" (sofa dechol dargin); and for the light to be drawn into it from the level of Keser, which is the level of Adam Kadmon, the primordial thought, it is through the higher Chochmah, which is the Torah, etc.

וע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא כו' וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך

And of this they said, "Israel are bound to the Torah, etc." And this is [the meaning of] "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)."

שנש"י [שנשמות ישראל] שהם בניך דבחינת מלכות דאצילות שהרי ממנה לוקחה חלק הנשמה המתפשטת בגוף הם ג"כ בוניך דבחינת מלכות דאצילות והארה שממנה המלובשת בגוף

That is, the souls of Israel, who are "your children," [the children] of the level of Malchus of Atzilus, since from it was taken the part of the soul that extends into the body, are also "your builders," [builders] of the level of Malchus of Atzilus and of the radiance from it that is enclothed in the body.

והיינו מצד שרשן במחשבה הקדומה שע"ז ותורה שם בישראל והם העושים התורה וממשיכים הגילוי בבחי' ח"ע [חכמה עילאה] ומח"ע [ומחכמה עילאה] במל' דאצילות כו'

And this is by virtue of their root in the primordial thought, through which "and He placed Torah in Israel," and they are the ones who make the Torah and draw the revelation into the level of the higher Chochmah, and from the higher Chochmah into Malchus of Atzilus, etc.

ולכן בחי' בוניך היינו דוקא ע"י עסק התורה וכדכתיב בחכמה יבנה בית והיינו שכדי להיות ההמשכה מבחי' מחשבה הקדומה הנ"ל במל' דאצילות הוא ע"י התורה דייקא שהיא בחי' חכמה עילאה כו'

And therefore the level of "your builders" is specifically through the study of Torah, as it is written, "Through wisdom a house is built"; that is, for there to be the drawing down from the level of the primordial thought mentioned above into Malchus of Atzilus, it is through the Torah specifically, which is the level of the higher Chochmah, etc.

(ועמ"ש בד"ה באתי לגני ובד"ה וידבר כו' אנכי כו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים ועמ"ש בד"ה ויאכילך את המן גבי ברכת הארץ שצריך שיזכיר בה ברית ותורה.

(And see what is written in the discourse beginning "I have come into my garden," and in the discourse beginning "And [G-d] spoke, etc.: I am, etc., who brought you out of the land of Egypt"; and see what is written in the discourse beginning "And He fed you the manna," regarding the blessing for the land, in which one must mention the covenant and the Torah.

וכדברים האלה מבואר ג"כ בזהר בפ' ויחי) (דרמ"ה סע"א [סוף עמוד א]) תלת נשמתין אינון כו' ע"ש ועיין מ"ש עוד מענין ב' בחי' הנ"ל שיש בהנשמה ע"פ כי תצא כו' גבי ויברא אלקים את האדם בצלמו כו':

And things like these are explained also in the Zohar, in Parshas Vayechi (page 245, end of side a): "There are three souls, etc."; see there.) And see what is written further on the matter of the two levels mentioned above that are in the soul, on the verse "When you go out, etc.," regarding "And G-d created man in His image, etc."

11 ג וזהו ענין רעיתי יפתי. רעיתי הוא ע"י עסק התורה לכו לחמו בלחמי כמו מזון עד"מ הוא מקשר ומחבר חיות הנשמה להתפשט בתוך הגוף כו' כך ע"י התורה נמשך התלבשות אור א"ד ב"ה בחכמה עילאה כו'

3. And this is the meaning of "my beloved (ra'ayasi), my fair one (yafasi)." "My beloved" [the one who provides sustenance] is through the study of Torah, "Come, eat of my bread": just as food, by way of analogy, binds and joins the soul's life-force so that it spreads through the body, etc., so through the Torah the Infinite Light, blessed be He, is drawn down to be enclothed in the higher Chochmah, etc.

וביאור ענין יפתי שהם המצות שנקראו לבושים כענין יביאו לבוש מלכות כו' וזהו יפתי שעושה בחי' לבושים יפים כו' משא"כ בחינת אלביש שמים קדרות כו'

And the explanation of "my fair one": these are the mitzvos, which are called garments, as in "Let them bring a royal garment, etc." And this is "my fair one": that she makes the level of beautiful garments, etc.; which is not so of the level of "I clothe the heavens in blackness, etc."

והענין הוא כי מבחי' כתר שהוא ארך אפים מאריך אף כו' כי קמיה כחשכה כאורה כו' א"כ גם החיצונים יוכלו לקבל יניקה

The explanation is this. From the level of Keser, which is "long-suffering" (erech apayim), [He] who defers anger, etc., for before Him "darkness is like light, etc.," it follows that the external forces too can receive nurture.

כי שממית בידים תתפש כו' וכענין שאמר אברהם לו ישמעאל כו'

For "the spider (semamis) takes hold with its hands, etc.," and like the matter of what Avraham said, "If only Yishmael, etc."

(ועמ"ש סד"ה מצה זו ובד"ה ויאבק וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ וישלח כי א"ק [אדם קדמון] הוא ראשון המקבל שפע מא"ס והנה דע כי נשתלשל ממנו ניצוץ א' נחלק לב' מוח וקליפה כו' ע"ש).

(And see what is written at the end of the discourse beginning "This matzah," and in the discourse beginning "And a man wrestled"; and see in the Likkutei Torah [of the Arizal], at the end of Parshas Vayishlach, that Adam Kadmon is the first to receive the flow from the Infinite One (Ein Sof); and know that a single spark descended from it, divided into two, a kernel (mo'ach) and a husk (kelipah), etc.; see there.)

ולכן כדי שיומשך השפע רק לסטרא דקדושה ולא לחיצונים זהו ע"י מעשה המצות שמהם נמשך בחינת לבוש מלכות

Therefore, in order that the flow be drawn only to the side of holiness and not to the external forces, this is through the performance of the mitzvos, from which the level of a royal garment is drawn,

שהוא הלבוש היפה שכשנמשך ע"י לבוש זה שממעשה המצות נמשך רק בסטרא דקדושה כו' המקבלים עליהם עול מלכות שמים כו'

which is the beautiful garment: for when [the flow] is drawn through this garment that comes from the performance of the mitzvos, it is drawn only to the side of holiness, etc., to those who accept upon themselves the yoke of the kingship of Heaven, etc.

וכמו הלבוש שמגין על האדם להצילו מהשרב והגשמים כך לבוש הנ"ל הוא המגין מיניקת החיצונים כו' ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים]

And just as a garment protects a person, to save him from the heat and the rain, so the garment mentioned above is what protects against the nurture of the external forces, etc. And therefore our Sages, of blessed memory, said, "Whoever says, 'I have nothing but Torah,' does not have even Torah; rather, Torah and acts of kindness (gemilus chassadim)."

לפי שעל ידי המצות דוקא נמשך לבוש הנ"ל משא"כ בתורה לבד הרי לפעמים נאמר אלביש שמים קדרות שמים אש ומים רצוא ושוב הוא בחינת תורה מימינו אש דת כו' ב"ש [בית שמאי] וב"ה [ובית הלל] כו'

For it is specifically through the mitzvos that the garment mentioned above is drawn, whereas with Torah alone, at times it is said, "I clothe the heavens in blackness." The heavens (shamayim) are fire and water (esh umayim), "running and returning" (ratzo vashov); this is the level of Torah, "from His right hand a fiery law, etc.," Beis Shammai and Beis Hillel, etc.

ולפעמים ח"ו [חס ושלום] יוכל להיות מלובשים בקדרות יניקת החיצונים מהמדות אש ומים חו"ג [חסד וגבורה] כענין אברהם שיצא ממנו כו'

And at times, G-d forbid, they can be clothed in blackness: the nurture of the external forces from the attributes of fire and water, Chesed and Gevurah, like the matter of Avraham, from whom there came forth, etc.

אבל על ידי מעשה המצות נעשה בחי' יפתי לבוש מלכות כו'

But through the performance of the mitzvos the level of "my fair one" is made, a royal garment, etc.

(וע' בזהר פי' בלק) (דף ר"י ב') ע"פ בקר אערך לך ואצפה כו' אתא דוד ואתקין האי בוצינא חופאה להאי בקר דיוסף לאתחפאה ביה כו' כד"א [כמה דאת אמר] ויצפהו זהב טהור

(And see the Zohar, Parshas Balak, page 204b) on the verse "In the morning I will set out before You, and watch (va'atzapeh), etc.": "David came and fashioned this lamp as a covering for this 'morning' of Yosef, to be covered by it, etc., as it says, 'And he overlaid it (vayetzapehu) with pure gold.'"

והיינו שדוד תיקן בחי' מלכות דאצילות לבוש וכיסוי להאי בקר דיוסף כו' ע"ש ונתבאר במ"א

That is, David fashioned the level of Malchus of Atzilus as a garment and a covering for this "morning" of Yosef, etc.; see there, and it was explained elsewhere.

וזהו ג"כ מ"ש ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני. פי' בי יומשך השפע מבחינת יוסף כי יהודה הוא ג"כ בחינת מלכות והרי זהו דייקא הכלי והלבוש כו'

And this is also what is written, "And Yehudah approached him and said, 'Please (bi), my lord.'" The meaning is: "through me" (bi) the flow will be drawn from the level of Yosef; for Yehudah too is the level of Malchus, and this is specifically the vessel and the garment, etc.

ועמ"ש מזה ע"פ ויגש ועיין עוד בזהר פ' אחרי (דנ"ח ע"ב) גבי בגין כך לא יטעי לחברא עת אחרא לגבי מלכא כו' בזאת יבא כו'

And see what is written about this on the verse "And [Yehudah] approached." And see further in the Zohar, Parshas Acharei (page 58b), regarding "Therefore one should not err and join another 'time' to the King, etc. 'With this (bezos) he shall come,' etc."

(ודף ע"ד ב') גבי וכדין לבשו שמים קדרות ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועיין בפרדס שכ"ה פרק ו' ע"ש

(And [see] page 74b), regarding "And then the heavens were clothed in blackness," and in the Mikdash Melech there. And see the Pardes, Sha'ar (Gate) 25, chapter 6; see there.

וזהו ואתחנן אל ה' בעת ההיא ואתחנן הוא המשכה שע"י התורה כמ"ש במ"א והמשכה זו צ"ל בעת ההיא שהיא בחינת מלכות כו' והוא בחי' המצות שעליהם נאמר ועת לכל חפץ כו'

And this is [the meaning of] "And I besought Havayah at that time." "I besought" (va'eschanan) is the drawing down that is through the Torah, as is written elsewhere; and this drawing down must be "at that time" (ba'es hahi), which is the level of Malchus, etc. And it is the level of the mitzvos, of which it is said, "and a time for every desire, etc.,"

כמ"ש במ"א בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ושם נתבאר ג"כ איך המשכה זו להיות מלך העולם נמשך על ידי המצות וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] גם כן בד"ה תקעו בחדש שופר כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול גבי לשמור את כל מצותיו

as is written elsewhere, in the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will hear'"; and there it was also explained how this drawing down, that [He] be King of the world, is drawn through the mitzvos; as was explained also in the discourse beginning "Blow the shofar on the New Moon, etc."; see there. And see what is written in the discourse beginning "When you hearken to the voice," regarding "to keep all His commandments."

ויובן עוד ענין לבוש שעם היות הלבוש מעלים ומסתיר להיות בחי' עולם מלשון העלם כו' הנה שרשו ממקום גבוה מאד

And the matter of a garment will be further understood: although the garment conceals and hides, so that there be the level of a world (olam), from the expression "concealment" (he'elem), etc., its root is from a very high place.

וכענין שנתבאר במ"א בפ' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת גבי ולהבין ענין חשמל זה כו'

As in the matter explained elsewhere, in Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "And the curtain shall divide," regarding "And to understand this matter of the chashmal [of Ezekiel's vision], etc."

וגם בד"ה ענין לך לך גבי וידבר שלשת אלפים משל כו'

And also in the discourse beginning "The matter of 'Go forth,'" regarding "And he spoke three thousand parables, etc."

ועוד נת' [נתבאר] זה במ"א בפי' השמים כסאי כי בחי' יחידה שאין לה כלי היינו כתר שסובב ומקיף מראשו ועד רגלו ומבדיל בין אצי' לבריאה ונעשה פרגוד ומסך.

And this was further explained elsewhere, in the explanation of "The heavens are My throne," that the level of yechidah [the highest of the soul's five levels], which has no vessel, that is, Keser, which surrounds and encompasses from its head to its foot, divides between Atzilus and Beriah and becomes a curtain (pargod) and a screen (masach).

12 ור"ל [ורוצה לומר] ששרש הפרגוד והמסך שהוא הלבוש הנ"ל שרשו מבחי' יחידה וכתר.

That is to say, the root of the curtain (pargod) and the screen (masach), which is the garment mentioned above, is in the level of yechidah and Keser.

וזהו השמים כסאי כי שמים פי' גם כן מקיפים ומהם נמשך הכסא כס א' לבוש ומסך הנל ועמ"ש ע"פ ואברהם זקן בא בימים ועד"ז יובן ענין יפתי כו'

And this is [the meaning of] "The heavens are My throne (kis'i)": for "heavens" also means encompassing lights (makifim), and from them is drawn the throne (kisei), kes alef [a covering for the alef], the garment and screen mentioned above. (And see what is written on the verse "And Avraham was old, advanced in days.") And along these lines the matter of "my fair one" will be understood, etc.

וזהו יפיפית מבני אדם כו' שעל ידי קיום המצות עושה לבושים יפים למלך מלכי המלכים הקב"ה.

And this is [the meaning of] "You are fairer than the sons of men (mibnei adam), etc.": that through fulfilling the mitzvos, [man] makes beautiful garments for the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He.

א"כ כביכול מה שיפיפית הוא מבני אדם כן פי' הגאון החסיד ר' לוי יצחק ז"ל מבאדיטשוב [רבי]

If so, as it were, Your being fair is "from the sons of men" (mibnei adam). So it was explained by the gaon and chassid [the great and saintly sage] Rabbi Levi Yitzchak, of blessed memory, of Berditchev.

והיינו מ"ש יפתי ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש שבלבושים אלו שממעשה המצות יש ג' בחינות ומדרגות

And this is what is written, "my fair one." And see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments," that in these garments that come from the performance of the mitzvos there are three aspects and levels.

והנה מבואר במ"א שיניקת החיצונים הוא בב' אופנים הא' מלמטה מחמת ריבוי הצמצומים וההסתר כו'

Now, it is explained elsewhere that the nurture of the external forces comes in two ways. The first is from below, because of the many contractions (tzimtzumim) and the concealment, etc.

והב' ע"י אם תגביה כנשר כו' שרוצים לקבל מבחי' דקמיה כחשכה כאורה כנז' לעיל [כנזכר] והנה התיקון לב' יניקות אלו הוא ע"י לבושים דמעשה המצות

And the second is through "Though you soar aloft like the eagle, etc.": that they seek to receive from the level of which [it is said] "before Him darkness is like light," as mentioned above. Now, the remedy (tikkun) for these two kinds of nurture is through the garments of the performance of the mitzvos.

והנה התיקון לבחי' הא' פשוט הוא שכשנמשך ע"י לבוש מל' דאצילות אין להם יניקה יתירה מלמטה

The remedy for the first kind is simple: when [the flow] is drawn through the garment of Malchus of Atzilus, they have no excess nurture from below.

אך התיקון לבחינה הב' היינו כמש"ש [כמה שכתוב שם] שיש מדרגה עליונה בלבושים דמעשה המצות וע"ז נאמר ועשית בגדי קדש לאהרן שמשה הוא העושה אותם כו'

But the remedy for the second kind is, as is written there, that there is a supernal level in the garments of the performance of the mitzvos; and of this it is said, "And you shall make holy garments for Aharon": that Moshe is the one who makes them, etc.

וענין לבוש זה מבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער י"ב פרק ח' כי ממדה ו' ואילך כו' מתלבש בשמנה בגדים כו'

And the matter of this garment is explained in Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 12, chapter 8: that from the sixth attribute onward, etc., [it] is enclothed in eight garments, etc.,

ונמצא כי התיקון ו' מתלבש כו' ע"ש הביאו הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' אמור (דפ"ח) וע' מזה בזהר הרקיע בפרשה משפטים (בדף צ"ה) ותיקון ו' היינו כי חפץ חסד הוא

and it follows that the sixth tikkun [attribute] is enclothed, etc.; see there. The Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] cited it on Parshas Emor (page 88); and see about this in Zohar HaRakia, on Parshas Mishpatim (on page 95). And the sixth tikkun is "for He desires kindness (chesed)."

ולכן על ידי לבושים אלו שמלבישים לבחי' כי חפץ חסד הוא גורם שיומשך בחי' חסדו הגדול הזה רק לסטרא דקדושה ולא להיכלות דנוגה

And therefore, through these garments that clothe the level of "for He desires kindness," [one] causes this great kindness of His to be drawn only to the side of holiness, and not to the chambers of Nogah [the translucent husk].

ונמצא שע"י לבושים דמעשה המצות נעשה תיקון גם לבחי' יניקה הב' ועמ"ש בד"ה עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו הוי' אלקינו:

It follows that through the garments of the performance of the mitzvos a remedy is made also for the second kind of nurture. And see what is written in the discourse beginning "We were slaves to Pharaoh in Egypt, and Havayah our G-d took us out."

13 ד אך להיות המשכת אור א"ס בחכמה עילאה ע"י התורה ולהמשיך ע"י מעשה המצות בחי' לבוש הנ"ל צריך להקדים בחי' קומי לך לעצמך

4. But for there to be the drawing of the Infinite Light into the higher Chochmah through the Torah, and for the level of the garment mentioned above to be drawn down through the performance of the mitzvos, one must first have the level of "Arise for yourself (kumi lach)": to your own self,

דהיינו לבחי' הנשמה שלמעלה כו' והיינו ע"י ק"ש [קריאת שמע] ותפלה והנה הכתיב לכי בכף יו"ד כו'

that is, to the level of the soul that is above, etc.; and this is through the Shema and prayer. Now, the written form (ksiv) is lachi, with a kaf and a yud, etc.

והענין כי הנה בחי' מחשבה הקדומה הוא בחי' ממוצע בין עצמות אור א"ס לנאצלים

The explanation is that the level of the primordial thought is the level of an intermediary between the essence of the Infinite Light and the emanated beings.

להיות כי מחשבה הקדומה היא בחינת מקיף וסובב כל ההשתלשלות וכוללם יחד שע"י מחשבה זו הוא התהוותם כו'

For the primordial thought is the level of an encompassing light (makif) that surrounds the whole chain of descent (hishtalshelus) and includes them all together, for it is through this thought that they come into being, etc.

נמצא מחשבה זו היא בחינת אור כללי הכולל כל פרטי ההשתלשלות ובעצמות אור אין סוף לא שייך כל זה

It follows that this thought is the level of an all-encompassing light (or kelali) that includes all the particulars of the chain of descent. But to the essence of the Infinite Light none of this applies.

שאין שייך ח"ו [חס ושלום] לומר בו שהוא מקור וכלל שכולל חיות העולמות שהוא מרומם ונשגב מגדר העלמין לגמרי והיה יכול להיות רבוא רבבות השתלשלות באופנים אחרים כו'

For it is not applicable, G-d forbid, to say of it that it is a source and a whole (klal) that includes the life-force of the worlds, since it is utterly exalted and lifted beyond the bounds of the worlds; and there could have been myriads upon myriads of chains of descent in other ways, etc.,

ורבוא רבבות ספירות שלא ממהות הספירות הנאצלים כמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות ע"ש בד"ה להבין ההפרש כו'.

and myriads upon myriads of Sefiros not of the nature of the emanated Sefiros, as is written in the explanation on the verse "Let them bring a royal garment"; see there, in the discourse beginning "To understand the difference, etc."

14 ועמ"ש בפ' בשלח סד"ה להבין ענין לחם משנה וגם אין שייך לומר באור א"ס שהוא מקיף וסוכ"ע כו' כנודע

And see what is written in Parshas Beshalach, at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the double bread (lechem mishneh)." And also, it is not applicable to say of the Infinite Light that it is an encompassing light (makif) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc., as is known.

ולכן כדי שיתהוו פרטי העולמות מעצמות אור א"ס הוא ע"י בחי' מחשבה הקדומה שהוא בחי' התהוות אור כללי הכולל כל ההשתלשלות יחד כו' והרי הוא כלל של הפרטים כו'

And therefore, for the particulars of the worlds to come into being from the essence of the Infinite Light, it is through the level of the primordial thought, which is the level of the coming into being of an all-encompassing light that includes the whole chain of descent together, etc.; and it is the general and collective expression (klal) of the particulars, etc.

והיינו כי מחשבה הקדומה היינו בחי' א"ק [אדם קדמון] והוא בחי' כתר דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ד ומבואר יותר בשערי קדושה להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] ח"ג [חלק ג'] שער א' וז"ל [וזה לשונו] א"ק [אדם קדמון] קוצו של יו"ד והיא הספירה העליונה מכולן ונקרא כתר עכ"ל [עד כאן לשונו]

That is, the primordial thought is the level of Adam Kadmon, and it is the level of Keser of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 4, and explained further in Sha'arei Kedushah by Rabbi Chaim Vital, Part III, Sha'ar (Gate) 1; these are his words: "Adam Kadmon is the thorn of the yud, and it is the highest Sefirah of all, and it is called Keser." End of quote.

ולכן נק' מחשבה הקדומה בחינת הממוצע ע"ד שנת' באריכות בע"ח [שנתבאר] [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ע"ש

And therefore the primordial thought is called the level of the intermediary, in the manner explained at length in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 3, that Keser is the intermediary between the Emanator and the emanated; see there.

והנה הממוצע יש בו מבחינה היותר תחתונה שבמאציל ומבחי' היותר עליונה שבנאצלים ועי"ז מתחבר אור המאציל בנאצלים וזהו ענין אוף כ"ף והיינו כי הכ"ף הוא מספר עשרים

Now, the intermediary has in it [something] of the lowest level of the Emanator and of the highest level of the emanated; and through this the light of the Emanator is joined with the emanated. And this is the matter of the [letter] kaf; that is, the kaf is the number twenty,

דהיינו שיש בו ב"פ [ב' פעמים] ע"ס [עשר ספירות] א' בבחי' תחתונה שבמאציל שנמשכה להיות בחי' כתר לנאצלים שכיון שנמשכה להיות נשמה לשרש האצילות ע"כ מעתה שייך לומר בה בחי' ע"ס [עשר ספירות] וזהו הנקרא ע"ס [עשר ספירות] הגנוזות.

that is, it has in it the Ten Sefiros twice. One [set] is in the lowest level of the Emanator, which was drawn forth to become the level of Keser for the emanated: since it was drawn forth to be a soul for the root of Atzilus, from now on it is applicable to speak of it as the level of Ten Sefiros; and this is what is called the hidden Ten Sefiros (eser sefiros hagenuzos).

15 והב' ע"ס [עשר ספירות] שרש הנאצלים וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שא" שהוא שרש הנאצלים כולל כולם כו' וכמ"כ [וכמו כן] בבחינת עתיק שהוא בחינה תחתונה שבמאציל יש ע"ס [עשר ספירות] כו' וכללות שניהם הוא בחי' כתר

And the second is the Ten Sefiros of the root of the emanated, as is written in Etz Chaim that Arich Anpin, which is the root of the emanated, includes them all, etc.; and likewise in the level of Atik, which is the lowest level of the Emanator, there are Ten Sefiros, etc. And the two of them as a whole are the level of Keser;

ולכן נק' כ"ף וגם עוד יש טעם למה שנק' כ"ף שהוא מלשון כף היד שנק' כן ע"ש [על שם] שכופף אותה

and therefore it is called kaf. And there is also another reason why it is called kaf: it is from the expression kaf hayad, the palm of the hand, which is so called because one bends (kofef) it,

ונעשית כמו חלל באמצעו והיד מקפת וסובבת את הדבר שבתוכה וכמ"ש (שמות ד') ויהי למטה בכפו ובעודה בכפו יבלענה (בישעי' [בישעיה] סי' כ"ח)

and it becomes like a hollow in its middle, and the hand encompasses and surrounds the thing that is within it; as it is written (Exodus 4), "And it became a staff in his palm (kapo)," and "While it is still in his palm, he swallows it" (in Isaiah, chapter 28).

וכך בחי' מחשבה הקדומה מפני שמקפת כל ההשתלשלות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] והם מוקפים ממנה לכן נק' כ"ף

And so the level of the primordial thought, because it encompasses the whole chain of descent (hishtalshelus) of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, and they are encompassed by it, is therefore called kaf.

וזהו שנאמר ומתחת זרועות עולם דלכאורה אינו מובן איך שייך ענין זרועות מתחת העולם אלא הענין שהוא בחי' סוכ"ע שהוא עד"מ זרוע וידו הכפופה שמקפת הדבר מכל צד כו'

And this is what is said, "and beneath are the arms of the world (olam)"; for seemingly it is not understood how the matter of arms applies beneath the world. Rather, the explanation is that it is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is, by way of analogy, an arm and its bent hand that encompasses a thing from every side, etc.

והו ג"כ פי' כתר לשון כותרת ולשון כתרו את בנימין שהוא ענין היקף וסיבוב כו'

And this is also the meaning of Keser: an expression of koteres, a capital [of a pillar], and of "they surrounded (kitru) Binyamin," which is a matter of encompassing and surrounding, etc.

וזהו ענין הכ"ף ועיין ברבות נשא פי"ג גבי כף אחת עשרה זהב כנגד הלוחות שנכתבו מיד הקב"ה כו'

This is the matter of the kaf. And see [Bamidbar] Rabbah, Naso, section 13, regarding "one spoon (kaf) of ten [shekels of] gold," [that it] corresponds to the Tablets, which were written by the hand of the Holy One, blessed be He, etc.

ועמ"ש מענין הלוחות בד"ה אם בחקתי וענין היו"ד הוא בחי' חכמה דאצילות ראשית הגילוי מבחי' כתר כו'

And see what is written on the matter of the Tablets in the discourse beginning "If in My statutes." And the matter of the yud is the level of Chochmah of Atzilus, the beginning of revelation from the level of Keser, etc.

וזהו קומי לכי היינו שאומר לבחי' כנ"י [כנסת ישראל] מלי דאצילות קומי לך לשרשך העצמי והכתיב לכי היינו לבחי' כ"ף ויו"ד הנ"ל שהן שרשך כי ישראל עלו במחשבה כו'

And this is [the meaning of] "Arise for yourself (kumi lachi)": that He says to the level of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), Malchus of Atzilus, "Arise for yourself (kumi lach)": to your essential root. And the written form lachi means: to the level of the kaf and the yud mentioned above, which are your root, for Israel arose in thought, etc.

(וזהו מראש מקדם נסוכה מראש היינו חכמה עילאה כי ראשית חכמה ומקדם היינו מחשבה הקדומה וי"ל [ויש לומר] שהן ב' מקיפים חי' יחידה כו'

(And this is [the meaning of] "From the beginning (merosh), from of old (mikedem), she was anointed": "from the beginning" is the higher Chochmah, for "the beginning (reishis) is wisdom (chochmah)"; and "from of old" is the primordial thought (machshavah hakedumah). And it can be said that they are the two encompassing lights (makifim), chayah and yechidah [the two highest levels of the soul], etc.

ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] פי' זה יתנו כו' מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל כי שקל הקדש היינו מה שקדש העליון נמשך בבחינת משקל עד"מ שהוא ע"י צמצום ומקום פנוי ואח"כ נמשך רק קו והארה כו' והיינו כדי שיהי' [שיהיה] מקור להתהוות העולמות סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] וכללות שקל הקדש הזה הוא עשרים

And according to this, the meaning can be explained of "This they shall give, etc.: half a shekel by the holy shekel, the shekel is twenty gerah [a small unit of weight]": for "the holy shekel" is that the supernal holiness is drawn in the manner of a weight (mishkal), by way of analogy, which is through the tzimtzum and the empty space (makom panui), and afterwards only a line (kav) and a radiance is drawn, etc.; that is, so that there be a source for the coming into being of the worlds, the light that encompasses all worlds and the light that fills all worlds. And this holy shekel as a whole is twenty,

היינו בחי' כ"ף ב"פ [ב' פעמים] ע"ס [עשר ספירות] כנ"ל והנה כתיב אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה ואיתא בזהר הרקיע בפי' הספי"ד [הספרא דצניעותא] פי"ה כפכה כ"ף שלך ור"ל [ורוצה לומר] בחי' כ"ף הנ"ל שהוא בחי' מחשבה הקדומה שמשם שרש הנשמה כו'

that is, the level of kaf, twice the Ten Sefiros, as mentioned above. Now, it is written, "Behind and before You have formed me, and You have laid Your palm (kapechah) upon me"; and it is stated in Zohar HaRakia, in the commentary on the Sifra deTzniusa, chapter 5: "kapechah, Your kaf"; that is to say, the level of kaf mentioned above, which is the level of the primordial thought, from where the root of the soul is, etc.

ואפשר לומר שזהו ג"כ ענין ב' יודין שבתיבת וייצר ה' אלקים את האדם היינו שהם רומזים לב' בחינות ע"ס [עשר ספירות] הנ"ל וקרוב לזה איתא בפ' נשא) (קמ"א ב')

And it is possible to say that this is also the matter of the two yuds in the word vayyitzer in "And Havayah Elokim formed (vayyitzer) the man": that they allude to the two levels of Ten Sefiros mentioned above. And something close to this is stated in Parshas Naso (141b).)

אך הנשמה יש בה אחור וקדם שהרצון נק' אחור לגבי בחי' התענוג אהבה בתענוגים וכמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון כו'

But the soul has in it "behind and before": for will is called "behind" in relation to the level of delight, "love in delights," as is written in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling (amon), etc."

ושרש דשרש ב' בחי' האלו הם מב' בחי' ע"ס [עשר ספירות] שבכ"ף הנ"ל שהן ג"כ רצה"ע [רצון העליון] ומקור התענוגים כו'

And the root of the root of these two levels is from the two levels of Ten Sefiros in the kaf mentioned above, which are also the supernal will and the source of delights, etc.

והנה בחינת אהבה בתענוגים לא כל אדם זוכה לזה וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] כו' אבל בחי' האהבה והרצון לה' זהו חובה על הכל

Now, the level of "love in delights": not every person merits it, as is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapter 14, etc. But the level of love and will for G-d is an obligation upon everyone.

וכמ"ש בפ' כי תשא בד"ה זה יתנו כו' ובאגהה"ק [ובאגרת הקודש] ע"פ מה יפית ומה נעמת כו'

As is written in Parshas Ki Sisa, in the discourse beginning "This they shall give, etc.," and in Iggeres HaKodesh, on the verse "How fair and how pleasant you are, etc."

וזהו זה יתנו כו' מחצית השקל וברע"מ [וברעיא מהימנא] ר"פ תשא דמחצית השקל הוא י' והיינו כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ח שזהו בחי' החכמה שבנפש כו' ע"ש

And this is [the meaning of] "This they shall give, etc.: half a shekel"; and in the Raaya Mehemna [the 'Faithful Shepherd' section of the Zohar], at the beginning of Parshas [Ki] Sisa, [it is stated] that the half-shekel is the yud. And this is as is written in Sefer Shel Beinonim, chapter 18, that this is the level of the Chochmah in the soul, etc.; see there.

והנה ענין קומי לכי היינו ע"י התפלה שנקרא סולם כו' וראשו מגיע השמימה לבחי' כ"ף הנ"ל סוכ"ע.

Now, the matter of "Arise for yourself (kumi lachi)" is through prayer, which is called a "ladder," etc., "and its top reaches heavenward," to the level of the kaf mentioned above, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

16 והענין כי התפלה יש בה מהארת בחינת שבת והנה בשבת יש באדם נשמה יתירה

The explanation is that prayer has in it [something] of the radiance of the level of Shabbos. Now, on Shabbos a person has an additional soul (neshamah yeseirah).

וענין הנשמה יתירה היינו כי בשבת הוא עליית המל' עד שבמנחה דשבת היא במקום אבא ממש ונמשך לה שם מבחינת כתר כו'

And the matter of the additional soul is that on Shabbos there is the ascent of Malchus, until at Minchah of Shabbos she is in the very place of Abba, and there [light] is drawn to her from the level of Keser, etc.;

והיינו בחי' סוכ"ע ומחשבה הקדומה ומשם נמשך נשמה יתירה לכל נשמות ישראל שבגוף היינו שמאיר בהן בחי' שרשן שבמחשבה הקדומה ועמ"ש מענין זה בד"ה ויקהל משה את כל עדת בנ"י [בני ישראל] כו' ע"ש

that is, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the primordial thought. And from there an additional soul is drawn to all the souls of Israel in the body; that is, the level of their root in the primordial thought shines in them. And see what is written on this matter in the discourse beginning "And Moshe assembled the whole congregation of the children of Israel, etc."; see there.

וזהו ענין קומי לכי לבחי' כ"ף יו"ד חכמה עילאה וכתר כו'

And this is the matter of "Arise for yourself (kumi lachi)": to the level of kaf [and] yud, the higher Chochmah and Keser, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת פכ"ג בפי' כי מאתך היא מנוחתם מאת כי' [כתב] שהיא הכתר משם מנוחתם עתה כו' והנה הארה מבחינת גילוי זה ששבת נמשך ג"כ בכל יום בשעת התפלה כו' כנ"ל

And this is what is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, chapter 23, in the explanation of "for from You (me'itcha) is their rest": from the kaf (me'es kaf), which is Keser; from there is their rest now, etc. Now, a radiance from the level of this revelation of Shabbos is drawn also every day at the time of prayer, etc., as mentioned above.

וזהו שעל התפלה נאמר קומי לכי ועי"ז אח"כ תהי' [תהיה] רעיתי יפתי להמשיך האור מלמעלה למטה ע"י תורה ומצות כו' וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] למעלה

And this is why of prayer it is said, "Arise for yourself (kumi lachi)"; and through this, afterwards there will be "my beloved, my fair one," drawing the light from above to below through Torah and mitzvos, etc., as was explained above.

ועמ"ש סד"ה ויקהל משה הנ"ל שזהו ענין שאמר מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] לישראל תחלה שמירת שבת ואח"כ מעשה המשכן שזהו כמ"ש בענין קומי לכי ואז אח"כ בחינת רעיתי יפתי כו'.

And see what is written at the end of the discourse beginning "And Moshe assembled," mentioned above: that this is why Moshe our teacher, peace be upon him, told Israel first the keeping of Shabbos and afterwards the making of the Mishkan; for this is as is written regarding "Arise for yourself (kumi lachi)," and then afterwards the level of "my beloved, my fair one," etc.

והנה זה הפסוק נאמר על יצ"מ [יציאת מצרים] לפי שאז היה גילוי אור א"ס ב"ה בכנ"י [בכנסת ישראל] כמ"ש וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן ובעמוד אש לילה וכמ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"א ע"ב) וה' זקיף טעמא לעילא כו'

Now, this verse was said of the Exodus from Egypt, because then there was a revelation of the Infinite Light, blessed be He, in the Congregation of Israel, as it is written, "And Havayah went before them by day in a pillar of cloud, and in a pillar of fire by night"; and as is written in the Zohar, Parshas Balak (page 191b): "'And Havayah': the cantillation mark is raised above, etc."

ועי"ז היו יכולים להיות בבחינת קומי לך ועמ"ש מענין זה ג"כ בפ' בשלח סד"ה והי' הולך לפניהם וזהו כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף כו'

And through this they could be at the level of "Arise for yourself (kumi lach)." And see what is written on this matter also in Parshas Beshalach, at the end of the discourse beginning "And Havayah went before them." And this is [the meaning of] "For behold, the winter is past, the rain has gone by, etc."

אבל בגלות אין כח לכנס"י [לכנסת ישראל] לעלות בבחינת קומי לך לשרשה העצמי מחמת שירדה בסתר המדרגה כו' ונקרא סוכת דוד הנופלת (ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו מענין זה)

But in exile the Congregation of Israel has no strength to rise in the manner of "Arise for yourself" to her essential root, because she has descended into "the hidden place of the step (madregah)," etc., and she is called "the fallen sukkah of David." (And see what is written on this matter in the discourse beginning "For the mountains shall depart.")

הנה לזה הוא אומר עצה לאופן עלייתה גם בהיותה בסתר המדרגה והוא ע"י הראיני את מראיך שישים אל לבו איך שההסתר הוא כדי להיות בחינת אור חוזר שנמשך דוקא מחמת ההסתר כו'

For this [the verse] gives counsel for the manner of her ascent even while she is in the hidden place of the step: it is through "Show me your appearance," that one should take to heart that the concealment is in order that there be the level of returning light (or chozer), which is drawn specifically because of the concealment, etc.;

שבחינת אור חוזר הוא תוקף האהבה יותר מבבחי' קומי לך וע"ד בעלי תשובה שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים כו'

for the level of returning light is a greater intensity of love than at the level of "Arise for yourself," in the manner of penitents (baalei teshuvah): "in the place where penitents stand, the perfectly righteous do not [stand], etc."

וכענין מ"ש ע"פ ואני אראה בשונאי ע"ש היטב בענין שהתפלל דוד כן בקדש כו'

And it is like the matter of what is written on the verse "And I shall look upon those who hate me"; see there well, on the matter of David's praying, "So in the Sanctuary, etc."

ומזה נמשך כי קולך ערב קולך היא התורה שהיא המשכת אור א"ס מלמעלה למטה כנ"ל בענין רעיתי

And from this comes "for your voice is sweet." "Your voice" is the Torah, which is the drawing of the Infinite Light from above to below, as mentioned above regarding "my beloved."

אך מחמת הירידה בסתר המדרגה שעי"ז נעשה בחינת או"ח [אור חוזר] הנ"ל יומשך שיהיה ההמשכה על ידי התורה מבחי' עליונה יותר מבחי' ההמשכה שע"י קומי לך רעיתי כו'

But because of the descent into the hidden place of the step, through which the level of returning light mentioned above comes about, it will follow that the drawing down through the Torah will be from a higher level than the level of the drawing down that comes through "Arise for yourself, my beloved, etc."

ועמ"ש לעיל כה"ג [כהאי גוונא] סד"ה לסוסתי ברכבי שלפי שבגלות הירידה היא יותר למטה ביומין דחול ע"י מרכבה דסוסים שנז' [שנזכר] בזכרי' [בזכריה] עי"ז העלי' [העליה] יותר שהסוס רץ למעלה מעלה כו' ע"ש

And see what is written above along these lines, at the end of the discourse beginning "To My mare among the chariots": that because in exile the descent is lower, in the weekdays (yomin dechol), through the chariot of horses mentioned in Zechariah, through this the ascent is higher, for the horse runs higher and higher, etc.; see there.

וזהו ענין כי קולך ערב דהנה רעייתי היינו ישראל מפרנסין שהתורה נק' מזון לכו לחמו בלחמי.

And this is the matter of "for your voice is sweet." For "my beloved" (ra'ayasi) means that Israel provide sustenance, since the Torah is called food: "Come, eat of my bread."

אך פי' קולך ערב היינו עד"מ המזון שיש בו עריבות שע"ז אמרו רווחא לבסומי שכיח (במגלה ד"ז ע"ב ובעירובין פרק ח' דפ"ב ע"ב)

But the meaning of "your voice is sweet (arev)" is, by way of analogy, food that has sweetness (arivus) in it, of which they said, "for sweet things, room is found" (Megillah, page 7b, and Eruvin, chapter 8, page 82b).

נמצא המאכל שיש בו עריבות ומתיקות יש בו מעלה יתירה כו' ע"ש

It follows that food that has pleasantness and sweetness in it has an added quality, etc.; see there.

ועד"ז ענין התורה שנקרא לחם אך כשנמשך בה גילוי תענוג עליון ממקור התענוגים וכמ"ש אני תורתך שעשעתי אז נק' קולך ערב

And similarly with the Torah, which is called bread; but when a revelation of supernal delight from the source of delights is drawn into it, as it is written, "I delight (sha'ashati) in Your Torah," then it is called "your voice is sweet,"

שהמזון הזה עד"מ הוא במעלה עליונה יותר כו' וכן ומראך נאוה הם המצות שע"י התשובה נעשו המעשים טובים ומאירים יותר כו'

for this food, by way of analogy, is of a higher quality, etc. And likewise "and your appearance is comely": these are the mitzvos, for through teshuvah the deeds become good and shine more, etc.

(ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה וכל העם רואים כו' ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש שיש כמה מדריגות בענין הלבושים שממעשה המצות וכנז"ל [וכנזכר לעיל] ולכן ע"י הראיני את מראיך נמשך שיהי' [שיהיה] הלבושים הנעשים ממעשה המצות שהוא בחי' יפתי מבחינות היותר עליונות כו'):

(And see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "And all the people saw, etc."; and see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments," that there are several levels in the matter of the garments that come from the performance of the mitzvos, as mentioned above. And therefore, through "Show me your appearance," it follows that the garments made from the performance of the mitzvos, which is the level of "my fair one," will be from the highest levels, etc.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 17

עוד ביאור הדברים ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו'

A further explanation of "My dove, in the clefts of the rock"

1 עוד ביאור הדברים ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו'

A further explanation of the matters, on [the verse] "My dove, in the clefts of the rock, etc."

2 הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נובלות חכמה שלמעלה תורה. כי התורה הנגלית היא בחינת הארת החכמה המתלבשת במדות

Now, our Sages, of blessed memory, said: "The unripe fruit (novlos) of the wisdom above is the Torah." For the revealed Torah is the level of the glow of Chochmah (wisdom) that is enclothed in the emotive attributes (middos).

ולכן הם גם כן שיתא סדרי משנה כנגד ששה מדות עליונות סדר זרעים מבחינת חסד כו' והענין הוא כי כשר ופסול טמא וטהור חייב וזכאי נמשך מהמדות עליונות

And therefore they are also the six orders of the Mishnah, corresponding to the six supernal attributes: the Order of Zera'im [Seeds] is from the level of Chesed (kindness), etc. And the explanation is that fit and unfit, impure and pure, liable and innocent, are drawn from the supernal attributes;

דהיינו כשר ומותר וטהור זהו בחינת חסד וימין מקרבת שיתעלה אותו דבר ליכלל באור א"ס ופסול ואסור וטמא היינו בחינת גבורה שמאל דוחה שלא יוכל להתעלות כו'

that is: fit, permitted and pure is the level of Chesed, and "the right hand brings near," so that that thing may rise to be included in the Infinite Light (Or Ein Sof); and unfit, forbidden and impure is the level of Gevurah (restraint), "the left hand pushes away," so that it cannot rise, etc.

וכ"ז [וכל זה] הוא ע"פ חכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעא הנמשכת ומתלבשת במדותיו ית' ולכן נקרא התורה נובלות חכמה של מעלה (בבראשית רבה פרשה י"ז)

And all this is according to His wisdom, may He be blessed, [of which it is said,] "He is wise, but not with a known wisdom," which is drawn down and enclothed in His attributes, may He be blessed. And therefore the Torah is called "the unripe fruit of the wisdom above" (in Bereishis Rabbah, section 17).

כי חכמה זו המתלבשת במדות היא בחי' נובלות לבד לגבי עצמיות חכמה עילאה חכמתו ית' שהיא רמה ונשגבה למעלה מהמדות כו'

For this wisdom, which is enclothed in the attributes, is only the level of unripe fruit compared with the essence of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), His wisdom, may He be blessed, which is lofty and exalted above the attributes, etc.

(ועמ"ש בד"ה השמים כסאי כו' דקאי על התורה שנקרא כסאי לבחינת רצונו וחכמתו ובינתו כו' והיינו מה"ט [מהאי טעמא] וע"ש מענין זה)

(And see what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne," etc., that it refers to the Torah, which is called "My throne" for the level of His will, His wisdom and His understanding, etc.; and this is for this reason. And see there on this subject.)

ולכן נאמר בישראל קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שישראל הוא ראשית ומקור התורה כי הנה ישראל עלו במחשבה.

And therefore it is said of Israel, "Israel is holy to Havayah, the first of His produce": that Israel is the beginning and the source of the Torah. For Israel arose in thought.

פי' מחשבה היינו בחינת חכמה ועלו במחשבה היינו בבחינה העליונה שבמחשבה (והיינו כענין במחשבה תחלה דהיינו תחלת המחשבה)

The meaning is: "thought" is the level of Chochmah, and "arose in thought" means in the highest level within thought (and this is like the matter of "first in thought," that is, the beginning of thought).

והענין כי הנה בענין השתלשלות עילה ועלול הנה פנימית העילה הוא דבוק בעילתו רק חיצוניותו הוא הנמשך בההשפעה להעלול.

And the explanation is this. In the matter of the chain of descent (hishtalshelus) of cause and effect, the inner dimension (pnimiyus) of the cause is attached to its own cause, and only its outer dimension (chitzoniyus) is what is drawn forth in the influence to the effect.

ועד"ז הוא נמשך ומשתלשל מעילה לעילה הכל רק באופן זה שמבחינת חיצוניות העליון נעשה פנימיות לתחתון (ועמ"ש מזה באריכות קצת בפ' שלח בד"ה ענין נסכים)

And in this way it is drawn down and descends from cause to cause, all only in this manner: that from the level of the outer dimension of the higher, the inner dimension of the lower is made (and see what is written on this at some length in Parshas Shelach, in the discourse beginning "The matter of the libations").

וא"כ לפ"ז [לפי זה] הכלל הרי החכמה עילאה שמקבלת מבחינת כתר כמ"ש והחכמה מאין תמצא הרי הבחינה עליונה שבחכמה ופנימיותה דבוקה בכתר עליון

If so, according to this rule, the higher Chochmah, which receives from the level of Keser (the Crown), as it is written, "And Chochmah is found from ayin (nothing)": the highest level within Chochmah, its inner dimension, is attached to the supernal Keser

(וע' בפרדס שער שלישי פ"ג [פרק ג'] כל ספירה וספירה תבחן בג' בחינות כו' ובשער הנתיבות רפ"ג הנתיב האחד כו' יחוד החכמה בכתר כו' ועוד שם שכל מופלא נדמה למאציל כו' ועיין בפ' פנחס [סוף עמוד ב]) (דרנ"ו סע"ב

(and see Pardes, Gate Three, chapter 3: "Each and every Sefirah is to be examined in three aspects," etc.; and in the Gate of the Paths, beginning of chapter 3: "The first path," etc., "the union of Chochmah with Keser," etc.; and further there, that "the Wondrous Intellect resembles the Emanator," etc.; and see in Parshas Pinchas) (folio 256, end of side b);

ומה שנמשך ומתפשט מבחינת חכמה למטה במדות זהו רק מבחינת חיצוניות החכמה וזהו ענין נובלות חכמה כנ"ל אכן נשי' [נשמות ישראל] שעלו במחשבה היינו בבחינ' [בבחינת / בבחינה] העליונה שבמחשבה

and what is drawn and spreads from the level of Chochmah downward into the attributes is only from the level of the outer dimension of Chochmah, and this is the matter of "the unripe fruit of wisdom," as mentioned above. But the souls of Israel, who arose in thought: that is, in the highest level within thought.

כי לכן הרי נאמר בנים אתם להי' בני בכורי ישראל שכמו עד"מ הבן הנמשך ממוח האב הרי מלובש בהטפה מעצמיות ומהות החכמה שבמוח האב כו'.

For that is why it is said, "You are children to Havayah," [and] "My son, My firstborn, Israel": just as, by way of analogy, the son, who is drawn from the father's brain, is enclothed in the drop [that comes] from the very essence and being of the wisdom in the father's brain, etc.

3 וכך נש"י [נשמות ישראל] שרשן ומקורן מעצמיות ופנימית ח"ע [חכמה עילאה] ממש שלמעלה מבחי' נובלות וחיצוניות כו' וכמ"ש בד"ה ששים המה מלכות כו' בפי' כנס"י [כנסת ישראל] שבפנימיות ז"א כו' ע"ש.

So too, the souls of Israel: their root and source is from the very essence and inner dimension of the higher Chochmah, which is above the level of unripe fruit and the outer dimension, etc.; as is written in the discourse beginning "There are sixty queens," etc., on the meaning of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) that is in the inner dimension of Z'eir Anpin, etc.; see there.

ועמ"ש ג"כ בד"ה אני ישנה. בפי' עלו במחשבה דהיינו בחינת מחשבה שבמחשבה כו' ע"ש

And see also what is written in the discourse beginning "I am asleep," on the meaning of "arose in thought," that is, the level of thought within thought, etc.; see there.

וא"כ עד"ז גם כאן היינו שנש"י [שנשמות ישראל] שרשן מבחינה העליונה שבח"ע [שבחכמה עילאה] ולכן הם ראשית תבואתה והם מקור ויסוד התורה שהיא בחי' נובלות חכמה.

If so, in the same way here too, this means that the souls of Israel are rooted in the highest level within the higher Chochmah. And therefore they are "the first of His produce," and they are the source and foundation of the Torah, which is the level of "the unripe fruit of wisdom."

4 ולכן נקראת התורה תורת משה כו' והיינו לפי שנשמת משה שרשה מעצמיות ח"ע [חכמה עילאה] שזהו מקור התורה וכמ"ש מזה בד"ה להבין ענין לחם משנה בפי' בשלח.

And therefore the Torah is called "the Torah of Moshe," etc.: because the soul of Moshe is rooted in the essence of the higher Chochmah, which is the source of the Torah; as is written on this in the discourse beginning "To understand the matter of the double bread (lechem mishneh)," in Parshas Beshalach.

שלכן נאמר במשה כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ [דבעל פה] כו' וכבד לשון לגבי תשב"כ [תורה שבכתב] שלא היה יכול להשפיל א"ע [את עצמו] להיות נמשך ממנו התורה שהיא בחי' נובלות חכמה כו' ועמ"ש בד"ה משה ידבר.

That is why it is said of Moshe, "heavy of mouth," with regard to the Oral Torah, etc., and "heavy of tongue," with regard to the Written Torah: that he could not lower himself so that the Torah, which is the level of "the unripe fruit of wisdom," would be drawn forth from him, etc. And see what is written in the discourse beginning "Moshe would speak."

ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש שזהו ענין שהתורה נק' כלה ומאורסה וישראל הם בחי' חתן המשפיע כו'.

And see what is written at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments": that this is the matter of the Torah being called a bride and betrothed, and Israel are the level of the bridegroom, who bestows, etc.

5 והנה הגם שזהו בחינת משה אך כמ"כ [כמו כן] יש ג"כ נשמות גבוהות מאד שיש בהם מבחינת משה

Now, although this is the level of Moshe, nevertheless there are likewise also very lofty souls that have in them [something] of the level of Moshe.

וזהו שאמר רב ספרא לרבא משה שפיר קאמרת כו' והן הנשמות שנק' אחים וריעים למקום כמ"ש למען אחי ורעי כו'

And this is [the meaning of] what Rav Safra said to Rava, "Moshe, are you speaking correctly?" etc. And these are the souls that are called brothers and friends to the Omnipresent, as it is written, "For the sake of my brothers and my friends," etc.

ומבואר בזהר שהן למעלה אפילו מבחי' בנים (ע' [עיין] זהר ח"ב [חלק ב'] דקכ"א סע"ב [סוף עמוד ב] ודי צ"ד סע"ב [סוף עמוד ב] ח"ג [חלק ג'] ד"ז ע"ב) והיינו שנמשכו מיחוד או"א [אבא ואימא] דאצילות

And it is explained in the Zohar that they are above even the level of children (see Zohar, Part II, folio 121, end of side b, and folio 94, end of side b; Part III, folio 7, side b); that is, they are drawn from the union of Abba and Imma (Chochmah and Binah) of Atzilus,

ולכן נקראים אחים לז"א דאצילות והם למעלה מבחי' תורה וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] ג"כ בביאור ע"פ ששים המה מלכות הנ"ל בענין חסידים הראשונים שבגמ' [שבגמרא].

and therefore they are called brothers of Z'eir Anpin of Atzilus, and they are above the level of Torah; as was also explained in the explanation on [the verse] "There are sixty queens," mentioned above, on the matter of the early pious ones (chassidim harishonim) in the Gemara.

אמנם הנשמות הנמשכים מזיווג זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות היינו שהנשמה נמשכת מאין ליש שהוא מאצילות להיות בחי' בריאה ממש

However, the souls that are drawn from the coupling (zivug) of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus: that means the soul is drawn from nothing to something (from ayin to yesh), that is, from Atzilus, to become the level of actual Beriah (creation).

אבל נשמה דאצילות היינו בחינת אלקות ממש שהוא בחינת אצילות כמו שהוא באצילות ממש למעלה מעלה מבחי' בריאה יש מאין

But a soul of Atzilus is the level of actual G-dliness, which is the level of Atzilus as it is in Atzilus itself, far, far above the level of Beriah, something from nothing;

אלא שהן רק מבחי' הכלים דאצילות כי פי' כלים דאצילות הוא בחינת הגבול שיש גם באצילות שע"ז אמרו שיעור קומה רל"ו אלפים רבבות פרסאות.

except that they are only from the level of the vessels of Atzilus. For the meaning of the vessels of Atzilus is the level of limit that exists even in Atzilus, of which they said, "the measure of the stature (shiur komah) is 236 thousand myriads of parasangs."

והנשמות הנמשכים מהכלים הרי הנשמה היא כמו טפה א' לגבי הכלים ממש ומ"מ היא בחינת אלקות וכמ"ש במ"א ביאור ענין זה ע"פ מאמר הזהר פ' פנחס (דף רמ"ט ע"א) ע"פ ובחדש הראשון כו' מאי אילת השחר כו' ע"ש

And as for the souls that are drawn from the vessels, the soul is like one drop compared to the vessels themselves; and nevertheless it is the level of G-dliness. As is written elsewhere, explaining this matter on the basis of the statement of the Zohar, Parshas Pinchas (folio 249, side a), on [the verse] "And in the first month," etc.: "What is 'the hind of the dawn'?" etc.; see there.

וזהו ענין הנשמות שנמשכו מיחוד או"א [אבא ואימא] שנק' אחים ורעים לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ע"ש [על שם] שנאצלו ג"כ מאו"א [מאבא ואימא] כמו שנאצלו הכלים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות

And this is the matter of the souls that are drawn from the union of Abba and Imma, which are called brothers and friends of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus: on account of their also being emanated from Abba and Imma, just as the vessels of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus were emanated;

אלא שהם הארה קטנה מאד לגבי הכלים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שהם הע"ס [העשר ספירות].

except that they are a very small glow compared to the vessels of Z'eir Anpin and Nukva, which are the Ten Sefiros.

משא"כ הנשמות שנולדו מיחוד וזיווג זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות היינו שלידתם הוא לעולם הבריאה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער סדר אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] פרק ד' ה' והיינו שנמשכה הנשמה להיות בריאה יש מאין וע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא

Whereas the souls that are born from the union and coupling of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus: their birth is into the World of Beriah, as is written in Etz Chaim, Gate of the Order of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, chapters 4 [and] 5; that is, the soul was drawn to become a creation, something from nothing. And of this they said, "Israel are bound to the Torah."

ואף לפמ"ש [לפי מה שכתוב] במ"א שגם מזיווג זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות נולדים ונמשכים ג"כ לפעמים נשמות גבוהות מאד הנק' נשמות דאצילות ממש וכדמשמע בזהר ויקרא (דכ"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) ובזהר משפטים (דצ"ד ע"ב) ובשאר דוכתי.

And even according to what is written elsewhere, that from the coupling of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus too there are sometimes born and drawn very lofty souls, which are called actual souls of Atzilus, as is implied in the Zohar, Vayikra (folio 24, end of side b), and in the Zohar, Mishpatim (folio 94, side b), and in other places,

מ"מ כיון ששרשן מזיווג זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ולכן נק' בנים למקום וא"כ אינן אלא טפה א' הנמשכת ממוחין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא]. והתורה היא עצם חב"ד [חכמה בינה ודעת] דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ממש.

nevertheless, since their root is from the coupling of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus, and therefore they are called children of the Omnipresent, then they are only one drop drawn from the intellect (mochin) of Z'eir Anpin and Nukva. And the Torah is the very essence of Chochmah, Binah and Daas of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus itself.

ואצ"ל [ואין צריך לומר] נשמות דבי"ע כו' ולכן ע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא ומ"מ אפילו נשמות דבי"ע ממש כולן שרשן מאצילות העליון ממש.

And needless to say, the souls of Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc. And therefore of this they said, "Israel are bound to the Torah." And nevertheless, even the souls of Beriah, Yetzirah and Asiyah proper all have their root in the supernal Atzilus itself.

6 וגם עלו במחשבה ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי כו'

And they also arose in thought; and see what is written on [the verse] "And these are the ordinances," regarding "If you buy a Hebrew servant," etc.

וא"כ צ"ל מהו הפי' והענין שהצדיקים הראשונים דייקא לבד הן הן נשמות דאצילות משא"כ שאר כל הנשמות שהן דבי"ע כו'

If so, we need to understand: what is the meaning and the explanation [of this], that the early righteous specifically, they alone, are souls of Atzilus, which is not so of all the other souls, which are of Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.?

אך הענין כי נשמות הצדיקים הראשונים היינו שהנשמה המלובשת בגופם ממש היא בחינ' [בחינת / בחינה] אצילות ממש כמו נשמת רשבי"י [רבי שמעון בר יוחאי] שהיה לו נשמה דאצילות מלובשת ממש בהגוף שלו למטה ממש

But the explanation is that in the souls of the early righteous, the soul that is enclothed in their very body is the level of actual Atzilus, like the soul of Rabbi Shimon bar Yochai, who had a soul of Atzilus actually enclothed in his body, actually down below.

וע"ד מ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי שאף לאחר שירדו הנר"נ [הנפש רוח נשמה] דאצילות לעוה"ז לצדיקים הראשונים אפשר שלא נשתנו מהותן להיות דבר נפרד מאלקות כו' ע"ש

And [this is] along the lines of what is written in Iggeres HaKodesh, the section beginning "He and His life-forces," that even after the nefesh, ruach and neshamah [the three levels of the soul] of Atzilus have descended into this world, to the early righteous, it is possible that their essence has not changed so as to become a thing separate from G-dliness, etc.; see there.

משא"כ שאר כללות נש"י [נשמות ישראל] צדיקים ובינונים כו' הנק' נשמות דבי"ע

Which is not so of the rest of the souls of Israel as a whole, the righteous and the intermediates (beinonim), etc., which are called souls of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

היינו שעם היות שרש כל הנשמות הוא מאצילות אבל עכ"ז [עם כל זה] בחי' זו דשרש הנשמה שמאצילות אינו מלובש ולא מאיר בהגוף כלל אלא נשאר האור בבחינת אצילות בבחינת העלם ומקיף בלבד על הנשמה המתלבשת בגוף

That is: although the root of all the souls is from Atzilus, nevertheless this level of the soul's root, which is from Atzilus, is not enclothed in the body and does not shine in it at all; rather, the light remains at the level of Atzilus, in a state of concealment and only as a surrounding [light] (makif) over the soul that is enclothed in the body.

והנשמה הנמשכת ומתלבשת בגוף היא נפש או רוח או נשמה דבי"ע לבד ולא מבחינת אצילות כלל

And the soul that is drawn down and enclothed in the body is only a nefesh or ruach or neshamah of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and not from the level of Atzilus at all.

ולכן נקרא נר"נ [נפש רוח נשמה] דבי"ע לבד אך עכ"ז [עם כל זה] שרש דשרש בחינת מזלייהו והמקיף יש בכל נש"י [נשמות ישראל] מבחינת שעלה במחשבה

And therefore it is called only nefesh, ruach and neshamah of Beriah, Yetzirah and Asiyah. But nevertheless, the root of the root, the level of "their mazal" [the soul's root that remains above] and the surrounding [light], exists in all the souls of Israel, from the level that arose in thought.

וע"כ מצד זה נאמר על כל נש"י [נשמות ישראל] קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שהן הן מקור התורה ויסודה. ומצד הנשמה המלובשת בגוף הן בחינת מתקשראן באורייתא כו':

And therefore, from this aspect, it is said of all the souls of Israel, "Israel is holy to Havayah, the first of His produce": that they are the very source and foundation of the Torah. And from the aspect of the soul that is enclothed in the body, they are the level of "are bound to the Torah," etc.

7 ב ומעתה יובן ענין קומי לך רעיתי. רעיתי היינו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כי הנה אין ערוך כלל אצילות לגבי א"ס ב"ה יותר לאין קץ ממה שאין ערוך בי"ע לגבי אצילות כו'

2. And now the matter of "Arise for yourself, my beloved (ra'yasi)" will be understood. "My beloved" means Israel, who sustain their Father in heaven. For Atzilus bears no comparison at all to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, endlessly more than Beriah, Yetzirah and Asiyah bear no comparison to Atzilus, etc.

ולזאת צריך להמשיך המשכת אור א"ס ב"ה באצילות וכמ"ש בד"ה לסוסתי בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה וע"ז אמרו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שממשיכים להיות עולם חסד יבנה.

And for this reason it is necessary to draw down a drawing-forth of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into Atzilus, as is written in the discourse beginning "To my mare," on the matter of "For I said, 'The world is built by kindness.'" And of this they said, "Israel sustain their Father in heaven": that they draw down so that "the world is built by kindness."

8 וזהו פי' לאביהם שבשמים כי שמים אש ומים הם המדות עליונות ואביהם שבשמים היינו אור אבא הנמשך בז"א ומשם בחינת התורה ג"כ

And this is the meaning of "their Father in heaven (shamayim)": for shamayim, "fire (esh) and water (mayim)," are the supernal attributes, and "their Father in heaven" is the light of Abba, which is drawn into Z'eir Anpin; and from there is the level of the Torah as well.

וישראל ע"י שעלו במחשבה שהיא עצמות אור אבא לכך ממשיכים אור א"ס הנמשך ומלובש בח"ע [בחכמה עילאה] להיות נמשך בז"א כו' והוא המשכות תוספת אורות בכלים.

And Israel, because they arose in thought, which is the essence of the light of Abba, therefore draw down the Infinite Light, which is drawn and enclothed in the higher Chochmah, so that it is drawn into Z'eir Anpin, etc.; and this is the drawing-down of additional lights into the vessels.

9 וזהו ועשיתם אתם. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] כאילו עשאוני ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את הוי'.

And this is [the meaning of] "And you shall do them." And our Sages, of blessed memory, said: "[It is] as though they had made Me." And see what is written in the discourse beginning "Go forth and see," on the meaning of "Lift up your hands in holiness and bless Havayah."

וזהו יאר פניו אתנו כי כדי להיות המשכת ח"ע [חכמה עילאה] בז"א שהוא ענין חכמת אדם תאיר פניו הוא אתנו ע"י ישראל מטעם הנ"ל דעלו במחשבה כו'

And this is [the meaning of] "May He make His face shine with us": for in order that there be a drawing-down of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) into Z'eir Anpin, which is the matter of "A man's wisdom makes his face shine," this is "with us," through Israel, for the reason mentioned above, that they arose in thought, etc.

וגם פי' אתנו מתפרש על הנשמה שבגוף ממש והיינו כי ישראל מתקשראן באורייתא וע"י שנמשך אור א"ס ומתלבש בהתורה כו'

And the meaning of "with us" is also interpreted as referring to the soul that is in the body itself. That is: since Israel are bound to the Torah, and through the Infinite Light (Or Ein Sof) being drawn and enclothed in the Torah, etc.,

ע"י"ז יומשך האור אתנו דוקא לסטרא דקדושה דוקא וכמ"ש במ"א בד"ה כי עמך מקור חיים באורך נראה אור ע"ש בפי' השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל.

through this the light will be drawn "with us" specifically, to the side of holiness specifically; as is written elsewhere, in the discourse beginning "For with You is the source of life; in Your light we see light"; see there, on the meaning of "Look down from Your holy dwelling, from heaven, and bless Your people Israel."

אך מתחלה צ"ל קומי לך ע"י התפלה שנקרא סולם כו' והוא להיות דביקות הנפש בשרשה שעלה במחשבה ע"י מס"נ [מסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע]

But first there must be "Arise for yourself," through prayer, which is called a "ladder," etc.; that is, so that there be the cleaving of the soul to its root, which arose in thought, through self-sacrifice (mesirus nefesh) at "One" in the Shema.

וע"י"ז נמשך האור מא"ס ב"ה שאין ערוך לך כו' בח"ע [בחכמה עילאה] וע"י"ז אח"כ מפרנסין לאביהם שבשמים וית' לקמן.

And through this the light is drawn from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, [of whom it is said,] "There is none comparable to You," etc., into the higher Chochmah; and through this, afterwards, they sustain their Father in heaven. And it will be explained below.

10 והנה רעיתי זהו המשכת אור א"ס באצילות והיינו ע"י התורה ובחינת יפתי היינו ע"י המצות שע"י"ז נמשך גם כן בבי"ע והענין כי כדי להיות המשכות האור בבי"ע הוא דייקא ע"י התלבשותו תחלה במלכות דאצילות

Now, "my beloved" is the drawing of the Infinite Light into Atzilus, and that is through the Torah; and the level of "my fair one (yafasi)" is through the mitzvos, through which it is drawn also into Beriah, Yetzirah and Asiyah. And the explanation is that, for there to be drawings-forth of the light into Beriah, Yetzirah and Asiyah, it is specifically through its first being enclothed in Malchus of Atzilus

(ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה שהמלכות דאצילות היא הממוצע לחבר אור האצי' בבי"ע כמו שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים כו' וע"ש ועמ"ש בפ' ואתחנן בד"ה למען תירא)

(and see what is written in the explanation on [the verse] "I am black, yet comely," that Malchus of Atzilus is the intermediary that joins the light of Atzilus with Beriah, Yetzirah and Asiyah, just as Keser is the intermediary between the Emanator and the emanated, etc.; and see there. And see what is written in Parshas Va'eschanan, in the discourse beginning "So that you may fear");

והיינו ג"כ ע"י שמל' דאצי' מתלבשת תחלה במסך ופרסא שיש בין אצילות לבריאה ובוקעת את המסך ויורדת לבריאה אזי דוקא יוכל לימשך האור בבי"ע כו'

and that is also through Malchus of Atzilus first being enclothed in the screen (masach) and partition (parsa) that is between Atzilus and Beriah, and breaking through the screen and descending into Beriah: then specifically can the light be drawn into Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc.

משא"כ אם לא בחינת המסך הנ"ל לא היה הבריאה יכול לקבל כלל.

Whereas were it not for the level of the screen mentioned above, Beriah could not receive at all.

11 וזהו שהמלכות נק' לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש וכתיב יביאו לבוש מלכות. ותלבש אסתר מלכות.

And this is [why] Malchus (sovereignty) is called a garment, as it is written, "Havayah reigns; He has clothed Himself in majesty"; and it is written, "Let them bring royal apparel (levush malchus)"; [and] "And Esther clothed herself in royalty (malchus)."

וזהו פי' יפתי שהמשכת בחינת לבוש מלכות זו נמשך ע"י המצות ולכן נק' מצות המלך

And this is the meaning of "my fair one": that the drawing-down of the level of this royal garment comes through the mitzvos; and therefore they are called "the commandments of the King,"

וכמו שאנו אומרים בברכת המצות באי"י [ברוך אתה ה'] אלקינו מלך העולם כו' והוא בחינת לבושים יפים ומזה נמשך להיות ישראל אשר בך אתפאר כו'

as we say in the blessing over the mitzvos, "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the universe," etc. And it is the level of beautiful garments; and from this it comes about that there is "Israel, in you I glory," etc.

והוא ע"ד שנתבאר בפי' יאר פניו אתנו סלה שע"י התורה וכך ע"י המצות שהוא בחינת יפתי הוא בחינת אשר בך אתפאר כו' בך דייקא.

And it is along the lines of what was explained on the meaning of "May He make His face shine with us, Selah," that [it is] through the Torah; and so too through the mitzvos, which are the level of "my fair one," there is the level of "in you I glory," etc.: "in you" specifically.

אך כדי להמשיך בחינת לבוש זה צריך להקדים מתחלה בחינת קומי לך כו'

But in order to draw down the level of this garment, the level of "Arise for yourself," etc., must first come before it.

כי הנה לעומת לבוש הנ"ל שהוא הפרסא ולבוש מלכות יש ג"כ בחינת אלביש שמים קדרות כו' והוא ע"ד מ"ש מלך אלקים על גוים כו' עובדי גילולים

For opposite the garment mentioned above, which is the partition (parsa) and the royal garment, there is also the level of "I clothe the heavens in blackness," etc.; and this is along the lines of what is written, "G-d reigns over the nations," etc., [that is,] the worshippers of idols.

(ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי בענין הטעם דאנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת בבשכמל"ו [בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] כו')

(And see what is written in the discourse beginning "In the third month," on the matter of the reason that the people of Jericho would "bundle" the Shema and would not interrupt between "One" and "And you shall love" with "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," etc.).

ויובן זה ע"ד מה שנאמר בעולם התהו ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י [לבני ישראל] כו'

And this will be understood along the lines of what is said of the World of Tohu [chaos]: "And these are the kings who reigned in the land of Edom, before any king reigned over the children of Israel," etc.

והיינו כי ענין עולם התיקון הוא התלבשות האור בכלים ולבושים כי תרגום ולא ילבש גבר ולא יתקן גבר כו'

That is: the matter of the World of Tikkun (rectification) is the enclothing of the light in vessels and garments; for the Targum of "nor shall a man put on" is "nor shall a man array himself (yesakein)," etc.

וזהו הענין שבתוהו היו הע"ס [העשר ספירות] בבחי' נקודות ובתיקון נעשו בבחי' פרצופים שעיקר ענין בחי' פרצוף היינו תיקוני הלבושים והכלים

And this is the matter that in Tohu the Ten Sefiros were in the state of points (nekudos), and in Tikkun they became configurations (partzufim); for the essential matter of a configuration (partzuf) is the arrayings (tikkunim) of the garments and the vessels

(ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער התיקון פ"ג [פרק ג'] ובספר קול ברמה בבאור האדרא רבא ד"י [די יסודות] ע"ב ודי"א ע"א) וע"י לבושים וכלים אלו דקדושה נעשה הפעולה שיוכלו לסבול האור

(and see Etz Chaim, Gate of the Tikkun, chapter 3, and the book Kol BeRamah, in the explanation of the Idra Rabba, folio 10, side b, and folio 11, side a). And through these garments and vessels of holiness the effect is brought about that they can bear the light,

וגם שע"י יומשך האור רק למקום הראוי לבד שזהו הגנת הלבושים לצמצם האור לא יומשך רק כמו שצריך כו'

and also that through this the light will be drawn only to the fitting place alone; for this is the protection of the garments: to contract the light, so that it is drawn only as is needed, etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה ויהי בשלח פרעה ובד"ה ויאבק איש עמו ובפ' לך לך בד"ה פי' מגן אברהם ובד"ה והבדילה הפרכת לכם) ולכן לבושים אלו דתיקון זהו בחינת לבושים יפים דהוד והדרת לבשת.

(And see what is written on this in the discourse beginning "And it came to pass, when Pharaoh sent out," and in the discourse beginning "And a man wrestled with him," and in Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "The meaning of 'Shield of Avraham,'" and in the discourse beginning "And the curtain shall divide for you.") And therefore these garments of Tikkun are the level of the beautiful garments of "You have clothed Yourself in glory and splendor."

אבל בעולם התהו לפי שלא היו האורות בבחינת התלבשות בבחינת פרצוף ע"כ נמשך מזה שלא היה בחינת לבוש מלכות לאורות דתהו מיוחד בקדושה האלקית אלא היו ג"כ לבושים זרים מלבישים אותם

But in the World of Tohu, since the lights were not in a state of enclothement, in the form of a configuration, therefore it followed from this that there was no royal garment for the lights of Tohu that was united with the divine holiness; rather, there were also foreign garments clothing them.

דהיינו שנמשך השפע גם לחיצונים מהמדות עליונות דתהו כו' והן בחינת זמ"ל [ז' מלכים] דעולם התהו שע"ז נאמר ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום כו'

That is, the flow of influence was drawn also to the external forces (chitzonim) from the supernal attributes of Tohu, etc. And these are the level of the seven kings of the World of Tohu, of which it is said, "And these are the kings who reigned in the land of Edom," etc.

(והיינו כי לבוש מלכות דקדושה זהו להיות קבלת עול מלכות שמים בבחי' ביטול למדת מלכותו יתי' ה' מלך גאות לבש שהוא היש האמיתי וכולא קמיה כלא חשיב ועמ"ש מענין מלכות בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בענין תכלת כו'

(That is: the royal garment of holiness is that there be the acceptance of the yoke (kabbalas ol) of the kingdom of heaven, in a state of self-nullification (bittul) to the attribute of His kingship, may He be blessed — "Havayah reigns; He has clothed Himself in majesty" — for He is the true existence, and all before Him is considered as nothing. And see what is written on the subject of Malchus in the explanation on [the verse] "And it shall be for you as tzitzis [fringes]," on the matter of the techeles [the sky-blue thread], etc.

אבל לבוש מלכות דסט"א [דסטרא אחרא] זהו שנוטלים היש לעצמן ואין להם ביטול אליו יתי' והיינו כמאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתני ביחזקאל סי' כ"ט רק דקרו ליי' אלקא דאלקיא כו')

But the royal garment of the sitra achra (the other side) is that they take existence for themselves and have no self-nullification toward Him, may He be blessed; that is, like the saying of Pharaoh, "My river is mine, and I made myself," in Ezekiel, chapter 29; only that they call Him "the G-d of gods," etc.)

אמנם אחר שנעשה עולם התיקון בחינת פרצוף שנתתקן ונמשך האור בלבושים וכלים דעולם התיקון אזי נמשך שלא יתפשט האור לסט"א [לסטרא אחרא] ולעובדי כוכבים וכמ"ש מלך אין באדום כו'.

However, after the World of Tikkun was made, the level of a configuration, in which the light was rectified and drawn into the garments and vessels of the World of Tikkun, then it followed that the light does not spread to the sitra achra and to the worshippers of stars; as it is written, "There was no king in Edom," etc.

אך עכ"ז [עם כל זה] יש דוגמת הנ"ל גם אחר עולם התיקון (והיינו בגלות מצרים ובבל ואדום) והיינו לפי דבגלותא קב"ה [קודשא בריך הוא] סליק לעילא לעילא

But nevertheless, there is something like the above even after the World of Tikkun (that is, in the exile of Egypt, and Babylon, and Edom); that is, because in exile the Holy One, blessed be He, ascends higher and higher,

וזהו נקרא בחי' שינה כו' ומסיבת עליי' [עלייה] זו אין האורות מלובשים בלבושים וכלים דבחינת התיקון וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שבמצרים היה עיבור ז"א בבטן אימא כו'

and this is called the level of sleep, etc. And because of this ascent the lights are not enclothed in the garments and vessels of the level of Tikkun; as is written in Pri Etz Chaim, that in Egypt there was the gestation (ibbur) of Z'eir Anpin in the womb of Imma, etc.,

שנסתלקו האורות והמוחין דזעיר אנפין מהכלים שלהם ועולים בבחי' אימא עילאה ועוד למעלה יותר אשר שם נאמר אם צדקת מה תתן לו כו'

for the lights and the intellect (mochin) of Z'eir Anpin withdrew from their vessels and rise into the level of the higher Imma (Imma Ila'ah), and still higher, where it is said, "If you are righteous, what do you give Him?" etc.

ומחמת זה נמשך להיות מל' דאצילות מתלבשת בקליפות בלבושים זרים דקדרות כי הא בהא תליא כו'

And because of this it follows that Malchus of Atzilus is enclothed in the kelipos, in the foreign garments of blackness; for the one depends on the other, etc.:

שמחמת שזעיר אנפין הוא בבחי' שינה וסליק מהכלים והלבושים לעילא לעילא נמשך אלביש שמים קדרות וכמו בעולם התהו שעל ידי שנסתלקו האורות עליונים למעלה נפלו הכלים למטה כו'

because Z'eir Anpin is in the state of sleep and has ascended from the vessels and the garments higher and higher, there follows "I clothe the heavens in blackness"; just as in the World of Tohu, where, through the supernal lights withdrawing upward, the vessels fell downward, etc.

(ועמ"ש מענין זה בד"ה וארא אל אברהם כו' ובד"ה שיר המעלות כו' היינו כחולמים ובד"ה אני ישנה כו')

(And see what is written on this subject in the discourse beginning "And I appeared to Avraham," etc., and in the discourse beginning "A song of ascents," etc., "we were like dreamers," and in the discourse beginning "I am asleep," etc.)

ולכן כדי לתקן ולהמשיך בחי' לבוש מלכות צריך להיות מתחלה המשכת המוחין לז"א שיומשך מבחינת דסליק לעילא לעילא להתלבש בכלים ולבושים דתיקון דפרצוף ז"א דאצילות

Therefore, in order to rectify and draw down the level of the royal garment, there must first be a drawing of the intellect to Z'eir Anpin, that it be drawn from the level of "ascends higher and higher" to be enclothed in the vessels and garments of Tikkun of the configuration of Z'eir Anpin of Atzilus;

ואזי ממילא על ידי זה יומשך אחר כך על ידי מעשה המצות ההמשכה בלבוש מלכות דאצילות ושלא יהיה בחי' אלביש שמים קדרות כו' (ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו בענין אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו')

and then, as a matter of course, through this, afterwards, through the doing of the mitzvos, the drawing-forth into the royal garment of Atzilus will be drawn down, and there will not be the level of "I clothe the heavens in blackness," etc. (And see what is written in the discourse beginning "For the mountains may move," on the matter of "If Israel do teshuvah, they are redeemed," etc.)

והנה ידוע בע"ח [בעץ חיים] שכדי להיות המשכת המוחין לז"א הוא על ידי יחוד או"א [אבא ואימא] שמולידים המוחין לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא]

Now, it is known from Etz Chaim that for there to be a drawing of the intellect to Z'eir Anpin, it is through the union of Abba and Imma, who beget the intellect for Z'eir Anpin and Nukva.

והנה או"א [אבא ואימא] צריכים לקבל הכח מלמעלה יותר מאור הכתר והוא המחבר וממשיך אור המאציל בנאצלים כו' (ועיין מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פרק י"א)

And Abba and Imma need to receive the power from higher up, from the light of Keser, and it is what joins and draws the light of the Emanator into the emanated, etc. (And see what is written in Pri Etz Chaim, Gate of the Shema, chapter 11.)

ולכן יחוד או"א [אבא ואימא] הוא נעשה דוקא על ידי מסירת נפש ויחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] הוא ע"י תורה ומצות

Therefore the union of Abba and Imma is brought about specifically through self-sacrifice (mesirus nefesh), and the union of Z'eir Anpin and Nukva through Torah and mitzvos.

כי יחוד או"א [אבא ואימא] הוא המשכת אור חדש ממקורא דכולא מהמאציל ב"ה אשר אין ערוך אליו כלל כו'

For the union of Abba and Imma is the drawing of a new light from the Source of all, from the Emanator, blessed be He, to whom there is no comparison at all, etc.

והמשכה זו א"א כ"א על ידי מסירת נפש כי מס"נ [מסירות נפש] עולה למעלה מעלה ממש דהיינו בבחי' עצמות המאציל ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל]

And this drawing-forth is impossible except through self-sacrifice, for self-sacrifice rises truly higher and higher, that is, to the level of the essence of the Emanator. And see what is written on this in the explanation on [the verse] "And I shall be sanctified among the children of Israel."

ולכן אמר המגיד להב"י [להבית יוסף] שיזכהו למס"נ [למסירות נפש] עק"ה [על קידוש השם] דמשמע שיהיה זכות זה גדול מכל מה שיאריך ימים בתורה ומצות כו'

And therefore the Maggid [the heavenly mentor] told the Beis Yosef [Rabbi Yosef Karo] that he would grant him the merit of self-sacrifice for the sanctification of G-d's Name, from which it is implied that this merit would be greater than all [the merit of] his living long in Torah and mitzvos, etc.

והיינו מטעם הנ"ל וזהו גם כן ענין למס"נ [למסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע] כי ק"ש [קריאת שמע] הוא נק' יחוד דאו"א [דאבא ואימא] דהיינו המשכת אור חדש מא"ס ב"ה

And that is for the reason mentioned above. And this is also the matter of self-sacrifice at "One" in the Shema: for the Shema is called the union of Abba and Imma, that is, the drawing of a new light from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He;

וזהו דייקא ע"י מס"נ [מסירות נפש] כו' וכענין הידוע במעלת התשובה דבחילא יתיר יש קונה עולמו בשעה אחת כו' וזהו ענין פסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] שהוא יחוד או"א [אבא ואימא]

and this is specifically through self-sacrifice, etc.; like the known matter of the superiority of teshuvah, which is "with greater strength": "there is one who acquires his world in a single hour," etc. And this is the matter of the first verse of the Shema, which is the union of Abba and Imma;

ואזי אח"כ נאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' שלהמשיך האור אח"כ מאו"א [מאבא ואימא] בז"א ונוק' [ונוקבא] הוא ע"י תורה ומצות כו'

and then afterwards it is said, "And these words, which I command you, shall be," etc.: for drawing the light afterwards from Abba and Imma into Z'eir Anpin and Nukva is through Torah and mitzvos, etc.

וזהו נקרא עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה להיות אור התורה נמשך בז"א מפנימית ח"ע [חכמה עילאה] שלמעלה מבחי' נובלות כו'

And this is called engaging in Torah for its own sake (lishmah), for the sake of the Torah itself: that the light of the Torah be drawn into Z'eir Anpin from the inner dimension of the higher Chochmah, which is above the level of unripe fruit (novlos), etc.;

שזהו ע"י המס"נ [המסירות נפש] בתחלה שע"ז נמשך יחוד או"א [אבא ואימא] כו' המשכת אור חדש ומזה נמשך ג"כ בז"א כו'.

which is through the self-sacrifice at the outset, through which the union of Abba and Imma is drawn forth, etc., the drawing of a new light; and from this it is drawn also into Z'eir Anpin, etc.

ומזה נמשך ג"כ שע"י המצות יהי' [יהיה] בחי' יפתי הוד והדר לבשת ולא יהי' [יהיה] בחי' אלביש שמים קדרות כמו בעולם התהו

And from this it also follows that through the mitzvos there will be the level of "my fair one," "You have clothed Yourself in glory and splendor," and there will not be the level of "I clothe the heavens in blackness," as in the World of Tohu.

(ועמ"ש במ"א בפי' מאה"ז [מאמר הזהר] פ' בלק דקצ"א ע"א ע"פ שחורה כו' וכדין כו' נפיק דודה כו' אתבניאת ואתעבידת בתיקונהא כו')

(And see what is written elsewhere in explaining the statement of the Zohar, Parshas Balak, folio 191, side a, on [the verse] "Black," etc.: "And then," etc., "her beloved goes out," etc., "she is built and made in her adornments," etc.).

וזהו שמתחלה צ"ל קומי לך לבחי' שרש הנשמה והוא ע"י למס"נ [למסירות נפש] באחד שמזה נמשך יחוד או"א [אבא ואימא]

And this is why first there must be "Arise for yourself," to the level of the root of the soul; and this is through self-sacrifice at "One," from which the union of Abba and Imma is drawn forth

(ולכן נקרא קומי לך לבחי' כ"ף עיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער נפ"א [נפילת אפים] ספ"ה) וע"ז אח"כ תהיה רעיתי להמשיך המוחין בז"א ויפתי במל' והוא ענין יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כו'.

(and therefore it is called "Arise for yourself (kumi lach)": to the level of [the letter] kaf; see Pri Etz Chaim, Gate of the Prostration (nefilas apayim), end of chapter 5). And through this, afterwards, there will be "my beloved," to draw the intellect into Z'eir Anpin, and "my fair one," into Malchus; and this is the matter of the union of Z'eir Anpin and Nukva, etc.

והנה כ"ז [כל זה] נאמר על זמן יציאת מצרים שע"ז נאמר כי הנה הסתיו עבר כו' היינו שאז נתגלה בחי' עולם התיקון ועבר הסתיו וחלף הגשם

Now, all this was said of the time of the Exodus from Egypt, about which it is said, "For behold, the winter has passed," etc.: that is, that then the level of the World of Tikkun was revealed, and the winter passed and the rain went by,

דהיינו ההסתר דאלביש שמים קדרות כו' הנמשך מעולם התהו ומגלות מצרים כו' וענין הכפל לשון סתיו וגשם עיין ברבות בשה"ש [בשיר השירים] ועיין בזהר הרקיע ר"פ ויחי.

that is, the concealment of "I clothe the heavens in blackness," etc., which is drawn from the World of Tohu and from the exile of Egypt, etc. And on the matter of the doubled wording, "winter" and "rain," see the [Midrash] Rabbah on Song of Songs, and see Zohar HaRakia, at the beginning of Parshas Vayechi.

12 ואז נאמר קומי לך רעיתי כו' אבל בזמן הגלות נאמר יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה כו' שאינה יכולה להיות בבחי' קומי לך כו'

And then it is said, "Arise for yourself, my beloved," etc. But in the time of exile it is said, "My dove, in the clefts of the rock, in the hidden place of the step (madregah)," etc., for she cannot be in the state of "Arise for yourself," etc.

והעצה לזה הוא בחי' הראיני את מראיך שיזכור וישים אל לבו שההסתר אינו אלא בבחי' מראה שירד מאיגרא רמה כו' ויצעק אל ה' בצר לו כו':

And the counsel for this is the level of "Show me your appearance (mar'ayich)": that he should remember and take to heart that the concealment is only in the manner of a mirror (mar'ah); that he has come down "from a high roof," etc.; and [that he] cry out to G-d in his distress, etc.

13 ג וביאור ענין זה הנה יש ע"ס [עשר ספירות] מלמעלה למטה דאור ישר ועשר ספירות דאור חוזר מלמטה למעלה (וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] ובפרדס שער ממטה למעלה)

3. And the explanation of this matter: there are Ten Sefiros from above to below, of direct light (or yashar), and Ten Sefiros of returning light (or chozer), from below to above (as is written in Etz Chaim, Gate of the Feminine Waters and Masculine Waters (mayin nukvin and mayin duchrin), chapter 14, and in Pardes, the Gate "From Below to Above").

והיינו ע"י הפרסא המפסקת בסיום האצילות בוקעים האורות ועולים בבחינת אור חוזר ונעשה כח"ב [כתר חכמה בינה] למטה וכמ"ש מזה באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה איהו וחיוהי.

That is: through the partition (parsa) that interrupts at the conclusion of Atzilus, the lights burst forth and rise as returning light, and Keser, Chochmah and Binah are made below; as is written on this in Iggeres HaKodesh, in the section beginning "He and His life-forces."

וביאור זה באדם למטה הוא ע"ד מ"ש ואהבת את הוי' כו' בכל מאדך ומאד הוא בלי גבול והיינו בחינת א"ס.

And the explanation of this in man below is along the lines of what is written, "And you shall love Havayah," etc., "with all your might (me'odecha)"; and me'od ["very much"] is without limit, and that is the level of the Infinite (Ein Sof).

14 והוא עד"מ למעלה המשכת אור הכתר שמאיר באצילות שלזה היה תכלית ירידת הנשמה שהיא צורך עלייה כו' כי הנה הנאצלים המה בבחי' ההשתלשלות

And this is, by way of analogy, above, the drawing-down of the light of Keser that shines into Atzilus; for this was the purpose of the soul's descent, which is for the sake of ascent, etc. For the emanated [levels] are in the state of the chain of descent (hishtalshelus):

כי כללות השכל האנושי נמשך מחכמה דעשייה על ידי אמצעות הנפש דעשייה וחכמה דיצירה היא מקור לחכמה דעשייה הגם שהיא רוחניות יותר וחכמה דבריאה מקור לחכמה דיצירה וחכמה דאצילות מקור לחכמה דבריאה

for human intellect as a whole is drawn from the Chochmah of Asiyah, by means of the nefesh of Asiyah; and the Chochmah of Yetzirah is the source of the Chochmah of Asiyah, although it is more spiritual; and the Chochmah of Beriah is the source of the Chochmah of Yetzirah; and the Chochmah of Atzilus is the source of the Chochmah of Beriah.

ואם כן השכל אנושי נמשך על ידי השתלשלות מחכמה דאצילות (ועמ"ש מענין השתלשלות זו בד"ה פתח אליהו בפ' וירא)

If so, human intellect is drawn, through the chain of descent, from the Chochmah of Atzilus (and see what is written on the subject of this chain of descent in the discourse beginning "Eliyahu opened," in Parshas Vayeira).

ומפני זה נאמר כולם בחכמה עשית שלגבי המאציל הרי הוא מרומם לבדו ואינו בערך החכמה ובינה כו'

And because of this it is said, "You have made them all with wisdom": for with respect to the Emanator, He is "exalted alone," and bears no comparison to Chochmah and Binah, etc.;

ואצילות המה רק מדות הדבק במדותיו מה הוא רחום אבל המאציל הוא בחי' אליו ולא למדותיו כו'.

and Atzilus are only attributes — "cleave to His attributes: as He is merciful" — but the Emanator is the level of "to Him, and not to His attributes," etc.

ועיקר התהוות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] מן המאציל הוא רק מבחינת שמות שאין ערוך השם לגבי עצם המהות וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דיו"ד מקור לאצילות וה"א בבריאה כו' וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו'.

And the main coming-into-being of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah from the Emanator is only from the level of names, for a name bears no comparison to the very essence; as is written in Etz Chaim, that the yud is the source of Atzilus and the hei is in Beriah, etc.; and as it is written, "His splendor is upon earth and heaven," etc.

15 והנה הממוצע לזה שמוריד השפע מהמאציל לנאצלים הוא אור הכתר

Now, the intermediary for this, which brings the flow of influence down from the Emanator to the emanated, is the light of Keser (the Crown).

והיינו מ"ש בתי"ז [בתיקוני זהר] כתר עליון כו' איהו שם מ"ה [שם מ"ה] דאיהו אורח אצילות ואיהו שקיו דאילנא כו' דהיינו חיות עולם האצילות שהוא על ידי הכתר כי עמך מקור חיים כו'.

And this is what is written in the Tikkunei Zohar: "The supernal Keser," etc., "it is the Name Mah [45], which is the path of Atzilus, and it is the watering of the tree," etc.; that is, the life-force (chayus) of the World of Atzilus, which is through Keser: "For with You is the source of life," etc.

(ועמ"ש בד"ה פתח אליהו הנ"ל שעל הכתר אמרו אנת הוא חד ולא בחושבן כו' שאין ערוך אליו כו' והחכמה מאין תמצא ולא כסדר ההשתלשלות הנ"ל דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה]). **וזהו ענין ירידה צורך עלייה כו'.**

(And see what is written in the discourse beginning "Eliyahu opened," mentioned above, that of Keser they said, "You are One, but not in number," etc., that there is no comparison to Him, etc.; and "Chochmah is found from ayin (nothing)," and not in the order of the chain of descent (hishtalshelus) of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah mentioned above.) And this is the matter of "descent for the sake of ascent," etc.

שזהו ההפרש בין מלאכים לנשמות שמצד שמלאכים הן למעלה ואין שום דבר מסתיר להן והן בבחינת ההשתלשלות אינן יכולים להמשיך אור חדש מאחר שאינו ממהותן ומפני זה הן נקראים עומדים כו'.

For this is the difference between angels and souls: since the angels are above, and nothing at all conceals [the light] from them, and they are in the state of the chain of descent, they cannot draw down a new light, since it is not of their essence; and because of this they are called "standing," etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא בפי שלח)

(And see what is written on this in the discourse beginning "And now, let it be great, I pray," in Parshas Shelach.)

אבל למטה בישראל שנשפלו בגוף שמסתיר על קדושת הנפש ושארי דברים המונעים הרי מסיבת הסתר זה שאין מניח להתפשט למטה נעשה אור חוזר מלמטה למעלה בנקודת הלב ועי"ז ממעמקים קראתיך הוי' להיות קראתיך הוי' בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות

But below, in Israel, who have been lowered into a body, which conceals the holiness of the soul, and other things that hold back: because of this concealment, which does not let [the light] spread below, returning light (or chozer) is made, from below to above, in the point of the heart. And through this, "From the depths I have called You, Havayah": so that there be "I have called You, Havayah," in the Ten Sefiros of Atzilus.

והיינו על ידי עומקא דליבא תשובה עילאה כו' דמשכין ליה בחילא יתיר שעל ידי זה אור חדש על ציון תאיר כו'.

That is, through the depth of the heart, the higher teshuvah (teshuvah ila'ah), etc., in which they draw Him down "with greater strength"; through which "a new light will shine upon Zion," etc.

והיינו על ידי בחי' בכל מאדך (ופי' אור חדש ר"ל [רוצה לומר] כמ"ש בפרי עץ חיים שער הק"ש [הקריאת שמע] פרק י"א וז"ל [וזה לשונו].

And that is through the level of "with all your might." (And the meaning of "a new light" is to be understood as is written in Pri Etz Chaim, Gate of the Shema, chapter 11; and these are his words:

אמנם סוד הענין הוא כי זיווג העולמות הוא נמשך מן מוחי או"א [אבא ואימא] עצמן בלתי שיקבלו מלמעלה כי כיון שכולם נמשכו מהם אם כן ודאי יש בהם כח נגד כל מה שלמטה מהם.

"However, the mystery of the matter is that the coupling of the worlds is drawn from the intellect (mochin) of Abba and Imma themselves, without their receiving from above; for since all of them were drawn from them, then certainly they have in them a power corresponding to all that is below them.

אך זיווג שהוא להוציא נשמות חדשות בזה צריך שיקבלו אור חדש מלמעלה ושמור כלל זה בידך עכ"ל [עד כאן לשונו].

But a coupling that is to bring forth new souls: for this they need to receive a new light from above. And keep this principle in your hand." End of quote.

אך מ"ש בלתי שיקבלו מלמעלה צריך ביאור דהא ודאי החכמה מאין תמצא תמיד שאילו היה נפסק השפע מהמאציל ב"ה היו הספי' [הספירה / הספירות] כלא היו וכ"כ [וכן כתב] בהקדמת מהרנ"ש לפרע"ח [לפרי עץ חיים] ולזה הם שואפים שפע בעבודה ההיא לקיומם כו' ע"ש

But what he wrote, "without their receiving from above," needs explanation: for certainly "Chochmah is found from ayin" constantly, for were the flow of influence from the Emanator, blessed be He, interrupted, the Sefiros would be as though they had never been. And so wrote the Maharnash in the introduction to Pri Etz Chaim: "And for this they draw in influence through that service, for their existence," etc.; see there.

וצ"ל הכוונה שאין השפעה זו עצמה נמשכת ממש מלמעלה מהחכמה כמו זיווג דפנימי' [דפנימיות / דפנימית] שהשפעה זו עצמה היא אור חדש ממש מלמעלה מהחכמה ואורות ונשמות חדשות ממש.

And it must be said that the intent is that this influence itself is not actually drawn from above Chochmah, as in the coupling of the inner dimension (pnimiyus), where this influence itself is an actual new light from above Chochmah, and actually new lights and souls;

מה שאין כן בזיווג דחיצוניות שהוא רק לחזק הישנות ואין כל חדש כו' והפרש זה אפשר הוא כעין מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער תיקון נוקבא פ"ב [פרק ב'] אות ה' צריך שתבין כו' כי כאשר כו' וכאשר יתעכב כו' ע"ש.

which is not so in the coupling of the outer dimension (chitzoniyus), which is only to strengthen the old, and there is nothing new, etc. And this difference is perhaps something like what is written in Etz Chaim, Gate of the Rectification of Nukva, chapter 2, section 5: "You must understand," etc., "for when," etc., "and when it is delayed," etc.; see there.

ועוד שגם ההמשכה שהחכמה מאין תמצא תמיד אינה ערוך לגבי השפעת אור חדש הנ"ל. וכמ"ש בהקדמת מהרנ"ש הנ"ל שלא יחשוב קצבתם הקצובה אליהם מאת הבורא ית' בערך התוספת ההיא כו' ע"ש באריכות.

Moreover, even the drawing-forth by which "Chochmah is found from ayin" constantly bears no comparison to the influence of the new light mentioned above; as is written in the introduction of the Maharnash mentioned above, that one should not reckon "their fixed allotment, allotted to them by the Creator, may He be blessed, as comparable to that addition," etc.; see there at length.

וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] במ"א ההשפעה זו היא גילוי ממש מבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות מה שלמעלה מההשפעה שחכמה מאין תמצא תמיד כו'.

And as was explained elsewhere, this influence is an actual revelation from the level that is above the order of the chain of descent, from what is above the influence by which "Chochmah is found from ayin" constantly, etc.

ואפשר לומר עוד דוגמא להבין מזה ההפרש בין ב' השפעות אלו ע"ד משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ד [סוף פרק ד'] דמגילה שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן וכתב התוספות וברוח הקדש.

And one may further offer an example from which to understand the difference between these two influences, along the lines of what our Sages, of blessed memory, said at the end of chapter 4 of Megillah: that those [curses] in Mishneh Torah (Deuteronomy), "Moshe said them from his own mouth" — and Tosafos wrote: "and with the holy spirit (ruach hakodesh)" —

מה שאין כן שבתורת כהנים מפי הגבורה אמרן ונעשה שליח לומר כך אמר לי הקב"ה כו' כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] שם ור"ל [ורוצה לומר] דמפי עצמו היינו כדפי' בפ' ואתחנן) (דרס"א ע"א)

which is not so of those [curses] in Toras Kohanim (Leviticus), which he said from the mouth of the Almighty, and he became an emissary to say, "Thus the Holy One, blessed be He, said to me," etc., as Rashi explains there. And that is to say: "from his own mouth" means as is explained in Parshas Va'eschanan) (folio 261, side a);

ע"ש במק"מ [במקדש מלך] שהוא מז"א דאצילות והיינו לפי שמשם היה שרש נבואתו והשגתו לכן זה נקרא מפי עצמו

See there in the Mikdash Melech, that it is from Z'eir Anpin of Atzilus; that is, since the root of his prophecy and his comprehension was from there, therefore this is called "from his own mouth."

אבל מה שנאמר לו מפי הגבורה היינו שנמשך מלמעלה מעלה יותר מז"א דאצילות כ"א שנמשך ע"י משה ואינו אלא שליח כו'.

But what was said to him from the mouth of the Almighty is what was drawn from far higher than Z'eir Anpin of Atzilus; only, it was drawn through Moshe, and he is only an emissary, etc.

וזהו ע"ד מ"ש בזהר (בפרשה ויחי דף רמ"ו ע"ב) וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא ובפ' בלק (קפ"ז א') כד איהו שליחא מלעילא כו' ע"ש.

And this is along the lines of what is written in the Zohar (Parshas Vayechi, folio 246, side b): "And that voice is sent from a deep place above"; and in Parshas Balak (187a): "When he is an emissary from above," etc.; see there.

וע"ד שיש הפרש בענין המלאך שבשעה שאינו שליח הרי הוא אומר קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כלומר ששם הוי' קדוש ומובדל מהם וכשהוא שליח מלעילא מצינו שהמלאך עצמו נקרא בשם הוי' לפי' הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] פ' וירא.

And it is along the lines of the difference there is in the matter of an angel: at a time when it is not an emissary, it says, "Holy, holy, holy is Havayah of hosts," that is to say, that the Name Havayah is holy and separate from them; but when it is an emissary from above, we find that the angel itself is called by the Name Havayah, according to the explanation of the Ramban in Parshas Vayeira.

הרי דבחינה כשהוא שליח מלעילא מאיר בו הארה עליונה יתירה ונפלאה מההארה שמאיר בו מצד עצמו אף שגם תמיד יש לו השגה עליונה כו'.

Thus, in the state when it is an emissary from above, there shines in it a supernal radiance, greater and more wondrous than the radiance that shines in it of itself, even though it always has a lofty comprehension too, etc.

ועד"ז יובן ההפרש בין בחינת משה מפי עצמו ברוח הקדש לגבי כשהוא שליח מהקב"ה שאין ערוך זה לזה.

And in the same way will be understood the difference between the level of Moshe [speaking] from his own mouth, with the holy spirit, as against when he is an emissary of the Holy One, blessed be He: that the one bears no comparison to the other.

ועיין עוד בענין הפי' משה מפי עצמו אמרן בפרשה ויקרא (דף ז' ע"א) ועמ"ש בד"ה וידבר דעשרת הדברות פי' משנה תורה.

And see further on the matter of the meaning of "Moshe said them from his own mouth" in Parshas Vayikra (folio 7, side a); and see what is written in the discourse beginning "And He spoke," of the Ten Commandments, on the meaning of Mishneh Torah.

ועד"ז יובן כאן ההפרש בין ההמשכה שנמשך ממוחין דאו"א [דאבא ואימא] עצמן ובין אור חדש כו' עם היות דמעצמן שרשו גם כן ממה שנמשך להם מלמעלה עכ"ז נקרא מעצמן כענין משה מפי עצמו כו' [עם כל זה]

And in the same way will be understood here the difference between the drawing-forth that is drawn from the intellect of Abba and Imma themselves, and a new light, etc.: even though [what comes] from themselves is also rooted in what was drawn to them from above, nevertheless it is called "from themselves," like the matter of Moshe "from his own mouth," etc.

מה שאין כן בחי' אור חדש היינו שנמשך מלמעלה מעלה משרש חו"ב [חכמה ובינה] עצמן דהיינו כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פרשה וירא שנמשך מהמאציל העליון ממש שהוא לבדו יש בו כח לחדש תמיד כו'

Which is not so of the level of a new light: it is drawn from far above the root of Chochmah and Binah themselves; that is, as is written in the Likkutei Torah [of the Arizal], Parshas Vayeira, that it is drawn from the supernal Emanator Himself, who alone has the power to renew constantly, etc.,

רק שנמשך לאו"א [לאבא ואימא] כו' (ועיין בפ' אחרי דס"א ע"ג [עמוד ג'] ובפ' בשלח דס"ג ע"ב) והמשכה זו נמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

only that it is drawn to Abba and Imma, etc. (And see Parshas Acharei, folio 61c, and Parshas Beshalach, folio 63, side b.) And this drawing-forth is drawn through an arousal from below (is-arusa dilesata).

בבחי' בכל מאדך להיותו בחי' מאד בלי גבול ע"כ ממשיך גילוי אור חדש בחי' א"ס ממש.

In the level of "with all your might," since it is the level of me'od, without limit, it therefore draws down the revelation of a new light, the level of the Infinite (Ein Sof) itself.

והנה מאד זה יצה"ר [יצר הרע] שלהיות בכל מאדך בלי גבול נמשך מצד ההסתר שע"י נמשך האו"ח [האור חוזר] בחי' מאד כו'.

Now, this me'od is the evil inclination: for being "with all your might," without limit, is drawn from the concealment, through which the returning light, the level of me'od, is drawn forth, etc.

16 ומזה מובן ג"כ למעלה שע"י סיום הפרסא שאינו מניח להתפשט למטה נעשה או"ח [אור חוזר] בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] נקודת הלב והיינו שמל' נעשה כתר כו'

And from this is understood also above: that through the conclusion, the partition (parsa), which does not let [the light] spread below, returning light is made, at the level of the inner point of the heart; that is, Malchus becomes Keser, etc.

וה"ז [והרי זה] כמשל מרוצת המים ע"י הדף המסתיר שע"י יתגברו וירוצו בכח גדול יותר ממרוצתם מצד עצמן קודם הסתר הדף ועמ"ש ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו'.

And this is like the analogy of the rushing of water because of a board that blocks [it]: through this they gain strength and rush with greater force than their running of themselves, before the board blocked [them]. And see what is written on [the verse] "Then Israel sang," etc., "Spring up, O well," etc.

וזהו בחי' מראה שע"י [שעל ידי] ההסתר של המראה נעשה או"ח [אור חוזר] מלמטה למעלה לראות מה שמונח לאחוריו כו' וכמ"כ [וכמו כן] המל' נק' מראה מצד זה כו':

And this is the level of a mirror: through the concealment of the mirror, returning light is made, from below to above, to see what lies behind one, etc. And likewise Malchus is called a mirror from this aspect, etc.

17 ד השמיעני את קולך. קלא דאורייתא שממשיכים ע"י אור א"ס שיתלבש בתורה שהיא חכמה דאצילות וכמ"ש ותורה שם בישראל כו'

4. "Let me hear your voice": the voice of the Torah, through which the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn down to be enclothed in the Torah, which is the Chochmah of Atzilus; as it is written, "And He placed a Torah in Israel," etc.

והיינו מ"ש כי קולך ערב עריבות מתיקות בחי' תענוג והיינו שממשיכים תענוג העליון בהתורה ואז תתענג כו' היינו המשכת הכתר בחכמה שכתר היא מקור התענוגים.

And this is what is written, "for your voice is pleasant (arev)": pleasantness, sweetness, the level of delight (taanug); that is, they draw the supernal delight into the Torah. And then "you shall delight," etc.: that is, the drawing of Keser into Chochmah, for Keser is the source of delights.

וזהו מ"ש אני תורתך שעשעתי שהוא התענוג ושעשועים עליונים וכמ"ש ואהיה שעשועים יום יום פי' יום יום או"א [אבא ואימא] (ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון).

And this is what is written, "I delight in Your Torah," which is the delight and the supernal delights (sha'ashuim); as it is written, "And I was a delight day by day"; the meaning of "day by day" is Abba and Imma (and see what is written in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling").

וזהו ההפרש בין הלימוד שקודם התפלה ובין הלימוד שאחר התפלה כי עיקר המשכת הכתר בחכמה ע"י התורה הוא בהקדים תחלה בחינת ובכל מאדך שהוא המשכת הכתר הנ"ל.

And this is the difference between the study that is before prayer and the study that is after prayer: for the main drawing of Keser into Chochmah through the Torah is when the level of "and with all your might" comes first, which is the drawing of Keser mentioned above.

אבל ע"י התורה שקודם התפלה הוא רק המשכה מחכמה ששם שרש התורה בעצמה דאורייתא מחכמה נפקת והיא נק' רעיתי שמפרנסין כו'.

But through the Torah that is before prayer there is only a drawing-forth from Chochmah, where the root of the Torah itself is, for "the Torah comes forth from Chochmah"; and it is called "my beloved," that they sustain, etc.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אבא בנימין אומר על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כי התורה צ"ל אחר התפלה כדי שיהיה המשכת הכתר בחכמה כנ"ל.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Abba Binyamin says: About my prayer, that it be close to my bed"; for the Torah must be after prayer, so that there be the drawing of Keser into Chochmah, as mentioned above.

(ועמ"ש בד"ה באתי לגני בפי' אריתי מורי עם בשמי ועמ"ש בפ' ראה בד"ה כי תשמע בקול קול היינו המשכה כו' אבל בקול היינו פנימיות הקול כו' ע"ש ועמ"ש בפ' הברכה בביאור ע"פ תורה צוה לנו משה).

(And see what is written in the discourse beginning "I have come into My garden," on the meaning of "I have gathered My myrrh with My spice"; and see what is written in Parshas Re'eh, in the discourse beginning "When you hearken to the voice (bekol)": "voice" (kol) is a drawing-forth, etc., but "in the voice" (bekol) is the inner dimension of the voice, etc.; see there. And see what is written in Parshas HaBerachah, in the explanation on [the verse] "Moshe commanded us the Torah.")

ומראיך נאוה אלו המצות כי הנה אמרו פושעי ישראל מלאים מצות כו' וא"כ מה הפרש יש בין צדיקים העושים מצות לרשעים

"And your appearance is comely": these are the mitzvos. For they said, "The transgressors of Israel are full of mitzvos," etc.; if so, what difference is there between the righteous who do mitzvos and the wicked?

אך הוא כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] משל לשנים שצלו פסחיהן כו' שזה ממשיך המשכה יותר עליונה מזה הגם שהמצוה אחת היא סוכה אתרוג כו'

But it is as was written above: "A parable of two who roasted their Paschal offerings," etc.: that this one draws down a higher drawing-forth than that one, although the mitzvah is one and the same, sukkah, esrog [citron], etc.

(ועמ"ש ע"פ כבס ביין לבושו וסד"ה ועשית בגדי קדש גבי ג' בחי' ומדרגות שיש בעשיית הלבושים כו' וע' בפרדס ש"ח פ"א)

(And see what is written on [the verse] "He washes his garment in wine," and at the end of the discourse beginning "And you shall make holy garments," regarding the three levels and grades there are in the making of the garments, etc.; and see Pardes, Sha'ar (Gate) 8, chapter 1.)

והיינו בחי' נאוה ויפתי שהן ת"ת [תפארת] כי הנה ת"ת [תפארת] דאימא נעשה כתר לז"א ושליש התחתון דת"ת [דתפארת] דז"א כתר לנוקבא כו'

And this is the level of "comely" and "my fair one," which are Tiferes (beauty): for the Tiferes of Imma becomes Keser for Z'eir Anpin, and the lower third of the Tiferes of Z'eir Anpin [becomes] Keser for Nukva, etc.

(צ"ע [צריך עיון] בע"ח [בעץ חיים] שער עשרים פ"ב [פרק ב'] ב' שלישים תחתונים כו'. אמנם מן המוח כו' רק חצי שליש).

(This needs examination, [in view of] Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 20, chapter 2: "the two lower thirds," etc.; "however, from the brain," etc., "only half a third.")

כי ת"ת [תפארת] וכתר הכל ענין אחד דהיינו כח ההתחברות ששניהם מקו האמצעי כו' וכמו שהכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים שהוא המחבר הארת המאציל א"ס ב"ה להנאצלים כך ת"ת [תפארת] הוא ממוצע המחבר כמו מאימא לזעיר אנפין ומז"א לנוקבא

For Tiferes and Keser are all one matter, namely the power of joining, for both are from the middle line, etc. And just as Keser is the intermediary between the Emanator and the emanated, which joins the radiance of the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to the emanated, so Tiferes is the intermediary that joins, as from Imma to Z'eir Anpin, and from Z'eir Anpin to Nukva.

כי נה"י [נצח הוד יסוד] הוא עצם ההשפעה אבל הממוצע המוריד השפע באמצעיתו הוא ת"ת [תפארת] כו'.

For Netzach, Hod and Yesod are the very influence itself, but the intermediary that brings the flow of influence down through its mediation is Tiferes, etc.

18 וזהו שעל ידי הראיני את מראיך דהיינו המשכת הכתר בבחי' ובכל מאדך נעשה אחר כך מראך נאוה בבחינת ת"ת [תפארת] שנעשה כתר

And this is why, through "Show me your appearance," which is the drawing of Keser at the level of "and with all your might," there then comes about "your appearance is comely," at the level of Tiferes, which becomes Keser.

וזהו ענין תשובה ומעשים טובים שע"י התשובה בחי' בכל מאדך נעשו המעשים טובים ומאירים וירא אלקים את האור כי טוב.

And this is the matter of "teshuvah and good deeds": through teshuvah, the level of "with all your might," the deeds become good and shining: "And G-d saw the light, that it was good."

(ועמ"ש עוד מענין תפארת בפ' נח בד"ה הן עם אחד ושפה אחת ובד"ה אם בהרת קדמה ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר פ' חיי שרה) (דקל"ג א') בענין תפלת ערבית רשות.

(And see what is written further on the subject of Tiferes in Parshas Noach, in the discourse beginning "Behold, they are one people with one language," and in the discourse beginning "If the bright spot came first"; and see what is written elsewhere on the statement in Parshas Chayei Sarah) (folio 133a), on the matter of "the evening prayer is optional."

ועמ"ש על פסוק כנשר יעיר. וענין ומראיך נאוה י"ל [יש לומר] הפי' שע"ז נמשך הכתר דנוקבא מבחינה עליונה יותר.

And see what is written on the verse "As an eagle stirs up." And as for the matter of "and your appearance is comely," it may be said that the meaning is that through this the Keser of Nukva is drawn from a higher level.

וע"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' וירא (בד' צ"ז סע"ב [סוף עמוד ב]) ד"ה דא קול דנפיק וניתקן כתר דידה שמאיר משליש העליון דתפארת בסוד ושמתי כדכד שמשותיך כו'.

And it is along the lines of what the Ramaz wrote in Parshas Vayeira (on folio 97, end of side b), on the passage beginning "This is the voice that goes forth": that her Keser is rectified, shining from the upper third of Tiferes, in the mystery of "And I will make your pinnacles of rubies (kadkod)," etc.

וזהו ענין בזמן שישראל עושים רצונו של מקום דהיינו דוקא על ידי בחינת ובכל מאדך שעל ידי זה עושין וממשיכים כתר דנוק' [דנוקבא] הנקרא רצונו של מקום מבחינ' [מבחינת / מבחינה] העליונה.

And this is the matter of "at a time when Israel do the will of the Omnipresent": that is, specifically through the level of "and with all your might," through which they make and draw down the Keser of Nukva, which is called "the will of the Omnipresent," from the highest level.

19 ועיין מ"ש מענין זה בפ' שלח בד"ה וימצאו איש מקושש עצים כו' ע"ש.

And see what is written on this subject in Parshas Shelach, in the discourse beginning "And they found a man gathering wood," etc.; see there.

והיינו כי לפי שבחי' בכל מאדך הוא בחי' כתר שבע"ס [שבעשר ספירות] דאו"ח [דאור חוזר] לכן זהו העלאת מ"ן [מיין נוקבין] לעורר ולהמשיך ג"כ מבחינת כתר עליון דאור ישר אור חדש מהמאציל א"ס ב"ה עד שנמשך גם כן בכתר דנוקבא להיות ומראיך נאוה שיומשך זה הכתר מבחי' היותר עליונה כו' ממה שהוא תמיד.

That is: since the level of "with all your might" is the level of Keser in the Ten Sefiros of returning light (or chozer), therefore this is the raising of the feminine waters (mayin nukvin), to arouse and draw down, also from the level of the supernal Keser of direct light (or yashar), a new light from the Emanator, the Infinite One, blessed be He, until it is drawn also into the Keser of Nukva, so that there be "and your appearance is comely": that this Keser be drawn from a higher level, etc., than it is always.

20 ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מיעוט הריח פרק א' ב' שיש בזה כמה מדרגות זו למעלה מזו עד שמקבלת כתרה ג"כ מת"ת [מתפארת] דאימא כו'.

And see Etz Chaim, Gate of the Diminution of the Moon, chapters 1 [and] 2, that there are several levels in this, one above the other, until she receives her Keser also from the Tiferes of Imma, etc.

ועפ"ז [ועל פי זה] אפשר להבין יתרון העליי' [העלייה] שע"י בחי' הראיני את מראיך על בחי' קומי לכי.

And according to this one can understand the superiority of the ascent that comes through the level of "Show me your appearance" over the level of "Arise for yourself (kumi lachi)."

כי הנה מבואר לעיל בפ' בשלח סד"ה והי' הולך לפניהם יומם שעליית המל' דאצילות שהיא כנס"י [כנסת ישראל] באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אינה אלא עד בחי' חכמה כו' לפי שמשם מקורם כו' ע"ש

For it is explained above, in Parshas Beshalach, at the end of the discourse beginning "And Havayah went before them by day," that the ascent of Malchus of Atzilus, which is the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), through an arousal from below (isarusa dilesata), is only up to the level of Chochmah, etc., because their source is from there, etc.; see there.

והיינו כמש"כ [כמה שכתוב] בפי' ישראל עלה במחשבה שהוא בחי' העליונה שבחכמה

And that is as is written on the meaning of "Israel arose in thought," that it is the highest level within Chochmah.

נמצא עלייה זו דבחי' קומי לך זהו בבחי' חכמה כו' והוא ג"כ ע"י בחי' חכמה שבנפש עיין בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ח י"ט מענין בחינת חכמה שבנפש.

It follows that this ascent of the level of "Arise for yourself" is at the level of Chochmah, etc.; and it is also through the level of Chochmah in the soul. See Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapters 18 [and] 19, on the subject of the level of Chochmah in the soul.

אבל למעלה מהחכמה דאצילות דהיינו בבחי' כתר אינו מגיע האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] דבחי' קומי לך שהוא מדרגת הצדיקים כיון שהוא למעלה משרשם וכמ"ש מזה סד"ה אני ישנה שאינו במנין ע"ס [עשר ספירות] כו'.

But above the Chochmah of Atzilus, that is, at the level of Keser, the arousal from below of the level of "Arise for yourself," which is the grade of the righteous, does not reach, since it is above their root; as is written on this at the end of the discourse beginning "I am asleep," that it is not in the count of the Ten Sefiros, etc.

אמנם ע"י הראיני את מראיך שהוא בחי' תשובה בחילא יתיר שמצד ההסתר נעשה א"ח [אור חוזר] כיון שע"ז המל' נעשית בחינת כתר שבע"ס [שבעשר ספירות] דא"ח [דאור חוזר] לכן ע"ז מעורר וממשיך מלמעלה ג"כ מבחי' כתר דאור ישר ממש שלמעלה מהחכמה כו'.

However, through "Show me your appearance," which is the level of teshuvah, "with greater strength," in which, because of the concealment, returning light is made: since through this Malchus becomes the level of Keser in the Ten Sefiros of returning light, therefore through this one arouses and draws down from above also from the level of Keser of actual direct light, which is above Chochmah, etc.

21 וזהו שנזכר שם שביוהכ"פ [שביום הכפורים] הוא עליית המל' לבחינת כתר והרי זהו למעלה מהחכמה אלא דהיינו ע"י התשובה.

And this is what is mentioned there, that on Yom Kippur there is the ascent of Malchus to the level of Keser; and this is above Chochmah. Only, that is through teshuvah.

וזהו שבמקום שבעלי תשובה עומדים כו'

And this is [the meaning of] "In the place where penitents (baalei teshuvah) stand," etc.

ואע"ג [ואף על גב] דלעיל נת' [נתבאר] שיחוד או"א [אבא ואימא] שממשיכים בק"ש [בקריאת שמע] ההמשכה היא מכתר וע"י עבודת הצדיקים שהיא בחי' קומי לך לשרשך שמע ישראל כו' נמשך יחוד זה. אך זהו מחמת כי הכתר יש בו בחי' מה שמלובש באו"א [באבא ואימא] ועי"ז שמלובש באו"א [באבא ואימא] יכולים להמשיך כו' ועין בע"ח [בעץ חיים] שער הנסירה ספ"ג [סוף פרק ג']

And although it was explained above that [in] the union of Abba and Imma that is drawn down in the Shema, the drawing-forth is from Keser, and through the service of the righteous, which is the level of "Arise for yourself," to your root, "Hear, O Israel," etc., this union is drawn down: this is only because Keser has in it the level of what is enclothed in Abba and Imma, and through its being enclothed in Abba and Imma they are able to draw [it] down, etc. And see Etz Chaim, Gate of the Severance (nesirah), end of chapter 3.

אבל להיות ההמשכה מבחי' כתר מה שלמעלה מעלה מההתלבשות בחו"ב [בחכמה ובינה] זה נמשך ע"י התשובה דוקא כו'.

But for the drawing-forth to be from the level of Keser, from what is far above the enclothement in Chochmah and Binah: this is drawn down specifically through teshuvah, etc.

22 ועד"ז נת' [נתבאר] במ"א בד"ה תקעו בחדש שהרצון עליון יש לו ב' בחינות כו' ע"ש.

And along these lines it was explained elsewhere, in the discourse beginning "Blow at the New Moon," that the supernal will has two levels, etc.; see there.

ועד"ז י"ל [יש לומר] פי' נפלה ולא תוסיף קום. קום היינו בחי' קומי לך כסדר המדרגות כו' אבל עכשיו שירדה בסתר המדרגה אזי העלייה אינו כסדר המדרגות אלא ע"י התשובה.

And along these lines one may explain the meaning of "She has fallen and will no more rise." "Rise" is the level of "Arise for yourself," in the order of the levels (madregos), etc.; but now that she has descended "in the hidden place of the step," the ascent is not in the order of the levels, but through teshuvah.

23 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו' ותשובה הוא שלא כסדר השתלשלות המדרגות כו'. וזהו ענין הראיני את מראיך שהמל' נעשית כתר ע"י אור חוזר.

As our Sages, of blessed memory, said: "If Israel do teshuvah, they are redeemed," etc.; and teshuvah is not in the order of the chain of descent (hishtalshelus) of the levels, etc. And this is the matter of "Show me your appearance": that Malchus becomes Keser through returning light.

נמצא הבחי' היותר עליונה שהוא כתר מתגלה למטה בבחינת מלי ואין זה כסדר המדרגות כו'.

It follows that the highest level, which is Keser, is revealed below, at the level of Malchus; and this is not in the order of the levels, etc.

וכמשל האור חוזר ע"י הכאת השמש בארץ שאויר התחתון דוקא חם משא"כ אויר האמצעי כו'

As in the analogy of returning light, through the sun striking the earth: the lower air specifically is hot, which is not so of the middle air, etc.

וע"י"ז נמשך ג"כ אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה דוקא וכמ"ש בזהר ויקרא (ד"ו ע"ב) ולא תוסיף קום אלא מלכא ייתי לגבה.

And through this there is drawn down also an arousal from above (isarusa dileila), that there be a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below specifically; as is written in the Zohar, Vayikra (folio 6, side b): "'And she will no more rise'; rather, the King will come to her."

וזהו ביום השלישי יקימנו דהיינו שגם למטה יהיה בחינת קימה מעלייתא כו'.

And this is [the meaning of] "On the third day He will raise us up": that is, that also below there will be the level of a superior rising, etc.

ועמ"ש בד"ה כי תצא כו' ובד"ה ויושט המלך לאסתר כו'. וזהו כי הנני בא ושכנתי בתוכך כו'.

And see what is written in the discourse beginning "When you go out," etc., and in the discourse beginning "And the king extended to Esther," etc. And this is [the meaning of] "For behold, I come, and I will dwell in your midst," etc.

24 ויי"ל [ויש לומר] ג"כ שב' בחי' אלו זהו ענין שמע ישראל ובשכמל"ו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] כי שמע ישראל זהו ענין קומי לך לשרשך לבחינת ישראל דלעילא כו'

And it may also be said that these two levels are the matter of "Hear, O Israel" and "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever": for "Hear, O Israel" is the matter of "Arise for yourself," to your root, to the level of Israel above, etc.;

ואנשי כה"ג [כהאי גוונא] תקנו לומר בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שהוא כשירדה כנס"י [כנסת ישראל] בחגוי הסלע כו' להיות בחי' הראיני את מראיך א"ח [אור חוזר] שמזה נמשך בחי' בכל מאדך.

and the Men of the Great Assembly instituted saying "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," which is when the Congregation of Israel has descended into "the clefts of the rock," etc., so that there be the level of "Show me your appearance," returning light, from which the level of "with all your might" is drawn.

ועמ"ש מענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] בפ' ואתחנן בד"ה שמע ישראל כו'.

And see what is written on the subject of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever" in Parshas Va'eschanan, in the discourse beginning "Hear, O Israel," etc.

ועוי"ל [ועוד יש לומר] ע"פ מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' כי תשא (בדף קפ"ח ע"ב) גבי במערבא מתרצי לה הכי לא תוסיף עוד לנפול קום בתולת ישראל כו' וקשה דהל"ל [דהוה ליה למימר] קומי בתולת ישראל כו' עד אבל לעתיד שיר זכר כו' ע"ש.

And one may further say, according to what the Ramaz wrote in Parshas Ki Sisa (on folio 188, side b), regarding "In the West they resolve it thus: 'She will no more fall again; rise (kum), O virgin of Israel,'" etc.: and it is difficult, for it should have said "Rise (kumi), O virgin of Israel," etc.; up to "but in the Future, a masculine song (shir)," etc.; see there.

ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] גם כאן דהיינו שע"י או"ח [אור חוזר] דהראיני את מראיך נמשך שיהיה בחי' קום שהוא שיר זכר שלמעלה מבחי' קומי לך דיצ"מ [דיציאת מצרים] שהוא כענין שירה נקבה כו'

And according to this it may be said here too: that through the returning light of "Show me your appearance" it comes about that there is the level of kum ("rise"), which is the masculine song (shir), which is above the level of "Arise for yourself (kumi lach)" of the Exodus from Egypt, which is like the matter of the feminine song (shirah), etc.

וזהו ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו. לפניו דוקא דהיינו בחי' פנימית עתיק יומין שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא]. משא"כ עכשיו אין כח להמשיך משם כו'.

And this is [the meaning of] "On the third day He will raise us up, and we will live before Him." "Before Him" specifically: that is, the level of the inner dimension of Atik Yomin [the Ancient of Days], which will be revealed in the Time to Come; whereas now there is no power to draw down from there, etc.

25 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] במדרש בבראשית רבה פי"ז נובלות העוה"ב [העולם הבא] שבת

And therefore our Sages, of blessed memory, said in the Midrash, in Bereishis Rabbah, section 17: "The unripe fruit (novlos) of the World to Come is Shabbos."

כי גם בשבת שהוא עליות העולמות עד שז"א דאצי' מתעלה בדיקנא דא"א והמל' באור אבא כו' וגם הוא המשכת טלא דנטיף מעתיקא קדישא כו' עכ"ז [עם כל זה] אין ההמשכה רק מחיצוניות עתיק.

For even on Shabbos, which is the ascent of the worlds, to the point that Z'eir Anpin of Atzilus is elevated into the beard of Arich Anpin [the Long Countenance], and Malchus into the light of Abba, etc., and it is also the drawing-down of "the dew that drips from Atika Kadisha [the Holy Ancient One]," etc., nevertheless the drawing-down is only from the outer dimension (chitzoniyus) of Atik.

26 ולכן נק' נובלות לגבי עוה"ב [עולם הבא] שיהי' [שיהיה] גילוי פנימית ע"י [עתיק יומין] כו' ועמ"ש בביאור ע"פ שימני כחותם.

Therefore it is called "unripe fruit" relative to the World to Come, when there will be a revelation of the inner dimension of Atik Yomin, etc. And see what is written in the explanation on [the verse] "Set me as a seal."

וזהו יונתי בחגוי הסלע מל' נק' יונה ויורדת בחגוי הסלע בבי"ע

And this is [the meaning of] "My dove, in the clefts of the rock": Malchus is called a dove, and she descends "into the clefts of the rock," into Beriah, Yetzirah and Asiyah.

שהגם שהמל' הוא סופא דכל דרגין מ"מ מאחר שהוא בבחינת האצילות דאיהו וגרמוהי חד שאור א"ס שורה בהן א"כ בירידתה בבי"ע צמצום גדול הוא ונעשית בחינת הנקודה כו'

For although Malchus is "the end of all levels," nevertheless, since it is at the level of Atzilus, where "He and His vessels (ihu vegarmohi) are one," for the Infinite Light rests in them, then her descent into Beriah, Yetzirah and Asiyah is a great contraction (tzimtzum), and she becomes the level of a point, etc.;

ש"א [שער א'] לקבל גם בגן עדן העליון זיו השכינה אא"כ [אלא אם כן] נתצמצמה תחילה בבחינת גבול נקודה כו'

for it is impossible to receive the radiance of the Shechinah (Divine Presence) even in the higher Gan Eden unless it has first been contracted into the level of the limit of a point, etc.

וע"פ עבודה למטה בשעת התפלה הוא התפשטות אהבה ויראה ואח"כ כל היום בצמצום ולמחר נעשה התפשטות כו'.

And according to the service below: at the time of prayer there is an expansion of love and awe, and afterwards, all day, [it is] in contraction, and on the morrow expansion comes about, etc.

והנה חגוי הסלע הוא הירידה בנוגה וסתר המדרגיות יותר למטה שהרי יש כמה ירידות שונות כמו ביום או בלילה ותתן טרף לביתה כו' ודי"ל [ודי למבין]:

Now, "the clefts of the rock" is the descent into nogah [the kelipah in which good and evil are mixed], and "the hidden place of the step" is lower still; for there are several different descents, as in the day or in the night, "and she gives food to her household," etc. And this suffices for one who understands.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 18

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה...

Go Out and Gaze, O Daughters of Zion

1 צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ואמרז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ביום חתונתו זה מתן תורה.

"Go out and gaze, O daughters of Zion, upon King Shlomo, at the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding and on the day of the gladness of his heart." And our Sages, of blessed memory, said: "'On the day of his wedding': this is the Giving of the Torah."

להבין מהו לשון צאינה כי מהיכן תצאנה ויציאה זו מה ענינה. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] לא זז הקב"ה מחבבה לכנסת ישראל עד שקראה אמי.

[We must] understand what the expression "go out" means: for from where are they to go out, and what is this going out about? Now, our Sages, of blessed memory, said: "The Holy One, blessed be He, did not cease to cherish Knesses Yisrael (the Congregation of Israel) until He called her 'My mother.'"

2 ולהבין זה צריך להבין מה שנקרא שם ה' בלשון חכמים תנאים ואמוראים בשם הקב"ה ולמה בחרו חכמים שם זה משאר שמות שיש לו ית'.

And to understand this, we must understand what it means that the Name of G-d is called, in the language of the Sages, the Tannaim and Amoraim [the Sages of the Mishnah and of the Gemara], by the name "the Holy One, blessed be He," and why the Sages chose this name over the other names that He has, may He be blessed.

אך הענין כי פי׳ וביאור מלת קדוש בויי״ו שהויי״ו מורה על המשכה שהיא המשכת קדושתו יתׄ׳ להיות ממכ״ע [ממלא כל עלמין] וסוכ״ע שהוא המשכה והארה בעלמא שאין ערוך אליו יתׄ׳

But the explanation is this. The meaning and explanation of the word "kadosh" (holy) with a vav is that the vav indicates a drawing down: the drawing down of His holiness, may He be blessed, to become the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). This is merely a drawing down and a radiance, which bears no comparison to Him, may He be blessed,

כי הוא אחדות פשוט והנבראים המה בעלי גבול

for He is simple oneness, while the created beings are limited.

ואפילו נבראים עליונים אלף אלפין ורבי רבבן היש מספר לגדודיו שהם בבחינת אין מספר ואין סוף מ״מ הרי הם בבחינת התחלקות אלא שההתחלקות הוא בתוספת ורבוי עד אין קץ ותכלית.

And even the higher created beings, "a thousand thousands and ten thousand times ten thousand," of whom [it is asked,] "Is there any number to His troops?" — who are in the category of "no number" and "no end" — nevertheless are in a state of division; only that the division goes on adding and multiplying without end or limit.

משא״כ באי״ס ב״ה בעצמו ובכבודו לא שייך כל זה כי הוא יתׄ׳ אחדות פשוט בתכלית הפשיטות

Whereas to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, in His glory, none of this applies, for He, may He be blessed, is simple oneness, utterly simple;

אלא שנמשך המשכה והארה מצומצמת בכדי שיהיו העולמות והנבראים יכולים לקבל כאו״א [כל אחד ואחד] לפי מדרגתו ומ״מ הארה והמשכה ההיא נקׄ׳ בחינת קדוש ומובדל

only that a contracted drawing down and radiance is drawn forth, so that the worlds and the created beings can receive [it], each and every one according to its rank. And nevertheless, that radiance and drawing down is called the level of "holy" (kadosh) and set apart,

כי הארה והמשכה זו אינה כדמיון הנשמה המתפשטת בתוך הגוף להחיותו ולקיימו שהיא מתפעלת ממקרי הגוף לפי שהיא מלובשת ממש בתוך הגוף.

for this radiance and drawing down is not like the soul that spreads within the body to give it life and sustain it, which is affected by what happens to the body, because it is actually enclothed within the body.

שהרי כשמתלבשת במחשבה אחת היא נתפסת ומוקפת בה עד שאינה יכולה להתלבש במחשבה אחרת.

For when it is enclothed in one thought, it is held and enclosed by it, until it cannot be enclothed in another thought.

משא"כ ההארה וההמשכה שממנו יתברך להחיות ולהוות עולמות רבים ונבראים עד אין קץ ותכלית ברבוי התחלקות מדרגות רבות ושונות וכולם אין דעותיהם שוות ואין מחשבותיהם שוין זה לזה

This is not so with the radiance and drawing down from Him, may He be blessed, to give life to and bring into being many worlds and created beings without end or limit, in a great multiplicity of division into many and various ranks; all of them have minds that are not alike and thoughts that are not the same as one another,

ואין מחשבה ודעה אחת תופסת ומקפת את החיות הנמשך בה להטריד ולבלבל שלא יתלבש במחשבה ודעה אחרת

and no one thought or mind holds and encloses the life-force (chayus) drawn into it so as to occupy and confound [it], so that it would not be enclothed in another thought and mind.

לפי שהארה והמשכה זו אינה אלא בבחינת השגחה בעלמא

For this radiance and drawing down is only in the manner of mere providence

(פי' עם היות שהיא השגחה פרטית על כל דרכי איש ועלילות מצעדי גבר אך אין זה כידיעת האדם שכשרוצה לידע איזו דבר הנה ידיעתו מלובשת באותו דבר הידוע. אבל בו יתי אינו כן אלא ע"ד הכל גלוי וידוע לפניו וכמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי בפ' מקץ וע"פ ארדה נא ואראה בפ' וירא)

(that is: although it is individual providence over all of a man's ways and the deeds of a person's steps, this is not like human knowledge, where, when a person wants to know some thing, his knowledge is enclothed in that known thing; but with Him, may He be blessed, it is not so; rather, it is in the manner of "all is revealed and known before Him," as is explained on this in the discourse beginning "Sing and rejoice" in Parshas Miketz, and on [the verse] "I will go down now and see" in Parshas Vayera);

ואינה נתפסת ומלובשת ממש בתוך הנבראים רק צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת וכמ"ש היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם

and it is not held and actually enclothed within the created beings, but only looks and gazes to the end of all generations in a single glance, as it is written, "He who fashions their hearts together, who understands all their deeds."

ולכן נק' ההארה וההמשכה ההיא בחי' קדוש ומובדל אלא שהוא קדוש בוי"ו שמורה על המשכה שהיא המשכת ההשגחה וסקירה אחת.

Therefore that radiance and drawing down is called the level of "holy" and set apart; only that it is "kadosh" with a vav, which indicates a drawing down: the drawing down of providence and of the single glance.

וזהו ענין המלאכים שאומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש עד שאומרים הוי' צבאות אות הוא בצבא דילי' [דיליה] כו'

And this is the matter of the angels, who say "Holy" three times until they say "Havayah Tzevaos" (of Hosts): "He is a sign (os) in His host (tzava)," etc.

וזהו אין קדוש כהוי' ופי' בזהר פ' תזריע (דמ"ג א') דכמה קדישין נינהו כו' ולאו קדישין כהוי' ע"ש.

And this is [the meaning of] "There is none holy like Havayah." And it is explained in the Zohar, Parshas Tazria (43a): "For how many holy ones there are, etc., but they are not holy like Havayah"; see there.

והענין כי שם הוי' היינו שמהוה את הכל ואע"פ [ואף על פי] שמהוה את הכל אעפ"כ [אף על פי כן] הוא קדוש ומובדל מהם בבחי' [בביה] סוכ"ע ואינו כדמיון הנשמה כו' כנ"ל.

And the explanation is: the Name Havayah means that He brings everything into being (mehaveh); and although He brings everything into being, nevertheless He is holy and set apart from them, in the level of the light that encompasses all worlds, and is not like the soul, etc., as mentioned above.

3 ולכן בחינת קדוש כזה לא נמצא בכל בחינות קדישין דלעילא מפני שבכל סדרי ההשתלשלות מי שנקרא קדוש שהוא מובדל מאיזו דבר לא ימצא בו ההפכי היינו ההתפשטות והאחזה בדבר שהוא קדוש ומובדל ממנו.

Therefore such a level of "holy" is not found among all the levels of the holy ones above. For in all the orders of the chain of descending worlds (hishtalshelus), whatever is called "holy," in that it is set apart from some thing, will not have in it the opposite, namely, extending into and taking hold in the thing from which it is holy and set apart.

משא"כ למעלה באור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא קדוש ומובדל ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא דוקא המהוה כל העולמות

This is not so above, with the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin): it is holy and set apart, and nevertheless it is precisely what brings all the worlds into being.

שעיקר החיות וההתהוות הוא מבחינת המקיף וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ס"פ כ"ג וס"פ מ"ח וכ"ה בע"ח [בעץ חיים] שהמקיף מצחצח הכלי מבחוץ כו' ועמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות. ולכן אין קדוש כהוי'.

For the main life-force and coming into being is from the level of the encompassing [light] (the makif), as is explained in Sefer Shel Beinonim (Tanya), at the end of chapter 23 and at the end of chapter 48; and so it is in Etz Chaim, that the encompassing [light] polishes the vessel from outside, etc. And see what is written in the discourse beginning "Let them bring royal apparel." And therefore, "There is none holy like Havayah."

וזהו דאיהו תפיס בכולהו עלמין ע"י שסוכ"ע ומהוה ומחיה אותם ע"י"ז מאין ליש ועכ"ז [ועם כל זה] לית מאן דתפיס ביה והוא קדוש ומובדל כו':

And this is [the meaning of] "He grasps all the worlds": through His encompassing all worlds, and thereby bringing them into being and giving them life from nothing to something; and even so, "there is none who grasps Him," and He is holy and set apart, etc.

4 ב והנה כתיב שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' כי המשכת קדוש להיות הוי' צבאות צריכה ברכה והמשכה תמיד בכל דור ודור שלא יסתלק החיות מפני הדור שאינו ראוי לכך.

2. Now, it is written, "Lift up your hands [to] Kodesh (the Holy) and bless Havayah." For the drawing down of "kadosh" to become "Havayah Tzevaos" (of Hosts) requires blessing and drawing down constantly, in each and every generation, so that the life-force not withdraw because of a generation that is not worthy of it.

וצריכים להמשיך מחדש המשכת קדושתו יתברך וברכה והמשכה זו היא מבחינת קדש העליון שהוא למעלה מעלה מבחינת קדוש בו"י שהוא ענין ההמשכה להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע.

And one must draw down anew the drawing down of His holiness, may He be blessed; and this blessing and drawing down is from the level of the supernal Kodesh, which is far, far above the level of "kadosh" with a vav, which is the drawing down to become the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

משא"כ קדש בלא ויי"ו אינו בגדר עלמין כלל והוא למעלה מעלה מבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ומבחינת סוכ"ע ועליו נאמר אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו

Whereas "kodesh" without a vav is not within the bounds of worlds at all, and it is far, far above the level of the light that fills all worlds and the level of the light that encompasses all worlds. And of it is said, "If you are righteous, what do you give Him? And [if] your transgressions are many, what do you do to Him?"

שאין העוונות פוגמים שם כלל ומשם נמשך שפע ברכה והמשכה להיות המשכת אור א"ס ב"ה בנבראים גם שלא לפי מעשיהם

For sins do not blemish there at all. And from there flows an abundance of blessing and drawing down, so that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is drawn into the created beings even when it is not in accordance with their deeds.

וזהו לשון הקב"ה שהקדוש בוי"ו שהוא ענין ההמשכה להוות ולהחיות הנבראים הוא ברוך ונמשך מקדש העליון תמיד בכל דור ודור.

And this is [the meaning of] the expression "the Holy One, blessed be He" (HaKadosh Baruch Hu): that "the Holy One," "kadosh" with a vav, which is the drawing down to bring into being and give life to the created beings, is blessed and drawn down from the supernal Kodesh constantly, in each and every generation.

אך הגורם להשפיע שפע ברכה והמשכה מקדש העליון להיות קדוש בוי"ו הם ישראל ע"י שאו ידיכם קדש.

But those who cause an abundance of blessing and drawing down to flow from the supernal Kodesh to become "kadosh" with a vav are Israel, through "Lift up your hands [to] Kodesh."

5 והענין כי ידיכם ב' ידים הם ב' פסוקים הראשונים שבק"ש [שבקריאת שמע] שמע ישראל וברוך שכמל"ו [שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שהם צריכים כוונת הלב לעכב והם יחודא עילאה ויחודא תתאה.

And the explanation: "your hands," two hands, are the first two verses of the Shema, "Hear, O Israel" and "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," which require the heart's intent as indispensable; and they are the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah).

יחודא עילאה למסור נפשו באחד במס״נ [במסירות נפש] ממש שתשתפך נפשו להיות בטילה ונכללת באור א״ס ב״ה ומיוחדת במאצילה ב״ה כמו שהיתה קודם שירדה לעוה״ז

The higher unity is to give over one's soul in "One" (echad) with actual self-sacrifice (mesirus nefesh), so that one's soul pours itself out to be nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and united with its Emanator, blessed be He, as it was before it descended into this world.

כי בהתבוננותה באחד בבחינת יחודא עילאה איך שהוא אחד ממש שהוא לבדו הוא ואין עוד מלבדו. אי לזאת תכלה ותכסוף הנפש לצאת מנרתקה הוא מאסר הגוף כו׳.

For when it contemplates "One" in the manner of the higher unity, how He is truly one, that He alone is, and "there is nothing else besides Him," therefore the soul will pine and yearn to leave its sheath, which is the prison of the body, etc.

6 ויחודא תתאה היא בחינת בע״כ [בעל כרחך] אתה חי דהיינו אחר שכבר נמשך שם כבוד מלכותו להיות מלכות כ״ע [כל עלמין] להוות מאין ליש דוקא ומוכרח להיות יש גשמי יהיה בבחינת ביטול היש שיהא היש בטל ונכלל גם כן באור א״ס ב״ה

And the lower unity is the level of "against your will you live": that is, since the Name of the glory of His kingdom has already been drawn down to be the kingship of all worlds, to bring into being specifically from nothing to something, and there must be a physical something (yesh), it should be in the state of the nullification (bittul) of the something, so that the something too is nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

בקיום עוצם עיניו מראות ברע ובשמירתו ממחשבות והרהורים אשר לא להׄ׳ המה ולא תתורו אחרי לבבכם כו׳ (ועמ״ש מענין זה בד״ה שיר השירים).

[This is] by fulfilling "he shuts his eyes from seeing evil," and by guarding himself from thoughts and musings that are not for G-d, and "Do not stray after your heart," etc. (And see what is written on this subject in the discourse beginning "The Song of Songs.")

וב׳ בחינות אלו הם הן ב׳ ידים כי דרועא ימינא וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו שלא יזוז ממנו אנה ואנה.

And these two levels are the two hands. For the right arm [is as in] "and His right hand embraces me," like a person who embraces his friend so that he will not move from him this way or that.

וכך הוא ענין יחודא עילאה בחינת יחוד ממש במאציל העליון ב"ה כלה שארי ולבבי כו'

And so is the matter of the higher unity: the level of true union with the supernal Emanator, blessed be He, [as in] "My flesh and my heart pine away," etc.

ובחינת יחודא תתאה היא בחינת דרועא שמאלא בחינת גבורות שמאחר שרואה גשמיות העולם ליש דבר נפרד צריך להיות בבחי' התגברות מאוד הן בסור מרע עוצם עיניו כו' והן בבחינת ועשה טוב יותר מטבעו ורגילותו וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו]

And the level of the lower unity is the level of the left arm, the level of the gevuros (restraint): since one sees the physicality of the world as a something, a separate thing, one must be in a state of great self-mastery (hisgabrus), both in "turn away from evil," "he shuts his eyes," etc., and in "do good," beyond his nature and habit, as is explained in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 15.

וב' בחינות ידים אלו הן בחינת נשיאות והעלאה לקדש העליון להיות בטל ונכלל באור א"ס ב"ה ממש שאינו בגדר עלמין כלל למעלה מבחי' ממלא ומבחינת סובב

And these two levels of hands are the level of lifting up and raising to the supernal Kodesh, to be nullified and included in the Infinite Light, blessed be He, itself, which is not within the bounds of worlds at all, above the level of the light that fills (memalei) and the level of the light that encompasses (sovev).

ועי"ז וברכו את ה' להיות נמשך שפע ברכה והמשכה להיות גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה

And through this, "and bless Havayah": that an abundance of blessing and drawing down be drawn, so that there be a revelation of the Infinite Light, blessed be He, from above to below.

וכמו שכתוב אם ישים אליו לבו אזי רוחו ונשמתו אליו יאסוף רוחו ונשמתו הן הן חיות ואור א"ס ב"ה בחינת קדוש אליו יאסוף להיות גילוי אור א"ס ב"ה גם למטה

As it is written, "If he sets his heart to Him," then "His spirit and His breath He will gather to him": "His spirit and His breath" are the life-force and the light of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, the level of "kadosh"; "He will gather to him": that there be a revelation of the Infinite Light, blessed be He, below as well.

וזהו לא זז מחבבה עד שקראה אמי שכמו שהאם מברכת את בנה עד"מ כך ישראל מברכין לאביהם שבשמים כביכול

And this is [the meaning of] "He did not cease to cherish her until He called her 'My mother'": just as a mother blesses her son, by way of analogy, so Israel bless, as it were, their Father in heaven;

שהם הם הממשיכים בחינת קדוש להיות הוי' צבאות מקדש העליון ע"י נשיאות ידיהם ביחו"ע [ביחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה]

for it is they who draw down the level of "kadosh" to become "Havayah Tzevaos" from the supernal Kodesh, through the lifting up of their hands in the higher unity and the lower unity.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה קראה אמי פי' בחינת קדוש בוי"ו המורה על ההמשכה קרא לכנסת ישראל אמי שהם הם הממשיכים כנ"ל ועיין בזהר ויקרא (די"ג ע"א):

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "The Holy One, blessed be He, called her 'My mother.'" That is: the level of "kadosh" with a vav, which indicates the drawing down, called Knesses Yisrael (the Congregation of Israel) "My mother," for it is they who draw [it] down, as mentioned above. And see the Zohar, Vayikra (13a).

7 ג והנה המשכה זו דרך כלל היא מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך הדברים האלה היא המשכת התורה שהיא מבחי' אנכי ממש מצוך לשון התקשרות

3. Now, this drawing down, in general, is what is written, "And these words which I (Anochi) command you (metzavecha) shall be": "these words" are the drawing down of the Torah, which is from the level of Anochi ("I") itself; "command you" (metzavecha) is an expression of bonding.

והיא המשכת ח"ע [חכמה עילאה] כי אורייתא מחכמה נפקת והיא בחי' יו"ד של שם הוי' שבה מתלבש אור א"ס ב"ה ממש כידוע.

And it is the drawing down of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), for "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)"; and it is the level of the yud of the Name Havayah, in which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself is enclothed, as is known.

אך דרך פרט הנה איתא בכוונת ק"ש שע"י [קריאת שמע] רמ"ח תיבין שבק"ש [שבקריאת שמע] ממשיכים בחי' רמ"ח אברי' [אברים] עילאין לבחי' אדם העליון ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' להמשיך בחי' אדם כו'.

But in particular, it is stated in the kavanah (intention) of the Shema that through the 248 words in the Shema one draws down the level of the 248 supernal limbs to the level of the supernal Man (Adam), [as in] "And upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," etc., to draw down the level of "man," etc.

8 והגם שא"א לבאר להשכיל היטב דבר זה בפרטיות כי אין לו דמות הגוף כו' ח"ו [חס ושלום]. אך מ"מ מאחר שכך דברה תורה בדרך משל ומליצה יש לנו רשות לדבר בם.

And although it is impossible to explain this matter in detail so that it is well understood, for "He has no bodily form," etc., G-d forbid, nevertheless, since the Torah spoke in this way, by way of parable and figure of speech, we have permission to speak of them.

ולהבין משל ומליצה אפס קצהו.

And [now], "to understand the parable and figure," [at least] "the edge of it."

9 וגם רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אמרו מעלה אני עליכם כאילו עשאוני. והענין כי הנה כתיב ביעקב ויקרא שמו ישראל ופי' ישראל לי ראש שישראל הם העושים בחינת ראש להקב"ה כביכול

And our Sages, of blessed memory, also said: "I account it to you as though you had made Me." And the explanation: it is written of Yaakov, "And He called his name Israel (Yisrael)"; and the meaning of Yisrael is li rosh, "a head for Me": that Israel are the ones who make the level of a head for the Holy One, blessed be He, as it were.

דהיינו עד"מ כמו שיש בראש מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] ועצם הגולגלת החופף על המוחין כך ישראל הם הממשיכים בחינת מוחין חכמה מוחא איהו מחשבה מלגאו היא המשכת התורה המלובשת בגשמיות שהוא בחינת ח"ע [חכמה עילאה] לא ידע אנוש ערכה

That is, by way of analogy: just as in the head there is the intellect (mochin), Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge), and the bone of the skull, which covers over the mochin, so Israel are the ones who draw down the level of the mochin: "Chochmah is the brain; it is thought within." This is the drawing down of the Torah enclothed in physicality, which is the level of the higher Chochmah, [of which it is said,] "Man does not know its worth."

שלפי פשוטו הנה כל המקרא תנ"ך [תורה נביאים כתובים] הוא מלא כמעט בסיפורי מעשיות (ועיין בזהר בהעלותך קמ"ט ב' קנ"ב א')

For according to its plain meaning, all of Scripture, the Tanach, is filled almost entirely with narratives (and see the Zohar, Beha'aloscha, 149b, 152a);

וגם תשבע"פ [תורה שבעל פה] הלכות שרשן ויסודותן מח"ע [מחכמה עילאה] שהיא חכמה נפלאה שאין שכל אנושי משיג טעמי תורה וההלכות

and the Oral Torah too, the halachos [laws]: their root and foundations are from the higher Chochmah, which is a wondrous wisdom, so that human intellect does not grasp the reasons of the Torah and of the halachos.

ואפילו ע"פ קבלה מפי סופרים ומפי ספרים הנה מעט אשר נמצא כתוב אצלנו ואפי' [ואפילו] במועט זה אין די באר פרטיות כל הענינים לעומקם ולאשורם

And even according to Kabbalah, from the mouths of sages and from the mouths of books, only a little is found written with us; and even in this little there is not enough to explain the particulars of all the matters in their depth and accuracy.

והמשכה זו שמחכמה עילאה להתלבש בגשמיות הענינים כמו תרומות ומעשרות וסיפורי מעשיות שבתנ"ך [שבתורה נביאים כתובים] וגם התלבשות אור א"ס בחכמה

And this drawing down, from the higher Chochmah, to be enclothed in the physicality of things, such as terumos and maasros [the priestly portions and the tithes of produce] and the narratives in the Tanach, and also the enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof) in Chochmah,

שחכמה עילאה הגם שהיא לא בחכמה ידיעא אך מאחר שהיא בחינת חכמה והשגה אלא שהיא השגה נפלאה שאינה מושגת לשכל הנבראים רחוקה היא מאד מאור א"ס ב"ה ממש שהוא רם ונשא לאין קץ וכו'

for the higher Chochmah, although it is "not with a known wisdom," yet since it is the level of wisdom and comprehension, only that it is a wondrous comprehension that cannot be grasped by the intellect of created beings, it is very far from the Infinite Light, blessed be He, itself, which is exalted and lofty without end, etc.;

תלויה בישראל למטה ע"י בחינת שאו ידיכם קודש ביחו"ע [ביחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] ואח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' שע"י ממשיכים להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש בחכמה כו'

[This drawing down] depends on Israel below, through the level of "Lift up your hands [to] Kodesh," in the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah), and afterwards, "And these words which I command you shall be," etc.; for through this they draw down, so that there is a revelation of the Infinite Light, blessed be He, itself in Chochmah, etc.

ובחינת עצם הגולגלת החופף על הראש הוא בחינת הרצון שלמעלה מהמוחין כי הרצון הוא למעלה מטעם ודעת המושג ומובן (ועמ"ש מזה בד"ה תקעו בחד שופר)

And the level of the bone of the skull that covers over the head is the level of the will (ratzon) that is above the mochin, for the will is above reason and knowledge that is grasped and understood (and see what is written on this in the discourse beginning "Blow the shofar at the New Moon").

וזה ממשיכים ישראל ע"י בחינת ביטול רצון שיש לכל אחד ואחד מישראל בחינה זו בטל רצונך כו'

And Israel draw this down through the level of the nullification of the will (bittul ratzon), for each and every one of Israel has this level, "Nullify your will," etc.

הגם שאין לו השגה בתורה וגם אין לו התבוננות גדולה בנפשו המשכלת ומתבוננת בגדולת ה' אשר לא יכול להרחיב ולהעמיק שכלו ובינתו מ"מ ע"י ביטול רצון פשוט בלי טעם ודעת ממשיך רצון העליון ב"ה

Even though he has no comprehension of Torah, and also has no great contemplation in his intellectual soul, contemplating the greatness of G-d, for he cannot broaden and deepen his intellect and understanding, nevertheless, through simple nullification of the will, without reason and knowledge, he draws down the supernal will, blessed be He,

כמאמר יהי רצון עושים רצונו של מקום להיות המשכת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע

as in the saying "May there be will" (yehi ratzon), [and] "they do (osim) the will of the Omnipresent," so that there be a drawing down of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

וגם חסד דרועא ימינא ממשיכים ישראל ע"י צדקה וחסד שעושים למטה וגבורה דרועא שמאלא ע"י התגברות האדם נגד רצונו וטבעו הנמשך מנפש הבהמית ותפארת גופא היא מדת הרחמנות המו מעי לו

And Chesed (kindness) too, "the right arm," Israel draw down through the charity and kindness that they do below; and Gevurah (restraint), "the left arm," through a person's overcoming (hisgabrus) his will and his nature, which come from the animal soul; and Tiferes (beauty), "the torso," is the attribute of compassion, "My innards stir for him."

והנה רחמנות היא בחי' התפעלות שהיא רחוקה מאד מאור א"ס ב"ה שהוא אחדות פשוט ובחי' רחמים פשוטים

Now, compassion is a state of being moved, which is very far from the Infinite Light, blessed be He, which is simple oneness and the level of simple compassion;

אלא שישראל ממשיכי' [ממשיכים / ממשיכין] להיו' [להיות] התלבשות אור א"ס ב"ה במדת הרחמנות ע"י פסוד"ז [פסוקי דזמרה] במה שמשבחים ומהללים אותו יתי'

only that Israel draw down so that there be an enclothing of the Infinite Light, blessed be He, in the attribute of compassion, through Pesukei deZimra (the Verses of Praise), in that they laud and praise Him, may He be blessed.

שע"ז מעוררים למעלה להמשיך אור א"ס למטה להתלבש במדת רחמנות ולהיות בבחי' המו מעי לו ובחי' נצח והוד תרין שוקין ממשיכים ע"י בחי' ניצוח שבישראל

For through this they arouse above, to draw down the Infinite Light below, to be enclothed in the attribute of compassion and to be in the state of "My innards stir for him." And the levels of Netzach (victory) and Hod (splendor), "the two legs," they draw down through the quality of victory (nitzuach) in Israel,

דהיינו שעושה גם נגד רצונו ושכלו רק בדרך אתכפיא בלי טעם ודעת והיא עבודת האדם לכל היום גם אחר התפלה שחולפת ועוברת האהבה ורצון שמחמת ההתבוננות מ"מ נשאר רשימו קצת

that is, that one acts even against his will and his reason, only by way of subjugation (iskafya), without reason and knowledge. And this is a person's service for the whole day, even after the prayer, when the love and desire that came from the contemplation pass and are gone; nevertheless, some impression (reshimu) remains,

דהיינו ההסכמה שעלה במוסכם אצלו לילך בדרך טובים ולהתרחק מן הרע ומחמת זה יש לו בחי' ניצוח גם בלי טעם ודעת

namely, the resolve that has become settled with him to walk in the way of the good and to keep far from evil; and because of this he has the quality of victory even without reason and knowledge.

וגם בחי' הודיה מודים אנחנו לך להיות בטל לרצון העליון ב"ה ולהתגבר נגד תועבת ה' אשר שנא

And also the quality of acknowledgment (hodayah), "We acknowledge You" (modim anachnu lach): to be nullified to the supernal will, blessed be He, and to overcome [oneself] against "the abomination of Havayah, which He hates."

ולכן נקרא בחי' נצח והוד תרין שוקין כמו בחי' שוקיים עד"מ שאין בהם גילוי טעם ודעת.

And therefore the levels of Netzach and Hod are called "the two legs," like legs, by way of analogy, in which there is no revelation of reason and knowledge.

וזהו וגם נצח ישראל לא ישקר שבחי' נצח אינה חולפת ועוברת כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ד"ה להבין משל ומליצה)

And this is [the meaning of] "And also the Eternal One (Netzach) of Israel does not lie": that the quality of Netzach does not pass and go, etc. (And see what is written on this in the discourse beginning "These are the journeys," and in Iggeres HaKodesh, the section beginning "To understand the parable and figure.")

ובחי' יסוד סיומא דגופא אות ברית קדש הוא בחי' התקשרות ע"י התקשרות ודביקות ישראל באלקים חיים שלא למשוך אחר חומריות גופו וחומריות העולם.

And the level of Yesod (foundation), "the end of the body, the sign of the holy covenant," is the level of bonding, through the bonding and cleaving of Israel to the living G-d, not to be drawn after the materiality of his body and the materiality of the world.

ובחי' מלכות פה ע"י עסק התורה בפה ודברי אשר שמתי בפיך וכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו.

And the level of Malchus (sovereignty), "the mouth," [is drawn down] through occupying oneself with Torah with the mouth, "And My words which I have put in your mouth," and "Whoever reads and studies, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him."

וזהו ענין המשכת בחי' אדם העליון שיעור קומה שלמעלה שהן ע"ס [עשר ספירות] העליונות ע"י עשר כחות הנפש

And this is the drawing down of the level of the supernal Man (Adam), the "measure of stature" (shiur komah) above, which are the supernal Ten Sefiros, through the ten powers of the soul,

שבהן ועל ידן נמשך אור א"ס ב"ה להתלבש בע"ס [בעשר ספירות] העליונות כו' ולכן קרא הקב"ה לכנס"י [לכנסת ישראל] אמי:

in which and through which the Infinite Light, blessed be He, is drawn down to be enclothed in the supernal Ten Sefiros, etc. And therefore the Holy One, blessed be He, called Knesses Yisrael (the Congregation of Israel) "My mother."

10 ד אך בעטרה שעטרה לו אמו עטרה היא בחינת כתר מלכות שהיא למעלה מגוף המלך (כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ספ"ו שהכתר אינו מכלל גופו כו')

4. But [as for] "with the crown (atarah) with which his mother crowned him": the crown is the level of the royal crown (keser malchus), which is above the body of the king (as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, end of chapter 6, that the crown is not part of his body, etc.);

עד"מ שמכתירין אותו באבנים טובות שעם היות שהאבנים הן דומם מכל מקום לפי שהן טובות ומאירות נעשין לו כתר על ראשו.

by way of analogy, they crown him with precious stones: for although the stones are inanimate, nevertheless, because they are precious and shining, they become a crown on his head.

וכך עד"מ על ידי אותיות התורה המלובשות בגשמיות תרומות ומעשרות כו' נעשה בחי' כתר למעלה

And so, by way of analogy, through the letters of the Torah that are enclothed in physical things, terumos and maasros, etc., the level of Keser (the Crown) is made above

(ועמ"ש מענין זה בד"ה נר חנוכה מצוה להניחה כו' משמאל כדי שתהא מזוזה מימין בפ' מקץ)

(and see what is written on this subject in the discourse beginning "The Chanukah lamp: it is a mitzvah to place it, etc., on the left, so that the mezuzah is on the right," in Parshas Miketz).

והענין כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו מלאכי השרת וקשרו להם שני כתרים א' כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע.

And the explanation: our Sages, of blessed memory, said that when Israel put "we will do" before "we will hear," the ministering angels came and tied two crowns on them, one corresponding to "we will do" and one corresponding to "we will hear."

וביאור הדבר כי הנה פי' וביאור מלת נשמע הוא להיות בטל לדבר תורה המדברת בפיו שהיא רצונו וחכמתו יתברך כאלו שומע שהשכינה מדברת מתוך גרונו כמ"ש תען לשוני אמרתך

And the explanation of the matter: the meaning and explanation of the word "we will hear" (nish-ma) is to be nullified to the word of Torah that speaks in one's mouth, which is His will and wisdom, may He be blessed, as though he hears the Shechinah (Divine Presence) speaking from within his throat, as it is written, "My tongue shall answer Your word."

וזהו השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך דהיינו בחי' אתה הוא המוציא כו'

And this is "Let your ears hear what you (atah) bring forth from your mouth": that is, the level of "You" (Atah) is the one who brings forth, etc.

והקדימו לזה בחינת נעשה להיות בטל לבעל הרצון הוא אור א"ס ב"ה לבדו בעצמו שעל ידי ביטול זה נמשך בחי' נשמע המשכה מלמעלה למטה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

And before this they put the level of "we will do": to be nullified to the Master of the will, who is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, alone, Himself; for through this nullification the level of "we will hear" is drawn down, a drawing down from above to below, for "spirit brings spirit and draws down spirit."

11 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו והיינו כי אין התורה שייכה אליו ואינה נמשכת לו מאור א"ס ב"ה אלא על ידי בחינת ביטול רצון לגמרי להי' לבדו להיות בטל ונכלל באור א"ס ב"ה ממש

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Whoever says, 'I have nothing but Torah,' does not have even Torah." That is: the Torah does not belong to him and is not drawn down to him from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, except through the level of complete nullification of the will to G-d alone, to be nullified and included in the Infinite Light, blessed be He, itself.

וביטול רצון שבבחי' נעשה ובבחי' נשמע נק' כתרים

And the nullification of the will in the level of "we will do" and in the level of "we will hear" is called "crowns"

(ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים בענין וגלה על ראשה כו' וע' בזהר פ' צו דל"ד ע"ב)

(and see what is written in the discourse beginning "For with You is the source of life," on the subject of "and its bowl (gulah) upon its head," etc.; and see the Zohar, Parshas Tzav, 34b).

וכך עד"מ למעלה נקרא בחי' כתר בחינת ביטול רצון כביכול שמבטל רצונו העליון ב"ה שהוא בלתי סוף ובלתי תכלית להיות לו רצון בתורה ומצות שהוא יתי' רם ונשא מרצון זה וכמ"ש אם צדקת כו'

And so, by way of analogy, above, the level of the nullification of the will, as it were, is called the level of Keser (the Crown), in that He nullifies His supernal will, blessed be He, which is without end and without limit, to have a will in Torah and mitzvos; for He, may He be blessed, is exalted and lofty above this will, as it is written, "If you are righteous," etc.

רק רצון זה המלובש בתורה ומצות הוא חסד וצדקה אשר עשה אלהים לנו וזהו תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק

Rather, this will that is enclothed in Torah and mitzvos is a kindness and a charity (tzedakah) that G-d has done for us. And this is "My tongue shall answer Your word, for all Your commandments are righteousness (tzedek)."

ולכן כל המצות נקראות בשם צדקה וכתיב וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת שכל המצות הן צדקה וחסד אשר המשיך ה' בהן את רצונו העליון שהוא בלתי סוף ובלתי תכלית

Therefore all the mitzvos are called by the name tzedakah, and it is written, "And it shall be tzedakah for us if we take care to do all this commandment": for all the mitzvos are tzedakah and kindness, in which G-d drew down His supernal will, which is without end and without limit.

והגורם המשכה זו וצדקה וחסד זה הוא עסק התורה בבחינת ביטול רצון וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך

And what causes this drawing down, and this tzedakah and kindness, is occupying oneself with Torah in the manner of nullification of the will, as it is written, "And My words which I have put in your mouth."

הגם כי זאת התורה אדם שהתורה היא בחי' אדם דאורייתא מחכמה נפקת. מ"מ היינו בבחי' יציאתה מההעלם אל הגילוי.

Although [it is written,] "This is the Torah: a man (adam)," [meaning] that the Torah is the level of "man," for "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)"; nevertheless, this is in the level of its coming forth from concealment into revelation.

אבל שרשה ויסודתה העליון שממנו לוקחה כתיב וממדבר מתנה מדבר היא בחי' עליונה למעלה מעלה מבחי' אדם כי במדבר כתיב אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם

But of its supernal root and foundation, from which it was taken, it is written, "And from the desert (midbar), a gift (mattanah)": the desert is a supernal level, far, far above the level of "man"; for of the desert it is written, "where no man (ish) passed through and no human (adam) dwelt."

כי בחי' איש הוא מ"ש ה' איש מלחמה מלחמה להוי' בעמלק דהיינו כשכבר נמשך בבחי' הוי' אחר המשכת ג"פ [ג' פעמים] קדוש בוי"ו.

For the level of "man" (ish) is what is written, "Havayah is a man (ish) of war," "a war for Havayah against Amalek": that is, when [the light] has already been drawn into the level of Havayah, after the drawing down of the three times "kadosh" with a vav.

אבל במקורו ושרשו באור א"ס ב"ה ממש נקרא בחי' מדבר אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מעלה מבחינת אדם

But in its source and root, in the Infinite Light, blessed be He, itself, it is called the level of "desert," "where no man (ish) passed through and no human (adam) dwelt," which is far, far above the level of "man"

(וע' בספ"ד [בספרא דצניעותא] בזהר תרומה דקע"ז א' ובזהר הרקיע שם) ומשם נמשך להיות בחינת כתר על הראש ומוחין שהוא למעלה מעלה מבחי' הראש ומוחין:

(and see the Sifra deTzniusa, in the Zohar, Terumah, 177a, and the Zohar HaRakia there); and from there it is drawn down to be the level of a crown upon the head and the intellect (mochin), which is far, far above the level of the head and the mochin.

12 וזהו צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה כי הנה ענין מלך שלמה. מלך שהשלום שלו וכתיב שלמה בה"א [באות ה"א].

And this is [the meaning of] "Go out and gaze, O daughters of Zion, upon King Shlomo." For the meaning of "King Shlomo" is "the King to whom peace (shalom) belongs"; and Shlomo is written with a hei.

והענין כי להיות המשכה מאור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' להחיות עולמות ונבראים שהם בעלי גבול. הנה המשכה זו היא מן ההיפוך אל ההיפוך לגמרי.

And the explanation: for there to be a drawing down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which, true to its name, has no end (ein lo sof), etc., to give life to worlds and created beings, which are limited, this drawing down is from one opposite to the other, completely.

13 והמחבר ההמשכה והעושה שלום לחבר שני הפכים הוא ענין מלך כי מלכותך מלכות כל עולמים.

And what connects the drawing down and makes peace, to join two opposites, is the matter of "King," for "Your kingship is a kingship of all worlds."

וכמאמר יחיד חי העולמים מלך. כלומר שהוא לבדו יתי יחיד ומיוחד אלא שחי העולמים הוא רק בחי' מלך מחשבתו הקדומה אנא אמלוך.

And as in the saying, "Unique One, Life of the worlds, King." That is, He alone, may He be blessed, is unique and singular; but [His being] "Life of the worlds" is only the level of "King," His primordial thought, "I will reign."

וזהו מלך שהשלום שלו וכתיב שלמה בה"א [באות ה"א] שהשלום נמשך עד בחי' ה"א תתאה היא המחיה את הנבראים ומהוה אותם מאין ליש ומוציאם מהעלם אל הגילוי ומכח אל הפועל

And this is [the meaning of] "the King to whom peace belongs," and Shlomo is written with a hei: that the peace is drawn down as far as the level of the lower hei, which gives life to the created beings and brings them into being from nothing to something, and brings them out from concealment into revelation and from potential into actuality

(ועמ"ש מזה ג"כ בפ' בראשית בד"ה צאינה וראינה) ומי הוא הגורם שלום זה והתחברות זו היינו עטרה שעטרה לו אמו דבאתעדל"ת [דבאתערותא דלתתא] תליא מלתא.

(and see what is written on this also in Parshas Bereishis, in the discourse beginning "Go out and gaze"). And who causes this peace and this joining? It is "the crown with which his mother crowned him," for the matter depends on an arousal from below (isarusa dilesata).

והנה הנשמות שבג"ע [שבגן עדן] יש מהן שנקראו בנות ירושלים. ויש מהן שנקראו בנות ציון. בנות ירושלים הן הנשמות שעדיין לא נתלבשו בגופות בנ"א [בני אדם] שמקבלות יראה שלם

Now, of the souls in Gan Eden [the Garden of Eden], some are called "daughters of Jerusalem" and some are called "daughters of Zion." The "daughters of Jerusalem (Yerushalayim)" are the souls that have not yet been enclothed in human bodies, who receive "complete awe" (yirah shalem),

דהיינו שלימות היראה שהיא בבחי' א"ס מה שאין המלאכים עליונים יכולים לקבל כ"א כפי מה שנמשך להם במדה לכל א' וא' לפי מדרגתו.

that is, the completeness of awe, which is on the level of the infinite (Ein Sof); whereas the higher angels cannot receive [it] except according to what is drawn down to them in measure, to each and every one according to its rank.

משא"כ יתר מכדי מדתן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן שנתבטלו במציאות לפי שהושיט אצבעו הקטנה יתר מכדי מדתם הראויה להם

But [as for] more than their measure, our Sages, of blessed memory, said: "The Holy One, blessed be He, stretched out His little finger among them and burned them," meaning that they were nullified out of existence, because He stretched out His little finger beyond the measure proper to them.

לפי שהם נתלבשו בבחי' גופות מיסוד האש ויסוד הרוח וכמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט.

For they are enclothed in a kind of bodies, from the element of fire and the element of air (ruach), as it is written, "He makes His angels winds (ruchos), His ministers a flaming fire."

אבל הנשמות שעדיין לא נתלבשו בגופות יכולות לקבל אור א"ס ב"ה כמו שהוא בבחי' א"ס וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו לפי שהן כלולות ומיוחדות במאצילן ב"ה ממש (וכמ"ש מזה לעיל בד"ה שחורה אני כו')

But the souls that have not yet been enclothed in bodies can receive the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as it is, on the level of Ein Sof, as it is written, "As Havayah lives, before whom I have stood"; because they are included in and united with their Emanator, blessed be He, truly (as is written on this above, in the discourse beginning "I am black," etc.).

ובנות ציון נק' הנשמות שבגן עדן שבאו מעוה"ז כי ציון מלשון ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] שבבבל מצוינים. פי' מלובשים שנעשה להם בחי' לבושים מעסק התורה והמצות אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

And the souls in Gan Eden that came from this world are called "daughters of Zion"; for Zion (Tziyon) is from the expression "Torah scholars in Babylon are distinguished (metzuyanim)." The meaning is: clothed, for garments are made for them from their occupation with the Torah and the mitzvos, "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand,"

כדי שיוכלו ליהנות מזיו השכינה כמו שא"א להסתכל באור גדול בלי כלי

[These garments are] so that they can enjoy the radiance of the Shechinah (Divine Presence); just as it is impossible to look at a great light without a vessel.

ולכן כל הנביאים ואפילו משה רבינו ע"ה [עליו השלום] ראה באספקלריא אלא שמרע"ה [שמשה רבינו עליו השלום] ראה באספקלריא אחת המאירה ושאר הנביאים דרך ז' אספקלריאות.

And therefore all the prophets, and even Moshe our teacher, peace be upon him, saw through a lens (aspaklaria); only that Moshe our teacher, peace be upon him, saw through one shining lens, and the other prophets through seven lenses.

14 וזהו ימים יוצרו ולא אחד בהם ולו קרי כי ימים הם לבושים והם יוצרו בכדי שיהי' [שיהיה] בחי' אחד מאיר בהם.

And this is [the meaning of] "Days were formed, and not (lo) one among them," which is read "and to Him (lo) one among them": for "days" are garments, and they were formed so that the level of "One" would shine in them.

אך לבוש זה אינו אלא ליהנות מזיו בבחי' ההשגה הנפלאה שהוא בחי' חכמה כי חכמת אדם תאיר פניו

But this garment is only for enjoying the radiance, in the manner of the wondrous comprehension, which is the level of Chochmah (wisdom), for "A man's wisdom makes his face shine,"

ובאור פניך נתת לנו תורת חיים שהתורה היא בחינת אור פניו ית' שנהנין מזיו זה הצדיקים בג"ע [בגן עדן] והוא זיו התורה והמצות

and "By the light of Your countenance You have given us a Torah of life": for the Torah is the level of the light of His countenance, may He be blessed, whose radiance the righteous in Gan Eden enjoy; and this is the radiance of the Torah and the mitzvos.

אבל בעטרה שעטרה לו אמו הן הם התורה והמצות עצמן שהן למעלה מעלה מבחינת חכמה שממדבר מתנה בחי' מדבר אשר לא ישב אדם שם ולא ניתן ליהנות לבני אדם בהשגתם והשכלתם כלל.

But "the crown with which his mother crowned him" is the Torah and the mitzvos themselves, which are far, far above the level of Chochmah, for [they are] "from the desert, a gift," the level of "desert," "where no human (adam) dwelt," and it has not been given to human beings to enjoy [it] through their comprehension and understanding at all.

הנה ע"ז נאמר צאינה וראינה. כלומר צאינה מן הלבושים כי אין צורך ללבוש שאין הלבוש אלא כדי להיות כח לקבל ההשגה הגדולה והנפלאה.

Now, of this it is said, "Go out and gaze": that is, go out from the garments, for there is no need for a garment, since the garment is only so that there be the strength to receive the great and wondrous comprehension.

אבל בעטרה אין כח ההשגה מגעת לשם כי היא למעלה מעלה מכח ההשגה והחכמה כנ"ל

But with the crown, the power of comprehension does not reach there, for it is far, far above the power of comprehension and wisdom, as mentioned above

(ובזהר נז' [נזכר] מענין צאינה וראינה בפ' תרומה קל"ד א' וברבות ס"פ פקודי פ' אחרי ספ"ך [סוף פרשה כ'] במדבר ספ"ב [סוף פרק ב'] פי"ב דרמ"ח ג' ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה ע"פ צאינה וראינה):

(and the subject of "Go out and gaze" is mentioned in the Zohar, Parshas Terumah, 134a; and in Midrash Rabbah: at the end of Parshas Pekudei; Parshas Acharei, end of chapter 20; Bamidbar, end of chapter 2, chapter 12, 248c; and in Shir HaShirim Rabbah, on [the verse] "Go out and gaze").

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 19

להבין ענין הטעם למה שהאתדל"ע הבאה אחר האתעדל"ת...

To Understand Why the Arousal from Above That Follows the Arousal from Below...

1 להבין ענין הטעם למה שהאתדל"ע [שהאתערותא דלעילא] הבאה אחר האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] והוא מ"ש ואשה כי תזריע תחלה אזי וילדה זכר שהיא בחי' האהבה רבה בנשמו' [בנשמות] מי לי בשמים כו' שלא ע"מ [על מנת] לקבל פרס כו'

To understand the reason why the arousal from above that comes after the arousal from below (and this is what is written, "When a woman gives seed" first, then "she bears a male") is the level of the great love (ahavah rabbah) in the souls, "Whom have I in heaven," etc., not for the sake of receiving a reward, etc.;

משא"כ התעוררות האהבה בנשמות הבאה מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שמאליו מלמעלה למטה שלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בתחלה

whereas the arousal of love in the souls that comes from the level of an arousal from above that [comes] of itself, from above to below, without an arousal from below first

והוא הנק' איש מזריע תחלה אזי אינו אלא וילדה נקבה שהוא בחי' אהבה זוטא ע"ד נשים דעתן קלות שהוא האהבה על מנת לקבל פרס לדבקה בו וליהנות מזיו כו' בבחי' לגרמיה כו' וכמבואר כ"ז [כל זה] בפ' תזריע בד"ה שוש תשיש.

(and this is what is called "the man gives seed first"), then it is no more than "she bears a female," which is the level of a small love (ahavah zuta), along the lines of "women are light-minded": it is love for the sake of receiving a reward, to cleave to Him and to enjoy the radiance, etc., in the manner of [love] for one's own sake, etc. All this is explained in Parshas Tazria, in the discourse beginning "She shall surely rejoice."

2 וגם להבין הטעם למש"ל [למה שכתוב לעיל] בפי' צאינה וראינה בנות ציון כו' בעטרה שלראות בעטרה שעטרה לו אמו שהוא בחי' כתר אין צריך ללבושים משא"כ השגות הנשמות בג"ע [בגן עדן] טעמי התורה שהוא בחי' חכמה הוא דוקא ע"י הלבושים

And also to understand the reason for what was explained above on the meaning of "Go out and gaze, O daughters of Zion," etc., "at the crown": that to gaze "at the crown with which his mother crowned him," which is the level of Keser (the Crown), there is no need for garments, whereas the souls' apprehensions in Gan Eden [the Garden of Eden] of the reasons of the Torah, which is the level of Chochmah (wisdom), come specifically through the garments.

דלכאורה כלפי לייא הרי העטרה והכתר הוא בחי' גבוה יותר הרבה וא"כ אם בהתגלות הזיו א"א בלי לבוש

For at first glance this is the reverse: surely the atarah (crown) and Keser are a far higher level; and if so, if in the revelation of the radiance it is impossible [to apprehend] without a garment

(ועמ"ש מענין לבושים אלו ע"פ ואברהם זקן בא בימים ובד"ה ועשית בגדי קדש) שבו ועל ידו יושג הזיו

(and see what is written on the subject of these garments on [the verse] "And Avraham was old, advanced in days," and in the discourse beginning "And you shall make holy garments"), in which and through which the radiance is apprehended,

כמו שא"א לראות אור גדול אלא ע"י הפסק זכוכית עד"מ. איך בהתגלות הכתר נאמר צאינה מהלבושים וראינה בעטרה כו'.

just as, by way of analogy, it is impossible to look at a great light except through an intervening glass, how is it said of the revelation of Keser, "Go out" from the garments "and gaze at the crown," etc.?

ויובן זה ע"ד המבואר בע"ח [בעץ חיים] בענין כללות ירידת החיות והמשכת השפע מאור א"ס ב"ה בכללות כל ההשתלשלות בכלל שיש ב' מיני השפעה.

This will be understood along the lines of what is explained in Etz Chaim about the descent of the life-force (chayus) in general, and the drawing down of the flow of influence from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into all of the chain of descending worlds (hishtalshelus) as a whole, in general: that there are two kinds of influence.

האי הוא הבא ונמשך תמיד מלמעלה למטה אף גם שלא על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] והעלאת מ"ן [מיין נוקבין] רק נמשך מאליו מלמעלה מצד כי חפץ חסד הוא.

The first is what comes and is drawn constantly from above to below, even without an arousal from below and the raising of mayin nukvin (the feminine waters); rather, it is drawn of itself from above, because "He desires kindness."

3 וכמ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. ובחי' ירידת השפעה זו עם היות שרש ירידתה הוא מצד עוצם רב טוב וחסד עליון שמאור א"ס ב"ה ממש

As it is said, "Who in His goodness renews each day, constantly, the work of creation." And this descent of influence, although the root of its descent is the intensity of the abundant goodness and supernal kindness of the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

עכ"ז [עם כל זה] אינו נמשך ויורד אלא מבחינת חיצוניות ולא מבחי' פנימית האור

nevertheless is not drawn and does not descend except from the outer dimension (chitzoniyus), and not from the inner dimension (pnimiyus) of the light.

ולכן ג"כ אינו מאיר ומתגלה בהם להיות בהם איזה שינוי ותוספת על מדרגתו אלא רק לחדש הישנות שלא תחסר ולא תעדיף כו'

Therefore, too, it does not shine and become revealed in them so that there should be in them any change or addition beyond its level, but only to renew what is old, so that it should neither lack nor exceed, etc.

(ע' [עיין] בהקדמת מהר"נ [מהר"ר נתן שפירא] שפירא בפע"ח [בפרי עץ חיים] ולזה הם שואפים כו' ובענין זה אין להם חלק בתחתונים כלל כו' אמנם יש עוד רב תועלת בעבודתנו כו' ויהיה תוספת כו' עד שלא יחשוב קצבתם כו' בערך התוספת ההיא כו' והיינו המיוחס כו' ע"ש וזהו הבחינה השנית דכאן).

(See the introduction of Rabbi Nosson Shapira in Pri Etz Chaim: "And to this they aspire, etc., and in this matter they have no share in the lower beings at all, etc.; however, there is further great benefit in our service, etc., and there will be an addition, etc., until their allotted measure will not be reckoned, etc., in comparison with that addition, etc., and this is what is ascribed, etc." See there. And this is the second level [spoken of] here.)

והבחינה השנית הוא בחינת ההשפעה הבאה ונמשך מבחינת פנימית יותר מההשפעה הראשונה ויש בזה מעלות ומדרגות אין קץ ועל ידי זה ההוספת אור יזדככו העולמות זיכוך רב כו' לפי ערך האור והגילוי

The second level is the influence that comes and is drawn from a more inward level than the first influence. In this there are endless degrees and levels, and through this addition of light the worlds will be greatly refined, etc., according to the measure of the light and the revelation.

ובחי' השפעה פנימית זו הוא הבא ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דוקא שהוא בחינת הביטול וההעלאה מלמטה למעלה שאז דוקא יאיר ויומשך המשכה זו כו'

And this inner influence is what comes specifically through the raising of mayin nukvin (the feminine waters), which is self-nullification (bittul) and ascent from below to above; for only then will this drawing down shine and be drawn, etc.

(ושני בחי' אלו הוא מ"ש בסידור האריז"ל [האריי זכרונו לברכה] בכוונת ק"ש [קריאת שמע] והוא בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פ"ו ופי"א [ופרק י"א] כי יש ב' מיני יחודים באו"א [באבא ואימא] האחד זיווג פנימי דאו"א [דאבא ואימא] כו' וזה אינו תדיר רק ע"י עליות מ"נ [מיין נוקבין] דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא]

(These two levels are what is written in the Siddur of the Arizal on the kavanah [mystical intention] of the Shema, and it is in Pri Etz Chaim, Sha'ar Kerias Shema, chapters 6 and 11: that there are two kinds of unions in Abba and Imma (Chochmah and Binah). The first is the inner union (zivug) of Abba and Imma, etc., and this is not constant, but [comes] only through the ascents of the mayin nukvin of Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus),

וזה נעשה על ידי תפלתנו ומצותינו כו'. וזיווג ב' הוא זיווג חיצונית דאו"א [דאבא ואימא] והוא רק לחיות העולמות קיום הכרחי וזה אינו נפסק כי א"א להיות בלי חיות וזה נעשה מעצמו שלא על ידי מ"נ [מיין נוקבין] דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] ולא על ידינו

and this is brought about through our prayer and our mitzvos, etc. The second union is the outer union of Abba and Imma, and it is only for the life of the worlds, [their] necessary sustenance; and this never ceases, for it is impossible to exist without life-force (chayus); and this comes about of itself, not through the mayin nukvin of Z'eir Anpin and Nukva, and not through us.

וכ"ה בע"ח [בעץ חיים] שער הזיווגים פ"א ובשער הנסירה רפ"ב ועמ"ש מענין זה בד"ה שוש אשיש בה' ועמ"ש בביאור על פסוק זכור את יום השבת לקדשו ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר הזהר פ' פנחס) (דרמ"ט) **ואעלת לגו טורא דחשוכא ומתמן ארחת מזונא כו'.**

So it is also in Etz Chaim, Sha'ar HaZivugim, chapter 1, and in Sha'ar HaNesirah, beginning of chapter 2. And see what is written on this subject in the discourse beginning "I will surely rejoice in Havayah," and see what is written in the explanation on the verse "Remember the Shabbos day to keep it holy," and see what is written elsewhere on the passage of the Zohar, Parshas Pinchas) **(folio 249): "And she entered into the mountain of darkness, and from there she obtained food," etc.**

והנה עפ"ז [על פי זה] **יובן ענין הנ"ל דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה**

Now, according to this, the matter mentioned above will be understood: that when "the man gives seed first, she bears a female,"

דהיינו כשההתעוררות בנש"י [בנשמות ישראל] **נמשך מבחי' האתעדל"ע** [האתערותא דלעילא] **הבאה מלמעלה מעצמו שעם היות ההתעוררות זו הוא ממקום ומדרגה גבוה שהרי סיבת המשכה זו הוא כי חפץ חסד הוא וכמו שהיה בבריאת העולם.**

that is, when the arousal in the souls of Israel is drawn from the arousal from above that comes from above of itself: although this arousal is from a high place and level, since the cause of this drawing down is "for He desires kindness," just as it was at the creation of the world,

אמנם עכ"ז [עם כל זה] **אינו נמשך ומאיר בהם אלא בבחינת חיצוניות** (וכנ"ל שנקרא זיווג חיצוניות דאו"א [דאבא ואימא]) **וע"כ אף כשנמשך מזה הולדה והתפעלות בכנסת ישראל הוא רק בחינת יולדת נקבה שהוא קטנות האהבה.**

nevertheless it is drawn and shines in them only in the manner of the outer dimension (as mentioned above, that it is called the outer union of Abba and Imma). Therefore, even when a birth and a stirring of emotion are drawn from this in Knesses Yisrael (the Congregation of Israel), it is only the level of "she bears a female," which is love in its smallness (katnus).

משא"כ בחי' האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] **הבא מלמעלה למטה בנש"י** [בנשמות ישראל] **ע"י קדימת בחי' העלאת מ"ן** [מיין נוקבין] **בבחי' ביטול ואתעדל"ת** [ואתערותא דלתתא] **מלמטה למעלה דוקא**

Whereas the arousal from above that comes from above to below into the souls of Israel specifically through the prior raising of mayin nukvin, in self-nullification and an arousal from below, from below to above,

והוא ענין אשה מזרעת תחלה אזי האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] פועל להיות יולדת זכר שהוא בחינת אהבה רבה כו' לפי שאתעדל"ת [שאתערותא דלתתא] זו נמשך מבחינת פנימית ונמשך להם ג"כ בבחי' פנימי וגילוי לפועל ולהוליד בהן אה"ר [אהבה רבה] ופנימית הלב:

(and this is the meaning of "the woman gives seed first"): then the arousal from above brings about "she bears a male," which is the level of great love, etc.; because this arousal from below is drawn from the inner dimension, and [so the arousal from above] is also drawn to them in an inner manner and in revelation, to act and to bring forth in them great love and the inwardness of the heart.

4 ב ועתה יובן ג"כ ענין צאינה וראינה כו'. דהנה ההפרש שבין תורה למצות למטה הוא כי התורה הוא הביאור והשכל לפרש כל פרטי ענייני המצות איך ומה לעשותם.

2. Now the matter of "Go out and gaze," etc., will also be understood. For the difference between Torah and mitzvos below is that the Torah is the explanation and the understanding that sets out all the details of the mitzvos: how to do them and what to do.

ונמצא שהתורה היא בחי' הפנימית והמצות הן בחינת חיצוניות ועכ"ז [ועם כל זה] הרי גוף המצוה דוקא היא היא עצם רצונו ית'

It follows that the Torah is the inner dimension (pnimiyus), and the mitzvos are the outer dimension (chitzoniyus). Nevertheless, it is specifically the body of the mitzvah itself that is His very will, may He be blessed,

אע"פ [אף על פי] שהוא רק חיצוניות ומעשה לבד והתורה אע"פ [אף על פי] שהיא בחי' פנימית מ"מ הרי אינה רק הפירוש איך ומה תיעשה המצוה

even though it is only outer, mere action; while the Torah, although it is the inner dimension, is nevertheless only the explanation of how the mitzvah is to be done and what [is to be done].

ונמצא המצוה הוא עיקר (ועמ"ש מזה בפ' בהעלותך בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כו' ע"ש.

It follows that the mitzvah is the main thing. (And see what is written on this in Parshas Beha'alosecha, in the discourse beginning "I have seen, and behold, a menorah of gold," etc.; see there.

ולכן אפילו בהמצוה עצמה גבי מצות חליצה שיש בה קרייה ומעשה איתא במשנה ככה יעשה כל דבר שהוא מעשה מעכב אבל קרייה לא מעכבא הרי המעשה הוא היסוד בכל דבר)

Therefore, even within the mitzvah itself, with the mitzvah of chalitzah [the release from levirate marriage], which has both a recital and an act, it is stated in the Mishnah: "'So shall it be done': any matter that is an act is indispensable," but the recital is not indispensable. Thus the act is the foundation in everything.)

ולכן מצינו שהפליגו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] בענין המעשה יותר כמאמר ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה.

Therefore we find that our Sages, of blessed memory, extolled action more, as in the saying, "It does not say 'to those who study them,' but 'to those who do them,'" and "Study is not the main thing, but action."

ואעפ"כ [ואף על פי כן] מפני שהתורה היא בחינ' [בחינת / בחינה] פנימית לכן מצד בחי' זו מצינו שהפליגו במעלתה יותר ממעלת המצות

Nevertheless, because the Torah is the inner dimension, we find that from this aspect they extolled its virtue more than the virtue of the mitzvos,

וכמו דאיתא בירושלמי פ"ק [פרק קמא] דפאה וחד אמר אפילו כל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן תורה ושניהם אמת.

as is stated in the Jerusalem Talmud, the first chapter of Pe'ah: "And one said: even all the mitzvos of the Torah do not equal one word of the Torah." And both are true.

דהנה כמו שהיא בתורה ומצות שלמטה כך הוא ג"כ למעלה במקורן ושרשן דהנה התורה נמשכה מבחינת חכמה עילאה

For just as it is with the Torah and mitzvos below, so it is also above, in their source and root. For the Torah is drawn from the level of supernal Chochmah (wisdom),

וכמאמר אורייתא מחכמה נפקת משא"כ המצות שרשם מבחינת כתר עליון

as in the saying, "The Torah comes forth from Chochmah"; whereas the mitzvos have their root in the level of supernal Keser (the Crown).

וכנודע שלכן הם תרי"ג מצות ועם ז' מצות דרבנן הם תר"ך אותיות כתר שיש בו תר"ך עמודי אור ע' [עיין] בפרדס ש"ח פ"ג [פרק ג'] וידוע שהכתר הוא למעלה מעלה מהחכמה.

As is known, this is why there are 613 mitzvos, and with the seven rabbinic mitzvos they are 620 (תר"ך), the letters of Keser (כתר), in which there are 620 pillars of light; see Pardes, Sha'ar (Gate) 8, chapter 3. And it is known that Keser is far, far above Chochmah.

אך הנה הגם שהתורה מחכמה נפקת אין זה אלא יציאתה לידי גילוי עד למטה מטה בבחי' תורה הנגלית לנו

However, although the Torah comes forth from Chochmah, this is only its going out into revelation, down to the very lowest, as the Torah that is revealed to us.

אבל שרש ומקור התורה בבחינת פנימית טעמי התורה הנה שרשה הוא מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] דא"א שהוא בחינת חכמה שבכתר שנק' מוחא סתימאה שהוא סתום ונעלם שלמעלה מעלה מבחי' חכמה דאצילות ונק' שכל הנעלם מכל רעיון.

But the root and source of the Torah, in the inner dimension of the reasons of the Torah: its root is from the level of the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah) of Arich Anpin [the Long Countenance], which is the level of Chochmah within Keser, called Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is sealed and concealed, far, far above the level of the Chochmah of the World of Atzilus (Emanation), and is called "the intellect concealed from all thought."

5 וע"כ פנימית טעמי התורה לא נתגלו עכשיו כי"א לעתיד יתגלו וזהו ישקני מנשיקות פיהו שלעתיד יהיה גילוי מו"ס [מוחא סתימאה] מה שעכשיו הוא סתים כו'

Therefore the inner dimension (pnimiyus) of the reasons of the Torah has not been revealed now; only in the future will they be revealed. This is [the meaning of] "Let him kiss me with the kisses of his mouth": in the future there will be a revelation of Mocha Stima'ah, which is now hidden, etc.

אך הארה מבחי' זו מתגלה לנשמות בגן עדן וזהו ענין לימוד התורה של הנשמות בגן עדן שהוא השגת פנימית טעמי התורה

Yet a glimmer from this level is revealed to the souls in Gan Eden, and this is the matter of the Torah study of the souls in Gan Eden, which is the apprehension of the inner dimension of the reasons of the Torah.

ולכן אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand."

כי להיות הנשמה היא בחינת נברא ובע"ג [ובעלי גבול / ובעל גבול] א"א לה ליהנות ולהשיג בבחי' השגתה ממש בבחי' פנימית טעמי התורה שהוא הארה מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] שהוא מבחינת פנימית הכתר היינו חכמה שבכתר אם לא ע"י שתלמודו בידו

For since the soul is a created being and finite, it cannot enjoy and apprehend, with an apprehension truly its own, the inner dimension of the reasons of the Torah, which is a glimmer from the hidden Chochmah, which is from the inner dimension of Keser (the Crown), that is, Chochmah within Keser, unless "his learning is in his hand":

שהלימוד שלמד בבחי' הנגלות שבתורה מזה נעשה בחי' לבוש שבו ועל ידו יוכל להשיג פנימית התורה

from the learning he studied in the revealed parts of the Torah, a garment is made, in which and through which he can apprehend the inner dimension of the Torah.

ולכך נקרא התורה משל הקדמוני כמו שעל ידי המשל דוקא יוכלו לעמוד על הנמשל משא"כ בלא המשל והלבוש הוא בחי' סתימאה ולא יוכל להשיג כלל ולכן נק' הנשמות בג"ע [בגן עדן] בנות ציון ע"ש [על שם] הלבושים שנעשה להם מהתורה ומצות כו'.

This is why the Torah is called "the parable of the Ancient One": just as only through the parable can one grasp what it illustrates, whereas without the parable and the garment it is something hidden and one cannot apprehend [it] at all. Therefore the souls in Gan Eden are called "daughters of Zion," on account of the garments made for them from the Torah and mitzvos, etc.

אך הנה המצות שרשם הם מבחינת גלגלתא דא"א והוא הנקרא כתר שבכתר שהוא למעלה מבחינת מו"ס [מוחא סתימאה] שהוא חכמה שבכתר.

But the mitzvos have their root in the level of Gulgalta (the Skull) of Arich Anpin, which is called Keser within Keser, which is above the level of Mocha Stima'ah, which is Chochmah within Keser.

6 ולכן המצות והמעשה הוא העיקר והיסוד. ולכן צריך להיות גם כן מעשיו מרובים מחכמתו כמו שלמעלה גלגלתא חפיא על מוחא.

Therefore the mitzvos and action are the main thing and the foundation. Therefore, too, one's deeds must exceed one's wisdom, just as above "Gulgalta covers the brain."

אבל עכ"ז [עם כל זה] הרי בחי' גלגלתא דא"א הוא בחי' חיצוניות הכתר

Nevertheless, the level of Gulgalta of Arich Anpin is the outer dimension (chitzoniyus) of Keser (the Crown).

עד"מ מבשרי אחזה הגלגלת היא רק עצם וחיצוניות והמוחין שבתוך הגלגלת הן בחינת פנימית לגבי הגלגלת וכנודע מחכמי הרופאים והניתוח שבגו' חדרי המוח מלובש בהן בחינת פנימית המוחין שהן חכמה בינה ודעת

By way of analogy, [as in] "from my flesh I behold": the skull is only bone and exterior, while the brains (mochin) within the skull are the inner dimension (pnimiyus) relative to the skull. As is known from the physicians and from dissection, in the three chambers of the brain is enclothed the inner level of the mochin, which are Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge).

ועל כן כאשר יהיה איזה קלקול בגשמיות המוח מתמעט בחי' פנימית שבמוח ההוא כמו ריבוי השכחה נמשך מקלקול המוח שבו תלוי הזכרון כו' משא"כ בעצם הגלגלת אין בו גילוי החיות ע"ד זה כלל וכלל.

Therefore, when there is some damage to the physical brain, the inner faculty in that brain is diminished; for example, much forgetfulness results from damage to the [part of the] brain on which memory depends, etc. Whereas in the bone of the skull there is no revelation of the life-force (chayus) in this manner at all.

7 ולכן ניקב קרום של מוח הוא טרפה במשהו ואינו יכול לחיות משא"כ בגלגלת.

Therefore, if the membrane of the brain is pierced, [the animal] is tereifah [fatally defective] with the slightest [hole] and cannot live, which is not so with the skull.

וכך הוא למעלה שגלגלתא דא"א הוא בחי' חיצוניות הכתר אבל המוחין הם בחינת פנימית ומו"ס [ומוחא סתימאה] הוא בחי' פנימית הכתר ולכן מצד בחי' זו התורה גבוה יותר ממצות

And so it is above: Gulgalta of Arich Anpin is the outer dimension (chitzoniyus) of Keser (the Crown), but the brains (mochin) are the inner dimension (pnimiyus), and Mocha Stima'ah is the inner dimension of Keser. Therefore, from this aspect the Torah is higher than the mitzvos,

כמו שאין ערוך מהות העצם לגבי המוחין וזהו מאמר האומר שכל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה כנ"ל.

just as the substance of the bone bears no comparison to the brains. And this is the saying of the one who says that all the mitzvos of the Torah do not equal one word of the Torah, as mentioned above.

8 ואעפ"כ [ואף על פי כן] המעשה הוא העיקר. כי הנה הרי בחינת עצם הגלגלת עם היותה בחינה גשמיות וחיצוניות ממש עכ"ז [עם כל זה] הרי היא מקפת וסובבת על המוחין ומוכרח להיות ששרשו יותר נעלה מבחי' המוחין.

Nevertheless, action is the main thing. For the bone of the skull, although it is truly physical and external, nevertheless surrounds and encompasses the brains (mochin), and it must be that its root is loftier than the level of the brains.

והענין הוא כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער כ"ב ספ"ו וז"ל [וזה לשונו]

The matter is as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, end of chapter 6; these are his words:

כי הנה כמו שכתר אינו מכלל גופו דז"א רק בחינה מקפת עליו זולתו כך הוא באדם התחתון שהכתר שלו הוא אור רוחני מקיף עליו ואינו נגלה וניכר לעין כל

"For just as Keser (the Crown) is not part of the body of Z'eir Anpin (the emotive attributes), but only a level that encompasses it, apart from it, so it is in the lower man: his keser is a spiritual light that encompasses him, and it is not revealed or discernible to every eye;

אמנם החיצוניות שלו המתפשטים למטה הוא נגלה למטה והוא הגלגלת המקיף את המוחין של האדם עצמו עכ"ל [עד כאן לשונו]

however, its outer parts, which extend downward, are revealed below, and this is the skull that encompasses the brains of the man himself." End quote.

נמצא הגלגלת באדם עם היות מצד עצמה היא חיצוניות והמוחין הם הפנימית לכן בהם עיקר גילוי החיות עכ"ז [עם כל זה] הוא בחי' חיצוניות של המקיף הרוחני של האדם אשר אותו מקיף רוחני הוא גבוה למעלה מעלה מבחי' הפנימית של המוחין וכנודע שאין ערוך אור הפנימי לגבי האור מקיף.

It follows that in a person, although the skull in itself is the outer part (chitzoniyus) and the brains are the inner part (pnimiyus), so that the main revelation of the life-force (chayus) is in them, nevertheless [the skull] is the outer dimension of the person's spiritual encompassing light (makif), and that spiritual makif is far, far higher than the inner level of the brains; as is known, the inner light bears no comparison to the encompassing light.

9 והחיצוניות של המקיף זהו הגלגלת ולכן מצד זה היא ג"כ בחי' מקיף וסובב על המוחין. אך מ"מ להיותה בעצמה רק החיצוניות לבד של אותו אור מקיף לכן המוחין אשר בהם מתגלה האור הפנימי דהיינו חב"ד [חכמה בינה ודעת] בגילוי גמור הן מצד בחי' זו מעולים על הגלגלת ואע"פ [ואף על פי] ששרשה גבוה יותר הרי אותו השרש הוא אור מקיף שאינה מתגלה וא ינו נראה וניכר כלל לא כן האור המלובש במוחין שהוא נראה ונגלה דהיינו השכל והבינה והדעת כו'.

And the outer dimension (chitzoniyus) of the makif is the skull; therefore, from this aspect, it too is an encompassing level that surrounds the brains (mochin). But nevertheless, since in itself it is only the outer dimension of that encompassing light, therefore the brains, in which the inner light is revealed, namely Chochmah, Binah and Daas, in complete revelation, are, from this aspect, superior to the skull. And although its root is higher, that root is an encompassing light that is not revealed and is not seen or discernible at all, unlike the light enclothed in the brains, which is seen and revealed: namely, the intellect, the understanding and the knowledge, etc.

10 ונמצא מובן מזה שיש מעלה במוחין מה שאינה בגלגלת דהיינו שהם בחי' פנימית והגלגלת הוא רק בחי' חיצוניות

It is thus understood from this that the brains (mochin) have an advantage that is not in the skull, namely that they are the inner level (pnimiyus), while the skull is only the outer level (chitzoniyus);

ויש מעלה בגלגלת למעלה מהמוחין להיותו בחי' החיצוניות של אור המקיף הרוחני שלמעלה מעלה לאין קץ מפנימית המוחין.

and the skull has an advantage above the brains, since it is the outer dimension of the spiritual encompassing light, which is infinitely higher than the inner dimension of the brains.

11 והנמשל מכל הנ"ל יובן למעלה בענין שרש התורה והמצות שהתורה מחכמה דאצילות נפקת ושרשה מחכמה שבכתר שהוא בחי' פנימית והמצות הן מבחינת גלגלתא שהוא חיצוניות הכתר וסובב ומקיף על המוחין

And what all the above illustrates will be understood above, regarding the root of the Torah and the mitzvos: the Torah comes forth from the Chochmah (wisdom) of the World of Atzilus (Emanation), and its root is from Chochmah within Keser (the Crown), which is the inner level (pnimiyus); and the mitzvos are from the level of Gulgalta, which is the outer dimension (chitzoniyus) of Keser and surrounds and encompasses the brains (mochin).

אשר מצד היות החכמה בחי' פנימית וגלגלתא בחי' חיצוניות לכן מצד מעלה זו הפליגו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] בשבח התורה יותר מבמצות.

Since Chochmah is the inner level and Gulgalta the outer level, therefore, on account of this advantage, our Sages, of blessed memory, extolled the Torah more highly than the mitzvos.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] המעשה הוא העיקר כי הגלגלתא הוא חיצוניות של בחינת המקיף הרוחני שלמעלה מעלה מבחינת פנימית המוחין

Nevertheless, action is the main thing, for Gulgalta is the outer dimension of the spiritual encompassing level, which is far, far above the inner level of the brains.

(ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפ' אמור) (דפ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) בפי' דנגיד ונפיק כו' על הראש כו' וז"ל [וזה לשונו] כי גם כתר אריך נחשב מעולם א"ס כדרך כל כתר שמתייחס למה שלמעלה ממנו ועיקרו של אצילות מתחיל ממוחא סתימאה שהוא חכמה דאריך עכ"ל [עד כאן לשונו] וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר

(And see the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] on Parshas Emor) (folio 88, end of side b), on the explanation of "which flows and goes forth," etc., "on the head," etc.; these are his words: "For the Keser of Arich, too, is reckoned as part of the world of the Infinite One (Ein Sof), as is the way of every keser, which is related to what is above it; and Atzilus proper begins from Mocha Stima'ah, which is the Chochmah of Arich." End quote. And as is written on this in the explanation on [the verse] "For on this day He shall atone."

נמצא גולגלתא שהיא החיצוניות של בחינת כתר אריך היינו כתר שבכתר הוא מה"ט [מהאי טעמא] גבוה מבחי' חכמה שבכתר עם היותו בחי' פנימית.

It follows that Gulgalta, which is the outer dimension of the Keser of Arich, that is, Keser within Keser, is for this reason higher than the level of Chochmah within Keser, even though [the latter] is the inner level.

12 ועד"ז נתבאר בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות ד"ה והנה התורה כו' ע"ש. ולכן הגלגלתא הוא ג"כ בחי' מקיף על מו"ס [מוחא סתימאה]. ג ובזה יובן ענין צאינה וראינה.

In the same way it is explained in the explanation on [the verse] "Let them bring royal apparel," in the passage beginning "And behold, the Torah," etc.; see there. Therefore Gulgalta is also an encompassing level over Mocha Stima'ah. 3. And with this the matter of "Go out and gaze" will be understood.

כי הנה עונג הנשמות בגן עדן הוא מהשגת סודות התורה שעסקו בעולם הזה בנגלה ששרש הארה זו מבחינת ח"ס [חכמה סתימאה]

For the delight of the souls in Gan Eden comes from apprehending the secrets of the Torah that they occupied themselves with in this world in its revealed form; and the root of this radiance is from the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah),

שהוא בחי' פנימית ונמשך בהשתלשלות רבות עד שמתגלה ג"כ לנשמה בגן עדן בבחי' פנימית ממש שמשיגים ונהנים

which is the inner level (pnimiyus), and it is drawn down through many stages of descent (hishtalshelus) until it is revealed also to the soul in Gan Eden in a truly inner way, so that they apprehend and enjoy [it].

ע"כ אי אפשר לנשמה בגן עדן להשיג ולהתענג מבחינת פנימית העונג ושכל הנעלם אם לא על ידי לבוש הנמשך מההלכות והמצות שעסקו בעולם הזה וע"כ בעטרה שעטרה לו אמו כו' נאמר צאינה וראינה לצאת מבחינות הלבושים.

Therefore it is impossible for the soul in Gan Eden to apprehend and take delight in the inner dimension of the delight and the concealed intellect except through a garment drawn from the laws and the mitzvos that they occupied themselves with in this world. Therefore, of "the crown with which his mother crowned him," etc., it is said, "Go out and gaze": to go out of the levels of the garments.

(ר"ל [רוצה לומר] אע"ג [אף על גב] דגלגלתא גבוה ממו"ס [ממוחא סתימאה] שהרי הוא בחינת כתר דאריך אך להיותה בחינת חיצוניות לכך יוכל לירד ולהתגלות למטה בלי לבוש משא"כ הפנימית וכנודע דחיצוניות העליון יורד למטה.

(That is to say: although Gulgalta is higher than Mocha Stima'ah, since it is the level of the Keser (Crown) of Arich, nevertheless, because it is an outer level (chitzoniyus), it can therefore descend and be revealed below without a garment, which is not so with the inner [level]; as is known, the outer dimension of the higher descends below.

ואע"ג [ואף על גב] שהוא חיצוניות מבחי' העליונה יותר הרי אדרבה כל הגבוה גבוה יותר יוכל לירד ולהתגלות למטה יותר והיינו ע"י חיצוניות שלו. וכענין מ"ש במ"א בפי' אל עליון גומל חסדים טובים שנה"י [שנצח הוד יסוד] שרשן מהכתר

And although it is the outer dimension of a higher level, on the contrary: the higher a thing is, the further below it can descend and be revealed, and this is through its outer dimension. This is like what is written elsewhere on the meaning of "Supreme G-d, who bestows good kindnesses": that Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation) are rooted in Keser,

והיינו לפי שבחינת נה"י [נצח הוד יסוד] הם חיצוניות המשפיע היורד ומתגלה להמקבל וכח ירידה זו היינו מהכתר שלמעלה מהחכמה כו' ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בביאור ע"פ משה ידבר בענין תלת עלמין דנפקין מתיקונא קדמאה כו' ע"ש.

and this is because Netzach, Hod and Yesod are the outer dimension of the giver, which descends and is revealed to the receiver, and the power of this descent is from Keser, which is above Chochmah (wisdom), etc. And see what is written along these lines in the explanation on [the verse] "Moshe would speak," on the matter of the three worlds that issue from the first tikkun [arrangement], etc.; see there.

ולכן להיות וראינה בעטרה א"צ [אין צריך / אינו צריך] ללבושים כו'. ועוד והוא העיקר כי הנה פי' וראינה הוא ע"ד מ"ש בביאור על פסוק חכליל עינים בענין הסתכלות ז"א במצחא דא"א כי הראיה היא בחינת חיצוניות משא"כ שארי כחות כמו כח החכמה או כח המדות כו'

Therefore, for "gazing at the crown" there is no need for garments, etc. Further, and this is the main point: the meaning of "and gaze" is along the lines of what is written in the explanation on the verse "His eyes are dark-red [from wine]," on Z'eir Anpin (the emotive attributes) gazing at the Forehead (Mitzcha) of Arich Anpin: that sight is an outer faculty, unlike the other powers, such as the power of Chochmah or the power of the emotive attributes (middos), etc.

והענין כי להיות מסתכל במצחא דא"א שעל ידי זה מקבל ש"ע [ש"ע (370)] נהורין כו' א"א כ"א על ידי עינים בחינות ראיה מבחוץ שאינו נכנס בפנים כו' ע"ש

The matter is that for [Z'eir Anpin] to gaze at the Forehead of Arich Anpin, through which it receives the 370 lights, etc., is impossible except through the eyes, the level of sight from outside, which does not enter within, etc.; see there.

והגם שהעינים הם גם כן מבחינת חכמה שהראיה היא מבחינת חכמה שלכך נק' החכמים עיני העדה. אלא שהעינים הם מבחינת נו"ה [נצח והוד] שבחכמה שנתלבשה בגשמיות.

And although the eyes too are from the level of Chochmah, for sight is from the level of Chochmah, which is why the sages are called "the eyes of the congregation," nevertheless the eyes are from the level of Netzach and Hod within Chochmah, which has become enclothed in physicality.

מה שאין כן כח החכמה עצמה חב"ד [חכמה בינה ודעת] שבחכמה כו' ולכן להיות הגילוי בז"א מבחינות מצחא שהוא סיומא דכתר אריך א"א להיות הגילוי בפנימית ממש בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] דז"א רק בבחינת עינים הסתכלות כו'.

This is not so with the power of Chochmah itself, Chochmah, Binah (understanding) and Daas (knowledge) within Chochmah, etc. Therefore, since the revelation in Z'eir Anpin is from the level of the Forehead, which is the end of the Keser of Arich, the revelation cannot be truly inward, in the Chochmah, Binah and Daas of Z'eir Anpin, but only in the manner of eyes, of gazing, etc.

ועד"ז יובן כאן בפי' וראינה בעטרה שאין התגלות זו כמו התגלות שמבחינת חכמה עילאה שנמשך בבחי' שכל והשגה לנשמות שבג"ע [שבגן עדן] בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] שלהן וע"כ צריך ללבוש כו'

In the same way it will be understood here, on the meaning of "and gaze at the crown": this revelation is not like the revelation from supernal Chochmah, which is drawn as intellect and apprehension to the souls in Gan Eden, into their Chochmah, Binah and Daas, and therefore needs a garment, etc.;

אבל גילוי שמבחי' זו לא ניתן ליהנות בו בהשגה כי הוא למעלה מכח ההשגה רק הגילוי בבחי' וראינה בעטרה בבחינת ראייה בעלמא ע"ד הנ"ל וע"כ א"צ [אין צריך / אינו צריך] ללבוש כו'

but the revelation from this level is not given to be enjoyed through apprehension, for it is above the power of apprehension; rather, the revelation is in the manner of "and gaze at the crown," as mere seeing, as explained above, and therefore it needs no garment, etc.

ועיין מ"ש עוד מענין הסתכלות וראייה בד"ה ואתחנן אל ה' בפי' וארא את הארץ כו' ועוי"ל [ועוד יש לומר] בזה ע"ד מ"ש במ"א בענין ג' בחינות מזון לבוש בית שהם ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע ומה שלמעלה מסוכ"ע

And see what is written further on the subject of gazing and seeing in the discourse beginning "And I pleaded with Havayah," on the meaning of "and let me see the land," etc. One may further explain this along the lines of what is written elsewhere about the three levels of food, garment and house, which are the light that fills all worlds (memalei kol almin), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and what is above the light that encompasses all worlds.

והנה כמו"כ [כמו כן] באדם מזון הוא א"פ [אור פנימי] בחינת תורה לכו לחמו בלחמי ולבושים נעשה ממעשה המצות ועל ידי לבושים אלו יוכל ליהנות ולקבל הארה מבחינת לבוש העליון של הקב"ה בחינת סוכ"ע.

And likewise in man: food is the inner light (or pnimi), the level of Torah, [as in] "Come, eat of my bread"; and garments are made from the performance of the mitzvos, and through these garments he can enjoy and receive a radiance from the level of the supernal garment of the Holy One, blessed be He, the level of the light that encompasses all worlds.

אך בחינת בעטרה שעטרה כו' הוא מה שלמעלה מבחי' סוכ"ע וא"כ הוא למעלה גם מבחי' לבוש מלכות של הקב"ה כ"א בחי' כתר מלכות בחי' מקיף למקיף.

But the level of "the crown with which [his mother] crowned [him]," etc., is what is above the light that encompasses all worlds; if so, it is above even the level of the royal garment (levush malchus) of the Holy One, blessed be He: it is rather the level of the royal crown (keser malchus), the level of an encompassing [light] for the encompassing [light].

וכיון שהוא למעלה משרש הלבושים א"כ לא שייך להיות וראינה בעטרה על ידי הלבושים. ולכן נאמר צאינה מהלבושים וראינה בעטרה כו'.

And since it is above the root of the garments, then "gazing at the crown" through the garments does not apply. Therefore it is said, "Go out" from the garments "and gaze at the crown," etc.

ואפ"ל [ואפשר לומר] פי' צאינה ע"ד מ"ש במ"א בפי' ובני ישראל יוצאים ביד רמה שיוצאים מן הכלי וגבול והוא בחינת נשיאת נפש לקיים מ"ש אליך ה' נפשי אשא והוא בחינת תשובה עילאה כו'

It may be said that the meaning of "go out" is along the lines of what is written elsewhere on the meaning of "And the children of Israel were going out with an upraised hand": that they go out of vessel and limit. This is the level of lifting up the soul, to fulfill what is written, "To You, Havayah, I lift up my soul," and it is the level of higher teshuvah (return), etc.,

שהיא למעלה מהלבושים הנעשים על ידי מעשה המצות כנודע ועמ"ש סד"ה עד דלא ידעי בין כו' וסד"ה כי כארץ תוציא צמחה וסד"ה השמים כסאי גבי איזה בית אשר תבנו לי)

which is above the garments made through the performance of the mitzvos, as is known. And see what is written at the end of the discourse beginning "Until he does not know the difference between," etc., and at the end of the discourse beginning "For as the earth brings forth her growth," and at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne," on "What house could you build for Me?")

והנה בחינת העטרה וכתר הנ"ל הוא אשר הנשמות דווקא ממשיכים על ידי בחינת הביטול רצון בקיום המצות מעשיות

Now, the level of the crown and Keser mentioned above is what the souls specifically draw down through the self-nullification (bittul) of the will in fulfilling the practical mitzvos.

ועל זה נאמר בעטרה שעטרה לו אמו שהוא מקור הנשמות שנקרא אמו ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות

Of this it is said, "the crown with which his mother crowned him": [the mother] is the source of the souls, which is called "his mother." And see what is written at the end of the discourse beginning "Let them bring royal apparel."

אך הנה לא שהנשמות הם העושים מחדש ממש את העטרה הנ"ל כי הרי מבואר למעלה ששרש העטרה הנ"ל הוא בבחי' גלגלתא דא"א ששרשו מבחינת המקיף דסובב כל עלמין

However, it is not that the souls actually make the crown mentioned above anew; for it was explained above that the root of this crown is in the level of Gulgalta of Arich Anpin, whose root is from the encompassing level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin),

ולא שנמשכת מבחינת אימא לבד אלא רק בחינת המשכת העטרה להיות כתר ומקיף על ראשו שהן י"ס דאצילות כו' הוא אשר תלוי בהנשמות שהן ממשיכין להיות ניתן הכתר מלכות בראשו. [י' ספירות]

and not that it is drawn from the level of Imma alone; but only the drawing down of the crown, so that it be a crown and an encompassing [light] upon his head, which is the ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation), etc.: this is what depends on the souls, who draw [it] down so that the royal crown is placed on his head.

ע"ד דוגמא מנוהג שבעולם הכתר והעטרה שנותנים על ראש המלך בשר ודם בעת שמכתירים אותו שהנה הכתר והעטרה זו הרי מכבר ומקודם היתה עשויה על ידי הבעל מלאכה היודע לעשותה.

It is like the example from the way of the world: the crown and the diadem that are placed on the head of a king of flesh and blood when he is crowned; for this crown and diadem was already made long before by the craftsman who knows how to make it.

כ"א ענין שמעטרים אותו הוא נתינתה על ראש המלך וכמ"ש ואשר ניתן כתר מלכות בראשו.

Rather, the matter of crowning him is placing it on the king's head, as it is written, "and on whose head the royal crown was placed."

וכך הוא עד"מ למעלה פירוש וענין בעטרה שעטרה לו אמו. שהמשיכו העטרה והכתר כביכול מא"א להיות נמשך על י"ס דאצילות כו' ע"ס דזי"א [מאריך אנפין] [י' ספירות] [עשר ספירות]

So it is, by way of analogy, above. The meaning and matter of "the crown with which his mother crowned him" is that they drew the crown and Keser, as it were, from Arich Anpin, so that it be drawn upon the ten Sefiros of Atzilus, etc., the ten Sefiros of Z'eir Anpin.

(ועמ"ש בפרשה במדבר סיני בביאור ע"פ שאו וגו' לגולגלתם מענין המשכת הכתר לז"א בשבועות וע' במק"מ [במקדש מלך] פ' אחרי) (בדף ס"ו ע"ב) גבי בעטרה שעטרה לו אמו מ"ש בשם ספר עמק המלך:

(And see what is written in Parshas Bamidbar Sinai, in the explanation on [the verse] "Take, etc., ... by their heads (legulgelosam)," on the drawing down of the Keser to Z'eir Anpin on Shavuos; and see in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar], Parshas Acharei) (folio 66, side b), on "the crown with which his mother crowned him," what he writes in the name of the book Emek HaMelech.

13 ד וזהו ענין וממדבר מתנה. ומבואר למעלה הענין כי הגם כי זאת התורה אדם שהתורה היא בחינת אדם דאורייתא מחכמה נפקת מ"מ היינו בבחינת יציאתה מהעלם אל הגילוי

4. And this is the matter of "and from the wilderness, a gift." The matter was explained above: although "This is the Torah: a man (adam)," for the Torah is the level of "man," since "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)," nevertheless this is as it goes out from concealment into revelation;

אבל שרשה ויסודתה העליון שממנו לוקחה כתיב וממדבר מתנה

but of its supernal root and foundation, from which it was taken, it is written, "and from the wilderness, a gift."

מדבר הוא בחי' עליונה למעלה מבחי' אדם כי במדבר כתיב אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם כו' שהוא למעלה מעלה מבחינת אדם העליון שעל הכסא ומשם נמשך להיות בחי' כתר על הראש ומוחין.

The wilderness is a supernal level, above the level of "man," for of the wilderness it is written, "through which no man passed, and where no human being (adam) dwelt," etc.: it is far, far above the level of the supernal "man" upon the throne, and from there it is drawn to become the level of a crown (keser) upon the head and the brains (mochin).

14 וזהו ענין בעטרה שעטרה לו כו'. והענין ע"ד מ"ש בספרא דצניעותא רפ"ב

And this is the matter of "the crown with which [his mother] crowned him," etc. The matter is along the lines of what is written in the Sifra DeTzniusa [the "Book of Concealment" in the Zohar], beginning of chapter 2:

ביקירותא ההיא כתיב לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם לבר הוא

"Of that preciousness it is written, 'through which no man passed and where no human being (adam) dwelt': it is outside."

ובזה"ה [ובזוהר הרקיע] בשם האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] כי' [כתב] וז"ל [וזה לשונו] פי' אדם הוא בז"א ולא באו"א ואף בז"א אינו נקרא אדם אלא מהחוטם ואילך כמ"ש באד"ר [באדרא רבא] (דקל"ו ע"ב) עכ"ל [עד כאן לשונו] ובאד"ר [ובאדרא רבא] שם כי' [כתב] דבחינת מצחא דא"ק [דאדם קדמון] הוא מבחינת כי לא אדם הוא כו' ע"ש

And in Zohar HaRakia [a commentary on the Zohar] he wrote in the name of the Arizal; these are his words: "The meaning: 'adam' is in Z'eir Anpin (the emotive attributes) and not in Arich Anpin; and even in Z'eir Anpin it is not called 'adam' except from the nose downward, as is written in the Idra Rabba [the "Greater Assembly" of the Zohar] (folio 136, side b)." End quote. And in the Idra Rabba there it is written that the level of the Forehead (Mitzcha) of Adam Kadmon [Primordial Man] is from the level of "for He is not a man (adam)," etc.; see there.

והענין דהנה השתלשלות ע"ס [עשר ספירות] דאצילות הבאים בבחינת ק' קוין חח"ן [חכמה חסד נצח] מימין בג"ה [בינה גבורה הוד] משמאל דת"י [דעת תפארת יסוד] באמצע הוא הנקרא פרצוף האדם למעלה ועל זה נאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

The matter is that the chain of descent (hishtalshelus) of the ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation), which come as three lines (Chochmah, Chesed and Netzach on the right; Binah, Gevurah and Hod on the left; Daas, Tiferes and Yesod in the middle), is what is called the configuration (partzuf) of "man" above; and of this it is said, "and upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man."

מה שאין כן בבחי' כתר שהוא למעלה עדיין מבחי' התחלקות והשתלשלות ולאו מכל אינון מדות איהו כלל נאמר בו כי לא אדם הוא להנחם

This is not so with the level of Keser (the Crown), which is still above division and hishtalshelus, and "He is not any of these attributes at all"; of it is said, "for He is not a man, that He should relent."

ועמ"ש מזה במ"א ע"פ זכור את יום השבת ולכן נאמר שבחי' מצחא שהוא כלי לגילוי הרצון הוא בחינת שלמעלה מבחינת אדם

And see what is written on this elsewhere on [the verse] "Remember the Shabbos day." Therefore it is said that the level of the Forehead, which is a vessel for the revelation of the will (ratzon), is a level above the level of "man."

ויובן ע"ד דוגמא באדם התחתון הנה עיקר פרצוף האדם הוא מן החוטם ואילך למטה שלכך ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שאין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם (כמ"ש במשנה סוף מסכת יבמות).

It will be understood by way of an example in the lower man: the main part of a person's face is from the nose downward, which is why our Sages, of blessed memory, said that one may testify only by the face together with the nose (as is written in the Mishnah at the end of Tractate Yevamos).

והענין הוא כי מן החוטם ולמטה נמשך האור והחיות בבחינת התחלקות המדרגות והתכללותן שזהו עיקר בחינת אדם

The matter is that from the nose downward the light and the life-force (chayus) are drawn in a manner of division of the levels and of their inter-inclusion, which is the essence of the level of "man,"

כמו שני נקבי החוטם תרין עייניו תרין אודנין תרין ידין וגופא תרין רגלין כו' שהן בחי' הכלים לבחי' רוחניות החיות פנימי הבא בהתחלקות מעשר כחות חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נהי"ם [נצח הוד יסוד מלכות]

such as the two nostrils of the nose, two eyes, two ears, two hands and the torso, two legs, etc., which are the vessels for the spiritual, inner life-force that comes divided from the ten powers: Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge), Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty), Netzach (victory), Hod (splendor), Yesod (foundation) and Malchus (sovereignty).

והן הן תרין עייניו הם כלים לבחי' גילוי האור מהחכמה שהחכמים נקראים עיני העדה ומתחלק לתרין עייניו לקו הימין וקו השמאל וכן עד"ז תרין אודנין מבחינת בינה.

Indeed, the two eyes are vessels for the revelation of the light from Chochmah, for the sages are called "the eyes of the congregation," and it divides into two eyes, for the right line and the left line; and likewise, in the same way, the two ears are from the level of Binah.

15 ודרועא ימינא הוא בחי' חסד. דרועא שמאלא בחינת גבורה. נו"ה [נצח והוד] תרין שוקין כו' שכולם הם בבחינת התחלקות כל אחד בכלי בפ"ע [בפני עצמו] וגם בבחינת התכללות

The right arm is the level of Chesed (kindness); the left arm, the level of Gevurah (restraint); Netzach and Hod, the two thighs, etc. All of them are in a state of division, each in a vessel of its own, and also in a state of inter-inclusion,

דהיינו התקשרות והתחברות כל האברים זל"ז [זה לזה] ע"י גידין ועורקין כו' וזהו בחי' התיקון וע"כ בבחי' זו יש ריבוי שינויים פעמים התכללות בענין שהחסד גובר ופעמים להיפוך

that is, the binding and joining of all the limbs to one another through sinews and veins, etc. And this is the level of tikkun (rectification). Therefore in this level there are many changes: at times the inter-inclusion is such that Chesed prevails, and at times the reverse;

וכן בשאר הכוחות ולפי שינויי אופן ההתכללות בפנימית הכוחות כך יהי' [יהיה] השינוי ניכר בחיצוניות בפרצוף פנים שלפעמים יאדימו פניו ופעמים ילבין.

and so with the other powers. And according to the changes in the manner of the inter-inclusion within the inner dimension (pnimiyus) of the powers, so the change will be discernible on the outside (chitzoniyus), in the face, so that at times his face turns red and at times it turns white.

וע"כ בפנים דוקא ניכר שינוי פרצוף אדם זה מחבירו שאין אחד דומה לחבירו כו' ע' [עיין] במשנה ספ"ד [סוף פרק ד'] דסנהדרין.

Therefore it is specifically in the face that the difference between one person's features and another's is discernible, for no one resembles another, etc.; see the Mishnah, end of chapter 4 of Sanhedrin.

משא"כ בחינת מצחא נקרא כי לא אדם הוא (אף על גב דבברייתא ביבמות שם איתא פרצוף פנים ולא פדחת אין מעידין כו' הרי שההכרה תלויה גם כן במצח

Whereas the level of the Forehead is called "for He is not a man." (Although in the baraisa [a teaching of the Sages outside the Mishnah] in Yevamos there it is stated, "[On] the face without the forehead, one may not testify," etc., which shows that recognition depends on the forehead as well,

היינו כמ"ש התוס' [התוספות] רפ"ח דבכורות שיש דבר באדם שמכירים על ידו את הפנים והיינו פדחת שנקרא הכרת פניהם שבו ועל ידו מכירים את הפנים. אבל ודאי שאינו מגוף הפנים

this is as Tosafos wrote at the beginning of chapter 8 of Bechoros: that there is something in a person by which the face is recognized, namely the forehead, which is called "the recognition of their face," in which and through which the face is recognized. But certainly it is not part of the face itself.

ובקה"ע [ובקרבן העדה] בירושלמי ביבמות שם ר"ל [רוצה לומר] דהמשנה והברייתא פליגי והניח בצ"ע [בצריך עיון]. אבל זהו נגד הגמרא שלנו ביבמות שם דהברייתא והמשנה עולה בקנה אחד וכדמייתי גם כן עובדא דאבא בר מניומי כו' ונגד הש"ס [הששה סדרים] דבכורות שם ונגד כל הפוסקים

And the Korban HaEdah on the Jerusalem Talmud, in Yevamos there, means to say that the Mishnah and the baraisa disagree, and he left it as needing examination. But this is against our Gemara in Yevamos there, where the baraisa and the Mishnah are in full accord, as it also brings the incident of Abba bar Manyumi, etc., and against the Talmud in Bechoros there, and against all the halachic authorities.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין מכ"ז [מכל זה] שום סתירה למ"ש בזהר והאריז"ל [והארי" זכרונו לברכה] דכוונת הזהר היינו רק שאינו מכלל פרצוף פנים ולכן נק' כי לא אדם הוא אבל מ"מ על ידו מכירים את הפנים)

Nevertheless, none of this poses any contradiction to what is written in the Zohar and by the Arizal, for the Zohar's intent is only that it is not part of the face, and therefore it is called "for He is not a man"; but nevertheless the face is recognized through it.)

ששם אין התחלקות עדיין לבי' בחי' כמו תרין עיינין כו' והיינו לפי שהמצח הוא הכלי לבחי' הרצון שלמעלה מהחכמה וכמ"ש והיה על מצחו תמיד לרצון (כמ"ש בד"ה ועשית ציץ כו')

For there is not yet any division there into two levels, like the two eyes, etc. This is because the forehead is the vessel for the level of the will (ratzon), which is above Chochmah (wisdom), as it is written, "And it shall be on his forehead always, for favor (ratzon)" (as is written in the discourse beginning "And you shall make a tzitz [the High Priest's golden headplate]," etc.).

והוא בחי' הנק' רעוא דכל רעוין שהוא למעלה עדיין מהתחלקות ע"ד לית שמאלא בהאי עתיקא.

And it is the level called "the will of all wills," which is still above division, along the lines of "there is no left in this Atika [the Ancient One]."

והגם שעיקר בחי' זו הוא במצחא דא"א מ"מ גם במצחא דז"א מאיר בחי' זו שהמצח הוא הרצון ע"ד גלגלתא דחפיא על מוחא כו'

And although this level is chiefly in the Forehead of Arich Anpin, nevertheless this level shines also in the Forehead of Z'eir Anpin (the emotive attributes), for the forehead is the will, along the lines of "Gulgalta that covers the brain," etc.

ולכן בבחי' זו נאמר כי לא אדם הוא להנחם שאין שייך שם שינוים כמו בבחי' אדם ששם יש שינויים פעמים החסד גובר ופעמים להפך משא"כ בבחינת מצח הרצון כו' וכמ"ש אני הוי' לא שניתי.

Therefore of this level it is said, "for He is not a man, that He should relent": changes do not apply there as they do in the level of "man," where there are changes, at times Chesed prevailing and at times the reverse; which is not so with the level of the forehead, the will, etc.; as it is written, "I, Havayah, have not changed."

16 וע"כ גם באדם למטה המצח הוא תמיד במדרגה א' ואין ניכר בו שינויים כמו בפנים.

Therefore also in man below, the forehead is always at one level, and no changes are discernible in it as in the face.

ולכן נק' בחי' מצחא מדבר בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחי' אדם

Therefore the level of the Forehead is called "wilderness ... a land through which no man passed, and where no human being (adam) dwelt," for it is above the level of "man."

ונקרא מדבר כמו המדבר שאין בו זריעה וצמיחה כך בבחי' זו אין שייך זריעה וצמיחה שהן שינויים קטנות וגדלות וע"כ המצח הוא פנוי מהשערות ואינן צומחים בו שערות.

And it is called "wilderness" because, just as in a wilderness there is no sowing and growing, so in this level sowing and growing, which are changes of smallness (katnus) and greatness (gadlus), do not apply. Therefore the forehead is free of hair, and no hair grows on it.

ולכן התורה שנמשך מבחי' רצון העליון רעוא דכל רעוין דא"א. נאמר בה וממדבר מתנה אלא שהתגלותה הוא בבחינה אדם כנ"ל (ועיין באדר"ז [באדרא זוטא] דף רפ"ח ע"ב מענין מצחא ובע"ח [ובעץ חיים] שער א"א פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד]).

Therefore of the Torah, which is drawn from the level of the supernal will (ratzon), "the will of all wills" of Arich Anpin, it is said, "and from the wilderness, a gift"; only that its revelation is in the level of "man," as mentioned above. (And see the Idra Zuta [the "Lesser Assembly" of the Zohar], folio 288, side b, on the Forehead, and Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 14.)

וכמ"כ [וכמו כן] יובן בעבודת ה' בכל נש"י [נשמות ישראל] שנקראי' [שנקראים] גם כן בשם אדם וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו כו'. אדם אתם.

And likewise it will be understood in the service of G-d of all the souls of Israel, who are also called by the name "man (adam)," as it is written, "Let us make man in our image," etc., [and] "You are man (adam)."

ולכן כמו שבבחינת אדם העליון יש גם כן בחינת א' שנקרא כי לא אדם הוא וזהו מבחינת מצחא ולמעלה כנ"ל בשם האדרא והאריז"ל [והארי' זכרונו לברכה]. כך הוא ג"כ בהנשמה

Therefore, just as in the supernal "man" there is also a level that is called "for He is not a man," and this is from the level of the Forehead and upward, as mentioned above in the name of the Idra and the Arizal, so it is also in the soul.

כי בחינת אדם הן עשר ספי' [ספירה / ספירות] שבנפש האלקית שהיא כלולה מע"ס [מעשר ספירות] היינו הביטול וההשגה דחו"ב [דחכמה ובינה] ואהוי"ר [ואהבה ויראה] ושאר מדות שבלב.

For the level of "man" is the ten Sefiros in the G-dly soul, which is composed of ten Sefiros: namely, the self-nullification (bittul) and the apprehension of Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), and love and awe and the other emotive attributes (middos) in the heart.

17 והנה יש בהן שינויים רבים לפעמים הן בקטנות ולפעמים הן בגדלות.

Now, in them there are many changes: at times they are in a state of smallness (katnus) and at times in a state of greatness (gadlus).

וכן בבחינת התשובה ולב נשבר לפעמים הוא מעומקא דליבא ולפעמים שאין הלב נשבר כו' ולא סליק ביה נהורא דנשמתא בזמן ההוא מצד גשמיות הגוף וחומריותו שנעשה מסך מבדיל כו'

So too with teshuvah (return) and a broken heart: at times it is from the depth of the heart, and at times the heart is not broken, etc., and "the light of the soul does not rise in it" at that time, because of the physicality and coarseness of the body, which becomes a separating screen, etc.

והוא כמו עד"מ השינויים שנמצא בגשמיות בפרצוף פנים של האדם מאודם ללובן כו' (ועמ"ש בפי' ורחל היתה יפת תאר בד"ה אם לא תדעי לך היפה בנשים כו').

And this is like, by way of analogy, the changes found physically in a person's face, from red to white, etc. (And see what is written on the meaning of "And Rachel was beautiful of form," in the discourse beginning "If you do not know, O fairest among women," etc.)

אמנם יש בהנשמה עוד בחינה שלמעלה מעשר כחות הנ"ל שראשיתן חו"ב [חכמה ובינה] כו' והוא בחי' הביטול ומס"נ [ומסירות נפש] בבחי' עצמיות הרצון שלמעלה מהשכל כנודע דאית רצון ואית רצון כו' וכמ"ש ע"פ ויקהל משה

However, there is in the soul a further level, above the ten powers mentioned above, which begin with Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), etc.: the level of self-nullification (bittul) and self-sacrifice (mesirus nefesh) in the very essence of the will, which is above intellect; as is known, there is will and there is will, etc., as is written on [the verse] "And Moshe assembled."

והיינו דרצון זה שרשו מבחינת רצון העליון שלמעלה מהשכל המושג ולכן נקרא ישראל לי ראש. ראש היינו בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא

That is, this will has its root in the level of the supernal will, which is above apprehended intellect; and therefore Yisrael is called "li rosh" ("a head for Me"). "Head" is the level of Gulgalta that covers the brain.

ועמ"ש בפ' שלח בד"ה אני כו' אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים] כו' ועמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן

And see what is written in Parshas Shelach, in the discourse beginning "I, etc., who brought you out of the land of Egypt," etc., and see what is written in the discourse beginning "See, I set before you."

ובבחי' זו אין שייך שינויים כלל וכדכתיב וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כי לא אדם הוא כו' נצח ומצח הכל בחי' אחת ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פרק י"ט

In this level changes do not apply at all, as it is written, "And also the Eternal One (Netzach) of Israel will not lie," etc., "for He is not a man," etc. Netzach and metzach (forehead) are all one level; and see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapter 19.

ובחי' זו מעורר למעלה ג"כ בבחי' כתר ומקיף דאצילות והנה שם כחשכה כאורה ממש.

And this level arouses above, too, the level of Keser (the Crown) and the encompassing light (makif) of the World of Atzilus (Emanation), and there "darkness is just like light," truly.

וע"כ הזדונות נהפכים לזכיות ממש (ועמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים וקבל לשון יחיד כו' ע"ש):

Therefore deliberate sins are actually transformed into merits. (And see what is written in the explanation on [the verse] "And the Jews undertook," [where] "undertook" is in the singular, etc.; see there.)

18 ה והנה עם כל הנ"ל יובן גם כן מ"ש על פי שוש תשיש דעל ידי שמחה של מצוה ממשיכים שאפילו כשכנסת ישראל היא בבחי' עקרה רק שהאתעדל"ע [שהאתערותא דלעילא] נמשך מעצמו עכ"ז [עם כל זה] תהיה יולדת זכר כו' ע"ש.

5. Now, with all the above, what is written on the passage "She shall surely rejoice" will also be understood: that through the joy of a mitzvah one draws down [a light such] that even when Knesses Yisrael (the Congregation of Israel) is in the state of "the barren one," and only the arousal from above is drawn of itself, nevertheless she will bear a male, etc.; see there.

19 ויובן בהקדים לבאר עוד ענין שייכות וקשר ההקדמה הראשונה שנתבאר למעלה מענין ב' בחי' אתערותא דלעילא להקדמה השנייה מענין ההפרש שבין תורה למצות.

This will be understood by first explaining further the connection and link between the first premise, explained above, concerning the two levels of the arousal from above, and the second premise, concerning the difference between Torah and mitzvos.

והענין כמו שבתורה ומצות יש מעלה יתירה בתורה מבמצות ויש מעלה יתירה במצות מבתורה. כמ"כ [כמו כן] עד"ז ומעין זה הוא ג"כ בענין ב' בחינת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הנ"ל.

The matter is: just as with Torah and mitzvos there is an extra advantage in Torah over mitzvos and an extra advantage in mitzvos over Torah, so too, in the same way and similarly, is it with the two levels of the arousal from above mentioned above.

היינו שעם היות אשר האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] הנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא בחי' הארה פנימית מא"ס ב"ה ולמעלה מעלה מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המאיר תמיד ממילא ומעצמו לצורך חיות העולמות שהוא רק גילוי הארה חיצוניות.

That is: although the arousal from above that is drawn through an arousal from below is an inner radiance from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, and far, far above the arousal from above that shines constantly, of its own accord and of itself, for the sake of the life of the worlds, which is only the revelation of an outer radiance,

אעפ"כ [אף על פי כן] שרש ומקור אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו הנמשך מעצמו הוא ממקום גבוה יותר.

nevertheless, the root and source of this arousal from above, which is drawn of itself, is from a higher place.

מאחר שהוא נמשך מעצמו כמו שהיה מתחלת הבריאה שנמשך מבחי' כי חפץ חסד הוא הרי א"כ שרשה נמשך מבחי' העצמות ממש אשר אין אתערותא דלתתא מגעת שם כלל

Since it is drawn of itself, as it was from the beginning of creation, when it was drawn from the level of "for He desires kindness," then its root is drawn from the level of the very Essence, which the arousal from below does not reach at all,

רק כי חפץ חסד הוא וע' בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] דרוש ב' בפי' כד סליק ברעותיה כו'.

but only "for He desires kindness." And see Etz Chaim, Sha'ar Mayin Nukvin uMayin Duchrin, discourse 2, on the explanation of "When it arose in His will," etc.

20 וזהו ענין שנאמר אחר המבול עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' יום ולילה לא ישבתו.

And this is the meaning of what was said after the Flood: "As long as the earth endures, seedtime and harvest, etc., ... day and night shall not cease."

דהיינו שבחי' זו דחיות העולמות לא תהי' [תהיה] נפסקת לעולם אף אם ח"ו [חס ושלום] לא אכשור דרי מטעם הנ"ל דשרשה נמשך מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל.

That is, this level, the life of the worlds, will never cease, even if, G-d forbid, the generations are not worthy, for the reason mentioned above: its root is drawn from a level that the arousal from below does not reach at all.

21 ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית וסד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין פי' התירוץ שנז' [שנזכר] במדרש על הקושיא איך הקב"ה מוריד גשמים ומצמיח דשאים בשבת כו' ע"ש

And see what is written in the discourse beginning "For the conductor, on the Sheminis [the eight-stringed lyre]," and at the end of the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim," on the meaning of the answer mentioned in the Midrash to the question of how the Holy One, blessed be He, causes rain to fall and grass to grow on Shabbos, etc.; see there.

דמהתירוץ מובן שמקור ושרש האור וחיות העולמות נמשך ממקום שלמעלה אפילו מבחינת שבת והשבת הוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הנמשך על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דכל ששת ימי המעשה.

For from the answer it is understood that the source and root of the light and life of the worlds is drawn from a place that is above even the level of Shabbos; and Shabbos is the arousal from above that is drawn through the arousal from below of all the six workdays.

א"כ מבואר מזה דשרש אור וחיות העולמות הוא מבחי' שלמעלה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] זו שעל ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דהיינו מבחי' שאין שייך שם כלל מעלה ומטה כו'.

If so, it is clear from this that the root of the light and life of the worlds is from a level above this arousal from above that comes through an arousal from below: namely, from a level where above and below do not apply at all, etc.

ועיין מ"ש במ"א בביאור מאמר הזהר פ' וירא (דקי"ב ע"א) ע"פ וגם אמנה אחותי בת אבי כו'

And see what is written elsewhere in the explanation of the passage of the Zohar, Parshas Vayeira (folio 112, side a), on [the verse] "And moreover, she is indeed my sister, the daughter of my father," etc.:

איך דרך כלל שרש היחוד תמידי נקרא זיווג דאו"א [דאבא ואימא] והיחוד דלהוליד נשמות חדשות נקרא ע"ש [על שם] זיווג זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כו' והוא הנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דייקא.

how, in general, the root of the constant union is called the union of Abba and Imma (Chochmah and Binah), and the union to bring forth new souls is named the union of Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus), etc.; and it is what is drawn specifically through an arousal from below.

22 וכן נתבאר עוד במ"א בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בפי' קדושתי למעלה מקדושתכם היינו שיש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] וזהו פי' קודשתכחם

So too it is explained further elsewhere, in the explanation on [the verse] "And it shall be for you as tzitzis [fringes]," on the meaning of "My holiness is above your holiness": that there is an arousal from above that comes through an arousal from below, and this is the meaning of "your holiness";

ויש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] קודם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להעלות ממטה למעלה ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] זו גדלה מעלתה מאד מאותה שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכולה להגיע אליה

and there is an arousal from above before the arousal from below, to raise up from below to above, and this arousal from above is of very much greater virtue than the one that comes through an arousal from below, for the arousal from below cannot reach it.

וכמאמר הבעש"ט [הבעל שם טוב] נ"ע [נשמתו עדן] על הבת קול שמכרזת שהם הרהורי תשובה והם באים מלמעלה שאין אדם עושה מאומה מצד עצמו והיינו כי חפץ חסד הוא.

As in the saying of the Baal Shem Tov, whose soul is in Eden, about the heavenly voice (bas kol) that proclaims: that these are thoughts of teshuvah (return), and they come from above, for a person does nothing at all of his own accord; and this is "for He desires kindness."

23 וזהו ענין קדושתי למעלה מקדושתכם. ועמ"ש ג"כ במ"א בד"ה לסוסתי בפי' ואתם תחרישון כו' לא תתערון מידי כו' ע"ש

And this is the meaning of "My holiness is above your holiness." And see also what is written elsewhere, in the discourse beginning "To a mare," on the meaning of "and you shall be silent," etc., "you shall not arouse anything," etc.; see there.

והנה מכ"ז [מכל זה] מבואר שאתעדל"ע [שאתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו לעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] גדלה מעלתה מאותה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

Now from all this it is explained that the arousal from above that is drawn of itself to awaken the arousal from below is of greater virtue than that arousal from above which comes through an arousal from below.

24 ובאמת בכמה מקומות מבואר בהיפך שהאתעדל"ע [שהאתערותא דלעילא] שנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] גבוה יותר וזהו ענין אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי.

Yet in truth, in several places the opposite is explained: that the arousal from above that is drawn through an arousal from below is higher. This is the meaning of "the woman gives seed first, she bears a male," etc. And see what is written elsewhere in the explanation on [the verse] "These are the journeys":

שהאתעדל"ע [שהאתערותא דלעילא] שלפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא רק בחינת הארה חיצוניות וע"ד וימינו תחבקני אבל אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאחר האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] הוא המשכה בחי' פנימית להיות מזה הולדה כו'.

that the arousal from above that precedes the arousal from below is only an outer radiance, along the lines of "and His right hand embraces me"; but the arousal from above that follows the arousal from below is a drawing down of the inner level, so that a birth may come of it, etc.

אך הענין דשניהם אמת דשרש ומקור אתעלד"ע זו שנמשך מעצמו נמשך מבחי' כי חפץ חסד הוא דהיינו ממקום שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל

But the matter is that both are true. The root and source of this arousal from above, which is drawn of itself, is drawn from the level of "for He desires kindness," that is, from a place that the arousal from below does not reach at all;

אך מ"מ ההמשכה הוא רק בחי' חיצוניות לבד אלא שהיא חיצוניות מבחינה עליונה ביותר וכמבואר שם בד"ה למנצח על השמינית ג"כ בענין שרש חיות העולמות שהוא מבחינת א"ק [אדם קדמון] כו'.

nevertheless, the drawing down is only an outer level, except that it is the outer dimension of a most exalted level; as is also explained there, in the discourse beginning "For the conductor, on the Sheminis," regarding the root of the life of the worlds, that it is from the level of Adam Kadmon, etc.

אבל מ"מ הוא בחינת חיצוניות א"ק [אדם קדמון] וכמשל העור כו' וגם שמאיר רק בבחי' מקיף שמקיף את כולם בהשוואה א' כו' ע"ש משא"כ האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] זהו גילוי בחינת פנימיות ממש ולא חיצוניות לבד

But nevertheless it is the outer dimension of Adam Kadmon, like the analogy of the skin, etc.; and also, it shines only in an encompassing manner, encompassing them all equally, etc.; see there. Whereas the arousal from above that is drawn through an arousal from below is a revelation of the truly inner level, and not merely an outer one.

ולכן עם היות שהגילוי הוא רק מבחינה שאתעדל"ת [שאתערותא דלתתא] מגיע שם מ"מ להיותו גילוי בחי' הפנימית יש בזה מעלה יתירה יותר מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שמעצמו וכמאמר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' וכנ"ל.

Therefore, although the revelation is only from a level that the arousal from below reaches, nevertheless, since it is a revelation of the inner level, it has a greater advantage than the arousal from above that comes of itself, as in the saying, "the woman gives seed first, she bears a male," etc., as mentioned above.

נמצא שהחילוק בין ב' בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] האלו הוא מעין ההפרש שבין מעלת המצות ומעלת התורה.

It follows that the distinction between these two levels of the arousal from above is similar to the difference between the virtue of the mitzvos and the virtue of the Torah.

דאע"פ [דאף על פי] שההמשכות שע"י מצות ותורה הרי שניהם הם ע"י מעשה התחתונים ולא כמו אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו ממש.

For although the drawings-down that come through mitzvos and Torah both come through the deeds of the lower beings, and are not like the arousal from above that is truly drawn of itself,

מ"מ נוכל להשכיל מזה דכמו שיש מעלה יתירה בתורה מבמצות אע"פ [אף על פי] שהמצות שרשן גבוהים מהתורה רק לפי שהתורה היא בבחי' פנימית היינו מו"ס [מוחא סתימאה] והמצות הן חיצוני' בחי' גלגלתא.

nevertheless we can understand from this: just as there is an extra advantage in Torah over mitzvos, although the mitzvos are rooted higher than the Torah, only because the Torah is at the inner level, namely Mocha Stima'ah, while the mitzvos are the outer level, Gulgalta,

25 וע"כ אמרו בירושלמי שאין כל מצותיה של תורה שוות נגד הלכה אחת מן התורה. וכך הוא ענין מעלת האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

and therefore they said in the Jerusalem Talmud that all the mitzvos of the Torah do not equal one halachah [point of law] of the Torah, so it is with the virtue of the arousal from above that is drawn through an arousal from below:

שהיא בחינת פנימית לכך היא גבוה יתירה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו שהוא בחי' חיצוניות וגם מאיר רק בבחינת מקיף וימינו תחבקני וכנ"ל.

since it is the inner level, it is therefore higher than the arousal from above that is drawn of itself, which is an outer level and also shines only in an encompassing manner, [as in] "and His right hand embraces me," as mentioned above.

וכמו שיש מעלה יתירה במצות מבתורה לפי שעם היותן מבחינת חיצוניות הרי החיצוניות הוא מבחי' עליונה ביותר כו' כנ"ל באריכות.

And just as there is an extra advantage in mitzvos over Torah, because, although they are from the outer level, that outer level is from a most exalted level, etc., as mentioned above at length,

כך יש מעלה יתירה באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו לעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] עם היותה בחי' חיצונית אכן שרשה מבחי' היותר עליונה שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל.

so there is an extra advantage in the arousal from above that is drawn of itself to awaken the arousal from below: although it is an outer level, its root is from the most exalted level, which the arousal from below does not reach at all.

26 והנה יש עוד בחי' ג' בענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] והוא ג"כ האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] דהיינו שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל. כענין קדושתי למעלה מקדושתכם וכנ"ל.

Now, there is yet a third level of the arousal from above. It too is the arousal from above that is above the arousal from below, that is, which the arousal from below does not reach at all, like "My holiness is above your holiness," as mentioned above.

אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] אינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות במעשה התחתונים שכבר נשפע עליהם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלפי ערך אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אזי שורה ומתגלה ג"כ האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה מעלה מערך האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] כלל.

Nevertheless, it rests and is revealed only when there is completeness in the deeds of the lower beings, so that the arousal from above that corresponds to the arousal from below has already flowed down upon them; then there rests and is revealed also the arousal from above that is utterly beyond the measure of the arousal from below.

27 וכמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה כו' פתחי לי כו' שזהו ענין פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם כו' ע"ש

As is written elsewhere on [the verse] "I am asleep, etc., open for Me, etc.": that this is the meaning of "Open for Me [an opening] like the eye of a needle, and I will open for you [an opening] like the entrance of a hall," etc.; see there.

וכמ"כ [וכמו כן] גבי שבת ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה והיינו שיש עוד בחי' בשבת שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא]

So too regarding Shabbos, our Sages, of blessed memory, said, "I have a good gift in My treasure-house, and Shabbos is its name": that is, there is a further level in Shabbos that is above the arousal from below,

וזהו בחינה שנקרא שבת שבתון והוא מתנה דייקא שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וכמ"ש במ"א אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] הרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מי שטרח בע"ש [בערב שבת] יאכל בשבת

and this is the level called "Shabbos Shabbason" [a Shabbos of complete rest], and it is specifically a "gift," above the arousal from below, as is written elsewhere. Nevertheless, our Sages, of blessed memory, said, "He who toiled on Erev Shabbos [the eve of Shabbos] will eat on Shabbos,"

שאין נמשך מתנה זו אלא לאחר האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] הנמשך תחלה בשבת ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בכל ימי החול שע"ז נאמר לעשות את השבת כו'

for this gift is drawn only after the arousal from above that is first drawn on Shabbos through the arousal from below of all the weekdays, of which it is said, "to make the Shabbos," etc.

ועיין מ"ש כיוצא בזה במ"א סד"ה כי כאשר השמים החדשים כו' והיינו שבחינת גילוי זה הוא אשר אני עושה למעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו נמשך ומתגלה אלא לאחר שלימות גילוי האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שע"פ האתעדל"ת [האתערותא דלתתא].

And see what is written along these lines elsewhere, at the end of the discourse beginning "For as the new heavens," etc. That is, this level of revelation is "which I make," above the arousal from below; and nevertheless it is drawn and revealed only after the completion of the revelation of the arousal from above that accords with the arousal from below.

28 וכמ"כ [וכמו כן] הוא ענין הנז' [הנזכר] במילה בשמיני שהוא כדי שיעבור עליו שבת א' כמ"ש במ"א.

So too is the matter mentioned regarding circumcision on the eighth day: that it is so that one Shabbos should pass over him, as is written elsewhere.

והענין כי בחינת גילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו הוא גילוי פנימית ממש מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגיע שם ולא בבחינת חיצוני' לבד כמו האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

The matter is that the level of the revelation of this arousal from above is a truly inner revelation (pnimiyus), from a level that the arousal from below does not reach, and not merely an outer one (chitzoniyus), like the arousal from above that precedes the arousal from below.

שעם היותה ג"כ מבחינת כי חפץ חסד הוא אכן מ"מ הגילוי רק בבחינת חיצוניות ובבחינת מקיף לבד ולכן נמשך גם קודם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] שעל ידה.

For although that [arousal] too is from the level of "for He desires kindness," nevertheless the revelation is only outer and only encompassing; and therefore it is drawn even before the arousal from below and the arousal from above that comes through it.

אבל שיומשך גילוי פנימית בחינה זו ממש בגילוי ממש בבחינת פנימית הוא דוקא אחר שתחלה יש אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

But that the inner revelation of this very level should be drawn down in actual revelation, in an inner way, is specifically after there has first been an arousal from below,

עד היכן שהיא מגעת ושנמשך האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שעל ידה אז נמשך ג"כ בבחי' פנימי ממקום שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל.

as far as it reaches, and the arousal from above that comes through it has been drawn; then it is drawn also in an inner way, from a place that the arousal from below does not reach at all.

וכך נת' [נתבאר] עוד במ"א על המאמר פ' חיי שרה (דקל"ג ע"א) בענין הטעם דתפלת ערבית שתיקן יעקב בחיר שבאבות הוא רשות

So too it is explained further elsewhere, on the passage [of the Zohar] in Parshas Chayei Sarah (folio 133, side a), on the reason why the evening prayer, which Yaakov, the choicest of the Patriarchs, instituted, is optional.

דתוכן התירוץ לפי שבחינת יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם לפיכך היא רשות

The substance of the answer is that the level of Yaakov "extends from end to end," from a level that the arousal from below does not reach; therefore it is optional.

אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] אין נמשך בחינה זו אלא לאחר שיש אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] עד היכן שהיא מגעת דהיינו תפלת שחרית ומנחה שתיקנו אברהם ויצחק כו' ועמ"ש ע"פ יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו.

Nevertheless, this level is drawn only after there has been an arousal from below as far as it reaches, namely the morning and afternoon prayers, which Avraham and Yitzchak instituted, etc. And see what is written on [the verse] "He will revive us after two days; on the third day He will raise us up, and we shall live before Him."

29 והנה כמו כן יובן ג"כ בענין אור הנמשך ע"י המצות והתורה

Now, in the same way it will also be understood regarding the light drawn down through the mitzvos and the Torah:

אשר התורה היא בחינה פנימית אך היינו פנימית החכמה שבכתר ונקרא מו"ס [מוחא סתימאה] והמצות הם מבחינת כתר שבכתר אך מבחינת חיצוניות היינו גלגלתא דחפיא על מוחא.

the Torah is the inner level (pnimiyus), but that is the inner dimension of Chochmah (wisdom) within Keser (the Crown), called Mocha Stima'ah; and the mitzvos are from the level of Keser within Keser, but from its outer dimension (chitzoniyus), namely "Gulgalta that covers the brain."

אכן יש עוד בחינה ג' הגבוה משני הבחינות והוא אותו הפנימית של כתר שבכתר אשר הגלגלתא הוא בחינת החיצונית שלו

However, there is yet a third level, higher than both: the inner dimension of Keser within Keser itself, of which Gulgalta is the outer dimension.

ואפשר שזהו ענין בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה] וכמשי"ת [וכמו שיתבאר] שהרי בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ס פ"ו כ' [כתב] שהוא אור רוחני מקיף עליו כו' וה"ז [והרי זה] ממש כמו בחי' בעטרה שהיא מקפת על הגלגלת כו':

And it may be that this is the meaning of "the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding," which is the Giving of the Torah, as will be explained; for in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, end of chapter 6, he wrote that it is a spiritual light that encompasses him, etc.; and this is exactly like the level of "the crown," which encompasses the skull, etc.

30 ו ומעתה יובן ענין שמחה של מצוה. כי הנה השמחה הוא גילוי ההעלם וכמשל המלך שדרכו שיושב בחדרי חדרים כי כל כבודו פנימה אך בזמן שמחתו מתראה ומתגלה לעין כל

6. And now the matter of the joy of a mitzvah will be understood. For joy is the revelation of what is hidden, like the analogy of the king, whose way is to sit in the innermost chambers, for "all his glory is within," but at the time of his rejoicing he shows himself and is revealed to every eye.

והנה המצות שרשן מאד נעלה מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה.

Now, the mitzvos are rooted very high, from the level of Keser (the Crown), which is above Chochmah (wisdom).

אך עצמיות הכתר אינו מתגלה כלל רק בחי' החיצוניות היינו בחי' גלגלתא שהוא בחי' רצון העליון.

However, the essence of Keser is not revealed at all, only its outer level (chitzoniyus), namely the level of Gulgalta, which is the level of the supernal will (ratzon).

אך ע"י השמחה בקיום המצוה שהשמחה מעורר גילוי הפנימית לכן ע"י ז ממשיך גילוי בחי' פנימית הכתר.

But through joy in fulfilling the mitzvah, since joy arouses the revelation of the inner dimension (pnimiyus), therefore through it one draws down a revelation of the inner dimension of Keser.

31 וזהו בעטרה שעטרה לו אמו דוקא אם הבנים שמחה וישמחו בך ישראל כו' שע"י השמחה של מצוה מעורר התענוג עליון שהוא בחי' העטרה והכתר כו'. ועמ"ש לקמן בד"ה שוש אשיש ובד"ה הי לי בעוזרי.

And this is [the meaning of] "the crown with which his mother crowned him," specifically [his mother]: "a joyful mother of children," and "Israel will rejoice in You," etc.; for through the joy of a mitzvah one arouses the supernal delight (taanug), which is the level of the crown and Keser (the Crown), etc. And see what is written below, in the discourse beginning "I will surely rejoice," and in the discourse beginning "Havayah is for me among my helpers."

32 והנה מבואר למעלה שבחי' זו הוא ענין בחינה הג' שבאתעדל"ע [שבאתערותא דלעילא] הגבוה משני בחי' ראשונות. ולכן בגילוי בחי' זו נמשך שגם כשאיש מזריע תחלה תהיה יולדת זכר כו'.

Now, it was explained above that this level is the third level of the arousal from above, which is higher than the first two levels. Therefore, through the revelation of this level it comes about that even when the man gives seed first, she will bear a male, etc.

כי זה דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה זהו כשנמשך הגילוי מבחי' חיצוניות שאז ענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא שיהיה יולדת נקבה אהבה זוטא כו'

For that "the man gives seed first, she bears a female" is when the revelation is drawn from the outer level (chitzoniyus); then the effect of the arousal from above that awakens the arousal from below is that she bears a female, a small love, etc.

משא"כ על ידי שמחה של מצוה שנמשך הגילוי מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] מבחינת הפנימית ממש הרי היא גבוה גם מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ולכן יולדת זכר כו' וזהו שוש תשיש כו' בקבוץ בניה דוקא כו'.

Whereas through the joy of a mitzvah, when the revelation is drawn from the arousal from above that is above the arousal from below, from the truly inner level (pnimiyus), it is higher even than the arousal from above that comes through an arousal from below; therefore she bears a male, etc. And this is [the meaning of] "She shall surely rejoice," etc., "at the gathering of her children" specifically, etc.

(ועיין מ"ש בביאור ע"פ כה תברכו את בנ"י [בני ישראל] מענין ג' ברכות דברכת כהנים יברכך יאר ישא ועמ"ש בענין כשמחך יצירך בג"ע [בגן עדן] מקדם.

(And see what is written in the explanation on [the verse] "Thus shall you bless the children of Israel," on the three blessings of the Priestly Blessing, "May He bless you," "May He shine," "May He lift up"; and see what is written on "as You gladdened Your creation in the Garden of Eden of old."

ועמ"ש סד"ה בשלח פרעה שהשמחה אמיתית ודביקות בה' אחד הוא בבחי' הכנעה וביטול וע"י קבלת עול מלכות שמים בעסק התורה ומצות כו' ע"ש).

And see what is written at the end of the discourse beginning "When Pharaoh sent out": that true joy and cleaving to the One G-d are through submission and self-nullification (bittul), and through accepting the yoke (kabbalas ol) of the kingdom of heaven in the study of Torah and the mitzvos, etc.; see there.)

והנה עפ"ז [על פי זה] יובן ג"כ מ"ש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה] כי הנה ענין פסח וספה"ע [וספירת העומר] ושבועות זהו קרוב לענין ג' בחי' הנז' [הנזכר] שבאתעדל"ע [שבאתערותא דלעילא].

Now, according to this, what is written, "the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding," which is the Giving of the Torah, will also be understood. For Pesach, the Counting of the Omer and Shavuos are close to the three levels of the arousal from above mentioned above.

כי בפסח הי' [היה] בחי' דילוג וגילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מעצמו. אך שאין הגילוי בבחי' פנימית כמו בשבועות אשר במ"ת [במתן תורה] דבר ה' פא"פ [פנים אל פנים].

For on Pesach there was a "skipping over" and a revelation of the arousal from above that came of itself; but the revelation was not inward as on Shavuos, when at the Giving of the Torah "Havayah spoke face to face."

33 ואחר יום א' דפסח מתחילים לספור ספה"ע [וספירת העומר] והוא המשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דזיכוך נה"ב [נפש הבהמית] שזהו ענין העומר שעורים מאכל בהמה כו'.

And after the first day of Pesach we begin the Counting of the Omer, which is the drawing down of an arousal from above through an arousal from below, [the arousal] of refining the animal soul; and this is the matter of the Omer [offering] of barley, animal food, etc.

וזהו מ"ט יום ואח"כ ביום החמישים הוא גילוי שער הנ' שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וזהו ביום השלישי בהיות הבקר וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ברבות בראשית פנ"ו שזהו ענין ביום השלישי יקימנו וע"כ אין בו ספירה והגילוי נמשך בבחי' פנימית ממש.

This is forty-nine days; and afterward, on the fiftieth day, is the revelation of the fiftieth gate, which is above the arousal from below. And this is [the meaning of] "on the third day, when it was morning"; and our Sages, of blessed memory, said in Bereishis Rabbah, chapter 56, that this is the meaning of "on the third day He will raise us up." Therefore there is no counting on it, and the revelation is drawn in a truly inner way (pnimiyus).

משא"כ בפסח כו' שלא היה הגילוי בבחינת פנימית עדיין כמו בשבועות. וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר פ' אמור (דצ"ו ע"ב) בענין שבועות שהוא יום אחד. קשורא דלעילא רישא וגלגלתא ומוחי.

Whereas on Pesach, etc., the revelation was not yet inward as on Shavuos. And this is what is written in the Zohar, Parshas Emor (folio 96, side b), concerning Shavuos, that it is one day: "the bond above: the Head, the Skull (Gulgalta) and the Brains."

וע"ש במק"מ [במקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] רישא הוא עיקר הכתר והוא המקיף העליון שהגלגלתא הוא סיום חצניותו ומוחא הוא חכמה כו' והיינו שבשבועות מתקשרים כל הג' בחינות הנ"ל יחד ומאירים למטה.

And see there in the Mikdash Melech and the Ramaz: "Head" is the essence of Keser (the Crown), and it is the supernal makif (encompassing light), of which Gulgalta is the end of its outer dimension; and "Brain" is Chochmah (wisdom), etc. That is, on Shavuos all three levels mentioned above are bound together and shine below.

34 ובמ"א נת' [נתבאר] ענין ג' בחינות אלו שבתומ"צ [שבתורה ומצות] בע"א [באופן אחר] קצת היינו שאותו בחי' פנימית הכתר שגולגלתא הוא חיצוניותו זהו מו"ס [מוחא סתימאה] כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ספ"ה

Elsewhere these three levels in Torah and mitzvos are explained somewhat differently: that the inner dimension (pnimiyus) of Keser (the Crown), of which Gulgalta is the outer dimension (chitzoniyus), is Mocha Stima'ah, as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, end of chapter 5.

וזהו ב' בחי' והבחי' הג' מלמעלה למטה היא חכמה דאצילות דאורייתא מחכמה נפקת מחכמה דאצילות והמצות הן מבחי' גלגלתא שמתפשטת גם למטה ומלבשת גם לבחינת חכמה דאצילות כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם.

These are two levels. And the third level, from above to below, is the Chochmah (wisdom) of the World of Atzilus (Emanation), for "the Torah comes forth from Chochmah," from the Chochmah of Atzilus; and the mitzvos are from the level of Gulgalta, which extends also below and enclothes also the level of the Chochmah of Atzilus, as is written in Etz Chaim there.

35 ולכן יש מעלה בתורה שהיא בחי' פנימית כי חכמה מוחא משא"כ המצות מבחינת גלגלתא שהיא חיצונית כמו עצם הגלגלת החופף על המוחין.

Therefore there is an advantage in the Torah, which is the inner level (pnimiyus), for Chochmah (wisdom) is the brain; whereas the mitzvos are from the level of Gulgalta, which is outer (chitzoniyus), like the bone of the skull that covers the brain.

ויש מעלה במצות שמבחינת גלגלתא שהם חיצוניות של בחינה היותר עליונה הוא בחינת ח"ס [חכמה סתימאה] דעתיקא כו' שהיא בחינת פנימית הכתר ממש.

And there is an advantage in the mitzvos, which, being from the level of Gulgalta, are the outer dimension of the most exalted level, namely the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah) of Atika, etc., which is the very inner dimension of Keser (the Crown).

ועד"ז יש לומר ג"כ פי' רישא וגלגלתא ומוחי. רישא היינו פנימית הכתר מו"ס [מוחא סתימאה] וגלגלתא היינו סיום חיצוניותו ומוחי הוא חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצילות.

In the same way one may also explain the meaning of "the Head, the Skull and the Brains": "the Head" is the inner dimension of Keser, Mocha Stima'ah; "the Skull" is the end of its outer dimension; and "the Brains" are the Chochmah, Binah (understanding) and Daas (knowledge) of the World of Atzilus (Emanation).

ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ אני כו' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'.

And see what is written on this subject in the explanation on [the verse] "I, etc., who brought you out of the land of Egypt," etc.

וע' עוד מענין בעטרה שעטרה לו אמו בזהר פ' נח (דף ע"ד א') ובפ' בשלח (דנ"ח א') ופ' יתרו (פ"ד א') ובמשפטים (דף ק' ע"ב) ויקרא (ד"ד ב') ופ' אחרי (דע"ז ב')

And see further on the matter of "the crown with which his mother crowned him" in the Zohar, Parshas Noach (folio 74a), and in Parshas Beshalach (folio 58a), and Parshas Yisro (84a), and in Mishpatim (folio 100b), Vayikra (4b) and Parshas Acharei (77b).

והנה במשנה סוף תענית משמע דביום חתונתו זה מתן תורה היינו יוהכ"פ [יום הכפורים] שבו נתנו לוחות אחרונות כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] שם

Now, from the Mishnah at the end of Taanis it is implied that "the day of his wedding: this is the Giving of the Torah" means Yom Kippur, on which the second Tablets were given, as Rashi explains there.

ובודאי דביוהכ"פ [דביום הכפורים] שייך בחינת גילוי בעטרה שעטרה כו' שהוא ענין בחינה הג' הנ"ל שמלמטה למעלה וכמ"ש ע"פ ביום השלישי יקימנו.

And certainly on Yom Kippur the revelation of "the crown with which [his mother] crowned [him]," etc., applies, which is the third level mentioned above, from below to above; and as is written on [the verse] "on the third day He will raise us up."

36 וזהו ג"כ שעטרה לו אמו כי כל העליות ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ע"י בינה כו' וענין שאו ידיכם קדש וברכו כו' כמו שהאם מברכת את בנה עד"מ

And this is also [the meaning of] "with which his mother crowned him," for all the ascents on Yom Kippur are through Binah (understanding), etc.; and [this is] the matter of "Lift up your hands in holiness and bless," etc., as a mother blesses her son, by way of analogy.

והיינו ענין לא זז מחבבה עד שקראה אמי כנזכר לעיל היינו כנודע שאו"א [שאבא ואימא] מלבישים לזרועות דא"א וכמ"ש מענין זה גבי תנופת שתי הלחם ע"ג [על גבי] שני הכבשים בפרשה אמור.

And this is the matter of "He did not cease to cherish her until He called her 'My mother,'" mentioned above; that is, as is known, that Abba and Imma (Chochmah and Binah) enclothe the arms of Arich Anpin; and as is written on this regarding the waving of the two loaves upon the two lambs, in Parshas Emor.

37 וא"כ כשממשיכים ברכה והמשכה לז"א מאו"א [מאבא ואימא] הנה ברכה והמשכה זו הו ג"כ מזרועות דא"א המלובשים בהם.

If so, when blessing and drawing down are drawn to Z'eir Anpin (the emotive attributes) from Abba and Imma (Chochmah and Binah), this blessing and drawing down is also from the arms of Arich Anpin that are enclothed in them.

וזהו ממש כמו הברכה שהיא על ידי הידים כמ"ש וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים כו'

And this is exactly like a blessing that is given through the hands, as it is written, "And Israel stretched out his right hand and placed it on the head of Ephraim," etc.

ועד"ז פי' בספר עמק המלך שער י"א פ"ג [פרק ג'] ושער ט"ו פרק קמ"ח ענין שאו ידיכם קדש שהוא סוד אבא שבתוכו יד ימין דא"א וברכו את הוי' שהוא ז"א כו'

In the same way the book Emek HaMelech, Sha'ar (Gate) 11, chapter 3, and Sha'ar (Gate) 15, chapter 148, explains "Lift up your hands in holiness" as the mystery of Abba, within whom is the right hand of Arich Anpin, "and bless Havayah," which is Z'eir Anpin, etc.

ועיין מ"ש מענין המשכה זו שמחסד דא"א בז"א על ידי או"א [אבא ואימא] בד"ה הוי' יחתו מריביו.

And see what is written on this drawing down, from the Chesed (kindness) of Arich Anpin into Z'eir Anpin through Abba and Imma, in the discourse beginning "Havayah: those who contend with Him shall be shattered."

38 וכדי להיות המשכה זו הוא ע"י שאו ידיכם שהוא ענין שמע ישראל ובשכמל"ו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]. ועיין בע"ח [בעץ חיים] של"א פ"ז [פרק ז'] ע"פ וארבע הידות יהיה לכם והחמישית לפרעה

And in order that there be this drawing down, it is through "Lift up your hands," which is the matter of "Hear, O Israel" and "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever." And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 31, chapter 7, on [the verse] "and the four parts (yados) shall be yours, and the fifth to Pharaoh":

כי ב' ידות דא"א תרוייהו שקילי כחדא ונקי יד אחת מלבד דלית שמאלא בהאי עתיקא דהא עתיקא כולא ימינא כו'

that the two hands of Arich Anpin are both equal as one and are called one hand alone, for "there is no left in this Atika, for Atika is all right," etc.;

וע"ז נאמר והחמישית לפרעה שהיא אימא עילאה הנקרא פרעה דתמן אתגליין ואתפרעין כל נהורין כנזכר בזהר ויגש (דר"י) ועיין בזהר בשלח (דס"ג ע"ב)

and of this it is said, "and the fifth to Pharaoh": this is the supernal Imma, which is called Pharaoh, "for there all lights are revealed and uncovered (ispar'in)," as mentioned in the Zohar, Vayigash (folio 210); and see the Zohar, Beshalach (folio 63b).

נמצא כי יד דא"א מתגלה באימא עילאה. וז"ש [וזהו שכתוב] ברי"ח [בראשית חכמה] שער הענוה ספ"א [סוף פרק א] דאימא נקרא אוצר מתנת חנם כו'.

It follows that the hand of Arich Anpin is revealed in the supernal Imma. And this is what is written in Reishis Chochmah, Sha'ar HaAnavah, end of chapter 1, that Imma is called "the treasury of the free gift," etc.

ולכן ע"י שאו ידיכם שהוא בחינת כלות הנפש בק"ש [בקריאת שמע] שע"י ממשיכים מבחי' א"א ואו"א [ואבא ואימא] בז"א זהו ענין לא זז מחבבה עד שקראה אמי. ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי וגו':

Therefore, through "Lift up your hands," which is the level of the soul's expiring in longing (kelos hanefesh) in the Shema, through which one draws down from the level of Arich Anpin and Abba and Imma (Chochmah and Binah) into Z'eir Anpin (the emotive attributes): this is the matter of "He did not cease to cherish her until He called her 'My mother.'" And see what is written on this in the discourse beginning "Sing and rejoice," etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 20

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה...

Go Out and Gaze, O Daughters of Zion

1 צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ביום חתונתו זה מתן תורה.

"Go out and gaze, O daughters of Zion, at King Shlomo, at the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding." And our Sages, of blessed memory, said: "On the day of his wedding": this is the Giving of the Torah.

ולהבין זה יש להקדים תחלה ענין התורה. דהנה ידוע דהתורה נמשלה לכמה דברים ללחם ויין ושמן כמ"ש לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי

To understand this, we must first preface [an explanation of] the matter of the Torah. For it is known that the Torah is likened to several things, to bread, wine and oil, as it is written, "Go, eat of my bread, and drink of the wine that I have mixed"

(ועיין ברכות דנ"ז סע"א [סוף עמוד א] ובמסכת ע"ז [עבודה זרה] דל"ה ע"א) וכן נקרא שמן וכמ"ש ברבות בשיר השירים ע"פ לריח שמניך כו'.

(and see Berachos, page 57, end of side a, and Tractate Avodah Zarah, page 35, side a). And it is also called oil, as is written in [Midrash] Rabbah on Shir HaShirim on [the verse] "For the fragrance of your oils," etc.

ולהבין ג' בחי' אלו דודאי שינוי השמות לחם ויין ושמן הם בחי' ומעלות שונות שיש בתורה.

[We need] to understand these three levels, for certainly the different names, bread, wine and oil, are different aspects and virtues that are in the Torah.

הענין הוא ע"פ מ"ש ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד.

The explanation is according to what is written, "And wine gladdens the heart of man (enosh), to make the face radiant from oil, and bread sustains the heart of man."

ויש להבין ההפרש בין בחינת שמחה הנמשך מבחי' יינה של תורה לבחי' צהלה הנמשך מבחי' שמן

We need to understand the difference between the level of joy that comes from the level of the "wine" of the Torah and the level of radiance that comes from the level of "oil"

(ולכאורה שניהם ענין שמחה כמ"ש והעיר שושן צהלה ושמחה) גם צ"ל לשון להצהיל דהל"ל [דהוה ליה למימר] ושמן יצהיל פנים

(for seemingly both are a matter of joy, as it is written, "And the city of Shushan was radiant and glad"). We also need to understand the expression "to make radiant": it should have said, "and oil will make the face radiant."

אבל לשון להצהיל משמע שיין משמח כו' בשביל להצהיל פנים משמן ולכאורה יין ישמח בפ"ע [בפני עצמו] אף אם לא יהיה שמן. והנה תחלה צ"ל ענין ולחם לבב אנוש יסעד.

But the expression "to make radiant" implies that wine gladdens, etc., in order to make the face radiant from oil; yet seemingly wine gladdens by itself, even if there is no oil. Now, first we need [to explain] the matter of "and bread sustains the heart of man."

פי' כי אנוש יש בו ב' פירושים הא' לשון איש והב' לשון חלישות כמ"ש (ירמיה י"ז) עקוב הלב מכל ואנוש הוא דפי' לשון חלישות וחולי.

The explanation: the word enosh has two meanings. The first is the sense of "man" (ish), and the second is the sense of weakness, as it is written (Jeremiah 17), "The heart is more crooked than all, and it is anush," where the meaning is weakness and sickness.

והיינו לפי שעקוב הלב מכל שהוא לשון עיוות ועיקום דהיינו שנמשך אחר תאוות ותענוגים גשמיים ששרשם ומקורם מבחי' המזלות אין לך עשב שאין לו מזל כו'

That is, because "the heart is more crooked than all," which denotes distortion and crookedness, meaning that it is drawn after physical desires and pleasures, whose root and source is from the level of the mazalos (the constellations), [as it is said,] "There is no blade of grass that has no mazal," etc.

והמזלות מקבלים משמרי האופנים שנפל שמה בבחי' שבה"כ [שבירת הכלים] מבחי' פסולת כו' וכנודע ע"פ וכל קרבי כו'

And the mazalos receive from the dregs of the Ofanim [a class of angels], which fell there by way of the shattering of the vessels (sheviras hakeilim), from the level of waste, etc., as is known [from the explanation] on "and all my innards," etc.:

שהחיות הנמשך ומתלבש בתענוגי עוה"ז הוא רק כמו בחי' פסולת הנדחה ע"י בירור בקרביים ומעיים

that the life-force that is drawn down and enclothed in the pleasures of this world is only like the level of the waste that is expelled through the sifting in the innards and intestines.

ולכן כמו שאין ערוך הפסולת לגבי מה שנתברר מהמאכל שנעשה ממנו חיות לאדם ונכלל בבחי' אדם משא"כ הפסולת שנדחה אינו ראוי אפילו למאכל בהמה רק כו'.

Therefore, just as the waste bears no comparison to what was sifted out of the food, from which life-force is made for the person and which becomes included in the person, whereas the waste that was expelled is not fit even as food for an animal, but only, etc.,

כמו כן לפי ערך זה אין ערוך תענוגי עוה"ז בכלל לגבי תענוג רוחני אפילו בג"ע [בגן עדן] התחתון עד שכדאי כל יסורי גיהנם כו'

so too, in the same proportion, the pleasures of this world in general bear no comparison to spiritual pleasure, even in the lower Gan Eden, to the point that all the sufferings of Gehinnom are worthwhile [for it], etc.

ולכן כל הישר הולך ראוי לו למאוס בתענוגי עוה"ז בבחי' אתהפכא או אתכפיא עכ"פ [על כל פנים] ולהיות טעמו וראו כי טוב ה' וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים וכו' ואת המות כו'

Therefore, whoever walks uprightly ought to despise the pleasures of this world, in the manner of is'hapcha (transformation), or at any rate iskafya (subjugation), and to be [in the state of] "Taste and see that Havayah is good," as it is written, "See, I have set before you life," etc., "and death," etc.,

ובחרת בחיים ונודע שבחינת הגשמיות נקרא מות והרוחניות נקרא חיים ועל זה נאמר לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך.

"and you shall choose life." And it is known that physicality is called death, and spirituality is called life. And of this it is said, "to love Havayah your G-d, for He is your life."

2 והנה אהבה זו היא הנמשכת מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שזהו בחי' למען חייך ולכן האהבה מוגבלת בכלי.

Now this love is the one that is drawn from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is the level of "for the sake of your life"; therefore this love is limited within a vessel.

ויש בחי' אהבה הבאה מחמת התבוננות באור א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל וחיות כל העולמות הוא רק מבחי' הארה בעלמא שאמר והי' [והיה] העולם אמירה לבד כו'

And there is a level of love that comes from contemplating the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which no thought can grasp at all, and the life-force of all the worlds is only from the level of a mere glimmer, [that of] "He spoke and the world came into being," a mere utterance, etc.

ואי לזאת יהי' [יהיה] נכספה וגם כלתה נפשו להיות בבחי' ביטול ממש אליו ית' לבדו שאין בכח הלב להכיל האהבה.

And because of this his soul will yearn, and even expire, to be in a state of actual self-nullification (bittul) toward Him alone, may He be blessed, for the heart does not have the power to contain the love.

אבל אם ח"ו [חס ושלום] נמשך אחר תאוות הגשמיות ע"ז נאמר עקוב הלב מכל שאין לך עיקום ועיוות גדול מזה

But if, G-d forbid, he is drawn after physical desires, of this it is said, "The heart is more crooked than all," for there is no crookedness and distortion greater than this.

ולא די שאין לו בחי' כלות הנפש הנ"ל וכמו שאמר אני ה' לא שניתי ואיך אתם בני יעקב לא כליתם בכלות הנפש לבחי' זו דלא שניתי כו'. אלא אף גם האהבה ראשונה דבחי' ובחרת בחיים ולמען חייך השליך ממנו

And not only does he lack the level of the expiring of the soul mentioned above—as it says, "I, Havayah, have not changed," and how [is it that] "you, children of Yaakov, have not expired" in the expiring of the soul toward this level of "I have not changed," etc.—but he has cast away from himself even the first love, of the level of "and you shall choose life" and "for the sake of your life,"

וכמ"ש אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות נשברים

as it is written, "Me they have forsaken, the source of living waters, to hew for themselves broken cisterns."

הם כל תענוגיהם ואהבת גשמיים הנמשכים משבה"כ [משבירת הכלים] ונקרא בורות נשברים כו' ומחמת ההתקשרות בתענוגים גשמיים ממילא נחלש כח הנפש ואין לו אהבה האלקית.

These are all their pleasures and the love of physical things, which are drawn from the shattering of the vessels and [therefore] are called "broken cisterns," etc. And because of the attachment to physical pleasures, the power of the soul is weakened as a matter of course, and he has no G-dly love.

וכמ"ש כשל בעוני כח שע"י העונות נכשל ונתחלש כח הנפש וכמ"ש כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם

As it is written, "Strength stumbles because of my iniquity": through the iniquities the power of the soul stumbles and is weakened. And as it is written, "But your iniquities have separated between you and your G-d."

ולא עוונות ממש אלא גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] הגוף וחומריותו (כי עון לשון עיקום והיינו כענין עקוב הלב כנ"ל. והעיקר הוא מה ששמים אור לחשך וחשך לאור מר למתוק ומתוק למר.

And [this means] not actual iniquities but the physicality of the body and its materiality (for avon, "iniquity," denotes crookedness, which is like the matter of "the heart is crooked" mentioned above. And the main thing is that they take light for darkness and darkness for light, bitter for sweet and sweet for bitter.

ולכן נקרא זה אנוש לשון כאב וחולי שכמו שהחולה טועם מתוק למר כו' ומתאוה דוקא למאכלים הרעים. כך עד"ז חולי הנפש ונקרא חולת אהבה שתאוות העולם עריבים עליו ואינו טועם טעם באלקות כמ"ש טעמו וראו כי טוב ה')

Therefore this is called enosh, denoting pain and sickness: just as a sick person tastes the sweet as bitter, etc., and craves precisely bad foods, so too, in the same way, is the sickness of the soul, and it is called "lovesick": the desires of the world are pleasant to him, and he tastes no flavor in G-dliness, as it is written, "Taste and see that Havayah is good");

הוא שנעשה מסך מבדיל שמגביל ומלביש את הנפש עד שמורידה לימשך אחריה ואין לה יכולת לעלות ולצאת ממנה:

it is this that becomes a separating screen, which limits and enclothes the soul until it brings her down to be drawn after it, and she has no ability to rise and to go out of it.

3 ב והנה בבחי' זו נקרא האדם אנוש כי יש כמה שמות אנוש איש אדם ואדם גבוה מכולן.

2. Now, in this state a person is called enosh. For there are several names [for man], enosh, ish and adam, and adam is the highest of them all.

כמ"ש בפ' תזריע (דמ"ח) כי אדם הוא בחינת שלימות כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם כו'. וידוע איך בחיבור דו"נ [דכר ונוקבא] משפיע ומקבל יש שלימות וגילוי הארה עליונה.

As is written in Parshas Tazria (page 48), adam is the level of completeness, as it is written, "Male and female He created them, and He called their name Adam," etc. And it is known how in the union of male and female, giver and receiver, there is completeness and the revelation of a supernal radiance.

גם אדם לשון אדמה לעליון ואיש הוא למטה מבחינת אדם ודרך כלל איש היינו בחי' המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] כמ"ש לפי שכלו יהולל איש.

Also, adam is the expression of "I will be like (adameh) the Most High." And ish is below the level of adam; in general, ish is the level of the emotive attributes (middos), love and awe, as it is written, "A man (ish) is praised according to his intellect."

4 ואדם היינו כשיש לו מוחין דגדלות כו'. ומ"מ גבי איש נמי כתיב אשרי איש ירא את ה' כו' גבור בארץ כו'.

And adam is when he has the expanded intellect (mochin degadlus), etc. Nevertheless, regarding ish too it is written, "Fortunate is the man (ish) who fears Havayah," etc., "mighty in the land," etc.

אבל אנוש הוא למטה מכולם דהיינו אדרבה כשהוא בבחינת חלישות כח הנפש כנ"ל מלשון עקוב הלב מכל ואנוש כו' וכ"ה בזהר תרומה (קס"ח א') ע"פ מה אנוש כי תזכרנו כו'

But enosh is below them all: that is, on the contrary, when he is in a state of weakness of the soul's power, as mentioned above, from the expression "The heart is more crooked than all, and it is anush," etc. And so it is in the Zohar, Terumah (168a), on [the verse] "What is enosh, that You should remember him," etc.

והנה כמ"כ [כמו כן] למעלה דהנה הקב"ה כתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' וכתיב ה' איש מלחמה.

Now, so too Above: regarding the Holy One, blessed be He, it is written, "And upon the likeness of the Throne, a likeness like the appearance of a man (adam)," etc., and it is written, "Havayah is a man (ish) of war."

אבל אנוש הוא בחינת מט"ט [מטטרון] כמ"ש בפרשה פנחס (דרי"ז) ע"פ אנוש כחציר ימיו כו' שהוא בחי' המלאך הנ"ל שנאמר בו נער הייתי גם זקנתי כו'. ונמשל לחציר.

But enosh is the level of Metatron, as is written in Parshas Pinchas (page 217) on [the verse] "Enosh, his days are like grass," etc.: that it is the level of the angel mentioned above, of whom it is said, "I was a youth (naar), and I have also grown old," etc. And he is likened to grass.

כי הנה החציר הוא העשב שקוצרים אותו כמה פעמים וחוזר ונגדל במעט זמן וחוזרים וקוצרים אותו ונקרא אספסתא (בגמרא דחזקת הבתים)

For grass (chatzir) is the herb that is cut several times and grows back again in a short time, and is cut again; it is called aspasta [a fodder grass] (in the Gemara, in [the chapter] Chezkas HaBatim).

והנה כמו כן בחינת מלאך הנ"ל שהוא המלביש לבחינת אור ההמשכה הנמשך בששת ימי החול יום ראשון בחי' חסד כו'. שבחי' החסד מתלבש במלאך הנ"ל ונקרא לכך מנעל דשכינתא כו'.

Now, so too the level of the angel mentioned above, who is the one that clothes the light of the flow that is drawn down in the six weekdays, the first day [being] the level of Chesed (kindness), etc.: the level of Chesed is enclothed in that angel, and for this reason he is called "the shoe of the Shechinah (Divine Presence)," etc.

5 ונקרא נער כלומר כמו שהנער שכלו ומדותיו קטנים ביותר לגבי אדם הגדול כן ויותר מכן אין ערוך בחי' מדות דיצי' [דיצירה] שהוא בחי' מט"ט [מטטרון] שהחסד מתלבש בהשפעה גשמיות לגבי מדות דאצילות ששם גילוי אור א"ס

He is called naar, a youth. That is: just as a youth's intellect and emotive attributes are very small compared to a grown man, so, and even more so, the emotive attributes (middos) of the World of Yetzirah (Formation), which is the level of Metatron, in which Chesed is enclothed in a physical flow, bear no comparison to the emotive attributes of the World of Atzilus (Emanation), where there is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof).

ובכל שבת שהוא בחי' עליות העולמות מתעלה ג"כ בחי' מלאך הנ"ל לאצילות כנודע בענין מה יפו פעמיך בנעלים כו'.

And on every Shabbos, which is the ascent of the worlds, the level of that angel also rises to Atzilus, as is known regarding "How beautiful are your steps in shoes," etc.

6 וזהו גם זקנתי דסליק לסיבו שהוא עלי' [עליה] גדולה מבחי' נער ואנפי זוטרא לבחי' אנפי רברבי וזקנה כו'.

And this is "and I have also grown old": that he rises to old age, which is a great ascent from the level of naar and the "small face" (anpei zutra) to the level of the "great face" (anpei ravrevei) and old age, etc.

אך בחול חוזר ונמשך להיות בבחינת נער שהוא אנפי זוטרי כו' ולכך נאמר כחציר ימיו כמו שחציר גדל תמיד מחדש כך זה האנוש מתחדש תמיד להיות בחי' נער.

But on weekdays he is drawn down again to be on the level of naar, which is the "small face," etc. Therefore it is said, "his days are like grass": just as grass constantly grows anew, so this enosh is constantly renewed to be on the level of naar.

7 ותדע שהרי אנו מונין היום יום ראשון בשבת יום שני כו' עד יום השבת הוא יום שביעי.

And you may know [this], for we count, "Today is the first day of the week," "the second day," etc., until the Shabbos day, which is the seventh day.

וקשה הרי כבר עברו רבבות ימים משימ"ב [משמת ימי בראשית] עד עתה וא"כ איך אומרים היום יום ראשון כו'

This is difficult: surely myriads of days have already passed from the six days of Creation until now, so how do we say, "Today is the first day," etc.?

אלא מפני שבשבת העלי' [העליה] של בחי' נער שר העולם באצילות ושם למעלה מבחי' זמן ע"כ כל יום א' הוא ממש יום ראשון

Rather, it is because on Shabbos the ascent of the level of naar, the Prince of the World, is into Atzilus, and there it is above the level of time. Therefore every first day is truly a first day,

כמו יום א' של ששת ימי בראשית שנתחדש הזמן מלמעלה מהזמן כך מתחדש כל יום ראשון שאחר השבת.

like the first day of the six days of Creation, when time was brought into being anew from above time; so every first day that follows Shabbos is renewed.

שהשבת הוא העלי' [העליה] באצי' שלמעלה מהזמן וביום א' נמשך בבחי' מט"ט [מטטרון] ו"ק [ו' קצוות] דיצי' [דיצירה] בחי' זמן וא"כ הרי אנוש כחציר ימיו

For Shabbos is the ascent into Atzilus, which is above time, and on the first day it is drawn down into the level of Metatron, the six extremities (vav ketzavos) of Yetzirah, the level of time. If so, then "enosh, his days are like grass,"

שגידולו רק ו' ימים ובשבת עולה ונכלל בלמעלה מהזמן וחוזר ונמשך אחר כך ו' ימים אחרים וה"ז [והרי זה] כחציר כו'

whose growth is only six days; on Shabbos he rises and is included in what is above time, and afterward he is drawn down again for another six days; and this is "like grass," etc.

(ומה שנמשל עלייתו באצילות בשם קצירה היינו שבעלייתו שם הוא בבחי' ביטול כנר בפני האבוקה כו' וע"ש בפרשה פנחס) (דרי"ז ע"ב) בפי' ואיננו כו'.

(And the reason his ascent into Atzilus is likened to "cutting" is that in his ascent there he is in a state of self-nullification (bittul), like a candle before a torch, etc. See there in Parshas Pinchas) (page 217, side b) on the explanation of "and he is no more," etc.

והנה הרי מובן מזה איך שאין ערוך לשון אנוש שהוא בחי' מלאך בעל גבול כו' לגבי בחינת איש ואדם שנאמר ה' איש כו' שהוא בחינת א"ס קדמון ונצחי

Now, from this it is understood how the term enosh, which is the level of an angel who has limits, etc., bears no comparison to the level of ish and adam, of which it is said, "Havayah is a man (ish)," etc., which is the level of the Infinite One (Ein Sof), primordial and eternal.

וכן מובן גם כן לפ"ז [לפי זה] לפי ערך באדם שלמטה כשנקרא אנוש מורה על חלישות כחו וירידה ממדרגת בחינת איש ואדם כו'

And accordingly it is likewise understood, in proportion, regarding man below: when he is called enosh, it indicates the weakness of his power and a descent from the rank of the level of ish and adam, etc.

והיינו כנ"ל באריכות בענין עקוב הלב מכל ואנוש הוא שענין החלישות הוא כשאין לו כח להתגבר על יצרו

That is, as was said above at length regarding "The heart is more crooked than all, and it is anush": the weakness is when he has no strength to prevail over his inclination.

כי איזהו גבור הכובש את יצרו להיות כמ״ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך

For "Who is mighty? One who conquers his inclination," so as to be as it is written, "And you shall love with all your heart (levavcha)": with both your inclinations.

[וכן למעלה הנה ביצירה דהוא בחי׳ אנוש שם עיקר בחי׳ עה״ד [עץ הדעת] טו״ר [טוב ורע] כמ״ש הרמ״ז [הרב משה זכות] ר״פ וישלח ובמק״מ [ובמקדש מלך] פ׳ מקץ קצ״ד א׳]:

[And so too Above: in Yetzirah, which is the level of enosh, the level of the Tree of Knowledge of good and evil is chiefly present, as the Ramaz writes at the beginning of Parshas Vayishlach, and in the Mikdash Melech on Parshas Mikeitz, 194a.]

8 ג והנה יש מקוה לישראל על זאת היינו ע״י התורה שנקרא לחם ועל זה נאמר ולחם לבב אנוש יסעד. שיסעד לבב אנוש וחלוש הזה ויחזקנו להיות בו כח ועוז לכבוש גם לנפשו הבהמית.

3. Now, "there is hope for Israel concerning this," namely through the Torah, which is called bread. Of this it is said, "and bread sustains the heart of enosh": that it will sustain this heart of enosh, the weak one, and strengthen it, so that it should have power and strength to conquer even its animal soul.

והיינו לפי שהתורה נקרא עוז וכמ״ש ה׳ עוז לעמו יתן שנותנת כח ועוז בנה״א [בנפש האלקית] להתגבר על חומריות הגוף ונפש הבהמית וגסותו לצאת ממסגר אסיר

That is because the Torah is called "strength" (oz), as it is written, "Havayah will give strength to His people": it gives power and strength to the G-dly soul to prevail over the materiality of the body and over the animal soul and its coarseness, to go out from the captive's prison

(וכמ״ש מזה בד״ה בחדש השלישי לצאת בנ״י [בני ישראל] מארץ מצרים. בפרשת יתרו ע״ש באריכות) ולכך נקרא התורה לחם עד״מ הלחם גשמי שסועד הלב ומחזקו.

(as is explained on this in the discourse beginning "In the third month after the children of Israel went out of the land of Egypt," in Parshas Yisro; see there at length). Therefore the Torah is called bread, by analogy with physical bread, which sustains the heart and strengthens it.

והיינו שמקשר ומחבר חיי הנפש באברי הגוף שאם ירעב ולא יאכל כל היום יתחלש ויסתלק קצת כחות חיי נפשו ועל ידי הלחם יסעד הלב ותשוב נפשו אליו

That is, it binds and joins the life of the soul to the limbs of the body: for if one goes hungry and does not eat all day, he will weaken, and some of the powers of the life of his soul will withdraw; and through bread the heart is sustained and his soul returns to him

(והעיקר נקרא ע"ש [על שם] הלב שבו דם הנפש שהנפש מתלבשת בדם שבלב כו' ומבואר במ"א דדוקא לחם סועד הלב הגם שהבשר מרבה דם יותר מהלחם עכ"ז [עם כל זה] לחם דוקא סועד הלב ומחזקו ומגביהו להתקשר עם המוח)

(and it is named chiefly after the heart, in which is the blood of the soul, for the soul is enclothed in the blood that is in the heart, etc. And it is explained elsewhere that specifically bread sustains the heart: although meat increases the blood more than bread, nevertheless it is specifically bread that sustains the heart, strengthens it and raises it to be connected with the brain).

וכך בחי' לחמה של תורה והוא עשוי מחטה בחי' כ"ב אותיות התורה כמנין חט"ה ולכן בשבועות מביאין שתי הלחם מחטים

So too the level of the "bread" of the Torah: it is made of wheat (chitah), which is the level of the twenty-two letters of the Torah, the numerical value of chitah. Therefore on Shavuos the Two Loaves are brought from wheat,

והוא גם כן התחלת קציר חטים כמ"ש במ"א הנה הוא מחזקו ונותן כח ועוז לנפש האלקית להתגבר על חומריות הגוף ונפש הבהמית.

and it is also the beginning of the wheat harvest, as is explained elsewhere. It strengthens him and gives power and strength to the G-dly soul to prevail over the materiality of the body and over the animal soul.

והנה התורה נקרא ג"כ לחמי שהוא בחי' לחם אצלו ג"כ כביכול (ואף שנאמר ולחם לבב אנוש יסעד דהוא בבחי' מלאך מט"ט [מטטרון] הנ"ל מ"מ הרי בחינת אדם ג"כ צריך ללחם כו'

Now, the Torah is also called "My bread," for it is the level of bread for Him too, as it were. (And although it is said, "and bread sustains the heart of enosh," which is on the level of the angel Metatron mentioned above, [still,] the level of adam also needs bread, etc.:

היינו בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמקבל אור וחיות מבחינת סוכ"ע ע"י התורה ומצות ועמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות רק שאפילו לבב אנוש וחלוש גם כן יסעד הלחם)

that is, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which receives light and life-force from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) through the Torah and mitzvos; see what is written on this in the discourse beginning "The heads of the tribes." Only, the bread sustains even the heart of enosh, the weak one, as well.)

וענין שייכות בחי' זו למעלה הענין דכמו צורך האדם ללחם הוא שלפי שהנפש הוא רוחני והגוף הוא גשמי ואינו ממהות וערך נפש רוחני

And how this level applies Above is as follows. Just as man's need for bread is because the soul is spiritual and the body is physical, and it is not of the essence and rank of a spiritual soul,

ע"כ בכדי שיהי' [שיהיה] התחברות והתקשרות הנפש בגוף צ"ל ע"י ממוצע המחברם והוא הלחם שנעשה ממנו דם ומקשר הנפש להתלבש בדם כו'.

therefore, for the soul to be joined and bound to the body, it must be through an intermediary that joins them, and that is bread, from which blood is made, and it binds the soul to be enclothed in the blood, etc.

9 וכך הוא למעלה בכדי שיהי' [שיהיה] נמשך אור א"ס ב"ה להתלבש בנאצלים ונבראים שהרי מצד עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל ואנת חכים ולא בחכמה ידיעא.

So it is Above, for the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be drawn down and enclothed in the emanated and created beings, since in Himself "He is not of any of these attributes at all," and "You are wise, but not with a known wisdom."

וכמו שאין ערוך גוף גשמי לגבי הנפש הרוחניות כן ויותר מכן אין ערוך בחי' חכמה כו' ומדות כו' לגבי אין סוף ב"ה.

And just as a physical body bears no comparison to the spiritual soul, so, and even more so, the level of Chochmah (wisdom), etc., and the emotive attributes (middos), etc., bear no comparison to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

10 ולכן כדי שיהי' [שיהיה] התקשרות והתחברות א"ס ב"ה במדות הוא ע"י לחם המקשר ומחבר להיות הוא יתי' מתלבש בהן כנשמתא לגופא כו'.

Therefore, for the Infinite One, blessed be He, to be bound and joined to the attributes, it is through "bread," which binds and joins, so that He, may He be blessed, is enclothed in them like a soul in a body, etc.

וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שצריך להיות החסד יבנה כדי להיות בחי' קיום העולם. כי להיות התהוות העולמות הוא ע"י מדות עליונות שעקרן החסד.

And this is [the meaning of] "For I said, '[For] the world, kindness (chesed) shall be built'": the Chesed must be "built" so that there may be the level of the world's endurance. For the coming into being of the worlds is through the supernal attributes, the chief of which is Chesed.

11 וגם ע"י בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] המתלבשות בהן וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בעשרה דברים נברא העולם בחכמה בתבונה ובדעת וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בראשית נמי מאמר הוא

And also through the level of Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge), which are enclothed in them, as our Sages, of blessed memory, said, "With ten things the world was created: with wisdom, with understanding and with knowledge." And our Sages, of blessed memory, said, "'In the beginning' is also an utterance."

ד בראשית היינו בחי' חכמה שאפי' [שאפילו] חכמה נקרא ג"כ מאמר לבד לגבי א"ס ב"ה וכנ"ל בענין גופא לגבי נשמתא כו'.

For "In the beginning" is the level of Chochmah: even Chochmah is called merely an utterance in relation to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, as mentioned above regarding the body in relation to the soul, etc.

12 ולכך כדי שיהיה נבנה בחי' החסד והחכמה הוא ע"י כי אמרתי דהיינו ע"י הדיבור בד"ת [בדברי תורה] שנקרא לחם עד שהוא בחי' לחמי ממש להמשיך אור א"ס ב"ה במדות עליונות דאצילות שצ"ל ג"כ ע"י בחי' לחם זה דוקא [ועמ"ש מזה סד"ה לסוסתי ובד"ה באתי לגני]

Therefore, for the level of Chesed and Chochmah to be "built," it is through "For I said," that is, through speaking words of Torah, which is called bread, to the point that it is truly the level of "My bread," to draw the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the supernal attributes of the World of Atzilus (Emanation), which must also be specifically through this level of bread [and see what is written on this at the end of the discourse beginning "To My mare" and in the discourse beginning "I have come into My garden"].

ולחם אפילו לבב אנוש יסעד להמשיך חיות והמשכת אור א"ס ב"ה גם למטה בבחי' אנוש שהוא בחי' נער ושר העולם

And bread sustains even the heart of enosh, to draw the life-force and the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, also below, into the level of enosh, which is the level of naar and the Prince of the World,

להיות ההמשכה והחיות נמשך גם כן בעולמות תחתונים עד שעי"ז נמשך רחמים וטוב בעולם והשפעת חסד ומזון גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] גם כן לעולם

so that the flow and the life-force are drawn also into the lower worlds, until through this compassion and goodness are drawn into the world, and also a flow of kindness and physical sustenance to the world

(ועיין ס"פ ויקרא) (דכ"ה ע"ב) על פסוק הרעיפו שמים ממעל כו' עד ומזונייהו דבני נשא אשתכח בעלמא.

(and see the end of Parshas Vayikra) (page 25b) on the verse "Drip, O heavens, from above," etc., until "and the sustenance of human beings is found in the world."

והרעיפו הוא כמ"ש יערוף כמטר לקחי דקאי על התורה וכמ"ש במ"א וכמו שהוא למעלה כך הוא גם כן למטה בנפש

And "drip" (har'ifu) is as it is written, "My teaching shall drip (ya'arof) like the rain," which refers to the Torah, as is explained elsewhere. And as it is Above, so it is also below, in the soul:

דלחם אפילו לבב אנוש וחלש יסעד עד שהחלש יאמר גבור אני להיות גבור הכובש את יצרו והכל ע"ח לחמה של תורה.

that bread sustains even the heart of enosh, the weak one, until "the weak one shall say, 'I am mighty'": to be mighty, one who conquers his inclination. And all this is through the bread of the Torah.

ואפי' [ואפילו] מי שהוא בחינת אדם גם כן צריך ללחם זה כנ"ל בנמשל וכן הוא למטה שכדי להיות המשכת אור אין סוף בנפש א"א רק על ידי התורה:

And even one who is on the level of adam also needs this bread, as mentioned above regarding the parallel [Above]. And so it is below: for the Infinite Light to be drawn into the soul is impossible except through the Torah.

13 וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר. פירוש כל הדברים האלה היינו כללות כל התורה כולה שכלולה בעשרת הדברות וכמ"ש הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] שבעשרת הדברות יש תר"ך אותיות.

And this is [the meaning of] "And G-d spoke all these words, saying." "All these words" means the general and collective expression (klalus) of the entire Torah, which is included in the Ten Commandments, as the Ramban writes, that in the Ten Commandments there are 620 letters.

לאמר פי׳ כדי שיהיה על ידי זה קיום וחיות לעשרה מאמרות כנ״ל בענין לחמי וכו׳.

"Saying" (lemor) means: so that through this there may be endurance and life-force for the Ten Utterances, as mentioned above regarding "My bread," etc.

וז״ש [וזהו שכתוב] רז״ל (סנהדרין צ״ט ב׳) על פסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי שהעוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה

And this is what our Sages, of blessed memory, said (Sanhedrin 99b) on the verse, "Or let him take hold of My strength, that he may make peace with Me; peace he shall make with Me": that one who occupies himself with Torah for its own sake makes peace in the household Above and in the household below.

פי׳ בפמליא של מעלה היינו בחינת התקשרות והתחברות אור א״ס בחכמה ובתבונה כו׳ שבהן נבראו ונאצלו כו׳ שנקרא פמליא של מעלה.

"In the household Above" means the bond and joining of the Infinite Light (Or Ein Sof) with Chochmah and with Tevunah (understanding), etc., through which [the worlds] were created and emanated, etc., which is called the household Above.

ופי׳ בפמליא של מטה היינו בנה״א [בנפש האלקית] בגוף שכובש גם לנפשו הבהמית מפני העוז והכח שניתוסף לניצוץ האלקי ע״י לחמה של תורה.

And "in the household below" means in the G-dly soul within the body, which conquers even its animal soul, because of the strength and power added to the G-dly spark through the bread of the Torah.

14 והנה עיקר הטעם לזה שהתורה ביכולתה לחבר אור א״ס בנאצלים ונבראים. היינו לפי שהתורה שרשה בבחינת רצון העליון שהוא בבחינת כתר תר״ך עמודי אור

Now, the main reason that the Torah has the ability to join the Infinite Light (Or Ein Sof) with the emanated and created beings is that the Torah is rooted in the level of the supernal will, which is the level of Keser (the Crown), the 620 pillars of light;

דהיינו בחינת כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו׳ שזהו מקור כל העולמות והוא למעלה גם מבחינת החכמה

that is, the level of "when it arose in His simple will to emanate and to create," etc., which is the source of all the worlds, and it is above even the level of Chochmah (wisdom).

ועי"ז הרצון העליון נמשך אור א"ס בחכמה וכן בתבונה ובדעת כו' (כי הכתר הוא בחי' ממוצע המחבר אור א"ס ב"ה עם הנאצלים כנודע)

Through this supernal will the Infinite Light is drawn into Chochmah, and likewise into Tevunah (understanding) and Daas (knowledge), etc. (for Keser is the level of an intermediary that joins the Infinite Light, blessed be He, with the emanated beings, as is known).

ועל זה נאמר פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון א"ת [אל תקרי] ידיך אלא יודיך ועל ידי זה משביע לכל חי מבחי' רצון העליון.

Of this it is said, "You open Your hand and satisfy every living thing [with] will (ratzon)." Do not read yadecha, "Your hand," but yudecha, "Your yuds"; and through this He satisfies every living thing from the level of the supernal will.

והוא כמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שנמשך בחי' אור וחיות גם באדם העליון כו'. וזהו כאלו עשאוני.

And this is as it is written, "which a man (adam) shall do, and live by them": that the level of light and life-force is drawn also into the supernal Adam, etc. And this is [the meaning of] "as though they had made Me."

וזהו ענין שתי הלחם שהקריבו בעצרת שעל ידי בחי' שתי הלחם שהקריבו למטה נמשך לכללות נשמות ישראל בחינה סעודת הלב (ועמ"ש בפ' שלח בד"ה ענין הנסכים)

And this is the matter of the Two Loaves that were offered on Atzeres [Shavuos]: through the Two Loaves that were offered below, the level of "sustaining the heart" was drawn to the souls of Israel as a whole (and see what is written in Parshas Shelach in the discourse beginning "The matter of the libations").

והיינו לחבר אור האלקי בכללות נשמות ישראל ולכבוש את היצה"ר [היצר הרע] על ידי הכח והעוז הזה כנ"ל והוא ענין השלום בפמליא של מטה

That is, to join the G-dly light with the souls of Israel as a whole, and to conquer the evil inclination through this power and strength, as mentioned above; and this is the peace in the household below.

וכמ"כ [וכמו כן] באתערותא דלעילא כמים הפנים לפנים כן לב האדם כו' נעשה למעלה בחי' לחמי לעשות שלום בפמליא של מעלה התלבשות אור א"ס בחכמה ובתבונה כו'

And likewise, in the arousal from above, [as] "As water [reflects] face to face, so the heart of man," etc., there comes to be, Above, the level of "My bread," to make peace in the household Above: the enclothing of the Infinite Light in Chochmah and in Tevunah, etc.

(ואפ"ל [ואפשר לומר] שזהו ענין שלמי צבור שני כבשים שהקריבו בשבועות ושתי הלחם ע"ג שני הכבשים. כי שלמים הוא בחי' שלשום וכמ"ש בזהר ויקרא) (די"א סע"ב [סוף עמוד ב] ודי"ב)

(And it may be said that this is the matter of the communal peace-offerings, the two lambs that were offered on Shavuos, with the Two Loaves upon the two lambs. For shelamim, "peace-offerings," is the level of shalom, "peace," as is written in the Zohar, Vayikra) (page 11, end of side b, and page 12).

והיינו שמבחי' שתי הלחם שהן תורה שבכתב ותורה שבעל פה נמשך להיות שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה

That is, from the level of the Two Loaves, which are the Written Torah and the Oral Torah, there comes to be peace in the household Above and in the household below.

ולכן שלמי צבור הנזכר הן קדשי קדשים עיין בזהר ר"פ צו ובפי' הרמ"ש שם בענין קדשי קדשים

Therefore the communal peace-offerings mentioned are holy of holies (kodshei kodashim); see the Zohar at the beginning of Parshas Tzav, and the commentary of the Ramash there, on the matter of holy of holies.

ויובן שכל בחי' ההם ישנן בבחי' השלום שנמשך ע"י התורה ועמ"ש בביאור ע"פ החלצו מאתכם כו'.

And it will be understood that all those levels are present in the peace that is drawn down through the Torah. And see what is written in the explanation on [the verse] "Arm from among you," etc.

15 וזהו ענין במלך שלמה במלך שהשלום שלו כו'. ד ועתה צריך להבין ענין ויין ישמח לבב אנוש. ויובן זה ע"פ ביאור לשון הלכו לחמו בלחמי כו' מהו ענין הליכה זאת.

And this is the meaning of "at King Shlomo": at the King to Whom peace (shalom) belongs, etc. 4. Now we need to understand the matter of "And wine gladdens the heart of enosh." This will be understood through explaining the wording "Go, eat of my bread," etc.: what is this "going"?

אך פי' לכו היינו שצריך ללך מביתו כו' ואף מגופו ועצמותו הם הנאת עניני עוה"ז וכל כיוצא בו

But the meaning of "Go" is that one must go out from his house, etc., and even from his body and his very self, which are the enjoyment of the matters of this world and everything like it,

ולשום כל שכלו רק בתורה שלא ישאר מן שכלו כלל ואפי' [ואפילו] מעט ובעניני עוה"ז ישים רק מעט משכלו ועי"ז יתעלה במחשבתו ישראל עלה במחשבה כ"א [כל אחד / כל אחת] לפי מדרגתו.

and put all his intellect only into the Torah, so that nothing of his intellect remains, not even a little; and into the matters of this world he should put only a little of his intellect. Through this he will rise up in His Thought, [as] "Israel arose in Thought," each one according to his level.

16 ולכן אנו רואים שלעתים ע"ה [עם הארץ] מצליח בדרכו יותר. מפני שהוא אינו משים שכלו בעניניו לפי שאין לו שכל

Therefore we see that at times an unlearned person (am haaretz) succeeds more in his way, because he does not put his intellect into his affairs, since he has no intellect;

אבל מי שיש לו שכל ומשים כל שכלו בעניני עוה"ז יותר מדאי ע"כ אינו מצליח

but one who has intellect and puts all his intellect into the matters of this world, more than is proper, therefore does not succeed.

רק ישים כל שכלו בדעת התורה לפי מדרגתו הן בנגלה הן בפנימיות ובעניני מו"מ [משא ומתן] לא יעמיק יותר מדאי כו' וזהו לכו לחמו.

Rather, he should put all his intellect into the knowledge of the Torah, according to his level, both in the revealed [Torah] and in the inner dimension (pnimiyus), and in matters of business he should not delve too deeply, etc. And this is "Go, eat."

אבל לפי שאפשר להיות העסק בתורה שלא לשמה להתגדל כו' לכן אמר עוד לכו כו' בלחמי לשון יחיד

But since it is possible for Torah study to be not for its own sake, in order to become great, etc., therefore it says further, "Go," etc., "of my bread" (bilchmi), in the singular:

לצאת מטורי דפרודי לבחינת רשות היחיד שהוא יתי יחידו של עולם ועיקר הליכה זו הוא על ידי התבוננות בתפלה באור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין וממלא כל עלמין

to go out from the "mountains of separation" to the level of reshus hayachid, the "domain of the Single One," for He, may He be blessed, is the Single One of the world. And the essence of this going is through contemplation in prayer on the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which encompasses all worlds (sovev kol almin) and fills all worlds (memalei kol almin),

ואיך שנשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ כו' ויתפעל על ידי זה באהבה לצאת ממאסר הגוף הגשמי לדבקה בו והוא הנקרא הילוך

and how "His Name alone is exalted," only "His splendor is upon the earth," etc. Through this he will be stirred with love to go out from the prison of the physical body, to cleave to Him; and this is what is called "going"

(עמ"ש במ"א ע"פ אם בחקתי תלכו וע"פ כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים כו' וע"פ למען אנסנו הילך בתורתי)

וכשיהיה עסק התורה אחר כך בבחינה זו להיות הילך בתורתי אז יתעלה מעלה מעלה

(see what is written elsewhere on [the verse] "If you walk in My statutes," and on "Thus said," etc., "and I will give you places to walk," etc., and on "that I may test them, whether they will walk in My Torah"). And when his Torah study is afterwards on this level, so as to "walk in My Torah," he will then rise higher and higher.

(דהגם שנת' [שנתבאר] למעלה דהתורה לבב אנוש וחלש יסעד והרי בחינת לבב אנוש היינו אף שאין לו אהבה כלל עדיין להיות לכו ממאסר הגוף מ"מ ודאי זה אמת

(For although it was explained above that the Torah sustains the heart of enosh, the weak one, and the level of "the heart of enosh" means even one who does not yet have any love at all, to "go" out of the prison of the body, still, this is certainly true;

אבל הרי גם בחינת אדם צריך ג"כ ללחם והוא בחינת לכו לחמו בלחמי ממש והתורה שבבחי' זו תגביה הנפש ביתר שאת כו' ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בד"ה יונתי בענין כי קולך ערב כו').

but surely the level of adam also needs bread, and this is the level of "Go, eat of my bread" in the full sense, and the Torah on this level will raise the soul with surpassing loftiness, etc. And see what is written above in the discourse beginning "My dove," regarding "for your voice is sweet," etc.)

וזהו ענין משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו פי' רצונו הוא בחי' רצון העליון שהוא למעלה מעלה אפילו מבחינת חכמה עילאה כנ"ל

And this is the meaning of what our Sages, of blessed memory, said: "Make His will as your will, so that He will make your will as His will." "His will" is the level of the supernal will, which is far, far above even the level of supernal Chochmah (wisdom), as mentioned above.

וכידוע שבחינת וענין הרצון למעלה אינו כמו באדם שרוצה דבר מצד שחסר לו הדבר ולכך נולד רצונו ע"פ השכל.

As is known, the level and nature of will Above is not as in a person, who wants something because he lacks that thing, so that his will is born according to the intellect,

שהטעם והשכל יחייב איך שצריך לאותו דבר ולכך יומשך הרצון אליו. משא"כ למעלה שהוא יתי שלימותא דכולא ואין לך דבר שחוץ ממנו וכלום חסר כו'.

for reason and intellect dictate that he needs that thing, and therefore the will is drawn to it. This is not so Above, for He, may He be blessed, is the perfection of all, and there is nothing outside Him, and nothing at all is lacking, etc.

17 ולכן בחי' הרצון שלו יתי הוא למעלה מהשכל ואינו מושג כלל. והנה כדי שיהיה רצון האדם נמשך אליו יתי לדבקה בו הוא מתחלה ע"י התבוננות טעם ושכל מה שמתבונן בגדולת א"ס ב"ה.

Therefore the level of His will, may He be blessed, is above intellect and cannot be grasped at all. Now, for a person's will to be drawn to Him, may He be blessed, to cleave to Him, it comes at first through contemplation, reason and intellect: his contemplating the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

וכמ"ש בזהר וירא (דק"ג ב') ע"פ נודע בשערים. לפום מה דמשער בלביה כו' וע"ז אמרו עשה רצונו כרצונך.

As is written in the Zohar, Vayeira (page 103b), on [the verse] "Known in the gates": "according to what one measures in his heart," etc. And of this they said, "Make His will as your will."

פי' כרצונך שהוא למטה מהשכל ונמשך מהשכל. כך עשה רצונו להתבונן בגדולת ה'. ומההתבוננות יומשך הרצון לה'.

That is: "as your will," which is below the intellect and drawn from the intellect; so "make His will" by contemplating the greatness of G-d, and from the contemplation the will for G-d will be drawn forth.

18 וגם פי' עשה רצונו וכו'. פי' שע"י עסק התורה תמשיך רצונו העליון ב"ה שיתלבש בחכמה ובתבונה כו'.

There is also [another] explanation of "Make His will," etc.: that through occupying yourself with Torah you will draw His supernal will, blessed be He, to be enclothed in Chochmah (wisdom) and in Tevunah (understanding), etc.

וא"כ הרי תעשה רצונו להיות כרצונך כמו שרצונך הוא בבחי' [בביה] חכמה כך תעשה רצון העליון שעם היות שמצד עצמו גבהו דרכיו למעלה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] כנ"ל עכ"ז [עם כל זה] ע"י"ז יתלבש בבחינת חכמה בכדי שאח"כ יעשה רצונך כרצונו.

If so, you make His will to be as your will: just as your will is on the level of Chochmah, so you make the supernal will, which, although in itself "its ways are exalted" above the level of supernal Chochmah (Chochmah Ila'ah), as mentioned above, nevertheless through this will be enclothed in the level of Chochmah, so that afterward He will make your will as His will.

פי' שכמו שרצונו הוא הגבה למעלה מבחי' הטעם והחכמה ונקרא רצון העליון. כך יפעל ויעשה הוא יתי' להיות רצונך ג"כ בבחי' זו

That is: just as His will is exalted above the level of reason and wisdom and is called the supernal will, so He, may He be blessed, will act and make your will, too, to be on this level.

והוא מה שיאיר בך מבחי' אה"ר [אהבה רבה] הבאה מלמעלה שהיא בחינת אהבת בכל מאדך בלי גבול שלמעלה מבחי' האהבה הנמשך ע"פ השכל לפום מאי דמשער הנ"ל

And this is the shining in you of the level of great love (ahavah rabbah) that comes from Above, which is the level of the love "with all your might," without limit, which is above the level of the love that comes according to the intellect, "according to what one measures," mentioned above

(עמ"ש סד"ה אני ישנה ולבי ער בענין ואני אפתח לך כפתחו של אולם. ועמ"ש בד"ה זה יתנו כל העובר על הפקודים והנה בחי' זו דשיעשה רצונך כרצונו זהו ענין עטרה שערה לו כו' וכדלקמן)

(see what is written at the end of the discourse beginning "I sleep, but my heart is awake," on the matter of "and I will open for you like the opening of the Ulam [the Temple's entrance hall]"; and see what is written in the discourse beginning "This they shall give, everyone who passes among those who are counted." Now, this level, that "He will make your will as His will," is the matter of "the crown with which [his mother] crowned him," etc., as will be explained below).

ואח"כ אמר עוד בטל רצונך כו' כי הנה בחי' זו שיעשה רצונך כרצונו בבחי' אה"ר [אהבה רבה] כ"ז [כל זה] שייך בשעת התפלה דוקא שאז נותן לבבו בעיון תפלה ובפסוד"ז [ובפסוקי דזמרה] בהתבוננות כדי להגיע לאהבה ואח"כ יאיר בו גם אה"ר [אהבה רבה] הנ"ל.

And afterward he said further, "Nullify your will," etc. For this level, that "He will make your will as His will" in the manner of great love, all this applies specifically at the time of prayer, for then one sets his heart on concentration in prayer, and on Pesukei deZimra [the Verses of Praise] with contemplation, in order to reach love, and afterward the great love mentioned above will also shine in him.

אך אחר התפלה וכמו בעסקו בכל היום במו"מ [במשא ומתן] ודאי גילוי אהבה זו חולפת ועוברת וע"כ אמר בטל רצונך.

But after prayer, as when he is occupied in business all day, the revelation of this love certainly passes and goes away. Therefore he said, "Nullify your will":

היינו לבטל רצונות הזרות בתאוות גופניים ועניני עוה"ז החומריי' [החומריים] לאכפייא לסט"א [לסטרא אחרא] מה שהוא נגד רצון ה'

that is, to nullify the foreign wills, in bodily desires and the material matters of this world, so as to subdue the sitra achra (the other side), whatever is against the will of G-d.

שלזה עכ"פ [על כל פנים] יוכל כל אדם להגיע גם בעת עסקו במו"מ [במשא ומתן] הגם שכבר חלף ועבר גילוי האה"ר [האהבה רבה] עכ"ז [עם כל זה] יכול לבטל כל רצון זר עכ"פ [על כל פנים].

For this, at any rate, every person can attain, even while he is occupied in business: although the revelation of the great love has already passed and gone, nevertheless he can at any rate nullify every foreign will.

19 וזהו שאמר אח"כ גם בטל רצונך כו' והיינו אף שלא בשעת התפלה. דאלו בעת התפלה שנפשו צמאה להּ' אין שייך לשון ביטול רצון זר. כי אז אין לו רק לב אחד כו'.

And this is why he afterward also said, "Nullify your will," etc.: that is, even not at the time of prayer. For at the time of prayer, when his soul thirsts for G-d, the expression "nullifying a foreign will" does not apply, for then he has only one heart, etc.

רק אפילו אח"כ שחלפה נעימות האה"ר [האהבה רבה] ושייך רצון זר עכ"ז [עם כל זה] בטל רצונך עכ"פ [על כל פנים]. כדי שיבטל רצון אחרים הם הקליפות וסט"א [וסטרא אחרא].

But even afterward, when the sweetness of the great love has passed and a foreign will is possible, nevertheless "nullify your will" at any rate, "so that He will nullify the will of others": these are the kelipos (husks) and the sitra achra.

20 וענין ביטול רצונם היינו ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] מלאך רע עונה אמן בעל כרחו. והוא ענין בכל לבבך בשני יצריך כו'.

The nullifying of their will is along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, "The evil angel answers 'Amen' against his will." And this is the matter of "with all your heart": with both your inclinations, etc.

וזהו ענין ויין ישמח לבב אנוש. כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נכנס יין יצא סוד וענין הסוד הוא דבר המוסתר ומוצנע.

And this is the matter of "And wine gladdens the heart of enosh." For our Sages, of blessed memory, said, "Wine entered, the secret came out." A secret is something hidden and concealed.

21 וכך הנה העולם נראה ליש ודבר ובאמת היא בטל במציאות לגבי אור ה' המהווה אותו רק שביטול זה מוסתר וזה הוא בחינת הסוד.

So too the world appears to be a something, an entity; but in truth it is nullified in its existence relative to the light of G-d that brings it into being. Only, this nullification is hidden, and this is the level of the "secret."

ועל ידי יין שהוא בחינת ההתבוננות יצא הסוד בגילוי להיות נמשך מזה בחינת אהבה לאור וחיות זה המוסתר וכמ"ש לאהבה כו' כי הוא חייך.

And through "wine," which is the level of contemplation, the secret comes out into revelation, so that from this comes love for this hidden light and life-force (chayus), as it is written, "to love," etc., "for He is your life."

וזה הוא בחינת ומדרגת עשה רצונו כרצונך הנ"ל שהוא המשכת הרצון באדם על ידי ההתבוננות שהוא בחינת יין (ועמ"ש מזה בד"ה לריח שמניך) והנה יין הוא הגורם שמחה.

And this is the level and rank of "Make His will as your will" mentioned above: the drawing of the will within a person through contemplation, which is the level of "wine" (and see what is written on this in the discourse beginning "For the fragrance of your oils"). Now, wine is what causes joy.

והיינו כידוע שקיום התורה ומצות צ"ל בשמחה דוקא כמ"ש בשמחה ובטוב לבב. וכן בתורה חדאי נפשאי לך קראי כו' וכן ונשמח בדברי תורתך כו'

That is, as is known, the keeping of the Torah and mitzvos must be specifically with joy, as it is written, "with joy and with gladness of heart." And so too with the Torah: "Rejoice, my soul; for you I have read [Scripture]," etc., and so too, "and we will rejoice in the words of Your Torah," etc.

והדרך להגיע לשמחה זו הוא על ידי ההתבוננות שעם היות שהתומ"צ [שהתורה ומצות] הן בחינת רצון העליון שלמעלה מבחינת חכמה ומבחינת התבוננות עכ"ז [עם כל זה] על ידי ההתבוננות ידיע לשמוח מזה.

And the way to reach this joy is through contemplation: although the Torah and mitzvos are the level of the supernal will, which is above the level of Chochmah (wisdom) and above the level of contemplation, nevertheless through contemplation he will know how to rejoice in this.

22 והוא מ"ש אשר קדשנו במצותיו. אשר מלשון הילול ושבח כמו באשרי כי אשרוני. כי זהו דבר יפה עד מאד להלל מה שקדשנו במצותיו שהן הן בחינת רצון העליון שלמעלה אפילו מהשגת חכמה עילאה.

And this is what is said, "Who (asher) has sanctified us with His commandments." Asher is an expression of acclaim and praise, as in "In my happiness, for they have called me happy (ishruni)." For it is an exceedingly beautiful thing, to praise [Him] for having sanctified us with His commandments, which are themselves the level of the supernal will, which is above even the apprehension of supernal Chochmah (Chochmah Ila'ah).

23 וכן בעוסקו בתורה כשיתבונן שעל ידי עסק זה מתגלה בנפשו בחינת רצון העליון הנ"ל והרי רצונו כרצונך מזה ישמח ויגל עד מאד.

So too when he occupies himself with Torah: when he contemplates that through this occupation the level of the supernal will mentioned above is revealed in his soul, so that "His will is as your will," he will rejoice and exult exceedingly from this.

ובחינת התבוננות זאת היינו בחינת יינה של תורה שמשמח לבב אנוש. וזהו ענין וישמחו בך ישראל מקדשי שמך.

And this level of contemplation is the level of the "wine" of the Torah, which gladdens the heart of enosh. And this is the meaning of "and Israel, who sanctify Your Name, will rejoice in You."

פירוש מקדשי שמך היינו כי שמך הוא בחי' מלכות שהוא בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] מלכותך מלכות כל עולמים

The meaning of "who sanctify Your Name": "Your Name" is the level of Malchus (sovereignty), which is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), "Your kingship is the kingship of all worlds."

שהחיות המתלבש בעולמות הוא רק בחינת זיו והארה בעלמא כמו אותיות השם בלבד ונש"י [ונשמות ישראל] הם ממשיכים גילוי בחינת קדש העליון סוכ"ע בבחינת מל'

For the life-force (chayus) that is enclothed in the worlds is only the level of a mere glow and glimmer, like the letters of a name alone. And the souls of Israel draw down the revelation of the level of the supernal holiness, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), into the level of Malchus

(והיינו ע"י תורה ומצות. וזהו ענין ישמח לבב אנוש שהמל' כשמתלבשת בבי"ע בנער מט"ט [מטטרון] נעלא דשכינתא נקרא ג"כ אנוש על שמו כי רגליה יורדות כו' ועל ידי יינה של תורה נמשך להיות ישמח לבב אנוש).

(that is, through Torah and mitzvos. And this is the matter of "gladdens the heart of enosh": when Malchus is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, in the naar Metatron, "the shoe of the Shechinah (Divine Presence)," it too is called enosh, after his name, for "her feet go down," etc.; and through the wine of the Torah it comes about that it "gladdens the heart of enosh").

וזהו וישמחו בך שממשיכים מבחי' מהו"ע [מהותו ועצמותו] לבחינת שמך ועמ"ש מזה ע"פ אוסרי לגפן עירה והכח הזה בנשמות ישראל להמשיך מבחי' קדש העליון הוא כי עלו במחשבה

And this is "will rejoice in You": that they draw down from the level of His being and essence into the level of "Your Name"; and see what is written on this on [the verse] "Binding his foal to the vine." And this power in the souls of Israel, to draw down from the level of the supernal holiness, is because they "arose in Thought,"

והיינו בחי' מחשבה סתימאה שבה התלבשות התענוג שהתענוג השראתו בחכמה ונשמות ישראל נמשכים מפנימית ח"ע [חכמה עילאה] שהרי נקראו בנים למקום ועד"מ הבן הרי הטפה נמשכת מהמוחים ששם השראת כח השכל.

that is, the level of the "hidden thought" (machshavah stima'ah), in which delight (taanug) is enclothed, for delight rests in Chochmah; and the souls of Israel are drawn from the inner dimension (pnimiyus) of supernal Chochmah, for they are called "children of the Omnipresent." By way of analogy, in a son, the drop is drawn from the brain, where the power of the intellect resides.

24 ולכן יש תענוג בהמשכת הטפה והתענוג דוקא בגמר ביאה שהתענוג הוא מההשפעה כענין יותר משהעגל כו' הפרה רוצה להניק.

Therefore there is delight (taanug) in the drawing forth of the drop, and the delight is specifically at the culmination of the union, for the delight comes from the giving, as in "More than the calf [wants to suck], etc., the cow wants to suckle."

וכן בנשמות ישראל עד"מ שנקרא ג"כ אור זרוע לצדיק מלובש בהן בחינת התענוג עליון ולפיכך ביכלתו להמשיך בחינת המשחה ותענוג עליון

So too, by way of analogy, in the souls of Israel, which are also called "light sown for the righteous": the level of supernal delight is enclothed in them, and therefore it has the power to draw down the level of anointing and supernal delight.

וזהו וישמחו בך כו' בבחי' פנימיות תענוג עליון ועי"ז ביכולתם להיות מקדשי שמך ג"כ להמשיך בחינת קדש זה בבחינת מלכות.

And this is "will rejoice in You," etc., in the level of the inner dimension (pnimiyus) of supernal delight. And through this they are able to be also "those who sanctify Your Name," drawing this level of holiness into the level of Malchus (sovereignty).

ה להצהיל פנים משמן. פי׳ יין ישמח. אבל צהלת פנים הוא מן השמן זהו פשוטו.

5. "To make the face radiant from oil." The meaning is: wine gladdens, but the radiance of the face is from the oil. This is its plain meaning.

25 והנה ההפרש בין שמחה לצהלת פנים דלכאורה ע״י היין ג״כ כשישמח יאדימו הפנים.

Now, the difference between joy and the radiance of the face: for seemingly, through wine too, when one rejoices, the face reddens.

אך הנה ענין מה שהיין משמח היינו שפעולת היין להביא מן ההעלם אל הגילוי ולכך הוא ממשיך גילוי פנימית הדם מה שהיה בבחינת העלם ע״י היין בא אל הגילוי

But the matter of wine's gladdening is that the action of wine is to bring [things] from concealment into revelation. Therefore it draws forth the revelation of the inner part of the blood: what was in a state of concealment comes, through the wine, into revelation.

ולכן יאדים הפנים ולפי שחיות הנפש מלובש בדם וע״כ בפנימיות הדם מלובש חיות פנימי מהנפש יותר מהחיות המלובש בחיצוניות הדם ולכן על ידי היין מתגלה פנימית החיות מההעלם אל הגילוי מחמת גילוי פנימית הדם.

Therefore the face reddens. And since the life-force (chayus) of the soul is enclothed in the blood, in the inner part of the blood there is enclothed a more inward life-force of the soul than the life-force enclothed in the outer part of the blood; therefore, through wine the inner life-force is revealed, from concealment into revelation, because of the revelation of the inner part of the blood.

26 וזהו ענין השמחה. נמצא ענין שמחה הבאה מהיין הוא מחמת גילוי פנימית הדמים. אמנם ענין צהלת פנים אינו נמשך כלל מסיבת הדמים

And this is the matter of joy. It follows that the joy that comes from wine is due to the revelation of the inner part of the blood. But the radiance of the face does not come at all by reason of the blood;

רק הוא ענין הארת פנים שבא באדם מצד אור החכמה שמאיר בו כמ״ש חכמת אדם תאיר פניו

rather, it is a shining of the face that comes to a person from the light of Chochmah (wisdom) that shines in him, as it is written, "A man's wisdom makes his face shine,"

וכמו שהשיב ר' [רבי] יהודה למטרוניתא שראתה פניו צהובים ואמרה לו מורה ורוי ואמר לה שאינו שותה יין כלל

and as Rabbi Yehudah answered the matron who saw that his face was glowing and said to him, "A teacher, and drunk!"; and he told her that he did not drink wine at all,

אלא חכמת אדם תאיר פניו (נדרים מ"ט ב') וכמו שאמרו בר' [ברבי] אבוה דנהירין אנפוי מפני שמצא תוספתא חדתא כו'.

but rather "a man's wisdom makes his face shine" (Nedarim 49b); and as they said of Rabbi Abahu, that his face shone because he had found a new Tosefta, etc.

והרי זהו בחינת הארת הפנים שאינו בא מחמת קיבוץ הדמים אלא בא ונמשך אור מלמעלה שמאיר ומצהיב הפנים

This, then, is the level of the shining of the face that does not come from the gathering of the blood; rather, a light comes and is drawn from above, which illuminates the face and makes it glow:

והיינו אור המשכיל שכל חדש והוא הנקרא שמן שהוא למעלה מבחינת יין כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שמן שצף על גבי יין נחלקו אם הוא חיבור כו'.

that is, the light of one who grasps a new insight. And this is what is called oil, which is above the level of wine, as our Sages, of blessed memory, said: oil that floats on top of wine, they disagreed whether it is joined [to it], etc.

וזהו להצהיל פנים משמן דוקא (והיינו כי שמן הוא למעלה מבחינת מים

And this is "to make the face radiant" specifically "from oil" (that is, because oil is above the level of water;

עם היות כי מים הוא גם כן בחינת חכמה אך שמן הוא מקור החכמה כו' ועיין מה שכתוב בד"ה בהעלותך את הנרות בפירוש שמן משחת קדש ובד"ה מנורת זהב ועל פסוק כי אתה נרי).

although water too is the level of Chochmah, oil is the source of Chochmah, etc. And see what is written in the discourse beginning "When you kindle the lamps," on the meaning of "holy anointing oil," and in the discourse beginning "A menorah of gold," and on the verse "For You are my lamp").

והנה שרש ענין ההפרש בין הארת פנים שבא משמחת היין ובין הארת פנים שבא רק מצד הארת החכמה היינו במה שמן הדם עולה החיות הפנימי בפנים מלמטה למעלה בבחינת קיבוץ והעלאה.

Now, the root of the difference between the shining of the face that comes from the joy of wine and the shining of the face that comes only from the illumination of Chochmah is this: from the blood the inner life-force rises into the face, from below upward, in the manner of gathering and raising up.

וזהו בא בבחינת רשפי אש חמימות בוער כשלהבת ועולה ומתגלה בפנים.

And this comes as flashes of fire, a warmth burning like a flame, which rises and is revealed in the face.

אבל בחי' הארת פנים שמאיר מן החכמה מאיר ובא מלמעלה למטה ואין בזה שום רשפי אש כי החכמה נקרא כח מ"ה [מה] שהוא בחינת ביטול וכו':

But the shining of the face that shines from Chochmah shines and comes from above downward, and there are no flashes of fire in it at all, for Chochmah is called ko'ach mah, "the power of what," which is the level of self-nullification (bittul), etc.

27 ויובן כ"ז [כל זה] הענין בעבודה שבלב זו תפלה שמחמת ההתבוננות באה השמחה ברשפי אש שלהבת התלהבות והתלהטות הלב והוא ענין קיבוץ פנימיות החיות שבדם כנ"ל כמו יין ישמח כנ"ל.

All this will be understood in "the service of the heart, which is prayer": through contemplation comes joy, in flashes of fire, a flame of enthusiasm and fervor of the heart; and this is the gathering of the inner life-force that is in the blood, mentioned above, like "wine gladdens," mentioned above.

וזהו עבודת חיות הקדש שבמרכבה עליונה דכתיב בהו בוערות כמראה הלפידים כו'.

And this is the service of the holy Chayos [the angels called "living creatures"] of the supernal Chariot, of whom it is written, "burning like the appearance of torches," etc.

28 ובכל הפרשה נאמר בהן וכנפיהן שר"ל [שרוצה לומר] בחינת אהוי"ר [אהבה ויראה] בהתפעלות התלהבות והתלהטות לעוף כלפי מעלה להבטל וליכלל באור השכינה המאיר עליהם כו'

And throughout the passage it says of them, "and their wings," meaning the level of love and awe in excitement, enthusiasm and fervor, to fly upward, to be nullified and included in the light of the Shechinah (Divine Presence) that shines upon them, etc.

וכן במתן תורה כתיב וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים

Likewise, at the Giving of the Torah it is written, "And all the people saw the sounds and the torches."

כי הנה הקולות והלפידים לא באו כדי להפחיד את ישראל אלא היו ענין ובחינת אתערותא דלעילא ברשפי אש לעורר את האהבה בישראל באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] שיתלהבו נפשותם ברפיש אש התשוקה להי' אחד ולזה היו הקולות והלפידים להלהיב כנ"י [כנסת ישראל].

For the sounds and the torches did not come in order to frighten Israel; rather, they were an arousal from above (isarusa dileila) in flashes of fire, to awaken the love in Israel as an arousal from below (isarusa dilesata), so that their souls would be set aflame with flashes of the fire of longing for the One G-d. For this the sounds and the torches came: to set the Community of Israel (Knesses Yisrael) aflame.

29 וכן הי' [היה] שעל כל דיבור פרחה נשמתן שהקולות והלפידים הלהיבו בנפשותם התלהבות אורה ושמחה בבחי' כלות הנפש ממש עד שפרחה נשמתם על כל דבור כו' וכ"ז [וכל זה] הוא בחינת שמחה בהתבוננות כמו יין ישמח כנ"ל.

And so it was: at each utterance their souls flew out, for the sounds and the torches kindled in their souls an enthusiasm of light and joy, in a state of the actual expiring of the soul, until their souls flew out at each utterance, etc. All this is the level of joy through contemplation, like "wine gladdens," mentioned above.

אבל הנה בבחי' החכמה להיות כי אור החכמה מאיר מלמעלה למטה ובאה בבחי' ביטול המציאות הפך ההתלהבות וזהו שנאמר בחיות הקדש ועל ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

But with the level of Chochmah (wisdom), since the light of Chochmah shines from above downward, it comes in the manner of the nullification of existence, the opposite of enthusiasm. And this is what is said of the holy Chayos, "And over the heads of the Chayah was a firmament, like the color of the awesome ice (kerach)."

פי' קרח כמו עד"מ הקרח הגשמי שנגלדו בו המים כך בחי' החכמה ממשכת בראשי החיות בחי' ביטול במציאות עד דאגלידו מיא ונעשו כעין הקרח

The meaning of kerach: just as, by way of analogy, physical ice, in which the water has congealed, so the level of Chochmah draws into the heads of the Chayos the level of nullification of existence, until "the waters congealed" and became like ice;

והוא בחי' הנקודה של החר"ק שתחת האותיות כי חרק אותיות קר"ח להיות בחי' הביטול תחת האותיות.

and this is the level of the dot of the chirik [vowel], which is beneath the letters, for chirik has the letters of kerach, being the level of nullification beneath the letters.

30 ואזי נאמר בחיות בעמדם תרפינה כנפיהם פי' שכנפיהם בהתלהבות אהוי"ר [אהבה ויראה] תרפינה למטה כי מתבטלים ממציאות שלהם ועומדים בבחי' ביטול לגמרי.

And then it is said of the Chayos, "When they stood, they let down their wings": that is, their wings, [which were] in the enthusiasm of love and awe, drop down, for they are nullified from their own existence and stand in a state of complete self-nullification (bittul).

וזהו להצהיל פנים משמן דלכאורה אינו מובן הלשון להצהיל כו' והל"ל [והוה ליה למימר] ושמן יצהיל פנים כמו שאמר ולחם כו' יסעד ויין ישמח כו' וכמ"ש לעיל.

And this is "to make the face radiant from oil." For seemingly the expression "to make radiant," etc., is not understood: it should have said, "and oil will make the face radiant," just as it says, "and bread," etc., "sustains," and "and wine gladdens," etc., as was written above.

אך הענין הוא לפי שכל עיקר בחי' ויין ישמח הוא כדי שיהיה אח"כ להצהיל פנים משמן

But the point is that the whole essence of the level of "and wine gladdens" is so that afterward there will be "to make the face radiant from oil."

כי כל עיקר השמחה ברשפי אש התשוקה בתחלה בבחינת רצוא שהוא נקרא יין הוא רק כדי שיהיה אחר כך בחינת השוב

For the whole essence of the joy in flashes of the fire of longing at first, in the mode of ratzo (running forth), which is called wine, is only so that afterward there will be the mode of shov (return),

והוא בחינת ההמשכה וגילוי אור הבא על ידי החכמה שהוא בחינת חכמת אדם תאיר פניו כו'

which is the drawing down and revelation of light that comes through Chochmah (wisdom), which is the level of "A man's wisdom makes his face shine," etc.

נמצא שמהכוון העקרי הוא בחינת השוב שהוא בחינת להצהיל פנים משמן כי בזה יש קיום יותר.

It follows that the main intention is the mode of shov, which is the level of "to make the face radiant from oil," for in this there is greater permanence.

אך בהיות שא"א שיבא לבחינת שוב אלא א"כ קדם לו בחינת הרצוא ברשפי אש דוקא והיינו כדי לצאת ממאסר הגוף שזהו על ידי ההתבוננות ורשפי אש כו'

But since it is impossible to come to the mode of shov unless the mode of ratzo, specifically in flashes of fire, has preceded it, that is, in order to go out from the prison of the body, which is through contemplation and flashes of fire, etc.

(עמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל] ובד"ה והיה לכם לציצית) ע"כ אמר תחלה ויין ישמח ואחר כך להצהיל שהוא עיקר המכוון כו'

(see what is written in the discourse beginning "And I shall be sanctified among the children of Israel" and in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis"), therefore it says first "and wine gladdens," and afterward "to make radiant," which is the main intention, etc.

(וע' מענין ויין ישמח כו' בזהר ויחי דר"מ ע"א שמיני ל"ט ע"א קרח קע"ז ב'. פנחס דרט"ז סע"ב [סוף עמוד ב] דרי"ז סע"א [סוף עמוד א]. ויקרא י"ב ע"ב. משפטים קכ"ד ב'. פקודי דרמ"ו סע"א [סוף עמוד א]).

(And see on the matter of "and wine gladdens," etc., in the Zohar: Vayechi, page 240a; Shemini, 39a; Korach, 177b; Pinchas, end of page 216b and end of page 217a; Vayikra, 12b; Mishpatim, 124b; Pekudei, end of page 246a.)

(ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן עירה אסר יו"ד שבחינת יו"ד הוא ח"ע [חכמה עילאה] הוא אוסר ומקשר לבחינת גפן כו' ע"ש)

(And see what is written in the discourse beginning "Binding his foal to the vine": osri, "binding," is asar yud, "yud binds," for the level of yud is supernal Chochmah (Chochmah Ila'ah), which binds and connects to the level of the "vine," etc.; see there.)

ובכ"ז [ובכל זה] יובן מה שאנו אומרים כי באור פניך נתת לנו תורת חיים כו' כי התורה מחכמה נפקת והוא בחינת הארת פנים

And with all this will be understood what we say, "For by the light of Your face You have given us a Torah of life," etc., for the Torah comes forth from Chochmah, and it is the level of the shining of the face.

(ועוי"ל [ועוד יש לומר] ע"ד שנתבאר לעיל בפי' עשה רצונו כרצונך שהוא הרצון הנולד ונמשך מהשכל וההתבוננות שזהו בחינת יין והיינו כדי שעי"ז אח"כ יעשה רצונך כרצונו רצון העליון שלמעלה מהשכל וזהו בחינת העטרה דלקמן

(And it may further be said, along the lines of what was explained above on the meaning of "Make His will as your will": this is the will that is born and drawn from intellect and contemplation, which is the level of wine; and that is so that through this, afterward, "He will make your will as His will," the supernal will that is above intellect; and this is the level of the crown [explained] below.

וזהו ג"כ בחי' שמן שהוא מקור החכמה שלמעלה מהבינה והדעת ושכל המושג ומובן נמצא מה שיין משמח שהוא בחי' עשה רצונו כרצונך תכליתו הוא להצהיל פנים משמן דהיינו ענין שיעשה רצונך כרצונו כו' וכדלקמן בפי' מצהלות חתנים מחופתם):

And this is also the level of oil, which is the source of Chochmah, above Binah (understanding) and Daas (knowledge) and the intellect that is grasped and understood. It follows that wine's gladdening, which is the level of "Make His will as your will," has as its purpose "to make the face radiant from oil," that is, the matter of "He will make your will as His will," etc., as [will be explained] below on the meaning of "the radiant rejoicing of bridegrooms from their chuppah [wedding canopy]."

31 ו ומעתה נבוא לענין הפסוק צאינה וראינה כו' בעטרה שעטרה לו אמו כי הנה עטרה הוא בחי' רצון העליון כמ"ש כצנה רצון תעטרנו שהוא בחי' מקיף עליון

6. Now we come to the matter of the verse "Go out and gaze," etc., "at the crown with which his mother crowned him." For the crown is the level of the supernal will, as it is written, "As with a shield, You will crown him with will (ratzon)," which is the level of a supernal encompassing [light] (makif),

והוא בחי' כתר תורה והוא למעלה מבחינת לחם ויין שהוא מה שנמשך בבחינת א"פ [אור פנימי] משא"כ עטרה הוא מבחינת גילוי אור א"ס עצמו הסוכ"ע

and it is the level of the "crown of Torah." And it is above the level of bread and wine, which are what is drawn down as an inner light (or pnimi), whereas the crown is from the level of the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) itself, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

(וע"ד מ"ש בזהר ר"פ בהעלותך) (דקמ"ח ע"ב) בפי' והוא כחתן יוצא מחופתו מאן איהו חופתו דא איהו עטרה שעטרה לו אמו כו'

(And along the lines of what is written in the Zohar at the beginning of Parshas Beha'aloscha) (page 148b), on the meaning of "And he is like a bridegroom coming out of his chuppah": "What is his chuppah? This is the crown with which his mother crowned him," etc.

ומבואר לעיל בד"ה לסוסתי שבחי' חופה הוא סוכ"ע ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה תורה צוה וע' בזהר בראשית ד"ח ע"א

And it is explained above, in the discourse beginning "To My mare," that the level of the chuppah is the light that encompasses all worlds; and see what is written on this also in the discourse beginning "The Torah commanded"; and see the Zohar, Bereishis, page 8a.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] לעתיד לבוא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם שלעתיד יומשך ויתגלה אור א"ס הסובב כל עלמין בבחי' גילוי

Therefore our Sages, of blessed memory, said that in the time to come the righteous sit with their crowns on their heads: for in the time to come the Infinite Light that encompasses all worlds will be drawn down and revealed, in a manner of revelation.

והנה מבחינת בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו נמשך בחי' להצהיל פנים משמן וכמאמר קול מצהלות חתנים מחופתם.

Now, from the level of "the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding" comes the level of "to make the face radiant from oil," as in the saying, "the sound of the radiant rejoicing (mitzhalos) of bridegrooms from their chuppah."

32 והענין כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נובלות חכמה שלמעלה תורה. פירש שהתורה כמו שירדה למטה נמשכה מבחינת אחוריים דחי"ע [דחכמה עילאה] כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה עוטה אור

The explanation: our Sages, of blessed memory, said, "The fallen fruit of the wisdom Above is Torah." The meaning is that the Torah, as it has descended below, is drawn from the level of the "back" (achorayim) of supernal Chochmah (Chochmah Ila'ah), as is written in Iggeres HaKodesh, in the passage beginning "He wraps Himself in light."

וזהו בחינת התורה שנק' לחם ועמ"ש בענין דומה דודי לצבי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו'

And this is the level of the Torah that is called bread. And see what is written regarding "My beloved is like a gazelle": just as a gazelle turns its head back, etc.

אמנם בחינת להצהיל פנים היינו ענין יאר ה' פניו שיומשך בהתורה גילוי עצמיות ח"ע [חכמה עילאה] ממש שלמעלה מבחי' נובלות חכמה כו'

But the level of "to make the face radiant" is the matter of "May Havayah make His face shine": that there be drawn into the Torah the revelation of the very essence of supernal Chochmah, which is above the level of "the fallen fruit of wisdom," etc.,

וכענין חכמת אדם תאיר פניו שהוא ע"י רוב הגילוי אור חדש ממקור החכמה הנובע כו'

as in "A man's wisdom makes his face shine," which is through the great revelation of new light from the source of wisdom that flows forth, etc.

וזהו ענין עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה שיהיה אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בה

And this is the matter of one who occupies himself with Torah for its own sake: for the sake of the Torah itself, that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, should rest and be revealed in it.

וזהו להצהיל פנים משמן דייקא כי שמן הוא מקור הח"ע [החכמה עילאה] ועצמיותה ושרשה וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל ומשם דייקא נמשך בחי' להצהיל פנים יאר ה' פניו כו'

And this is "to make the face radiant" specifically "from oil," for oil is the source of supernal Chochmah, its essence and its root, as was explained above; and specifically from there comes the level of "to make the face radiant," "May Havayah make His face shine," etc.

אך עכ"ז [עם כל זה] בחי' להצהיל ומצהלות חתנים נמשך מחופתם דוקא שהוא מבחי' סוכ"ע שמשם נמשך הגילוי להיות בחי' להצהיל פנים משמן

Nevertheless, the level of "to make radiant" and "the radiant rejoicing of bridegrooms" comes specifically "from their chuppah," which is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), from which comes the revelation that is the level of "to make the face radiant from oil";

דהיינו שע"י בחי' עטרה וחופה הנ"ל נמשך להיות גילוי בחי' עצמיות ח"ע [חכמה עילאה] הנקרא שמן מה שלמעלה מבחי' נובלות כו'

that is, through the level of the crown and the chuppah mentioned above, there comes about the revelation of the level of the essence of supernal Chochmah, which is called oil, that which is above the level of the "fallen fruit," etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה הנ"ל ועיין בזהר ויקרא) ע"פ כשמן הטוב כו' ובזהר הרקיע שם ור"פ אמור (דפ"ח)

(And see what is written on this in the discourse beginning "The Torah commanded," mentioned above; and see the Zohar, Vayikra) (page 7b) on [the verse] "Like the good oil," etc., and in the Zohar HaRakia there, and at the beginning of Parshas Emor (page 88).

גם י"ל [יש לומר] במש"כ [במה שכתוב] ועיקר העטרה היינו גילוי אור אבא בחינת שמן שהוא ע"ד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב פ"ג [פרק ג'] ומתפארת דאבא נעשה לו נשמה כו' וכתר אמיתי נעשה כו' ע"ש

It may also be said, regarding what is written, that the essence of the crown is the revelation of the light of Abba, the level of oil, along the lines of what is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, chapter 3: "And from the Tiferes of Abba a soul is made for him," etc., "and a true Keser is made," etc.; see there.

וע' בזהר אמור (דק"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם גבי וכדין ירית מלכא לאו"א [לאבא ואימא] כו' ע"ש אך עיקר המכוון כאן הוא כנ"ל והכל עולה בקנה א'.

And see the Zohar, Emor (end of page 102b), and the commentary of the Ramaz there, on "and then the King inherits Abba and Imma," etc.; see there. But the main intent here is as mentioned above, and it all comes to one thing.

אך מכל מקום נקרא בעטרה שעטרה לו אמו

Even so, it is called "the crown with which his mother crowned him."

כי אף שהעטרה עצמה היא למעלה מעלה מבחי' אימא (וכמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] וכמ"ש ג"כ במק"מ [במקדש מלך] פ' אחרי בדף ס"ו ע"ב) שהיא בחי' יין ישמח כמ"ש אם בנים שמחה עכ"ז [עם כל זה] שעטרה לו אמו.

For although the crown itself is far, far above the level of Imma (as the Ramaz writes, and as is also written in the Mikdash Melech on Parshas Acharei, page 66b), which [Imma] is the level of "wine gladdens," as it is written, "a joyful mother of children," nevertheless it is that "with which his mother crowned him."

כי להיות גילוי והמשכת עטרה זו צ"ל כסדר המדרגות וכמאמר עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו ונת' [ונתבאר] למעלה בפי' שיעשה רצונך כרצונו שהוא ענין גילוי בחינת רצון העליון שלמעלה מהחכמה

For the revelation and drawing down of this crown must follow the order of the levels, as in the saying, "Make His will as your will, so that He will make your will as His will." And it was explained above that "He will make your will as His will" is the revelation of the level of the supernal will, which is above Chochmah,

דהיינו המשכת הכתר שהרצון העליון שהוא רצונו יומשך ויתגלה ברצון התחתון שנקרא רצונך וכדי שיהיה בחינה זו צ"ל תחלה עשה רצונו כרצונך.

that is, the drawing down of Keser: that the supernal will, which is "His will," should be drawn down and revealed in the lower will, which is called "your will." And for this level to come about, there must first be "Make His will as your will."

והוא על ידי התבוננות בחינת יין ישמח שעי"ז מולידים הרצון התחתון. והוא גורם לגילוי רצון העליון.

And this is through contemplation, the level of "wine gladdens," through which the lower will is born; and it brings about the revelation of the supernal will.

וזהו בעטרה שעטרה לו אמו כו'. (וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר אמור) (דצ"ד ע"א) והאי יין מעטרא למלכא בעטרוי ה"ד [הדא הוא דכתיב] שעטרה לו אמו.

And this is "the crown with which his mother crowned him," etc. (And this is what is written in the Zohar, Emor) (page 94a): "And this wine crowns the King with His crowns, as it is written, 'with which his mother crowned him.'"

ועיין מה שכתוב בד"ה ויקהל משה מענין רצון התחתון שהוא כלי לגילוי רצון העליון כו' ועל ידי עטרה זו נמשך בחינת להצהיל פנים משמן כו'

And see what is written in the discourse beginning "And Moshe assembled," on the lower will being a vessel for the revelation of the supernal will, etc. And through this crown comes the level of "to make the face radiant from oil," etc.

ועניין במלך שלמה מלך שהשלום שלו נתבאר למעלה שעי"ז נמשך שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. ומקור בחינת שלום זה נמשך מבחי' העטרה וכתר תורה.

And the matter of "at King Shlomo," the King to Whom peace belongs, was explained above: that through this, peace is drawn down in the household Above and in the household below. And the source of this level of peace comes from the level of the crown and the crown of Torah.

33 והנה כדי להיות גילוי בחינת עטרה זו צ"ל צאינה וראינה צאינה בבי"ע וכמו עד"מ שאבן טוב המבהיק ביותר א"א לראות ולהביט בו נגד השמש ממש רק דייקא במקום שאין שם אור כ"כ [כל כך]

Now, for there to be the revelation of this level of the crown, there must be "Go out and gaze": "go out" into Beriah, Yetzirah and Asiyah. As, by way of analogy, a precious stone that sparkles exceedingly cannot be seen and looked at directly facing the sun, but specifically in a place where there is not so much light.

וגם כמו שא"א להסתכל באור האבוקה מקרוב ממש אלא מרחוק כו'

And it is also like the light of a torch, which it is impossible to look at from really close by, but only from afar, etc.

(גם יש לומר דוגמא לזה ממ"ש בע"ח [בעץ חיים] שלי"א פי"א בשם הזהר בפי' ותתצב אחותו מרחוק. מרחוק ה' נראה לי כי כל אורות אבא הם מרחוק ולא מקרוב כו' ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שער העמידה ס"פ י"ג)

(One may also say that there is an example of this in what is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 31, chapter 1, in the name of the Zohar, on the meaning of "And his sister stationed herself from afar," [and] "From afar Havayah appeared to me": for all the lights of Abba are from afar and not from near, etc.; and in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaAmidah, end of chapter 13.)

ועוי"ל [ועוד יש לומר] כפשוטו בפי' צאינה שזהו ענין לכו לחמו כו' כי עם היות דהעטרה היא שעטרה לו אמו שהיא בחי' אם הבנים שמחה וישמחו בך כו' אך שמחה זו היא בחי' יינה של תורה כנל

It may further be said, according to its plain sense, that the meaning of "Go out" is the matter of "Go, eat," etc. For although the crown is that "with which his mother crowned him," which is the level of "a joyful mother of children" and "will rejoice in You," etc., this joy is the level of the "wine" of the Torah, as mentioned above.

וכמו שא"א לשתות יין אליבא ריקנא כך מתחלה צ"ל ולחם לבב אנוש יסעד

And just as it is impossible to drink wine on an empty stomach, so first there must be "and bread sustains the heart of enosh,"

והיינו לכו לחמו בלחמי וזהו צאינה כו' ואח"כ ויין ישמח כו' להצהיל פנים וזהו וראינה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו'

that is, "Go, eat of my bread"; and this is "Go out," etc. And afterward "and wine gladdens," etc., "to make the face radiant," and this is "and gaze at the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding," etc.

(ועיין מענין צאינה וראינה בעטרה כו' בזח"א [בזהר חלק א] ויחי רמ"ו א' רמ"ח סע"ב [סוף עמוד ב] ח"ב [חלק ב'] וארא כ"ב א' תרומה קל"ד א' ח"ג [חלק ג'] אמור צ"ח א' נשא קמ"ח ב' בלק ר"ט א'):

(And see on the matter of "Go out and gaze at the crown," etc., in the Zohar, Part I, Vayechi 246a and end of 248b; Part II, Va'eira 22a, Terumah 134a; Part III, Emor 98a, Nasso 148b, Balak 209a.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 21

ביאור הדברים

An Explanation of the Matter: "Keser Is Above All the Ten Sefiros"

1 ביאור הדברים. הנה הכתר הוא למעלה מכל הע"ס [העשר ספירות] והוא מקור התענוג בחינת סכ"ע [סובב כל עלמין] והתחלת השתלשלות האצילות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא מחכמה

An explanation of the matter. Now, Keser (the Crown) is above all the Ten Sefiros, and it is the source of delight (taanug), the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and the beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus) of the World of Atzilus (Emanation), [the level of] the light that fills all worlds (memalei kol almin), is from Chochmah (wisdom)

(כ"ה בע"ח [בעץ חיים] שער מוחין דצלם פ" בשם ספר יצירה וכ"כ [וכן כתב] עוד בשער כ"ה דרוש ה' וכ"כ [וכן כתב] הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' ואתחנן בדף רס"ו ועיין בזהר ויקרא ד"י [די יסודות] סע"ב [סוף עמוד ב] קדמאה י"ה וע' מק"מ [מקדש מלך] שם)

(so it is in Etz Chaim, Sha'ar Mochin deTzelem, chapter —, in the name of Sefer Yetzirah; and so he wrote further in Sha'ar (Gate) 25, Derush 5; and so the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) wrote on Parshas Va'eschanan, on folio 266; and see the Zohar, Vayikra, folio 10, end of side b: "The first is Yah"; and see the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there).

וחכמה הוא שרש האצילות כי עיקר האצילות הוא התיקון מעולם התהו ובחכמה אתברירו והטעם כי ענין השבירה מעולם התהו היינו שנפלו בבחי' יש והתיקון הוא להיות אין והיינו ע"י החכמה כח מה.

And Chochmah is the root of Atzilus, for the essence of Atzilus is the rectification (tikkun) from the World of Tohu [Chaos], and "through Chochmah they were refined." The reason is that the matter of the shattering from the World of Tohu means that they fell into the state of yesh (being), and the rectification is to become ayin (nothingness); and this is through Chochmah, koach mah ("the power of what").

והנה החכמה עצמה יש בה ע"ס [עשר ספירות] ומכתר שבחכמה עד ת"ת [תפארת] שבחכמה נקרא אבא והנו"ה [והנצח והוד] נקרא ישראל סבא (ע' [עיין] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער חג המצות פ"א) ומשם נמשך שרש הנשמות

Now, Chochmah itself has Ten Sefiros within it. From the Keser within Chochmah down to the Tiferes (beauty) within Chochmah is called Abba, and the Netzach (victory) and Hod (splendor) are called Yisrael Sava ["Israel the Elder"] (see Pri Etz Chaim, Sha'ar Chag HaMatzos, chapter 1); and from there the root of the souls is drawn.

כי הנה הנו"ה [הנצח והוד] הם השפעת החכמה (שהנו"ה [שהנצח והוד] הן הן כלי ההשפעה והורדת החיות מהעליון לתחתון) רק שהוא השפעה שבאצילות קודם שבא לבחי' גילוי הנשמה עצמה וגילוי הנשמה עצמה היינו ישראל שלמטה

For indeed, Netzach and Hod are the flow of Chochmah's influence (for Netzach and Hod are themselves the vessels of influence and of bringing down the life-force (chayus) from the higher to the lower), except that it is an influence within Atzilus, before it comes to the level of the revelation of the soul itself; and the revelation of the soul itself is the "Yisrael" that is below.

אבל שרש הגילוי שבחכמה נקרא ישראל סבא וישמחו בך ישראל (וזהו ענין בחי' מזלי' [מזליה] של הנשמה שבבחינת מקיף המבואר לעיל בד"ה יונתי בחגוי הסלע.

But the root of the revelation, which is in Chochmah, is called Yisrael Sava: "and may Israel rejoice in You." (And this is the matter of the level of the soul's mazal [its root above], which is in the mode of a makif (encompassing light), explained above in the discourse beginning "My dove, in the clefts of the rock."

אך צ"ל דהא שם בד"ה יונתי נת' [נתבאר] דבחי' מזלי' [מזליה] זהו בחי' ישראל עלה במחשב' [במחשבה / במחשבת] ועלה במחשב' [במחשבה / במחשבת] היינו הבחינה יותר עליונה שבחכמה מה שהוא דבוק בכתר כו' ע"ש

But we need to understand: for there, in the discourse beginning "My dove," it was explained that the level of the [soul's] mazal is the level of "Israel arose in thought," and "arose in thought" is the highest level within Chochmah, that which cleaves to Keser, etc.; see there.

וגם עוד פי' שם דעלו במחשבה היינו בחינת א"ק [אדם קדמון] מחשבה הקדומה כו' ועד"ז נתבאר ג"כ בד"ה האזינו השמים וישראל סבא היינו נו"ה [נצח והוד] דאבא שהוא הבחי' אחרונה שבחכמה כו'.

And it was also further explained there that "they arose in thought" is the level of Adam Kadmon, the primordial thought (machshavah hakedumah), etc.; and in the same way it was also explained in the discourse beginning "Listen, O heavens." Whereas Yisrael Sava is the Netzach and Hod of Abba, which is the last level within Chochmah, etc.

מיהו בפרשה בראשית) (ד"ו ע"א) גבי רב המנונא סבא אבל אבא דילי הוה רב ויקירא ועתיק יומין ופי' באשל אברהם לרמוז על ישראל סבא שנקרא ג"כ עתיק יומין דתיבת סבא ותיבת עתיקא כולא הוא חד

However, in [the Zohar,] Parshas Bereishis) (folio 6a), regarding Rav Hamnuna Sava, [it says]: "But my father was great and precious, and Atik Yomin (Ancient of Days)"; and the Eshel Avraham explained [this] as alluding to Yisrael Sava, who is also called Atik Yomin, for the word sava (elder) and the word atika (ancient) are all one.

והיינו לומר שנשמת רב המנונא סבא נמשכה מבחי' ישראל סבא אמנם מ"ש דישראל סבא נקרא ע"י [עתיק יומין] י"ל [יש לומר] שזהו ע"ד שמבחי' תבונה נעשה כתר לז"א

That is to say, the soul of Rav Hamnuna Sava was drawn from the level of Yisrael Sava. However, as for what is said, that Yisrael Sava is called Atik Yomin, it may be explained that this is along the lines of [the teaching] that from the level of Tevunah [the lower level of Binah] a Keser is made for Z'eir Anpin (the emotive attributes);

ולכן ישראל סבא שהוא נשמת כתר זה נקרא ע"י [עתיק יומין] לגבי ז"א כי ע"ח [עץ חיים] הוא פנימית הכתר ונשמה שלו.

and therefore Yisrael Sava, which is the soul of this Keser, is called Atik Yomin relative to Z'eir Anpin, for Atik Yomin is the inner dimension (pnimiyus) of Keser and its soul.

2 וא"כ לפ"ז [לפי זה] שפיר י"ל [יש לומר] שהנשמה שנמשכת מישסו"ת [מישראל סבא ותבונה] נקרא מזליה לגבי הנשמות שמזו"נ [שמזעיר אנפין ונוקבא] וכ"מ [וכן משמע] קצת בז"ה [בזוהר] ר"פ נח גבי ענין שנאמר נח נח ב' פעמים נגד א"פ [אור פנימי] של הנשמה ואור מקיף כו'

If so, according to this it may well be said that the soul that is drawn from Yisrael Sava and Tevunah is called the mazal of the souls that are from Z'eir Anpin and Nukva; and this is somewhat implied in Zohar HaRakia [a commentary of the Arizal on the Zohar], at the beginning of Parshas Noach, regarding the fact that it says "Noach, Noach" twice, corresponding to the inner light (or pnimi) of the soul and the encompassing light (or makif), etc.

אכן באמת כמו שכתר אמיתי דז"א נעשה מא"א עצמו כמ"ש בע"ח [מאריך אנפין] שכ"ב פ"ג [בעץ חיים] [פרק ג'].כך אמיתית בחינת מזליה של הנשמה הוא מהכתר דאצילות ומחשבה הקדומה כו' כנ"ל.

In truth, however, just as the true Keser of Z'eir Anpin is made from Arich Anpin [the Long Countenance, the outer level of Keser] itself, as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 22, chapter 3, so too the true level of the soul's mazal is from the Keser of Atzilus and the primordial thought, etc., as mentioned above.

ועו"ל [ועוד יש לומר] דענין שרש הנשמות הנמשכים מבחינת ישי"ס [ישראל סבא] ותבונה זהו מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] דרוש ד' ע"פ הזהר ר"פ משפטים (דף צ"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) ואקרי בן לקב"ה [לקודשא בריך הוא] כו'

One may further say that the matter of the root of the souls that are drawn from the level of Yisrael Sava and Tevunah is what is written in Etz Chaim, Sha'ar Mayin Nukvin uMayin Duchrin (the feminine and masculine waters), Derush 4, on the basis of the Zohar at the beginning of Parshas Mishpatim (folio 94, end of side b): "And he is called a son of the Holy One, blessed be He," etc.;

זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאו"א [דאבא ואימא] כו' שבאותו זיווג העליון דאו"א [דאבא ואימא] יוצאין משם נשמת בני אדם כו'

"if he merits more, they give him a neshamah [a higher level of the soul] from the side of Abba and Imma," etc.: "that in that supernal union (zivug) of Abba and Imma, the souls of human beings come forth from there," etc.,

אלא שעדיין אינן ראויות ואינן נשלמות עד שיזדווגו זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ואז הם יוצאים מזווג ההוא כו' עכ"ל [עד כאן לשונו].

"except that they are not yet fit and not yet complete until Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus unite, and then they come forth from that union," etc. End of quote.

ועיין בזהר משפטים (דקכ"א סע"ב [סוף עמוד ב] ודקכ"ב א') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ובזח"ג [ובזהר חלק ג] ויקרא (ד"ז ע"ב ודכ"ב א' ודק"ס ע"ב)

And see the Zohar, Mishpatim (folio 121, end of side b, and folio 122a), and the Mikdash Melech there; and the Zohar, Part III, Vayikra (folio 7b, folio 22a and folio 160b),

ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם שע"ז נאמר למען אחי ורעי שמפני שיש להן חיה ונשמה מאו"א [מאבא ואימא] הם נקראו אחים וריעים לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות כו'

and the Mikdash Melech there: that of this it is said, "For the sake of my brothers and my friends"; for since they have a chayah [a level of the soul above neshamah] and a neshamah from Abba and Imma, they are called brothers and friends of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus, etc.

ולכן מקדשי שמך שמך היינו מלכות שירדה לבי"ע והיא עולה לאצילות ע"י ישראל מקדש שמך שממשיכים בחי' קדש ג"פ [ג' פעמים] קדוש הם חב"ד [חכמה בינה ודעת]

Therefore [they are] "those who sanctify Your Name." "Your Name" is Malchus, which descended to Beriah, Yetzirah and Asiyah, and it ascends to Atzilus through Israel, "who sanctify Your Name," for they draw down the level of kodesh (holiness): the threefold "holy" is Chochmah, Binah and Daas,

כי בחכמה אתברירו (וזהו ענין מקדשי שמך להיות נמשך שם מ"ה [שם מ"ה] לברר שם ב"ן [שם ב"ן] ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן)

for "through Chochmah they were refined" (and this is the matter of "those who sanctify Your Name": that the Name Mah [45] be drawn down to refine the Name Ban [52]; and see what is written in the discourse beginning "Binding to the vine").

ובחינת החכמה ממשיכים ישראל למטה לפי שהם משרש ישראל סבא ותבונה כי תבונה היינו גילוי ההתבוננות שמזה נמשך בחינת עונג הגן עדן עליון ותחתון

And Israel draws the level of Chochmah down below because they are from the root of Yisrael Sava and Tevunah. For Tevunah is the revelation of contemplation (hisbonenus), from which is drawn the level of the delight of the higher and the lower Gan Eden,

דהיינו גילוי התענוג שבכתר מקור התענוגים כי עדן הוא חכמה שם עדיין אין התענוג בבחי' גילוי ועיקר הגילוי הוא בתבונה

that is, the revelation of the delight that is in Keser, the source of delights. For Eden is Chochmah; there the delight is not yet in a revealed state, and the principal revelation is in Tevunah,

כמו עד"מ באדם שעיקר גילוי התענוג הוא בסוף הבנת השכל כו' ומקור נש"י הוא מבחינת תענוג זה כנודע שההזרעה הוא בגמר ביאה בעת התענוג וכמ"ש גבי שמשון ותאלצהו כו'

just as, by way of analogy, in a person the principal revelation of delight is at the conclusion of understanding an idea, etc. And the source of the souls of Israel is from this level of delight, as is known that the emission of seed is at the culmination of union, at the time of delight; and as it is written regarding Shimshon, "and she pressed him," etc.

וכך נש"י [נשמות ישראל] נמשכו מעונג שלמעלה שהוא בעת ההשפעה כי למעלה לא שייך שום תענוג אלא שהתענוג הוא במה שמשפיע כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יותר ממה שהעגל רוצה לינק כו' וזהו בחינת התענוג שלמעלה והיינו תענוג השפעת הנשמות.

So too the souls of Israel were drawn from the delight above, which is at the time of the bestowal; for above, no delight whatsoever applies, except that the delight is in His bestowing, as our Sages, of blessed memory, said, "More than the calf wishes to suckle," etc. This is the level of delight above, namely, the delight of bestowing the souls.

ולכן יש בהן כח להעלות את המלכות להיות מקדשי שמך לקדש אותה ממטה למעלה כמו הרי את מקודשת לי פי' שתהיה מקודשת לז"א בעלה באצילות ותעלה מבי"ע

Therefore they have the power to raise Malchus, to be "those who sanctify Your Name," to sanctify her from below to above, as in "Behold, you are betrothed (mekudeshes) to me": that is, that she be betrothed to Z'eir Anpin, her husband, in Atzilus, and ascend from Beriah, Yetzirah and Asiyah.

(והנה מ"ש כי למעלה לא שייך שום תענוג אלא כו' לכאורה אינו מובן שהרי אדרבה כתיב כי עמך מקור חיים מקור התענוגים עוז וחדוה במקומו אך הענין כמ"ש במ"א

(Now, what was said, that above no delight whatsoever applies, except, etc., at first glance is not understood; for on the contrary, it is written, "For with You is the source of life," the source of delights, "strength and joy are in His place." But the explanation is as is written elsewhere:

כי התענוג שלמעלה כביכול אינו כמו עד"מ התענוג שבאדם שהאדם מקבל התענוג מאיזה דבר אחר שחוץ ממנו כמו מהשגת חכמה מפוארה או מאכילת מאכל ערב ואפילו הנשמות המתענגים על ה' בג"ע [בגן עדן] הרי הם מקבלים התענוג על ידי מה שמשיגים זיו השכינה

that the delight above, as it were, is not like, by way of analogy, the delight in a person, who receives the delight from some other thing outside himself, such as from grasping a splendid wisdom or from eating a tasty food. Even the souls who delight in G-d in Gan Eden receive the delight through apprehending the radiance of the Shechinah (Divine Presence).

משא"כ אצלו יתי' הרי אין לך דבר שחוץ ממנו שיתכן לומר שמקבל תענוג מהדבר שחוץ ממנו ח"ו [חס ושלום] אלא אדרבה שהוא עצמו יתי' הוא מקור התענוגים

With Him, may He be blessed, however, this is not so: there is nothing outside Him, such that one could say that He receives delight from the thing outside Him, G-d forbid. On the contrary, He Himself, may He be blessed, is the source of delights.

א"כ הוא והתענוג שלו יתברך כביכול דבר אחד כמו שהוא היודע והוא הדעה עצמה כו' וזהו ענין שעשוע המלך בעצמותו הנז' [הנזכר] בספר עמק המלך ובע"ח [ובעץ חיים] לא נזכר מזה כלל וזהו גם כן מ"ש ואהיה אצלו שעשועים כו'

If so, He and His delight, may He be blessed, are, as it were, one thing, just as He is the Knower and He is the knowledge itself, etc. And this is the matter of "the King's delight in His own essence," mentioned in the book Emek HaMelech, whereas in Etz Chaim this is not mentioned at all. And this is also what is written, "And I was with Him ... delights," etc.

אך הרי הוא יתי' מקבל תענוג ממעשה הצדיקים וכמ"ש הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים הוא כו' ובזהר בדוכתי טובא קוב"ה [קודשא בריך הוא] אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בג"ע [בגן עדן] כו'

But surely He, may He be blessed, receives delight from the deeds of the tzaddikim [the righteous], as it is written, "Is Ephraim a precious son to Me, a child of delights?" etc.; and in the Zohar, in many places: "The Holy One, blessed be He, comes to delight with the tzaddikim in Gan Eden," etc.

והרי בחינת תענוג ושעשוע זה הוא ענין קבלת תענוג ואיך יתכן לומר שיהי' [שיהיה] הוא יתי' בחי' מקבל ח"ו [חס ושלום] והרי כלום חסר בבית המלך שיצטרך לקבל ואדרבה אנת הוא שלימותא דכולהו וממך הכל.

Now, this level of delight and pleasure is a matter of receiving delight; and how can one say that He, may He be blessed, is in the category of a receiver, G-d forbid? Is anything lacking in the King's house, that He should need to receive? On the contrary: "You are the perfection of them all," and "from You is everything."

אך התירוץ שענין השעשוע עם הצדיקים הוא שמתענג כביכול ממה שמשפיע להם שהוא תענוג אין קץ כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יותר ממה שהעגל כו' א"כ אינו בחינת מקבל ח"ו [חס ושלום] כי"א אדרבה התענוג ממה שמשפיע כו'

But the answer is that the matter of the delight with the tzaddikim is that He delights, as it were, in what He bestows upon them, which is a delight without end, as our Sages, of blessed memory, said, "More than the calf," etc. If so, He is not in the category of a receiver, G-d forbid; but on the contrary, the delight is from what He bestows, etc.,

אלא שהשפעה זו א"א להיות כ"א כשהם צדיקים שאזי יוכלו לקבל ההשפעה שמהתורה ומצות נעשו לבושים ומזון לנפש שעי"ז יוכלו לקבל הזיו כו'.

except that this bestowal cannot be except when they are tzaddikim, for then they can receive the bestowal, since from the Torah and mitzvos garments and food for the soul are made, through which they can receive the radiance, etc.

וזהו מ"ש כאן כי למעלה לא שייך שום תענוג ר"ל [רוצה לומר] שיקבל תענוג מאיזה דבר ח"ו [חס ושלום] אלא שהוא עצמו מקור התענוגים אלא דשייך בחינת קבלת תענוג במה שמשפיע כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יותר ממה כו'

And this is what was said here, that above no delight whatsoever applies: that is to say, that He should receive delight from some thing, G-d forbid; rather, He Himself is the source of delights. But the level of receiving delight does apply in what He bestows, as our Sages, of blessed memory, said, "More than," etc.

והתהוות שרש נש"י [נשמות ישראל] הוא מבחינת תענוג זה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים ועמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין נוקבין] דרוש ב'. גם בפירוש כד סליק ברעותי' [ברעותיה] כו' ע"ש. ולכן יש בהם כח להיות מקדשי שמך כו' וע' בזהר ויחי) (דרמ"ה).

And the coming into being of the root of the souls of Israel is from this level of delight, as our Sages, of blessed memory, said, "With whom did He take counsel? With the souls of the tzaddikim." And see what is written in Etz Chaim, Sha'ar Mayin Nukvin uMayin Duchrin, Derush 2, and also in the explanation of "When it arose in His will," etc.; see there. Therefore they have the power to be "those who sanctify Your Name," etc. And see the Zohar, Vayechi) (folio 245).

ועמ"ש במ"א בענין צחוק עשה לי אלקים שהוא ענין צחוק ותענוג עליון הנמשך משם אלקים שהוא ענין להיות יש ודבר נפרד וביטול היש שעי"ז נעשה צחוק ותענוג למעלה

And see what is written elsewhere on the matter of "Elokim has made laughter for me": that this is the matter of supernal laughter and delight drawn from the Name Elokim, which is the matter of becoming a yesh (an existent) and a separate thing, and the nullification of the yesh, through which laughter and delight come about above.

וזהו ענין לויתן זה יצרת לשחק בו וכמ"ש בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] ואמרת אליהם את קרבני לחמי כו'

And this is the matter of "This Leviathan You formed to sport with," as is written in the discourse beginning "Command the children of Israel and say to them: My offering, My bread," etc.,

ובד"ה אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים] ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי בענין זמן שמחתנו ישמח ה' במעשיו כו'

and in the discourse beginning "I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt." And see what is written in the discourse beginning "Havayah is with me among my helpers," on the matter of "the season of our rejoicing": "Havayah will rejoice in His works," etc.;

ובד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] גבי הנה עד"מ שיש שני מיני תענוג לפני המלך ובד"ה שוש אשיש גבי שהיא מפעלת את השמחה בהוי' כו':

and in the discourse beginning "On the eighth day, Atzeres [assembly]," regarding "Now, by way of analogy, there are two kinds of delight before the king"; and in the discourse beginning "I will greatly rejoice," regarding [the explanation] that she brings about the joy in Havayah, etc.

3 ב וזהו ענין ויין ישמח לבב אנוש נכנס יין יצא סוד והסוד הוא התענוג שבישראל וגילוי תענוג זה היינו שמחה של מצוה אשר הוא תענוג אשר אהיה כו'

2. And this is the matter of "And wine gladdens the heart of man": "Wine enters, the secret comes out." The secret is the delight that is within Israel, and the revelation of this delight is the joy of a mitzvah, which is the delight of "Asher Ehe-yeh," etc.

וגילוי שמחה זו היא עשה רצונו כרצונך שרצונך הוא למטה מן הדעת כדי שיעשה רצונך כרצונו שלמעלה מן הדעת בעטרה שעטרה לו אמו

And the revelation of this joy is "Make His will as your will" — your will, which is below Daas (knowledge) — "so that He will make your will as His will," which is above Daas: "with the crown with which his mother crowned him."

שבחי העטרה אינה אימא עצמה אלא שנעשית מאימא כמו עטרה גשמית שהיא דבר בפני עצמו ועיקר העטרה היינו גילוי אור אבא

For the level of the crown is not Imma itself, but rather it is made from Imma, like a physical crown, which is a thing in its own right; and the essence of the crown is the revelation of the light of Abba.

כי להיות ויין ישמח לבב אנוש בבחינת פנימית בלבד כמו עד"מ כששותים מעט יין אזי משמח הלב משא"כ ריבוי יין מבלבל המוח

For "And wine gladdens the heart of man" is to be only in an inward manner, just as, by way of analogy, when one drinks a little wine it gladdens the heart, whereas much wine confuses the mind.

ולכן היו מנסכין ע"ג [על גבי] המזבח במדה חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל כו' כי מזבח הוא בחינת מלכות והיין היינו המשכת הבינה וצ"ל במדה כי בינה דינין מתערין מינה

Therefore they would pour libations upon the altar in measure: "half a hin for the bull, and a third of a hin for the ram," etc. For the altar is the level of Malchus (sovereignty), and the wine is the drawing down of Binah (understanding), and it must be in measure, because "Binah: judgments are aroused from it."

ולכן היה חטא אדה"ר [אדם הראשון] שסחט אשכול ענבים וגם חטא נח וישכר ויתגל בתוך אהלה שמזה נמשך וירא חם כו'

Therefore there was the sin of Adam, the first man, who squeezed a cluster of grapes, and also the sin of Noach: "And he became drunk and was uncovered within his tent," from which there followed "And Cham saw," etc.

אלא צ"ל במדה כדי לשמח הלב בלבד בבחינת פנימית כדי לעורר הכתר היינו העטרה שהוא תענוג העליון שמתעורר על ידי שמחה של מצוה

Rather, it must be in measure, only to gladden the heart, in an inward manner, in order to arouse Keser (the Crown), that is, the crown, which is the supernal delight (taanug) that is aroused through the joy of a mitzvah.

אבל אחר שנתעורר הכתר העיקר להמשיך מוחין דאבא להצהיל פנים משמן שמן בחשאי בעמדם תרפינה כנפיהם.

But after Keser has been aroused, the main thing is to draw down the intellect (mochin) of Abba, "to make the face shine with oil." Oil [is] in silence: "When they stood, they let down their wings."

כנפיהם מה שמעופפים היינו מה שהיו בוערים כו' ואחר כך תרפינה נעשה בבחינת ביטול

"Their wings" — their flying — is their having been aflame, etc.; and afterward "they let down" [their wings]: it becomes a state of self-nullification (bittul).

וגילוי אור אבא הוא שבוקע אורות דאימא ויעבור ה' על פניו כו' לירד למטה דהיינו בהתלבשות אורות בכלים אור התורה שנתלבשה בענינים גשמיים תרומות ומעשרות כו' (ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שי"ב [ששת ימי בראשית] פי"א).

And the revelation of the light of Abba is what breaks through the lights of Imma — "And Havayah passed before him," etc. — to descend below, that is, in the enclothing of lights in vessels: the light of the Torah, which became enclothed in physical matters, terumos and maasros [the priestly gifts and the tithes], etc. (And see Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 12, chapter 1.)

וזהו ענין אדם א' דם כי ההתפעלות והשמחה זהו נמשך מבחי' הדמים שבלב וכמו ויין ישמח. והאלף הוא בחי' חכמה להמתיק הגבורות.

And this is the matter of adam (man): alef, dam (blood). For the excitement and the joy are drawn from the level of the blood that is in the heart, as in "And wine gladdens." And the alef is the level of Chochmah (wisdom), to sweeten the gevuros [the forces of severity].

ותחת אשר לא עבדת בשמחה היינו התחלה אבל אין זה התכלית כי אין זה אלא בחינת רצוא וצ"ל בחינת שוב לאחד

"Because you did not serve with joy" — this is the beginning, but it is not the ultimate purpose, for this is only the level of ratzo (running forth); and there must be the level of shov (returning) to the One,

והיינו המשכת אור אבא דוקא שיהיה אור אבא דוקא בגילוי ואורות דאימא אינן אלא כדי לשמח בלבד

which is the drawing down of the light of Abba specifically, so that the light of Abba specifically be revealed; and the lights of Imma are only in order to gladden.

ולכן בברכת שים שלום שהוא בחינת הזיווג כי באור פניך נתת לנו תורת חיים גילוי אור אבא וזהו להצהיל פנים משמן דוקא שהוא בחינת אבא.

Therefore, in the blessing "Grant peace," which is the level of the union (zivug), [we say,] "For by the light of Your countenance You have given us a Torah of life": the revelation of the light of Abba. And this is "to make the face shine with oil" specifically, which is the level of Abba.

(ועמ״ש בד״ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועמ״ש ע״פ מאה״ז [מאמר הזהר] בפרשה וירא דקי״ב א׳ ע״פ בת אבי היא ובפרשה אמור דף ק׳ ע״ב ומ״ש מזה ג״כ בד״ה שובה ישראל ועמ״ש סד״ה יהודה אתה גבי בני אביך)

(And see what is written in the discourse beginning "When you come into the land of your dwellings"; and see what is written on the statement of the Zohar in Parshas Vayeira, folio 112a, on "She is my father's daughter," and in Parshas Emor, folio 100b; and what is written on this also in the discourse beginning "Return, O Israel"; and see what is written at the end of the discourse beginning "Yehudah, you," regarding "your father's sons.")

אך שמן זה היינו בחי׳ ביטול שמחמת השמחה של יין הוא במקורו למעלה במוחין. אבל כשיורד אבא למטה בנצח והוד נקרא לחם כמ״ש ולחם לבב אנוש יסעד.

However, this oil, the level of self-nullification that comes by virtue of the joy of wine, is in its source above, in the mochin. But when Abba descends below, into Netzach (victory) and Hod (splendor), it is called bread, as it is written, "And bread sustains the heart of man."

ויסעד היינו עוז של התורה שנותנת כח לחלישות הנשמה כמ״ש במ״א על פסוק בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים כו׳ ע״ש וכך לבב אנוש היינו מלכות שירדה לבי״ע רגליה יורדות מות. (עיין במאורי אור אות א׳ סעיף ק״ד)

"Sustains" is the strength of the Torah, which gives power to the weakness of the soul, as is written elsewhere on the verse "In the third month after the children of Israel went out of the land of Egypt," etc.; see there. And so "the heart of man" is Malchus, which descended to Beriah, Yetzirah and Asiyah: "Her feet go down to death" (see Me'orei Or, letter alef, section 104).

והכח הזה להיות עולה באצילות הוא ע״י ירידת אור אבא בנו״ה [בנצח והוד] דז״א שהם בחי׳ אותיות

And this power to ascend into Atzilus is through the descent of the light of Abba into the Netzach and Hod of Z'eir Anpin (the emotive attributes), which are the level of letters

(כי נו״ה [נצח והוד] נקרא שוקי האיש ורגליו שהן בחי׳ אותיות כמו שהרגלים מוליכים את האדם ממקום למקום. כך על ידי האותיות נמשך השכל כו׳)

(for Netzach and Hod are called "the legs of the man" and his feet, which are the level of letters: just as the feet carry a person from place to place, so through the letters the intellect is conveyed, etc.).

והיינו בחי׳ חטה כי חטה בגימט׳ [בגימטריא] כ״ב שהן כ״ב אותיות

And this is the level of wheat, for chitah (wheat) in numerical value (gematria) is 22, which are the 22 letters.

כי החטה היא ג"כ בחי' חכמה שהרי אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן אלא שבחי' חכמה זו היא בחינ' קטנות מאד ועמ"ש מזה בד"ה וספרתם לכם גבי חג השבועות [בחינת / בחינה]

For wheat too is the level of Chochmah, for indeed, "a child does not know how to call 'Abba' (Father) until it tastes the taste of grain." But this level of Chochmah is a level of extreme smallness (katnus). And see what is written on this in the discourse beginning "And you shall count for yourselves," regarding the festival of Shavuos.

והיינו בחינת אותיות שבחכמה והם בנו"ה [בנצח והוד] דז"א ולמטה ששם עה"ד [עץ הדעת] טוב ורע שם הוא התלבשות החכמה וירידתה בבחי' לחם להיות עוז

And this is the level of the letters within Chochmah, and they are in the Netzach and Hod of Z'eir Anpin and below, where the Tree of Knowledge of good and evil is. There is the enclothing of Chochmah and its descent in the form of bread, to be strength;

ואינה בבחי' שמחה כמו היין כי לחם אין בו טעם מתיקות והוא בחי' מלכות כמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם (וכמ"ש בזהר ויחי דר"מ ע"א)

and it is not in the form of joy like wine, for bread has no taste of sweetness; and it is the level of Malchus, as it is written, "For not by bread alone does man live" (and as is written in the Zohar, Vayechi, folio 240a).

ואעפ"כ [ואף על פי כן] תחלה הוא הלחם כנודע שאי אפשר לשתות יין אליבא ריקנא ושם הוא לחמו בלחמי שתי הלחם הם נו"ה [נצח והוד] איהו בנצח ואיהי בהוד כו'

Nevertheless, bread comes first, as is known that it is impossible to drink wine on an empty stomach (aliba reikana). And there is "Eat of my bread" (lachamu belachmi): the two loaves are Netzach and Hod, "He in Netzach and she in Hod," etc.

והוד הוא בניקוד מלאפום ולכן נקרא לחמו גם לחמו לשון רבים היינו עליות המלכות מרה"ר [מרשות הרבים] טורי דפרודא כו'

And Hod is in the vowel melopum [u]; therefore it is called lachamu. Also, lachamu is plural: that is, the ascents of Malchus from the public domain, "the mountains of separation," etc.

ולחמי היינו איהו בנצח שהוא בניקוד חירק שאח"כ יוכל להיות יין המשמח ולהיות להצהיל פנים משמן דוקא בעטרה שעטרה לו אמו כו'

And lachmi is "He in Netzach," which is in the vowel chirik [i]; so that afterward there can be the wine that gladdens, and there can be "to make the face shine with oil" specifically, "with the crown with which his mother crowned him," etc.

אך בחינת העטרה זו צ"ל צאינה וראינה צאינה מאצילות כי באצילות הכל בבחינת מקיפים ואיהו וחיוהי חד

But this level of the crown must be "Go out and gaze": "go out" from Atzilus, for in Atzilus everything is in the mode of makifim (encompassing lights), and "He and His life-forces are one";

ואינו נראה ונגלה כו' רק צאינה וראינה בנות ציון היינו בהיכלות דבריאה שם מורגש ונגלה כבוד גילוי התענוג כו':

and it is not seen and revealed, etc.; only "Go out and gaze, O daughters of Zion," that is, in the chambers (heichalos) of Beriah: there the glory of the revelation of the delight is felt and revealed, etc.

4 ג והנה להבין ענין הלחם שאנו רואים שהלחם דוקא יסעד לבב אנוש יותר מהיין כו' וגם כאן מבואר ששרשו מאבא שהוא למעלה מבחי' יין שהוא אימא כו'

3. Now, to understand the matter of bread: we see that bread specifically "sustains the heart of man" more than wine, etc.; and here too it is explained that its root is from Abba, which is above the level of wine, which is Imma, etc.

ויובן ע"ש מ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בתחלתו ע"פ חגרה בעוז מתניה אין עוז אלא תורה שהיא נותנת כח ועוז לבחי' מתנים כו' ע"ש.

This will be understood on the basis of what is written in Iggeres HaKodesh, at its beginning, on the verse "She girds her loins with strength": "Strength means nothing but Torah," which gives power and strength to the level of the loins, etc.; see there.

והנה המתנים הם נו"ה [נצח והוד] שנקראים תרין שוקין ובמקום המתנים בפנים שם הם הכליות שנו"ה [שנצח והוד] נקי' ג"כ כליות יועצות.

Now, the loins are Netzach (victory) and Hod (splendor), which are called "the two thighs" (terein shokin); and at the place of the loins, within, are the kidneys, for Netzach and Hod are also called "the counseling kidneys."

ומבואר בע"ח [בעץ חיים] שנה"י [שנצח הוד יסוד] חדשים נמשכים מהכתר (בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער העמידה פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] איתא וז"ל [וזה לשונו] אריך אנפין שהוא הכתר הנקרא אל עליון שהוא הגומל חסדים שהם נה"י [נצח הוד יסוד] דזעיר אנפין המוציא אותם בסוד תוספות מחדש עכ"ל [עד כאן לשונו])

And it is explained in Etz Chaim that the new Netzach, Hod and Yesod are drawn from Keser (the Crown) (in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaAmidah, chapter 14, it says, and these are his words: "Arich Anpin, which is Keser, called Kel Elyon (G-d Most High), is the One who 'bestows kindnesses,' which are the Netzach, Hod and Yesod of Z'eir Anpin, bringing them forth in the mystery of an addition anew." End of quote.)

ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' בראשית (דף ח' ריש ע"א) גבי לכל עושיהם מ"ש בשם ספר הליקוטים בדרוש נה"י [נצח הוד יסוד] החדשים כו'.

And see the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) on Parshas Bereishis (folio 8, beginning of side a), regarding "to all who practice them," what he wrote in the name of Sefer HaLikkutim in the discourse on the new Netzach, Hod and Yesod, etc.

וזהו חגרה בעוז מתניה עוז היינו התורה ששרשה מהכתר ממנה נמשך הכח ועוז לבחי' מתנים שהם נו"ה [נצח והוד].

And this is "She girds her loins with strength": "strength" is the Torah, whose root is from Keser; from it the power and strength are drawn to the level of the loins, which are Netzach and Hod.

והענין הוא כמו עד"מ שאנו רואים שיש אדם שאע"פ [שאף על פי] שמשיג השכל עכ"ז [עם כל זה] אינו יכול ללמדו לזולתו כ"א לעצמו הוא מבין

The explanation is like what we see, by way of analogy: there is a person who, although he grasps an idea, nevertheless cannot teach it to another; only for himself does he understand [it],

אבל אינו יכול להשפיעו ולהבינו לאחרים והטעם הוא מפני שהוא אינו בר שכל גדול כל כך לכך די לו להפקיע את עצמו

but he cannot impart it and make it understood to others. The reason is that he is not a person of such great intellect; therefore it is enough for him to satisfy himself,

אבל לא יוכל לשית עצות בנפשו איך להשפיע לזולתו כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה להבין משל ומליצה שכדי להשפיע צריך להתייעץ איך להשפיע בדרך שיוכל המקבל לקבל ההשפעה.

but he cannot "take counsel in his soul" how to impart [it] to another; as is written in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "To understand a parable and a figure": that in order to impart, one must take counsel how to impart in a way that the recipient will be able to receive what is imparted.

שאם יאמרנה כמו שהיא בשכלו לא יוכל הבן שהוא קטן להבין ולקבל רק צריך לו לסדר בסדר וענין אחר

For if he says it as it is in his own mind, the son, who is small, will not be able to understand and receive [it]; rather, he must arrange it for him in another order and manner,

דבר דבור על אופניו מעט מעט ובחי' עצה זו נקרא נצח והוד שהן כליות יועצות כו' וגם נו"ה [נצח והוד] נק' שחקים ורחיים ששוחקים מן לצדיקים

"a word fitly spoken," little by little. And this level of counsel is called Netzach and Hod, which are "the counseling kidneys," etc. Netzach and Hod are also called Shechakim (the heavens) and millstones, which grind (shochakim) manna for the tzaddikim,

כמו הטוחן ברחיים עד"מ שמפרר החטה לחלקי' [לחלקים] דקים מאד כך צריך האב להקטין השכל ודבר חכמה שרוצה להשפיע לבנו ולחלקו לחלקים רבים לומר לו מעט מעט במועצות ודעת כו' כמ"ש כ"ז [כל זה] באגה"ק [באגרת הקודש] שם.

like one who grinds with millstones, by way of analogy, crushing the wheat into very fine particles. So must the father reduce the idea and the word of wisdom that he wishes to impart to his son, and divide it into many parts, to tell it to him little by little, with counsel and knowledge, etc., as all this is written in Iggeres HaKodesh there.

5 ולכן מי שאינו בר שכל גדול לא יוכל לשית עצות איך להשפיע ע"כ אע"פ [אף על פי] שמבין השכל בפ"ע [בפני עצמו] אינו יכול להשפיע לזולתו רק דוקא מי שהוא בר שכל גדול הוא שיכול להשפיע

Therefore one who is not a person of great intellect cannot take counsel how to impart; therefore, although he understands the idea by itself, he cannot impart it to another. Only one who is a person of great intellect is able to impart,

כי מחמת גודל שכלו ועמקות דעתו יוכל להתייעץ איך להשפיע אפילו להבן שהוא קטן כו

for by virtue of the greatness of his intellect and the depth of his understanding he is able to take counsel how to impart even to the son who is small, etc.

נמצא עצה זו שהיא בחי' נו"ה [נצח והוד] שרשו נמשך דוקא מגדלות השכל שלמעלה מעצם השכל שהוא משפיע כו' לכן יש שמשיג השכל ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו יכול להשפיע.

It follows that this counsel, which is the level of Netzach (victory) and Hod (splendor), has its root drawn specifically from the greatness of intellect, which is above the very idea that he imparts, etc. Therefore there is one who grasps the idea and nevertheless cannot impart [it].

וכך יובן הנמשל למעלה שזהו ענין שנה"י [שנצח הוד יסוד] החדשים נמשכים מהכתר. (ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ אלה מסעי).

And so will the counterpart on high be understood: this is the matter of the new Netzach, Hod and Yesod being drawn from Keser (the Crown). (And see what is written on this also in the explanation on the verse "These are the journeys.")

כי הנה עולמות בי"ע הם בעלי גבול ותכלית ואינן ערוך כלל לאצילות שבו מלובש אור א"ס ב"ה

For the worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah are bounded and finite, and bear no comparison at all to Atzilus, in which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is enclothed.

לכן כדי להיות השפעת האור והחיות מאצילות לבי"ע זהו ע"י נו"ה [נצח והוד] שנק' מאזני צדק ששוקלי' [ששוקלים] איך וכמה יהי' [יהיה] ההשפעה מבחי' צדק מל' דאצילות המחיה בי"ע וזהו ענין כליות יועצות כו'.

Therefore, for there to be the flow of the light and the life-force (chayus) from Atzilus to Beriah, Yetzirah and Asiyah, this is through Netzach and Hod, which are called "scales of righteousness" (moznei tzedek), for they weigh how and how much the flow will be from the level of Tzedek, the Malchus (sovereignty) of Atzilus, which gives life to Beriah, Yetzirah and Asiyah. And this is the meaning of "the counseling kidneys," etc.

6 ולכך גם נבואת משה הי' [היה] רק מבחי' נו"ה [נצח והוד] וכמ"ש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בשער הנבואה פ"א וכמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה עוטה אור שלמעלה מנו"ה [מנצח והוד] אין שום השגה לנביא וחוזה.

Therefore even the prophecy of Moshe was only from the level of Netzach (victory) and Hod (splendor), as the Arizal, of blessed memory, wrote in Sha'ar HaNevuah, chapter 1, and as is written in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "He wraps [Himself in] light": that above Netzach and Hod there is no apprehension at all for a prophet or seer.

ולכן התהוות נה"י [נצח הוד יסוד] חדשים שהם בחי' עצה הנ"ל איך להשפיע למקור דבי"ע נמשך דוקא מבחינת הכתר.

Therefore the coming into being of the new Netzach, Hod and Yesod, which are the level of the counsel mentioned above — how to impart to the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah — is drawn specifically from the level of Keser (the Crown).

ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דהפי' כי לפי שהוא גבוה מאד נעלה ע"כ שמים וארץ ומעלה ומטה שוין לפניו.

This is along the lines of "Who is enthroned on high, who lowers [Himself] to look upon heaven and earth": the meaning is that because He is exceedingly high and exalted, therefore heaven and earth, above and below, are equal before Him.

ולכן משפילי לראות אפי' [אפילו] בארץ כמו בשמים כו'.

Therefore He "lowers [Himself] to look" even upon the earth as upon heaven, etc.

וזהו מ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"ג ע"ב) ע"פ ה' אלקי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אמן (בישעיה סי' כ"ה) עצות מרחוק מאן נינהו אינן תרין בדי ערבות דכל עיטא דנביאים מתמן אתיא אינון איקרון עצות מרחוק.

And this is what is written in the Zohar, Parshas Balak (folio 193b), on the verse "Havayah, You are my G-d; I will exalt You, I will praise Your Name, for You have done wonders, counsels from afar, in faithfulness, truth" (in Isaiah, chapter 25): "'Counsels from afar' — who are they? These are the two willow branches (badei aravos), for all the counsel of the prophets comes from there; they are called 'counsels from afar.'"

ור"ל [ורוצה לומר] שבחי' נו"ה [נצח והוד] שנק' עצות הם מקבלים הכח לזה מרחוק דהיינו מבחי' חכמה וכתר וכמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

That is to say, the level of Netzach and Hod, which are called "counsels," receive the power for this "from afar," that is, from the level of Chochmah (wisdom) and Keser; as it is written, "I said, 'I will become wise,' but it is far from me."

וע"ז נאמר ג"כ כי עשית פלא כו' שנמשך מבחי' פלאות חכמה שלמעלה מהשכל המושג כו' וזהו פלא יועץ כו' ע"ש.

And of this it is also said, "for You have done wonders," etc.: that it is drawn from the level of the wonders of wisdom (pela'os chochmah), which are above the intellect that can be grasped, etc. And this is "Wondrous Counselor" (pele yo'etz), etc.; see there.

וזהו ענין חגרה בעוז דוקא מתניה כנ"ל וזהו ענין מעלת ומדרגת הבחי' בתורה מה שנקרא לחם שהוא בנו"ה [בנצח והוד]

And this is the matter of "She girds with strength" specifically "her loins," as mentioned above. And this is the matter of the superiority and rank of the level in the Torah that is called bread, which is in Netzach and Hod.

וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר (פי' פנחס דרי"ז ע"ב) ההוא לחם דאזילו שחקים וטחנין מנא למיכלא דצדיקייא כו'

And this is what is written in the Zohar (Parshas Pinchas, folio 217b): "That bread which the Shechakim go and grind, manna as food for the tzaddikim," etc.

וכמ"ש לעיל עד"מ שמפרר החטה לחלקים דקים מאד. כך נמשכו אותיות התורה למטה עד שכל אדם יוכל לקבל כו' וכן התחלקות הלכות תשבע"פ [תורה שבעל פה].

And as was written above, by way of analogy, one crushes the wheat into very fine particles; so were the letters of the Torah drawn down below, until every person is able to receive [them], etc.; and so too the division of the laws of the Oral Torah.

7 וא"כ אף שנשפל למטה מבחי' יין ואין בו טעם מתיקות וכמו נו"ה [נצח והוד] נק' בדי ערבות שאין בהם טעם כו' אעפ"כ [אף על פי כן] שרשן גבוה יותר דהיינו מבחי' החכמה והכתר כנ"ל וזהו עצות מרחוק.

If so, although [bread] is lowered beneath the level of wine and has no taste of sweetness, just as Netzach (victory) and Hod (splendor) are called "willow branches," which have no taste, etc., nevertheless their root is higher, that is, from the level of Chochmah (wisdom) and Keser (the Crown), as mentioned above. And this is "counsels from afar."

וכמו שאמר שלמה המלך ע"ה [עליו השלום] והיא רחוקה ממני ששרשה משכל הנעלם מכל רעיון ונק' פלא כו'

And as King Shlomo, peace be upon him, said, "but it is far from me": for its root is from the intellect that is hidden from all thought, and it is called pele (wonder), etc.;

ומשם נמשכה בבחי' נו"ה [נצח והוד] להיות בבחי' לחם חטה ע"י שמפרר החטה לחלקים דקים כנ"ל וזהו ממרחק תביא לחמה וכמ"ש בזהר (פי צו דל"ה ע"ב)

and from there it was drawn into the level of Netzach and Hod, to be in the form of bread of wheat, by crushing the wheat into fine particles, as mentioned above. And this is "From afar she brings her bread," as is written in the Zohar (Parshas Tzav, folio 35b).

ור"ל [ורוצה לומר] שבחי' לחם שרשו ממקום גבוה מאד דהיינו מבחי' שהיא רחוקה מגדר ההשתלשלות ולכן לחם זה לבב אנוש יסעד.

That is to say, the level of bread has its root in a very high place, that is, from a level that is far from the bounds of the chain of descending worlds (hishtalshelus). Therefore this bread "sustains the heart of man."

ובזה יובן ג"כ ענין הלוחות דהנה מבואר במ"א ע"פ אם בחקתי תלכו במ"ש חרות על הלוחות אשר נחקק מהם ובהם שזהו ענין גליף גליפו בטהירו עילאה והיינו בחינת כתר ע"ש באריכות

With this the matter of the Tablets will also be understood. For it is explained elsewhere, on the verse "If you walk in My statutes," regarding what is written, "engraved upon the Tablets," that [the letters] were engraved from them and in them: that this is the matter of "He engraved an engraving in the supernal luster" (galif gelifu bitehiru ila'ah), which is the level of Keser — see there at length.

וגם לכן יש תר"ך אותיות בעשרת הדברות וצ"ל דהנה בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] כ' [כתב] שהלוחות הם נצח והוד וכ"כ [וכן כתב] באוצ"ח [באוצרות חיים] דפ"ה ובע"ח [ובעץ חיים] של"ז פ"ו.

And also, for this reason there are 620 letters in the Ten Commandments. Yet this needs to be understood, for in Pardes [Rimonim], in Erchei HaKinuyim [its lexicon of appellations], he wrote that the Tablets are Netzach and Hod; and so it is written in Otzros Chaim, folio 85, and in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 37, chapter 6.

8 ולפי הנ"ל א"ש [אתי שפיר] והיינו ע"ד מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] בפי' אל עליון כתר גומל חסדים טובים נו"ה [נצח והוד] דאבא וכנ"ל.

According to what was said above, this is well resolved; and this is along the lines of what is written in Pri Etz Chaim in the explanation of "Kel Elyon": Keser (the Crown); "who bestows good kindnesses": the Netzach (victory) and Hod (splendor) of Abba, as mentioned above.

ועמ"ש מענין אותיות התורה בד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין כו' וזהו בחי' לחם וכמ"ש בד"ה וספרתם לכם גבי חטה כ"ב אתוון דאורייתא ששרשן מאותיות החקיקה כו' ע"ש:

And see what is written on the matter of the letters of the Torah in the discourse beginning "The Chanukah lamp," etc., "the mezuzah on the right," etc.; and this is the level of bread. And as is written in the discourse beginning "And you shall count for yourselves," regarding wheat: the 22 letters of the Torah, whose root is from the engraved letters, etc.; see there.

9 ד וביאור הענין דלחמו בלחמי. הנה שתי הלחם הם תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] וזהו ג"כ ענין לחמו ולחמי.

4. The explanation of the matter of "lachamu belachmi": the two loaves (shtei halechem) are the Written Torah and the Oral Torah, and this is also the matter of lachamu and lachmi.

כי לחמו לשון רבים זהו תשבע"פ [תורה שבעל פה] ולחמי לשון יחיד זהו תשב"כ [תורה שבכתב].

For lachamu, in the plural, is the Oral Torah, and lachmi, in the singular, is the Written Torah.

כי הנה תשבע"פ [תורה שבעל פה] עיקרה להשיג ולהבין הדין וההלכה שאם אומר ההלכה ואינו מבין אינו נחשב לו ללימוד כלל (כמ"ש במג"א [במגן אברהם] סי' נ') ומאחר שהוא בבחינת השגה הרי כל א' משיג לפי מדרגתו

For the essence of the Oral Torah is to grasp and understand the law and the halachah; for if one says the halachah and does not understand [it], it is not considered study for him at all (as is written in the Magen Avraham, section 50). And since it is in the mode of comprehension, each one comprehends according to his level;

ולכן נקרא לחמו לשון רבים שיש לכל א' חלק בפ"ע [בפני עצמו] כפי ערך השגתו והוא רשות הרבים.

therefore it is called lachamu, in the plural, for each one has a portion of his own according to the measure of his comprehension; and it is the public domain (reshus harabim).

ותשב"כ [ותורה שבכתב] נקרא לחמי לשון יחיד דהנה עיקר תשב"כ [תורה שבכתב] היא הכתובה תמונת אותיות כפי התמונה כן הוא רמיזתו למעלה.

And the Written Torah is called lachmi, in the singular, for the essence of the Written Torah is what is written, the form of the letters: according to the form, so is its allusion above.

אבל השגת שכל האדם אין בהם כלל כי הם למעלה מן השכל כו' חכים ולא בחכמה ידיעא

But in them there is no comprehension of the human intellect at all, for they are above the intellect, etc.: "wise, but not with a known wisdom."

ולכן נקרא תורה שבכתב ואין תלוי בדעת ואפילו ע"ה [עם הארץ] אם אמר הפסוק בלתי שום דעת כלל נקרא עוסק בתורה שבכתב ולפיכך כל ע"ה [עם הארץ] מברך ברכות התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לס"ת [לספר תורה].

Therefore it is called the Written Torah, and it does not depend on understanding. Even an unlearned person (am haaretz), if he said a verse without any understanding at all, is called one who is occupied in the Written Torah; therefore every unlearned person recites the blessings over the Torah in the morning before the verses, and likewise when he is called up to the Torah scroll.

10 ולכן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ [בעל פה] כי באמת א"א להביאם בשכל ודעת

Therefore, "matters that are written, you are not permitted to say by heart," for in truth it is impossible to bring them into intellect and understanding;

וכן דברים שבע"פ [שבעל פה] אי אתה רשאי לאומרן בכתב כי הם הדעת והכתיב הוא למעלה מהדעת כו' וע"כ נקרא תשב"כ [תורה שבכתב] לחמי לשון יחיד דלא שייך לומר בה התחלקות המדרגות כ"א [כל אחד / כל אחת] לפי השגתו מאחר שבאמת היא למעלה לגמרי מהשכל כו'

and likewise, "matters that are oral, you are not permitted to say in writing," for they are understanding (daas), whereas the written is above understanding, etc. Therefore the Written Torah is called lachmi, in the singular, for one cannot speak of it in terms of a division of levels, each one according to his comprehension, since in truth it is entirely above the intellect, etc.;

והפשטיות המושג נקרא רק לבושא דאורייתא לגבי פנימיותו הרמוז בהאותיות ועמ"ש בפ' ברכה בד"ה תורה צוה כו' ע"ש.

and the plain meaning that is grasped is called only "the garment of the Torah" compared to its inner dimension (pnimiyus), which is alluded to in the letters. And see what is written in Parshas Berachah, in the discourse beginning "Torah tzivah" ("The Torah [that Moshe] commanded"), etc.; see there.

11 ועוד טעם שנקרא תשבע"פ [תורה שבעל פה] לחמו לשון רבים דהנה מבואר במ"א באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה והמשכילים יזהירו וז"ל [וזה לשונו]

There is a further reason why the Oral Torah is called lachamu, in the plural: for it is explained elsewhere, in Iggeres HaKodesh, in the epistle beginning "And the wise will shine," and these are its words:

והנה כשהמלי דאצילות מתלבשת בק"נ [בקליפת נוגה] כדי לברר הניצוצות שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] אזי גם המלכות דאצילות נקרא בשם עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] לגבי ז"א דאצילות שאינו יורד שם ונקרא עץ החיים כו' יעו"ש [יעויין שם]

"Now, when the Malchus (sovereignty) of Atzilus is enclothed in kelipas nogah [the translucent husk] in order to refine the sparks that fell in the shattering of the vessels, then the Malchus of Atzilus too is called by the name 'the Tree of Knowledge of good and evil' relative to the Z'eir Anpin of Atzilus, which does not descend there and is called 'the Tree of Life,'" etc.; see there.

ונודע כי עיקר בחינת רשות הרבים טורי דפרודא הוא בשבה"כ [בשבירת הכלים] וע"כ גם המלכות שהיא בחינת תשבע"פ [תורה שבעל פה] מל' קרינן לה שמתלבשת שם כדי לברר הניצוצות נקרא ג"כ בלשון רבים כמו שנקרא בשם עה"ד [עץ הדעת]

And it is known that the principal level of the public domain, "the mountains of separation," is in the shattering of the vessels. Therefore Malchus too, which is the level of the Oral Torah ("the Oral Torah, we call her Malchus"), since she is enclothed there in order to refine the sparks, is also called in the plural, just as she is called by the name "the Tree of Knowledge."

וזהו ענין ורב להושיע כל רב מבבל כמ"ש במ"א משא"כ תשב"כ [תורה שבכתב] שהיא בחי' ז"א דאצי' שאינו יורד שם נק' לחמי לי' [לשון] יחיד:

And this is the matter of "and great (rav) to save": every "Rav" is from Bavel [Babylonia], as is written elsewhere. Whereas the Written Torah, which is the level of the Z'eir Anpin of Atzilus, which does not descend there, is called lachmi, in the singular.

12 ומעתה יובן ג"כ מה שבחי' ב' התורות תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] נקראו בשם שתי הלחם דוקא. דעחם היות שמבואר הטעם דבתשבע"פ [דבתורה שבעל פה] שייך לחמו לי' [לשון] רבים ובתשב"כ [ובתורה שבכתב] לחמי לי' [לשון] יחיד

Now it will also be understood why the level of the two Torahs, the Written Torah and the Oral Torah, are called by the name "the two loaves" specifically. For although the reason has been explained why lachamu, in the plural, applies to the Oral Torah, and lachmi, in the singular, to the Written Torah,

מ"מ צ"ל למה נרמז זה ההפרש שבין תשב"כ [תורה שבכתב] לתשבע"פ [לתורה שבעל פה] בבחי' לחם דוקא. הלא התורה נק' בכמה שמות לחם יין ושמן ולמה נרמזו בבחי' לחם דוקא.

nevertheless we need to understand why this difference between the Written Torah and the Oral Torah is alluded to in the level of bread specifically. Is not the Torah called by several names — bread, wine and oil? Why, then, were they alluded to in the level of bread specifically?

13 והן אמת יי"ל [יש לומר] הטעם כפשוטו מפני דלחם זהו הנגלה שבתורה אשר בחלק הנגלה שייך לומר ב' בחי' הנ"ל דלחמו ולחמי

Now, it is true that the reason may be given simply: because bread is the revealed part of the Torah, and it is in the revealed part that one can speak of the two levels mentioned above, of lachamu and lachmi.

אמנם באמת עוד אפשר לומר הטעם דהנה מבואר במ"א בפ' בשלח בענין לחם משנה דשבת שהם כנגד ב' בחי' לחם. לחם מן הארץ ולחם מן השמים שהוא המן

However, in truth one can give a further reason. For it is explained elsewhere, in Parshas Beshalach, on the matter of the double bread (lechem mishneh) of Shabbos, that they correspond to two levels of bread: bread from the earth, and bread from heaven, which is the manna.

וכנגד ב' לחמים אלו הם ב' ברכות ראשונות דבהמ"ז [דברכת המזון] ברכת הזן וברכת הארץ כו'

And corresponding to these two breads are the first two blessings of the Grace after Meals, the blessing "Who feeds" (HaZan) and the blessing of the Land, etc.

דהנה פי' לחם מן הארץ כי בחי' ארץ הוא בחי' שם ב"ן [שם ב"ן] ולחם מן הארץ היינו בחי' בירורים דתהו שמתבררים ע"י המל' היורדת לברר כו'

For the meaning of "bread from the earth": the level of earth is the level of the Name Ban, and bread from the earth is the level of the refinements (beirurim) of Tohu, which are refined through Malchus (sovereignty), which descends to refine, etc.

ולחם מן השמים ירד בזכות משה שהוא שם מ"ה [שם מ"ה] כו' וזהו ענין ברכת הזן שתיקן משה שהוא כנגד לחם מן השמים כו'

And bread from heaven came down in the merit of Moshe, who is the Name Mah, etc. And this is the matter of the blessing "Who feeds," which Moshe instituted, which corresponds to bread from heaven, etc.

וברכת הארץ נודה לך כנגד לחם מן הארץ כי יש ברכה והודאה יחו"ע [יחודא עילאה] ויחו"ת [ויחודא תתאה] כו' ע"ש באריכות.

And the blessing of the Land, "We thank You," corresponds to bread from the earth; for there is blessing and thanksgiving, the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah), etc. See there at length.

14 והנה תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] נקרא ג"כ שמים וארץ וכמ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי כו' ובשאר דוכתי.

Now, the Written Torah and the Oral Torah are also called heaven and earth, as is written elsewhere, in the discourse beginning "The heavens are My throne," etc., and in other places.

ולכן הן הן ג"כ ב' בחי' לחם הנ"ל תשבע"פ [תורה שבעל פה] שהיא בחי' מל' המתלבשת בקי"נ [בקליפת נוגה] לברר הנצוצות שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] נקרא לחם מן הארץ

Therefore they are also precisely the two levels of bread mentioned above: the Oral Torah, which is the level of Malchus (sovereignty) that is enclothed in kelipas nogah to refine the sparks that fell in the shattering of the vessels, is called bread from the earth,

וזהו לחמו לשון רבים ותשב"כ [ותורה שבכתב] שהיא מבחי' ז"א שאינו יורד שם נקרא לחם מן השמים לחמי לשון יחיד.

and this is lachamu, in the plural; and the Written Torah, which is from the level of Z'eir Anpin (the emotive attributes), which does not descend there, is called bread from heaven: lachmi, in the singular.

15 ועוד יתבאר זה יותר חממ"ש בפ' משפטים ע"פ כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר כו' שאותיות דתשב"כ [דתורה שבכתב] נק' אבנים שהן בריאה בידי שמים.

This will be explained further from what is written in Parshas Mishpatim on the verse "Like the work of the sapphire brick, and like the essence of the heavens for purity," etc.: that the letters of the Written Torah are called stones, which are a creation by the hands of Heaven.

וזהו ענין כעצם השמים ואותיות תשבע"פ [תורה שבעל פה] נק' לבנת הספיר והלבינה עשוי' [עשויים] ע"י האדם מעפר הארץ רק שנעשו ג"כ כאבנים.

And this is the meaning of "like the essence of the heavens." And the letters of the Oral Torah are called "the sapphire brick," and a brick is made by man from the dust of the earth, except that they too became like stones.

16 ולכן שתי הלחם הם בנו"ה [בנצח והוד] דכמו הברכה על לחם מן הארץ נתקן בנודה לך בחי' הודאה כך תשבע"פ [תורה שבעל פה] הוא בחי' איהי בהוד

Therefore the two loaves are in Netzach (victory) and Hod (splendor). For just as the blessing over bread from the earth was instituted with "We thank You" (nodeh lecha), the level of thanksgiving (hoda'ah), so the Oral Torah is the level of "she in Hod";

וכמו הברכה על לחם מן השמים תיקן משה ברכת הזן כו' כך זהו תשב"כ [תורה שבכתב] איהו בנצח שהוא נקודת חיר"ק בחי' נקודה וביטול כי נצח ענף החכמה וכן משה בחי' נצח דאבא כו'.

and just as over bread from heaven Moshe instituted the blessing "Who feeds," etc., so this is the Written Torah, "He in Netzach," which is the vowel-point chirik, the level of a point and of self-nullification (bittul); for Netzach is a branch of Chochmah (wisdom), and likewise Moshe is the level of the Netzach of Abba, etc.

17 ופי' לכו לחמו בלחמי היינו שיהי' [שיהיה] העסק בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] לשמה שיהי' [שיהיה] לחמו ג"כ בבחי' לחמי למהוי אחד באחד. והיינו כמ,ש וכל בניך למודי הוי'.

And the meaning of "Come, eat of my bread" (lechu lachamu belachmi) is that the occupation with the Oral Torah should be for its own sake (lishmah), so that lachamu too should be in the mode of lachmi, "to be one in one." And this is as it is written, "And all your children shall be taught of Havayah."

ויובן זה ממ"ש במ"א בפ' בראשית בענין ב' ברכות ראשונות של נשואין יוצר האדם ואשר יצר את האדם שהם כנגד תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] ושלכך בברכת אשר יצר חותם בברוך כו' ע"ש.

This will be understood from what is written elsewhere, in Parshas Bereishis, on the matter of the first two of the wedding blessings, "Who forms man" and "Who formed man," which correspond to the Written Torah and the Oral Torah; and that this is why the blessing "Who formed" concludes with "Blessed," etc.; see there.

18 ומעתה יובן ג"כ ענין תנופת שתי הלחם. כי הנה תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] נק' ג"כ חתן וכלה.

Now the matter of the waving (tenufah) of the two loaves will also be understood. For the Written Torah and the Oral Torah are also called groom and bride.

ועד"מ כדי להיות יחוד חתן וכלה צ"ל תחלה בחי' נשואין שהוא בחי' חופה שהיא בחי' המקיף על שניהם

By way of analogy: for there to be the union of groom and bride, there must first be the level of nisuin (marriage), which is the level of the chuppah [the wedding canopy], which is the level of the makif (what encompasses) over both of them.

וזהו בחי' בעטרה שעטרה לו אמו שבחי' העטרה זהו בחי' כתר שלמעלה משתי הלחם שהם נו"ה [נצח והוד] איהו בנצח ואיהי בהוד

And this is the level of "with the crown with which his mother crowned him," for the level of the crown is the level of Keser (the Crown), which is above the two loaves, which are Netzach (victory) and Hod (splendor): "He in Netzach and she in Hod."

וזהו ענין שמניפין שתי הלחם להעלותן לשרשן ומקורן בבחי' מקיף הנ"ל בחי' העטרה וכתר כו'

And this is the matter of waving the two loaves: to raise them to their root and source in the level of the makif mentioned above, the level of the crown and Keser, etc.

ועי"ז נעשה היחוד וההמשכה מתשב"כ [מתורה שבכתב] בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] וכמ"ש במ"א מענין זה בפ' הברכה בד"ה תורה צוה כו' הנ"ל

And through this the union and the drawing down from the Written Torah into the Oral Torah come about, as is written elsewhere on this matter, in Parshas Berachah, in the discourse beginning "Torah tzivah," etc., mentioned above.

ועמ"ש גבי ענין לחם משנה שבשבת ג"כ עולי' [עולים] בי' לחמים הנ"ל לבחי' שלמעלה משניהם כו':

And see what is written regarding the matter of the double bread (lechem mishneh) of Shabbos: there too the two breads mentioned above ascend to the level that is above both of them, etc.

19 ה אך בחי' העטרה זו צ"ל צאינה וראינה מאצילות בהיכלות דבריאה כו'.

5. But this level of the crown must be "Go out and gaze": [going out] from Atzilus into the chambers (heichalos) of Beriah, etc.

ולכאורה זה אינו מובן כלל איך בהיכלות דבריאה יוכלו לראות מה שא"א לראות באצי' והלא אין ערוך בריאה לאצילות וכבר נז' [נזכר] למעלה שהוא ע"ד וכעין מ"ש מרחוק ה' נראה לי כו'.

At first glance this is not understood at all: how can they see in the chambers of Beriah what is impossible to see in Atzilus? Surely there is no comparison between Beriah and Atzilus! And it was already mentioned above that this is along the lines of, and akin to, what is written, "From afar Havayah appeared to me," etc.

אך י"ל [יש לומר] עוד דהנה כעין זה איתא בפע"ח [בפרי עץ חיים] גבי כוונת ק"ש [קריאת שמע] כי אין בנו כח לעורר או"א [אבא ואימא] בהיותנו באצי' רק בהיותנו למטה בבריאה כו' ע"ש.

But it may further be said: something like this is found in Pri Etz Chaim regarding the kavanah [mystical intention] of the Shema, that we do not have the power to arouse Abba and Imma (Chochmah and Binah) when we are in Atzilus, but only when we are below, in Beriah, etc.; see there.

ואפשר לומר ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בגמ' [בגמרא] (ביבמות דמ"ט) גבי מנשה שהרג את ישעי' [ישעיה] אמר רבא מידן דייני' [דייני] וקטלי' [וקטלי]

And it is possible to say [this] along the lines of what our Sages, of blessed memory, said in the Gemara (in Yevamos, folio 49) regarding Menasheh, who killed Yeshayahu: Rava said, "He put him on trial and killed him."

אמר לי' משה רבך אמר כי לא יראני האדם וחי ואתה אמרת וארא את ה' כו' ופריך הש"ס [הששה סדרים] מ"מ קשו קראי אהדדי ומשני כדתני' [כדתניא] כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה.

[Menasheh] said to him, "Moshe your teacher said, 'For man shall not see Me and live,' and you said, 'And I saw Ado-nai,'" etc. And the Talmud raises the difficulty: in any case, the verses contradict one another! And it answers, as it was taught: "All the prophets gazed through a speculum that does not shine (aspaklaria she'einah me'irah); Moshe our teacher gazed through the speculum that shines (aspaklaria hame'irah)."

ומבואר הפי' במ"א (בד"ה ת"ר [תנו רבנן] נר חנוכה ב"ש [בית שמאי] אומרים כו') דאספקלריא המאירה היינו עד"מ זכוכית הבהירה אשר בה ועל ידה יכולים לראות גם מרחוק ורואים מהות הדבר ועצמותו ממש.

The meaning is explained elsewhere (in the discourse beginning "Our Rabbis taught: The Chanukah lamp — Beis Shammai say," etc.): the speculum that shines is, by way of analogy, clear glass, in which and through which one can see even from afar, and one sees the very nature and essence of the thing itself.

אבל אספקלריא שאינה מאירה היא הזכוכית הנק' (שפיגע"ל) שיש צפוי דק על הזכוכית

But the speculum that does not shine is the glass that is called (a shpigel [mirror]), which has a thin coating on the glass.

ולכן אין רואים בה ועל ידה מהות הדבר הנראה ממש רק דמותו ותבניתו וע"כ נק' אספקלריא שאינה מאירה שהרי אין רואים בה כלל מהות הדבר ממש משא"כ באספקלריא המאירה שרואי' [שרואים] עצם הדבר הנראה ממש

Therefore one does not see in it and through it the actual nature of the thing being seen, but only its likeness and form. That is why it is called the speculum that does not shine, since one does not see in it at all the actual nature of the thing; whereas in the speculum that shines one sees the very essence of the thing being seen.

אמנם מ"מ באספקלריא שאינה מאירה יכולים לראות עכ"פ [על כל פנים] הדמות גם מהדבר שא"א לראותו כלל ע"י אספקלריא המאירה כמו שיכולים לראות את עצמו ע"י (השפיגעל) וגם לראות מאחוריו.

Nevertheless, in the speculum that does not shine one can at any rate see the likeness even of a thing that cannot be seen at all through the speculum that shines; just as one can see oneself through (the shpigel), and also see what is behind one.

רק שרואה הדמות ולא עצמיות המהות כו' אבל באספקלריא המאירה א"א לראות כלל א"ע [את עצמו] ולא מאחוריו עד"מ ועיין בפ' וארא (דכ"ג ע"ב) מענין אספקלריא המאירה ושאינה מאירה.

Only, one sees the likeness and not the essence of the nature, etc.; but in the speculum that shines one cannot see oneself at all, nor what is behind one, by way of analogy. And see [the Zohar,] Parshas Va'eira (folio 23b), on the matter of the speculum that shines and the one that does not shine;

ובת"ז [ובתיקוני זהר] תיקון כ"ב ותיקון מ' ובשער היחודים פרק א' ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] סי' קנ"ו ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ובמא"א [ובמאורי אור] באות אלף סעי' [סעיף] קנ"ט.

and in the Tikkunei Zohar, Tikkun 22 and Tikkun 40; and in Sha'ar HaYichudim, chapter 1; and in Sefer Hadras Melech, section 156; and in Pardes, in Erchei HaKinuyim; and in Me'orei Or, letter alef, section 159.

והנה מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] ראה באספקלריא המאירה אשר בה רואין המהות ממש ובבחינה זו נאמר כי לא יראני כו' משא"כ שאר הנביאים נתנבאו רק באספקלריא שאינה מאירה

Now, Moshe our teacher, peace be upon him, saw through the speculum that shines, in which one sees the actual nature; and of this level it is said, "For man shall not see Me," etc. Whereas the other prophets prophesied only through the speculum that does not shine.

וזהו שכל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה ועמ"ש מענין זה בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות כו' ופי' כה היינו בחי' כדמותנו וזהו וביד הנביאים אדמה כו'

And this is [the teaching] that all the prophets prophesied with "Thus" (koh), [and] Moshe surpassed them in that he prophesied with "This" (zeh). And see what is written on this matter in the discourse beginning "And Moshe spoke to the heads of the tribes," etc. The meaning of koh is the level of "in our likeness," and this is "and through the prophets I am imaged," etc.

אך לפיכך יכול לראות גם בחי' עליונות יותר שלא ניתנו לירד ולהתגלות בבחי' אספקלריא המאירה כו' כנ"ל במשל ולכן באמת אמר ישעיה וארא את ה' והיינו בבחינת אספשא"מ [אספקלריא שאינה מאירה] כו'.

But for this very reason one can also see higher levels, which were not given to descend and be revealed in the mode of the speculum that shines, etc., as mentioned above in the analogy. Therefore Yeshayahu indeed said, "And I saw Ado-nai," and this was in the mode of the speculum that does not shine, etc.

20 ועד"ז מובן מש"כ [מה שכתוב] צאינה וראינה כו' שבחינת העטרה שהיא בחינת כתר א"א כלל לראות ולהשיג בבחינת אספקלריא המאירה אלא צאינה וראינה בבחינת אספקלריא שאינה מאירה שעי"ז וראינה בעטרה כו'

In the same way is understood what is written, "Go out and gaze," etc.: that the level of the crown, which is the level of Keser (the Crown), cannot be seen and apprehended at all in the mode of the speculum that shines; rather, "Go out and gaze" — in the mode of the speculum that does not shine, through which [they] "gaze … at the crown," etc.

והנה נודע גם כן דההפרש שבין משה לשאר נביאים היינו שמשה היה רואה בעולם האצילות ע"י מעבר הבריאה משא"כ שאר הנביאים היו רואין בעולם האצילות ע"י התלבשות גמור בבריאה כו' ע' [עיין] בשע"ק [בשערי קדושה] ח"ג [חלק ג'] ש"ו [שער ו'] ועי' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' וארא (דכ"ג ע"א) בענין האבות ומשה

Now, it is also known that the difference between Moshe and the other prophets is that Moshe would see into the World of Atzilus (Emanation) by way of passing through Beriah, whereas the other prophets would see into the World of Atzilus through its complete enclothing in Beriah, etc.; see Sha'arei Kedushah, Part III, Sha'ar (Gate) 6, and see the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) on Parshas Va'eira (folio 23a), on the matter of the Patriarchs and Moshe.

וא"כ לפ"ז [לפי זה] צ"ל דגילוי האצי' נק' אספקלריא המאירה וכשהוא ע"י התלבשות גמור בבריאה נקרא אספקלריא שאינה מאירה.

If so, according to this we must say that the revelation of Atzilus is called the speculum that shines, and when it is through a complete enclothing in Beriah it is called the speculum that does not shine.

וא"כ לפ"ז [לפי זה] א"ש [אתי שפיר] הפי' דלעיל צאינה מאצי' בהיכלות דבריאה ושם וראינה כו' דהיינו ע"י אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] כו'.

If so, according to this the explanation above is well resolved: "Go out" from Atzilus into the chambers of Beriah, and there "gaze," etc., that is, through the speculum that does not shine, etc.

21 ועד"ז יובן ג"כ מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] גבי ק"ש [קריאת שמע]

In the same way will also be understood what is written in Pri Etz Chaim regarding the Shema.

כי הנה בחי' אספשא"מ [אספקלריא שאינה מאירה] שהראי' [שהראיה] נמשך בבחינת אור חוזר מחמת הצפוי דק המעכב ומונע התפשטות הראות כו' הוא בעבודה בחי' בכל מאדך שמחמת ההסתר דנה"ב [דנפש הבהמית] נעשה תוקף האהבה בבחי' מאד ועי"ז דוקא מעורר למעלה יותר ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפי' הראיני את מראיך כו'

For the level of the speculum that does not shine, in which the sight is drawn in the mode of returning light (or chozer) because of the thin coating that holds back and prevents the spreading of the sight, etc., is, in [divine] service, the level of "with all your might (me'odecha)": for because of the concealment of the animal soul, the intensity of love becomes the level of me'od (exceedingly), and through this specifically one arouses more above. And see what is written above on the explanation of "Show me your appearance," etc.

ובחי' זו שייך בהיותנו בבריאה כו' וע"ד שנת' [שנתבאר] בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה כו' שבירידת המל' בבריאה דוקא נעשית בחי' כלה כלתה נפשי כו' ע"ש באריכות

And this level applies when we are in Beriah, etc.; along the lines of what was explained in the explanation on the verse "I am black but comely," etc.: that specifically through the descent of Malchus (sovereignty) into Beriah she becomes the level of kallah (bride): "my soul pines (kalsah)," etc.; see there at length.

ועמ"ש בד"ה ואהי' [ואהיה] אצלו אמון בפי' ממושבותיכם תביאו כו' שהוא בחי' ק"ש [קריאת שמע] שהיא מיושב כו' שמשם דוקא מביאין ומניפים שתי הלחם להעלותם לבחי' העטרה כו' והוא מטעם הנ"ל:

And see what is written in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling (amon)," on the explanation of "From your dwellings (mimoshvoseichem) you shall bring," etc., that this is the level of the Shema, which is [recited] sitting (meyushav), etc., from where specifically one brings and waves the two loaves to raise them to the level of the crown, etc.; and this is for the reason mentioned above.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 22

לבבתני אחותי כלה

You Have Captured My Heart, My Sister, My Bride

◇

1 לבבתני אחותי כלה. לבבתני באחת מעיניך (באחד כתיב באחת קרי). באחד ענק מצוורניך. הנה אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים

"You have captured My heart (libavtini), My sister, [My] bride; you have captured My heart with one (be'achas) of your eyes" (be'achad is written, be'achas is read), "with one necklace (anak) from your neck." Now, our Sages, of blessed memory, said: "Israel provide sustenance for their Father in heaven."

והענין הוא דכתיב את קרבני לחמי לאשי שהקרבנות שמקריבים חלב ודם מן הבהמה נק' בחי' לחם אצלו ית' כו' והוא פלאי. אך הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ג' שותפין יש באדם כו'.

The explanation is that it is written, "My offering, My bread, for My fire-offerings": the offerings, in which fat and blood of the animal are offered, are called the level of "bread" for Him, may He be blessed, etc. And this is a wonder. But now, our Sages, of blessed memory, said: "There are three partners in a person," etc.

2 והנה כמ"כ [כמו כן] הוא בבהמה רק שבאדם הקב"ה נותן בו נשמה שנשמתו היא חלק אלוה ממעל ובבהמה הנפש היא

Now, so too it is with an animal, except that in a person the Holy One, blessed be He, places a soul (neshamah), for his soul is "a part of G-d above"; while in an animal the soul (nefesh) is

מבחינת פני שור שבמרכבה וע"י הקרבן עולה החיות של הנפש ונכלל בשרשו בחיות הקדש והחיות נושאות את הכסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'.

from the level of the face of the ox in the Chariot. Through the offering, the life-force (chayus) of the soul rises and is included in its root, in the holy Chayos [the 'living creatures' of the Chariot]; and the Chayos bear the Throne, and "upon the likeness of the Throne [was] a likeness like the appearance of a man," etc.

3 וכולם מתנשאים ומתעלים ומתרוממים ע"י הקרבן בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות עד אור א"ס ב"ה ממש כדי להיות ריח ניחוח לשון נחות דרגא

And all of them are lifted, raised and elevated through the offering, ascent after ascent, to the highest of heights, up to the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that there be "a pleasing fragrance" (rei'ach nichoach), [nichoach being] a term for nechus darga, "a descent of level";

דהיינו להיות בחי' המשכה מלמעלה למטה התהוות שם הוי' צמצום והתפשטות כו' ולהיות גם למטה גילוי אור א"ס ב"ה.

that is, so that there be the aspect of drawing down from above to below, the bringing into being of the Name Havayah, contraction (tzimtzum) and expansion, etc., and so that below, too, there be a revelation of the Infinite Light, blessed be He.

4 והיינו ע"י הכהן המקריב שהוא איש החסד המעלה את נה"ב [נפש הבהמית] של הבהמה ע"ג [על גבי] המזבח ליכלל בשרשה בחיות הקדש שבמרכבה ומשם היא עולה למעלה מעלה ע"י הכהן העליון הוא חסד עליון.

And this is through the kohen [priest] who offers [it], who is the man of Chesed (kindness), who raises the animal soul of the beast upon the altar, to be included in its root, in the holy Chayos of the Chariot; and from there it rises higher and higher through the supernal Kohen, which is supernal Chesed.

דאית חסד ואית חסד דאקרי רב חסד כו' עד שישוב החיות ליכלל באור א"ס ב"ה ממש כדי שיהיה ריח ניחוח והמשכה כו'.

For there is Chesed, and there is Chesed that is called "abundant in kindness" (rav chesed), etc., until the life-force returns to be included in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that there be "a pleasing fragrance" and a drawing down, etc.

5 ולכן נק' הקרבנו' [הקרבנות] בשם לחם כמו הלחם שעליו יחיה האדם עד"מ שהוא המתעכל עד שישוב לדם ובשר ממש ועי"ז ממשיך חיות הנפש בגוף.

Therefore the offerings are called by the name "bread," like the bread by which a person lives, by way of analogy: it is what is digested until it actually turns into blood and flesh, and through this it draws the life-force of the soul into the body.

ככה הוא החיות העולה מן הקרבן עולה ונכלל באור א"ס ב"ה ממש ועי"ז פועל ישועות להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה למטה.

So too the life-force that rises from the offering rises and is included in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and through this it works salvations, drawing life-force and the Infinite Light, blessed be He, down below.

6 והנה אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] תפלות כנגד קרבנות תקנום. והענין הוא שגם באדם יש נה"ב [נפש הבהמית] ששרשה מבחי' חיות הקדש שבמרכבה וירדה ונתלבשה בגוף הגשמי.

Now, our Sages, of blessed memory, said: "The prayers were instituted corresponding to the offerings." The explanation is that in a person, too, there is an animal soul, whose root is from the level of the holy Chayos of the Chariot, and it descended and was clothed in the physical body.

וצריך להעלותה לשרשה ומשם למעלה מעלה כו' והעלאה זו היא בק"ש [בקריאת שמע] וברכותי' [וברכותיה] ע"י התבוננות ביוצר אור איך שהוא יח' אחד ממש.

It must be raised to its root, and from there higher and higher, etc. This raising is in the Shema and its blessings, through contemplating, in [the blessing] "Who forms light" (Yotzer Or), how He, may He be blessed, is truly One.

7 ואין עוד מלבדו דכולא קמי' [קמיה] כלא חשיבי ואין ערוך אליו יח' אפי' [אפילו] כערך טפה מן הים אוקיינוס כו'

And "there is nothing else besides Him," for "all before Him are considered as nothing," and there is no comparison to Him, may He be blessed, not even like the proportion of a drop to the ocean, etc.

ואי לזאת תכלה הנפש בתשוקה וצמאון לדבקה באור א"ס ב"ה ממש עד שתצא הנפש מנרתקה היא מאסר הגוף. כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ.

Therefore the soul will pine away with longing and thirst to cleave to the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, until the soul goes out of its sheath, which is the prison of the body; as it is written, "Whom have I in heaven? And with You I desire nothing on earth."

8 ופי' חפצתי הוא שיש בחי' רצון ובחי' חפץ. וההפרש שביניהם כי רצון נק' אפילו מה שעושה בע"כ [בעל כרחך] רק שהרצון מסכים לכך בהסכמה בעלמא.

The meaning of "I desire" (chafatzti) is that there is the level of will (ratzon) and the level of desire (chefetz). The difference between them is that "will" is the term even for what one does under compulsion, only that the will agrees to it with a mere consent.

ואפילו אם כופין אותו עד שיאמר רוצה אני נק' בשם רצון. משא"כ חפץ שהוא חפץ בפנימי' [בפנימיות / בפנימית] נקודת לבו ששם משכן התענוג

Even if they compel him until he says, "I am willing," it is called by the name "will." This is not so with desire: he desires [it] in the inner dimension of the point of his heart, where delight (taanug) dwells.

שמתענג בדבר ההוא אשר יחפוץ לו וע"כ כל חפצו וכל ישעו ומגמת פניו ישים בדבר הזה כי כך הוא חפץ ומתאוה ובכך הוא נרצה לו התענוג.

For he delights in the thing that he desires; therefore he places all his desire, all his salvation and the aim of his face in this thing, for this is what he desires and craves, and in this the delight is pleasing to him.

9 וזהו ועמך לא חפצתי בארץ שאין לי שום חפץ ותענוג בעניני עוה"ז רק בבחי' רצון בע"כ [בעל כרחך]

This is [the meaning of] "And with You I desire nothing on earth": I have no desire or delight at all in the matters of this world, only on the level of will, under compulsion,

כי בע"כ [בעל כרחך] אתה חי ואין לי חפץ אלא עמך כי עמך מקור חיים ומקור התענוגי' [התענוגים] ושם כל חפצו וכל ישעו להתענג על ה'

for "against your will you live"; and I have no desire except with You, for "with You is the source of life" and the source of delights. And he places all his desire and all his salvation in delighting in G-d.

(וע' מענין חפץ ורצון בד"ה אני ישנה ובד"ה ואהי' [ואהיה] אצלו אמון ובד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק.

(And see on the subject of desire and will in the discourse beginning "I sleep," in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling," and in the discourse beginning "Remember what Amalek did to you."

וי"ל [ויש לומר] שבחי' זו זהו ענין הקטרת האימורין שבקרבנות כי החלב נמשך מהתענוג וע' לקמן בד"ה להבין ענין תפלה. וע' בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ לסוסתי):

It may be said that this level is the matter of the burning of the sacrificial portions (eimurin) in the offerings, for the fat derives from delight. And see below, in the discourse beginning "To understand the matter of prayer." And see in Shir HaShirim on [the verse] "To My mare.")

10 ב והנה נודע שיש ב' בחי' בהמשכת אור א"ס ב"ה לכל העולמות והנבראים בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ובחי' סוכ"ע

2. Now, it is known that there are two levels in the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to all the worlds and created beings: the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

ממכ"ע [ממלא כל עלמין] היינו דרך התלבשות והשתלשלות המדרגות מעילה לעלול ביי"ס [בי' ספירות] ואח"כ לנשמות ומלאכים שהמה רוחניים ואח"כ בגשמיים כו'

The light that fills all worlds is by way of enclothement and the chain of descent (hishtalshelus) of the levels, from cause to effect, in the ten Sefiros, and afterwards to the souls and angels, who are spiritual, and afterwards in physical things, etc.;

שהחיות נמשך לכל עולם לפי מה שהוא ומזה נמשך ריבוי התחלקות מדרגות עד אין קץ ועולמות עד אין מספר בבחי' רבות ומשונות זו מזו כו'

for the life-force (chayus) is drawn to each world according to what it is. From this derives a multiplicity of divisions of levels without end, and worlds without number, in a state of being many and different from one another, etc.

אבל בחי' סוכ"ע היינו שהוא ג"כ חיות ואור א"ס ב"ה המחיה את העולמות והנבראים אמנם אין החיות נמשך בדרך התלבשות והשתלשלות המדרגות רק בבחי' סובב ומקיף מלמעלה.

But the level of the light that encompasses all worlds means that it, too, is life-force and the Infinite Light, blessed be He, that gives life to the worlds and the created beings; however, the life-force is not drawn by way of enclothement and the chain of descent of the levels, but only in the manner of encompassing and surrounding from above.

11 ונקי אור מקיף פי' שהוא אור וחיות אלא שבא בבחי' מקיף ומקיף את כולם בהשוואה א' עליונים ותחתונים בלי התחלקות המדרגות

And it is called the encompassing light (Or Makif). That is, it is light and life-force (chayus), except that it comes in the manner of encompassing, and it encompasses all of them in one equal manner, higher and lower beings, without division of levels;

כי אני ה' לא שניתי כתיב שוה ומשוה קטן וגדול ורוחניות וגשמיות שוין לפניו וכחשכה כאורה.

for it is written, "I, Havayah, have not changed." He is equal and makes equal small and great, and spirituality and physicality are equal before Him, and "the darkness is as the light."

ומזה נמשך משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך כי מבחי' סוכ"ע אפי' [אפילו] ההדיוט יכול להמשיך כו'.

From this follows what our Sages, of blessed memory, said: "Let not the blessing of an ordinary person be light in your eyes"; for from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) even an ordinary person can draw down, etc.

12 והנה בחי' סוכ"ע עכשיו הוא בחי' העלם שאינה באה לידי גילוי אלא לימוה"מ [לימות המשיח] כי אז עין בעין כו' רק שעכשיו הוא בבחי' היום לעשותן להמשיך גילוי זה שלעתיד כנודע

Now, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is at present in a state of concealment, for it comes to revelation only in the days of Moshiach, for then "eye to eye," etc.; except that now it is in the state of "today to do them," to draw down this revelation that is to come, as is known.

והיינו ע"י בחי' ביטול רצון שבק"ש [שבקריאת שמע] באחד בשומו ללבו איך שהוא א' ואין עוד מלבדו כנ"ל שע"ז תכלה נפשו לדבקה בו ית' באור א"ס ב"ה ממש

And this is through the level of the self-nullification (bittul) of will in the Shema, at "One" (echad), when he takes to heart how He is One and "there is nothing else besides Him," as mentioned above, so that through this his soul will pine to cleave to Him, may He be blessed, to the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

ולא יהי' [יהיה] לו רצון אחר כלל ואז עולה ונכלל החיות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא למעלה מבחי' התלבשות בגדר עלמין בדרך השתלשלות.

and he will have no other will at all. Then the life-force (chayus) rises and is included in the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, which is above the level of enclothement within the bounds of worlds in the manner of the chain of descending worlds (hishtalshelus).

13 ומשם נמשך חיות ואור א"ס ב"ה בתפלת י"ח בבחי' ברוך אתה להיות ברוך ונמשך אור א"ס ב"ה כו' והנה ביאור מלת ברוך יש בו ב' פירושים.

From there, life-force (chayus) and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, are drawn down in the prayer of Shemoneh Esreh [the Eighteen Blessings], in the aspect of "Blessed are You" (Baruch Atah), so that the Infinite Light, blessed be He, become "blessed" (baruch) and be drawn down, etc. Now, the explanation of the word baruch has two interpretations.

הא' פי' כמו והמלך שלמה ברוך שפי' לי' [לשון] נפעל שמקבל הברכה שנמשך עליו ממקום עליון יותר.

The first interpretation is as in "And King Shlomo [shall be] blessed," where the meaning is a passive form: he receives the blessing, which is drawn down upon him from a higher place.

14 והב' כמו רחום וחנון כו' שאינו לשון נפעל אלא לשון מקור שהוא מקור הרחמים.

The second is as in "compassionate and gracious" (rachum vechanun), etc., which is not a passive form but a term for a source: He is the source of compassion.

וכך הוא ענין ברוך אתה שבתפלה יש בו ב' פירושים ושניהם אמת שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] התכללות החיות באור א"ס ב"ה נמשך ברכה ממקור הברכות הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ממש בבחי' את"ה הן הם בחי' אותיות שמאלף ועד תי"ו וה' מוצאות הפה

So too with "Blessed are You" in prayer: it has two interpretations, and both are true. For through the arousal from below (isarusa dilesata), the inclusion of the life-force (chayus) in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, blessing is drawn down from the Source of blessings, which is the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc., truly into the level of Atah ("You"), alef-tav-hei: these are the level of the letters from alef to tav, and the five (hei) articulations of the mouth.

והוא ענין המשכת בחי' סובב לבחי' ממלא שיהי' [שיהיה] גם בבחי' ממלא בחי' גילוי סוכ"ע.

This is the drawing down of the level of sovev (encompassing) into the level of memalei (filling), so that in the level of memalei, too, there be the revelation of the light that encompasses all worlds.

15 וזהו ענין יציאת מצרים כי בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נק' מצרים שהוא בחי' השתלשלות המדרגות ברבוי התחלקות שונות והרי לכל מדרגה יש לה גבול ומיצר.

This is the matter of the Exodus from Egypt (Mitzrayim): the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) is called Mitzrayim, for it is the level of the chain of descent (hishtalshelus) of the levels, in a multitude of different divisions, and every level has a boundary and a constraint (meitzar).

אבל המשכות גילוי בחי' סוכ"ע נק' יצ"מ [יציאת מצרים] שהוא השראת אור א"ס ב"ה ממש שכשמו כן הוא אין לו סוף.

But the drawings-down of the revelation of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) are called the Exodus from Egypt, for this is the indwelling of the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which, as its name is, so it is: it has no end (ein sof).

16 ובהמשיך האדם על נפשו גילוי בחי' זו הרי הוא כאלו יוצא ממצרים בחי' מיצר כו'.

When a person draws the revelation of this level upon his soul, he is as if he goes out of Egypt, the level of constraint (meitzar), etc.

וזהו ענין כפל ב' פעמים אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו' וחזר ואמר אני ה' אלקיכם.

This is the matter of the repetition, twice: "I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt," etc., and then it says again, "I am Havayah your G-d."

פי' הוי' אלקיכם הוא גילוי בחי' סוכ"ע עד שנעשה בחי' הוי' לבחי' אלקי' כו' וכמ"ש במ"א.

The meaning: "Havayah your G-d (Elokeichem)" is the revelation of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), until the level of Havayah becomes the level of Elokim, etc., as is explained elsewhere.

ויש בזה ב' בחי' סוכ"ע ובחי' המשכת גילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. ולזה כפל ג"כ הוי' אלקינו ה' אחד.

In this there are two levels: the light that encompasses all worlds, and the drawing down of revelation into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin). For this reason [the verse] also says it twice: "Havayah our G-d, Havayah is One."

הוי' אלקינו הוא בחי' סוכ"ע בעצמו (והיינו ענין יחוד דאו"א [דאבא ואימא] שהמשכה זו מגילוי זה נק' בחינת סוכ"ע קודם שנמשך עדיין בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כי או"א [אבא ואימא] נק' ג"כ הנסתרות להוי' אלקינו עלמא דאתכסיא

"Havayah our G-d" is the level of the light that encompasses all worlds itself. (This is the union of Abba and Imma (Chochmah and Binah): this drawing down from this revelation is called the level of the light that encompasses all worlds before it is yet drawn into the level of the light that fills all worlds; for Abba and Imma are also called "the hidden things belong to Havayah our G-d," the hidden world (alma de'iskasya);

וגם החכמה היא למעלה מהשכל המושג ומובן כו' וכמ"ש במ"א בפי' וענין מוחין דאבא והבינה היא ג"כ בחי' מקיף וגם כלולה ומיוחדת עם החכמה כו'

and also Chochmah (wisdom) is above the intellect that is grasped and understood, etc., as is explained elsewhere on the meaning and matter of the intellect (mochin) of Abba; and Binah (understanding), too, is the level of an encompassing [light], and it is also included and united with Chochmah, etc.;

והמשכת סוכ"ע כשבא בגילוי בממכ"ע [בממלא כל עלמין] זהו הנקרא יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] וב' המשכות אלו זהו ג"כ ב' הפירושים שבמלת ברוך וזהו פי' הקדוש ב"ה קדוש היינו סוכ"ע ממש ברוך הוא היינו מקור כל ברכה והוא ההמשכה מכתר בחו"ב [בחכמה ובינה] עלמא דאתכסיא.

and the drawing down of the light that encompasses all worlds, when it comes in revelation into the light that fills all worlds, is what is called the union of Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine). These two drawings-down are also the two interpretations of the word baruch. And this is the meaning of "the Holy One, blessed be He" (HaKadosh Baruch Hu): "Holy" (kadosh) is the very light that encompasses all worlds; "Baruch Hu" is the Source of all blessing, and it is the drawing down from Keser (the Crown) into Chochmah and Binah, the hidden world.

וגם ברוך הוא שנמשך בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בבחי' אתה כו' ועמ"ש מזה בד"ה אם בהרת קדמה כו'.

And baruch is also that which is drawn into the level of the light that fills all worlds, into the level of Atah ("You"), etc. And see what is written on this in the discourse beginning "If the bright spot came first," etc.

ואפשר לומר שב' המשכות אלו זהו ענין דעת עליון ודעת תחתון המבואר לקמן בהביאור כי דעת עליון מחבר חו"ב [חכמה ובינה] ודעת תחתון ממשיך מחו"ב [מחכמה ובינה] במדות כו' ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו את בנ"י [בני ישראל] מענין ב' בחי' דעת כו' ובד"ה החלצו מאתכם)

It is possible to say that these two drawings-down are the matter of the supernal Daas (knowledge) and the lower Daas, explained below, in the explanation (Biur): for the supernal Daas joins Chochmah and Binah, and the lower Daas draws from Chochmah and Binah into the emotive attributes (middos), etc. And see what is written in the explanation on [the verse] "Thus shall you bless the children of Israel" on the subject of the two levels of Daas, etc., and in the discourse beginning "Arm [men] from among you.")

והוי' אחד הוא כשבא לגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והיינו בחי' יחו"ע [יחודא עילאה] כי בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] הוא בחי' יחו"ת [יחודא תתאה] כנודע.

And "Havayah is One" is when it comes to revelation in the level of the light that fills all worlds, and this is the level of the higher unity (yichuda ila'ah); for "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever" is the level of the lower unity (yichuda tata'ah), as is known.

וזהו ענין תפלות כנגד קרבנות תקנום שכמו שהקרבנות נק' לחם. כך נאמר על ק"ש [קריאת שמע] אכלתי יערי עם דבשי שנעשה בחי' אכילה כביכול למעלה

This is the meaning of "The prayers were instituted corresponding to the offerings": just as the offerings are called "bread," so it is said of the Shema, "I have eaten My honeycomb with My honey," for there comes to be the level of eating, as it were, above;

דהיינו בחי' ביטול והתכללות הנפש באור א"ס ב"ה הסוכ"ע להמשיך חיות וגילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]:

that is, the level of the self-nullification (bittul) and inclusion of the soul in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds, to draw down life-force (chayus) and the revelation of the Infinite Light, blessed be He, into the level of the light that fills all worlds.

17 ג אך הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה כו'. והנה העבודה הוא הקרבנות וכנגדן התפלה כו'. אמנם ביאור ענין התורה.

3. But now, our Sages, of blessed memory, said: "On three things the world stands: on the Torah, on the [Temple] service," etc. Now, the service is the offerings, and corresponding to them, prayer, etc. However, as to the explanation of the matter of the Torah:

הנה כתיב זאת התורה אדם שהוא בחי' אדם שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'

It is written, "This is the Torah: a man (adam)," which is the level of the "man" upon the likeness of the Throne, "a likeness like the appearance of a man," etc.;

דהיינו בחינת רמ"ח אברין רמ"ח מצות עשה כו'

that is, the level of the 248 limbs, the 248 positive commandments, etc.

פי' כמו שהאברים הם כלים ומשכן להמשכת החיות הנמשך מן הנפש המתפשט ומתחלק לכל אבר לפי מזגו ותכונתו כך המצות הם בחי' כלים ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע השורה ומתלבש ממש בתוכן בבחי' התחלקות ההמשכה כל מצוה ומצוה לפי מדרגתה.

That is: just as the limbs are vessels and a dwelling for the drawing down of the life-force (chayus) that is drawn from the soul, which spreads out and is divided to each limb according to its temperament and nature, so the mitzvos are the level of vessels and a dwelling for the indwelling of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), which rests and is actually clothed within them in the manner of a divided drawing down, each and every mitzvah according to its level.

18 וכל ההמשכות הן מבחי' סוכ"ע שהוא ענין ביטול באור א"ס ב"ה

And all the drawings-down are from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the matter of self-nullification (bittul) in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

שכל עניני התורה ומצות שהן מלובשים בענינים גשמיים זרעים מועד כו' תרומות ומעשרות קרבנות כו' בדברים שתחת קליפת נוגה כו' הוא כדי להמשיך בהן אור א"ס ב"ה כדי שיהיה היש מקליפת נוגה בטל ונכלל באור ה' וקדושתו.

For all the matters of the Torah and mitzvos, which are clothed in physical matters, Zera'im [agriculture], Mo'ed [the festivals], etc., terumos [the priestly portions] and tithes, offerings, etc., in things that are under kelipas nogah [the glowing husk], etc., are in order to draw the Infinite Light, blessed be He, into them, so that the yesh ("something") of kelipas nogah be nullified and included in the light of G-d and His holiness.

19 והמל"ת [והמצות לא תעשה] הן להפריד הרע כו'. ולכן נקרא התורה בשם לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי כו' כמו שהלחם שעליו יחיה האדם

And the prohibitive commandments are to separate the evil, etc. Therefore the Torah is called by the name "bread," as it is written, "Come, eat of my bread," etc., like the bread by which a person lives.

כי הגם שעיקר החיות אינו אלא מהנפש החיוני' [החיונית] והלחם הוא רק הגורם הקיום שלא יסתלק הנפש מן הגוף והוא רק מחבר ממש חיות הנפש אל הגוף כי לחם לבב אנוש יסעד. מ"מ המשכת החיות של הנפש והתקשרותה בגוף הוא מחמת גרם הלחם כי הלחם הוא הגורם והממשיך חיות.

For although the main life-force (chayus) is only from the vital soul, and bread only brings about the endurance, that the soul not depart from the body, and it is only what actually joins the life-force of the soul to the body, for "bread sustains the heart of man"; nevertheless, the drawing down of the soul's life-force and its bond with the body comes about because of the bread, for bread is what brings about and draws down life-force.

משא"כ שאר מיני מאכלים ומשקים הם מיני תענוג אבל עיקר הממשיך חיות הוא הלחם.

This is not so with other kinds of food and drink: they are kinds of delight (taanug); but the main thing that draws down life-force is bread.

20 וכך התומ"צ [התורה ומצות] המה הגורמים המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע דלאו מכל אינון מדות כלל ונקרא רבון עלמין למעלה מבחי' עלמין להתלבש בבחי' עלמין להיות אנת הוא חכים כו'

So too the Torah and mitzvos are what bring about the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is "not of these attributes at all" and is called "Master of the worlds" (Ribbon Almin), above the level of worlds, to be clothed in the level of worlds, so that there be "You are wise," etc.

וע"י התורה נמשך ומתלבש אור א"ס ב"ה בחכמה והמצות כללותן הוא בחי' צדקה וחסד נמשך ונתלבש אור א"ס בחסד כנודע מענין עולם חסד יבנה שהחסד צ"ל נבנה כו' וכמ"ש במ"א בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה לסוסתי.

Through the Torah the Infinite Light, blessed be He, is drawn down and clothed in Chochmah (wisdom); and the mitzvos, whose general and collective expression is the level of charity and kindness: [through them] the Infinite Light is drawn down and clothed in Chesed (kindness), as is known from the matter of "Forever shall kindness be built" (olam chesed yibaneh), that kindness must be built, etc., and as is explained elsewhere, in Shir HaShirim, in the discourse beginning "To My mare."

שכדי להיות התלבשות אור א"ס במדות לך ה' הגדולה והגבורה כו' באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מלתא אשר קדשנו במצותיו כו'.

For in order for there to be an enclothement of the Infinite Light in the attributes, "Yours, Havayah, is the greatness and the might," etc., "the matter depends on the arousal from below": "who has sanctified us with His commandments," etc.

21 וזהו את קרבני לחמי לאשי שבחי' לחם הוא בחי' ביטול היש לאין להמשיך בחי' גילוי אור א"ס ב"ה למטה נעשה ע"י הקרבן אשה ריח ניחוח להוי'.

This is [the meaning of] "My offering, My bread, for My fire-offerings": the level of bread, which is the level of the nullification of the yesh ("something") into ayin ("nothing") in order to draw the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below, comes about through the offering, "a fire-offering, a pleasing fragrance to Havayah."

וע"י התפלה שכנגד קרבנות אכלתי יערי עם דבשי כו' (ועמ"ש בפי' את קרבני לחמי בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] את קרבני כו' איך שמרומז בזה ההמשכה שע"י עסק התורה וההעלאה שע"י הקרבן כו' ע"ש).

And through prayer, which corresponds to the offerings: "I have eaten My honeycomb with My honey," etc. (And see what is written on the meaning of "My offering, My bread" in the discourse beginning "Command the children of Israel: My offering," etc., how this alludes to the drawing down that comes through occupation with Torah and the ascent that comes through the offering, etc.; see there.)

אך בחינת לחמי צ"ל לאשי בחינת רשפי אש והתלהבות הנפש שבק"ש [שבקריאת שמע] בהעלותו את נה"ב [נפש הבהמית] ליכלל באור א"ס ב"ה וכל בחינת רשפי אש הוא מצד העלאת נה"ב [נפש הבהמית] והתהפכותה כו' שעולה כשלהבת בחי' שרפים כו'.

But the level of "My bread" must be "for My fire-offerings" (le'ishai): the level of "flashes of fire" and the fiery ardor of the soul in the Shema, when one raises the animal soul to be included in the Infinite Light, blessed be He. And every level of "flashes of fire" comes from the raising of the animal soul and its transformation, etc., for it rises like a flame, the level of the Serafim [the 'burning' angels], etc.

22 והחיות נושאות את הכסא וזעות מחיל כסא כדאיתא בתדב"א [בתנא דבי אליהו] שהמלאך אינו אומר רק ג"פ [ג' פעמים] קדוש כל היום מפני שכשאומר פעם א' קדוש מתבטל במציאות ואין נפשו חוזרת אליו עד ד' שעות וכן בפעם הב'.

And the Chayos bear the Throne and tremble in dread of the Throne, as is found in Tanna Devei Eliyahu: an angel says "Holy" only three times in the whole day, because when he says "Holy" once, he is nullified out of existence, and his soul does not return to him for four hours; and so too the second time.

ונמצא שג"פ [שג' פעמים] קדוש אומר ביב"ש [בי"ב שעות] היום. אך גדול ורב כח של העלאת וביטול הנפש מישראל מבמלאכים.

It follows that he says "Holy" three times in the twelve hours of the day. Yet great and abundant is the power of the ascent and self-nullification (bittul) of the soul of Israel, more than in the angels.

כי החיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם מלמעלה ולא נמשך ומתלבש בחי' אדם שעל הכסא עד שנתגלה בחי' בכל מאדך

For the Chayos bear the Throne, and upon the Throne is "like the appearance of a man, above"; and the level of the "man" on the Throne is not drawn down and clothed until the level of "with all your might" (bechol me'odecha) is revealed

(עיין פ' וישב בד"ה כה אמר כו' בענין פי' ונתתי לך מהלכים בין העומדים) כי אד"ם הוא אותיות מא"ד והיינו בחינת בכל מאדך לכל חד וחד כפום דרגא דיליה

(see Parshas Vayeshev, in the discourse beginning "Thus said," etc., on the meaning of "And I will give you places to walk among those who stand"); for adam ("man") has the letters of me'od ("might"). And this is the level of "with all your might," for each and every one according to his own level:

כמו שהוא עצמו למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת ונקי מאד שלו לכל נפש לפי מדרגתו ממשיך חיות מבחי' אדם שעל הכסא

as he himself is, beyond what his soul can bear; and this is called his me'od, for each soul according to its level. [This] draws down life-force (chayus) from the level of the "man" on the Throne.

אדם היינו בחינת א' דם הדם הוא הנפש וחיות הנמשך מבחי' אדם דהיינו מבחי' סובב לבחי' ממלא.

Adam is the level of alef-dam ("blood"): "the blood is the soul," and [it is] the life-force drawn from the level of Adam, that is, from the level of sovev (encompassing) to the level of memalei (filling).

23 ועמ"ש מענין אלף על פסוק ויקרא אל משה כו'. אך כל זה הוא ע"י הכהן המקריב את הקרבן כו'

And see what is written on the subject of the alef on the verse "And He called to Moshe," etc. But all this is through the kohen who offers the offering, etc.;

והיינו בחי' אהרן ונחנו מ"ה [מה] שהוא בחי' משה ואהרן כו' בחי' ביטול באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה בחי' יחו"ע [יחודא עילאה] ובחי' יחו"ת [יחודא תתאה] וכו'

and this is the level of Aharon, "and what (mah) are we," which is the level of Moshe and Aharon, etc., the level of self-nullification (bittul) in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the level of the higher unity (yichuda ila'ah) and the level of the lower unity (yichuda tata'ah), etc.

שבזה נמשך אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה ג"כ בבחי' אנת הוא חכים ובבחי' לך ה' הגדולה והגבורה ונמשך מזה בחינת התהפכות נה"ב [נפש הבהמית] וכחותיה לקיים ואהבת בכל לבבך בב' יצריך דהיינו להיות לו ב' בחי' לבבות.

Through this the Infinite Light, blessed be He, is drawn from above to below, also in the level of "You are wise" and in the level of "Yours, Havayah, is the greatness and the might." And from this comes the transformation of the animal soul and its powers, to fulfill "And you shall love with all your heart (levavcha)," "with your two inclinations": that is, that he have two levels of hearts (levavos).

האי לאהבה ולכלות נפשו אליו לדבקה בו והבי להכניע את היצה"ר [היצר הרע] לאכפיא לסט"א [לסטרא אחרא] ולאהפכא כו'.

The first is for love, for his soul to pine for Him, to cleave to Him; and the second is to subdue the evil inclination, to subjugate the sitra achra (the other side) and to transform [it], etc.

(ועיין בזהר פרשה תרומה דקס"ב סע"ב [סוף עמוד ב]). והן הם בחינת חדוה תקיעא בליבאי מסט' [מסטרא] דא ובכי' תקיעא בליבאי מסטרא דא

(And see the Zohar, Parshas Terumah, folio 162, end of side b.) These are the level of "Joy is lodged in my heart on this side, and weeping is lodged in my heart on that side."

בכי' היא המרירות על נפשו שירדה ממעלתה ומדרגתה ישראל עלו במחשבה ונתלבשה בגוף הגשמי שהוא רחוק מאד מאור א"ס ב"ה ומסך מבדיל להיות נראה ליש ודבר נפרד בפ"ע [בפני עצמו].

Weeping is the bitterness over his soul, which descended from its station and level, [where] "Israel arose in thought," and was clothed in the physical body, which is very far from the Infinite Light, blessed be He, and a separating screen, so that it appears as a yesh ("something") and a thing separate unto itself.

וחדוה מסטרא דא שהרי גם למטה בדברים גשמיים נמשך ומתלבש אור אין סוף ב"ה בתומ"צ [בתורה ומצות] המלובשים בענינים גשמיים תרומות צדקה כו' ואי לזאת יגיל וישמח מאד בה' השוכן בתוך תורתו ומצותיו.

And joy on this side: for even below, in physical things, the Infinite Light, blessed be He, is drawn down and clothed in the Torah and mitzvos, which are clothed in physical matters: terumos, charity, etc. Therefore he will exult and rejoice greatly in G-d, who dwells within His Torah and His mitzvos.

וזהו ישמח ישראל בעושיו לשון רבים הם המצות שנמשכו בענינים גשמיים שהן בבחינת רה"ר [רשות הרבים] טורי דפרודא כו':

This is [the meaning of] "Let Israel rejoice in his Makers" (be'osav), in the plural: these are the mitzvos, which are drawn into physical matters, which are in the state of the public domain (reshus harabim), "mountains of separation," etc.

24 ד וזהו לבבתני. שהקב"ה אומר לכנס"י [לכנסת ישראל] לבבתני. כלומר שאתה הוא הגורם לי שאהי' בבחי' לב.

4. And this [the meaning of] "You have captured My heart" (libavtini): the Holy One, blessed be He, says to the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), libavtini; that is to say, you are what causes Me to be in the state of a heart (lev).

והענין כי הלב הוא משכן הדם הוא הנפש וחיות של כל הגוף כי המאכל מתעכל ונעשה דם ונוטל הכבד ריבוי הדם ושולח המובחר ללב ולבא פליג לכל שייפין.

The explanation is that the heart is the dwelling of the blood, which is the soul and the life-force (chayus) of the whole body. For food is digested and becomes blood; the liver takes the bulk of the blood and sends the choicest to the heart, and "the heart distributes to all the limbs."

וכך הוא למעלה כביי [כביכול] שעי" בחי' לחם ואכלתי יערי עם דבשי נעשה הקב"ה בבחי' לב להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה הסוכ"ע לממכ"ע [לממלא כל עלמין]

So it is above, as it were: through the level of "bread" and "I have eaten My honeycomb with My honey," the Holy One, blessed be He, comes to be in the state of a heart, to draw down life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), into the light that fills all worlds (memalei kol almin).

ולבבתני ב' בחי' לבבות הם ב' בחי' המשכות החיות בחי' אנת הוא חכים ובחי' לך ה' הגדולה והגבורה כו'

And libavtini: two levels of hearts (levavos); these are two levels of drawing down of the life-force, the level of "You are wise" and the level of "Yours, Havayah, is the greatness and the might," etc.

(ועמ"ש ע"פ שיר השירים בענין ב' בחי' חתן כו' וב' המשכות אלו זהו ענין איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי ע' [עיין] בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ז [פרק ז]). הנמשך ע"י התומ"צ [התורה ומצות] שהם בחי' לחם.

(And see what is written on [the verse] "The Song of Songs" on the subject of the two levels of "bridegroom," etc.; and these two drawings-down are the matter of "He and His life-forces are one" and "He and His vessels" (ihu vegarmohi); see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, chapter 7.) [It is] drawn down through the Torah and mitzvos, which are the level of "bread."

כי באתעדלי"ת [באתערותא דלתתא] אתעדלי"ע [אתערותא דלעילא]. ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל וכתיב אשר יעשה אותם האדם כו' שהאדם הוא העושה התומי"צ [התורה ומצות] בבחי' לחם ע"י ביטול היש כו'

For through the arousal from below (isarusa dilesata) comes the arousal from above (isarusa dile'eila). "He established a testimony in Yaakov and placed a Torah in Israel," and it is written, "which a person (ha'adam) shall do," etc.: for it is the person who does the Torah and mitzvos in the level of "bread," through the nullification of the yesh ("something"), etc.

ועל ההיפך הוא אומר אשר לא יקים כו'. ובהם וע"י נמשך חיות ואור א"ס ב"ה והמשכות בחי' לב.

And of the opposite it says, "who will not uphold," etc. In them and through them are drawn down life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and the drawings-down of the level of the heart.

והן ב' בחי' המשכות שהן חו"ג [חסד וגבורה] מים ואש בב' משכנות שבלב חלל הימני וחלל השמאלי כו' (ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' אמור דצ"ג ע"ב ע"פ לך אמר לבי)

And these are two levels of drawing down, which are Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), water and fire, in the two dwellings in the heart, the right cavity and the left cavity, etc. (And see the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] on the Zohar, Parshas Emor, folio 93, side b, on [the verse] "To You my heart said.")

אך הגורם להמשכה זאת ביאר הכתוב אחותי כלה. היינו ב' בחי' בחי' אחותי ובחי' כלה.

But what brings about this drawing down the verse explains: "My sister, [My] bride," that is, two levels: the level of "My sister" (achosi) and the level of "bride" (kallah).

אחותי מלשון איחוי אלכסנדרי' [אלכסנדריא] שהיא האחוה והאהבה הקבועה תמיד בנפש בתולדתו רק שהיא מוסתרת וצריך עדיין לגלותה מההעלם כו'.

Achosi ("My sister") is from the expression "Alexandrian joining" (ichui), which is the kinship and the love fixed constantly in the soul from birth, except that it is hidden and must still be revealed from concealment, etc.

ובחי' כלה הוא בחי' כלתה נפשי שהוא בחינת רשפי אש האהבה מחמת התבוננות בינה לבא כו'.

And the level of kallah ("bride") is the level of "my soul pines" (kalsah nafshi), which is the level of the "flashes of fire" of love that come from contemplation: "Binah is the heart," etc.

והן הן בחי' מחשבה ודבור עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגליא כי בחי' האהבה המסותרת הטבעית היא מבחי' עלמא דאתכסיא והוא בחי' תרין ריעין כו' ובחי' כלה הוא בחי' עלמא דאתגליא.

And these are the levels of thought and speech, the hidden world (alma de'iskasya) and the revealed world (alma de'isgalya): for the level of the hidden, natural love is from the level of the hidden world, and it is the level of "two companions," etc.; and the level of kallah is the level of the revealed world.

(ועיין בזהר באדר"ז [באדרא זוטא]) (דר"צ ע"ב) ויי"ל [ויש לומר] דבי בחי' אלו זהו ג"כ בחי' שכינתא עילאה ושכינתא תתאה המבואר בד"ה שיר השירים ע"ש ועמ"ש בפ' בהר בד"ה כי תבאו אל הארץ בענין פתחי לי אחותי:

(And see the Zohar, in the Idra Zuta [the 'Lesser Assembly'] (folio 290, side b). It may be said that these two levels are also the levels of the higher Shechinah (Shechinta ila'ah) and the lower Shechinah (Shechinta tata'ah), explained in the discourse beginning "The Song of Songs"; see there. And see what is written in Parshas Behar, in the discourse beginning "When you come into the land," on the subject of "Open to Me, My sister."

25 לבבתני באחד מעיניך. באחד כתיב באחת קרי. הענין הוא כי עיניך הם עיני העדה חכמים כו'.

"You have captured My heart with one (be'achad) of your eyes": be'achad is written, be'achas is read. The explanation is that "your eyes" are "the eyes of the congregation," the sages, etc.

ובחי' חכמה הוא בחינת אסתכלותא ביקרא דמלכא וכענין עיניך יונים. כמו זוג יונים שמסתכלים זה בזה תמיד ונהנין ומתענגין בראייתן והסתכלותן כו'.

And the level of Chochmah (wisdom) is the level of "gazing at the glory of the King," like the matter of "your eyes are doves": like a pair of doves that gaze at each other constantly and take pleasure and delight in their seeing and gazing, etc.

26 וכך דרך העבודה של בחי' חכמים ועיני העדה ההולכים לפני האלקים מסתכלים ביקרא דמלכא תמיד ורואין יקר תפארת גדולתו של יוצר בראשית להיות תמיד בבחי' ביטול כו'

So too is the way of service of the level of the sages and "the eyes of the congregation," who walk before G-d: they gaze constantly at the glory of the King and see "the precious splendor of the greatness" of the Maker of creation, so as to be constantly in a state of self-nullification (bittul), etc.

ויש בזה ב' בחי'. הא'. מחמת יחודא עילאה איך שהוא ית' אחד ממש וכולא קמי' [קמיה] כלא חשיב.

In this there are two levels. The first: because of the higher unity (yichuda ila'ah), how He, may He be blessed, is truly One, and "all before Him is considered as nothing."

27 ואי לזאת הוא תמיד בבחי' ביטול באור א"ס ב"ה ממש בבחי' אין כו'.

Therefore he is constantly in a state of self-nullification (bittul) in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the state of ayin ("nothing"), etc.

והב' מחמת יחו"ת [יחודא תתאה] בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] איך שהוא ית' מלך העולם וכל חיות העולם שנראה ליש מורגש אינו אלא בבחי' מלך ומלכותו מלכות כל עולמים כו'.

And the second: because of the lower unity (yichuda tata'ah), "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever": how He, may He be blessed, is King of the world, and all the life-force (chayus) of the world, which appears as a tangible yesh ("something"), is only in the aspect of "King," and "His kingdom is a kingdom of all worlds," etc.

והוא ענין בחי' ביטול היש לאין דהיינו שהוא יש ואעפ"כ [ואף על פי כן] מתבטל כו' וזהו תכלית התהוות יש מאין. כדי שיהי' [שיהיה] היש בטל כו'.

And this is the matter of the level of the nullification of the yesh into ayin: that is, it is a yesh, and nevertheless it is nullified, etc. And this is the purpose of the coming into being of something (yesh) from nothing (ayin): so that the yesh be nullified, etc.

ובי' בחי' הללו הן מ"ש באחד וקרי באחת.

And these two levels are what is written be'achad and read be'achas.

כי באחד הוא ענין יחו"ע [יחודא עילאה] כי שם הביטול הוא בבחי' אחד ממש איהו וחיוהי חד כו' (וזהו אחד היה אברהם ועמ"ש במ"א בענין עיני האדם לא תשבענה בד"ה אני ישנה).

For be'achad is the higher unity (yichuda ila'ah), since there the nullification is in the state of being truly one, "He and His life-forces are one," etc. (And this is [the meaning of] "Avraham was one"; and see what is written elsewhere on the subject of "the eyes of man are never satisfied," in the discourse beginning "I sleep.")

באחת הוא בחי' יחו"ת [יחודא תתאה] שיהיה בבחי' יש ושיהיה היש בטל כו'. אחת לשון נקבה בחי' נוק' [נוקבא] המקבל מאחד כו'

Be'achas is the level of the lower unity: that there be the state of yesh, and that the yesh be nullified, etc. Achas is a feminine form: the level of Nukva (the feminine), which receives from echad ("one"), etc.

ועיקר המכוון בפסוק זה שע"י בחי' עיניך הוא בחי' אסתכלותא ביקרא דמלכא בין בבחי' אחד היינו בחי' יחו"ע [יחודא עילאה] בין בבחי' אחת הוא יחו"ת [יחודא תתאה] נעשה לבבתני המשכת בחי' לב.

And the main intent of this verse is that through the level of "your eyes," which is the level of gazing at the glory of the King, whether in the level of echad, that is, the level of the higher unity, or in the level of achas, which is the lower unity, there comes about libavtini, the drawing down of the level of the heart.

להיות המשכת חיות אור א"ס ב"ה הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין:

[This is] so that there be a drawing down of the life-force of the Infinite Light, blessed be He, that fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin).

28 ה באחד ענק מצורניך. הנה ענק הוא תכשיט של אבנים טובות ומרגליות הנקובים ותלוים בחוט על הצואר

5. "With one (be'achad) necklace (anak) from your neck." Now, an anak is an ornament of precious stones and pearls, pierced and hung on a thread around the neck.

שאבנים טובות ומרגליות הן מדומם אלא שהן טובות ומאירות ונאה להתקשט בהם וכך עד"מ הן אותיות התורה שנק' אבנים כמ"ש בס"י [בספר יצירה] ב' אבנים בונות כו'

For precious stones and pearls are of the inanimate [realm], except that they are precious and shining, and it is fitting to adorn oneself with them. So too, by way of analogy, are the letters of the Torah, which are called "stones," as is written in Sefer Yetzirah, "Two stones build," etc.

והן מאירים מאור א"ס הנמשך בהן מבחי' סוכ"ע שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין שנמשך דוקא למטה מאד נעוץ תחלתן בסופן דוקא והם נקובים וחלולים שנמשך בהם חוט והמשכה בחי' הקול קול יעקב

And they shine with the Infinite Light (Or Ein Sof) that is drawn into them from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is far above the bounds of worlds, which is drawn specifically very far below: "their beginning is wedged in their end," specifically. And they are pierced and hollow, so that a thread and a drawing down is drawn through them, the level of the voice: "The voice is the voice of Yaakov."

קול היינו המשכה ונק' צוארך בחרוזים. חרוז ממקרא למשנה כו' ועמ"ש מזה סד"ה נאו לחייך בתורים.

Voice (kol) is a drawing down, and it is called "your neck with strings of beads" (charuzim): a stringing from Scripture to Mishnah, etc. And see what is written on this at the end of the discourse beginning "Your cheeks are comely with circlets."

29 ולכן נק' בחי' ענק ותכשיט שמתקשט ומתענג בו. מחמת שאור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא רם ונשא שוכן בהן.

Therefore they are called the level of anak and an ornament, with which one is adorned and in which one delights: because the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is "high and exalted," "dwells" in them.

ובאחד היינו אפילו פרק א' והלכה אחת נעשה בחי' לבבתני הוא בחי' גילוי המשכת החיות כנ"ל.

And be'achad ("with one") means even one chapter and one halachah [law]: [through it] there comes about the level of libavtini, which is the level of the revelation of the drawing down of the life-force (chayus), as mentioned above.

30 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אפילו פרק אחד שחרית ופרק א' ערבית כו'. ובזה יובן הלשון ופרק אחד ערבית כו' דהלי"ל [דהוה ליה למימר] ופרק שני.

As our Sages, of blessed memory, said: "Even one chapter in the morning and one chapter in the evening," etc. With this the wording "and one chapter in the evening," etc., will be understood, for it should have said, "and a second chapter."

אלא ר"ל [רוצה לומר] פרק אחד דפרק הזה שלומד יהי' [יהיה] נמשך בחי' אחד הוא אור א"ס ב"ה ממש.

Rather, it means "one chapter" in the sense that [by] this chapter that he learns there will be drawn down the level of "One," which is the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

31 וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב [עולם הבא] שנאמר הליכות עולם לו.

This is what our Sages, of blessed memory, said: "Whoever studies halachos every day is assured that he is a son of the World to Come, as it is said, 'The ways (halichos) of the world are His.'"

א"ת [אל תקרי] הליכות אלא הלכות שההלכות הן הליכה והמשכה מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע מעולם ועד עולם. וזהו הליכות עולם לו. שהן הליכות שלו בעולם.

"Do not read halichos (ways), but halachos (laws)." For the halachos are a going and a drawing down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), from world to world. And this is "halichos olam lo": they are His ways in the world.

לכן אמרו מובטח לו שהוא בן עוה"ב [עולם הבא]. כלומר שהוא נולד ונמשך מבחי' עוה"ב [עולם הבא] עלמא דאתכסיא כו' כי שם חביון עוזו מבחי' סוכ"ע.

Therefore they said, "he is assured that he is a son of the World to Come": that is to say, he is born and drawn from the level of the World to Come, the hidden world (alma de'iskasya), etc., for "there is the hiding of His might," from the level of the light that encompasses all worlds.

אלא שעכשיו בזה הזמן הוא בהעלם ובחי' זריעה אור זרוע לצדיק. אבל לע"ל [לעתיד לבוא] מצמיח ישועות ולכן אמרו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש.

Except that now, in this time, it is in concealment and in the state of sowing: "Light is sown for the righteous." But in the Time to Come He causes salvations to sprout; and therefore they said, "The righteous are destined to have 'Holy' said before them."

שיהי' [שיהיה] גילוי אור א"ס ב"ה למטה דוקא ואז יקויים הפסוק כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כו'

That is, there will be a revelation of the Infinite Light, blessed be He, specifically below, and then the verse will be fulfilled: "For as the new heavens and the new earth that I make," etc.,

שלא יהיה השמים והארץ גשמיים המעלימים ומסתירים אור ה' הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע וקדושתו רק שמים חדשים כו' להיות בחי' אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בבחינת גילוי למטה:

that the heavens and the earth will not be physical, concealing and hiding the light of G-d, which is the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, and His holiness; but rather "new heavens," etc., so that the level of the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds be in a state of revelation below.

32 קיצור. ישראל מפרנסין וכמ"ש את קרבני לחמי. והיינו שע"י הקרבן עולה נפש הבהמה לשרשה פני שור וע"ז והחיות נושאות כו'

Summary. "Israel provide sustenance," as it is written, "My offering, My bread." That is, through the offering the soul of the animal rises to its root, the face of the ox, and through this, "and the Chayos bear," etc.,

ונעשה העלאה עד רום המעלות עד שע"ז אח"כ ניחוח להוי' פי' נחות דרגא והמשכה וזהו ענין הלחם.

and there comes about an ascent to the highest of heights, until through this, afterwards, "a pleasing fragrance (nichoach) to Havayah": meaning nechus darga, a descent of level, and a drawing down. And this is the matter of bread.

33 ועכשיו תפלה במקום קרבנות העלאת נה"ב [נפש הבהמית] ע"י התבוננות בק"ש [בקריאת שמע] וברכותיה אמו"צ [אמת ויציב] כו' וחביב ונחמד כו' ע"ד ועמך לא חפצתי.

And now, prayer in place of the offerings: the raising of the animal soul through contemplation in the Shema and its blessings, "True and firm" (Emes VeYatziv), etc., "and beloved and cherished," etc., in the manner of "And with You I desire nothing."

ופי' ניחוח להוי' כי יש ב' בחי' סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] והיום לעשותם להמשיך מסוכ"ע להיות לע"ל [לעתיד לבוא] עין בעין כו'

And the meaning of "a pleasing fragrance (nichoach) to Havayah": for there are two levels, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin); and "today to do them": to draw down from the light that encompasses all worlds, so that in the Time to Come there be "eye to eye," etc.;

והיינו ע"י ההעלאה וביטול רצון שעולה החיות בסוכ"ע ואח"כ ההמשכה ויש בזה ב' בחי' ב' שמות הוי' שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] בחי' סוכ"ע וההמשכה שמסכ"ע [שמסובב כל עלמין] בממכ"ע [בממלא כל עלמין]

and this is through the ascent and the nullification of will, through which the life-force (chayus) rises into the light that encompasses all worlds, and afterwards the drawing down. In this there are two levels, the two Names Havayah in the first verse of the Shema: the level of the light that encompasses all worlds, and the drawing down from the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds.

וזהו ניחוח להוי' והיינו באי"י שבשמו"ע [שבשמונה עשרה] המשכה ממקור הברכות שהוא ברוך בעצם לבחי' אתה את קרבני וזהו אכלתי יערי כו'.

And this is "nichoach to Havayah." And this is "Blessed are You, Havayah" in the Shemoneh Esreh: a drawing down from the Source of blessings, which is blessed in essence, to the level of Atah ("You"). "My offering": and this is "I have eaten My honeycomb," etc.

אך ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח [גמילות חסדים] (ע' [עיין] סד"ה אני דפי ציצית) ועבודה נת' [נתבאר] שהוא הקרבנות

But our Sages, of blessed memory, said: "On three things the world stands: on the Torah, on the [Temple] service and on acts of kindness (gemilus chassadim)" (see the end of the discourse beginning "I," in the section of tzitzis [fringes]). The service was explained: it is the offerings.

אך תורה כתיב זאת התורה אדם י רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח איברים המשכות מסוכ"ע בבחי' כמראה אדם

But of the Torah it is written, "This is the Torah: a man (adam)": the 248 positive commandments, the 248 limbs, drawings-down from the light that encompasses all worlds into the level of "like the appearance of a man"

(ע' [עיין] בד"ה זכור ושמור בדבור אחד שממשיך מבחי' כי לא אדם בבחי' אדם א"נ [אי נמי] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במק"מ [במקדש מלך] משפטים) (קכ"ב א') אדם הוא א"א כמראה אדם ז"א ונק' לכך לחם

(see the discourse beginning "'Remember' and 'Keep' in one utterance," that one draws down from the level of "for He is not a man" into the level of "man"; alternatively, according to what is written in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] on Mishpatim) (folio 122, side a): "man" is Arich Anpin [the Long Countenance], "like the appearance of a man" is Z'eir Anpin (the emotive attributes). And therefore it is called "bread"

(ועמ"ש סוף ביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון בענין ממושבותיכם תביאו לחם כו' ע"ש והא דלעיל נת' [נתבאר] שהקרבנות נק' לחם י"ל [יש לומר] הקרבנות יסוד האש הקרבן עצמו והתורה ג"כ לחם בחי' נסכים סולת ושמן כו' סולת דעת מחבר כו'

(and see what is written at the end of the explanation on [the verse] "And I was with Him as a nursling," on the subject of "From your dwellings you shall bring bread," etc.; see there. And as for what was explained above, that the offerings are called "bread": it may be said that the offerings are the element of fire, the offering itself; and the Torah, too, is "bread," the level of the libations (nesachim), fine flour and oil, etc.; fine flour is Daas (knowledge) that joins, etc.,

המשכת אור א"ס בחכמה וחסד כו' אך הלחם צ"ל לחמי לאשי. רשפי אש. מאדך מאד אותיות אדם א' דם וכ"ז [וכל זה] ע"י הכהן אהרן ונחנו מה. בכל לבבך בכיי' [בכייה] וחדוה) **(ניסוך היין לשיתין כמ"ש בפ' שלח גבי נסכים):**

the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof) into Chochmah and Chesed, etc. But the bread must be "My bread for My fire-offerings": "flashes of fire." Me'odecha: me'od has the letters of adam, alef-dam. And all this is through the kohen, Aharon, "and what are we." "With all your heart": weeping and joy.) **(The pouring of the wine into the shissin** [the hollows beneath the altar]**, as is written in Parshas Sh'lach regarding the libations.)**

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 23

ביאור על פסוק לבבתני

An Explanation of the Verse "You Have Captured My Heart"

◇

1 ביאור על פסוק לבבתני

An explanation of the verse "You have captured My heart (libavtini)."

2 הנה תחלה יש לבאר ענין סובב וממלא. כי הנה נודע ענין ההשתלשלות שהוא ענין שיורד ונמשך החיות מרוחניות לגשמיות כגון האור שנברא ביום ראשון היינו שנמשך ויורד בו הארה מבחי' אור הרוחני ונשתלשל להיות אור גשמי

Now, first we must explain the matter of sovev and memalei, [the light that] encompasses and [the light that] fills [all worlds]. For behold, the matter of the chain of descending worlds (hishtalshelus) is known: it is that the life-force (chayus) descends and is drawn down from spirituality to physicality. For example, the light that was created on the first day: that is, a radiance from the level of spiritual light was drawn down and descended into it, and devolved [step by step] to become physical light.

(וכמו ע"ד אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל נמצא גידול העשב והפרי הגשמי הוא ממזל שלמעלה שהוא רוחני והמזלות מקבלים מע' שרים כו' וכך עד"ז הוא השתלשלות וירידת ההארה בהאור הגשמי מבחי' האור הרוחני)

(Just as, along the lines of [the saying], "There is no blade of grass below that does not have a mazal (constellation) above that strikes it and says to it, 'Grow!'" It follows that the growth of the physical grass and fruit is from the mazal above, which is spiritual; and the mazalos receive from the seventy princes, etc. And so, in the same way, is the chain of descent and the descent of the radiance into the physical light from the level of the spiritual light.)

ולכן נברא האור ביום ראשון למע"ב [למעשה בראשית] שהוא בחי' מדת החסד והחכמה היא מקור החסד והיא בחי' אור.

And therefore the light was created on the first day of the work of creation, which is the level of the attribute of Chesed (kindness); and Chochmah (wisdom) is the source of Chesed, and it is the level of light.

דכמו שפעולת האור הגשמי שעל ידו יכולים לראות הדבר משא"כ בחשך. כך הוא פעולת בחי' החכמה ברוחניות שע"י החכמה רואה ומשיג הדבר (ועמ"ש במ"א גבי קי"ס [קריעת ים סוף] על ענין אראנו נפלאות כו')

For just as the effect of physical light is that through it one can see a thing, which is not so in darkness, so is the effect of the level of Chochmah in spirituality: through Chochmah one sees and grasps the matter. (And see what is written elsewhere concerning the Splitting of the Sea of Reeds, on the matter of "I will show him wonders," etc.)

והסכלות הוא חושך שאינו תופס ומשיג שום דבר וכמ"ש והכסיל בחשך הולך אבל החכם עיניו בראשו שרואה את הנולד.

And folly is darkness, which does not take hold of or grasp anything, as it is written, "And the fool walks in darkness"; but "the wise man, his eyes are in his head," for he sees that which will be born [of things].

נמצא החכמה היא בחינת אור רוחני וכן בחינת בינה היינו ג"כ בחי' אור שמבין דבר מתוך דבר וכך עד"מ בחי' חו"ב [חכמה ובינה] שלמעלה זהו בחי' אור. אלא שהוא רוחני.

It follows that Chochmah is the level of spiritual light. And likewise the level of Binah (understanding) is also the level of light, for one understands one thing from within another. And so, by way of analogy, the level of Chochmah and Binah above is the level of light, except that it is spiritual.

וההשתלשלות הוא שנמשך מהם הארה להיות מזה התהוות האור הגשמי. אך בודאי זה גופא שמהרוחני יתהוה הגשמי הוא למעלה מהשתלשלות שהוא רק יכולת הקב"ה שהוא כל יכול

And the chain of descent is that a radiance is drawn from them, so that from this the physical light comes into being. But certainly this itself, that the physical should come into being from the spiritual, is above the chain of descent, for it is only the ability of the Holy One, blessed be He, who is omnipotent.

(כי הוא צוה ונבראו להיות מתהווה האור גשמי מהחכמה משא"כ מבחינת חכמה עצמה אף שהוא אור רוחני לא היה מתהוה ממנה האור גשמי. שאין ערוך ויחוס לגשמיות עם הרוחניות אלא שזהו רק יכולת הקב"ה לבדו.

(For "He commanded and they were created," so that the physical light comes into being from Chochmah; whereas from the level of Chochmah itself, even though it is spiritual light, the physical light would not have come into being. For physicality has no comparison or relation with spirituality; rather, this is only the ability of the Holy One, blessed be He, alone.

ומ"מ שייך לומר שהתהוות האור הגשמי הוא מהחכמה דהיינו שבחי' חכמה שהיא אור רוחני נשתלשל ונמשך ממנו האור הגשמי ע"י רצונו ית' הכל יכול

Nevertheless, one can say that the coming into being of the physical light is from Chochmah: that is, that from the level of Chochmah, which is spiritual light, the physical light devolved and was drawn, through the will of the Omnipotent, may He be blessed.

וז"ש [וזהו שכתוב] כל אשר חפץ ה' עשה ומ"מ בעשרה מאמרות נברא העולם וכמ"ש במ"א בביאור לפסוק יביאו לבוש מלכות ובחינת רצון עליון וסוכ"ע נק' ג"כ דעת עליון כדלקמן אי"ה [אם ירצה השם])

And this is [the meaning of] what is written, "Whatever Havayah desired, He did." And nevertheless, "with ten utterances the world was created," as is explained elsewhere, in the explanation of the verse "Let them bring royal apparel." And the level of the supernal will and of sovev kol almin is also called the higher Daas (knowledge), as [will be explained] below, G-d willing.)

והנה לכן נברא האור ביום ראשון כי המשכת הארה זו מבחי' חכמה לירד ולהתלבש בגשמיות זהו ע"י מדת חסד שגורם ההמשכה וכמ"ש משוך חסדך.

Now, therefore the light was created on the first day, because the drawing down of this radiance from the level of Chochmah, to descend and be enclothed in physicality, is through the attribute of Chesed, which brings about the drawing down, as it is written, "Draw out Your kindness."

וע"י החסד מתלבשת בצירופי אותיות מאמר יהי אור וע"ז היא מתלבשת ממש בהאור הגשמי. שהאותיות הן המוליכים ומביאים ההמשכה מלמעלה למטה

And through Chesed it is enclothed in the combinations of the letters of the utterance "Let there be light," and through this it is actually enclothed in the physical light. For the letters are what carry and bring the drawing down from above to below.

(ועמ"ש ע"פ יביאו לבוש מלכות כו' וסוס אשר רכב כו' שלכך נק' האותיות סוסים שמוליכים האדם כו')

(And see what is written on the verse "Let them bring royal apparel," etc., "and the horse that [the king] rode," etc.: that this is why the letters are called "horses," for they carry the person, etc.)

ועד"ז ביום ב' מאמר יהי רקיע וכנודע מענין ג' בחי' אור מים רקיע אור הוא החכמה ומים הוא החסד כי מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך בחי' משוך חסדך. ורקיע הוא בחי' גבורה

And in the same way, on the second day, the utterance "Let there be a firmament"; as is known concerning the three levels of light, water and firmament: light is Chochmah, and water is Chesed, for water descends from a high place to a low place, the level of "Draw out Your kindness"; and the firmament is the level of Gevurah (restraint).

ולכן נברא ביום ב' שהוא השתלשלות מבחי' גבורה הרוחניות בגשמיות להיות מבדיל בין מים למים כו' ג"כ ע"ד הנ"ל באור כו'.

Therefore it was created on the second day, being the devolution from the level of spiritual Gevurah into physicality, to "separate between water and water," etc., also in the manner explained above regarding light, etc.

3 והנה הארה זו הנמשכת מבחינת חכמה שהוא האור הרוחני. מה שמתלבש ממש בהאור הגשמי ע"י מאמר יהי אור. היא מעט מזעיר מעצמות האור העליון.

Now, this radiance that is drawn from the level of Chochmah (wisdom), which is the spiritual light, [namely] that which is actually enclothed in the physical light through the utterance "Let there be light," is but a tiny fraction of the essence of the supernal light.

מאחר שבחי' המשכה זו נגבלת ומתלבשת בגוף מאור הגשמי שהוא מוגבל.

For this drawing down is limited and enclothed in the body of the physical luminary, which is limited.

אבל עצמיות האור העליון לא יוכל להיות נתפס ונגבל בהאור הגשמי ואעפ"כ [ואף על פי כן] מאיר הוא בבחי' מקיף עליו:

But the very essence of the supernal light cannot be grasped and limited in the physical light; nevertheless, it shines upon it in the manner of an encompassing [light] (makif).

4 ב ומזה יובן ג"כ כללות ענין ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע דהנה כתיב כי אל דעות הוי' פי' שיש ב' בחי' דעת בחי' דעת עליון הוא מבחינת א"ס ממש ונק' סוכ"ע

2. And from this the matter of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) as a whole will also be understood. For it is written, "For Havayah is a G-d of de'os [kinds of knowledge]": the meaning is that there are two levels of Daas (knowledge). The level of the higher Daas (da'as elyon) is from the level of the Infinite One (Ein Sof) itself, and it is called sovev kol almin.

ולכן נק' דעת עליון פי' עליון על כל העולמות שאינו יכול להתלבש תוך עלמין כלל

And therefore it is called the higher Daas: "higher" meaning higher than all the worlds, for it cannot be enclothed within the worlds at all.

(ע' [עיין] בד"ה ראשי המטות בפי' רצון העליון ודעת עליון שאינו יכול להתלבש כו') ובחי' דעת תחתון הוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

(See the discourse beginning "The heads of the tribes," on the meaning of the supernal will and the higher Daas, which cannot be enclothed, etc.) And the level of the lower Daas (da'as tachton) is the level of memalei kol almin.

כי שי"ב [ששת ימי בראשית] הן ששה מדות עליונות שבהן ועל ידן נמשך ההמשכה מבחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] בעשרה מאמרות שהן האותיות המתלבשים בעולמות להוותן מאין ליש

For the six days of Creation are the six supernal emotive attributes (middos), in which and through which the drawing down from the level of Chochmah, Binah and Daas is drawn into the Ten Utterances, which are the letters that are enclothed in the worlds to bring them into being from nothing to something.

והנה בחינת ההמשכה והתלבשות בחינת חכמה ובינה בהמדות עליונות היינו ע"י הדעת כי הדעת הוא המתפשט ומתלבש במדות והיינו בחי' דעת תחתון משא"כ חו"ב [חכמה ובינה] הם למעלה מהמדות כנודע.

Now, the drawing down and enclothing of the level of Chochmah and Binah in the supernal middos is through Daas, for Daas is what spreads and is enclothed in the middos; and this is the level of the lower Daas. Whereas Chochmah and Binah are above the middos, as is known.

(ולכן נק' דעת תחתון ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וע"כ מבואר באד"ר [באדרא רבא]) (דקל"ו ע"א) ע"פ ובדעת חדרים ימלאו שמהדעת מתפשט אלף אלפין אדרין כו' משא"כ חו"ב [חכמה ובינה] שהחכמה מתפשט ונמשך רק בל"ב נתיבות ובינה בנ' שערים.

(And therefore the lower Daas is called memalei kol almin; and this is why it is explained in the Idra Rabba) (136a), on "And by Daas the chambers are filled," that from Daas there spread "a thousand thousands of chambers," etc.; whereas [with] Chochmah and Binah, Chochmah spreads and is drawn only into thirty-two paths, and Binah into fifty gates.

אבל הדעת נמשך בריבוי מדרגות שונות להיותו נמשך ומתפשט במדות וע"ז נעשה ריבוי ההתחלקות לכל חד לפום שיעורא דילי' [דיליה] וכמ"ש נודע בשערים כו' נודע דוקא שהוא מבחי' הדעת.

But Daas is drawn into a multitude of different levels, since it is drawn and spreads into the middos; and through this there comes about a multitude of divisions, "for each one according to his measure (shi'ura)," as it is written, "Known in the gates (she'arim)," etc.: "known" specifically, which is from the level of Daas.

5 והיינו בחי' דעת תחתון והוא מקור ונשמה לדעת דבי"ע ועי" ריבוא רבבות השתלשולות נמשך ונתהוה ממנו גם הדעת שבאדם.

And this is the level of the lower Daas (knowledge). It is the source and soul of the Daas of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah; and through myriads upon myriads of stages of descent, there is drawn from it and comes into being even the Daas that is in man,

וכמו במשל השתלשלות והתהוות האור הגשמי מהאור הרוחני כדלעיל. וכל זה מבחי' ד"ת [דעת תחתון] אבל בחי' דעת עליון אינו נמשך ומתפשט במדות כלל. והוא בחי' סוכ"ע. כי הוא מבחי' כתר.

as in the illustration of the descent and coming into being of the physical light from the spiritual light, as [explained] above. And all this is from the level of the lower Daas. But the level of the higher Daas is not drawn down and does not spread into the emotive attributes (middos) at all; and it is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), for it is from the level of Keser (the Crown).

וביאור ענין דעת עליון היינו שהוא מהארת א"ס שאינו נגבל בשום כלי ואינו נמשך ומתפשט במדות שאין כלי המדות יכולים להגבילו ולכן נק' סכ"ע [סובב כל עלמין] שהוא בבחי' מקיף כיון שאפילו בהמדות עליונות אינו נמשך.

And the explanation of the higher Daas is that it is from the radiance of the Infinite One (Ein Sof), which is not limited in any vessel and is not drawn and does not spread into the middos, for the vessels of the middos cannot limit it. Therefore it is called sovev kol almin, for it is in the manner of an encompassing [light] (makif), since it is not drawn even into the supernal middos.

ויובן זה ע"ד מ"ש (איוב י"א) וירא און ולא התבונן דהפי' שלא נתפעל לנקום

And this will be understood along the lines of what is written (Job 11), "He sees iniquity, and does not consider [it]": the meaning is that He is not stirred to take vengeance.

וכמ"ש לא הביט און ביעקב שאין הכוונה שלא הביט ולא ראה כלל אלא כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] שאינו מדקדק אחריהן להתבונן בהאון ועמל שלהם. וכך עד"ז הוא פי' וירא און ולא התבונן.

And as it is written, "He has not beheld iniquity in Yaakov": the intent is not that He did not behold and did not see at all, but as Rashi explains, that He does not scrutinize them, to look closely into their iniquity and their wrongdoing. And so, in the same way, is the meaning of "He sees iniquity, and does not consider [it]."

(ולמה הוא דבשלמא גבי לא הביט און ביעקב כו' נאמר הטעם מפני שהוי' אלקיו עמו ועמ"ש ע"פ ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם

(And why is this? Granted, concerning "He has not beheld iniquity in Yaakov," etc., the reason is stated: because "Havayah his G-d is with him," and see what is written on the verse "But Havayah your G-d would not listen to Bilam";

אבל גבי וירא און ולא יתבונן דלא נז' ביעקב דוקא ליכא למימר טעם הנ"ל ועוד דהא כתיב כי אתה תשלם לאיש כמעשהו.

but concerning "He sees iniquity, and does not consider [it]," where "in Yaakov" specifically is not mentioned, the reason mentioned above cannot be given. And moreover, it is written, "For You repay a man according to his deeds."

אלא שזה מיירי בעצמות אור א"ס במקום אשר שם אין הפגם מגיע כלל לכן אע"פ [אף על פי] כי וירא און עכ"ז [עם כל זה] לא נמשך משם המשכה להתפעלות המדות דאצילות לשלם לעושה הרע כרעתו)

Rather, this speaks of the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), in the place where the blemish does not reach at all. Therefore, even though "He sees iniquity," nevertheless nothing is drawn down from there to stir the middos of Atzilus to repay the evildoer according to his evil.)

והוא כמ"ש אם צדקת מה תתן לו כו' וטהור עינים מראות ברע שאין ראייתו הרע עושה רושם והתפעלות כלל כי שממית בידים תתפש כו' ומשם מקור הסליחה והרחמים מחוק ברחמיך הרבים כו'

And this is as it is written, "If you are righteous, what do you give Him?" etc., and "[You are] of eyes too pure to see evil": His seeing the evil makes no impression or stirring at all, for "the spider grasps with [her] hands," etc. And from there is the source of forgiveness and compassion, "Erase in Your abundant compassion," etc.

וזהו הנק' דעת עליון שאינו נמשך ומתפשט להתלבש במדות דאצילות שהמדות הן בחינת התפעלות מה שאין כן בו ית' נאמר אני הוי' לא שניתי.

And this is what is called the higher Daas, which is not drawn and does not spread to be enclothed in the middos of the World of Atzilus (Emanation); for the middos are a matter of being stirred (hispa'alus), which is not so of Him, may He be blessed, of whom it is said, "I, Havayah, have not changed."

והשכר והעונש נמשך מבחינת דעת המתפשט ונגבל במדות (ועמ"ש בביאור לפסוק שחורה אני וממ"ש כאן יובן זה ביותר) וכמו עד"מ למטה יש ג"כ מוחין דגדלות ומוחין דקטנות

And reward and punishment are drawn from the level of the Daas that spreads and is limited in the middos. (And see what is written in the explanation of the verse "I am black," and from what is written here it will be understood all the more.) And likewise, by way of analogy, below too there are the mature intellect (mochin degadlus) and the immature intellect (mochin dekatnus).

פי' מוחין דקטנות הוא עד"מ כמו קטן מתפעל מאד ממה שהוא נגד רצונו ומתכעס ומתקצף ובוכה אפי' [אפילו] מדברים קטנים רק שהם הפך רצונו אפילו בקצת ומעט שנגד רצונו

That is, the immature intellect is, by way of analogy, like a small child, who is greatly stirred by whatever is against his will, and becomes angry and enraged and cries even over small things, as long as they are contrary to his will, even [over] something slight and little that is against his will.

וזהו מצד שהדעת אצלו בקטנות לכן יתפשט מיד במדות ולא יוכל לשלוט בעצמו שלא יתפעל.

And this is because his Daas is in a state of smallness; therefore it spreads at once into the middos, and he cannot control himself so as not to be stirred.

משא"כ מוחין דגדלות שהגדול יכול להכיל במוחו אף דבר שהוא נגד רצונו עכ"ז [עם כל זה] לא יכעוס כלל

Whereas with the mature intellect, the adult can contain in his mind even something that is against his will, and nevertheless he will not become angry at all.

והוא מפני גדלות הדעת אז אין נמשך ממנו התפעלות המדות כ"כ [כל כך] ויש בזה מדרגות רבות חלוקות זו למעלה מזו.

And this is because of the greatness of [his] Daas: then the stirring of the middos is not drawn from it so much. And in this there are many distinct levels, one above the other.

6 וכל שהדעת רחב יותר אזי קשה לכעוס וכמ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ארבע מדות בדעות כו' קשה לכעוס כו'

And the broader the Daas (knowledge), the harder it is to anger, as our Sages, of blessed memory, said: "There are four types of temperament (de'os)," etc., "hard to anger," etc.

הרי שזה תלוי לפי הדעת וכן מצינו בהלל בגמ' [בגמרא] פ"ב [פרק ב'] דשבת והלל לא יקפיד כו'

We see that this depends on the Daas. And so we find regarding Hillel, in the Gemara, the second chapter of [tractate] Shabbos: "And Hillel will not lose his temper," etc.

וכנודע ג"כ מענין אב הרחמן כי אב פי' מקור החכמה ושם נמשך הרחמים והסליחה רק מבחינת החב"ד [החכמה בינה ודעת] כשמתלבשים במדות משם נמשך העונש כו'

And as is also known concerning "the compassionate Father": for "Father" means the source of Chochmah (wisdom), and there compassion and forgiveness are drawn; it is only from the level of Chochmah, Binah and Daas, when they are enclothed in the emotive attributes (middos), that punishment is drawn, etc.

(כמ"ש ג"כ ע"פ באתי לגני אחותי כלה ועמ"ש באד"ר [באדרא רבא]) (דקכ"ח ע"ב) והיינו דאמרי סבא דעתוי סתים כו' שלא יתפעל משום דבר

(As is also explained on the verse "I have come into My garden, My sister, [My] bride"; and see what is written in the Idra Rabba) (128b). And this is what they say, "The Elder, His Daas is hidden," etc.: that He is not stirred by anything.

ולכן נק' בחי' זו מוחא סתימאה משא"כ בז"א מוחי' [מוחיה] אתפשט ונפיק כו' שנמשך הדעת תחתון ומתלבש במדות.

And therefore this level is called the hidden brain (Mocha Stima'ah); whereas in Z'eir Anpin (the emotive attributes), "His brain spreads and goes forth," etc., for the lower Daas is drawn and enclothed in the middos.

אבל דעת עליון שרשו ממ"ס [ממוחא סתימאה] ואפילו מבחי' אוירא שעל קרומא דחפיא על מו"ס [מוחא סתימאה] כמ"ש בפ' מטות בביאור ע"פ החלצו מאתכם כו'

But the higher Daas has its root in the Mocha Stima'ah, and even in the level of the Avira (the "air") that is above the membrane that covers the Mocha Stima'ah, as is explained in Parshas Matos, in the explanation of the verse "Arm from among yourselves," etc.

ואיתא שבבחי' אוירא יש התגלות דעת דע"י [דעתיק יומין] כמ"ש בספר מבוא שערים שער ג' חלק ב' פרק ג' באריכות.

And it is stated that in the level of the Avira there is a revelation of the Daas of Atik Yomin, as is explained at length in the book Mevo She'arim, Sha'ar (Gate) 3, Part 2, Chapter 3.

7 ונז' [ונזכר] ג"כ בקצרה בע"ח [בעץ חיים] שער א"א רפ"ד נמצא שפיר נק' דעת עליון סוכ"ע שהרי שרשו מלמעלה יותר אפילו מבחי' ז"ת [ז' תחתונות] דע"י [דעתיק יומין] ועמ"ש עוד מזה בפ' וירא ע"פ ארדה נא בהג"ה [בהגהה].

And it is also mentioned briefly in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, at the beginning of chapter 4. It follows that the higher Daas (knowledge) is rightly called the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), for its root is higher even than the level of the seven lower [Sefiros] of Atik Yomin. And see what is written further on this in Parshas Vayera, on the verse "I will go down now," in the gloss.

ובלעם ששיבח א"ע [את עצמו] ויודע דעת עליון עמ"ש ע"ז בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] להאריז"ל [להאר"י זכרונו לברכה] פ' בלק ד"ה ענין בלק ובלעם. אך מ"מ הדעת המתפשט ונגבל במדות הוא מקבל חיות מהדעת העליון שהוא אור א"ס.

And [concerning] Bilam, who praised himself [as one who] "knows the knowledge of the Most High (da'as Elyon)" [the higher Daas], see what is written about this in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Balak, in the passage beginning "The matter of Balak and Bilam." But nevertheless, the Daas that spreads and is limited in the emotive attributes (middos) receives life-force from the higher Daas, which is the Infinite Light (Or Ein Sof).

8 וזהו הפי' שנק' דעת עליון ג"כ אור מקיף וסוכ"ע שהמקיף הוא ג"כ אור המחיה דהיינו שבחי' דעת עליון הוא אור המחיה לד"ת [לדעת תחתון].

And this is the meaning of [the statement] that the higher Daas (knowledge) is also called an encompassing light (or makif) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin): that the makif is also a light that gives life; that is, the level of the higher Daas is the light that gives life to the lower Daas.

כי לפי שהדעת המתפשט במדות הוא בחי' א"פ [אור פנימי] ונתפס ומתלבש בתוך הכלי המגבילו הי' [היה] לו קצבה והפסק שבזמן מה היה כלה ונפסק שמאחר שהוא נתפס בתוך הכלי כו'

For since the Daas that spreads into the emotive attributes (middos) is the level of an inner light (or pnimi), and is grasped and enclothed within the vessel that limits it, it would have a limit and an end, so that at some time it would be spent and cease, since it is grasped within the vessel, etc.

אלא ע"י שדעת עליון שהוא בחי' א"ס מאיר תמיד בבחי' ד"ת [דעת תחתון] ע"ז הוא מקיים אותו

But because the higher Daas, which is the level of the Infinite One (Ein Sof), shines constantly in the level of the lower Daas, through this it sustains it.

כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו' שבחינת הגדולה והגבורה שהן ו"ק [ו' קצוות] הנמשכים מהדעת תחתון הן בבחינת לך הוי' שיש בהן הארת אור א"ס ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד.

As it is written, "Yours, Havayah, is the greatness and the might," etc.: the levels of greatness and might, which are the six extremities (vav ketzavos) drawn from the lower Daas, are in the state of "Yours, Havayah," for in them is the radiance of the Infinite Light (Or Ein Sof), and "He and His life-forces and His vessels are one."

9 ועד"ז בנשמת האדם אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי. פי' אתה נפחת' [נפחתה] בי. הוא חלק הנשמה המתלבשת בתוך הגוף שלא כל הנשמה מלובשת בתוך הגוף רק הארה ממנה.

And in the same way with the soul of man: "You breathed it into me, and You guard it within me." The meaning of "You breathed it into me" is the part of the soul that is enclothed within the body; for not all of the soul is enclothed within the body, only a radiance from it.

ועיקר הנשמה הוא בבחי' מקיף ואינ' [ואינה] מתלבשת בכלי הגוף ואעפ"כ [ואף על פי כן] עי"ז הוא ואתה משמרה בקרבי שע"י המקיף תתקיים הנשמה שבפנימית וע"י נשמרת בקרבי.

And the main part of the soul is in the manner of an encompassing [light] (makif) and is not enclothed in the vessel of the body; and nevertheless, it is through this that [there is] "and You guard it within me": through the makif the soul that is within is sustained, and through this it is guarded within me.

10 וכך יובן ג"כ בענין ב' בחינות דעת הנ"ל שהד"ת [שהדעת תחתון] הוא נשמת המדות עליונות ומתלבש בפנימיותן והד"ע [והדעת עליון] הוא בחי' ואתה משמרה כו' וזהו כי אל דעות הוי' שב' בחי' דעת אלו מתאחדים יחד.

And so it will also be understood concerning the two levels of Daas (knowledge) mentioned above: the lower Daas is the soul of the supernal emotive attributes (middos) and is enclothed in their inner dimension (pnimiyus), and the higher Daas is the level of "and You guard it," etc. And this is [the meaning of] "For Havayah is a G-d of de'os": that these two levels of Daas are united together.

שלא נדמה שהם ב' בחי' נבדלות זמ"ז [זה מזה] כיון שזה מתלבש במדות ועולמות וד"ע [ודעת עליון] אינו נתפס בכלי כלל קמל דמ"מ הם דבר א' ממש

So that one should not imagine that they are two levels separate from one another, since this one is enclothed in the middos and in worlds, while the higher Daas is not grasped in a vessel at all, [the verse] teaches us that nevertheless they are truly one thing.

שהד"ע [שהדעת עליון] ובחי' סוכ"ע מאיר תמיד בד"ת [בדעת תחתון] וממכ"ע [וממלא כל עלמין] והכל א' (וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] גבי פסח בענין ויוציאנו ה' אלקינו) וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שהמקיף מאיר בפנימי כו'.

For the higher Daas, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), shines constantly in the lower Daas and in the light that fills all worlds (memalei kol almin), and all is one. (As is explained above regarding Pesach, on the matter of "And Havayah our G-d brought us out.") And as is written in Etz Chaim, that the encompassing [light] (makif) shines into the inner [light] (pnimi), etc.

והנה כ"ז [כל זה] הוא עתה אבל לעתיד יהיה גילוי סוכ"ע היינו שבחינת דעת עליון יאיר ויומשך בבחינת גילוי ממש

Now, all this is in the present; but in the Time to Come there will be a revelation of sovev kol almin: that is, the level of the higher Daas will shine and be drawn down in a manner of actual revelation.

והיינו לפי שרוח הטומאה יבוער מן הארץ ובלע המות כו' אז יהיה באפשרי לקבל גילוי זה.

And this is because "the spirit of impurity will be removed from the earth," and "He will swallow up death," etc.; then it will be possible to receive this revelation.

(וכמובן מדברי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] במבוא שערים שם שלעתיד היהי הגילוי מבחינת דעת דע"י [דעתיק יומין] וע"ז תהיה ומלאה הארץ דעה. כי לגבי בחינת סוכ"ע אין שום התחלקות ומעלה ומטה שוין ועמ"ש בד"ה וידעת היום ומה שכתוב ע"פ שניך כעדר הרחלים כו'):

(As is understood from the words of the Arizal in Mevo She'arim, there, that in the Time to Come the revelation will be from the level of the Daas of Atik Yomin, and through this there will be [fulfilled] "and the earth shall be filled with knowledge (de'ah)." For in relation to the level of sovev kol almin there is no division at all, and above and below are equal. And see what is written in the discourse beginning "And you shall know this day," and what is written on the verse "Your teeth are like a flock of ewes," etc.)

11 ג ועתה נבוא לענין הקרבנות (איך שבהן ועל ידן הוא המשכת והתגלות סכ"ע [סובב כל עלמין]) והכהן דוקא מקריב וכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר

3. And now we will come to the matter of the offerings (how in them and through them there is the drawing down and revelation of the light that encompasses all worlds, sovev kol almin). And it is specifically the kohen [priest] who offers [them], and it is written, "And the kohen shall burn wood upon it morning by morning."

אך זה הוא משום שצ"ל המתקת הגבורות והיינו ע"י שהכהן איש החסד עוסק בהבערת האש והוא להיותו בכוונת רחמים וחסד

But this is because there must be a sweetening of the gevuros (severities), and this is through the kohen, the man of Chesed (kindness), being occupied with kindling the fire; and this is so that it be with the intention of compassion and kindness.

ולכן היה בבקר דוקא בעת שהחסד מתעורר וכמ"ש כ"ז בזהר פ' צו (דכ"ז ע"ב) [כל זה] וכהנא יסדר עליה אשא בבקר בבקר כו' בגין לבסמא עלמא ולבסמא דינין וכדפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם.

And therefore it was specifically in the morning, at the time when Chesed is aroused, as all this is written in the Zohar, Parshas Tzav (27b): "And the kohen shall arrange the fire upon it morning by morning," etc., "in order to sweeten the world and to sweeten the judgments," and as the Ramaz explains there.

אך זהו רק ענין סידור שני גזרי עצים (ואפשר לומר שני גזרי עצים כנגד ב' בחינות מיתוק הגבורות הא' הוא ענין אור החסד שבכלי הגבורה הב' אור הגבורה שבכלי החסד וכנז' בהרמ"ז [וכנזכר] [בהרב משה זכות] שם

But this is only the matter of arranging two logs of wood. (And it may be said that the two logs of wood correspond to two kinds of sweetening of the gevuros: the first is the light of Chesed in the vessel of Gevurah (restraint); the second, the light of Gevurah in the vessel of Chesed, as is mentioned in the Ramaz there.

ובמ"א נת' [נתבאר] ענין ב' בחי' אלו שזהו ענין שם מ"ב שבפ' שמע ושם ע"ב [שם ע"ב] שבפ' והיה אם שמוע כו' ועיין בזהר בפ' בשלח דצ"ח ע"ב) אבל ענין הקרבנות שני כבשים בכל יום ומוספין הם כוונה וענין אחר.

And elsewhere there is explained the matter of these two levels: that this is the matter of the Name of forty-two in the paragraph of the Shema, and the Name of seventy-two in the paragraph "And it shall be, if you will hearken," etc. And see the Zohar, Parshas Beshalach, 98b.) But the matter of the offerings, two lambs every day and the additional offerings (musafin), is a different intention and matter.

והוא מ"ש את קרבני לחמי לאשי פי' לאשי אשים שלי הם השרפים שהם תמיד בבח' [בבחי'] רשפי אש והקרבנות הם לחם לאשים הללו ולבאר זה צריך להקדים ענין תהו ותיקון

And it is what is written, "My offering, My bread, for My fires (le'ishai)": the meaning of "for My fires" is My fires (ishim), which are the Seraphim, who are always in a state of "flashes of fire"; and the offerings are bread for these fires. And to explain this, we must first introduce the matter of Tohu (chaos) and Tikkun (rectification).

כי הנה בבחי' התהו הי' [היה] האור גדול והכלים קטנים שלא יוכלו להכיל את האור ולכן נשברו ונפלו

For in the level of Tohu the light was great and the vessels small, so that they could not contain the light, and therefore they shattered and fell.

ופי' כי הנה האור הוא המשכת אור א"ס הנמשך בעולמות כדי להיות בחי' חכמה וחסד כו'

And the explanation is that the light is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), which is drawn into the worlds so that there be the levels of Chochmah (wisdom) and Chesed, etc.

והכלים הוא החכמה והחסד ושאר המדות שמקבלים ומגבילים את האור והי' [והיה] האור ההוא הנמשך לבחי' המדות גדול כ"כ [כל כך] עד שלא יכול להתהוות ממנו בחי' המדות חג"ת [חסד גבורה תפארת] כו'

And the vessels are Chochmah and Chesed and the other emotive attributes (middos), which receive and limit the light. And that light which was drawn to the level of the middos was so great that the middos, Chesed, Gevurah and Tiferes, etc., could not come into being from it.

ולכן נשברו הכלים ונפלו בבי"ע והנה לאחר הבירור נתהוה מהם מלאכים מיכאל וגבריאל פני אריה ופני שור שכחם רב ועצום

And therefore the vessels shattered and fell into Beriah, Yetzirah and Asiyah. Now, after the refinement (birur), there came into being from them angels, Michael and Gavriel, the face of the lion and the face of the ox, whose power is great and mighty.

ומהם הוא שנמשך החיות גם לבהמות וחיות ועופות גשמיים שבעה"ז [שבעולם הזה] דכמו שג' שותפין באדם כן הוא בבהמה אלא שבאדם הקב"ה נותן בו נשמה ובבהמה נמשך הנפש מחיות המרכבה

And it is from them that the life-force (chayus) is drawn even to the physical domestic animals, beasts and birds in this world. For just as there are three partners in a person, so it is with an animal; except that in a person the Holy One, blessed be He, places a soul (neshamah), while in an animal the soul (nefesh) is drawn from the Chayos [the holy living creatures] of the Chariot.

כי נפש כל החיות הוא מבחי' פני אריה שבמרכבה ונפש כל הבהמות הוא מבחי' פני שור ונפש כל העופות הוא מבחי' פני נשר

For the soul of all the beasts is from the level of the face of the lion in the Chariot, and the soul of all the domestic animals is from the level of the face of the ox, and the soul of all the birds is from the level of the face of the eagle.

אלא שהבהמו' [שהבהמות] וחיות ועופות גשמיי' [גשמיים] נלקחו מבחי' השמרים שלא נבררו עדיין וכשמקריבין חלב ודם ע"ג [על גבי] המזבח ומתעלים באש שלמעלה נתעורר כן למעלה בכל המדרגות

Except that the physical domestic animals, beasts and birds were taken from the level of the dregs, which have not yet been refined. And when fat and blood are offered upon the altar and rise up in the fire that is above, the same is aroused above, in all the levels,

עד שנותן כח ועוז בחיות הקדש להיות נושאות ונשואות עם הכסא שמתעלים מבי"ע אל מקור שרשם בעולם התהו שהאורות בו מרובים והיינו ע"י בחינת הכהן

until it gives power and strength to the holy Chayos to be "bearing and borne" with the Throne, so that they rise from Beriah, Yetzirah and Asiyah to the source of their root in the World of Tohu, in which the lights are abundant. And this is through the level of the kohen.

כי כשם שלמטה העלאת החיות מן הבהמה הוא ע"י הכהן איש החסד שהוא בחי' ימין מקרבת להעלותה למעלה כן למעלה כהן הוא חסד.

For just as below, the raising of the life-force from the animal is through the kohen, the man of Chesed, who is the level of "the right [hand] draws near," to raise it up above, so above, the Kohen is Chesed.

אך אית חסד ואית חסד. דהיינו חסד דלגאו וחסד דלבר. והנה בחי' חסד דלגאו ורב חסד הוא בחי' כהן עליון שלמעלה מאצילות

But "there is Chesed and there is Chesed": that is, inner Chesed and outer Chesed. Now, the level of inner Chesed, and of "abundant in kindness" (rav chesed), is the level of the supernal Kohen, which is above the World of Atzilus (Emanation).

(ע' [עיין] מ"ש בפ' תצוה ע"פ ועשית בגדי קדש ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שי"ב [ששת ימי בראשית] פ"ח [פרק ח'] וע' עוד בזהר ר"פ יתרו דס"ז ע"ב בענין אית מלך לעילא כו' ותחותיה אית כהן כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם)

(See what is written in Parshas Tetzaveh on the verse "And you shall make holy garments," and in Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 12, chapter 8; and see further in the Zohar, at the beginning of Parshas Yisro, 67b, on the matter of "There is a King above," etc., "and beneath Him there is a kohen," etc., and in the commentary of the Ramaz there.)

והוא המעלה את המלאכים דבי"ע בשרשם הנ"ל והם נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא הם מגביהים להיות העלי' [העליה] מאצילות ששם הכלים מרובים בלמעלה מהאצילות אשר שם האורות מרובים

And it is he who raises the angels of Beriah, Yetzirah and Asiyah into their root mentioned above; and they bear the Throne, and also "the likeness as the appearance of a man" that is upon the Throne they lift up, so that there be an ascent from Atzilus, where the vessels are abundant, into [the level] above Atzilus, where the lights are abundant.

וזהו ענין שרפים עומדים ממעל לו פי׳ כביכול שהם מעלים בחי׳ האדם שעל הכסא כי זהו ענין המרכבה כמו הסוס שנושא את רוכבו למקום אשר לא יוכל לילך בעצמו

And this is the meaning of "Seraphim stood above Him": as it were, they raise the level of the "man" upon the Throne. For this is the meaning of a chariot: like the horse, which carries its rider to a place where he could not go by himself.

וזהו שנאמר בקרבנות לחמי לאשי פי׳ כמו שהלחם מחיה את האדם שעם היות שמדרגת האדם הוא למעלה מן הלחם שהוא בר שכל והלחם צומח מ״מ הלחם ומזון מחיה אותו

And this is what is said of the offerings, "My bread, for My fires." The meaning is that just as bread gives life to a person, for although the level of man is above bread, since he is a being of intellect while bread is vegetative, nevertheless bread and food give him life,

והיינו לפי ששרשם נעלה ממנו כי באדם נאמר אחור וקדם צרתני אחור למע״ב [למעשה בראשית] כו׳ שדצ״ח [שדומם צומח חי] קדמו לו לפי שהם מבחי׳ עולם התהו הגבוה מעולם התיקון

and this is because their root is higher than his. For of man it is said, "Behind and before You formed me": "behind" in the work of creation, etc., for the inanimate, vegetative and animal [creations] preceded him, because they are from the level of the World of Tohu, which is higher than the World of Tikkun.

ולכן ירדו למטה יותר ע״י שבה״כ [שבירת הכלים] לכן יש כח בבירור שנברר מהלחם באצטומכא וכבד להיות חיות להאדם לחבר הנפש עם הגוף

And therefore they descended lower, through the shattering of the vessels. Therefore there is power in what is refined from the bread in the stomach and the liver to become life-force for the person, to join the soul with the body.

וזהו כי על כל מוצא פי הוי׳ יחיה האדם פי׳ מוצא מקור כמו מוצא מים דהיינו מקור ושרש פי הוי׳ שלמעלה מהאצילות כו׳ שישנו בהלחם כו׳

And this is [the meaning of] "For by everything that comes forth (motza) from the mouth of Havayah does man live": motza means a source, as in "a spring (motza) of water"; that is, the source and root of "the mouth of Havayah," which is above Atzilus, etc., which is present in the bread, etc.

וכמ"כ [וכמו כן] עד"ז נק' הקרבנות לחמי לאשי אשי הם השרפים שהם לאחר הבירור

And likewise, in the same way, the offerings are called "My bread, for My fires": "My fires" are the Seraphim, who are after the refinement,

דהיינו שהם בבחינת ביטול מיכאל ביטולו באהבה וכלות הנפש וגבריאל ביראה זעות מחיל כסא כו' ומ"מ הם בבחינת גבול כי גם במלאכים יש אורות וכלים והכלים מגבילים

that is, they are in a state of self-nullification (bittul): Michael's bittul is in love and the expiring of the soul, and Gavriel's in awe, "they tremble from fear of the Throne," etc. And nevertheless they are in a state of limitation, for in the angels too there are lights and vessels, and the vessels limit.

ולכן קדוש שהם אומרים פועל בהם כלות הנפש ד' שעות ולא יותר ואח"כ צריך לומר עוד פעם שני קדוש לעורר האהבה והכלות הנפש והביטול כו' ולכן בי"ב שעות היום אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש.

And therefore the "Holy" that they say brings about in them the expiring of the soul for four hours and no more, and afterwards they must say "Holy" a second time, to arouse the love and the expiring of the soul and the bittul, etc. And therefore in the twelve hours of the day they say "Holy" three times.

12 ולכן הקרבן שמקריבים הבהמה גשמיות שהיתה תחלה קודם הבירור שהוא למטה מטה מבחינת המלאכים שכבר נבררו וגם הבהמה גשמיות היא בחי' לחמי לאשי הם המלאכים השרפים ע"י שמתבררת ע"ג [על גבי] המזבח

And therefore, in the offering, where the physical animal is offered, which at first, before the refinement, was far below the level of the angels, who have already been refined, the physical animal, too, is the level of "My bread, for My fires," which are the angels, the Seraphim, through its being refined upon the altar;

דהיינו שגורם עליי' [עלייה] המלאכים במקורם ושרשם שמעולם התהו שלמעלה מהכלים המגבילים.

that is, it brings about the ascent of the angels into their source and root, which is from the World of Tohu, above the vessels that limit.

13 וע"ד שהלחם גשמי מחיה את האדם שהוא לפי שבשרשו גבוה יותר מהאדם שלכן נפל למטה יותר. כן הבהמות גשמיים שנלקחו מבחינת השמרים שלא הובררו הנה בשרשן בחי' זו נלקחה מעולם התהו מבחי' עליונה יותר משרש חיות המרכבה עצמן

And just as physical bread gives life to a person because in its root it is higher than man, which is why it fell lower, so with the physical animals, which were taken from the level of the dregs that were not refined: in their root, this level was taken from the World of Tohu, from a level higher than the root of the Chayos of the Chariot themselves.

ולכן דוקא נפלו למטה יותר וכנודע ממשל נפילת החומה שממקום גבוה יותר נופל למטה יותר.

And precisely for this reason they fell lower, as is known from the analogy of a falling wall: from a higher place, it falls farther down.

לכן כשמתבררים נעשי' [נעשית / נעשים] בחי' לחם וחיות לבחי' אשי הם השרפים כו':

Therefore, when they are refined, they become the level of bread and life-force for the level of "My fires," which are the Seraphim, etc.

14 ועתה התפלה היא במקום קרבנות כי הנפש אלקית אף שאינה צריכה תיקון מ"מ אהבתה מוגבלת לפי שנלקחה מבחי' גבול

And now, prayer is in place of the offerings. For the G-dly soul, although it does not need rectification (tikkun), nevertheless its love is limited, because it was taken from a level of limitation.

כי גם עולם הבריאה שמשם נמשך בחי' נשמה הוא בעל גבול וכ"ש [וכל שכן] רוח שנמשך מיצירה ונפש דעשי' [דעשיה].

For even the World of Beriah (Creation), from which the level of neshamah [the soul's level of intellect] is drawn, is limited; and all the more so ruach [spirit], which is drawn from Yetzirah, and nefesh [the soul's lowest level], of Asiyah.

15 וא"א להנשמה להגיע לבחי' בכל מאדך בלי גבול כ"ע [כל עלמין] ע"י בירור נפש הבהמית דוקא שהוא קודם הבירור ושרשה מתהו כו' וע"ד הנ"ל בפי' לחמי לאשי דקרבנות כו'

And it is impossible for the soul to reach the level of "with all your might (me'odecha)," without limit, except through the refinement of the animal soul specifically, which is before the refinement and whose root is from Tohu, etc., along the lines of what was said above in explaining "My bread, for My fires" of the offerings, etc.

וזהו ענין ריח ניחוח להוי' ריח הוא העלאה ממטה למעלה וכמשל הריח שעולה ומשיב את הנפש והיינו בחי' ק"ש [קריאת שמע]

And this is the meaning of "a pleasing fragrance (rei'ach nichoach) to Havayah": rei'ach (fragrance) is an ascent from below to above, like a fragrance, which rises and restores the soul; and this is the level of the Shema.

ועי"ז אח"כ ניחוח חות דרגא להמשיך מלמעלה למטה להוי' וזהו בחי' שמו"ע [שמונה עשרה] ברוך אתה ה' המשכת אור א"ס למטה

And through this, afterwards, nichoach, [meaning] nechus darga, "a descent of level," to draw down from above to below, "to Havayah"; and this is the level of the Shemoneh Esreh, "Blessed are You, Havayah": the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof) below.

וכן התורה היא בחי' המשכת אור א"ס וזהו על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח [גמילות חסדים] עבודה היא בחי' העלאה ותורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] הן בחי' המשכות:

And likewise, the Torah is the level of drawing down the Infinite Light. And this is [the meaning of] "On three things the world stands: on the Torah, on the service (avodah), and on acts of kindness": avodah is the level of ascent, and Torah and acts of kindness are levels of drawing down.

16 ד והנה מבואר למעלה בפנים איך כי גדול ורב כח של העלאת וביטול הנפש בישראל מבמלאכים כו'

4. Now, it is explained above, in the main text, how great and abundant is the power of the ascent and self-nullification (bittul) of the soul in Israel, more than in the angels, etc.,

שלא נמשך ונתגלה בחי' אדם שעל הכסא עד שנתגלה בחינת בכל מאדך כי אדם הוא אותיות מאד

for the level of the "man" upon the Throne was not drawn down and revealed until the level of "with all your might (me'odecha)" was revealed, for adam (man) has the letters of me'od (might).

והענין כי סיבת היות ההשפעה מהמדות בבחי' גבול אינו מפני שהספירות והמדות עצמן הם בבחינת גבול

And the explanation is that the reason the influence from the emotive attributes (middos) is limited is not because the Sefiros and the middos themselves are limited,

כי זה אינו שהע"ס [שהעשר ספירות] הם בבחי' א"ס רק שההשפעה מהמדות היא בבחי' גבול מחמת ההרכבה והתכללות החסד מגבורה והגבורה מחסד

for this is not so: the Ten Sefiros are infinite. Rather, the influence from the middos is limited because of the combination and inter-inclusion of Chesed (kindness) with Gevurah (restraint) and of Gevurah with Chesed.

לכן עם היות שבחי' חסד מצד עצמה הוא בבחי' א"ס והיתה מתפשטת עד אין קץ

Therefore, although the level of Chesed in itself is infinite and would spread without end,

רק לפי שיש בחי' המנגדת לזה היא בחינת גבורה המצמצמת אותה ומונעת התפשטות החסד בלי גבול כו' להיות שאמר לעולמו די.

but because there is a level that opposes it, namely the level of Gevurah, which contracts it and prevents Chesed from spreading without limit, etc., so that He "said to His world, 'Enough!'"

17 וז"ש [וזהו שכתוב] ביריעות המשכן ארבע באמה שמנה ועשרים באמה

And this is [the meaning of] what is written concerning the curtains of the Mishkan [Tabernacle], "four by the cubit," "twenty-eight by the cubit."

ולא כתיב ארבע אמות שמנה ועשרים אמות אלא שהיריעות מצד עצמן הם בבחינת בלי גבול רק יש בחי' אמה המודדת ומצמצמת עד פה יהי' [יהיה] חסד ועד פה גבורה.

And it is not written "four cubits," "twenty-eight cubits"; rather, the curtains in themselves are without limit, but there is the level of the cubit, which measures and contracts: up to here shall be Chesed (kindness), and up to here Gevurah (restraint).

שע"ז נעשו בבחי' מדות והוא ענין קו המדה וקנה המדה שביחזקאל. וכמ"ש בזהר פ' פקודי (דרל"ג ע"א)

For through this they became the level of middos, "measures" [attributes], and this is the matter of the measuring line and the measuring rod in Yechezkel, as is written in the Zohar, Parshas Pekudei (233a).

וזהו שבחינת אדם היינו בחי' מאד ממש ואעפ"כ נקרא אדם (ועיין מ"ש בפ' יתרו בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה משי"ש [מה שכתוב שם] וצ"ל הלא שם מ"ה [שם מ"ה] כו' אך באמת הא בהא תליא כו'

And this is why the level of adam (man) is truly the level of me'od (might), and nevertheless it is called adam. (And see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "To understand the explanation of 'The Patriarchs are the Chariot,'" what is written there: "And we must understand: is not the Name Mah (45)," etc., "but in truth, the one depends on the other," etc.;

ומשם יובן ג"כ ענין אדם אותיות מאד בע"א [באופן אחר] והוא שכדי לעשות בחי' אדם זה שיהי' [שיהיה] בהתכללות כו' הוא ע"י המשכה מבחי' מאד ממש שבלי גבול שנמשך בבחי' אדם כו' ע"ש והיינו ע"י בכל מאדך בק"ש [בקריאת שמע] כו'):

and from there will also be understood the matter of adam having the letters of me'od in another way: namely, that in order to make this level of adam, so that it be in a state of inter-inclusion, etc., it is through a drawing down from the level of me'od itself, which is without limit, which is drawn into the level of adam, etc. See there. And this is through "with all your might" in the Shema, etc.)

18 וזהו לבבתני שהקב"ה אומר לכנס"י [לכנסת ישראל] שאתה עושה אותי לבחי' לב כי הנה כל חיות וקיום ומזון של כל האיברים שבאדם והגוף בכללו הוא תלוי ונמשך מן הלב

And this is [the meaning of] "You have captured My heart (libavtini)": the Holy One, blessed be He, says to the Congregation of Israel, "You make Me into the level of a heart." For all the life-force (chayus), sustenance and nourishment of all the limbs of a person, and of the body as a whole, depend on and are drawn from the heart;

כי הלב הוא משכן לנפש החיונית וכמ"ש כי הדם הוא הנפש שבדם שבלב נקשרה ונתלבשה הנפש החיונית.

for the heart is the dwelling of the vital soul (nefesh hachiyunis), as it is written, "For the blood is the soul (nefesh)": for in the blood that is in the heart the vital soul is bound and enclothed.

19 והלב הוא המחלק החיות והדם לכל האיברים אך מאין יהיו הדמים בלב אינו מצד עצמו לבד

And the heart is what distributes the life-force (chayus) and the blood to all the limbs. But where does the blood in the heart come from? Not from itself alone,

כי מצד עצמו אין בו רק רביעית דם לבד ואין בו כדי התפשטות והילוך הדם בכל האיברים

for of itself it has only a revi'is (a quarter-log) of blood, and that is not enough for the blood to spread and flow through all the limbs;

רק שמוסיפים בו תמיד דם ע"י המאכל אשר יאכל האדם שמתעכל עד שנעשה לדם ונוטל הכבד ריבוי הדם והפסולת ושולח המובחר ללב.

rather, blood is continually added to it through the food that a person eats, which is digested until it becomes blood; and the liver takes the bulk of the blood and the waste, and sends the choicest to the heart.

20 וכך הנמשל שע"י העלאת נה"ב [נפש הבהמית] בעבודה שבלב זו תפלה שנק' לחמי לאשי נעשה בחי' המשכת החיות בבחי' לב.

And so it is in what the analogy stands for: through the elevation of the animal soul in "the service of the heart, which is prayer," which is called "My bread, for My fires," there comes about the drawing down of the life-force (chayus) in the level of the heart.

דהיינו שע"י הבירורים דבי"ע ששרשם מעולם התהו ניתוסף האור והחיות באדם דאצילות ועי"ז נמשך ממנו התפשטות החיות בהעולמות ועמ"ש מזה ע"פ אני ישנה ולבי ער וזהו לבבתני שאתה עושה אותי לבחי' לב.

That is, through the refinements of Beriah, Yetzirah and Asiyah, whose root is from the World of Tohu, light and life-force are added to the Adam of the World of Atzilus (Emanation), and through this the spreading of the life-force is drawn from it into the worlds; and see what is written about this on the verse "I am asleep, but my heart is awake." And this is [the meaning of] "You have captured My heart": "You make Me into the level of a heart."

21 והנה בלב יש בי' חללים חלל הימיני וחלל השמאלי חלל השמאלי הוא משכן הדם וחלל הימיני הוא מלא אויר ורוח שהוא עיקר הרוח חיים

Now, in the heart there are two chambers, the right chamber and the left chamber. The left chamber is the dwelling of the blood, and the right chamber is full of air and spirit (ruach), which is the main [seat] of the spirit of life.

כי הדם בעצמו לא הי' [היה] יכול להתפשט ולהלוך בכל האיברים זולתי הרוח חיים שמוליכו

For the blood by itself could not spread and flow through all the limbs without the spirit of life that carries it.

וגם עוד נוסף ברוח החיים שממשיך אל המוח ומחבר את המוח אל הלב שבמוח אין שם הילוך הדם רק האויר ורוח חיים שבלב הוא המקשר ומחבר הלב למוח ומן המוח חוזר ושב אל הלב כנודע

And there is more in the spirit of life: it reaches to the brain and joins the brain to the heart, for in the brain there is no flow of blood; only the air and the spirit of life that is in the heart is what binds and joins the heart to the brain, and from the brain it returns back to the heart, as is known.

וכך למעלה לבבתני היינו ב' בחי' שבלב. חלל הימיני וחלל השמאלי והיינו שהחיות הנמשך ומתפשט מאצילות לבי"ע להחיות נשמות ומלאכים זהו כמו בחינת התפשטות החיות מחלל השמאלי לכל אברי הגוף

And so above, "You have captured My heart (libavtini)" means the two levels that are in the heart, the right chamber and the left chamber. That is, the life-force (chayus) that is drawn and spreads from Atzilus to Beriah, Yetzirah and Asiyah, to give life to souls and angels, is like the spreading of the life-force from the left chamber to all the limbs of the body;

והמשכת האור והחיות מעצמות א"ס ב"ה שאינו בגדר ספי' [ספירה / ספירות] כלל להיות נמשך התהוות החכמה דאצי' אנת חכים כו' היא כמו התפשטות והמשכת החיות מחלל הימיני שבלב שהוא מלא רוח שממשיך ג"כ אל המוח

and the drawing down of the light and life-force from the essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who is not within the category of the Sefiros at all, so that there be drawn down the coming into being of the Chochmah (wisdom) of the World of Atzilus (Emanation), "You are wise," etc., is like the spreading and drawing of the life-force from the right chamber of the heart, which is full of spirit and which also reaches to the brain.

וכך הוא ההמשכה להיות בחי' חכמה כו'

And so is the drawing down to become the level of Chochmah, etc.

(ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' אמור) (דצ"ג ע"ב) ע"פ לך אמר לבי בקשו פני כו' שהאריך שם בענין לב ושאור אבא מאיר בחלל ימיני שבלב שבו רוח החיות ואימא מאירה בחלל השמאלי שבו הדם כו'.

(And see the commentary of the Ramaz on the Zohar, Parshas Emor) (93b), on [the verse] "Of You my heart said, 'Seek My face,'" etc., where he discusses at length the matter of the heart, and that the light of Abba (Chochmah) shines in the right chamber of the heart, in which is the spirit of life, and Imma (Binah) shines in the left chamber, in which is the blood, etc.

ופנימית הלב הוא פנימית ע"ב [שם ע"ב] ס"ג [שם ס"ג] כו' וכ"כ [וכן כתב] עוד בפ' פנחס (בדף רכ"א).

And the inner dimension of the heart is the inner dimension of [the Names] Av (72) and Sag (63), etc. And so he also wrote in Parshas Pinchas (on folio 221).

וא"כ עפ"ז [על פי זה] מובן מש"כ [מה שכתוב] דהחיות שמתפשט מאצילות להחיות עולם הבריאה זהו מבחי' חלל השמאלי שבלב

If so, according to this, what was written is understood: that the life-force that spreads from Atzilus to give life to the World of Beriah is from the level of the left chamber of the heart.

היינו כי אימא מקננא בכורסייא אבל אצילות הוא בחי' חכמה בכלל שהוא בחי' חלל הימיני כו'

That is, because "Imma nests in the Throne"; but Atzilus is the level of Chochmah in general, which is the level of the right chamber, etc.

ונק' רוח כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מוחין דצלם פ"ה שכתב בשם ספר יצירה שהחכמה נק' רוח אלקים חיים ועמ"ש מענין רוח ע"פ והיה מספר בני ישראל כחול הים.

And it is called ruach (spirit), as is written in Etz Chaim, Sha'ar Mochin deTzelem, chapter 5, which writes in the name of Sefer Yetzirah that Chochmah is called "the spirit of the living G-d." And see what is written on the matter of ruach on the verse "And the number of the children of Israel shall be like the sand of the sea."

א"נ [אי נמי] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפ' מקץ בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה מימין כו' בענין אויר אור י' שהארת אור הנר הוא ע"ח שיש אויר סביב האור כו' ע"ש

Alternatively, according to what is written in Parshas Miketz, in the discourse beginning "The Chanukah lamp," etc., "so that the mezuzah be on the right," etc., on the matter of avir (air) [being] or (light) [with a] yud: that the shining of the lamp's light is through there being air around the light, etc. See there.

נמצא האור שהוא בחי' חכמה כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] מקבל מבחי' אויר שהוא בחי' כתר כו' ואויר היינו רוח.

It follows that the light, which is the level of Chochmah, as explained above, receives from the level of air, which is the level of Keser (the Crown), etc.; and air is ruach.

לכן ההמשכה מא"ס ב"ה להיות התהוות החכמה נק' בשם רוח הנמשך מחלל הימני שבלב וב' המשכות אלו דלבבתני הוא ע"י ב' בחי' אחותי וכלה

Therefore the drawing down from the Infinite One, blessed be He, for the coming into being of Chochmah is called by the name ruach, which is drawn from the right chamber of the heart. And these two drawings-down of libavtini are through the two levels "My sister" and "bride,"

שהם ב' אהבות אחותי היא אהבה הנמשכת מבחי' חכמה אחותי רעיתי תרין ריעין דלא מתפרשין כו'

which are two loves. "My sister" is a love drawn from the level of Chochmah: "my sister, my companion," "two companions who never part," etc.

והיא אהבה בנחת ע"ד דברי חכמים בנחת נשמעין והוא בחי' אהבה הטבעית שהיא מבחינת חכמה כמ"ש בספר של בינונים [בספר של בינונים]. ועי"ז מעורר וממשיך המשכת החיות בנאצלים הנקרא רוח (וזהו אמור לחכמה אחותי את).

And it is a calm love, in the manner of "the words of the wise are heard in calm"; and it is the level of the natural love, which is from the level of Chochmah, as is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya]. And through this one arouses and draws down the drawing of the life-force into the emanated [levels], which is called ruach. (And this is [the meaning of] "Say to Chochmah, 'You are my sister.'")

וכלה היא בחי' אהבה כרשפי אש כלתה נפשי שהוא מבחי' בינה ליבא ועי"ז נמשך אור א"ס בבי"ע והיינו ע"י המדות לך ה' הגדולה כו':

And "bride" (kallah) is the level of a love like flashes of fire, "my soul expires (kalsah)," which is from the level of Binah (understanding), "the heart"; and through this the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn into Beriah, Yetzirah and Asiyah, and this is through the emotive attributes (middos), "Yours, Havayah, is the greatness," etc.

22 ה וב' בחי' אהבות אלו הוא ג"כ מ"ש ע"פ באתי לגני כו' מענין ההפרש שבין בחי' ריעים לדודים שבחי' ריעים הם דלא מתפרשין שאהבתם תמידית

5. And these two levels of love are also what is written on the verse "I have come into My garden," etc., concerning the difference between the level of "companions" and "beloveds": the level of "companions" is that they never part, for their love is constant,

ולכן אין שייך רשפי אש וצמאון וזהו בחי' מי שתורתם אומנתם כו' ודודים הוא שאהבתם לפרקים ועתים מזומנים בשעה שמעורר את האהבה כמו בשעת תפלה וכיוצא בזה ולכן באהבה זו שייך צמאון ויסוד האש כו'.

and therefore "flashes of fire" and thirst do not apply; and this is the level of those whose Torah is their occupation, etc. And "beloveds" are those whose love is at intervals and appointed times, when one arouses the love, as at the time of prayer and the like; and therefore in this love thirst and the element of fire apply, etc.

ולכן א"ש [אתי שפיר] שע"י בחינת אחותי מעורר וממשיך מבחי' עליונה יותר

And therefore it is well understood that through the level of "My sister" one arouses and draws down from a higher level.

וע' בזהר ויקרא (דקי"ב א') ע"פ אחותי ובזהר פ' אמור (דף ק' ע"ב) ועמ"ש ע"פ שיר השירים בענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה ומ"ש ע"פ והקרבתם עולה אשה כו'.

And see the Zohar on Vayikra (112a), on "My sister," and the Zohar, Parshas Emor (folio 100b). And see what is written on the verse "The Song of Songs" on the matter of the higher Shechinah and the lower Shechinah, and what is written on the verse "And you shall offer a burnt-offering, a fire-offering," etc.

גם אפשר ב' אהבות אלו נמשכים מב' בחי' דעת כי דעת עליון מייחד ומחבר חו"ב [חכמה ובינה]

It is also possible [to say] that these two loves are drawn from the two levels of Daas (knowledge): for the higher Daas unites and joins Chochmah (wisdom) and Binah (understanding);

לכן ע"י נמשך האהבה דבחי' אחותי שהיא מבחי' חכמה כמ"ש בזהר ע"פ אמור לחכמה אחותי את.

therefore through it is drawn the love of the level of "My sister," which is from the level of Chochmah, as is written in the Zohar on "Say to Chochmah, 'You are my sister.'"

ודעת תחתון מחבר וממשיך התפשטות השכל במדות מזה נמשך בחי' אהבה הב' דבחינת כלתה נפשי כו'

And the lower Daas joins and draws down the spreading of the intellect into the emotive attributes (middos); from this is drawn the second level of love, the level of "my soul expires," etc.

וכן פי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' שופטים (דער"ה א') ענין קירות לבו שהם כחות שבשני חללי הלב הם חו"ג [חסד וגבורה] הנמשכים מהדעת. וכמ"ש מזה במ"א הנ"ל.

And so the Ramaz explains, in the Raaya Mehemna, Parshas Shoftim (275a), the matter of "the walls of his heart": that they are the powers in the two chambers of the heart, which are Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), drawn from Daas. And as is written about this elsewhere, mentioned above.

ובחי' עומקא דליבא י"ל [יש לומר] ששרשו מדעת עליון וזהו ענין אחותי ועמ"ש מענין אחותי ע"פ ושבתה הארץ ארעא אתבטלת כו'

And the level of "the depth of the heart," it can be said, has its root in the higher Daas; and this is the matter of "My sister." And see what is written on the matter of "My sister" on the verse "And the land shall rest," "the land was nullified," etc.

ועמ"ש מענין דעת עליון שבנפש בביאור ע"פ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה כו'.

And see what is written on the matter of the higher Daas in the soul, in the explanation of the verse "Many waters cannot extinguish the love," etc.

ולכן ע"י ב' בחי' אלו נמשך מבחי' סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בענין כי אל דעות כו' שבאמת כולא חד.

And therefore, through these two levels, there is drawn from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the light that fills all worlds (memalei kol almin), as explained above concerning "For Havayah is a G-d of de'os," etc., that in truth all is one.

23 והנה כ"ז [כל זה] הוא דעת עליון ודע"ת [ודעת תחתון] שבנפש האלקית. אך עוד י"ל [יש לומר] כפשוטו כי אפילו ע"י אהבה הנמשכת מהדעת תחתון של הנפ"א [נה"א] מעוררים וממשיכים למעלה מבחי' דעת עליון שהוא בחי' סוכ"ע.

Now, all this is the higher Daas (knowledge) and the lower Daas in the G-dly soul. But it can further be explained according to its plain meaning: that even through love drawn from the lower Daas of the G-dly soul, one arouses and draws down from above, from the level of the higher Daas, which is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

והיינו לפי שבאדם יש ג"כ נפש הבהמית שהיא ג"כ נפש המשכלת אלא שהיא הנמשכת אחר הגשמיות שהיא מק"נ [מקליפת נוגה].

And this is because in man there is also the animal soul, which is also an intellectual soul, except that it is drawn after physicality, for it is from kelipas nogah [the translucent husk].

אבל נה"א [נפש האלקית] עיקרה היא נפש המשכלת ומתבוננת תמיד ומשגת באור א"ס ב"ה ואין לה השכלה אחרת ועמ"ש מזה בד"ה המגביהי לשבת כו'

But the G-dly soul is essentially an intellectual soul, which constantly contemplates and grasps the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and has no other intellectual pursuit. And see what is written about this in the discourse beginning "Who is enthroned on high," etc.

ולכן כל בחי' מהדעת של נפש האלקית נק' בודאי דעת עליון לגבי הדעת ושכל האנושי הנמשך מנה"ב [מנפש הבהמית] שבאדם שהיא משכלת ומשגת גשמיות עה"ז [עולם הזה] וגם יכולה להשכיל ג"כ באלקות וכי הנה"ב [הנפש הבהמית] כלולה מטו"ר [מטוב ורע]

And therefore every level of the Daas of the G-dly soul is certainly called the higher Daas in relation to the human Daas and intellect drawn from the animal soul in man, which understands and grasps the physicality of this world and can also understand G-dliness; for the animal soul is composed of good and evil.

ואפשר שזהו ענין עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע עץ הדעת טוב ורע הוא בחינת דעת דנה"ב [דנפש הבהמית] ועץ החיים הוא דעת וחכמה דנה"א [דנפש האלקית] כו'

And it is possible that this is the matter of the Tree of Life and the Tree of Knowledge of Good and Evil: the Tree of Knowledge of Good and Evil is the level of the Daas of the animal soul, and the Tree of Life is the Daas and Chochmah (wisdom) of the G-dly soul, etc.

הגם שבמ"א נתבאר שגם בנה"א [בנפש האלקית] שייך בחי' עץ הדעת וכמ"ש ע"פ מקושש עצים. מ"מ אינו נק' כלל עץ הדעת טוב ורע ח"ו [חס ושלום] וכמ"ש בפרדס בערך עץ.

Although it is explained elsewhere that the level of the Tree of Knowledge applies also to the G-dly soul, as is written on the verse "gathering wood," nevertheless it is not called the Tree of Knowledge of Good and Evil at all, G-d forbid, as is written in the Pardes, in the entry "Etz" (tree).

אבל עיקר עהי"ד [עץ הדעת] טוי"ר [טוב ורע] ממש היא ק"נ [קליפת נוגה] שמשם נמשכה הנהי"ב [הנפש הבהמית] וע' מזה בד"ה ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' נשא והמשכילים יזהירו כו'

But the actual Tree of Knowledge of Good and Evil, in the main, is kelipas nogah, from which the animal soul is drawn. And see about this in the discourse beginning "In the Raaya Mehemna, Parshas Nasso: 'And the wise shall shine,'" etc.

והנה כשהאדם מגביר החבי"ד [החכמה בינה ודעת] של הנהי"א [הנפש האלקית] על השכל שבנהי"ב [שבנפש הבהמית] שמעמיק בשכלו ומחשבתו בהתבוננות בגדולת א"ס ב"ה בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה אזי יתבטל דעת ושכל הנהי"ב [הנפש הבהמית] ויתכלל בדעת של הנהי"א [הנפש האלקית]

Now, when a person makes the Chochmah, Binah and Daas of the G-dly soul prevail over the intellect of the animal soul, deepening his intellect and thought in contemplation of the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, in the Shema and in prayer, then the Daas and intellect of the animal soul will be nullified and included in the Daas of the G-dly soul;

ואזי גם המדות הנולדות מהשכל הגשמי לתאוות עולם הזה יתבטלו במדות הנולדות מהדעת של נפש אלקית לדבקה בו ית' בדביקה וחשיקה וחפיצה בבחי' אחותי או בבחי' כלה כלתה נפשי כו'

and then the emotive attributes (middos) born of the physical intellect, [directed] to the desires of this world, will also be nullified in the attributes born of the Daas of the G-dly soul, to cleave to Him, may He be blessed, with cleaving, longing and desire, in the manner of "My sister" or in the manner of "bride," "my soul expires," etc.

נמצא התפלה שהיא בירור הנהי"ב [הנפש הבהמית] גורם ביטול והעלאת דעת תחתון שבאדם בדעת עליון שהוא בחי' בירור והתחברות עץ הדעת בעץ החיים

It follows that prayer, which is the refinement of the animal soul, brings about the nullification and elevation of the lower Daas in man into the higher Daas, which is the refinement and joining of the Tree of Knowledge with the Tree of Life.

ולכן ע"י"ז מעורר וממשיך ג"כ מלמעלה המשכה מדעת עליון הסוכ"ע בדעת תחתון וממכ"ע [וממלא כל עלמין] שנקראים ג"כ עץ החיים ועץ הדעת לפעמים וכה,ג איתא דיצ"ט [דיצר טוב] ויצה"ר [ויצר הרע] שרשן מב' חללי הלב דז"א כדפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' אמור (דצ"ג) הנ"ל.

And therefore, through this, one also arouses and draws from above a drawing down from the higher Daas, sovev kol almin, into the lower Daas and the light that fills all worlds (memalei kol almin), which are also sometimes called the Tree of Life and the Tree of Knowledge. And similarly it is stated that the good inclination and the evil inclination have their root in the two chambers of the heart of Z'eir Anpin, as the Ramaz explains on Parshas Emor (93), mentioned above.

וז"ש [וזהו שכתוב] לא הביט און ביעקב כו' וכ"כ [וכן כתב] למה כי ה' אלקיו עמו דהיינו ע"י שממשיך האדם אלקות בנפשו שהשכל ומדות של נה"ב [נפש הבהמית] הנק' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] יתבטלו לגבי שכל ומדות של נפש האלקית הנק' עץ החיים

And this is [the meaning of] what is written, "He has not beheld iniquity in Yaakov," etc.; and it also states why: "For Havayah his G-d is with him." That is, through a person drawing G-dliness into his soul, so that the intellect and attributes of the animal soul, called the Tree of Knowledge of Good and Evil, are nullified before the intellect and attributes of the G-dly soul, called the Tree of Life,

הן שהביטול בבחי' אחותי הן שהביטול בבחי' כלה עכ"פ [על כל פנים] הכל ביטול נה"ב [נפש הבהמית] והתכללותה בנה"א [בנפש האלקית] שהשכל ומדות דנה"ב [דנפש הבהמית] ג"כ מסכימים לאהבה זו.

whether the nullification is in the manner of "My sister" or in the manner of "bride"; at any rate, all of it is the nullification of the animal soul and its inclusion in the G-dly soul, so that the intellect and attributes of the animal soul also agree to this love.

לכן ע"י"ז מעורר מלמעלה בחי' דעת עליון שלמעלה בא"ס ב"ה שהוא בחי' סוכ"ע והמדות הנמשכים ממנו הן ורב חסד חסד דלגאו וע"י"ז לא הביט און ביעקב כו'

Therefore, through this, one arouses from above the level of the higher Daas, which is above, in the Infinite One, blessed be He, which is the level of sovev kol almin; and the attributes drawn from it are "abundant in kindness," the inner Chesed (kindness). And through this, "He has not beheld iniquity in Yaakov," etc.

כי המעט שמלמטה מעורר הרבה למעלה וכמ״ש בסש״ב [בספר של בינונים] ח״ג [חלק ג׳] (ספי״ב) ולכן הקרבנות מכפרים וזהו לבבתני אחותי כלה:

For the little from below arouses much above, as is written in Sefer Shel Beinonim, Part III (end of chapter 12). And therefore the offerings atone. And this is [the meaning of] "You have captured My heart, My sister, [My] bride."

24 ו לבבתני באחת מעיניך. באחד כתיב עיניך הם עיני העדה שתורתם אומנתם והם בבחי׳ דמסתכלין ביקרא דמלכא אך יש בהם ב׳ בחינות.

6. "You have captured My heart with one (be'achas) of your eyes." Be'achad is written. "Your eyes" are "the eyes of the congregation," those whose Torah is their occupation, and they are in the state of "gazing at the glory of the King." But there are two levels in them.

הא׳ שהם בבחי׳ הביטול דיחו״ת [דיחודא תתאה] ביטול היש שהוא יש רק שבטל ומשתחוה והב׳ בחי׳ יחו״ע [יחודא עילאה] שאין עוד מלבדו ממש והוא ביטול האמיתי והן ב׳ בחינות אבינו מלכנו

The first is that they are in the self-nullification (bittul) of the lower unity (yichuda tata'ah), the nullification of the "something" (yesh): it is something, only it is nullified and bows down. And the second is the level of the higher unity (yichuda ila'ah), that there is truly nothing besides Him, and this is the true nullification. And these are the two levels "our Father, our King."

וזהו ענין באחד ובאחת יחו״ע [יחודא עילאה] היא בחי׳ באחד כתיב עולם המחשבה שהיא עלמא דאתכסיא ויחו״ת [ויחודא תתאה] באחת קרי עולם הדבור עלמא דאתגליא. ומכל א׳ משני בחינות אלו גורמים בחי׳ לבבתני:

And this is the matter of be'achad and be'achas: the higher unity is the level of be'achad, which is written, the world of thought, which is the hidden world; and the lower unity is be'achas, which is read, the world of speech, the revealed world. And from each one of these two levels they bring about the level of "You have captured My heart."

25 באחד ענק מצורניך. ענק תכשיט של אבנים טובות ומרגליות שהם דומם ואעפ"כ [ואף על פי כן] מאירות ונאות להתקשט בהן וכך מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה בחי' אותיות הדבור שהן בחי' דומם שתי אבנים בונות כו'

"With one necklace (anak) of your neck." An anak is an ornament of precious stones and pearls, which are inanimate, and nevertheless they shine and are beautiful to adorn oneself with. And so, "Malchus (sovereignty) is the mouth; we call it the Oral Torah": the level of the letters of speech, which are the level of the inanimate, "two stones build," etc.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמשך בהן אור א"ס הסוכ"ע והן בחי' ענקים לגרגרותיך לפי שהן מאור העליון ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ צוארך בחרוזים.

And nevertheless the Infinite Light (Or Ein Sof), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), is drawn into them, and they are the level of "necklaces for your throat," for they are from the supernal light. And see what is written above on the verse "your neck with strings of beads."

26 וכלל הפסוק שלבבתני בין בבחי' אחותי ובבחי' כלה שבשעת התפלה ובין בבחינת עיניך שהוא הביטול לכל היום בעיני העדה

And the verse as a whole [says] that "You have captured My heart" both in the manner of "My sister" and in the manner of "bride," which is at the time of prayer, and in the manner of "your eyes," which is the self-nullification all day long of "the eyes of the congregation."

ובחי' ענק הוא בחי' אותיות התורה לבעלי עסקים שאינן יכולים להיות בביטול כל היום ואזי אפילו פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית כו' וזהו באחד ענק כו' כנ"ל:

And the level of anak is the level of the letters of the Torah for businessmen, who cannot be in a state of self-nullification all day long; and then even "one chapter in the morning and one chapter in the evening," etc. And this is "with one necklace," etc., as mentioned above.

27 ועוי"ל [ועוד יש לומר] בפי' לבבתני בסגנון אחר קצת והוא ע"פ משנ"ת [מה שנתבאר] בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין יחד לבבי דפנימית הלב היא בחי' יחידה שלמעלה גם מחב"ד [מחכמה בינה ודעת]

And one may further explain libavtini in a somewhat different style, based on what was explained in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov," on the matter of "unite (yached) my heart": that the inner dimension (pnimiyus) of the heart is the level of yechidah [the soul's innermost, single essence], which is above even Chochmah, Binah and Daas;

והוא ענין רצון העליון בחי' כתר ועד"ז נתבאר ג"כ במ"א ע"פ והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול דאורייתא מחכמה נפקת ואורייתא מתקשראה בקב"ה [בקודשא בריך הוא] והקב"ה נקי צור לבבי

and it is the matter of the supernal will, the level of Keser (the Crown). And along these lines it is also explained elsewhere, on the verse "And it shall be on that day, a great shofar shall be blown," that "the Torah comes forth from Chochmah," and "the Torah is bound to the Holy One, blessed be He," and the Holy One, blessed be He, is called "the Rock of my heart."

והיינו כי פנימית הלב הוא למעלה מהחכמה דלב היינו בחינת מל' ולמטה מהחכמה כמ"ש בזהר פ' שלח (דקס"א ב') ובפ' תרומה (דקכ"ח ב') היינו בחי' חיצוניות הלב.

That is, the inner dimension of the heart is above Chochmah; for the heart is the level of Malchus (sovereignty) and is below Chochmah, as is written in the Zohar, Parshas Shelach (161b) and Parshas Terumah (128b): that is, the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the heart.

וגם נודע דהמל' שרשה בכתר וזהו ענין איה מקום כבודו כי המל' נק' כבוד בגימ' [בגימטריא] ל"ב נתיבות חכמה שזהו ג"כ פי' ל"ב

And it is also known that Malchus has its root in Keser; and this is the matter of "Where is the place of His glory?" For Malchus is called kavod (glory), which in numerical value is thirty-two (lamed-beis), the [thirty-two] paths of Chochmah; and this is also the meaning of lev (heart, lamed-beis).

וזהו ענין ל"ב שמות אלקים שבמעשה בראשית ושרשן מכבוד עילאה ל"ב נתיבות הח"ע [החכמה עילאה] כמ"ש בפרדס ערך לב.

And this is the matter of the thirty-two [mentions of the] Name Elokim in the work of creation, whose root is from the supernal kavod, the thirty-two paths of the higher Chochmah, as is written in the Pardes, in the entry "Lev."

28 ואיה מקום כבודו היינו שרש ומקור המל' בכתר וזהו בחי' איי"ה שאינו מושג כו' וזהו ענין מחשבה הקדומה שעלה במחשבה שיהיה מלך על עם וזהו ענין מלכותך מלכות כל עולמים

And "Where is the place of His glory?" refers to the root and source of Malchus (sovereignty) in Keser (the Crown); and this is the level of ayeh ("where?"), which is not grasped, etc. And this is the matter of the primordial thought, that it arose in [His] thought that He would be King over a people; and this is the matter of "Your kingship is a kingship of all worlds."

ולכן נק' בחי' זו פנימית הלב כי לב היינו מחשבה ורצון וע"ז נאמר ולבי ער וכמ"ש באדרא (דקכ"ט ע"ב) שבא"א נאמר הנה לא ינום כו'

And therefore this level is called the inner dimension (pnimiyus) of the heart, for "heart" means thought and will; and of this it is said, "but my heart is awake," as is written in the Idra (129b), that of Arich Anpin it is said, "Behold, He neither slumbers," etc.

אך הנה עצמותו ית' הוא למעלה מעלה גם מבחי' רצון וכמ"ש במ"א בד"ה צאינה וראינה שבחינת המשכת הכתר נק' למעלה ביטול רצון כו' שהוא ית' רם ונשא מרצון זה וכמ"ש אם צדקת מה כו'.

But His essence, may He be blessed, is far above even the level of will, as is explained elsewhere, in the discourse beginning "Go out and gaze," that the drawing down of Keser is called, above, "the nullification of will" (bittul ratzon), etc.: for He, may He be blessed, is exalted and uplifted above this will, as it is written, "If you are righteous, what [do you give Him]?" etc.

29 והגורם המשכה זו הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בעסק התורה בבחי' ביטול רצון כו' ע"ש וזהו לבבתני שאתה הוא הגורם לי שאהיה בבחי' לב והיינו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דאחותי כלה כו'

And what brings about this drawing down is the arousal from below (isarusa dilesata) in the occupation with Torah in the manner of the nullification of will, etc.; see there. And this is "You have captured My heart (libavtini)": "You are the one who causes Me to be in the state of a heart." And this is through the arousal from below of "My sister, [My] bride," etc.,

שעי"ז נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בי' בחי' לב כתר עליון שהוא מקור להתהוות אצי' ומלי' דאצי' שיוצאת כנגד הלב דז"א שהיא מקור להתהוות בי"ע והיינו בחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] ובחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

through which there is drawn an arousal from above (isarusa dile'eila) of two levels of heart: Keser Elyon (the supernal Crown), which is the source for the coming into being of Atzilus, and the Malchus of Atzilus, which emerges opposite the heart of Z'eir Anpin and which is the source for the coming into being of Beriah, Yetzirah and Asiyah; and these are the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

ולכן נאמר בפסוק זה לבבתני ב' פעמים וזהו כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם פי' לב האדם א"א לאדם ז"א

And therefore libavtini is said twice in this verse. And this is [the meaning of] "As in water face [answers] to face, so the heart of man to man": "the heart of man" is Arich Anpin; "to man" is Z'eir Anpin (the emotive attributes).

והיינו בי' בחי' לב הנ"ל כי המל' מקבלת מהלב דז"א ועי' בזהר בתרומה (דקמ"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) ועמ"ש ס"פ בראשית בד"ה צאינה וראינה בענין וביום שמחת לבו.

That is, the two levels of heart mentioned above; for Malchus receives from the heart of Z'eir Anpin. And see the Zohar on Terumah (end of 146b), and see what is written at the end of Parshas Bereishis, in the discourse beginning "Go out and gaze," on the matter of "and on the day of the gladness of his heart."

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 24

באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי...

"I Have Come into My Garden, My Sister, [My] Bride"

1 באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים.

"I have come into My garden, My sister, [My] bride; I have gathered My myrrh with My spice; I have eaten My forest (yaari) with My honey; I have drunk My wine with My milk. Eat, friends (re'im); drink and become drunk, beloved ones (dodim)."

(רבות נשא פרשה י"ג קרוב לר"פ ס"פ ואתחנן ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה ע"פ זה ובפסוק מה יפו דודיך)

([Midrash] Rabbah, [Parshas] Naso, section 13, near the beginning of the section; the end of Parshas Va'eschanan; and in Shir HaShirim Rabbah on this verse, and on the verse "How fair is your love.")

פי' באתי לגני היינו גילוי אלהות שבג"ע [שבגן עדן] התחתון בחצות לילה שאז הקב"ה משתעשע בנשמות הצדיקים

The meaning [is]: "I have come into My garden" — that is, the revelation of G-dliness in the lower Gan Eden [Garden of Eden] at midnight, for then the Holy One, blessed be He, takes delight in the souls of the tzaddikim [the righteous].

שאחר שזוכר על החורבן ומקרקר כו' תהי' [תהיה] זאת נחמתו ושעשועו בנשמות הצדיקים ע"י עסק תורתם כמ"ש היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני.

For after He remembers the destruction [of the Temple] and cries out, etc., this will be His consolation and His delight: in the souls of the tzaddikim, through their occupation with Torah, as it is written, "You who dwell in the gardens, the companions listen for your voice; let Me hear it."

2 והנה ביאור ענין זה להבין מהו ענין השעשוע והנחמה של הקב"ה בעסק התורה הלא הכל היה כבר גלוי וידוע לפניו יתי וגם להבין למה בחצות הלילה דוקא ואחר שזוכר את החורבן.

Now, to explain this matter, [we must] understand what the delight and the consolation of the Holy One, blessed be He, in the occupation with Torah are: surely everything was already revealed and known before Him, may He be blessed! [We must] also understand why [it is] at midnight specifically, and after He remembers the destruction.

הנה כתיב ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה שעיקר תכלית בריאת האדם לעבוד את הג"ע [הגן עדן] דהיינו להמשיך גילוי אלהותו יתי ועמ"ש מזה בד"ה כי כאשר השמים החדשים.

Now, it is written, "And He placed him in the Garden of Eden to work it and to guard it": for the main purpose of the creation of man is to work the Garden of Eden, that is, to draw down the revelation of His G-dliness, may He be blessed. And see what is written about this in the discourse beginning "For as the new heavens."

3 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גלו לבבל שכינה עמהם שכינה הוא בחי' עלמא דאתגליא דהיינו גילוי אלהותו יתי להוות עולמות עליונים ותחתונים

Now, our Sages, of blessed memory, said: "They were exiled to Babylon — the Shechinah was with them." The Shechinah is the level of the revealed world (alma de'isgalya), that is, the revelation of His G-dliness, may He be blessed, to bring into being higher and lower worlds.

הגם שגם בגלות עולם כמנהגו נוהג ועוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' וכמאמר המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית אך ההפרש הוא בבחי' גילוי והעלם שבזמן שאין ביהמ"ק [בית המקדש] קיים עלמא דאתגלייא היא בבחי' העלם והסתר פנים וכמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא.

Although even in exile "the world follows its natural course," and further, "All the days of the earth, seedtime and harvest," etc., and as the saying [goes], "Who renews every day, continually, the work of creation" — yet the difference lies in revelation and concealment: at a time when the Holy Temple is not standing, the revealed world is in a state of concealment and the hiding of the Face, as it is written, "And I will surely hide My face on that day."

פי' ביום ההוא בבחי' עלמא דאתכסייא שהחשך יכס' [יכסה] ארץ

The meaning [is]: "on that day" — in the level of the hidden world (alma de'iskasya), for "darkness shall cover the earth."

והנה כמו שנראה בחוש בסדר והנהגת העולם בחושך ואור של עוה"ז שבעתות ערב מתחיל להאפיל ולהחשיך ומחשיך ובא עד חצות לילה ומחצות ואילך מאיר ובא מעט מעט

Now, just as is seen tangibly in the order and conduct of the world, in the darkness and light of this world: at evening time it begins to grow dim and dark, and it grows darker and darker until midnight, and from midnight onward it grows lighter and lighter, little by little —

כך הענין בגלות השכינה שזמן ירידתה ונפילתה הוא עד חצות שאז נאמר ותפול לפני רגליו ומחצות ואילך הוא מתרוממת מעט מעט שמתעלית ע"י אנשי מעשה הקמים בחצות לעסוק בתורה ובשחר יש לה קימה מעלייתא ע"י התורה ועבודת התפלה והמצות של כללות נשמות ישראל.

so is the matter with the exile of the Shechinah: the time of her descent and her fall is until midnight, for then it is said, "And she fell before his feet"; and from midnight onward she is raised up little by little, for she is elevated through the men of deeds who rise at midnight to occupy themselves with Torah; and at dawn she has a superior rising (kimah me'alyasa), through the Torah and the service of prayer and the mitzvos of the souls of Israel as a whole.

4 ולהבין מהו ענין הגילוי וההעלם הנה מבשרי אחזה שכמו שיש אצל האדם שכל ומדות ומחשבה כו' כך עד"מ

And to understand what the revelation and the concealment are: "From my flesh I behold" — just as a person has intellect and emotive attributes and thought, etc., so too, by way of analogy, [Above].

הגם שנאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם הרי נאמר מאד עמקו מחשבותיך מאד עמקו שהם בחי' עלמא דאתכסיא

Although it is said, "For My thoughts are not your thoughts," it is nevertheless said, "Your thoughts are very deep" — "very deep," for they are the level of the hidden world (alma de'iskasya).

ואינם נראים ונגלים בהנהגת עולמות רק הנהגתם הוא ע"פ מדותיו יתי' וראשיתן הוא החסד כמ"ש עולם חסד יבנה והם כל מאמרות שבהן נברא העולם יהי אור כו' וששת ימי בראשית יום ראשון חסד כו'

And they are not seen or revealed in the conduct of the worlds; rather, their [the worlds'] conduct is according to His attributes (middos), may He be blessed, and the first of them is Chesed (kindness), as it is written, "The world is built with kindness." And these are all the utterances by which the world was created, "Let there be light," etc., and the six days of creation: the first day, Chesed, etc.

וכל ימות עולם הם רק ששת ימים אלו כי שבת זמן עליות העולמות למקורם ואח"כ חוזרים ומתחדשים ימות החול יום ראשון כו'

And all the days of the world are only these six days, for Shabbos is the time of the ascent of the worlds to their source, and afterwards the weekdays return and are renewed: the first day, etc.

וא"כ הרי ששת ימים השניים הם עצמן ששת ימים הראשונים שנתחדשו ועיקר עבודת האדם שיהיה בבחינת מחשבותיך שעמקו מאד להיותן בבחי' גילוי וע"ז נאמר ממעמקים קראתיך הוי'

If so, the second six days are themselves the first six days, renewed. And the main service of man is [to bring it about] that the level of "Your thoughts," which are "very deep," be revealed. And of this it is said, "From the depths I have called You, Havayah."

וכדפי' בפ' בשלח (דס"ג ע"ב) ובפ' ואתחנן (דרס"ה ע"ב) וע' בפ' ויחי (דרכ"א ע"א) ובפ' אחרי (דף ע' [שבעים]) ועיין ברבות פ' ויקרא (ספ"ג [סוף פרק ג']) מים עמוקים כו' ממעמקים כו'

[This is] as is explained [in the Zohar] in Parshas Beshalach (page 63b) and in Parshas Va'eschanan (page 265b); and see Parshas Vayechi (page 221a) and Parshas Acharei (page 70); and see [Midrash] Rabbah, Parshas Vayikra (end of chapter 3): "Deep waters," etc., "From the depths," etc.

ופי' ממעמקים מבחי' ההעלם שהוא בחינת עמקו מחשבותיך עלמא דאתכסיא קראתיך כאדם הקורא לחבירו שיצא מביתו לחוץ להיות בבחינת גילוי.

And the meaning of "From the depths" is: from the level of concealment, which is the level of "Your thoughts are deep," the hidden world, "I have called You" — as a person who calls his fellow to come out of his house, outside, so as to be revealed.

כי הנה איתא בתיקוני זהר לאו דאית לך צדק ידיעא כו' אלא לאנהגא בהון עלמין כו' כפום עובדיהון דבני נשא

For it is stated in the Tikkunei Zohar: "Not that You have a known righteousness," etc., "but to conduct the worlds through them," etc., "according to the deeds of human beings."

פי' שהנהגות והמשכות המדות להיות בהן הנהגת העולמות בעובדיהון דבני נשא תליא שהמעשה אשר יעשה האדם למטה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]

The meaning [is]: the conduct and the drawing down of the attributes, so that the worlds be conducted through them, depends on the deeds of human beings. For [through] the deed that a person does below, by an arousal from below, [there comes] an arousal from above:

שע"י צדקה וחסד שעושים למטה מעוררים למעלה להיות אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה ומתלבש במדת החסד וכן עד"ז בכל המדות (ועמ"ש בד"ה לסוסתי)

through the charity and kindness that are done below, they arouse Above, so that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, rests and is revealed and is enclothed in the attribute of Chesed; and so too, in the same way, with all the attributes. (And see what is written in the discourse beginning "To My mare.")

אך אין אור א"ס שורה ומתגלה אלא בבחינת חכמה דכתיב בראשית ברא אלהים ות"י [ותרגום ירושלמי] בחוכמתא שהחכמה הוא החיות וקיום המדות והנה כתיב כולם בחכמה עשית שבחי' חכמה מלובשת בכל המדות.

But the Infinite Light rests and is revealed only in the level of Chochmah (wisdom), as it is written, "In the beginning G-d created," and the Targum Yerushalmi [renders it] "With wisdom"; for Chochmah is the life-force and the sustenance of the attributes. And it is written, "You have made them all with wisdom": the level of Chochmah is enclothed in all the attributes.

אך מ"מ אינו דומה החכמה שמלובשת תוך המדות ואינה נראית ונגלית בהם לבחי' גילוי החכמה עצמה שהיא למעלה מעלה במדרגה מן המדות וגילוי המדות נמשכין ממנה שהחכמה תחיה כו'. (ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש גבי וביום החדש יפתח)

Nevertheless, Chochmah that is enclothed within the attributes and is not seen or revealed in them cannot be compared to the level of the revelation of Chochmah itself, which is far, far higher in rank than the attributes, and the revelation of the attributes is drawn from it, for "wisdom gives life," etc. (And see what is written in the discourse beginning "And it shall be, at every New Moon," concerning "And on the day of the New Moon it shall be opened.")

ולכן כדי להמשיך אור א"ס ב"ה למטה צ"ל ע"י התורה שהיא בחי' חכמתו ורצונו ית' והיא היא שעשוע של הקב"ה כמ"ש ואהיה שעשועים כו'

Therefore, to draw the Infinite Light, blessed be He, down below, it must be through the Torah, which is the level of His wisdom and His will, may He be blessed; and it is this that is the delight of the Holy One, blessed be He, as it is written, "And I was [His] delight," etc.

וזהו בחי' גילוי אור א"ס ב"ה ונקרא בחינה זו בשם אב שהוא שורש ומקור כל ההשתלשלות

And this is the level of the revelation of the Infinite Light, blessed be He. And this level is called by the name "Father" (Av), for it is the root and source of the entire chain of descending worlds (hishtalshelus).

וע"ז אנו מתפללים סלח לנו אבינו שהוא אב הרחמים והסליחות לפי ששם אינו מגיע פגם החטא ועון וכמ,ש אם צדקת כו'

And of this we pray, "Forgive us, our Father," for He is the Father of compassion and of forgiveness, since the blemish of sin and iniquity does not reach there, as it is written, "If you are righteous," etc.

(עמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ועמ"ש בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' מענין מוחין דאבא ועיין בזהר הרקיע פ' ויקרא בדף ז' ע"ב בד"ה כשמן הטוב)

(See what is written in the discourse beginning "Go forth and gaze," on the meaning of "Lift up your hands in holiness and bless Havayah"; and see what is written in the discourse beginning "To understand what is said in the Haggadah, 'This matzah,' etc.," on the matter of the intellect (mochin) of Abba; and see the Zohar HaRakia, Parshas Vayikra, page 7b, in the passage beginning "Like the good oil.")

משא"כ כשאינם נראים ונגלים רק מדותיו יתי' שמנהיג בהן את העולם הי"ז [הרי זה] בחי' העלם ולכן כתיב בכל ששת ימי בראשית ויאמר אלהים שהוא מדת הצמצום

Whereas when nothing is seen and revealed but His attributes, may He be blessed, with which He conducts the world, this is the level of concealment. And therefore, throughout the six days of creation it is written, "And Elokim said," which is the attribute of tzimtzum (contraction).

רק בשבת שהוא התגלות בחי' חכמה כתיב ויכל אלהים פי' שכלתה בחי' ומדרגת אלהים שנעשה קץ ותכלה למדרגה זו רק אח"ז [אחר זה] כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים כו' ששתף מדת ה' כו'

Only on Shabbos, which is the revelation of the level of Chochmah, is it written, "And Elokim finished (vayechal)": that is, the level and rank of Elokim came to an end (kalsah), for an end and conclusion was made to this rank. And only after this is it written, "These are the generations of the heavens and the earth when they were created, on the day that Havayah Elokim made," etc., for He joined [to it] the attribute of Havayah, etc.

וזהו ענין שבחצות לילה הקב"ה משתעשע בנשמות הצדיקים ע"י עסק תורתם

And this is the meaning of [the teaching] that at midnight the Holy One, blessed be He, takes delight in the souls of the tzaddikim through their occupation with Torah:

דהיינו אחר שזוכר את החורבן שהיא נפילת וירידת בחי' עלמא דאתגליא בגלות והסתר פנים תהיה זאת נחמתו להיות גילוי בחי' השעשועים שלמעלה שהם מבחי' חכמה עילאה

that is, after He remembers the destruction, which is the fall and descent of the level of the revealed world into exile and the hiding of the Face, this will be His consolation: that there be a revelation of the level of the delights Above, which are from the level of the supernal Chochmah;

והיינו ע"י עסק התורה להיות המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה ולהתלבש במדות כו' ועי"ז מתחיל עליית בחי' עלמא דאתגלייא מההסתר כו' כמבואר למעלה:

and this is through the occupation with Torah, so that the Infinite Light, blessed be He, is drawn down into Chochmah and becomes enclothed in the attributes, etc. And through this begins the ascent of the level of the revealed world from the concealment, etc., as explained above.

5 ב אך הכח הזה לישראל להיות בהם ועי"ז המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה כי הרי הוא יתי' למעלה מעלה מבחי' חכמה וכולם בחכמה עשית שהיא עשייה גשמיות

2. But [as for] this power that Israel have, that in them and through them there be the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into Chochmah (wisdom) — for surely He, may He be blessed, is far, far above the level of Chochmah, and "You have made them all with wisdom," which is physical making —

הנה ע"ז נאמר אריתי מורי עם בשמי כו' כי הנה מור ובושם הם מיני ריח

of this it is said, "I have gathered My myrrh with My spice," etc. For myrrh and spice are kinds of fragrance.

והנה אנו רואים שהריח מחזק המוח ומשיב את הנפש וריח זה של המור נעשה מדם חיה טמאה שנקרש

Now, we see that fragrance strengthens the brain and restores the soul; and this fragrance of myrrh is made from the blood of an impure animal that has congealed.

כך הנה ע"י בחי' לאכפיא סט"א [סטרא אחרא] בסור מרע בתכלית דהיינו בשמירת כל ל"ת [לא תעשה] בפרטן ודקדוקן מד"ס שלא לעבור על אחת מהנה

So too, through the level of subduing the sitra achra (the other side) in "turning away from evil" completely — that is, in keeping all the prohibitions in their particulars and their fine points from the words of the Scribes, so as not to transgress a single one of them,

ולכוף את היצה"ר [היצר הרע] ונפשו הבהמית שלא תמשך אחרי טבעה ורצונה וכמשל חיזוק וקרישות הדם של החיה הטמאה כך ע"י שיתחזק נגד כח המתאוה שלו

and in compelling the evil inclination and one's animal soul not to be drawn after its nature and its will — like the analogy of the hardening and congealing of the blood of the impure animal, so, through one's strengthening oneself against one's power of desire,

אזי מזה נעשה בחי' ריח ניחוח להי' להיות עולה להי' ונכלל באור א"ס ב"ה וכמ"ש וירח את ריח בגדיו בגדיו בחי' לבושים שהוא בחי' מקיף

then from this there comes to be the level of "a pleasing fragrance to Havayah," so that it rises to G-d and is included in the Infinite Light, blessed be He. As it is written, "And he smelled the fragrance of his garments": "his garments" is the level of garments, which is the level of the encompassing [light] (makif);

וגם נעשה מבגדיו לשון בוגדיו כמו בגד בוגדים בגדו שע"י בחי' הרע כשנהפך לטוב נעשה בחי' ריח שע"ז ויברכהו ויתן לך מטל השמים פי' שמים הוא בחי' חכמה שם מים מקור הליחות שבמוח כו'

and also, from "his garments" (begadav) is made the expression "his traitors" (bogdav), as in "With treachery (beged) have the traitors (bogdim) betrayed." For through the level of evil, when it is transformed to good, the level of fragrance comes to be; and through this, "and he blessed him": "And may He give you of the dew of the heavens." The meaning: "heavens" (shamayim) is the level of Chochmah, sham mayim ("there is water"), the source of the moisture in the brain, etc.,

וטל השמים הוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה שנמשך בחכמה כו' (ועמ"ש מזה בפ' תולדות סד"ה ראה ריח בני כו')

and "the dew of the heavens" is the level of the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, which is drawn into Chochmah, etc. (And see what is written about this in Parshas Toldos, at the end of the discourse beginning "See, the fragrance of my son," etc.)

וזהו אריתי מורי פי' הריח של המור בשמירת מצות ל"ת [לא תעשה] עם בשמי הוא בחי' הריח מכל שאר עצי בשם שהוא בחי' לאכפייא סט"א [סטרא אחרא] בשמירת מ"ע

And this is [the meaning of] "I have gathered My myrrh": that is, the fragrance of myrrh, in keeping the negative commandments. "With My spice" is the level of the fragrance of all the other spice-trees, which is the level of subduing the sitra achra in keeping the positive commandments:

דהיינו לכוף טבעו בלמוד התורה יותר מהרגילות ובנתינת הצדקה יותר מטבעו וכן בזריזות קיום כל המצות ולהסיר כל מונע מבית ומבחוץ

that is, to compel one's nature in studying Torah more than one is accustomed, and in giving charity beyond one's nature, and likewise in alacrity in fulfilling all the mitzvos, and to remove every obstacle from within and from without.

שע"י בחי' לאכפייא בסור מרע ועשה טוב זוכה להיות מזה בחי' ריח חזק העולה למעלה שע"י ישיב את הנפש שיהיה המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה כו'

For through the level of subduing [the sitra achra] in "turning away from evil and doing good," one merits that from this there comes to be the level of a strong fragrance that rises above, through which it restores the soul: that there be the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, into Chochmah, etc.

(ועמ"ש בד"ה ואהי' [ואהיה] אצלו אמון ואהיה שעשועים בפי' אני תורתך שעשעתי ועמ"ש בד"ה אני ישנה ובד"ה יונתי כו'):

(And see what is written in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling, and I was [His] delight," on the meaning of "I have delighted in Your Torah"; and see what is written in the discourse beginning "I am asleep," and in the discourse beginning "My dove," etc.)

6 אכלתי יערי עם דבשי. פי' יערי נק' המלאכים שהם נק' עצי שטים עומדים ונק' עומדים כמו שרפים עומדים כו'

"I have eaten My forest (yaari) with My honey." The meaning: the angels are called "My forest" (yaari), for they are called "acacia wood, standing," and they are called "standing," as in "Seraphim were standing," etc.

ועליהם נאמר ויצמח ה' אלהים כו' כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל שהם בחי' המאכל שבהם וע"י מגיע ההשפעה לישראל ולכל העולם הן ברוחניות הן בגשמיות כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה כו'

And of them it is said, "And Havayah Elokim caused to grow," etc., "every tree pleasant to the sight and good for food," for they are the level of the food that is in them; and through them the flow of influence reaches Israel and the whole world, both in spirituality and in physicality, as our Sages, of blessed memory, said, "There is no blade of grass below that does not have an angel above," etc.

גם ברוחניות ההשפעה להיות חכמה ובינה כו' הגם כי ה' יתן חכמה הנה המלאכים הם השלוחים שהם שלוחי ההשפעה

Also in spirituality, the flow [that brings] Chochmah and Binah, etc.: although "Havayah gives wisdom," the angels are the messengers, for they are the agents of the flow.

כי להיות אור א"ס ב"ה יורד ומשתלשל כ"כ [כל כך] א"א כ"א ע"י צמצומים רבים במדרגות שונות וכמה דרגין על דרגין כו'

For it is impossible for the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to descend and devolve so far except through many contractions (tzimtzumim) at different levels, "and how many levels upon levels," etc.

והם הם בחי' המלאכים שבכל עולם שהם כלים לאור א"ס ב"ה שמתצמצם ומתלבש בתוכם ומהם מקבלים נש"י [נשמות ישראל] אהבתם ויראתם להי'

And these are themselves the level of the angels in every world, who are vessels for the Infinite Light, blessed be He, which contracts itself and is enclothed within them; and from them the souls of Israel receive their love and their awe of G-d.

ועד"ז תקנו יוצר אור כו' איך שהמלאכים עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה כו' וכמשל מי שבא לפני מלך גדול שתפול עליו אימה ופחד מפני ראותו כמה שרים ונכבדי ארץ נופלים על פניהם

And along these lines [the Sages] instituted [the blessing] "Who forms light," etc.: how the angels "stand in the heights of the world and proclaim with awe," etc. — like the analogy of one who comes before a great king: dread and fear fall upon him because he sees how many ministers and nobles of the land fall upon their faces.

והרי קבלת יראה זו מן השרים וכן ברכת אהבת עולם איך שאהבה וחמלה יתירה חמלת כו' וקרבתנו לשמך הגדול

And so this awe is received from the ministers. And likewise the blessing "[With] an everlasting love": how [with] love and "abundant compassion You have had compassion [on us]," etc., "and You have brought us near to Your great Name."

כי הנה חיות המלאכים הוא מרוח פיו יתי' משא"כ ישראל עלו במחשבה כו'

For the life-force of the angels is from "the breath of His mouth," may He be blessed, whereas Israel "arose in [His] thought," etc.

ועי״ז נתעורר בו אהבה מפני ראותו התקרבותו למלך אחרי ראותו שרים רבים ונכבדים ועכ״ז [ועם כל זה] אינן קרובים כ״כ [כל כך] למלך (ועיין מ״ש מזה באריכות בסש״ב [בספר של בינונים] פמ״ו)

And through this, love is aroused in him, because he sees his own closeness to the king after he has seen many great and honored ministers who even so are not so close to the king. (And see what is written about this at length in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapter 46.)

נמצא מקבלים נש״י [נשמות ישראל] אהוי״ר [אהבה ויראה] ע״י המלאכים (ועמ״ש מזה בד״ה כנשר יעיר קנו)

It follows that the souls of Israel receive love and awe through the angels. (And see what is written about this in the discourse beginning "As an eagle stirs up its nest.")

וכן זה לעומת זה כל ההשפעה לס״א [לסטרא אחרא] להיות תענוג גשמי וחכמה גשמיות הוא ג״כ ע״י המלאכים שזה לעומת זה עשה אלהים מדרגות הטומאה נגד מדרגות הקדושה והאדם הוא בעל בחירה לבחור הטוב ולעשות עצמו מרכבה לקדושה שיושפע לו שפע אלהות ע״י מלאכים הקדושים

And likewise, "one opposite the other": all the flow of influence to the sitra achra (the other side), to become physical delight and physical wisdom, is also through the angels; for "G-d has made one opposite the other": levels of impurity opposite the levels of holiness. And man has free choice, to choose the good and to make himself a chariot for holiness, so that the flow of G-dliness be bestowed upon him through the holy angels.

וזהו יערי עם דבשי דבשי פי׳ מיני מתיקות שהם כל הפירות של העצים הנ״ל שכל הפירות נקראים ע״ש מתיקות

And this is [the meaning of] "My forest with My honey." "My honey" means kinds of sweetness, which are all the fruits of the trees mentioned above, for all fruits are called by the name of sweetness.

והיינו בחי׳ התפעלות הנפש שנמשך מחמת ההשפעה של המלאכים ביוצר אור ואהבה

That is, the level of the soul's emotional arousal, which is drawn forth by the influence of the angels in [the blessings] "Who forms light" and "Love."

ולכן נק׳ פירות היער שהרי אהוי״ר [אהבה ויראה] זו דישראל נולדה ונמשכה ע״י עצי היער שהן המלאכים

And therefore they are called "fruits of the forest," for this love and awe of Israel is born and drawn forth through the trees of the forest, which are the angels.

וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' אכלתי כי הנה על המלאכים נאמר וטוב למאכל שהוא כמשל המאכל המחיה את האדם עכ"ז [עם כל זה] האדם הוא במעלה יותר ממנו והמאכל מתעלה ע"י האדם שמדצ"ח [שמדומם צומח חי] נעשה בחי' אדם כך ע"י שמקבלים ישראל מהמלאכים מתעלים המלאכים על ידם

And all this is the level of "I have eaten." For of the angels it is said, "and good for food," which is like the analogy of food that gives life to a person: nevertheless, the person is of a higher rank than it, and the food is elevated through the person, for from inanimate, vegetative and animal it becomes the level of man. So, through Israel's receiving from the angels, the angels are elevated through them.

כי הרי נשמות ישראל עולים למעלה הגבה יותר ע"י מס"נ [מסירות נפש] באחד שע"ז נעשה בחי' לאשתאבא בגופא דמלכא ולמהוי אחד באחד ממש משא"כ המלאכים מצד עצמם אין יכולים להתאחד כ"כ [כל כך]

For the souls of Israel rise far higher through self-sacrifice (mesirus nefesh) in [the word] "One," through which there comes to be the level of "being absorbed into the body of the King" and "becoming one with the One," truly; whereas the angels, of themselves, cannot become united to such an extent.

(ועמ"ש בד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים בין העומדים ובד"ה כנשר יעיר הנ"ל וע"פ וכל בניך בענין כתפוח בעצי היער ועמ"ש מענין אכלתי יערי עם דבשי בד"ה אני ישנה ולבי ער הנ"ל):

(And see what is written in the discourse beginning "Thus said," etc., [on] "And I will give you places to walk among those that stand"; and in the discourse beginning "As an eagle stirs up," mentioned above; and on the verse "And all your children," on the matter of "As an apple tree among the trees of the forest"; and see what is written on the matter of "I have eaten My forest with My honey" in the discourse beginning "I am asleep, but my heart is awake," mentioned above.)

7 שתיתי יייני עם חלבי. ייני הוא בחי' יין המשמח אלהים כו' וחלבי פי' עד"מ כמו חלב המגדל את הולד שע"י יניקתו מהחלב נעשה גידול אבריו

"I have drunk My wine with My milk." "My wine" is the level of "wine that gladdens Elokim," etc. And "My milk" means, by way of analogy, like the milk that makes a child grow: through his nursing from the milk, his limbs grow.

כך הנה בחי' גילוי אלהותו מחכמתו יתי' הוא מגדל את המדות שבנפש וניתוסף בהם תוספת אורה ודביקות הנפש באלהים חיים

So too, the level of the revelation of His G-dliness from His wisdom, may He be blessed, makes the emotive attributes (middos) of the soul grow, and there is added in them an increase of light and of the soul's cleaving to the living G-d.

ועד"ז תקנו ברכות אמצעות של תפלת י"ח ברוך חונן הדעת ברוך הרוצה בתשובה כו' להיות תוספ' [תוספת] ברכה והמשכת גילוי אלהות נמשך בבחי' דעת ותשובה וסליחה כו'

And along these lines [the Sages] instituted the middle blessings of the Prayer of Eighteen [Blessings]: "Blessed [are You], who graciously grants knowledge," "Blessed [are You], who desires teshuvah (return)," etc., so that there be an increase of blessing, and the drawing down of the revelation of G-dliness be drawn into the level of knowledge (daas), teshuvah and forgiveness, etc.

וכשם שהוא מלמטה למעלה כך הוא למעלה ענין שתיתי ייני יין המשמח אלהים היינו בחי' אלקים וצמצום המסתירים את אור החכמה שבמדותיו יתי' נמשך בחי' יין ויוצא סוד שנמשך ההעלם דעלמא דאתכסיא בבחי' גילוי אור כו'.

And just as it is from below upward, so it is Above: the meaning of "I have drunk My wine," "wine that gladdens Elokim," that is: the level of Elokim and of tzimtzum (contraction), which conceal the light of Chochmah (wisdom) that is in His attributes, may He be blessed — the level of wine is drawn forth, and "a secret comes out," for the concealment of the hidden world (alma de'iskasya) is drawn forth into a state of revealed light, etc.

8 ועמ"ש בד"ה ענין נסכים ועד"ז הוא ענין חלבי היינו המשכת גילוי אור א"ס ב"ה במדותיו שיתנהגו המדות בבחי' גדלות ובבחי' תוספת וריבוי נקרא בשם חלב

And see what is written in the discourse beginning "The matter of the libations." And along these lines is the meaning of "My milk": that is, the drawing down of the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into His attributes, so that the attributes operate in a state of greatness (gadlus) and in a state of increase and abundance; [this] is called by the name "milk."

וזהו ענין י"ב ברכות אמצעיות שע"י הברכה באי"י [ברוך אתה ה'] שהוא תוספת וריבוי האור במדותיו יתי' נמשך להיות חונן הדעת כו' סלח לנו כו' וכמבואר למעלה בענין אב הרחמן כו'

And this is the meaning of the twelve middle blessings: through the blessing "Blessed are You, Havayah," which is an increase and abundance of the light in His attributes, may He be blessed, it is drawn down to become "who graciously grants knowledge," etc., "Forgive us," etc., as explained above concerning "the merciful Father," etc.

(ועיין מענין בחי' חלב בפ' תרומה בד"ה מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי):

(And see, on the level of milk, Parshas Terumah, in the discourse beginning "If only you were as a brother to me, who nursed at my mother's breasts.")

9 אכלו רעים. הנה צדיקים נק' ריעים למקום כמ"ש למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך

"Eat, friends." Now, tzaddikim are called "friends" of the Omnipresent, as it is written, "For the sake of my brothers and my friends, let me now speak peace within you."

והיינו ע"י עסק התורה שבה מלובש אוא"ס [אור אין סוף] בי"ה נמשך אור א"ס בי"ה על נפשו וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש

And that is: through the occupation with Torah, in which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is enclothed, the Infinite Light, blessed be He, is drawn upon his soul, as it is written, "And My words which I have put in your mouth" — "My words," truly.

ואמרו מתניתא מלכתא שהרי המשנה הוא כמלך שמצווה שרוח ה' ממה הוא דבר ההלכה המדבר בו דין זה או הלכ' [הלכה] זו היא כך וכך כו'

And [the Sages] said, "The Mishnah is a queen" (masnisa malkasa), for the Mishnah is like a king who commands: the very spirit of G-d is the word of the halachah [Torah law] that speaks in it, [saying], "This law, or this halachah, is thus and thus," etc.

וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] יהיו בעיניך כאלו נתנה היום מהר חורב שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת כו'

And of this our Sages, of blessed memory, said: "Let them be in your eyes as though they were given today from Mount Chorev [Sinai], as it is said, 'And you shall make them known to your children and to your children's children, the day that you stood,'" etc.;

שאותו דבר ה' ממש שדבר ה' פא"פ [פנים אל פנים] הוא השכון ומתלבש בו בעת הזאת בשעה שלומד לפיכך נעשה בחי' ריע כאלו כביכול תרין ריעין דלא מתפרשין

for that very word of G-d which G-d spoke face to face — it is what dwells and is enclothed in him at this time, at the hour that he studies. Therefore he becomes the level of a "friend," as though, so to speak, "two friends who never part."

שהתורה שהיא בחי' חכמה שהוא עדן ותענוג העליון וכמ"ש ואהיה שעשועים ושעשועים אלו הם שעשועי את בני אדם ונמצא אור א"ס ב"ה שוה למטה כמו למעלה ממש. וכמ"ש סד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת]

For the Torah is the level of Chochmah (wisdom), which is the supernal Eden and delight (taanug), as it is written, "And I was [His] delight," and these delights are "My delights with the sons of men." It follows that the Infinite Light, blessed be He, is equal below as Above, truly, as is written at the end of the discourse beginning "On the eighth day, an assembly (Shemini Atzeres)."

וע"ז נאמר אכלו רעים בבחי' אכילה דהיינו כמ"ש ותורתך בתוך מעי.

And of this it is said, "Eat, friends": in the manner of eating, that is, as it is written, "And Your Torah is within my innards."

(ועמ"ש מענין אכלו רעים בפ' משפטים ע"פ ויחזו את האלקים כו' ע"ש ועמ"ש עוד מענין אחים למקום בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי גבי לא זז מחבבה עד שקראה אחותי ובד"ה מי יתנך כאח לי):

(And see what is written on the matter of "Eat, friends" in Parshas Mishpatim, on the verse "And they beheld G-d," etc.; see there. And see what is written further on the matter of [Israel being] "brothers" of the Omnipresent, in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "Sing and rejoice," concerning "He did not stop cherishing her until He called her 'My sister'"; and in the discourse beginning "If only you were as a brother to me.")

10 שתו ושכרו דודים. הנה בחי' דודים הוא בחי' אהבת ישראל למקום שאהבה זו היא מוסתרת ומלובשת בנפש הבהמית ולעתים מזומנים [מזומנים] יעורר את האהבה עד שתחפץ להתפשט מלבושיה

"Drink and become drunk, beloved ones." Now, the level of "beloved ones" (dodim) is the level of Israel's love for the Omnipresent. For this love is hidden and enclothed in the animal soul, and at appointed times one arouses the love "until it desires" to divest itself of its garments.

והנה באהבה זו יש בחי' צמאון שהיא מבחי' רשפי אש וע"ז נאמר הוי כל צמא לכו למים כי מים מכבין אש ומרוין הצמאון

Now, in this love there is the level of thirst, for it is of the level of "flashes of fire"; and of this it is said, "Ho, everyone who thirsts, come to the water," for water extinguishes fire and quenches thirst.

וזהו שתו בחי' שתיה שיהא עסק התורה לרוות הצמאון

And this is [the meaning of] "Drink": the level of drinking, that the occupation with Torah be to quench the thirst.

משא"כ בבחי' ריעים לא שייך צמאון מאחר שנפשו קשורה ודבוקה באלהים חיים ממש והוא בחי' בחד קטירא אתקטרנא ביה אחידא ביה להיטא כו' רק למטה בבחי' דודים שאהבה הוא לפרקים אז שייך בחי' צמאון

Whereas at the level of "friends," thirst does not apply, since one's soul is bound and cleaves to the living G-d, truly; and this is the level of "With one knot I am bound to Him; I hold fast to Him, aflame," etc. Only below, at the level of "beloved ones," where the love comes at intervals, does the level of thirst apply.

וע"ז נאמר שתו וגם שכרו לעורר בחי' יין המשמח משא"כ למעלה בבחי' ריעים הוא בבחי' שמן בחשאי כו' ודי"ל [ודי למבין]:

And of this it is said, "Drink," and also "become drunk," to arouse the level of "the wine that gladdens"; whereas above, at the level of "friends," it is in the manner of oil, in silence, etc. And this suffices for one who understands.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 25

ביאור ע"פ באתי לגני

An Explanation of the Verse "I Have Come into My Garden"

◇

1 **ביאור ע"פ באתי לגני**

An explanation of the verse "I have come into My garden."

2 **הנה עד חצות לילה הוא בחי' ירידה ומחצות ואילך מתחיל עליית שחרית ובמנחה התחלת הירידה מעט מעט עד לילה ותתן טרף לביתה ראש לשועלים**

Now, until midnight is the level of descent, and from midnight onward the ascent of Shacharis begins; and at Minchah [is] the beginning of the descent, little by little, until night: "And she gives food (teref) to her household," "a head to foxes."

(ועיין מזה בזהר ר"פ שלח דקנ"ו ב' ובפ' אמור ד"צ ע"א בשעתא דכנס"י [דכנסת ישראל] אתערת כו' ובמק"מ [ובמקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם. ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ר"פ צו שבלילה רחל יורדת לבריאה בזמן הגלות בסוד גלות ובזמן ביהמ"ק [בית המקדש] לתת טרף כו'

(And see on this in the Zohar, at the beginning of Parshas Shelach, folio 156b, and in Parshas Emor, folio 90a, [on] "At the hour when the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is aroused," etc., and in the Mikdash Melech and in the Ramaz there. And in the Ramaz at the beginning of Parshas Tzav: that at night Rachel descends to the World of Beriah (Creation): in the time of the exile, in the mystery of exile; and in the time of the Holy Temple, to give food, etc.

ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] בפ' בהר דק"ז סע"ב [סוף עמוד ב] מצורע דנ"ב ע"ב ויקרא די"ג ע"א. ח"א [חלק א'] לך לך דצ"ב סע"א [סוף עמוד א] ויחי דרל"א ע"א ח"ב [חלק ב'] בא דל"ז ב' בשלח דמ"ו א' תרומה דקע"ב סע"ב [סוף עמוד ב]).

And see the Zohar, Part III, Parshas Behar, folio 107, end of side b; Metzora, folio 52b; Vayikra, folio 13a. Part I: Lech Lecha, folio 92, end of side a; Vayechi, folio 231a. Part II: Bo, folio 37b; Beshalach, folio 46a; Terumah, folio 172, end of side b.)

והנה הקב"ה ז"א שהוא מדות הנהגות העולם ובו מלובש המוחין דאו"א [דאבא ואימא] והמוחין המלובשים בו הוא בחינת עלמא דאתכסיא.

Now, the Holy One, blessed be He, is Z'eir Anpin, which is the attributes (middos) by which the world is conducted; and in it is enclothed the intellect (mochin) of Abba and Imma (Chochmah and Binah). And the intellect enclothed in it is the level of the hidden world (alma de'iskasya).

(ר"ל [רוצה לומר] שהחכמה נעלמת בהמדות ועיקר הגילוי בעולמות הן המדות כו' כי חו"ב [חכמה ובינה] נקרא עלמא דאתכסייא הנסתרות לה' אלקינו וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא] הן הנגלות דהיינו שע"י המדות הוא הנהגת העולמות.

(That is to say, Chochmah is hidden within the attributes, and the main revelation in the worlds is the attributes, etc. For Chochmah and Binah are called the hidden world, "The hidden things belong to Havayah our G-d," and Z'eir Anpin and Nukva are "the revealed things"; that is, through the attributes is the conduct of the worlds.

ולכן אפילו בחינת המוחין דאו"א [דאבא ואימא] המתלבשים בז"א הן נעלמות בבחינת העלם כו' ועוד זאת כי גם בהמדות עצמן אין המוחין מתגלים רק ע"י שמתלבשים בנה"י [בנצח הוד יסוד] דאבא ואימא שהן בחי' לבושים להמוחין וע"י לבושים אלו הם מתלבשים בהמדות וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער למ"ד פ"ב [פרק ב']

Therefore even the level of the intellect of Abba and Imma that is enclothed in Z'eir Anpin is hidden, in the aspect of concealment, etc. And more than this: even in the attributes themselves, the intellect is revealed only by being enclothed in the Netzach, Hod and Yesod of Abba and Imma, which are the level of garments for the intellect; and through these garments they are enclothed in the attributes, as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 30, chapter 2.

ונמצא א"כ כי חב"ד [חכמה בינה ודעת] דז"א דמצד אבא יש עליהם ב' כיסויים וב' מסכים כו' ועיין שער ל"א פ"ח [פרק ח'] וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ בהעלותך) (בדף קמ"ח ע"ב) בד"ה ת"ח [תא חזי] אילנא דחיי.

It follows, then, that the Chochmah, Binah and Daas (knowledge) of Z'eir Anpin that are from the side of Abba have two coverings and two screens over them, etc.; and see Sha'ar (Gate) 31, chapter 8; and see the Ramaz at the beginning of Parshas Beha'aloscha) (on folio 148b), in the passage beginning "Come and see: the Tree of Life."

והנה ידוע ג"כ בענין כי אל דעות שמלמטה למעלה אצל המקבל נקרא למטה היש

Now, it is also known, regarding the matter of "For a G-d of knowledges (de'os)," that from below to above, from the perspective of the recipient, what is below is called yesh (existence),

ומה שלמעלה הוא אין מפני שאינו מושג משא"כ מלמעלה למטה אצל המשפיע נקרא למעלה היש וכל מה שלמטה נקי אין כי כלא חשיב לגביה.

and what is above is ayin (nothing), because it is not grasped; whereas from above to below, from the perspective of the giver, what is above is called yesh, and everything that is below is called ayin, for it is considered as nothing in relation to it.

שהרי מבחי' התחתונה שבמשפיע נשפע להמקבל ומזה לבד כל התהוותו ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] רגלי החיות כנגד כולם כו' שוקי החיות כנגד כולן כו'

For indeed, from the lowest level within the giver [the flow] is given to the recipient, and from this alone is its entire coming into being. And therefore our Sages, of blessed memory, said, "The legs of the chayos (the holy creatures) are equal to all of them," etc., "the shins of the chayos are equal to all of them," etc.

ועד"ז גם כאן מה שנמשך ממוחין דאו"א [דאבא ואימא] לז"א אינו אלא בחי' הארה ונקודה בעלמא מלובשת בז"א.

And in the same way here too: what is drawn from the intellect of Abba and Imma to Z'eir Anpin is only the level of a radiance and a mere point, enclothed in Z'eir Anpin.

3 וזהו ענין שם אלקים שנזכר במעשה בראשית בכל יום משת ימי בראשית. כי הנהגת המדות הם ששת ימי בראשית יהי אור יהי רקיע כו'

And this is the matter of the Name Elokim, which is mentioned in the work of creation on each of the six days of creation. For the conduct of the attributes (middos) is the six days of creation, "Let there be light," "Let there be a firmament," etc.,

וכולם בחכמה עשית שהחכמה מתלבשת במדות אלא שהמשכה זו הוא ע"י שם אלהים שהוא בחינת צמצום (ול"ב אלקים דעובדא דבראשית הם ל"ב נתיבות החכמה שהחכמה מתחלקת ללל"ב נתיבות והם בחי' צמצום והעלם כו') לצמצם ההמשכה

and "You have made them all with Chochmah (wisdom)," for Chochmah is enclothed in the attributes; except that this drawing-down is through the Name Elokim, which is the level of tzimtzum (contraction) (and the thirty-two [Names] Elokim of the work of creation are the thirty-two paths of Chochmah, for Chochmah divides into thirty-two paths, and they are the level of contraction and concealment, etc.), to contract the drawing-down.

משא"כ בשבת שהיא התגלות מוחין דאבא

Whereas on Shabbos, which is the revelation of the intellect (mochin) of Abba

(שז"א מלביש לעצמיות המוחין דאבא כו' וכן המל' עולה במקום אבא במנחה וגם במוסף היא במקום אימא ממש ומקבלת מז"א שבתוכו אור אבא ממש. ועי' פע"ח [פרי עץ חיים] שער העמידה) (ס"פ י"ד)

(for Z'eir Anpin enclothes the essence of the intellect of Abba, etc.; and likewise Malchus (sovereignty) rises to the place of Abba at Minchah, and at Musaf too she is in the very place of Imma, and receives from Z'eir Anpin, within which is the very light of Abba. And see Pri Etz Chaim, Sha'ar HaAmidah) (end of chapter 14).

ועי' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' פקודי (דר"כ ע"ב) בענין מזמור שיר ליום השבת טוב להודות כו'

And see the Ramaz on Parshas Pekudei (folio 220b), on the matter of "A psalm, a song for the Shabbos day. It is good to give thanks," etc.

לכן נאמר בשבת ויכל אלהים וכתיב אח"כ ביום עשות הוי' אלהים כו'. והנה עד"ז הוא ג"כ ענין עסק התורה לשמה כי אורייתא מחכמה נפקת

Therefore, regarding Shabbos it is said, "And Elokim finished," and afterwards it is written, "On the day that Havayah Elokim made," etc. Now, in the same way is also the matter of occupation with the Torah for its own sake (lishmah), for "the Torah comes forth from Chochmah."

ולכן על ידי אתערותא דלתתא כל העוסק בתורה למטה לשמה הקב"ה שהוא ז"א קורא ושונה כנגדו שהוא ענין המשכת מוחין לז"א מעצמיות מוחין דאבא כו'

And therefore, through an arousal from below, whoever occupies himself with the Torah below for its own sake, the Holy One, blessed be He, who is Z'eir Anpin, reads and studies opposite him. This is the matter of drawing intellect into Z'eir Anpin from the essence of the intellect of Abba, etc.,

שלמעלה מעלה מהארת החכמה המתלבשת במדות ע"י שם אלקים להנהגת העולמות וחיותן כו' שהוא רק בחי' צמצום

which is far, far above the radiance of Chochmah that is enclothed in the attributes through the Name Elokim, for the conduct of the worlds and their life-force (chayus), etc., which is only the level of tzimtzum.

ולכן הן נק' אין וכלא חשיב לגבי עצמיות המוחין דאבא כנ"ל (ועיין בזהר ויקרא) (דף ג ע"א) שעל עסק התורה נאמר שאו ידיכם קדש וברכו את הוי'. את תברך לקב"ה [לקודשא בריך הוא] כו'

And therefore they are called ayin, and are considered as nothing in relation to the essence of the intellect of Abba, as mentioned above. (And see the Zohar, Vayikra) (folio 13a), that concerning occupation with the Torah it is said, "Lift up your hands [to] holiness (kodesh), and bless Havayah": "You shall bless the Holy One, blessed be He," etc.

והיינו כנ"ל שממשיכים לז"א הנק' הקדוש ב"ה מבחי' אור אבא שהוא בחי' קדש העליון ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה

That is, as mentioned above: one draws into Z'eir Anpin, which is called the Holy One, blessed be He, from the level of the light of Abba, which is the level of the supernal holiness (kodesh). And see what is written on this in the discourse beginning "Go out and gaze."

וגם בענין כי אל דעות הנה התורה היא המשכת דעת עליון וכנודע שהתורה נק' תורת אמת כו' שממשיכים בז"א ע"י עסק התורה.

And also regarding the matter of "For a G-d of knowledges": behold, the Torah is the drawing-down of the higher Daas (knowledge), and, as is known, the Torah is called "a Torah of truth," etc., which one draws into Z'eir Anpin through occupation with the Torah.

4 ועוד פי' לשמה לשם ה"א להמשיך הארה היוצא מיסוד דאבא להמתיק דיני לאה כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער י"ז ריש שער הנהגת הלימוד

A further explanation: lishmah (for its sake) [is read] leshem hei, "for the sake of the [letter] hei," to draw down the radiance that issues from the Yesod (foundation) of Abba, to sweeten the judgments of Leah, as is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 17, at the beginning of Sha'ar Hanhagas HaLimud (the Gate of the Conduct of Study).

והיינו ע"י הלימוד בעיון ובהעמקה כי לאה היא בחי' אותיות המחשבה מל' דתבונה תחתית המדרגה דתבונה והתגלותה בחי' אותיות המגלים כל דבר

That is, through study with contemplation and depth. For Leah is the level of the letters of thought, the Malchus (sovereignty) of Tevunah [the lower level of Binah], the lowest rung of Tevunah, and its revelation: the level of letters, which reveal every matter.

ולכן נקי דינים וגבורות מחמת שהם מגבילים השכל לבלתי יתפשט בלי גבול וגם הם לבדם אין בהם שום שכל והראיה שיוכל לחשוב אותיות מבלי שיודע השכל שבהם

Therefore they are called judgments (dinim) and severities (gevuros), because they limit the intellect so that it should not spread forth without limit. And also, they by themselves contain no intellect at all; the proof is that one can think letters without knowing the intellect that is in them.

והנה ידוע שמוחין שבעולם התחתון הוא בחי' אותיות לגבי עולם העליון וכמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא גבי כאשר דברת לאמר

Now, it is known that the intellect (mochin) of the lower world is the level of letters relative to the higher world, as is written in the discourse beginning "And now, I pray, let [it] be great," regarding "as You have spoken, saying."

וכשלומד תורה אף שהוא מבין אך שהוא שלא בעיון הוא נק' בחי' אותיות ואין בו התגלות כ"כ [כל כך]

And when one studies Torah, even though he understands, yet since it is without contemplation, it is called the level of letters, and there is not so much revelation in it.

וכדי להמתיק דיני לאה להביא מוחין בתוך האותיות צריך להמשיך הארה מיסוד אבא הענין ידוע שמוח העיון ומוח הזכרון הוא בחי' חכמה שלמעלה מהבינה ונקר' [ונקרא / ונקראת / ונקראות] משכיל שמשם בא השכל

And in order to sweeten the judgments of Leah, to bring intellect into the letters, one must draw down a radiance from the Yesod of Abba. The matter is known: the mind of contemplation and the mind of memory is the level of Chochmah (wisdom), which is above Binah (understanding), and it is called maskil (the conceiver of intellect), for from there the intellect comes.

וצריך ללמוד בעיון עד שיומשך שכל מבחי' חכמה שבו מה שהיה תחלה צפון ונעלם ונעשו מוחין להאותיות ונמתקו דיני לאה ונעשה כן בכל העולמות מוחין להאותיות.

And one must study with contemplation until intellect is drawn from the level of Chochmah within him, what was at first hidden and concealed; and they become intellect for the letters, and the judgments of Leah are sweetened; and so, in all the worlds, they become intellect for the letters.

5 ולכן עיקר ההמשכה צ"ל מבחי' חכמה יסוד אבא כי בחכמה שורה אור א"ס ע"ד מ"ש דבאצי' איהו וגרמוהי חד משא"כ בבי"ע הוא ע"י מסך מבדיל

Therefore the main drawing-down must be from the level of Chochmah (wisdom), the Yesod (foundation) of Abba. For the Infinite Light (Or Ein Sof) rests in Chochmah, along the lines of what is written, that in the World of Atzilus (Emanation) "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi chad); whereas in Beriah, Yetzirah and Asiyah it is through a dividing screen,

דהיינו ע"י התלבשות גמור דרך הבינה דאצילות

that is, through a complete enclothement by way of the Binah (understanding) of Atzilus.

ואף שבאצילות מאיר ג"כ ע"י החכמה כולם בחכמה עשית מ"מ חכמה דא"ק [דאדם קדמון] המלובשת בחכמה דאצילות (ע' [עיין] ע"ח [עץ חיים] שמ"ז פ"ג [פרק ג]) אינו נק' מסך כלל שאינו מסתיר ומעלים אור א"ס ב"ה מפני שהוא בחי' אין והחכמה מאין תמצא כח מ"ה [מה]

And even though in Atzilus too it shines by means of Chochmah, "You have made them all with Chochmah," nevertheless the Chochmah of Adam Kadmon [Primordial Man] that is enclothed in the Chochmah of Atzilus (see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 3) is not called a screen at all, for it does not hide and conceal the Infinite Light, blessed be He, because it is the level of ayin (nothing): "and Chochmah is found from ayin," [for Chochmah is] ko'ach mah (the potential of "what").

ולכן ניצוץ אלקות שבכל א' וא' מישראל הוא מלובש בבחי' חכמה שבו מחמת דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ולכן אינו יכול להתלבש אלא בבחי' חכמה כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ח.

Therefore the spark of G-dliness that is in each and every one of Israel is enclothed in the level of Chochmah within him, since "no thought can grasp Him at all"; and therefore it cannot be enclothed except in the level of Chochmah, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 18.

6 והנה איתא בפע"ח [בפרי עץ חיים] שי"ז פ"ב [פרק ב'] בפי' ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת והנה אשה שוכבת מרגלותיו כו' ולכן ויחרד האיש כו' והיינו לפי שנדחית רחל למטה ולאה היא דינים וגבורות

Now, it is stated in Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 17, chapter 2, in the explanation of "And it came to pass at midnight that the man was startled and turned over, and behold, a woman was lying at his feet," etc.: that this is why "the man was startled," etc.; that is, because Rachel has been pushed down below, and Leah is judgments and severities (gevuros).

ולכן נשתבחו אותם העוסקים בתורה אחר חצות שעי"ז ממשיך האור לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] דהיינו לבחי' רחל לתקנה לעליית שחרית וכמ"ש בזהר אמור (דצ"ע)

And therefore those who occupy themselves with the Torah after midnight are praised, for through this one draws the light to Z'eir Anpin and Nukva, that is, to the level of Rachel, to rectify her for the ascent of Shacharis, as is written in the Zohar, Emor (folio 90a);

וגם שאז נמתקים דיני לאה עיין בזהר הרקיע פ' בא (בדף ל"ז ע"ב) ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' אמור שם ידוע כו' אבל העיקר כו':

and also, that then the judgments of Leah are sweetened. See the Zohar HaRakia on Parshas Bo (on folio 37b), and see the commentary of the Ramaz on Parshas Emor there: "It is known," etc., "but the main thing," etc.

7 ב אך כיצד יגיע לבחינה זו להיות ע"י עסקו בתורה המשכת עצמיות חכמה עילאה הנה לזה צריך להמשיך מבחי' יותר גבוה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] דאצילות עד שמחמתו יומשכו מוחין דאבא למטה לז"א

2. But how is he to reach this level, that through his occupation with the Torah there should be a drawing-down of the essence of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah)? Now, for this one must draw from a level higher than the level of the higher Chochmah of Atzilus, so that by its force the intellect (mochin) of Abba will be drawn down below to Z'eir Anpin.

וכמו עד"מ הרב שצריך להסביר לתלמידו איזה שכל עמוק שמוכרח להיות שכלו בעצמו גדול יותר הרבה

As, by way of analogy, with a teacher who must explain some deep concept to his student: his own intellect must necessarily be much greater,

וגם בשעת ההשפעה מוכרח לעורר עצמיות שכלו להתייעץ איך להשפיע השכל העמוק להתלמיד שהוא קטן הרבה מהרב כו'

and also, at the time of imparting, he must arouse the essence of his intellect to deliberate how to impart the deep concept to the student, who is much smaller than the teacher, etc.

ועד"ז יובן גם כאן בהנמשל שכדי להיות המשכת ח"ע [חכמה עילאה] בהמדות צ"ל מקור ההמשכה מלמעלה מהחכמה וזהו ענין אריתי מורי עם בשמי.

And in the same way it will be understood here too, in the analogue: for there to be a drawing-down of the higher Chochmah into the attributes (middos), the source of the drawing-down must be from above Chochmah. And this is the matter of "I have gathered My myrrh with My spice."

כי הנה הריח הוא מחוטם וטעם הוא בפה וחיך. הרי הריח גבוה יותר במדרגה שהחוטם יותר נעלה.

For behold, smell is from the nose, and taste is in the mouth and the palate. Thus smell is higher in rank, for the nose is more elevated.

8 וז"ש [וזהו שכתוב] ותהלתי אחטם לך וגם אנו רואים בחוש שהטעם הוא ע"י לעיסת המאכל ואז דייקא טועם החיך והגרון וגם כשהחיך טועם שוב אינו ראוי למאכל.

And this is [the meaning of] what is written, "And [for] My praise I will restrain (echtom, from chotem, 'nose') for you." And we also see tangibly that taste comes through chewing the food, and specifically then do the palate and the throat taste; and also, once the palate has tasted, it is no longer fit to be eaten.

משא"כ כל זה בריח שתיכף ומיד מגיע לו הריח וגם כשהוא שלם ולכן אין הדבר כלה שחוזר ומריח כמה פעמי' [פעמים]

Whereas none of this is so with smell: the scent reaches him at once, immediately, and also while [the thing] is whole; and therefore the thing is not consumed, so that one smells it again many times.

וכך למעלה טעמים בחכמ' [בחכמה] גבי טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] שהיא ראשית האצילות משא"כ הריח הוא למעלה מאצילות חוטמא דעתיק (כמ"ש באדרא דק"ל ע"ב)

And so it is above: ta'amim (tastes) are in Chochmah, with regard to ta'amim, nekudos, tagin and osiyos (the cantillation notes, vowels, crowns and letters), [Chochmah] being the beginning of Atzilus; whereas smell is above Atzilus: the nose of Atik [the Ancient One] (chotma de'Atik) (as is written in the Idra, folio 130b).

(ופי' דכמו עד"מ הריח הוא בחי' מקיף משא"כ הטעם הוא בחי' פנימי ולכן הריח הוא קצת בחי' נצחי שלא יפסק ויכלה כמו שיכלה הטעם שכשהחיך טועם שוב אינו ראוי למאכל שלפי שהטעם הוא בחי' פנימי הוא מוגבל ומצומצם יותר מן הריח.

(And the explanation is: just as, by way of analogy, smell is the level of makif (encompassing), whereas taste is the level of pnimi (inner), and therefore smell is somewhat of the level of the eternal, which will not cease and be consumed as taste is consumed, for once the palate tastes, it is no longer fit to be eaten; for since taste is the level of the inner, it is more limited and contracted than smell.

וכך למעלה שבאצילות הוא התלבשות האורות בכלים שהכלים מגבילים האור אבל בחי' עתיק הוא למעלה מהכלים ונק' א"ס לגבי האצילות כנודע וזהו ענין לבעל החוטם אני מתפלל כו'

And so it is above: in Atzilus there is the enclothement of the lights in the vessels, and the vessels limit the light; but the level of Atik is above the vessels and is called Ein Sof (infinite) relative to Atzilus, as is known. And this is the matter of "To the Master of the Nose I pray," etc.

ובפי' הספי"ד [הספרא דצניעותא] לתלמיד האריז"ל [האריי זכרונו לברכה]) (פ"א דק"ח ע"א) כתב כי אוירא שע"ג [שעל גבי] קרומא דמחפיא על מו"ס [מוחא סתימאה] ממשיך דרך החוטם (וע' בי"ד סי' ל"א ס"ג ושם ס"ט ט"ו בשם שבילי אמונה)

And in the commentary on the Sifra deTzniusa by a disciple of the Arizal, of blessed memory) (chapter 1, folio 108a), he wrote that the air (avira) that is upon the membrane that covers Mocha Stima'ah (the hidden brain) extends by way of the nose. (And see Yoreh De'ah, section 31, paragraph 3, and there, paragraphs 9 and 15, in the name of Shevilei Emunah.)

וא"כ מובן שע"י החוטם עולה הריח למעלה מעלה גם ממו"ס [ממוחא סתימאה] וזהו ענין שהנשמה נהנית ממנו עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] שער א"א ספ"ז שבאוירא מאיר הדעת דע"י [דעתיק יומין] והוא נשמה דא"א

If so, it is understood that through the nose the scent rises far, far above, even beyond Mocha Stima'ah. And this is the matter of [the saying] that the soul derives pleasure from it, according to what is written in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin [the Long Countenance], end of chapter 7: that in the avira there shines the Daas (knowledge) of Atik Yomin, and it is the soul (neshamah) of Arich Anpin.

ועי' מזה בביאור דפי' ציצית ועמ"ש מענין זה דריח בד"ה אלה מסעי כו' בענין ירדן יריחו ובד"ה וישלח יהושע מן השטים כו'.

And see on this in the explanation of the section of Tzitzis; and see what is written on this matter of smell in the discourse beginning "These are the journeys," etc., regarding "the Jordan [at] Jericho," and in the discourse beginning "And Yehoshua sent from Shittim," etc.

9 וזהו וירח את ריח בגדיו לבושים שהוא מקיף וגם בגדיו לשון בוגדיו כמ"ש במדרש שהוא מן ההיפוך כמשל דברים החריפים כשממתיקים אותם נעשים מוטעמים ביותר כך ע"י המתקת הגבורות נעשה הריח

And this is [the meaning of] "And he smelled the fragrance of his garments (begadav)": garments, which are makif (encompassing). And also, begadav is an expression of bogdav (his traitors), as is written in the Midrash; for it comes from the reverse, like the analogy of pungent things, which, when they are sweetened, become exceedingly flavorful. So too, through the sweetening of the severities (gevuros), the fragrance comes into being.

כי הגבורות שרשן גבוה משבירת הכלים עקודים נקודים כו' והיינו על ידי תיקון שם מ"ה [שם מ"ה] כו' (ועמ"ש מזה בפי' תולדות ע"פ ראה ריח בני כו')

For the root of the severities is high, from the shattering of the vessels: Akudim [the bound lights], Nekudim [the dotted lights], etc.; that is, through the rectification of the Name Mah, etc. (And see what is written on this in Parshas Toldos, on the verse "See, the fragrance of my son," etc.)

ועד"ז נאמר לע"ל [לעתיד לבוא] על יצחק כי אתה אבינו שכעת הוא מדת הדין ואח"כ נמתק ע"י ישראל כו'

And in the same way it is said, concerning the Time to Come, of Yitzchak, "For you are our father": for now he is the attribute of judgment, and afterwards it is sweetened through Israel, etc.

(ועי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בישעי' [בישעיה] ע"פ ולא בכסף תגאלו כו') ומורי. הוא סור מרע. ובשמי. הוא ועשה טוב כו'.

(And see the Likkutei Torah of the Arizal on Isaiah, on the verse "And not with money shall you be redeemed," etc.) And "My myrrh" is "Turn away from evil," and "My spice" is "and do good," etc.

(וע' מ"ש בד"ה ויושט המלך לאסתר מענין ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים כו' ועוד מענין מור בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא) (ולקמן) **ובד"ה נשא את ראש בני גרשון. גבי ענין מררי:**

(And see what is written in the discourse beginning "And the king extended to Esther," on the matter of "six months with oil of myrrh and six months with spices," etc.; and further, on the matter of myrrh, in the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim") (and below), and in the discourse beginning "Take the count of the sons of Gershon," regarding the matter of Merari.

10 אכלתי יערי עם דבשי. יערי כל עץ נחמד כו' מלאכים שהנשמות מקבלים מהם ביוצר אור ובאהבה כו' כמשל אימת המלך מפני שרואה שרים רבים נופלים ומשתחוים לפניו ואהבתו מפני התקרבותו.

"I have eaten My honeycomb (ya'ri) with My honey." Ya'ri [read as "My forest"]: "every tree that is pleasant," etc., [that is,] angels, from whom the souls receive in [the blessings] Yotzer Or and Ahavah, etc.; as in the analogy of the awe of the king, because one sees many ministers falling down and prostrating themselves before him, and the love of him, because of one's being brought near [to him].

כך אהבת עולם אהבתנו חמלה גדולה ויתירה כו' וקרבתנו לשמך הגדול ישראל עלו במחשבה והמלאכי' [והמלאכים] מרוח פיו כו'

So too, "With an everlasting love You have loved us; great and abundant compassion," etc., "and You have brought us near to Your great Name": Israel arose in [G-d's] thought, whereas the angels [are] from "the breath of His mouth," etc.

והכל כמשל האכילי' [האכילה] שמחיה את האדם וגם המאכל יש לו תיקון ועלייה ע"י האדם שמדומם צומח חי נכלל בבחי' אדם

And all of it is like the analogy of eating, which gives life to a person; and the food, too, has a rectification and an ascent through the person, for from mineral, vegetable [and] animal it becomes included in the level of man.

כך הנה הנשמות מקבלים מהמלאכים ומ"מ ע"י"ז גם המלאכים מתתקנים ונק' עבודה שמתעלים ג"כ בבחי' מ"ן [מיין נוקבין] ברחם הנוק' [הנוקבא] ע"י הנשמות ונמשך מ"ד [מיין דוכרין] ומברר את המ"ן [המיין נוקבין] והיו לבשר אחד.

So too: the souls receive from the angels, and nevertheless, through this the angels too are rectified; and this is called avodah (service), for they too are raised, as the level of mayin nukvin (feminine waters) in the womb of Nukva, through the souls; and mayin duchrin (masculine waters) are drawn down and refine the mayin nukvin, "and they become one flesh."

(ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בזהר פרשה אמור ד"צ ע"א בד"ה מאן ביתה ונפקדים בתוך יסודה כו' ע"ש):

(And see the Ramaz on the Zohar, Parshas Emor, folio 90a, in the passage beginning "Who are her household": "and they are deposited within her Yesod," etc.; see there.)

11 שתיתי ייני עם חלבי. ייני מוחין דאימא. חלבי מוחין דאבא המלובשי' [המלובשים] במוחין דאימא (כעין מ"ש במ"א בפי' מקרא קדש)

"I have drunk My wine with My milk." "My wine" is the intellect (mochin) of Imma; "My milk" is the intellect of Abba, which is enclothed in the intellect of Imma (similar to what is written elsewhere in the explanation of mikra kodesh, "a holy convocation").

והיינו מוחין ליניקה לגדל הולד כי ז"א כשהוא בבחי' עיבור הוא תלת כלילן גו תלת.

That is, the intellect for nursing (yenikah), to make the child grow. For Z'eir Anpin, when it is in the state of gestation (ibbur), is "three included within three."

ואח"כ בחי' לידה. ואח"כ בחי' יניקה שהמדות דז"א מקבלים מחו"ב [מחכמה ובינה] ועי"ז מתגדלים איבריו בבחי' ע"ס [עשר ספירות] כו'

Afterwards [comes] the stage of birth, and afterwards the stage of nursing, in which the attributes (middos) of Z'eir Anpin receive from Chochmah and Binah, and through this its limbs grow into the level of the Ten Sefiros, etc.

אך אינו פרצוף אבא עצמו רק המלובשים בז"א ממש (ועמ"ש מזה בד"ה ע"פ השמים מספרים) ואינו מוחין דאימא.

But it is not the configuration of Abba itself, only those [aspects of it] that are actually enclothed in Z'eir Anpin (and see what is written on this in the discourse on the verse "The heavens declare"); and it is not the intellect of Imma.

והכל שתיתי ייני עם חלבי שנבלע במקורו למעלה כו' (ועמ"ש במ"א בביאור מאמר הזהר פ' שלח (דקע"א ע"א) ומסגיאו חלבא דיניק כו'

And all of it is "I have drunk My wine with My milk": that it is absorbed in its source above, etc. (And see what is written elsewhere in the explanation of the statement of the Zohar, Parshas Shelach) (folio 171a), "and from the abundance of the milk that it nurses," etc.:

איך ע"י המשכת החלב במדות דז"א שע"י מתגדלים המדות ומתכללים להיות החסד כלול מע"ס [מעשר ספירות] עד"מ ע"י נשפע ג"כ למטה בבי"ע רבוי ההשפעות מבחי' החסד כו'

how, through the drawing of the milk into the attributes of Z'eir Anpin, whereby the attributes grow and become inter-included, so that Chesed (kindness), for example, comprises ten Sefiros, through this there also flows below, into Beriah, Yetzirah and Asiyah, an abundance of influences from the level of Chesed, etc.

ועמ"ש מענין חלב בפ' שלח בד"ה ויאמרו כו' טובה הארץ גבי פי' זבת חלב ודבש ובפ' ויחי ע"פ ולבן שנים מחלב.

And see what is written on the matter of milk in Parshas Shelach, in the discourse beginning "And they said," etc., "The land is good," regarding the explanation of "flowing with milk and honey"; and in Parshas Vayechi, on the verse "and teeth white from milk."

ובפ' תרומה בד"ה מי יתנך כו'. ובד"ה וארא אל אברהם כו' גבי פי' באל שדי מלשון ברכות שדים כו'

And in Parshas Terumah, in the discourse beginning "Who will make you," etc.; and in the discourse beginning "And I appeared to Avraham," etc., regarding the explanation of "as Kel Shaddai," from the expression "the blessings of the breasts (shadayim)," etc.

ושם נת' ענין עיבור ולידה ויניקה בעבודת ה' ועיין בפרדס בערכי הכינויים ערך חלב ובשער ח' פ"ו ובזהר משפטים (דקכ"ב ע"ב) בענין רחוצות בחלב ובאדרא רבא דקל"ו ע"ב:

And there the matter of gestation, birth and nursing in the service of G-d is explained. And see the Pardes, in Sha'ar Erchei HaKinuyim, the entry "milk," and in Sha'ar (Gate) 8, chapter 6; and the Zohar, Mishpatim (folio 122b), on the matter of "bathed in milk"; and in the Idra Rabba, folio 136b.

12 אכלו רעים. נשמות ישראל נקראו רעים לז"א כמ"ש למען אחי ורעי והענין הוא כי למוד התורה לשמה להמשיך אור א"ס ב"ה למטה.

"Eat, friends." The souls of Israel are called "friends" of Z'eir Anpin, as it is written, "For the sake of my brothers and my friends." And the matter is that the study of the Torah for its own sake [is] to draw the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, down below.

תורתו אומנתו פטור מתפלה. מפני שהוא המשיך אור א"ס ב"ה ממש. כי ואהיה אצלו אמון כו'

[One whose] Torah is his occupation is exempt from prayer, because he has drawn down the Infinite Light, blessed be He, itself. For "And I was with Him as a nursling (amon)," etc.,

ושעשועי את בני אדם שהם טעמי מצות שהם בחכמה וחכמה הוא עדן שהוא תענוג הגם שלא נתגלה למטה וזהו ודברי ממש אשר שמתי בפיך

"and my delights are with the children of men": these are the reasons of the mitzvos, which are in Chochmah (wisdom); and Chochmah is Eden, which is delight, even though it has not been revealed below. And this is "and My words," My very words, "which I have placed in your mouth."

ונמצא אור אס ב"ה שוה ממש למטה בנפש כמו למעלה

It follows that the Infinite Light, blessed be He, is actually the same below, in the soul, as above.

ובכל ב"ע בכולם נמשך אור א"ס בה עד למטה בנפש האדם ומעורר ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] התלבשו' אא"ס [אור אין סוף] ב"ה בחכמה כי כולם בחכמה עשית ולכן גם נשמות דצדיקים הם כמו רעים דלעילא:

And in all of Beriah, Yetzirah and Asiyah, in all of them, the Infinite Light, blessed be He, is drawn down to the soul of man below; and through the arousal from below he arouses the enclothement of the Infinite Light, blessed be He, in Chochmah, for "You have made them all with Chochmah." And therefore the souls of tzaddikim, too, are like the "friends" above.

13 שתו ושכרו דודים. פי' דודים הם זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כמ"ש בזהר (ויקרא דף ד' ע"א) והיינו לפי שיחודם הוא לעתים ואינן בבחי' רעים דלא מתפרשין ולכן הם בבחי' צמאון שהצמאון מיסוד האש כלתה נפשי.

"Drink and become drunk, beloved ones (dodim)." The meaning: the dodim are Z'eir Anpin and Nukva, as is written in the Zohar (Vayikra, folio 4a). That is, because their union is [only] at times, and they are not at the level of re'im (friends) "who are never parted." Therefore they are in a state of thirst, for thirst is from the element of fire: "my soul pines (kalsah)."

ולרוות הצמאון שתו מים הוי כל צמא לכו למים (ועמ"ש בד"ה והי' [והיה] מספר בנ"י [בני ישראל]) ואעפ"כ [ואף על פי כן] אח"כ ושכרו לעורר גבורות דאימא יין המשמח שנעשה חסדים למטה אשר ברא ששון ושמחה שהוא בחי' יין.

And to quench the thirst, "drink" water: "Ho, everyone who is thirsty, come to the water" (and see what is written in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be"). And nevertheless, afterwards [comes] "and become drunk": to arouse the severities (gevuros) of Imma, the wine that gladdens, which become kindnesses (chasadim) below, "Who created joy and gladness," which is the level of wine.

משא"כ גבורות דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שמשם יוכל להיות יניקת החיצונים לפי שהם גבורות דלתתא וכמו בחי' רשפי אש.

This is not so with the severities of Z'eir Anpin and Nukva, from which the external forces can draw nourishment, because they are the severities of below, like the level of "flashes of fire."

ע"ז אמר כל צמא לכו למים כו' אבל בחי' יין הוא בחי' שמחת הנפש בה' ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן שהוא בחי' חמר חוורין עתיק כו'.

Of this it says, "Everyone who is thirsty, come to the water," etc. But the level of wine is the level of the soul's joy in G-d. And see what is written in the discourse beginning "Binding to the vine," that it is the level of chamar chivarin (white wine), Atik, etc.

אך עכ"ז [עם כל זה] זהו שייך בבחי' דודים משא"כ לעילא בבחי' רעים הוא בחי' שמן דבחד קטירא אתקטרנא הוינא אכלו רעים אכילה הוא הבלעה במקורו

Yet even so, this belongs to the level of dodim; whereas above, at the level of re'im, it is the level of oil, for "With one bond I was bound"; "Eat, friends": eating is absorption into its source.

ולכן גם נשמות ישראל כמו רעים דלעילא ועמ"ש מענין מעלת השמן על בחי' יין בד"ה צאינה וראינה כו'

And therefore the souls of Israel, too, are like the "friends" above. And see what is written on the superiority of oil over the level of wine in the discourse beginning "Go out and gaze," etc.

בזהר פי' פסוק באתי לגני כו' (ח"א [חלק א'] קס"ד סע"א [סוף עמוד א] דרל"ט ע"ב דרמ"ח א' ח"ג [חלק ג'] ד"ג ע"ב ד"ד ע"א דרכ"ו א' ב'. וע"ש דר"מ ע"ב דרמ"א א' וסע"ב [וסוף עמוד ב] דרמ"ב א' דרמ"ד א').

In the Zohar, the explanation of the verse "I have come into My garden," etc.: (Part I, folio 164, end of side a; folio 239b; folio 248a. Part III, folio 3b; folio 4a; folio 226a and b. And see there, folio 240b; folio 241a and end of side b; folio 242a; folio 244a.)

(ועמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר פ' בראשית) (דכ"ז ע"ב) ע"פ אעשה לו עזר כנגדו דא משנה אתתא דההוא נער כו'

(And see what is written elsewhere on the statement of the Zohar, Parshas Bereishis) (folio 27b), on "I will make him a helper corresponding to him": "This is the Mishnah, the wife of that lad," etc.,

מענין בפלגות לילא קוב"ה [קודשא בריך הוא] אתי לאשתעשע עם צדיקייא בג"ע [בגן עדן] שאז נמשך הגילוי מעצמיות ח"ע [חכמה עילאה] כו'

on the matter of "At midnight the Holy One, blessed be He, comes to delight with the tzaddikim in Gan Eden": that then the revelation is drawn from the essence of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), etc.

וכן משמע בזהר פ' בא (דל"ו ע"ב) דאיתא התם בשעתא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] אתחזי על גנתא כל גנתא אתכנש ולא מתפרש מעדן כו' והיינו דההמשכה הקצובה בג"ע [בגן עדן] הוא מבחי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

And so it is implied in the Zohar, Parshas Bo (folio 36b), where it is stated: "At the hour when the Holy One, blessed be He, appears over the garden, the whole garden is gathered together and is not separated from Eden," etc. That is, the measured flow in Gan Eden is from the level of "And a river goes out of Eden to water the garden."

אבל בשעתא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] אתחזי על גנתא נמשך בגנתא מעצמיות בחי' עדן ממש שלמעלה מבחי' ומדרגת ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו'

But "at the hour when the Holy One, blessed be He, appears over the garden," there is drawn into the garden from the essence of the level of Eden itself, which is above the level and rank of "And a river goes out of Eden to water the garden," etc.

וזהו כענין משנ"ת [מה שנתבאר] בד"ה ששים המה מלכות יתרון בחי' ומעין מבית ה' יצא על בחי' ונהר יוצא כו' ע"ש באריכות

And this is like what has been explained in the discourse beginning "There are sixty queens": the superiority of the level of "And a spring shall go out of the House of Havayah" over the level of "And a river goes out," etc.; see there at length.

וע"ד שנת' [שנתבאר] במ"א בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו יתרון בחי' מוחין דאבא על מוחין דאימא. ואפשר שזהו ענין מעין גנים. מעין דוקא.

And along the lines of what was explained elsewhere, in the discourse beginning "To understand what is said in the Haggadah, 'This matzah'": the superiority of the level of the intellect (mochin) of Abba over the intellect of Imma. And it may be that this is the matter of "a spring of gardens": "a spring," specifically.

ועי"ש עוד בזהר פ' בא (דל"ו ע"א) ר' [רבי] שמעון אמר בשעתא דאתפליג ליליא כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם.

And see further there, in the Zohar, Parshas Bo (folio 36a): "Rabbi Shimon said: At the hour when the night is divided," etc.; and in the commentary of the Ramaz there.

ועיין בזהר הרקיע פ' ויקרא (בדף י"ג) בד"ה שאו ידיכם כו' שבחצות הלילה נעשה זיווג או"א [אבא ואימא] ליתן מוחין כו'

And see the Zohar HaRakia on Parshas Vayikra (on folio 13), in the passage beginning "Lift up your hands," etc.: that at midnight the union of Abba and Imma takes place, to give intellect, etc.

ועיין מזה בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ק"ש [קריאת שמע] שעל המטה ספ"ו ופרק י"א בד"ה ליקוטים. ועיין מק"מ [מקדש מלך] רפ צו (בדף כ"ו ע"ב).

And see on this in Pri Etz Chaim, Sha'ar Krias Shema she'al HaMitah (the Gate of the Shema at Bedtime), end of chapter 6, and chapter 11, in the section beginning "Likkutim." And see the Mikdash Melech at the beginning of Parshas Tzav (on folio 26b).

ועיין בזהר הרקיע פ' ויחי בפי' מ"ש בתוספתא שבזהר פ' ויחי שם (דרל"ב סע"א [סוף עמוד א]) שרגא דדליק אתחזי בלילא ביממא אסתרת כו' ע"ש.

And see the Zohar HaRakia on Parshas Vayechi, in the explanation of what is said in the Tosefta in the Zohar, Parshas Vayechi there (folio 232, end of side a): "A lamp that burns is seen at night; by day it is hidden," etc.; see there.

ועמ"ש בד"ה להבין ענין משמח חתן בפ' צו פי' וענין כשמחך יצירך בגן עדן מקדם כו' ועמ"ש בד"ה וילקט יוסף בענין האי אור זרע ליה קוב"ה [קודשא בריך הוא] בגנתא כו' ע"ש:

And see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of 'Who gladdens the groom,'" in Parshas Tzav, [on] the explanation and the matter of "As You gladdened Your creation in the Garden of Eden of old," etc.; and see what is written in the discourse beginning "And Yosef gathered," on the matter of "This light, the Holy One, blessed be He, sowed it in the garden," etc.; see there.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 26

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי כו׳

"I Am Asleep, but My Heart Is Awake"

1 אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי כו׳. וברבות בשה״ש [בשיר השירים] אני ישנה מן הקץ

"I am asleep, but my heart is awake; the voice of my beloved knocks: 'Open to me…,'" etc. And in [Midrash] Rabbah on Song of Songs: "I am asleep" — from the End.

ובזהר פ׳ אמור (צ״ה ע״א) אני ישנה בגלותא והענין כי הנה הגלות דומה לשינה

And in the Zohar, Parshas Emor (95a): "I am asleep — in the exile." The explanation is: behold, the exile resembles sleep.

כמו שהשינה הוא ע״י שנסתם מראה עיניו. כך הנה בגלות נאמר אותותינו לא ראינו פי׳ אותותינו כמו אותיותינו דהיינו אותיות התורה והתפלה כי הנה כתיב (ישעיה מ״ה י״א) האותיות שאלוני על בני ועל פועל ידי תצוני.

Just as sleep comes about through the sight of one's eyes being closed off, so in the exile it is said, "Our signs we have not seen." The meaning of "our signs" (ososeinu) is like "our letters" (osiyoseinu), that is, the letters of the Torah and of prayer. For behold, it is written (Isaiah 45:11), "The letters (ha'osiyos), ask Me concerning My children, and concerning the work of My hands command Me."

והענין הוא כי הנה אותיות הוא מלשון אתא בקר שהן המביאות והממשיכות אור א״ס ב״ה מההעלם אל הגילוי

The explanation is: osiyos (letters) is from the expression "Morning comes (asa)"; for they are what bring and draw the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from concealment into revelation,

להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש בנפש האדם למטה שלכן נקראו האותיות בשם סוסים כמ"ש במ"ת [במתן תורה] כי תרכב על סוסיך כו' שהן אותיות התורה

so that there be an actual revelation of the Infinite Light, blessed be He, in the soul of man below. That is why the letters are called by the name "horses," as it is written concerning the Giving of the Torah, "When You ride upon Your horses," etc., which are the letters of the Torah.

ונמשלו כמו סוס לגבי רוכבו שכשם שהסוס רץ ומוליך את הרוכב למקום שאין הרוכב מגיע לשם מצד טבעו בעצמו כך האותיות הן כסוס לגבי רוכבו הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע

And they are likened to a horse in relation to its rider: just as the horse runs and carries the rider to a place that the rider does not reach by his own nature, so the letters are like a horse in relation to its rider, which is the Infinite Light, blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin),

שהוא למעלה מעלה מגדר ההשתלשלות והתלבשות המדרגות ולית מחשבה תפיסא בי' [ביה] שאינו מתלבש כלל בירידת והשתלשלות סדר המדרגות כ"א ע"י שנתפס ומתלבש באותיות התורה

which is far, far above the bounds of the chain of descending worlds (hishtalshelus) and the enclothing of the levels, and "no thought can grasp it"; for it is not enclothed at all in the descent and chain-like progression of the order of levels, except by being grasped and enclothed in the letters of the Torah.

(ועמ"ש בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום ובד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין ובד"ה לריח שמניך ועי' בע"ה שער א' פ"ד)

(And see what is written in the discourse beginning "And Moshe said, 'Eat it today,'" and in the discourse beginning "The Chanukah lamp," etc., "the mezuzah on the right," and in the discourse beginning "For the fragrance of your oils"; and see Emek HaMelech, Sha'ar (Gate) 1, chapter 4.)

וזהו האותיות שאלוני על בני כו' האותיות עצמן הן הן המשכות על בני שבאותיות התורה והתפלה נמשך גילוי זה בנפש האדם למטה להיותה משכלת ומתבוננת בגדולת א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף ואין ערוך אליו כו'.

And this is [the meaning of] "The letters, ask Me concerning My children," etc.: the letters themselves are the very drawings-down upon "My children"; for in the letters of the Torah and of prayer this revelation is drawn into the soul of man below, so that it comprehends and contemplates the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who, as His Name, so is He: He has no end, and there is no comparison to Him, etc.

2 וכולא קמי' [קמיה] כלא ממש ואי לזאת תכלה אליו הנפש בבחי' ביטול ממש להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה כמו למעלה.

And "all before Him is as actually nothing." Therefore the soul will pine away toward Him, in a state of actual self-nullification (bittul), so that there be a revelation of the Infinite Light, blessed be He, below as above.

אך בגלות אותותינו לא ראינו שאינו נראה ונגלה גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בבחי' גילוי ממש בעולם

But in the exile, "our signs we have not seen": the revelation of the Infinite Light, blessed be He, the light that encompasses all worlds, is not seen and revealed as an actual revelation in the world,

כמו שיהי' [שיהיה] לעתיד כי עין בעין יראו כו' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו'.

as it will be in the Time to Come, "for eye to eye they shall see," etc., and "the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see," etc.

אך מ"מ ולבי ער ופי' בזהר ולבי דא קוב"ה [קודשא בריך הוא] וכ"כ [וכן כתב] ברבות בשה"ש [בשיר השירים] גבי ולבי ער איכן מצינו שנק' הקב"ה לבן של ישראל מן הדין קרא דכתיב צור לבבי וחלקי אלקים לעולם.

Yet nevertheless, "but my heart is awake." And the Zohar explains: "'And my heart' — this is the Holy One, blessed be He." And so it is written in [Midrash] Rabbah on Song of Songs, on "but my heart is awake": "Where do we find that the Holy One, blessed be He, is called the heart of Israel? From this verse, as it is written, 'The Rock of my heart and my portion is G-d forever.'"

3 וזהו לבבתני אחותי כלה. ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] והיינו שהלב הוא חיות כל האברים שבו משכן הדם הוא הנפש המחיה את כל הגוף כך הקבה הוא הוא חיינו ואתה מחיה את כולם.

And this is [the meaning of] "You have captured my heart (libavtini), my sister, bride." And see what is written on this in the discourse beginning "On the day of Shemini Atzeres." That is: the heart is the life-force (chayus) of all the limbs, for in it is the dwelling of the blood, which is the soul that gives life to the whole body. So the Holy One, blessed be He, is our very life, and "You give life to them all."

אך להבין למה נקרא עד"מ בשם לב דוקא ולא בשם מוח עד"מ שהרי גם המוח הוא משפיע החיות לכללות הגוף דתלת שליטין אינון מוחא ולבא וכבדא

But [we must] understand why He is called, by way of analogy, specifically by the name "heart" and not, by way of analogy, by the name "brain"; for the brain too bestows life-force upon the body as a whole, since "there are three rulers: the brain, the heart and the liver."

אך אינו דומה סיבוב והילוך השפעת החיות שמן הלב לאברים להילוך ההשפעה שמן המוח לאברים כי הנה על הלב נאמר כל הנחלים הולכים אל הים כו'.

But the circuit and course of the flow of life-force from the heart to the limbs is not like the course of the flow from the brain to the limbs. For behold, concerning the heart it is said, "All the rivers go to the sea," etc.,

4 ובמקום שהם הולכים שם הם שבים ללכת שנמשך הדם מכל האברים אל הלב וחוזר מן הלב ונמשך לכל האברים.

"and to the place where they go, there they return to go": for the blood is drawn from all the limbs to the heart, and returns from the heart and is drawn out to all the limbs.

וגם הנה השפעת החיות שמן הלב לאברים הוא מן הדם שהוא הנפש והדם מתהווה מן המאכל שמתעכל ונעשה דם הנפש ממש.

And moreover, the flow of life-force from the heart to the limbs is from the blood, which is the soul; and the blood comes into being from the food, which is digested and becomes the very blood of the soul.

5 והנה תחלת בישול המאכל הוא בכבד ששם נעשה דם ומתברר ומהמובחר שולח ללב ואזי נסגר הדם בתוך הלב ואח"כ נפתח הלב ע"י כח ההמשכה שנמשך מן המוח ופותח את הלב להמשיך הדם בכל האברים

Now, the beginning of the digestion of the food is in the liver: there it becomes blood and is refined, and the choicest [of it] is sent to the heart. Then the blood is shut up within the heart, and afterwards the heart is opened through the drawing power that extends from the brain and opens the heart, to draw the blood into all the limbs.

ולכן הלב דופק תמיד שמחמת סגירה ופתיחה הנל שהן תמיד כי תמיד מתברר ונשלח דם חדש מן הכבד אל הלב ונסגר ואח"כ נמשך כח מן המוח ופותחו

Therefore the heart beats constantly, because of the aforementioned closing and opening, which are constant; for new blood is constantly refined and sent from the liver to the heart, and is shut in, and afterwards a power is drawn from the brain and opens it.

ולכן הוא רצוא ושוב תמיד בבחי' סגירה ופתיחה וזהו הדפק שדופק הלב תמיד מחמת זה

Therefore it is constantly "running and returning" (ratzo vashov), in the manner of closing and opening; and this is the pulse with which the heart constantly beats, because of this.

נמצא שהשפעת החיות שמן הלב לאברים מדם הנפש שבו היינו מה שמקבל החיות מן הכבד שאותו הדם נסגר בתוכו ואח"כ נפתח כו'.

It follows that the flow of life-force from the heart to the limbs is from the blood of the soul within it, that is, the life-force that it receives from the liver: that blood is shut up within it, and afterwards it is opened, etc.

משא"כ המשכת החיות שמן המוח לאברים היא המשכה והשפעה לבדה ובזה יובן מה שהקב"ה נקרא עד"מ בשם לב דוקא כי כל השפעות החיות שמשפיע לברואיו באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] דוקא תליא מילתא כנודע.

Whereas the drawing of life-force from the brain to the limbs is a drawing-down and bestowal alone. And with this will be understood why the Holy One, blessed be He, is called, by way of analogy, specifically by the name "heart": for with all the flows of life-force that He bestows upon His creatures, the matter depends specifically on the arousal from below (isarusa dilesata), as is known.

6 ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] זו הוא מ"ש ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ואהבת הוא מלשון אבה

And this arousal from below is what is written, "And you shall love Havayah your G-d with all your heart and with all your soul." "And you shall love" (ve'ahavta) is from the term avah ("want"),

דהיינו ראותא דליבא בחשיקה וחפיצה שיהי' [שיהיה] כל רצונו וחפצו להיות הוי' הוא אור א"ס ב"ה ממש בבחי' אלקיך

that is, the will of the heart (re'usa deliba), with longing and desire: that all his will (ratzon) and desire be for Havayah, which is the very Infinite Light, blessed be He, to be at the level of "your G-d,"

דהיינו בגילוי הנפש כאלו הוא לנוכח ורצון וחפץ זה יהי' [יהיה] בכל לבבך ובכל נפשך שלא יהי' [יהיה] רצון וחפץ אחר זולתו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו'.

that is, revealed in the soul as though He were present before [him]. And this will and desire shall be "with all your heart and with all your soul," so that there be no other will or desire apart from Him, as it is written, "Whom have I in heaven? And with You I desire nothing," etc.

7 וכל צרכי עוה"ז שצריך האדם להשתמש בהם לחיי גופו יהיו בע"כ [בעל כרחך] וכמאן דשדי בתר כתפוי כי בע"כ [בעל כרחך] אתה חי ולא מחפץ האמיתי.

And all the needs of this world that a person must make use of for the life of his body shall be against his will, and like "one who casts [them] behind his shoulders"; for "against your will you live," and not out of true desire.

וזהו לא חפצתי כו' שיש הפרש בין חפץ לרצון שרצון נקרא מי שרוצה הדבר אף שלא מרצונו וחפצו האמיתי

And this is [the meaning of] "I desire nothing," etc. For there is a difference between chefetz (desire) and ratzon (will): ratzon is said of one who wants the thing even though it is not out of his true will and desire;

ואף מי שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני נקרא רצון אצלו שרוצה מ"מ אבל חפץ נק' חפץ ורצון האמיתי

and even one whom they coerce until he says, "I want [to]," it is called ratzon on his part, since he wants [it] nevertheless. But chefetz denotes true desire and will,

דהיינו שיש לו חפץ ותשוקה מחמת שמוצא קורת רוח ותענוג באותו הדבר שרוצה וע"ז נאמר ועמך לא חפצתי בלשון חפץ ולא בלשון רצון

that is, that he has a desire and yearning because he finds satisfaction and delight in that thing he wants. And regarding this it is said, "And with You I desire (chafatzti) nothing," in the language of chefetz and not in the language of ratzon:

שכל חפצו וכל ישעו יהי' [יהיה] רק לדבקה בו יתי' שהוא מקור החיים ומקור התענוגים ועמ"ש בפי' וכל גבולך לאבני חפץ בד"ה ושמתי כדכד

that all his desire and all his salvation shall be only to cleave to Him, may He be blessed, who is the source of life and the source of delights. And see what is written in the explanation of "And all your borders of stones of desire (avnei chefetz)," in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod [a precious stone]."

וע"ז אומרים באמת ויציב ואהוב וחביב ונחמד ונעים כו' הדבר הזה והיינו הדבר הזה שבק"ש [שבקריאת שמע] ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך והיו הדברים האלה כו'.

And regarding this we say in [the blessing] "True and firm": "and beloved and cherished, and delightful and pleasant," etc., "is this thing." And this is "this thing" that is in the Shema: "And you shall love Havayah your G-d with all your heart and with all your soul, and these words shall be," etc.

8 והנה באתערותא דלתתא זו אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] גילוי פנימיות רצונו יתי' וחפצו האמיתי להיות המשכת התורה והמצות וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל ונמשך בהן עונג העליון

Now, through this arousal from below [comes] the arousal from above (isarusa dile'eila): the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of His will, may He be blessed, and of His true desire, for there to be the drawing-down of the Torah and the mitzvos, as it is written, "He established a testimony in Yaakov, and set a Torah in Israel"; and the supernal delight is drawn into them,

כמאמר אשר קדשנו במצותיו אשר הוא מלשון באשרי כי אשרוני בנות שהוא לשון שבח והילול ע"ד וטוב ויפה הנאמר באמת ויציב ואהוב וחביב ונחמד ונעים כו'.

as in the saying, "who (asher) has sanctified us with His commandments": asher is from the expression "In my happiness (be'oshri), for daughters have called me happy (ishruni)," which is an expression of praise and acclaim, along the lines of "and good and beautiful" that is said in [the blessing] "True and firm": "and beloved and cherished, and delightful and pleasant," etc.

שנמשך עונג העליון מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא מקור חיי החיים מקור התענוגים להתלבש בתורה ומצות שלפנינו הנגלות לנו המלובשות בענינים גשמיים

For the supernal delight is drawn from the Infinite Light, blessed be He, the light that encompasses all worlds, which is the source of the life of [all] life, the source of delights, to be enclothed in the Torah and mitzvos that are before us, revealed to us, enclothed in physical matters.

אשר כח זה להיות המשכה זו שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות יורדת ומתלבשת למטה מטה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] זו תליא

And this power — for this drawing-down, which is far, far above the chain of descending worlds (hishtalshelus), to descend and be enclothed far, far below — depends on this arousal from below.

(ועמ"ש ג"כ מזה בביאור ע"פ יונתי בפי' כי קולך ערב ומראך נאוה ובד"ה ואהיה אצלו אמון בפי' ואהיה שעשועים יום יום ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן ובפסוק וזכרתם את כל מצות ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש בפי' כי תהיו אתם ארץ חפץ כו')

(And see what is written on this also in the explanation on [the verse] "My dove," on the meaning of "for your voice is sweet and your appearance is comely"; and in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling," on the meaning of "and I was [His] delight day by day." And see what is written in the discourse beginning "Binding [his foal] to the vine," and on the verse "And you shall remember all the commandments." And see what is written in the discourse beginning "Those who come, He will cause to take root," on the meaning of "for you shall be a land of desire," etc.)

ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שבתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים ואח"כ עול מצות כי א"א לקבל עול מצות ולהיות נמשך בהן עונג העליון ב"ה כי"א ע"י קבלת עול מלכות שמים תחלה והיינו ואהבת שבפי' ראשונה.

And therefore our Sages, of blessed memory, said that first one should accept upon himself the yoke of the kingdom of Heaven, and afterwards the yoke of the mitzvos. For it is impossible to accept the yoke of the mitzvos, and for the supernal delight, blessed be He, to be drawn into them, except through accepting the yoke of the kingdom of Heaven first; and this is "And you shall love" in the first section [of the Shema].

9 ועמ"ש מזה בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב והנה על בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע זו נאמר ולבי ער

And see what is written on this in the discourse beginning "I have seen, and behold, a menorah all of gold." Now, concerning this level of arousal from below and arousal from above it is said, "but my heart is awake":

כי הגם שאני ישנה בגלותא שאותותינו לא ראינו כנ"ל מ"מ אף בגלותנו לא עזבנו ה' מבחי' רעותא דליבא בחי' רצון ותשוקה שיש בכל נפש מישראל לעורר את האהבה עד שתחפץ להתפשט מלבושים שבנוגה

for although "I am asleep — in the exile," in that "our signs we have not seen," as mentioned above, nevertheless even in our exile G-d has not left us without the level of the will of the heart (re'usa deliba), the level of will and yearning that there is in every soul of Israel "to arouse the love, until it desires" to divest itself of the garments that are in nogah [the glowing husk].

ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] זו נמשכה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המשכת עונג העליון בתומ"צ [בתורה ומצות] אלא שהן בבחי' העלם ולא בגילוי.

And through this arousal from below the arousal from above has been drawn down, the drawing-down of the supernal delight into Torah and mitzvos, except that they are in a state of concealment and not in revelation.

10 וזהו אותותינו לא ראינו לא ראינו דייקא שאינו נראה ונגלה לעיני בשר עין בעין ממש.

And this is [the meaning of] "Our signs we have not seen": "we have not seen" specifically, for it is not seen and revealed to eyes of flesh, actually "eye to eye."

אבל מ"מ אותותינו קיימות שהן אותיותינו דהיינו אותיות התורה ותפלה הנמשכות למטה מאור א"ס ב"ה.

But nevertheless "our signs" endure, which are "our letters," that is, the letters of the Torah and prayer, which are drawn down from the Infinite Light, blessed be He.

וע"ז נאמר לעושה נפלאות גדולות לבדו שממשיך נפלאות גדולות תמיד אלא שהן בבחי' לבדו דהיינו בבחי' העלם

And regarding this it is said, "To Him who does great wonders alone": He draws down great wonders constantly, except that they are at the level of "alone," that is, at the level of concealment.

כי תפלה במקום קרבנות תקנום רק שע"י הקרבנות אשה ריח ניחוח לה' היה ע"י גילוי שכינה ממש בבהמ"ק [בבית המקדש]

For [the Sages] instituted prayer in place of the sacrifices; only, through the sacrifices, "a fire-offering, a pleasing fragrance to Havayah," there was, through this, an actual revelation of the Shechinah (Divine Presence) in the Holy Temple,

והיה אש יורד מלמעלה אריה דאכיל קורבנין משא"כ ע"י התפלה נעשה המשכה זו בבחי' העלם ועמ"ש מזה סד"ה צו את בנ"י ואמרת אליהם את קרבני כו'

and there was fire descending from above, "a lion devouring the offerings"; whereas through prayer this drawing-down takes place in a state of concealment. And see what is written on this at the end of the discourse beginning "Command the Children of Israel and say to them, 'My offering,'" etc.

אבל מ"מ גם ע"י התפלה מתעלה הנפש לאשתאבא בגופא דמלכא ולהמשיך משם חיים וחסד שפע אור א"ס ב"ה הנעלם ומתלבש באותיות התורה והתפלה

But nevertheless, through prayer too the soul ascends "to be absorbed into the body of the King," and to draw from there life and kindness, the flow of the Infinite Light, blessed be He, that is hidden and enclothed in the letters of the Torah and prayer.

ולא עוד אלא שקול דודי דופק הוא על היד והיינו הארה והמשכה בבחי' חיצוניות שהוא חיצונית ההארה מן הלב שכמו שנמשך בדפיקא דליבא בבחי' פנימיות כך מתראה המשכה זו בבחי' חיצוניות דפיקא על היד

And not only that, but "the voice of my beloved knocks (dofek)": this is [the pulse] on the hand, that is, a radiance and drawing-down at the level of the outer dimension (chitzoniyus), which is the outer dimension of the radiance from the heart. For just as it is drawn in the beating of the heart at the level of the inner dimension (pnimiyus), so this drawing-down shows itself at the level of the outer dimension, a beat on the hand.

והנה בבחי' פנימיות בדפיקא דליבא נמשכו המשכת התורה והמצות ויקם עדות ביעקב כו'

Now, at the level of the inner dimension, in the beating of the heart, there are drawn the drawings-down of the Torah and the mitzvos, "He established a testimony in Yaakov," etc.

ובבחי' חיצוניות הן המשכות חסדי ה' עמנו תמיד כעל כל אשר גמלנו לעושה נפלאות גדולות וגו' נותן לחם לכל בשר כו' הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד כו'

And at the level of the outer dimension are the drawings-down of the kindnesses of G-d with us constantly, "according to all that He has bestowed upon us": "To Him who does great wonders," etc., "who gives bread to all flesh," etc., "who sustains the whole world in His goodness, with grace and with kindness," etc.

וזהו ענין דפ"ק [דפרק קמא] אותיות פק"ד שמזה נמשך להיות והי' פקד את שרה פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים ועמ"ש ע"פ אלה פקודי כו' אשר פקד ע"פ משה:

And this is the matter of dofek (דפק, beating), which has the letters of pakad (פקד, remembered): for from this it comes about that "And Havayah remembered (pakad) Sarah," [and] "I have surely remembered (pakod pakadti) you and what is done to you in Egypt." And see what is written on [the verse] "These are the accounts (pekudei)," etc., "which were accounted (pukad) by the word of Moshe."

11 ב והנה על התעוררות בחי' רעותא דליבא זו אמר הכתוב פתחי לי אחותי רעיתי אחותי היא האהבה הטבעית המסותרת בלב כ"י [כנסת ישראל] ובנפשם האלקי' שטבע זו היא מחמת מקור חוצבה ושרשה שהיא חלק אלוה ממעל ממש

2. Now, concerning the arousal of this level of the will of the heart (re'usa deliba), the verse says, "Open to me, my sister, my beloved (ra'yasi)." "My sister" is the natural love that is hidden in the heart of the Congregation of Israel and in their G-dly soul; this nature is due to the source from which it was hewn and its root, for it is actually "a part of G-d above,"

כי חלק ה' עמו ולכן נקרא אהבה הטבעית זו בשם אחותי שהיא כאהבת אח ואחות שאהבתם היא בטבעם מחמת תולדותם.

for "Havayah's part is His people." Therefore this natural love is called by the name "my sister," for it is like the love of brother and sister, whose love is in their nature by virtue of their birth.

ואמר פתחי לי שאהבה זו צריך לפתוח ולהוציאה ממסגר ומאסר הגוף והנפש הבהמית ע"י בחי' רעותא דלבא לעורר את האהבה כו' וכנ"ל

And it says, "Open to me," for this love must be opened and brought out from the prison and confinement of the body and the animal soul, through the level of the will of the heart, "to arouse the love," etc., as mentioned above.

(ועוד נתק ענין אחותי בד"ה כי תבאו אל הארץ בפ' בהר וענין רעיתי נת' [נתבאר] שם באופן אחר) ורעיתי פי' פרנסתי ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין כו'

(And the matter of "my sister" is explained further in the discourse beginning "When you come into the land," in Parshas Behar; and the matter of "my beloved" is explained there in another way.) And ra'yasi means "my provider" (parnasati), along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, "Israel sustain," etc.

ועמ"ש רועה ישראל האזינה כו' שהקב"ה כביכול רועה וניזון מישראל שישראל עושין לו מרעה ומזון.

And see what is written on "Shepherd (ro'eh) of Israel, give ear," etc.: that the Holy One, blessed be He, as it were, grazes (ro'eh) and is nourished from Israel, for Israel make pasture and nourishment for Him.

וכמ"ש אכלתי יערי עם דבשי דקאי על ק"ש [קריאת שמע] וברכתויה (כמ"ש פ' פנחס דרכ"ו ע"ב) יערי אלו המלאכים כי שרפים עומדים נקר' [נקרא / נקראת / נקראות] עצי שטים עומדים וכולם עומדים ביראה כו'.

And as it is written, "I have eaten my ya'ri [my honeycomb; ya'ar is also "forest"] with my honey," which refers to the Shema and its blessings (as is written in Parshas Pinchas, folio 226b): "my ya'ri" — these are the angels, for "Seraphim standing" are called "acacia wood standing," and "all of them stand in awe," etc.

והיינו מה שאומרים בברכת יוצר איך שהמלאכים מקדישים כו' והאופנים ברעש גדול כו'

And this is what we say in the blessing of Yotzer [the first blessing before the Shema], how the angels sanctify, etc., "and the Ofanim [a rank of angels] with a great noise," etc.

שתשוקתם וחפצם להתכלל באור ה' א"ס ב"ה ובטלים אליו יתי' שביטול והתכללות זה נקרא בשם אכילה כמו המאכל עד"מ שנבלע באברים באברים ומתאחד עם דם הנפש.

That is: their yearning and desire is to be included in the light of G-d, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, and they are nullified to Him, may He be blessed. This nullification (bittul) and inclusion is called by the name "eating," like food, by way of analogy, which is absorbed into the limbs, limb by limb, and becomes one with the blood of the soul.

12 ודבשי אלו הנשמות שהם פירות היער ויש בהם מתיקות ותענוג מהעז יצא מתוק ארץ זבת חלב ודבש כו'.

And "my honey" — these are the souls, which are the fruits of the forest (ya'ar), and in them there is sweetness and delight: "out of the strong came forth sweetness"; "a land flowing with milk and honey," etc.

והיינו מה שאומרים בק"ש [בקריאת שמע] שמע ישראל דקאי על הניצוץ אלקות ורמ"ח תיבין דק"ש [דקריאת שמע] כנגד רמ"ח אברי האדם שיהיו רמ"ח אברי האדם בטלין ונכללים באדם העליון ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'.

And this is what we say in the Shema, "Hear, O Israel," which refers to the spark of G-dliness. And the 248 words of the Shema correspond to the 248 limbs of man, so that the 248 limbs of man be nullified and included in the Supernal Man, "and upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," etc.

13 ונקרא בחי' זאת בזוה"ק [בזוהר הקדוש] לאשתאבא בגופא דמלכא דהיינו להיות בבחי' ביטול והתכללות ממש באור ה' א"ס ב"ה כמו המאכל שנעשה ממנו דם שמתאחד עם דם הנפש ממש.

And this level is called in the holy Zohar "to be absorbed into the body of the King," that is, to be in a state of actual nullification (bittul) and inclusion in the light of G-d, the Infinite One, blessed be He, like the food from which blood is made, which becomes one with the very blood of the soul.

וכך יהיו כל כחותיו רק לה' לבדו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' וכל כחות הנפש הבהמיות כח המתאוה כו' יהיו בבחי' אתכפייא ואתהפכא כו'.

And so all his powers shall be for G-d alone, as it is written, "Whom have I in heaven? And with You I desire nothing," etc. And all the animal powers of the soul, the appetitive power, etc., shall be in the state of being subdued (iskafya) and transformed (is'hapcha), etc.

14 ואזי תשוב הנפש לאלקים ותתהפך לבחי' אלקו' [אלקות] ממש עד שלא יהיה לה חיות ותענוג אחר זולת לה' לבדו

And then the soul will return to G-d and be transformed into actual G-dliness, until it has no other life-force (chayus) or delight apart from [what is] for G-d alone.

והוא הבאה מחמת ההתבוננות נפש המשכלת שמתבוננת בגדולת א"ס ב"ה אשר אין ערוך אליו ית' וכולא קמיה כלא חשיבא וכטפה מים בים האוקיינוס ואי לזאת תבטל הנפש במציאות אליו ית'

And this comes from the contemplation of the intellectual soul, which contemplates the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to whom there is no comparison, may He be blessed, and "all before Him is accounted as nothing," and like a drop of water in the ocean. And therefore the soul will be nullified in its existence to Him, may He be blessed,

וישליך מנגד כל החיות וכל התענוגים אשר לא להי' המה לדבקה בו לבדו יתי' באור א"ס ב"ה ממש מקור החיים ומקור התענוגים בלי שום תערובות זר ופניות דלגרמיה כו' רק בבחי' ביטול והתכללות באלקות ממש.

and he will cast aside all the life-force and all the delights that are not for G-d, to cleave to Him alone, may He be blessed, to the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the source of life and the source of delights, without any foreign admixture or motives for his own sake, etc., but only in a state of nullification (bittul) and inclusion in actual G-dliness.

15 והנה כמו שהמאכל המתעכל ונעשה דם הוא המתאחד עם דם הנפש ומחבר ומקשר השראת נפש בגוף לתת לו חיים כך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' ביטול והתכללות עד שתתהפך לבחי' אלקות ממש

Now, just as the food that is digested and becomes blood is what becomes one with the blood of the soul, and joins and binds the soul's indwelling in the body, to give it life, so through an arousal from below (isarusa dilesata) in a state of nullification (bittul) and inclusion, until it is transformed into actual G-dliness,

נמשך חיות ואור א"ס ב"ה כביכול להתחבר ולהתקשר בבחי' גופא הן הם מדותיו יתי' כמ"ש בזהר וכמה גופין תקינת לון כו' חסד דרועא ימינא גבורה כו'

the life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, are drawn, as it were, to be joined and bound with the level of a "body," namely His attributes (middos), may He be blessed, as it is written in the Zohar, "And many bodies You fashioned for them," etc.: "Chesed (kindness) is the right arm, Gevurah (restraint)," etc.

שמדות חסדו וגבורותיו יתי' הן בבחי' גוף לגבי הנשמה הוא אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלאו מכל אלין מדות כלל כו'.

For the attributes of His Chesed and His Gevuros, may He be blessed, are as a body in relation to the soul, which is the Infinite Light, blessed be He, itself, in its own glory, which "is not of these attributes at all," etc.

16 ואפי׳ [ואפילו] בחכמה עילאה כתיב כולם בחכמה עשית שנחשבת כעשייה גשמיות. וכמ״ש כי אמרתי עולם חסד יבנה שהחסד צריך להיות נבנה ומתהווה להיות התלבשות אור א״ס ב״ה במדת החסד

And even of supernal Chochmah (wisdom) it is written, "You have made them all with Chochmah," for it is accounted as physical making. And as it is written, "For I said, 'The world — kindness (chesed) shall be built,'" for the Chesed has to be built and come into being, so that there be an enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the attribute of Chesed;

וכן בשאר המדות ובחכמה (ועמש״ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה בד״ה לסוסתי) ובנין זה הוא מאתעדל״ת [מאתערותא דלתתא] זו שהיא בבחי׳ ביטול והתכללות ממש

and so with the other attributes (middos), and with Chochmah. (And see what is written above on this in the discourse beginning "To My mare.") And this building is from this arousal from below (isarusa dilesata), which is in a state of actual nullification (bittul) and inclusion.

שכמו שא״א להיות התקשרות הנפש עם הגוף מן המאכל עד שמתעכל ונעשה דם שמתאחד עם דם הנפש ממש. כך א״א להיות המשכות החיות מאא״ס [מאור אין סוף] ב״ה ולהיות התלבשות אור א״ס ב״ה בחכמה ובחסד מחמת אתערותא דלתתא כ״א שתהיה בבחי׳ ביטול והתכללות ממש עד שתשוב הנפש בבחי׳ אלקות ממש כנ״ל:

For just as there cannot be a binding of the soul with the body from the food until it is digested and becomes blood that becomes one with the very blood of the soul, so there cannot be the drawing-down of life-force from the Infinite Light, blessed be He, and the enclothing of the Infinite Light, blessed be He, in Chochmah and in Chesed, by virtue of an arousal from below, unless it is in a state of actual nullification and inclusion, until the soul returns to the state of actual G-dliness, as mentioned above.

17 אך להבין הטעם לכל זה מאין הוא הכח הזה לנפש המלובשת בגוף לאתעדל״ת [לאתערותא דלתתא] כזו להתאחד עם אלקות ולהמשיך חיות ואור א״ס ב״ה במדותיו הקדושות יובן בביאור הטעם שהמאכל הגשמי שהוא מדצ״ח [מדומם צומח חי] שהם למטה ממדרגת האדם שהוא מדבר ועליו יחיה האדם

But to understand the reason for all this — from where does the soul enclothed in a body have this power, for such an arousal from below (isarusa dilesata), to become one with G-dliness and to draw the life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into His holy attributes (middos)? — it will be understood through explaining the reason that physical food, which is of the inanimate, vegetative and animal, which are below the rank of man, who is a speaking [being], is what man lives by.

אלא היינו מפני שעל כל מוצא פי ה' שבמאכל יחיה האדם והמוצא פי ה' הוא הוא המחייהו.

Rather, this is because "by all that comes forth from the mouth of Havayah" that is in the food "does man live," and "that which comes forth from the mouth of Havayah" is itself what gives him life.

אך הנה האדם יש בו ג"כ מוצא פי ה' ולמה צריך עוד למוצא פי' ה' שבמאכל.

But behold, man too has in him "that which comes forth from the mouth of Havayah"; so why does he need, in addition, "that which comes forth from the mouth of Havayah" that is in the food?

אך הענין הוא דכתיב אחור וקדם צרתני אחור למע"ב [למעשה בראשית] כו' ולכן המוצא פי ה' שבמאכל הוא ממדרגות עליונות וגבוהות יותר ולזאת יש בו כח להמשיך המשכות חיות נפש האדם והתקשרותה והתלבשותה בגוף.

But the explanation is that it is written, "Behind and before You formed me": "behind" [means last] in the work of creation, etc. Therefore "that which comes forth from the mouth of Havayah" that is in the food is from higher and loftier levels, and so it has the power to draw the drawings-down of the life-force of man's soul, and its binding and enclothing in the body.

18 והנה כמו שהוא במשל שהמאכל הגשמי מחיה את האדם ומחבר נפש האדם בגופו מפני מוצא פי' ה' שבו

Now, just as it is in the analogy — that physical food gives life to man and joins man's soul to his body because of "that which comes forth from the mouth of Havayah" that is in it —

כך הוא בנמשל באתערותא דלתתא זו בבחי' ביטול והתכללות שנקרא בשם אכילה למעלה שממשיך חיות ואור א"ס ב"ה להתלבש בבחי' גופא חסד דרועא ימינא גבורה כו' הוא מפני מוצא פי' ה'

so it is in what the analogy illustrates: this arousal from below (isarusa dilesata), in a state of nullification (bittul) and inclusion, which is called by the name "eating" Above, and which draws the life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be enclothed in the level of a "body" — "Chesed (kindness) is the right arm, Gevurah (restraint)," etc. — it is because of "that which comes forth from the mouth of Havayah."

הוא כח וחיות אלקות שיש לישראל בשרשם שהוא ממדרגות עליונות שבאור א"ס ב"ה כי ישראל עלה במחשבה.

This is the G-dly power and life-force that Israel have in their root, which is from the higher levels within the Infinite Light, blessed be He; for "Israel arose in thought."

19 ופי' עלה במחשבה כי יש ג' מיני מחשבות כמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם לשון רבים מחשבה שבמחשבה דהיינו שחושב מחשבת שכל והבנה ודבר שצריך בו עיון הלב.

And the meaning of "arose in thought" is: there are three kinds of thoughts, as it is written, "For My thoughts are not your thoughts" — in the plural. [There is] thought within thought, that is, when one thinks a thought of intellect and understanding, a matter that requires the heart's reflection.

ודבור שבמחשבה שחושב דברים בעלמא שאין בהם רק צירופי אותיות ואין מלובש בהם שום שכל והבנה.

And [there is] speech within thought, when one thinks mere words, in which there are only combinations of letters, and no intellect or understanding whatsoever is enclothed in them.

ומעשה שבמחשבה הוא כח המדמה שהוא רק דמיון לכל מה שרואה במעשה גשמיות ובפועל ממש.

And action within thought is the imaginative faculty, which is only an imagining of whatever one sees in physical action and in actual deed.

ועלה במחשבה היינו מחשבה שבמחשבה שהיא מחשבה עליונה (ועמ"ש ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם ובד"ה יונתי בחגוי הסלע. ובד"ה אם בחקתי תלכו ועמ"ש מענין ב' בחי' שבמחשבה בד"ה שובה ישראל עד)

And "arose in thought" is thought within thought, which is the supernal thought. (And see what is written on [the verse] "And Moshe wrote their goings forth," and in the discourse beginning "My dove, in the clefts of the rock," and in the discourse beginning "If you walk in My statutes"; and see what is written on the matter of the two levels in thought in the discourse beginning "Return, O Israel, unto.")

ושרש התהוות העולמות והתלבשות אור א"ס ב"ה בבחי' חכמה וחסד הוא מבחי' דבור ואמירה שבמחשבה

And the root of the coming-into-being of the worlds, and of the enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the levels of Chochmah (wisdom) and Chesed (kindness), is from the level of speech and saying within thought.

כמ"ש כי אמרתי עולם כו' ויאמר אלקים יהי אור כו' והן הן צירופי אותיות נמשכות מאור א"ס ב"ה להאציל כלים די"ס [די' ספירות] כמבואר במ"א

As it is written, "For I said, 'The world…,'" etc., [and] "And G-d said, 'Let there be light,'" etc. And these are the very combinations of letters drawn from the Infinite Light, blessed be He, to emanate the vessels of the ten Sefiros, as is explained elsewhere.

ולכן יש כח בשרש נש"י [נשמות ישראל] שהוא מבחי' מחשבה שבמחשבה להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה ע"י שבטל ונכלל ממש באלקות באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] זו והוא הוא בבחי' המאכל שמתעכל ונהפך לדם הנפש וממשיך חיות כו'.

Therefore there is power in the root of the souls of Israel, which is from the level of thought within thought, to draw the life-force and the Infinite Light, blessed be He, through its being actually nullified and included in G-dliness with this arousal from below (isarusa dilesata); and this is exactly like the food that is digested and turns into the blood of the soul and draws life-force, etc.

וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שהחסד נבנה ע"י כי אמרתי אמירה בלב שלי שישראל עלה במחשבה

And this is [the meaning of] "For I said, 'The world — kindness shall be built'": the Chesed is built through "For I said" — a saying in My heart, that "Israel arose in thought."

(ועמ"ש מזה לעיל בד"ה לסוסתי ועי' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' תולדות בדף קל"ה על ענין בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות כו' ע"ש)

(And see what is written on this above in the discourse beginning "To My mare"; and see the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] in Parshas Toldos, on folio 135, on the matter of "With ten utterances the world was created — but could it not have been created with one utterance?" etc.; see there.)

ופי' כי אמרתי עולם שהאמירה באה לבחי' עולם בעשרה מאמרות שנברא העולם יהי אור יהי רקיע כו'.

And the meaning of "For I said, 'The world'" is that the saying comes to the level of "world," in the ten utterances with which the world was created: "Let there be light," "Let there be a firmament," etc.

ומזה נמשך חיות העולמות בפנימיות ובחיצוניות. בפנימיות ויקם עדות ביעקב כו' ובחיצוניות קול דודי דופק אותיות פק"ד פקד פקדתי כו'.

And from this the life-force of the worlds is drawn, in the inner dimension (pnimiyus) and in the outer dimension (chitzoniyus): in the inner dimension, "He established a testimony in Yaakov," etc.; and in the outer dimension, "the voice of my beloved knocks (dofek)," the letters of pakad: "I have surely remembered (pakod pakadti)," etc.

וזהו האותיות שאלוני על בני ועל פועל ידי תצוני על בני בבחי' פנימיות ועל פועל ידי בבחי' חיצוניות:

And this is [the meaning of] "The letters, ask Me concerning My children, and concerning the work of My hands command Me": "concerning My children" at the level of the inner dimension, and "concerning the work of My hands" at the level of the outer dimension.

20 ג והנה באתערותא דלתתא זו שע"י בחי' פתחי לי אחותי רעיתי יעלה ויבא ויגיע למדרגה יותר עליונה הוא בחי' יונתי והוא בחי' עיניך יונים כמו זוג יונים שמסתכלים תמיד זה בזה ונהנים בראייתם זע"ז [זה עם זה / זה על זה].

3. Now, through this arousal from below (isarusa dilesata), which is through the level of "Open to me, my sister, my beloved," one will rise, come and reach a still higher level, which is the level of "my dove" (yonasi). And this is the level of "your eyes are doves," like a pair of doves that constantly gaze at each other and take pleasure in seeing each other.

21 ולא זזה חיבתם מלהסתכל זה בזה. כך יהיה האדם בבחי' זו שהוא בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא לאסתכלא תדיר. ועל זה נאמר עיני האדם לא תשבענה.

And their affection never ceases from gazing at each other. So shall a person be at this level, which is the level of "gazing at the glory of the King," gazing constantly. And concerning this it is said, "The eyes of man are not satisfied."

פי' עיני האדם הוא האדם הגדול בענקים זה אברהם אבינו שעליו נאמר הלוך ונסוע תדיר בלי הפסק תמיד הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה עד הנגבה שנקרא אברהם אוהבי ותמיד לא זזה חיבתו להמקום ב"ה.

The meaning of "the eyes of man" is: "the great man among the giants" — this is Avraham our father, about whom it is said, "going and journeying," constantly, without interruption, always "going and journeying" from level to level, until "the south" (ha-negbah); [he is the one] who is called "Avraham who loves Me"; and his affection for the Omnipresent, blessed be He, never ceased.

ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בכל יום יהיה בעיניך דברי תורה כחדשים שלא שבעתם העין. (ועמ"ש בפ' בחקתי בפי' ואכלתם ולא תשבעו) והיינו מחמת התבוננותו בגדולת א"ס ב"ה שאין לו סוף כו'.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Every day the words of Torah should be in your eyes as new," which the eye has not had its fill of. (And see what is written in Parshas Bechukosai on the meaning of "And you shall eat and not be satisfied.") And this is because of his contemplation of the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who has no end, etc.,

ואין ערוך עליו ית' דכולא קמיה כלא כו' וכטפה מים אוקיינוס כו' והוא המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב [מעשה בראשית] מאין ליש ממש והתחדשות זו היא רק הארה בעלמא הודו וזיוו של שמו על ארץ כו'

and there is no comparison to Him, may He be blessed, for "all before Him is as nothing," etc., and like a drop of water [in] the ocean, etc. And He is the One who "in His goodness renews each day, constantly, the work of creation," from actual nothingness into being; and this renewal is only a mere radiance: "His splendor," and the radiance of His Name, "is upon the earth," etc.,

שהזיו מתחדש מאין ממש מאין תמיד ותמיד הוא מתחדש ולזאת וקדושים בכל יום יהללוך סלה קדושים אלו הנשמות שלמעלה בכל יום תמיד יהללוך סלה

for the radiance is renewed from actual nothingness, from nothingness constantly, and constantly it is renewed. And therefore, "And holy ones praise You every day, selah": "holy ones" — these are the souls above; "every day," constantly, "they praise You, selah,"

בלי הפסק ממדרגה למדרגה עד רום המעלות למעלה עד אין קץ וסוף ולמטה עד אין תכלית.

without interruption, from level to level, up to the height of the levels — above, without limit or end, and below, without bound.

22 ואי לזאת לא תשבע עין מלראות ולאסתכלא ביקרא דמלכא תדיר ולהיות שש ועלז בה בראיה זו

And therefore the eye will not be sated with seeing, and with gazing at the glory of the King constantly, and with rejoicing and exulting in this seeing,

ולהתענג על ה' הוא אור א"ס ב"ה המתגלה בנפשו המשכלת שהיא קרבת ה' ממש וצדיק באמונתו זו יחיה כו' כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פל"ג.

and with "delighting in Havayah," which is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is revealed in his intellectual soul, which is actual closeness to G-d; and "the righteous one by his faith," this [faith], "shall live," etc., as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 33.

23 ובאתערותא דלתתא זו אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כך ממש עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו ע"י עיני תמיד אל ה' כו'

And through this arousal from below (isarusa dilesata), the arousal from above (isarusa dile'eila) is exactly so: "The eye of Havayah is upon those who fear Him, upon those who hope for His kindness," through "My eyes are always toward Havayah," etc.

ומזה נמשך עוד בעילוי אחר עילוי עד שיהיה בבחי' תמתי שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ברבות בשה"ש [בשיר השירים] תמתי תאומתי שכנס"י [שכנסת ישראל] הם תאומתו של המקום ב"ה

And from this there is drawn further, in ascent after ascent, until one will be at the level of "my perfect one" (tamasi), of which our Sages, of blessed memory, said in [Midrash] Rabbah on Song of Songs, "tamasi — my twin (te'umasi)," for the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is the twin of the Omnipresent, blessed be He.

שהקב"ה נקרא בשם חתן וכנס"י [וכנסת ישראל] בשם כלה המזדווגת להחתן ונעשית לו תאומתו

For the Holy One, blessed be He, is called by the name "bridegroom," and the Congregation of Israel by the name "bride," who is united with the bridegroom and becomes his twin.

ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שנקרא תמתי מלשון שלימות שהיא משלמת אותו ית' כביכול להיות נקרא בשם תם ושלם ובלעדי כנס"י [כנסת ישראל] אין לו תמות ושלימות אמיתי כביכול כי דכר בלא נוקבא נקרא פלג גופא (ע' [עיין] בזהר ויקרא ד"ז ע"ב).

Yet "a verse does not depart from its plain meaning": that it is called tamasi from the term [for] perfection, for she completes Him, may He be blessed, as it were, so that He is called by the name "whole and complete"; and without the Congregation of Israel He has no true wholeness and completeness, as it were, for "a male without a female is called half a body" (see the Zohar, Vayikra, folio 7b).

ועל זה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ועשיתם אתם אתם כתיב מעלה אני עליכם כאילו עשאוני כו'. וביאור ענין זה דלכאורה אינו מובן איך שייך עשיי' [עשייה] כלפי מעלה.

And concerning this our Sages, of blessed memory, said on the verse "And you shall do them (osam)": "It is written atem ('you'): I account it to you as though you had made Me," etc. And the explanation of this matter: for at first glance it is not understood how "making" can apply with regard to Above.

אך הענין הוא כי שלימות הבורא מה שנקרא רחום וחנון ארך אפים וכו' לא בא לידי גילוי כ"א בהתהוות העולמות והברואים שנמשך ונתלבש אור א"ס ב"ה דלאו מכל מדות כו' בבחי' מדת החסד ורחום וחנון כו'.

But the explanation is that the perfection of the Creator — that He is called "compassionate and gracious, slow to anger," etc. — comes to revelation only in the coming-into-being of the worlds and the creatures, in which the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which "is not of any attributes," etc., is drawn and enclothed in the level of the attribute of Chesed (kindness), and "compassionate and gracious," etc.

24 והמשכה זו באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא כנ"ל כי חסד דרועא ימינא ע"י צדקה וחסד שישראל עושין למטה.

And this drawing-down depends on the arousal from below (isarusa dilesata), as mentioned above. For Chesed (kindness), "the right arm," is through the charity and kindness that Israel do below.

וגבורה דרועא שמאלא ע"י בחי' שמאל דוחה שהוא בחי' אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] נעשה שמאלו תחת לראשי שגורם נשיאת ראש בבחי' הסתלקות דאסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא]

And Gevurah (restraint), "the left arm," is through the level of "the left [hand] pushes away," which is the level of subduing (iskafya) the sitra achra (the other side): [then] it becomes "His left hand under my head," which brings about the lifting of the head, at the level of ascent (histalkus), that "the glory of the Holy One, blessed be He, ascends."

וע"י אתהפכא סט"ע [סטרא אחרא] בועשה טוב גורם בחינת וימינו תחבקני הוא בחי' ימינו וחסדו של הקב"ה.

And through transforming (is'hapcha) the sitra achra, with "and do good," one brings about the level of "and His right hand embraces me," which is the level of the right hand and the kindness of the Holy One, blessed be He.

כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' שהיא המקפת את הנפש כאדם החובק את חבירו מאחוריו ומקיפו שאינו מניחו להפרד ממנו כך הוא האהבה הבאה מלמעלה

As it is written, "I have loved you, says Havayah": it is [the love] that encompasses the soul. Just as a person who embraces his fellow from behind and encircles him, so that he does not let him be separated from him, so is the love that comes from Above,

שהיא למעלה מכדי שתוכל נפש האדם שאת ואינה מתלבשת ומתעלמת בתוך הנפש רק שהיא מקפת וסובבת אותה עד שתהא צרורה ומוקפת בצרור החיים את ה' ממש לבלתי הפרד ממנו.

which is beyond what the soul of man can bear; and it is not enclothed and concealed within the soul, but rather it encompasses and surrounds it, until it is bound and encompassed "in the bond of life with Havayah," truly, never to be separated from Him.

25 וזהו כאלו עשאוני דקאי על עשיית החסד והגבורה שהן בחי' כלים ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה

And this is [the meaning of] "as though you had made Me": it refers to the making of the Chesed (kindness) and the Gevurah (restraint), which are the level of vessels and a dwelling for the indwelling of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

כי אור בלא כלי אינו אור הנגלה ומושג כלל ואין העולמות יכולים לקבלו והתהוות העולמות הוא כדי להראות גילוי שלימותו ית' רחום וחנון כו'.

For light without a vessel is not a light that is revealed and grasped at all, and the worlds cannot receive it; and the coming-into-being of the worlds is in order to show the revelation of His perfection, may He be blessed, "compassionate and gracious," etc.

ולכן עשיית הכלים נחשבת כאלו עשאוני ממש להיות המשכת גילוי שלימותו ית'

Therefore the making of the vessels is accounted actually "as though you had made Me," for there to be the drawing-down of the revelation of His perfection, may He be blessed,

שהוא ע"י התלבשות אור א"ס ב"ה בבחי' כלים בחכמה ובחסד ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של ישראל. (ועמ"ש עוד מענין יונתי תמתי בסמוך בד"ה ששים המה מלכות כו'):

which is through the enclothing of the Infinite Light, blessed be He, in the level of vessels, in Chochmah (wisdom) and in Chesed, through the arousal from below (isarusa dilesata) of Israel. (And see what is written further on the matter of "my dove, my perfect one" nearby, in the discourse beginning "There are sixty queens," etc.)

26 אך הנה הגורם לכל בחי' הללו הוא מ"ש שראשי נמלא טל. והענין הוא דכתיב אהיה כטל לישראל

But behold, what brings about all these levels is what is written, "for my head is filled with dew." And the explanation is that it is written, "I will be as the dew to Israel."

לא כגשמים שנעצרים לפעמים מחמת מעשה התחתונים אבל טל אינו נעצר לעולם אפילו שנים כשני אליהו שאמר אם יהיה טל ומטר כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] לא פעל אלא עצירת המטר ולא הטל.

Not like rain, which is sometimes withheld because of the deeds of the lower beings; but dew is never withheld, even in years like the years of Eliyahu, who said, "there shall be no dew or rain," etc.; and even so he effected only the withholding of the rain, and not of the dew.

27 והטעם כי הנה יש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שתלוי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא]. ויש אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאינו תלוי כלל באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] כי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו היא מדרגה עליונה מאד נעלה באור א"ס ב"ה הסוכ"ע כו'.

And the reason is: there is an arousal from above (isarusa dile'eila) that depends on the arousal from below (isarusa dilesata), and there is an arousal from above that does not depend at all on the arousal from below; for this arousal from above is a supreme and very exalted level in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.,

שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת לשם ואינה נחשבת שם למאומה וכחשיכה כאורה ומשם יורד הטל. ולכן אין לו מעצור ממעשה התחתונים שאינו מעכבו חטא ועון כלל כי למענו יתי יעשה ולפניו כחשיכה כאורה.

which the arousal from below does not reach, and [where] it is not accounted as anything at all, and "darkness is like light"; and from there the dew descends. Therefore nothing withholds it because of the deeds of the lower beings, for sin and iniquity do not hold it back at all; for He, may He be blessed, acts for His own sake, and before Him "darkness is like light."

(ועמ"ש מזה סד"ה האזינו השמים). וזהו שראשי נמלא טל ראשי דוקא

(And see what is written on this at the end of the discourse beginning "Give ear, O heavens.") And this is [the meaning of] "for my head is filled with dew" — "my head" specifically.

דהנה מבואר למעלה בענין ולבי ער שאין דומה ההשפעה והילוך החיות שמהלב אל האיברים להשפעה שמהמוח לאיברים שההמשכה מהלב יש בה העלאה תחלה ואח"כ הוא המשכה משא"כ ההשפעה מהמוח היא המשכה לבדה.

For behold, it was explained above, regarding "but my heart is awake," that there is no likeness between the flow and course of the life-force (chayus) from the heart to the limbs and the flow from the brain to the limbs: for the drawing-down from the heart has in it first an ascent, and afterwards it is a drawing-down; whereas the flow from the brain is a drawing-down alone.

ולכן ענין הטל שהוא האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] נקרא שראשי נמלא טל הוא בחי' מוחא ועיין זח"ג [זהר חלק ג] פי שלח (דקס"א ע"ב)

Therefore the matter of the dew, which is the arousal from above that is beyond the arousal from below, is called "for my head is filled with dew," which is the level of the brain (mocha). And see the Zohar, Part III, Parshas Shelach (folio 161b).

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם ורמזו בזה למ"ש בפ"ב [בפרק ב'] דמדות כל השערים שבמקדש היו להם דלתות חוץ משל אולם.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Open for Me like the eye of a needle, and I will open for you like the opening of the Ulam (Hall)." And with this they alluded to what is stated in the second chapter of [Tractate] Middos: "All the gates in the Temple had doors, except for that of the Ulam."

והענין הוא כי הנה השערים הם שערי ההשפעה להמשיך חיות ומזון לעולם והדלתות הם לסגור השער כו' (עמ"ש מזה בד"ה והבדילה הפרכת) כי לפעמים השערים נסגרים לפי מעשה התחתונים

And the explanation is: the gates are the gates of the flow, to draw life-force and sustenance to the world, and the doors are to close the gate, etc. (See what is written on this in the discourse beginning "And the curtain shall separate.") For at times the gates are closed according to the deeds of the lower beings;

אבל פתח האולם לא היו בו דלתות שתמיד היה פתוח לפי שהוא רומז להההשפעה היוצאת תמיד בלי הפסק ובלי מעצור ממעשה התחתונים שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת עד שם

but the opening of the Ulam had no doors, for it was always open, because it alludes to the flow that goes forth constantly, without interruption and without being withheld by the deeds of the lower beings, for the arousal from below does not reach there.

אך זהו דוקא בהשפעה הנשפעת לעוה"ז הגשמי שהיא מושפעת מבחי' חיצוניות של עולמות עליונים

But this is specifically in the flow that flows to this physical world, which flows from the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the higher worlds.

אבל בבחי' פנימיות עולמות עליונים צריך להיות תחלה כל האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] כולה עד היכן שכחה מגעת ואח"כ דוקא מתגלה ויורדת בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] עליונה ומאד נעלה מה שאין אתערותא דלתתא מגעת עד שם וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם.

But at the level of the inner dimension (pnimiyus) of the higher worlds, there must first be the entire arousal from below, all of it, as far as its strength reaches; and only afterwards does a supreme and very exalted inner level, which the arousal from below does not reach, reveal itself and descend. And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Open for Me like the eye of a needle, and I will open for you like the opening of the Ulam."

28 ולהסביר זה הענין בעבודת ה'. הנה נודע כי ראשית ההשתלשלות הוא מחכמה ולמטה. ומחכמה ולמטה הנה הנפש האלקית היא מתלבשת בגוף ונפש הבהמית

And to explain this matter in the service of G-d: it is known that the beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus) is from Chochmah (wisdom) and below. And from Chochmah and below, the G-dly soul is enclothed in the body and the animal soul,

וצריך האדם להגביר הנפש האלקית ולהוציאה ממסגר הגוף ונפש הבהמית. אך רצון שבנפש הוא בבחי' [בבחי'] רצון עליון שהוא למעלה מההשתלשלות.

and a person must strengthen the G-dly soul and bring it out from the prison of the body and the animal soul. But the will (ratzon) that is in the soul is at the level of the supernal will, which is above the chain of descending worlds.

29 וכך רצון זה אינו מתלבש בנפש הבהמית כלל. אך אינו שורה ומתגלה בנפש האדם בבחי' גילוי עד שיעשה כל מה שבכחו

And so this will (ratzon) is not enclothed in the animal soul at all. But it does not rest and become revealed in a person's soul in a revealed manner until he does all that is in his power.

והנה אין בכח נפשו להגביר כ"א מחכמה ולמטה דהיינו שישים עיקר חכמתו בחכמת התורה וכן מדותיו שהוא אהוי"ר [אהבה ויראה] כו' יהיו רק לה' לבדו.

Now, it is not in the power of his soul to strengthen [it] except from Chochmah (wisdom) and below: that is, that he place the main part of his wisdom in the wisdom of the Torah, and likewise that his emotive attributes (middos), which are love and awe, etc., be for G-d alone.

משא"כ הרצון שהוא בבחי' מקיף ואינו מלובש כלל בנפש אין בכח נפשו לשנותו רק כשיהי' [כשיהיה] שלימות מחכמה ולמטה כל מה שיש בכח הנפש אזי ממילא יאיר ויתגלה אור הרצון עליון ב"ה ברצון הנפש בבחי' גילוי

Whereas the will, which is at the level of an encompassing [light] (makif) and is not enclothed in the soul at all, his soul does not have the power to change; but when there is completeness from Chochmah and below, all that is in the power of the soul, then of itself the light of the supernal will, blessed be He, will shine and be revealed in the will of the soul, in a revealed manner.

(וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל בד"ה צאינה וראינה בפי' עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו ועמ"ש בד"ה כי תצא בפי' מ"ש בזהר מאן דקטיל לחויא יהבין ליה ברתא דמלכא כו').

(As was explained above in the discourse beginning "Go forth and gaze," on the meaning of "Make His will as your will, so that He will make your will as His will." And see what is written in the discourse beginning "When you go out," on the meaning of what is said in the Zohar, "Whoever kills the serpent is given the King's daughter," etc.)

ובזה יובן פתחו לי כחודה של מחט דהיינו מבחי' ההשתלשלות מחכמה ולמטה שהוא בחי' חודה של מחט לגבי אור א"ס ב"ה הסכ"ע [הסובב כל עלמין]

And with this will be understood "Open for Me like the eye of a needle": that is, from the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), from Chochmah and below, which is the level of "the eye of a needle" relative to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin),

שאין ערוך עליו יתי' כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיו של שמו על ארץ ושמים כו'.

to whom, may He be blessed, there is no comparison; for "His Name alone is exalted," only "His splendor," and the radiance of His Name, "is upon the earth and heavens," etc.

ואני אפתח לכם כפתחו של אולם היינו אתערותא דלעילא העליונה שלמעלי' [שלמעלה] מההשתלשלות ורצון זה הוא הגורם להיות נמשך ממנו רעותא דלבא לעורר את האהבה

"And I will open for you like the opening of the Ulam": this is the supreme arousal from above (is-arusa dile'eila), which is above the chain of descending worlds. And this will is what causes there to be drawn from it the will of the heart (re'usa deliba), "to arouse the love,"

בבחי' אחותי רעיתי יונתי תמתי מחמת שראשי נמלא טל שהטל שהוא מבחי' רצון העליון בה נמשך ונתלבש בבחי' ראשי היא בחי' חכמה כו' וד"ל [ודי למבין]

at the level of "my sister, my beloved, my dove, my perfect one," because "my head is filled with dew": for the dew, which is from the level of the supernal will, blessed be He, is drawn and enclothed in the level of "my head," which is the level of Chochmah, etc. And this suffices for one who understands.

(ועיין ברבות ע"פ אני ישנה כו' שמות פ' ב'. ק"כ ב'. ר"פ תרומה. ס"פ פקודי ובשה"ש [ובשיר השירים] ע"פ אני ישנה ובקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי באסתר ע"פ בימי אחשורוש זהר ר"פ האזינו ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם.

(And see [Midrash] Rabbah on [the verse] "I am asleep," etc.: Shemos, chapter 2; 120b; the beginning of Parshas Terumah; the end of Parshas Pekudei; and on Song of Songs, on "I am asleep"; and on Koheles, on "I spoke with my heart"; on Esther, on "In the days of Achashverosh." Zohar: the beginning of Parshas Haazinu, and in the Ramaz there;

וירא קי"ב א' בשלח מ"ו א' צו ל"ג ב' אמור כ"ה א' שלח קע"ד ב' פינחס רל"ג א' כנרשם בספר בית אהרן ע"פ אני ישנה):

Vayera 112a; Beshalach 46a; Tzav 33b; Emor 25a; Shelach 174b; Pinchas 233a; as recorded in the book Beis Aharon on "I am asleep.")

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 27

להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער כו'

To Understand the Explanation of "I Am Asleep, but My Heart Is Awake"

1 להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער כו'. הנה הנשמה ירדה מלמעלה מבחי' אלהות כמו נשמת אברהם מעולם האהבה

To understand the explanation of the words on the verse "I am asleep, but my heart is awake," etc. Now, the soul descended from above, from the level of G-dliness, like the soul of Avraham, from the world of love.

כי הנה יש בנשמות ע"ס [עשר ספירות] היינו שכל ומדות ומתלבשות בע"ס [בעשר ספירות] של נפש הבהמית וכשההנשמה מעוררת אהבה ויראה שלה הן אהבה הטבעית כנר לפני האבוקה והן אהבה שכליות

For behold, in the souls there are Ten Sefiros, that is, intellect and emotive attributes (middos), and they are enclothed in the Ten Sefiros of the animal soul. And when the soul arouses its love and awe, whether the natural love, like a candle before a torch, or intellectual love,

וכיון שהיא מלובשת בנפש הבהמית שבאדם הרי גם נפש הבהמית מסכמת ומתרצית לאהבה זו ואתכפייא ואתהפכא כו' וזהו תכלית ירידתה לצורך עלייה.

since it is enclothed in the animal soul that is in man, the animal soul too agrees and consents to this love, and it is subjugated and transformed (iskafya and is'hapcha), etc. And this is the purpose of its descent: for the sake of an ascent.

2 ולהבין מפני מה נקרא עלייה כשנהפכה נה"ב [נפש הבהמית] והענין כי הנה נפש הבהמית נלקחה מפני אריה פני שור כו' שהם חיות הקדש

And to understand why it is called an ascent when the animal soul is transformed: the explanation is that the animal soul was taken from "the face of the lion," "the face of the ox," etc., which are the holy Chayos [living creatures, an order of angels].

והנה בבריאה הם שרפים וביצירה חיות ובעשיי' [ובעשייה] אופנים וכולם בקדושה עצמה שכבר נתברר דהיינו שנמשך בהם בחי' ביטול והאופנים ברעש גדול כו'

Now, in the World of Beriah (Creation) they are Serafim [burning ones], in Yetzirah, Chayos, and in Asiyah, Ofanim [wheels]; and all of them are in holiness itself, which has already been refined, that is, the level of self-nullification (bittul) is drawn into them, and "the Ofanim, with a great noise," etc.

אך נפש הבהמית שבאדם שהיא בחי' נפרד היא נלקחה מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן

But the animal soul in man, which is the level of a separate [being], was taken from the level of the dregs of the Ofanim and the refuse in them,

שעדיין לא נבררו וצריכים בירור מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן שעדיין לא נבררו וצריכים בירור ע"י הנשמה ויש בהם בחי' פנימית ובחי' חיצוני'.

which have not yet been refined and need refinement, from the level of the dregs of the Ofanim and the refuse in them, which have not yet been refined and need refinement through the soul. And in them there is the level of the inner dimension (pnimiyus) and the level of the outer dimension (chitzoniyus).

הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] ממנה היא נפש הבהמית שבאדם והיא בעלת שכל ומדות וחיצוני' ממנה היא נפש בהמה ממש.

The inner dimension of it is the animal soul that is in man, which possesses intellect and emotive attributes; and the outer dimension of it is the soul of an actual animal.

3 והנה מקור ושרש פני אריה כו' הם מעולם התהו מלפני מלך מלך וימלוך וימת כו' שנפלו בשבירת הכלים

Now, the source and root of "the face of the lion," etc., are from the World of Tohu [Chaos], from "before any king reigned," "and he reigned, and he died," etc., which fell in the breaking of the vessels.

ולכן הבהמה יותר חזקה ובריאה מאדם מפני שהיא מבחי' הגבורה ששרשה מעולם התהו ולכן כשמתעלה הנפש הבהמית היא בעילוי יותר וכענין מקום שבעלי תשובה עומדין כו'

And therefore an animal is stronger and more robust than a human being, because it is from the level of Gevurah, whose root is from the World of Tohu. And therefore, when the animal soul is elevated, it is at a higher elevation, along the lines of "the place where baalei teshuvah (those who return) stand," etc.

אך עלייה ובירור זה אינה נעשית בפעם אחד אלא לעולם כל ימי שנותינו בעוה"ז צריך בירור אחר בירור

However, this ascent and refinement is not accomplished at one time; rather, always, all the days of our sojourn in this world, there must be refinement after refinement.

שהרי ומלכותו בכל משלה וכענין גלו לאדום שכינה עמהם היינו התלבשות השכינה וירידתה בע' [בשבעים] שרים להחיותם כו'

For indeed, "and His kingship rules over all"; and along the lines of "They were exiled to Edom, the Shechinah (Divine Presence) was with them," that is, the enclothing of the Shechinah and its descent into the seventy princes, to give them life, etc.

וצריך להעלותה תמיד והוא נקרא בחי' אכילה למעלה רועה ישראל

And it must be raised up constantly; and this is called the level of eating above, "Shepherd of Israel."

דהיינו עד"מ כמו המאכל שמחיה את האדם מפני שהוא מוצא פי ה' היותר גבוה מן מוצא פי ה' שבנשמת האדם כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אחור למעשה בראשית

That is, by way of analogy, just as food gives life to a person because it is "that which comes forth from the mouth of Havayah" that is higher than that which comes forth from the mouth of Havayah in the soul of man, as our Sages, of blessed memory, said, "Last in the work of creation";

כך הנפש הבהמית ששרשה מעולם התהו שהוא לפני מלך מלך ועי"י הבירור היא נעשית בחי' אלהות ע"י התהפכות בבחי' ביטול לאלהות ממש ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך ובכל חפץ ותענוג מי לי בשמים כו' ונחמד ונעים ונורא כו'.

so too the animal soul, whose root is from the World of Tohu, which is "before any king reigned": through the refinement it becomes the level of G-dliness, through being transformed into the level of self-nullification (bittul) to G-dliness itself: "And you shall love with all your heart and with all your soul," and with all desire and delight, "Whom do I have in heaven," etc., and "desirable and pleasant and awesome," etc.

וזהו תכלית עלייתי [עלייתה] לאשתאבא בגופא דמלכא ממש ועי"ז היא ממשכת חיות ואור א"ס בכלים דאצילות

And this is the purpose of its ascent: to be absorbed into the very body of the King. And through this it draws life-force (chayus) and the Infinite Light (Or Ein Sof) into the vessels of Atzilus.

וזהו ועשיתם אתם כאלו עשאוני (ועיין לעיל נתבאר בע"א [באופן אחר] קצת דהיינו שמצד שרש נה"א [נפש האלקית] עצמה שעלו במחשבה כו' למעלה מחיות הכלים דע"ס [דעשר ספירות] עי"ז יש בכחן להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה בע"ס [בעשר ספירות] כו'

And this is [the meaning of] "And you shall do them": as if you had made Me. (And see above, where it was explained somewhat differently: that is, that by virtue of the root of the G-dly soul itself, for they "arose in thought," etc., above the life-force of the vessels of the Ten Sefiros, through this they have the power to draw life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the Ten Sefiros, etc.

ועמ"ש ע"פ ביום השמיני שלח ושני הענינים אמת ואפשר שזהו ג"ג בי' בחינות ד אחותי ורעיתי וכדלקמן)

And see what is written on the verse "On the eighth day he sent away [the people]." And both matters are true. And it is possible that this is also [the matter of] the two levels of "my sister" and "my beloved," as [will be explained] below.)

ולכן נקרא הקב"ה בשם לב כמ"ש צור לבבי כו' כי הלב מקבל הדם מהכבד שהכבד מבשל הדם ושולח המובחר ללב ונסגר ואח"כ נמשך כח מן המוח ופותח את הלב

And therefore the Holy One, blessed be He, is called by the name "heart," as it is written, "the Rock of my heart," etc. For the heart receives the blood from the liver: the liver cooks the blood and sends the choicest [part] to the heart, and [the heart] closes; and afterwards a power is drawn from the brain and opens the heart.

ואזי נמשך ומתפשט הדם ממנו ולחוץ שיוצא ממנו לריאה ומתחבר ונמשך לכל האברים

And then the blood is drawn and spreads out from it outward: it goes out from it to the lungs, and joins and is drawn to all the limbs.

כך הקב"ה נקרא בשם לב עד"מ שמקבל מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] מבירור נפש הבהמית שנתברר בבחי' ואהבת בכל לבבך כו' שהוא נקרא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] עד"מ המאכל שנתברר והכבד שולח המובחר ללב כו'

So too the Holy One, blessed be He, is called by the name "heart," by way of analogy, for He receives from the arousal from below (isarusa dilesata), from the refinement of the animal soul that has been refined into the level of "And you shall love with all your heart," etc., which is called the raising of mayin nukvin (feminine waters), by way of analogy, [like] the food that has been refined, and the liver sends the choicest [part] to the heart, etc.

ועי"ז נמשך המשכת מ"ד [מיין דוכרין] שיורד המשכה מח"ע [מחכמה עילאה] ופותח את הלב ומשפיע החיות שבתוכו למטה ולכן כמו שהלב דופק ברצוא ושוב מפני הסגירה והפתיחה הנ"ל כן החיות רצוא ושוב כו':

And through this the drawing-down of mayin duchrin (masculine waters) comes about: a flow descends from the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), and opens the heart, and imparts the life-force within it downward. And therefore, just as the heart beats in running and returning (ratzo vashov) because of the closing and opening mentioned above, so the life-force is running and returning, etc.

4 והנה בגלות נאמר אני ישנה אותותינו לא ראינו שההעלאה אינו בשלימות בכל לבבך וגם ההמשכה אינה בבחי' גילוי ממש להיות נגלה אור א"ס ב"ה לעיני בשר

Now, in exile it is said, "I am asleep": "We have not seen our signs." For the raising up is not complete, [in the manner of] "with all your heart," and the drawing-down, too, is not in the manner of actual revelation, that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, be revealed to eyes of flesh,

כמו בזמן בית המקדש שהיו רואין אש שיורד מלמעלה אריה דאכיל קרבנין כו' וגם אותות ומופתים שראו את היד הגדולה אשר עשה ה' כו' משא"כ בזמן הגלות שדומה כאילו העולם כמנהגו נוהג כפי הטבע

as in the time of the Holy Temple, when they would see fire descending from above, "a lion that consumes the offerings," etc., and also signs and wonders, when they saw "the great hand that Havayah had performed," etc. This is not so in the time of exile, when it seems as if "the world follows its customary course," according to nature.

אך מ"מ ולבי ער שלכן הגלות דומה לשינה שכל החיות הוא בשלימות רק שנסתם מראה עיניו שאינו רואה וכן ההעלאה והמשכה הנ"ל נעשה אלא שאינו בגלוי

Nevertheless, "but my heart is awake." For this reason exile is likened to sleep, in which all the life-force is complete; only the sight of one's eyes is closed off, so that one does not see. So too, the raising up and the drawing-down mentioned above do take place, except that it is not in revelation.

כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שתפלות במקום קרבנות תקנום אך ההפרש שבין תפלה לקרבנות שבקרבנות בזמן המקדש הי' [היה] נמשך גילוי אלהות בגילוי ממש אבל בתפלה הוא בהעלם

For behold, our Sages, of blessed memory, said that "prayers were instituted in place of the offerings." But the difference between prayer and the offerings is that with the offerings, in the time of the Temple, a revelation of G-dliness was drawn down in actual revelation, whereas in prayer it is in concealment.

ומזה נמשך עוד להיות קול דודי דופק דפק שעל היד הוא חיצוניות ודפק שבלב הוא פנימית וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י המשכה מהמוח ללב כו'

And from this there further comes about "the voice of my beloved knocks (dofek)." The pulse (dofek) on the hand is the outer dimension, and the pulse in the heart is the inner dimension; and all this is drawn through a flow from the brain to the heart, etc.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה ע"י האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] והרצוא נמשך האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] והשוב ג"כ בב' בחינות פנימית וחיצוניות הפנימית היינו המשכת התורה ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל

And likewise above: through the arousal from below and the "running" (ratzo), the arousal from above and the "returning" (shov) are drawn down, also in two levels, inner and outer. The inner one is the drawing-down of the Torah: "He established a testimony in Yaakov, and placed a Torah in Israel."

תשב"כ [תורה שבכתב] הוא בחי' מוחין דאבא ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] מבחי' מוחין דאימא וההמשכה היא פנימית בלב ממש (וע' מענין קול דודי דופק בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר וארא דכ"ו ע"א ואי אתער כו')

The Written Torah is the level of the intellect (mochin) of Abba, and the Oral Torah is from the level of the intellect of Imma; and this drawing-down is inward, into the very heart. (And see concerning "the voice of my beloved knocks" in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) on the Zohar, Parshas Va'eira, page 26a, [on the passage] "And if it awakens," etc.)

אך ההמשכה הב' היא חיצוניות והיא נמשכה מבחי' אחוריים דאבא והוא בחי' הדפק שדופק על היד כמו שדופק על הלב שהדפק ההוא ג"כ מבחי' חכמה

But the second drawing-down is the outer dimension, and it is drawn from the level of the back (achorayim) of Abba. And this is the level of the pulse that beats on the hand, just as it beats on the heart; for that pulse too is from the level of Chochmah (wisdom).

ולכן יש בו בחי' נקודות קמ"ץ פת"ח כו' שע"י ניכר החולי באיזו בחי' פגם כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא ובמ"ח

And therefore it has the level of the vowel-points, kamatz, patach, etc., through which the illness is recognized, in which level there is a defect, as is written in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Vayeira, and in Mishnas Chassidim.

והיינו כי הנקודות הם בחכמה ושם הוא אור א"ס כי אין אור א"ס שורה אלא בחכמה ומשם נמשך הדפק אלא שהוא נמשך מבחי' אחוריים

That is, the vowel-points are in Chochmah, and there is the Infinite Light (Or Ein Sof), for the Infinite Light rests only in Chochmah; and from there the pulse is drawn, except that it is drawn from the level of the back.

היינו כי דפק אותיות קפ"ד (שהוא מספר וחשבון אחוריים דשם ע"ב [שם ע"ב] ע' [עיין] בע"ח [בעץ חיים] שער רפ"ח ניצוצין פ"ב [פרק ב'] מדרגה ח' כו')

That is, דפק (dofek, pulse) has the letters of קפ"ד (184) (which is the number and sum of the back [form] of the Name Av (72); see Etz Chaim, Sha'ar Rapach Nitzotzin [the Gate of the 288 Sparks], chapter 2, the eighth level, etc.).

ושם הוא שרש הפקידה והי' פקד את שרה דהיינו כשנמשך בחי' אחוריים קפ"ד פקד אבל בבחי' פנימית שרה אין לה ולד

And there is the root of the "remembering" (pekidah): "And Havayah remembered (pakad) Sarah." That is, when the level of the back, קפ"ד (184), is drawn down, [it is] pakad (פקד); but in the level of the inner dimension, "Sarah had no child."

כי כשבא הארה מבחי' אחוריים דחכמה אזי יכול להיות נמשך ולד לשרה אבל מבחי' פנימית אינו יכול לבא בהשתלשלו' [בהשתלשלות] למטה להיות ולד לשרה וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם

For when a radiance comes from the level of the back of Chochmah, then a child can be drawn down to Sarah; but from the level of the inner dimension it cannot come down through the chain of descent (hishtalshelus) below so as to be a child for Sarah, as is written in the Likkutei Torah of the Arizal there.

כי אין פנימית אבא עצמו יורד למטה רק מבחי' אחוריו נמשך בחי' פקד את שרה וכן פקד פקדתי את העשוי כו' שנמשך אפי' [אפילו] בבחי' מצרים כו'

For the inner dimension of Abba itself does not descend below; only from the level of its back is the level of "He remembered Sarah" drawn down. And likewise "I have surely remembered (pakod pakadti) that which is done," etc., which is drawn down even into the level of Egypt, etc.

(וע' בע"ח [בעץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] מענין פנימית אבא וע"ז נאמר ופני לא יראו רק לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה גילוי בחינה זו וע"ז יאמרו ליצחק לעתיד דייקא כי אתה אבינו ועמ"ש בד"ה ואכלתם אכול):

(And see Etz Chaim, Sha'ar Kerias Shema, chapter 15, concerning the inner dimension of Abba. And of this it is said, "But My face shall not be seen"; only in the Time to Come will there be a revelation of this level. And of this they will say to Yitzchak, "in the future" specifically, "For you are our father." And see what is written in the discourse beginning "And you shall eat, eating.")

5 ב פתחי לי. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] פתחו לי כחודה של מחטה ואני אפתח לכם כפתחו של אולם

2. "Open for me." Now, our Sages, of blessed memory, said: "Open for Me [an opening] like the eye of a needle, and I will open for you [an opening] like the entrance of the Hall (Ulam)."

כי כל השערים היי [היה] להם דלתות חוץ משל אולם שהדלתות פעמים נסגרים והם כנגד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אשר לפי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] וכשיש אתעדל"ת נפתח הדלת כו'

For all the gates had doors, except that of the Hall. For doors are sometimes closed, and they correspond to the arousal from above (isarusa dileila) that accords with the arousal from below (isarusa dilesata): when there is an arousal from below, the door is opened, etc.

אמנם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אינו יכול להגיע רק לבחי' חכמה ראשית ההשתלשלות וכולם בחכמה עשית ע"כ יכול אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להמשיך משם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]

However, the arousal from below can reach only the level of Chochmah (wisdom), the beginning of the chain of descent (hishtalshelus), "You made them all with Chochmah"; therefore the arousal from below can draw down from there an arousal from above.

אבל למדרגת כתר אשר הוא למעלה מגדר ההשתלשלות (ועמ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה שאין הכתר ממנין ע"ס [עשר ספירות] כו' וההתחלה הוא מחכמה וגם מכתר למדרגת חכמה בא דרך דילוג) איך יכול העלאת מ"ן [מיין נוקבין] לעורר משם מ"ד [מיין דוכרין] רק ההמשכה משם הוא בא מעצמו

But to the rank of Keser (the Crown), which is above the bounds of the chain of descent (and see what is written in the explanation on the verse "Go forth and gaze," that Keser is not counted among the Ten Sefiros, etc., and the beginning is from Chochmah; and also, from Keser to the rank of Chochmah [the flow] comes by way of a leap), how can the raising of mayin nukvin (feminine waters) arouse mayin duchrin (masculine waters) from there? Rather, the drawing-down from there comes of itself.

(ועמ"ש מזה בפ' בשלח בד"ה והי' הולך לפניהם יומם)

(And see what is written about this in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "And Havayah went before them by day.")

וע"ז רומז פתחו של אולם אשר לא היי [היה] לו דלתות כלל. רק הוא פתוח תמיד מעצמו.

And to this the entrance of the Hall alludes, which had no doors at all; rather, it is always open of itself.

אבל עכ"ז [עם כל זה] אין הארה זו מהכתר נמשך ומתגלה רק אחרי שיש שלימות למטה דהיינו בבחינת השתלשלות מחכמה ולמטה אזי שורה ג"כ מה שלמעלה מהשתלשלות

Nevertheless, this radiance from Keser is drawn down and revealed only after there is completeness below, that is, in the level of the chain of descent from Chochmah downward; then what is above the chain of descent rests [there] too.

והיינו כשהאדם עושה כל מה שבכח נפשו בחכמתו ומדותיו אהוי"ר [אהבה ויראה] ואזי ממילא נמשך רצון העליון שאין כנגדו בכח נפש האדם

That is, when a person does all that is in the power of his soul, with his wisdom and his emotive attributes (middos), love and awe, then the Supreme Will, to which nothing in the power of a person's soul corresponds, is drawn down of itself.

ולכן גם לכנוס לתוך פתחו של אולם הי' [היה] צריך לילך דרך כמה שערים שהי' [שהיה] להם דלתות אלא שאז בהגיע אח"כ לפתחו של אולם עצמו א"צ [אין צריך / אינו צריך] לפתוח דלתות כי הוא פתוח ואין לו דלתות כו'

And therefore, even to enter into the entrance of the Hall, one had to go through several gates that had doors; only, when one afterwards reached the entrance of the Hall itself, there was no need to open doors, for it is open and has no doors, etc.

ודוגמא זאת מצינו בהארת הכתר בחג השבועות שהוא שער החמשים מנש"ב [מני' שערי בינה]

And we find an example of this in the radiance of Keser on the festival of Shavuos, which is the fiftieth gate of the fifty gates of Binah (understanding).

וע"ז נאמר תספרו חמשים יום.

And of this it is said, "You shall count fifty days."

6 והרי אין סופרין רק מ"ט ימים שהם המשכות מ"ט שערי בינה ע"י שסופרין היום יום אחד היום שני ימים כו' ויום החמשים אין סופרין בשבועות.

Yet surely one counts only forty-nine days, which are the drawings-down of the forty-nine gates of Binah (understanding), through counting "Today is one day, today is two days," etc.; and the fiftieth day, on Shavuos, is not counted.

והיינו כי לשם אין מגיע כלל מעשה התחתונים ואין בנו כח להמשיכו ע"י ספירה אלא הוא נמשך מאליו וממילא בלי ספירה שלנו.

That is because the deeds of the lower beings do not reach there at all, and we have no power to draw it down through counting; rather, it is drawn down by itself and of its own accord, without our counting.

אלא שעכ"ז [שעם כל זה] אינו נמשך אלא בהקדים תחלה ספירת העומר מ"ט ימים דהיינו אחר שיאיר ויומשך האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] מה שבכח האדם להמשיך

Yet nevertheless, it is drawn down only when the counting of the Omer, forty-nine days, comes first, that is, after there shines and is drawn down the arousal from above (isarusa dileila) that is within a person's power to draw down.

כי אחר שיש לו שלימות מלמטה ג"כ בבחי' ההשתלשלות אזי דוקא שורה ונמשך ג"כ ממילא מה שלמעלה מהשתלשלות ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] כו'

For once there is completeness from below as well, in the level of the chain of descent (hishtalshelus), then specifically what is above the chain of descent and [above] the arousal from below (isarusa dilesata) also rests and is drawn down of itself, etc.

ולכן נאמר תספרו חמשים יום כו' שמעלה עלינו הכתוב כאלו המשכנו יום החמשים הגם שאין שייך בו בעצם ספירה והמשכה שלנו אך לפי שיום החמשים והתגלותו שממילא תלוי ג"כ בספירת מ"ט ימים תחלה.

And therefore it is said, "You shall count fifty days," etc.: Scripture credits us as if we had drawn down the fiftieth day, even though our counting and drawing-down do not essentially apply to it; but [it is so] because the fiftieth day and its revelation, which comes of itself, also depend on the counting of forty-nine days first.

ועד"ז הוא ענין פתחו לי כחודה של מחט כי כל ההשתלשלות נק' חודה של מחטה נגד רצון העליון כו'

And in the same way is the matter of "Open for Me [an opening] like the eye of a needle": for the entire chain of descent is called "the eye of a needle" compared to the Supreme Will, etc.

(ועמ"ש מזה סד"ה ויקח קרח והנה פתחו של אולם היה ארבעים אמה והוא ב' פעמים כ"ף דההה ההפרש בין אני לאנכי הוא הכ"ף

(And see what is written about this at the end of the discourse beginning "And Korach took." Now, the entrance of the Hall was forty cubits [high], which is twice kaf (20). For the difference between ani (אני, "I") and anochi (אנכי, "I") is the kaf.

כי אני הוא בבחי' מלכות אבל אנכי הוא כתר ולכן אנכי הוא בחי' התנשאות יותר מאני כענין מלך המלכים גם כי ר"ת [ראשי תיבות] כתר וכן עשרים הוא גימ' [גימטריא] כתר.

For ani is in the level of Malchus (sovereignty), whereas anochi is Keser (the Crown). And therefore anochi is a level of greater exaltation than ani, as in [the expression] "King of kings." Also, kaf (כ) is the initial of Keser (כתר); and likewise esrim (עשרים, twenty) has the numerical value of Keser (כתר, 620).

והנה כתיב אנכי אנכי ב"פ [בי פעמים] אנכי היינו ענין כי גאה גאה ב"פ [בי פעמים] גאה והוא ענין ב' הבחי' שבכתר בחינה התחתונה שבמאציל ושרש הנאצלים

Now, it is written, "I, I (anochi anochi)": anochi twice. This is the matter of "for He is exalted, exalted (ga'oh ga'ah)": ga'ah twice. And this is the matter of the two levels in Keser: the lowest level of the Emanator, and the root of the emanated beings.

וזהו שתוק כך עלה במחשבה כך היינו ב"פ [בי פעמים] כ"ף הנ"ל ע' [עיין] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער נפ"א [נפילת אפים] פ"ה ולכן ע"ז רמז פתחו של אולם שהיה גבוה ב"פ [בי פעמים] עשרים אמה

And this is [the meaning of] "Be silent; so (kach) it arose in thought": "so" (kach, כך): that is, twice the kaf mentioned above (see Pri Etz Chaim, Sha'ar Nefilas Apayim [the Gate of Prostration], chapter 5). And therefore the entrance of the Hall alluded to this, being twice twenty cubits high.

והוא ענין מ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד וזהו ואני אפתח לך כפתחו של אולם גם אולם לשון כח וחוזק וגם כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' כו').

And this is the matter of what is written of the Time to Come: "Behold, My servant shall prosper," etc., "and he shall be very high." And this is "and I will open for you [an opening] like the entrance of the Hall." Also, ulam is an expression of power and strength; and also, as it is written, "But (ve'ulam) as I live, the glory of Havayah shall fill," etc.)

והנה ענין הפתיחה זו של פתחי לי נחלקת לב' בחי' האי' היא אחותי היא אהבה הטבעית שבטבע הנפש מתולדתה כאהבת אח ואחות שאהבתם היא טבעית מצד תולדותם שהם ממקור ושרש אי'

Now, this opening of "Open for me" divides into two levels. The first is "my sister": this is the natural love that is in the nature of the soul from its birth, like the love of a brother and sister, whose love is natural by virtue of their birth, for they are from one source and root.

אך אין זו עבודה ולא נקרא עובד ה' כי עבודה היא מלשון עורות עבודים להיות עבודת עבד ועבודת משא כמ"ש בזהר פוחלנא דרחימותא

But this is not service, and [one] is not called "one who serves G-d." For avodah (service) is from the expression "tanned hides" (oros avudim), that it be the service of a servant and the work of bearing a burden, as is written in the Zohar: "service (pulchana) of love."

והיינו לשנות את טבעו והרגלו כמ"ש בסש"ב פט"ו [בספר של בינונים] [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] ולשנות את טבעו בבחי' עבודה היא בחי' ב' דפתחי לי שהוא בחי' רעיתי להיות אתכפייא ואתהפכא שנעשה מזון ומרעה כמו המאכל שמתכל כו'

That is, to change one's nature and habit, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 15. And changing one's nature in the manner of service is the second level of "Open for me," which is the level of "my beloved" (ra'yasi): that there be subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha), so that it becomes food and pasture (mir'eh), like food that is consumed, etc.

והיא באה מחמת התבוננות נפש המשכלת בגדולת א"ס ב"ה איך דכולא קמיה כלא ולזה צריך יגיעת נפש ויגיעת בשר כו' כמ"ש בלק"א [בלקוטי אמרים] ודי"ל [ודי למבין]:

And it comes about through the contemplation of the intellectual soul on the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He: how "all before Him is as nothing." And for this one needs toil of the soul and toil of the flesh, etc., as is written in Likkutei Amarim (Tanya). And this suffices for one who understands.

7 ג יונתי היא מדרגה שלמעלה מזו שהיא בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא תמיד ועל זה נאמר עיני האדם לא תשבענה

3. "My dove" is a rank above this: it is the level of gazing at the glory of the King constantly. And of this it is said, "The eyes of man (ha'adam) are never sated."

האדם הוא האדם הגדול בענקים זה אברהם שנאמר בו הלוך ונסוע תמיד ברצוא ושוב בלי הפסק בבחי' ביטול ועי"ז רמזו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כו' ומי איכא זקנה קמי' [קמיה] כו'

"The man" (ha'adam) is "the great man among the giants": this is Avraham, of whom it is said, "going on and journeying," constantly, in running and returning (ratzo vashov) without interruption, in the level of self-nullification (bittul). And to this our Sages, of blessed memory, alluded: "Every day they should be in your eyes as new," etc.; and "Is there old age before Him?" etc.

והענין כמ"ש באדרא באסתכלותא דמצחא שע"ה נהורין שהוא ענין ישועות מצמיח ישועות וישע ה' אל הבל כו'

And the matter is as is written in the Idra [of the Zohar] concerning the gaze of the Forehead, the 375 (שע"ה) lights, which is the matter of "salvations" (yeshu'os), "He causes salvations to sprout," and "And Havayah turned (vayisha) to Hevel," etc.,

שהוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות וכשמו כן הוא אין לו סוף.

which is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is far above the chain of descent (hishtalshelus); and as its name is, so it is: it has no end.

ולכן ההסתכלות הוא תמיד כיונים שנהנים תמיד מראייתם זע"ז [זה עם זה / זה על זה] ואינם שבעים מהנאתם כו' (ועמ"ש ע"פ חכלילי עינים כו' וע"פ לבבתני באחד מעיניך וע"פ ואתחנן כו' וארא את הארץ):

And therefore the gazing is constant, like doves, who always take pleasure in seeing one another and are never sated with their pleasure, etc. (And see what is written on the verse "Red of eyes," etc., and on the verse "You have captured My heart with one of your eyes," and on the verse "And I pleaded," etc., "and let me see the land.")

8 תמתי הוא בחי' ומדרגה היותר גבוה ועליונה מכולם

"My perfect one" is the level and rank that is higher and loftier than all of them.

כי כולם הם בנפש האדם עצמו לצורך תיקון נפשו ממש אבל תמתי היינו להשלים כל החסרונות היינו של זולתו ג"כ כמו משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] שהיה כולל כל ישראל תיקן בעד כלל ישראל

For all of them are in the person's own soul, for the sake of the rectification of his very own soul; but "my perfect one" is to make complete all the deficiencies, that is, those of others as well, like Moshe our teacher, peace be upon him, who encompassed all Israel [and] made rectification on behalf of the whole of Israel.

וכן בכל דור ראשי הדור הם הצריכים לתקן ולהשלים כל החסרונות והפגמים שלמעלה אך היינו מי שהוא משרש א'

And so in every generation, the heads of the generation are the ones who must rectify and make complete all the deficiencies and blemishes above. But this is for one who is from the same root.

כי האדם עץ השדה שיש בו כמה ענפים ויש שהם משרש א' וענף א' ומי שהוא משרש א' או מענף א' הוא ערב בעד חבירו יותר מכלל ישראל שכולם ערבים זה בזה.

For "man is the tree of the field," which has many branches; and there are those who are from one root and one branch. And one who is from one root or from one branch is a guarantor for his fellow more than [the guarantee of] the whole of Israel, all of whom are guarantors for one another.

אך זה צריך לבא בבחי' גלגול ועיבור בשביל פגם חבירו כמ"ש בספר הגלגולים פרק ד' ותיקון הפגם והשלימות הוא ע"פ יחודים עליונים

But this must come about in the manner of reincarnation (gilgul) and impregnation (ibbur), for the sake of his fellow's blemish, as is written in Sefer HaGilgulim [the Book of Reincarnations], chapter 4. And the rectification of the blemish and the completion are through supernal unifications (yichudim).

וזהו מעלת תמתי שלתיקון הפגם צריך להמשיך אור חדש מלמעלה מעלה כידוע ליודעים כי להשלים החסרונות צריך להמשיך אור א"ס שנקרא שלימותא דכולא ועי"ז נקרא תמתי שמשלים כל הפגמים והחסרונות כו'.

And this is the superiority of "my perfect one": for the rectification of a blemish one must draw down a new light from far above, as is known to those who know. For to make complete the deficiencies one must draw down the Infinite Light (Or Ein Sof), which is called "the perfection of all"; and through this it is called "my perfect one" (tamasi), for it makes complete all the blemishes and deficiencies, etc.

(ואפי"ל [ואפשר לומר] ג"כ שארבעה בחי' אלו אחותי רעיתי תמתי הם נגד בחי' שם הוי' שיש בהנשמה כמ"ש ע"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה):

(And it may also be said that these four levels, "my sister," "my beloved," "my perfect one," correspond to the levels of the Name Havayah that are in the soul, as is written on the verse "See, I set before you today a blessing.")

9 שראשי נמלא טל. פי' כי כל הבחי' הללו הגורם הוא בחי' טל שהטל אינו נעצר שהרי לא פעל אליהו אלא עצירת גשמים ולא הטל

"For my head is filled with dew." The meaning is: the cause of all these levels is the level of dew. For dew is never withheld; for indeed, Eliyahu brought about only the withholding of rain, and not of dew.

והיינו מפני שהטל יורד ממקום גבוה שלמעלה מעלה מהשתלשלות ומשם הי' [היה] יורד המן לישראל ונק' טלא דבדולחא והוא מז' תיקונים דגלגלתא

And that is because the dew descends from a high place that is far above the chain of descent (hishtalshelus); and from there the manna would descend for Israel. And it is called "the crystalline dew" (tala di'vedolcha), and it is one of the seven tikkunim [arrangements] of the Gulgalta (the Skull).

כמו עד"מ במוח האדם יש לחלוחית במוח יסוד המים רוחני משכן כח המשכיל כך עד"מ זהו ענין טלא דבדולחא לחלוחית דמו"ס [דמוחא סתימאה] כו'

As, by way of analogy, in the human brain there is moisture in the brain, the spiritual element of water, the seat of the intellectual faculty, so by way of analogy is the matter of "the crystalline dew": the moisture of Mocha Stima'ah (the hidden brain), etc.

והוא למעלה מהתחלת ההשתלשלות ושם אינו מעכב חטא ועון דלא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא וז"ש [וזהו שכתוב] אהי' כטל לישראל כו'

And it is above the beginning of the chain of descent, and there sin and iniquity do not hold [it] back, for the matter does not depend on the arousal from below (isarusa dilesata). And this is [the meaning of] what is written, "I will be like dew to Israel," etc.,

מפני שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם אלא שלהיות ההשפעה משם בפנימית העולמות הוא כאשר יש שלימות למטה אזי שורה ממילא בבחי' גילוי.

because it is an arousal from above (isarusa dileila) without an arousal from below, for the arousal from below does not reach there. But for the flow from there to be within the inner dimension (pnimiyus) of the worlds, that is when there is completeness below: then it rests of itself, in the manner of revelation.

10 והנה כתיב שראשי נמלא טל שהטל מתלבש בבחי' חכמה אך קווצותיו רסיסי לילה קווצותיו הן בחי' שערות

Now, it is written, "For my head is filled with dew," for the dew is enclothed in the level of Chochmah (wisdom); but "his locks, with the drops of the night": "his locks" are the level of hairs.

כי השתלשלות העולמות מא"ס ב"ה הוא רק דמיון ההארה היוצאת דרך שער כנודע שיש ב' בחי' בהשתלשלות

For the chain of descent of the worlds from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is only a likeness of the radiance that goes forth through a hair. As is known, there are two levels in the chain of descent.

הא' התלבשות הפרצופים והיינו בדרך השתלשלות והתלבשות חכמה במדות ומדות במחשבה שחכמה עצמה היא מלובשת במדות וכן המדות במחשבה

The first is the enclothing of the partzufim (configurations), that is, by way of a chain of descent and of enclothing: Chochmah in the emotive attributes (middos), and the emotive attributes in thought; for Chochmah itself is enclothed in the emotive attributes, and likewise the emotive attributes in thought.

אבל השתלשלות העולמות מאור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות שאין אור א"ס ב"ה נמשך דרך התלבשות כלל דלית מחשבה כו' ורק מ"מ ההארה בא ממנו ואין עצמותו מתלבש בזה

But [in] the chain of descent of the worlds from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is above the chain of descent, the Infinite Light, blessed be He, is not drawn down by way of enclothing at all, for "no thought [grasps Him]," etc.; only, nevertheless, the radiance comes from Him, while His essence is not enclothed in this.

ולכן לא מצאו בעלי הקבלה להמשיל ההארה ההיא אלא שיש לה אחיזה ויניקה כמו שערות שהן מותרי מוחין כו' והן הן י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]

And therefore the masters of Kabbalah found nothing to compare that radiance to, except [to say] that it has a hold and draws nurture like hairs, which are the surplus of the brain, etc. And these are the thirteen tikkunim of the beard (tikkunei dikna),

דהיינו מה שנקרא הקב"ה בי"ג מדות הרחמים ה' ארך אפים לא שייך לפניו ית' מצד עצמו מאחר שאין העולם תופס מקום כלל נגדו אלא מצד ההארה הבאה לידי התהוות מקור ההשתלשלות

that is, the fact that the Holy One, blessed be He, is called by the Thirteen Attributes of Mercy, "Havayah, slow to anger," does not apply before Him, may He be blessed, as He is in Himself, since the world occupies no place at all in relation to Him; rather, [it applies] from the perspective of the radiance that comes to bring into being the source of the chain of descent.

והשערות הנ"ל נק' קווצותיו קוצא דשערי כו' יודי"ן ווי"ן כו' שהוא רק קוץ כו'.

And the hairs mentioned above are called "his locks" (kevutzosav): "the lock (kutza) of hairs," etc., yuds and vavs, etc., which is only a tip (kotz), etc.

ולכן נאמר רסיסי לילה שהטל שיורד בלילה נעשה רסיסים לירד דרך בחי' שערות כו' ודי"ל [ודי למבין]:

And therefore it says, "the drops of the night": for the dew that descends at night becomes drops in order to descend through the level of hairs, etc. And this suffices for one who understands.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 28

הסבי עיניך וגו'

"Turn Away Your Eyes"

◇

1 הסבי עיניך וגו'. והענין דהנה הצדיקים נקראו עיני ה' כמ"ש עין ה' אל יראיו וכתיב יצרנהו כאישון עינו.

"Turn away your eyes," etc. The explanation: for, behold, the righteous (tzaddikim) are called "the eyes of Havayah," as it is written, "The eye of Havayah is upon those who fear Him," and it is written, "He guarded him like the pupil of His eye."

והנה העינים הם בחי' פנים ששם עיקר החיות ראיה שמיעה וגם במקום שאדם רואה שם מחשבתו משא"כ בחי' אחוריים אין שם רק חיות מועט מה שנלקח מהארה וזיו שבפנים

Now, the eyes are the level of "face" (panim), for it is there that the main life-force is: sight [and] hearing; and also, in the place where a person looks, there is his thought. Whereas in the level of the back (achorayim) there is only a little life-force, that which is taken from the illumination and radiance that are in the face;

והוא ענין השערות שאחורי עורף שהוא רק התפשטות הארה וזיו בלבד מן החיות שבפנים כמ"כ [כמו כן] ענין ישראל שהם בחי' פנים ששם ראיה ושמיעה עיני ה' משוטטות כו'

and this is the matter of the hair behind the nape, which is only an extension of mere illumination and radiance from the life-force that is in the face. So too is the matter of Israel, who are the level of "face," where there are sight and hearing: "the eyes of Havayah roam," etc.,

כדכתיב יאר ה' פניו אליך היינו שה' מאיר להם לישראל שיהיה להם בחי' פנים ורצון ותשוקה אליו ית'

as it is written, "May Havayah make His face shine upon you": that is, that G-d shines upon them, upon Israel, so that they will have the level of "face," and will and longing for Him, may He be blessed.

(וכמ"ש לך אמר לבי בקשו פני שיהיה גילוי פנימית הלב והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש כמ"ש כמ"א ע"פ כי תצא כו' וזהו כמים הפנים לפנים כו')

(And as it is written, "For You my heart said, 'Seek my face'": that there be a revelation of the inner dimension of the heart; and this is through "Your face, Havayah, I will seek," as is explained elsewhere on the verse "When you go out," etc. And this is "As water [reflects] face to face," etc.)

ומ"ש אח"כ עוד ישא ה' פניו היינו אף גם אם לפעמים עוונות מבדילים שאין לנו בחי' פנים עכ"ז [עם כל זה] ה' בטובו עושה לנו בחי' פנים אף בלי דעת כלל וזהו ישא ה' פניו אליך כו'

And what is written afterwards, in addition, "May Havayah lift up His face": that is, even if at times sins separate [us], so that we do not have the level of "face," nevertheless G-d in His goodness makes for us the level of "face," even without any awareness at all. And this is "May Havayah lift up His face to you," etc.

(וכמ"ש במ"א שבחי' ישא הוא העלאה למעלה לבחי' שאין שם בחי' אחוריים כלל שהוא למעלה מבחי' צמצום ולכן משם יומשך יתר שאת לישא ולהמשיך בחי' פנים אף גם בשעה שאין לנו בחי' פנים

(And as is explained elsewhere, that the level of "lift up" (yisa) is an elevation upward, to a level where there is no level of the back at all, which is above the level of tzimtzum (contraction); and therefore from there will be drawn "an excess of loftiness" (yeser se'es), to lift up and to draw down the level of "face" even at a time when we do not have the level of "face,"

וכמאמר פנים אין לנו פניך לחלות ובחי' ראשונה נמשך ע"י מצות התורה וזהו את פניך הוי' אבקש והב' ע"י מצות דרבנן כמ"ש בגמרא והם מדקדקים עד כזית כו')

as it is said, "We have no face to entreat Your face." And the first level is drawn down through the mitzvos of the Torah, and this is "Your face, Havayah, I will seek"; and the second, through the mitzvos of the Rabbis, as is stated in the Gemara, "And they are exacting [with themselves] down to an olive's bulk," etc.)

והנה פרעה אותיות הערף דהיינו שאין לו בחינת פנים כלל וכל החיות שלו הוא רק מאחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי

Now, Pharaoh (פרעה) [has] the letters of ha-oref (הערף), "the nape": that is, that he has no level of "face" at all, and all his life-force is only from the back, "like one who throws [something] behind his shoulders."

וז״ש [וזהו שכתוב] עשו אחי איש שעיר אף בהיותו אחי בקבלת הארה וזיו מעט מהקדושה הוא רק מבחי׳ שערות שהוא אחורי עורף ולא בחי׳ פנים כלל.

And this is [the meaning of] what is written, “Eisav my brother is a hairy man”: even as he is “my brother,” in receiving a little illumination and radiance from holiness, it is only from the level of hair, which is behind the nape, and not the level of “face” at all.

2 וזהו עבדים היינו לפרעה כו׳ ויוציאנו כו׳ בבחי׳ פנים ולכן כ״א [כל אחד / כל אחת] מישראל הרצון שלו תמיד לדבקה בה׳ אחד ואינו רוצה בשום אופן ליפרד ממנו ואף בעת עסקו במו״מ [במשא ומתן] הוא רק בחי׳ שכחה שהוא ג״כ בחי׳ אחוריים.

And this is “We were slaves to Pharaoh,” etc., “and He brought us out,” etc., in the level of “face.” And therefore each one of Israel, his will is always to cleave to the One G-d, and he does not want in any way to be separated from Him; and even at the time he is occupied in business, it is only the level of forgetfulness, which is also the level of the back.

שהרי אף כשנזכר בעת עסקו על ה׳ אחד יתעורר לבבו מאד לה׳ אחד וזהו ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ אף בהיותו בחי׳ ארץ הוא גוי אחד

For indeed, even when he is reminded of the One G-d at the time he is occupied [in it], his heart will be greatly aroused toward the One G-d. And this is “And who is like Your people, like Israel, one nation on earth”: even while it is in the level of “earth,” it is “one nation.”

(ועמ״ש ע״פ שובה ישראל כו׳ בהיותו קרוב כו׳ החזרת פב״פ [פנים בפנים]) ומה שנדמה לנו שאינו כן הוא רק מחמת רוח שטות כו׳.

(And see what is explained on the verse “Return, O Israel,” etc., [on] “while He is near,” etc., the restoration of “face to face.”) And that it seems to us not to be so is only because of “a spirit of folly,” etc.

וזהו סמכוני באשישות דהנה בזמן הבית היה הקב״ה עמנו פב״פ [פנים בפנים] בלי שום מסך מבדיל (עמ״ש בפסוק כי ההרים ימושו) וה״ע [וזהו ענין] אהבה בתענוגים משא״כ עכשיו בגלות מחיצה של ברזל מפסקת כו׳

And this is “Sustain me with flagons”: for, behold, in the time of the Temple the Holy One, blessed be He, was with us face to face, without any separating screen (see what is explained on the verse “For the mountains shall depart”), and this is the matter of “love in delights.” Whereas now, in exile, a partition of iron interposes, etc.

ונקי חולת אהבה שנחלשו חושי האהבה ואומרים על מר מתוק מפני שאין לנו טעם וריח כמ״ש טעמו וראו כי טוב ה׳ כו׳ טועמיה חיים זכו טוב ה׳ לכל

And it is called “lovesick,” for the senses of love have grown weak, and they call bitter sweet, because we have no taste and scent, as it is written, “Taste and see that Havayah is good,” etc.; “those who taste it merit life”; “Havayah is good to all.”

ולכן אף שבעת התפלה יש לכל א׳ בחי׳ פנים להשתוקק מאד לדבקה בה׳ אחד עכ״ז [עם כל זה] בעת עסקו במו״מ [במשא ומתן] הוא בהסתר פנים מה׳ אחד

Therefore, although at the time of prayer everyone has the level of “face,” to long intensely to cleave to the One G-d, nevertheless at the time he is occupied in business he is in a hiding of the face from the One G-d.

(וזהו יונתי בסתר המדרגה כי יונתי הוא כמ״ש עיניך יונים בחי׳ פנים ועכשיו הוא בסתר המדרגה כו׳)

(And this is “My dove, in the hiding place of the steps”: for “my dove” is, as it is written, “Your eyes are doves,” the level of “face,” and now it is “in the hiding place of the steps,” etc.)

ואף בלימוד התורה בפשטים גשמיים שנתלבשה התורה בהשתלשלות רבות ושונות ג״כ אין לו בחי׳ פנים ודביקות לה׳ אחד מפני מחיצה המפסקת עתה להיות בחי׳ חולת אהבה

And even in the study of Torah in [its] physical plain meanings, in which the Torah has been enclothed through many and varied stages of descent (hishtalshelus), he likewise has no level of “face” and cleaving to the One G-d, because of the partition that now interposes, so that it is the level of “lovesick.”

ולכן מבקשת סמכוני באשישות גרבי יין המשומר שהוא בחי׳ המקיים ומחזק את האהבה בל תמוט

Therefore she asks, “Sustain me with flagons”: jugs of the preserved wine, which is the level that sustains and strengthens the love, so that it shall not falter;

(וכמ״ש בד״ה חכלילי עינים מיין ממה שטועם יינה של תורה פנימי׳ [פנימיות / פנימית] התורה נכנס יין יצא סוד הוא גילוי בחי׳ אהבה רבה כו׳ ונעשה חכלילי עינים התלהבות האהבה וגם חכלילי חיך הטועם כו׳)

(and as is explained in the discourse beginning “His eyes are red with wine”: from what one tastes of the wine of the Torah, the inner dimension of the Torah, “wine enters, a secret comes out”; this is the revelation of the level of “great love” (ahavah rabbah), etc.; and one becomes “red of eyes,” the fiery passion of love, and also “chachlili”: the palate (cheich) that tastes, etc.)

רק תמיד יהיה בבחי' כלה כלתה נפשי להי' אחד וזהו בקשת כנס"י [כנסת ישראל] סמכוני באשישות שע"י יהי' [יהיה] תמיד עיני אל ה' ולא לעסוק כלל בדברים תחתונים.

but rather that it always be in the level of expiring, "my soul expires," for the One G-d. And this is the request of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), "Sustain me with flagons": that through this "my eyes [will be] always toward Havayah," and not occupied at all with lower matters.

וע"ז משיב לה הקב"ה הסבי עיניך וגו' (בפ' ויחי דרמ"ז א' קדושים פ"ד א' וברבות בשה"ש [בשיר השירים])

And to this the Holy One, blessed be He, answers her, "Turn away your eyes," etc. (in [the Zohar,] Parshas Vayechi, 247a; Kedoshim, 84a; and in the Midrash Rabbah on Song of Songs).

כי עם היות שזהו בחי' גדולה אבל זה צ"ל רק לפי שעה בשעת התפלה בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא אבל אח"כ צ"ל בבחי' שוב והוא תכלית הבריאה

For although this is a great level, yet it must be only for a time, at the time of prayer, the level of "gazing upon the glory of the King"; but afterwards it must be in the level of "returning" (shov), and this is the purpose of creation.

כי בשביל הרצוא בחי' חכלילי עינים כו' לא היה צריך להיות ירידת והתלבשות הנשמה למטה כי למעלה הרצוא יותר.

For there would have been no need for the descent and enclothing of the soul below for the sake of the "running" (ratzo), the level of "red of eyes," etc.; for above, the ratzo is greater.

3 ואין זה תכלית העבודה וכמ"ש במ"א ע"פ כי תבואו אל ארץ מושבותיכם. אלא צ"ל בחינת רצוא ושוב אם רץ לבך שוב לאחד

And this is not the purpose of the [divine] service, as is explained elsewhere on the verse "When you come into the land of your dwellings." Rather, there must be the level of ratzo and shov (running and returning): "If your heart runs, return to the One."

דהיינו כשמתעורר אהוי"ר [אהבה ויראה] ורצון להדבק בה' אחד שוב לאחד להיות לו דירה בתחתונים

That is, when love and awe and a will to cleave to the One G-d are aroused, "return to the One," so that He may have a dwelling place among the lower realms,

להמשיך אלהות בזה העולם דוקא ע"י לימוד התורה בענינים הגשמיים באו"ה [באיסור והיתר] ודיני ממונות ומעשה הצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] ותפלה בכוונה עד"ז יהיה עיקר העבודה ולא בבחי' רצוא בלבד.

to draw down G-dliness into this world specifically, through the study of Torah in physical matters, in [the laws of] the forbidden and the permitted and monetary laws, and the practice of charity and acts of kindness (gemilus chassadim), and prayer with intent; in this way shall the main [part of the] service be, and not in the level of ratzo alone.

וזהו הסבי עיניך שלא להיות הכל בבחי' רצוא בלבד וזהו מנגדי כמבואר בפ' אחרי (דע"ט ב') בענין שרפים עומדים ממעל לו.

And this is "Turn away your eyes": that not all should be in the level of ratzo alone. And this is "from opposite Me" (minegdi), as is explained in [the Zohar,] Parshas Acharei (79b) concerning "Seraphim stood above Him."

ועמ"ש בד"ה וישלח יעקב בענין בן עזאי שהם הרהיבוני פי' לשון גדולה וכמ"ש והתגדלתי כו'

And see what is explained in the discourse beginning "And Yaakov sent," concerning Ben Azzai. "For they have magnified Me" (hirhivuni): the meaning is an expression of greatness, as it is written, "And I will magnify Myself," etc.

כי בחי' רצוא הנ"ל נמשך מההתבוננות בגדולת ה' איך שלגדולתו אין חקר וכולא קמי' [קמיה] כלא חשיבי ולכן ירצה ויחפוץ להתכלל למעלה ולא להיות למטה.

For the level of ratzo mentioned above is drawn from contemplating the greatness of G-d: how "His greatness is unsearchable" and "all before Him is considered as nothing." And therefore he will want and desire to be absorbed above, and not to be below.

אך רצונו יתי' דוקא להיות לו דירה בתחתונים כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו

But His will, may He be blessed, is specifically to have a dwelling place among the lower realms, for "in the place of His greatness, there you find His humility."

משא"כ בחי' רצוא לבד הוא בחי' הרהיבוני בחי' גאה וגדלות להתעלות למעלה מבלי שיהיה בחי' הדירה בתחתונים הנק' ענותנותו וכמ"ש אשירה לה' בחי' רצוא כי גאה גאה בחי' רוממות כו'.

Whereas the level of ratzo alone is the level of "they have magnified Me" (hirhivuni), the level of exaltation and greatness, to rise upward without there being the level of the dwelling place among the lower realms, which is called "His humility." And as it is written, "I will sing to Havayah": the level of ratzo; "for He is exalted, exalted": the level of loftiness, etc.

4 והוא בחי' ועבד הלוי הוא להתעלות מעלמא דאתגליא לעלמא דאתכסיא הנק' הוא בחי' אתה הוא ה' לבדך

And this is the level of "And the Levite shall serve—he" (ve'avad haLevi hu): to rise from the revealed world (alma de'isgalya) to the hidden world (alma de'iskasya), which is called "He" (hu), the level of "You are He, Havayah, alone."

ולכן היה עבודת הלוים לשורר כו' אבל הלוים היו כפופים לכהנים כמ"ש וילוו עליך וישרתוך

Therefore the service of the Levites was to sing, etc. But the Levites were subordinate to the Kohanim (priests), as it is written, "And they shall be joined to you and minister to you."

כי העיקר הוא ההמשכה שאח"כ בחי' שוב כו' וגם ניגון הלוים היה בבחי' רצוא ושוב

For the main thing is the drawing down that comes afterwards, the level of shov, etc. And the melody of the Levites, too, was in the level of ratzo and shov.

ולכן והניף אותם אהרן כו' להמתיק הגבורות בחסדים. כי בחי' השוב זהו אמיתית גדולתו יותר וכמאמר וענוה גדולה מכולם.

Therefore, "And Aharon shall wave them," etc., to sweeten the Gevuros (forces of restraint) with the Chassadim (kindnesses). For the level of shov is more truly His greatness, as it is said, "And humility is greater than all of them."

5 ותדע שהוא כן שהרי נאמר רם על כל כו' מי כה' אלקינו כו' המשפילי כו'

And you may know that it is so, for indeed it is said, "High above all," etc., "Who is like Havayah our G-d," etc., "who lowers [Himself]," etc.

פי' שעכו"ם [שעובדי כוכבים ומזלות] מנשאים ג"כ אותו ומפני רוב התנשאותם אותו דקרו ליה אלהא דאלהיא הגבה למעלה הם ממעטים המשכת אלהותו בזה העולם כי אומרים שזהו השפלה אצלו להשגיח למטה.

The meaning is: the idolaters also exalt Him, and because of how greatly they exalt Him, for they call Him "the G-d of gods," exalted on high, they diminish the drawing down of His G-dliness into this world; for they say that it is a lowering for Him to watch over [what is] below.

אבל באמת מי כה' אלקינו המגביהי לשבת יותר מן הרוממות שהם מחשבים כי הם סוברים שההתהוות ממנו ית' ע"ד עילה ועלול ושיש רבוי השתלשלות עילה ועלול כך כך עד שנתהוה עולם השפל.

But in truth, "Who is like Havayah our G-d, who is enthroned on high," more than the loftiness that they reckon. For they hold that coming into being from Him, may He be blessed, is in the manner of cause and effect, and that there are a great many links in the chain (hishtalshelus) of cause and effect, so and so many, until the lowly world came into being.

6 ולכן הוא השפלה לעילה וסבה ראשונה להשפיל א"ע [את עצמו] כ"כ [כל כך] למטה ועל כן סוברים שאינו משגיח למטה כו'

And therefore it is a lowering for the First Cause and Reason to lower Himself so far down; and therefore they hold that He does not watch over [what is] below, etc.

אבל באמת שהוא ית' למעלה מעלה מבחי' זו דעילה ועלול כי הוא ית' בחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] ואצלו ית' החי"ע [החכמה עילאה] ועשייה גשמיות שניהן שוין

But in truth He, may He be blessed, is far, far above this level of cause and effect, for He, may He be blessed, is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and with Him, may He be blessed, the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) and the physical World of Asiyah (Action) are both equal.

א"כ כמו שמשגיח בחי"ע [בחכמה עילאה] כך ממש משגיח בעשיה הגשמיות ובכל מעשה האדם הלוכו ושבתו וקומו וכל צרכיו כו'

If so, just as He watches over the higher Chochmah, so exactly does He watch over the physical Asiyah, and over all the doings of man: his walking, his sitting and his rising, and all his needs, etc.

וזהו וענוה גדולה מכולם והיינו כי גאה גאה שרוממותו יותר מבחי' גאה וגדולה והיינו המשפילי לראות בשמים ובארץ.

And this is "And humility is greater than all of them." And this is [the meaning of] "for He is exalted, exalted": that His loftiness is more than the level of exaltation and greatness. And this is [the meaning of] "who lowers [Himself] to look in heaven and on earth."

7 ומזה נשכיל ג"כ בדרך העבודה שאם העבודה רק בבחי' רצוא לבד להתכלל למעלה זהו שהם הרהיבוני שגדולתו יתי' למעלה

And from this we will understand, too, regarding the way of [divine] service: that if the service is only in the level of ratzo alone, to be absorbed above, this is "for they have magnified Me": that His greatness, may He be blessed, is above.

ואין זה רק מצד בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והשתלשלות עילה ועלול בבחי' זו שייך לומר כן שגדולתו מתגלה למעלה יותר

And this is so only from the perspective of the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the chain (hishtalshelus) of cause and effect: in this level it is applicable to say so, that His greatness is revealed more above;

אבל באמת בבחי' סוכ"ע מעלה ומטה שוין ולכן עיקר העבודה דוקא בבחי' שוב בלימוד התורה בענינים גשמיים וצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] בפועל ממש

but in truth, in the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), above and below are equal. And therefore the main [part of the] service is specifically in the level of shov: in the study of Torah in physical matters, and charity and acts of kindness (gemilus chassadim) in actual deed.

וזהו מאמר הקב"ה לכנ"י [לכנסת ישראל] שלא תהיה רק בבחי' רצוא לבד רק הסבי עיניך מנגדי ותהי' עבודתך בדברים תחתונים להמשיך אלהות למטה וזהו ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך [ותהיה]

And this is the statement of the Holy One, blessed be He, to the Congregation of Israel (Knesses Yisrael): that she should not be only in the level of ratzo alone, but rather "Turn away your eyes from Me," and let your service be in lower matters, to draw down G-dliness below. And this is "And to your husband shall be your longing, and he shall rule over you."

וזהו יתגדל ויתקדש כו' בעלמא די ברא כו' שלפי שהוא יתי קדוש ומובדל מכל העולמות ע"כ יומשך גילוי אלקותו בעוה"ז הגשמי כו'

And this is "Magnified and sanctified," etc., "in the world that He created," etc.: that because He, may He be blessed, is holy and separate from all the worlds, therefore the revelation of His G-dliness will be drawn down into this physical world, etc.

וכמ"ש במ"א בפי' המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ המלך הגדול היינו בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אבל הקדוש הוא סוכ"ע ולכן הוא בשמים ובארץ בהשואה א':

And as is explained elsewhere on the meaning of "the great and holy King in heaven and on earth": "the great King" is the level of the light that fills all worlds, but "the holy" is the light that encompasses all worlds; and therefore He is in heaven and on earth equally, as one.

8 שערך כעדר העזים. פי' אם תאמר איך יתכן הדרך הזה לעסוק בעבודה בדברים תחתונים הלא ח"ו [חס ושלום] בהעמיק מחשבתו בדברים תחתונים ישאר בלא שום דביקות וקדושה כלל להי' אחד

"Your hair is like a flock of goats." The meaning: If you will say, how is this path possible, to be occupied in [divine] service in lower matters? Surely, G-d forbid, when one's thought delves deeply into lower matters, one will remain without any cleaving and holiness at all toward the One G-d.

וע"ז אמר שערך כעדר העזים ששערות הם מותרות הגוף לא עצמיות הגוף ולכן איתא בזהר שבשערות העזים יש יניקה לחיצונים.

And about this He said, "Your hair is like a flock of goats": for hairs are the excess of the body, not the essence of the body; and therefore it is stated in the Zohar that in the hairs of goats the external forces draw nourishment.

(וכך כשעוסק בדברים תחתונים נופל מבחי' פנים הנז' [הנזכר] לעיל בבחי' אחוריים שמשם נמשך השערות והמותרות והוא ההתחכמות בעניני העולם ונק' מותרי מוחין והוא בחי' כעדר העזים משא"כ מבחי' פנים אין מקום לשערות אלו כנ"ל

(And so too, when one is occupied with lower matters, one falls from the level of "face" mentioned above into the level of the back, from which the hairs and the excesses are drawn; and this is cleverness in worldly matters, and it is called "the excesses of the intellect" (mosrei mochin), and this is the level of "like a flock of goats." Whereas from the level of "face" there is no place for these hairs, as mentioned above.

וא"כ איך אמר הסבי עיניך כו' שלא להיות בבחינת רצוא כו' כ"א בבחי' שוב בעבודה בדברים תחתונים והלא מזה יוכל להיות נמשך בחי' שערך כו'

And if so, how did He say, "Turn away your eyes," etc., not to be in the level of ratzo, etc., but rather in the level of shov, in service in lower matters? Surely from this there can be drawn the level of "your hair," etc.

דעם היות התומ"צ [התורה ומצות] הם אדרבה תכלית בחי' פנים כמ"ש באור פניך נתת לנו כו' אך כיון שנתלבשו בענינים גשמיים אשר הענינים גשמיים אלו הם בחי' אחוריים א"כ יוכל להיות נמשך אחר גשמיות הענינים ולכן אמרו האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו ועמ"ש סד" להבין ענין הברכות בענין חותם בברוך)

For although Torah and mitzvos are, on the contrary, the ultimate level of "face," as it is said, "For by the light of Your face You gave us," etc., yet since they have been enclothed in physical matters, and these physical matters are the level of the back, if so, one can be drawn after the physicality of the matters. And therefore they said, "One who says, 'I have nothing but Torah,' does not have even Torah." And see what is explained at the end of the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," concerning concluding with "Blessed" (baruch).)

אך ע"ז אמר שגלשו מהר גלעד גלישא תרגום קרחת גלישתא ובזהר פ' ויחי (דרי"ז) מאן דגליש כו' ועמ"ש בד"ה כי תצא גבי וגלחה את ראשה.

But about this He said, "that were shorn (galshu) from Mount Gilead." Gelisha: the Targum [the Aramaic translation] of "baldness" (karachas) is glishta; and in the Zohar, Parshas Vayechi (217), "One who shaves," etc. And see what is explained in the discourse beginning "When you go out," regarding "and she shall shave her head."

והיינו שאדרבה ע"י עסק התורה ומצות שהם עצמן מבחי' פנים לכן אף שנתלבשו בענינים גשמיים יש בכחן לדחות ולהעביר המותרי מוחין כשישים לבו לזה.

That is: on the contrary, through occupation with the Torah and mitzvos, which are themselves from the level of "face," therefore, even though they have been enclothed in physical matters, they have the power to push away and remove the excesses of the intellect, when one sets his heart to this.

וזה נמשך מהר הגלעד פי' שזה כבר נעשה בימי יעקב ולבן ששמו גלעד מחיצה הפסקת כדכתיב עד הגל הזה אם נסתר כו' שלא יתקרבו הקליפות להקדושה כשיתראה הגל הזה.

And this is drawn from Mount Gilead. The meaning: this was already done in the days of Yaakov and Lavan, who set up Gal-ed ["the mound of witness"] as an interposing partition, as it is written, "This mound is witness," "if [one] is hidden," etc., so that the kelipos (husks) will not draw near to holiness when this mound is seen.

(והוא בחי' המסך המפסיק בין הקדושה לסט"א [לסטרא אחרא] בחי' חשמ"ל ושרשו מהמסך המפסיק בין אצי' לבריאה שע"י מסך זה לא יוכלו הקליפות להתקרב לקדושת האצילות שהוא אור התומ"צ [התורה ומצות])

(And this is the level of the screen that interposes between holiness and the sitra achra (the other side), the level of Chashmal [the "electrum" of Ezekiel's vision]; and its root is from the screen that interposes between the World of Atzilus (Emanation) and [the World of] Beriah (Creation), for through this screen the kelipos cannot draw near to the holiness of Atzilus, which is the light of the Torah and mitzvos.)

וענין הגל הזה בעבודה ומה שנק' הר הגלעד הוא מ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] רשעים נדמה להם כחוט השערה וצדיקים נדמה להם כהר ועמך כולם צדיקים פי' שכל איסור קטן נדמה להם כהר ומסך מבדיל בינו לבין קונו

And the matter of this mound in [divine] service, and that it is called Mount Gilead, is what our Sages, of blessed memory, said: "To the wicked it seems like a strand of hair, and to the righteous it seems like a mountain"; and "Your people are all righteous." The meaning: that every small prohibition seems to them like a mountain and a screen that separates between him and his Maker.

(וזה בא ונמשך מבחי' יראת חטא וענין יראת חטא הוא בחי' יראה הכלולה באהבה שמצד עוצם האהבה מתייר מן החטא שלא ינתק חבל האהבה כו' ולכן נדמה לו כהר ומסך מבדיל ונקרא הר הגלעד שהוא מחיצה המפסקת כו'.

(And this comes and is drawn from the level of fear of sin (yiras chet); and the matter of fear of sin is the level of awe that is included in love: that because of the intensity of the love, one is afraid of sin, lest the cord of love be severed, etc. And therefore it seems to him like a mountain and a separating screen, and it is called Mount Gilead, which is an interposing partition, etc.

או הר הוא אהבה וחסד דקדושה שמזה נמשך יראת חטא להיות גל עד ומחיצה מפסקת בינו לסט״א [לסטרא אחרא] ועמ״ש מענין יראת חטא בד״ה ויקח קרח ובד״ה ראשי המטות ובד״ה אלה מסעי׳)

Or: "mountain" is the love and Chesed (kindness) of holiness, from which fear of sin is drawn, to be a gal-ed (a mound of witness) and an interposing partition between him and the sitra achra. And see what is explained on the matter of fear of sin in the discourse beginning "And Korach took," and in the discourse beginning "The heads of the tribes," and in the discourse beginning "These are the journeys.")

וממילא כשישים אל לבו כל הנל שהוא בחי׳ הר ומחיצה מפסקת אפילו עבירה קלה שבקלות ממילא לא ישאר ח״ו [חס ושלום] בעניני גשמיים בלי כוונת הלב המשכת אלהות בזה הדבור

And consequently, when he takes to heart all that was said above, that even the lightest of light transgressions is the level of a mountain and an interposing partition, then of itself he will not remain, G-d forbid, in physical matters without the heart's intent: the drawing down of G-dliness in this speech.

וזהו גליש למטרוניתא עי״ז העבודה כי הוא גלישת השערות דמטרוניתא ועמ״ש סד״ה ביום השמיני שלח גבי לפני קרתו כו׳.

And this is "he shaves the Matronisa [the Queen]" (gelish leMatronisa) through this service, for it is the shaving of the hair of the Matronisa. And see what is explained at the end of the discourse beginning "On the eighth day he sent," regarding "Before His cold," etc.

גלעד הוא של אבנים כשהבית נופל ונעשה חורבה נק׳ גל כמ״כ [כמו כן] אבנים הם אותיות וכשהצירופי אותיות הם בדברים בטלים נעשה בית חורבה ולכן זהו הר ומסך מבדיל כו׳:

Gal-ed is [a mound] of stones: when a house falls and becomes a ruin, it is called a gal (a heap). So too, stones are letters, and when the combinations of letters are in idle words, a ruined house is made; and therefore this is a mountain and a separating screen, etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 29

שניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות

Your Teeth Are Like a Flock of Ewes That Have Come Up from the Washing

1 שניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות. הנה פי' כעדר הרחלים הוא ע"ד מ"ש במ"א בד"ה אלה המשפטים בפי' מ"ש וזרעתי את בני ישראל זרע אדם וזרע בהמה.

"Your teeth are like a flock of ewes that have come up from the washing, all of them twinned." Now, the meaning of "like a flock of ewes" is along the lines of what is explained elsewhere, in the discourse beginning "These are the ordinances," on the meaning of what is written, "And I will sow the children of Israel [with] the seed of man and the seed of beast."

שנשמות דאצילות נקרא אדם ונשמות דבי"ע נקרא בהמה וכן המלאכים נק' בהמה פני אריה פני שור כו' וע"ז נאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך שהוא המשכת הדעת

That is, the souls of the World of Atzilus (Emanation) are called "man," and the souls of Beriah, Yetzirah and Asiyah are called "beast"; and so too the angels are called "beast": "the face of a lion," "the face of an ox," etc. And of this it is said, "And I will give grass in your field for your beast," which is the drawing down of Daas (knowledge);

והיינו ע"י משה רעיא מהימנא וזהו ענין קדוש ג"פ [ג' פעמים] דישראל ומלאכים מקדשי ליה לעילא ותתא כחדא שעי"ז נמשך הדעת כו' כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער עשירי פ"ד וספ"ג [וסוף פרק ג'] וע"ש שער ז' פ"ב [פרק ב']

and this is through Moshe, the faithful shepherd (Ra'aya Mehemna). And this is the matter of [saying] "Holy" three times, that Israel and the angels "sanctify Him above and below as one," for through this Daas is drawn down, etc., as is written in Pri Etz Chaim, the tenth Sha'ar, chapter 4, and the end of chapter 3; and see there, Sha'ar (Gate) 7, chapter 2.

והנה ע"ז נאמר כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה. כמשל הרועה שמרחיץ צאנו ע"ש גבי שש שנים יעבוד כו'.

And of this it is said, "like a flock of ewes that have come up from the washing," as in the analogy of the shepherd who washes his sheep; see there, regarding "Six years he shall serve," etc.

2 ולהבין מהו ענין שעלו מן הרחצה וענין שכולם מתאימות יש להקדים ענין ג"פ [ג' פעמים] קדוש. דהנה עצמות המאציל ית' הוא רם ונשא וכל סדר השתלשלות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] כלא חשיב קמיה

To understand what is [meant by] "that have come up from the washing" and what is [meant by] "all of them twinned," we must first introduce the matter of the threefold "Holy." For behold, the very Essence of the Emanator, may He be blessed, is high and exalted, and the entire order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah is accounted as nothing before Him,

וכמו משל ביטול טפה א' בים אוקיינוס ויותר מכן כי אין ערוך כלל אליו ית'

like the analogy of the nullification of a single drop in the ocean, and even more than that, for there is no comparison at all to Him, may He be blessed.

וזהו אני הוי' לא שניתי אתה הוא קודם שנברא העולם אתה הוא משנברא העולם ואין העולמות פועלים בו ח"ו [חס ושלום] שום שינוי בהבראם מאחר דכלא ממש חשיבי

And this is [the meaning of] "I, Havayah, have not changed"; "You are He before the world was created; You are He since the world was created." The worlds, in being created, do not effect any change in Him, G-d forbid, since they are accounted as actually nothing.

ולכן ההשפעה הנמשכת ממנו ית' להחיות הע"ס [העשר ספירות] וכל העולמות מכונה בשם שערות וכמ"ש באד"ר [באדרא רבא] (דקכ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ת"י נימין דשערי כחושבן קדוש

Therefore the flow of influence drawn down from Him, may He be blessed, to give life to the Ten Sefiros and all the worlds is termed "hairs," as is written in the Idra Rabba (end of 128b): "Four hundred and ten strands of hair, according to the number of kadosh (holy)."

כי פי׳ קדוש לשון הבדלה שהוא יתׄ׳ מרומם לבדו ואינו נתפס ומתלבש בעולמות כי״א הוא סובב כולא עלמין בשוה. השוה ומשוה קטן וגדול

For the meaning of kadosh (holy) is a term of separation: that He, may He be blessed, is exalted alone, and is not grasped and enclothed in the worlds; rather, He encompasses all worlds (sovev kol almin) equally: "He is equal and makes small and great equal."

ומה שנמשך ממנו בתוך העולמות זהו רק כמשל הארה היוצאת דרך נקבי וחלל השערות שאינו נוגע כלל להעצמיות

And what is drawn from Him into the worlds is only like the analogy of a radiance that issues through the openings and the hollow of the hairs, which does not touch the essence at all.

ולכן קדושה תליא בשערא דדוקא מבחי׳ סכ״ע [סובב כל עלמין] שהוא קדוש ומובדל משם א״א שיומשך ההשפעה רק בבחי׳ שערות

Therefore "holiness depends on the hair"; for precisely from the level of the light that encompasses all worlds, which is holy and separate, from there it is impossible for the flow of influence to be drawn down except in the manner of hairs.

משא״כ למטה בהשתלשלות עילה ועלול כו׳ וז״ש [וזהו שכתוב] בנזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו שהנזיר עולה למקום גבוה ידמה לעליון.

This is not so below, in the chain of descent of cause and effect, etc. And this is [the meaning of] what is written of the Nazirite, "He shall be holy; he shall let the locks of the hair of his head grow long": for the Nazirite ascends to a lofty place, resembling the Supernal One.

3 ולכן ממשיך השפע משערות דא״א שהוא בחינת קדוש אשר החכמה מאין תמצא היינו מבחינת שערות הנ״ל ונקרא אבא יונק ממזלא כו׳

Therefore [the Nazirite] draws down the flow from the hairs of Arich Anpin [the "Long Countenance," the configuration of Keser], which is the level of "Holy," from which "Chochmah (wisdom) is found from ayin (nothing)"—that is, from the level of the hairs mentioned above; and this is called "Abba draws nourishment from the mazal [a flowing tuft of Arich Anpin's beard]," etc.

ועמ"ש מזה בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל] וזהו שאמרז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבי נזירות הריני מסלסל פי' שמסלסל וממשיך מבחי' שערות דא"א שיתהוה מזה חכמה דאצי' כו'

And see what is written about this in the discourse beginning "And I shall be sanctified among the children of Israel." And this is what our Sages, of blessed memory, said regarding the Nazirite vow: "Behold, I will curl [my hair]"—meaning that he curls and draws down from the level of the hairs of Arich Anpin, so that from this Chochmah of Atzilus comes into being, etc.

וזהו פי' קדוש קדש ו' שהוי"ו מורה על המשכת השפע מבחי' קדש העליון דרך השערות שהם כמו בחי' ווי"ן

And this is the meaning of kadosh: kodesh [holiness, and the letter] vav; for the vav indicates the drawing down of the flow from the level of the supernal Kodesh by way of the hairs, which are like the level of vavs.

וביאור ענין כינוי ההשפעה בשם שערות (מבואר בד"ה ולא אבה וע"פ ועשית בגדי קדש בענין זקן אהרן כו') שהשערות הן חלולין ויונקים מהמוחין שבראש ועכ"ז [ועם כל זה] אין להם ערך ויחוס כלל עם המוחין כו'

And the explanation of the matter of the flow of influence being termed "hairs" (is explained in the discourse beginning "And [He] would not" and on the verse "And you shall make holy garments," regarding the beard of Aharon, etc.) is that the hairs are hollow and draw nourishment from the brain in the head, and nevertheless they have no comparison or relation at all with the brain, etc.

וכן הוא בחי' האותיות דבורי הרב שבהם עובר השפעת השכל כו' ע"ש.

And so too is the level of the letters, the words of the teacher, through which the influence of the intellect passes, etc.; see there.

אכן באמת גם משל זה אינו דומה להנמשל שבהנמשל הרי עיקר ושרש התהוות החכמה הוא ע"י ההשפעה הנמשכת מבחי' שערות הנ"ל שהם בחי' האותיות

However, in truth this analogy too does not resemble the thing it illustrates; for in the thing illustrated, behold, the main point and root of the coming into being of Chochmah is through the flow of influence drawn down from the level of the hairs mentioned above, which are the level of the letters.

משא"כ בהמשל בדבורי הרב לתלמיד שהתלמיד יש בו כח השכל מקודם רק שמבין שכל הרב ע"י עברו דרך האותיות כו'

Whereas in the analogy of the teacher's words to the student, the student has the power of intellect in him beforehand, only that he understands the teacher's intellect through its passing through the letters, etc.

ולכן השגת התלמיד יש לה ערך לגבי השגת הרב שהרי לא מהאותיות של הרב נתהוה עצם שכלו כי אם מנפשו המשכלת

Therefore the student's comprehension bears some comparison to the teacher's comprehension, for it was not from the teacher's letters that the essence of his intellect came into being, but rather from his own intellective soul.

ולולי זה לא הי' [היה] מבין מאומה ע"י דיבורי הרב ואעפ"כ [ואף על פי כן] לא קאים אינש אדעתי' [אדעתיה] דרביה עד ארבעין שנין מאחר שעברה ההשכלה דרך צירופי אותיות הדבור כו'

And were it not for this, he would not understand anything through the teacher's words. And even so, "a person does not attain his teacher's mind until forty years," since the insight passed through the combinations of the letters of speech, etc.

אבל למעלה בהנמשל שהתהוות עצמיות חכמה דאצילות מהמאציל ית' הוא רק ע"י ההשפעה העוברת דרך אותיות הנקראים שערות ע"כ אין החכמה ערוך כלל לגבי למעלה מהחכמה כו':

But above, in the thing illustrated, where the coming into being of the very essence of Chochmah of Atzilus from the Emanator, may He be blessed, is only through the flow of influence that passes through letters, which are called "hairs"—therefore Chochmah has no comparison at all to what is above Chochmah, etc.

4 ב והנה המשכת השפע מן המזלות דא"א לחו"ב [לחכמה ובינה] הוא ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מהבירורים דבי"ע שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מעורר אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המשכת מ"ד [מיין דוכרין] מהמזל השמיני ונוצר חסד.

2. Now, the drawing down of the flow from the mazalos of Arich Anpin to Chochmah and Binah is through the raising of mayin nukvin (feminine waters) from the refinements (beirurim) of Beriah, Yetzirah and Asiyah; for through an arousal from below (isarusa dilesata) one awakens an arousal from above (isarusa dile'eila): the drawing down of mayin duchrin (masculine waters) from the eighth mazal, [called] "Notzer Chesed."

וזהו ענין שאומרים המלאכים וישראל קדוש להעלות מ״ן [מיין נוקבין] להמשיך מ״ד [מיין דוכרין] כו׳. והנה עד״מ שמביאין מנחה לפני המלך שהעיקר הוא להביא דבר חדש כמו צפור המדברת שעי״ז ימשיך ויעורר לב מלכים אין חקר שיפנה לבקשת ההדיוט.

And this is the matter of the angels and Israel saying "Holy": to raise mayin nukvin in order to draw down mayin duchrin, etc. Now, by way of analogy, when a gift is brought before the king, the main thing is to bring something new, like a talking bird, so that through this one will draw down and arouse "the heart of kings," which "is unsearchable," to turn to the request of the commoner.

וזהו ענין העלאת מ״ן [מיין נוקבין] מבירורי רפ״ח להיות ביטול היש כו׳ ולכן עיקר העלאת מ״ן [מיין נוקבין] תלוי באתעדל״ת [באתערותא דלתתא] דנש״י [דנשמות ישראל] המלובשים בגוף וז״ש [וזהו שכתוב] בזהר בלק (דק״צ ע״ב) כיון דאתו ישראל כו׳ נטלי עשייה ממלאכי השרת כו׳

And this is the matter of raising mayin nukvin from the refinements of the 288 [sparks]: that there be the nullification of the yesh (one's sense of existence), etc. Therefore the main raising of mayin nukvin depends on the arousal from below of the souls of Israel, who are enclothed in a body. And this is [what is stated] in the Zohar, Balak (190b): "Once Israel came, etc., they took the 'doing' from the ministering angels," etc.

כי עם היות במלאכים שייך ג״כ ביטול היש שהרי המלאך יש לו ג״כ גוף

For although nullification of the yesh applies also to the angels, since an angel too has a body,

ולכן נאמר בהם ג״כ עושי דברו עושי לשון תיקון היינו ע״י ביטול היש כו׳ באמרו קדוש וברוך

and therefore it is also said of them, "who do His word"—"who do" (osei) being an expression of tikkun (making ready), that is, through the nullification of the yesh, etc., in saying "Holy" and "Blessed";

אך לפי שהגוף שלהם רוחני וגם כלום יצה״ר [יצר הרע] יש ביניהם כו׳ לכן ביטול היש של האדם למטה שהגוף ונה״ב [ונפש הבהמית] מסתירים כו׳ הוא ממשיך אור גדול יותר וזהו דנטלי עשייה מנייהו

yet because their body is spiritual, and also, "Is there then an evil inclination among them?" etc., therefore the nullification of the yesh of man below, where the body and the animal soul conceal, etc., draws down a greater light. And this is [the meaning of] "they took the 'doing' from them."

ואין הכוונה שאינם כלל בבחי' עשייה ותיקון דעושי דברו שהרי הם אומרים קדוש וברוך גם עתה כו'. אלא הענין שהעשייה וההמשכה של המלאכים בטל לגבי עשייה והמשכה של ישראל

This does not mean that they are not in the state of 'doing' and tikkun of "who do His word" at all, for they say "Holy" and "Blessed" even now, etc.; rather, the point is that the 'doing' and the drawing down of the angels is nullified relative to the 'doing' and the drawing down of Israel.

וכמו ביטול והתכללות הדבור במחשבה או המדות בהשכל דר"ל [דרוצה לומר] שבטלים כנר לגבי אבוקה כו' ולכן אין המלאכים אומרים קדוש עד שישראל אומרים כמש"ש [כמה שכתוב שם] בזהר.

[This is] like the nullification and inclusion of speech in thought, or of the emotive attributes (middos) in the intellect; that is to say, they are nullified like a candle beside a torch, etc. Therefore the angels do not say "Holy" until Israel say [it], as is written there in the Zohar.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] המלאכים ג"כ אומרים קדוש שזהו עבודתם כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים.

Nevertheless, the angels too say "Holy," for this is their service, etc. And see what is written about this in the explanation on the verse "For as the new heavens."

5 והנה העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דנשמות ישראל הוא ע"י אתכפייא ואתהפכא מחשוכא לנהורא וממרירו למיתקו בשבירת תאוות הגוף ובמצות מעשיות

Now, the raising of mayin nukvin of the souls of Israel is through subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha) of darkness into light and of bitterness into sweetness, by breaking the body's desires and through the practical mitzvos.

וז"ש [וזהו שכתוב] בפסוק שאחר שיניך כו' כפלח הרמון כו' ישראל מלאים כרמון

And this is [the meaning of] what is written in the verse after "Your teeth," etc.: "Like a slice of pomegranate," etc.: Israel are full like a pomegranate.

שתיכף כשנולד מקיים מצוה ראשונה שנמול ביום השמיני ומטיפין ממנו דם ברית המילה שזהו סיגוף לגוף לאכפיא כו' ואח"כ כשגדל מעט הולך לבית הספר ומלמדים אותו תורה ומחנכים אותו למצות וכשאינו רוצה ללמוד מכין אותו ברצועה ע"ד שכ' בהלכות ת"ת [שכתב] [תלמוד תורה]

For as soon as one is born he fulfills a first mitzvah, in that he is circumcised on the eighth day and the blood of the covenant of circumcision is let from him, which is an affliction of the body, to subdue, etc. Afterwards, when he grows a little, he goes to school, and they teach him Torah and train him in the mitzvos; and when he does not want to learn, they strike him with a strap, along the lines of what is written in the Laws of Torah Study.

נמצא בכ"ז [בכל זה] הוא מהפך מחשוכא לנהורא ולאכפיא לסט"א [לסטרא אחרא] וכן בכל המצות כולן הוא סיגוף לגוף להכניע היצה"ר [היצר הרע] ולכופו בע"כ [בעל כרחך] לקיום מ"ע [מצות עשה] ול"ת [ולא תעשה] ודרבנן ולקדש א"ע [את עצמו] במותר לו

It follows that in all this he transforms darkness into light and subdues the sitra achra (the other side). And so in all the mitzvos, every one of them, there is an affliction of the body, to humble the evil inclination and compel it against its will to fulfill the positive commandments and the prohibitions and [the ordinances] of the Rabbis, and to sanctify oneself in what is permitted to him.

שע"ז הוא מברר בירורים דבי"ע ונעשה מהם העלאת מ"ן [מיין נוקבין] למעלה להמשיך ע"ז מ"ד [מיין דוכרין] מבחי' מזלות דא"א

For through this he refines the refinements of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and from them is made a raising of mayin nukvin above, in order to draw down through this mayin duchrin from the level of the mazalos of Arich Anpin.

והנה כ"ז [כל זה] הוא בחי' ומדרגת ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] שבבחי' חיצוניות דהיינו ממעשה המצות וקיומן בפועל ממש וסיגוף הגוף והכנעת היצה"ר [היצר הרע] במעשה וכנ"ל שאפי' [שאפילו] בתינוק שייך בו בחי' זו וזהו מצות מילה כנ"ל.

Now, all this is the level and rank of the raising of mayin nukvin that is in the aspect of the outer dimension (chitzoniyus): that is, from the performance of the mitzvos and their actual fulfillment in deed, and the affliction of the body and the humbling of the evil inclination in action; and as mentioned above, this level applies even to an infant, and this is the mitzvah of circumcision, as mentioned above.

אך יש עוד מדרגה ב' והוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] בבחי' פנימית דהיינו להיות מתפעל ומתלהב ברשפי אש האהבה אליו ית' וכן ביראה ופחד ה' שזהו העלאת מ"ן [מיין נוקבין] בבחי' פנימית.

But there is yet a second rank, and that is the raising of mayin nukvin in the aspect of the inner dimension (pnimiyus): that is, to be stirred and aflame with the fiery flashes of love for Him, may He be blessed, and so too with awe and the fear of G-d; this is the raising of mayin nukvin in the aspect of the inner dimension.

ועד"ז הוא ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] של המלאכים שאומרים קדוש שבוערים באהבה ושלהבת עזה וכלות נפשם אליו ית'

And in the same way is the raising of mayin nukvin of the angels who say "Holy," for they burn with love and an intense flame, and their souls pine away toward Him, may He be blessed.

(וזהו ההפרש בין העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שע"י התפלה להעלאת מ"ן [מיין נוקבין] שע"י המצות ששניהם הם בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מבירורים

(And this is the difference between the raising of mayin nukvin that comes through prayer and the raising of mayin nukvin that comes through the mitzvos, both of which are the level of raising mayin nukvin from the refinements.

כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער א' פרק א' וז"ל [וזה לשונו] והנה אי אפשר שיתבררו הניצוצין מאליהן אם לא ע"י מי שיבררו אותם והוא כי ע"י התפלה והמצות כולם של בני אדם התחתונים נעשה הבירור הזה כו' עכ"ל [עד כאן לשונו].

As is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 1, chapter 1; these are his words: "Now, it is impossible for the sparks to be refined of themselves, except through someone who refines them; and that is, that through the prayer and all the mitzvos of the lower human beings this refinement is accomplished," etc. End of quote.

אך התפלה עיקרה העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דפנימית שהוא קיום מצות ואהבת והיראה והביטול ולכן נקראת עבודה שבלב למסור נפשו ורצונו אליו ית' וכמ"ש בזה בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר כו'

But prayer is essentially the raising of mayin nukvin of the inner dimension, which is the fulfillment of the mitzvah "And you shall love," and awe, and self-nullification (bittul); and therefore it is called "the service of the heart": to give over one's soul and will to Him, may He be blessed, as is written about this in Parshas Acharei, in the discourse beginning "For on this day He shall atone," etc.

והמצות הן העלאת מ״ן [מיין נוקבין] בחיצוניות וכמ״ש בע״ח [בעץ חיים] שער פנימית וחיצוניות דרוש ג׳ וז״ל [וזה לשונו] והוא שכל בחי׳ מעשה בחיצוניות ולכל בחי׳ דבור ותפלה הוא בפנימיות עכ״ל [עד כאן לשונו] וכמ״ש מזה פ׳ חיי שרה בד״ה עיין בע״ח [בעץ חיים]):

And the mitzvos are the raising of mayin nukvin in the outer dimension, as is written in Etz Chaim, Sha'ar Pnimiyus veChitzoniyus, Derush 3; these are his words: "And it is that every aspect of action is in the outer dimension, and for every aspect of speech and prayer it is in the inner dimension." End of quote. And as is written about this in Parshas Chayei Sarah, in the discourse beginning "See in Etz Chaim.")

6 והנה באמת יש מעלה בהעלאת מ״ן [מיין נוקבין] דחיצוניות מה שאינו נמצא בהעלאת מ״ן [מיין נוקבין] דפנימית ויש מעלה בהעלאת מ״ן [מיין נוקבין] דפנימית מה שאינו בהעלאת מ״ן [מיין נוקבין] דחיצוניות.

Now, in truth there is an advantage in the raising of mayin nukvin of the outer dimension (chitzoniyus) that is not found in the raising of mayin nukvin of the inner dimension (pnimiyus), and there is an advantage in the raising of mayin nukvin of the inner dimension that is not in the raising of mayin nukvin of the outer dimension.

המעלה שבהעלאת מ״ן [מיין נוקבין] דחיצוניות שהוא בחי׳ מעשה היינו שעי״ז נמשך המ״ד [המיין דוכרין] ממקום גבוה היינו מבחי׳ המקיפים לפי שבחי׳ החיצוניות שרשו מבחי׳ המקיפים

The advantage in the raising of mayin nukvin of the outer dimension, which is the level of action, is that through it the mayin duchrin are drawn from a lofty place, that is, from the level of the makifim (encompassing lights), because the level of the outer dimension has its root in the level of the makifim;

דהיינו שממשיכים שפע המ״ד [המיין דוכרין] מן המזלות דאריך שהן בחי׳ מקיפים (וע׳ בפע״ח [בפרי עץ חיים] שער י״ב פ״ה) משא״כ העלאת מ״ן [מיין נוקבין] דפנימית ממשיך מ״ד [מיין דוכרין] מבחי׳ הא״פ [האור פנימי] שהוא למטה במדרגה מבחי׳ המקיפים.

that is, one draws down the flow of mayin duchrin from the mazalos of Arich [Anpin], which are the level of makifim (and see Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 12, chapter 5); whereas the raising of mayin nukvin of the inner dimension draws mayin duchrin from the level of the inner light (or pnimi), which is lower in rank than the level of the makifim.

והמעלה הנמצאת בהעלאת מ"ן [מיין נוקבין] דפנימית היינו שהמ"ד [שהמיין דוכרין] נמשך מבחי' פנימית ועי"ז מתלבש בתוך הכלי ממש ומתגלה בו בבחי' גילוי.

And the advantage found in the raising of mayin nukvin of the inner dimension is that the mayin duchrin are drawn from the level of the inner dimension, and through this they are enclothed within the vessel itself and are revealed in it in a manner of revelation.

משא"כ בהעלאת מ"ן [מיין נוקבין] דחיצוניות שאע"פ [שאף על פי] שהמ"ד [שהמיין דוכרין] נמשך ממקום גבוה יותר מבחי' מקיפים אך אינו מתגלה בבחי' גילוי בהכלי רק בבחינת מקיף

Whereas in the raising of mayin nukvin of the outer dimension, although the mayin duchrin are drawn from a higher place, from the level of makifim, they are not revealed in a manner of revelation in the vessel, but only in the manner of a makif,

שהוא כמ"ש כצנה רצון תעטרנו כצנה זו שמגין על האדם כך הרצון עליון הנמשך על ידי מעשה המצות תעטרנו להאדם בבחי' אור מקיף וכמ"ש כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך כו'.

which is as it is written, "As with a shield, [with] favor (ratzon) You encircle him": just as this shield protects a person, so the supernal will (ratzon), drawn down through the performance of the mitzvos, "encircles" the person in the manner of an encompassing light (or makif); and as it is written, "For You, Havayah, are my refuge; you have made the Most High your dwelling," etc.

(וביאור הדבר הנה ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] בפנימית שהוא בתפלה מה שהאדם מעורר אהו"ר [אהבה ויראה] בנפשו ועי"ז נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' אהו"ר [אהבה ויראה] עילאין מבחי' אצילות להתגלות בנפשו שתפול עליו מלמעלה פחד ה' ואהבה רבה כמ"ש בהערה לתיקון חצות

(The explanation of the matter: behold, the raising of mayin nukvin in the inner dimension, which is in prayer, is when a person arouses love and awe in his soul; and through this an arousal from above (isarusa dile'eila) is drawn down from the level of the supernal love and awe, from the level of the World of Atzilus (Emanation), to be revealed in his soul, so that the fear of G-d and a great love fall upon him from above, as is written in the note to Tikkun Chatzos.

נמצא זה המ"ד [המיין דוכרין] מתגלה בנפשו בבחי' גילוי ממש. משא"כ המשכת האור שע"י מעשה המצוה אינו מאיר רק בבחי' מקיף על הנפש ולא בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ממש

It follows that these mayin duchrin are revealed in his soul in a manner of actual revelation. Whereas the drawing down of the light that comes through the performance of the mitzvah shines only in the manner of a makif upon the soul, and not in an actually inward manner.

ועוד אפשר לומר כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו וז"ל [וזה לשונו] אבל התפלה היא המשכת אור א"ס ב"ה לבי"ע כו' לשנות הנבראים מכמות שהם שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ ויולידה ויצמיחה משא"כ בתומ"צ [בתורה ומצות] שאין שינוי בקלף התפילין כו' ע"ש

And moreover, it can be said, as is written in Iggeres HaKodesh [the Holy Epistle], at its end; these are its words: "But prayer is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into Beriah, Yetzirah and Asiyah, etc., to change the created beings from what they are, so that the sick person be healed and the rain descend from the heavens to the earth, and make it give birth and sprout; whereas in Torah and mitzvos there is no change in the parchment of the tefillin," etc.; see there.

והנה תורה ומצות הם ג"כ פנימית וחיצוניות ועמ"ש מזה במ"א בביאור לפסוק וידבר אלקים את כל הדברים ובביאור ע"פ אלה מסעי):

Now, Torah and mitzvos, too, are the inner and the outer dimension; and see what is written about this elsewhere, in the explanation of the verse "And G-d spoke all the words," and in the explanation on the verse "These are the journeys.")

7 ג ומעתה נבוא לענין מ"ש בזהר דישראל ומלאכים מקדשי לי' לעילא ותתא כולא כחדא.

3. And now we come to the matter of what is said in the Zohar, that Israel and the angels "sanctify Him above and below, all as one."

דהנה בדרך כלל ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] של נש"י [נשמות ישראל] כמו שהם למטה מלובשים בגוף נקרא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] בבחי' חיצוניות לגבי העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמלאכים שאינן בגופות גשמיים ולכן מתלהבים ברשפי אש האהבה בפנימי' [בפנימיות / בפנימית] וכן ביראה זעות מחיל כסא.

For behold, in general, the raising of mayin nukvin of the souls of Israel, as they are below, enclothed in a body, is called a raising of mayin nukvin in the aspect of the outer dimension (chitzoniyus), relative to the raising of mayin nukvin of the angels, who are not in physical bodies, and therefore they are aflame with the fiery flashes of love inwardly, and so too with awe, "quaking with dread of the Throne."

8 ולכן העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמלאכים נקרא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דפנימית. וזהו החילוק שבין הקדושה שישראל מקדשים למטה ובין העלאת מ"ן [מיין נוקבין] של קדושת המלאכים ויש עוד מדרגה שלישית בהעלאת מ"ן [מיין נוקבין] והוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמקיפים עצמן.

Therefore the raising of mayin nukvin of the angels is called the raising of mayin nukvin of the inner dimension (pnimiyus). And this is the distinction between the Kedushah [the sanctification, "Holy, holy, holy"] that Israel sanctify below and the raising of mayin nukvin of the Kedushah of the angels. And there is yet a third rank in the raising of mayin nukvin, and that is the raising of mayin nukvin of the makifim themselves:

דהיינו הנשמות כמו שהם למעלה בלתי מלובשים בגוף. שזהו העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מבחי' מקיפים עצמן

that is, the souls as they are above, not enclothed in a body. For this is the raising of mayin nukvin from the level of the makifim themselves.

כי הנשמה כמו שהיא למעלה אין לה גוף וכלי המגביל כלל משא"כ המלאכים שיש להם גופים שהם רוחות ואש לוהט.

For the soul, as it is above, has no body and no limiting vessel at all; whereas the angels have bodies, which are winds and blazing fire.

וכמ"ש מזה במ"א בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ולכן העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דנשמות שבלי גופים נקרא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמקיפים לגבי העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמלאכים

As is written about this elsewhere, in the discourse beginning "A psalm, a song of the dedication of the House." And therefore the raising of mayin nukvin of the souls that are without bodies is called the raising of mayin nukvin of the makifim, relative to the raising of mayin nukvin of the angels.

(אך כבר נתבאר למעלה דעיקר האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] והעלאת מ"ן [מיין נוקבין] זהו מנשמות ישראל המלובשים למטה בגוף. אשר ע"כ צ"ל דבחינת העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שבבחי' מקיף שייך ג"כ למטה ממש בנשמה המלובשת בגוף.

(However, it has already been explained above that the main arousal from below (isarusa dilesata) and raising of mayin nukvin is from the souls of Israel, which are enclothed below in a body. Therefore it must be said that the level of raising mayin nukvin that is in the aspect of the makif applies also actually below, in the soul that is enclothed in a body.

וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] במ"א בד"ה ראה ריח בני גבי ריח בוגדיו שבחי' תשובה הוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שבבחי' מקיף כו' וכן בכל אדם צ"ל כל ימיו בתשובה

As was explained elsewhere, in the discourse beginning "See, the fragrance of my son," regarding "the fragrance of his bogdav (traitors)" [for begadav, "his garments"], that the level of teshuvah (return) is the raising of mayin nukvin that is in the aspect of the makif, etc.; and likewise, every person must be in teshuvah all his days.

וזהו בחי' בכל מאדך שהוא בחי' בלי גבול של הכלי והיינו בחי' מקיף אלא שזהו באמת בחי' גילוי מן הנשמה שלמעלה מן הגוף שבבחי' מקיף

And this is the level of "with all your might," which is the level of [being] without the limit of the vessel, that is, the level of the makif; except that this is in truth the level of a revelation from the soul that is above the body, which is in the aspect of the makif.

וכמ"ש במ"א סד"ה שמאלו תחת לראשי. שבכל מאדך הוא בחי' עבודת עיקר הנשמה היינו בחי' המקיף כו' והמכוון שהמקיף מאיר בבחי' הנשמה שבגוף להיות בחי' בכל מאדך ועד"ז נתבאר בד"ה שאו את ראש כו' לגלגלתם בפי' במדבר.

As is written elsewhere, at the end of the discourse beginning "His left hand is under my head": that "with all your might" is the level of the service of the essence of the soul, that is, the level of the makif, etc. And the intent is that the makif shines in the level of the soul that is in the body, so that there be the level of "with all your might." And along these lines it was explained in the discourse beginning "Lift up the head," etc., "by their polls," in Parshas Bamidbar,

ובד"ה כי תצא להמשיך גילוי אלקות מבחי' מזל היא הנשמה שלמעלה מן הגוף כו'. ובביאור ע"פ ששים המה מלכות. בענין חסידים הראשונים כו' ע"ש ובד"ה ויקהל משה בענין הנשמה יתירה שמתגלה בשבת כו'.

and in the discourse beginning "When you go out," [on] drawing down a revelation of G-dliness from the level of mazal, which is the soul that is above the body, etc.; and in the explanation on the verse "There are sixty queens," on the matter of "the early pious ones," etc.; see there; and in the discourse beginning "And Moshe assembled," on the matter of the additional soul that is revealed on Shabbos, etc.

והנה בכל לבבך ובכל נפשך זהו העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דפנימית אך פי' בכל נפשך הוא ג"כ לבושי הנפש מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] אשר המעשה הוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דחיצוניות כו'.

Now, "with all your heart and with all your soul" is the raising of mayin nukvin of the inner dimension; but the meaning of "with all your soul" is also the garments of the soul, thought, speech and action, of which action is the raising of mayin nukvin of the outer dimension (chitzoniyus), etc.

נמצא בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך זהו ג' בחינות העלאת מ"ן [מיין נוקבין] הנ"ל וג' בחי' אלו י"ל [יש לומר] שזהו כענין ג' בחי' מזון לבוש בית המבואר במ"א

It follows that "with all your heart, and with all your soul, and with all your might" are the three levels of raising mayin nukvin mentioned above. And these three levels, it can be said, are like the matter of the three levels of food, garment and house that is explained elsewhere.

כי מזון היינו א"פ [אור פנימי]. ולבוש זהו מעשה המצות והוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דחיצוניות. ובית זהו בכל מאדך כו' כמ"ש סד"ה השמים כסאי)

For food is the inner light (or pnimi); and garment is the performance of the mitzvos, and that is the raising of mayin nukvin of the outer dimension; and house is "with all your might," etc., as is written at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne.")

נמצא יש ג' מדרגות בהעלאת מ"ן [מיין נוקבין] היינו בחי' מקיפים ופנימים וחיצוניות והן דרך כלל ג' עולמות בריאה יצירה עשיה כי יוצר אור ובורא חשך שיצירה נקרא אור פנימי ובריאה נקרא חשך ר"ל [רוצה לומר] בחי' מקיף שאינו מושג ביצירה

It follows that there are three ranks in the raising of mayin nukvin, namely, the levels of the makifim, the inner and the outer; and in general, these are the three worlds Beriah, Yetzirah, Asiyah, for "[He] forms (yotzer) light and creates (borei) darkness": Yetzirah is called inner light, and Beriah is called "darkness," meaning the level of makif, which is not grasped in Yetzirah.

וכך הוא סדר ההשתלשלות שמהמקיף נמשך אח"כ הארה להיות בבחי' א"פ [אור פנימי] ועצם האור נשאר בבחי' מקיף.

And such is the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus): from the makif a radiance is afterwards drawn to be in the manner of inner light, while the essence of the light remains in the manner of a makif.

9 **ואח"כ מהא"פ [מהאור פנימי] נעשה מקיף למטה בעולם תחתון שנחשב האור מקיף התחתון בחי' חיצוניות לגבי הא"פ [האור פנימי] שלמעלה ממנו כו'.**

And afterwards, from the inner light (or pnimi) a makif is made below, in a lower world, such that the lower encompassing light is considered the level of the outer dimension (chitzoniyus) relative to the inner light that is above it, etc.

וזהו בחי' עשייה [ומ"מ עשייה שרשו לעילא כנ"ל שהחיצוניות שרשו גבוה מהא"פ [מהאור פנימי] כו'

And this is the level of Asiyah. [Nevertheless, Asiyah has its root above, as mentioned above, that the outer dimension has its root higher than the inner light, etc.;

וכמ"ש ג"כ ע"פ יביאו לבוש מלכות איך התהוות העשייה גשמיות הוא דייקא מבחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] וכמ"ש בזהר וירא (קט"ו א') עשייה איהו לעילא כו' וכ"ה בפ' בהר דק"ח ע"ב].

and as is also written on the verse "Let them bring royal apparel," how the coming into being of Asiyah, physicality, is precisely from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and as is written in the Zohar, Vayera (115a), "Asiyah is above," etc.; and so it is in Parshas Behar, 108b.]

וזהו ענין ג' העדרים ששלח יעקב מנחה לעשו אחיו שהוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] לעולם התהו שמשם נפלו הכלים ונשברו ונתהוה מזה עשו

And this is the matter of the three flocks that Yaakov sent as a gift to Eisav his brother, which is the raising of mayin nukvin to the World of Tohu [Chaos], from which the vessels fell and were shattered, and from this Eisav came into being.

וכמ"ש בד"ה ויקח מן הבא בידו וג' עולמות בי"ע הן שנתהוו משבה"כ [משבירת הכלים] לכן העלה מ"ן [מיין נוקבין] ג' עדרים שהן ג' בחי' הנ"ל מקיפים ופנימיים וחיצוניות.

As is written in the discourse beginning "And he took from what came into his hand." And the three worlds Beriah, Yetzirah and Asiyah are what came into being from the shattering of the vessels (sheviras hakeilim); therefore he raised mayin nukvin [in] three flocks, which are the three levels mentioned above: makifim, inner and outer.

10 ונקרא כל א' עדר בפ"ע [בפני עצמו] שהוא בחי' ומדרגה משונה ומובדל מזולתה. כמו החילוק בין נשמות שבגופים לגבי המלאכים. וכן חילוק מדרגת המלאכים שהם בגופות רוחניים לגבי הנשמות שהם בלי גוף כלל.

And each one is called a flock by itself, for it is a level and rank different and separate from the other: like the distinction between the souls that are in bodies and the angels; and likewise the distinction of the rank of the angels, who are in spiritual bodies, relative to the souls, which are without any body at all.

11 וז"ש [וזהו שכתוב] עדר עדר לבדו כו' ויצו את הראשון כו' ויצו גם את השני גם את השלישי כו' הרי חלקם לד' מדרגות ממש.

And this is [the meaning of] what is written, "each flock by itself," etc., "And he commanded the first," etc., "And he commanded also the second, also the third," etc. Thus he divided them into four actual ranks.

אף שדרך פרט גם בכל מדרגה מג' מדרגות הללו יש בה כמה ריבוא רבבות בחי' ומדרגות שונות זה מזה מ"מ כולם בבחי' סוג א' כמו העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דחיצוניות נקרא דרך כלל העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דעשייה

Although in particular, in each rank of these three ranks as well, there are many myriads of myriads of levels and ranks differing from one another, nevertheless they are all of a single kind; for example, the raising of mayin nukvin of the outer dimension (chitzoniyus) is called, in general, the raising of mayin nukvin of Asiyah.

וזהו כמשל העדר א' אף שבעדר זה יש ג"כ כמה מדרגות יש שעיקר עבודתם בצדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] ויש שעיקר עבודתם בעסק התורה ויש שעיקר עבודתם בתפלה ויש בתענית וכיוצא בזה ועכ"ז [ועם כל זה] כללותם קומה אחת

And this is like the analogy of one flock: although in this flock there are also many ranks—there are those whose main service is in charity and acts of kindness (gemilus chassadim), and there are those whose main service is in occupation with Torah, and there are those whose main service is in prayer, and there are [those] in fasting, and the like—nevertheless their general and collective expression (klalus) is a single stature.

וכמו עד"מ בעדר אחד יש כמה שינויים בצאן זה מראהו וקומתו וטובו כך וזה כך מ"מ הכל עדר א'

And just as, by way of analogy, in one flock there are many differences among the sheep—this one's appearance, height and quality are thus, and that one's thus—nevertheless all is one flock.

והעלאת מ"ן [מיין נוקבין] דפנימית הוא בחי' וסוג אחר כו' ולכן נק' עדר בפ"ע [בפני עצמו] כו' והעלה יעקב מ"ן [מיין נוקבין] מכל ג' בחי' אלו להמשיך ע"י מ"ד [מיין דוכרין] משרשן ומקורן בעולם התהו:

And the raising of mayin nukvin of the inner dimension (pnimiyus) is another level and kind, etc., and therefore it is called a flock by itself, etc. And Yaakov raised mayin nukvin from all three of these levels, in order to draw down through this mayin duchrin from their root and source in the World of Tohu.

12 ד והנה ע"ז נאמר כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה. כי העלאת מ"ן [מיין נוקבין] הנ"ל צריך ליבון ורחיצה וכענין ליבון הלכתא.

4. Now, of this it is said, "like a flock of ewes that have come up from the washing." For the raising of mayin nukvin mentioned above requires whitening and washing, like the matter of "the whitening (libbun) of the halachah."

ורל שכל ההלכות שהם שיתא סדרי משנה צריכים ליבון ורחיצה וכן במעשה המצות כו' והכל ע"י משה רעיא מהימנא.

That is to say, all the halachos, which are the six orders of the Mishnah, require whitening and washing, and so too in the performance of the mitzvos, etc.; and all is through Moshe, the faithful shepherd.

13 והיינו כי במשה כתיב כי מן המים משיתיהו דהיינו מבחי' ים החכמה העליונה וכל התורה אינה אלא כד מן הים ותמלא כדה כו'

And this is because of Moshe it is written, "For I drew him out of the water," that is, from the level of the sea of the supernal Chochmah (wisdom); and the whole Torah is but a jug from the sea: "and she filled her jug," etc.

ונקרא בחי' זו ג"כ בעבר הנהר למעלה מבחי' הנהר נהר הוא מלשון המשכה שנמשך דרך השתלשלות מעילה לעילה לפי ערך כמ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד כו' ועבר הנהר הוא למעלה מההשתלשלות.

This level is also called "beyond the river" (be'ever hanahar), above the level of the river. Nahar (river) is an expression of drawing forth, which is drawn by way of the chain of descent from cause to cause, according to proportion, as it is written, "And a river goes out from Eden..., and from there it divides," etc. And "beyond the river" is above the chain of descending worlds (hishtalshelus).

ומשם נמשך המשכת מיין דוכרין שמרחיץ ומלבן את המ"ן [המיין נוקבין] כו' (ועמ"ש ע"פ ואלה שמות מענין ליבון הלכתא ובד"ה אסרי לגפן בענין כבס ביין לבושו ובד"ה לא תהיה כו' את מספר ימיך אמלא.

And from there is drawn the drawing down of mayin duchrin (masculine waters), which washes and whitens the mayin nukvin, etc. (And see what is written on the verse "And these are the names" about the matter of the whitening of the halachah; and in the discourse beginning "Binding to the vine," on the matter of "he washes his garment in wine"; and in the discourse beginning "There shall not be," etc., "the number of your days I will fill."

ועמ"ש עוד בפי' מן המים משיתיהו בד"ה אלה מסעי ושם נת' [נתבאר] פי' וגם דלה דלה לנו שממשיך בחי' הביטול דיחו"ע [דיחודא עילאה] בנש"י [בנשמות ישראל] שהוא כביטול הטפה בים כו' וזהו ענין הריחוץ והכיבוס של הלבושים ע"י ביטול דיחו"ע [דיחודא עילאה].

And see what is written further on the meaning of "I drew him out of the water" in the discourse beginning "These are the journeys"; and there was explained the meaning of "And he also drew [water] for us": that he draws down into the souls of Israel the level of the self-nullification (bittul) of the higher unity (yichuda ila'ah), which is like the nullification of the drop in the sea, etc.; and this is the matter of the washing and laundering of the garments through the nullification of the higher unity.

וזהו שנמשלו כעדר הרחלים דוקא שעלו מן הרחצה. דלבושים הנעשים מתומ"צ [מתורה ומצות] נמשלו לצמר רחלים. כדכתיב לבושי' [לבושין / לבושים] כתלג חיור וכתיב הנותן שלג כצמר וגם כתיב ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא כו' וכמ"ש במ"א)

And this is why they are likened specifically to "a flock of ewes that have come up from the washing": for the garments made from Torah and mitzvos are likened to the wool of ewes, as it is written, "His garment was white as snow," and it is written, "He gives snow like wool," and it is also written, "and the hair of His head like pure wool," etc.; and as is written elsewhere.)

(ועמ"ש מענין רחלים בד"ה והניף הכהן אותם על לחם הבכורים בפ' אמור. ובד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את הכבש אחד תעשה)

(And see what is written on the matter of ewes in the discourse beginning "And the kohen shall wave them upon the bread of the first fruits," in Parshas Emor; and in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "the one lamb you shall offer.")

והנה על ידי שעלו מן הרחצה אזי נעשים הג' עדרים הנ"ל כולם בבחי' עדר אחד וזהו כעדר הרחלים. כעדר אחד

Now, through their having come up from the washing, the three flocks mentioned above all become a single flock; and this is [the meaning of] "like a flock of ewes": like one flock.

כי כשהם בבי"ע הם בחי' ג' עדרים שמתחלקים לג' בחי' כנ"ל אבל כשעלו מן הרחצה אז נקראים עדר אחד

For when they are in Beriah, Yetzirah and Asiyah they are the level of three flocks, divided into three levels as mentioned above; but when they have come up from the washing, then they are called one flock.

והיינו לפי שמקבלים המ"ד [המיין דוכרין] ממים עליונים שמלמעלה מהשתלשלות ששם הוא למעלה מגדר ההתחלקות השוה ומשוה קטן וגדול שהוא הנק' קדש העליון שהוא למעלה מבחי' קדוש בוי"ו

And this is because they receive the mayin duchrin from the supernal waters that are above the chain of descent, where it is above the bounds of division—"He is equal and makes small and great equal"—which is what is called the supernal Kodesh, which is above the level of kadosh with a vav

(שהויו מורה על המשכה היא המשכת קדושתו יתי להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסכ"ע [וסובב כל עלמין] שהוא המשכה והארה בעלמא כו' משא"כ קדש בלא וי"ו אינו בגדר עלמין כלל והוא למעלה מעלה מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ומבחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] כו' וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] ע"פ צאינה וראינה)

(for the vav indicates drawing down, that is, the drawing down of His holiness, may He be blessed, to be the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is a mere drawing down and radiance, etc.; whereas kodesh without a vav is not within the bounds of worlds at all, and is far, far above the level of memalei kol almin and the level of sovev kol almin, etc.; and as is written above on the verse "Go forth and see").

ונקרא הרחצה ששם נרחץ כל פשע ועון לפי ששם אין הפגם תופס מקום וזהו וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כו'.

And it is called "the washing," for there every transgression and sin is washed away, because there the blemish takes up no place; and this is [the meaning of] "And I will sprinkle pure water upon you, and you shall be pure," etc.

והנה קדוש נאמר ג"פ [ג' פעמים] שהוא ג' המשכות לג' עולמות בי"ע משא"כ קדש בלא וי"ן לא נאמר כ"א פ"א ולא ג"פ [ג' פעמים] מפני שהוא למעלה מגדר ההתחלקות.

Now, kadosh is said three times, which is three drawings-down to the three worlds Beriah, Yetzirah and Asiyah; whereas kodesh without the vav is said only once and not three times, because it is above the bounds of division.

14 ולכך גם המלאכים ונשמות כשעלו מן הרחצה. שמתעלים לקבל מבחי' מים עליונים שבעבר הנהר שהוא בחי' קדש העליון אז גם הם נכללים כולם בהתכללות אמיתי ונעשים עדר אחד.

Therefore the angels and souls too, when they have come up from the washing—that is, they are elevated to receive from the level of the supernal waters that are beyond the river, which is the level of the supernal Kodesh—then they too are all included in a true inter-inclusion and become one flock.

וזהו שכולם מתאימות כתאומים שנולדו בבת א' ממש.

And this is [the meaning of] "all of them twinned": like twins born actually at once.

כך הג' עדרים כשמתעלים לרחוץ במים העליונים דבחי' קדש העליון הם מתאימות כתאומים ממש בהתכללות אמיתי בלי שום התחלקות כלל ולכך נקרא אז עדר הרחלים שנכללים כאחד בעדר אחד.

So the three flocks, when they are elevated to wash in the supernal waters of the level of the supernal Kodesh, are twinned like actual twins, in a true inter-inclusion without any division at all; and therefore it is then called "a flock of ewes," for they are included as one in a single flock.

15 וז,ש בזהר דמקדשין ליה כולא כחדא. דהיינו ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] של קדוש דמלאכים ושל ישראל שלמטה.

And this is [the meaning of] what is said in the Zohar, that "they sanctify Him all as one": that is, the raising of mayin nukvin of the "Holy" of the angels and of Israel below.

אף שהם למטה מחולקים בבחי' התחלקות עדר עדר לבדו לפי שאין העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דעשייה דומה כלל להעלאת מ"ן [מיין נוקבין] דיצי' [דיצירה] כו' שזהו מבחי' חיצוניות וזהו מבחי' פנימית מ"מ התחלקות זו הוא רק מצד ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין]

Although below they are divided, in a state of division—"each flock by itself"—because the raising of mayin nukvin of Asiyah does not resemble at all the raising of mayin nukvin of Yetzirah, etc., for this one is from the level of the outer dimension (chitzoniyus) and that one is from the level of the inner dimension (pnimiyus), nevertheless this division is only from the side of the raising of mayin nukvin.

ולכן אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש נגד ג' מיני העלאת מ"ן [מיין נוקבין] הנ"ל.

And therefore they say "Holy" three times, corresponding to the three kinds of raising mayin nukvin mentioned above.

אבל ע"י שעלו מן הרחצה שהוא בחי' קבלתם המ"ד [המיין דוכרין] שהוא מבחי' קדש העליון שהוא למעלה מבחי' התחלקות אזי נעשים גם הם כעדר א' ומתאימות.

But through having come up from the washing, which is the level of their receiving the mayin duchrin that are from the level of the supernal Kodesh, which is above the level of division, they too then become like one flock, and twinned.

ולכן מקדשי ליה כולא כחדא. וז"ש [וזהו שכתוב] באדרא (דקל"ו ע"ב) ע"פ רוחצות בחלב בחוורא דלעילא כו' שהוא מבחי' ע"י [עתיק יומין] כו' ע"ש.

And therefore "they sanctify Him all as one." And this is [the meaning of] what is written in the Idra (136b) on the verse "washed in milk": "in the supernal whiteness," etc., which is from the level of Atik Yomin [the "Ancient of Days," the inner level of Keser], etc.; see there.

והענין הוא כמבואר לעיל בביאור ע"פ ואלה המשפטים שבבחי' יושר הוא דשייך התחלקות ראש ורגלים משא"כ בעגולים סוכ"ע שאין בו מעלה ומטה כו'

And the matter is as was explained above, in the explanation on the verse "And these are the ordinances": that in the level of yosher (linearity) division into head and feet applies, which is not so in the iggulim (circles), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), in which there is no above and below, etc.

ומשם הוא ההמשכה ע"י משה דעת עליון כו' שע"כ אפשר לנשמת משה להמשיך הדעת אפילו לבחינת בי"ע בחינת בהמה כשיתבונן ויעמיק מחשבתו בגדולת ה'.

And from there comes the drawing down through Moshe, the supernal Daas (knowledge), etc. For that reason it is possible for the soul of Moshe to draw down Daas even into the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah, the level of "beast," when one contemplates and deepens one's thought in the greatness of G-d,

לפי שממשיך מבחי' סוכ"ע שאין שייך שם מעלה ומטה ראש ורגל ואדם ובהמה תושיע ה' שניהם שוין.

because he draws down from the level of the light that encompasses all worlds, where above and below, head and foot, do not apply, and "man and beast You save, Havayah," for both are equal.

16 והנה מה שבי"ע הם נחלקים לג' בחי' עדרים זהו ג"כ מבחי' יושר שיש בו ראש וגוף ורגל חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] אשר חב"ד [חכמה בינה ודעת] מתגלים בבריאה ושם בחי' שרפים וחג"ת [וחסד גבורה תפארת] ביצירה וזהו בחי' חיות ונה"י [ונצח הוד יסוד] בעשייה וזהו בחי' אופנים

Now, the fact that Beriah, Yetzirah and Asiyah are divided into three levels of flocks is also from the level of yosher (linearity), in which there is head, body and foot—Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge); Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty); Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation)—where Chochmah, Binah and Daas are revealed in Beriah, and there is the level of the Seraphim; and Chesed, Gevurah and Tiferes in Yetzirah, and this is the level of the Chayos [the "living creatures"]; and Netzach, Hod and Yesod in Asiyah, and this is the level of the Ofanim [the "wheels"].

אבל ע"י המשכה מבחי' עגולים סכ"ע [סובב כל עלמין] שאין בו מעלה ומטה הרי אפילו אדם ובהמה שוין קמיה כ"ש [כל שכן] בי"ע עצמן

But through the drawing down from the level of the iggulim (circles), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), in which there is no above and below, behold, even man and beast are equal before Him; all the more so Beriah, Yetzirah and Asiyah themselves.

ולכן ע"י שעלו מן הרחצה שהוא בחי' המשכה דמשה מן המים משיתיהו כו' ע"ז נקראים עדר אחד.

And therefore, through having come up from the washing, which is the level of the drawing down of Moshe—"I drew him out of the water," etc.—through this they are called one flock.

17 וכיוצא בזה נתבאר ע"פ את שבתותי תשמרו בענין שביעית שנאמר לך ולעבדך כו' ולבהמתך ולחיה כו' שתלה הכתוב אדם בחיה שכל זמן שחיה אוכלת מן השדה כו'

And similarly it was explained on the verse "My Shabbosos you shall keep," on the matter of the Sabbatical year, of which it is said, "for you and for your servant," etc., "and for your beast and for the wild animal," etc.: that Scripture made man depend on the wild animal—"as long as the wild animal eats from the field," etc.

והיינו מחמת שבשביעית הוא עליות העולמות לבחי' המקיף וסובב דאדם ובהמה תושיע כו' כע"ל בשער היחודים קרוב לסופו כתב שעלו מן הרחצה הוא ר"ת [ראשי תיבות] משה ועש".

And this is because in the Sabbatical year there are ascents of the worlds to the level of the makif and sovev, [of which it is said,] "man and beast You save," etc.; as above. In Sha'ar HaYichudim, near its end, he wrote that "she'alu min harachtzah" ("that have come up from the washing") is the initials [shin, mem, hei] of Moshe; and see there.

18 ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ מים רבים בענין רבקה של שלש בקר כו' בחינת דעת עליון שממשיך המדות מהכתר ושם אין שייך התחלקות כלל כו'.

And see what is written elsewhere, in the explanation on the verse "Many waters," on the matter of a rivkah (team) of three cattle, etc.: the level of the supernal Daas (knowledge), which draws down the emotive attributes (middos) from Keser (the Crown), and there no division applies at all, etc.

עו"ל [עוד יש לומר] בפי' וענין שמקבלים מבח' קדש העליון דהיינו ע"ד עליות העולמות בשבת שג' עולמות בי"ע עולים באצילות כמ"ש במ"ח גבי מנחה דשבת והמלכות דאצי' מקור דבי"ע היא במקום אבא וזהו שמקבלים מבחי' קדש ממש

One may further say, on the meaning and the matter of their receiving from the level of the supernal Kodesh: that is, in the manner of the ascents of the worlds on Shabbos, when the three worlds Beriah, Yetzirah and Asiyah ascend into Atzilus, as is written in Mishnas Chassidim regarding the Minchah of Shabbos; and Malchus of Atzilus, the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, is in the place of Abba; and this is [what is meant by] their receiving from the level of actual Kodesh.

ולכן אז הם עדר אחד שבאצילות איהו וגרמוהי חד ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' שלח (בדף קנ"ט סע"א [סוף עמוד א]) באצילות הם ביחוד עצום כו'

And therefore they are then one flock, for in Atzilus "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi); and see what the Ramaz [R. Moshe Zacuto] wrote on Parshas Shelach (on page 159, end of side a): "In Atzilus they are in an intense unity," etc.

ועמ"ש כעין זה בד"ה כנשר יעיר שבבי"ע התחלקות המדות פני אריה אל הימין ופני שור וכו' משא"כ באצי'

And see what is written similarly in the discourse beginning "As an eagle stirs up," that in Beriah, Yetzirah and Asiyah there is the division of the emotive attributes—"the face of a lion to the right, and the face of an ox," etc.—which is not so in Atzilus.

ולכן במ"ת [במתן תורה] היו רואים את הנשמע לפי שהי' [שהיה] גילוי אלקות בלי שום התחלקות כו' ואין שום פירוד ח"ו [חס ושלום] בין ראיה לשמיעה ופי' שניך היינו כמ"ש בפרדס שער האותיות באות שין שהוא מלשון שניך כעדר כו'

And therefore at the Giving of the Torah "they saw what is heard," because there was a revelation of G-dliness without any division, etc., and there is no separation at all, G-d forbid, between sight and hearing. And the meaning of "Your teeth" (shinayich) is as is written in the Pardes [Rimonim of R. Moshe Cordovero], Sha'ar HaOtiyos, on the letter shin, that it is from the expression "Your teeth are like a flock," etc.

והנה בתי"ז [בתיקוני זהר] תיקון נ"א איתא שי"ן איהו כליל תלת עדרי צאן כו' תלת אבהן כו' ובגין דא וכל שיח כו' ע"ש.

Now, in the Tikkunei Zohar, Tikkun 51, it is stated: "Shin comprises three flocks of sheep, etc., three Patriarchs, etc.; and because of this, 'and every shrub (siach),'" etc.; see there.

19 וזהו שאנו אומרים בקדושה כנועם שיח וכמ"ש במ"ח דשיח אותיות ח"י שי"ן והיינו כי השין הוא ג' וין

And this is what we say in the Kedushah, "like the pleasantness of the utterance (siach)"; and as is written in Mishnas Chassidim, that siach [shin, yud, ches] is the letters of chai [ches, yud] [and] shin; that is, the shin is three vavs.

והיינו ענין ג' וין דג' פעמיים קדוש כי קדוש היינו קדש ו' והיינו ג' בחי' קדוש דג' עדרי צאן.

And this is the matter of the three vavs of the three times "Holy," for kadosh is kodesh [with a] vav; and these are the three levels of "Holy" of the three flocks of sheep.

20 וזהו השבח שניך דהיינו ג' בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] של נש"י [נשמות ישראל] דחיצוניות ופנימיות ומקיפים שהם ג' עדרי צאן הנכללים באות שין הם בתכלי' [בתכלית] השלימות

And this is the praise "Your teeth": that is, the three levels of raising mayin nukvin of the souls of Israel—of the outer dimension (chitzoniyus), the inner dimension (pnimiyus) and the makifim—which are three flocks of sheep included in the letter shin, are in utter perfection.

וגם שניך כפשטוט הוא כמ"ש במ"א ע"פ ולבן שנים מחלב שהוא לדקדק במעשיו ולבררם כמו השני' [השניים] שהן טוחנו' [טוחנות] כו'

And also "Your teeth" in its plain sense is as is written elsewhere on the verse "and teeth white with milk": that it is to scrutinize one's deeds and refine them, like the teeth, which grind, etc.

והוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמעשה שזהו ההתחלה והיסוד כו'

And this is the raising of mayin nukvin of action, which is the beginning and the foundation, etc.

וגם למי שאין יד שכלו מגעת כו' תהיה זאת עבודתו בבחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דמעשה וע"ד משנ"ת [מה שנתבאר] סד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפי' ובו תדבקון עיין שם.

And also for one whose intellect does not reach, etc., this shall be his service, in the level of raising mayin nukvin of action; and along the lines of what has been explained at the end of the discourse beginning "After Havayah your G-d shall you walk," on the meaning of "and to Him shall you cleave"; see there.

21 וע"ז הם כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שהוא המשכת מ"ן [מיין נוקבין] מבחי' קדש העליון ונעשו כעדר א'

And through this they are "like a flock of ewes that have come up from the washing," which is the drawing down of mayin nukvin from the level of the supernal Kodesh, and they have become like one flock.

וגם י"ל [יש לומר] בפי' שניך כעדר שע"ז שעלו מן הרחצה אז' השין הוא מבחי' גבוה יותר ע"ד מ"ש בפ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם על לחם הבכורים בענין שין דכשבים שהשין קודם לבי"ת שהוא ענין המדות שלמעלה מהחכמה והם הנמשכים מדעת עליון כו'

And it can also be said, on the meaning of "Your teeth are like a flock," that through this, that they "have come up from the washing," the shin is from a higher level, along the lines of what is written in Parshas Emor, in the discourse beginning "And the kohen shall wave them upon the bread of the first fruits," on the matter of the shin of kesavim (sheep) [as against kevasim], where the shin precedes the beis, which is the matter of the emotive attributes (middos) that are above Chochmah (wisdom), and they are those drawn from the supernal Daas (knowledge), etc.

והיינו ענין שעלו מן הרחצה ע"י משה רעיא מהימנא דעת עליון כו' וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' משפטים (דק"כ ע"א) ש' דמשה קדושה לך ישלשו כו'.

And this is the matter of "that have come up from the washing": through Moshe, the faithful shepherd, the supernal Daas, etc. And see in the Ra'aya Mehemna, Parshas Mishpatim (120a): the shin of Moshe, "holiness to You they repeat threefold," etc.

ועי' בת"ז [בתיקוני זהר] שם שיש שין עילאה שין תתאה ובכסא מלך שם ובקל"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] ר"פ נח ובזהר ר"פ בראשית גבי עאלת שין כו'

And see in the Tikkunei Zohar there, that there is an upper shin [and] a lower shin; and in Kisei Melech there; and in Likkutei Torah [of the Arizal], at the beginning of Parshas Noach; and in the Zohar, at the beginning of Parshas Bereishis, regarding "the shin entered," etc.;

ובזהר הרקיע שם ובספר אשל אברהם שם כי' [כתב] שהשין מרמזת לכח"ב [לכתר חכמה בינה] ומרמזת לחג"ת [לחסד גבורה תפארת] ומרמזת לנה"י [לנצח הוד יסוד]

and in Zohar HaRakia there; and in the book Eshel Avraham there, he wrote that the shin alludes to Keser, Chochmah and Binah, and alludes to Chesed, Gevurah and Tiferes, and alludes to Netzach, Hod and Yesod.

והביא מהרע"מ [מהרעיא מהימנא] פ' פינחס (דרנ"ז ע"א) דאומר שכינתא אתקריאת שבת. מסטרא דתלת דרגין עילאין דאינון ש'. ג' כתרין כח"ב [כתר חכמה בינה]. ואיהי בת רביעאה לון דהיינו שבשבת מתעלית לשם. וזהו שניך כו' שעלו מן הרחצה וכנ"ל:

And he cited from the Ra'aya Mehemna, Parshas Pinchas (257a), which says: "The Shechinah is called Shabbos from the side of the three upper levels, which are shin, the three crowns Keser, Chochmah and Binah; and She is bas (a daughter), a fourth to them"—that is, on Shabbos She ascends there. And this is "Your teeth," etc., "that have come up from the washing," as mentioned above.

22 ה ועיין בזהר ס"פ האזינו (תחלת דרצ"ז) כד אתחברן כולהו קדושי כחדא אקרון קדש

5. And see in the Zohar, at the end of Parshas Haazinu (beginning of 297): "When all the holinesses join together as one, they are called Kodesh;

וכולהו סלקין ומתכנשין להאוא אתר עילאה דאקרי קדש ובג"כ ק' ק' ק' קדש ישראל מנייהו כו' ע"ש ועיין מזה ג"כ בזהר משפטים (דקכ"א ע"ב).

and they all ascend and gather into that supernal place that is called Kodesh; and therefore, 'Holy, Holy, Holy'; 'Israel is kodesh' from them," etc.; see there. And see about this also in the Zohar, Mishpatim (121b).

ופי' כד אתחברן דוקא דהיינו התחברות והתכללות השלשה מיני העלאות מ"ן [מיין נוקבין] דחיצוניות ופנימיות ומקיפים שהוא ענין אמירת ג' פעמים ק' ק' ק' כנ"ל

And the meaning of "when they join together," specifically, is the joining and inter-inclusion of the three kinds of raisings of mayin nukvin—of the outer dimension (chitzoniyus), the inner dimension (pnimiyus) and the makifim—which is the matter of saying "Holy, Holy, Holy" three times, as mentioned above.

כאשר מתחברים כולהו כחדא אז ע"י התחברות והתכללות זו הם מתעלים לבחי' קדש העליון מה שכל בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מצד עצמו לא יוכל להגיע בבחי' זו

When they all join together as one, then through this joining and inter-inclusion they are elevated to the level of the supernal Kodesh, which no level of raising mayin nukvin, on its own, could reach,

כי הוא למעלה גם מבחי' סוכ"ע ואור מקיף ושם הוא בחי' אם צדקת מה תתן לו כו' וכמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפ' קדושים.

for it is above even the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the encompassing light (or makif), and there is the level of "If you are righteous, what do you give Him?" etc.; and as is written in the discourse beginning "Go forth and see," in Parshas Kedoshim.

23 ועכ"ז [ועם כל זה] ע"י התכללות ג' בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דאמירת ג"פ [ג' פעמים] קדוש שמתכללים יחד ע"י מתעלים לבחי' קדש העליון.

Nevertheless, through the inter-inclusion of the three levels of raising mayin nukvin of the saying of "Holy" three times, which are included together, through this they are elevated to the level of the supernal Kodesh.

והוא עד"מ מצירוף האותיות יחד שידוע שהאותיות הם בחי' כלים להמשכות עליונות

And this is, by way of analogy, from the combination of the letters together; for it is known that the letters are the level of vessels for supernal drawings-down.

וכמ"ש בספ"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פי"ב כי כל אות היא המשכת חיות וכח מיוחד פרטי ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה בענין האותיות שאלוני כו' ע"ש.

As is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya], Part II, chapter 12, that each letter is a drawing down of a particular, distinct life-force and power. And see what is written about this in the discourse beginning "I am asleep," on the matter of "The letters, ask Me," etc.; see there.

24 והנה ע"י צירוף כמה אותיות להיות תיבה אזי מלבד ריבוי מיני כחות וחיות הנמשכים כפי מספר האותיות שבתיבה זו

Now, through the combination of several letters to form a word, then, besides the many kinds of powers and life-forces that are drawn down according to the number of letters in this word,

עוד זאת העולה על כולנה המשכת כח עליון וחיות כללית שלמעלה מכל מיני הכחות וחיות פרטיות של האותיות כו' כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] שם.

there is yet this, which surpasses them all: the drawing down of a supernal power and a general life-force that is above all the kinds of particular powers and life-forces of the letters, etc., as is written in Sefer Shel Beinonim there.

25 וכמו עד"מ למטה באותיות הדבור שבאדם כגון ג' אותיות א' מ' ת' כשהם כל אות בפ"ע [בפני עצמו] אין מלובש בהם שום השכלה זולת שהוא אות א' או מ' כו'

And as, by way of analogy, below, in the letters of speech in man—for example, the three letters alef, mem, tav: when each letter is by itself, no idea at all is enclothed in them, apart from its being the letter alef or mem, etc.

אבל כשהן נצטרפו יחד ונעשה מהן תיבה אמת מתלבש בהן השכלה גדולה שהוא ענין אמת.

But when they have been combined together and the word emes (truth) is made from them, a great idea is enclothed in them, which is the concept of truth.

26 וכתיב והי' אלקים אמת הרי ע"י הצירוף וההתכללות נמשך בהן כח וחיות מה שלמעלה מערך הכח והחיות של כל אות בפ"ע [בפני עצמו]. וכך הנמשל למעלה כי הנה ג' אותיות א' מ' ת' הם ראש תוך סוף.

And it is written, "And Havayah, G-d, is truth." Thus, through the combination and inter-inclusion, there is drawn into them a power and life-force that is above the measure of the power and life-force of each letter by itself. And so it is in the thing illustrated, above: for behold, the three letters alef, mem, tav are head, middle and end.

27 וזהו ענין תלת עלמין המוזכר בזהר פ' שלח שכנגדם ג"פ [ג' פעמים] קדוש. וגם אפשר לומר שג' אותיות הנ"ל הן מקור לג' עולמות בי"ע שהן ג"כ בחי' ראש תוך סוף א"מ [אור מקיף] וא"פ [ואור פנימי] וחיצוניות כנ"ל.

And this is the matter of the three worlds mentioned in the Zohar, Parshas Shelach, corresponding to which is the threefold "Holy." And it can also be said that the three letters mentioned above are the source of the three worlds Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are also the level of head, middle and end: encompassing light (or makif), inner light (or pnimi) and outer dimension (chitzoniyus), as mentioned above.

ועכ"ז [ועם כל זה] בחי' קדש ממש הוא למעלה מבחי' זו כנ"ל ואינו נמשך ומאיר כ"א ע"י התלבשותן יחד דייקא וקרא זה אל זה ואמר ק' ק' ק' עי"ז דייקא מאיר בחי' קדש שהוא בחי' אמת ממש

Nevertheless, the level of actual Kodesh is above this level, as mentioned above, and it is not drawn down and does not shine except through their being enclothed together, specifically: "And one called to another and said, 'Holy, Holy, Holy'"—through this, specifically, the level of Kodesh shines, which is the level of actual truth

(ועמ"ש בענין וקרא זה אל זה בד"ה ויקרא אל משה) וכנודע שבחי' אמת הוא מדרגה גבוה מאד והוא חותמו של הקב"ה וכמ"ש במ"א ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם כו'. מה שלמעלה מעלה מכל אות בפ"ע [בפני עצמו].

(and see what is written on the matter of "And one called to another" in the discourse beginning "And He called to Moshe"); and as is known, the level of truth is a very high rank, and it is the seal of the Holy One, blessed be He; and as is written elsewhere on the verse "And Moshe wrote their goings forth," etc.: that which is far, far above each letter by itself.

ועד"ז ג"כ בכל אדם שהאדם כלול מג' עולמות בי"ע הנ"ל

And along these lines also in every person, for man is composed of the three worlds Beriah, Yetzirah and Asiyah mentioned above;

וזהו ענין עבודה ותורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] ועמ"ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר בפי' ולכבודי בראתיו יצרתיו כו' ע"ש באריכות.

and this is the matter of service, Torah and acts of kindness (gemilus chassadim). And see what is written about this in the discourse beginning "For on this day He shall atone," on the meaning of "For My glory I have created him, I have formed him," etc.; see there at length.

28 וע"י כל העלאת מ"ן [מיין נוקבין] בפ"ע [בפני עצמו] ממשיך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' קדוש וע"ז נאמר כי עם קדוש אתה כו'

And through each raising of mayin nukvin by itself, one draws down an arousal from above (is-arusa dile'eila) from the level of kadosh; and of this it is said, "For you are a holy (kadosh) people," etc.

אך ע"י התכללות ג' בחי' יחד ע"ז נאמר שאו ידיכם קדש כו' קדש ישראל כו'

But through the inter-inclusion of the three levels together—of this it is said, "Lift up your hands [in] kodesh," etc., "Israel is kodesh," etc.

ועד"ז ג' תיבות חכמה בינה ודעת הם גימטריא כתר וזהו ברכנו אבינו כולנו כאחד ועמ"ש מענין מעלת ההתכללות בד"ה הן עם אחד ואם לעוברי רצונו כו'.

And along these lines, the three words Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge) are numerically equal [620] to Keser (the Crown); and this is "Bless us, our Father, all of us as one." And see what is written on the matter of the superiority of inter-inclusion in the discourse beginning "Behold, one people": "and if for those who transgress His will," etc.

ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב ובד"ה אתם נצבים היום כולכם:

And see what is written in the discourse beginning "I have seen, and behold, a menorah of gold," and in the discourse beginning "You are standing today, all of you."

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 30

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר...

There are sixty queens, and eighty concubines, and maidens without number

1 ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר אחת היא יונתי תמתי.

"There are sixty queens, and eighty concubines, and maidens without number; one is she, my dove, my perfect one."

ודרשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (ע' [עיין] ברבות בשיר השירים במקומו ובפ' קרח גבי ובני קרח לא מתו) ששים המה מלכות אלו ס' מסכתות ושמונים פילגשים אלו ברייתות ועלמות אין מספר אלו הלכות שבגמ' [שבגמרא].

And our Sages, of blessed memory, expounded (see the Midrash Rabbah on Shir HaShirim, in its place, and in Parshas Korach, on "But the sons of Korach did not die"): "There are sixty queens": these are the sixty tractates; "and eighty concubines": these are the beraisos [teachings outside the Mishnah]; "and maidens without number": these are the halachos [laws] in the Gemara.

אחת היא זו כנס"י [כנסת ישראל] מלשון כניסה שהיא מקור נש"י [נשמות ישראל] ונקראת אחת לפי שהיא מקבלת מבחי' ישראל דלעילא שנקרא' [שנקראת] אחד כו'. ונק' תמתי כו' וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] תמתי תאומתי לפי שע"י נשמות ישראל נעשה יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כו'.

"One is she": this is Knesses Yisrael (the Congregation of Israel), from the term knisah (gathering in), for she is the source of the souls of Israel. And she is called "one" because she receives from the level of the Israel above, which is called "one," etc. And she is called "my perfect one (tamasi)," etc., as our Sages, of blessed memory, said: tamasi, te'omasi (my twin), because through the souls of Israel the union of Z'eir Anpin and Nukva comes about, etc.

והנה מזה מובן שהנשמות הם למעלה במדרגה מבחי' התורה

Now, from this it is understood that the souls are higher in rank than the level of the Torah.

וכמ"ש ממה שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (פסחים מ"ט ב') ע"פ תורה צוה לנו משה מורשה א"ת [אל תקרי] מורשה אלא מאורסה שהתורה היא מאורסה לישראל שישראל הן בחי' חתן והתורה היא בחי' כלה

And so [it is understood] from what our Sages, of blessed memory, said (Pesachim 49b) on the verse "Moshe commanded us the Torah, an inheritance (morashah)": do not read morashah (an inheritance) but me'orasah (betrothed), for the Torah is betrothed to Israel: Israel is the level of the groom and the Torah is the level of the bride.

ונמצא מובן ג"כ שהנשמו' [שהנשמות] הם למעל' [למעלה / למעלת] מבחי' התורה ובמקום אחר מצינו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] תלת קשרין מתקשרין דא בדא ישראל מתקשראן באורייתא כו' ונמצא מובן להיפוך לגמרי שהתורה היא למעלה במדרגה מישראל.

It is thus also understood that the souls are higher than the level of the Torah. Yet elsewhere we find that our Sages, of blessed memory, said: "Three bonds are bound one to another: Israel is bound to the Torah," etc.; and from this the very opposite is understood: that the Torah is higher in rank than Israel.

2 ולהבין את כל הנ"ל הנה כתיב אור זרוע לצדיק פי' שהנשמות הנקראים בשם צדיק הם בחי' אור הנזרע למטה להתלבש בגוף בשר ודם הגשמי

To understand all of the above: it is written, "Light is sown for the tzaddik (the righteous one)." That is, the souls, which are called by the name tzaddik, are the level of light that is sown below, to be enclothed in a physical body of flesh and blood,

בכדי שעל ידם יהיה צמיחה בתוספת הרבה להיות המשכות גילוי אור א"ס ב"ה למטה ע"י תורה ומצות מעשיות שעוסקים בעוה"ז כאשר יתבאר לקמן בעז"ה [בעזרת השם]

so that through them there will be growth with great increase: that there be drawings-down of the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below, through the Torah and the practical mitzvos with which they occupy themselves in this world, as will be explained below, with G-d's help.

והוא ממש כדוגמת הזריעה שזורעין בארץ הגשמי שזורעין גרעין א' ונרקב בארץ ונצמח מזה אח"כ בתוספת וריבוי גרעינים הרבה מאד כמ"כ [כמו כן] ע"י מצות מעשיות שעושים נשמות ישראל בעוה"ז הגשמי

This is exactly like the sowing done in the physical earth: one sows a single seed, and it rots in the earth, and afterwards there grows from it, with increase and multiplication, very many seeds. So too, through the practical mitzvos that the souls of Israel perform in this physical world,

שהוא כדוגמת הזריעה הנ"ל מגרעין א' נעשה ע"ז צמיחה ורבוי בתוספת וריבוי להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה

which is like the sowing mentioned above, from a single seed there comes about, through this, growth and multiplication, with increase and multiplication: that there be a revelation of the Infinite Light, blessed be He, below.

(עמ"ש מענין זריעה בד"ה ויהי בשלח פרעה ובד"ה הבאים ישרש ובד"ה כי תבאו אל הארץ ושבתה הארץ וסד"ה שמע ישראל ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה וסד"ה שובה ישראל גבי הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע ובד"ה כי כאשר כו' כן יעמוד זרעכם)

(See what is written on the subject of sowing in the discourse beginning "And it came to pass, when Pharaoh sent out"; in the discourse beginning "In [days] to come he will take root"; in the discourse beginning "When you come into the land, the land shall rest"; at the end of the discourse beginning "Hear, O Israel"; in the discourse beginning "For as the earth brings forth its growth"; at the end of the discourse beginning "Return, O Israel," regarding "He goes along weeping, carrying the bag of seed"; and in the discourse beginning "For as, etc., so shall your seed endure.")

ולהבין זה הנה כתיב מלכותך מלכות כל עולמים פי' כל עולמים שהם ריבוי רבוות השתלשלות כל העולמות דבי"ע שהם עד אין קץ וכמ"ש היש מספר לגדודיו כו'

To understand this: it is written, "Your kingship is the kingship of all worlds." That is: "all worlds," which are the myriads upon myriads of the chain of descent (hishtalshelus) of all the worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are without end, as it is written, "Is there any number to His legions?" etc.,

עכ"ז [עם כל זה] מקור ושרש חיותם המחי' [המחיה] ומהווה אותם מאין ליש אינו אלא מבחי' מלכותו בלבד

nevertheless, the source and root of their life-force (chayus), which gives them life and brings them into being from nothing to something, is only from the level of His Malchus (sovereignty) alone,

שאינו אלא אור וזיו בלבד לגבי מהותו ועצמותו ית' כמ"ש הודו על ארץ ושמים

which is nothing but a light and a radiance alone in relation to His essence and being, may He be blessed, as it is written, "His splendor is upon earth and heaven":

שארץ ושמים אינו אלא הודו וזיוו בלבד שהוא בחי' מלכותו ית' המחיה ומהווה אותם מאין ליש להיות נבראים נפרדים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ואינם כלל בערך לגבי אור א"ס ב"ה המתגלה בעולמות עליונים

that earth and heaven are nothing but His splendor and His radiance alone, which is the level of His Malchus, may He be blessed, that gives them life and brings them into being from nothing to something, to be separate, finite creations; and they bear no comparison at all to the Infinite Light, blessed be He, that is revealed in the higher worlds,

שהוא בבחי' א"ס ממש ושם הוא בבחי' יחוד וביטול בתכלית ומכ"ש [ומכל שכן] לך ה' הגדולה כו'

which is truly on the level of the Infinite (Ein Sof), and there it is in a state of union and of utter self-nullification (bittul). And all the more so [regarding] "Yours, Havayah, is the greatness," etc.,

שאף שיש שם ג"כ בחי' גדולה וגבורה שהם מדות עליונות דאצילות כו' חו"ג [חסד וגבורה] הם בבחי' יחוד וביטול בתכלית לך ה' כו'

for although there too there are the levels of greatness and might, which are the supernal emotive attributes (middos) of Atzilus, etc., Chesed and Gevurah are in a state of union and utter bittul: "Yours, Havayah," etc.

וחיוהי וגרמוהי שהם בחי' אורות וכלים דאצי' חד בהון ממש בבחי' א"ס ממש וכמאמר אליהו ולאו מכל אינון מדות כו'

And "His life-forces and His vessels," which are the level of the lights and vessels of Atzilus: "[He is] one with them," truly, on a level that is truly infinite, as in the saying of Eliyahu: "but not of any of those attributes," etc.

משא"כ למטה בבי"ע בחי' חיות אלקות המהווה אותם מאין ליש מצומצם ומוסתר מאד להיותם בעלי גבול ונבראים נפרדים

This is not so below, in Beriah, Yetzirah and Asiyah: the level of the G-dly life-force that brings them into being from nothing to something is greatly contracted and concealed, so that they may be finite and separate creations;

עד שבריבוי הצמצומים וההשתלשלות מטה מטה עד עולם העשי' [העשיה] שהחיות אלהות הוא מוסתר לגמרי עד שנראה כאילו הם יש ודבר נפרד לגמרי שיכולת המינים לומר שיש ב' רשויות ח"ו [חס ושלום]

so much so that, through the many contractions (tzimtzumim) and the chain of descent further and further down, as far as the World of Asiyah, the G-dly life-force is entirely concealed, until it appears as though they are a something (yesh) and a thing entirely separate, so that the heretics are able to say that there are two dominions, G-d forbid,

כמבואר בגמרא (סנהדרין דל"ט א') שאמר המין מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי דאהורמיז (ועיין הפי' בערוך) לפי שהוא בחי' עלמא דפרודא וכמ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד

as is explained in the Gemara (Sanhedrin 39a), where the heretic said: "Your upper half belongs to Hormiz; your lower half belongs to Ahormiz" (and see the explanation in the Aruch), because it is the level of the world of separation (alma deperuda), as it is written, "And a river goes forth from Eden, and from there it separates."

שאף שלמעלה בעולם האצי' הוא בחי' יחוד בתכלית ואור א"ס מאיר שם בבחי' גילוי עכ"ז [עם כל זה] ומשם יפרד שנמשך מבחי' מלכותו ית' בריבוי צמצומים והסתרים להסתיר ולהעלים את אור השם עד שיהיו נבראים יש מאין בעלי גבול ועולמות נפרדים.

For although above, in the World of Atzilus, there is a state of complete union, and the Infinite Light shines there in a revealed way, nevertheless "from there it separates": it is drawn from the level of His Malchus, may He be blessed, through many contractions and concealments, to conceal and hide the light of G-d, until there are creations, something from nothing, finite, and separate worlds.

3 ואי לזאת אינו בערך כלל לגבי אור ה' המאיר ומתגלה בעולמות העליונים שהוא בבחי' א"ס

And therefore it bears no comparison at all to the light of G-d that shines and is revealed in the higher worlds, which is on the level of the Infinite (Ein Sof).

וכידוע שמספר א' לגבי ריבוא רבבות אלפים יש לו ערך כי הוא ג"כ בבחי' מספר אבל דבר שהוא בבחי' גבול לגבי בלי גבול בבחי' א"ס אין לו ערך לגמרי ומספר א' ומספר רבוא רבבן שוה ממש לגבי בחי' בלי גבול כו'

As is known, the number one, in relation to a myriad of myriads of thousands, has some proportion to it, for it too is in the category of number; but something that is in the category of limit, in relation to the limitless, on the level of the Infinite, has no proportion at all, and the number one and the number of a myriad of myriads are exactly equal in relation to the level of the limitless, etc.,

וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פמ"ח ולזאת עיקר חיותם אינו אלא מבחי' אורו וזיוו בלבד שהוא בחי' מלכותו בלבד.

as is explained in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 48. And therefore their main life-force (chayus) is only from the level of His light and His radiance alone, which is the level of His Malchus (sovereignty) alone.

אכן בכדי שיהי' [שיהיה] גילוי אור א"ס ב"ה למטה בעולמות התחתונים ג"כ ממש כמו שהוא בעולמות עליונים שזהו תכלית המכוון מבריאת העולמות בכדי שיהיה לו דירה בתחתונים דוקא לזאת נזרע בהם בחי' אור מלמעלה

However, in order that there be a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below, in the lower worlds too, exactly as it is in the higher worlds, which is the ultimate purpose intended in the creation of the worlds, so that He should have a dwelling place among the lower realms specifically, for this [reason] there is sown in them the level of a light from above:

והיינו בחי' נש"י [נשמות ישראל] שיורדים ומתלבשים למטה בגוף בשר ודם כו' בכדי שע"י התורה ומצות מעשיות שעושין בעוה"ז ימשיכו בחי' גילוי אור א"ס ב"ה למטה בעולמות התחתונים ג"כ כמו שהוא בעולמות העליונים ממש

that is, the level of the souls of Israel, which descend and are enclothed below in a body of flesh and blood, etc., so that through the Torah and the practical mitzvos that they perform in this world they will draw down the level of the revelation of the Infinite Light, blessed be He, below, in the lower worlds too, exactly as it is in the higher worlds:

שיהיה בחי' יחוד העולמות עליונים ותחתונים ולא יהיו בבחי' עלמין דפרודא ובבחי' הסתר פנים וכמ"ש ולא יכנף עוד מוריך כו' ועמ"ש בד"ה ואתחנן

that there be the level of the union of the higher and the lower worlds, and that they no longer be in the state of worlds of separation (almin deperuda) and in the state of the hiding of the Face, as it is written, "Your Teacher will no longer be hidden by a wing," etc. And see what is written in the discourse beginning "And I pleaded."

וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות פי' שע"י צדקה שנותנים למטה לעני דלית ליה מגרמיה כלום ומשפיע למקום חושך. כמ"ש הייתי ככוס חרבות כו'. הנה ע"י מעוררים מלמעלה ג"כ המשכת אור א"ס ב"ה למטה בעולמות התחתונים שהם חשך ועלמין דפרודא

And this is [the meaning of] "He sows charities (tzedakos), makes salvations (yeshuos) sprout." That is, through the charity that one gives below to a poor person, who has nothing at all of his own, and [so] bestows upon a place of darkness, as it is written, "I have become like an owl of the ruins," etc., through this one also arouses, from above, the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, below, into the lower worlds, which are darkness and worlds of separation.

וזהו מצמיח ישועות שהוא בחי' צמיחה בתוספת וריבוי להיות המשכת שע"ה נהורין עילאין למטה.

And this is "makes salvations sprout": it is the level of growth with increase and multiplication, so that there is a drawing down of the 375 supernal lights below.

וכמו שבצדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול שנעשה מזה בחי' גילוי א"ס שנק' חשבון גדול כו' (ועמ"ש מענין לחשבון גדול בד"ה וילבש צדקה כשריון ועמ"ש ע"פ יתקע בשופר גדול)

And as in charity, "each and every perutah [a small coin] combines into a great sum," from which there comes about the level of the revelation of the Infinite, which is called "a great sum," etc. (And see what is written on the subject of "into a great sum" in the discourse beginning "And He donned charity as a coat of mail," and see what is written on the verse "A great shofar will be sounded.")

וגם ישועות הוא מלשון שעה כמ"ש וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה כו'

And also, yeshuos (salvations) is from the term sha'ah (turned), as it is written, "And Havayah turned to Hevel and to his offering, but to Kayin and to his offering He did not turn," etc.,

שהוא בחי' ירידת והמשכת גילוי אור א"ס ב"ה למטה ע"י המצות מעשיות שעושים ישראל למטה ולזאת נק' כל המצות בשם צדקה סתם בירושלמי.

which is the level of the descent and drawing down of the revelation of the Infinite Light, blessed be He, below, through the practical mitzvos that Israel perform below. And therefore all the mitzvos are called by the name "charity" (tzedakah), unqualified, in the Jerusalem Talmud.

4 וזהו שמצוה ראשונה מתריג מצות היא מצות פריה ורביה כמ"ש פרו ורבו שהוא ריבוי ותוספת כמ"כ [כמו כן] ע"י כל המצות מעשיות שעושים ישראל נעשה ריבוי ותוספת כו'.

And this is why the first mitzvah of the 613 mitzvos is the mitzvah of being fruitful and multiplying, as it is written, "Be fruitful and multiply," which is multiplication and increase. So too, through all the practical mitzvos that Israel perform, multiplication and increase come about, etc.

וזהו בן פורת יוסף כי יוסף הוא צדיק עליון וכתיב אור זרוע לצדיק להיות ע"ז תוס' [תוספת] וריבוי.

And this is [the meaning of] "Yosef is a fruitful son," for Yosef is the supernal tzaddik, and it is written, "Light is sown for the tzaddik," so that through this there be increase and multiplication.

וכמ"ש ברבות ר"פ שמות יוסף על שם והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו כו':

And as it is said in the Midrash Rabbah, at the beginning of Parshas Shemos: Yosef, named for "And it shall be on that day that Havayah will again (yosif) [set] His hand a second time," etc.

5 ב וזהו כוונת הברכה שמברכין קודם עשיית כל המצות ברוך אתה ה' כו' אשר קדשנו במצותיו כו'.

2. And this is the intent of the blessing that is said before performing any of the mitzvos: "Blessed are You, Havayah, etc., Who has sanctified us with His commandments," etc.

פי' אשר הוא לשון תענוג כמ"ש באשרי כי אשרוני בנות כו' שהוא בחי' תענוג העליון

That is, asher (Who) is a term for delight, as it is written, "In my happiness (be'oshri), for daughters will call me happy," etc., which is the level of the supernal delight,

שהוא בבחי' א"ס עד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גבי אחר. מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי. ונמשך העונג העליון הנ"ל למטה ע"י עשיית המצות כו'.

which is on the level of the Infinite (Ein Sof), so much so that our Sages, of blessed memory, said regarding Acher [Elisha ben Avuyah]: "It is better that he be judged and come to the World to Come." And the supernal delight mentioned above is drawn below through performing the mitzvos, etc.

6 והנה כמו שבזריעת הגרעין בארץ הגשמי צריך מתחלה לחרוש את הארץ היטב בכדי לרפות את הארץ

Now, just as in sowing the seed in the physical earth one must first plow the earth well in order to loosen the earth,

כי חרישה מרפי ארעא ובאם לאו יאבד הגרעין בארץ לגמרי כמ"כ [כמו כן] קודם הזריעה של נש"י [נשמות ישראל] בבחי' ועשה טוב בקיום כל המצות מעשיות

for "plowing loosens the earth," and if not, the seed will be lost in the earth entirely; so too, before the sowing of the souls of Israel, in the mode of "and do good," in the fulfillment of all the practical mitzvos,

צ"ל מקודם לכן בחי' סור מרע שהוא בחי' חרישה לנפש הבהמית להפך את כל המדות רעות ולבטל את כל הרצונות אשר לא לה' המה ולא יהיה לו רצון אחר כלל כ"א לה' בלבד להיות לב נשבר ונדכה כו'.

there must first be the level of "turn away from evil," which is the level of plowing for the animal soul: to turn over all the bad traits (middos) and to nullify all the desires that are not for G-d, so that he will have no other will at all but for G-d alone, to be "a broken and crushed heart," etc.

ואז יכולים להמשיך אח"כ בבחי' ועשה טוב גילוי אור א"ס ב"ה למטה שהוא בחי' צמיחה בתוספת וריבוי שנעשה ע"י בחי' הזריעה של נש"י [נשמות ישראל] במצות מעשיות שעושים למטה כו'.

And then they can afterwards draw down, in the mode of "and do good," the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below, which is the level of growth with increase and multiplication that comes about through the level of the sowing of the souls of Israel in the practical mitzvos that they perform below, etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים וב"ה ושאבתם מים) וזהו ואל קין ואל מנחתו לא שעה מפני שקין היה מארי דרוגזין שלא היה בבחי' סור מרע להפוך את כל המדות רעות שהוא בחי' חרישה כנ"ל

(And see what is written about this in the discourse beginning "Listen, O heavens," and in the discourse beginning "And you shall draw water.") And this is [the meaning of] "but to Kayin and to his offering He did not turn": because Kayin was a man of anger (marei derugzin), who was not in the mode of "turn away from evil," to turn over all the bad traits, which is the level of plowing, as mentioned above.

ולכן לא היה ביכולתו להמשיך אור ה' למטה ע"י הזריעה שלו במנחתו כו' משא"כ הבל שהיה בבחי' סור מרע בתכלית כתיב ביה וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שהוא בחי' הזריעה שלו כו'

And therefore it was not in his power to draw down the light of G-d below through his sowing, in his offering, etc. Whereas Hevel, who was in the mode of "turn away from evil" completely: of him it is written, "And Havayah turned to Hevel and to his offering," which is the level of his sowing, etc.

וזהו שלעתיד כתיב בחריש ובקציר תשבות שלא יצטרכו עוד לבחי' חרישה הנ"ל לפי שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

And this is why, regarding the time to come, it is written, "In plowing and in harvest you shall rest": that they will no longer need the level of plowing mentioned above, because it is said, "And the spirit of impurity I will remove from the land."

7 וזהו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו' היינו ע"י שממשיכים אור א"ס ב"ה שהוא קדוש ומובדל למטה.

And this is [the meaning of] "In the time to come, the righteous will have 'holy' said before them," etc.: that is, because they draw down below the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is holy and set apart.

ועם כל הנ"ל מובן איך שבזה גדלה מעלת נש"י [נשמות ישראל] על בחי' התורה כי הנה אף דאורייתא מחכמה עילאה נפקת עכ"ז [עם כל זה] כשנמשך ובא לבחי' דבר ה' זו הלכה

And with all the above it is understood how in this the virtue of the souls of Israel is greater than the level of the Torah. For although "the Torah comes forth from supernal Chochmah (wisdom)," nevertheless, when it is drawn down and comes to the level of "'the word of Havayah': this is halachah,"

וכמאמר אליהו מלכות פה תורה שבע"פ [שבעל פה] קרינן לה כו' וכל פרטי הלכות שהם בחי' נימין ושערות ודלת ראשך כארגמן שם עד אין קץ כשיהיה כך יהיה הדין כך וכמ"ש ועלמות אין מספר שהם הלכות כנ"ל

as in the saying of Eliyahu, "Malchus is the mouth; we call it the Oral Torah," etc., and all the particular halachos, which are the level of strands and hairs, "and the locks of your head are like purple," there, without end: when it is so, the law will be so; and as it is written, "and maidens without number," which are the halachos, as mentioned above,

אזי אין בהם תוספת וריבוי רק כפי ההלכה שנמשך בבחי' דיבור העליון כו'

then there is no increase and multiplication in them, only according to the halachah as it is drawn down in the level of the supernal speech, etc.

וכמו המלאכים שנמשכים מבחי' דבר ה' כמ"ש וברוח פיו כל צבאם כו' אין בהם ריבוי ותוספת כלל וממלאך אחד אין יכול להיות מלאך שני ולזאת אין בהם פריה ורביה כו'

And like the angels, who are drawn from the level of the word of G-d, as it is written, "and by the breath of His mouth all their host," etc.: there is no multiplication and increase in them at all, and from one angel there cannot be a second angel; and therefore there is no being fruitful and multiplying among them, etc.

משא"כ נשמות ישראל הם דוקא ממשיכים תמיד בחי' אור א"ס ב"ה למטה ע"י מצות מעשיות שעושין בבחי' ריבוי ותוספת וכמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם כו'

Whereas the souls of Israel, specifically, are always drawing down the level of the Infinite Light, blessed be He, below, through the practical mitzvos that they perform, in a manner of multiplication and increase, as it is written, "These are the mitzvos which a person shall do," etc.,

וחי בהם שהם הם הממשיכים בחי' חיות מאור א"ס ב"ה וכמ"ש ועשיתם אותם אתם כתיב

"and live by them": for it is they who draw down the level of life-force (chayus) from the Infinite Light, blessed be He. And as it is written, "And you shall do them (osam)": "you (atem)" is written.

(וכמ"ש בד"ה תורה צוה בפי' אל תקרי בניך אלא בוניך שנש"י [שנשמות ישראל] הם הממשיכים היחוד מבחי' תשב"כ [תורה שבכתב] שנקרא חתן לבחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] שנק' כלה ועי"ז נק' בוניך כו')

(And as is explained in the discourse beginning "The Torah commanded," in the explanation of "do not read banayich (your children) but bonayich (your builders)": that the souls of Israel are the ones who draw down the union from the level of the Written Torah, which is called the groom, to the level of the Oral Torah, which is called the bride; and through this they are called "your builders," etc.)

אך כ"ז [כל זה] הוא דוקא ע"י ביטול במס"נ [במסירות נפש] של ישראל מקודם בבחי' ואהבת שבק"ש [שבקריאת שמע] ואז נק' אחת היא רעייתי כו' שמקבלין מבחי' אחד יחידו של עולם

But all this is specifically through the self-nullification (bittul), with self-sacrifice (mesirus nefesh), of Israel beforehand, in the mode of "And you shall love" of the recital of Shema; and then they are called "One is she, my beloved," etc., for they receive from the level of "One," the Only One of the world.

(וברבות נשא) (פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד]) כף אחת עשרה זהב שנאמר אחת היא יונתי כו' ומה שנקראת כף אחת יובן עם מ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע בענין ולכי לך

(And in the Midrash Rabbah, Nasso) (section 14): "One spoon of ten [shekels] of gold": as it is said, "One is she, my dove," etc. And why it is called "one spoon" will be understood with what is written in the discourse beginning "My dove, in the clefts of the rock," on the subject of "and go for yourself."

ואז יכולים להמשיך אור א"ס ב"ה למטה ושיהיה יחוד עולמות עליונים ותחתונים ממש שלא יהיה בחי' עלמין דפרודא להיות נראים כאלו הם יש ודבר נפרד בפ"ע [בפני עצמו]

And then they are able to draw down the Infinite Light, blessed be He, below, and [bring it about] that there be a true union of the higher and the lower worlds, so that there not be the level of worlds of separation, appearing as though they are a something (yesh) and a thing separate by itself,

עד שנראה כמו שהוא ב' רשויות ח"ו [חס ושלום] כמו שסובר המין מפלגך דלעילא מפלגך דלתתא כו'

so much so that it appears as though it is two dominions, G-d forbid, as the heretic holds: "your upper half, your lower half," etc.;

להיות שלמעלה הוא בחי' יחוד בתכלית כנ"ל ובהשתלשלות למטה מטה הוא בחי' עלמא דפרודא כמ"ש ומשם יפרד כו'.

for above it is the level of complete union, as mentioned above, and in the chain of descent (hishtalshelus) further and further down it is the level of the world of separation, as it is written, "and from there it separates," etc.

אכן כשישראל ממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה למטה ג"כ ממש כמו שהוא בעולמות עליונים אזי נעשה בהם בחי' יחוד עליונים ותחתונים בתכלית.

However, when Israel draw down the revelation of the Infinite Light, blessed be He, below too, exactly as it is in the higher worlds, then there comes about in them the level of the complete union of the higher and the lower.

וזהו תמתי לשון תמימות (ובל"א [ובלשון אשכנז] מאכט מיך גאנץ) שע"י כנס"י [כנסת ישראל] נעשה יחוד א"ס ב"ה למטה כמו שהוא למעלה ממש

And this is tamasi (my perfect one), a term for wholeness (and in Yiddish: maacht mich gantz, "makes me whole"): that through Knesses Yisrael (the Congregation of Israel) the unity of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, comes about below, exactly as it is above.

וזהו גם כן תאומתי שהוא בחי' יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהם מדות עליונות דאצי' ובחינת מלכות דאצי' שמתלבשת בבי"ע שמתייחדים בתכלית ע"י בנ"י [בני ישראל] כנ"ל.

And this is also te'omasi (my twin), which is the level of the union of Z'eir Anpin and Nukva, which are the supernal emotive attributes (middos) of Atzilus and the level of the Malchus of Atzilus that is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are completely united through the children of Israel, as mentioned above.

אך מתחלה צריך להיות בחי' יונתי וכמ"ש עיניך יונים כו' שכמו זוג יונים שעיקר התענוג שלהם הוא ההסתכלות שמסתכלים זה על זה.

But first there must be the level of "my dove (yonasi)," as it is written, "Your eyes are doves," etc.: for [it is] like a pair of doves, whose main delight is the gazing with which they gaze at one another.

כמ"כ [כמו כן] למעלה שיהיה בחי' תמתי תאומתי שהוא יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] חתן וכלה כו' הוא ע"י בחי' יונתי מקודם שהוא בחי' התענוג שצריך להיות בנש"י [בנשמות ישראל] לאסתכלא ביקרא דמלכא כו'

So too above: that there be the level of "my perfect one, my twin," which is the union of Z'eir Anpin and Nukva, groom and bride, etc., is through the level of "my dove" beforehand, which is the level of the delight that there must be in the souls of Israel, "to gaze upon the glory of the King," etc.,

שהוא בחי' ההתבוננות בגדולת אור א"ס ב"ה ונק' שמחת כלה שהוא התענוג של הכלה מההסתכלות על החתן שהוא בחי' יקרא דמלכא כו' ועי"ז מלמעלה למטה ג"כ כתיב עין ה' אל יראיו.

which is the level of contemplation of the greatness of the Infinite Light, blessed be He; and it is called "the joy of the bride," which is the delight of the bride in gazing upon the groom, who is the level of "the glory of the King," etc. And through this, from above to below too, it is written, "The eye of Havayah is toward those who fear Him."

יראיו הוא בחי' ביטול היינו כשישראל הם למטה תמיד בבחי' ביטול לה' כו' נתעורר מזה בחי' תענוג גדול למעלה

"Those who fear Him" is the level of self-nullification: that is, when Israel below are always in a state of bittul to G-d, etc., there is aroused from this the level of a great delight above,

וכמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וכמו האדם שמקבל תענוג מכלי יפה כו' ותענוג זה שנעשה למעלה נקרא שמחת חתן

as it is written, "And G-d saw all that He had made, and behold, it was very good"; like a person who receives delight from a beautiful vessel, etc. And this delight that comes about above is called "the joy of the groom,"

דהיינו יחוד אצילות שנקרא חתן. מלשון נחות דרגא להיות משפיע למקור דבי"ע שנק' כלה וא"א זאת כ"א ע"י בחי' יונתי מקודם כו'.

that is, the union of Atzilus, which is called chasan (groom), from the term nechos darga (going down a level), to bestow upon the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is called kallah (bride). And this is impossible except through the level of "my dove" beforehand, etc.

8 וע"י השמחה של החתן וכלה שהוא התענוג של שניהם כנ"ל יכול להיות בחי' תמתי שהוא בחינת יחוד חתן וכלה שהוא בחי' זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כנ"ל

And through the joy of the groom and bride, which is the delight of both of them, as mentioned above, there can be the level of "my perfect one," which is the level of the union of groom and bride, which is the level of Z'eir Anpin and Nukva, as mentioned above;

וכמו שיהי' [שיהיה] לעתיד דכתיב ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים כו' שלא יהי' [יהיה] בחי' עלמין דפרודא כלל

and as it will be in the time to come, as it is written, "And a spring will go forth from the house of Havayah and will water the stream of Shittim," etc.: that there will not be the level of worlds of separation at all,

כמו שהוא עתה וכמ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד וכו' משא"כ לעתיד יהי' [יהיה] בחי' תמתי שהוא בחי' תאומתי כו' וד"ל [ודי למבין]:

as there is now, as it is written, "And a river goes forth from Eden, and from there it separates," etc.; whereas in the time to come there will be the level of "my perfect one," which is the level of "my twin," etc. This suffices for one who understands.

9 ג להבין בתוספת ביאור מ״ש (יואל סי׳ ד׳ י״ח) ומעין מבית ה׳ יצא והשקה את נחל השטים הנאמר על לעתיד.

3. To understand, with further explanation, what is written (Joel, chapter 4, [verse] 18), "And a spring will go forth from the house of Havayah and will water the stream of Shittim," which is said of the time to come.

הנה לכאורה אינו מובן מ״ש ומעין יצא ולא נאמר ונהר יוצא כמ״ש ונהר יוצא מעדן וגו׳.

Now, at first glance, what is written, "And a spring will go forth," is not understood: it does not say "And a river goes forth," as it is written, "And a river goes forth from Eden," etc.

אך האמת הוא משום דבנהר כתיב ומשם יפרד כו׳ משא״כ במעין לא נאמר ומשם יפרד רק אדרבה והשקה כו׳.

But the truth is: it is because regarding the river it is written, "and from there it separates," etc., whereas of the spring it is not said "and from there it separates," but on the contrary, "and will water," etc.

וביאור זאת יובן ע״פ מה שמבואר בדברי רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] נהרא מכיפי׳ [מכיפיה] מבריך ולא חיישי׳ [חיישינן] שמא ירבה נוטפי׳ [נוטפים] כו׳.

And the explanation of this will be understood according to what is explained in the words of our Sages, of blessed memory: "A river is increased from its banks (nahara mikifei mevarich)," and we are not concerned lest the drippings be more, etc.

פי׳ שהתוספת וריבוי שלה שמתרבה כשנעשה נהר מכמו שהיתה תחלה בהמעין שממנו יוצא הנהר הוא ממקורו ומאליו ומעצמו מתרבה

That is, its increase and multiplication, by which it grows when it becomes a river, beyond what it was at first in the spring from which the river goes forth, is from its source, and of itself and by itself it increases.

(ובערוך בשם רבינו גרשם מכיפיה מבריך מגדותיו מתברך שאינו מתגדל ממימי הגשמים אלא מעצמו וכן פרש״י [פירש רש״י / פירוש רש״י] בנדרים) (ד״מ סע״א [סוף עמוד א])

(And in the Aruch, in the name of Rabbeinu Gershom: mikifei mevarich, "from its banks it is increased," for it does not grow from rainwater but by itself; and so Rashi explains in Nedarim) (folio 40, end of side a).

ועי' בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י] בשבת (דס"ה ב') משפתו כו' והוא כי תרגום והירדן מלא על כל גדותיו מלי על כל כפוהי. (ביהושע סי' ג').

And see Rashi's commentary on Shabbos (folio 65b), "from its bank," etc. And this is because the Targum [the Aramaic translation] of "and the Jordan is full over all its banks" is "mali al kol kifohi" (in Yehoshua, chapter 3).

שפת היאר. כיף נהרא (וביחזקאל מ"ז) על שפתו על כיפיה ולא ממימי הגשמים

"The bank of the river": kif nahara. (And in Ezekiel, chapter 47) "on its bank": al kifeih. And not from rainwater.

ואף שהמעין אינו בהתפשטות מרובה כ"כ [כל כך] עכ"ז [עם כל זה] אחר שיוצא מהעלם של המעין לידי גילוי והתפשטות יותר להיות נהר נעשה מאליו ומעצמו בתוספת מרובה.

And although the spring is not so greatly spread out, nevertheless, after it goes forth from the concealment of the spring into revelation and greater spreading out, to be a river, it becomes, of itself and by itself, greatly increased.

10 ויובן זה יותר מבחי' שכל ומדות שהנה עיקר הולדת והמשכות המדות הם מהשכל של דבר שיעמיק בשכלו ויבין שטוב הוא יתעורר ממילא בלבו אהבה ותשוקה לדבר ההוא

This will be understood better from the level of intellect and emotive attributes. For the main birth and drawing forth of the emotive attributes (middos) is from the intellect: [when] one contemplates a thing deeply in his intellect and understands that it is good, there is aroused, of itself, in his heart a love and a longing for that thing.

אשר לזאת בקטן ששכלו קטן מאד מלהכיל ולהבין אזי גם מדותיו הם ג"כ לדברים קטנים וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש כו' שהמדות נק' איש הם נולדים ונמשכים לפי ערך השכל

And for this reason, in a small child, whose intellect is much too small to contain and to understand, his emotive attributes too are then for small things, as it is written, "A man is praised according to his intellect," etc.: the emotive attributes, which are called "man," are born and drawn forth according to the measure of the intellect.

ונמצא מובן מכל הנ"ל שכל עיקר המשכת המדות הם מהכל ואעפ"כ [ואף על פי כן] נראה בחוש שאחר שבאו מהשכל לידי גילוי בלב נעשו בחוזק ותוספת וריבוי הרבה יותר מכמו שהי' [שהיה] תחלה בעודם בשכלו כו' כמו הכעס כו'

It is thus understood from all the above that the entire essential drawing forth of the emotive attributes is from the intellect. And even so, one sees plainly that after they have come from the intellect into revelation in the heart, they become strong, with increase and multiplication, much more than they were at first while they were still in his intellect, etc., like anger, etc.

והיינו כנ"ל מפני שבשכל עדיין המדה היא בחי' העלם בתכלית ולזאת אינה בהתפשטות מרובה כ"כ [כל כך] אכן כשבא מהעלם השכל לידי גילוי בלב נעשה ממילא בריבוי התפשטות וחוזק האהבה או הכעס כו'

And this is, as mentioned above, because in the intellect the emotive attribute is still in a state of utter concealment, and therefore it is not so greatly spread out; but when it comes from the concealment of the intellect into revelation in the heart, there comes about, of itself, a great spreading out and strength of the love or the anger, etc.

(וכיוצא בזה מבואר בע"ח [בעץ חיים] שכ"ה דרוש ו' ובשער תיקון הנוקבא פ"ה כי כאשר יצאו מהיסוד דאימא ונתגלו כו' ע"ש)

(And something similar is explained in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 25, Derush 6, and in Sha'ar Tikkun HaNukva, chapter 5: that when they emerged from the Yesod of Imma and were revealed, etc.; see there.)

וכמ"כ [וכמו כן] הנהר אף שכל עיקר המשכתו מהמעין עכ"ז [עם כל זה] אחר שיוצא מהעלם המעין לידי גילוי הנהר מתפשט מאליו בתוספת וריבוי כו'.

And so too the river: although its entire essential drawing forth is from the spring, nevertheless, after it goes forth from the concealment of the spring into revelation, the river spreads out of itself, with increase and multiplication, etc.

וזהו נהרא מכיפי' [מכיפיה] מבריך כו'. ומכל הנ"ל יובן למעלה ג"כ במ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד כו'.

And this is "A river is increased from its banks," etc. And from all the above it will be understood [how it is] above too, in what is written, "And a river goes forth from Eden, and from there it separates," etc.

כי הנה עדן הוא בחי' חכמה עילאה דאצי' חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא בחי' העלם וביטול בתכלית וכמ"ש והחכמה מאין תמצא כו'

For Eden is the level of the supernal Chochmah (wisdom) of Atzilus, "wise, but not with a known wisdom," which is the level of utter concealment and self-nullification (bittul), as it is written, "And wisdom, from ayin (nothing) it is found," etc.,

שהוא בחי' אין ממש ונק' מעין שהוא כדוגמת המעין שעדיין הוא בבחי' העלם כנ"ל ונהר יוצא מעדן הוא בחי' בינה דאצי' שיוצא ונמשך מבחי' חכמה להשקות כו'

which is truly the level of ayin; and it is called a spring, for it is like the spring, which is still in a state of concealment, as mentioned above. And "a river goes forth from Eden" is the level of the Binah (understanding) of Atzilus, which goes forth and is drawn from the level of Chochmah "to water," etc.,

שהוא בחי' אם הבנים מקור המדות עליונות דאצי' שנמשכין מבחי' בינה דאצי' ונק' רחובות הנהר

which is the level of "the mother of the children," the source of the supernal emotive attributes of Atzilus, which are drawn from the level of the Binah of Atzilus; and it is called "the broad expanses of the river (rechovos hanahar),"

שהוא בחי' התפשטות השכל יותר מכמו שהיה בבחי' חכמה שהוא בחי' אין

which is the level of the spreading out of the intellect, more than it was in the level of Chochmah, which is the level of ayin.

אף שבחי' בינה נמשך מבחי' חכמה עכ"ז [עם כל זה] מאחר שבא מהעלם לגילוי השגה שהוא מאין ליש ממש ממילא מתרבה בהתפשטות יותר כדוגמת הנהר הגשמי שיוצא מהמעין והמדות שבלב נמשכים מהשכל שבמוח כנ"ל.

Although the level of Binah is drawn from the level of Chochmah, nevertheless, since it has come from concealment into the revelation of comprehension, which is truly from ayin to yesh (from nothing to something), it increases of itself, spreading out more, like the physical river that goes forth from the spring, and [like] the emotive attributes in the heart that are drawn from the intellect in the brain, as mentioned above.

11 וזהו דגבי ונהר יוצא כתיב ומשם יפרד פי' אחר שנמשך מבחי' בינה דאצי' לבחי' מלכות דאצי' שמתפשטת ומתלבשת למטה בבי"ע נעשה בחי' פירוד לגמרי להתהוות נבראים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ועלמין דפרודא

And this is why, regarding "And a river goes forth," it is written, "and from there it separates." That is, after it is drawn from the level of the Binah (understanding) of Atzilus to the level of the Malchus (sovereignty) of Atzilus, which spreads out and is enclothed below in Beriah, Yetzirah and Asiyah, there comes about the level of complete separation, so that finite creations and worlds of separation come into being.

אכן כ"ז [כל זה] הוא לאחר התפשטות והמשכות הנהר הנ"ל שהוא בחי' בינה ומדות דאצי' בבחי' מלכות דאצילות להתלבש בבי"ע.

However, all this is after the spreading out and drawing forth of the river mentioned above, which is the level of the Binah and emotive attributes (middos) of Atzilus, into the level of the Malchus of Atzilus, to be enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah.

12 וכמ"ש ומשם יפרד שנמשך משם ולמטה להיות בחי' עלמין דפרודא אבל עצם הנהר הנ"ל עדיין הוא בבחי' יחוד וביטול בתכלית כמ"ש לך ה' הגדולה כו' וחיוהי וגרמוהי חד כו'

And as it is written, "and from there it separates": that it is drawn from there downward, to become the level of worlds of separation; but the river itself, mentioned above, is still in a state of union and utter self-nullification (bittul), as it is written, "Yours, Havayah, is the greatness," etc., and "His life-forces and His vessels are one," etc.

שאף שכבר נמשך מבחי' חכמה שנק' עדן להיות התפשטות בבחי' נהר ע"ז מאחר שיוצא ומקבל תמיד מבחי' עדן הנ"ל עדיין הוא בבחי' יחוד וביטול בתכלית

For although it has already been drawn from the level of Chochmah (wisdom), which is called Eden, to become a spreading out in the form of a river, nevertheless, since it goes forth from and constantly receives from the level of Eden mentioned above, it is still in a state of union and utter bittul.

אך עכ"ז [עם כל זה] הוא בחינת מקור שיומשך משם ולמטה בבי"ע יפרד כו'

But even so, it is the level of a source, so that as it is drawn from there downward into Beriah, Yetzirah and Asiyah, "it separates," etc.

מאחר שכבר יצא מבחי' העלם המעין שהוא בחי' חכמה עילאה שנק' עדן לידי גילוי והשגה בבחי' בינה ומדות אזי יכול לירד ולהשתלשל עוד בהשתלשלות וצמצומים שיתהוו גם נבראים נפרדים ממש כאלו הם יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמו]

Since it has already gone forth from the level of the concealment of the spring, which is the level of supernal Chochmah, which is called Eden, into revelation and comprehension in the level of Binah (understanding) and the emotive attributes (middos), it can then descend and come down further, through the chain of descent (hishtalshelus) and contractions (tzimtzumim), so that there come into being even truly separate creations, as though they are a something (yesh), separate by itself.

אבל מבחי' המעין עצמו שהוא בחי' חכמה עילאה אינו בבחי' מקור כלל שיוכל להיות בחי' התהוות היש והנפרד הואיל והמעין אין בו התפשטות כמו בנהר

But as for the level of the spring itself, which is the level of supernal Chochmah, it is not in the category of a source at all, from which there could be the level of the coming into being of the yesh and the separate, since in the spring there is no spreading out as in the river.

והיינו לפי כי החכמה מאין תמצא

And this is because "wisdom is found from ayin (nothing)."

ולזאת כשיתגלה לעתיד בחי' עצם החכמה עילאה למטה אזי לא יהי' [יהיה] בבחי' עלמא דפרודא כלל רק יהי' [יהיה] למטה ג"כ יחוד אור ה' ממש כמו שהוא למעלה

And therefore, when in the time to come the level of the essence of supernal Chochmah is revealed below, then it will not be in the state of a world of separation at all; rather, below too there will be the union of the light of G-d, exactly as it is above.

וזהו ומעין מבית ה' יצא שעצם המעין שהוא בחי' חכמה עילאה כנ"ל יומשך ויתגלה למטה כמו שהוא בבחי' מעין ולא כמו עכשיו ונהר יוצא כו'

And this is "And a spring will go forth from the house of Havayah": that the essence of the spring, which is the level of supernal Chochmah, as mentioned above, will be drawn down and revealed below as it is, in the state of a spring, and not as now, "And a river goes forth," etc.

ואזי אף והשקה את נחל השטים שיטים הוא מלשון שטות וגם מלשון שטו העם שהם בחינת עלמין דפרוד

And then even "it will water the stream of Shittim": shittim is from the term shtus (folly), and also from the term "the people roamed about (shatu)," which are the level of worlds of separation;

ונחל השיטים הוא מקור המגדיל כל תאוות ותענוגי עוה"ז אשר לא לה' המה

and the stream of Shittim is the source that causes the growth of all the cravings and pleasures of this world that are not for G-d.

והוא ג"כ ע"ד שנת' במ"א בד"ה שמע ישראל ענין מים תחתונים שהם מגדילים כל תענוגי עוה"ז שהם בחי' פסולת [שנתבאר]

And this too is along the lines of what was explained elsewhere, in the discourse beginning "Hear, O Israel," on the matter of the lower waters, which cause the growth of all the pleasures of this world, which are the level of refuse;

והיינו ע"י שנמשך בחי' רקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים עד שמזה נסתעף למטה במים תחתונים בחי' נחל השיטים ועיין ס"פ ואתחנן (דף ע"ד ע"ב)

and this is through the drawing forth of the level of the firmament that divides between the upper waters and the lower waters, until from this there branched off below, in the lower waters, the level of the stream of Shittim. And see the end of Parshas Va'eschanan (folio 74b),

ומבואר שם שכשיתגלה בחי' עצם המעין אזי אף בבחי' נחל השיטים יהי' בחינת גילוי אור ה' וכמ"ש והלכו לאורך כו' [יהיה]

and it is explained there that when the level of the essence of the spring is revealed, then even in the level of the stream of Shittim there will be the level of the revelation of the light of G-d, as it is written, "And [they] shall walk by your light," etc.,

ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאונו כו' שיהי' לעתיד [שיהיה]

and "they shall enter the caves of the rocks and the holes of the earth, from before the terror of Havayah and from the splendor of His majesty," etc., which will be in the time to come.

ולא יהי' בחי' פירוד כלל כמו שהוא עתה שנראה כאלו הם שתי רשויות ח"ו כדעת האפיקורוס וכמו שהשיב לו האיך שביק מיא לאעבורי כו' [יהיה] [חס ושלום]

And there will not be the level of separation at all, as there is now, when it appears as though they are two dominions, G-d forbid, as the heretic (apikoros) held, and as he answered him: "How does he let the water pass through?" etc.

שבאמת הכל נמשך ממנו ית' רק שע"י רבוי השתלשלות וצמצומים להעלים ולהסתר את אור ה' החיה ומהווה אותם מאין ליש הם נראים כאלו הם יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמו]

For in truth everything is drawn from Him, may He be blessed; only, through the many [stages of the] chain of descent and the contractions, so as to hide and conceal the light of G-d that gives them life and brings them into being from nothing to something, they appear as though they are a something (yesh), separate by itself.

והיינו לפי שכל ההשתלשלות הוא מהנהר וכמ"ש ונהר יוצא ומשם יפרד כו'

And this is because the whole chain of descent is from the river, as it is written, "And a river goes forth, and from there it separates," etc.

אבל לעתיד שיתגלה בחי' עצם המעין למטה אזי יהי' [יהיה] יחוד למטה כמו למעלה ממש והיינו בחי' תמתי תאומתי כנ"ל ודי"ל [ודי למבין] ועמ"ש עוד מענין זה בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י [בני ישראל] כחול הים כו'

But in the time to come, when the level of the essence of the spring will be revealed below, then there will be union below exactly as above; and this is the level of "my perfect one, my twin," as mentioned above. This suffices for one who understands. And see what is written further on this subject in the explanation on the verse "And the number of the children of Israel shall be like the sand of the sea," etc.

(ועיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ז פ"ג [פרק ג'] דכל עיקר ענין המסך שבין אצילות לבריאה זהו ענין שהבינה דאצי' מלבשת התלבשות גמור להחכמה והיא בחי' מסך מבדיל בין א"ס וחכמה אל בריאה משא"כ באצילות לא הועילה הבינה רק למעבר בלבד כו' ואינו נחשב רק שמקבל מחכמה.

(And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 3: that the whole essence of the matter of the screen (masach) between Atzilus and Beriah is this: that the Binah of Atzilus enclothes the Chochmah in a complete enclothing, and it is the level of a screen that divides Ein Sof and Chochmah from Beriah; whereas in Atzilus the Binah served only as a passageway, etc., and it is considered only as receiving from Chochmah.

והיינו שהבינה[היא בחי' נהר שהוא בחי' יש והתפשטות כו' אבל חכמה היא בחי' מעין שהוא אינו בבחי' התפשטות כ"א בבחי' ביטול בחי' יו"ד דשם הוי'

That is, Binah is the level of a river, which is the level of yesh (something) and spreading out, etc.; but Chochmah is the level of a spring, which is not in a state of spreading out but in a state of bittul, the level of the yud of the Name Havayah.

והיינו לפי שהוא אצל המקור ממש וזהו פי' אצילות מלשון אצלו אצל המאציל ב"ה

And this is because it is right beside the Source; and this is the meaning of Atzilus, from the term etzlo (beside Him): beside the Emanator, blessed be He.

ולכן איתא בע"ח [בעץ חיים]) (שמ"ע פרק זיין) דהתלבשות אור א"ס בבינה ומדות דאצילות נק' איהו וגרמוהי חד אבל יחוד אור א"ס בחכמה עילאה דאצילות נק' איהו וחיוהי חד שלמעלה ממדרגת גרמוהי כו' ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] (פל"ה) בהגי"ה [בהגהה]

And therefore it is stated in Etz Chaim) (Sha'ar Mem-Ayin, chapter 7) that the enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof) in the Binah and the emotive attributes of Atzilus is called "He and His vessels are one," but the union of the Infinite Light with the supernal Chochmah of Atzilus is called "He and His life-forces are one," which is above the rank of "His vessels," etc. And see Sefer Shel Beinonim (Tanya) (chapter 35), in the gloss.

אלא שמ"מ בבינה דאצילות עצמה ובכל האצי' הואיל ומיוחדים עם החכמה נק' הכל אצילות משא"כ בבריאה שאינה מקבלת רק מהבינה לבד ע"כ ומשם יפרד כו'.

Except that, even so, in the Binah of Atzilus itself and in all of Atzilus, since they are united with the Chochmah, it is all called Atzilus; which is not so in Beriah, which receives only from the Binah alone. Therefore, "and from there it separates," etc.

ובזה יובן ענין אור זרוע לצדיק שלהיות הגילוי בבי"ע ג"כ כמו באצילות ממש זהו דייקא ע"י נש"י [נשמות ישראל] שהם בחי' אור הנזרע למטה להתלבש בגוף כו'

And with this the matter of "Light is sown for the tzaddik" will be understood: that for the revelation to be in Beriah, Yetzirah and Asiyah too, exactly as in Atzilus, this is specifically through the souls of Israel, which are the level of light that is sown below, to be enclothed in a body, etc.

והיינו לפי שנש"י [שנשמות ישראל] עלו במחשבה דהיינו בעצמיות חכמה עילאה דאצי' בחי' והחכמה מאין תמצא ממש וכמש"ת [וכמו שיתבאר] לקמן

And this is because the souls of Israel "arose in thought," that is, in the very essence of the supernal Chochmah of Atzilus, the level of "And wisdom is found from ayin" itself, as will be explained below;

וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בביאור ע"פ יונתי המתחיל הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נובלות חכמה כו' ע"ש

and as was explained in the explanation on the verse "My dove," which begins "Behold, our Sages, of blessed memory, said: 'The novlos (fallen fruits) of wisdom,'" etc.; see there.

וע"כ ע"י שירדו בעשיה הם יכולים להמשיך גילוי חכמה עילאה למטה בבי"ע כמו באצי' [באצילות] ולא יכנף עוד כו' ע"י המסך ופרסא כ"א ומעין מבית ה' יצא כו' גילוי בחי' חכמה עילאה

And therefore, through their having descended into Asiyah, they are able to draw down the revelation of supernal Chochmah below, into Beriah, Yetzirah and Asiyah, as in Atzilus, and "[your Teacher] will no longer be hidden by a wing," etc., through the screen and the partition (masach and parsa); but rather "a spring will go forth from the house of Havayah," etc.: the revelation of the level of supernal Chochmah.

ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ז פ"ג [פרק ג'] הנ"ל ובז"ה [ובזוהר הרקיע] בפ' פקודי (בדף רל"ד) דענין חכמה זו היינו כי הא"ס בה מלובש תוך החכמה עליונה דא"ק [דאדם קדמון] וחכמה זו מתלבשת באצילות כו' ע"ש

And see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 3, mentioned above, and Zohar HaRakia on Parshas Pekudei (on folio 234), that the matter of this Chochmah is that the Ein Sof in it is enclothed within the supernal Chochmah of Adam Kadmon [Primordial Man], and this Chochmah is enclothed in Atzilus, etc.; see there.

ועד"ז ממש יהי' [יהיה] הגילוי בבי"ע

And in exactly this way will the revelation be in Beriah, Yetzirah and Asiyah.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כי ביה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] בה' נברא העוה"ז כי ה' הוא בחי' רחובות הנהר ונהר יוצא ולכן ומשם יפרד כו' וזהו ענין העוה"ז

And this is what our Sages, of blessed memory, said on the verse "For with Yah (yud-hei), Havayah formed the worlds": with the yud the World to Come was created; with the hei this world was created. For the hei is the level of "the broad expanses of the river" and "a river goes forth," and therefore "and from there it separates," etc., and this is the matter of this world.

אבל היו"ד הוא בחי' המעין ולכן אין בו התפשטות כמו בה"א [באות ה"א] ולכן בו נברא העוה"ב [העולם הבא] שאזי ומעין מבית ה' יצא

But the yud is the level of the spring, and therefore there is no spreading out in it as there is in the hei; and therefore with it the World to Come was created, for then "a spring will go forth from the house of Havayah."

ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' שלח (קנ"ט א') מענין כי ביה ה' צור עולמים

And see what the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) writes on Parshas Shelach (159a) on the subject of "For with Yah, Havayah formed the worlds."

ברבות מבואר ע"פ ששים המה כו' אחת היא כו' במדבר (ר"פ ד') נשא (פ' ט') גבי ולקח הכהן מים קדושים.

In the Midrash Rabbah, it is explained on the verse "There are sixty queens," etc., "One is she," etc.: Bamidbar (beginning of section 4); Nasso (section 9), on "And the kohen [priest] shall take holy water."

(פ' י"ד) גבי ביום עשתי עשר יום. קרח (פי"ח) מקץ (ר"פ צ') ויגש (ר"פ צ"ד) ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה:

(Section 14), on "On the eleventh day." Korach (section 18); Mikeitz (beginning of section 90); Vayigash (beginning of section 94); and in Shir HaShirim Rabbah.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 31

לבאר הדברים ע"פ ששים המה מלכות כו' ודרשו...

"There Are Sixty Queens"

1 לבאר הדברים ע"פ ששים המה מלכות כו' ודרשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ס' מלכות אלו ס' מסכתות. ושמונים פילגשים אלו שמונים ברייתות. ועלמות אין מספר אלו הלכות.

To explain the matters on the verse "There are sixty queens," etc. And our Sages, of blessed memory, expounded: "Sixty queens": these are the sixty tractates. "And eighty concubines": these are the eighty beraisos [teachings outside the Mishnah]. "And maidens without number": these are the halachos [laws].

ולהבין דלפ"ז [דלפי זה] מהו שכתוב אח"כ אחת היא יונתי דקאי על כנס"י [כנסת ישראל] שמפליג במעלתה יותר מבמעלת התורה וכדמשמע ג"כ ממה שנקרא ישראל חתן והתורה כלה בפסוק תורה צוה לנו משה מורשה כו'

And [we need] to understand: according to this, what is [the meaning of] what is written afterwards, "One is she, my dove," which refers to the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), [the verse] extolling her virtue beyond the virtue of the Torah? And so it is also implied by Israel's being called the groom and the Torah the bride in the verse "Moshe commanded us the Torah, a heritage (morashah)," etc.

ואמנם לפעמים משמע בהיפוך שהתורה היא יותר גבוה עד שאמרו ישראל מתקשראן באורייתא ולא עוד

Yet at times the opposite is implied: that the Torah is higher, to the point that they said, "Israel are bound to the Torah." And not only that,

אלא שלפעמים מבואר שהתורה נק' חתן וישראל נק' כלה כמ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ביום חתונתו זו מתן תורה

but at times it is explained that the Torah is called the groom and Israel is called the bride, as our Sages, of blessed memory, said on the verse "On the day of his wedding": this is the Giving of the Torah.

וזהו היפוך כו' (ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה)

And this is the opposite, etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "Moshe commanded us the Torah.")

ולהבין כ"ז [כל זה] כי אלו ואלו דברי אלקים חיים. צריך להקדים מ"ש במ"ח

And to understand all this, for these and those are the words of the living G-d, we must first preface what is written in Mishnas Chassidim:

דפי' כנ"י [כנסת ישראל] הגם שמתייחס לספי' [לספירה / לספירות] המלכות אינו בחי' המל' הנעשית פרצוף בפ"ע [בפני עצמו] אלא הוא בחי' פרצוף המלכות שבתוך פנימית דז"א ושם הם שוים כי היא גדולה כמוהו ממש כו' ע"ש

that the meaning of Knesses Yisrael, although it is associated with the Sefirah of Malchus, is not the level of Malchus that becomes a partzuf (configuration) by itself, but rather it is the level of the partzuf of Malchus that is within the inner dimension (pnimiyus) of Z'eir Anpin (the emotive attributes); and there they are equal, for she is actually as great as he, etc. See there.

וזהו ענין כלת משה (וע' בז"ה [בזוהר] ר"פ בראשית גבי כשושנה כו' כן רעיתי כו' ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] סי' קנ"ו)

And this is the meaning of "the bride of Moshe." (And see in the Zohar at the beginning of Parshas Bereishis, regarding "As a rose," etc., "so is my beloved," etc.; and in Sefer Hadras Melech, section 156.)

וביאור הענין הנה נודע שכל ההשתלשלות הם פנימית וחיצוניות וגם בי"ס [בי' ספירות] יש פנימית וחיצוניות כמו בבחי' חכמה שיש בה פנימית והוא על דרך משל עומק ותוכן המושכל

And the explanation of the matter: Now, it is known that the whole chain of descending worlds (hishtalshelus) is [made up of] inner and outer dimensions, and in the ten Sefiros, too, there are inner and outer dimensions; as in the level of Chochmah (wisdom), which has an inner dimension, and this is, by way of analogy, the depth and substance of the concept,

שהוא למעלה מהתלבשות באותיות המחשבה ודבור וכמ"ש במ"א ועיין בביאור ע"פ והניף הכהן אותם בסופו

which is above being enclothed in the letters of thought and speech, as is explained elsewhere; and see the explanation on the verse "And the kohen [priest] shall wave them," at its end,

ובד"ה הנה ים סוף ובביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר ויש בה חיצוניות והוא הארת השכל המלובש במו"ד [במחשבה ודבור]

and the discourse beginning "Behold, the Sea of Reeds," and the explanation on the verse "For on this day He shall atone." And it has an outer dimension (chitzoniyus), which is the radiance of the intellect as it is enclothed in thought and speech.

וכן במדות חסד וגבורה שפנימיותם הוא בחי' עומק ותעלומות ההתפעלות שבבחי' חסד או גבורה שאינו יכול להוגבל ולהתלבש באותיות הדבור וחיצוניותם הוא הארת המדה המתלבשת בדבור שמפרשנה לזולתו כו'

And so too in the emotive attributes (middos) of Chesed (kindness) and Gevurah (restraint): their inner dimension is the level of the depth and the hidden recesses of the emotional stirring that is in the level of Chesed or Gevurah, which cannot be bounded and enclothed in the letters of speech; and their outer dimension is the radiance of the attribute that is enclothed in speech, when one expresses it to another, etc.

(וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ס"פ קדושים) (דפ"ו ע"א) ע"פ ואחרי לא יהיה דהא דוד הכי איקרי כי דוד הוא בחי' מל' עולם הדבור הוא מקבל מאחוריים דז"א וגם נה"י [נצח הוד יסוד] דז"א הם מוחין לנוק' [לנוקבא]

(And this is [the meaning of] what is written in the Zohar at the end of Parshas Kedoshim) (86a), on the verse "and after Me (acharai) there shall not be": "for David is called thus." For David is the level of Malchus, the world of speech; it receives from the back (achorayim) of Z'eir Anpin; and also, Netzach, Hod and Yesod of Z'eir Anpin are the intellect (mochin) of Nukva (the feminine).

ולכן נקרא אחרי ועמ"ש ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ועד"ז הוא בכל ההשתלשלות

Therefore he is called acharai ("after Me"). And see what is written on the verse "After Havayah your G-d shall you walk." And it is like this throughout the chain of descent.

והנה ידוע שבהשתלשלות עילה ועלול נעשה מחיצוני' [מחיצוניות] העילה בחי' פנימיות בהעלול כי הפנימית של העילה א"א להעלול לקבל אותה כלל מאחר שהוא רחוק בערך המעלה והמדרגה

Now, it is known that in the chain of cause and effect, the outer dimension of the cause becomes the level of the inner dimension in the effect; for the inner dimension of the cause, the effect cannot receive at all, since it is far removed [from it] in rank and level.

וא"כ הרי בחי' חכמה שהיא ראשית הנאצלים והתחלת ההשתלשלות דאצילות כי מחכמה נמשכה הבינה ומבינה נמשכו המדות כו' מעולם לא נמשך ממנה בהשתלשלות רק החיצוניות

If so, behold: the level of Chochmah, which is the first of the emanated [levels] and the beginning of the chain of descent of the World of Atzilus (Emanation) — for from Chochmah was drawn forth Binah (understanding), and from Binah were drawn forth the emotive attributes, etc. — from it nothing was ever drawn in the chain of descent but the outer dimension;

אבל הפנימיות הוא למעלה מההשתלשלות ואינו מתלבש בבינה עד"מ מהתלבשות השכל בהשגה שהחיצוניות בלבד מתלבש ולא עמקותו כו'

but the inner dimension is above the chain of descent and is not enclothed in Binah; as [is seen] by way of analogy from the enclothing of intellect in comprehension, where the outer dimension alone is enclothed, and not its depth, etc.

(וע' בזהר בראשית) (ד"כ ע"א) דא לגו מן דא כו' עד דאשתכח דהאי קליפה להאי כו'

(And see in the Zohar, Bereishis) (20a): "This one within that one," etc., until "it turns out that this one is a husk (kelipah) to that one," etc.;

נקודה קדמאה כו' אתעביד חד היכלא כו' ועם כל דא לאו דקיק וזכיך איהו כההוא נקודא קדמאה כו'

"the first point," etc., "one palace was made," etc., "and with all this, it is not as fine and pure as that first point," etc.

ע"ש והוא מובן ע"פ הנ"ל ועמ"ש במ"א בד"ה עוטה אור כשלמה וסד"ה ואלה שמות בנ"י [בני ישראל]:

See there. And it is understood according to the above. And see what is written elsewhere, in the discourse beginning "Who wraps [Himself] in light as in a garment," and at the end of the discourse beginning "And these are the names of the children of Israel."

2 והנה שרש הנשמות הוא מבחי' פנימיות החכמה ושרש נשמות מלאכי' [מלאכים] הוא מבחי' חיצוניות כי המלאכים נולדים מזיווג נשיקין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שהוא רוחני והיינו שנמשכה השפע כסדר ההשתלשלות

Now, the root of the souls is from the level of the inner dimension (pnimiyus) of Chochmah (wisdom), and the root of the souls of the angels is from the level of the outer dimension (chitzoniyus); for the angels are born from the "union of kisses" (zivug neshikin) of Z'eir Anpin and Nukva, which is spiritual, meaning that the flow was drawn down in the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus).

והרי נתבאר שבהשתלשלות אינו נמשך רק מבחי' חיצוניות החכמה

And it has been explained that in the chain of descent nothing is drawn except from the level of the outer dimension of Chochmah.

משא"כ הולדת נש"י [נשמות ישראל] להיותם מזיווג גופני שהוא נמשך יותר במדרגה והוא גשמי בערך הנה נעוץ סופו בתחלתו שבו דוקא נמשך הארת הפנימיות (וע' בפי' הראב"ד [הראב"ד] בס"י [בספר יצירה] גבי נעוץ סופן בתחלתן)

Not so the birth of the souls of Israel: since they are from a bodily union, which is drawn further down in level and is physical by comparison, behold, "its end is embedded in its beginning," so that specifically in it the radiance of the inner dimension is drawn down. (And see the commentary of the Raavad on Sefer Yetzirah, regarding "their end is embedded in their beginning.")

ויובן זה עד"מ מנפש האדם שבדבור יש הארת והתלבשות השכל ע"י השתלשלות ממחשבה כו' והוא רק חיצוניות השכל בלבד מפני שהפנימי' [שהפנימיות / שהפנימית] א"א לו להתלבש כלל בהשתלשלות

This will be understood by way of analogy from the soul of man: in speech there is a radiance and enclothing of the intellect, through a chain of descent from thought, etc., and this is only the outer dimension of the intellect alone, because the inner dimension cannot be enclothed at all in a chain of descent.

והרי אנו רואים שהמשכת הטפה הנולדת ממוח האב הוא מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] כח המשכיל עד שמוליד בדומה

Yet we see that the drawing down of the drop that is generated from the father's brain is from the inner dimension of the intellective power, to the point that he begets [one] like himself.

והוא פלאי לכאורה שהרי הדבור יותר רוחני אלא שהיא הנותנת שהדבור להיותו רוחני וא"כ המשכת השכל בו הוא בדרך השתלשלות וקירוב ע"כ א"א רק בחי' חיצוניות

And this is seemingly a wonder, for speech is more spiritual. But that is the very reason: since speech is spiritual, it follows that the drawing of the intellect into it is by way of a chain of descent and closeness; therefore it can be only the level of the outer dimension.

אבל בבחי' גשמיות יוכל להיות השראת הפנימיות כו' וכמ"כ [וכמו כן] יובן למשכיל למעלה להיות שהמלאכי' [שהמלאכים] נולדי' [נולדים] מזיווג רוחני שהוא בבחי' השתלשלות הם רק מבחי' חיצוניות

But in the level of physicality there can be an indwelling of the inner dimension, etc. And so too the discerning will understand [it] above: since the angels are born from a spiritual union, which is in the manner of a chain of descent, they are only from the level of the outer dimension;

אבל נש"י [נשמות ישראל] שהם מזיווג גופני בחי' טפת אבא והיא דוקא מבחי' הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] דחכמה כנ"ל (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי כו' המתחיל הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נובלו' [נובלות] חכמה כו')

but the souls of Israel, which are from a bodily union, the level of the drop of Abba (Chochmah), are specifically from the level of the inner dimension of Chochmah, as mentioned above. (And see what is written about this in the explanation on the verse "My dove," etc., which begins, "Now, our Sages, of blessed memory, said: 'The fallen fruit of wisdom,'" etc.)

ולזה הטעם יובן מה שהנשמות דוקא יש בהן כח ההולדה אברהם הוליד ואין כן במלאכים והגם שממלאכים דבריאה מסתעפים מלאכים ביצירה זהו רק המשכת והתנוצצות בלבד מבריאה ליצירה

For this reason it will be understood why the souls specifically have the power of reproduction, [as it is written,] "Avraham begot," and it is not so with the angels. And although from the angels of the World of Beriah (Creation) there branch out angels in the World of Yetzirah (Formation), this is only a drawing down and a scintillation alone, from Beriah to Yetzirah,

כמו שמכל הבחי' דבריאה מסתעפים כמ"כ [כמו כן] ביצירה ומיצירה בעשיי' [בעשייה] אבל לא שהמלאכים דבריאה או דיצירה עצמם יולידו כדוגמתן כו'

just as from all the levels of Beriah there branch out likewise [levels] in Yetzirah, and from Yetzirah in the World of Asiyah (Action); but not that the angels of Beriah or of Yetzirah themselves beget [others] like them, etc.

(כי לשון התנוצצות ענינו הארה בעלמא משא"כ הולדה שהיא המשכ' המהות והתהוות בדומה לו ממש ויובן ענין התנוצצות ממ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] אורות המתנוצצים כו' איך מתנוצץ אור כו' אמנם הוא אור המתפשט מהם לא הם עצמם

(For the term "scintillation" denotes a mere radiance, whereas reproduction is the drawing down of the essence and the coming into being of [something] actually like it. And the matter of scintillation will be understood from what is written in Etz Chaim, Sha'ar Kisei HaKavod (the Gate of the Throne of Glory): "lights that scintillate," etc., "how a light scintillates," etc.; "but it is a light that spreads forth from them, not they themselves."

וע"ש בפ"א ואל תאמר כי תנה"י [תפארת נצח הוד יסוד] עצמו כו' רק מאירין כו')

And see there, in chapter 1: "And do not say that Tiferes, Netzach, Hod and Yesod themselves," etc., "only that they shine," etc.)

וזהו מסבה הנ"ל להיות כי עיקר ההולדה הוא מצד הארת והתלבשות אור א"ס שמוליד ומשפיע מאין ליש ואור א"ס מלובש בחכמה דוקא כמ"ש הוי' בחכמה והיינו בפנימיות החכמה

And this is for the reason mentioned above: for the essence of reproduction comes from the radiance and enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof), which begets and bestows from nothing to something; and the Infinite Light is enclothed specifically in Chochmah, as it is written, "Havayah in Chochmah," that is, in the inner dimension of Chochmah.

ולזאת הנשמות מפני ששרשן מפנימיות החכמה יש בהם כח ההולדה שהוא ג"כ דוגמת בחי' כח א"ס שמאיש א' יוכל להיות כמה דורות כו'

Therefore the souls, because their root is from the inner dimension of Chochmah, have the power of reproduction, which is also akin to the level of the power of the Infinite One (Ein Sof): from one man there can come many generations, etc.

וזהו ענין אור זרוע לצדיק זורע צדקות כו' כמו שהזורע גרעין א' מוציא כמה וכמה גרעינין כו' מפני שזרוע בארץ שבה יש ג"כ כח ההולדה

And this is the meaning of "Light is sown for the righteous," "who sows acts of righteousness," etc.: just as one who sows a single seed brings forth many, many seeds, etc., because it is sown in the earth, in which there is also the power of reproduction;

כי הכל היה מן העפר וארץ ממנה יצא לחם כתיב ולזאת יש כח ההולדה גם בבהמות מפני שניזונות מצומח שנצמח מהארץ כו'

for "all came from the dust," and it is written, "The earth, out of it comes bread." And therefore there is the power of reproduction in animals as well, because they are nourished from plants that grow from the earth, etc.

וסיבת מציאות כח ההולדה בהארץ הוא משום שנעוץ תחלתן בסופן כנ"ל בענין הנשמות (ועמ"ש בפ' שמות בד"ה הבאים ישרש בפי' וענין אשה יראת ה' היא תתהלל)

And the reason the power of reproduction exists in the earth is that "their beginning is embedded in their end," as mentioned above regarding the souls. (And see what is written in Parshas Shemos, in the discourse beginning "Those who came, [Yaakov] will take root," in the explanation of the matter of "A woman who fears Havayah, she shall be praised.")

אבל המלאכים להיות שרשם מחיצוניות בלבד אין בהם כח ההולדה ולזאת ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שאין מלאך א' עושה שתי שליחות משום שהוא בחי' עומד

But the angels, since their root is from the outer dimension alone, do not have the power of reproduction. And therefore our Sages, of blessed memory, said that one angel does not perform two missions, because it is in the state of "standing":

שכמו שהוא כך ישאר אם הוא בבחי' ומדרגה זו אין בו בחי' ומדרגה אחרת מפני שנמשך מבחי' האותיות

just as it is, so it will remain; if it is in this level and rank, it has no other level and rank, because it is drawn from the level of the letters.

וכמו שאות א' לא יוליד זולתו וגם בו עצמו לא יהיה הגדלה תוספת וגרעון שכמו שנמשך ממקורו כך ישאר כך המלאכים כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אם בחקתי תלכו):

And just as one letter will not beget another besides itself, and in itself, too, there will be no growth, addition or diminution, for just as it was drawn from its source, so it will remain, so it is with the angels, etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "If you walk in My statutes.")

3 וזהו ששים המה מלכות תשבע"פ [תורה שבעל פה] היא מבחי' מל' דפה קרינן לה והיינו בחי' המל' שנעשה פרצוף בפ"ע [בפני עצמו]

And this is [the meaning of] "There are sixty queens": the Oral Torah is from the level of Malchus (sovereignty), which we call "mouth"; that is, the level of Malchus that becomes a partzuf (configuration) by itself.

והיא בחי' דבור העליון ושרשה מחיצוניות אבא כמשל השכל שבדבור וז"ש [וזהו שכתוב] נובלות חכמה שלמעלה תורה נובלות בלבד

And it is the level of the supernal speech, and its root is from the outer dimension (chitzoniyus) of Abba (Chochmah), like the analogy of the intellect that is in speech. And this is [the meaning of] what is written, "The fallen fruit (novlos) of the wisdom above is Torah": fallen fruit alone.

ועלמות אין מספר היינו פרטי ההלכות ב"ש [בית שמאי] אומרים כך וב"ה [ובית הלל] אומרים כך כאו"א [כל אחד ואחד] לפי שרשו ומדרגתו

"And maidens without number": that is, the particulars of the halachos: Beis Shammai say thus and Beis Hillel say thus, each one according to his root and level.

זה בחסד ע"כ מכשיר הכל שיהיה בחי' עליות וזה מגבורה וע"כ אוסר כלומר שאינו ראוי להתעלות כי לפי אופן המדה והחסד שבלב כך מדבר כו'

This one is in Chesed (kindness), and therefore he declares everything fit, so that it may be at the level of ascent; and that one is from Gevurah (restraint), and therefore he forbids, that is to say, that it is not fit to be elevated. For according to the manner of the attribute and the kindness in the heart, so does one speak, etc.

והלכות אלו הם לאין מספר שהם המשכות פרטיים מכללות החכמה דנוק' [דנוקבא] שהיא תשבע"פ [תורה שבעל פה] ונקראים בזהר נימין כו' ועכ"ז [ועם כל זה] אחת היא יונתי תמתי תאומתי היינו כנס"י [כנסת ישראל] שהיא בתוך ז"א ונק' תאומה

And these halachos are without number, for they are particular drawings-forth from the general and collective expression (klalus) of the Chochmah (wisdom) of Nukva (the feminine), which is the Oral Torah; and in the Zohar they are called "hairs," etc. Nevertheless, "One is she, my dove, my perfect one (tamasi)," [read] "my twin" (teomasi): that is, Knesses Yisrael, which is within Z'eir Anpin (the emotive attributes) and is called "twin."

(עיין בזהר פ' ויצא קנ"ב ב' שמות דף י"ד ב' בשלח נ"א א' נ"ה א' נ"ב סע"ב [סוף עמוד ב] האזינו ר"צ סע"ב [סוף עמוד ב] חיי שרה קכ"ד ב' קכ"ה א')

(See in the Zohar, Parshas Vayeitzei, 152b; Shemos, page 14b; Beshalach, 51a, 55a, end of 52b; Ha'azinu, end of 290b; Chayei Sarah, 124b, 125a.)

והוא בחי' יונתי עיניך יונים כד ז"א מסתכל במצחא מקבל ש"ע [ש"ע (370)] נהורין דהיינו שהוא בחי' הארה גבוה כ"כ [כל כך] שא"א להיות נמשך בז"א כ"א ע"י בחי' הסתכלות שהוא בחי' חיצוניות דוקא

And this is the level of "my dove," "your eyes are doves": when Z'eir Anpin gazes at the forehead, he receives 370 lights; that is, it is the level of a radiance so high that it cannot be drawn into Z'eir Anpin except through the level of gazing, which is specifically the level of the outer dimension.

כי א"א הוא מעולמות הא"ס שלמעלה מאצי' וכמ"ש בזהר דעד חכמה נק' עולמות א"ס וז"ש [וזהו שכתוב] מצמיח ישועות מענין וישע אל הבל והוא ענין ש"ע [ש"ע (370)] נהורין כו'

For Arich Anpin [the Long Countenance] is of the worlds of the Infinite One (Ein Sof) that are above the World of Atzilus (Emanation), as it is written in the Zohar that up to Chochmah they are called "worlds of the Infinite One." And this is [the meaning of] what is written, "He causes salvations (yeshuos) to sprout," from the expression "And He turned (vayisha) to Hevel"; and this is the matter of the 370 lights, etc.

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ חכלילי עינים ובד"ה ואתחנן גבי וארא את הארץ) ולפיכך קרוין אחת שהיא בחי' מקבל מאחד היא בחי' כתר

(And see what is written about this in the explanation on the verse "His eyes are red," and in the discourse beginning "And I besought," regarding "and let me see the land.") Therefore she is called "one," for she is the level of one who receives from "One," which is the level of Keser (the Crown).

וזהו ענין תאומתי שוין בקומתן כו' כתר א' כו'

And this is the matter of "my twin": "equal in their stature," etc., "one crown," etc.

וכמ"ש בס' הקבלה בפי' מאמר אין אשה אלא ליופי שהטעם לסיבת מציאת היופי בנשים יותר מבאנשים הוא מחמת הארת הכתר שמאיר במל' יותר כי נעוץ סופן כו' וגם לפי שצריכה שמירה כו'.

And as is written in the books of Kabbalah, in the explanation of the saying "A woman is only for beauty": that the reason for the presence of beauty in women more than in men is because of the radiance of Keser, which shines more in Malchus, for "their end is embedded," etc.; and also because she needs protection, etc.

4 וה"ז [והרי זה] למעלה מבחי' ס' מלכות שהוא בחי' תורה שנק' נובלות בלבד כו' והוא ענין המבואר בגמ' [בגמרא] בחסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם ט שעות

And this is above the level of the "sixty queens," which is the level of Torah, which is called only "fallen fruit," etc. And this is the matter explained in the Gemara about the early pious ones, who would spend nine hours in their prayer;

ולפי שחסידים היו תורתם נשמרת דהיינו שהיה בהם בחי' רעותא דליבא בחי' בכל מאדך בלי גבול

and because they were pious, their Torah was preserved; that is, there was in them the level of "the desire of the heart" (re'usa deliba), the level of "with all your might," without limit

(והוא למעלה ממדרגת בכל נפשך שהוא כפי אופן הכלי כו') שהוא בחי' כתר שלמעלה מתורה וע"כ ממילא היתה נשמרת כו'

(and this is above the rank of "with all your soul," which is according to the manner of the vessel, etc.), which is the level of Keser (the Crown) that is above Torah; and therefore [their Torah] was preserved of itself, etc.

אבל מי שאין בו בחי' רעו"ד [רעותא דליבא] שיגיע למעלת ומדרגת הכתר ופנימית החכמה א"כ התורה היא למעלה ממנו ובזה הוא שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מתקשראן באורייתא והתורה נקראת חתן כו':

But one who does not have in him the level of the desire of the heart, such that he reaches the rank and level of Keser and the inner dimension (pnimiyus) of Chochmah (wisdom), then the Torah is above him. And it is of this that our Sages, of blessed memory, said, "Israel are bound to the Torah," and the Torah is called the groom, etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 32

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים כו'

There are sixty queens and eighty concubines

◇

1 ששים המה מלכות ושמונים פילגשים כו'. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ס' מלכות אלו ס' מסכתות ושמנים פיגלשים אלו הברייתות.

"There are sixty queens and eighty concubines," etc. And our Sages, of blessed memory, said: "Sixty queens" — these are the sixty tractates; "and eighty concubines" — these are the Baraisos [teachings of the Sages left out of the Mishnah].

ועלמות קאי על הלכות (היינו מימרות האמוראים. ולשון מדרש שיר השירים רבה ועלמות אין מספר אין קץ לתוספת). וצ"ל למה נק' המשניות בשם מלכות ובריייתות פילגשים כו'.

And "maidens" refers to the halachos [laws] (that is, the statements of the Amoraim [the Sages of the Gemara]; and the wording of Midrash Shir HaShirim Rabbah is: "'And maidens without number' — there is no end to the additions"). Now we need to understand why the Mishnayos are called by the name "queens," and the Baraisos "concubines," etc.

גם להבין מ"ש בתחלת עשרת הדברות וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר דמאחר שעשרת הדברות שמעו כל ישראל מפי הקב"ה א"כ איך שייך תיבת לאמר.

We also need to understand what is written at the beginning of the Ten Commandments: "And G-d spoke all these words, saying." For since all Israel heard the Ten Commandments from the mouth of the Holy One, blessed be He, if so, how does the word "saying" apply?

דבשלמא בשאר מצותיה של תורה שישראל שמעו מפי משה. ומשה הוא ששמע מפי הקב"ה שייך לשון לאמר היינו שהקב"ה אמר למשה לחזור הוא ולאמרו לישראל

Granted, with the rest of the mitzvos of the Torah, which Israel heard from the mouth of Moshe, and it was Moshe who heard [them] from the mouth of the Holy One, blessed be He, the expression "saying" applies: that is, the Holy One, blessed be He, told Moshe that he in turn should repeat it and say it to Israel.

אבל בעשרת הדברות שכל ישראל שמעו מפי הקב״ה אין לומר כן (וכה״ג [וכהאי גוונא] איתא במשנה פ״ה דסוטה דף כ״ז ע״ב על לאמר שבאז ישיר משה ובנ״י [ובני ישראל] את השירה הזאת לאמר שאין תלמוד לומר לאמר):

But with the Ten Commandments, which all Israel heard from the mouth of the Holy One, blessed be He, this cannot be said. (And something like this is found in the Mishnah, chapter 5 of Sotah, folio 27b, on the word "saying" in "Then Moshe and the children of Israel sang this song, saying": that there was no need for [Scripture] to say "saying.")

2 והנה צריך להקדים פי׳ הפסוק קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. קול דודי קאי על מתן תורה כי במ״ת [במתן תורה] כתיב וכל העם רואים את הקולות.

Now, we must first preface the explanation of the verse, "The voice of my beloved! Behold, he comes, leaping over the mountains, skipping over the hills." "The voice of my beloved" refers to the Giving of the Torah, for of the Giving of the Torah it is written, "And all the people saw the voices."

ומה שנאמר הנה זה בא שהוא לשון הוה ולא אמר לשון עבר הוא לפי כי באמת קול זה הנה זה בא גם עכשיו

And as for what is said, "Behold, he comes," which is in the present tense, and it does not say [it] in the past tense: this is because, in truth, this voice "behold, [it] comes" even now.

בכל עת ובכל זמן שאדם יושב ועוסק בתורה אזי בא ונמשך אותו הקול עצמו שהיה בעת מ״ת [מתן תורה] וכמשי״ת [וכמו שיתבאר] לקמן אי״ה [אם ירצה השם].

At every moment and at every time that a person sits and occupies himself with Torah, that very same voice that was at the time of the Giving of the Torah comes and is drawn down, as will be explained below, G-d willing.

3 ולהבין כל זה וגם ענין מדלג על ההרים. צריך להבין תחלה ענין ההשתלשלות דהנה כתיב בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך.

To understand all this, and also the meaning of "leaping over the mountains," we must first understand the matter of the chain of descending worlds (hishtalshelus). For behold, it is written, "Among all the wise men of the nations, and in all their kingdoms, there is none like You."

אמנם דוד המלך ע"ה [עליו השלום] אמר רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך כו'.

King David, however, peace be upon him, said: "Many things have You done, You, Havayah my G-d: Your wonders and Your thoughts toward us; there is no comparison to You," etc.

והענין דהנה באמת גם חכמי אומות מודים באלקותו ית' וזהו בכל חכמי הגוים כו' מאין כמוך.

The explanation is this: in truth, even the wise men of the nations acknowledge His G-dliness, may He be blessed; and this is [the meaning of] "Among all the wise men of the nations," etc., "there is none like You."

ופי' בזהר (משפטים צ"ו א') דהכוונה שגם הם יודעים שאין כמוך כו'. רק שאומרים שהבריאה היא בדרך השתלשלות עילה ועלול.

And it is explained in the Zohar (Mishpatim 96a) that the intent is that they too know that "there is none like You," etc.; only, they say that creation proceeds by way of a chain-like descent of cause and effect.

וידוע כי לכל עילה יש ערך ויחוס עם העלול איזה ערך שהוא עכ"פ [על כל פנים] עד"מ באדם יש שכל ומדות ומחשבה ודבור וכל א' נתהווה מחבירו.

Now it is known that every cause has comparability and relation with its effect, some measure of comparability, whatever it may be, at any rate. For example, in a person there are intellect and emotive attributes (middos), thought and speech, and each one came into being from the other.

דהיינו מההתבוננות בשכלו נולדה המדה לעשות חסד וכה"ג [וכהאי גוונא]. הנה הגם שאין המדה ממהות השכל. מ"מ יש שייכות זה לזה שכפי ערך השכל איך ומה הוא כך היא המדה בהתגלות לעשות חסד.

That is: from the contemplation in one's intellect the attribute of doing kindness, and the like, is born. Now, although the attribute is not of the essence of the intellect, nevertheless they have a connection with each other: according to the measure of the intellect, how and what it is, so is the attribute as it is revealed, to do kindness.

4 ולכן הקטן מתאוה לדברים קטנים לפי עניות דעתו והגדול ששכלו גדול מואס בהן וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש.

Therefore a child desires small things, according to the poverty of his mind, while an adult, whose intellect is great, despises them; as it is written, "A man is praised according to his intellect."

הרי המדה אהוי"ר [אהבה ויראה] וכיוצא היא לפי השכל גם השכל מתלבש אח"כ בהמדה איך לעשות החסד כו'.

Thus the attribute — love and awe and the like — accords with the intellect. The intellect, too, afterwards enclothes itself in the attribute, as to how to do the kindness, etc.

5 וזהו בחי' עילה ועלול שהעלול יש לו ערך ויחוס להעילה. וכמ"כ [וכמו כן] המדה לגבי המחשבה שמתלבשת בהמחשבה והמחשבה בדבור וכל א' נתהווה זה מזה בהשתלשלות

And this is the aspect of cause and effect: the effect has comparability and relation to the cause. So too the attribute in relation to thought: it enclothes itself in thought, and thought in speech, and each one comes into being from the other in a chain-like descent.

ולכן פועל כל אחי [אחד] שינויים בחבירו שיש שינוי בהעילה ע"י שמתלבש בהעלול ואינו כמו שהיה במהותו קודם לזה.

Therefore each one brings about changes in the other: there is a change in the cause through its enclothing itself in the effect, and it is not as it was in its essence before this.

כמו כשמתבונן בשכלו באיזו אהבה הרי בהכרח השכל מלובש בזה ואינו יכול להתבונן אז במושכלות לפי ששכלו ממולא מענין המדה.

As when one contemplates some love with his intellect: of necessity the intellect is enclothed in it, and he cannot then contemplate intellectual concepts, because his intellect is filled with the matter of the attribute.

נמצא יש שינוי בהשכל למה שהיה תחלה בפ"ע [בפני עצמו] בציור המושכלות ובין למה שנמשך אח"כ בהעלול שהוא בענין האהבה כו'. וכך הוא בכל בחי' עילה ועלול.

It follows that there is a change in the intellect, between what it was at first, by itself, in forming the concepts, and what is drawn afterwards into the effect, which is in the matter of love, etc. And so it is with every [instance of] cause and effect.

6 והנה מאחר שהעולמות והנבראים נתהוו ממחשבתו ית' היה יכול לעלות על הדעת ח"ו [חס ושלום] שגם הם נבראו ע"י השתלשלות עילה ועלול. וכדעת חכמי האומות הקדמונים.

Now, since the worlds and the created beings came into being from His thought, may He be blessed, it could have entered the mind, G-d forbid, that they too were created through a chain-like descent of cause and effect, in keeping with the view of the ancient wise men of the nations.

ע"ז אמר דוד המלך עליו השלום רבות עשית כו' אין ערוך אליך. כי כל העולמות אין פועלים שום שינוי בו יתּ.

About this King David, peace be upon him, said, "Many things have You done," etc., "there is no comparison to You." For all the worlds bring about no change whatsoever in Him, may He be blessed.

7 וכמאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא. כו' ר"ל [רוצה לומר] בשוה בלי שינוי כמ"ש אני הוי' לא שניתי.

As in the saying, "You are He before the world was created, and You are He since it was created," etc. That is to say: equally, without change, as it is written, "I, Havayah, have not changed."

והיינו משום שהעולמות אין ערוך כלל להבורא יתּ ואפילו לגבי החיות הנמשך להן ממחשבתו יתּ והתהוותם ע"י בחי' [בחינת] דילוג וצמצום ולא בבחי' עילה ועלול ח"ו [חס ושלום] וכמש"ת [וכמו שיתבאר] אי"ה [אם ירצה השם].

This is because the worlds bear no comparison at all to the Creator, may He be blessed, and not even to the life-force (chayus) that is drawn to them from His thought, may He be blessed; and their coming into being is through a leap and a tzimtzum (contraction), and not by way of cause and effect, G-d forbid, as will be explained, G-d willing.

8 ולכן כלא ממש חשובים קמי' [קמיה] יתּ וכמו קודם שנברא העולם ממש וזהו נפלאותיך ומחשבותיך אלינו. פי' שע"י מחשבתו יתּ נעשה התהוות והשתלשלות העולמות.

Therefore they are accounted as truly nothing before Him, may He be blessed, just as [it was] actually before the world was created. And this is [the meaning of] "Your wonders and Your thoughts toward us": that is, through His thought, may He be blessed, the coming into being and the chain-like descent (hishtalshelus) of the worlds took place.

וז"ש [וזהו שכתוב] רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו ר"ל [רוצה לומר] שריבוי העולמות והברואים כולם נתהוו ע"י מחשבתו יתּ.

And this is [the meaning of] what is written, "Many things have You done, You, Havayah my G-d: Your wonders and Your thoughts toward us"; that is to say, the multitude of worlds and created beings all came into being through His thought, may He be blessed.

אך אעפ״כ [אף על פי כן] אין ערוך אליך ממש היינו שהתהוות העולמות ממחשבתו ית׳ אינו בבחי׳ עילה ועלול רק שהם אין ערוך ממש לגבי מחשבתו ית׳ המהווה ומחייה אותן מאין ליש.

Yet even so, "there is no comparison to You," truly. That is, the coming into being of the worlds from His thought, may He be blessed, is not in the manner of cause and effect; rather, they bear truly no comparison to His thought, may He be blessed, which brings them into being and gives them life from nothing to something.

אגידה ואדברה עצמו מספר פי׳ כי מאחר שהוא ית׳ אין סוף א״כ אם הי׳ [היה] התהוות העולמות ממחשבתו ית׳ ע״י השתלשלות עילה ועלול לא היה כלל העולמות בבחי׳ גבול ותכלית כמו שהן עתה אלא הי׳ [היה] הכל א״ס ובלי גבול

"Were I to tell and speak [of them], they would be beyond number." The meaning is: since He, may He be blessed, is infinite, if so, had the coming into being of the worlds from His thought, may He be blessed, been through a chain-like descent of cause and effect, the worlds would not be in a state of limit and end at all, as they are now; rather, everything would be infinite and without limit.

וזהו עצמו מספר דהיינו שהיו בבחי׳ בלי גבול וזהו נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה. שההמשכה ממחשבתו ית׳ אלינו הוא ע״ד שאין ערוך ממש ולא בבחי׳ עילה ועלול ח״ו [חס ושלום]

And this is [the meaning of] "beyond number," that is, that they would be in a state without limit. And this is [the meaning of] "Your wonders and Your thoughts toward us; there is no comparison to You; were I to tell and speak [of them]": that the drawing down from His thought, may He be blessed, to us is in the manner of there being truly no comparison, and not in the manner of cause and effect, G-d forbid.

(או י״ל [יש לומר] הפי׳ כי הנה נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך היינו בחי׳ סוכ״ע וכדלקמן בפי׳ קדוש ומובדל

(Or it may be said that the meaning is: "Your wonders and Your thoughts toward us; there is no comparison" is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as [explained] below in the explanation of "holy and set apart";

אך להיות נמשך הארה בתוך העולמות ע״ז אמר אגידה ואדברה עצמו מספר הצמצומים רבוא רבבות מדרגות עד אין מספר כו׳ עד שנמשך הארה להתלבש בהעולמות ועמ״ש בפי׳ פסוק זה בד״ה כי ביום הזה יכפר בפ׳ אחרי ובד״ה ויהי מקץ כו׳):

but for a glimmer to be drawn into the worlds — about this he said, “Were I to tell and speak, they are beyond number”: the contractions (tzimtzumim), myriads of myriads of levels, without number, etc., until a glimmer is drawn down to be enclothed in the worlds. And see what is written in the explanation of this verse in the discourse beginning “For on this day He shall atone,” in Parshas Acharei, and in the discourse beginning “And it came to pass at the end,” etc.)

9 ב והנה לכן קראו חז״ל [חכמינו זכרונם לברכה] הבורא יתׄ בשם הקב״ה היינו שהוא קדוש ומובדל מכל העולמות ואין העולם ומלואו פועלים בו שום שינוי והיינו משום שאין להם כלל ערך ויחוס אליו יתׄ.

2. Now, this is why our Sages, of blessed memory, called the Creator, may He be blessed, by the name “the Holy One, blessed be He”: that is, He is holy and set apart from all the worlds, and the world and all that fills it bring about no change whatsoever in Him; and this is because they have no comparability or relation to Him, may He be blessed, at all.

10 וזהו ענין שנקׄ׳ סובב כולא עלמין וידוע דאין הפי׳ סובב ומקיף מלמעלה דהא את השמים ואת הארץ אני מלא כתיב.

And this is the meaning of what is called “the light that encompasses all worlds” (sovev kol almin). Now it is known that the meaning is not that it encompasses and surrounds from above, for it is written, “The heavens and the earth I fill.”

רק הענין שאין ההשפעה ממנו באה בבחי׳ גילוי בהעולמות כמו בחי׳ עילה ועלול הנ״ל כי בהשתלשלות עילה ועלול הנה העלול יודע ומשיג איזה השגה בעילתו ובטל אצלו ע״י השגה זו

Rather, the point is that the influence from Him does not come in a revealed manner into the worlds, as with cause and effect mentioned above. For in a chain-like descent (hishtalshelus) of cause and effect, the effect knows and attains some comprehension of its cause, and is nullified before it through this comprehension;

והיינו ששפע העילה בעלול היא בבחי' גילוי ממש משא"כ בנבראים לגבי האור והכח השופע בו מא"ס ב"ה להוותו מאין ליש שהכח השופע בו אינו מושג אצלו כלל וכלל.

that is, the flow of the cause into the effect is in a truly revealed manner. This is not so with created beings in relation to the light and the power that flows into [each of] them from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to bring it into being from nothing to something: the power that flows into it is not grasped by it at all, whatsoever.

11 ולכן הנברא הוא יש ודבר נפרד בעיני עצמו מחמת הסתר זה רק שבאמת הוא כמו דקמי' [דקמיה] ית' כולא כלא חשיבי

Therefore the created being is something existent and a separate thing in its own eyes, because of this concealment; only, in truth, it is as [it is said], "Before Him, may He be blessed, all is accounted as nothing."

וזהו בחי' סוכ"ע שההשפעה ממנו ית' באה בבחי' הסתר כי אלו היה בבחי' גילוי לא הי' [היה] יכול להשתלשל ולהיות כלל עלמין אלא הי' [היה] הכל בחי' א"ס כנ"ל

And this is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin): the influence from Him, may He be blessed, comes in a concealed manner. For were it in a revealed manner, it could not descend in a chain and become worlds at all; rather, everything would be in a state of infinity, as mentioned above.

אבל באמת לית אתר פנוי מיני' כמו קודם שנברא העולם.

But in truth, "there is no place devoid of Him," just as before the world was created.

12 וזהו שנק' הקב"ה דהיינו שהוא ית' קדוש ומובדל מהעולמות. והבריאה היא יש מאין ממש שהאור וחיות המתלבש בהעולמות היא כלא חשיבא קמי' [קמיה] ית'

And this is why He is called "the Holy One, blessed be He": that is, He, may He be blessed, is holy and set apart from the worlds. And creation is truly something from nothing, for the light and life-force (chayus) that is enclothed in the worlds is accounted as nothing before Him, may He be blessed;

דהיינו שעיקר התהוות העולמות הוא ע״י מדת מלכותו ית׳ כמאמר יחיד חי העולמים מלך היינו שבאמת הוא יחיד ומיוחד כמו קודם בריאת העולם.

that is, the coming into being of the worlds is principally through the attribute of His sovereignty (Malchus), may He be blessed, as in the saying, “The Only One, Life of the worlds, King”: that is, in truth He is the Only One and unique, just as before the creation of the world.

13 וחי העולמים הוא רק מבחי׳ מלך. כמו עד״מ מלך בשר ודם שבחי׳ היותו מלך על המדינה אינו בחי׳ ממהותו ועצמותו

And [He is] “Life of the worlds” only from the level of “King.” As, by way of analogy, with a king of flesh and blood: his being king over the country is not something of his being and essence,

כי מהותו ועצמותו הוא מה שהוא חכם ונבון ורק ענין מלכותו הוא מה ששמו נקרא עליהם שמולך על הארץ.

for his being and essence is that he is wise and understanding, and his kingship is only a matter of his name being called upon them, in that he reigns over the land.

14 וכך יובן למעלה שהתהוות ובריאת כל העולמות עליונים ותחתונים הוא רק ע״י מדת מלכות שאין לכל העולמות ערך ושייכות למהותו ועצמותו ית׳ שהוא רם ומתנשא מהם

So it can be understood Above: the coming into being and creation of all the worlds, upper and lower, is only through the attribute of Malchus (sovereignty), for all the worlds have no comparability or connection to His being and essence, may He be blessed, since He is exalted and uplifted above them.

והחיות והתהוות העולמות נמשך להם רק ממה שנק׳ הוא ית׳ מלך עליהם ואין מלך בלא עם

And the life-force and coming into being of the worlds is drawn to them only from His being called King over them, and “there is no king without a people.”

ולכן נק׳ בחי׳ מלכות בשם כתר מלכות כמו כתר שהיא עטרה על הראש ונעשה מאבנים טובות ואין לה שייכות עם עצם הלובשה מ״מ בהיות הכתר עליו אז נגלה וניכר בחי׳ מלכותו

Therefore the level of Malchus is called by the name Keser Malchus (the crown of kingship): like a crown, which is a diadem on the head and is made of precious stones, and has no connection with the very essence of the one who wears it; nevertheless, when the crown is upon him, then his kingship is revealed and recognized.

מכ"כ [מכל כך] ענין בחי' מלכות דאצי' הוא שכל העולמות אין שייכים לעצמותו שיהיו פועלים בו איזה שינוי ח"ו [חס ושלום] רק חיות והתהוות העולמות והנבראים הוא מבחי' מדת מלכותו ית'

So too, the matter of the level of Malchus of the World of Atzilus (Emanation) is that all the worlds have no connection to His essence, such that they would bring about any change in Him, G-d forbid; only, the life-force and coming into being of the worlds and the created beings is from the level of the attribute of His sovereignty, may He be blessed.

שע"י העולמות ניכר מדת מלכותו ונקרא אז מלך עליהם

It is through the worlds that the attribute of His sovereignty is recognized, and He is then called King over them.

כי אין מלך בלא עם הוא מלשון עוממות היינו בחי' צמצומים והסתרות שע"י צמצומים אלו אז שייך להיות בחי' מלך.

For "there is no king without a people (am)," [and am] is from the expression omemos (dimmed), that is, the level of contractions (tzimtzumim) and concealments; for through these contractions it then becomes possible for there to be the level of King.

אבל באמת הוא סכ"ע [סובב כל עלמין] ואני הוי' לא שניתי כמו קודם שנברא העולם ואת השמים ואת הארץ אני מלא.

But in truth He encompasses all worlds (sovev kol almin), and "I, Havayah, have not changed," [being] just as before the world was created; and "The heavens and the earth I fill."

15 ולכן בחי' מל' נק' ג"כ שם כי שם מורה על גילוי כי מה שנק' מלך הוא רק שנגלה בחי' מלך ע"י הסתר והעלם עצמותו. ולכן נק' הקב"ה פי' שהוא ית' קדוש וברוך.

Therefore the level of Malchus is also called "Name," for a name indicates revelation; for His being called King is only that the level of King is revealed through the hiding and concealment of His essence. And therefore He is called "the Holy One, blessed be He," meaning that He, may He be blessed, is holy and blessed.

היינו כי הוא במהו"ע [במהותו ועצמותו] קדוש ומובדל מהעולמות ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא ג"כ ברוך פי' לשון ברכה והמשכה ונמשך בתוך העולמות ע"י בחי' שמו ומלכותו שמבחי' מל' נמשך התהוות כל העולמות כנ"ל:

That is: in His being and essence He is holy and set apart from the worlds, and nevertheless He is also "blessed" (baruch), meaning an expression of blessing (berachah) and drawing down; and He is drawn down into the worlds through the level of His Name and His sovereignty, for from the level of Malchus the coming into being of all the worlds is drawn, as mentioned above.

16 וזהו שאמרו נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דהיינו שיהיה התהוות עולמות תחתונים ע"י ריבוי הצמצומים אשר עצמו מספר

And this is [the meaning of] what they said: "The Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms." That is: that the lower worlds should come into being through the multitude of contractions (tzimtzumim), which are "beyond number."

ואעפ"כ [ואף על פי כן] שם ג"כ יהיה דירה והשראת אור א"ס ב"ה ונגלה כבוד ה' עין בעין יראו כו' והיינו ע"י המשכה מבחי' סוכ"ע אשר קמיה רוחניות וגשמיות ועליונים ותחתונים הכל שוין.

And nevertheless, there too there should be a dwelling and the indwelling of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and "The glory of Havayah shall be revealed," "eye to eye they shall see," etc. And this is through a drawing down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), before which spiritual and physical, upper and lower, are all equal.

17 והוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. פי' ענותנותו הוא מה שהוא יתי' משפיל עצמו להשגיח בשמים וארץ הגשמיות כ"כ [כל כך] בפרטי פרטיות להיות בוחן כליות ולב ומה' מצעדי גבר כוננו הכל בהשגחה פרטיות

And this is along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory: "In the place of His greatness, there you find His humility." The meaning of "His humility" is that He, may He be blessed, lowers Himself to watch over the physical heavens and earth to such an extent, in the most minute particulars, as to be "the One who examines the kidneys and the heart," and "From Havayah are a man's steps established": everything with individual providence.

שזהו ענוה גדולה שהוא יתי' א"ס ומשפיל א"ע [את עצמו] להשגיח בבריות שפלים כו' וזהו ג"כ גדולתו.

For this is great humility, that He, may He be blessed, is the Infinite One (Ein Sof) and lowers Himself to watch over lowly creatures, etc.; and this is also His greatness.

כי באמת מאחר שהוא יתʼ קדוש ומובדל וסכ"ע [וסובב כל עלמין] אין שייך לומר שזהו גדולתו דוקא מה שברא עולמות עליונים

For in truth, since He, may He be blessed, is holy and set apart and encompasses all worlds (sovev kol almin), it is not appropriate to say that His greatness lies specifically in His having created upper worlds;

כי אפילו ג"ע [גן עדן] העליון הוא רק זיו והארה בעלמא ולפניו כחשיכה כאורה ואפי' [ואפילו] אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות. רק אדרבה מה שהוא יתʼ משפיל א"ע [את עצמו] לראות בשמים ובארץ זהו גדולתו.

for even the higher Gan Eden [the Garden of Eden] is only a mere radiance and glimmer, and before Him "darkness is as light"; and even "the Clear Light is black before the Cause of causes." Rather, on the contrary: that He, may He be blessed, lowers Himself to look upon the heavens and the earth — this is His greatness.

18 והענין כי הנה איתא בגמʼ [בגמרא] ע"פ ומספר את רובע ישראל זרע היוצא מהן מן התשמיש שלהן ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע באמרו טהור עינים מראות ברע כו'.

The explanation is this: it is stated in the Gemara on the verse "And the number of the fourth part (rova) of Israel": [this is] the seed that issues from them from their marital relations; and on account of this the eye of Balaam the wicked was blinded, when he said, "Too pure of eyes to look upon evil," etc.

והיינו כי לפי טעותם שהתהוות העולמות ממנו יתʼ הוא דרך השתלשלות עילה ועלול א"כ נמשך מזה שראוי שיהיה הוא יתʼ בבחי' רם על כל גוים ה' בלי שישפיל עצמו לראות בהשגחה פרטית בעוה"ז.

That is: according to their error, that the coming into being of the worlds from Him, may He be blessed, is by way of a chain-like descent (hishtalshelus) of cause and effect, it follows from this that it would be fitting for Him, may He be blessed, to be in the state of "Havayah is high above all nations," without lowering Himself to look with individual providence upon this world.

כי מה שהוא בדרך השתלשלות עילה ועלול הנה התלבשות העילה בהעלול פועל בו שינוי

For whatever is by way of a chain-like descent of cause and effect — the enclothing of the cause in the effect brings about a change in it.

לכן אמר אין נכון שיתלבש הוא יתׄ כ״כ [כל כך] בעלולים השפלים שבעוה״ז להיותו טהור עינים מראות ברע והיה ראוי יותר שיהיה רם ומרומם בלי שישפיל א״ע [את עצמו] כ״כ [כל כך] למטה.

Therefore [Balaam] said that it is not proper that He, may He be blessed, should enclothe Himself so much in the lowly effects of this world, since He is "too pure of eyes to look upon evil"; and it would be more fitting that He be high and exalted, without lowering Himself so far below.

אבל לפי האמת שהוא יתׄ קדוש ומובדל מכל העולמות ואין ההשפעה ממנו בבחי׳ התלבשות ועילה ועלול.

But according to the truth, He, may He be blessed, is holy and set apart from all the worlds, and the influence from Him is not in the manner of enclothing and of cause and effect.

19 וכמש״ל [וכמה שכתוב לעיל] באריכות בענין נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך. אין ערוך ממש ולא מיני׳ ולא מקצתי׳ [מקצתיה] מהערך שבהשתלשלות עילה ועלול

As explained above at length on the matter of "Your wonders and Your thoughts toward us; there is no comparison to You": there is truly no comparison, not in whole and not in part, of the comparability that exists in a chain-like descent (hishtalshelus) of cause and effect.

עד שאע״פ [שאף על פי] שהוא יתׄ מחיה ומהוה העולמות מאין ליש עכ״ז [עם כל זה] אין פועלים בו שום שינוי ע״י חיות זה שמשפיע הוא יתׄ אליהן וכמאמר יחיד וחי העולמים רק מבחי׳ מלך כו׳.

So much so that even though He, may He be blessed, gives life to the worlds and brings them into being from nothing to something, nevertheless they bring about no change whatsoever in Him through this life-force (chayus) that He, may He be blessed, bestows upon them; and as in the saying, "The Only One, and Life of the worlds" — only from the level of "King," etc.

20 ושלכן הוא יתׄ בשוה ממש גם עתה כמו קודם שנברא העולם ממש.

And that, therefore, He, may He be blessed, is truly the same even now as before the world was actually created.

א״כ כיון שמה שהוא מחיה העולמות אין פועל בו שום שינוי כלל. ולכן אין שום דבר גדול וקטן נעשה חוץ ממנו בכל העולמות עליונים ותחתונים

If so, since His giving life to the worlds brings about no change at all in Him, therefore nothing at all, great or small, is done apart from Him in all the worlds, upper and lower.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה

As our Sages, of blessed memory, said: "A person does not stub his finger below unless it is proclaimed concerning him above."

וכתיב שאול ואבדון נגד ה' כו' ידע מה בחשוכא כו' אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'

And it is written, "Sheol and Abaddon are before Havayah," etc.; "He knows what is in the darkness," etc.; "Can a man hide himself in secret places and I not see him? says Havayah."

וכל אלו ההשגחות הפרטיים אין פועלים בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום] כמו שהיותו מחיה ומהווה אותן מאין ליש אין פועל בו שינוי ח"ו [חס ושלום] מטעם הנ"ל דאין ערוך כו'

And all these [acts of] individual providence bring about no change whatsoever in Him, G-d forbid, just as His giving them life and bringing them into being from nothing to something brings about no change in Him, G-d forbid, for the reason mentioned above, that "there is no comparison," etc.

ולכן זה שהוא יתי' משפיל א"ע [את עצמו] להשגיח בשמים וארץ גשמיי' [גשמיים] זהו גדולתו יותר ממה שברא עולמות עליונים

Therefore His lowering Himself, may He be blessed, to watch over the physical heavens and earth — this is His greatness, more than His having created upper worlds.

כי כל השבחים וגדולותיו ועולמות עליונים כו' באמת כלא חשיבי קמיי' [קמיה] יתי' רק זהו גדולתו שמשפילי א"ע [את עצמו] לראות בשמים ובארץ

For all the praises and His greatnesses, and the upper worlds, etc., are in truth accounted as nothing before Him, may He be blessed; rather, this is His greatness: that He lowers Himself to look upon the heavens and the earth.

שהוא מפני כי אני הוי' לא שניתי כו' ושאין ערוך אליו ב"ה ואת השמים ואת הארץ אני מלא והתהוות העולמות הוא רק מבחי' שם מלכותו והוא יתי' סכ"ע [סובב כל עלמין].

This is because "I, Havayah, have not changed," etc., and because there is no comparison to Him, blessed be He, and "The heavens and the earth I fill"; and the coming into being of the worlds is only from the level of the Name of His sovereignty (Malchus), while He, may He be blessed, encompasses all worlds (sovev kol almin).

21 ויובן עוד ענין זה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ומתחת זרועות עולם פי' כי הנה עד"מ אופן בתוך האופן היינו עיגול בתוך עיגול

This matter can be further understood according to what is written, "And beneath are the everlasting arms." The meaning is: by way of analogy, "a wheel within the wheel," that is, a circle within a circle.

שהעיגול הגדול שמבחוץ כמו שמקיף למעלה בגובה העיגול הפנימי כך הוא מקיף ג"כ בתחתיתו למטה ושם הוא נמוך מעיגול הפנימי ונשפל יותר ממנו כך בו ית' כתיב ומתחת זרועות עולם כו'.

The large circle that is outside, just as it surrounds above, at the height of the inner circle, so it also surrounds [it] at its bottom, below; and there it is lower than the inner circle and further down than it. So too, of Him, may He be blessed, it is written, "And beneath are the everlasting arms," etc.

22 ואף שאין לו דמות הגוף מ"מ הוא עד"מ דהיינו לפי שהוא ית' סוכ"ע ומרומם ונשגב מכל העולמות ואין ערוך כו' א"כ מה"ט [מהאי טעמא] הוא משפילי לראות גם למטה מטה.

And although He has no likeness of a body, nevertheless this is by way of analogy. That is: because He, may He be blessed, encompasses all worlds (sovev kol almin) and is exalted and lofty above all the worlds, and "there is no comparison," etc., if so, for this very reason He "lowers [Himself] to see" even the very lowest below.

וז"ש [וזהו שכתוב] רם על כל גוים כו' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי כו'

And this is [the meaning of] what is written, "Havayah is high above all nations," etc.; "Who is like Havayah our G-d, who dwells on high, who lowers [Himself]," etc.

שמה שהוא ית' משפילי לראות כו' זהו מפני שהוא ית' מגביהי שמהו"ע [שמהותו ועצמותו] ית' רם ונשא עד שאין ערוך אליו ממש

His lowering [Himself], may He be blessed, to see, etc., is because He, may He be blessed, is "on high": His being and essence, may He be blessed, is high and lofty, to the point that there is truly no comparison to Him.

ולא כעו"ג [כעובדי גלולים] שאומרים רם כו' לפי שהיו סוברים שההשתלשלות עילה ועלול. אלא דאין ערוך ממש. וזהו שהגדולה והענוה הם במקום א' כנ"ל:

And [it is] not as the idolaters, who say "high," etc., because they held that the chain of descent (hishtalshelus) is [one of] cause and effect. Rather, there is truly no comparison. And this is why greatness and humility are in one place, as mentioned above.

23 ג והנה ע"פ כל הנ"ל יובן ענין יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה כי שכינה הוא בחי' מלכותו ית' השוכן בתחתונים

3. Now, according to all that has been said above, the matter of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence) can be understood. For the Shechinah is the level of His sovereignty (Malchus), may He be blessed, which dwells in the lower realms;

כי מלכותך מלכות כל עולמים והוא בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא רק הארה בעלמא מבחי' מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' הסוכ"ע כנ"ל.

for "Your kingship is a kingship over all worlds"; and it is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is only a mere glimmer from the level of His being and essence, may He be blessed, which encompasses all worlds (sovev kol almin), as mentioned above.

24 ובחי' סוכ"ע הוא קדוש ומובדל. ויחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה היינו כאשר יש התגלות בחינת סוכ"ע מה שהוא קדוש ומובדל ונמשך ונתגלה בעולמות תחתונים וזהו ענין דירה בתחתונים שהיא תכלית בריאת כל העולמות.

And the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is "holy and set apart." And the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence) is when there is a revelation of the level of sovev kol almin — that which is holy and set apart — and it is drawn down and revealed in the lower worlds. And this is the matter of a dwelling place among the lower realms, which is the purpose of the creation of all the worlds.

אך ע"י מה נעשה התגלות זה הנה ע"ז נאמר ששים המה מלכות כו' כי משניות נק' מלכות כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מתניתא מלכתא

But through what does this revelation come about? About this it is said, "There are sixty queens," etc. For the Mishnayos are called "queens," as our Sages, of blessed memory, said: "The Mishnah is a queen."

כי הנה אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל הקורא ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו וכמ"ש המגיד להב"י [להבית יוסף] אני המשנה המדברת בפיך.

For our Sages, of blessed memory, said: "Whoever reads and studies, the Holy One, blessed be He, sits and studies opposite him"; and as the Maggid [the heavenly mentor] told the Beis Yosef [Rabbi Yosef Karo]: "I am the Mishnah that speaks in your mouth."

25 וזהו מ״ש בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך כו׳ דהל״ל [דהוה ליה למימר] תזכיר.

And this is [the meaning of] what is written, “In every place where I mention My Name, I will come to you,” etc.; for it should have said, “you mention.”

אך הוא כמאמר דוד רוח ה׳ דיבר בי ומלתו על לשוני. שהדבור שהאדם מדבר בד״ת [בדברי תורה] הוא ממש דיבורו ית׳.

But it is as David said, “The spirit of Havayah spoke through me, and His word is upon my tongue”: the speech that a person speaks in words of Torah is truly His speech, may He be blessed.

היינו שה׳ מדבר בו ממש ע״י פיו של האדם וכמ״ש דוד המלך ע״ה [עליו השלום] אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך.

That is, G-d truly speaks in him through the person’s mouth; and as King David, peace be upon him, wrote: “Ado-nai, open my lips, and my mouth shall declare Your praise.”

כי הכל מאתו יתברך רק פי יגיד יגיד הוא לשון המשכה כמו נגד ונפק מן קדמוהי שהפה הוא רק הכלי שיומשך על ידו ויתגלה דבורו ית׳ וחכמתו ורצונו ממש

For everything is from Him, may He be blessed; only, “my mouth shall declare (yagid)”: yagid is an expression of drawing down, as in “flowed (nogeid) and came forth from before Him.” For the mouth is only the vessel through which His speech, may He be blessed, and His very wisdom and will, are drawn down and revealed.

כי באמת לית אתר פנוי מיניה ואתה מחיה את כולם ולך הוי׳ הגדולה כו׳ ואין עוד מלבדו ממש.

For in truth “there is no place devoid of Him,” and “You give life to them all,” and “Yours, Havayah, is the greatness,” etc., and “there is none else besides Him,” truly.

רק שהעולמות נראים ליש ודבר נפרד בפ״ע [בפני עצמו] לעינינו לבד מחמת ההסתרות ורבוי הצמצומים. אכן קמיה ית׳ שאין שייך שום צמצום והסתר לפניו הרי באמת אין ואפס זולתו ית׳ אחד האמת.

Only, the worlds appear, to our eyes alone, as something existent and a thing separate unto itself, because of the concealments and the multitude of contractions (tzimtzumim). But before Him, may He be blessed, before whom no contraction or concealment applies at all, in truth there is nothing and naught besides Him, may He be blessed, the true One.

26 והכל רק אלהותו יתי המהווה הכל והיש בטל לגמרי באמת. והלכך כשהאדם עוסק בתורה שהיא חכמתו ורצונו בלי הסתר פנים אזי גורם לאהפכא חשוכא לנהורא שמתבטלים הצמצומים וההסתרות ואז הוא גילוי האמת.

And everything is only His G-dliness, may He be blessed, which brings everything into being, and the existent (yesh) is in truth entirely nullified. Therefore, when a person occupies himself with Torah, which is His wisdom and will without any hiding of the Face, he brings about the turning of darkness into light: the contractions (tzimtzumim) and the concealments are nullified, and then there is a revelation of the truth.

27 ונמצא שדיבור האדם בתורה הוא ממש דבר ה' הדובר בו חכמתו ורצונו וזהו אזכיר את שמי שמה שהאדם קורא ושונה הוא באמת בחינת אזכיר את שמי כמו שהשי"ת [שהשם יתברך] דיבר בו.

It follows that a person's speech in Torah is truly the word of G-d, which speaks in him His wisdom and will. And this is [the meaning of] "I mention My Name": what a person reads and studies is in truth the level of "I mention My Name," just as G-d, may He be blessed, spoke in him.

וזהו ענין מהפכין חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא. פי' מרירו למיתקא הוא קאי על שבירת התאוה שיהפוך כל מדותיו ורצונותיו לה'

And this is the matter of "turning darkness into light and bitterness into sweetness." The meaning: "bitterness into sweetness" refers to the breaking of desire, so that he turns all his emotive attributes (middos) and his wishes to G-d.

וחשוכא לנהורא הוא כשמחשבתו ודיבורו בתורה אז במקום החשך יאיר אור ה' להיות גילוי חכמתו ורצונו בדבור שמדבר האדם שהוא בחי' רוח ה' דיבר בי כי אני המשנה המדברת בפיך כנ"ל

And "darkness into light" is when his thought and speech are in Torah: then, in place of the darkness, the light of G-d shines, so that there is a revelation of His wisdom and will in the speech that the person speaks, which is the level of "The spirit of Havayah spoke through me," for "I am the Mishnah that speaks in your mouth," as mentioned above.

וע"ז מהפך ממש חשוכא כו' כי הוא כמלך הגוזר ואומר שיהיה כך וכך שדבר מלך שלטון להיות נעשה ע"ז כך וכך.

And through this he truly turns darkness, etc. For he is like a king who decrees and says that such-and-such shall be: for "the word of a king is sovereign," so that through it such-and-such is done.

כך כשעוסק בתורה ואומר מותר עד"מ הוא בחי' חסד שמתיר את הדבר שהי' [שהיה] קשור בידי החיצונים שנפל לשם ע"י שבה"כ [שבירת הכלים]

So too, when one occupies himself with Torah and says, for example, "permitted" (mutar), this is the level of Chesed (kindness): he releases (matir) the thing that was bound in the hands of the external forces, having fallen there through the shattering of the vessels.

וכעת הוא מתיר אותו שיתהפך מחשוכא לנהורא ויוכלל באלקות ע"י שיאכל את הבשר היתר ויעבוד את ה' בכחו זה ועי"ז יתבטל ויתכלל למעלה באלקות.

And now he releases it, so that it is turned from darkness to light and is included in G-dliness: through [a person's] eating the permitted meat and serving G-d with this strength of his; and through this it will be nullified and included above in G-dliness.

28 וכשפוסק אסור הוא מצד הגבורה שמאל דוחה שלא יוכל המאכל לעלות ולהבטל וליכלל באין ועד"ז אמרו מאן מלכי רבנן

And when he rules "forbidden" (asur), this is from the side of Gevurah (restraint), "the left pushes away," so that the food cannot ascend and be nullified and included in the Ayin (Nothingness). And in this way they said, "Who are kings? The Rabbis."

היינו שעל ידי דיבורם בתורה הרי גורמים וגוזרים עליית הניצוצים שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] שיתהפכו מחשוכא לנהורא או להפך וזהו מבחי' חו"ג [חסד וגבורה]

That is, through their speech in Torah they bring about and decree the ascent of the sparks that fell in the shattering of the vessels, that they be turned from darkness to light, or the opposite. And this is from the level of Chesed and Gevurah.

כי מצד החסד מים יורדים מגבוה לנמוך שמתפשט החסד למטה חסד דרועא ימינא מתיר את הדבר שיוכל ליכלל באחד כי ימין מקרבת ומצד הגבורה שמאל דוחה כו'

For on the side of Chesed — water descends from a high place to a low one — Chesed spreads downward: Chesed, "the right arm," releases the thing so that it can be included in the One, for "the right draws near"; and on the side of Gevurah, "the left pushes away," etc.

וכ״ז [וכל זה] הוא על ידי החכמה שמתלבשת בהמדות ובחכמה אתברירו דאורייתא מחכמה נפקת ומה שראוי ע״פ החכמה שיכול לעלות באחד נמשך עי״ז מדת החסד להתיר

And all this is through Chochmah (wisdom), which enclothes itself in the emotive attributes (middos); and "through Chochmah they are refined," for "the Torah comes forth from Chochmah." And whatever is fit, according to Chochmah, to be able to ascend into the One — through this the attribute of Chesed is drawn down to permit [it];

וכן להיפך נמשך מדת הגבורה והכל ע״י חכמתו ורצונו ומ״ש ששים המה מלכות הוא נגד ששה מדות וכל אחד כלול מעשר כנודע

and likewise, in the opposite case, the attribute of Gevurah is drawn down; and all is through His wisdom and will. And as for what is written, "There are sixty queens," this corresponds to the six attributes, each one comprising ten, as is known.

(וע׳ בזהר פ׳ שמות י״ד ב׳ ובמק״מ [ובמקדש מלך] שם בשם הרח״ו [הרבי חיים ויטאל] ז״ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] בפי׳ ששים המה מלכות)

(And see the Zohar, Parshas Shemos, 14b, and the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there, in the name of Rabbi Chaim Vital, of blessed memory, on the explanation of "There are sixty queens.")

והכח הזה בדבור האדם בתורה הוא לפי שדיבורו הוא ממש דבר ה׳ וכמ״ש ואשים דברי בפיך וכנ״ל.

And this power in a person's speech in Torah is because his speech is truly the word of G-d, as it is written, "And I have put My words in your mouth," and as mentioned above.

וזהו יחוד קוב״ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה כי שכינתיה הוא בחי׳ ההארה שנמשך ממנו ית׳ להיות שוכן בתחתונים בבחי׳ ממכ״ע [ממלא כל עלמין] וע״י לימוד התורה נמשך להיות יחוד וגילוי אור ה׳ הסוכ״ע שהוא בחי׳ קדוש ומובדל הנה הוא נמשך ומתגלה למטה בשכינתיה

And this is the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. For His Shechinah is the level of the glimmer that is drawn from Him, may He be blessed, to dwell in the lower realms, in the manner of the light that fills all worlds (memalei kol almin); and through the study of Torah there is drawn down a union and a revelation of the light of G-d that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the level of "holy and set apart": it is drawn down and revealed below in His Shechinah.

היינו בבחי' ההארה מה ששכון בתחתונים שם נגלה אור ה' הסוכ"ע ממש והיינו מטעם הנ"ל שבשעה שהאדם קורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו.

That is, in the level of the glimmer that dwells in the lower realms, there the very light of G-d that encompasses all worlds is revealed. And this is for the reason mentioned above, that when a person reads and studies, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him.

אזכיר את שמי כמו שהקב"ה בעצמו אומר הדין בפיו כי אני המשנה המדברת בפיך א"כ היינו ממש גילוי בחי' אור א"ס הסוכ"ע בשכינתיה ונק' יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה וזהו ענין מהפכין חשוכא לנהורא:

"I mention My Name": as though the Holy One, blessed be He, Himself says the law in his mouth, for "I am the Mishnah that speaks in your mouth." If so, this is truly a revelation of the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), the light that encompasses all worlds, in His Shechinah; and it is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. And this is the matter of "turning darkness into light."

29 ושמנים פילגשים אלו ברייתות. הנה הענין הברייתא היא לבאר המשנה בפרטיות יותר כדי שיובן גם לתלמידים שאינן גדולים כל כך

"And eighty concubines" — these are the Baraisos. Now the point is this: the Baraisa serves to explain the Mishnah in greater detail, so that it may be understood also by students who are not so great.

כי לחכמים גדולים היה די במשנה לחוד שבאמת נרמז במשנה כל פרטי הדינים שבברייתא כמאמר אילפא מי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא ליה ממתניתין כו'

For great sages, the Mishnah alone would have been enough, since in truth all the details of the laws that are in the Baraisa are alluded to in the Mishnah, as in the saying of Ilfa: "Is there anything in a Baraisa that I cannot resolve from our Mishnah?" etc.

רק היינו אילפא דוקא שהיה חכם גדול יוכל להבין ברמז ושמו מעיד עליו לשון אאלפך חכמה.

But that is specifically Ilfa, who was a great sage and could understand from an allusion; and his name testifies to this, being an expression of "I will teach you (a'alefcha) wisdom."

אבל שאר תלמידים לא יבינו כלל וכ״ש [וכל שכן] כשנתמעטו הלבבות לכן הוצרכו לבאר המשנה בפרטיות יותר

But other students would not understand at all, and all the more so once the hearts diminished; therefore they needed to explain the Mishnah in greater detail.

ועד״מ בהשפעה מרב לתלמיד שכדי שיבין התלמיד צריך הרב לשית עצות בנפשו איך להשפיע לו שיוכל לקבל וצריך לומר לו פסקי פסקי ולקצר ולהעלים עומק המושכל עד שיהיה ביכולת המקבל להכיל ההשפעה.

It is like, for example, imparting from a teacher to a student: in order that the student understand, the teacher must "set counsels in his soul" as to how to impart to him so that he can receive; and he must tell him piece by piece, and abbreviate and conceal the depth of the concept, until the recipient is able to contain what is imparted.

30 וזהו לשון ברייתא דהיינו לשון חוץ הוא ההשפעה לזולתו לבר מגופא. וע״כ אין הגילוי אור א״ס כ״כ [כל כך] בדיני הברייתא כמו בהמשנה שהוא גילוי אור א״ס ממש.

And this is [the meaning of] the term Baraisa, that is, an expression of "outside": it is imparting to another, "outside the body." Therefore the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) is not as great in the laws of the Baraisa as in the Mishnah, which is a revelation of the Infinite Light itself.

אבל בהברייתא הוא בהסתר קצת כנ״ל במשל שההשפעה למקבל צ״ל ע״י הסתר והעלם.

But in the Baraisa it is somewhat concealed, as [explained] above in the analogy, that imparting to a recipient must be through hiding and concealment.

31 וכן אנו רואים ג״כ בחוש שהטעמים של דיני המשנה נגלים ומבוארים יותר מטעמים של הדינים שבברייתות כגון ע״ד דוגמא דין המשנה סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה יכולים למצוא הטעם של דין זה.

And so too we see tangibly that the reasons of the laws of the Mishnah are more revealed and explained than the reasons of the laws in the Baraisos. For instance, by way of example: the law of the Mishnah, "A sukkah [festival booth] that is higher than twenty cubits is invalid" — one can find the reason for this law.

משא"כ סוכת גנב"ך ורקב"ש א"א למצוא כל כך הטעם של דין זה. ולפיכך נק' המשנה מלכתא והברייתא פלגש.

This is not so with the sukkah of "GaNBaCh" [gentiles, women, animals and Kutim, the Samaritans] and "RaKBaSh" [shepherds, fig-pickers, town watchmen and fruit watchmen]: it is not possible to find the reason for this law to such an extent. And therefore the Mishnah is called "queen," and the Baraisa "concubine."

כי עד"מ המלך עם המלכה הם דרים תדיר יחד משא"כ עם פלגשו הולך אליה בצנעה ולא בגילוי גם היחוד אינו בתדירא רק באקראי.

For, by way of analogy, the king and the queen dwell together constantly, whereas with his concubine, he goes to her discreetly and not openly; also, the union is not constant, but only occasional.

כמ"כ [כמו כן] במשנה אור א"ס מאיר שם בחינת גילוי ובתדירא כידוע שהתגלות אור א"ס הוא בחכמה (ועמ"ש סד"ה מה טובו וסד"ה ביאור ע"פ וכל בניך למודי) לפיכך נק' מתניתין מלכתא.

So too in the Mishnah: the Infinite Light (Or Ein Sof) shines there in a revealed manner and constantly, as it is known that the revelation of the Infinite Light is in Chochmah (wisdom) (and see what is written at the end of the discourse beginning "How goodly," and at the end of the discourse beginning "An explanation of the verse 'And all your children shall be taught'"); therefore the Mishnah is called "queen."

אבל ברייתא היא בחינת השפעה דלבר מגופא שם אין הגילוי כ"כ [כל כך] רק ע"י הסתר ולבוש וצנעא ע"כ נקרא פלגשים שהיחוד בצנעא ובאקראי

But the Baraisa is the level of imparting that is "outside the body"; there the revelation is not so great, but only through concealment and a garment and discretion. Therefore they are called "concubines," for the union is discreet and occasional.

(ועמ"ש עוד מזה מזה בפ' שמות בדבור המתחיל ואלה שמות ובד"ה קול דודי ובפ' חיי שרה בד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה):

(And see what is written further on this in Parshas Shemos, in the discourse beginning "And these are the names," and in the discourse beginning "The voice of my beloved," and in Parshas Chayei Sarah, in the discourse beginning "And Yitzchak went out to meditate in the field.")

32 ד ועלמות אין מספר הם הלכות שבגמרא ומימרות האמוראים ונקרא עלמות לשון העלם. בתולה ואיש לא ידעה שלא היה עדיין עמה יחוד כלל.

4. "And maidens (alamos) without number" are the halachos in the Gemara and the statements of the Amoraim. And they are called alamos, an expression of he'elem (concealment): "a virgin, whom no man had known," with whom there had not yet been any union at all.

והענין כי התלמוד עיקרו להבין הטעמים והטעמים הם באמת בבחינת העלם שאין יכולים לעמוד על שרשו של הטעם ועיקרו שלא יכול כלל לבא בהתגלות למטה (רק לעתיד יתגלו טעמי תורה).

The explanation is this: the essence of the Talmud is to understand the reasons, and the reasons are in truth in a state of concealment, for one cannot fathom the root and essence of the reason, which cannot come into revelation below at all (only in the Time to Come will the reasons of the Torah be revealed).

ואף שבגמרא מפרש הטעם מ״מ בעיון ובעמקות לא בא הטעם בהשגה כגון ע״ד דוגמא קי״ל [קיימא לן] כסות לילה פטור מציצית מדכתיב וראיתם אותו פרט לכסות לילה וכסות סומא חייב בציצית שישנו בראיה אצל אחרים.

And although the Gemara explains the reason, nevertheless, on deep study and in its depth, the reason does not come within comprehension. For instance, by way of example: we hold that a night garment is exempt from tzitzis [fringes], since it is written, "And you shall see it," excluding a night garment; while the garment of a blind man is obligated in tzitzis, since it is subject to seeing by others.

והנה באמת אם באנו לפסוק רק מצד השכל הנה אדרבה לפי שכלו יותר היה ראוי לחייב כסות לילה

Now in truth, if we came to rule on the basis of reason alone, then on the contrary, according to reason it would be more fitting to obligate a night garment

(שישנו בראיה אצלו ע״י הנר משא״כ סומא אינו רואה כלל. אלא שע״פ חכמת התורה נתחייב כסות מפני שישנו בראיה אצל אחרים אף שהוא אינו רואה כלל.

(for it is subject to seeing by him, by the light of the lamp, whereas a blind man does not see at all. Only, according to the wisdom of the Torah, the garment [of a blind man] is obligated because it is subject to seeing by others, even though he does not see at all.

וא״כ זה שנתפוס טעם זה לעיקר היינו מה שישנו בראיה אצל אחרים יותר ממה שכסות לילה נראה ע״י אור הנר לא בא כלל בהתגלות למטה)

If so, [the reason for] our taking this reason as the principal one — namely, that it is subject to seeing by others — rather than that a night garment is seen by the light of the lamp, has not come into revelation below at all.)

לכך הנה אף שאנו יכולים ללמוד התלמוד בעמקות כגון להעמיק אח״כ מהו כסות לילה מ״מ עצם שרש הטעם דכסות לילה פטור הוא בבחי׳ העלם מאתנו.

Therefore, although we can study the Talmud in depth — for instance, to delve afterwards into what a night garment is — nevertheless the very root of the reason why a night garment is exempt is in a state of concealment from us.

כי הטעם שבא בתלמוד הוא רק דרך כלל מדכתיב וראיתם אותו פרט כו׳ אבל לא בא בהתגלות כל פרטי עניני הטעם בעמקות (מדוע לא נתמעט כסות סומא כנ״ל)

For the reason that comes in the Talmud is only in general terms — “since it is written, ‘And you shall see it,’ excluding,” etc. — but all the particular aspects of the reason, in depth, have not come into revelation (why the garment of a blind man was not excluded, as mentioned above).

כי זה אינו יכול לבא כלל בהתגלות בעולמות וכמ״ש מאד עמקו מחשבותיך.

For this cannot come into revelation in the worlds at all, as it is written, “Your thoughts are very deep.”

ואף שבהשתלשלות נמשך ונשתלשל איזו השגה עד שיוכל האדם להשיג הטעם של המשנה וא״כ לכאורה איך שייך ע״ז מאד עמקו כו׳ אבל באמת אדרבה מה שנשתלשל יותר למטה הנה שרשו ממקום גבוה יותר.

And though in the chain of descent (hishtalshelus) some comprehension has been drawn down and has descended, so that a person can comprehend the reason of the Mishnah — and if so, seemingly, how does “very deep,” etc., apply to this? — yet in truth, on the contrary, whatever has descended further down, its root is from a higher place.

ולכן גם כשנשתלשל למטה מ״מ אינו יכול להתגלות עומק המושג.

Therefore, even when it has descended below, nevertheless the depth of the concept cannot be revealed.

ולכן נקראו המימרות עלמות לשון עלמה בתולה ואיש לא ידעה שלא קיבלה עדיין טפת דכר שלא בא התגלות הטעם ועומקו למטה רק נשאר בהעלם

Therefore the statements [of the Amoraim] are called alamos, an expression of almah (maiden): "a virgin, whom no man had known," who has not yet received the drop of the male; for the revelation of the reason and its depth has not come below, but remains in concealment.

(וע' עוד מענין ועלמות אין מספר בפ' פנחס דרט"ז סע"א [סוף עמוד א] ובת"ז [ובתיקוני זהר] תיקון כ"א וע' עוד בפ' ויצא דקנ"ט ע"א ובפ' פקודי דרכ"ז סע"ב [סוף עמוד ב])

(And see further on the matter of "And maidens without number" in [the Zohar,] Parshas Pinchas, end of 216a, and in the Tikkunei Zohar, Tikkun 21; and see further in Parshas Vayetze, 159a, and in Parshas Pekudei, end of 227b.)

והנה בזה יובן ענין מעלת עסק ההלכה בעיון ועומק הדעת ועי"ז מוציא דין חדש או שעומד על טעם של איזה דין שהיה נעלם תחלה.

Now through this one can understand the superiority of occupying oneself with halachah with study and depth of mind, through which one brings forth a new law, or fathoms the reason of some law that was hidden at first.

הנה זהו בחי' הליבון היינו שמה שהיה תחלה בחי' עלמות והעלם גמור כעת נמשך בבחי' גילוי ועי"ז נמשך בגילוי אור א"ס בחי' לובן העליון שהלובן מורה על גילוי אחדות הפשוטה כמ"ש במ"א.

This is the level of libun (clarification, "whitening"): what was at first in the state of alamos and complete concealment is now drawn into a state of revelation. And through this there is drawn down, in revelation, the Infinite Light — the level of the Supernal Whiteness; for whiteness indicates the revelation of the simple Oneness, as is explained elsewhere.

33 ואף שנת' [שנתבאר] שעומק הטעם של ההלכות א"א לעמוד עליו מ"מ זהו שרשו ועיקרו של הטעם כנ"ל בענין כסות לילה כו'.

And although it was explained that the depth of the reason of the halachos cannot be fathomed, nevertheless this [refers to] the root and essence of the reason, as mentioned above concerning the night garment, etc.

אבל זה יכולים אנו לפלפל בקושיות ופירוקים בטעמי הגמ' [הגמרא] עצמן שלא יהיה סתירה ממקום למקום וה"ז [והרי זה] ג"כ גילוי ההעלם ונק' ליבון הלכתא.

But this we can do: engage in pilpul [sharp analysis], with questions and resolutions, on the reasons of the Gemara themselves, so that there be no contradiction from one place to another; and this too is a revelation of the concealed, and it is called libun hilchesa (the clarification of the halachah).

34 ונמצא גם ע"י עסק התורה שבבחינת עלמות שהם גמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים לעמוד על עומקי הסברות נמשך ג"כ גילוי אור א"ס ב"ה להיות יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כנ"ל בענין מתניתין מלכתא

It follows that also through occupying oneself with the Torah that is in the category of alamos — which are the Gemara and the halachic authorities, Rishonim [the early authorities] and Acharonim [the later ones] — to fathom the depths of the reasonings, there is also drawn down a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that there is the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence), as mentioned above concerning "The Mishnah is a queen."

ואדרבה ליבון הלכתא היא מעלה יתירה שמגלה הנעלם ותעלומות חכמה וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הרע"מ [הרעיא מהימנא] והמשכילים יזהירו כו' ועיקר פי' ליבון הלכתא נתבאר בפ' שמות בד"ה קול דודי ע"ש.

And on the contrary, the clarification of the halachah is an added superiority, for it reveals the hidden and "the secrets of wisdom," as is explained elsewhere on the saying of the Raaya Mehemna [the Faithful Shepherd, a section of the Zohar] on "And the wise shall shine," etc. And the main explanation of the clarification of the halachah was given in Parshas Shemos, in the discourse beginning "The voice of my beloved"; see there.

(ועמ"ש בד"ה תורה צוה ארוסין ונשואין)

(And see what is written in the discourse beginning "Torah commanded," [regarding] betrothal and marriage.)

והנה כשהאדם לומד ע"ד הנ"ל ע"ז נאמר קול דודי הנה זה בא שע"י עסק התורה בא ונמשך קול דודי הוא התגלות אור א"ס גם עתה ממש.

Now, when a person learns in the manner described above, about this it is said, "The voice of my beloved! Behold, he comes": through occupying oneself with Torah, "the voice of my beloved" — which is the revelation of the Infinite Light — comes and is drawn down, even now, truly.

וזהו הנה זה בא לשון הוה כי הקב"ה קורא ושונה כנגדו (ועמ"ש סד"ה מצה זו גבי בעבור זה ומ"ש בפ' יתרו סד"ה משה ידבר בענין ידבר ויעננו לשון הוה)

And this is why "Behold, he comes" is in the present tense: for the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him. (And see what is written at the end of the discourse beginning "This matzah," concerning "because of this," and what is written in Parshas Yisro at the end of the discourse beginning "Moshe would speak," concerning "would speak" and "would answer him" being in the present tense.)

והמשכה זו הוא בבחי' מדלג על ההרים כי א"א להיות ההמשכה בדרך השתלשלות עילה ועלול כמבואר למעלה באריכות ע"פ נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך כו'

And this drawing down is in the manner of "leaping over the mountains," for the drawing down cannot be by way of a chain-like descent (hishtalshelus) of cause and effect, as explained above at length on the verse "Your wonders and Your thoughts toward us; there is no comparison to You," etc.

דאין ערוך ממש ולא מיניה ולא מקצתיה מהערך שבין עלול לעילתו

For there is truly no comparison, not in whole and not in part, of the comparability that exists between an effect and its cause.

אפי' [אפילו] בריבוי השתלשלות עילה ועלול רבבות אין שיעור מ"מ שייך ערך מהעלול היותר נמוך לעילה הראשונה אבל נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך ממש עצמו מספר כו'.

Even with a multitude [of stages] of a chain-like descent of cause and effect, myriads without measure, nevertheless there is some comparability from the lowest effect to the first cause; but "Your wonders and Your thoughts toward us" — there is truly no comparison, "beyond number," etc.

35 ולכן להיות ההמשכה מאור א"ס ב"ה להתלבש בתורה ולהיות קורא ושונה כנגדו אזכיר את שמי וכו' הוא ע"י דילוג מדלג על ההרים כו'. דהיינו שבא ההתגלות דרך דילוג וקפיצה שלא על ידי השתלשלות עילה ועלול:

Therefore, for there to be a drawing down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be enclothed in the Torah, and for [the Holy One, blessed be He,] to be reading and studying opposite him — "I mention My Name," etc. — this is through a leap: "leaping over the mountains," etc. That is, the revelation comes by way of leaping and skipping, not through a chain-like descent (hishtal-shelus) of cause and effect.

36 ה אך עוד אחת היא העולה כל כולנה.

5. But there is yet one more — "one is she" — that surpasses them all.

והוא כי מתי בא התגלות הנ"ל ע"י עסק התורה שיהיה בחי' קול דודי הנה זה בא להיות יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה ע"י עסק התורה שהן ס' מסכתות הנק' ס' מלכות כו'.

Namely: when does the above-mentioned revelation come about through occupying oneself with Torah, so that there be the level of "The voice of my beloved! Behold, he comes," for there to be the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence), through occupying oneself with Torah, which is the sixty tractates called the "sixty queens," etc.?

כ"ז [כל זה] הוא דוקא בהקדים תחלה בחי' אחת היא יונתי דהיינו שיהיה אצל האדם בחי' ומדרגת הנק' אחת. פי' אחת הוא לשון נוקבא שהוא בחי' מקבל מבחי' אחד.

All this is specifically when there first precedes [it] the level of "One (achas) is my dove," that is, that a person have the level and rank called achas ("one," in the feminine). The meaning: achas is a feminine form (nukva), which is the level of a recipient from the level of echad ("One," in the masculine).

37 והוא כשמקבל האדם בפנימיותו בחינת יחודו ית' באמרו שמע ישראל וכו' הוי' אחד כי שמע הוא לשון אסיפה בתוך תוכו ולא ידיעה לבד כ"א ע"י העמקת דעתו בהתבוננות ובבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא

This is when a person receives in his inner dimension (pnimiyus) the level of His unity, may He be blessed, when he says, "Hear, O Israel," etc., "Havayah is One." For shema ("hear") is an expression of gathering into one's very innermost core — and not mere knowledge, but through the deepening of his mind in contemplation, and in the manner of "gazing upon the glory of the King"

(דלשון לאסתכלא היינו כמו מי שמסתכל על דבר הפלא ופלא שלא תשבע עינו מהסתכל בו

(For the term “gazing” means like one who gazes at an exceedingly wondrous thing, whose eye is not sated with gazing at it.

כך ויותר מזה לאין קץ כשיתבונן המשכיל בעין השכל בגדולתו ית׳ שהוא למעלה עד אין קץ כו׳ ובנפלאותיו הגדולים ואשר ברא עולמות עליונים לאין קץ ותכלית ורגלי החיות כנגד כולן כו׳ היינו שסוף בחי׳ שבעליון כוללת כל מה שלמטה ממנה שהוא כאין לגבי הגבוה מהם.

So, and infinitely more than this, when a person of understanding contemplates with the eye of the intellect His greatness, may He be blessed, who is above without end, etc., and His great wonders, and that He created upper worlds without end or limit, and “the feet of the Chayos [an order of angels] are equal to all of them,” etc.; that is, the end of a level in the higher [world] encompasses all that is below it, which is as nothing compared to what is higher than them.

ועד״ז יש עולמות לאין קץ גבוה מעל גבוה שומר כו׳ והכל כאין ואפס אצלו ית׳ ממש. ואין ערוך אליך ממש שהוא ית׳ אדון הנפלאות.

And in this way there are worlds without end, “one high above the high watches,” etc., and all is truly as nothing and naught before Him, may He be blessed. And “there is no comparison to You,” truly, for He, may He be blessed, is the Master of wonders.

אזי לא תשבע עין השכל מלהסתכל ולהתבונן בזה היטב ולהתענג תענוג נפלא לאין שיעור מזה).

Then the eye of the intellect will not be sated with gazing and contemplating this thoroughly, and delighting with a wondrous, immeasurable delight from this.)

וזהו בחי׳ יונתי כמו יונים מסתכלים זה בזה וזהו התענוג שלהם ממה שמסתכלים זה בזה. כמ״כ [כמו כן] תקנו פסוד״ז [פסוקי דזמרה] הוא ענין התבוננות כל חד לפום שיעורא דיליה.

And this is the level of “my dove”: like doves, which gaze at one another, and this is their delight, their gazing at one another. Likewise, they instituted Pesukei deZimra (the Verses of Praise), which is the matter of contemplation, “each one according to his own measure.”

ברוך שאמר והיה העולם אשר באמירה אחת ברא כל העולמות ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית.

“Blessed is He who spoke, and the world came to be”: who with a single utterance created all the worlds, and “in His goodness renews each day, continually, the work of Creation.”

38 ולשון והיה העולם דמשמע ממילא הוא ע״ד מ״ש כי הוא צוה ונבראו דלשון ונבראו משמע ג״כ כן

And the expression “and the world came to be,” which implies [that it came to be] of itself, is along the lines of what is written, “For He commanded and they were created”; for the expression “and they were created” also implies this;

וכן אתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא וכו׳ והכוונה בזה הוא דלפי שאין ערוך כלל כל העולמות שהם בעלי גבול לא״ס ב״ה אשר אין לו תחלה וכו׳.

and so too, “You are He before the world was created, and since it was created,” etc. And the intent of this is: since all the worlds, which are limited, bear no comparison at all to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who has no beginning, etc.,

והתהוותם ממנו ית׳ הוא ע״י צמצומים רבים ועצומים להסתיר ולהעלים האור עד שיוכל להבראות עולמות כו׳

and their coming into being from Him, may He be blessed, is through many and mighty contractions (tzimtzumim), to hide and conceal the light until worlds can be created, etc.,

לכך נאמר נבראו כאלו הוא ממילא להורות על ריחוק הערך ושהוא ית׳ סתימו דכל סתימין

therefore it says “they were created,” as though it were of itself, to indicate the remoteness of comparison, and that He, may He be blessed, is “the most hidden of all hidden ones.”

(כי כשההשפעה בגילוי מן המשפיע למקבל בבחי׳ עילה ועלול שהעלול יש לו השגה בעילתו הרי המקבל יודע מי הוא המשפיע לו.

(For when the influence is in a revealed manner, from the giver to the recipient, in the manner of cause and effect, where the effect has comprehension of its cause, the recipient knows who it is that bestows upon him.

משא״כ ההארה מבחי׳ סוכ״ע א״ס ב״ה בהעולמות שהוא באה בבחינת העלם והסתר ולית מחשבה תפיסא ביה כלל כנ״ל לכך שייך ע״ז לשון נברא כאלו הוא ממילא ר״ל [רוצה לומר] שאין העולמות משיגים הכח השופע בהם ומהווה אותם מאין

This is not so with the glimmer from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the Infinite One, blessed be He, in the worlds, which comes in a manner of hiddenness and concealment, and “no thought can grasp Him” at all, as mentioned above. Therefore the expression “was created,” as though it were of itself, applies to this; that is to say, the worlds do not grasp the power that flows into them and brings them into being from nothing.

וזהו ברוך שאמר והיה העולם דאיתא ע״ז בכוונת האריז״ל [האריי זכרונו לברכה] רדל״א [רישא דלא אתידע]. פי׳ לא אתיידע הוא כמ״ש והחכמה מאין תמצא נזכר לשון מציאה שאין המוצא מציאה יודע ממי בא לו המציאה והוא ענין אחד עם בחי׳ נבראו והמ״י [והמשכיל יבין]).

And this is [the meaning of] "Blessed is He who spoke, and the world came to be," about which it is stated in the kavanos [meditative intentions] of the Arizal: Radla (the Head that is not known). The meaning of "not known" is as it is written, "And wisdom — from where (me'ayin) shall it be found?" The expression of "finding" is mentioned, for one who finds a found object does not know from whom the found object came to him; and this is one matter with the level of "they were created." And the discerning will understand.)

וז״ש [וזהו שכתוב] יהללו את שם הוי׳ כי הוא צוה וגו׳. דהיינו שנבראו כדי שיתגלה שם ה׳ ומלכותו. ופי׳ כי הוא צוה היינו כי דבר מלך שלטון כי הוא אמר ויהי.

And this is [the meaning of] what is written, "Let them praise the Name of Havayah, for He commanded," etc.: that is, they were created so that the Name of G-d and His sovereignty be revealed. And the meaning of "for He commanded" is that "the word of a king is sovereign": "for He spoke, and it was."

וכ״ז [וכל זה] מפני שכך עלה ברצונו שאין מלך בלא עם הללוהו כל מלאכיו היינו שהמלאכים הם תמיד בביטול מחמת התבוננות בהתהוותם תמיד מאין ליש

And all this is because so it arose in His will, for "there is no king without a people." "Praise Him, all His angels": that is, the angels are constantly in a state of self-nullification (bittul), because of contemplating their coming into being, constantly, from nothing to something;

וכמאמר אתה קדוש וכו׳ וקדושים הם המלאכים יהללוך סלה שההילול שלהם הוא סלה בלי הפסק מחמת התבוננות שלהם בבחי׳ שמך קדוש המהווה ומחיה אותם כנ״ל.

and as in the saying, "You are holy," etc. — and "holy ones" are the angels — "praise You, selah": their praise is selah, without pause, because of their contemplating the level of "Your Name is holy," which brings them into being and gives them life, as mentioned above.

39 והנה ע״י התבוננות כל אחד ואחד לפי ערכו בכל פסוקי דזמרה וקריאת שמע וברכותיה ע״ד מ״ש בהעמקת הדעת לאסתכלא ביקרא דמלכא יקבל יחודו ית׳ בתוך תוכו לאמתו ויבא מזה לבחי׳ ואהבת כו׳ בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך

Now, through the contemplation of each and every one according to his measure, throughout Pesukei deZimra and the reading of the Shema and its blessings, in the manner described — with deepening of the mind, "gazing upon the glory of the King" — he will receive His unity, may He be blessed, into his very innermost core, in its truth, and will come from this to the level of "And you shall love," etc., "with all your soul" — even if He takes your soul.

וכמ״ש אליך ה׳ נפשי אשא. כי זה יכול כל אדם להיות לו מס״נ [מסירות נפש] כי נשמת ישראל שרשה למעלה מעלה

And as it is written, "To You, Havayah, I lift up my soul." For every person is able to have this, self-sacrifice (mesirus nefesh), since the soul of Israel is rooted very, very high above.

כמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא מבחי׳ טהירו עילאה ומשם נמשכה ע״י השתלשלות רבות אתה בראתה וכו׳ עד שנפחת בי והירידה צורך עליה ואתה עתיד ליטלה כו׳ ולהחזירה וא״כ אליך ה׳ נפשי אשא עכשיו.

As in the saying, "The soul that You have placed within me is pure": from the level of the Supernal Purity (tehiru ila'ah); and from there it was drawn down through many [stages of] descent (hishtal-shelus) — "You created it," etc. — until "You breathed it into me." And the descent is for the sake of an ascent: "And You will in the future take it," etc., "and restore it." If so, "To You, Havayah, I lift up my soul" now.

40 ומחמת ששרש הנשמה גבוה מאד נעלה לכך יש בכח כל איש למסור נפשו ע״י התבוננות בהעמקת דעתו שע״י יאיר בו אור נשמתו.

And because the root of the soul is very high and exalted, therefore it is in the power of every man to give over his soul, through contemplation with the deepening of his mind, for through this the light of his soul will shine within him.

לכך אחר שאמר שמע ישראל וכו' לשון הסכת ושמע היינו שהתבונן והאזין וקיבל היטב במוחו ותבונתו יחודו ית' שהוא הוי' אחד ושהוא אלקים ממש כי ברא כרעא כו'.

Therefore, after he has said, "Hear, O Israel," etc. — an expression of "Pay heed and hear," that is, that he has contemplated and listened and received well, in his mind and his understanding, His unity, may He be blessed: that He is "Havayah [is] One," and that He is truly Elokim, for "the son is the leg," etc. —

41 ועי"ז נתגלה אור נשמתו בגופו שלא יסתיר שום דבר ואזי גם נפש השכלי' [השכלית] תסכים ע"ז שלא יהיה מניעה משום דבר.

and through this the light of his soul has been revealed in his body, so that nothing conceals [it] — and then the intellectual soul too will agree to this, so that there will be no hindrance from anything.

ואח"כ אומרים בכל מאדך בכל ממונך כי יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו.

And afterwards we say, "with all your might (me'odecha)" — with all your wealth; for there is a person whose wealth is dearer to him than his body.

מה גם כי כל המס"נ [המסירות נפש] אינו בפועל ממש רק הסכם ורצון על מס"נ [מסירות נפש]

Moreover, none of the self-sacrifice (mesirus nefesh) is in actual deed; it is only a resolve and will toward self-sacrifice.

אכן כשנותן אח"כ צדקה אזי הוא מקיים בפועל ממש מעין בחינת מס"נ [מסירות נפש] שנותן מיגיע כפיו מה שעמל ויגע בהם בגופו ונפשו ונותן מחמת מצות ה'. ומה לי קטלי' [קטליה] כולא כו'.

But when he afterwards gives charity, then he fulfills, in actual deed, something akin to the level of self-sacrifice: for he gives from the toil of his hands, that over which he labored and toiled with his body and soul, and he gives because of G-d's commandment. "And what does it matter to me whether he killed all of it," etc.

42 והנה אחר שקיבל יחודו יתי׳ בתוך תוכו להיות ואהבת בכל נפשך ומאדך וזהו בחינת אחת היא יונתי היינו שמקבל מבחינת אחד. אזי אומרים אח״כ בק״ש [בקריאת שמע] והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום.

Now, after he has received His unity, may He be blessed, into his very innermost core, so that there be "And you shall love with all your soul and your might" — and this is the level of "One (achas) is my dove," that is, that he receives from the level of echad (One) — then afterwards we say in the Shema, "And these words, which I command you today, shall be."

שהוא להיות המשכת אור א״ס הסכ״ע [הסובב כל עלמין] למטה שיתגלה בעולמות ע״י עסק התורה שע״ז ממשיכים להיות יחוד קוב״ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה כנ״ל באריכות בענין ששים המה מלכות כו׳

This is so that there be a drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), which encompasses all worlds (sovev kol almin), below, that it be revealed in the worlds through occupying oneself with Torah; for through this one draws down [so] that there be the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence), as [explained] above at length on the matter of "There are sixty queens," etc.

משא״כ בעסק התורה לבד בלי קדימת בחינת מס״נ [מסירות נפש] הנ״ל לא ימשיך כ״כ [כל כך] גלוי אור א״ס ב״ה הסכ״ע [הסובב כל עלמין] כו׳

This is not so with occupying oneself with Torah alone, without the level of self-sacrifice (mesirus nefesh) mentioned above preceding it: it will not draw down so great a revelation of the Infinite Light, blessed be He, which encompasses all worlds, etc.

(ועמ״ש בביאור ע״פ הראיני את מראיך השמיעני את קולך כו׳ ומ״ש בד״ה והנה מנורת זהב בענין כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך יקבל עליו עול מצות)

(And see what is written in the explanation of the verse, "Let me see your appearance, let me hear your voice," etc., and what is written in the discourse beginning "And behold, a menorah of gold," on the matter of "so that he first accept upon himself the yoke of the kingdom of Heaven, and afterwards accept upon himself the yoke of the mitzvos.")

ולכן דוקא ע"י בחי' אחת היא יונתי שהוא המס"נ [המסירות נפש] והעלאה ממטה למעלה ולהיות יחודו ית' בתוכיות הלב אזי יוכל להיות אח"כ ההמשכה למטה ע"י עסק התורה מבחינת סכ"ע [סובב כל עלמין] להיות קול דודי הנה זה בא מדלג כו' כנ"ל.

Therefore, specifically through the level of "One is my dove" — which is the self-sacrifice and the ascent from below upward, and having His unity, may He be blessed, in the innermost heart — then afterwards there can be the drawing down below, through occupying oneself with Torah, from the level of sovev kol almin, so that there be "The voice of my beloved! Behold, he comes, leaping," etc., as mentioned above.

(ועד"ז יובן ענין הזאת כה"ג [כהן גדול] ביוהכ"פ [ביום הכפורים] אחת למעלה בינה ושבע למטה חג"ת [חסד גבורה תפארת] נהי"מ [נצח הוד יסוד מלכות]

(And in this way one can understand the matter of the sprinkling of the Kohen Gadol [the High Priest] on Yom Kippur: one upward — Binah — and seven downward — Chesed, Gevurah, Tiferes, Netzach, Hod, Yesod and Malchus.

וכך היה מונה אחת כתר אחת ואחת חו"ב [חכמה ובינה] כו' עד אחת ושבע בינה וחג"ת [וחסד גבורה תפארת] נהי"מ [נצח הוד יסוד מלכות]

And so he would count: "one" — Keser; "one and one" — Chochmah and Binah, etc., up to "one and seven" — Binah, and Chesed, Gevurah, Tiferes, Netzach, Hod, Yesod and Malchus.

והיינו כי אחת למעלה הוא המס"נ [המסירות נפש] דכנ"י [דכנסת ישראל] שע"ז נאמר אחת היא לאמה היינו שע"ז עולין לשרשן ישראל עלו במחשבה ע"ד המבואר בד"ה יונתי בפי' קומי לך רעיתי כו'

And this is because the "one upward" is the self-sacrifice (mesirus nefesh) of the Community of Israel (Knesses Yisrael), of which it is said, "She is one to her mother"; that is, through this they ascend to their root — "Israel arose in thought" — along the lines of what is explained in the discourse beginning "My dove," in the explanation of "Arise, my love," etc.

וע"י העלאה זו נמשך גילוי אור א"ס מלמעלה למטה בחי"ע [בחכמה עילאה] עד מלי' דאצילות מקור דבי"ע וזהו שגם בכל השבע שלמטה הוא מונה עמהם אותה אחת שלמעלה כי ההעלאה דאחת היא יונתי הוא הגורם שיומשך האור מבחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] בכל השבע שלמטה כו').

And through this ascent there is drawn down a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) from above downward, in the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), down to Malchus of the World of Atzilus (Emanation), the source of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah. And this is why, with all the seven downward too, he counts with them that "one" upward: for the ascent of "One is my dove" is what causes the light from the level of sovev kol almin to be drawn into all the seven below, etc.)

וזהו אשר אנכי מצוך היום ענין היום היינו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ואף שהתורה ניתנה מכבר זה יותר משלשה אלפים שנה.

And this is [the meaning of] "which I command you today." The point of "today" is: "Every day they shall be in your eyes as new" — even though the Torah was already given, more than three thousand years ago.

אך הואיל וע"י מס"נ [מסירות נפש] ממשיך מבחי' אנכי מי שאנכי בחי' סוכ"ע שאינו בגדר זמן ומקום וא"כ בכל יום הם כחדשים ממש שהרי נמשך מבחי' שלמעלה מהזמן לגמרי.

But since, through self-sacrifice, one draws down from the level of "I — who I am" (Anochi mi she'anochi), the level of sovev kol almin, which is not within the bounds of time and space, then, if so, every day they are truly as new, for it is drawn from a level that is entirely above time.

43 ובזה יובן פי' וענין תיבת לאמר שבתחלת עשרת הדברות דלכאורה אינו מובן פירושו כנזכר לעיל.

And through this one can understand the meaning and import of the word "saying" at the beginning of the Ten Commandments, whose meaning seemingly is not understood, as mentioned above.

אך הענין והפי' לחזור ולאומרו בכל זמן ולדורות דהיינו גם עכשיו כשאדם לומד יהיה ממש כמו שהקב"ה בעצמו אומר ומדבר כמו בשעת מ"ת [מתן תורה]

But the matter and the meaning is: to repeat it and say it at every time and for [all] generations; that is, even now, when a person learns, it shall be truly as though the Holy One, blessed be He, Himself says and speaks, as at the time of the Giving of the Torah.

כי כך הוא באמת הלימוד הוא המשכת סוכ"ע אני המשנה המדברת בפיך כנ"ל

For so it is in truth: learning is the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) — "I am the Mishnah that speaks in your mouth," as mentioned above.

(ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות כו' גבי פי' לאמר זה הדבר כו' ובפ' יתרו בד"ה החדש השלישי כו')

(And see what is written about this also in the discourse beginning "And Moshe spoke to the heads of the tribes," etc., regarding the explanation of "saying: This is the thing," etc., and in Parshas Yisro, in the discourse beginning "The third month," etc.)

והנה ז"ש [זהו שכתוב] לאמר אנכי הוי' אלקיך פי' שע"י עסק התורה בבחי' זו יהיה אנכי הוי' אלהיך שיומשך מבחי' אנכי מי שאנכי סוכ"ע להיות אלקיך שלך ממש והוא יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה הקב"ה שונה כנגדו וה"ע [וזהו ענין] דירה בתחתונים.

And this is [the meaning of] what is written, "saying: I am Havayah your G-d." The meaning is: through occupying oneself with Torah in this manner, there will be "I am Havayah your G-d": that from the level of "I — who I am," sovev kol almin, it will be drawn down to be "your G-d," truly yours. And this is the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence) — the Holy One, blessed be He, studies opposite him — and this is the matter of a dwelling place among the lower realms.

44 ולכן יהיה בכל יום כחדשים כמו אז בשעת מ"ת [מתן תורה] מאחר שהגילוי יהיה מבחי' אנכי סכ"ע [סובב כל עלמין] וכנ"ל.

Therefore every day it will be as new, just as it was then, at the time of the Giving of the Torah, since the revelation will be from the level of Anochi ("I"), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as mentioned above.

ואזי יהי' [יהיה] בחינת תמתי פי' תמתי שישראל גורמים התמימות והשלימות יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא]

And then there will be the level of "my perfect one" (tamasi). The meaning of tamasi is that Israel bring about the wholeness and completeness of the unity of the Holy One, blessed be He.

מה שהוא קדוש ומובדל ואינו יכול לבוא בהתגלות תוך עלמין הנה ע״י כל הנ״ל בעסק התורה יומשך ויתגלה להיות יחוד ותמימות ממש אחרי שמסרו נפשם בבחי׳ ביטול ממש שעי״ז יוכל להיות הגילוי כו׳

That which is holy and set apart and cannot come into revelation within the worlds — through all of the above, in occupying oneself with Torah, it will be drawn down and revealed, so that there is a true union and wholeness, after they have given over their souls in a state of true self-nullification (bittul), through which the revelation can come about, etc.

והיינו ג״כ מארז״ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] תמתי תאומתי כו׳ ברה היא ליולדתה מלשון ברה כחמה היא בחי׳ אתהפכא חשוכא לנהורא כו׳ וזהו נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן.

And this is also [the meaning of] the saying of our Sages, of blessed memory: “Tamasi (my perfect one) — te’omasi (my twin),” etc. “She is bright (barah) to the one who bore her” — from the expression “bright (barah) as the sun”: this is the level of the turning of darkness into light, etc. And this is “their beginning is wedged in their end, and their end in their beginning.”

ראוה בנות ויאשרוה מבואר בזהר ויחי (דרמ״ה סע״ב [סוף עמוד ב]) והוא כענין המבואר במ״א בפי׳ אשר קדשנו במצותיו. אשר הוא בחינת תענוג עליון כו׳:

“Daughters saw her and called her happy (vaye’ashruha)” is explained in the Zohar, Vayechi (end of 245b); and it is like the matter explained elsewhere on the explanation of “who (asher) has sanctified us with His commandments”: asher is the level of the supernal delight (taanug), etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 33

הנה ענין מדלג על ההרים הוא עד"מ שההפרש...

"Leaping upon the Mountains"

1 הנה ענין מדלג על ההרים הוא עד"מ שההפרש בין הילוך לדילוג שמי שהוא הולך כדרכו הרי רגליו עומדות על הארץ ממש

Now, the meaning of "leaping upon the mountains" is, by way of analogy, [as follows]: the difference between walking and leaping is that one who walks in his usual way has his feet standing right on the ground.

ואף בשעה שהוא הולך הוא מגביה רק רגלו אחת אבל רגלו השנית עומדת על הארץ

Even while he is walking, he lifts only one foot, but his second foot stands on the ground.

ואף מי שהוא רץ במרוצה היינו רק שהוא מגביה רגלו במהירות גדול אבל מ"מ רגל אחת ימין או שמאל עומדת על הארץ ורגלו השני' [השניה] באויר

And even one who runs swiftly: that is only that he lifts his foot with great speed; but nevertheless one foot, right or left, stands on the ground, and his second foot is in the air.

אבל הדילוג הוא שמגביה כל גופו ושני רגליו מן הארץ ונעשה חלל ומקום פנוי ואויר בין רגליו לארץ עד שאח"כ עומדות רגליו על הארץ.

But leaping is when one lifts his whole body and both his feet from the ground, and there comes to be a void and an empty space, and air, between his feet and the ground, until afterwards his feet stand on the ground.

2 ועד"ז יובן הנמשל ענין מדלג כי הנה כדי שיהיה התהוות עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] מאור א"ס ב"ה לא היה יכול להיות על ידי השתלשלות עילה ועלול

In the same way the analogue, the meaning of "leaping," will be understood. For behold, in order for the worlds of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah to come into being from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, this could not have been through a chain of descent (hishtalshelus) of cause and effect,

כי מאחר שהוא א"ס איך יכול להתהוות מזה עולם ע"י השתלשלות שהרי העלול יש לו ערך לעילתו משא"כ העולמות לגבי א"ס ב"ה

for since it is infinite (Ein Sof), how could a world come into being from it through hishtalshelus? For an effect bears a relation to its cause, which is not so with the worlds in relation to the Infinite One, blessed be He.

ולכן היה צ"ל צמצום ומקום פנוי כמבואר בתחלת ספר ע"ח [עץ חיים] דהיינו שמתחלה צמצם אורו לגמרי שנסתלק ונכלל האור במקורו במאור ונעשה חלל ומקום פנוי ואח"כ נתגלה קו וחוט והארת הקו הוא ממלכות דאור א"ס ב"ה

Therefore there had to be a tzimtzum (contraction) and an empty space, as explained at the beginning of the book Etz Chaim. That is: at first He contracted His light completely, so that the light withdrew and was included in its source, in the Luminary, and there came to be a void and an empty space; and afterwards a kav and chut (line and thread) were revealed. And the radiance of the kav is from the Malchus (sovereignty) of the Infinite Light, blessed be He,

ולא מעצם אור א"ס ב"ה דאם היה הגילוי מעצמותו יתי' הי' [היה] חוזר לקדמותו בלי שום עלמין וז"ש [וזהו שכתוב] מלכותך מלכות כל עולמים שמבחי' מלכותך הי' [היה] התהוות כל העלמין ע"י קו"ח [קו וחוט] (וענין מלכות דאור א"ס עיין בע"ח [בעץ חיים])

and not from the essence of the Infinite Light, blessed be He; for if the revelation were from His essence, may He be blessed, it would revert to its former state, without any worlds at all. And this is [the meaning of] what is written, "Your kingship is the kingship of all worlds": from the level of "Your kingship" came the coming-into-being of all the worlds, through the kav and chut. (And concerning the matter of the Malchus of the Infinite Light, see in Etz Chaim)

(שמ"א פ"ג [פרק ג']) וז"ל [וזה לשונו] וכאילו נאמר דרך משל שהוא בחינת מלכות שבמלכות ואע"פ [ואף על פי] שאין כן כי אין שם דמות וספירה ח"ו [חס ושלום] רק לשכך האוזן נדבר כך עכ"ל [עד כאן לשונו]:

(Sha'ar (Gate) 41, chapter 3); these are his words: "And it is as though we were to say, by way of analogy, that it is the level of the Malchus within Malchus. And although it is not so, for there is no image or Sefirah there, G-d forbid, it is only to soothe the ear that we speak so." End of quote.

3 ועל זה נאמר קול דודי כו' מדלג כי הנה אורייתא מחכמה נפקת וההתגלות וההמשכה מאור א"ס ב"ה לבחי' חכמה בא בבחי' דילוג דוקא

And of this it is said, "The voice of my beloved," etc., "leaping." For behold, "the Torah came forth from Chochmah (wisdom)," and the revelation and drawing-down from the Infinite Light, blessed be He, to the level of Chochmah comes specifically in the manner of leaping,

שהרי צריך להיות מקודם חלל ומקום פנוי ואח"כ נמשך הקו ה"ז [הרי זה] בחי' דילוג כמשל הדולג שקודם נעשה חלל ומקום פנוי ואויר בין רגליו לארץ (ועמ"ש סד"ה קול דודי גבי מדלג ומקפץ) ואח"כ יעמדו רגליו על הארץ משא"כ בהילוך

for there must first be a void and an empty space, and afterwards the kav is drawn down. This is the level of leaping, like the analogy of one who leaps, where first there comes to be a void and an empty space, and air, between his feet and the ground (and see what is written at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved," concerning "leaping" and "skipping"), and afterwards his feet will stand on the ground; which is not so with walking.

וכך הוא למעלה שההמשכה מא"ס ב"ה לחכמה נמשך שלא ע"י דרך וסדר ההשתלשלות

And so it is above: the drawing-down from the Infinite One, blessed be He, to Chochmah is drawn not by way of the path and order of the chain of descent (hishtalshelus).

כי לשון ההשתלשלות הוא כמו שלשלת אשר טבעת זה אחוז ואדוק בזה בלי שום הפסק בינתיים

For the term hishtalshelus is like a chain (shalsheles), in which one ring is held and fastened to the next, without any interruption in between.

משא"כ בהתגלות הנ"ל והתהוות העולמות מא"ס ב"ה היה צריך להיות תחלה הסתלקות האור לגמרי והגבהתו למעלה ואח"כ בא ההתגלות לחכמה דרך קו וחוט זהו בחי' הדילוג וכ"ז [וכל זה] הוא בההמשכה מא"ס ב"ה לאצי'

Whereas with the revelation mentioned above and the coming-into-being of the worlds from the Infinite One, blessed be He, there had to be first a complete withdrawal of the light and its elevation on high, and afterwards the revelation came to Chochmah by way of the kav and chut. This is the level of leaping. And all this is in the drawing-down from the Infinite One, blessed be He, to Atzilus.

אבל כל המשכות בעולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] אפילו מאצי' לבי"ע לא נק' בחי' דילוג כי הוא דרך השתלשלות

But all the drawings-down within the worlds of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, even from Atzilus to Beriah, Yetzirah and Asiyah, are not called the level of leaping, for it is by way of hishtalshelus.

והגם שבאצי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד היינו עצמותו והאור והכלים הכל אחד וא"כ איך יכול להיות מזה השתלשלות עולמות בי"ע שהם בעלי גבול מ"מ בכלים דאצי' גם כן שייך בחינת גבול

And although in Atzilus "He and His life-forces and His vessels are one," that is, His essence and the light and the vessels are all one — and if so, how can there come from this a chain of descent of the worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are limited? — nevertheless, in the vessels of Atzilus too the aspect of limitation applies.

ולכן שלשים כלים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] מתלבשים בבי"ע ממש ונעשים נשמה להן (וכמשל הנשמה שמתאחדת עם הגוף וכשיש מכאוב ברגל מרגשת הנשמה אף שהגוף גשמי והנשמה רוחנית כך ע"ס [עשר ספירות] דבי"ע הם גופים וכלים לכלים דאצי' שנעשים נשמה להן)

Therefore thirty vessels of Z'eir Anpin and Nukva are actually enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah and become a soul to them. (As in the analogy of the soul, which unites with the body: when there is pain in the foot, the soul feels it, even though the body is physical and the soul spiritual. So the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah are bodies and vessels for the vessels of Atzilus, which become a soul to them.)

וכמו שדרך גילוי והתלבשות הנשמה בגוף הוא בדרך השתלשלות שבהראש מאיר יותר מן מה שמאיר בידים ובידים יותר מברגלים כך הוא סדר התלבשות למ"ד כלים דאצילות בבי"ע שבבריאה מאיר גילוי בחי' עליונה יותר כמו עד"מ גילוי הנשמה במוחין שבראש כו'

And just as the manner of the soul's revelation and enclothing in the body is by way of hishtalshelus, for in the head it shines more than it shines in the hands, and in the hands more than in the feet, so is the order of the enclothing of the thirty vessels of Atzilus in Beriah, Yetzirah and Asiyah: in Beriah the revelation of a higher level shines more, like, by way of analogy, the revelation of the soul in the brain (mochin) in the head, etc.

והגם שצריך להיות פרסא מפסקת בין אצילות לבריאה אעפ"כ [אף על פי כן] לגבי הצמצום ומקום פנוי שבין א"ס ב"ה לאצילות שהוא הנקרא דלוג אין הפרסא נקרא בשם דילוג כלל רק בחינת השתלשלות

And although there must be a partition (parsa) separating Atzilus from Beriah, nevertheless, in comparison with the tzimtzum and empty space that is between the Infinite One, blessed be He, and Atzilus, which is what is called leaping, the partition is not called by the name "leaping" at all, but only the level of hishtalshelus.

שהפרסא הוא כמו אור המאיר דרך המסך

For the partition is like light that shines through a screen.

וכמו שמתלבש השכל בלבוש המשל שאע"פ [שאף על פי] שהוא העלם והסתר מ"מ לא היה תחלה סילוק כל עצם האור

And it is like the way the intellect is enclothed in the garment of an analogy: although it is concealment and hiding, nevertheless there was not first a withdrawal of the entire essence of the light.

כי אדרבה עצם האור נמשך ומאיר דרך המסך וכן עצם השכל מתלבש בהמשל כ"א שיש מחיצה ומסך כדי שיוכל המקבל לקבל

On the contrary, the essence of the light is drawn forth and shines through the screen, and so too the essence of the intellect is enclothed in the analogy; only, there is a partition and a screen so that the recipient will be able to receive.

אבל מאור א"ס ב"ה המאציל לאצי' צריך להיות תחלה הסתלקות כל האור למקורו והגילוי נמשך אחר כך רק הארה דרך קו כנ"ל

But from the Infinite Light, blessed be He, the Emanator, to Atzilus, there must first be a withdrawal of all the light to its source, and the revelation is drawn down afterwards, only a radiance, by way of the kav, as mentioned above.

וזהו הנק' דלוג ונק' למעלה מסדר ההשתלשלות (ועמ"ש ע"ז ג"כ בד"ה פתח אליהו):

And this is what is called leaping, and it is called above the order of hishtalshelus. (And see what is written about this also in the discourse beginning "Eliyahu opened.")

4 ב והנה מאצילות ולמטה נק' בשם ממלא כל עלמין ודרך השתלשלות כי בחי' כלים דמל' הם בחי' בי"ע

2. Now, from Atzilus downward it is called by the name "the light that fills all worlds" (memalei kol almin), and [it is] by way of the chain of descent (hishtalshelus). For the level of the vessels of Malchus is the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

ובחי' מל' מקבלת מכל ע"ס [עשר ספירות] דאצילות כידוע שמבחי' מל' דחסד דאצי' נעשה חסד דמלכות דאצי' ומספי' [ומספירה / ומספירות] מל' דגבורה דאצי' נעשה גבורה דמל' דאצי'

And the level of Malchus receives from all the Ten Sefiros of Atzilus. As is known, from the level of the Malchus of Chesed (kindness) of Atzilus there comes to be the Chesed of the Malchus of Atzilus, and from the Sefirah of the Malchus of Gevurah (restraint) of Atzilus there comes to be the Gevurah of the Malchus of Atzilus.

לכן שייך לומר בכלל ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הגם שעולמות בי"ע הם בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] יש בכלל מאתים מנה ובחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והשתלשלות הוא דרך עו"ע [עילה ועלול] (וכבר נת' [נתבאר] שמ"מ יש פרסא מפסקת כו')

Therefore it is fitting to say, in general, "the light that fills all worlds." Although the worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah are finite, "two hundred includes a hundred"; and the level of the light that fills all worlds and of hishtalshelus is by way of cause and effect. (And it has already been explained that nevertheless there is a separating partition, etc.)

ובחי' הארה וזיו מאור מלי דאצי' מאיר ומחיה כל עולם ויש הארה והתלבשות בכל עולם לפי ערך המקבל דרך עו"ע [עילה ועלול].

And the level of the radiance and glow from the light of the Malchus of Atzilus shines in and gives life to each world; and there is a radiance and enclothing in each world according to the capacity of the recipient, by way of cause and effect.

וכמו ד"מ [דרך משל] מן השכל נשתלשלו המדות והשכל נתלבש במדות ובמחשבה דבור ומעשה וגם במעשה הכתב נתגלה השכל וכותבין דבר שכל בכתב

As, for example, from the intellect the emotive attributes (middos) descend in a chain, and the intellect is enclothed in the emotive attributes, and in thought, speech and action; and even in the act of writing the intellect is revealed, and one writes a matter of intellect in writing.

וא"כ השכל עצמו נשתלשל ע"י עילה ועלול עד שנשתלשל ונתלבש עצם השכל במעשה הכתב נתגלה השכל נמצא יש ערך לעשייה גשמיות של מעשה הכתב עם השכל הרוחני.

If so, the intellect itself descended in a chain, through cause and effect, until the very essence of the intellect descended and was enclothed in the act of writing, [and] the intellect was revealed. It follows that there is a relation between the physical doing of the act of writing and the spiritual intellect.

5 וכ"ש [וכל שכן] משכל למדות ולפי ערך השכל כן נשתלשלו המדות וקטן ששכלו מעט גם מדותיו בדברים קטנים

And all the more so from intellect to the emotive attributes: according to the measure of the intellect, so do the emotive attributes descend; and a child whose intellect is slight, his emotive attributes too are in small things.

כך בעולמות נשתלשל האור ומאיר בכל עולם לפי ערכו ומחיה ומהווה אותם בבריאה מאיר יותר בגילוי וכו' עד עשייה שם נתצמצם האור ומחמת זה יכול להיות שינויים בעולמות כמו קיץ וחורף בנין הבית וחורבנו וימות המשיח

So in the worlds, the light descended in a chain and shines in each world according to its measure, and gives them life and brings them into being. In Beriah it shines more in revelation, etc., down to Asiyah; there the light is contracted. And because of this there can be changes in the worlds, such as summer and winter, the building of the [Holy] Temple and its destruction, and the days of Mashiach.

כל זה הוא מחמת שהוא רק הארה שמאיר בכל עולם ומחיה אותם בבחי' ממלא

All this is because it is only a radiance that shines in each world and gives them life, as the level of memalei.

ואי"כ ממילא אין הגילוי בשוה בכל העולמות רק בצמצום בכל עולם לפי ערכו ככה נתגלה בחי' ממלא ולבעבור זה יש שנויי' [שנויים] לפי ערך הגילוי

If so, it follows of itself that the revelation is not equal in all the worlds, but rather [it is] with contraction: in each world, according to its measure, so is the level of memalei revealed. And on account of this there are changes, according to the measure of the revelation.

אכן בחי' סוכ"ע שהוא עצם האור הרי לגבי עצמותו ומהותו אני הוי' לא שניתי מעלה ומטה שוין גשמיות ורוחניות כמו קודם שנברא העולם

However, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the essence of the light: in relation to His essence and being, "I, Havayah, have not changed"; above and below are equal, physicality and spirituality, as before the world was created.

וכמו ד"מ [דרך משל] זיו השמש שמאיר יכול להיות מסכים המסתיר את האור והזיו אבל מכל זה אין שום שינוי בעצם השמש

And as, for example, with the glow of the sun that shines: there can be screens that hide the light and the glow, but from all this there is no change at all in the sun itself.

כמ"כ [כמו כן] לגבי עצם אור א"ס אשר את השמים והארץ אני מלא אין שום שינוי והסתר כחשכה כאורה כלא חשיבי קמיה.

Likewise, in relation to the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), of which [it is said], "the heavens and the earth I fill," there is no change or concealment at all; "darkness is as light," and they are regarded as nothing before Him.

רק כשנסתר ונתצמצם האור העצם ונמשך רק הארה ומאיר הזיו דרך דילוג וחלל ומקום פנוי כנ"ל אז שייך שינויים כנ"ל

Only when the essential light is hidden and contracted, and only a radiance is drawn down, and the glow shines by way of a leap and a void and an empty space, as mentioned above, then changes apply, as mentioned above.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] כשיהיה התגלות האור מבחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] יקום גם גוף הגשמי בתחית המתים וליהנות מזיו השכינה ולחיות בלא אכילה ושתיה

But in the Time to Come, when there will be a revelation of the light from the level of sovev kol almin, even the physical body will rise in the Resurrection of the Dead, and [it will] delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence) and live without eating and drinking.

כי בפני עצם האור אין שום הסתר כלל ולבעבור זה יכול להשגיח על כל פרטי פרטים וכמ"ש מה' מצעדי גבר כוננו ואין אדם נוקף אצבעו וכו' ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא

For before the essence of the light there is no concealment at all. And because of this He can watch over every last detail, as it is written, "By Havayah are a man's steps established," and "A person does not bruise his finger," etc., [and] "He knows what is in the darkness, and the light dwells with Him."

כי לפני עצמותו מעלה ומטה שוין הכל כלא חשיבי קמיה וזהו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ אשר לבעבור שעצמותו מגביהי לשבת סכ"ע [סובב כל עלמין] ואינו בערך עלמין כלל לכן אין שום הפרש בין שמים וארץ

For before His essence above and below are equal; all are regarded as nothing before Him. And this is [the meaning of] "Who is enthroned on high, Who looks down low upon heaven and earth": because His essence is "enthroned on high," sovev kol almin, and bears no relation to worlds at all, therefore there is no difference at all between heaven and earth.

ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע באמרו ומספר את רובע ישראל

And on this matter the eye of the wicked Bilam was blinded, when he said, "and the number of the fourth part (rova) of Israel."

והיינו לפי טעותו שההתהוות הוא דרך השתלשלות והתלבשות בעלמין לכן יש חילוק מעלה ומטה ורחוק אצלם ה' בתכלית שישתלשל כ"כ [כל כך] למטה בהשגחה פרטיות בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ולכן אומרים על השמים כבודו

That is, according to his error, that the coming-into-being is by way of hishtalshelus and encloth-ing in the worlds, therefore there is a distinction between above and below; and in their eyes it is utterly remote that G-d would descend so far below, with individual providence on the earth below as in the heavens above. And therefore they say, "His glory is above the heavens."

אבל באמת במקום גדולתו שם ענותנותו שמחמת שמגביהי לשבת משפילי לראות אשר לגבי סוכ"ע ושאין בגדר עלמין כלל אין שום הפרש מעלה ומטה וכלא ממש חשיבי ומתחת זרועות עולם כו':

But in truth, "where His greatness is, there is His humility": because He is "enthroned on high," He "looks down low." For in relation to sovev kol almin, which is not within the bounds of worlds at all, there is no difference at all between above and below, and they are regarded as truly nothing; and "beneath are the everlasting (olam) arms," etc.

6 והנה שיאיר בחי' סובב בבחי' מלא הוא ע"י עסק התורה קול דודי הנה זה בא

Now, that the level of sovev should shine within the level of memalei is through occupation with the Torah: "The voice of my beloved! Behold, he comes."

כי מתניתין מלכתא ובעסקו בתורה ואומר טהור וכו' אני המשנה המדברת בפיך והגילוי מאיר מאור א"ס במשנה בתדירא ו"ק [ו' קצוות] מקננין ביצירה ופסקי הדינין הם בחי' מדות דיצירה והמדות ששה קצוות מאירין שם בגילוי ובתדירא

For "the Mishnah is a queen"; and when one occupies himself with Torah and says "pure," etc., "I am the Mishnah that speaks in your mouth." And the revelation from the Infinite Light (Or Ein Sof) shines in the Mishnah constantly. The six extremities (vav ketzavos) nest in Yetzirah, and the legal rulings are the level of the emotive attributes (middos) of Yetzirah; and the emotive attributes, the six extremities, shine there in revelation and constantly.

כידוע שהתגלות אור א"ס בחכמה ואורייתא מחכמה נפקת וכל הדינין כשר ומותר וכו' המבוארים במשניות הם ע"י חכמה אתברירו מברר הטוב מרע ומאיר שם עצם הגילוי ומברר ופוסק הדין שמותר לאכול וע"י"ז נתעלה הדבר ההוא או להיפוך

As is known, the revelation of the Infinite Light is in Chochmah (wisdom), and "the Torah came forth from Chochmah"; and all the laws, "kosher" and "permitted," etc., that are explained in the Mishnayos are "clarified through Chochmah": it separates the good from the evil, and the very essence of the revelation shines there, and it clarifies and decides the law that [a thing] is permitted to eat, and through this that thing is elevated, or the opposite.

וע"ז נאמר והבדלתם בין הבהמה הטהורה וכו' משא"כ בברייתא ההארה והגילוי בהם מועטת ואין בתדירא וכמשל ההולך אל פלגשו וכו'

And of this it is said, "You shall distinguish between the pure animal," etc. Whereas in the Baraisa [the teachings left outside the Mishnah], the illumination and the revelation in them are slight, and not constant, like the analogy of one who goes to his concubine, etc.

כי המשניות הם בחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] שהם כלים אמצעים תפארת גופא וכו' אכן ברייתות הם בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] שהם לבר מגופא כלים חיצוני'

For the Mishnayos are the level of Chesed, Gevurah and Tiferes, which are the middle vessels: "Tiferes is the body," etc. But the Baraisos are the level of Netzach, Hod and Yesod, which are "outside the body," outer vessels.

לכן נקרא ברייתא לשון חוצה ומתלבשים גם בעשי' [בעשיה] לכן נתרבו הברייתות דוקא בזמן הגלות כי אז מטי רגלין ברגלין בחי' נה"ח

Therefore it is called Baraisa, an expression of "outside," and they are enclothed also in Asiyah. Therefore the Baraisos multiplied specifically in the time of the exile, for then "the feet reach the feet," the level of Netzach, Hod and Yesod;

ולכן ההארה והגילוי בהן מועט. אכן מקודם היה הכל נכללין במשנה וע"ד מ"ש אילפא ולא פשיטנא ליה ממתניתין כו'.

and therefore the illumination and the revelation in them are slight. However, previously everything was included in the Mishnah, along the lines of what Ilfa said: "and I do not resolve it from the Mishnah," etc.

7 ועלמות הוא הלכות תלמוד בבלי ע"י שמותיב ומפרק ניתוספו דינים חדשים ומדמה מילתא למילתא ותלמוד בבריאה שמאיר שם חכמתו יתברך וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] אימא מקננא בבריאה ונקרא עלמין לשון העלם

And "maidens" (alamos) are the laws of the Babylonian Talmud: by raising objections and resolving them, new laws were added, and one compares one matter to another. And the Talmud is in Beriah, where His Chochmah (wisdom), may He be blessed, shines, as is written in Etz Chaim, "Imma (Binah) nests in Beriah." And they are called alamin, an expression of concealment (he'elem).

וכמו שאיתא יוצר אור זהו יצירה ובורא חושך עולם הבריאה נקרא חושך

As it is stated: "Who forms (yotzer) light" — this is Yetzirah (Formation); "and creates (borei) darkness" — the World of Beriah (Creation) is called darkness.

והטעם לזה כי יצירה ששם מקננין ו"ק [ו' קצוות] דאצילות שהם מדותיו יתברך יכולין לירד ולהתלבש שהמקבל יכל לקבל חסד ממש במדה ומרגיש הטוב הגם שאין ערוך לעצם החסד דאצי' כי ביצירה הם בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] אעפ"כ [אף על פי כן] שייך לשון אור שהמקבל מקבל על בוריו.

And the reason for this is that in Yetzirah, where the six extremities (vav ketzavos) of Atzilus nest, which are His emotive attributes (middos), may He be blessed, they can descend and be enclothed, so that the recipient can receive actual kindness, in measure, and feel the good. Although there is no comparison to the essence of the Chesed of Atzilus, for in Yetzirah they are finite, nevertheless the term "light" applies, for the recipient receives it clearly.

אכן בחי' חכמתו אין יכול להשתלשל כ"כ [כל כך] למטה ולכן כל מה שמשיג השגה אינו משיג לשרשו ולעמקו

However, the level of His Chochmah cannot descend in a chain so far below; and therefore, whatever comprehension one attains, he does not attain [it] to its root and its depth.

כי חכמתו ובינתו ודעתו של אור א"ס ב"ה שבאצי' אינו יכול לבא בהתגלות כלים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] חכים ולא בחכמה ידיעא

For the Chochmah, Binah and Daas of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is in Atzilus cannot come into revelation in finite vessels: "wise, but not with a knowable wisdom."

ולכן אף שלמעלה באצי' שם חכמה מאיר יותר אבל בהתגלות למטה בבריאה בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] נקרא בורא חושך ויצירה נק' אור כי חכמתו אינו יכול לקבל בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול]

Therefore, although above, in Atzilus, Chochmah shines more, yet in the revelation below, in Beriah, which is finite, it is called "creates darkness," and Yetzirah is called "light"; for the finite cannot receive His Chochmah.

ולכן על תלמוד בבלי נאמר במחשכים הושיבני כי לבעבור שתלמוד הוא טעמי המשנה וחכמתו יתי' זהו במחשכים כי אין יכול לבא בהתגלות שיבינו הטעם על מכונו ושרשו.

Therefore of the Babylonian Talmud it is said, "He has set me in dark places"; for since the Talmud is the reasons of the Mishnah and His Chochmah, may He be blessed, this is "in dark places," for it cannot come into revelation such that one would understand the reason on its true foundation and in its root.

ולכן תפלה ש"י [של יד] נק' יוצר אור שמאיר בה מדותיו משא"כ תפילין של ראש שהוא בחי' מוחין נק' ובורא חושך שהתגלות מחכמתו ית' בא בהעלם ואין מאיר בגילוי ממש

And therefore the tefillin of the hand are called "Who forms light," for His emotive attributes shine in them; whereas the tefillin of the head, which are the level of the intellect (mochin), are called "and creates darkness," for the revelation of His Chochmah, may He be blessed, comes in concealment and does not shine in actual revelation.

(ואפשר להבין ענין זה ע"ד דוגמא ממ"ש במ"א בענין אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה דבחי' עליונה ביותר לא יכול לבוא בהתגלות ע"י אספקלריא המאירה כ"א ע"י אספקלריא שאינה מאירה וכמ"ש בישע' [בישעיה] וארא את אד' אע"פ [אף על פי] שמשה אמר כי לא יראני כו'.

(This matter can be understood by way of an example from what is written elsewhere on the matter of "the speculum that shines" (aspaklaria hame'irah) and "the speculum that does not shine": the very highest level cannot come into revelation through the speculum that shines, but only through the speculum that does not shine. As is written in Isaiah, "And I saw Ado-nai," although Moshe said, "For no man shall see Me," etc.

ואספקלריא שאינה מאירה היא בחי' חושך לגבי האור דאספקלריא המאירה. ועד"ז הוא ענין הנ"ל דיוצר אור ובורא חושך דלפי שביצירה אין מאיר רק ו"ק [ו' קצוות] דאצילות ע"כ מבחינה זו יוכל להיות הגילוי על בוריו כמו עד"מ ע"י אספקלריא המאירה ע"כ נק' יוצר אור

And the speculum that does not shine is the level of darkness compared with the light of the speculum that shines. In the same way is the matter mentioned above, of "Who forms light and creates darkness": since in Yetzirah only the six extremities of Atzilus shine, therefore from this level the revelation can be clear, as, by way of analogy, through the speculum that shines; therefore it is called "Who forms light."

אבל חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצי' שעז"נ [שעל זה נאמר] מאד עמקו מחשבותיך. הנסתרות לה' אלקינו. לכן א"א שיאירו בבחי' גילוי בבי"ע ע"ד בחי' אור ממש.

But Chochmah, Binah and Daas of Atzilus, of which it is said, "Your thoughts are very deep," [and] "The hidden things belong to Havayah our G-d": therefore it is impossible for them to shine in revelation in Beriah, Yetzirah and Asiyah in the manner of actual light.

וע"כ נאמר ובורא חושך שבבריאה אשר שם נמשך מחב"ד [מחכמה בינה ודעת] דאצי' א"א להיות הגילוי כ"א עד"מ אספקלריא שאינה מאירה או בחי' חשוך והעלם יותר) (ועמ"ש סד"ה צאינה וראינה בעטרה כו')

And therefore it is said, "and creates darkness": in Beriah, where [the light] is drawn from Chochmah, Binah and Daas of Atzilus, the revelation cannot be other than, by way of analogy, [as through] the speculum that does not shine, or the level of darkness and greater concealment.) (And see what is written at the end of the discourse beginning "Go forth and see," on "with the crown," etc.)

ומפני זה ג"כ נק' עלמות לשון עלמה שהיא בתולה ואיש לא ידעה מאחר שטיפת החכמה אין מאיר בתוכה בגילוי ממש.

And for this reason too they are called alamos, an expression of almah (a maiden), who is "a virgin, and no man had known her," since the drop of Chochmah does not shine within her in actual revelation.

אך אעפ"כ [אף על פי כן] נתגלה איזה הארה אכן לא על בוריו לכן ובורא חושך שהתגלות הארה כמו בחושך עד"מ שנתבטל מהותו ואין רואה שום דבר היטב רק מה שרואה איזה דבר אין רואה על בוריו ועל מכונו ואין מקיף את הדבר שרואה בעיני ראי' [ראיה] שלו (ועיין מ"ש במ"א בענין משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים)

Yet even so, some radiance is revealed, but not clearly. Therefore [it is] "and creates darkness": the revelation of the radiance is as in darkness, by way of analogy, where one's being is nullified and one sees nothing well; rather, whatever one does see, one does not see clearly or on its true foundation, and one does not encompass the thing he sees with the eyes of his sight. (And see what is written elsewhere on the matter of "He looks in through the windows, He peers through the lattices.")

וזהו לרקמות תבל למלך בתולות אחריה רעותיה

And this is [the meaning of] "In embroidered garments she is brought to the King; virgins behind her, her companions."

כי בהלכות שהם נקראים עלמות שהם שבעה היכלות דבריאה והם נקראים בתולות שלא קיבלה ההארה בתוכה בהתגלות רק בבחי' ביטול מהותה

For the laws, which are called alamos, are the seven chambers (heichalos) of Beriah, and they are called "virgins" (besulos), for she did not receive the radiance within her in revelation, but only in the manner of the nullification (bittul) of her being.

כי מ"מ איזה הארה יש מאיר אך לא יכול לבא בהתגלות בכלי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] אשר לבעבור זה נתבטל המהות

For nevertheless some radiance does shine, but it cannot come into revelation in a finite vessel; and because of this the being is nullified.

ולכן נק' אחריה רעותיה וכשיש עליה לבחי' מלכות ותובל למלך כו' אז נתעלים גם ז' היכלות הנ"ל מובאות לך ממילא

And therefore they are called "behind her, her companions." And when there is an ascent of the level of Malchus (sovereignty), "she is brought to the King," etc., then the seven chambers mentioned above are also elevated: "they are brought to You" of themselves,

כי לא קיבלו ההשפעה תוך תוכם ואין מאיר בה בהתגלות בתוך הכלי שאין הכלי יכול להגביל אורה אך מחמת ההתגלות שיש מובאות לך ממילא

for they did not receive the influence into their very inwardness, and it does not shine in her in revelation within the vessel, for the vessel cannot contain its light; but because of the revelation that there is, "they are brought to You" of themselves.

(ועמ"ש במ"א ע"פ והנה רבקה יוצאת וע' בפ' ויקהל קצ"ז ב' פקודי רל"ה א' רל"ח א' ועיין פ' אחרי ס"ז ב'):

(And see what is written elsewhere on the verse "And behold, Rivkah was coming out"; and see [in the Zohar,] Parshas Vayakhel, 197b; Pekudei, 235a, 238a; and see Parshas Acharei, 67b.)

8 ג והנה להמשיך ע"י עסקו בתורה כל הנ"ל צריך להיות מקודם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ע"י ק"ש [קריאת שמע] ותפלה וכידוע שתפלה היא ח"י ברכאן דצלותא שמחברת ח"י חוליות שבשדרה מראש עד הרגלים וזה נעשה ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שבק"ש [שבקריאת שמע].

3. Now, in order to draw down all of the above through one's occupation with Torah, there must first be an arousal from below (isarusa dilesata), through the Shema and prayer. As is known, prayer is the eighteen blessings of prayer, which join the eighteen vertebrae of the spine, from the head to the feet; and this is accomplished through the raising of mayin nukvin (feminine waters) that is in the Shema.

9 וז"ש [וזהו שכתוב] אחת היא יונתי פי' שצ"ל בחי' אחת ואחת הוא לשון נוק' [נוקבא] שמקבלת מאחד ז"א.

And this is [the meaning of] what is written, "One is she, my dove." That is, there must be the level of achas ("one," in the feminine); and achas is a term for Nukva (the feminine), who receives from echad ("one"), Z'eir Anpin.

וע"י העלאת מ"נ [מיין נוקבין] למטה בבחי' אחת אז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח וזהו יונתי ע"ש [על שם] עיניך יונים

And through the raising of mayin nukvin (feminine waters) below, in the level of achas, then "spirit brings spirit and draws down spirit." And this is "my dove," named for "your eyes are doves."

ע"י אסתכלותא ביקרא דמלכא בא לבחי' אחת ע"י התבוננותו בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול פי' כל השבחים והתפארות מריש כל דרגין עד אין קץ זהו עדי עד הוא רק מבחי' שמו הגדול היינו רק בחי' הארה וזיו מעצמותו

Through gazing at the glory of the King one comes to the level of achas, through his contemplation in the Verses of Praise (Pesukei deZimra): "praised and glorified forever and ever is His great Name." The meaning is: all the praises and glorifications, from the head of all levels to no end, which is "forever and ever," are only from the level of "His great Name," that is, only the level of a radiance and glow from His essence.

ישתבח שמך לעד שכל בחי' השתלשלות מרום המעלות הכל הוא בחי' שמך.

"May Your Name be praised forever": all the levels of hishtalshelus, from the loftiest heights, all are the level of "Your Name."

10 והנה ע"י התבוננות בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] באריכות אז הוא בא לבחי' אחד ואהבת וכו' כל מאדך בלי גבול מס"נ [מסירות נפש] ולבעבור זה אומרים לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה היינו שגם למטה צריך להיות יחוד מס"נ [מסירות נפש].

Now, through contemplation at length in the Verses of Praise (Pesukei deZimra), he then comes to the level of echad ("One"), and [to] "You shall love," etc., "all your might," without limit: self-sacrifice (mesirus nefesh). And for this reason we say, "For the sake of the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence)": that is, that below too there must be the unification of self-sacrifice.

גם במה ששוכן בתחתונים ע"י העלא' [העלאת / העלאה] מ"נ [מיין נוקבין] בלי גבול ובכל מאדך אז ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] יחוד סובב וממלא

Also in that which dwells (shochen) among the lower realms, through the raising of mayin nukvin (feminine waters) without limit, and "with all your might," then through the arousal from below (isarusa dilesata) [there comes] an arousal from above, the unification of sovev and memalei.

ובלא זה אין יכול להיות התגלות סובב בממלא ואין יכול להמשיך ע"י למודו התגלות הסובב מה שהוא קדוש ומובדל ואין בגדר עלמין כלל והאומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו.

And without this there cannot be a revelation of sovev within memalei, and one cannot draw down through his study the revelation of the sovev, that which is holy and set apart, and not within the bounds of worlds at all. And one who says, "I have nothing but Torah," does not have even Torah.

כ"א כשיש לו מס"נ [מסירות נפש] בלי גבול בחילא יתיר יותר מהכלי אז ממשיך ע"י עסק התורה התגלות סובב (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה כו')

Rather, when he has self-sacrifice without limit, with surpassing strength, more than the vessel [can hold], then he draws down, through occupation with the Torah, the revelation of sovev. (And see what is written about this in the explanation on the verse "And behold, a menorah all of gold, and its bowl on its top," etc.)

ולכן שייך הלשון יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שנעשה יחוד מ"נ [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] לשון הגמרא אין טפה יורדת מלמעלה שאין טיפיים עולים מלמטה.

Therefore the expression "the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah" applies, for there comes about a unification of mayin nukvin and mayin duchrin (masculine waters); [in] the words of the Gemara, "No drop descends from above without two drops rising from below."

וע"י תפלה נעשה הבירור מק"נ [מקליפת נוגה] כי מחמת שאכל המאכלים המותרים ניתוסף בו כח וחיות ובכח זה הוא מתפלל ואומר שמע ישראל כו' ואהבת וכו'

And through prayer the refinement (birur) from kelipas nogah [the glowing husk] comes about. For because he ate the permitted foods, strength and life-force were added to him, and with this strength he prays and says, "Hear, O Israel," etc., [and] "You shall love," etc.

ע"י"ז נתבררו הניצוצים מק"נ [מקליפת נוגה] ונכלל בחי' אחת בחי' אחד וע"י התבוננות בתפלה מאיר הנשמה בהגוף שלא תהיה שום מונע מהגוף

Through this the sparks are refined from kelipas nogah, and the level of achas is included in the level of echad. And through contemplation in prayer the soul shines in the body, so that there will be no hindrance at all from the body.

אכן המס"נ [המסירות נפש] הוא מצד נשמה נפש אלקית כי חלק וגו' שהנשמה הוא חלק הוי' ברא כרעא דאבוה ממש שאין שום מניעה מחמת הרגל ד"מ [דרך משל]

However, the self-sacrifice comes from the side of the soul, the G-dly soul, for "the portion," etc.: the soul is a portion of Havayah, "a son is the leg of his father," literally, in that there is no hindrance at all on the part of the foot, by way of analogy.

ולכל אשר יחפוץ הראש להושיט את הרגל אם במקום קר או במקום חם היא בטלה ועושה מחמת כי היא באחדות ממש עם הראש וכל החיות שלה בטל לשם.

And wherever the head wishes to stretch out the foot, whether into a cold place or into a hot place, it is nullified and does [it], because it is in actual unity with the head, and all its life-force is nullified toward there, [to the head].

ככה ממש הנשמות חלק אלקים וכרעא דאבוה ויש בזה בכח כל נפש למס"נ [למסירות נפש] ממש רק המניעה הוא מחמת נפש השכלית של בהמיות.

Exactly so are the souls, a portion of G-d and "his father's leg"; and by this it is within the power of every soul [to come] to actual self-sacrifice. Only, the hindrance is because of the intellectual soul of animality.

אכן ע"י התבוננות בתפלה כנ"ל אז גם נפש השכלית תסכים ע"ז לאשתאבא בגופא דמלכא מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ

However, through contemplation in prayer, as mentioned above, then the intellectual soul too will consent to this, "to be absorbed into the body of the King": "Whom have I in heaven? And with You, I desire nothing on earth."

ואדרבה אז נתעלה יותר א"ח עטרת בעלה כמבואר במ"א והלימוד שבכל יום עולה בתפלה של אותו היום ותפלה של כל השבוע עולה בתפלה של שבת

On the contrary, it is then elevated even more: "a woman of valor is the crown of her husband," as is explained elsewhere. And the learning of each day ascends in the prayer of that day, and the prayer of the whole week ascends in the prayer of Shabbos.

לכן ע"י יונתי היינו בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא נעשה תמתי תמימות ושלימות בכל הבחי' יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתי' וע"י מס"נ [מסירות נפש] כנ"ל נעשה ונתגלה יחוד סובב בממלא כנ"ל.

Therefore, through "my dove," that is, the level of gazing at the glory of the King, there comes about "my perfect one" (tamasi): wholeness (temimus) and completeness in all the levels, the unification of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. And through self-sacrifice, as mentioned above, the unification of sovev within memalei comes about and is revealed, as mentioned above.

11 וזהו אחת היא לאמה כשהיא בבחי' אחת הנכללת בחד כנ"ל אז היא עולה לבחי' אמה בינה אם הבנים כי הנה בדבר ה' שמים נעשו והנה ד"מ [דרך משל] באדם הדבור נמשך ממחשבה.

And this is [the meaning of] "One is she to her mother": when she is in the level of achas, which is included in the One (chad), as mentioned above, then she ascends to the level of "her mother," Binah (understanding), "the mother of the children." For behold, "By the word of Havayah the heavens were made"; and behold, by way of analogy, in a person speech is drawn from thought.

אכן הנשמות עלו במחשבה וכשנשמתו הגיע לבחי' אחת ושגם הגוף מסכים על מס"נ [מסירות נפש] יחדו קב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתי' שנכלל בבחי' אחד אז עולה כל השתלשלות ונתעלו למקורן ושרשן

However, the souls arose in thought. And when his soul has reached the level of achas, and the body too consents to self-sacrifice (mesirus nefesh), the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence) are united, in that it is included in the level of echad; then the whole chain of descent (hishtalshelus) ascends, and they are elevated to their source and root.

וזהו ברה היא ליולדתה בינה אם הבנים וע"י תורה ותפלה נגמר כל הבירורין וברה היא ונכללים ועולים ליולדתה כנ"ל אשר נתבררו הבירורים מק"נ [מקליפת נוגה] ע"י שאכל המאכלים אשר שרשם מק"נ [מקליפת נוגה]

And this is "pure (barah) is she to the one who bore her": Binah, "the mother of the children." And through Torah and prayer all the refinements (birurim) are completed, and "pure is she," and they are included and ascend "to the one who bore her," as mentioned above; for the refinements have been refined from kelipas nogah through his having eaten the foods whose root is from kelipas nogah,

ובזה הכח התפלל אחד ואהבת וכו' וידוע כי שרשם הוא מעולם התהו

and with this strength he prayed "One" and "You shall love," etc. And it is known that their root is from the World of Tohu [Chaos].

כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם שהמוצא פי הוי' שבמאכלים הם גבוהים יותר בשרשם

For "not by bread alone does man live, but by all that comes forth from the mouth of Havayah does man live": for what comes forth from the mouth of Havayah in the foods is higher in its root.

ולכן כשמתפלל במס"נ [במסירות נפש] בכח המאכלים כנ"ל אז נכלל הכל ונעשה מזה אח"ז [אחר זה] התגלות סובב בממלא העלאת מ"נ [מיין נוקבין] כנ"ל והמשכת מ"ד [מיין דוכרין] כנ"ל.

Therefore, when he prays with self-sacrifice by the strength of the foods, as mentioned above, then everything is included, and from this there afterwards comes about the revelation of sovev within memalei: the raising of mayin nukvin (feminine waters), as mentioned above, and the drawing down of mayin duchrin (masculine waters), as mentioned above.

ולכן ע"י תפלה שהיא העלאת מ"נ [מיין נוקבין] מקודם אז ע"י עסקו בתורה נמשך התגלות סובב בממלא קול דודי הנה זה בא וכו':

Therefore, through prayer, which is the raising of mayin nukvin beforehand, then through his occupation with Torah the revelation of sovev within memalei is drawn down: "The voice of my beloved! Behold, he comes," etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 34

מה יפו פעמיך בנעלים כו'

How Beautiful Are Your Footsteps in Shoes

◇

1 מה יפו פעמיך בנעלים כו'. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ד [סוף פרק ד'] דסוכה (דמ"ט ע"ב) ובפ"ק [ובפרק קמא] דחגיגה (דף ג' ע"א)

"How beautiful are your footsteps in shoes," etc. Now, our Sages, of blessed memory, said, at the end of the fourth chapter of Sukkah (49b) and in the first chapter of Chagigah (folio 3a),

שהפסוק הזה נאמר על כנס"י [כנסת ישראל] בשעה שהיו עולים לרגל. כמ"ש שלש פעמים בשנה יראה כו' את פני ה' אלקיך.

that this verse was said of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) at the time when they would go up for the pilgrimage festivals, as it is written, "Three times a year shall appear," etc., "before the presence of Havayah your G-d."

ועתה משחרב בהמ"ק [בית המקדש] תפלה במקום קרבן שבחינת יראה את פני ה' אלקיך הוא עתה בתפלה רק שאז היה השראת השכינה למטה במקום גשמי כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי כו'

And now that the Holy Temple (Beis HaMikdash) has been destroyed, prayer is in place of sacrifice, so that the level of "appearing before the presence of Havayah your G-d" is now in prayer; except that then, the indwelling of the Shechinah (Divine Presence) below was in a physical place, as it is written, "And they shall make Me a sanctuary, and I will dwell," etc.

לזה היה אז בהתחלקות ג' זמנים פסח שבועות סוכות נגד ג' אבות אברהם יצחק יעקב.

Therefore it was then divided into three times, Pesach, Shavuos and Sukkos, corresponding to the three Patriarchs, Avraham, Yitzchak and Yaakov.

2 ועתה בתפלה השראה זו היא בבחי' הרוחניות הוא בלי התחלקות כי התפלה כלול מג' בחי' אברהם יצחק יעקב כי תפלות אבות תקנום

But now, in prayer, this indwelling is at the level of spirituality; it is without division, for prayer comprises the three levels of Avraham, Yitzchak and Yaakov, since "the Patriarchs instituted the prayers,"

כי יש פסוקים בתפלה מבחי' אברהם בחי' האהבה ויש מבחי' יראה ויש מבחינת יעקב מדת הרחמנות כמ"ש אתה ה' לא תכלא רחמיך כו'

for there are verses in the prayers from the level of Avraham, the level of love; and there are [some] from the level of awe; and there are [some] from the level of Yaakov, the attribute of compassion, as it is written, "You, Havayah, will not withhold Your compassion," etc.

(ועמ"ש מזה בפ' פנחס סד"ה צו את בני ישראל כו' גבי להקריב לי במועדו) והנה כתיב כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם

(And see what is written about this in Parshas Pinchas, at the end of the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., concerning "to offer to Me in its due season.") Now, it is written, "Thus said Havayah to Yaakov, who redeemed Avraham."

כי הנה עיקר בקשת הרחמים בשתי ברכות שלפני ק"ש [קריאת שמע] הוא על ניצוץ אלקות שאין לנו אהוה"ר [אהבה ויראה] מחמת העדר ההתבוננות

For indeed, the main plea for compassion in the two blessings before the Shema is for the spark of G-dliness, in that we have no love and awe, owing to the absence of contemplation;

כי בחי' בינה הוא המוליד אהבה ויראה לזה אנו מבקשים רחם עלינו ותן בלבנו בינה להיות מבין דבר מתוך דבר.

for the level of Binah (understanding) is what gives birth to love and awe. Therefore we ask, "Have compassion on us, and put understanding into our hearts," to be one who "understands one thing from another."

היינו להתבונן בהתהוות מאין ליש איך שכל בריאת העולם הוא בדבור אחד כביכול כמ", בדבר ה' כו'.

That is, to contemplate the coming into being of something from nothing: how the entire creation of the world is, so to speak, by a single utterance, as it is written, "By the word of Havayah," etc.

3 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במאמר אחד יכול להבראות כו' ומבשרי אחזה כמשל באדם שדבור אחד בטל לגבי מהות הנפש וכלא ממש חשיבא.

And as our Sages, of blessed memory, said, "It could have been created with a single utterance," etc. And "From my flesh I behold": as in the analogy of a person, in whom a single utterance is nullified in relation to the essence of the soul and is considered as actually nothing.

וכמ"שכ למעלה כל העולמות עליונים ותחתונים כו' הם בדבור אחד כביכול וכולם כלא ממש חשיבא לגבי עצמותו ית'.

And so too above: all the worlds, upper and lower, etc., are, so to speak, by a single utterance, and all of them are considered as actually nothing in relation to His essence, may He be blessed.

4 ומאריכות ההתבוננות הנ"ל נולדה מדת אהבה בחי' אברהם ואח"כ אברהם הוליד את יצחק כו' ולא נבוש כו' לעולם ועד.

And from the lengthy contemplation mentioned above, the attribute of love is born, the level of Avraham; and afterwards "Avraham begot Yitzchak," etc. "And we shall not be ashamed," etc., "forever and ever."

פי' לעולם ועד שיהיה אז התגלות אלקות כמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו'

The meaning of "forever and ever" is that there will then be a revelation of G-dliness, as it is written, "And the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see," etc.

אז יהיה הבושה לעולם ועד על מעשה עוה"ז הקשים ורעים בבחי' יש ונפרד לגמרי דבאמת אני הוי' לא שניתי כו' וגם עתה אין דבר מסתיר לנגדו ית'.

Then there will be the shame, "forever and ever," over the deeds of this world, which are harsh and evil, in the mode of a yesh [an independent existence] and entirely separate; for in truth, "I, Havayah, have not changed," etc., and even now nothing conceals before Him, may He be blessed.

כי אתה הוא עד שלא נברא ואתה הוא משנברא כו'. ולזה היא הבושה לעולם ועד כו' (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה והנה מנורת זהב):

For "It was You before [the world] was created, and it is You since it was created," etc. And therefore there is the shame "forever and ever," etc. (And see what is also written about this in the discourse beginning "And behold, a menorah of gold.")

5 ב והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] סנד"ל [סנדלפון] קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל

2. Now, our Sages, of blessed memory, said that Sandalphon ties crowns for his Maker from the prayers of Israel.

הנה בלשון הגמרא נק' סנד"ל [סנדלפון] (כי של נעליך תרגום ירושלמי סנדלך והדריך בנעלים תרגם יונתן בסנדלין) ובלשון המקרא נק' נע"ל הוא החופה את רוב הרגל והוא הקושר כתרים מתפלות של ישראל מתפלות הוא בחי' ש"ע [שמונה עשרה]

Now, in the language of the Gemara it is called sandal (for "Remove your shoes" is in Targum Yerushalmi "your sandal," and "and he will make [them] tread in shoes" Yonasan translates "in sandals"), and in the language of Scripture it is called na'al [shoe]. It is that which covers most of the foot, and it is he who ties crowns from the prayers of Israel. "From the prayers" is the level of the Shemoneh Esreh [the Eighteen Blessings],

כי כל הבקשות שבשמונה עשרה חננו מאתך כו' וגאלנו כו' רפאנו כו' הוא הבקשות להיות שינוי הרצון למעלה מבחינת תורה כי אורייתא מחכמה נפקת כו'.

for all the requests in the Shemoneh Esreh, "Graciously grant us from You," etc., "and redeem us," etc., "heal us," etc., are requests that there be a change of will, above the level of Torah, for "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)," etc.

והנה הנהגת העולמות הוא ע"פ ד"ת [דברי תורה] כי אין יסורים בלא עון.

Now, the governance of the worlds is according to the words of Torah, for "there is no suffering without sin."

וכמ"כ [וכמו כן] אריכת הגלות ג"כ בודאי ע"פ ד"ת [דברי תורה] לזה אנו מבקשים שיהיה שינוי רצון כו' למעלה מבחי' הרצון הנמשך בהתורה דמחכמה נפקת כו'

And likewise the length of the exile, too, is certainly according to the words of Torah. Therefore we ask that there be a change of will, etc., above the level of the will that is drawn into the Torah, which "comes forth from Chochmah," etc.;

היינו שיומשך מבחי' בעל הרצון כו' (ועמ"ש מזה בד"ה תקעו בחדש גבי כי רצון העליון יש לו שני בחינות כו')

that is, that it be drawn from the level of the Master of the will, etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "Blow the shofar on the New Moon," concerning "For the Supreme Will has two levels," etc.)

והנה כדי שנוכל להתפלל ש"ע [שמונה עשרה] בבקשות כנ"ל צריך בתחלה לסמוך גאולה לתפלה הוא בחי' מס"נ [מסירות נפש] שבק"ש [שבקריאת שמע] שמע ישראל כו' בכל לבבך ובכל נפשך כו'

Now, in order that we be able to pray the Shemoneh Esreh with requests, as mentioned above, one must first join redemption to prayer, which is the level of the self-sacrifice (mesirus nefesh) in the Shema: "Hear, O Israel," etc., "with all your heart and with all your soul," etc.

פי' שמע הוא לשון התבוננות איך שהוי' אלקינו הוי' אחד בחי' אחדות פשוט כו'

The meaning: "Hear" denotes contemplation, how "Havayah is our G-d, Havayah is One," the level of simple oneness, etc.,

וכל העולמות הם רק בדבור אחד כנ"ל וכלא ממש חשיבא לגבי מהותו ועצמותו ית' כנ"ל

and all the worlds are only by a single utterance, as mentioned above, and are considered as actually nothing in relation to His being and essence, may He be blessed, as mentioned above.

ובהעמקת ההתבוננות באריכות כנ"ל אזי נכספה וגם כלתה נפשו להיות נכלל בעצמותו ית' מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ.

And when one deepens the contemplation at length, as mentioned above, then his soul longs, and even expires, to be absorbed into His essence, may He be blessed: "Whom have I in heaven? And with You I desire nothing on earth."

פי' ועמך אפילו כל האורות עליונים גבוה מעל גבוה כו' לא חפצתי (עמ"ש סד"ה כי קרוב אליך הדבר) רק ליכלל בעצמותו ומהותו ית' בחי' אחדות פשוט

The meaning: "with You," even all the supernal lights, "higher than the high," etc., "I do not desire" (see what is written at the end of the discourse beginning "For the thing is near to you"), but only to be absorbed into His essence and being, may He be blessed, the level of simple oneness.

והיינו ע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך שהוא ע"י התקשרות מחשבתו ודבורו בתורה להיות דבר ה' דבר בו כמ"ש ואשים דברי בפיך וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלו ואלו דברי אלהים חיים כו'

And this is through "And these words which I command you shall be," which is through binding one's thought and speech to the Torah, so that the word of G-d speaks in him, as it is written, "And I have put My words in your mouth," and as our Sages, of blessed memory, said, "These and those are the words of the living G-d," etc.

(ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר) ואח"כ בפ' שניה שבק"ש [שבקריאת שמע] כתיב ואספת דגנך הוא מעשה הצדקה כו'

(And see what is written in the discourse beginning "For on this day He shall atone.") And afterwards, in the second section of the Shema, it is written, "And you shall gather in your grain," which is the act of charity (tzedakah), etc.

וע"י מס"נ [מסירות נפש] שבק"ש [שבקריאת שמע] כנ"ל שהוא למעלה מבחי' התורה כמבואר בכמה מקומות וכמו שמרומז ג"כ בגמרא יש קונה עולמו בשעה אחת כו' שעה מלשון וישע כו'

And through the self-sacrifice in the Shema mentioned above, which is above the level of Torah, as explained in several places, and as is also hinted in the Gemara, "There is one who acquires his world in a single hour," etc. — "hour" (sha'ah) being from the expression "and He turned to" (vayisha), etc. —

ע"י נוכל אח"כ להתפלל שמו"ע [שמונה עשרה] שיהיה שינוי הרצון למעלה מבחי' התורה כו' (ועמ"ש ע"פ אחת היא יונתי תמתי תאומתי)

through this we can afterwards pray the Shemoneh Esreh, that there be a change of will above the level of Torah, etc. (And see what is written on the verse "One is she, my dove, my perfect one (tamasi), my twin (teumasi).")

אך מחשבותינו ודבורנו שבתפלה הוא גשמי ואיך יכול לעורר למעלה לבחי' רצון כתר עליון כו' הוא ע"י המלאך סנד"ל [סנדלפון] המקבל תפלות של ישראל ומפשיט' [ומפשיטה] מגשמיות לרוחניות וקושר כתרים כו'

However, our thought and speech in prayer are physical; how, then, can they arouse above, to the level of the will of Keser Elyon (the Supreme Crown), etc.? This is through the angel Sandalphon, who receives the prayers of Israel and strips them of physicality into spirituality, and ties crowns, etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין ובד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני וע' בזהר פ' בשלח נ"ח א' וישלח קס"ז ב'. תצא רע"ח א').

(And see what is written about this in the discourse beginning "The Chanukah lamp," etc., "the mezuzah on the right," and in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "My offering"; and see in the Zohar, Parshas Beshalach, 58a; Vayishlach, 167b; Teitzei, 278a.)

והנה ענין בחי' סנדל ונעל הנ"ל צריך להבין תחלה ענין השתלשלות העולמות והתהוות מאין ליש דהנה באמת הגם שבחי' השתלשלות הוא ע"י בחי' מדותיו יתי'

Now, as for the matter of the level of the sandal and the shoe mentioned above, one must first understand the matter of the chain of descending worlds (hishtalshelus) and the coming into being of something from nothing. For in truth, although the chain of descent is through the level of His emotive attributes (middos), may He be blessed,

כמו יום ראשון נמשך בחי' יהי אור שהוא בחי' חסד עליון וביום ב' יהי רקיע כו'.

as on the first day there was drawn down the level of "Let there be light," which is the level of supernal Chesed (kindness), and on the second day, "Let there be a firmament," etc.,

עכ"ז [עם כל זה] מהשתלשלות חסד עליון לא היה יכול להתהוות בחי' יש ובע"ג [ובעלי גבול / ובעל גבול] בבחי' נפרד רק אדרבה ביטול לגמרי כמשל זיו השמש בשמש

nevertheless, from the descent of supernal Chesed there could not have come into being the level of yesh [an independent existence] and of finite beings, in a state of separateness, but on the contrary, complete self-nullification (bittul), as in the analogy of the sun's radiance within the sun.

אך עיקר התהוות מאין ליש הוא ע"פ מדת מלכות כי אין מלך בלא עם הוא בחי' שם אלקים שהוא בחי' נרתק המכסה ומסתיר לשם הוי' וכמו דכתיב כי שמש ומגן הוי"ה אלקים

But the main coming into being of something from nothing is through the attribute of Malchus (sovereignty), for "there is no king without a people." This is the level of the Name Elokim, which is the level of a sheath that covers and conceals the Name Havayah, as it is written, "For a sun and a shield is Havayah Elokim."

והוא ע"י כי הוא צוה ונבראו כו' ודבר מלך שלטון שהוא בחי' צווי המלך כו' (ועמ"ש מזה בד"ה למען תירא ובד"ה מי מנה)

And this is through "For He commanded and they were created," etc., and "the word of a king is sovereign," which is the level of the king's command, etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "So that you may fear" and in the discourse beginning "Who has counted.")

אך עכ"ז [עם כל זה] היה העולם מתפשט בלי גבול וקץ ושיהיה התהוות בבחי' גבול מהלך ת"ק שנה כו' הוא ע"י המלאך סנד"ל [סנדלפון] שהוא בחי' נעל החופה את רוב הרגל בחי' מל' הנ"ל.

Yet even so, the world would have spread forth without limit or end. And that the coming into being should be within the level of limitation, "a journey of five hundred years," etc., is through the angel Sandalphon, who is the level of the shoe that covers most of the foot, [the foot being] the level of Malchus mentioned above.

וכמ"ש והארץ הדום רגלי והוא החופה את בחי' מל' הנ"ל להיות בבחיק גבול מהלך ת"ק שנה

And as it is written, "And the earth is My footstool"; and it is he who covers the level of Malchus mentioned above, so that it be within the level of limitation, "a journey of five hundred years,"

והוא ע"י בחי' המלאכים שהם בחינת יש והם בבחינת ביטול ואינם בבחי' נפרד כלל וכמ"ש וצבא השמים לך משתחוים כו'

and this is through the level of the angels, who are the level of yesh and yet are in a state of self-nullification, and are not at the level of separateness at all, as it is written, "And the host of heaven bow down to You," etc.

(וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] בפ' תצא דרפ" א' נעלו דא סנד"ל [סנדלפון] כו' ונעל לגבי שכינתא ובזהר חוקת דק"פ ע"א ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ובפרדס שער ט"ז פ"ד ובעמה"מ [ובעמק המלך] שער י"ד פ"ג [פרק ג'] דפ"א ע"ג [עמוד ג'] ושער ט"ז פי"א [פרק י"א] דקכ"ט ע"ג [עמוד ג'])

(And see in the Raaya Mehemna, Parshas Teitzei, 280a: "His shoe: this is Sandalphon," etc., "and a shoe (na'al) in relation to the Shechinah"; and in the Zohar, Chukas, 180a, and in the Ramaz there; and in the Pardes [Rimonim], Sha'ar (Gate) 16, chapter 4; and in Emek HaMelech, Sha'ar (Gate) 14, chapter 3, folio 81c, and Sha'ar (Gate) 16, chapter 11, folio 129c.)

ולזה כחו רב ועצום להיות קושר כתרים לקונו והיינו ע"י כי נעוץ תחלתן בסופן וסוף מעשה במחשבה תחלה והיינו במחשבה הקדומה אנא אמלוך כו' בחי' מל' דא"ס

And therefore his power is great and mighty, to tie crowns for his Maker. That is, because "their beginning is wedged in their end," and "last in deed, first in thought": that is, in the primordial thought, "I will reign," etc., the level of the Malchus of the Infinite One (Ein Sof).

כי עיקר תכלית הבריאה היה להיות בחי' יש ובטל אליו ית' (וכמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי כי עמך הסליחה למען תירא):

For the main purpose of creation was that there be the level of a yesh that is nullified to Him, may He be blessed. (And as is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto," concerning "For forgiveness is with You, so that You may be feared.")

6 ג והנה כמ"כ [כמו כן] יובן למטה ענין בחינת נעל בנפש האדם (כי הנשמות נק' רגל יעקב י' עקב וגם בכלל דכתיב בנים אתם וברא כרעא דאבוה ובחינת נעל ולבוש של הרגל הוא בחינת נפש הבהמית כמש"ת [כמו שיתבאר])

3. Now, in the same way, the matter of the level of the shoe will be understood below, in the soul of man. (For the souls are called "foot": "Yaakov" is yud-akev [a yud and a "heel"]; and also in general, since it is written, "You are children," and "a son is the leg of his father." And the level of the shoe and garment of the foot is the level of the animal soul, as will be explained.)

דהנה נפש הבהמית היא הנמשכת משמרי האופנים כי בחי' המרכבה פני אריה הוא בחי' אהבה פני שור הוא בחינת יראה והן נושאים את הכסא

For the animal soul is that which is drawn from the dregs of the ofanim [angels called "wheels"]. For in the level of the Chariot, the face of the lion is the level of love and the face of the ox is the level of awe, and they carry the Throne.

ומזיעתן של חיות היינו שא"א להם לסבול עול עוצם האהבה והפחד הנמשך בהם לזה והחיות זעות מחיל כו' הוא בחי' פסולת הנמשך מהם כמשל הזיעה היוצא דרך נקבי העור.

And "from the sweat of the chayos" [the angels called "living creatures"]: that is, since it is impossible for them to bear the burden of the intensity of the love and the fear drawn into them, therefore "the chayos tremble with dread," etc.; this is the level of the refuse that issues from them, as in the analogy of sweat that comes out through the pores of the skin.

אך מהעור עצמו הוא בחי' חיצוניות של דו"ר [דחילו ורחימו] של החיות שבמרכבה והן בחי' אותיות וכו' מהן נמשך למטה (וע"י השתלשלות ובחי' נוגה תערובות טוב ורע כו' כנודע) נפש הבהמית והטבעיות

But from the skin itself, which is the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the awe and love (dechilu u'rechimu) of the chayos in the Chariot, and these are the level of letters, etc., from them there is drawn down below (and through the chain of descent and the level of nogah [the "glowing" husk], a mixture of good and evil, etc., as is known) the animal soul and the natural traits.

ואין כל הטבעיות שוים כי יש טבעו אוהב כבוד או ממון כו'.

And not all natural traits are alike, for there is one whose nature loves honor, or money, etc.

והנה כמשל הבהמה שבשר גידים ועצמות שלה הוא הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] שלה והעור החיצון הוא מלביש אותה.

Now, as in the analogy of an animal: its flesh, sinews and bones are its inner part, and the outer skin clothes it.

(ועמ"ש מענין העור בפ' פנחס בד"ה צו את כו' את קרבני לחמי הנזכר לעיל) ומהעור עושים מנעלים

(And see what is written concerning the skin in Parshas Pinchas, in the discourse beginning "Command," etc., "My offering, My bread," mentioned above.) And from the skin one makes shoes.

וכמ"כ [וכמו כן] בנפש הבהמית הנמשך מבחי' חיצוניות של אופנים שבמרכבה הנ"ל ע"י אתכפיא ואתהפכא של בחי' נפש הבהמית הנ"ל במס"נ [במסירות נפש] שבק"ש [שבקריאת שמע] בכל לבבך כו' בשני יצריך נעשה בחי' נעל החופה את רוב הרגל.

So too with the animal soul, which is drawn from the level of the outer dimension of the ofanim in the Chariot mentioned above: through the subduing (iskafya) and transformation (is'hapcha) of the level of the animal soul mentioned above, by the self-sacrifice in the Shema, "with all your heart," etc., "with both your inclinations," it becomes the level of the shoe that covers most of the foot.

דעיקר ההילוך הוא ברגל שמוליך גם את הראש (עמ"ש בד"ה שיר המעלות ממעמקים ובד"ה שמאלו תחת לראשי וע"פ והארץ הדום רגלי ומ"ש ע"פ חגרה בעוז מתניה)

For the main [part] of walking is in the foot, which carries even the head along. (See what is written in the discourse beginning "A song of ascents: Out of the depths," and in the discourse beginning "His left hand is under my head," and on the verse "And the earth is My footstool," and what is written on the verse "She girds her loins with strength.")

כך ע"י אתכפיא ואתהפכא של בחינת נפש הבהמית הנ"ל במס"נ [במסירות נפש] בק"ש [בקריאת שמע] שהוא בחי' סוף מעשה הוא במחשבה תחלה

So too, through the subduing and transformation of the level of the animal soul mentioned above, by the self-sacrifice in the Shema, which is the level of "last in deed, first in thought,"

כי תכלית המכוון הוא להיות לו דירה בתחתונים כנ"ל ועי"ז נוכל אח"כ להתפלל בשמונה עשרה שיהיה שינוי רצון מבחי' כתר עליון למעלה מבחי' התורה כנ"ל.

for the ultimate intent is that He have a dwelling place among the lower realms, as mentioned above, and through this we can afterwards pray in the Shemoneh Esreh that there be a change of will from the level of Keser Elyon (the Supreme Crown), above the level of Torah, as mentioned above.

והנה בתפלה יש ג' מדרגות כנגד ג' עולמות בי"ע והיינו תחלת התפילה הוא עליות עולם העשיה ברוך אתה כו' ואח"כ קטורת ואח"כ ברוך שאמר ופסוד"ז [ופסוקי דזמרה]

Now, in prayer there are three stages, corresponding to the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah. That is: the beginning of prayer is the ascent of the World of Asiyah (Action), "Blessed are You," etc.; and afterwards the incense; and afterwards "Blessed is He who spoke" and the Verses of Praise (Pesukei deZimra).

הללויה כו' הללו לשון בהילו כו' י"ה בחי' חו"ב [חכמה ובינה] היינו שמאיר בחי' חו"ב [חכמה ובינה] שלא יהיה בחי' טמטום המוח וטמטום הלב כו' (ועמ"ש בד"ה להבין ענין טמטום הלב)

"Halleluyah," etc.: "Hallelu" is from the expression "when [His lamp] shone" (behilo), etc.; Yah is the level of Chochmah and Binah: that is, the level of Chochmah and Binah shines, so that there not be the level of dullness of the mind and dullness of the heart, etc. (And see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of dullness of the heart.")

שהוא ע"י ההתבוננות איך שכל העולמות הם רק זכר מבחי' רב טוב כמ"ש זכר רב טובך כו' ולהודיע לבני האדם גבורותיו הן בחי' הצמצומים אבל לגבי מהותו ועצמותו ית' כלא חשיבי ויחיד חי העולמים מלך

This is through contemplating how all the worlds are only a "remembrance" from the level of "abundant goodness," as it is written, "The remembrance of Your abundant goodness," etc.; and "To make known to the sons of man His mighty acts": these are the levels of the contractions (tzimtzumim); but in relation to His being and essence, may He be blessed, they are considered as nothing; and "Unique One, Life of the worlds, King."

עד ברכת יוצר אור הכל היא תפלת היצירה שהוא עליית עולם היצירה

Until the blessing Yotzer Or ("Who forms light"), all of it is the prayer of Yetzirah, which is the ascent of the World of Yetzirah (Formation).

ואח"כ ברכת יוצר אור שהוא תפלת עולם הבריאה והאופנים וחיות כו' ברעש כו' איך שהוא לבדו מרום וקדוש כו' ואח"כ בחי' ק"ש [קריאת שמע] בכל לבבך כו'.

And afterwards the blessing Yotzer Or, which is the prayer of the World of Beriah (Creation): "And the ofanim and the chayos," etc., "with a roar," etc., how He alone is exalted and holy, etc. And afterwards the level of the Shema, "with all your heart," etc.

7 ואח"כ תפלת שמונה עשרה בלחש בחי' אצילות כו' ועליות כל תפלות ימות החול הוא בשבת שאז הוא זמן עליות העולמות כמ"ש עולת שבת בשבתו כו' כי בו שבת כו'

And afterwards the prayer of the Shemoneh Esreh, in a whisper, the level of Atzilus (Emanation), etc. And the ascent of all the prayers of the weekdays is on Shabbos, for then is the time of the ascent of the worlds, as it is written, "The burnt-offering [olah, literally 'going up'] of Shabbos on its Shabbos," etc., "for on it He rested," etc.

לכך בשבת ויו"ט [ויום טוב] מותר בנעילת הסנד"ל [הסנדלפון] שגם בחינת נעל שהוא בחינת נפש הבהמית נתעלה בשבת

Therefore on Shabbos and Yom Tov it is permitted to wear the sandal, for the level of the shoe too, which is the level of the animal soul, is elevated on Shabbos.

(ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה גבי נער הייתי גם זקנתי דקאי על עליית מט"ט [מטטרון] ביום השבת) לכך מצוה לאכול בשבת כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במה מענגו כו'.

(And see what is written in the discourse beginning "Go forth and gaze," concerning "I was young and have also grown old," which refers to the ascent of Metatron on the day of Shabbos.) Therefore it is a mitzvah to eat on Shabbos, as our Sages, of blessed memory, said, "With what does one delight in it?" etc.

משא"כ ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שאסור באכילה ושתיה אסור בנעילת הסנד"ל [הסנדלפון] (ובמ"א נתבאר ענין שאין יוצאין במנעלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ודוקא של עור אבל של צמר מותר בהיות בחי' עור הוא לבוש עב חומרי יוצא מגדר הגוף יותר משא"כ משאר לבושים שנכללים בהגוף בעצמו.

Whereas on Yom Kippur, when eating and drinking are forbidden, wearing the sandal is forbidden. (And elsewhere the matter has been explained, that one does not go out in shoes on Yom Kippur, and specifically those of leather, but those of wool are permitted: since the level of leather is a coarse, material garment, it goes further beyond the bounds of the body, which is not so with other garments, which are included in the body itself.

והנה למעלה מדרגה היותר תחתונה שאינה כלל מעצמות מדרגה העליונה כל עולם לפי ערכו כו' הוא בחינת עור והוא בחי' עבד מט"ט [מטטרון] הוא לבוש התחתון להשכינה.

Now, above, the lowest level, which is not at all of the essence of the higher level, each world according to its measure, etc., is the level of skin. And this is the level of the "servant," Metatron, who is the lowest garment of the Shechinah.

וחנוך היה תופר מנעלים בחינת מנעלים אלו כו' שזהו מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב בתו של אברהם שנקרא נדיב שהוא בחינה המשפעת חסד וטוב לכל העולמות כו'

And Chanoch was a stitcher of shoes, the level of these shoes, etc. And this is "How beautiful are your footsteps in shoes, O daughter of the noble one": the daughter of Avraham, who is called "noble" (nadiv) [also "generous"], who is the level that bestows kindness and goodness upon all the worlds, etc.,

למשל עורות עבודים שכל עיקר עבודה שבשבילה נברא האדם הוא לתקן בחינת העור. להפכו מחשוך לאור. וזהו ויעש כו' כתנות עור ועמ"ש בד"ה ואלה המשפטים גבי שש שנים יעבוד.

as in the analogy of tanned hides (oros avudim): for the whole essence of the service (avodah) for the sake of which man was created is to rectify the level of the skin (or), to transform it from darkness to light (or). And this is "And He made," etc., "garments of skin." And see what is written in the discourse beginning "And these are the ordinances," concerning "Six years he shall serve."

והנה ביוהכ"פ [ביום הכפורים] מתעלה בחי' בת הנ"ל למעלה מעלה עד שאין בחינת מנעלים של עור לבוש לה כו' ולכן אין השטן יכול לקטרג בהיות עיקר אחיזתו במקום בחינת עור כו'.

Now, on Yom Kippur the level of the "daughter" mentioned above ascends higher and higher, until the level of shoes of leather is not a garment for her, etc. And therefore the Satan cannot accuse, since his main hold is in the place of the level of skin, etc.

אבל של צמר בטל ומתעלה ג"כ וזהו בחי' משה עבדי ועמ"ש ע"פ אעשה לו עזר ועמ"ש בזה השל"ה [השני לוחות הברית] במסכת יומא שלו בפרק תורה אור ועמ"ש סד"ה שובה ישראל עד).

But that of wool is nullified and is elevated as well; and this is the level of "My servant Moshe." And see what is written on the verse "I will make him a helpmate," and see what the Shelah wrote on this in his Tractate Yoma, in the section Torah Ohr, and see what is written at the end of the discourse beginning "Return, O Israel, unto.")

והנה בעליות נפש הבהמית בשבת ע״י אתכפיא ואתהפכא שבימות החול בתפלה כו׳ ע״ז נאמר מה יפו פעמיך בנעלים שגם הנעלים הם יפים ואדרבה עיקר היופי הוא בנעלים. כי סוף מעשה במחשבה תחלה.

Now, of the ascent of the animal soul on Shabbos, through the subduing and transformation during the weekdays in prayer, etc., it is said, “How beautiful are your footsteps in shoes”: that the shoes too are beautiful; on the contrary, the main beauty is in the shoes. For “last in deed, first in thought.”

8 וזהו תכלית בריאת העולמות כו׳ אך שלהיות בכחנו למסור נפשו באחד הוא ע״י הארת והמשכת חסד עליון הבא מלמעלה.

And this is the purpose of the creation of the worlds, etc. But that it be in our power to give over one’s soul at [the word] “One” is through the radiance and drawing down of supernal Chesed that comes from above.

וזהו בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנק׳ נדיב שנתן מלחמו גם לערביים כו׳ ולמעלה הוא בחי׳ הארת חסד עליון הנמשך למטה בכל בקר כמ״ש וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו כדי שנוכל להתפלל בבוקר

And this is “O daughter of the noble one”: the daughter of Avraham our father, who is called “noble” (nadiv) [also “generous”], for he gave of his bread even to Arabs, etc. And above, this is the level of the radiance of supernal Chesed that is drawn down below every morning, as it is written, “And Avraham rose early in the morning and saddled his donkey,” so that we may be able to pray in the morning;

כי כל ההתחלות קשות ומה גם בעמדו משינתו שהוא אחד מס׳ [ששים] כו׳ הוא ע״י הארת והמשכת חסד עליון הבא מלמעלה כנ״ל

for all beginnings are hard, and all the more so when one rises from his sleep, which is one sixtieth [of death], etc.; this is through the radiance and drawing down of supernal Chesed that comes from above, as mentioned above.

(ועמ"ש בד"ה אז ישיר ישראל גבי כרוה נדיבי העם וסד"ה קחו מאתכם תרומה. גבי כל נדיב לב יביאה ועיין בפ' ויקהל דף קצ"ז ע"ב.

(And see what is written in the discourse beginning "Then Israel sang," concerning "The nobles of the people dug it," and at the end of the discourse beginning "Take from among you an offering," concerning "Whoever is generous of heart shall bring it"; and see [the Zohar,] Parshas Vayakhel, folio 197b.

ועיין מענין מה יפו פעמיך בנעלים ברבות כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] קרוב לר"פ ובסדר לך לך ס"פ מ"ג בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] ק"ל ג' ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה. ועמ"ש סד"ה ויקח קרח):

And see on the subject of "How beautiful are your footsteps in shoes" in [Midrash] Rabbah, Ki Sisa, chapter 41, near the beginning; and in Seder Lech Lecha, at the end of chapter 43; Bo, chapter 15, [folio] 130, [column] 3; and in Shir HaShirim Rabbah. And see what is written at the end of the discourse beginning "And Korach took.")

9 ד חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן. פי' יריכים הם לבר מגופא שהיא התורה שנקרא' [שנקראת] גופא ובחי' ירכים שלבר מגופא הוא בחי' מעשה הצדקה

4. "The curves of your thighs are like ornaments (chala'im), the work of the hands of a craftsman." The meaning: the thighs are "outside the body" (levar migufa), the body being the Torah, which is called "the body" (gufa); and the level of the thighs, which are outside the body, is the level of the act of charity (tzedakah),

שהוא ע"י עשייה גשמיות שהולך ברגליו בעסקי מו"מ [משא ומתן] ואח"כ נותן מיגיע כפו אשר הלך ויגע ונותן לעני כו' (ועמ"ש מזה ע"פ במחוקק במשענותם)

which is through physical action: one goes on his feet in business dealings, and afterwards gives of the toil of his hands, for which he went and toiled, and gives to the poor, etc. (And see what is written about this on the verse "With the lawgiver, with their staffs.")

אך ברגליו יש ג' פרקין פרק העליון הוא הנק' בשם יריכים שהוא בסתר כך הוא עיקר מיצות הצדקה הוא מתן בסתר כו'

However, in the legs there are three segments (perakin); the upper segment is what is called by the name "thighs," which is hidden. So too, the essence of the mitzvah of charity is giving in secret, etc.

(כמ"ש בפ"ג [בפרק ג'] דמ"ק [דמועד קטן]) (ט"ז ב') מוקי לה בצדקה ופי' חמוקי ירכיך פרש"י [פירש רש"י / פירוש רש"י] בסוכה (דמ"ט ע"א) סתרי ירכיך.

(As is written in the third chapter of Moed Katan) (16b): "He applies it to charity." And as for the meaning of "the curves of your thighs," Rashi explains in Sukkah (49a): "the hidden parts of your thighs."

כמו חלאים פי' חלאים הם תכשיטי אשה שעל הראש כמ"ש וחלי כתם ובלשון המשנה נק' טוטפת וסרביטין

"Like ornaments" (chala'im): chala'im are a woman's ornaments worn on the head, as it is written, "and an ornament of fine gold"; and in the language of the Mishnah they are called totefes [a frontlet] and sarbitin [pendants hanging from it].

והיינו ע"י מעשה הצדקה מלמטה נעשה מה בחי' תכשיט ועטרה שעל הראש כמ"ש וילבש צדקה כו' כובע ישועה בראשו

That is: through the act of charity from below, there is made [of it] the level of an ornament and a crown upon the head, as it is written, "He donned tzedakah," etc., "a helmet of salvation on His head."

(עמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה וילבש צדקה כשריון ובפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו ועיין בזהר פקודי) (דרמ"ז ע"א) וקיימא בנהירו סתימו דנהיר מעילא כו' ברזא דכתי' [דכתיב] חמוקי ירכיך כמו חלאים

(See what is written in Iggeres HaKodesh, in the letter beginning "He donned tzedakah as a coat of mail," and in Parshas Vayeshev, in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev"; and see in the Zohar, Pekudei) (247a): "And it stands in a hidden radiance that shines from above," etc., "in the mystery of what is written, 'The curves of your thighs are like ornaments.'"

ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם שזהו ענין המשכת ש"ע [ש"ע (370)] נהורין ומקורן ושרשן.

And in the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there, [it is explained] that this is the matter of the drawing down of the 370 lights, and their source and root.

והמשכה זו ע"י דנטיל לתתא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ממעשה המצות כו' כי למעלה נאמר ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים כו'

And this drawing down is through what "takes below," the raising of mayin nukvin (feminine waters) from the performance of the mitzvos, etc. For above it is said, "His head is the finest gold, his locks are curled," etc.,

הוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] ותושבע"פ [ותורה שבעל פה] והוא בחי' תכשיטי איש וע"י מעשה הצדקה נעשה תכשיטי אשה והוא ע"י מעשה ידי אמן

which is the level of the Written Torah and the Oral Torah, and this is the level of a man's ornaments. And through the act of charity a woman's ornaments are made, and this is through "the work of the hands of a craftsman,"

כמו אומן המלבן ומצרף מעפר ואדמה להיות תכשיט ליופי כמ"כ [כמו כן] ע"י מעשה הצדקה מיגיע כפו ועסקו במו"מ [במשא ומתן] כו'.

like a craftsman who refines and purifies [metal] out of dust and earth so that it becomes an ornament for beauty; so too through the act of charity, from the toil of one's hands and one's business dealings, etc.

10 ואח"כ נותן מיגיעו לעני להחיות רוח שפלים הוא בחי' הבירור והצירוף שנעשה בחי' תכשיטי אשה

And afterwards one gives of one's toil to the poor, "to revive the spirit of the lowly": this is the level of the refinement (birur) and purification, so that it becomes the level of a woman's ornaments.

ואין תכשיט אלא ליופי ע"ז נמשך אהבה מלמעלה ונעשה בחי' יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתי'

And there is no ornament but for beauty. Through this, love is drawn down from above, and there comes about the level of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah.

להיות כי כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו כי מה שייכות יש לו עם התורה להמשיך בחינת התורה ח"ע [חכמה עילאה] להיות דברי אלקים חיים

For "whoever says, 'I have nothing but Torah,' does not even have Torah." For what connection does he have with the Torah, to draw down the level of the Torah, Chochmah Ila'ah (the higher Chochmah), so that it be "the words of the living G-d" (Elokim chayim)?

והיינו להיות כי בחי' אלקים שהוא בחינת הצמצום בבחי' חיים רוחני' [רוחניים] מחיי החיים א"ס ב"ה.

That is, that the level of Elokim, which is the level of contraction (tzimtzum), be in the state of spiritual life from the Life of life, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

אך ע"י מעשה הצדקה למטה להחיות רוח שפלים באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לעורר מלמעלה ג"כ בחי' המשכת התורה למטה.

But through the act of charity below, "to revive the spirit of the lowly," through the arousal from below there is an arousal from above, to awaken from above, too, the level of the drawing down of the Torah below.

11 וז"ש [וזהו שכתוב] תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק פי' שלהיות תען לשוני אמרתך מלשון עונה אחריהם מה שהם אומרים בפ"ג [בפרק ג'] דסוכה

And this is [the meaning of] what is written, "My tongue shall respond with Your word, for all Your commandments are righteousness (tzedek)." The meaning: that there be "My tongue shall respond with Your word," from the expression "he responds after them what they say," in the third chapter of Sukkah,

שהוא בחינת המשכת התורה מלמעלה למטה שהוא בחי' תר"ך עמודי אור כמשל העמוד שמחבר מעלה ומטה הוא ע"י כי כל מצותיך צדק

which is the level of the drawing down of the Torah from above to below, the level of the 620 pillars of light, as in the analogy of a pillar that connects above and below, is through "for all Your commandments are tzedek":

והיינו ע"י מצות מעשיות שנק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות כו' כל החוקים כו'

that is, through the practical mitzvos, which are called by the name tzedakah, as it is written, "And it shall be tzedakah for us if we take care to do," etc., "all the statutes," etc.

(ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה גבי בעטרה שעטרה כו' תען לשוני כו' ע"ש).

(And see what is written about this in the discourse beginning "Go forth and gaze," concerning "With the crown with which she crowned," etc., "My tongue shall respond," etc.; see there.)

אך הנה פסוק זה נאמר גם על בחי' התורה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מה ירך בסתר אף ד"ת [דברי תורה] בסתר כו' וכמ"ש בפ"ד דסוטה (דמ"ט ע"ב)

However, this verse ["The curves of your thighs"] is also said of the level of the Torah, as our Sages, of blessed memory, said: "Just as the thigh is hidden, so too words of Torah are hidden," etc., and as is written in the fourth chapter of Sotah (49b).

והיינו כי בחינת התורה נמשך למטה בבחינות גשמיות זרעים וכדומה

That is, the level of the Torah is drawn down below into physical matters, seeds and the like.

(ושייכות בחי' ירכין בתורה והרי לעיל נתבאר דהתורה היא בחי' גופא אך הענין מבואר בזהר פקודי) (דרנ"ח א') שהברייתות הם נק' חמוקי יריכיך והיינו כי המשניות הם מבחינת חג"ת [חסד גבורה תפארת] שהוא בחינת גופא ובריית‌א הוא ענין לבר מגופא דהיינו בחינת נה"י [נצח הוד יסוד] אלא שהם פרק העליון שבנה"י [שבנצח הוד יסוד] ע"ש במק"מ [במקדש מלך]

(And as for the connection of the level of the thighs with the Torah, when it was explained above that the Torah is the level of the body: the matter, however, is explained in the Zohar, Pekudei) (258a), that the Baraisos [teachings of the Tannaim outside the Mishnah] are called "the curves of your thighs." That is: the Mishnayos are of the level of Chesed, Gevurah and Tiferes, which is the level of the body, and a Baraisa is a matter "outside the body," that is, the level of Netzach, Hod and Yesod, except that they are the upper segment of Netzach, Hod and Yesod; see there in the Mikdash Melech.

וזהו חמוקי יריכיך כו' ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות ובד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה ובד"ה ואלה שמות.

And this is "the curves of your thighs," etc. And see what is written about this in the discourse beginning "Sixty are the queens," and in the discourse beginning "And Yitzchak went out to meditate in the field," and in the discourse beginning "And these are the names."

וא"ש [ואתי שפיר] מעשה ידי אמן כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] במ"ק [במועד קטן] (ט"ז ב') שהתורה היא מעשה אומנתו של הקב"ה וע' בפ' תרומה (קס"א א') ועיין עוד מענין מעשה ידי אמן ברבות כי תשא ס"פ מ"ז

And "the work of the hands of a craftsman" is well understood, as Rashi explains in Moed Katan (16b), that the Torah is the work of the craftsmanship of the Holy One, blessed be He. And see [the Zohar,] Parshas Terumah (161a); and see further on the subject of "the work of the hands of a craftsman" in [Midrash] Rabbah, Ki Sisa, at the end of chapter 47.

והנה יש ב' בחי' מנעלים [על אחד הוא עליות נפש הבהמית ע"י עשיות כל המצות וצדקה כנגד כולם והוא הנמשך מבחי' מחנה גבריאל שבמרכבה בחינת יראה ופחד.

Now, there are two levels of shoes. One shoe is the ascent of the animal soul through the doing of all the mitzvos, and charity, which is equal to them all; and this is drawn from the level of the camp of Gavriel in the Chariot, the level of awe and fear.

12 ונעל הב' הוא בחי' שמחה של מצוה שהוא ג"כ מבחי' נפש הבהמית כמ"ש בשמחה ובטוב לבב שעיקר השמחה הוא בלב ששם משכן נפש הבהמית

And the second shoe is the level of the joy of a mitzvah, which is also from the level of the animal soul, as it is written, "with joy and with gladness of heart": for joy is mainly in the heart, where the animal soul dwells,

כי הדם הוא הנפש וכנודע מספרי הטבעי' [הטבעיים] שהעצבות הוא מעכירת הדם שבלב כשהוא עכור והשמחה היא כשהדם צלול והוא ע"י אשר קדשנו במצותיו אשר לשון תענוג העליון קדשנו במצותיו כו'

for "the blood is the soul," and, as is known from the books of natural science, sadness comes from the turbidity of the blood in the heart, when it is murky, and joy is when the blood is clear. And this is through "Who has sanctified us with His commandments": "asher" (who) is an expression of supreme delight [as in osher, "bliss"], "Who has sanctified us with His commandments," etc.

וכל המצות צריך לעשותן בשמחה כמ"ש תחת אשר לא עבדת בשמחה ובצדקה נאמר ג"כ ואל ירע לבבך בתתך לו

And all the mitzvos must be done with joy, as it is written, "Because you did not serve with joy"; and regarding charity it is also said, "And let your heart not be grieved when you give to him."

והוא בחינת נעל הב' של בחינת נפש הבהמיות הנמשך ממחנה מיכאל בחינת אהבה

And this is the level of the second shoe, of the level of the animal soul, which is drawn from the camp of Michael, the level of love.

(ובז"ה [ובזוהר הרקיע] ר"פ משפטים) (על דף צ"ד) כתב שהמנעלים הם מט"ט [מטטרון] וסנד"ל [וסנדלפון] והם מתלבשים בק"נ [בקליפת נוגה] כדי להנהיג העולם השפל הזה בששת ימי החול ובשבת הם מתעלים כו' וגם ק"נ [קליפת נוגה] מתברר ומתעלה כו' ע"ש באריכות.

(And in Zohar HaRakia [a commentary on the Zohar], at the beginning of Parshas Mishpatim) (on folio 94) he writes that the shoes are Metatron and Sandalphon, and they are enclothed in kelipas nogah in order to govern this lowly world during the six weekdays, and on Shabbos they ascend, etc., and kelipas nogah, too, is refined and ascends, etc.; see there at length.

(והנה לפי כי עיקר ענין הפסוק מה יפו פעמיך בנעלים נאמר על כנס״י [כנסת ישראל] בשעה שהיו עולים לרגל בשלש רגלים שאז התגלות היופי בבחינת נעלים הנ״ל ע״כ איתא במשנה ספ״ה דכתובות ומנעלים ממועד למועד ע״ש):

(Now, since the main subject of the verse "How beautiful are your footsteps in shoes" was said of the Congregation of Israel at the time when they would go up for the pilgrimage on the three festivals, for then there is the revelation of beauty in the level of the shoes mentioned above, therefore it is stated in the Mishnah at the end of chapter 5 of Kesubos, "and shoes from festival to festival"; see there.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 35

מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי כו'

"Who Will Make You as a Brother to Me"

◇

1 מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי כו'. הנה זה המאמר אומרת כנס"י [כנסת ישראל] להקב"ה בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים

"Who will make you as a brother to me, who nursed at my mother's breasts," etc. Now, this statement is said by the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) to the Holy One, blessed be He, at a time when the Holy Temple does not stand.

וענין כאח לי הוא שישראל נק' אחים וריעים כמ"ש למען אחי ורעי אדברה נא וסיפיה דקרא למען בית אלקינו

The meaning of "as a brother to me" is that Israel are called brothers and friends, as it is written, "For the sake of my brothers and my friends, let me now speak," and the end of the passage is, "For the sake of the house of our G-d."

דהיינו בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] קיים נקרא אחים ורעים ולכן מבקשת גם עכשיו מי יתנך כאח לי.

That is, at the time when the Holy Temple stands, they are called brothers and friends. Therefore she asks, now as well, "Who will make you as a brother to me."

2 והנה ידוע שיש ב' מיני מדרגות בישראל צדיקים ובע"ת [ובעלי תשובה]. ופעם משמע מדברי חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] שמעלת בע"ת [בעלי תשובה] גדול מצדיקים כמ"ש מקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדין אין צ"ג [צדיק גמור / צדיקים גמורים] כו'

Now, it is known that there are two kinds of rungs among Israel: tzaddikim [the righteous] and baalei teshuvah (those who return). At times the words of our Sages, of blessed memory, imply that the standing of baalei teshuvah is greater than that of tzaddikim, as it is said, "In the place where baalei teshuvah stand, perfect tzaddikim are not [able to stand]," etc.

ופעם שבחו מעלת צדיקים מאד בענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים ולא אמרו בע"ת [בעלי תשובה] כו' וכתיב ועמך כולם צדיקים כו'.

And at times they praised the standing of tzaddikim very highly, as in the matter of "With whom did He take counsel? With the souls of the tzaddikim," and they did not say "baalei teshuvah," etc. And it is written, "And your people are all tzaddikim," etc.

הנה הצדיקים הוא ע"ד מ"ש באברהם ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה כו' (עמ"ש מזה בד"ה אשירה להוי') בהיות ידוע שתכלית הבריאה הוא להיות דירה בתחתונים

Now, [the level of] the tzaddikim is along the lines of what is written of Avraham, "And they shall keep the way of Havayah, to do tzedakah (charity)," etc. (see what is written about this in the discourse beginning "I will sing to Havayah"), it being known that the purpose of creation is that there be a dwelling place among the lower realms;

כי עד שלא נבה"ע [נברא העולם] היה הוא ושמו לבד (עמ"ש מזה בד"ה צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני) דהיינו שיומשך בחי' אחד גם למטה כמו למעלה.

for before the world was created, there was He and His Name alone (see what is written about this in the discourse beginning "Command the children of Israel, etc., My offering"); that is, that the level of "One" be drawn down below too, just as above.

וזהו ענין דרך הוי'. כמו הדרך עשוי לילך מעיר לעיר כו' מן שם הוי' להיות הולך ומתגלה גם למטה בעולם העשיי' [העשייה] עולם החושך נק' דרך כלומר שעי"ז הוא הולך כו'.

And this is the meaning of "the way of Havayah." Just as a road is made for going from city to city, etc., [so] that [the light] from the Name Havayah should go and be revealed below as well, in the World of Asiyah, the world of darkness, is called "a way"; that is to say, through this it goes, etc.

וזהו בחי' צדקה כמו שהצדקה הוא מעשיר לעני להחיות רוח שפלים כו' כן המשכת שם הוי' לעולם החושך כו'.

And this is the level of tzedakah: just as tzedakah is from the rich man to the poor man, "to revive the spirit of the lowly," etc., so is the drawing-forth of the Name Havayah into the world of darkness, etc.

וע"כ כל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש והעמדנו עלינו מצות כו' כי תר"ך מצות הם תר"ך עמודי אור כו' המשכה מלמעלה והוא בחי' צדקה

Therefore all the mitzvos are called by the name tzedakah, as it is written, "And we imposed mitzvos upon ourselves," etc. For the 620 mitzvos are 620 pillars of light, etc., a drawing-forth from above, and this is the level of tzedakah.

(והנה י"ל [יש לומר] ענין דרך הוי' היינו המשכה משם הוי' בבי"ע ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת. אמנם במ"א נתבאר פי' דרך הוי' היינו המשכה להיות שם הוי' וכמ"ש ע"פ אשירה להוי'.

(Now, it can be said that the meaning of "the way of Havayah" is a drawing-forth from the Name Havayah into Beriah, Yetzirah and Asiyah; and see what is written in the discourse beginning "For this mitzvah." However, elsewhere it is explained that the meaning of "the way of Havayah" is a drawing-forth so that there be the Name Havayah, as is explained on the verse "I will sing to Havayah."

אך י"ל [יש לומר] שני הענינים הכל נכלל בפי' דרך הוי' ועמ"ש בד"ה לבבתני בי' בחינות לבבות כו' ע"ש והיינו ב' המשכות הנ"ל.

But it can be said that both matters are altogether included in the meaning of "the way of Havayah"; and see what is written in the discourse beginning "You have captured my heart," on two levels of hearts, etc., see there; and these are the two drawings-forth mentioned above.

ואפשר לכן דרך גימטריא ב' פעמים הוי"ה אלקים ע"ד מ"ש במ"א בד"ה שובה ישראל בענין מ"ש ויאמרו הוי' הוא האלקים ב' פעמים שזהו ענין מ"ש ושבתי בשלום אל בית אבי והי' [והיה] הוי' לי לאלקים

And perhaps this is why derech (way) is numerically equal to twice "Havayah Elokim," along the lines of what is written elsewhere, in the discourse beginning "Return, O Israel," on the matter of what is written, "And they said, 'Havayah is the G-d (HaElokim),'" twice; which is the meaning of what is written, "And I return in peace to my father's house, then Havayah will be G-d (Elokim) to me."

ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] בפי' צור לבבי וחלקי אלקים לעולם ועמ"ש במ"א על המאמר פ' וישלח) (קע"ה ב') **כי ישרים דרכי ה' כו'**

And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," on the meaning of "The rock of my heart and my portion is G-d (Elokim) forever"; and see what is written elsewhere on the statement [of the Zohar] in Parshas Vayishlach (175b), "For the ways of Havayah are straight," etc.)

וביאור הענין דהנה כתיב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית כו'. וענין מה רבו הוא ענין רבוא רבבות השתלשלות העולמות המושגים לנו ושאין מושגים כו' כנודע בזהר באדרא רבוי השתלשלות

And the explanation of the matter: behold, it is written, "How many are Your works, Havayah! You have made them all with wisdom," etc. The meaning of "how many" (mah rabu) is the myriads upon myriads (ribo revavos) of the chain of descending worlds (hishtalshelus), those comprehensible to us and those not comprehensible, etc., as is known in the Zohar, in the Idra, [concerning] the multitude of the hishtalshelus.

והם כולם בבחי' עשיי' [עשייה] בלבד ואפי' [ואפילו] אותם שאינם מושגים והם בבחי' פלא אמון מופלא אמון מכוסה אמון מוצנע כו' עכ"ז [עם כל זה] נק' עשייה עושה פלא לעושה נפלאות כו'

And they are all only in the category of 'making' (asiyah); even those that are not comprehensible, and are at the level of "wonder" (pele): "amun [means] wondrous; amun [means] covered; amun [means] hidden," etc., are nevertheless called 'making': "Who makes wonder," "to Him Who makes wonders," etc.

ולכאורה יש להבין מהו ענין המשל לעשייה מאחר שהם רוחניים איך יתכן לומר בהם עשייה כו'.

On the face of it, one must understand: what is the point of the analogy of 'making'? Since they are spiritual, how can one speak of 'making' with regard to them? etc.

אמנם הוא עד"מ כמו עשייה גשמיי' [גשמיים] באדם שלמטה אין התחברות לה עם שכלו וחכמתו ואין בה בחי' השכל רק הארת השכל הארה בעלמא כו' ע"י כמה התלבשות

However, it is, by way of analogy, like physical action (asiyah) in a person below, which has no connection with his intellect and wisdom, and in which there is nothing of the level of intellect, only a radiance of the intellect, a mere radiance, etc., through several enclothements.

(ועמ"ש בד"ה מי מנה בפי' אף עשיתיו ובד"ה בחודש השלישי בפי' על כל שבח מעשה ידיך) וכן למעלה הוא רק כח הפועל בנפעל כח בלבד כו'.

(And see what is written in the discourse beginning "Who has counted," on the meaning of "I have also made him," and in the discourse beginning "In the third month," on the meaning of "for all the praise of the work of Your hands.") So too above, it is only the power of the Maker within the made, a power alone, etc.

וזהו עשית עשייה דוקא (ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן גבי עשה פלא) והנה הכח הפועל שמתלבש שם נק' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ועצמיות הפועל כו' הוא בחי' סוכ"ע כו'

And this is [why it says] "You have made": 'making' specifically (and see what is written in the discourse beginning "Binding to the vine," regarding "making wonder"). Now, the power of the Maker that is enclothed there is called the light that fills all worlds (memalei kol almin), and the essence of the Maker, etc., is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

וכמו העיגול שאין בו מעלה ומטה כן קמיה ית' שוים עליונים ותחתונים כחשיכה כאורה

And like a circle, which has no top and bottom, so before Him, may He be blessed, the higher realms and the lower realms are equal: "darkness is as light."

ולכן כתיב איה מקום כבודו שאין מושג גם לעליונים ולמטה כתיב מלא כה"כ [כל הארץ כבודו] והוא מטעם הנ"ל שאין חילוק קמיה ית' בין עליונים לתחתונים כו'.

Therefore it is written, "Where is the place of His glory?"—for it is not comprehensible even to the higher realms—and of below it is written, "The whole earth is full of His glory." This is for the reason mentioned above: that before Him, may He be blessed, there is no distinction between the higher realms and the lower, etc.

אמנם פי' דירה בתחתונים הוא להיות אחד למטה כמו למעלה

However, the meaning of a dwelling place among the lower realms is that there be "One" below just as above.

והיינו כמו שמלכותך מלכות כ"ע [כל עלמין] בחי' מלכותו ברצון כו' כן יהיה גם למטה בחי' מל' ולא ממשלתך כי ממשלתך בכל דור ודור הוא בחי' מושל בע"כ [בעל כרחך] ולא ברצון כו'

That is: just as "Your kingship is the kingship of all worlds" is the level of His kingship [accepted] willingly, etc., so there should be below as well the level of kingship (Malchus), and not "Your dominion"; for "Your dominion in every generation" is the level of one who rules against [his subjects'] will and not willingly, etc.

(ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי כי עמך הסליחה למען תורא והכח הזה שיהיה בחי' דירה גם בתחתונים נמשך מבחינת סוכ"ע דקמיה מעלה ומטה שוין ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות)

(And see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel, unto," regarding "For with You is forgiveness, that You may be feared." And this power, that there be the level of a dwelling among the lower realms as well, is drawn from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), before which above and below are equal; and see what is written about this in the discourse beginning "There are sixty queens.")

וזהו ענין בחי' ביטול שלא להיות בבחי' אין אני והוא יכולים לדור כו' רק שיהיה בבחי' ביטול וע"כ שורה א"ס בחכמה כי חכמה הוא כ"ח מ"ה [מה] כו'

And this is the matter of the level of self-nullification (bittul): not to be in the state of "I and he cannot dwell [together]," etc., but rather to be in a state of bittul. Therefore the Infinite One (Ein Sof) rests in Chochmah (wisdom), for Chochmah is koach mah (the power of 'what'), etc.

והנה בחי' זו נק' דרך הוי' דהיינו כי כל מצוה יש לה ג' לבושין מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה].

Now, this level is called "the way of Havayah"; that is, because every mitzvah has three garments: thought, speech and action.

3 והנה ההמשכה מלמעלה ע"י המצות הוא להיות התלבשות מחשבה במחשבה ודבור בדבור ומעשה במעשה בכל נפשך כו'

Now, the drawing-forth from above through the mitzvos is that there be an enclothement of thought in thought, speech in speech and action in action, "with all your soul," etc.

והגם דכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם כו'. עכ"ז [עם כל זה] הרי סיים בסיפא דקרא ולא דרכיכם דרכי כלומר אימתי לא מחשבותי מחשבותיכם כשדרכיכם לא דרכי.

And although it is written, "For My thoughts are not your thoughts," etc., nevertheless, the end of the verse concludes, "nor are your ways My ways"; that is to say: when are My thoughts not your thoughts? When your ways are not My ways.

אבל אם דרכיכם דרכי יכול להיות גם מחשבותי מחשבותיכם. ודרכיכם דרכי היינו להיות דרך הוי' כו' להיות הלימוד לשמה ע"י התפלה תחלה כו'

But if your ways are My ways, it is possible for My thoughts, too, to be your thoughts. And "your ways are My ways" means being "the way of Havayah," etc.: that the study be for its own sake (lishmah), through prayer first, etc.

כי מחשבה תלוי' [תלויות] בדבור כי א"א לדבר בלי מחשבה וע"כ ואשים דברי בפיך כו' התלבשות דבור בדבור וממילא יהי' [יהיה] גם מחשבה במחשבה כו'

For thought is bound up with speech, since it is impossible to speak without thought. Therefore, "And I have put My words in your mouth," etc.: the enclothement of speech in speech, and as a matter of course there will also be thought in thought, etc.

(וג' בחינות מודו"מ [מחשבה דבור ומעשה] היינו ג' עולמות בי"ע שגם בעלמין דפרודא יומשך גילוי אא"ס [אור אין סוף] ב"ה וכמ"ש במ"א ע"פ אחת היא כו' תמתי תאומתי

(And the three levels of thought, speech and action are the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah, so that in the worlds of separation, too, a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, be drawn down; as is explained elsewhere on the verse "She is one," etc., "My perfect one" (tamasi), [read as] "My twin" (te'omasi).

והמשכה זו זהו ענין מי יתנך כאח לי שיהי' [שיהיה] גילוי שם הוי' למטה אזי נקרא כאח לי משא"כ כשהוא בבחי' העלם. וע' לקמן עוד בפי' כאח לי)

And this drawing-forth is the meaning of "Who will make you as a brother to me": that there be a revelation of the Name Havayah below; then it is called "as a brother to me," which is not so when it is in a state of concealment. And see further below on the meaning of "as a brother to me.")

וזהו יונק משדי אמי והוא עד"מ כמו ע"י היניקה נתגדל הולד בכ"ד חדשי היניקה מה שלא יתגדל בזה בכ"ד חדשים אחרים וההגדלה שע"י היניקה אינה לפ"ע [לפי ערך] גידולו בשאר שני חייו כו'

And this is [the meaning of] "who nursed at my mother's breasts." It is, by way of analogy, like how, through nursing, the child grows during the twenty-four months of nursing [to a degree] he will not grow in any other twenty-four months; and the growth that comes through nursing is out of all proportion to his growth in the other years of his life, etc.

כן הוא להיות גילוי שם הוי' ב"ה למטה והיינו כי ממה שהי' [שהיה] בתחלה לית מחשבה תפיסא ביה' [ביה] סתימו דכ"ס [דכל סתימין] יתהווה להיות ההגדלה להיות מתגלה למטה להיות בחי' מחשבותי מחשבותיכם כו'

So it is with there being a revelation of the Name Havayah, blessed be He, below. That is: from what was at first [such that] "no thought can grasp Him," "the most hidden of all the hidden," there will come about the growth, so that He is revealed below, so that there be the level of "My thoughts are your thoughts," etc.

(ועיין בפ' האזינו רצ"ו א' ע"פ ושדי כמגדלות). וזהו מי יתנך דהיינו שבחי' מי הוא עושה לי כ"ז [כל זה] כו'

(And see [the Zohar,] Parshas Haazinu, 296a, on the verse "And my breasts are like towers.") And this is [the meaning of] "Who will make you": that the level of "Who" (Mi) does all this for me, etc.

(ע' [עיין] בפ' ויחי דרל"ז ב' ע"פ מי יקימנו מי ירפא לך ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא בענין אדי' מי יעמוד ועד"ז י"ל [יש לומר] מ"ש בפ' ואתחנן מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה כו')

(See [the Zohar,] Parshas Vayechi, page 237b, on "Who will raise him up" [and] "Who will heal you"; and see what is written on the verse "And now, I pray, let [the power] be great," on the matter of "Ado-nai, who could stand?"; and along these lines one can explain what is written in Parshas Vaeschanan, "Who will grant that they have this heart, to fear [Me]," etc.)

והנה בחי' אמי הוא עד"מ אם הבנים שמחה שהוא בחי' שמחה עד"מ כמו השמחה לא נעשית על ידה שום תוספת והתחדשות החיות רק התפשטות והילוך החיות שבתחלה הי' [היה] בבחי' כיווץ ועי"ז נעשה התפשטות.

Now, the level of "my mother" is, by way of analogy, "a joyful mother of children," which is the level of joy. By way of analogy: joy brings about no addition or renewal of life-force, only an expansion and flowing of the life-force, which at first was in a state of constriction, and through this [joy] it comes to expand.

אשקך מיין הרקח נכנס יין יצא סוד גילוי אלהות כו' (ועמ"ש מזה בד"ה שוש אשיש בהוי"ה ובד"ה הוי' לי בעוזרי)

"I would give you spiced wine to drink": "Wine entered, the secret came out," the revelation of G-dliness, etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "I will greatly rejoice in Havayah," and in the discourse beginning "Havayah is with me among my helpers.")

וזהו ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו כו' ושעשועי את בנ"א [בני אדם] דהיינו ב' שעשועים ועי"ז נעשה התגלות למטה ושעשועי את בנ"א [בני אדם] כו'.

And this is [the meaning of] "And I was [His] delights day by day, playing before Him," etc., "and my delights are with the children of men": that is, two delights. And through this there comes about a revelation below: "and my delights are with the children of men," etc.

וזהו אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני בתחלה ההמשכה לבחי' אימא בינה ואח"כ ההמשכה משם למטה מבחי' אמי שיהי' [שיהיה] דירה בתחתונים וע"כ נאמר בלשון תלמדני כי אמי הוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב]. ותלמדני הוא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] כו'

And this is [the meaning of] "I would lead you, I would bring you into my mother's house; you would teach me": first the drawing-forth to the level of Imma, Binah (understanding), and afterwards the drawing-forth from there downward, from the level of "my mother," so that there be a dwelling place among the lower realms. Therefore it is said in the language of "you would teach me," for "my mother" is the level of the Written Torah, and "you would teach me" is the level of the Oral Torah, etc.

(ועמ"ש בד"ה אני לדודי בענין אל בית אמי ואל חדר הורתי ועמ"ש במ"א בפי' על תורתך שלמדתנו ומ"ש ב"ה וכל בניך למודי הוי' ועי' [ועיין] מענין תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] בפי' ויקהל דף ר"י"ש ובפי' בראשית ד"נ ע"ב)

(And see what is written in the discourse beginning "I am my beloved's," on the matter of "to my mother's house and to the chamber of her who conceived me"; and see what is written elsewhere on the meaning of "for Your Torah which You taught us," and what is written [in the discourse beginning] "And all your children shall be taught of Havayah"; and see on the matter of the Written Torah and the Oral Torah in [the Zohar,] Parshas Vayakhel, page 200, and in Parshas Bereishis, page 50b.)

והמדרגה הזאת הוא בחי' צדיקים שנק' אחים כאח לי כו' כנ"ל שכל עבודתם מלמעלה למטה להמשיך כו'

This rung is the level of tzaddikim, who are called brothers—"as a brother to me," etc.—as mentioned above, for all their service is from above to below, to draw down, etc.

[והם ממשיכים דירתו ית' בתחתונים ועמ"ש בד"ה רני ושמחי גבי וביאור ענין אחותי

[And they draw down His dwelling, may He be blessed, among the lower realms. And see what is written in the discourse beginning "Sing and rejoice," at "And the explanation of the matter of 'my sister.'"

וע' מענין כאח לי ברבות בשה"ש [בשיר השירים]. ובפי' שמות ר"פ ה'. ובזהר וישב (קפ"ד א') ובפי' שמות (די י"ח) ומענין אנהגך אביאך אל בית אמי בפי' פקודי דרנ"ז סע"ב [סוף עמוד ב].

And on the matter of "as a brother to me," see in [Midrash] Rabbah on Song of Songs, and in Parshas Shemos, at the beginning of section 5; and in the Zohar, Vayeshev (184a), and in Parshas Shemos (page 18); and on the matter of "I would lead you, I would bring you into my mother's house," in Parshas Pekudei, page 257, end of side b.]

ב והמדרגה השנית הוא בחי' בע"ת [בעלי תשובה] וע"ז נאמר אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי.

The second rung is the level of baalei teshuvah, and of this it is said, "I would find you outside, I would kiss you; moreover, they would not scorn me."

כי הנה בע"ת [בעלי תשובה] אינו על עבירות דוקא כ"א גם על מי שהוא נפרד ואינו בבחי' התלהבות כו'.

For [the term] baalei teshuvah does not apply specifically to transgressions, but also to one who is separate and is not in a state of fervor, etc.

כי הנה בעלי עסקים שאינם תמיד לה' רק קובע עתים לתורה כו' הנה כשחוזר מעסקו במילי דעלמא ללמוד נק' תשובה.

For businesspeople, who are not always [devoted] to G-d but only set fixed times for Torah, etc.—when one returns from his occupation with worldly matters to study, it is called teshuvah (return).

דהיינו ששב ממה שעסק בתחלה כו'. וע"ז נעשה גודל ההתפעלות ביתר שאת מאם לא הי' [היה] עוסק בתחלה במילי דעלמא כו'

That is, he returns from what he was occupied with at first, etc. And through this there comes about a great stirring, with greater intensity than if he had not first been occupied with worldly matters, etc.

(וכמ"ש מזה ע"פ מים רבים כו' כי מי נח כו') כי באמת במלאכים כתיב כולם עומדים ברום עולם.

(As is explained about this on the verse "Many waters," etc., "For the waters of Noach," etc.) For in truth, of the angels it is written, "All of them stand in the heights of the world."

כי ענין עומדים היינו שהם תמיד במדרגה א' והיינו מפני שהם תמיד בבחי' ביטול. לאיזה מהות אחר ישתנה שיהי' [שיהיה] התפעלות שהוא שינוי המהות כו'.

For the meaning of "standing" is that they are always at one rung; and this is because they are always in a state of bittul. Into what other nature would they change, that there be a stirring, which is a change of nature? etc.

אבל בעסק הוא בחי' התפעלות שנשתנה מהותו במה שהי' [שהיה] עוסק בתחלה במילי דעלמא להיות לומד תורה כו'.

But in [one engaged in] business there is the level of stirring, for his nature has changed, from being occupied at first with worldly matters to being one who studies Torah, etc.

4 והגם שהתפעלות הוא רק בבחי' נפש החיונית בלבד עכ"ז [עם כל זה] הוא למעלה מאד כו'. והיינו מפני שהוא בבחינת אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] כו'.

And although the stirring is only at the level of the vital soul alone, nevertheless it is very lofty, etc. This is because it is in the category of "the sitra achra (the other side) is subdued" (iskafya sitra achra), etc.

ועי"ז שאתכפייא סט"א [סטרא אחרא] הוא מעורר ממה שהיה בתחלה ואסתלק יקרא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] לעילא לעילא

And through the sitra achra being subdued, he brings about an arousal from what was at first [the state of] "and the glory of the Holy One, blessed be He, withdrew higher and higher."

והיינו ממה שהיה תחלה הסתלקות אלהותו ית' כענין סליק לעילא לעילא בזח"ג [בזהר חלק ג] (ד"כ ע"ב) שנסתלק הגילוי מלמטה לבחי' מהותו ועצמותו הנה משם ממש יומשך הגילוי וההמשכה למטה.

That is, from what was at first a withdrawal of His G-dliness, may He be blessed, as in the matter of "He ascended higher and higher" in the Zohar, Part III (page 20b), where the revelation withdrew from below to the level of His Being and Essence: from there itself the revelation and the drawing-forth will be drawn down below.

כי הנה כתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והוא כמו בבחי' מ"ת [מתן תורה] דכתיב פב"פ [פנים בפנים] דבר ה' גילוי אלהות למטה בבחי' פנים

For it is written, "As in the days of your going out of the land of Egypt, I will show him wonders." And this is as at the Giving of the Torah, of which it is written, "Face to face Havayah spoke": a revelation of G-dliness below at the level of "face."

היה צ"ל תחלה הסתר פנים גלות מצרים רד"ו שנה כדי שאח"כ יכול להיות פב"פ [פנים בפנים] כו' (ועמ"ש מזה סד"ה וידבר אלקים כו' אני הוי' וארא כו')

First there had to be a hiding of the Face, the exile of Egypt, 210 years, so that afterwards there could be "face to face," etc. (And see what is written about this at the end of the discourse beginning "And Elokim spoke, etc., I am Havayah; and I appeared," etc.)

וכן עד"ז בחורבן בית ראשון ושני שהוא מחמת דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] אסתלק לעילא לעילא בבחינת הסתר כו' והכוונה בהסתר פנים הוא שיהיה גודל התפעלות למעלה

And so too, along these lines, with the destruction of the First and Second Temples, which is because "the Holy One, blessed be He, withdrew higher and higher," in a state of hiddenness, etc. And the intent of the hiding of the Face is that there be a great stirring upward.

כמשל האב עם הבן שכאשר האב מסתתר ממנו אזי צועק הבן לעלות אליו וזהו רצון האב שירצה הבן לעלות אליו לכן הוא מסתתר כו'.

[It is] as in the analogy of a father with his son: when the father hides from him, then the son cries out to go up to him; and this is the father's will, that the son should want to go up to him; therefore he hides, etc.

וכן מחמת הסתר פנים תורה ותפלה ע"י יהיה ההתפעלות במאד אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] ומעורר ממה שהיה בחינת הסתלקות לעילא לעילא שיהיה בחי' התגלות למטה כנ"ל.

So too, because of the hiding of the Face, [in] Torah and prayer—through this the stirring will be exceedingly great, iskafya sitra achra, and he brings about an arousal from what was the level of withdrawal higher and higher, so that there be the level of revelation below, as mentioned above.

וזהו אמצאך בחוץ אשקך אמצאך בחוץ היינו מה שהוא בבחי' חוץ שהוא בחי' בע"ת [בעלי תשובה] (וע' בפ' אחרי דע"ח א' ע"פ מולדת בית או מולדת חוץ ובפ' תולדות קמ"א ב' ע"פ חכמות בחוץ ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך כו' שלך גדול משלהם)

And this is [the meaning of] "I would find you outside, I would kiss you." "I would find you outside" refers to what is at the level of "outside," which is the level of baalei teshuvah (and see [the Zohar,] Parshas Acharei, page 78a, on the verse "born at home or born outside," and in Parshas Toldos, 141b, on the verse "Wisdoms cry aloud outside"; and see what is written about this in the discourse beginning "When you raise up," etc., "Yours is greater than theirs").

ע"י נעשה אשקך בחי' נשיקין אתדבקות רוחא ברוחא כו' באי' שיהי' [שיהיה] מבחי' ברוך כו' המשכה בגילוי אתה כו'.

Through this comes about "I would kiss you," the level of kisses, "the cleaving of spirit to spirit," etc.: "Blessed are You, Havayah," so that from the level of "Blessed," etc., there be a drawing-forth in revelation, "You," etc.

אך מי יתנך כאח לי ואמצאך בחוץ כו' שניהם בבי"א [במהרה בימינו אמן] דהיינו שיהיה בחי' התחברות צדיקים ובעי"ת [ובעלי תשובה] כענין מאמר הזהר עתיד משיחא לאתבא צדיקיא בתיובתא כו'

But "Who will make you as a brother to me" and "I would find you outside," etc.—both at once; that is, that there be the level of the joining of tzaddikim and baalei teshuvah, as in the statement of the Zohar, "Mashiach is destined to bring the tzaddikim to teshuvah," etc.

(וכמ"ש מזה בד"ה יו"ט [יום טוב] שני גבי שמע"צ [שמיני עצרת]) וכעצת חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] כל ימיו בתשובה. דהיינו שגם הצדיק יעשה תשובה.

(As is explained about this in the discourse beginning "The second day of Yom Tov," regarding Shemini Atzeres.) And [it is] as the counsel of our Sages, of blessed memory: "all his days in teshuvah"; that is, that the tzaddik, too, should do teshuvah.

דהיינו על מה שלא היה הביטול כ"כ [כל כך] כמו שלא היה בביטול כ"כ [כל כך] בתפלה כו' (ועמ"ש בד"ה מה טובו גבי והתשובה הג' ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בענין מ"ש יעקב אבינו אם יהיה כו' והיה כו')

That is, for the bittul not having been so great; for example, that he was not in so much bittul in prayer, etc. (And see what is written in the discourse beginning "How goodly," regarding "And the third teshuvah"; and see what is written in the discourse beginning "Return, O Israel," on the matter of what Yaakov our father said, "If [Elokim] will be," etc., "then [Havayah] will be," etc.)

ועכשיו הגיע לבחי' הביטול זהו תשובה שלו ועי"ז יהיה כל דינין מתעברין מיניה שאין שום אחיזה לחיצונים גם לא יבוזו לי.

And now he has reached the level of bittul: this is his teshuvah. And through this "all judgments will be removed from him," so that the external forces have no hold whatsoever: "moreover, they would not scorn me."

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אם ישראל עושים תשובה נגאלים כו'. שעיקר ההסתר הוא מחמת דאסתלק קוב"ה [קודשא בריך הוא] לעילא כו' ועי"י התשובה מעורר להיות התגלות למטה וממילא נגאלין כו'

And as our Sages, of blessed memory, said, "If Israel do teshuvah, they are redeemed," etc. For the main [cause of the] concealment is that "the Holy One, blessed be He, withdrew above," etc., and through teshuvah he brings about an arousal, so that there be revelation below, and as a matter of course they are redeemed, etc.

ותשובה ותפלה וצדקה כו' דהיינו צדיקים ובע"ת [ובעלי תשובה] ביחד משא"כ כשכאו"א בפ"ע כו':

And "teshuvah, prayer and tzedakah (charity)," etc.; that is, tzaddikim and baalei teshuvah together, which is not so when each one is by himself, etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 36

שימני כחותם על לבך כוי

"Set Me as a Seal upon Your Heart"

◇

1 שימני כחותם על לבך כוי. הנה החותם הוא ענין תפילין חותם על לבך תפילין של ראש דהיינו רצועות דתליין על לבא חותם על זרועך תפלה של יד

"Set me as a seal upon your heart," etc. Now, the seal is the matter of tefillin: "a seal upon your heart" is the tefillin of the head, that is, the straps that hang over the heart; "a seal upon your arm" is the tefillin of the hand.

(ברבות בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ זה ת"ז [תיקוני זהר] תיקון כ"ב ובזח"ג [ובזהר חלק ג] מצורע נ"ד ב' במדבר ק"כ ע"ב ועיין ברבות וישב פ' פ"ה גבי חותמך ופתילך ובפ' במדבר ספ"ה גבי ד"א [דבר אחר] ותהלתי אחטם לך כ'ו שימני כחותם)

(In the Midrash Rabbah on the Song of Songs, on this verse; the Tikkunei Zohar, Tikkun 22; and in the Zohar, Part III, Metzora 54b, [and] Bamidbar 120b. And see in the Midrash Rabbah, Vayeshev, section 85, regarding "your seal and your cord," and in Parshas Bamidbar, at the end of section 5, regarding "Another explanation: 'And My praise I will restrain for you,'" etc., "Set me as a seal.")

והיא בקשת כנס"י [כנסת ישראל] להיות החותם ממנה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו ומי כעמך כישראל כוי ומי גוי גדול כוי.

And this is the request of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael): that the seal be of her. As our Sages, of blessed memory, said: "The tefillin of the Master of the world, what is written in them? 'And who is like Your people, like Israel,' etc., 'And who is a great nation,' etc."

וביאור ענין חותם זה הוא עד"מ יש חותם שחותמין אותו בשעוה ונעשה עוד חותם על השעוה

The explanation of this matter of a seal is, by way of analogy: there is a seal that one presses into wax, and another seal comes to be on the wax.

והנה אם האותיות שעל החותם שוקע נעשה על השעוה בולט ואם האותיות שעל החותם בולט נעשה על השעוה שוקע.

Now, if the letters on the seal are sunken, [they] come out raised on the wax; and if the letters on the seal are raised, [they] come out sunken on the wax.

2 ולהבין זה בנמשל הנה נודע שניצוץ אלהות מתלבש בנפש להיות שכל ומדות ומחשבה דבור ומעשה והוא בחי׳ אהבה המסותרת

To understand this in the analogue: it is known that a spark of G-dliness is enclothed in the soul, to become intellect and emotive attributes (middos), and thought, speech and action; and this is the level of the hidden love.

וצריך להוציאה מההעלם אל הגילוי להיות עולה למעלה כרשפי אש לצאת מנרתקה ונקרא בחי׳ הר שבולט מן מישור הארץ.

And one must bring it out from concealment into revelation, so that it rises upward like flashes of fire, to go out of its sheath; and this is called the level of a "mountain," which is raised up from the level plain of the earth.

וזהו לא כאברהם שקראו הר שבחי׳ הר הוא בחי׳ אברהם אהבה להיות ואהבת לשון רצון את הוי׳ שיהיה אלהיך ולא כמו שמלובש בנפש כו׳

And this is [the meaning of] "Not like Avraham, who called it a mountain": for the level of a mountain is the level of Avraham, love, so that there be "And you shall love" (a term of will) "Havayah," that He be "your G-d," and not as [G-dliness] is enclothed in the soul, etc.

(ועמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו ובד״ה קול דודי כו׳ מדלג על ההרים)

(And see what is written in the discourse beginning "For the mountains shall depart," and in the discourse beginning "The voice of my beloved," etc., "leaping upon the mountains.")

והיינו ע״י שמע ישראל ישראל הוא ניצוץ אלהות המלובש בנפש ומפוזר בפיזור הנפש בהתחלקות שכל ומדות מחשבה דבור ומעשה ושמע מלשון אסיפה וקיבוץ שיתקבץ למעלה לשרשו

And this is through "Hear, O Israel": "Israel" is the spark of G-dliness that is enclothed in the soul and scattered in the soul's dispersion, in its division into intellect and emotive attributes, thought, speech and action; and "Hear" (Shema) is a term of gathering and assembling, that it gather itself upward to its root.

מחמת כי הויי אלקינו בחיי תרין ריעין כוי שההתחדשות מאין ליש הוא תמיד כמאמר המחדש בטובו כוי הויי אחד בלי שום שינוי.

[This is] because "Havayah is our G-d" is the level of "two companions," etc., in that the renewal from nothing into something is constant, as [in] the saying, "Who in His goodness renews," etc.; [and] "Havayah is One," without any change.

לפי שאינו מלובש ממש כל הפועל בנפעל כי לא מחשבותי מחשבותיכם כוי רק בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] כי הארץ הלזו הגשמי' [הגשמיים / הגשמיות / הגשמית] הוא בחי' מל' דעשיה וג"ע [וגן עדן] תחתון היא מל' דיצירה וג"ע [וגן עדן] עליון מל' דבריאה

For the whole of the Maker is not actually enclothed in the made, for "My thoughts are not your thoughts," etc., but only "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever." For this physical earth is the level of the Malchus (sovereignty) of the World of Asiyah (Action); the lower Gan Eden [the Garden of Eden of the souls] is the Malchus of the World of Yetzirah (Formation); and the upper Gan Eden, the Malchus of the World of Beriah (Creation).

והכל רק בחי' מל' בלבד צדיקים נהנין מזיו השכינה ושכינה היא מל' שהיא בחי' שם בלבד יחיד חי העולמים מלך

And all [of it is] only the level of Malchus alone: "the righteous delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence)," and the Shechinah is Malchus, which is the level of a name alone: "the Unique One, Life of the worlds, King."

ולכן ואהבת את הוי' אלהיך כי מי לי בשמים כוי כלה שארי ולבבי כוי בבחי' ובכל מאדך בלי גבול שאין לו כלי המגביל רק לדבקה בו ממש באי"ס ב"ה מקור החיים מקור התענוגים.

Therefore, "You shall love Havayah your G-d": for "Whom have I in heaven," etc.; "My flesh and my heart pine away," etc., at the level of "and with all your might," without limit, which has no vessel that limits [it]; only to cleave to Him actually, to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, the Source of life, the Source of delights.

אך איך יבוא למדרגה זו הוא ע"י פסוד"ז [פסוקי דזמרה] וברכות ק"ש [קריאת שמע] פסוד"ז [פסוקי דזמרה] רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות לזמר עריצים על ידי רוממות אל

But how does one come to this rung? It is through Pesukei deZimra (the Verses of Praise) and the blessings of the Shema. Pesukei deZimra: "The exaltations of G-d in their throat, and a double-edged sword": to prune away (lezamer) the tyrants by means of the exaltations of G-d.

ק"ש [קריאת שמע] וברכות ק"ש [קריאת שמע] איך שהמלאכים מקדישים בבחי' ביטול והאופנים ברעש גדול מפני שהם בבחי' יש אלף אלפין ורבו רבבן

The Shema and the blessings of the Shema: how the angels sanctify [Him] in a state of self-nullification (bittul), and the Ofanim [an order of angels] with a great noise, because they are at the level of yesh (something), "a thousand thousands and myriads of myriads."

וכשרואין ביטול היש כי קדוש הוי' צבאות דהיינו הנמשך בצבאות הוא עצמו בחי' קדוש ומובדל ע"כ מרעישים בקול רעש גדול.

And when they see the nullification of the yesh, that "Holy is Havayah of Hosts" (that is, He who is drawn into the hosts is Himself at the level of holy and separate), therefore they clamor with a sound of great noise.

משא"כ שרפים עומדים ממעל לו וכ"ש [וכל שכן] הארץ וכל אשר עליה צ"ל יותר בקול רעש גדול מחמת ביטול היש

Not so "the Seraphim, standing above Him"; and all the more so "the earth and all that is upon it" must be even more "with a sound of great noise," because of the nullification of the yesh.

וזהו ענין ק"ש [קריאת שמע] בבחי' רעש על הביטול למהוי אחד באחד עד שמסיים אני הוי' אלקיכם ממש ואח"כ שמו"ע [שמונה עשרה] תפלה בלחש כמדבר באזני המלך בלחישו

And this is the meaning of the Shema: at the level of noise over the nullification, "to be one with the One," until one concludes, "I am Havayah your G-d," in actual fact. And afterwards [comes] the Shemoneh Esreh, the prayer in a whisper, like one who speaks into the ears of the king in a whisper.

וע"ז אומרים אדני שפתי תפתח כדי להיות ופי יגיד תהלתך ברוך אתה כוי וכ"ז [וכל זה] נקרא בחי' הר הוא גילוי האהבה המסותרת לצאת מהעלם אל הגילוי כוי

And about this we say, "Ado-nai, open my lips," so that there be "and my mouth will declare Your praise": "Blessed are You," etc. All this is called the level of a "mountain": it is the revelation of the hidden love, going out from concealment into revelation, etc.

אך יש עוד בחי׳ הר ההר הר ע״ג [על גבי] הר בחי׳ כפה עליהם הר כגיגית שנמשך הר העליון ע״ג [על גבי] הר התחתון להיות הר ע״ג [על גבי] הר

But there is a further level of "mountain": Hor HaHar ("the mountain of the mountain"), a mountain upon a mountain, the level of "He overturned a mountain upon them like a tub," in which the upper mountain is drawn down upon the lower mountain, so that there is a mountain upon a mountain.

כי ע״י בחי׳ ובכל נפשך לאתדבקא רוחא ברוחא מחשבה במחשבה כו׳ נמשך אתערותא דלעילא מאליו וממילא בלא יגיעה להיות והיו הדברים האלה אשר אנכי כו׳

For through the level of "and with all your soul," "to cleave spirit to spirit," thought with thought, etc., an arousal from above is drawn down of itself and automatically, without toil, so that there be "And these words which I [command you]," etc.

והוא בחי׳ הר העליון כי אורייתא מחכמה נפקת פי׳ חכמה שבבחי׳ ביטול (כי כולם בחכמה עשית ומה יתרון לחכמת התורה אלא שהיא חכמה שבבחי׳ ביטול שמן משחת קדש)

And this is the level of the upper mountain, for "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)": that is, Chochmah that is in a state of bittul. (For "You made them all with Chochmah"; so what advantage has the Chochmah of the Torah? Only that it is Chochmah in a state of bittul, "holy anointing oil.")

שכל התורה היא להביא הכל לבחי׳ ביטול לאחד לזכות את הזכאי ולחייב את החייב ולהפריד הרע מן הטוב לברר כו׳

For the whole Torah is to bring everything to the level of bittul to the One: to acquit the innocent and to convict the guilty, and to separate the evil from the good, to sift [it], etc.

ובחכמה אתבררו להיות ביטול לה׳ אחד ע״י רמ״ח מ״ע [מצות עשה] ושס״ה ל״ת [לא תעשה] ע״י מ״ע [מצות עשה] לדבקה שהם רמ״ח איברים דמלכא כלים ומכון לשבתו ית׳ וע״י ל״ת [לא תעשה] להפריד הרע כו׳

And "through Chochmah they are sifted," so that there be bittul to the One G-d, through the 248 positive commandments and the 365 prohibitions: through the positive commandments, to cleave [to Him], for they are "the 248 limbs of the King," vessels and a foundation for His dwelling, may He be blessed; and through the prohibitions, to separate the evil, etc.

ובחי׳ ביטול זה נמשך באתערותא דלתתא להעלות את הנפש להיות מה הוא רחום כו׳ אשר קדשנו במצותיו במצותיו דייקא וע״ז נאמר ותרם כראם קרני בלותי בשמן רענן׃

And this level of bittul is drawn down through an arousal from below, raising up the soul, so that there be "Just as He is compassionate," etc.; "Who has sanctified us with His commandments," "with His commandments" specifically. And of this it is said, "You have raised my horn like a wild ox; I am anointed with fresh oil."

3 ב וכל זה הוא בחי׳ עליות העולמות ממטה למעלה והוא בחי׳ חותם הבולט ונעשה מלמעלה למטה בחי׳ חותם השוקע

2. All this is the level of the ascents of the worlds from below upward, and this is the level of the raised seal; and from above downward there comes to be the level of the sunken seal.

כי לאו דאית לך צדק ידיעא ולאו מכל מדות כו׳ אלא ע״י אתעדל״ת [אתערותא דלתתא] כל העוסק בתורה הקב״ה שונה כנגדו כו׳ התלבשות אור א״ס ב״ה בחכמה כו׳

For "it is not that You have a known righteousness," and "not of any of the attributes," etc.; rather, through an arousal from below ("Whoever engages in Torah, the Holy One, blessed be He, studies opposite him," etc.) [comes] the enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in Chochmah (wisdom), etc.

ועשיתם אתם כתיב לעשות ולקיים את כל דברי כו׳

It is written, "And you shall do them," [spelled] atem (you): "to do and to fulfill all the words of," etc.

(ועמ״ש בד״ה ועשית ציץ גבי ופתחת עליו פתוחי חותם ועמ״ש בד״ה השמים כסאי בפי׳ לעשות ולקיים כו׳ עד וזהו השמים כסאי כו׳ ע״ש וזהו ענין אחד עם מש״כ [מה שכתוב] בענין החותם שוקע שנמשך מלמעלה ע״י הבליטה שמלמטה)

(And see what is written in the discourse beginning "And you shall make a tzitz [the High Priest's gold head-plate]," regarding "and you shall engrave upon it the engravings of a seal"; and see what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne," on the explanation of "to do and to fulfill," etc., up to "And this is [the meaning of] 'The heavens are My throne,'" etc.; see there. And this is one and the same matter as what is written about the sunken seal, which is drawn down from above through the raising from below.)

וזהו ענין שוקע וירד ה׳ על הר סיני שנעשה התלבשות אור א״ס בבחי׳ העלם כו׳

And this is the matter of "sunken": "And Havayah descended upon Mount Sinai," for there came about the enclothing of the Infinite Light in a state of concealment, etc.

וזהו תפילין של יד דמיושב שהוא כנגד ק״ש [קריאת שמע] וברכותיה בחי׳ תפלה דמיושב בחי׳ רעש גדול ממטה למעלה קדש לי כל בכור הוא חכמה ראשית וכנגד זה מלמעלה למטה למען תהיה תורת ה׳ אורייתא מחכמה נפקת בפיך בבחי׳ שוקע.

And this is the tefillin of the hand, [put on] seated, which corresponds to the Shema and its blessings, the level of the prayer [said] seated, the level of "great noise," from below upward: "Sanctify to Me every firstborn," this is Chochmah, [called] "first." And corresponding to this, from above downward: "So that the Torah of Havayah" ("the Torah comes forth from Chochmah") "may be in your mouth," in the manner of sunken.

4 ופי׳ שנייה יציאת מצרים הוא גילוי האהבה המסותרת מהעלם המוח אל הלב שכל זמן שהוא במוח לבד הוא בבחי׳ מיצר וגלות שאינה בגילוי.

And the second section, the Exodus from Egypt, is the revelation of the hidden love from the concealment of the mind into the heart. For as long as it is in the mind alone, it is in a state of constriction (meitzar) and exile, for it is not revealed.

משא״כ בהתגלות נקרא בחי׳ לידה ומולדותיך ומכורותיך ביום הולדת כו׳ והוא בחי׳ גילוי השמחה של מצוה אם הבנים שמחה תחת אשר לא עבדת כו׳ בשמחה כו׳

Whereas when it is revealed it is called the level of birth: "And your births and your origins, on the day [you were] born," etc. And this is the level of the revelation of the joy of a mitzvah, "a joyful mother of children"; "because you did not serve," etc., "with joy," etc.

והיינו גילוי פי׳ שמע והיה א״ש [אתי שפיר] שהם אהוי״ר [אהבה ויראה] ובמעשה הגילוי הוא בצדקה כשם שע״י פרשה ראשונה נמשך תורה כך ע״י פרשה זו נמשך צדקה שהוא בחי׳ רחמנות וע״י מעורר למעלה ג״כ בחי׳ רחמנות

That is, the revelation of the sections Shema and Vehayah Im Shamoa, which are love and awe. And in deed, the revelation is in charity: just as through the first section Torah is drawn down, so through this section charity is drawn down, which is the level of compassion; and through this one arouses above, too, the level of compassion.

כי לאו מכל מדות כו שהרחמנות הוא התפעלות ולא שייך זה באור א"ס ב"ה שאין בו שום שינוי רצון ח"ו [חס ושלום] אלא שמתלבש בבחי' רחמנות ע"י מעשה הצדקה

For "not of any of the attributes," etc., since compassion is an emotional stirring, and this does not apply to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in which there is no change of will whatsoever, G-d forbid; but rather it is enclothed in the level of compassion through the deed of charity.

באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כן צדקה לחיים כן ובסיס לחיי החיים מכון לשבתך

Through an arousal from below, [there comes] an arousal from above. "Charity is a base (kein) for life": a base and pedestal for the Life of life, "a foundation for Your dwelling."

וזהו ג"כ בחי' שוקע מלמעלה למטה כי להיות התלבשות אור א"ס ב"ה במדות הוא ענין שוקע ובחי' העלם.

And this too is the level of sunken, from above downward; for the enclothing of the Infinite Light, blessed be He, in the emotive attributes (middos) is a matter of sunken and the level of concealment.

5 והנה כל ענין חותם זה שממטה למעלה הוא בולט ומלמעלה למטה הוא שוקע נקרא חותם על זרועך כי שמאלו תחת לראשי.

Now, this whole matter of the seal, which from below upward is raised and from above downward is sunken, is called "a seal upon your arm," for "His left hand is under my head."

לראשי אותיות ישראל ולהיות תחת לראשי דהיינו להיות גורם העלאת ישראל הוא ניצוץ אלקות מלמטה למעלה הוא מבחי' שמאלו:

"My head" (lerashi) has the letters of Yisrael; and to be "under my head," that is, to be the cause of the elevation of Israel, the spark of G-dliness, from below upward, is from the level of "His left hand."

6 ג אך בחי׳ חותם הב׳ שממטה למעלה הוא שוקע הוא ענין שמו״ע [שמונה עשרה] תפלה בלחש השתחוואות בחי׳ ביטול באור א״ס ב״ה ממש (וכמ״ש בד״ה יהודה אתה יודוך וסד״ה השמים כסאי הנ״ל בפי׳ איזה בית כו׳)

3. But the level of the second seal, which from below upward is sunken, is the Shemoneh Esreh, the prayer in a whisper, the bowings, the level of self-nullification (bittul) in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He. (As is explained in the discourse beginning "Yehudah, you, your brothers shall acknowledge," and at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne," mentioned above, in the explanation of "Which house," etc.)

והלוואי שיתפלל אדם כל היום הוא ענין רשימו להיות ונפשי כעפר לכל ולא בבחי׳ יש שאינו יכול לבטל א״ע [את עצמו] רק בטל רצונך כו׳

"Would that a person would pray the whole day": this is the matter of a reshimu (impression), so that there be "and let my soul be as dust to all," and not at the level of yesh (something), which cannot nullify itself; but rather "Nullify your will," etc.

והיינו בבחי׳ מצות ל״ת [לא תעשה] שהם למעלה מבחי׳ מ״ע [מצות עשה] שמי עם י״ה שס״ה שבחי׳ תפילין של יד הוא בחי׳ ו״ה לדבקה בו במ״ע [במצות עשה] להיות העלאה בבחי׳ הר כו׳.

And this is at the level of the prohibitions, which are above the level of the positive commandments: "'My Name' (shemi) with yud-hei, 365." For the level of the tefillin of the hand is the level of vav-hei: to cleave to Him through the positive commandments, so that there be an elevation at the level of a "mountain," etc.

אבל י״ה הוא להיות הביטול במצות ל״ת [לא תעשה] בבחי׳ לא כו׳ ועי״ז נמשך מלמעלה חותם הבולט

But yud-hei is that there be the bittul in the prohibitions, at the level of "not," etc. And through this the raised seal is drawn down from above.

כי הנה בזמן שאין בהמ״ק [בית המקדש] קיים אותותינו לא ראינו כו׳ שהכל הוא בבחי׳ העלם ועמ״ש מזה בד״ה אני ישנה ולבי ער. משא״כ לע״ל [לעתיד לבוא] ולא יכנף עוד מוריך כו׳.

For at a time when the Holy Temple is not standing, "Our signs we have not seen," etc., for everything is in a state of concealment; and see what is written about this in the discourse beginning "I am asleep, but my heart is awake." Whereas in the Time to Come, "and your Teacher will no longer be hidden," etc.

7 וביאור ענין זה הנה יש תורה ויש תורה יש תורה ודברי אשר שמתי בפיך בבחי׳ שוקע להיות התלבשות אור א״ס ב״ה בחכמה והחכמה היא לבוש כמ״ש עוטה אור כשלמה.

The explanation of this matter: there is Torah and there is Torah. There is Torah [of] "And My words which I have placed in your mouth," in the manner of sunken, being the enclothing of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in Chochmah (wisdom); and Chochmah is a garment, as it is written, "He wraps Himself in light as in a garment."

אך שלא יהיה לבוש זה מסתיר ומעלים את אור א״ס המלובש בה אלא כי עין בעין יראו כו׳

But [the other is] that this garment should not hide and conceal the Infinite Light that is enclothed in it, but rather "For eye to eye they shall see," etc.,

חשף ה׳ את זרוע קדשו כו׳ וראו כל אפסי ארץ כו׳ לעיני הגוים גלה צדקתו כו׳ ע״ז נקרא קורא בתורה.

"Havayah has bared His holy arm," etc., "and all the ends of the earth shall see," etc., "before the eyes of the nations He has revealed His righteousness," etc.: for this, one is called "one who reads (kore) in the Torah."

כי ענין לימוד התורה אף שכבר יודע ההלכה מצוה לעסוק בה כדי להמשיך אור א״ס ב״ה שיהיה גילוי אור א״ס למטה ולא יהיה הלבוש מסתיר כלל

For the matter of Torah study: even when one already knows the halachah, it is a mitzvah to engage in it, in order to draw down the Infinite Light, blessed be He, so that there be a revelation of the Infinite Light below, and the garment not hide at all.

וגילוי זה הוא וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו ואינו מניחו ליפרד כו׳ (ועמ״ש סד״ה כי תשמע בקול)

(And see what is written at the end of the discourse beginning "If you will listen to the voice.") And this revelation is "and His right hand embraces me," like a person who embraces his friend and does not let him part, etc.

ועמ״ש מענין וימינו תחבקני בד״ה ביום השמע״צ [השמיני עצרת] ונקרא כחותם על לבך מרצועות דתליין על ליבא

And see what is written on the matter of "and His right hand embraces me" in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly." And it is called "as a seal upon your heart," from the straps that hang over the heart.

כי הנה התפילין הם אותיות הכתובים על הקלף וצריך להיות מוקף גויל מדי רוחותיו כי האותיות הם בחי׳ העלאת הנפש בהשגתה.

For the tefillin are letters written on the parchment, and [each letter] must be surrounded by parchment on its four sides, for the letters are the level of the ascent of the soul in its comprehension.

אבל הקלף הוא למעלה מן האותיות כי הוא הנושא וסובל את האותיות והנה קלף זה הוא העור שממנו הרצועות

But the parchment is above the letters, for it is what bears and carries the letters. And this parchment is the hide from which the straps [come].

הכל הוא רק בחי׳ [ביה] עור בהמה טהורה והרצועות הנמשכות מן הקלף הזה הם תליין על ליבא להיות גילוי האהבה בלב להיות וימינו תחבקני.

All of it is only the hide of a pure animal. And the straps that extend from this parchment hang over the heart, so that there be a revelation of the love in the heart, so that there be "and His right hand embraces me."

8 וזהו שימני כחותם על לבך כי עזה כמות אהבה כמו שהנשמה אע״פ [אף על פי] שאינה צריכה לגוף מ״מ קשה עליה פרידתה הגם שהגוף מחשיך ומעלים את אור הנשמה לפי שהגוף הוא הכלי להנשמה

And this is "Set me as a seal upon your heart, for love is strong as death": just as the soul, although it does not need the body, nevertheless finds its separation [from it] hard, even though the body darkens and conceals the light of the soul, because the body is the vessel for the soul.

כך מבקשת כנס״י [כנסת ישראל] שימני כחותם על לבך אע״פ [אף על פי] שיהיה חשך והעלם דאזיל אנה ואנה כו׳ דיוקנא אשתאר בך הוא בחי׳ הביטול בשמו״ע [בשמונה עשרה]

So the Congregation of Israel asks, "Set me as a seal upon your heart," even though there will be darkness and concealment: "that [I] go here and there," etc., "the image remains in you." This is the level of the self-nullification (bittul) in the Shemoneh Esreh.

ואע"פ [ואף על פי] שאחר התפלה האהבה היא חולפת ועוברת יהיה כחותם להיות וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו מאחוריו כך תהיה וימינו תחבקני אפי' [אפילו] בבחי' אחוריים דהיינו כשפונה אנה ואנה

And although after the prayer the love passes and goes away, it will be like a seal, so that there be "and His right hand embraces me": as a person who embraces his friend from behind, so there will be "and His right hand embraces me" even at the level of the back, that is, when one turns here and there.

מפני שכנס"י [שכנסת ישראל] היא בחי' כלי וכמ"ש נושאי כלי ה' שבשעת התפלה הוא בבחי' ביטול ולכן דייקא אשתאר להיות הלואי שיתפלל אדם כל היום כנ"ל

Because the Congregation of Israel is the level of a vessel, as it is written, "those who bear the vessels of Havayah," for at the time of prayer one is in a state of bittul, therefore [it says] specifically "remains," so that there be "Would that a person would pray the whole day," as mentioned above.

(ועיין בזהר ויחי דף רמ"ד סע"ב [סוף עמוד ב] ודף רמ"ה ובמשפטים דף קי"ד ע"א)

(And see in the Zohar, Vayechi, folio 244, at the end of side b, and folio 245, and in Mishpatim, folio 114a.)

וזהו אשה כי תזריע וילדה זכר וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשה מזרעת תחלה יולדת זכר

And this is "A woman, when she conceives and gives birth to a male"; and our Sages, of blessed memory, said, "[If] the woman emits seed first, she gives birth to a male."

פי' כשההעלאה ממטה למעלה הוא בבחי' שקיעה כי יסוד דנוק' [דנוקבא] שוקע והיא בחי' היראה כענין ותתצב אחותו מרחוק ועי"ז יולדת זכר שנמשך מלמעלה בחי' חותם בולט.

And this is "and his offspring He sealed with the sign of the holy covenant." And see what is written in Parshas Vayakhel on the verse "Take from among you an offering," on the matter of subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha).

9 וזהו וצאצאיו חתם באות ברית קדש. ועמ"ש בפ' ויקהל ע"פ קחו מאתכם תרומה בענין אתכפיא ואתהפכא

איך שע"י אתכפיא בבחי' נפשי כעפר מעורר אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' סוכ"ע למעלה ממה שמעורר ע"י בחי' אתהפכא כוי ע"ש וזהו ג"כ ממש כענין המבואר כאן.

[There it explains] how through subjugation, at the level of "my soul [be] as dust," one arouses an arousal from above from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), higher than what one arouses through the level of transformation, etc.; see there. And this too is exactly like the matter explained here.

ועמ"ש בפי' בחקתי ע"פ ואפו עשר נשים כוי דר"ל [דרוצה לומר] שעשר כחות שבנפש יהיו בחי' נוק' [נוקבא]

And see what is written in Parshas Bechukosai on the verse "And ten women shall bake," etc., which means that the ten powers of the soul should be at the level of Nukva (the feminine),

דהיינו שידע שבאמת הטוב שיש בו הוא מקבל זה מלמעלה שבעל האמת נותן לו האמת ע"ד והי' יגיה חשכי כוי וזהו ג"כ ענין אשה כי תזריע כוי:

that is, that he know that in truth, the good that is in him, he receives it from above, that the Master of truth gives him the truth, in the manner of "and Havayah illuminates my darkness," etc. And this too is the matter of "A woman, when she conceives," etc.

(עוי"ל [עוד יש לומר] בענין שימני כחותם שהם תפילין כי הנה ענין הקב"ה מניח תפילין היינו מה שנמשך אא"ס [אור אין סוף] ומאיר בחכי' [בחכמה] ובינה כוי

(One may further say, on the matter of "Set me as a seal," that they are tefillin: for the matter of "the Holy One, blessed be He, puts on tefillin" is that the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn down and shines in Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), etc.

ולכן בפי' ראשונה נאמר כי מי גוי גדול כוי. ומי גוי גדול. כי היא חכמה עילאה ובהתלבשות אא"ס [אור אין סוף] בחכמה עילאה דאורייתא מחכמה נפקת אזי ישראל נראים גוי גדול וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] בדה"ה כי עמך מק"ח [מקור חיים] בענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל כוי יעו"ש [יעויין שם].

And therefore in the first section it is said, "For who is a great nation," etc., and "And who is a great nation," for it is the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah); and when the Infinite Light is enclothed in the higher Chochmah, for "the Torah comes forth from Chochmah," then Israel appear as "a great nation." And as is written there, in the discourse beginning "For with You is the source of life," on the matter of "Look down from Your holy dwelling, from heaven, and bless Your people Israel," etc.; see there.

והנה החכמה נק' חותם כמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ויכתוב משה כי חותמו של הקב"ה אמת וזהו מדרגת החכמה.) (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פרק ל"ה בהג"ה [בהגהה]).

Now, Chochmah is called a seal, as is explained in the discourse beginning "These are the journeys," on the matter of "And Moshe wrote": for "the seal of the Holy One, blessed be He, is truth," and this is the rung of Chochmah.) (And see Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 35, in the gloss.)

וזהו שימני כחותם שבתפילין דמארי עלמא שהן חותמו של הקב"ה מה כתיב בהו כי מי גוי גדול כו'

And this is "Set me as a seal": [as the seal] that is in the tefillin of the Master of the world, which are the seal of the Holy One, blessed be He. What is written in them? "For who is a great nation," etc.

אף כי עכשיו אותותינו לא ראינו זהו לפי שההמשכה מבחי' חותם שוקע ועמ"ש סד"ה ואלה שמות בנ"י [בני ישראל] הבאים מצרימה.

Though now "our signs we have not seen," this is because the drawing-down is from the level of the sunken seal. And see what is written at the end of the discourse beginning "And these are the names of the children of Israel who came to Egypt."

אך לע"ל [לעתיד לבוא] כי עין בעין יראו זהו ענין חותם בולט והיינו לפי שיהיה גילוי בחי' חכמה עילאה סתימא דכל סתימין כו'

But in the Time to Come, "For eye to eye they shall see": this is the matter of the raised seal. That is, because there will be a revelation of the level of the higher Chochmah, "the most hidden of all hidden," etc.

וזהו כחותם על לבך וימינו תחבקני בחי' חסד דלגאו הנק' חסד דקשוט (באד"ר [באדרא רבא] קל"ג ב') בחי' מקור האמת שהוא ית' אחד האמת ואין זולתו כו'.

And this is "as a seal upon your heart," "and His right hand embraces me": the level of the inner Chesed (kindness), which is called "the Chesed of truth" (in the Idra Rabba [a section of the Zohar], 133b), the level of the Source of truth: that He, may He be blessed, is the true One, and there is nothing besides Him, etc.

ועפ"ז [ועל פי זה] אפ"ל [אפשר לומר] מ"ש בגמרא (פ"ק [פרק קמא] דתענית דף ד') שני דברים שאלה כנס"י [כנסת ישראל] שלא כהוגן והקב"ה השיב כהוגן. א' ויבא כגשם והקב"ה השיבה אהיה כטל כו'.

And according to this one may explain what is said in the Gemara (first chapter of Taanis, folio 4): The Congregation of Israel asked for two things improperly, and the Holy One, blessed be He, answered properly. The first: "And He will come like the rain," and the Holy One, blessed be He, answered her, "I will be like the dew," etc.

הב' שימני כחותם כו' והקב"ה השיבה הן על כפים חקותיך ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפסוק שימני כחותם מבואר הענין באריכות יותר והנה ענין ויבוא כגשם זהו ענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הבאה ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואד יעלה כו'

The second: "Set me as a seal," etc., and the Holy One, blessed be He, answered her, "Behold, upon [My] palms I have engraved you." And in Shir HaShirim Rabbah, on the verse "Set me as a seal," the matter is explained at greater length. Now, the matter of "And He will come like the rain" is the matter of an arousal from above that comes through an arousal from below: "And a mist went up," etc.

אבל אהיה כטל הוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שנמשכה מאליה שלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כמ"ש במ"א בד"ה האזינו השמים.

But "I will be like the dew" is an arousal from above that is drawn down of itself, not through an arousal from below, from a level that an arousal from below does not reach, as is explained elsewhere, in the discourse beginning "Give ear, O heavens."

10 ועד"ז יובן ג"כ ענין שימני כחותם כי הנה עד"מ החותם הוא עשיה גשמיות שחוקק שמו על החותם רק שמ"מ הוא קיום על כל דבר.

And in the same way the matter of "Set me as a seal" will also be understood. For, by way of analogy, the seal is a physical making: one engraves his name on the seal; but nevertheless it is a confirmation of every matter.

והוא ענין חכמה עילאה שנקרא חותמו של הקב״ה אמת והחכמה נקרא עשייה אצלו ית׳ כמ״ש כולם בחכמה עשית ויש בזה חותם בולט וחותם שוקע ח״ע [חכמה עילאה] וח״ת [וחכמה תתאה] כנ״ל.

And this is the matter of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), which is called "the seal of the Holy One, blessed be He," [which is] "truth"; and Chochmah is called a "making" in relation to Him, may He be blessed, as it is written, "You made them all with Chochmah." And in this there are a raised seal and a sunken seal, the higher Chochmah and the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah), as mentioned above.

11 וכוונת הבקשה בזה כי בהתלבשות א״ס בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת שם נראה כנס״י [כנסת ישראל] לדבר חשוב מאד נעלה שבכל התורה נאמר דבר אל בני ישראל צו את בנ״י [בני ישראל] כו׳ אבל בבחי׳ שלמעלה מהחכמה כתיב אם צדקת כו׳.

And the intent of the request in this is that in the enclothing of the Infinite One (Ein Sof) in Chochmah (wisdom), for "the Torah comes forth from Chochmah," there the Congregation of Israel appears as something very important [and] exalted, for in the whole Torah it is said, "Speak to the children of Israel," "Command the children of Israel," etc.; but at the level that is above Chochmah, it is written, "If you are righteous," etc.

12 ולכן בקשה שימני כחותם דוקא. והקב״ה השיבה כהוגן הן על כפים חקותיך כי בקשתה זו שימני כחותם הוא נקרא עדיין שלא כהוגן

Therefore she asked specifically, "Set me as a seal." And the Holy One, blessed be He, answered her properly, "Behold, upon [My] palms I have engraved you." For this request of hers, "Set me as a seal," is still called improper.

שהרי החותם הוא עדיין עשייה גשמיות ודבר נבדל מהעצמות וכך אור א״ס ב״ה מרומם רבות מדרגות אין קץ למעלה מהחכמה כמ״ש בספ״ט [בספר של בינונים] ח״ב [חלק ב׳] בסש״ב

After all, the seal is still a physical making and a thing separate from the essence; and so the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is exalted by many rungs, without end, above Chochmah (wisdom), as is explained in Sefer Shel Beinonim [Tanya], Part II, at the end of chapter 9.

ואף בחי׳ הנקרא חותם בולט בחי׳ גילוי נפלאות כמו יצ״מ [יציאת מצרים] ולא כמו שאותותינו לא ראינו הרי כתיב עושה פלא שגם בחי׳ פלא הוא עשייה גשמיות אצלו ית׳ שנקרא אדון הנפלאות וכמ״ש מזה בד״ה אשירה להוי׳ כי גאה גאה.

And even the level called the raised seal, the level of the revelation of wonders such as the Exodus from Egypt, and not as [when] "our signs we have not seen": behold, it is written, "making wonders," for even the level of a wonder is a physical making in relation to Him, may He be blessed, who is called "Master of wonders." And as is explained about this in the discourse beginning "I will sing to Havayah, for He is most exalted."

אבל באמת ישראל עלו במחשבה שהיא בחי׳ מחשבה הקדומה שלמעלה מהחכמה ועמ״ש בד״ה למנצח על השמינית ומ״ש בפ׳ ציצית בענין פי׳ ישראל לי ראש.

But in truth, "Israel arose in thought," which is the level of the primordial thought that is above Chochmah. And see what is written in the discourse beginning "For the conductor, on the Sheminis [the eight-stringed harp]," and what is written in Parshas Tzitzis on the explanation of "Yisrael: li rosh (a head for Me)."

13 וזהו ענין על כפים חקותיך בחי׳ אותיות החקוקים בעצמותו ית׳ משא״כ החותם הוא אותיות החקוקים בדבר נפרד כו׳

And this is the matter of "upon [My] palms I have engraved you": the level of letters engraved in His very Essence, may He be blessed; whereas the seal is letters engraved in a separate thing, etc.

ועמ״ש ע״פ אם בחקתי תלכו וע״פ זאת חקת התורה והוא ענין גליף גליפו בטהירו עילאה שלמעלה מהחכמה ושם שרש נש״י [נשמות ישראל] כו׳:

And see what is written on the verse "If you walk in My statutes," and on the verse "This is the statute of the Torah." And this is the matter of "He engraved engravings in the supernal luster," which is above Chochmah (wisdom), and there is the root of the souls of Israel, etc.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 37

ביאור על זה

An Explanation of "Set Me as a Seal upon Your Heart"

◇

1 ביאור על זה

An explanation of this [discourse].

2 הנה כתיב והחיות רצוא ושוב שיש ב' מיני עבודה מלמטה למעלה בעבודת האדם בחי' רצוא ובחי' שוב. בחי' רצוא נק' חותם הבולט ובחי' שוב נק' חותם השוקע.

Now, it is written, "And the chayos [the angels called 'living creatures'] were running and returning." That is, there are two kinds of service from below upward in a person's divine service: the level of "running" (ratzo) and the level of "returning" (shov). The level of ratzo is called the raised seal, and the level of shov is called the sunken seal.

ופי' בחי' רצוא היא אהבה ורשפי אש בתשוקה והוא התגלות האהבה המסותרת ממטה למעלה מישראל לאי"ס ב"ה

The meaning of the level of ratzo is love and "flashes of fire" in yearning; it is the revelation of the hidden love, from below upward, of Israel for the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

וזהו ענין כאברהם שקראו הר כמו הר הבולט מן מישור הארץ כמ"כ [כמו כן] התשוקה הנ"ל שרוצה לצאת מנרתקו זהו בחי' בליטה ונקרא חותם הבולט.

This is the meaning of "like Avraham, who called it a mountain": just as a mountain protrudes from the level ground, so too the yearning mentioned above, which wants to leave its sheath, is the level of protrusion, and it is called the raised seal.

3 והנה עד"מ כשמדפיסים בחותם הבולט על השעוה נעשה בהשעוה חותם שוקע.

Now, by way of analogy: when one stamps a raised seal onto wax, a sunken seal is formed in the wax.

כך על ידי בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שבבחי' רצוא שהוא בבחי' חותם בולט והוא בחי' יש מי שאוהב כו' ע"ז נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מלמעלה בחי' חותם שוקע והיינו שנמשך מה התגלות והמשכת אורות בכלים. וכמו שיתבאר.

So too, through the arousal from below (isarusa dilesata) that is in the level of ratzo, which is in the manner of a raised seal and is the level of "there is one who loves," etc.: through this an arousal from above (isarusa dile'eila) is drawn down from above, the level of a sunken seal; that is, there is drawn down from this a revelation and a drawing-down of lights in vessels, as will be explained.

וזהו ענין הר ההר הר ע"ג [על גבי] הר (ועיין בפ' משפטים) (ק"ט ב') ובז"ה [ובזוהר הרקיע] שם

This is the meaning of Hor HaHar [Mount Hor], "a mountain upon a mountain" (see Parshas Mishpatim [in the Zohar], 109b, and the Zohar HaRakia [a commentary on the Zohar] there).

כי חג"ת [חסד גבורה תפארת] דז"א הם נקרא הרים אמנם נה"י [נצח הוד יסוד] דאימא נקרא הרים ע"ג [על גבי] הרים כו' וכ"כ [וכן כתב] בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בישעיה ע"פ כי ההרים ימושו

For Chesed, Gevurah and Tiferes of Z'eir Anpin are called "mountains," whereas Netzach, Hod and Yesod of Imma are called "mountains upon mountains," etc. And so it is written in the Likkutei Torah of the Arizal on Isaiah, on the verse "For the mountains shall depart."

ולכן א"ש [אתי שפיר] שהר ההר נק' חותם שוקע שמלמעלה שנה"י [שנצח הוד יסוד] דאימא הם לבוש וכיסוי להמוחין והם מתלבשים בז"א ועיין בזהר בשלח (ד"נ סע"א [סוף עמוד א]) בענין עד לא אשתקע אוירא דכיא. ואפשר שייך ג"כ לבחי' חותם שוקע

Therefore it is well understood that Hor HaHar is called the sunken seal from above, for Netzach, Hod and Yesod of Imma are a garment and a covering for the intellect (mochin), and they are enclothed in Z'eir Anpin. See the Zohar, Beshalach (folio 50, end of side a), on the matter of "before the pure air sank in." Possibly this also pertains to the level of the sunken seal.

ועמ"ש עוד בענין הר ההר בד"ה נשא את ראש בני גרשון

See further what is written on the matter of Hor HaHar in the discourse beginning "Take the head count of the sons of Gershon."

משא"כ ע"י העבודה הבי' שמלמטה למעלה בחי' שוב היינו ביטול הרצון בתכלית ונפשי כעפר יראי' בושת זהו בחי' חותם השוקע שמלמטה וע"י"ז נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מלמעלה בחי' חותם בולט

In contrast, through the second service from below upward, the level of shov, that is, the complete nullification of the will, and "my soul [shall be] like dust," the awe of shame, which is the level of the sunken seal from below: through this an arousal from above is drawn down from above, the level of a raised seal,

דהיינו התגלות אור א"ס שלא בהתלבשות כלל כמו שיהיה לעתיד דכתיב ולא יכנף כו' עין בעין כו' התגלות אלקות

namely, a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) not enclothed at all, as it will be in the time to come, as it is written, "And [your Teacher] shall not be hidden," etc., [and] "eye to eye," etc.: a revelation of G-dliness.

וזהו ג"כ בחי' מצות ל"ת [לא תעשה] וכנודע של"ת [שלא תעשה] גדלה מעלתן מבחי' עשה כי ל"ת [לא תעשה] הם מבחי' י"ה ומ"ע [ומצות עשה] ו"ה.

This is also the level of the prohibitive commandments, as is known, that the prohibitions are greater in stature than the positive [commandments], for the prohibitions are from the level of yud-hei, and the positive commandments [from] vav-hei.

דהנה נודע ד' אותיות הוי' יוד בחי' חכמה בחי' צמצום וביטול כמו נקודה והוא בחי' יראה עילאה יראה פנימית יראה בושת.

For it is known [that among] the four letters of [the Name] Havayah, the yud is the level of Chochmah (wisdom), the level of tzimtzum (contraction) and self-nullification (bittul), like a point; and it is the level of higher awe, inner awe, the awe of shame.

ה' בינה המשכת אהבה עילאה וזהו דחילו ורחימו וענין ו"ה ו' אהבה זוטא ה' יראה תתאה וזהו רחימו ודחילו נמצא ל"ת [לא תעשה] שהם מבחי' י"ה י' ביטול במציאות כו'

The hei is Binah (understanding), the drawing-down of higher love; and this is "awe and love" (dechilu urechimu). As for vav-hei: the vav is lesser love and the hei is lower awe; and this is "love and awe" (rechimu udechilu). It follows that the prohibitions, which are from the level of yud-hei, [have the quality of] the yud: nullification of [one's very] existence, etc.

(ועוד יובן מענין זה ענין חותם שוקע שמלמטה שממשיך מבחי' גבוה יותר שהרי ע"י אהבה זוטא דבחי' ו' חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצילות בחי' הרים חותם בולט ממשיכים מלמעלה מבחי' בינה ה' ראשונה אהבה רבה חותם שוקע

(From this one can further understand the matter of the sunken seal from below, that it draws down from a higher level. For through lesser love, of the level of the vav, Chesed, Gevurah and Tiferes of Atzilus, the level of "mountains," a raised seal, one draws down from above, from the level of Binah, the first hei, great love, a sunken seal;

אבל יראה תתאה חותם שוקע שרשה ביראה עילאה אבא עילאה שנק' חותם בולט לגבי בינה וזהו בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וכונן שמים בתבונה כו' וכמ"ש לקמן בענין אשה מזרעת תחלה)

but lower awe, a sunken seal, has its root in higher awe, the supernal Abba, which is called a raised seal relative to Binah. This is [the meaning of] "With Chochmah He founded the earth" ("Abba founded the daughter") "and established the heavens with understanding," etc. And as is explained below on the matter of "[if] the woman emits seed first.")

והנה להמשיך מבחי' א"ס שלמעלה מע"ס [מעשר ספירות] אי אפשר רק ע"י ביטול היש שהוא בחי' שקיעה מלמטה שעי"ז נעשה התגלות ובליטה מלמעלה עין בעין כו'

Now, to draw down from the level of the Infinite One (Ein Sof) that is above the Ten Sefiros is impossible except through the nullification of the yesh (being), which is the level of sinking from below; through this there comes about a revelation and protrusion from above, "eye to eye," etc.

וזהו ענין הל"ת [הלא תעשה] כי זהו הכלל דסט"א [דסטרא אחרא] הכל בחי' יש ודבר ולכן ע"י מצות ל"ת [לא תעשה] לא תלבש שעטנז מבטל היש וכו' אתכפיא סט"א [סטרא אחרא]

This is the meaning of the prohibitions. For this is the rule: the sitra achra (the other side) is entirely the level of yesh and "something." Therefore, through a prohibitive commandment, "You shall not wear shaatnez [wool and linen together]," one nullifies the yesh, etc., [and] the sitra achra is subdued.

וכן באדם ביטול עצמותו הן ולאו שוין בחי' שקיעה ממילא נעשה מלמעלה בחי' בליטה התגלות אור א"ס ולא יכנף עוד כו'.

So too in a person: the nullification of his very self, [where] "yes" and "no" are alike, the level of sinking; as a matter of course there comes about from above the level of protrusion, a revelation of the Infinite Light, "and [your Teacher] shall no longer be hidden," etc.

אכן ע"י בחי' אהבה וקיום מ"ע [מצות עשה] לא יוכלו להמשיך מלמעלה מהשתלשלות כי אהבה הוא ג"כ בבחי' יש וכלי

However, through the level of love and the fulfillment of the positive commandments, one cannot draw down from beyond the chain of descending worlds (hishtalshelus), for love too is in the category of yesh and a vessel.

לכן ממשיכים מלמעלה ג"כ התגלות אורות בכלים אשר הכלים מלבישים להאורות וזהו בחי' חותם שוקע שמלמעלה כנ"ל.

Therefore what one draws down from above is likewise a revelation of lights in vessels, where the vessels enclothe the lights; and this is the level of the sunken seal from above, as mentioned above.

וזהו זוכר חסדי אבות אבות היינו או"א [אבא ואימא] ומביא גואל לבני בניהם היינו נה"י [נצח הוד יסוד] כי בניהם היינו חג"ת [חסד גבורה תפארת] ובני בניהם היינו נה"י [נצח הוד יסוד] (עיין בזהר ר"פ שמיני דל"ו סע"א [סוף עמוד א] ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם)

This is [the meaning of] "Who remembers the kindnesses of the fathers": "the fathers" are Abba and Imma; "and brings a redeemer to their children's children": this is Netzach, Hod and Yesod, for "their children" are Chesed, Gevurah and Tiferes, and "their children's children" are Netzach, Hod and Yesod (see the Zohar at the beginning of Parshas Shemini, folio 36, end of side a, and the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar] there);

למען שמו היינו מל' נמצא זהו ענין התלבשות אור א"ס בע"ס [בעשר ספירות] דאצי' מאו"א [מאבא ואימא] עד מלכות.

"for the sake of His Name": this is Malchus. It follows that this is the enclothement of the Infinite Light in the Ten Sefiros of Atzilus, from Abba and Imma down to Malchus.

וזהו באהבה ב' אהבה דהיינו שע"י האהבה מלמטה למעלה נמשך מלמעלה ג"כ אהבה להיות האהבה דוחקת שיומשך אור א"ס להתלבש בע"ס [בעשר ספירות].

And this is [the meaning of] "with love" (be'ahavah): beis ahavah, two loves; that is, through the love from below upward, love is also drawn down from above, so that the love presses for the Infinite Light to be drawn down and enclothed in the Ten Sefiros.

4 וזהו כמים הפנים כ'ו וזהו ואהבת ב"פ [ב' פעמים] אור שע"י גילוי אור האהבה המסותרת מלמטה למעלה נמשך מלמעלה אור אהבה עליונה

This is [the meaning of] "As in water, the face…," etc. And this is [why] ve'ahavta ("you shall love") is [in numerical value] twice or ("light"): through the revelation of the light of the hidden love from below upward, a light of supernal love is drawn down from above.

וכן ע"י קיום מ"ע [מצות עשה] כמו שע"י צדקה מעורר מלמעלה ג"כ רחמנות וצדקה כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים

So too through the fulfillment of the positive commandments, as through charity one also arouses compassion and charity from above: "Whoever has compassion on creatures is shown compassion from Heaven."

שמצד עצמות המאציל אין שייך שום מדה כי לאו דאית לך צדק ידיעא כו' רק ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] נמשך מלמעלה מדות הנ"ל אורות בכלים:

For from the perspective of the essence of the Emanator no attribute applies at all, since "it is not that You have a known justice," etc.; only through an arousal from below are the above-mentioned attributes drawn down from above, lights in vessels.

5 ב אמנם ע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] ובטול היש בחי' שקיעה שמלמטה נמשך מזה מלמעלה ג"כ שלא בדרך השתלשלות בבחי' גילוי ובליטה

2. However, through the fulfillment of the prohibitive commandments and the nullification of the yesh, the level of sinking from below, there is drawn down from this, from above, also [what is] not by way of the chain of descending worlds (hishtalshelus), in a manner of revelation and protrusion.

וכמו שמבואר בע"ח [בעץ חיים] שיש ב' בחי' העלאות היינו עליית העולמות בשבת הוא שפנימית עולם התחתון עולה ומלביש עולם העליון וחיצוניות עולם העליון נמשך לפנימי' [לפנימיות / לפנימית] עולם התחתון

As is explained in Etz Chaim, there are two kinds of ascent. [The first is] the ascent of the worlds on Shabbos, in which the inner dimension (pnimiyus) of the lower world rises and enclothes the higher world, and the outer dimension (chitzoniyus) of the higher world is drawn down into the inner dimension of the lower world.

והיינו מחמת כי ההעלאה מעולם התחתון הוא ע"י אהבה בחי' בליטה ולא בבחי' ביטול ממש לכן נמשך מלמעלה בחי' שקיעה להתלבש בתוך פנימית עולם התחתון בבחי' צמצום.

This is because the ascent from the lower world is through love, the level of protrusion, and not in a manner of actual bittul; therefore what is drawn down from above is the level of sinking, to be enclothed within the inner dimension of the lower world in a manner of contraction (tzimtzum).

אבל יש עוד העלאת בחי' מ"ן [מיין נוקבין] בבחי' עיבור בבטן אימא תלת כלילן גו תלת היינו שנתבטל ממהותו לגמרי בחי' שקיעה ונכלל בעליון ממש ונמשך מזה מ"ד [מיין דוכרין] המשכת מוחין חדשים

But there is another [kind]: the ascent of mayin nukvin (feminine waters) in a manner of gestation (ibbur) in the womb of Imma, "three included within three"; that is, it is completely nullified from its own being, the level of sinking, and is included in the higher [level] itself. And from this mayin duchrin (masculine waters) are drawn down, a drawing-down of new mochin.

וזהו ענין יצ"מ [יציאת מצרים] כי גלות מצרים היה בבחי' עיבור ונעשה הגאולה ויצ"מ [ויציאת מצרים] מוחין חדשים (וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים]) (שער כ"א פ"א) שהם מוחין עליונים מאד מאד כו'

This is the meaning of the Exodus from Egypt. For the exile in Egypt was in a manner of gestation, and the redemption and Exodus from Egypt came about [as] new mochin (and see Pri Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 21, chapter 1), which are very, very lofty mochin, etc.

וגם באו שלא בהדרגה משא"כ בשום פעם אחרת רק במדרגה כו' ע"ש ועמ"ש לעיל בד"ה קול דודי בפי' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה

And they also came not gradually, which is not so at any other time, [when they come] only step by step, etc. See there. And see what is written above in the discourse beginning "The voice of my beloved," in the explanation of "the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, revealed Himself to them."

ועוד שיצ"מ [שיציאת מצרים] וקי"ס [וקריעת ים סוף] גילוי הנסים בשינוי הטבע לגמרי בשמים ובארץ בחי' חותם בולט שהוא ההפך מבחי' אותותינו לא ראינו כו'

Moreover, the Exodus from Egypt and the Splitting of the Sea were a revelation of miracles with a complete change of nature, in heaven and on earth: the level of the raised seal, which is the opposite of the level of "We have not seen our signs," etc.

וזהו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר היינו כשההעלאה ממטה למעלי' [למעלה / למעלת] הוא בבחי' שקיעה כנודע יסוד דנוק' [דנוקבא] שוקע אזי יולדת זכר שנמשך מלמעלי' [מלמעלה] בחי' בליטה

And this is [the meaning of] "[if] the woman emits seed first, she bears a male": that is, when the ascent from below upward is in a manner of sinking, as is known that the Yesod of Nukva is sunken, then "she bears a male": the level of protrusion is drawn down from above.

ולהיפך איש מזריע תחלה ממטה למעלה בחי' בליטה ע"י אהבה יולדת נקבה מלמעלה בחי' שקיעה המשכת אורות בכלים

Conversely, [if] "the man emits seed first," from below upward, the level of protrusion through love, "she bears a female": from above, the level of sinking, a drawing-down of lights in vessels.

(בענין חותם שוקע וחותם בולט שמלמעלה י"ל [יש לומר] כי הנה ע"י תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן ממשיכים מבחי' כתר אך מ"ע [מצות עשה] שהן מבחי' ו"ה היינו ז"ת [ז' תחתונות] דא"א ולפי שהן מתלבשים באצי' כי או"א [אבא ואימא] מלבישים חו"ג [חסד וגבורה] דא"א כו'. ולכן נקרא חותם שוקע.

(Regarding the sunken seal and the raised seal from above, it may be said: through the 613 mitzvos of the Torah and the seven mitzvos of the Rabbis, one draws down from the level of Keser (the Crown). But the positive commandments, which are from the level of vav-hei, are the seven lower [Sefiros] of Arich Anpin [the outer level of Keser], and because they are enclothed in Atzilus, for Abba and Imma enclothe Chesed and Gevurah of Arich Anpin, etc., they are therefore called a sunken seal.

אמנם הל"ת [הלא תעשה] שהן מבחי' י"ה היינו ג"ר [ג' ראשונות] דא"א שאינם מתלבשים כלל לכן נקרא חותם בולט כו' ולפמשנ"ת [ולפי מה שנתבאר] בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה בענין מצות ל"ת [לא תעשה] ומ"ע [ומצות עשה] שהמ"ע [שהמצות עשה] ממשיכין האור מז"ת [מז' תחתונות] דע"י [דעתיק יומין] והל"ת [והלא תעשה] ממשיכין מג"ר [מג' ראשונות] דע"י [דעתיק יומין].

The prohibitions, however, which are from the level of yud-hei, are the first three [Sefiros] of Arich Anpin, which are not enclothed at all; therefore they are called a raised seal, etc. And according to what was explained in the Biur [explanatory discourse] on "I am black, yet comely," on the matter of the prohibitive and positive commandments, that the positive commandments draw down the light from the seven lower [Sefiros] of Atik Yomin [the "Ancient of Days," the inner level of Keser], and the prohibitions draw down from the first three [Sefiros] of Atik Yomin:

והנה איתא בע"ח [בעץ חיים] שער א"א) (פרק א' ב') שז"ת [שזי תחתונות] דעתיק מתלבשין תוך א"א והוא מושג ונודע אצלנו ע"ח [עץ חיים] ואי"א

Now, it is stated in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin (chapters 1 and 2), that the seven lower [Sefiros] of Atik are enclothed within Arich Anpin, and it is grasped and known to us through Arich Anpin;

אך ג"ר [גי ראשונות] דעתיק א"א שיתלבשו תוך א"א. וזהו ענין רישא דלא אתיידע כי אפילו א"א עצמו לא ידע ליה יעו"ש [יעויין שם].

but the first three [Sefiros] of Atik cannot be enclothed within Arich Anpin. And this is the meaning of "the head that is not known," for even Arich Anpin itself does not know it. See there.

6 ונודע דבחי' עתיק הוא מבחי' מל' דא"ס ובחי' א"א הוא שרש הנאצלים וא"כ ז"ת [זי תחתונות] דעתיק זהו ההארה מא"ס הנמשך ומתלבש עכשיו בשרש הנאצלים.

Now, it is known that the level of Atik is from the level of Malchus of the Infinite One (Ein Sof), and the level of Arich Anpin is the root of the emanated [beings]. If so, the seven lower [Sefiros] of Atik are the radiance from the Infinite One that is drawn down and enclothed now in the root of the emanated [beings].

אכן ג"ר [גי ראשונות] דעתיק שאי אפשר שיתלבשו תוך א"א היינו האור מא"ס מה שאינו נמשך ומתלבש עכשיו כלל אפילו בשרש האצילות.

But the first three [Sefiros] of Atik, which cannot be enclothed within Arich Anpin, are the light from the Infinite One that is not drawn down and enclothed at all now, even in the root of Atzilus.

7 ולעתיד יהיה גילוי בחינה זו זהו הנק' חותם בולט. ועו"ל [ועוד יש לומר] ועיקר עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת ק"ש [קריאת שמע] שהמדרגה היותר עצומה שאפשר להמשיך מוחין עכשיו הוא מחיצוניות עתיק כו'.

In the time to come there will be a revelation of this level; this is what is called the raised seal. One may further say, and this is the main [explanation], according to what is written in Pri Etz Chaim on the kavanah [mystical intention] of the Shema, that the most immense level from which it is possible to draw down mochin now is from the outer dimension of Atik, etc.,

משא"כ פנימית עתיק הוא סתום וגנוז ולכן פנימית יסוד עתיק זהו בחי' חותם בולט וזהו שיתגלה רק לעתיד וע"ז נאמר וברית שלומי לא תמוט כו'

whereas the inner dimension of Atik is sealed and hidden. Therefore the inner dimension of Yesod of Atik is the level of the raised seal, and this is what will be revealed only in the time to come; and of this it is said, "And My covenant of peace shall not be shaken," etc.

ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בזהר ח"א [חלק א'] (בד' ד' סע"ב [סוף עמוד ב]) בד"ה ועלאת בחיי עלמין כו' ובפ' בא (בדף מ' ע"ב).

See the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] on the Zohar, Part I (folio 4, end of side b), on the passage beginning "And it entered into the eighteen worlds," etc., and in Parshas Bo (folio 40, side b).

עוי"ל [עוד יש לומר] בזה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א בענין וקבל היהודים כו' מה ראו כו' שם נזכר ג"כ מענין אשה מזרעת תחלה והוא בד"ה חיי אינש.

One may further explain this according to what is written elsewhere on the matter of "And the Jews accepted," etc., [and] "What did they see," etc.; the matter of "the woman emits seed first" is also mentioned there. And it is in the discourse beginning "Chayei inash."

ועיין מ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בספר מבוא שערים שער שלישי ח"ב [חלק ב'] פ"ב [פרק ב'] וזהו ענין השני חותמות כחותם על זרועך כחותם על לבך תפילין של יד ותפילין של ראש:

And see what Rabbi Chaim Vital wrote in the book Mavo She'arim, Sha'ar (Gate) 3, Part 2, chapter 2. And this is the meaning of the two seals, "as a seal upon your arm" [and] "as a seal upon your heart": the tefillin of the hand and the tefillin of the head.

8 ג ויובן בהקדים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה כי ענין האותיות הוא לשון אתא שבא דבר חדש והתהוות חדשה

3. This will be understood by first introducing the saying of our Sages, of blessed memory: "Any letter that is not surrounded by parchment on its four sides is invalid." For the concept of letters (osiyos) is from the term asa, "came," [meaning] that something new comes, a new coming-into-being;

דהיינו שיתהווה מבחי' חסד דאצילות יהי רקיע או שיתהווה מחכמה מדות נק' אותיות כמ"כ [כמו כן] שיתהוה מלמעלה מן הדעת בחי' חכמה נק' ג"כ אותיות

that is, that from the level of Chesed of Atzilus there should come into being "Let there be a firmament," or that emotive attributes should come into being from Chochmah, is called letters. So too, that the level of Chochmah should come into being from what is above Daas (knowledge) is also called letters.

אך שם הוא רק בבחי' שערות שאין ערוך לעצמותו כלל כמו שאם חותך השער אין נוגע למהותו כלל ולא איכפת ליה כלל רק אעפ"כ [אף על פי כן] השערות הוא המשכה כל שהוא ממהותו.

But there it is only in the manner of hairs, which bear no comparison at all to his essence: just as when one cuts the hair it does not touch his being at all, and he does not mind at all. Nevertheless, the hairs are a slight extension from his being.

9 וזהו אבא יונק ממזל ח' בחי' שערות כו'. ומקור שרשן הוא בחי' גלגלתא לבנונית חסד דעתיק ומשם נמשך הארת שערות שיתהוה מזה בחי' חכמה דאצילות ראשית ומקור השתלשלות

This is [why] Abba draws nourishment from the eighth mazal [the eighth 'flow' of the beard of Arich Anpin], the level of hairs, etc. And the source of their root is the level of the skull (gulgalta), the whiteness, the Chesed of Atik; and from there the radiance of the hairs is drawn, so that from it there comes into being the level of Chochmah of Atzilus, the beginning and source of the chain of descending worlds (hishtalshelus).

כמו כן באדם הגלגלת בעצם היא לבנה ומקפת על המוחין ומשם צומח שערות (ועיין מזה בע"ח [בעץ חיים] שער א"א פ"ה ויש בחי' שערות מעולין כו' ויש בחינה אחרת כו' וזה נתבאר במבוא שערים ש"ג ח"ב [חלק ב'] ספ"ט)

So too in a person: the skull is, in its substance, white, and it surrounds the brain, and from it the hairs grow. (See on this in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 5: "And there is a level of hairs [that are] superior," etc., "and there is another level," etc.; and this is explained in Mavo She'arim, Sha'ar (Gate) 3, Part 2, end of chapter 9.)

וזהו ענין סופר וספר פי' סופר היא חכמ' [חכמה] ראשי' [ראשית] ומקור ההשתלשלות שמאתו בא האותיות והתהוות חדשות בספר שהוא בינה ונקרא פתוחי חותם כשנבקע יסוד אימא נפתח ונתגלה בחי' אותיות המדות

And this is the meaning of sofer and sefer ("scribe" and "book"). That is, sofer is Chochmah, the beginning and source of hishtalshelus, from which the letters and new comings-into-being come into the sefer, which is Binah. And it is called "engravings of a seal" (pittuchei chosam): when the Yesod of Imma is split open, the level of the letters of the emotive attributes is opened and revealed.

(כאן מדבר בענין ההמשכה מחו"ב [מחכמה ובינה] לז"א ע"י אותיות שלכן הלבנונית הסובל האותיות זהו בחי' חכמה כו' ולעיל דיבר בהמשכה מכתר לחו"ב [לחכמה ובינה] ע"י אותיות שהלבנונית הוא גלגלתא דא"א כו'

(Here it is speaking of the drawing-down from Chochmah and Binah to Z'eir Anpin through letters, so that the whiteness that bears the letters is the level of Chochmah, etc.; whereas above it spoke of the drawing-down from Keser to Chochmah and Binah through letters, where the whiteness is the skull of Arich Anpin, etc.)

ועיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' שופטים) (דער"ה א') גבי גרמין בנויין על מוחא כו' אינון חיורין כו' וכתיבא אוכמא לא אשתמודע אלא מגו חוורא כגוונא דאורייתא כו'

And see the Raaya Mehemna [a section of the Zohar], Parshas Shoftim (folio 275a), regarding "bones built upon the brain," etc.: "they are white," etc., "and black writing is recognized only from within the white, like the Torah," etc.

ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם דחוורו ואוכמא הם חו"ב [חכמה ובינה] כו' וכמו עצמיות השכל הוא נושא וסובל את האותיות שנתהוו בו כשנמשך השכל בהשגה והבנה כו' וכמ"ש במ"א

And in the Ramaz's commentary there: the white and the black are Chochmah and Binah, etc. It is like the essence of the intellect, which carries and bears the letters that came into being within it when the intellect is drawn into comprehension and understanding, etc., as is written elsewhere.

וזהו שבינה נקרא ספר בחי' אותיות וחכמה סופר ראשית ומקור כו' בחי' חוורו.

And this is why Binah is called sefer, the level of letters, and Chochmah sofer, the beginning and source, etc., the level of whiteness.

10 וכן נתבאר בביאור ע"פ ועשית ציץ בפי' תצוה גבי ופתחת עליו פתוחי חותם.

This is also explained in the Biur on "And you shall make a tzitz [the High Priest's gold forehead-plate]" in Parshas Tetzaveh, regarding "And you shall engrave upon it engravings of a seal."

ובע"ח [ובעץ חיים] שער כ"ה דרוש ה' בענין ת"ת [תפארת] דאימא שנעשה כתר לז"א כתב כי כל בחי' אימא לובן ורחמים בערך ז"א ורישא חוורא דגלגלתא היא לבנונית ת"ת [תפארת] דתבונה כו' ועד"ז תבין בא"א כו' ע"ש

And in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 25, Drush 5, on the matter of the Tiferes of Imma that becomes the Keser of Z'eir Anpin, he writes that every aspect of Imma is whiteness and mercy relative to Z'eir Anpin, and the white head of the skull is the whiteness of the Tiferes of Tevunah [the lower level of Binah], etc., "and in the same way you will understand [it] in Arich Anpin," etc. See there.

א"כ לפ"ז [לפי זה] י"ל [יש לומר] דספר דהיינו בינה כולל הגויל הלבן שהוא בחי' חוורא דגלגלתא שמת"ת [שמתפארת] דאימא וגם כולל האותיות שנמשכים מיסוד דאימא כו'

If so, accordingly it may be said that sefer, that is, Binah, includes the white parchment, which is the level of the whiteness of the skull that is from the Tiferes of Imma, and it also includes the letters, which are drawn from the Yesod of Imma, etc.

וסופר שהוא ח"ע [חכמה עילאה] היא למעלה מב' בחי' דספר דחוורא ואוכמא.

And sofer, which is the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), is above both aspects of the sefer, the white and the black.

11 וע"ד שנתבאר במ"א בענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה לפי ששרשם מח"ע [מחכמה עילאה] שנק' סופר שלמעלה מבחי' תשב"כ [תורה שבכתב] שנק' ספר

This is along the lines of what is explained elsewhere on the matter of "The words of the Scribes (soferim) are dearer to Me than the wine of the Torah": because their root is from the higher Chochmah, which is called sofer, which is above the level of the Written Torah, which is called sefer.

והרי תשב"כ [תורה שבכתב] שנקרא ספר יש בה חוורא ואוכמו כנ"ל שכל אות שאינו מוקף גויל כו'

Now, the Written Torah, which is called sefer, has in it white and black, as mentioned above, that any letter that is not surrounded by parchment, etc.

וצ"ל דסופר הוא למעלה מזה והיינו כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דרישא חיורא דגלגלתא הוא לבנונית ת"ת [תפארת] דתבונה

So it must be said that sofer is above this. That is, as is written in Etz Chaim, that the white head of the skull is the whiteness of the Tiferes of Tevunah.

וא"כ ח"ע [חכמה עילאה] שהוא בחי' סופר הוא למעלה מבחי' זו ואפשר לבאר זה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ע"פ שחורה אני ונאוה שבחי' ספר היא בחי' מקור האור המקיף שלמעלה מבחי' נהורא חיוורא ונהורא אוכמא כו' ע"ש

If so, the higher Chochmah, which is the level of sofer, is above this level. And this can be explained according to what is written on "I am black, yet comely," that the level of sofer is the level of the source of the encompassing light, which is above the level of "white light" and "black light," etc. See there.

וזהו ענין האותיות שבתפילין והגויל כי ד' פרשיות הם המשכת ד' מוחין

And this is the meaning of the letters in the tefillin and the parchment. For the four passages are the drawing-down of the four mochin:

קדש לי כל בכור חכמה להיות נמשך ומתגלה למטה בחי' חכמה כדכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך אני המשנה המדברת בפיך עוסק בתורה לשמה להמשיך לה אורות בכלים.

"Sanctify to Me every firstborn" is Chochmah, so that the level of Chochmah may be drawn down and revealed below, as it is written, "so that the Torah of Havayah may be in your mouth": "I am the Mishnah that speaks in your mouth"; [one] engages in Torah for its own sake, to draw down to it lights in vessels.

והיה כי יביאך מוח בינה כו' והגויל הלבן המקיף את האותיות הוא בחי' גלגלתא לבנונית אשר הוא מקיף ומקור למוחין כו':

"And it shall be when He brings you" is the mind (mo'ach) of Binah, etc. And the white parchment that surrounds the letters is the level of the skull, the whiteness, which encompasses the mochin and is their source, etc.

12 ד ועתה יובן ענין כחותם על לבך דקאי על תש"ר [תפילין של ראש] ונקרא על לבך כי רצועות תש"ר [תפילין של ראש] תליין על ליבא

4. Now the meaning of "as a seal upon your heart" will be understood, which refers to the tefillin of the head. It is called "upon your heart" because the straps of the tefillin of the head "hang over the heart."

כי הנה הרצועות נעשים ג"כ מעור שהוא ג"כ כמו קלף וגם כשרים כשנעשים הרצועות מקלף כי הרצועות הם המדות עליונות (עיין בזהר פ' פנחס דרל"ו ע"ב)

For the straps, too, are made of hide, which is also like parchment; and they are also valid when the straps are made of parchment. For the straps are the supernal emotive attributes (middos) (see the Zohar, Parshas Pinchas, folio 236b),

שהם נמשכין ג"כ מבחי' לבנונית דגלגלתא שזהו ענין הגויל כנ"ל

which are also drawn from the level of the whiteness of the skull, which is the parchment, as mentioned above.

ואף שאנו רואין שהמדות נמשכים מן השכל והתינוק ששכלו קטן אהבתו ג"כ בדברים קטנים אעפ"כ יש במדות מקור ג"כ מלמעלה מהשכל [אף על פי כן]

And although we see that the emotive attributes are drawn from the intellect, and a child, whose intellect is small, also loves small things, nevertheless the emotive attributes also have a source above the intellect,

וכמו שאיתא באדרא זוטא (דף רצ"ב ע"א) ז"א בעתיקא קדישא תלייא ואחיד ששרש המדות דאצי' מבחינת עתיקא וגלגלתא רק ההמשכה הוא דרך השכל

as is stated in the Idra Zuta [a section of the Zohar] (folio 292a): "Z'eir Anpin hangs upon and is bound to the holy Atika," [meaning] that the root of the emotive attributes of Atzilus is from the level of Atika and the skull, only the drawing-down is by way of the intellect.

וכמו שאנו רואים בחוש שהתפעלות המדות נעשה התחלתן מן השכל. אבל אח"כ כשנתפעל גדלה ההתפעלות למעלה מן השכל כמו שאם אדם רואה אוהבו שלא ראה אותו מזמן כביר נעשה השמחה והתפעלות גדולה למעלה מן השכל

As we see tangibly, the stirring of the emotions begins from the intellect. But afterwards, once he is stirred, the stirring grows beyond the intellect; as when a person sees a friend whom he has not seen for a long time, a joy and great stirring arise beyond the intellect.

והטעם שהוא מפני שמקור המדות הם מלמעלה מהשכל כו' כי אוי"א [אבא ואימא] אתכלילו במזלא וביה תליין וביה אחידן שנמשכין מבחי' שערות וזי"א שהוא המדות בעתיקא אחיד ותלייא (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה בפי' יתרו) שהוא הגויל הלבן

And the reason is that the source of the emotive attributes is above the intellect, etc., for Abba and Imma "are included in the mazla, and upon it they hang, and to it they are bound," since they are drawn from the level of the hairs; while Z'eir Anpin, which is the emotive attributes, "is bound to and hangs upon Atika" (see what is written on this also in the discourse beginning "The matter of 'The Patriarchs are the Chariot,'" in Parshas Yisro), which is the white parchment.

לכן הרצועות נמשכו ונעשו ג"כ מגויל שבעצמות הגויל הוא בחי' לובן היינו חסד דעתיק ומשם נמשכו על הלב שהוא בחי' מדות רק שהארה והמשכה זו מחסד דעתיק למדות אי אפשר להתלבש בפנימית המדה כמו התלבשות השכל רק בבחי' מקיף על המדה

Therefore the straps, too, were drawn and made from parchment, for in the essence of the parchment is the level of whiteness, namely the Chesed of Atik; and from there they are drawn over the heart, which is the level of the emotive attributes. Only, this radiance and drawing-down from the Chesed of Atik to the emotive attributes cannot be enclothed in the inner dimension of the attribute as the enclothement of the intellect [is], but only in a manner of encompassing the attribute.

וזהו וימינו תחבקני פי' ימינו חסד דעתיק תחבקני בבחי' מקיף כמו אדם המחבק חבירו הוא בבחי' מקיף

And this is [the meaning of] "And His right hand embraces me": that is, "His right hand" is the Chesed of Atik; "embraces me," in a manner of encompassing, as a person who embraces his friend does so in a manner of encompassing.

לכן הרצועות נמשכין ותליין על הלב בבחי' מקיף ושרשן מהגויל שהוא לבנונית דלעילא היינו הקלף הלבן המקיף להאותיות כנ"ל

Therefore the straps extend and hang over the heart, in a manner of encompassing, and their root is from the parchment, which is the supernal whiteness, namely the white parchment that surrounds the letters, as mentioned above.

רק מחמת שנשתלשלו למטה במדות אין בהם בהירות והארה כמו שהן במקורן לובן הגויל כי אין ערוך בחי' הרצועות שהם המשכות בחי' חסד דעתיק למטה כו' למקור בחי' הגילוי שהוא לבנונית חסד דעתיק.

Only, because they descended below into the emotive attributes, they do not have the brightness and radiance that they have in their source, the whiteness of the parchment. For the level of the straps, which are drawings-down of the level of the Chesed of Atik below, etc., bears no comparison to the source of the level of revelation, which is the whiteness of the Chesed of Atik.

13 ולכן אמרו רצועות שחורות הלמ"מ [הלכה למשה מסיני] ואף על הבתים מבואר בפוסקים שצריכין להיות שחורים ולא כמו הפרשיות עצמן שהקלף הוא לבן כו'.

Therefore they said that black straps are a law given to Moshe at Sinai; and even regarding the boxes (batim), it is explained in the halachic authorities that they must be black, unlike the passages themselves, whose parchment is white, etc.

וזהו שימני כחותם על לבך אלו תש"ר [תפילין של ראש] שרצועות תליין על ליבא

And this is [the meaning of] "Set me as a seal upon your heart": this is the tefillin of the head, whose straps "hang over the heart."

(ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה בענין מצות ל"ת [לא תעשה] שנמשכים ג"כ מבחי' קווצותיו תלתלים שחורות כעורב כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] זהו לפי שאדרבה שרשן למעלה ממ"ע [ממצות עשה] הנמשכות מבחי' שער רישיה כעמר נקא ועד"ז י"ל [יש לומר] כאן שהרי הרצועות שהן שחורות שרשן מבחי' לבנונית דגלגלתא חסד דעתיק שלמעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא.

(And see what is written in the Biur on "I am black, yet comely," on the matter of the prohibitive commandments, that they too are drawn from the level of "His locks are curled, black as a raven," etc.; and nevertheless this is because, on the contrary, their root is above the positive commandments, which are drawn from the level of "the hair of His head like pure wool." And in the same way it may be said here: for the straps, which are black, have their root in the level of the whiteness of the skull, the Chesed of Atik, which is above the level of "the hair of His head like pure wool,"

שהשערות אינן ערוך לעצמיות הגלגלתא כנ"ל רק שיש להם אחיזה שם והרצועות שהן עצמן קלף לבן ה"ז [הרי זה] מעצמיות הגלגלתא וחסד דעתיק רק שכדי להיות בחי' זו נמשך למטה צ"ל ע"י שיהיו שחורות כו'.

since the hairs bear no comparison to the essence of the skull, as mentioned above, only they have a hold there; whereas the straps, which are themselves white parchment, are indeed from the essence of the skull and the Chesed of Atik. Only, in order for this level to be drawn down below, it must be through their being black, etc.

והיינו ע"ש [על שם] שנתבאר דתש"ר [דתפילין של ראש] הוא בחי' חותם בולט הנמשך ע"י שקיעה שמלמטה תפלת שמונה עשרה כו'

And this is on account of what was explained, that the tefillin of the head are the level of the raised seal, which is drawn down through the sinking from below, the Shemoneh Esreh prayer, etc.

וזהו ג"כ בחי' האור הנמשך ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] וכנ"ל שהל"ת [שהלא תעשה] הן בחי' שקיעה וביטול עצמותו שע"ז נמשך מלמעלה בחי' חותם בולט.

And this is also the level of the light drawn down through the fulfillment of the prohibitive commandments, as mentioned above, that the prohibitions are the level of sinking and nullification of one's very self, through which the level of the raised seal is drawn down from above.

ולכן כמו של"ת [שלא תעשה] הן מבחי' שחורות כעורב דוקא כמבואר שם באריכות. כך נק' חותם זה דתש"ר [דתפילין של ראש] כחותם על לבך שהוא בחי' הרצועות דתליין על לבא שהן שחורות כו' והיינו לפי ששרשם ממקום גבוה מאד הלבנונית דגלגלתא לכך לא יוכלו להתגלות למטה כ"א בבחי' שחרות כו'.

And therefore, just as the prohibitions are specifically from the level of "black as a raven," as is explained there at length, so this seal of the tefillin of the head is called "as a seal upon your heart," which is the level of the straps that "hang over the heart," which are black, etc. That is, because their root is from a very high place, the whiteness of the skull, they therefore cannot be revealed below except as blackness, etc.

וכן הבתים הם שחורים דייקא. וממש"כ [וממה שכתוב] יובן ג"כ לשם בענין המבואר שם דשרש האור הנמשך ע"י שערות שחורות דז"א ע"י קיום מל"ת [מצות לא תעשה] הוא גדול במעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא דא"א

And so too the boxes are black, specifically. And from what is written [here], one will also understand, regarding [the Biur] there, the matter explained there: that the root of the light drawn down through the black hairs of Z'eir Anpin, through the fulfillment of the prohibitive commandments, is greater in stature than the level of "the hair of His head like pure wool" of Arich Anpin;

והיינו ששרשו ממקור הלבנונית ע"ש די"ל [דיש לומר] ענין מקור הלבנונית היינו לבנונית גלגלתא דא"א שבו חסד דעתיק שזהו ודאי למעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא עצמן.

that is, its root is from the source of the whiteness (see there). For it may be said that "the source of the whiteness" means the whiteness of the skull of Arich Anpin, in which is the Chesed of Atik, which is certainly above the level of "the hair of His head like pure wool" itself.

והגם דשם נתבאר בע"א [באופן אחר] מ"מ גם פי' זה יש לו פנים ועיין מ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש וע"פ כי כארץ תוציא צמחה בנין י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהם ממלאים כל הפגמים כו' וע"פ תורה צוה דממש"ש [דממה שכתוב שם] אפשר שיש ראיה לפי' זה):

And although there it was explained differently, nevertheless this explanation too has a basis. And see what is written in the Biur on "I will greatly rejoice," and on "For as the earth brings forth its growth," [regarding] the building of the Thirteen Attributes of Mercy, which fill in all the blemishes, etc., and on "[Moshe] commanded [us] the Torah"; from what is written there, perhaps there is proof for this explanation.)

14 ה וענין כחותם על זרועך הוא תש"י [תפילין של יד] וזהו ענין ק"ש [קריאת שמע] ושמו"ע [ושמונה עשרה] שאמרו בזהר פ' במדבר (דק"כ ע"ב) שצלותא דמיושב לקבל תפלה של יד והיינו עד שמונה עשרה. לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא ודא כגוונא דדא כו'

5. And the meaning of "as a seal upon your arm" is the tefillin of the hand. And this is the matter of the Shema and the Shemoneh Esreh, as they said in the Zohar, Parshas Bamidbar (folio 120b), that "the seated prayer corresponds to the tefillin of the hand," that is, until the Shemoneh Esreh; "afterwards, the standing prayer, which corresponds to the tefillin of the head; and this is like that," etc.

פי' כי ק"ש [קריאת שמע] וברכותיה הוא תפלה מיושב שהוא בחי' נוק' [נוקבא] באשה קראה מושב כו'

That is: the Shema and its blessings are the seated prayer, which is the level of Nukva; regarding a woman, it called her "a seat," etc.;

וישב ה' מלך לעולם בחי' מלכות דאצילות שמתלבשת בבי"ע (ועמ"ש מזה סד"ה מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת ועיין מ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בפי' ממושבותיכם תביאו כו')

"And Havayah sits as King forever," the level of Malchus of Atzilus, which is enclothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah (see what is written on this at the end of the discourse beginning "Who is like Havayah our G-d, Who sits on high," and see what is written in the discourse beginning "And I was with Him, an amon [a nursling, or an artisan]," in the explanation of "From your dwellings you shall bring," etc.)**.**

והיינו האהבה שממטה למעלה בבחי' ובכל מאדך הוא בבחי' בליטה והר שיש מי שאוהב כו'

That is, the love from below upward, in the manner of "and with all your might," is in the manner of protrusion and a mountain, for "there is one who loves," etc.;

נמשך מזה מלמעלה בחי' הר ההר היינו המשכת ההר עליון לפי ערך העלאת ההר מלמטה

from this there is drawn down from above the level of Hor HaHar, that is, the drawing-down of the supernal mountain according to the measure of the ascent of the mountain from below;

והיינו התלבשות אור א"ס ב"ה בע"ס [בעשר ספירות] בחי' כלים דאצילות ואור א"ס מלובש ומכוסה בתוך כלים דאצי'

namely, the enclothement of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the Ten Sefiros, the level of the vessels of Atzilus, with the Infinite Light enclothed and covered within the vessels of Atzilus.

וזהו ענין המשכת ובנין רמ"ח איברים דמלכא ז"א דאצילות ע"י רמ"ח תיבין שבק"ש [שבקריאת שמע] שיש ג"כ תשעה בראש (כנזכר במשנה ספ"ק [סוף פרק קמא] דאהלות) והיינו כל בחינת זעיר

And this is the matter of the drawing-down and building of the 248 limbs of the King, Z'eir Anpin of Atzilus, through the 248 words of the Shema; and there are also "nine in the head" (as mentioned in the Mishnah at the end of the first chapter of Oholos), that is, the entire level of Z'eir [Anpin].

(ועמ"ש מענין זה דרמ"ח תיבין שבק"ש [שבקריאת שמע] הם בנין והמשכת רמ"ח איברים דמלכא בד"ה צאינה וראינה)

(See what is written on this matter, that the 248 words of the Shema are the building and drawing-down of the 248 limbs of the King, in the discourse beginning "Go forth and see.")

ולכן נק' המשכה הנ"ל תפלה של יד שכתוב בה והיה לך לאות ולא לאחרים לאות מפני שהאורות מכוסים ומלובשים בתוך הכלים בבחי' שקיעה.

Therefore the above-mentioned drawing-down is called the tefillin of the hand, of which it is written, "And it shall be a sign for you," and not a sign for others; because the lights are covered and enclothed within the vessels, in the manner of sinking.

משא"כ שמו"ע [שמונה עשרה] בחי' ביטול היש שהוא ענין כריעות והשתחוואות ולכן הוא בלחש מחמת שע"י הביטול נתקרב כו'

The Shemoneh Esreh, by contrast, is the level of the nullification of the yesh, which is the matter of bowing and prostration. Therefore it is [said] in a whisper, because through the bittul one has come close, etc.,

והוא כמשל המדבר עם הקרוב אליו בלחש ונמשך מזה בחי' בליטה גילוי אור א"ס שלמעלה מי"ס [מי' ספירות] דאצי'

as in the analogy of one who speaks in a whisper with someone close to him. And from this is drawn down the level of protrusion, a revelation of the Infinite Light that is above the Ten Sefiros of Atzilus;

והוא תפילין שבראש בבחי' גילוי וזהו שמאלו תחת לראשי בחי' ק"ש [קריאת שמע] ותש"י [ותפילין של יד] ואח"כ וימינו תחבקני תש"ר [תפילין של ראש] כנ"ל.

and this is the tefillin on the head, in a manner of revelation. And this is [the meaning of] "His left hand is under my head": the level of the Shema and the tefillin of the hand; and afterwards, "and His right hand embraces me": the tefillin of the head, as mentioned above.

(והנה בכ"ז [בכל זה] מתורץ מה שהקשה הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ במדבר וז"ל [וזה לשונו] שלפי הנזכר תפילין אלו הכל הוא באצי' והנה הרב ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] מסר לנו בפי' שתפלה של יד הוא בבריאה ותש"ר [ותפילין של ראש] הוא באצילות וכן מוכח מכאן כו' עכ"ל [עד כאן לשונו].

(Now, with all this, the difficulty raised by the Ramaz at the end of Parshas Bamidbar is resolved. These are his words: "According to what is mentioned, these tefillin are all in Atzilus; yet the Rav [the Arizal], of blessed memory, transmitted to us explicitly that the tefillin of the hand are in Beriah and the tefillin of the head are in Atzilus, and so it is proven from here," etc. End of quote.

ועמ״ש במ״א בד״ה עיין בע״ח [בעץ חיים] שמ״ט דתש״י [דתפילין של יד] בבריאה היינו שהתקון נעשה לדחות החיצונים מג״ת [מגי תחתונות] דבריאה ע״ח [עץ חיים] המשכת האור מאצי׳ כו׳ ע״ש אכן לפמש״כ [לפי מה שכתוב] לק״מ [לא קשה מידי] דמ״ש דתש״י [דתפילין של יד] הוא בבריאה היינו ממש מ״ש בזהר שם צלותא דמיושב לקבל תפלה של יד.

And see what is written elsewhere, in the discourse beginning “See Etz Chaim, Sha’ar (Gate) 49,” that the tefillin of the hand being in Beriah means that the rectification is made to repel the external forces from the three lower [Sefiros] of Beriah, through drawing down the light from Atzilus, etc. See there. However, according to what is written [here] there is no difficulty at all: what is said, that the tefillin of the hand are in Beriah, is exactly what is said in the Zohar there: “the seated prayer corresponds to the tefillin of the hand.”

וצלותא דמיושב הוא בבריאה והרי לא אמר רק דהוא לקבל תש״י [תפילין של יד]. ור״ל [ורוצה לומר] שצלותא דמיושב הוא העלאת מ״ן [מיין נוקבין] המעורר וממשיך המשכה דתש״י [דתפילין של יד] וכנ״ל. דצלותא דמיושב הוא בחי׳ רצוא שהוא חותם בולט שמלמטה.

And the seated prayer is in Beriah; and indeed, it said only that it corresponds to the tefillin of the hand. That is to say, the seated prayer is the raising of mayin nukvin (feminine waters), which arouses and draws down the drawing-down of the tefillin of the hand, as mentioned above; for the seated prayer is the level of ratzo, which is the raised seal from below.

וזהו ודאי בחי׳ בריאה ששם שייך בחי׳ הרצוא והתשוקה ליכלל באצי׳. אבל ההמשכה שעי״ז מלמעלה שהיא בחי׳ חותם שוקע שמלמעלה דהיינו תש״י [תפילין של יד] הוא ודאי באצילות המשכת אור א״ס בכלים דאצי׳ כו׳ וכנ״ל.

And this is certainly the level of Beriah, for it is there that the ratzo and the yearning to be included in Atzilus apply. But the drawing-down from above that comes through this, which is the level of the sunken seal from above, namely the tefillin of the hand, is certainly in Atzilus: the drawing-down of the Infinite Light into the vessels of Atzilus, etc., as mentioned above.

ומ״ש דתש״ר [דתפילין של ראש] הוא באצילות היינו מ״ש בזהר שם לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא.

And what is said, that the tefillin of the head are in Atzilus, is what is said in the Zohar there: “afterwards, the standing prayer, which corresponds to the tefillin of the head.”

ור"ל [ורוצה לומר] שגם מה שהוא בחי' לקבל תפלה דרישא דהיינו ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] הגורם המשכת חותם בולט דתש"ר [דתפילין של ראש] שזהו פי' לקבל תפלה דרישא הנה בחי' זו הוא באצילות.

That is to say, even that which is the level of "corresponding to the tefillin of the head," namely the raising of mayin nukvin that brings about the drawing-down of the raised seal of the tefillin of the head, which is the meaning of "corresponding to the tefillin of the head": this level is in Atzilus.

וזהו ענין שמו"ע [שמונה עשרה] שהוא בחי' אצילות שהוא בחי' ביטול כי אצילות הוא חכמה בכלל שהיא בחי' ביטול יראה בושת כו' חותם שוקע שמלמטה בחי' שוב

And this is the matter of the Shemoneh Esreh, which is the level of Atzilus, which is the level of bittul, for Atzilus as a whole is Chochmah, which is the level of bittul, the awe of shame, etc., the sunken seal from below, the level of shov.

ואולם ההמשכה שעי"ז הוא תש"ר [תפילין של ראש] דמארי עלמא חותם בולט שמלמעלה גילוי אור א"ס שלמעלה מע"ס [מעשר ספירות] דאצי' כנ"ל

But the drawing-down that comes through this is the tefillin of the head of the Master of the world, the raised seal from above, a revelation of the Infinite Light that is above the Ten Sefiros of Atzilus, as mentioned above.

ועיין מ"ש בפ' ויחי בד"ה יהודה אתה יודוך דק"ש [דקריאת שמע] ואמת ויציב הם בחי' המשכות מאור א"ס ב"ה לבחי' ממלא כל עלמין. אבל בחי' שמו"ע [שמונה עשרה] שהוא בחי' יהודה הודאה וביטול והתכללות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ועמ"ש בד"ה השמים כסאי כו' אך אי זה בית כו' המשכת מקיפין מבחי' סובב כ"ע [כל עלמין] הנמשך ע"י תפלת שמו"ע [שמונה עשרה]

And see what is written in Parshas Vayechi, in the discourse beginning "Yehudah, your [brothers] shall acknowledge you," that the Shema and Emes VeYatziv [the blessing after the Shema] are the level of drawings-down from the Infinite Light, blessed be He, into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin); but the level of the Shemoneh Esreh, which is the level of Yehudah, [is] acknowledgment (hoda'ah), self-nullification and inclusion in the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc. And see what is written in the discourse beginning "The heavens are My throne," etc., but [on] "Where is the house," etc.: the drawing-down of encompassing lights from the level of sovev kol almin, drawn down through the prayer of Shemoneh Esreh.

וממש"ש [וממה שכתוב שם] יובן ג"כ ענין חותם שוקע הנזכר כאן שהוא ע"ד בחי' השמים כסאי כו' וחותם בולט הוא בחינת המשכת המקיפים מבחי' סוכ"ע כו' שזהו ענין אי זה בית כו' ואל זה אביט כו'):

And from what is written there, one will also understand the matter of the sunken seal mentioned here, which is along the lines of the level of "The heavens are My throne," etc., while the raised seal is the level of the drawing-down of the encompassing lights from the level of sovev kol almin, etc., which is the matter of "Where is the house," etc., [and] "But to this one I will look," etc.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 38

כי על כל כבוד חופה

"For Over All Glory, a Chuppah"

◇

1 כי על כל כבוד חופה. הנה פי' כי על כל כבוד משמע ב' מיני כבוד.

"For over all glory [there is] a canopy (chuppah)." Now, the explanation: "for over all glory" implies two kinds of glory.

והענין הוא כי פעם נאמר מלא כל הארץ כבודו (עיין זח"ג [זהר חלק ג] צ"ג א' ח"ב [חלק ב'] נ"א) ופעם נאמר ברוך כבוד ה' ממקומו איה מקום כבודו

The matter is this: at one time it is said, "The whole earth is full of His glory" (see Zohar, Part III, 93a; Part II, 51), and at another time it is said, "Blessed be the glory of Havayah from His place," [and] "Where is the place of His glory?"

והענין הוא כי מלא כל הארץ כבודו הוא בחינת כבוד תתאה שהוא בחינת המלכות הממלא כל עלמין המחיה עולמות בי"ע

The matter is this: "The whole earth is full of His glory" is the level of the lower glory (kavod tata'ah), which is the level of Malchus (sovereignty), the light that fills all worlds (memalei kol almin), which gives life to the worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah,

שהם מחודשים מאין ליש ובעלי גבול ואינם בערך הא"ס יתי' וע"כ צריך הכח האלקי המחיה אותם להתצמצם את עצמו צמצום גדול

which are brought into being anew from nothingness to existence, and are limited, and bear no comparison to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He. Therefore the G-dly power that gives them life must contract itself in a great tzimtzum (contraction),

שלא להשפיע רק הארה וזיו בעלמא שיתהווה יש מאין ונקרא כבוד שהוא רק בחינת אור וזיו בלבד

so as to bestow nothing but a mere illumination and radiance, so that existence may come into being from nothingness. And it is called "glory," for it is only the level of light and radiance alone.

ואף שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש שהוא בחינת עצמותו יתי היינו בבחינת העלם לבד כו' וכבוד זה הוא הנקרא כבוד נברא.

And although it is said, "The heavens and the earth I fill," "I" in the literal sense, which is the level of His essence, blessed be He, this is only in a manner of concealment, etc. And this glory is what is called the created glory (kavod nivra).

(נראה שהוא מקור בי"ע ושורשם שבאצילות כמ"ש במ"א גבי וכרוב אחד מקצה מזה. ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש בענין בראשית ברא אלקים ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא).

(It appears that this is the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and their root that is in Atzilus, as is explained elsewhere regarding "and one cherub at the end on this side." And see what is written in the discourse beginning "Blow [the shofar] on the New Moon," on the subject of "In the beginning Elokim created"; and see what is written in the discourse beginning "You shall keep My Shabbosos," on the subject of "for on it He rested from all His work which He created.")

אך יש עוד כבוד ב' והוא בחינת כבוד עילאה ונקרא כבוד נאצל (ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] במדבר קי"ח גבי הראני את כבודך)

But there is yet a second glory, which is the level of the higher glory (kavod ila'ah), and it is called the emanated glory (kavod ne'etzal) (and see the commentary of the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto, on the Zohar], Bamidbar, 118, regarding "Show me Your glory").

והיינו בחי' כבוד. שהוא בלי גבול למעלה מבחי' אור וזיו ולמעלה מבחי' השגה וע"ז הוא שנאמר איה מקום כבודו.

That is, the level of a glory that is without limit, above the level of light and radiance and above the level of comprehension; and it is of this that it is said, "Where is the place of His glory?"

והענין הוא כי הנה יש ב' דעות. הא' שלמטה הוא היש ולמעלה הוא האין כמאמר מאין ליש.

The matter is this: there are two views. The first: that below is existence (yesh) and above is nothingness (ayin), as the saying goes, "from nothingness to existence."

2 ודעה הב' הוא שלמעלה הוא היש ולמטה הוא האין. אך שניהם אמת

And the second view is that above is existence (yesh) and below is nothingness (ayin). But both are true.

שמלמעלי' [שמלמעלה] למטה למעלה הוא היש אמיתי בחי' סוכ"ע ולמטה הוא האין לפי שכל האורות והמשכות להחיות את הנבראים אינו רק הארה בעלמא וכולא קמי' [קמיה] כלא חשיב ולכך נק' אין.

From above to below, above is the true existence, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and below is nothingness, because all the lights and drawings-down that give life to the created beings are only a mere illumination, and "all before Him is considered as nothing"; and therefore it is called ayin ("nothing").

3 ומלמטה למעלה אזי למטה הוא היש לפי שהוא בבחי' השגה כבוד תתאה

And from below to above, then below is existence (yesh), because it is within the level of comprehension, the lower glory (kavod tata'ah);

ולמעלה הוא האין לפי שהוא למעלה מהשגה ולית מחשבה תפיסא ביה כו' אבל באמת הוא היש האמתי שהוא מהותו ועצמותו שבלי גבול ונקרא כבוד עילאה.

and above is nothingness (ayin), because it is above comprehension, and "no thought can grasp Him," etc. But in truth it is the true existence, which is His being and essence, which is without limit, and it is called the higher glory (kavod ila'ah).

4 וזהו ענין כבוד חתן וכבוד כלה כי חתן הוא מלשון חות דרגא שהוא בחי' ירידת אור והמשכתו מלמעלה למטה כמים שיורדים ממקום גבוה כו' והוא הנקרא כבוד חתן.

And this is the meaning of the glory of the groom and the glory of the bride. For chasan (groom) is from the expression chus darga, "go down a step," which is the level of the descent of light and its drawing-down from above to below, like water that descends from a high place, etc.; and this is what is called the glory of the groom.

וכלה הוא מלשון כלתה נפשי שהוא מלמטה למעלה מי לי בשמים כו' כלה שארי ולבבי כו' צמאה לך נפשי כו' והוא כטבע האש לעלות למעלה ליכלל ביסוד האש שלמעלה.

And kallah (bride) is from the expression kalsah nafshi, "my soul pines away," which is from below to above: "Whom do I have in heaven," etc.; "My flesh and my heart pine away," etc.; "My soul thirsts for You," etc. And this is like the nature of fire, to rise upward, to be included in the element of fire above.

כמו כן מקור נש"י [נשמות ישראל] שהיא בחינת מלכות דאצילות תמיד היא עולה ונכללת למעלה כמ"ש למען יזמרך כבוד כו' קארי תדיר ולא שכיך כו' בחי' צמאה לך נפשי ונקרא כבוד כלה

So too the source of the souls of Israel, which is the level of the Malchus of Atzilus, always rises and is included above, as it is written, "So that glory may sing to You," etc.: "it calls constantly and is not still," etc., the level of "My soul thirsts for You"; and it is called the glory of the bride.

וא"כ החתן והכלה הם ב' הפכים שזה טבעו מלמעלה למטה וזה טבעו מלמטה למעלה וכדוגמת מים ואש שהם ב' הפכים בתכלית

If so, the groom and the bride are two opposites, for the nature of the one is from above to below and the nature of the other is from below to above, like water and fire, which are two utter opposites.

וא"כ היאך יכולים להתחבר ע"ז יש בחי' חופה שלמעלה משניהם שהוא מקיף עליהם מבחינת סוכ"ע

If so, how can they be joined? For this there is the level of a chuppah above both of them, which encompasses them from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

וע"י הארת המקיף הנ"ל שלמעלה משניהם יכולים להתחבר יחד אף שהם ב' הפכים בתכלית כידוע ע"פ עושה שלום כו'.

And through the illumination of the encompassing light (makif) mentioned above, which is above both of them, they can be joined together, even though they are two utter opposites, as is known on [the verse] "He makes peace," etc.

אך הנה בדרך פרט יש שני חופות חופה לחתן וחופה לכלה וכמ"ש כי על כל כבוד חופה

But now, in particular, there are two chuppos, a chuppah for the groom and a chuppah for the bride, and as it is written, "For over all glory [there is] a chuppah":

והיינו על כל בחינת כבוד משני כבוד הללו שהוא כבוד חתן וכבוד כלה יש בחי' חופה שהוא בחי' מקיף

that is, over every level of glory of these two glories, namely the glory of the groom and the glory of the bride, there is the level of a chuppah, which is the level of an encompassing light.

והענין הוא כי בחי' כבוד כלה הוא מ"ש למען יזמרך כבוד כו' וכמ"כ [וכמו כן] בנפש הוא בחי' האהבה והתשוקה המוגבלת בלב ונקרא אהבת בכל נפשך

The matter is this: the level of the glory of the bride is what is written, "So that glory may sing to You," etc.; and likewise in the soul, it is the level of the love and longing that is confined within the heart, and it is called the love of "with all your soul,"

שהוא בחינת כלי שנמשך על ידי ההתבוננות בגדולת הבורא ית' כמ"ש נודע בשערים בעלה כל חד לפום מה דמשער בלבו ונמשך מזה בחי' אהבה המוגבלת בלב.

which is the level of a vessel, drawn forth through contemplating the greatness of the Creator, blessed be He, as it is written, "Her husband is known in the gates (she'arim)": each one according to what he measures (meshaer) in his heart; and from this is drawn forth the level of a love that is confined within the heart.

משא"כ אהבת ובכל מאדך היא בחינת האהבה שהיא גדולה מאד בלי גבול שאין ביכולתה להוגבל בלב כ"א היא בבחי' מקיף מלמעלה והיא בחי' נקודה הפנימית הנקרא רעותא דלבא כמ"ש בקשו פני כו'

Whereas the love of "and with all your might" is the level of a love that is very great, without limit, which cannot be confined within the heart; rather, it is in the manner of an encompassing light, from above. And it is the level of the inner point, which is called the will of the heart (re'usa de'liba), as it is written, "Seek My face," etc.

ולכך נקראת חופה על אהבת בכל נפשך הנ"ל שהיא בחינת כבוד כלה לפי שאינה יכולה להוגבל בלב

And therefore it is called a chuppah over the love of "with all your soul" mentioned above, which is the level of the glory of the bride, because it cannot be confined within the heart

(ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח גבי בצל שדי. ועיין מענין בכל מאדך בזח"ב [בזהר חלק ב'] כ"ז א')

(and see what is written in the discourse beginning "On the eighth day he sent away," regarding "in the shadow of Sha-dai"; and see on the subject of "with all your might" in the Zohar, Part II, 27a).

וזהו בכל מאדך מאד הוא בלי גבול ופי' מאדך שהוא מאד שלך שמקיף זה הוא רק אצלך שלפי ערך קוטן הכלי מהכיל אור אהבה זו היא בבחי' מקיף.

And this is [the meaning of] "with all your might" (me'odecha): me'od ["exceedingly"] is without limit; and the meaning of me'odecha is that it is your me'od: this encompassing is only relative to you, for it is in proportion to the smallness of the vessel, [too small] to contain the light of this love, that it is in the manner of an encompassing light.

משא"כ אצל מי שכלי שלו רחבה יותר יכולה להיות האהבה זו בבחינת פנימי ואינו בבחי' מקיף כלל.

Whereas with one whose vessel is broader, this love can be in the manner of an inner light (pnimi), and it is not in the manner of an encompassing light at all.

והנה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י החופה של הכלה שהיא בחי' בכל מאדך הנ"ל אזי מעורר למעלה ג"כ חופה של החתן

Now, through an arousal from below [comes] an arousal from above, so that through the chuppah of the bride, which is the level of "with all your might" mentioned above, one then arouses above the chuppah of the groom as well,

שהוא בחי' סוכ"ע שמתחברים שני חופות הנ"ל יחד ועי"ז מתחברין ממילא יחד החתן והכלה הנ"ל. אף שבטבע הם שני הפכים כו'

which is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), so that the two chuppos mentioned above are joined together; and through this the groom and the bride mentioned above are joined together as a matter of course, even though by nature they are two opposites, etc.

(ועיין מענין כי על כל כבוד חופה בב"ב [בבבא בתרא] דע"ה א' וברבות ס"פ פנחס ורישיה דקרא וברא כו'. בסדר לך לך ס"פ מ"ד. וס"פ ויקהל זח"א [זהר חלק א] ויחי ר"ט א' ויקהל ר"א א'. אחרי נ"ט א'):

(And see on the subject of "for over all glory [there is] a chuppah" in Bava Basra, 75a, and in [Midrash] Rabbah at the end of Parshas Pinchas; and the beginning of the verse, "And He will create," etc.: in Seder Lech Lecha, at the end of section 44, and at the end of Parshas Vayakhel; Zohar, Part I, Vayechi, 219a; Vayakhel, 211a; Acharei, 59a.)

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 39

ביאור הדברים ע"פ כי על כל כבוד חופה...

An Explanation of "For Over All Glory, a Canopy"

1 ביאור הדברים ע"פ כי על כל כבוד חופה הנה כבוד תתאה הוא בחינת מלכות ונקרא כבוד הוי'

An explanation of the matters [discussed] on the verse "For over all glory (kavod) [there is] a canopy (chuppah)." Now, the lower glory (kavod tata'ah) is the level of Malchus (sovereignty), and it is called "the glory of Havayah,"

כי הוי' היינו זעיר וכבוד הוי' הוא בחינת מלכות וברוך היינו מלשון ברכה ושפע והמשכה שיומשך לבחי' מל' כבוד הוי' ממקומו היינו חכמה עילאה אשר בחי' מל' דבר ה' מקומה ושרשה מח"ע [מחכמה עילאה]

for Havayah is Z'eir [Anpin], and "the glory of Havayah" is the level of Malchus. And "blessed" is from the term for blessing, abundance and drawing down: that there be drawn down to the level of Malchus, "the glory of Havayah," "from its place," that is, the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah); for the level of Malchus, the word of Havayah, has its place and its root in the higher Chochmah,

כי אבא יסד ברתא ואבא הוא נקרא כבוד עילאה מקור השכל ונקרא משכיל כבוד חכמים ינחלו כבוד בגימטריא ל"ב נתיבות חכמה ונק' כבוד שהוא בחי' זיו יקריה

for "Abba founded the Daughter." And Abba is called the higher glory (kavod ila'ah), the source of intellect, and is called maskil (the one who understands): "The wise shall inherit glory." Kavod in gematria is thirty-two, [the number of] the paths of Chochmah (wisdom); and it is called kavod because it is the level of "the radiance of His glory" (ziv yekarei),

דהיינו כברק המבריק בחי' התגלות שלמעלה מן ההשגה משא"כ בינה רחובות הנהר שהשכל בא בגדר השגה והרחבה.

that is, like the flash of lightning: the level of a revelation that is above comprehension; whereas Binah (understanding) is "the broad expanses of the river," where intellect comes within the bounds of comprehension and expansion.

2 והנה ז"א ונוקבא הם ב' הפכים כי בחינת מל' עיקר בנינה מן הגבורות קארי תדיר ולא שכיך למען יזמרך כבוד ולא ידום תשוקתה הכל למעלה מעלה בלהב השמימה כטבע האש שעולה למעלה.

Now, Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine) are two opposites. For the level of Malchus is built chiefly from the Gevuros (the forces of restraint): "it calls out constantly and is not still," "so that glory may sing to You and not be silent." Her longing is all upward, ever upward, in a flame heavenward, like the nature of fire, which rises upward.

3 וז"א הוא רובו חסדים כנודע שז"א הוא מסוף עולמות הא"ס שהוא בחי' השפעת המאציל העליון במדה וגבול למקור דבי"ע היא המלכות ועמ"ש מזה בפ' תרומה בענין כרוב אחד מקצה מזה כו' בכדי להיות התהוות הנברא מוגבל במדה וגבול

And Z'eir Anpin is mostly Chassadim (kindnesses), as is known that Z'eir Anpin is from the end of the worlds of the Infinite One (Ein Sof); that is, it is the level of the influence of the supernal Emanator, in measure and limit, to the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is Malchus — and see what is written about this in Parshas Terumah, on the matter of "one cherub at one end," etc. — so that the coming into being of the created should be bounded in measure and limit.

ואפי' [ואפילו] אברהם ומיכאל וכה"ג [וכהאי גוונא] נשמות ומלאכים היותר גדולים הרי עכ"ז [עם כל זה] השגתם מוגבלת שעד כאן ישיגו ולא יותר

And even Avraham and Michael and the like, the greatest souls and angels, even so their comprehension is limited: thus far they can grasp, and no further.

ולכן גם ההשפעה הנשפעת מן המאציל העליון להחיותם מוכרחת להתצמצם במד' [במדה] וגבול והיינו ע"י המדו' [המדות] חג"ת [חסד גבורה תפארת] חסד הוא בבחי' ההתפשטות וגבורה הוא בחי' כח הצמצום ות"ת [ותפארת] הוא הממוצע המכריע ביניהן.

Therefore the influence that flows from the supernal Emanator to give them life must also be contracted in measure and limit. And this is through the attributes Chesed, Gevurah and Tiferes: Chesed (kindness) is the level of spreading forth, and Gevurah (restraint) is the level of the power of tzimtzum (contraction), and Tiferes (beauty) is the intermediary that decides between them.

4 ומכל הנ"ל מובן שזו"נ [שזעיר אנפין ונוקבא] הם ב' הפכים ולזאת בכדי שיהיו יכולים להתחבר יחד להיות בחינת יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] ע"ז יש בחינת חופה.

From all the above it is understood that Z'eir Anpin and Nukva are two opposites. Therefore, so that they can join together, to bring about the union of Z'eir Anpin and Nukva, for this there is the level of chuppah (canopy).

והענין כי הנה ידוע דת"ת [דתפארת] דאימא נעשה כתר לז"א ונוק' [ונוקבא] (ע"ש בפ' תרומה בד"ה ביאור לענין הכרובים וכתר אחד לשניהן כו' ועיין באגרת הרמ"ז [הרב משה זכות] סי' כ"ז)

The explanation: it is known that the Tiferes (beauty) of Imma becomes a Keser (crown) for Z'eir Anpin and Nukva. (See there, in Parshas Terumah, in the discourse beginning "An explanation of the matter of the cherubim," on "and one Keser for both of them," etc.; and see Iggeres HaRamaz [the letters of Rabbi Moshe Zacuto], section 27.)

והוא המחבר אותם וכענין שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] על פסוק עושה שלום כו' בין שר של מים ובין כו'

And it is what joins them, like what our Sages, of blessed memory, said on the verse "He makes peace," etc.: between the prince of water and the [prince of fire], etc.

שע"י התגלות דבר הגבוה מערך שניהם שהוא הקב"ה בעצמו ובכבודו ע"ז הם מתחברים

That is, through the revelation of something higher, beyond the measure of both of them, namely the Holy One, blessed be He, Himself, in His glory: through this they are joined.

וכמו"כ [וכמו כן] ע"י התגלות בחי' ת"ת [תפארת] דאימא שהוא בחי' כתר ומקיף לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] ע"ז הם מתחברים יחד (ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה והיה מעשה הצדקה)

So too, through the revelation of the level of the Tiferes of Imma, which is the level of a Keser and a makif (encompassing light) for Z'eir Anpin and Nukva, through this they join together. (And see what is written in Iggeres HaKodesh, in the passage beginning "And the work of charity shall be.")

ולהבין ענין ת"ת [תפארת] דאימא הנה עד"מ כמו שיש מדות הגלויי' [הגלויים] שמשכנם בלב והן אהוי"ר [אהבה ויראה] והתפארות כו' כך יש מדות אלו בשכל והן השרשיים והמקורים למדות שבלב

To understand the matter of the Tiferes of Imma: by way of analogy, just as there are revealed emotive attributes (middos) whose dwelling is in the heart, namely love and awe and glorying (hispa'arus), etc., so too these attributes exist in the intellect, and they are the roots and the sources of the attributes in the heart.

וכנראה בחוש כשמתבונן באיזה דבר איך שהוא טוב ונחמד אזי נתעורר בשכלו אהבה לאותו דבר גם טרם שבאה ונמשכה האהבה בלב להיות חפץ ומשתוקק בפועל ממש

And as is plainly seen: when a person contemplates some thing, how good and lovely it is, then love for that thing is aroused in his intellect, even before the love has come and been drawn into the heart, so that he desires and longs [for it] in actual fact.

וכך גם בעבודת ה' אהבה זו שבשכל היא בתמידית על ידי ההתבוננות משא"כ האהבה שבלב היא לפי העת והזמן כו'

So too in the service of G-d: this love that is in the intellect is constant, through contemplation, whereas the love in the heart is according to the time and the occasion, etc.

ועמ"ש מזה בענין שמע ישראל דענין ע' רבתי הם המדות שבשכל.

And see what is written about this on the matter of "Hear, O Israel": that the large ayin [of Shema] is the attributes in the intellect.

5 וכמ"כ [וכמו כן] גם למעלה יש בחי' מדות גם במוחין או"א [אבא ואימא] היינו חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] שהם השרשיים למדות דז"א חסד דאימא הוא שרש ומקור לחסד דז"א כו'

So too above: there is the level of attributes also in the intellect (mochin), Abba and Imma (Chochmah and Binah), namely Chesed, Gevurah, Tiferes, Netzach, Hod and Yesod, which are the roots of the attributes of Z'eir Anpin. The Chesed of Imma is the root and source of the Chesed of Z'eir Anpin, etc.

ות"ת [ותפארת] דאימא שהוא כללות המדות דאימא כי הת"ת [התפארת] הוא כלול מחו"ג [מחסד וגבורה] כידוע מענין הגוונין כו' הוא שרש ומקור לכללות המדות דז"א

And the Tiferes of Imma, which is the general and collective expression (klalus) of the attributes of Imma — for Tiferes is comprised of Chesed and Gevurah, as is known from the matter of the colors, etc. — is the root and source of the attributes of Z'eir Anpin as a whole.

ולכך ת"ת [תפארת] דאימא נעשה כתר ומקיף לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] והוא המחבר אותם כו'

Therefore the Tiferes of Imma becomes a Keser and a makif for Z'eir Anpin and Nukva, and it is what joins them, etc.

(ועיין עוד מזה לקמן ובמ"א נתבאר בענין תפארת דמה שהמל' מקבלת מחו"ג [מחסד וגבורה] זהו ההמשכה מבחי' סדר ההשתלשלות עילה ועלול אבל ע"י ת"ת [תפארת] נמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות כו'.

(And see more about this below. And elsewhere it is explained, on the matter of Tiferes, that what Malchus receives from Chesed and Gevurah is the drawing down from the level of the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), cause and effect; but through Tiferes it is drawn from above the order of hishtalshelus, etc.

וי"ל [ויש לומר] משום חסד ענף החכמה וגבורה ענף הבינה אבל ת"ת [תפארת] קו האמצעי עולה עד הכתר וכמ"ש בזהר ס"פ תרומה) (דקע"ה ב')

It may be explained: because Chesed is a branch of Chochmah, and Gevurah a branch of Binah, but Tiferes, the middle line, rises up to Keser, as is written in the Zohar at the end of Parshas Terumah) (folio 175b).

ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר וישב (דקפ"א) ע"פ הנה ישכיל עבדי כו' מאד מסטרא דיעקב. גם בחי' שער החמשים דבינה איתא בכתבי האריז"ל [האריי זכרונו לברכה] שהוא בשליש עליון של תפארת דבינה.

And see what is written elsewhere on the Zohar, Vayeshev (folio 181), on the verse "Behold, My servant shall prosper," etc.: "'very' — from the side of Yaakov." Also, regarding the level of the fiftieth gate of Binah, it is stated in the writings of the Arizal, of blessed memory, that it is in the upper third of the Tiferes of Binah.

ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' פינחס (דרנ"ג ע"א) ועמ"ש מענין שער החמשים בפ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם.

And see the commentary of the Ramaz on the Zohar, Parshas Pinchas (folio 253a). And see what is written on the matter of the fiftieth gate in Parshas Yisro, in the discourse beginning "Their appearance and their work."

והנה מבואר למעלה שדרך פרט יש ב' חופות חופה לחתן וחופה לכלה כו' וחופה דכלה היינו בחי' בכל מאדך ונראה שזהו בחי' כתר דנוקבא

Now, it was explained above that, in particular, there are two canopies, a canopy for the groom and a canopy for the bride, etc. And the canopy of the bride is the level of "with all your might," and it seems that this is the level of the Keser of Nukva.

וכדרך שנזכר במ"א בד"ה מקושש עצים דבזמן שישראל עושין רצונו של מקום הנזכר בפ"ו דברכות זהו בחי' בכל מאדך שלכן בפרשה והיה אם שמוע שלא נזכר בכל מאדך נאמר ואספת דגנך כו'

In the same way, it was mentioned elsewhere, in the discourse beginning "Gathering wood," that "when Israel do the will of the Omnipresent," mentioned in the sixth chapter of Berachos, is the level of "with all your might." That is why in the section "And it shall be, if you listen," where "with all your might" is not mentioned, it says "And you shall gather your grain," etc.

ורצונו של מקום הוא בחי' כתר דנוקבא ובאתערותא דלתתא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] עזי מעורר למעלה ג"כ החופה של החתן שהוא בחי' ת"ת [תפארת] דאימא כו'.

And "the will of the Omnipresent" is the level of the Keser of Nukva. And through an arousal from below [comes] an arousal from above: through this one arouses above also the canopy of the groom, which is the level of the Tiferes of Imma, etc.

ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] טעם למנהג שנהגו שמתחילה החתן פרס סודר על הכלה הנקרא (דעקטוך) שזו כעין חופה של הכלה בפ"ע [בפני עצמו] ואח"כ שניהם נכנסין תחת יריעה ע"ג [על גבי] כלונסות זהו חופה המקיף לשניהם

According to this, a reason can be given for the custom that has been adopted: that first the groom spreads a cloth over the bride, which is called (Decktuch) [covering cloth]; this is a kind of canopy of the bride by itself. And afterwards both of them enter under a sheet upon poles: this is the canopy that encompasses both of them.

וכמבואר בש"ע אה"ע [אהבת עולם] סי' נ"ה ס"א [סטרא אחרא] בהג"ה [בהגהה] ובחלקת מחוקק שם סק"ט ובב"ש שם סק"ה דזה שמכסין ראש הכלה בסודר נקרא ג"כ חופה לדעת התוס' [התוספות] וזהו ענין הינומא והוא בחי' חופה של הכלה כנ"ל:

As is explained in Shulchan Aruch, Even HaEzer, section 55, paragraph 1, in the gloss [of the Rema], and in Chelkas Mechokek there, subsection 9, and in Beis Shmuel there, subsection 5: that covering the bride's head with a cloth is also called chuppah, according to the view of Tosafos. And this is the matter of the hinuma (veil), and it is the level of the canopy of the bride, as mentioned above.

6 ב והנה כמו שת"ת [שתפארת] דאימא הוא המקיף ומחבר זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] יחד כך יש בחי' מקיף כללי המחבר או" ומזווגן יחד

2. Now, just as the Tiferes (beauty) of Imma is what encompasses Z'eir Anpin and Nukva and joins them together, so there is the level of a general makif (encompassing light) that joins Abba and Imma (Chochmah and Binah) and pairs them together.

כי או"א [אבא ואימא] הם ג"כ ב' הפכיים כי אבא הוא מקור כל החסדים ואימא היא מקור כל הגבורות ומתחברין יחד ע"י בחי' כתר הכללי דאצילות מלכות דא"ק [דאדם קדמון]

For Abba and Imma are also two opposites, for Abba is the source of all the Chassadim (kindnesses), and Imma is the source of all the Gevuros (forces of restraint); and they are joined together through the level of the general Keser (Crown) of Atzilus (Emanation), the Malchus of Adam Kadmon [Primordial Man].

והוא בחי' החופה שעל הכבוד העליון (ועמ"ש מענין יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] ויחוד או"א [אבא ואימא] בד"ה אלה פקודי המשכן משכן העדות כו')

And this is the level of the canopy that is over the higher glory. (And see what is written on the matter of the union of Z'eir Anpin and Nukva and the union of Abba and Imma, in the discourse beginning "These are the accounts of the Tabernacle, the Tabernacle of Testimony," etc.)

דהיינו כמו שת"ת [שתפארת] דאימא חופה על זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] (ומחברן יחד אף שהם ב' הפכיים מ"מ מתחברין ע"י ת"ת [תפארת] דאימא)

That is, just as the Tiferes of Imma is a canopy over Z'eir Anpin and Nukva (and joins them together: although they are two opposites, they are nevertheless joined through the Tiferes of Imma),

והוא ע"ד שבפרשת בראשית נאמר וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום ומחמת זה היה הסברא לחיוב

and this is along the lines of what is said in Parshas Bereishis, "and every inclination of the thoughts of his heart was only evil all the day," and on account of this the reasoning was toward guilt.

ואח"כ בפרשת נח לא אוסיף עוד כו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו הנה אותו טעם בעצמו נתהפך אח"כ לזכות

And afterwards, in Parshas Noach, "I will not again," etc., "for the inclination of man's heart is evil from his youth": that very same reason was afterwards turned toward merit.

וזהו הכל מחמת כי במקורן ושרשן קודם שבא המדה לידי התגלות אל לבו לכל אשר יחפוץ יטנו אם לזכות או לחיוב יש בשכל טעם לזה.

And all this is because in their source and root, before the attribute comes to revelation "to His heart," "wherever He wishes, He turns it," whether toward merit or toward guilt: there is a reason for this in the intellect.

לכן נקרא ת"ת [תפארת] דאימא חופה שחופה ומקיף המדות יחד ונבטלים שם הכל בהשואה יחד כשבא בהתגלות אור ת"ת [תפארת] דאימא כו'

That is why the Tiferes of Imma is called a chuppah (canopy): it covers (chofeh) and encompasses the attributes together, and there they are all nullified, equally together, when the light of the Tiferes of Imma comes into revelation, etc.

(ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין אל מול פני המנורה) כמ"כ [כמו כן] יש חופה על כבוד עליון או"א [אבא ואימא] מל' דא"ק [דאדם קדמון] אשר מקיף וכוללם יחד ושם הם אינן בערך דבר מה רק הארה וזיו בעלמא.

(And see what is written in the discourse beginning "When you light the lamps," on the matter of "toward the face of the menorah.") So too, there is a canopy over the higher glory, Abba and Imma: the Malchus of Adam Kadmon, which encompasses them and includes them together; and there they are of no account at all, only a mere glow and radiance.

והענין דהנה ידוע כי אית רצון ואית רצון רצון התחתון היינו הנולד מן השכל מחמת שמשכיל בשכלו יופי של אותו הדבר לכן רוצה בזה שזהו רצון התחתון וזהו ענין כתר דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שנמשך מת"ת [מתפארת] דאימא.

The explanation: it is known that there is will and there is will. The lower will is the one born of the intellect: because a person perceives with his intellect the beauty of that thing, therefore he wants it; this is the lower will. And this is the matter of the Keser of Z'eir Anpin and Nukva, which is drawn from the Tiferes of Imma.

אכן אית רצון העליון כענין מה שאמרו שתוק כך עלה במחשבה ואין יכול להשיב לו טעם ע"ז זו תורה כו' רק רצונו הוא כך בלי טעם זהו רצון העליון

But there is the supernal will, as in what they said: "Be silent; so it arose in thought," and He could not give him a reason for this, "This is Torah, [and this its reward]?" etc.; rather, His will is so, without a reason: this is the supernal will.

כי רצון התחתון אדרבה הוא ע"י טעם שרואה בשכלו טעם הדבר לכן רצונו בזה והיה יכול להשיב טעם הדבר

For the lower will, on the contrary, comes through a reason: he sees in his intellect the reason for the thing, therefore he wants it, and he would be able to give the reason for the thing.

וא"כ מה שאמר לו שתוק זהו מפני שנמשך מרצון העליון שלמעלה מהשכל

If so, the fact that He said to him, "Be silent," is because it is drawn from the supernal will, which is above intellect;

לכן לא היה יכול להגיד לו טעם כי הרצון הוא גבוה הרבה ואינו יכול להשתלשל ולבא לידי גילוי בשכל.

therefore He could not tell him a reason, for the will is very high, and it cannot descend by degrees and come to revelation in the intellect.

אך א"כ הוא ח"ו [חס ושלום] יראה כעקשות שרוצה אף נגד השכל רק ידוע כי יש מוחא סתימאה

But if so, G-d forbid, it would look like obstinacy, wanting even against the intellect. Rather, it is known that there is a Mocha Stima'ah (hidden brain).

הכוונה לזה שנקרא סתימאה כי בודאי יש טעם ע"ז הרצון עליון שרוצה כך רק הטעם הוא נשגב ונעלה גבוה שאין יכול להשתלשל ולבא לידי גילוי לזולתו רק כמוס ונעלם לו לבדו הוא

The meaning of its being called "hidden" is that there is certainly a reason for this supernal will, that He wants it so; only, the reason is lofty, exalted and high, so that it cannot descend by degrees and come to revelation to another, but is stored away and hidden, His alone.

לכן נקרא מוחא היינו שכל גבוה רק סתימאה מכל נעלם לכן אמר לו שתוק בחי' שתיקה כך עלה במחשבה שהוא בחי' חכמה וטעם עליון שאינו יכול להשיג לזולתו

That is why it is called "brain" (mocha), meaning a high intellect, only "hidden" (stima'ah), concealed from all. That is why He said to him "Be silent," the level of silence: "so it arose in thought," which is the level of Chochmah (wisdom) and of a supernal reason that cannot be grasped by another.

ולזולתו נראה כי הוא רק רצון בלבד בלי שום טעם ורק לו לבדו טעמו ונימוקו ושם שורה התענוג מן הדבר ההוא תענוג עליון

And to another it appears that it is only will alone, without any reason, and only He Himself has its reason and its rationale. And there rests the delight in that thing, a supernal delight.

וזהו בחי' עתיק כי התענוג של הדבר נעתק מכל ורק במהותו ועצמותו יש התענוג מן הדבר ההוא ונגד זולתו נק' רצון העליון היינו רצון בלי טעם גלוי רק כך עלה במחשבה

And this is the level of Atik [the Ancient One], for the delight in the thing is removed (ne'etak) from everything, and only in His being and His essence is there the delight in that thing. And relative to another it is called the supernal will, that is, will without a revealed reason, only "so it arose in thought."

לכן יש בבחי' כתר ב' בחי' הללו היינו בחי' עתיק אשר משם הוא מו"ס [מוחא סתימאה] טעמו ונמוקו עמו ובחינה השנית הרצון הגלוי לזולתו אשר נחשב לרצון בעלמא בלי שום טעם ונקרא גלגלתא דחפיא על מוחא

Therefore, in the level of Keser there are these two levels: the level of Atik, from which is the Mocha Stima'ah, "its reason and rationale with it"; and the second level, the will revealed to another, which is considered mere will without any reason, and is called "the skull (gulgalta) that covers over the brain."

(ועמ"ש מזה ע"פ אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו' בפ' שלח ע"ש)

(And see what is written about this on the verse "I am Havayah your G-d, Who brought you out of the land of Egypt," etc., in Parshas Sh'lach; see there.)

כי רצון התחתון היינו ת"ת [תפארת] דאימא שנעשה כתר לז"א היינו רצון שנולד ונמשך מחמת השכל כנ"ל וגלגלתא דא"א היינו רצון שלמעלה מהשכל וברצון יש טעם כמוס הנקרא מו"ס [מוחא סתימאה] כנ"ל

For the lower will is the Tiferes of Imma that becomes a Keser for Z'eir Anpin, that is, a will born of and drawn from intellect, as mentioned above; and the gulgalta of Arich Anpin [the Long Countenance] is the will that is above intellect, and in the will there is a concealed reason, which is called Mocha Stima'ah, as mentioned above.

(וזהו ענין החופה שעל בחי' כבוד העליון דהיינו או"א [אבא ואימא] ועמ"ש בד"ה תורה צוה כו' מענין החופה שהיא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה. והרמ"ז [והרב משה זכות] בפ' בראשית) (בדף ח') **כתב דענין חופה היינו מה שאו"א** [שאבא ואימא] **הם מחופים ומכוסים בדיקנא דאריך:**

(And this is the matter of the canopy that is over the level of the higher glory, namely Abba and Imma. And see what is written in the discourse beginning "The Torah [Moshe] commanded," etc., on the matter of the canopy, that it is the level of the supernal will, which is above Chochmah. And the Ramaz [on the Zohar], in Parshas Bereishis) **(on folio 8), wrote that the matter of chuppah is that Abba and Imma are canopied and covered by the beard of Arich** [Anpin].

7 **ג והנה התורה הנגלה היא בחי' רצון המתגלה הנל וכמ"ש בזהר דתרי"ג מצות נמשכין מן תרי"ג ארחין וזהו בעטרה שעטרה לו אמו**

3. Now, the revealed Torah is the level of the revealed will mentioned above, as is written in the Zohar that the 613 commandments are drawn from the 613 paths. And this is [the meaning of] **"with the crown with which his mother crowned him,"**

כי הרצון הנ"ל נקרא עטרה וכתר הנעשה מן האבנים טובים והם דומם ואעפ"כ [ואף על פי כן] **יש בה יופי הדר אשר מאיר בה אור מהודר ונעלם**

for the will mentioned above is called atarah and keser (crown), which is made of precious stones, and they are inanimate; and nevertheless there is in it a splendid beauty, in which there shines a resplendent and hidden light.

(וכך המצות נעשים מענינים גשמיים ציצית מצמר ותפילין מקלף זהו כמשל דומם ואבן אך שאבן טוב והדר הוא)

(So too the mitzvos are made from physical things: tzitzis from wool and tefillin from parchment. This is like the analogy of the inanimate and a stone; but it is a precious and splendid stone.)

והוא כמשל הרצון הנ"ל שהוא רק בחי' חיצוניות של מו"ס [מוחא סתימאה] **הנעלם בפנימית של הרצון**

And it is like the analogy of the will mentioned above, which is only the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the Mocha Stima'ah that is hidden in the inner dimension (pnimiyus) of the will.

וכמ"כ [וכמו כן] התורה הנגלה אין בה טעם גלוי ומספיק לנו על כל המצות כמו דממעט כסות לילה מוראיתם אותו ומרבה כסות סומא ואין הטעם מספיק והיינו כי שרשה הוא רק מחיצוניות שנגלה לנו כעת רצון בלי טעם כו'.

So too, the revealed Torah has no revealed reason that is sufficient for us for all the mitzvos, as when it excludes a night garment, from "and you shall see it," and includes the garment of a blind man, and the reason is not sufficient. That is because its root is only from the outer dimension, which is revealed to us now: will without reason, etc.

אבל לעתיד איתא שיותן לנו תורה חדשה ברבות שמיני פי"ג הכוונה ע"ז כמ"ש רש"י [רבי שלמה יצחקי] ע"פ ישקני מנשיקות פיהו שיתגלו לנו טעמי תורה הפנימית

But of the time to come it is stated that a new Torah will be given to us, in [Midrash] Rabbah, Shemini, chapter 13. The intent of this is as Rashi wrote on the verse "Let him kiss me with the kisses of his mouth": that the reasons of the inner Torah will be revealed to us,

היינו מו"ס [מוחא סתימאה] יבא בהתגלות הטעם והעונג של הרצון אז תתענג על הוי' שהתענוג גבוה משם הוי' וכעת הוא בהעלם ונסתר מאתנו.

that is, the Mocha Stima'ah will come into revelation, the reason and the delight of the will. Then "you will delight upon Havayah": that the delight is higher than the Name Havayah; and now it is concealed and hidden from us.

אכן אז כשיתגלה הטעם והתענוג של מו"ס [מוחא סתימאה] יהיה התענוג על הוי'.

But then, when the reason and the delight of the Mocha Stima'ah are revealed, the delight will be upon Havayah.

וזהו ג"כ שרש ענין אירוסין ונשואין כי במ"ת [במתן תורה] היה רק בחי' אירוסין שהאשה מקבלת רק טבעת קדושין העגול (והי"ע [וזהו ענין] קדשנו במצותיך כמ"ש ע"פ טוב לחסות) אבל לעתיד יהיה בחי' נשואין

And this is also the root of the matter of betrothal (eirusin) and marriage (nisuin): for at the Giving of the Torah there was only the level of betrothal, in which the woman receives only the round ring of kiddushin [betrothal] (and this is the matter of "Sanctify us (kadshenu) with Your commandments," as is explained on the verse "It is good to take refuge"); but in the time to come there will be the level of marriage.

וכמ"ש ברבות סדר בא ס"פ ט"ו כי בועליך עושיך שהאשה נקנית בביאה והטיפה נמשכת ממוח האב מפנימית

As is written in [Midrash] Rabbah, Seder Bo, at the end of chapter 15: "For your Husband (bo'alayich) is your Maker." For a woman is acquired through intimacy (bi'ah), and the drop is drawn from the brain of the father, from the inner dimension.

היינו שלעתיד יהיה התגלות בחינת פנימית מו"ס [מוחא סתימאה] והתענוג יבוא בהתגלות נגלות לנו לכן אז נשואין ע"י ביאה בועליך עושיך כו'.

That is, in the time to come there will be a revelation of the level of the inner dimension of the Mocha Stima'ah, and the delight will come into revelation, revealed to us. Therefore then [there will be] marriage, through intimacy: "your Husband is your Maker," etc.

8 והטעם לזה שההתגלות הנ"ל יהיה דוקא לעתיד כי הנה ידוע דשרש המצות הוא רק לברר מעשייה הטוב דנוגה במ"ע [במצות עשה] והל"ת [והלא תעשה] להפריד הרע

The reason why the revelation mentioned above will be specifically in the time to come: it is known that the root of the mitzvos is only to refine out of Asiyah (Action) the good of nogah [the translucent husk], through the positive commandments, and [through] the prohibitions to separate out the evil.

כי בכל דבר ואפילו בכל נפש מישראל יש טוב ורע אשר ע"י נפילת רפ"ח ניצוצין אשר נתערבו ברע צריך ע"י המ"ע [המצות עשה] והל"ת [והלא תעשה] להפרידם ולבררם

For in everything, and even in every soul of Israel, there is good and evil, which is due to the fall of the 288 sparks that became mixed with evil; it is necessary, through the positive commandments and the prohibitions, to separate them and to refine them.

ולאחר הבירור אז הם גדולים וגבוהים הרבה כי שרשם מתוהו אשר נעלה במדרגה יותר מן התיקון אחר הבירור.

And after the refinement they are then very great and high, for their root is from Tohu [the World of Chaos], which is higher in rank than Tikkun [the World of Rectification], after the refinement.

9 ולכן עבור זה המאכל מחיה את האדם כי שרש המאכל הגם שכמו שהוא למטה הוא מעורב ברע אכן שרשו הוא מתוהו

Therefore, because of this, food gives life to a person: for the root of food, although as it is below it is mixed with evil, its root is from Tohu.

ולכן כשאדם אוכלן ומברר הטוב ומגרש הרע והפסולת לחוץ אזי אחר הבירור הטוב מן המאכל אזי אדרבה הם מחיים את האדם ומוסיפין לו כח וחיות בנפש

Therefore, when a person eats them and refines the good and drives the evil and the refuse outside, then, after the refinement of the good from the food, then, on the contrary, they give life to the person and add to him strength and life-force in the soul.

כי אחר הבירור ועלייתם למקורם הם במדרגה יותר נעלית דהיינו מעולם התוהו שקדם לתיקון תוהו שם ס"ג [שם ס"ג] ותיקון שם מ"ה [שם מ"ה].

For after the refinement and their ascent to their source, they are at a more exalted rank, that is, from the World of Tohu, which preceded Tikkun: Tohu, the Name Sag [63]; and Tikkun, the Name Mah [45].

ולכן הנה לע"ע קודם שנברר עדיין הניצוצים שנפלו (ר"ל [רוצה לומר] קודם שיושלם כל הבירור) עדיין אין בהתגלות התענוג כי הם מעורבים טו"ר [טוב ורע]

Therefore, for the time being, before the sparks that fell have yet been refined (that is to say, before the whole refinement is completed), the delight is still not in revelation, for they are mixed, good and evil.

אכן אחר הבירור שישו בו למדרגתם הקודמת אז יהיה גמר וסוף מעשה אשר במחשבה היה תחלה ולא יהיה שום הסתרה מרע אז ממילא יהיה נגלה התענוג מאור וזיו העליון.

But after the refinement, when they return to their former rank, then there will be the completion and "the end of the deed, which was first in thought," and there will be no concealment at all from evil; then, of itself, the delight from the supernal light and radiance will be revealed.

ודוקא מבירור דברים תחתונים שכעת.

And [it comes] specifically from the refinement of the lower things of the present.

וזהו ענין אשת חיל עטרת בעלה שבה יהיה מאיר אור טוב טעם ודעת הגנוז ונעלם

And this is the matter of "A woman of valor is the crown of her husband": in her will shine the light of "good reason (ta'am) and knowledge," which is stored away and hidden,

דהיינו בחינת מו"ס [מוחא סתימאה] (שהוא למעלה גם מבחינת כבוד עילאה כבוד ל"ב נתיבות ח"ע [חכמה עילאה] אבל מו"ס [מוחא סתימאה] לא אתפתחא בנתיבות)

that is, the level of the Mocha Stima'ah (which is higher even than the level of the higher glory, kavod, the thirty-two paths of the higher Chochmah; but the Mocha Stima'ah "is not opened into paths"),

שכעת הוא באבן טוב בחי' דומם ויהיה האור אז בהתגלות ויהיו תוהו במדרגה יותר גבוה מן התיקון כי גם תיקון יהיה אז אבל תוהו יהיה האור יותר גבוה אחר הבירור

which now is in the precious stone, the level of the inanimate. And then the light will be in revelation, and Tohu will be at a higher rank than Tikkun; for Tikkun too will be then, but [in] Tohu the light will be higher, after the refinement.

(נמצא המכוון שבחינת ההתגלות מפנימית הכתר שהוא מו"ס [מוחא סתימאה] ועתיק זה יהיה דוקא אחר שלימות הבירורים דתוהו ועיין הטעם לקמן בסוף הדרוש)

(It follows that the point is this: the level of the revelation from the inner dimension of Keser (the Crown), which is the Mocha Stima'ah and Atik, will be specifically after the completion of the refinements of Tohu; and see the reason below, at the end of the discourse.)

וזהו שבשני ברכות אחרונות דנשואין אומר תחלה משמח חתן וכלה. ובאחרונה אומר משמח חתן עם הכלה כי לע"ע הכלה מקבלת מהחתן וזהו משמח חתן וכלה.

And this is why, in the last two of the marriage blessings, one says first "Who gladdens the groom and the bride," and in the last one says "Who gladdens the groom with the bride." For the time being, the bride receives from the groom, and this is "Who gladdens the groom and the bride."

אבל לעתיד יהיו שוין בקומתן כתר ע' [עיין] לשניהם כמו שהיתה קודם המיעוט זהו משמח חתן עם הכלה (שע"י הכלה משמח החתן כי א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה])

But in the time to come they will be equal in stature, one Keser for both of them, as it was before the diminution: this is "Who gladdens the groom with the bride" (that through the bride the groom is gladdened, for "a woman of valor is the crown of her husband").

אומר גם כן ישמע קול חתן וקול כלה כי לעתיד יהיה לכלה קול.

One also says "Let there be heard the voice of the groom and the voice of the bride," for in the time to come the bride will have a voice.

קול היינו המשכה והתגלות כמו קול גשמי שנמשך ונתגלה מהבל הלב לקנה. ולעתיד כשיהיה א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה] אז יהיה להכלה קול המשכה והתגלות

"Voice" means drawing down and revelation, like a physical voice, which is drawn and revealed from the breath of the heart to the windpipe. And in the time to come, when "a woman of valor [will be] the crown of her husband," then the bride will have a voice: drawing down and revelation.

והוא ע"ד מ"ש ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני שהמל' תהיה עטרת ומשפיע לבעלה גבוה מן התיקון

And this is along the lines of what is written, "On that day living waters will go out from Jerusalem, half of them to the eastern [lit. 'former'] sea": that Malchus (sovereignty) will be a crown and a source of influence for her husband, higher than Tikkun.

רק מחמת שגם התיקון לא יתבטל לכן קול חתן וקול כלה שלשניהם יהיה קול המשכה והתגלות ב' המאורות הגדולים אחר הבירור.

Only, because Tikkun too will not be nullified, therefore [it says] "the voice of the groom and the voice of the bride": both of them will have a voice, drawing down and revelation, "the two great luminaries," after the refinement.

והנה מו"ס [מוחא סתימאה] הוא מקור כל הבירורים כי מ"ש בחכמה אתברירו שרשה מן מו"ס [מוחא סתימאה] הנעלם ששם עיקר הבירור (כמ"ש בד"ה למה נסמכה כו')

Now, the Mocha Stima'ah is the source of all the refinements: for what is said, "through Chochmah they are refined," has its root in the hidden Mocha Stima'ah, where the main refinement is (as is explained in the discourse beginning "Why was it juxtaposed," etc.).

ואחר שיתבררו אז יהיה גילוי מו"ס [מוחא סתימאה] תענוג עליון תכלית השלימות ואז יהיה התגלות פנימית טעמי התורה ישקני מנשיקות פיהו.

And after they are refined, then there will be the revelation of the Mocha Stima'ah, the supernal delight, the ultimate perfection; and then there will be the revelation of the inner dimension of the reasons of the Torah: "Let him kiss me with the kisses of his mouth."

לכן לע"ע הוא צלותא בלחש כיון שאין להכלה קול שעתה בחי' דבור בטל לגבי מחשבה ומדות אשה טפלה לגבי בעלה.

Therefore, for the time being, prayer is in a whisper (tzelosa bilchash), since the bride has no voice: for now the level of speech is nullified relative to thought and the attributes, a wife secondary to her husband.

אבל לעתיד לבא אחר הבירור כשיתגלה מו"ס [מוחא סתימאה] טוב טעם ודעת אז יהיה להכלה קול גדול ולא יסף שמונה עשרה בקול רם

But in the time to come, after the refinement, when the Mocha Stima'ah, "good reason and knowledge," is revealed, then the bride will have "a great voice that did not cease": the Shemoneh Esreh aloud.

ויהיה המל' עיקר אחע"ב [אשת חיל עטרת בעלה] כנודע שבע"ס [שבעשר ספירות] דאו"ח [דאור חוזר] המל' הוא כתר ויסוד (המשפיע עכשיו למל') הוא חכמה כו' ועיין מ"ש בד"ה ואכלתם אכול ס"פ ויגש:

And Malchus will be primary, "a woman of valor, the crown of her husband," as is known that in the ten Sefiros of returning light (or chozer), Malchus is Keser, and Yesod (which now gives influence to Malchus) is Chochmah, etc. And see what is written in the discourse beginning "And you shall eat, eating," at the end of Parshas Vayigash.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 40

תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה ב"ש אומרים...

Our Rabbis Taught: How Does One Dance Before the Bride?

1 תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה ב"ש [בית שמאי] אומרים כלה כמות שהיא וב"ה [ובית הלל] אומרים כלה נאה וחסודה.

Our Rabbis taught: How does one dance before the bride? Beis Shammai say: "A bride as she is." And Beis Hillel say: "A bride lovely and graced."

הנה כלה הוא בחי' כלתה נפשי דהיינו בחי' כלות הנפש שיש בכל ניצוץ נשמות ישראל ליכלל ולידבק בה' יתי'

Now, the bride (kallah) is the level of "my soul pines" (kalsah nafshi), that is, the level of the expiring of the soul (klos hanefesh) that is present in every spark of the souls of Israel, to be included in and to cleave to G-d, may He be blessed.

ואהבה זו ישנה בהם בתמידות וכמ"ש למען יזמרך כבוד קארי תדיר ולא שכיך ואפילו בפחותי הערך ע"ה [עם הארץ] ועוברי עבירה יש בהם בחי' אהבה זו

And this love is present in them constantly, as it is written, "So that glory may sing praise to You": [it] "calls constantly and does not subside." And even in those of lesser worth, the unlearned and transgressors, there is this level of love,

אלא שאינה מורגשת בנפשם בבחי' גילוי (ועמ"ש בד"ה שחורה אני אש שחור שהוא ענין שהאהבה מסותרת) אלא שהיא בבחינת מקיף מלמעלה ואע"ג [ואף על גב] דאיהו לא חזי מזלי' [מזליה] חזי:

except that it is not felt in their soul in a revealed way (and see what is written in the discourse beginning "I am black," [on] "black fire," which is the matter of the love being hidden); rather, it is at the level of an encompassing [light] (makif), from above; and "even though he does not see, his mazal [the root of his soul above] sees."

2 ב אך כדי להוציא אהבה זו הנק' בשם כלה מההעלם אל הגילוי להיות מאיר בנפשם בבחי' גילוי הנה ע"ז שאלו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כיצד מרקדין כו'

2. But in order to bring this love, which is called by the name "bride," out of concealment into revelation, so that it shines in their soul in a revealed way: about this our Sages, of blessed memory, asked, "How does one dance, etc.?"

אמרו ב"ש [בית שמאי] כמות שהיא כו' כי להיות בית שמאי שרשם מבחי' הגבורות עליונות ע"כ נק' שמאי כענין שארז"ל [שארז"ל] ע"פ ושם דרך כו' כל השם אורחותיו

Beis Shammai said, "As she is, etc." For since Beis Shammai have their root in the level of the supernal Gevuros (powers of restraint), they are therefore called Shammai, in the sense of what our Sages, of blessed memory, said on the verse "And he who appraises (vesham) [his] way, etc.": "Whoever appraises (sham) his paths."

דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא. היינו שלפ"ע [שלפי ערך] הסור מרע כך יהיה המשכה אח"כ מבחי' כלה כלות הנפש שמלמעלה.

That is, he weighs his ways, how and what [each] is. This means: according to the measure of the turning from evil, so will there afterward be a drawing down from the level of the "bride," the expiring of the soul, which is from above.

וזהו כלה כמות שהיא כלומר כמו שהיא העלייה מלמטה מבחי' אתכפיא מסור מרע אם רב ואם מעט וכך יהיה המשכת בחינת גילוי כלות הנפש בנפשו

And this is [the meaning of] "a bride as she is": that is, as the ascent from below is, from the level of subjugation (iskafya), from turning from evil, whether much or little, so will be the drawing down of the level of the revelation of the expiring of the soul in his soul

(וכמ"ש בד"ה ושמע אביה והפר כו' ובד"ה שחורה אני ונאוה השני גבי ענין מצות ל"ת [לא תעשה] ודברי סופרים שהם בחי' אתכפיא וע"ז יערה עליו רוח ממרום ובזה תתעלה גם נפשו הבהמית כו' ע"ש):

(and as is explained in the discourse beginning "And her father hears... and annuls, etc.," and in the second discourse beginning "I am black and comely," concerning the matter of the negative commandments and the words of the Scribes, which are the level of iskafya; and through this "a spirit from on high will be poured upon him," and by this his animal soul, too, will be elevated, etc.; see there).

3 ג אבל ב"ה [בית הלל] שרשו מבחי' החסדים חולק על ב"ש [בית שמאי] שלא יהיה המשכה לפי ההעלאה אלא אדרבה תחלה יהיה המשכה מלמעלה למטה ויהיה אז ממילא יפלו כל החיצונים שלא לה' המה

3. But Beis Hillel, whose root is from the level of the Chassadim (kindnesses), disagree with Beis Shammai: the drawing down should not be according to the ascent; rather, on the contrary, first there should be a drawing down from above to below, and then, of themselves, all the external forces, which "are not Havayah's," will fall away.

והיינו שהעשה טוב יהיה קודם לסור מרע כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך וע"כ נק' הלל מלשון בהילו נרו עלי ראשי.

That is, the "do good" should come before the "turn from evil," for a little light dispels much darkness. And therefore they are called Hillel, from the expression "When His lamp shone (behilo) over my head."

וגם הלל מלשון שבח והילול דהיינו ע"י שבחים בהתבוננות גדולת ה' ממילא יפול הרע (ועמ"ש בד"ה כי כארץ תוציא צמחה גבי יצמיח צדקה ותהלה)

And Hillel is also from the expression of praise and laudation (hillul): that is, through praises, in contemplating the greatness of G-d, evil falls away of itself. (And see what is written in the discourse beginning "For as the earth brings forth its growth," concerning "will cause righteousness and praise to sprout.")

וזהו משכני אחריך נרוצה הוא ממטה למעלה והיינו ע"י שמתחלה משכני מלמעלה למטה ע"ז ממילא אחריך נרוצה כו' ועמ"ש מזה בד"ה אדם כי יקריב מכם ובד"ה נשא את ראש בני גרשון

And this is [the meaning of] "Draw me; we will run after You": [the running] is from below to above, and that is, through first "Draw me," from above to below; through this, of itself, "we will run after You," etc. And see what is written on this in the discourse beginning "A man, when he brings near from among you," and in the discourse beginning "Take the count of the sons of Gershon."

וזהו פי' כלה נאה וחסודה חסודה הוא לשון נפעל כידוע למדקדקים שחסיד וחסידה הוא שם התואר כו' אבל חסודה במלאפו"ם הוא שם הנפעל

And this is the meaning of "a bride lovely and graced": chasudah ("graced") is a passive form, as is known to the grammarians, that chasid and chasidah are adjectives, etc., but chasudah, with a melupum [the vowel u], is a passive participle:

דהיינו שנעשית חסודה ע"י המשכת חסד עליון מלמעלה למטה להיות גילוי אלהות אזי ממילא יפול הרע

that is, she is made chasudah through the drawing down of supernal Chesed from above to below, so that there is a revelation of G-dliness; then the evil falls away of itself,

ויהיה בחי' גילוי כלות הנפש בנפשו להיות כלה נאה וישראל אשר בך אתפאר ואפילו חיגרת ואפילו סומא דקמיה שוה ומשווה אם צדקת כו' וז"ש [וזהו שכתוב] אז ידלג כאיל פסח כו'

and there will be the level of the revelation of the expiring of the soul in his soul, so that she is "a lovely bride," and "Israel, in whom I take glory," even [if she is] lame and even blind, for before Him [all] is equal, and He makes [all] equal; "If you are righteous, etc." And this is [the meaning of] what is written, "Then the lame shall leap like a deer, etc."

ועמ"ש מזה בד"ה וארשתיך לי וז"ש [וזהו שכתוב] חסד עליון בל ימוט שע"י גילוי החסדים מלמעלה למטה אז ממילא ידחה הרע והיה כלא היה ויהיה בחינת האהבה תקועה בלבו כיתד בל תמוט

And see what is written on this in the discourse beginning "And I will betroth you to Me." And this is [the meaning of] what is written, "Supernal kindness—he shall not falter": that through the revelation of the Chassadim from above to below, the evil is then pushed away of itself and becomes as though it had never been, and the level of love will be fixed in his heart like a peg that will not falter.

(ועמ"ש בד"ה אם בחקתי השני שכדי להיות בחי' חקיקות בנפש כמו כלי שצריך חקיקה מבחוץ ומבפנים זהו ע"י פסוד"ז [פסוקי דזמרה] שנק' הילול רוממות אל בגרונם כו' וע"י קיום המצות כו' ועמ"ש סד"ה ועתה יגדל נא)

(And see what is written in the second discourse beginning "If in My statutes (bechukosai)": that for there to be the level of engravings (chakikos) in the soul, like a vessel that needs engraving from without and from within, this is through Pesukei deZimra (the Verses of Praise), which are called praise (hillul), "The exaltations of G-d are in their throat," etc., and through fulfilling the mitzvos, etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "And now, I pray, let [it] be great.")

משא"כ לדברי ב"ש [בית שמאי] צ"ל תחלה סור מרע וזה א"א להיות בתכלית וע"כ אמרו כמות שהיא אבל לא אפילו חגרת וסומא

Whereas according to the words of Beis Shammai, there must first be "turn from evil," and it is impossible for this to be complete; and therefore they said, "As she is," but not "even [if she is] lame and blind."

[ודברי ב"ש [בית שמאי] מדבר שקר תרחק ותשובת ב"ה [בית הלל] הוא כעין מ"ש ברבות פ' ח' בענין חסד ואמת. חסד אומר יברא שכולו מלא חסדים ואע"פ [ואף על פי] שאינו של אמת כו' ע"ש

[And Beis Shammai's words: "Distance yourself from a false word"; and Beis Hillel's answer is akin to what is written in the Midrash Rabbah, section 8, on the matter of Kindness and Truth: Kindness says, "Let him be created, for he is entirely full of kindnesses," even though he is not of truth, etc.; see there.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שמתוך שלא לשמה בא לשמה]

And as our Sages, of blessed memory, said, that "from 'not for its own sake' one comes to 'for its own sake.'"]

אך מ"ש כיצד מרקדין ענין זה מהו הענין הוא שכדי להיות התחברות חתן וכלה שהם שני הפכיים מנגדים זה לזה להיות החתן הוא בחי' המשכה שמלמעלה למטה כמים שיורדים ממקום גבוה

But as for what is said, "How does one dance": what is this matter? The matter is that, in order for there to be a joining of groom and bride, who are two opposites, opposed to each other, for the groom is the level of a drawing down from above to below, like water that descends from a high place,

כי הוא בחינת משפיע שמשפיע מלמעלה למטה והכלה בחינת מקבל ממטה למעלה כמבואר לעיל שכלה היא כלתה נפשי וכו' והוא כדוגמת האש שעולה בלהב ג"כ מלמטה למעלה

for he is the level of the giver (mashpia), who bestows from above to below; and the bride is the level of the recipient (mekabel), from below to above, as explained above, that kallah ("bride") is kalsah nafshi ("my soul pines"), etc.; and this is like fire, which rises in a flame, also from below to above;

והרי הם ב' הפכיים כמים ואש ולהיות יחוד חתן וכלה היינו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ עושה שלום במרומיו בין שר של מים כו'

and so they are two opposites, like water and fire. And for there to be a union of groom and bride, it is as our Sages, of blessed memory, said on the verse "He makes peace in His heights": between the prince of water, etc.;

היינו ע"י המשכות בחי' היותר גבוה מערך הב' אשר ע"ז יתבטלו ממציאותם ויהיו יכולים להשתוות יחד

that is, through drawing down a level that is higher than the scope of the two, through which they are nullified of their existence and are able to become equal together.

וזהו ג"כ כאן ע"י החופה כי על כל כבוד חופה הוא בחינת המשכת המקיפים עליונים מבחי' סוכ"ע ע"י"ז מתחברים החתן והכלה יחד.

And this is so here too, through the chuppah (wedding canopy): for "over all the glory, a canopy" is the level of the drawing down of the supernal encompassing [lights] (makifim) from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); through this the groom and the bride are joined together.

4 וזהו כיצד מרקדין לפני הכלה פי' לפני הכלה למעלה מן הכלה דהיינו המשכות בחי' סוכ"ע מקיפים עליונים איך ומה הוא נמשך לזה אמר כיצד מרקדין שנמשך ע"י הריקוד

And this is [the meaning of] "How does one dance before the bride": the meaning of "before (lifnei) the bride" is above the bride, that is, the drawing down of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the supernal encompassing [lights] (makifim). How and through what is it drawn down? To this he said, "How does one dance": that it is drawn down through dancing.

כי הריקוד הוא ברגלים בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נמשך מלמעלה מבחינת חיצוניות המקיף סוכ"ע (ועמ"ש סד"ה קול דודי בענין מדלג ומקפץ ובד"ה והניף את העומר)

For dancing is with the feet, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), drawn from above, from the level of the outer dimension (chitzoniyus) of the makif, the light that encompasses all worlds. (And see what is written at the end of the discourse beginning "The voice of my beloved," on the matter of "leaping and skipping," and in the discourse beginning "And he shall wave the omer.")

כי פנימית א"א להכיל ולכך נותנים כבוד לחתן וכלה ומגביהים ומנשאים אותם היינו בכדי להעלותן לבחינת סובב כל עלמין שהוא בחי' מקיף

For the inner dimension (pnimiyus) cannot be contained. And therefore honor is given to the groom and bride, and they are lifted and raised up, that is, in order to elevate them to the level of the light that encompasses all worlds, which is the level of makif.

ועמ"ש סד"ה זאת חנוכת המזבח וז"ש [וזהו שכתוב] צדיק ה' בכל דרכיו שהוא בחי' התחברות שלום בפמליא של מעלה כו'

And see what is written at the end of the discourse beginning "This is the dedication of the altar." And this is [the meaning of] what is written, "Havayah is righteous in all His ways": which is the level of joining, "peace in the household above," etc.

ועמ"ש בפי' ריקוד בענין ההרים רקדו כאלים בד"ה הים ראה וינוס ובענין אז תשמח בתולה במחול בד"ה ביום השמיני שלח:

And see what is written on the meaning of dancing, regarding "The mountains danced like rams," in the discourse beginning "The sea saw and fled," and regarding "Then the maiden shall rejoice in the dance," in the discourse beginning "On the eighth day he sent away."

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 41

כי כאשר השמים החדשים כו'

For just as the new heavens

◇

1 כי כאשר השמים החדשים כו'. כתיב השמים כסאי כו' להבין ההפרש שבין שני בחינות אלו כתיב ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה זו רמ"ח מ"ע [מצות עשה]

"For just as the new heavens," etc. It is written, "The heavens are My throne," etc. To understand the difference between these two levels: it is written, "And He placed him in Gan Eden to work it"; these are the 248 positive commandments.

וזהו תכלית ירידת הנשמות לעולם הזה לעבוד את הג"ע [הגן עדן] (ועמ"ש בד"ה עלי באר) כי ג"ע [גן עדן] מצד עצמו הוא בחי' זיו השכינה כי הנה א"ס ב"ה נקרא מקור התענוגים כי עמך מקור חיים.

And this is the purpose of the descent of the souls into this world: to work the Gan Eden (and see what is written in the discourse beginning "Spring up, O well"). For Gan Eden, in and of itself, is the level of the radiance of the Shechinah (Divine Presence). For the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is called the source of delights: "For with You is the source of life."

אך מאחר שהנשמות הם נבראים ובע"ג [ובעלי גבול / ובעל גבול] אי"א להם לקבל התענוג מא"ס ב"ה עצמו כי"א ע"י זיו מבחי' מלכותו ית' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] מלשון ושכנתי בתוכם.

But since the souls are created beings and finite, it is impossible for them to receive the delight from the Infinite One, blessed be He, Himself, but only through a radiance from the level of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, the light that fills all worlds (memalei kol almin), [the word Shechinah being] from the term "and I will dwell in their midst."

אך הנשמות שירדו למטה בעולם הזה הם ע"י עבודתם לבטל את הגוף שממשכא דחויא ע"י"ז ממשיכים תוספת אור בג"ע [בגן עדן] מעצמותו ית' וזהו העבודה דלעבדה כו'

But the souls that descended below into this world: through their service of nullifying the body, which is from the skin of the serpent, through this they draw down additional light into Gan Eden from His Essence, may He be blessed. And this is the service of "to work it," etc.

(והענין יי"ל [יש לומר] כמ"ש באתי לגני אחותי כלה. ופי' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' ויקרא (דף ג' סע"ב [סוף עמוד ב]) לגני איהי מל' אד' ופי' בז"ה [בזוהר] היינו מל' שירדה לבריאה כו'

(And the matter can be explained by what is written, "I have come into My garden, My sister, [My] bride." And it is explained in the Raaya Mehemna, Parshas Vayikra) (page 3, end of side b): "My garden": this is Malchus, [the Name] Ado-nai. And it is explained in the Zohar HaRakia [that] this means Malchus that descended into Beriah, etc.

וא"כ פי' באתי לגני היינו שנמשך שם תוספת אור מעצמותו ית' וכענין הנז' [הנזכר] בד"ה אסרי לגפן בענין מקדשי שמך שישראל ממשיכים מבחי' אתה קדוש לבחי' ושמך קדוש כו'

If so, the meaning of "I have come into My garden" is that additional light from His Essence, may He be blessed, is drawn down there. And it is like the matter mentioned in the discourse beginning "Binding his foal to the vine," on the subject of "those who sanctify Your Name": that Israel draw down from the level of "You are holy" to the level of "and Your Name is holy," etc.

עד וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא וז"ל [וזה לשונו] כ"י [כנסת ישראל] אדמו"ר [אדוננו מורנו ורבנו] נ"ע [נשמתו עדן] בת"א [בתורה אור] פ' חיי שרה והנה ג"ע [גן עדן] העליון הוא מבריאה.

Until "And this is [the meaning of] 'Better is one hour of teshuvah (return) and good deeds in this world than all the life of the World to Come.'" And these are the words of the manuscript of our master, teacher and Rebbe, whose soul is in Eden, in Torah Ohr, Parshas Chayei Sarah: Now, the higher Gan Eden is from Beriah.

2 וא"ש [ואתי שפיר] הא דתנן יפה שעה א' כו' מפני שהזיווג זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] הוא באצילות והמצות ממשיכות מ"ד [מיין דוכרין] דאצילות ושרשן ממו"ס [ממוחא סתימאה] דא"א עכ"ל [עד כאן לשונו]

And [thereby] what we learned [in the Mishnah], "Better is one hour," etc., is well [understood]: because the union of Z'eir Anpin and Nukva is in Atzilus, and the mitzvos draw down the mayin duchrin (masculine waters) of Atzilus, and their root is from the Mocha Stima'ah (the hidden brain) of Arich Anpin [the Long Countenance]. End of quote.

וא"כ פי' באתי לגני היינו יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהוא ענין המשכה ממו"ס [ממוחא סתימאה] הנק' עדן העליון סתימא דכל סתימין (באדר"ז [באדרא זוטא] דר"צ ע"א) שלמעלה מעלה מבחי' ג"ע [גן עדן] עצמו.

If so, the meaning of "I have come into My garden" is the union of Z'eir Anpin and Nukva, which is a drawing down from the Mocha Stima'ah, which is called the higher Eden, "the hidden of all the hidden" (in the Idra Zuta, page 290a), which is far, far above the level of Gan Eden itself.

וזהו ג"כ ענין הנז' [הנזכר] בזח"ב [בזהר חלק ב'] בא (דל"ו ע"ב) בשעתא דקודשא בריך הוא אתחזי על גנתא. ועמ"ש בד"ה ששים המה מלכות בענין מ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] ומעין מבית ה' יצא.

And this is also the matter mentioned in the Zohar, Part II, Parshas Bo (page 36b): "At the time when the Holy One, blessed be He, appears over the garden." And see what is written in the discourse beginning "There are sixty queens," regarding what is written of the Time to Come: "And a spring shall go forth from the House of Havayah."

שזהו המשכה מבחי' חכמה עילאה הנק' מעיין שלמעלה ממדרגת ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שהוא בחי' בינה.

For this is a drawing down from the level of the higher Chochmah (wisdom), which is called a "spring," which is above the rank of "And a river goes forth from Eden to water the garden," which is the level of Binah (understanding).

והנה כנס"י [כנסת ישראל] נקרא מעיין גנים היינו שע"י העבודה ממשיך בג"ע [בגן עדן] מבחי' מעיין כו' והוא מלמעלה מן ההשתלשלות או כענין ההמשכה מבחי' בינה שלמעלה מבחי' תבונה הנקרא עלמא דאתי.

Now, the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called "a spring of gardens": that is, through the service one draws down into Gan Eden from the level of the "spring," etc., and this is from above the chain of descending worlds (hishtalshelus); or [it is] like the drawing down from the level of Binah that is above the level of Tevunah [the lower level of Binah], which is called the World to Come (alma de'asi).

והנה במדרש רבה בראשית ס"פ ט"ז פי' לעבדה ולשמרה אלו הקרבנות. שנאמר תעבדון את אלקים וכתיב תשמרו להקריב לי במועדו.

Now, the Midrash Rabbah on Bereishis, at the end of section 16, explains: "To work it and to guard it": these are the sacrifices, as it is said, "You shall serve G-d," and it is written, "You shall take care to offer to Me in its due season."

והענין כמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] פנחס (דר"ב ע"ב) באתי לגני בגין דכל קרבנין דעלמא כד סלקין כולהו סלקין לגו גנתא דעדן בקדמיתא רזא דכנ"י [דכנסת ישראל].

And the matter is as is written in the Zohar, Part III, Parshas Pinchas (page 202b): "I have come into My garden": because all the sacrifices of the world, when they ascend, all ascend first into the Garden of Eden, the mystery of the Congregation of Israel.

ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] שנכנסים ביסוד דנוק' [דנוקבא] לשורש מ"ן [מיין נוקבין] עכ"ל [עד כאן לשונו]. ועי"ז נמשך המ"ד [המיין דוכרין] שזהו ענין באתי לגני

And in the Mikdash Melech there, in the name of Rabbi Chaim Vital: that they enter into the Yesod (foundation) of Nukva, to the root of the mayin nukvin (feminine waters). End of quote. And through this the mayin duchrin are drawn down, which is the matter of "I have come into My garden."

וזהו ענין ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה דהיינו שע"י עבודת הקרבנות ממשיך בחינת באתי לגני. ובזח"א [ובזהר חלק א] מקץ (דקצ"ט ב') איתא פתח ואמר ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה.

And this is the matter of "And He placed him in Gan Eden to work it and to guard it": that through the service of the sacrifices one draws down the level of "I have come into My garden." And in the Zohar, Part I, Parshas Mikeitz (page 199b), it says: He opened and said, "And He placed him in Gan Eden to work it and to guard it."

ואוקמוה ברזא דקרבנין איהו ת"ח [תא חזי] לעבדה דא מלכא עילאה ולשמרה דא מלכא תתאה

And they explained it: it is in the mystery of the sacrifices. Come and see: "To work it": this is the supernal King; "and to guard it": this is the lower King.

עלמא עילאה ועלמא תתאה לעבדה ברזא דזכור ולשמרה ברזא דשמור כו' ופי' במק"מ [במקדש מלך] וז"ל [וזה לשונו] שע"ח מצות עשה שעושה האדם מתקן זעיר וממשיך לו מוחין מאימא.

The supernal world and the lower world; "to work it," in the mystery of "Remember," and "to guard it," in the mystery of "Keep," etc. And it is explained in the Mikdash Melech, in these words: that through the positive commandments that a person performs, he rectifies Z'eir [Anpin] and draws down to it the intellect (mochin) from Imma.

3 וזהו לעבדה. ועי"י לשמרה שהוא שומר מלעבור על ל"ת [לא תעשה] מתקן המל' ושומרה מן החיצונים כו' עכ"ד [עד כאן דבריו].

And this is "to work it." And through "to guard it," which is guarding [oneself] from transgressing the prohibitions, he rectifies Malchus and guards it from the external forces, etc. Thus far his words.

וזהו כענין מ"ש במ"א בד"ה מה טובו ענין ג' תשובות שע"י סור מרע שלא להיות עונותיכם מבדילים ממשיך בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וזהו תיקון המל' וע"י ועשה טוב ממשיך בחי' סוכ"ע.

And this is like the matter of what is written elsewhere, in the discourse beginning "How goodly," on the subject of the three [levels of] teshuvah: that through "turn away from evil," so that "your iniquities" should not "separate," one draws down the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), and this is the rectification of Malchus; and through "and do good" one draws down the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

וזהו ענין לעבדה ולשמרה. ודקדוק לשון ויניחהו בג"ע [בגן עדן] הענין עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] ר"פ נח (דנ"ט ע"ב) ונהר יוצא מעדן כו' ועייל לגנתא ואשקי ליה משקיו דלעילא ועביד ליה נייחא כו'

And this is the matter of "to work it and to guard it." And as for the precise wording "and He placed him (vayanichehu) in Gan Eden," the matter is according to what is written in the Zohar, Part I, at the beginning of Parshas Noach (page 59b): "And a river goes forth from Eden," etc., "and it enters the garden and waters it with the waters from above, and makes rest (naycha) for it," etc.

ופי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שזהו ענין המתקת הגבורות בחסדים ועמש"ש [ועיין מה שכתוב שם] ומבחי' נייחא ותענוג זה נמשך ג"כ לאדם וזהו ויניחהו

And the Ramaz explains that this is the matter of the sweetening of the Gevuros (severities) by the Chasadim (kindnesses); and see what is written there. And from this level of rest and delight it is drawn down also to man, and this is "and He placed him (vayanichehu)."

וכן פי' במדרש דלעיל ויניחהו כד"א [כמה דאת אמר] וינח ביום השביעי כו' ועיין בזח"א [בזהר חלק א] תולדות (קמ"א א' ב') ע"פ ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך כו' ויניחהו בג"ע [בגן עדן] כו'.

And so the Midrash cited above explains "and He placed him (vayanichehu)," as it says, "and He rested (vayanach) on the seventh day," etc. And see the Zohar, Part I, Toldos (page 141a-b), on the verse "And Havayah will guide you (venachacha) always, and satisfy your soul with brightness (tzachtzachos)," etc., [and] "and He placed him in Gan Eden," etc.

ויותר יי"ל [יש לומר] כי הנה בקרבנות כתיב לריח ניחוח להוי' אשר פי' ניחוח לשון נחת רוח וגם לשון חות דרגא והמשכה זו היא מעצמותו יתי' לשם הוי' וזהו ניחוח להוי'.

And further, it may be explained: for of the sacrifices it is written, "for a pleasing fragrance (rei'ach nichoach) to Havayah," where nichoach is a term for gratification (nachas ruach), and also a term for descending a level (chos darga); and this drawing down is from His Essence, may He be blessed, to the Name Havayah; and this is "nichoach to Havayah."

והיינו ענין מקדשי שמך שממשיכים מבחי' אתה קדוש לבחי' שמך כו' וזהו ענין לעבדה ולשמרה ומבחי' זו נמשך ג"כ לאדם וזהו ויניחהו המשכת תענוג שמבחי' ניחוח להוי' כו'

And this is the matter of "those who sanctify Your Name": that they draw down from the level of "You are holy" to the level of "Your Name," etc.; and this is the matter of "to work it and to guard it." And from this level it is drawn down also to man, and this is "and He placed him (vayanichehu)": a drawing down of delight that is from the level of "nichoach to Havayah," etc.

ועיין עוד מענין לעבדה ולשמרה ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' ואתחנן (דרס"ג ע"א) ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] ויקהל (דר"י ע"ב) גבי דא עדן עילאה כו' דאיהו ידע לנקודה תתאה כו' הנק' גנתא

And see further on the subject of "to work it and to guard it" in the Raaya Mehemna, Parshas Va'eschanan (page 263a), and in the Zohar, Part II, Vayakhel (page 210b), regarding "This is the higher Eden," etc., "which knows the lower point," etc., which is called "the garden."

שהוא ההמשכה מאור אבא במלי' הנק' ג"ע [גן עדן] וגם אבא מקבל מאריך ועתיק עד א"ס כמ"ש במק"מ [במקדש מלך] שם ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דר"צ ע"א הנ"ל)

This is the drawing down from the light of Abba into Malchus, which is called Gan Eden; and Abba, too, receives from Arich [Anpin] and Atik [Yomin, the Ancient of Days], up to the Infinite One (Ein Sof), as is written in the Mikdash Melech there, and in the Idra Zuta (page 290a, mentioned above).

נמצא המשכה זו היא מעצמותו ית' ועמ"ש מענין פי' מוחין ע"פ והנצח זו ירושלים דלשם נת' [נתבאר] שהמשכה זו באה מלמעלה מסדר השתלשלות ממו"ס [ממוחא סתימאה] ורדל"א [ורישא דלא אתידע] ומזה יובן פי' ענין לעבדה שנת"ל [שנתבאר לעיל] שהוא המשכת מוחין דז"א כו'.

It follows that this drawing down is from His Essence, may He be blessed. And see what is written on the meaning of mochin (the intellect), on "And the Netzach: this is Jerusalem," for there it was explained that this drawing down comes from above the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), from the Mocha Stima'ah and the Reisha d'Lo Isyada (the Unknowable Head). And from this will be understood the meaning of "to work it," which was explained above as the drawing down of the mochin of Z'eir Anpin, etc.

ועמ"ש בד"ה במדבר סיני גבי מאין באת ולאן אתה הולך כו'

And see what is written in the discourse beginning "In the wilderness of Sinai," regarding "From where (me'ayin) have you come, and to where are you going," etc.

ועיין עוד בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (דקמ"ב) דהאי נשמה סלקא גו נביעא דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין כו'

And see further in the Zohar, Part II, Terumah (page 142), that this soul ascends into the wellspring of the Ancient of Ancients, the hidden of all the hidden, etc.

ואמנם איך יוכלו הנשמות שהם נבראים לקבל גילוי אור שבבחי' א"ס אך זה א"א כ"א ע"י הלבושים שנעשו להם מתומ"צ [מתורה ומצות] וכמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה אחעט"ב [אשת חיל עטרת בעלה] שמבחי' אור זה תשתלשל כו' עד שיברא ממנה לבוש אחד כו'.

However, how can the souls, which are created beings, receive a revelation of the light that is on the level of the Infinite One? But this is impossible except through the garments that are made for them from the Torah and mitzvos, as is written in Iggeres HaKodesh, in the discourse beginning "A woman of valor is the crown of her husband": that from the level of this light it will descend, etc., until one garment is created from it, etc.

4 ודרך לבוש זה כו' ויבא משה בתוך הענן כו' ועמ"ש מזה בת"א [בתורה אור] פ' חיי שרה בד"ה ואברהם זקן

"And by way of this garment," etc.; "And Moshe came into the midst of the cloud," etc. And see what is written on this in Torah Ohr, Parshas Chayei Sarah, in the discourse beginning "And Avraham was old."

ובפ' מקץ בד"ה ת"ר נר חנוכה בש"א [בית שמאי אומרים] יום ראשון מדליק שמונה כו' שהוא כענין המשל שבו ועל ידו עומדים על השכל כו' ע"ש באריכות.

And in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "Our Rabbis taught: The Chanukah lamp," [on] "Beis Shammai say: On the first day one lights eight," etc.: that it is like the matter of a parable, in which and through which one comes to grasp the concept, etc.; see there at length.

ומזה יובן שעד"ז הוא ענין השמים כסאי דלקמן שהוא ענין הפרסא שבין אצילות לבריאה

And from this it will be understood that along these lines is the matter of "The heavens are My throne," [discussed] below, which is the matter of the parsa (partition) between Atzilus and Beriah,

שבה ועל ידה דוקא נמשך האור עליון בג"ע [בגן עדן] כו' כמו המשל שבו ועל ידו נמשך השכל כו':

in which and through which, specifically, the supernal light is drawn into Gan Eden, etc., just like the parable, in which and through which the concept is drawn down, etc.

5 קיצור ג"ע [גן עדן] זיו השכינה וע"י לעבדה ממשיכים אור בג"ע [בגן עדן] מעצמותו ית'. ובהג"ה [ובהגהה] שזהו ענין באתי לגני מבחי' אתה קדוש לשמך קדוש

Summary. Gan Eden is the radiance of the Shechinah, and through "to work it" one draws into Gan Eden light from His Essence, may He be blessed. And in the gloss: that this is the matter of "I have come into My garden," from the level of "You are holy" to "Your Name is holy."

המשכת יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שרשו ממו"ס [ממוחא סתימאה] עדן עילאה לעבדה ולשמרה מוחין דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] ע"י עשה טוב וסור מרע ויניחהו נייחא וינח ונחך ה' כו' ואיך יוכלו לקבל זהו ע"י הלבושים):

The drawing down of the union of Z'eir Anpin and Nukva, whose root is from the Mocha Stima'ah, the higher Eden. "To work it and to guard it": the mochin of Z'eir Anpin and Nukva, through "do good" and "turn away from evil." "And He placed him (vayanichehu)": rest (naycha); "and He rested"; "and Havayah will guide you," etc. And how can they receive [it]? This is through the garments.)

6 ב והיכולת הזה להמשיך מעצמותו ית' תוספת אור בג"ע [בגן עדן] הוא דוקא כשהנשמה מלובשת בגוף

2. And this ability to draw down additional light into Gan Eden from His Essence, may He be blessed, exists specifically when the soul is enclothed in a body.

שמפני שהגוף מחשיך ומסתיר ע"ז מתעורר בתשובה בכח גדול בחילא יתיר אשר ע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים כו'

For because the body darkens and conceals, through this he is aroused to teshuvah with great power, "with greater strength," of which our Sages, of blessed memory, said, "In the place where baalei teshuvah (penitents) stand," etc.

כי בצדיקים האהוי"ר [האהבה ויראה] הן לפי ערך ההשגה אם אין חכמה אין יראה אבל הבע"ת [הבעלי תשובה] שנמשך לו הרעו"ד [הרעותא דליבא] מצד המנגד הוא למעלה מכח ההשגה וכמשל המים העוברים דרך עפר הארץ שע"ז נעשים צלולים יותר ונקי' מים חיים כמ"ש במ"א

For in tzaddikim, the love and awe are according to the measure of [their] comprehension: "If there is no wisdom, there is no awe." But the baal teshuvah, in whom the desire of the heart (re'usa deliba) is drawn forth by way of the opposing [side], is above the power of comprehension. And it is like the parable of water that passes through the soil of the earth, which through this becomes clearer and is called "waters of life," as is explained elsewhere;

או כמשל המים שמעכבים אותם שכשהם גוברים על העיכוב אזי הולכים בכח גדול יותר ועמ"ש בד"ה עלי באר ובד"ה ראה ריח בני

Or like the parable of water that is held back: when it overcomes the obstruction, it then flows with greater force. And see what is written in the discourse beginning "Spring up, O well," and in the discourse beginning "See, the fragrance of my son."

והנה תשובה זו אינו דייקא על עבירות כ"א על הריחוק כו' ורעו"ד [ורעותא דליבא] זו היא ליכלל בעצמותו יתברך ממש.

Now, this teshuvah is not specifically for sins, but rather for the distance, etc.; and this desire of the heart is to be absorbed into His very Essence, may He be blessed.

7 ועמ"ש מענין רעותא דליבא בד"ה וישב יעקב ובד"ה מי מנה עפר יעקב ושם נת' [נתבאר] בענין אף עשיתיו

And see what is written on the subject of the desire of the heart (re'usa deliba) in the discourse beginning "And Yaakov dwelt," and in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov." And there it was explained, on the subject of "I have even made it,"

שבעשיה דוקא יוכלו להגיע לבחי' רעותי' דליבי' שלמעלי' [רעותא דליבא שלמעלה] מהשכל ולהמשיך עי"ז גילוי רצון עליון בחי' כתר עליון שלמעלה מהחכמה כו'

that in Asiyah specifically they can reach the level of the desire of the heart, which is above intellect, and through this draw down a revelation of the supernal will, the level of the supernal Keser (Crown), which is above Chochmah, etc.

ע"ש באריכות והנה לזאת תיקנו אכנה"ג [אנשי כנסת הגדולה] התפלה קודם הלימוד מפני שהתפלה היא בחי' תשובה עילאה

See there at length. Now, for this reason the Men of the Great Assembly instituted prayer before study, because prayer is the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah).

וזהו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה דפי' סולם קאי על התפלה שהיא עליית הנפש מלמטה למעלה

And this is [the meaning of] "a ladder set on the ground, and its top reaching heavenward": for "ladder" refers to prayer, which is the ascent of the soul from below to above.

וראשו מגיע השמימה שהוא בחי' בכל מאדך בחי' יחידה שבנפש שהיא בחי' אור מקיף למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת בבחי' או"פ [אור פנימי] ולכן נק' שמימה הוא אור מקיף וכמש"ת [וכמו שיתבאר] לקמן.

And "its top reaching heavenward" is the level of "with all your might (me'odecha)," the level of yechidah [the innermost essence] in the soul, which is the level of an encompassing light (or makif), above what the soul can bear as an inner light (or pnimi). And therefore it is called "heavenward": it is an encompassing light, as will be explained below.

8 וע"י ממשיכים ברוך אתה להמשיך מלמעלה למטה גילוי אור א"ס ממש שיהיה בבחי' אתה לנוכח להיות הוי' אלקינו.

And through this one draws down "Blessed are You": to draw down from above to below a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) itself, that it be on the level of "You," in direct address, so that Havayah be "our G-d."

ועמ"ש מענין פי' באי" [ברוך אתה ה'] בד"ה מה טובו ובת"א [ובתורה אור] סד"ה השמים כסאי וזהו שמע ישראל כו' פי' שהוי' יהיה בבחי' אלקינו

And see what is written on the meaning of "Blessed are You, Havayah" in the discourse beginning "How goodly," and in Torah Ohr, at the end of the discourse beginning "The heavens are My throne." And this is [the meaning of] "Hear, O Israel," etc.: that Havayah should be on the level of "our G-d";

והיינו ע"י ואהבת בכל נפשך דכמו שלמעלה יש ע"ס [עשר ספירות] שעל ידם נמשך השפע מא"ס בעולמות כך יש באדם עשר בחי' הנפש שכל ומדות

and this is through "And you shall love with all your soul." For just as above there are the Ten Sefiros, through which the flow from the Infinite One (Ein Sof) is drawn into the worlds, so in man there are ten aspects of the soul, intellect and emotive attributes (middos).

וזהו עבודת האדם לקשר כל בחי' הנפש בשכל ומדות של הקב"ה הנק' ע"ס [עשר ספירות] והיינו להתקשר ע"י"ז באור א"ס המלובש בהן כי צ"ל אליו ולא למדותיו ע' [עיין] בפרדס של"ב

And this is man's service: to bind all the aspects of the soul to the intellect and emotive attributes of the Holy One, blessed be He, which are called the Ten Sefiros; that is, through this to bind oneself to the Infinite Light that is enclothed in them. For it must be "to Him, and not to His attributes"; see Pardes, Sha'ar (Gate) 32.

אלא שהתקשרות זו הוא ע"י שמקשר מוחו ושכלו בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] של הקב"ה שהוא התורה וכן הדבק במדותיו וזהו אהבת בכל נפשך היינו עשר בחינות שבנפש

Only, this bond comes about through one's binding his mind and his intellect to the Chochmah, Binah and Daas of the Holy One, blessed be He, which is the Torah; and likewise, "cleave to His attributes." And this is "love with all your soul": that is, the ten aspects that are in the soul.

אך הנה נמצא למעלה עוד בחי' אחת שלמעלה מע"ס [מעשר ספירות] אשר אינה נמנה עמהן כלל לפי שהיא ג"כ בחי' א"ס והיינו בחי' רצון העליון ב"ה

But above there is found yet one more level, which is above the Ten Sefiros and is not counted with them at all, because it too is the level of the Infinite One: this is the level of the supernal will, blessed be He.

וכמ"כ [וכמו כן] נמצא בחי' זו בנפש בחי' רצון שלמעלה מהשכל (ועמ"ש מזה בד"ה ענין ק"ש [קריאת שמע] שזהו ענין יחידה שבנפש) להיות מי לי בשמים כו' כלה שארי כו'

And likewise this level is found in the soul: the level of a will that is above intellect (and see what is written about this in the discourse beginning "The matter of the recital of Shema," that this is the yechidah in the soul), to be [in the state of] "Whom have I in heaven," etc., "My flesh pines away," etc.

וזהו ענין בכל מאודך והיינו שבחי' בכל נפשך זהו בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] שהם שכל ומדות ובחי' בכל מאדך זהו בחי' רצון הנ"ל שהוא מבחי' יחידה וחיה שהם מקיפים על השכל והמדות ולמעלה מהשגה

And this is the matter of "with all your might (me'odecha)." That is: the level of "with all your soul" is the level of nefesh, ruach and neshamah, which are intellect and emotive attributes; and the level of "with all your might" is the level of the will mentioned above, which is from the level of yechidah and chayah, which encompass the intellect and the emotive attributes and are above comprehension.

(והזוכה לזה הוא בחי' הבעל תשובה וכמשנת"ל [וכמו שנתבאר לעיל] ממשל המים כשמעכבים אותם כו'. ועמ"ש מזה בפ' תשא סד"ה שמאלו תחת לראשי כו')

(And the one who attains this is the level of the baal teshuvah, as was explained above from the parable of water when it is held back, etc. And see what is written on this in Parshas Tisa, at the end of the discourse beginning "His left hand is under my head," etc.)

אך איך יגיע האדם למדרגה זו לעורר בחי' רצון עליון שבנפשו מה שאינו נמנה בעשר ספירות שבנפש שהוא בחי' מאדך הוא ע"י התעוררות רחמים שהוא מדתו של יעקב שנק' נחלה בלי מצרים

But how does a person reach this rank, to arouse the level of the supernal will in his soul, which is not counted among the Ten Sefiros of the soul, which is the level of "your might"? It is through the arousal of compassion (rachamim), which is the attribute of Yaakov, which is called "an inheritance without boundaries."

והיינו מה שאנו מקדימים בברכת יוצר אור ברחמיך הרבים רחם עלינו לעורר רחמים רבים על הנשמה שירדה מאיגרא רמה כו'.

And this is what we say at the outset, in the blessing "Who forms light": "In Your great compassion, have compassion upon us": to arouse great compassion upon the soul that has descended "from a high roof," etc.

9 והנה באמת בחי' רחמים רבים שייך גם על עולמות עליונים מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא ואפילו על ג"ע [גן עדן] העליון משום שהוא רק זיו והארה כו' ועמ"ש בזה בד"ה כי ההרים ימושו

Now, in truth, the level of great compassion applies also to the higher worlds: "The lower waters weep: 'We want to be before the King'"; and even to the higher Gan Eden, because it is only a radiance and a glow, etc. And see what is written on this in the discourse beginning "For the mountains shall depart."

ולכן נק' נחלה בלי מצרים כיון ששייך בחי' זו גם על עולמות היותר עליונים כו'.

And therefore it is called "an inheritance without boundaries," since this level applies also to the very highest worlds, etc.

והנה ע"י התעוררות רחמים יוכל להגיע ולבוא לבחי' ומדרגת בכל מאדך וכמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי.

Now, through the arousal of compassion one can reach and come to the level and rank of "with all your might," as it is written, "And I carried you on eagles' wings and brought you to Me."

שבחי' נשר הוא התעוררות רחמים שע"ז ואביא אתכם אלי ממש למהותו ועצמותו ית' (וזהו ג"כ ענין דרך הנשר בשמים וכמש"ת [וכמו שיתבאר] דבחי' בכל מאודך ורצון העליון נק' שמים.

For the level of the eagle is the arousal of compassion, through which "and I brought you to Me": truly, to His Being and Essence, may He be blessed. (And this is also the matter of "the way of the eagle in the heavens," as will be explained, that the level of "with all your might" and the supernal will is called "heavens."

ולהגיע לבחי' זו זהו דרך הנשר כו' כי קו האמצעי נק' בריח התיכון שמבריח מן הקצה העליונה בחי' סוכ"ע ורצון העליון עד קצה התחתונה וכמ"ש בזהר תרומה) (דקע"ה ע"ב).

And reaching this level is "the way of the eagle," etc.; for the middle line is called "the middle bar," which runs through from the uppermost end, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the supernal will, to the lowest end, as is written in the Zohar, Terumah) (page 175b).

ועמ"ש מזה ג"כ סד"ה וידבר כו' במדבר סיני בענין שאו כו' למשפחותם לבית אבותם.

And see what is written on this also at the end of the discourse beginning "And He spoke," etc., "in the wilderness of Sinai," on the subject of "Lift up," etc., "by their families, by their fathers' houses."

דפי' למשפחותם היינו ע' [שבעים] נפש יוצאי ירך יעקב שהוא הכל בחי' רחמים שעי"ז יבואו לגולגלתם הוא בחי' רצון העליון כנודע.

For the meaning of "by their families" is the seventy souls "who came out of Yaakov's loins," which is entirely the level of compassion, through which they will come to "by their heads (legulgelosam)," which is the level of the supernal will, as is known.

וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר פקודי (דרמ"א ע"א) ת"ח [תא חזי] השמים כסאי דא רקיעא דיעקב שריא ביה. פי' שע"י מדת רחמים דבחי' יעקב יוכל לבא לבחי' השמים כסאי כו'

And this is what is written in the Zohar, Pekudei (page 241a): "Come and see: 'The heavens are My throne': this is the firmament in which Yaakov dwells." That is, through the attribute of compassion of the level of Yaakov one can come to the level of "The heavens are My throne," etc.

וזהו מי יעלה לנו השמימה כו' כי קרוב אליך הדבר היינו ע"י בחי' רחמים הנ"ל ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] צורתו של יעקב חקוקה תחת כסה"כ [כסא הכבוד] שהוא בחי' השמים כסאי כו'.

And this is [the meaning of] "Who will go up for us to heaven," etc., "for the matter is near to you": that is, through the level of compassion mentioned above. And therefore our Sages, of blessed memory, said that the image of Yaakov is engraved beneath the Throne of Glory, which is the level of "The heavens are My throne," etc.

10 והנה בחי' בכל מאודך בחי' תשובה עילאה נק' בחי' שמים כי הוא מבחי' יחידה שבנפש שהוא בחי' אור מקיף

Now, the level of "with all your might," the level of the higher teshuvah, is called the level of "heavens," because it is from the level of yechidah in the soul, which is the level of an encompassing light (or makif).

כי נר"נ [נפש רוח נשמה] מתלבשים בכלים משא"כ חיה יחידה והיינו כי נשמה היא בחי' בינה שהיא השכל המושג ומובן והוא אם הבנים הם המדות שנולדו מהבינה ודעת

For nefesh, ruach and neshamah are enclothed in vessels, which is not so with chayah and yechidah. That is: neshamah is the level of Binah, which is the intellect that is grasped and understood, and it is "the mother of the children": they are the emotive attributes, which are born of Binah and Daas.

אבל החכמה היא כח מה הביטול שלמעלה מהשכל המושג ומובן וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ס"פ י"ח ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] סי' ד'. לכן נק' מקיף והוא בחי' חיה וחכמה תחיה.

But Chochmah is ko'ach mah (the power of "what"), the self-nullification (bittul) that is above the intellect that is grasped and understood, as is written in Sefer Shel Beinonim [the Tanya] at the end of chapter 18, and in Iggeres HaKodesh, section 4. Therefore it is called "encompassing," and it is the level of chayah: "wisdom gives life (techayeh)."

11 ובחי' יחידה הוא ג"כ למעלה מהחכמה ונקראו שמים ושמי השמים כמ"ש במ"א. ועוד טעם שבחי' תשובה עילאה בכל מאדך נקרא שמים דהנה איתא בס"י [בספר יצירה] שלש אמות אמש בעולם רוח מים אש. שמים נבראו תחלה מאש.

And the level of yechidah is also above Chochmah; and they are called "heavens" and "the heavens of heavens," as is explained elsewhere. And another reason why the level of the higher teshuvah, "with all your might," is called "heavens": for it is stated in Sefer Yetzirah: three mothers, alef, mem, shin, in the world: ruach (spirit), water, fire; the heavens were created first, from fire,

12 וארץ נבראת ממים. ואויר נברא מרוח מכריע בינתיים וכן איתא שם ג' בחי' אלו בנפש ראש נברא מאש כו'.

and the earth was created from water, and the air was created from ruach, deciding between them. And likewise it is stated there [that] these three levels [are] in the soul: the head was created from fire, etc.

ומבואר במ"א בד"ה אתם נצבים ושאר דוכתי בענין כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא שהוא בחי' הסתלקות

And it is explained elsewhere, in the discourse beginning "You are standing," and in other places, regarding "For Havayah your G-d is a consuming fire," that this is the level of withdrawal (histalkus),

והיינו לפי שאין ערוך לך כו' כי גם אצילות הוא השפלה מלשון ויאצל מן הרוח כו'

that is, because "there is no comparison to You," etc.; for even Atzilus is a lowering, from the term "and He drew (vayatzel) from the spirit," etc.,

ונק' אדם דעשייה וע"כ האור א"ס הוא בבחי' הסתלקות ליכלל במקורו. וזהו אל עליון כו'.

and it is called "the man (adam) of Asiyah." And therefore the Infinite Light is in a state of withdrawal, to be absorbed into its source. And this is "G-d Most High," etc.

13 והנה מזה נמשך בנפש ג"כ הרצוא בבחי' אש ליכלל למעלה נר הוי' נשמת אדם. וכנס"י [וכנסת ישראל] נק' אשה עולה אשה אש ה' כו' וגם עולה כשלהבת העולה מאליה ולכן נק' בחי' זו שמים שהם מאש.

Now, from this there is drawn into the soul as well the rushing forth (ratzo), in the manner of fire, to be absorbed above: "The soul of man is the lamp of Havayah." And the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called ishah (woman): "olah isheh" (a burnt offering, a fire-offering), [isheh being] the fire (esh) of Havayah, etc.; and also olah, like a flame that rises (olah) of itself. And therefore this level is called "heavens," which are from fire.

ומ"ש ראש נברא מאש כי עיקר הרצון הוא בראש כמ"ש והיה על מצחו תמיד לרצון גלגלתא דחפיא על מוחא כמ"ש בד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים].

And as for what is stated, "the head was created from fire": [this is] because the main seat of the will is in the head, as it is written, "And it shall be on his forehead always, for favor (ratzon)": the skull (gulgalta) that covers the brain, as is explained in the discourse beginning "I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt."

14 והנה שמים וארץ הם מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] והיינו כמ"ש במ"א דהרצוא ושוב שבכל עולם הם בחי' מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] הרצוא נמשך משם מ"ה [שם מ"ה] בחי' ביטול ליבטל ולהכלל באור א"ס ממש והשוב נמשך מבחי' ב"ן [שם ב"ן]

Now, heaven and earth are [the Names] Mah (45) and Ban (52); that is, as is explained elsewhere, the ratzo and shov (rushing forth and returning) in every world are the levels of Mah and Ban. The ratzo is drawn from the Name Mah, the level of self-nullification (bittul), to be nullified and absorbed into the Infinite Light (Or Ein Sof) itself; and the shov is drawn from the level of Ban.

וזהו ענין והארץ הדום רגלי כמשי"ת [כמו שיתבאר] לקמן אי"ה [אם ירצה השם] וזהו יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו

And this is the matter of "and the earth is My footstool," as will be explained below, G-d willing. And this is [the meaning of] "He calls to the heavens above and to the earth, to judge His people."

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בסנהדרין ר"פ חלק (דצ"א ע"ב) אל השמים מעל זו הנשמה ואל הארץ זה הגוף וכ"ה במדרש רבה פרשה ויקרא פ' ד'.

And our Sages, of blessed memory, said in Sanhedrin, at the beginning of [the chapter] Chelek (page 91b): "'To the heavens above': this is the soul; 'and to the earth': this is the body." And so it is in the Midrash Rabbah, Parshas Vayikra, section 4.

ויש לפרש בזה עוד עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ברבות ס"פ האזינו השמים ד"א [דבר אחר] למה לשמים ולארץ כו' ואיני יודע להיכן נפשי הולכת אם לשמים אם לארץ שנאמר מי יודע כו' עא"ש דלכאורה תמוה שיסתפק מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] שמא ח"ו [חס ושלום] לארץ.

And this can be further explained according to what is written in the Rabbos [the Midrash Rabbah], at the end of [the section on] "Give ear, O heavens": "Another explanation: why to the heavens and to the earth?" etc., "and I do not know where my soul is going, whether to the heavens or to the earth, as it is said, 'Who knows,'" etc.; see there. For at first glance it is astonishing that Moshe our teacher, peace be upon him, should be in doubt [whether] perhaps, G-d forbid, to the earth.

אך הענין עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] פ' ויחי (דרמ"ה סע"א [סוף עמוד א]) תלת נשמתין אינון כו' עד כגופא דאיהו מאנא לנשמתא.

But the matter is according to what is written in the Zohar, Part I, Parshas Vayechi (page 245, end of side a): "There are three souls," etc., until "like the body, which is a vessel for the soul."

והמכוון שע"י יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] נמשכים ב' בחינות בהנשמה. כי ז"א הוא סוף עולמות הא"ס כמ"ש בענין הכרובים כרוב אחד מקצה מזה

And the intent is that through the union of Z'eir Anpin and Nukva two levels are drawn into the soul. For Z'eir Anpin is the end of the worlds of the Infinite One (Ein Sof), as is written regarding the cherubim, "one cherub at the end on this side."

ובו ועל ידו נמשך מא"א [מאריך אנפין] ועתיק עד א"ס והנוק' [והנוקבא] היא שרש דבי"ע הנקרא גופא והנשמה הנולדה מיחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כלולה מב' בחי' אלו

And in it and through it there is a drawing from Arich Anpin and Atik, up to the Infinite One; and Nukva is the root of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is called "the body" (gufa). And the soul that is born from the union of Z'eir Anpin and Nukva is composed of these two levels.

והיינו ענין מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] שהם זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] הנק' שמים וארץ וזהו שהנשמה יש בה ג"כ בחינות שמים וארץ

And this is the matter of Mah and Ban, which are Z'eir Anpin and Nukva, which are called heaven and earth. And this is why the soul too has in it the levels of heaven and earth,

והיינו בחי' מ"ה [שם מ"ה] ובי"ן [ושם ב"ן] או מקיפים ופנימיים יחידה חיה ונר"נ [ונפש רוח נשמה] כו' אשר בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] נק' גוף לגבי חיה יחידה כו'

that is, the levels of Mah and Ban, or the encompassing and the inner [levels]: yechidah and chayah, and nefesh, ruach and neshamah, etc.; for the level of nefesh, ruach and neshamah is called "body" relative to chayah and yechidah, etc.

והנה יש נשמות עליונות שעיקר הנשמה מז"א הנק' שמים וקצת מהמל' הנק' ארץ ויש להפך וכמ"ש במק"מ [במקדש מלך] בראשית (דל"ז ע"ב)

Now, there are lofty souls whose soul is mainly from Z'eir Anpin, which is called heaven, and a little from Malchus, which is called earth; and there are the reverse, as is written in the Mikdash Melech, Bereishis (page 37b).

וזה היה ענותנותו דמשה שנסתפק מאיזה משני בחי' הנ"ל הוא עיקר נשמתו כו' ובאמת שרש נשמתו מלמעלה מעלה ועי"ש ברבות:

And this was the humility of Moshe: that he was in doubt as to which of the two levels mentioned above is the main [source] of his soul, etc.; but in truth the root of his soul is from far, far above. And see there in the Rabbos.

15 קיצור וכדי שיהיה נמשך תוספת אור הנ"ל זהו דוקא ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מעוה"ז בבחי' רעו"ד [רעותא דליבא] בכל מאדך שזהו ענין במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים ועמ"ש בד"ה וישב יעקב ובד"ה מי מנה בענין אף עשיתיו ובד"ה עלי באר.

Summary. And in order that the additional light mentioned above be drawn down, this is specifically through raising mayin nukvin (feminine waters) from this world, on the level of the desire of the heart, "with all your might"; and this is the matter of "In the place where baalei teshuvah stand." And see what is written in the discourse beginning "And Yaakov dwelt," and in the discourse beginning "Who has counted," on the subject of "I have even made it," and in the discourse beginning "Spring up, O well."

וענין בכל נפשך ע"ס [עשר ספירות] שבנפש ובכל מאדך רצון יחידה ולבוא לבחי' זו זהו ע"י רחמים.

And the matter of "with all your soul" is the Ten Sefiros of the soul, and "with all your might" is the will, the yechidah; and coming to this level is through compassion.

וזהו דרך הנשר בשמים כי בחי' זו דיחידה נק' שמים מקיף סולם כו' מגיע השמימה. שמים מאש רצוא מ"ה [שם מ"ה] ארץ שוב ב"ן [שם ב"ן] יקרא אל השמים מעל כו'):

And this is "the way of the eagle in the heavens," for this level of yechidah is called "heavens," encompassing; "a ladder," etc., "reaching heavenward." Heavens, from fire: ratzo, Mah; earth: shov, Ban; "He calls to the heavens above," etc.)

16 ג והנה ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שבבחי' בכל מאדך שהוא בחי' תשובה נמשך מלמעלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שיהי' [שיהיה] השמים כסאי.

3. Now, through the arousal from below (isarusa dilesata) that is on the level of "with all your might," which is the level of teshuvah, an arousal from above (isarusa dile'eila) is drawn down from above, that there be "The heavens are My throne."

פי' כמו עד"מ האדם כשיושב על הכסא שנשפל בחי' אחוריים של הגוף לישב על הכסא וגם ע"ז נשפל ראשו כו'.

That is: just as, by way of analogy, with a person, when he sits on a chair, the back part of the body is lowered to sit on the chair, and through this his head too is lowered, etc.,

כך ענין בחי' כסא למעלה הוא להיות ישיבת והמשכת א"ס ב"ה ממש ע"ז (כדכתיב) (דניאל ז' ט') עד די כורסוון רמיו ועתיק יומין יתיב וידוע הפי' עתיק יומין הוא בחי' המתנשא מימות עולם

so too the matter of the level of a throne above: it is that through it there be the sitting and the drawing down of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself (as it is written) (Daniel 7:9): "until thrones were set up, and the Ancient of Days (Atik Yomin) sat." And the meaning is known: Atik Yomin is the level that is exalted above the days of the world,

דהיינו למעלה מגדר השתלשלות כו' והגם שנאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם שהוא בחי' ז"א. אך כי בז"א מלובש בחי' ע"ק [עתיקא קדישא] וא"א ממש

that is, above the bounds of the chain of descending worlds (hishtalshelus), etc. And although it is said, "And upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," which is the level of Z'eir Anpin, [this is] because in Z'eir Anpin there is enclothed the level of Atika Kadisha [the Holy Ancient One] and of Arich Anpin itself;

ולכן נאמר כמראה אדם דהיינו כמו בחי' א"א עיין בפ' משפטים (דקכ"ב א') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם נשא (קל"ה א') אחרי (ס"ו ב') גבי בי נשבעתי

And therefore it says "like the appearance of a man," that is, like the level of Arich Anpin. See Parshas Mishpatim (page 122a), and the Mikdash Melech there; Nasso (page 135a); Acharei (page 66b), regarding "By Myself I have sworn."

ועמ"ש עוד מענין כסה"כ [כסא הכבוד] בסידור אחר עלינו לשבח בד"ה ביאור למ"ש בלק"א [בלקוטי אמרים] פנ"ב

And see what is written further on the matter of the Throne of Glory in the Siddur, after "It is our duty to praise," in the discourse beginning "An explanation of what is written in Likkutei Amarim, chapter 52."

כי הנה עם היות שהיושב על הכסא הוא בחי' הגוף עד"מ ולמעלה הוא בחי' המדות עליונות שנק' גופין חסד דרועא ימינא כו' תפארת גופא כו'. שהע"ס [שהעשר ספירות] נק' רק גופא וכלי של המאציל ב"ה כדי שעי"ז יהיה הנהגת העולמות

For although the one who sits on the chair is, by way of analogy, the level of the body, and above this is the level of the supernal emotive attributes, which are called "bodies": "Chesed is the right arm," etc., "Tiferes is the body," etc., since the Ten Sefiros are called only a body and a vessel of the Emanator, blessed be He, so that through them there may be the conduct of the worlds,

אך כמו שהנשמה מתלבשת בגוף ומיוחד עמו בתכלית כמ"כ [כמו כן] א"ס ב"ה מלובש במדותיו ית' ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד.

yet just as the soul is enclothed in the body and utterly united with it, so too the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is enclothed in His attributes, may He be blessed, and "He, His life-forces and His vessels are one."

17 וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בעשרה לבושים נתלבש הקב"ה וברא את העולם כו'

And of this our Sages, of blessed memory, said: "With ten garments the Holy One, blessed be He, clothed Himself and created the world," etc.

ולכן כאשר נמשכים המדות עליונות הנק' גופא ע"י הכסא להאיר בג"ע [בגן עדן] זהו תוספת אור מעצמותו ית' ממש וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] אות א' בענין באתי לגני כו' ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית וזהו השמים כסאי.

And therefore, when the supernal emotive attributes, which are called "body" (gufa), are drawn down through the throne to shine in Gan Eden, this is additional light from His very Essence, may He be blessed, as was written above, section 1, regarding "I have come into My garden," etc. And see what is written in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis." And this is "The heavens are My throne."

פי' שמים הוא בחי' אש ומים חו"ג [חסד וגבורה] דאצילות רצוא ושוב שמתייחדים ע"י תפארת קו האמצעי הוא נשפל לישב על הכסא.

That is: "heavens" (shamayim) is the level of fire and water (esh umayim), the Chesed and Gevurah of Atzilus, ratzo and shov, which are united through Tiferes, the middle line; it is lowered to sit on the throne,

להאיר למטה להתהוות בחי' ג"ע [גן עדן] נברא (ופי' שמים הם אש ומים יחד היינו יחוד הרצוא ושוב אז גם השוב הוא במעלה עליונה מאד

to shine below, so that the level of a created Gan Eden may come into being. (And the meaning of "heavens" being fire and water together is the union of ratzo and shov; then even the shov is of a very lofty rank,

כי השוב מבחי' ב"ן [שם ב"ן] וכשנפרד מבחי' הרצוא דמ"ה [דשם מ"ה] יוכל להיות נמשך בבחי' יש אבל כשמיוחד בתכלית עם הרצוא יחוד מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] זהו ענין שמים היינו שגם במה כלול ב"ן [שם ב"ן])

for the shov is from the level of Ban, and when it is separated from the level of the ratzo of Mah, it can be drawn down into the state of yesh (a something); but when it is utterly united with the ratzo, the union of Mah and Ban, this is the matter of "heavens": that is, that within Mah, too, Ban is included.)

ומי הוא הגורם לזה שיתהוה בחי' כסא הנ"ל ושישפלו המדות למטה לישב על הכסא

And what brings it about that the level of the throne mentioned above come into being, and that the emotive attributes be lowered below to sit on the throne?

הוא בחי' שמים שהוא רצון העליון ב"ה בחי' מקיף על הכלים שא"א לו להתלבש בכלים הנה משם דוקא נמשך להיות בחי' ישיבה והשפלה זו

It is the level of "heavens," which is the supernal will, blessed be He, the level of [a light] encompassing the vessels, which cannot be enclothed in vessels; it is specifically from there that this level of sitting and lowering is drawn forth.

(וביאור הענין כי הכסא הוא הפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה שבה וע"י דוקא יומשך להיות נמשך אור האצילות בבריאה משא"כ אם לא היה הפרסא לא היה אפשר כלל להיות התחברות אצילות בבריאה

(And the explanation of the matter: the throne is the parsa (partition) that divides between Atzilus and Beriah, in which and through which, specifically, the light of Atzilus comes to be drawn into Beriah; whereas if there were no partition, it would not be possible at all for there to be a connection of Atzilus with Beriah,

וכמו בעולם התהו לא היה כלל התחברות וגילוי אצילות בבריאה. וכדי שיהיה התחברות זו זהו דוקא ע"י הפרסא וכענין ויבא משה בתוך הענן.

just as in the World of Tohu [Chaos] there was no connection at all, nor revelation of Atzilus in Beriah. And for there to be this connection, it is specifically through the partition, like the matter of "And Moshe came into the midst of the cloud."

וכענין המשל שבו ועל ידו דוקא אפשר להשיג השכל ואף שהמשל מעלים עליו הנה זהו סיבה שיוכל להשיגו משא"כ בלא המשל א"א להשיגו כלל. א"כ ההעלם של המשל הוא סיבת הגילוי.

And like the matter of a parable, in which and through which, specifically, it is possible to grasp the concept: although the parable conceals it, this is the cause of one's being able to grasp it, whereas without the parable it would be impossible to grasp it at all. Thus the concealment of the parable is the cause of the revelation.

ובאמת שרש פרסא זו נמשך ממקום גבוה מאד וכמ"ש בת"א [בתורה אור] בד"ה והבדילה הפרוכת וזהו ענין השמים כסאי שע"י שמים תשובה עילאה רצון העליון ממשיכים בחי' כסא הנ"ל וזהו ענין סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו ועיין מזה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] תרומה) (קס"ה ב').

And in truth the root of this partition is drawn from a very high place, as is written in Torah Ohr, in the discourse beginning "And the curtain shall divide." And this is the matter of "The heavens are My throne": that through "heavens," the higher teshuvah, the supernal will, one draws down the level of the throne mentioned above. And this is the matter of "Extol Him who rides upon the aravos (the highest heavens), Yah is His Name"; and see on this in the Ramaz, Terumah) (page 165b).

גם י"ל [יש לומר] בענין השמים כסאי עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל] בענין ג' פעמים קדוש

It can also be explained regarding "The heavens are My throne" according to what is written elsewhere, in the explanation on the verse "And I shall be sanctified in the midst of the children of Israel," on the matter of the three times "holy."

אשר הקדוש הראשון דאסתלק ו' רזא דשמים עילאין לעילא כו' ולבתר נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסייא דאיהו שמים כו' וכדין אקרי קדוש כו' ע"ש.

The first "holy" [is] "that the vav ascends, the mystery of the supernal heavens, upward," etc., "and afterwards that supernal light shines upon the throne, which is heaven," etc., "and then it is called 'holy,'" etc.; see there.

ומבואר שם פי' דאסתלק ו' זהו ענין למסור נפשו באחד ועי"ז נמשך יחוד או"א [אבא ואימא] להיות נמשך אור חדש כו' נמצא בחי' שמים שייך לתשובה עילאה.

And it is explained there that the meaning of "the vav ascends" is the matter of giving over one's soul in [the word] "One" (echad), and through this the union of Abba and Imma is drawn forth, so that a new light is drawn down, etc. It follows that the level of "heavens" belongs to the higher teshuvah.

אלא שבחי' כסאי היינו כשנמשך אח"כ האור מלמעלה למטה כו'

Only, the level of "My throne" is when the light is afterwards drawn from above to below, etc.

ועמ"ש ע"פ השמים מספרים כו' מנהרי ומנצצי כו' ועיין עוד בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרכ"ט ע"א) ע"פ היושבי בשמים כו' על כורסייא דאקרי שמים כו' ועמ"ש סד"ה המגביהי לשבת כו'.

And see what is written on the verse "The heavens declare," etc.: "they shine and sparkle," etc. And see further in the Zohar, Part I, Vayechi (page 229a), on the verse "You who sit in the heavens," etc.: "upon the throne that is called heaven," etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "Who sits on high," etc.

ועפ"ז [ועל פי זה] אפשר לפרש עוד במ"ש ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם כו'

And according to this it is possible to explain further what is written: "And Havayah G-d planted a garden in Eden, of old (mikedem), and He put there the man," etc.

ואח"כ נאמר ויקח כו' את האדם ויניחהו בגי"ע [בגן עדן] ולכאורה הוא כפל ענין שכבר נאמר וישם שם את האדם

And afterwards it says, "And He took," etc., "the man, and placed him in Gan Eden"; and at first glance it is a repetition, for it has already said, "and He put there the man."

אך הענין דמבואר במ"א ע"פ שמח כו' כשמחך יצירך בגי"ע [בגן עדן] מקדם דהיינו כמו שבתחלת בריאת העולם היה הגילוי באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] מצד עצמו

But the matter is as is explained elsewhere on "Gladden," etc., "as You gladdened Your creature in Gan Eden of old (mikedem)": that is, just as at the beginning of the creation of the world the revelation was through an arousal from above (isarusa dile'eila), of itself,

וזהו ענין מ"ש תחלה וישם שם את האדם אשר יצר דהיינו בחי' אדם העליון וכמ"ש בפ' בראשית (דכ"ו ע"א) וזהו אשר יצר ע"ד יוצר אור ובורא חושך כו' כמ"ש במ"א.

and this is the matter of what is said first, "and He put there the man whom He had formed": that is, the level of the supernal Man (Adam), as is written in Parshas Bereishis (page 26a). And this is "whom He had formed" (yatzar), in the manner of "Who forms (yotzer) light and creates darkness," etc., as is explained elsewhere.

ופסוק ויקח כו' את האדם קאי על אדה"ר [אדם הראשון] ויניחהו בגי"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה דהיינו שמעתה ימשיך זה ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דוקא:

And the verse "And He took," etc., "the man" refers to Adam, the first man: "and placed him in Gan Eden to work it and to guard it," that is, that from now on he would draw this down specifically through an arousal from below (isarusa dilesata).

18 קיצור וזהו השמים תשובה ממשיך כסאי ועי"י יתיב לרוכב בערבות. וישם שם את האדם כו' כשמחך כו':

Summary. And this is "The heavens": teshuvah draws down "My throne," and through it, "sat"; "Him who rides upon the aravos." "And He put there the man," etc.; "as You gladdened," etc.

19 ד והארץ הדום רגלי. פי' שלצורך המשכת השמים כסאי צ"ל העלאת מ"ן [מיין נוקבין] בבחי' בכל מאדך שהוא בחי' רצוא מלמטה למעלה.

4. "And the earth is My footstool." That is: for the drawing down of "The heavens are My throne" there must be a raising of mayin nukvin (feminine waters) on the level of "with all your might," which is the level of ratzo, from below to above.

אבל בחי' והארץ הדום רגלי הוא בחינת השוב בחי' שמאל דוחה שמשפיל א"ע [את עצמו] לומר מי אנכי אשר אבוא להתקרב אל המלך

But the level of "and the earth is My footstool" is the level of shov, the level of "the left [hand] pushes away": that he lowers himself, saying, "Who am I, that I should come to draw near to the King?"

וירא מגשת אליו בבחי' יראה ופחד כמ"ש וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק שמקבל עליו עול מלכות שמים ביראה ופחד כמ"ש שום תשים עליך מלך.

And he fears to approach Him, in the manner of awe and dread, as it is written, "And the people saw and trembled, and stood far off": that he accepts upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven with awe and dread, as it is written, "You shall surely set a king over yourself."

20 והנה ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בקבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] שמשפיל א"ע [את עצמו] שירא מגשת ומקבל עליו עול מצות כמ"כ [כמו כן] מעורר למעלה בזה האופן שיושפל שפע א"ס ב"ה להתלבש למטה בדברים תחתונים גשמיים

Now, through the arousal from below (isarusa dilesata) in accepting the yoke of the Kingdom of Heaven, in that he lowers himself, fearing to approach, and accepts upon himself the yoke of the mitzvos, he likewise arouses above, in the same manner, that the flow of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, be lowered to be enclothed below in lower, physical things,

היינו במעשה המצות גשמיים ועז"נ [ועל זה נאמר] והארץ הדום רגלי שהוא מדה כנגד מדה

that is, in the physical performance of the mitzvos. And of this it is said, "and the earth is My footstool": it is measure for measure.

שכמו שמשפיל א״ע [את עצמו] להיות בבחי׳ יראה מרחוק כו׳ כמ״כ [כמו כן] נשפל ונמשך מלמעלה אור וגילוי בענינים גשמיים במצות מעשיות וזהו והארץ היא בחי׳ קבלת מלכות שמים הוא בחי׳ שוב הנ״ל הדום רגלי

For just as he lowers himself to be in a state of awe from afar, etc., so too light and revelation are lowered and drawn down from above into physical matters, into the practical mitzvos. And this is "and the earth," which is the level of accepting the Kingdom of Heaven, the level of shov mentioned above: "My footstool."

(ועיין מענין השמים כסאי ברבות בא ר״פ י״ז משפטים תוך פל״א בחקתי ר״פ ל״ו נשא ר״פ י״ב)

(And see on the subject of "The heavens are My throne" in the Rabbos: Bo, at the beginning of section 17; Mishpatim, within section 31; Bechukosai, at the beginning of section 36; Nasso, at the beginning of section 12.)

והנה כ״ז [כל זה] הוא עתה שהשפע שלמעלה נמשכת ע״י העלאת מ״ן [מיין נוקבין] ואתעדל״ת [ואתערותא דלתתא] שכפי ערך ההעלאת מ״ן [מיין נוקבין] כך הוא האתעדל״ע [האתערותא דלעילא] והמשכת מ״ד [מיין דוכרין].

Now, all this is now, when the flow from above is drawn down through the raising of mayin nukvin and the arousal from below, so that according to the measure of the raising of mayin nukvin, so is the arousal from above (isarusa dile'eila) and the drawing down of mayin duchrin.

והיינו ענין השמים כסאי שהוא ע״י בחינת רצוא והארץ הדום שהוא בחי׳ שוב אבל לעתיד לבא באלף השביעי אשר אז יהיה עיקר הגמול והשכר כתיב כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני.

And this is the matter of "The heavens are My throne," which is through the level of ratzo, and "the earth is [My] footstool," which is the level of shov. But of the Time to Come, in the seventh millennium, when the main recompense and reward will be, it is written, "For just as the new heavens and the new earth that I am making stand before Me."

פי' אני עושה אותן בעצמי בלתי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין מגיע לשם בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כ"א הוא בעצמו ית' עושה אותם בלתי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כלל והם בבחי' עומדים לפני היינו בחי' פנימיות והוא למעלה מעלה מבחי' השמים כסאי

That is: "I am making" them Myself, without an arousal from below; for the level of an arousal from below does not reach there, but He Himself, may He be blessed, makes them, without any arousal from below at all. And they are on the level of "stand before Me (lefanai)," that is, the level of the inner dimension (pnimiyus); and this is far, far above the level of "The heavens are My throne,"

שהרי על הכסא נמשך ומתגלה רק בחי' אחורי האדם היושב על הכסא וכנודע שגם בבחי' רצון העליון יש חיצוניות ופנימיות וכמ"ש במ"א בד"ה ואהיה אצלו אמון כו'

for on the throne there is drawn and revealed only the level of the back of the person who sits on the throne; and, as is known, even in the level of the supernal will there is an outer dimension and an inner dimension, as is written elsewhere, in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling (amon)," etc.

ולכן בבחי' השמים החדשים והארץ החדשה כתיב עומדים לפני דוקא וזהו שנאמר לעתיד לבא הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד שיתעלו כל העולמות עד בחי' מאד הגבוה.

And therefore, of the level of the new heavens and the new earth, it is written specifically "stand before Me." And this is what is said of the Time to Come: "Behold, My servant shall prosper; he shall be exalted and lifted up and shall be very high (gavah me'od)": that all the worlds will be elevated up to the level of the lofty me'od ("very").

21 והיינו כי מבואר למעלה בפי' וענין שמים שהוא בחי' בכל מאדך תשובה עילאה בחי' מקיף אכן וגבה מאד היינו שיהיה בחי' מאד ממדרגה הגבוה יותר הרבה ממדרגת בחי' בכל מאדך

That is: it was explained above, regarding the meaning and matter of "heavens," that it is the level of "with all your might (me'odecha)," the higher teshuvah, the level of an encompassing [light]. However, "and shall be very high (gavah me'od)" means that there will be a level of me'od of a rank higher by far than the rank of the level of "with all your might."

[שבחי בכל מאדך נמשך מבחי יחידה ולע"ל [ולעתיד לבוא] יומשכו נשמות חדשות שלמעלה גם ממדרגת יחידה שבאדה""ר כמבואר בספר הגלגולים ר"פ שביעי וז"ל [וזה לשונו] ודע כי יש שני מיני נשמות.

[For the level of "with all your might" is drawn from the level of yechidah, and in the Time to Come new souls will be drawn down that are above even the rank of the yechidah of Adam, the first man, as is explained in Sefer HaGilgulim, at the beginning of chapter 7; and these are his words: Know that there are two kinds of souls.

א' אותן שנכללו באדה"ר [באדם הראשון]. ב' הם אותם שלא נכללו באדה"ר [באדם הראשון] ואלו הנשמות הם יותר גבוהים ומעולים מכל הנשמות שנכללו באדה"ר [באדם הראשון]

One: those that were included in Adam, the first man. Two: those that were not included in Adam, the first man; and these souls are higher and more exalted than all the souls that were included in Adam,

וכמו שביארנו בפ"א כי נשמות אדה"ר [אדם הראשון] כוללות מן נפש דעשייה עד יחידה דאצילות כן אותם הנשמות שלא נכללו באדה"ר [באדם הראשון] הם עד"ז כו'

and just as we have explained in chapter 1 that the souls of Adam include [levels] from the nefesh of Asiyah up to the yechidah of Atzilus, so too those souls that were not included in Adam are along these lines, etc.

ובאלף השביעי יתעטרו אלו הנשמות שנכללו באדה"ר [באדם הראשון] באותם הנשמות היותר גבוהים מהם כל חלק וחלק עם הדומה לו עכ"ל [עד כאן לשונו].

And in the seventh millennium these souls that were included in Adam will be crowned with those souls that are higher than they, each and every part with the one that corresponds to it. End of quote.

22 ועמ"ש מזה בד"ה ואכלתם אכול

And see what is written on this in the discourse beginning "And you shall eat in plenty."

והנה ברבות ר"פ בראשית פרשה א' רב הונא בשם ר' [רבי] אליעזר בנו של ר' [רבי] יוסי הגלילי אמר אפילו אותן שכתוב בהן כי הנני בורא שמים חדשים (בישעיה סי' ס"ה) כבר הן ברואין ששת ימי בראשית ה"ד [הדא הוא דכתיב] כי כאשר השמים החדשים כו' ע"ש

Now, in the Rabbos, at the beginning of Bereishis, section 1: Rav Huna said in the name of Rabbi Eliezer the son of Rabbi Yose HaGelili: Even those of which it is written, "For behold, I create new heavens" (in Isaiah, chapter 65), have already been created since the six days of Creation, as it is written, "For just as the new heavens," etc.; see there.

והיינו כמ"ש בספר הגלגולים שם שגם הנשמות החדשים הנ"ל נבראו בששת ימ"ב [ימי בראשית].

And this is as is written in Sefer HaGilgulim there, that the new souls mentioned above, too, were created in the six days of Creation.

ועמ"ש בענין והיה אור הלבנה כו' בפי' אור שבעת הימים וע' עוד מענין כי כאשר השמים החדשים בפ' בראשית (כ"ה ב') ויקרא (י"ו א') אחרי (ס"ח ב') ס"פ ואתחנן דע"ר ע"ב]

And see what is written on the matter of "And the light of the moon shall be," etc., on the meaning of "the light of the seven days." And see further on the subject of "For just as the new heavens" in Parshas Bereishis (page 25b), Vayikra (page 16a), Acharei (page 68b), [and] at the end of Parshas Va'eschanan, page 270b.]

ע"כ אז יהיה שמים וארץ חדשים אשר אני עושה מעצמי:

Therefore, then there will be new heavens and earth "that I am making," by Myself.

23 ה כן יעמוד זרעכם ושמכם. הנה ידוע שע"י קיום המצות בעוה"ז בבחינת היום לעשותם מוסיפים אורות למעלה ויתגלו לע"ל [לעתיד לבוא] ונק' בשם זריעה וצמיחה וכמ"ש בד"ה הבאים ישרש ובד"ה כי תבואו אל הארץ כו' ושבתה הארץ כו' ובד"ה ששים המה מלכות כו' ע"ש

5. "So shall your seed and your name endure." Now, it is known that through fulfilling the mitzvos in this world, on the level of "today, to do them," one adds lights above, and they will be revealed in the Time to Come; and this is called by the name of sowing and growing, as is written in the discourse beginning "In [days] to come he will take root," and in the discourse beginning "When you come into the land," etc., "the land shall rest," etc., and in the discourse beginning "There are sixty queens," etc.; see there.

והוא כמשל הזריעה שזורעין הגרעין בארץ וע"י כח הצומח שבארץ נצמח בתוספת וריבוי מאד ובעילוי רב

And it is like the parable of sowing: one sows the seed in the earth, and through the power of growth in the earth it grows with very great increase and multiplication and with great enhancement.

וכל מה שמשתהה הגרעין בארץ יותר אזי יהיה הצמיחה והתוספת בעילוי רב כמ"כ [כמו כן] עד"מ בחי' היום לעשותם הוא בחי' זריעה שזורעים בארץ העליונה ע"י קיום המצות והצמיחה יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] ועד"ז נק' ג"כ בשם עיבור ולידה כמ"ש חלה וגם ילדה ציון כו'.

And the longer the seed remains in the earth, the greater the enhancement of the growth and the increase will then be. So too, by way of analogy, the level of "today, to do them" is the level of sowing, which one sows in the supernal earth through fulfilling the mitzvos, and the growth will be in the Time to Come. And along these lines it is also called by the name of pregnancy and birth, as it is written, "Zion was in labor and also gave birth," etc.

24 וכל מה שמשתהה עתה בהארץ יותר היינו אריכות הזמן שעד ימות המשיח ותחה"מ [ותחיית המתים] שהמשכות אלקות הוא בהעלם עדיין בבחי' זריעה או בבחי' עיבור יהיה הצמיחה לע"ל [לעתיד לבוא] בתוספת עילוי רב.

And the longer it remains now in the earth, that is, the length of time until the days of Mashiach and the Resurrection of the Dead, during which the drawings-down of G-dliness are still hidden, in the state of sowing or in the state of pregnancy, the greater the enhancement with which the growth will come in the Time to Come.

וזהו ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו פי' זה ה' הנגלה לנו עתה הוא ע"י שקוינו לו

And this is [the meaning of] "And it shall be said on that day: Behold, this is our G-d; we hoped (kivinu) for Him." That is: this Havayah who is revealed to us now [is revealed] through our having hoped for Him,

דהיינו שעשינו בחי' קוין והמשכות כל משך היום לעשותם רק שאותותינו לא ראינו ועתה רואים בבחי' גילוי ואומרים זה ה' אשר קוינו לו כו' ועיין במדרש שמות רבה ס"פ כ"ג

that is, that we made lines (kavin) and drawings-down throughout the whole span of "today, to do them," only "our signs we did not see"; and now we see in a revealed way and say, "This is Havayah, for whom we hoped," etc. And see Midrash Shemos Rabbah, at the end of section 23.

והנה בצדיקים כתיב אור זרוע לצדיק ובבעלי תשובה כתיב אשריכם זורעי על כל מים

Now, of tzaddikim it is written, “Light is sown for the tzaddik,” and of baalei teshuvah it is written, “Happy are you who sow beside all waters.”

שלצדיקים כבר נזרע האור. אבל הבע״ת [הבעלי תשובה] הם הזורעים עתה בכל משך דעכשיו וע״ז מבטיח להם הנביא כן יעמוד זרעכם הוא בחי׳ זריעה הנ״ל ושמכם הוא כמ״ש ויעש דוד שם

For the tzaddikim the light has already been sown, but the baalei teshuvah are the ones who sow now, throughout the whole span of the present. And of this the prophet assures them, “So shall your seed endure”: this is the level of sowing mentioned above; “and your name” is as it is written, “And David made a name,”

והוא קבלת עול מלכות שמים שקדם לעול מצות כמארז״ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שמתחלה יקבל עליו עומ״ש [עול מלכות שמים] ואח״כ יקבל עליו עול מצות

and this is accepting the yoke of the Kingdom of Heaven, which precedes the yoke of the mitzvos, as our Sages, of blessed memory, said, that first one should accept upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven, and afterwards accept upon himself the yoke of the mitzvos;

כי להיות בחי׳ כח הצומח להצמיח האור מהזרע הזורע זהו ע״י קבלת עול מלכות שמים ועמ״ש בד״ה הבאים ישרש.

for that there be the level of the power of growth, to make the light grow from the seed that one sows, this is through accepting the yoke of the Kingdom of Heaven. And see what is written in the discourse beginning “In [days] to come he will take root.”

25 ואז יהיו מתעלים בחי׳ שמים וארץ דעכשיו שהם בחינת השמים כסאי והארץ הדום רגלי שזהו ענין זרעכם ושמכם רצוא ושוב ג״כ לעמוד לפני

And then the levels of heaven and earth of the present, which are the level of “The heavens are My throne and the earth is My footstool,” which is the matter of “your seed and your name,” ratzo and shov, will also be elevated to “stand before Me,”

כמו בחי׳ השמים החדשים והארץ החדשה אשר למעלה מבחי׳ השמים כסאי שעל הכסא אינו יכול לישב רק הגוף ולא הראש:

like the level of the new heavens and the new earth, which is above the level of “The heavens are My throne,” for on a throne only the body can sit, and not the head.

26 ו והנה איתא ברבות פ' אמור ס"פ כ"ט יום תרועה יהיה לכם ועשיתם עולה כו'

6. Now, it is stated in the Rabbos, Parshas Emor, at the end of section 29: "It shall be a day of sounding [the shofar] for you," "and you shall make (va'asisem) a burnt offering," etc.

בכל המוספים כתיב והקרבתם וכאן ועשיתם כו' כאלו היום נעשיתם לפני כו' בריה חדשה כו' ה"ד [הדא הוא דכתיב] כי כאשר השמים החדשים כו' עכ"ל [עד כאן לשונו]

In all the Musaf [additional] offerings it is written "and you shall offer," but here, "and you shall make," etc.: as if today you were made (na'asisem) before Me, etc., a new creation, etc., as it is written, "For just as the new heavens," etc. End of quote.

וצ"ל מהו ענין נעשיתם לפני לענין השמים החדשים.

And we need to understand what "you were made before Me" has to do with the new heavens.

27 ואפ"ל [ואפשר לומר] דהנה מבואר באגה"ק [באגרת הקודש] סי' י"ד ע"פ ארץ אשר כו' עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה שבכל ר"ה [ראש השנה] נמשך אור חדש יותר שבמדרגת חכמה עילאה להאיר לארץ העליונה כו'

And it may be said: for it is explained in Iggeres HaKodesh, section 14, on the verse "A land which," etc., "the eyes of Havayah your G-d are upon it, from the beginning of the year," that on every Rosh HaShanah a new, higher light is drawn down, which is on the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), to shine to the supernal earth, etc.

וא"כ הרי זה כעין ארץ חדשה מה גם כי ודאי גם בח"ע [בחכמה עילאה] נמשך אור חדש זה מלמעלה דוגמת יחוד חו"ב [חכמה ובינה] שבק"ש [שבקריאת שמע] כו'

And if so, this is a kind of new earth; all the more so since certainly into the higher Chochmah, too, this new light is drawn from above, like the union of Chochmah and Binah in the recital of Shema, etc.

וענין שמים חדשים היינו כמ"ש בד"ה שובה ישראל ע"פ וידעת היום כו' בשמים ממעל כו' שגם בנשמה יש שמים וארץ שכל ומדות כו' וי"ל [ויש לומר] שהם ח"י ונר"נ [ונפש רוח נשמה] כנ"ל.

And the matter of new heavens is as is written in the discourse beginning "Return, O Israel," on the verse "And you shall know this day," etc., "in the heavens above," etc., that in the soul too there are heaven and earth, intellect and emotive attributes, etc.; and it may be said that they are chayah and yechidah, and nefesh, ruach and neshamah, as mentioned above.

28 ובד"ה שוש אשיש נתבאר איך נשמת אדה"ר [אדם הראשון] מתחדש בכל ר"ה [ראש השנה] כי ר"ה [ראש השנה] יום ברוא אדה"ר [אדם הראשון] ומבואר לעיל שהנשמה יש בה מבחי' שמים וארץ וה"ז [והרי זה] כענין התחדשות בחי' שמים וארץ

And in the discourse beginning "I will greatly rejoice" it is explained how the soul of Adam, the first man, is renewed on every Rosh HaShanah, for Rosh HaShanah is the day Adam was created; and it was explained above that the soul has in it [aspects] of the level of heaven and earth; and so this is like the renewal of the level of heaven and earth.

גם הנה אדה"ר [אדם הראשון] הוא חכמה עילאה כמ"ש בד"ה מי יתנך והתחדשותו ע"ל [יש לומר] מבחי' כי לא אדם הוא א"א כו' וע"כ שמים וארץ חדשים שהם רו"ש [רצוא ושוב] חדשים שנמשכים ממקורם באתעדל"ע [באתערותא דלעילא]

Also, Adam, the first man, is the higher Chochmah, as is written in the discourse beginning "O that you were," and his renewal, it may be said, is from the level of "for He is not a man," [which is] Arich Anpin, etc. And therefore [there are] new heavens and earth, which are a new ratzo and shov, drawn from their source through an arousal from above (isarusa dile'eila).

כי הרצוא דשמים שמבחי' יחידה הרי מתחדש בר"ה [בראש השנה] וכמ"כ [וכמו כן] השוב שמבחי' ארץ כו' וזהו ענין יום תרועה כי התרועה רו"ש [רצוא ושוב] תכופים

For the ratzo of heaven, which is from the level of yechidah, is renewed on Rosh HaShanah, and likewise the shov, which is from the level of earth, etc. And this is the matter of "a day of sounding (teruah)": for the teruah is ratzo and shov in quick succession,

שזהו רו"ש [רצוא ושוב] כמו שמיוחדים ביחוד גמור בחי' מטי ולא מטי שאין השוב נפרד כלל מהרצוא כו' גם ענין ועשיתם עולה ועמ"ש ע"פ והקרבתם עולה אשה.

which is ratzo and shov as they are united in complete union, the level of "reaching and not reaching" (mati velo mati), in which the shov is not separated at all from the ratzo, etc. Also the matter of "and you shall make a burnt offering"; and see what is written on the verse "And you shall offer a burnt offering, a fire-offering."

גם כי הנה מבואר בד"ה אתם נצבים שבכל השנה הוא בחי' אחרי הוי' ילכו ולכן כארי' [כאריה] ישאג אבל בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] בקשו פני כו'

Also: for it is explained in the discourse beginning "You are standing" that throughout the year it is the level of "They shall walk after Havayah," and therefore "He shall roar like a lion," but in the Ten Days of Teshuvah, "Seek My face," etc.

א"כ זהו כמו השמים כסאי בחי' אחוריים לגבי שמים חדשים אשר עומדים לפני בבחי' פנימיות.

If so, this is like "The heavens are My throne," the level of the back, as compared with the new heavens, which "stand before Me" on the level of the inner dimension (pnimiyus).

גם כמו בחי' ראש הוא למעלה מבחי' גוף כך ראש השנה בחי' ראש גלגלתא כו'.

Also, just as the level of the head is above the level of the body, so Rosh HaShanah is the level of the head, the skull (gulgalta), etc.

29 ועמ"ש בד"ה ויקרא אל משה כו' לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה ס"פ תבא שבר"ה [שבראש השנה] נמשכים דו"ר [דחילו ורחימו] עילאין מלמעלה.

And see what is written in the discourse beginning "And He called to Moshe," etc., "a heart to know and eyes to see, until this day," at the end of Parshas Tavo, that on Rosh HaShanah the higher awe and love (dechilu urechimu) are drawn down from above.

גם י"ל [יש לומר] דהנה איתא מלכא משיחא עתיד לאתבא צדיקייא בתיובתא שהתשובה בחי' מאדך אכן שהצדיק שלא חטא יבא לבחי' זו זהו כענין שמים חדשים.

It can also be said: for it is stated, "King Mashiach will bring the tzaddikim to teshuvah." For teshuvah is the level of "your might" (me'odecha); however, that the tzaddik who has not sinned should come to this level, this is like the matter of new heavens;

היינו שאין התשובה מחמת ההיפוך רק מחמת כי גם ג"ע [גן עדן] עליון מדבר יחשב וגם ח"ע [חכמה עילאה] עשייה ממש.

that is, that the teshuvah is not because of the opposite [of holiness], but rather because even the higher Gan Eden will be considered a wilderness, and even the higher Chochmah [will be considered] Asiyah itself.

30 וזהו ענין וגבה מאד לכן בחי' זו לא יהיה רק ע"י משיח שאז יתגלה בחי' עתיק מה שאפילו ח"ע [חכמה עילאה] נחשב כעשייה ממש נגד גילוי זה

And this is the matter of "and shall be very high (gavah me'od)." Therefore this level will come only through Mashiach, for then the level of Atik will be revealed, such that even the higher Chochmah is considered like Asiyah itself compared with this revelation.

ולכן דוד בקש במזמור בהיותו במדבר יהודה כן בקדש חזיתיך שיזכה לבחי' זו כמו שיוכל לבוא לבחי' צמאון מבחי' מדבר כו' כך גם בקדש יהיה בחי' זו

And therefore David asked, in the psalm [composed] when he was in the wilderness of Yehudah, "So in holiness have I beheld You," that he merit this level: just as one can come to the level of thirst from the level of a wilderness, etc., so too in holiness there should be this level,

והיינו נגד קדה"ק [קודש הקדשים] או נגד בחי' קדושתי שלמעלה כו' וזה יומשך רק ע"י משיח וכמו אלו לא חטא אדה"ר [אדם הראשון] היה תשובה עד"ז

that is, relative to the Holy of Holies, or relative to the level of "My holiness," which is above, etc. And this will be drawn down only through Mashiach; and similarly, had Adam, the first man, not sinned, there would have been teshuvah of this kind.

והנה מעין זה יש בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] שגם הצדיקים גמורים והנביאים שאין בהם שום חטא צריכים לתשובה אז ועמ"ש סד"ה שובה ישראל בענין מ"ש יעקב אם יהיה כו'.

Now, something of this kind exists in the Ten Days of Teshuvah, when even the perfectly righteous and the prophets, in whom there is no sin at all, need teshuvah at that time. And see what is written at the end of the discourse beginning "Return, O Israel," on the matter of what Yaakov said, "If [G-d] will be," etc.

א"כ אין השמים והארץ שהם תשו"ע [תשובה עילאה] ותשו"ת [ותשובה תתאה] או רו"ש [רצוא ושוב] באים מצד ההיפך כמו מחמת הסתר כו' כ"א כעין שמים וארץ חדשים

If so, the heavens and the earth, which are the higher teshuvah and the lower teshuvah, or ratzo and shov, do not come from the side of the opposite, as from concealment, etc., but rather like new heavens and earth;

והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש ושבת שבתון שאפילו שבת חשוב נגדו כימות החול כו' גילוי רעוא דכל רעוין

and this is through "Your face, Havayah, I seek," and "a Shabbos of Shabbosos (Shabbos Shabbaton)," compared with which even Shabbos is considered like the weekdays, etc.: the revelation of "the will of all wills."

וזהו דרשו ה' בהמצאו היינו עשי"ת [עשרת ימי תשובה] גילוי עשר עמקים כו' מבחי' ע"ס [עשר ספירות] הגנוזות במאצילן כו'

And this is "Seek Havayah when He may be found": that is, the Ten Days of Teshuvah, the revelation of the ten depths, etc., from the level of the Ten Sefiros hidden in their Emanator, etc.

וכך באדם בכל השנה העבודה ע"י חו"ב [חכמה ובינה] אבל בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] ע"י עומק הרצון שלמעלה מהשכל כנז' [כנזכר] בדרוש שובה ישראל (השני)

And so too in man: throughout the year the service is through Chochmah and Binah, but in the Ten Days of Teshuvah, through the depth of the will, which is above intellect, as mentioned in the discourse "Return, O Israel" (the second).

ועוד י"ל [יש לומר] דהנה הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ תולדות פי' שענין הנשמות כמו שיהיו לע"ל [לעתיד לבוא] בתחה"מ [בתחיית המתים] יהיו מבחי' יצחק ועמ"ש מזה בד"ה אלה תולדות יצחק כי יצחק הוא ענין צחוק ותענוג שיתגלה לעתיד כו'.

And it can be further explained: for the Ramaz, at the beginning of Parshas Toldos, explains that the souls, as they will be in the Time to Come, at the Resurrection of the Dead, will be from the level of Yitzchak. And see what is written on this in the discourse beginning "These are the generations of Yitzchak": for Yitzchak is the matter of laughter (tzechok) and delight that will be revealed in the future, etc.

והנה ר"ה [ראש השנה] הוא ג"כ מבחי' יצחק בסוד שמאלו תחת לראשי. וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] פנחס (דריי"ד ב') ע"פ חשף ה' את זרוע קדשו.

Now, Rosh HaShanah too is from the level of Yitzchak, in the mystery of "His left hand is under my head," as is written in the Zohar, Part III, Pinchas (page 214b), on the verse "Havayah has bared His holy arm."

ועמ"ש במ"א ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' כן אד' הוי' יצמיח צדקה כו'

And see what is written elsewhere on the verse "For as the earth brings forth its growth," etc., "so will Ado-nai Havayah cause righteousness to sprout," etc.,

דקאי על ר"ה [ראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] שאזי אדי הוי' יצמיח צדקה ותהלה יעו"ש [יעויין שם] וצמיחה זו זהו כעין בחי' שמים החדשים והארץ החדשה שכמו"כ [שכמו כן] בר"ה [בראש השנה] בריה חדשה כנ"ל.

which refers to Rosh HaShanah and Yom Kippur, for then "Ado-nai Havayah will cause righteousness and praise to sprout"; see there. And this sprouting is like the level of the new heavens and the new earth, for likewise on Rosh HaShanah [there is] a new creation, as mentioned above.

ובחי' כי כארץ תוציא צמחה כו' זהו האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] והאתעדל"ע [והאתערותא דלעילא] מקיום המעשה המצות שבכל השנה כולה וזהו ע"ד מ"ש כי כאשר השמים החדשים כו' כן יעמוד זרעכם כו' וכנ"ל:

And the level of "For as the earth brings forth its growth," etc., is the arousal from below (isarusa dilesata) and the arousal from above (isarusa dile'eila) that come from the practical fulfillment of the mitzvos throughout the whole year. And this is in the manner of what is written, "For just as the new heavens," etc., "so shall your seed endure," etc., as mentioned above.

LIKKUTEI TORAH • SHIR HASHIRIM • MAAMAR 42

ביאור ע"פ כי כאשר השמים כו'

An explanation of "For just as the heavens…"

◇

1 ביאור ע"פ כי כאשר השמים כו'. הנה השמים בחינת תשובה עילאה כסאי הוא השפלת הגוף והמדות. הנה איתא בתיקונים שבאצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון.

An explanation of the verse "For just as the heavens…," etc. Now, "the heavens" is the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah); "My throne" is the lowering of the body and of the emotive attributes (middos). Now, it is stated in the Tikkunim [of the Zohar] that in the World of Atzilus (Emanation), "He, His life-forces and His vessels are one in them" (ihu vechayohi vegarmohi chad behon).

הנה נפש רוח נשמה יש להם בחי' כלים היינו שהם בחי' אור פנימי שמתלבש בכלי נשמה במוח ורוח בלב כו'

Now, nefesh, ruach and neshamah [the three inner levels of the soul] have the aspect of vessels; that is, they are the aspect of an inner light that is enclothed in a vessel: the neshamah in the brain and the ruach in the heart, etc.

ובחי' חיה יחדה אין להם בחי' כלים כ"א הם בבחי' מקיף לבד והם ב' מקיפים למ"ד מ"ם דצלם.

But the levels of chayah and yechidah [the two highest levels of the soul] have no aspect of vessels; rather, they are in the mode of an encompassing [light] (makif) alone, and they are the two encompassing [lights], the lamed and the mem of the tzelem ("image").

2 ויובן עד"מ באדם אנו רואים שיש בחי' אור וכלי בחכמה שבמוחו וגם לבוש דהנה כח השכלי המשכיל על כל דבר חכמה אינו מעצמות הנפש ממש כ"א הוא בחי' התפשטות הנפש

This will be understood by way of analogy from a person. We see that in the wisdom in his brain there is the aspect of light and vessel, and also [of] a garment. For the intellectual faculty, which grasps every matter of wisdom, is not of the very essence of the soul; rather, it is the aspect of an extension of the soul.

ולכן יש בו שינויים פעם הוא בגדלות ופעם לא כן שמוחו ושכלו אינו זך וצלול כי"א מבולבל כו' והנפש עצמה אין שייך בה שינויים

Therefore it undergoes changes: at one time it is in a state of expansiveness (gadlus), and at another time it is not so, for his mind and intellect are not pure and clear but confused, etc. Whereas to the soul itself changes do not apply.

אלא שכח השכל הוא בחי' כלי שמקבל השפע הנמשך לו מהנפש והנפש היא האור המאירה בתוך הכלי שהוא כח השכל

Rather, the faculty of intellect is the aspect of a vessel that receives the flow drawn to it from the soul, and the soul is the light that shines within the vessel, which is the faculty of intellect.

(ומזה י"ל [יש לומר] שיובן ענין אוירא שלמעלה ממו"ס [ממוחא סתימאה] שי"ל [שיש לומר] שזהו האור המאיר לכח השכל וכמ"ש במ"א בענין אויר ואור) והדבר חכמה שמשכיל הכח השכלי

(And from this, it may be said, the matter of the Avira ["air"] that is above Mocha Stima'ah (the hidden brain) can be understood: it may be said that this is the light that shines into the faculty of all, as is explained elsewhere on the subject of avir (air) and or (light).) And the matter of wisdom that the intellectual faculty grasps,

כמו חכמת התכונה ודומיה מה שמבין איזה דבר פרטי זהו רק בחי' לבוש שמלביש את כח השכל וכמ"כ [וכמו כן] עד"מ בענין המדות כח האהבה מה שמתאוה לאיזו דבר

such as the science of astronomy and the like, [that is,] what he understands of some particular matter, this is only the aspect of a garment that clothes the faculty of intellect. And likewise, by way of analogy, regarding the emotive attributes (middos): the faculty of love, [namely] that one desires some thing,

וכן כח החסד הוא בחי' כלי להנפש ע"ד הנ"ל בכח השכל וחיצוניות המדה מה שגומל חסד והיא השפעת החסד זהו בחי' לבוש

and likewise the faculty of Chesed (kindness), is the aspect of a vessel for the soul, in the manner mentioned above regarding the faculty of intellect. And the outer dimension (chitzoniyus) of the attribute, [namely] that one performs kindness, which is the bestowal of Chesed, this is the aspect of a garment.

(וכח החסד נק' חיצונית הכלי לגבי כח האהבה שהיא פנימית הכלי כמ"ש במ"א) אף שלכאורה נראה שהתהוות המדות הוא רק מהשכל

(And the faculty of Chesed is called the outer dimension of the vessel, relative to the faculty of love, which is the inner dimension (pnimiyus) of the vessel, as is explained elsewhere.) Although at first glance it seems that the coming into being of the emotive attributes is only from the intellect,

כי לפי שכלו יהולל איש באמת זה אינו דמ"מ הם ג"כ כלים להנפש ואור מהנפש נמשך ומאיר בהם

for "A man is praised according to his intellect," in truth this is not so. For nevertheless they too are vessels for the soul, and light from the soul is drawn and shines in them;

רק שהם רחוקים יותר מהנפש ומקבלים מהנפש ע"י אמצעות חב"ד [חכמה בינה ודעת] שדרך המוחין נמדד ונמשך השפע ואור הנפש להכלים שהן המדות כו'.

it is only that they are further from the soul, and they receive from the soul through the mediation of Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge); for by way of the intellect (mochin) the flow and the light of the soul are measured and drawn to the vessels, which are the emotive attributes, etc.

נמצא כלל העולה שכל עשר בחינות הנפש חב"ד [חכמה בינה ודעת] ומדות הם רק כלים של הנפש והיא הנפש היא האור המאיר בתוכן אך בענין השכל יובן הדבר היטב יותר ממה שיובן בענין המדות וכנ"ל.

It follows, as the overall conclusion, that all ten aspects of the soul, Chochmah, Binah and Daas and the emotive attributes, are only vessels of the soul, and it, the soul, is the light that shines within them. But in the case of the intellect the matter is understood better than it is understood in the case of the emotive attributes, as mentioned above.

3 וכמ"כ [וכמו כן] יובן עד"מ למעלה ענין חיוהי וגרמוהי שהן בחי' אורות וכלים פי' גרמוהי נק' כלים דאצילות כמו עד"מ המדות דאצילות הם רק בחי' כלים של המאציל א"ס ב"ה

So too, by way of analogy, the matter of chayohi and garmohi ("His life-forces and His vessels") above will be understood: they are the aspect of lights and vessels. That is, by garmohi are meant the vessels of the World of Atzilus (Emanation); for example, the emotive attributes of Atzilus are only the aspect of vessels of the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He,

כמאמר אליהו חסד דרועא ימינא כו' שהם נק' בחי' גוף לגבי האור הנמשך ומתלבש בהם מא"ס ב"ה והאורות נק' חיוהי.

as in the saying of Eliyahu, "Chesed is the right arm," etc., for they are called the aspect of a body relative to the light that is drawn down and enclothed in them from the Infinite One, blessed be He. And the lights are called chayohi.

אך המאציל א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מבחי' אור ולא כמו במשל נפש שהנפש עצמה היא האור המאיר בתוך הכלים

But the Emanator, the Infinite One, blessed be He, is far, far above the level of light. It is not as in the analogy of the soul, where the soul itself is the light that shines within the vessels.

משא"כ א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה (מבחי' אור של הכלים וזהו ישת חשך סתרו שהוא למעלה אפי' [אפילו] מבחי' אור מקיף כו') רק שממנו נמשכים האורות

Whereas the Infinite One, blessed be He, is far, far above (the level of the light of the vessels; and this is [the meaning of] "He made darkness His hiding place," which is above even the level of encompassing light, etc.), only that the lights are drawn forth from Him.

וזהו ענין איהו וחיוהי איהו היינו עצמות המאציל חיוהי הם האורות גרמוהי הם הכלים

And this is the meaning of "He and His life-forces": "He" (ihu) is the essence of the Emanator; "His life-forces" (chayohi) are the lights; "His vessels" (garmohi) are the vessels.

והנה זהו הכל בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] שהם בחי' אורות המתלבשים בכלים כנ"ל בענין המשל אבל חיה יחידה אין להם בחי' כלי להתלבש בה כ"א הם בחי' מקיפים:

Now, all this is the level of nefesh, ruach and neshamah, which are the aspect of lights enclothed in vessels, as mentioned above regarding the analogy. But chayah and yechidah have no aspect of a vessel in which to be enclothed; rather, they are the aspect of encompassing [lights] (makifim).

4 (קיצור. ענין נר"נ [נפש רוח נשמה] יש להם כלים היינו כח השכל הוא כלי והשכל שמשכיל הוא לבוש להכלי

(Summary: The matter of nefesh, ruach and neshamah: they have vessels. That is, the faculty of intellect is a vessel, and the idea that it grasps is a garment for the vessel.

ואמנם האור הוא הנשמה הנמשך בכח השכל ועד"ז הרוח במדות כמ"כ [כמו כן] למעלה זהו ענין חיוהי וגרמוהי כי למעלה גם האור אינו רק הארה מהעצמות והנה חיה יחידה הם אורות מקיפים שאין להם כלים):

But the light is the neshamah, which is drawn into the faculty of intellect, and in the same way the ruach in the emotive attributes. So too above: this is the matter of chayohi and garmohi; for above, even the light is only a radiance from the Essence. And chayah and yechidah are encompassing lights, which have no vessels.)

5 ב ועתה צ"ל ענין השמים כסאי דהנה ידוע שבאמת עצמות א"ס ב"ה לאו מכל אלין מדות דאצילות איהו כלל ואצילות המדות הוא כדי לאנהגא בהון עלמין.

2. Now we must understand the matter of "The heavens are My throne." For it is known that in truth the essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, "is not [any] of these attributes" of the World of Atzilus (Emanation) "at all," and the emanation of the attributes is "in order to conduct the worlds through them."

אך באמת צ"ל כיון שהמדות דאצילות נק' עכ"פ [על כל פנים] גופא לגבי אור המאיר מא"ס ב"ה ואין ערוך כלל המדות שבנבראים דבי"ע לגבי המדות דאצילות

But in truth we need to understand: since the attributes of Atzilus are, at any rate, called "a body" relative to the light that shines from the Infinite One, blessed be He, and the attributes in the created beings of the worlds of Beriah (Creation), Yetzirah (Formation) and Asiyah (Action) bear no comparison at all to the attributes of Atzilus,

כמו שאין ערוך הגוונים אדום ולבן גשמיים לגבי המדות חו"ג [חסד וגבורה] רוחניים שבנפש האדם שהרי גם הגוונים מורים על בחי' המדות חו"ג [חסד וגבורה] שנמשכו ממש ממדות עליונות

just as the physical colors, red and white, bear no comparison to the spiritual attributes of Chesed (kindness) and Gevurah (restraint) in the human soul. For the colors too indicate the attributes of Chesed and Gevurah, which were actually drawn down from the supernal attributes

בהשתלשלות רבות עד שנעשו למטה בחי' גוונין גשמיים גוון לבן נמשך ממדת החסד וגוון אדום מגבורה וכמ"ש בפרדס בשער הגוונים וכן כסף וזהב גשמיים מורים על חו"ג [חסד וגבורה] שנמשכו בהשתלשלות רבות

through many stages of descent (hishtalshelus), until below they became physical colors: the color white is drawn from the attribute of Chesed and the color red from Gevurah, as is written in the Pardes [Pardes Rimonim], in the Gate of Colors. And likewise physical silver and gold indicate Chesed and Gevurah, drawn down through many stages of descent.

והרי עכ"ז [עם כל זה] נראה בחוש שאין להם ערך ודמיון לגבי מדת חסד וגבורה רוחניים שבנפש האדם דמה דמיון גוון לבן לגבי חסד והאהבה כו'

And yet, despite all this, it is plainly evident that they bear no comparison or likeness to the spiritual attributes of Chesed and Gevurah in the human soul; for what likeness is there between the color white and kindness and love, etc.?

כמ"כ [כמו כן] ויותר מכן אין ערוך המדות רוחניים שבנפש לגבי מקורם המדות דאצילות שנבראו מהן נר"נ [נפש רוח נשמה] שבאדם

So too, and even more so, the spiritual attributes in the soul bear no comparison to their source, the attributes of Atzilus, from which the nefesh, ruach and neshamah in man were created.

שהרי מה שנק' הקב"ה רחמן א"א לומר שהוא מעין ואופן הרחמנות שבאדם שהוא בחי' התפעלות ממש

For when the Holy One, blessed be He, is called "Merciful," it is impossible to say that this is of the kind and manner of the compassion in man, which is a state of actual emotional arousal (hispaalus).

אבל הקב"ה כתיב ביה אני הוי' לא שניתי ואין שייך בו יתי' התפעלות ושינוי כ"א בחי' הרחמים שלמעלה הוא באופן ומהות נעלה לאין קץ ממהות הרחמים שבנבראים

But of the Holy One, blessed be He, it is written, "I, Havayah, have not changed," and arousal and change do not apply to Him, may He be blessed; rather, the level of mercy above is of a manner and nature infinitely higher than the nature of the mercy in created beings.

לכן גם הנביאים לא השיגו רק עד בחי' נו"ה [נצח והוד] שהוא תולדות של המדות ולא יוכלו להשיג המדות עצמן

Therefore even the prophets attained only as far as the level of Netzach (victory) and Hod (splendor), which are the offshoots of the attributes, and they could not attain the attributes themselves.

וגם מה שהשיגו בחי' נו"ה [נצח והוד] היינו ע"י התלבשות גמור בבריאה כו' וגם משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] שזכה להשיג בחי' המדות עצמן היינו ג"כ רק בחי' אחוריים וכמ"ש וראית את אחורי כו'.

And even what they did attain of the level of Netzach and Hod was through a complete enclothement in Beriah, etc. And even Moshe our teacher, peace be upon him, who merited to attain the attributes themselves, [attained] this too only [in] the level of the back (achorayim), as it is written, "And you shall see My back," etc.

6 וא"כ לפ"ז [לפי זה] צ"ל איך יכול להתהוות בחי' ג"ע [גן עדן] יושבין ונהנין מזיו שהוא תענוג של הנבראים

If so, accordingly we must understand: how can there come into being the level of Gan Eden, [where] "they sit and enjoy the radiance," which is a delight of created beings?

איך יומשך זה מהמדות דאצילות מאחר שאין ערוך כלל השכל והתענוג והמדות שבנבראים אל המדות דאצילות וכמ"ש במ"א ע"פ ואנכי עפר ואפר.

How can this be drawn from the attributes of Atzilus, since the intellect, the delight and the emotive attributes in created beings bear no comparison at all to the attributes of Atzilus, as is explained elsewhere on the verse "And I am dust and ashes"?

אך הענין הוא דהנה מבואר בע"ח [בעץ חיים] שמ"א שיש פרסא ומסך המבדיל בין עולם האצילות לבריאה ומה שנמשך מהמדות דאצילות בבריאה היינו הארה שלהם שעובר דרך המסך הנ"ל

But the explanation is this. It is explained in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, that there is a partition (parsa) and a screen (masach) that divides between the World of Atzilus and Beriah, and what is drawn from the attributes of Atzilus into Beriah is their radiance, which passes through the screen mentioned above

(ועיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ז פ"א בשם הרר"ג הלוי) ולא העצמיות המדות וע"י דוקא הוא שיוכל לימשך מהם ג"כ השפע בג"ע [בגן עדן] לנשמות הנבראים.

(and see Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 47, chapter 1, in the name of Rabbi Gedaliah HaLevi), and not the essence of the attributes. And it is specifically through this that the flow from them can also be drawn into Gan Eden, to the created souls.

וזהו השמים כסאי פי' כמשל באדם כשיושב על הכסא שנשפל בחי' אחוריים של הגוף לישב על הכסא

And this is [the meaning of] "The heavens are My throne." That is, as in the analogy of a person when he sits on a throne: the back part (achorayim) of the body is lowered to sit on the throne,

וגם על ידי זה נשפל ראשו שכשעומד ראשו ומוחיו גבוהים מן הארץ וע"י הישיבה נשפל קומתו

and through this his head is also lowered; for when he stands, his head and brain are high above the ground, and by sitting his stature is lowered.

כך הוא ענין הפרסא הנ"ל שנק' כסא שבו וע"י נמשכים ונשפלים המדות דאצי' הנק' גופא ועובר ונמשך הארתם בהפרסא להאיר בבריאה כדי שיתהוו מזה תענוג נברא [ועמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו:

So too is the matter of the partition mentioned above, which is called a "throne": in it and through it the attributes of Atzilus, which are called "a body," are drawn down and lowered, and their radiance passes and is drawn through the partition to shine in Beriah, so that a created delight may come into being from it. [And see what is written about this in the discourse beginning "Eliyahu opened":

7 קיצור. כיון ע"ס [עשר ספירות] שבנבראים אין ערוך כלל לגבי מהות ע"ס [עשר ספירות] דאצילות איך אפשר שמע"ס [שמעשר ספירות] דאצי' יומשך ויתגלה בג"ע [בגן עדן] לנשמות דבי"ע אך זהו ע"י הפרסא שבין אצי' לבריאה והיא הנק' כסאי]:

Summary: Since the Ten Sefiros in created beings bear no comparison at all to the essence of the Ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation), how is it possible that [anything] from the Ten Sefiros of Atzilus be drawn down and revealed in Gan Eden to the souls of Beriah, Yetzirah and Asiyah? But this is through the partition between Atzilus and Beriah, and it is what is called "My throne."]

8 ג והנה בחי' כסא הנ"ל נמשך מבחי' שמים פי' שמים הוא תפארת דאימא שת"ת [שתפארת] נק' שמים שכלול מאש ומים שהם חו"ג [חסד וגבורה] וגם שמים הם מקיפים

3. Now, the level of the throne mentioned above is drawn from the level of the heavens. That is, "heavens" is the Tiferes of Imma (Binah); for Tiferes (beauty) is called shamayim (heavens), since it is composed of esh (fire) and mayim (water), which are Chesed (kindness) and Gevurah (restraint). And also, the heavens are encompassing [lights] (makifim);

והיינו תפארת דאימא שנעשה כתר לז"א אשר בחי' כתר הוא יחידה שהוא בחי' מקיף והמקיף דיחידה הוא מקיף הראש והרגל בהשוואה אחת כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער העקודים פ"ה בהג"ה [בהגהה] ממה"ק [ממהדורא קמא] שלכן נק' יחידה כו'

that is, the Tiferes of Imma that becomes Keser (the Crown) for Z'eir Anpin (the emotive attributes); for the level of Keser is yechidah, which is the level of an encompassing [light], and the encompassing light of yechidah encompasses the head and the foot equally, as is written in Etz Chaim, Sha'ar HaAkudim, chapter 5, in a gloss from the first recension (mahadura kamma), that this is why it is called yechidah, etc.

ולכן כמו שמקיף על חב"ד [חכמה בינה ודעת] דז"א מלמעלה עד"מ כך הוא מקיף ג"כ מתחת רגליו מלמטה

Therefore, just as it encompasses the Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge) of Z'eir Anpin from above, by way of analogy, so too it also encompasses from beneath its feet, from below.

ולכן ממנו נמשך ג"כ הפרגוד והמסך שבין אצילות לבריאה (וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א שהמסך הוא החשמל שנמשך מבחי' בינה

Therefore from it is also drawn the curtain (pargod) and the screen (masach) between the World of Atzilus (Emanation) and Beriah (as is written in Etz Chaim, Sha'ar (Gate) 41, that the screen is the chashmal [the glowing "amber" of Yechezkel's vision], which is drawn from the level of Binah;

ומבואר בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ס"פ יתרו) (בדף ע"ח) שסוד החשמל הוא בת"ת [בתפארת] בין דאימא בין דז"א נמצא שהמסך הנ"ל נמשך מת"ת [מתפארת] דאימא וזהו השמים ממש כסאי

and it is explained in the Ramaz [Rabbi Moshe Zacuto] at the end of Parshas Yisro) (on page 78) that the mystery of the chashmal is in Tiferes, whether of Imma or of Z'eir Anpin. It follows that the screen mentioned above is drawn from the Tiferes of Imma, and this is literally "The heavens are My throne."

אלא שמ"מ מבואר שם בע"ח [בעץ חיים] פ"א ואל תטעה לומר כי זהו האור המקיף כו' ע"ש דהמסך הוא החיצוניות דת"ת [דתפארת] דאימא

Except that, nevertheless, it is explained there in Etz Chaim, chapter 1, "And do not err to say that this is the encompassing light," etc., see there, that the screen is the outer dimension (chitzoniyus) of the Tiferes of Imma.

ואמנם היחידה והמקיף דז"א הוא עצמיות ת"ת [תפארת] דאימא ומ"מ המקיף עצמו הוא הגורם להיות בחי' כסא ומסך הנ"ל ולכן המסך הנ"ל נק' רקיע כנודע מענין יהי רקיע כו' ויהי מבדיל כו'

Whereas the yechidah and the encompassing light of Z'eir Anpin is the essence of the Tiferes of Imma. Nevertheless, the encompassing light itself is what causes there to be the level of the throne and the screen mentioned above. Therefore the screen mentioned above is called rakia (firmament), as is known from the matter of "Let there be a firmament," etc., "and let it divide," etc.

ולכן נק' ג"כ ג"ע [גן עדן] מתיבתא דרקיע לפי שהתענוג הנמשך בג"ע [בגן עדן] נמשך ע"י בחי' רקיע הנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה קא מיפליג במתיבתא דרקיע אם בהרת כו'

Therefore Gan Eden is also called "the Academy of the Firmament" (Mesivta deRakia), because the delight that is drawn into Gan Eden is drawn through the level of the firmament mentioned above. And see what is written about this in the discourse beginning "They were disputing in the Academy of the Firmament: if the bright spot," etc.

והגם שנאמר וממעל לרקיע כו' דמות כסא כו' אך כי יש כמה בחי' מסכים בין עולם לעולם יש שנק' רקיע ויש שנק' כסא וע' במק"מ [במקדש מלך] פ' נח (דע"א ב') וס"פ ויגש ובע"ח [ובעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד]

And although it is said, "And above the firmament," etc., "the likeness of a throne," etc., yet there are several levels of screens between one world and another: some are called "firmament" and some are called "throne." And see the Mikdash Melech [a commentary on the Zohar], Parshas Noach (page 71b), and the end of Parshas Vayigash, and Etz Chaim, Sha'ar Kisei HaKavod (the Gate of the Throne of Glory).

והוא ג"כ הגורם שנשפל הגוף בבחי' אחוריים לישב על הכסא ומאירים המדות דרך המסך שיוכל להיות בחי' [בחינת] השפעת חסדו בג"ע [בגן עדן] בחי' זיו כו'

And it is also what causes the body to be lowered in the mode of the back (achorayim) to sit on the throne, and the attributes shine through the screen, so that there can be the level of the flow of His kindness in Gan Eden, the level of radiance (ziv), etc.

והנה גם בין אריך לאצילות יש ג"כ בחי' פרסא תפארת דאריך כתר לאו"א [לאבא ואימא] (ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה ועיין בפ' נח דס"ה א')

Now, between Arich and Atzilus there is also the level of a partition (parsa): the Tiferes of Arich [becomes] Keser for Abba and Imma (Chochmah and Binah) (and see what is written in the explanation of the verse "For over all the glory, a canopy," and see Parshas Noach, page 65a).

והנה המשכת בחינת השמים כסאי הנ"ל הוא ע"י תשובה עילאה בכל מאדך רעותא דליבא שזהו בחי' הכתר דכנ"י [דכנסת ישראל] שהוא בחי' יחידה

Now, the drawing down of the level of "The heavens are My throne" mentioned above is through the higher teshuvah (return), "with all your might (me'odecha)," the will of the heart (re'usa deliba), which is the level of the Keser of Knesses Yisrael (the Community of Israel), which is the level of yechidah

(ועיין בד"ה כי על כל כבוד חופה הנ"ל וע"פ מקושש בענין עושין רצונו של מקום)

(And see the discourse beginning "For over all the glory, a canopy," mentioned above, and on [the passage of] the wood-gatherer (mekoshesh), on the subject of "doing the will of the Omnipresent.")

שמתוקף רצון זה שמעומקא דליבא אזי אין יוכל להיות במוחו שום הרהור ורצון אחר ע"כ נקי' יחידה שאין בלבו אלא אחד

For through the intensity of this will, which is from the depth of the heart (me'umka deliba), there can then be no other thought or will in his mind. Therefore it is called yechidah ("the single one"), for in his heart there is only one.

והוא כמו עד"מ כשמוליכין את האדם לדון דיני נפשות אין לו שום מחשבה ורצון אחר רק לדבר זה להציל נפשו כו'

And it is, by way of analogy, like when a person is led away to be tried in a capital case: he has no other thought or will except for this one thing, to save his life, etc.;

שרצון זה לפי שנוגע לעצמיות נפשו ממלא כל מוחו ולבו ומקיפו מראשו עד רגלו עד שא"א ליכנס במוחו שום רצון אחר משא"כ ברצון שאינו נוגע כ"כ [כל כך] עד מיצוי הנפש ממש אע"פ [אף על פי] שנוגע לו הרבה כמו כשיעסוק בפרנסה ברצונו אעפ"כ [אף על פי כן] יכול להיות אצלו רצון אחר

for this will, because it touches the very essence of his soul, fills his entire mind and heart and encompasses him from his head to his foot, until it is impossible for any other will to enter his mind. This is not so with a will that does not touch him so deeply, to the very utmost of the soul, even though it touches him a great deal, as when he engages in [earning] a livelihood with his will: nevertheless he can have another will.

ועד"ז יובן ענין בחי' יחידה באלקות שנגע כ"כ [כל כך] הרצון עד שהנפש ממש ועד בכלל עד שאין לו שום רצון אחר כלל וכלל מעניני עוה"ז כו'

In the same way the matter of the level of yechidah in G-dliness will be understood: the will touches [him] so deeply, up to and including the very soul itself, that he has no other will whatsoever for the matters of this world, etc.

וע"ז [ועל זה נאמר] מכפירי [מכפירים] יחידתי לכן ע"י ממשיכים ג"כ למעלה בחי' יחידה וכתר דז"א שיהיה השמים כסאי

And of this it is said, "From the young lions, my only one (yechidasi)." Therefore, through this, one also draws down above the level of yechidah and the Keser of Z'eir Anpin, so that there will be "The heavens are My throne."

ולכן פעם נקרא בחי' תשובה עילאה בינה ופעם נק' כתר היינו תפארת דאימא שנעשה כתר לז"א (ועד"ז נק' שער החמשים דבינה בשם כתר וכמ"ש במ"א וע' בזהר ויקרא) (דט"ו ע"ב ודף י"ו ע"ב) בענין תשובה

Therefore the level of the higher teshuvah is sometimes called Binah and sometimes called Keser, that is, the Tiferes of Imma that becomes Keser for Z'eir Anpin (and in the same way the fiftieth gate of Binah is called by the name Keser, as is explained elsewhere; and see the Zohar, Vayikra (page 15b and page 16b) on the subject of teshuvah).

וזהו נכון כסאך מאז ועפמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח בענין אז תשמח כו' [ועל פי מה שכתוב]

And this is [the meaning of] "Your throne is established from then (me'az)," and [this is] according to what is written at the end of the discourse beginning "On the eighth day he sent," on the subject of "Then (az) shall rejoice," etc.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד וזהו ענין בינה מקננא בכורסייא

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Great is teshuvah, for it reaches up to the Throne of Glory." And this is the matter of "Binah nests in the Throne (Kursaya)."

וע"ז נמשך תוספת אור בג"ע [בגן עדן] כי ולתבונתו אין מספר כתי' [כתיב] משא"כ על בחי' מל' נאמר המוציא במספר צבאם וע"י כורסייא נמשך בג"ע [בגן עדן] מבחי' בינה ולתבונתו כו' וזהו שבינה ותבונה נק' העולם הבא:

And through this, additional light is drawn into Gan Eden; for it is written, "And His understanding (tevunaso) is without number," whereas of the level of Malchus (sovereignty) it is said, "He brings out their host by number." And through the Throne (Kursaya) there is drawn into Gan Eden from the level of Binah, "And His understanding," etc. And this is why Binah and Tevunah ["understanding"] are called the World to Come.

9 (קיצור. והנה כסא ופרסא הנל שרשה נמשך מת"ת [מתפארת] דאימא שהוא כתר לז"א המקיף ונק' יחידה

(Summary: Now, the root of the throne and partition mentioned above is drawn from the Tiferes of Imma, which is the encompassing Keser of Z'eir Anpin and is called yechidah.

וגם בין א"א לאצי' יש ג"כ פרסא שנמשך מת"ת [מתפארת] דא"א שנעשה כתר לאו"א [לאבא ואימא] והוא נמשך ע"י תשובה עילאה בכל מאדך יחידה שאינו סובל שום רצון אחר כו' נכון כסאך מאז):

And between Arich Anpin and Atzilus there is also a partition, which is drawn from the Tiferes of Arich Anpin, which becomes Keser for Abba and Imma. And it is drawn down through the higher teshuvah, "with all your might," yechidah, which does not tolerate any other will, etc.; "Your throne is established from then.")

10 ד והארץ הדום רגלי. היינו להשפיל א"ע [את עצמו] מי אנכי להתקרב ויירא מגשת אליו

4. "And the earth is My footstool." That is, to humble oneself: "Who am I to draw near?" and he is afraid to approach Him.

וגם התורה ירדה ונתלבשה בלבושים גשמיים רק בחי' שום תשים עליך מלך עול מלכות שמים ועול מצות וכמ"כ [וכמו כן] מעורר למעלה שיורד מדת מלכות להחיות נבראים (וזהו כמשל הרגל שיורדת למטה מהכסא ועמ"ש בזה בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר)

And also, the Torah descended and was enclothed in physical garments; [there is] only the level of "You shall surely set a king over yourself": the yoke of the kingship of Heaven and the yoke of the mitzvos. And likewise one arouses above that the attribute of Malchus (sovereignty) should descend to give life to created beings (and this is like the analogy of the foot, which descends below the throne; and see what is written on this in the discourse beginning "And under His feet, like the work of the sapphire brick").

ולכן בנין המל' מהגבורות וז"א מחסדים (ועמ"ש מזה בד"ה וכל בניך בענין א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך)

Therefore the building of Malchus is from the Gevuros (forces of restraint), and [that of] Z'eir Anpin (the emotive attributes) from the Chasadim (forces of kindness) (and see what is written about this in the discourse beginning "And all your children," on the matter of "Do not read 'your children' (banayich) but 'your builders' (bonayich)").

כי בחי' מלכות אין מלך בלא עם דינא דמלכותא דינא ולכן נק' מזבח דכתיב והאש תמיד תוקד על המזבח ונק' אשא תכלא דאכיל כו'

For [regarding] the level of Malchus: "There is no king without a people"; "The law of the kingdom is the law." Therefore it is called an altar, as it is written, "And the fire shall burn on the altar continually"; and it is called "the blue fire that consumes," etc.

ולפעמים נק' בחי' נר בהעלותך את הנרות שיש כמה גבורות שונים ומיני צמצומים בספי' [בספירה / בספירות] המלכות

And sometimes it is called the level of a lamp, "When you kindle the lamps," for there are several different Gevuros and kinds of contraction (tzimtzum) in the Sefirah of Malchus.

אבל הכלל שבנינה מן הגבורות ע"כ המשכה זו הוא ע"י קבלת עול כו' (ועמ"ש סד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק).

But in general, its building is from the Gevuros. Therefore this drawing down is through accepting the yoke (kabbalas ol), etc. (and see what is written at the end of the discourse beginning "Remember what Amalek did to you").

והנה בזהר פקודי (דרמ"א א') פי' ובגין דבעי לאתפשטא יתיר לתתא אמר הדום רגלי דהיינו כידוע מענין רגליה יורדות כו' שמתלבשת גם בהשרים של עובדי כוכבים להחיותם

Now, the Zohar on Pekudei (page 241a) explains: "And because it needs to spread forth further below, it says 'My footstool.'" That is, as is known from the matter of "Her feet go down," etc.: that it is enclothed also in the princes of the star-worshippers, to give them life.

אבל בזמן בהמ"ק [בית המקדש] לא היתה מתלבשת בהם לכן נק' בהמ"ק [בית המקדש] הדום רגלי אלקינו (בדברי הימים)

But in the time of the Holy Temple it was not enclothed in them; therefore the Holy Temple is called "the footstool of the feet of our G-d" (in Chronicles).

ועמ"ש סד"ה הנך יפה בענין הנה עין ה' אל יראיו כו' להציל ממות נפשם כו' ועד"ז משחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין להקב"ה אלא ד"א [ד' אמות] של הלכה וזהו ג"כ והארץ הדום רגלי כי ארץ נק' תשבע"פ [תורה שבעל פה].

And see what is written at the end of the discourse beginning "Behold, you are fair," on the matter of "Behold, the eye of Havayah is on those who fear Him," etc., "to rescue their soul from death," etc. And in the same way, since the Holy Temple was destroyed, the Holy One, blessed be He, has nothing but the four cubits of halachah. And this too is [the meaning of] "And the earth is My footstool," for the Oral Torah is called "earth."

ואולי הדום זהו הפרסא שבבי"ע עצמו בין עולם לעולם או היכל ק"ק [קדש הקדשים] דיצירה ועשיה ועד"ז נאמר בשבת אם תשיב משבת רגלך.

And perhaps "footstool" is the partition within Beriah, Yetzirah and Asiyah themselves, between one world and the next, or the chamber of the Holy of Holies of Yetzirah and Asiyah. And in the same way it is said of Shabbos, "If you turn back your foot from the Shabbos."

ועמ"ש ע"פ הזהר פ' קרח (דקע"ח ע"א) בשעתא דבעא יומא לאתקדשא כו' ועמ"ש בד"ה ויקהל משה בענין סמיכת שבת למלאכת המשכן כי אחר המשכה צ"ל א"ח [אור חוזר] שלא יומשך יותר מדאי

And see what is written on the Zohar, Parshas Korach (page 178a), "At the hour when the day is about to be sanctified," etc. And see what is written in the discourse beginning "And Moshe assembled," on the matter of the juxtaposition of Shabbos to the work of the Mishkan; for after the drawing down there must be returning light (or chozer), so that it is not drawn down excessively.

ועמ"ש ע"פ המאמר שמות רבה פכ"ג ע"פ אז ישיר בענין אגוסטוס יושב כו' דמעלת הישיבה על העמידה שהרגלים נגבהים כו' והיינו שלא יהיה רגלי' [רגליים] יורדות.

And see what is written on the saying of Shemos Rabbah, chapter 23, on [the verse] "Then sang," on the matter of "Augustus sits," etc.: that the advantage of sitting over standing is that the feet are raised, etc.; that is, that "her feet" should not be "going down."

וזהו ע"פ שני עדים כו' יקום דבר ופי' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' שופטים (דער"ה א') דהיינו מ"ש העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ

And this is [the meaning of] "By the mouth of two witnesses," etc., "shall a matter be established"; and it is explained in the Raaya Mehemna ["the Faithful Shepherd," a part of the Zohar], Parshas Shoftim (page 275a), that this is what is written, "I call to witness against you this day the heavens and the earth."

כי הנה פי' יקום דבר הוא עליית המל' להיות לה קימה מעלייתא וכענין אגוסטוס יושב וכמ"ש בפ' ויחי (דרל"ט ע"א) מתל למלכא דהוה יתבי בכורסייא כו' אקרי מלך עילאה כד נחית ואזיל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי

For the meaning of "shall a matter (davar) be established (yakum)" is the ascent of Malchus, that it should have a superior "standing" (kimah); and like [the matter of] "Augustus sits." And as is written in Parshas Vayechi (page 239a): "A parable of a king who was sitting on the throne," etc., "is called the supreme king; when he descends and goes to his servant's house, he is called a lesser king."

ועמ"ש מזה בד"ה והיה מדי חדש שזהו ההפרש בין שבת לחול שבשבת הוא עליות הדבור לבחי' תענוג העליון וח"ע [וחכמה עילאה]

And see what is written about this in the discourse beginning "And it shall be, every New Moon": that this is the difference between Shabbos and the weekday, that on Shabbos there is the ascent of speech to the level of the supreme delight and Chochmah Ila'ah (the higher Chochmah).

וזהו אם תשיב כו' ודבר דבר כו' וז"ש [וזהו שכתוב] ותקם את דבריך כי צדיק אתה וקימה זו הוא ע"פ ב' בחי' הנ"ל דשמים וארץ כו'

And this is [the meaning of] "If you turn back," etc., "and speaking a word (daber davar)," etc. And this is what is written, "And You established Your words, for You are righteous." And this establishing is on the basis of the two levels mentioned above, of heaven and earth, etc.:

רצוא ושוב כי השמים כסאי וזהו בחי' מלך עילאה כנ"ל והארץ הדום שלא יתפשט יותר מדאי כנ"ל:

"running and returning" (ratzo vashov): for "The heavens are My throne," and this is the level of the supreme king, as mentioned above; and "the earth [is My] footstool," so that it not spread forth excessively, as mentioned above.

11 (קיצור. ענין והארץ הדום כו' כי ארץ שפלות שמשפיל א"ע [את עצמו] בבחי' שוב ועד"ז למעלה המשכה בעשיי' [בעשייה] אך צ"ל הדום שרפרף כו' ואפ"ל [ואפשר לומר] שמים ג"ע [גן עדן] עליון כנ"ל ע"י כסאי.

(Summary: The matter of "And the earth is [My] footstool," etc.: for "earth" is lowliness, that one humbles oneself in the mode of "returning" (shov); and in the same way above, a drawing down into the World of Asiyah (Action). But there must be a "footstool," a stool, etc. And one can say: "heavens" is the higher Gan Eden, as mentioned above, through "My throne."

והארץ ג"ע [גן עדן] התחתון שנמשך מבחי' רגלי נה"י [נצח הוד יסוד] מדלג ומקפץ כו' והדום ג"כ פרסא שבבי"ע עצמו בין עולם ועולם כו' ואולי היכל ק"ק [קדש הקדשים] דעשיי' [דעשייה] או דיצירה):

And "the earth" is the lower Gan Eden, which is drawn from the level of "My feet," Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation), "leaping and skipping," etc. And "footstool" is also the partition within Beriah, Yetzirah and Asiyah themselves, between one world and another, etc.; and perhaps the chamber of the Holy of Holies of Asiyah or of Yetzirah.)

12 ה ועתה צ"ל ענין ההפרש בין בחי' השמים כסאי והארץ הדום רגלי ובין בחי' השמים החדשי' [החדשים] כו'.

5. Now we must understand the difference between the level of "The heavens are My throne and the earth is My footstool" and the level of "the new heavens," etc.

דהנה ידוע שג"ע [שגן עדן] הוא רק לפי שעה ועיקר הגמול הוא רק באלף השביעי למחר לקבל שכרם

For it is known that Gan Eden is only temporary, and the main reward is only in the seventh millennium: "tomorrow, to receive their reward."

והנה בזה הזמן הכל ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלפי הערת המ"ן [המיין נוקבין] הוא המשכת המ"ד [המיין דוכרין] שהוא המשכת המוחין

Now, in this time, everything is through an arousal from below [eliciting] an arousal from above: according to the arousal of the mayin nukvin (feminine waters) is the drawing down of the mayin duchrin (masculine waters), which is the drawing down of the intellect (mochin).

ולפי המוחין הוא הכתר שלפי ערך הפנימי כך הוא המקיף רק שכתר הז"א האמור למעלה הוא בחי' גדלות

And according to the intellect is the Keser (the Crown); for according to the measure of the inner [light], so is the encompassing [light]. Only, the Keser of Z'eir Anpin (the emotive attributes) spoken of above is the level of gadlus (the mature, expanded state).

ואף בראשית בריאת העולמות שהיה שלא ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] אעפ"כ [אף על פי כן] הוא ע"י שעלה במחשבה התענוג מההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] שיהי' [שיהיה] אח"כ

And even at the beginning of the creation of the worlds, which was not through the raising of mayin nukvin, nevertheless it was through this: that the delight from the raising of mayin nukvin that would come afterward arose in [His] thought,

כמאמר בראשית בשביל ישראל שנקי ראשית ישראל עלו במחשבה שיעלו מ"ן [מיין נוקבין] וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ עם המלך ישבו במלאכתו במי נמלך בנשמתן של צדיקים והיינו ע"י בחי' בכל מאדך נמשך הכתר כנ"ל.

as in the saying, "'Bereishis' ('In the beginning'): for the sake of Israel, who are called 'reishis' ('first')"; "Israel arose in [His] thought," that they would raise mayin nukvin. And our Sages, of blessed memory, said on [the verse] "With the king they dwelt, in his work": "With whom did He consult? With the souls of the righteous." That is, through the level of "with all your might," the Keser is drawn down, as mentioned above.

אמנם לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב וגבה מאד פי' שגם המאד יוגבה ברום המעלות יותר מבחי' ההעלאה והמשכ' דבחי' בכל מאדך

However, of the Time to Come it is written, "And he shall be very exalted (vegavah me'od)," meaning that even the me'od will be exalted to the loftiest heights, beyond the level of the raising and drawing down of the level of "with all your might (me'odecha)."

כי הנה מאד אותיות אדם והענין כי בחטא אדה"ר [אדם הראשון] ירדו העולמות ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתעלו העולמות כמו שהיה מקומם באמת. עיין מזה בספר הגלגולים פי"ז

For me'od has the letters of Adam. And the matter is that through the sin of Adam, the first man, the worlds descended, and in the Time to Come the worlds will be raised up to where their place truly was. See about this in Sefer HaGilgulim ["the Book of Reincarnations"], chapter 17.

אך לא זו בלבד כ"א שיומשכו נשמות חדשו' [חדשות] מה שלא נכללו באדה"ר [באדם הראשון] כלל והם גבוהים ומעולים מכל הנשמות שנכללו באדה"ר [באדם הראשון]

But not only this; rather, new souls will be drawn down, which were not included in Adam, the first man, at all, and they are higher and loftier than all the souls that were included in Adam,

וכמ"ש בספר הגלגולים פ"ז [פרק ז'] שבחי' יחידה דנשמות אלו הוא למעלה גם מיחידה דאצי' שבאדה"ר [שבאדם הראשון]

as is written in Sefer HaGilgulim, chapter 7: that the level of yechidah of these souls is higher even than the yechidah of the World of Atzilus (Emanation) that was in Adam.

והיינו לפי שהם יומשכו מפנימיות עתיק משא"כ בכל ההמשכות עכשיו הוא רק מחיצוניות עתיק ופנימית עתיק הוא למעל' [למעלה / למעלת] מהשבירה והתיקון והוא ענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] לגמרי

This is because they will be drawn from the inner dimension (pnimiyus) of Atik [the "Ancient One"], whereas all the drawings-down now are only from the outer dimension (chitzoniyus) of Atik. And the inner dimension of Atik is above the breaking [of the vessels] and the rectification; and this is the matter of an arousal from above that is entirely above an arousal from below.

וזהו ענין השמים החדשים והארץ החדשה המשכת מקיפים ופנימים חדשים שלמעל' [שלמעלה] מהשבירה והתיקון כו' שהם מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] כו'

And this is the matter of "the new heavens and the new earth": the drawing down of new encompassing and inner [lights], which are above the breaking and the rectification, etc., which are mayin nukvin and mayin duchrin, etc.;

אשר אני עושה שנמשכי' [שנמשכים / שנמשכין] באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] לבד עומדים לפני לפני הפרסא וגם פי' לפני שהוא מפנימיות עתיק

"which I make": which are drawn down through an arousal from above alone; "stand before Me": before the partition. And "before Me" (lefanai) also means that it is from the inner dimension of Atik.

(וזהו ההפרש בין השמים כסאי כו' שנמשכים ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] וא"א להמשיך רק מחיצוניות עתיק ע"כ נק' כסאי כמשל היושב על הכסא שרק אחוריים שלו נמשכים על הכסא ועד"ז נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו

(And this is the difference with regard to "The heavens are My throne," etc., which are drawn down through an arousal from below, and it is impossible to draw down except from the outer dimension of Atik. Therefore it is called "My throne," as in the analogy of one who sits on a throne, where only his back is drawn down onto the throne. And in the same way it is said, "And you shall see My back, but My face shall not be seen."

משא"כ בהשמים והארץ החדשים כתיב עומדים לפני דייקא שהם מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] עתיק שלמעלה מעלה לאין קץ מבחי' אחוריים וחיצוניות ובמ"א נת' [נתבאר] שהמשכה זו שרשה מלמעלה מהקו וחוט כו' כמ"ש מזה ע"פ ואכלתם אכול).

Whereas of the new heavens and earth it is written "stand before Me (lefanai)" specifically, for they are from the inner dimension of Atik, which is infinitely higher than the level of the back and the outer dimension. And elsewhere it was explained that the root of this drawing down is from above the kav (line of light) and the thread, etc., as is written about this on [the verse] "And you shall eat, eating.")

אך השמים והארץ דכעת לא שיתבטלו לגמרי רק גם הם יתעלו ויעמדו לפני למעלה מהפרסא

But the heavens and earth of the present will not be entirely nullified; rather, they too will ascend and "stand before Me," above the partition.

כי כעת הכל בירורים אבל לע"ל [לעתיד לבוא] שלא יהיה שייך עוד בירורין שכבר נתברר הכל בהיום לעשותם יעלו הם ג"כ לפני

For now everything is [the work of] refinements (beirurim), but in the Time to Come, when refinements will no longer apply, since everything will already have been refined in "today, to do them," they too will ascend before Me

(ועמ"ש כעין זה בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י [בני ישראל] כו' אשר לא יספר כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] במדבר דקי"ז סע"ב [סוף עמוד ב])

(and see what is written along these lines in the explanation of the verse "And the number of the children of Israel shall be," etc., "which shall not be counted," etc., and in the commentary of the Ramaz, Bamidbar, page 117, end of side b).

כן יעמוד זרעכם כתיב אור זרוע לצדיק שבחי' צדיקים זרוע להם האור מכבר ובבעלי תשובה זורעי על כל מים שזורעים תמיד ע"י שמהפכים חשוכא לנהורא כו'

"So shall your seed stand," it is written. "Light is sown for the righteous": for the level of the righteous, the light has been sown for them long ago; and with penitents (baalei teshuvah), [it is] "those who sow beside all waters," for they sow constantly, through transforming darkness into light, etc.

והבטיח להם הנביא שכ"ז יעמדו לפני כנ"ל ושמכם הוא בחי' ויעש דוד שם היינו הארץ כו' יעמוד ג"כ לפני [שכל זה]

And the prophet promised them that all of these will stand before Me, as mentioned above. And "your name" is the level of "And David made a name," that is, the earth, etc.; [it] too will stand before Me.

ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש שבחי' הזריעה זהו דוקא בבחי' ארץ היא כנס"י וזהו ענין ושמכם. [כנסת ישראל]

And see what is written in the discourse beginning "Those who come shall take root": that the level of sowing is specifically in the level of "earth," which is Knesses Yisrael (the Congregation of Israel); and this is the matter of "and your name."

13 והיה מדי חדש כו'. פי' שיש ב' בחי' בעליית הנשמות לעתיד לעמוד לפניו יתי' שיש שיתעלו לגמרי שיעמדו שם תמיד

"And it shall be, every New Moon," etc. That is, there are two levels in the ascent of the souls in the Future, to stand before Him, may He be blessed: there are some that will ascend completely, so that they will stand there permanently;

וע"ז נאמר כן יעמוד זרעכם ושמכם ויש שלא יתעלו לעמוד לפניו תמיד כי אם מדי חדש ומדי שבת יתעלו גם הם להשתחוות לפני כו':

and of this it is said, "So shall your seed and your name stand"; and there are some that will not ascend to stand before Him permanently, but every New Moon and every Shabbos they too will ascend "to bow down before Me," etc.

14 קיצור. ענין השמים החדשים כו' מקיפים ופנימים חדשים שלא באו עדיין בהשתלשלות ונק' עומדים לפני למעלה מהפרסא:

Summary: The matter of "the new heavens," etc.: new encompassing and inner [lights] that have not yet come into the chain of descending worlds (hishtalshelus), and they are called "standing before Me," above the partition.